THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS AVCTORITATE ET CONSILIO
ACADEMIARVM QVINQVE GERMANICARVM
BEROLINENSIS GOTTINGENSIS LIPSIENSIS
MONACENSIS VINDOBONENSIS

VOLVMEN VI
PARS TERTIA
H

MCMXXXVI—MCMXLII
LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN VI 3

H

*h **littera octava** (Scavr. gramm. VII 23, 9). *generis feminini* (*agitur de potestate litterae*): Scavr. gramm. VII 13, 8 Prob. inst. gramm. IV 50, 30 Mar. Victorin. gramm. VI 7, 4. 24, 10. 34, 3. 4 Prisc. gramm. II 13, 5. *generis neutri* (*agitur de figura litterae*): Explan. in Don. gramm. IV 521, 20 *v. l. 39.* *inc.*: Metrol. p. 134, 3 (*tabula codicis Mutinensis alterius*) H (*cod.*; N *Hultsch ex* Isid. orig. 16, 27, 3) Latinum significat ... solidum.

1 *de litterae* ***nomine:*** *monosyllabum metro certum*: Ter. Mavr. 213 Avson. 348, 19 h⟨a⟩ *edd. (cf. W. Schulze, Die lat. Buchstabennamen, S. B. Berl. 1904, 766 = Kl. Schr. p. 450).* *perscriptum* ha: Pomp. gramm. V 101, 14 be ce de ge ha ka pe qu te. *ad litterae nomen pertinere etiam videntur* (*propter ea quae sequuntur de elementorum nominibus*): Gramm. suppl. 97, 29 in a tria monosyllaba Latina indeclinabilia, ut a, ka, ha. *dub.*: Gloss. II 68, 44 (*inter* hi) = Gloss[L] II Philox. hi 17 hasolda ἡ δασεῖα (hispida *vg., etiam Goetz et Lindsay coll.* l. 56[G], l. 19[L]. ha sol(i)da *Fr. Schoell in Thes. gloss. s. v.* hasolda). ha *pronuntiatum fuisse, quamvis aliis testimoniis probari non videatur, pro certo sumunt et causam explanare student: W. Schulze, l. c. p. 780 = Kl. Schr. p. 463* (*ab* halitu); *Fr. Marx, Lucil. vol. 2 (1905) p. 141; Hammarström, Beitr. z. Gesch. d. etr., lat. u. griech. Alph. (Acta soc. scient. Fenn. tom. 49 n. 2, 1920) p. 40; E. Hermann, Herkunft u. Alter d. deutschen Buchstabennamen (Nachr. Gött. G. 1929, ph.-h. Kl.) p. 226 sq. (propter sequens* ka; *item I. A. Heikel ap. Hammarström l. c. p. 40 adn. 2).* *aliter* (*significari videtur littera graeca*): Grom. p. 321, 3 casa per H heta nomen habens. Isid. orig. 16, 27, 3 H Eta (Eta *om. k*) littera (H graeca littera *tab. cod. Mut.* = Metrol. p. 134, 1) significat ... tremissem.

2 *de litterae* ***figura*** (Prisc. gramm. II 12, 20 *v. p. 2391, 36*): *vetusta Graecorum aspirationis nota*: Mar. Victorin. gramm. VI 24, 8 (*v. p. 2390, 33*) Scavr. gramm. VII 23, 3 Vel. *ibid.* 52, 5 *sqq.* Prisc. gramm. II 35, 25. III 406, 11. *perverse*: Serg. gramm. IV 477, 22 quemadmodum Graeci adspirationis notam hanc habent ⊢, quam δασεῖαν vocant, ad huius similitudinem et ψιλήν ⊣, nos his sociatis adspirationis facimus notam H. Pomp. gramm. V 132, 31 sqq. (Mar.) Victorin. gramm. VI 193, 26 (Avdax gramm. VII 331, 5). Explan. in Don. gramm. IV 521, 20 in adspiratione cum nos habemus h, illi (*Graeci*) aliud signum [significationis] habent, cuius figura talis est, ute st dimidium H. *significat solidum (?): v. supra l. 7.* H *in casis litterarum*: Grom. p. 313, 16 casa per h nomen habens montem, post montem casa *eqs.* 321, 3 (*v. supra l. 25*). 327, 27. 333, 7. *in terminis*: Grom. p. 363, 15.

3 *de litterae* ***potestate*** (*cf.* aspiratio *2*, aspiro *2*; asper *col. 810, 44* [*ad* aspere *II adde* Diom. gramm. I 452, 22]; dasia; spiritus): Gell. 2, 31 inserebant eam (*h litteram*) veteres ... plerisque vocibus verborum firmandis roborandisque, ut sonus earum esset viridior vegetiorque (*ibid.* 4 ut firmitas et vigor vocis quasi quibusdam nervis additis intenderetur). Prisc. gramm. II 18, 18 *aspiratio* extrinsecus ascribitur vocalibus, ut minimum sonet, consonantibus autem intrinsecus, ut plurimum (Cassiod. gramm. VII 208, 6). Virg. gramm. epitom. 2 p. 10, 9 h ... semper inspirat, nunc ad fortitudinem, nunc ad mutationem (*Niedermann*; mot-*P*, not-*AV*) tantum. *v. etiam* aspiro *col. 840, 59.* **a** *quomodo pronuntietur* (*v. Leumann, Lat. Laut- u. Formenl. § 126*): Cic. orat. 160 (*v. Seelmann, Musspr. d. Lat. p. 256; Kroll ad l.*). Catvll. 84 (*v. Leumann l. c.*). Qvint. inst. 1, 5, 19 (*p. 2390, 10*). Ter. Mavr. 212 faucibus emicat ... ipsis. Prisc. gramm. II 36, 2 *aspirationem* Grillius flatilem vocat. Mar. Victorin. gramm. VI 34, 7 profundo spiritu, anhelis faucibus, exploso ore fundetur. Scavr. gramm. VII 13, 8 (*de* f *et* h) utraque ... est flatus. Avson. 348, 19 spiritus ..., flatu tenuissima vivificans H. Mart. Cap. 3, 261 corrasis (*v. vol. IV 1027, 10*; contractis *edd., recte? v. adn. crit.*) paululum faucibus ventus exhalat.

b *posita fere ante vocales, post consonantes* (*v. vol. II sub* aspiratio *2*, aspiro *2.* Varro: *v. ibid. 838, 63 sqq. 840, 55.* Nigid.: *840, 57.* Cic. orat. 160: *838, 69.* Pavl. Fest.: *838, 71 sqq. 840, 58.* Qvint. inst. 1, 4, 9 *al.*: *838, 76* [*corrige* praeter *pro* per]. *840, 60*): Qvint. inst. 1, 5, 19 cuius (*h litterae*) ... ratio mutata cum temporibus est saepius. parcissime ea veteres usi etiam in vocalibus, cum 'aedos' 'ircos'que dicebant. diu deinde reservatum, ne consonantibus adspirarent, ut in 'Graccis' et 'triumpis'. erupit brevi tempore nimius usus, ut 'choronae, chenturiones, praechones' adhuc quibusdam inscriptionibus maneant, qua de re Catulli nobile epigramma (*84*) est. inde durat ad nos usque 'vehementer' et 'comprehendere' et 'mihi'. nam 'mehe' quoque pro 'me' apud antiquos tragoediarum praecipue scriptores in veteribus libris invenimus. Gell. 2, 3, 1 *sqq.* (*v. totum caput*). Char. gramm. I 10, 10 (= p. 7, 15 B.) omnibus vocalibus praeponitur, nulli subiungitur nisi consonantibus (Diom. gramm. I 424, 24 Scavr. gramm. VII 17, 15 sqq. Dosith. *ibid.* 385, 5). Serg. gramm. IV 476, 28. *perperam aut addita aut omissa* (*Leumann, l. c. § 126; Dessau, Inscr. Lat. sel., ind. p. 816 sqq.; Diehl, Vulgärlat. Inschr., ind. p. 162; W. A. Baehrens, Sprachl. Komm. z. App. Probi p. 100 sq.*): Nigid. *vol. II 840, 57* Catvll. 84 (*v. supra l. 15*) Append. Probi 207. 225. Gramm. *passim, v.* aspiratio. *α ante vocales* (*Birt, Rh. Mus. 54, 1899, 47 sqq. 201 sqq. Der Hiat bei Plautus u. die lat. Aspiration, 1901*): *respondet Graecorum δασείᾳ* (*cf.* dasia): Selevc. Athen. 8, 398[a] οἶμαι ... διὰ τοῦ Ⱶ στοιχείου τυπώσασθαι τοὺς παλαιοὺς τὴν δασεῖαν. διόπερ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸ πάντων τῶν δασυνομένων ὀνομάτων τὸ Η προγράφουσι, τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῆς (*sc.* τῆς δασύτητος) διασημαίνοντες (*Funaioli, Gramm. Rom. frg. p. 450 sq.*). Mar. Victorin. gramm. VI 24, 8 H apud Graecos, priusquam reciperetur in ordinem vocalium, adspirandi vicem obtinuisse et a nostris retentam *eqs.* Don. gramm. IV 372, 12 δασεῖαν et ψιλήν apud Latinos h littera vocali addita vel detracta significat. Pomp. gramm. V 132, 29 Avdax gramm. VII 331, 5. *ante* y *non ponenda*: Scavr. gramm. VII 22, 18 (*v. vol. II 839, 6 sqq.*) Vel. *ibid.* 81, 5 quoniam nusquam y littera praecedens exiliter enuntietur. *ponenda*: Ps. Phoc. gramm. V 439, 12 *sqq.* *mutuis vicibus* **h** *et* f *ante vocales in initio vocabulorum* (*v. vol. VI 1 col. 2, 1 sqq. Leumann, Lat. Laut- u. Formenl. § 121 a et Add. p. 853*): Varro ling 5, 97 Sabini 'fircus' ... 'fedus'. Vel. gramm. VII 69, 8 (= frg. gramm. Wilm. 58 p. 183, 11) a Sabinis 'fasena'. Pavl. Fest. Gloss.[L] IV p. 200[b] (84 M.) 'faedum' antiqui ... pro haedo, 'folus' pro holere, 'fostim' pro hoste, 'fostiam' pro hostia. p. 224[b] (102 M.) 'horctum' et 'forctum' pro bono dicebant. Qvint. inst. 1, 4, 14 dicebant ... 'fordeum' 'faedos'que, pro aspiratione f ut simili littera utentes. Scavr. gramm. VII 11, 5 *sqq.* ('fedus', 'fordeum', 'fariolus'). 13, 8 *sqq.* ('fircus'; quam Falisci 'habam', nos 'fabam'; 'fariolus'). 23, 17 *sqq.* ('fabam' ... 'habam': 'hordeum' ... 'fordeum'). Vel. *ibid.* 69, 7 *sqq.* 81, 9. Prisc. gramm. II 35, 15 Don. Phorm. 708 ('fariolus'). Serv. Aen. 7, 695 in multis nominibus ('Falisci', 'febris', 'Formiae') f pro h. *β inter vocales* (*v. O. Hoffmann, Bezz. Beitr. 26, 1901, 129 sqq.; Leumann, l. c. § 126*): Vel. gramm. VII 68, 14 *sqq.* (*cf.* Varro frgm. gramm. Wilm. 58. 58[A]). *dirimit syllabas:* *exemplis quae attulit Leumann l. c., haec addidit Niedermann in plagulis*: huhic

[D.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

= huic: CIL VI 18773. Lahis = Lais: CIL IV 1969. suhae = suae: INSCR. Not. d. scav. 21 (1924) p. 344². *γ post vocales in fine syllabarum (Birt, Rh. Mus. 54, 1899, 41 sq.)*: SCAVR. gramm. VII 17, 17 vocalibus ... subiecta, ut 'ah', 'eh', 'ih', 'oh', 'uh'. VEL. *ibid.* 52, 21 et ante vocalem et post vocalem sonat: ... alia est syllaba ... 'ha', alia 'ah'. *cf. etiam* proh. *at* PRISC. gramm. II 13, 4 nulla syllaba Latina vel Graeca ... in eam desinit (19, 26 *et* 48, 22 *excusantur* 'vah' et 'ah' ... per apocopam). *δ post consonantes (cf. infra l. 21)*: CHAR. gramm. I 10, 10 (= p. 7, 15 B.) subiungitur ... consonantibus, ut in 'Thrasea', 'Thracia' Graecisque nominibus (DIOM. *ibid.* 424, 24). r *liquidae (Leumann, l. c. § 100)*: DIOM. *ibid.* 424, 23 (*at* CASSIOD. [*ex Cornuto*] gramm. VII 154, 1 Varroni ... placet r litteram, si primo loco ponatur, non adspirari *eqs.* [= VARRO frg. gramm. Wilm. 57]). *consonantibus tribus* c, p, t (*Leumann l. c. § 115*): SCAVR. gramm. VII 17, 18 PROB. cath. gramm. IV 10, 21 omnia nomina post c litteram habentia h peregrina sunt exceptis tribus 'lurcho, pulcher, Orchus' (14, 33. 38, 28 SACERD. gramm. VI 490, 31). MAR. VICTORIN. gramm. VI 21, 20 *sqq.* *ε (non) ante consonantes*: SCAVR. gramm. VII 17, 15 nulli consonantium praeicitur. CASSIOD. (*ex Cornuto*) gramm. VII 152, 8 numquam dubitatum est secundo loco a quacumque consonante poni debere; quod solus Varro dubitat. vult enim auctoritate sua efficere, ut h prius ponatur ea littera, cui adspirationem confert *eqs.* (*cf.* VARRO frg. gramm. Wilm. 56). *exempla infimae latinitatis*: VIRG. gramm. epitom. 2 p. 10, 12 *sqq.*: hfascon, hcorda, htronus, hpalanx. GLOSS. hranca.

c *in numero litterarum fere non relata (cf. W. Schulze, l. c. p. 779 = Kl. Schr. p. 462 adn. 3)*: PRISC. gramm. II 13, 9 auctoritas tam Varronis (frg. gramm. Wilm. 105. *cf. Funaioli, Gramm. Rom. frg. p. 268 n. 239. 240*) quam Macri (*cf. Funaioli, l. c. p. 525*) teste Censorino nec k nec q nec h in numero adhibet litterarum. VARRO in libro qui est de grammatica (Cassiod. gramm. VII 153, 4 = frg. 95 Wilm.) dicuntur *litterae* neque sunt ... H et X. MAR. VICTORIN. gramm. VI 8, 16 Nigidius Figulus (*Funaioli, l. c. p. 168 n. 20*) ... h non esse litteram, sed notam adspirationis tradidit (QVINT. inst. 1, 4, 9 [*v. p. 2390, 9*]. PRISC. gramm. II 8, 22. 12, 20 aspirationis est nota et nihil aliud habet litterae nisi figuram. *saepe. cf. l. 42 sqq.*). QVINT. inst. 1, 5, 19 si h littera est, non nota (TER. MAVR. 214 h littera sive est nota *eqs.*). GELL. 2, 3, 1 h litteram sive illam spiritum magis quam litteram dici oportet *eqs.* CHAR. gramm. I 8, 19 (= p. 5, 29 B.) non littera. 265, 18 (= p. 350, 21 B.) tametsi nos h quasi litteram ponimus. DON. gramm. IV 368, 9 h interdum consonans ... interdum adspirationis nota (392, 26 h ... alii litteram ... alii adspirationis notam putant). DIOM. gramm. I 423, 15 *al.*). POMP. gramm. V 110, 23 h aliquando aspiratio est, aliquando littera (CLEDON. *ibid.* 28, 9 quotiens iuvat [*i. positione pro longa esse facit*] vocalem, consonans est, quotiens non iuvat, nota adspirationis est. *sic passim, pro exemplis fere adhibitis* VERG. *Aen. 9, 616. 10, 493*). VEL. gramm. VII 52, 4 accedens litterae (52, 20): *litteram esse affirmant*: SCAVR. VII 23, 3. 8 *sqq.* VEL. *ibid.* 52, 9 *sqq.* *in numero mutarum*: CHAR. gramm. I 10, 9 (= p. 7, 13 B.) accepta vulgo (DOSITH. gramm. VII 385, 6) DIOM. gramm. I 424, 22 consonans muta. PROB. inst. IV 50, 15. 30 MAR. VICTORIN. VI 7, 4 infirma (7, 24). *al.* *ex mutis removenda (cum* k, q): TER. MAVR. 783 *sqq.* VEL. gramm. VII 52, 3 EXPLAN. in Don. gramm. IV 520, 24 PRISC. gramm. II 13, 5 non muta. *al.*

d *pro nota singulari (v. Dessau, Inscr. lat. sel., ind. p. 771 sqq., Cagnat, Cours d'épigraphie latine⁴ (1914) p. 432 sqq.,* CIL *indices.* SCAVR. gramm. VII 23, 14 H per se, cum *eqs.* NOT. laterc. gramm. IV 271 *sqq.*): *significat*: habere (*etc.*), hic, haec (*etc.*), heres (hereditas, hereditarius), homo (*et pl.*), honor (honestus), hora, horrea, hostis. *inc.*: CIC. Att. 13, 33, 2. *apud gromaticos* (GROM. p. 357): hortogonium (*i.* orthog-). *nomina propria*: Hercules (Herculaneus), Hispania.

syn.: aspiratio dasia [*in capite* de aspiratione GRAMM. V 439 *sqq.* *legitur vicies* aspiratio, *septies* aspiro, *sexies* dasia, *semel* h (440, 27)]. *D.*

ha *interiectio* (GLOSS. II 470, 38 φεῦ heu, vae, ha): CORIPP. Ioh. 2, 112 ha! miseras fallunt sic numina gentes! CIL VIII 27904 (= CE 2139) ha! evasi ('*vix* = haevasi' *Heraeus in plagulis*), effugi! Spes et Fortuna valete! ('ha *quid sibi velit, obscurum' Gsell.; idem carmen omisso* ha *extat* CARM. epigr. 1498). *v. etiam* haha, hahahe, hahe. *incertum huc pertineat an sit vox ficta*: SCAVR. gramm. VII 23, 11 sicuti 'as' et 'sa' aliam vocem et aliam efficiunt potestatem et 'ad' et 'da', ita et 'ha' et 'ah'. [*saepissime corruptum pro* ah: *ex. gr.* ACC. trag. 191 TER. Phorm. 193 CLAVD. rapt. Pros. 3, 132. *cf. vol. I 1441, 33 sq.* *falso scriptum pro praep.* a: INSCR. Not. d. scavi 1924 p. 85.] *Rubenbauer.*

ˣ**habēna,** -ae *f.* [*ab* habere. *J. B. H.*] *de origine et notione*: PRISC. gramm. III 490, 14 derivatur a verbo 'habeo'. inde etiam aspirationem habet et per b mutam scribitur, *non* avena. AGROEC. gramm. VII 118, 25 avenae sterile gramen, -ae retinacula iumentorum. hoc de habendi potestate, illud de occupandi aviditate dictum est. ISID. orig. 20, 16, 3 ab habendo dictas, quod his equos habeamus, hoc est teneamus. unde et equi habiles dicti. *scribitur* hab- *in titulo*: CE †2096, 3 (*Romae*). ab-: INSCR. christ. Rossi II p. 111, 69, 11. av-: INSCR. christ. Diehl 981, 2 DRAC. carm. 6, 76. *cf. supra l. 79 sq.* ISID. diff. 1, 46 avena ... herba est, -a ... lorum est. *sing.*: *infra l. 41. 47 p. 2393, 5. 69. 2394, 21. 25.* *legitur inde a* TRAG. inc. 126 *p. 2393, 41*, CARM. Macr. Sat. 1, 18, 16 (*Naevio adscriptum Laevio tribuit Scaliger*) *l. 51*, VARRONE *l. 79 p. 2393, 42*, CIC. *p. 2393, 48.* *abiit in Graecum*: ἁβίνα *v. p. 2393, 10.* ZONAR. lex. p. 8 ἀβένα. ἡ ἀβῆνα. ῥωμαϊστί. SCHOL. Opp. hal. 1, 184 σκυτάλαι· αἱ ἀβίναι λεγόμεναι. [*in codd. confunditur c.* haren- (*e. g.* VAL. FL. 5, 518); *pro* harenconi. *non necessario*: MANIL. 4, 629 LVCAN. 9, 454 (*cf. Housm. ad l. utrumque*).]

A ***de rebus corporeis*** *(translate de regimine frenorum, aurigatione infra l. 72, de vinculis cupiditatis aut amicitiae p. 2393, 26) i. q.* ***lorum*** *(meton. de curru, equis l. 50, de navi p. 2393, 3)*: IDIOM. gen. gramm. IV 577, 16 (= CHAR. gramm. p. 454, 11 B.) ἱμάς. GLOSS. ἱμάς, λῶρος, σκῦτος. **1** *i. q. frenum*: GLOSS. frena equorum, lora, retinacula; loramenta. ἡνία. **a** *in equis (bubus infra l. 48; nota in canibus infra l. 32)*: *α proprie*: *in frenatis i. q. lorum freni*: *plur.*: BIBAC. carm. frg. 9 (8 M.) *vulneratus* -as misit equi *sc. e manibus* (VERG. Aen. 11, 827 linquebat). VERG. georg. 1, 514 neque audit currus -as (OV. trist. 4, 6, 3 pāret equus lentis ... -is). 3, 89 domitus ... -is *equus.* 3, 194 liber -is. Aen. 6, 804 pampineis iuga flectit -is Liber (10, 575). 11, 600 *equus* pressis pugnat -is (OV. met. 2, 87 cervix ... repugnat -is). 11, 713 conversisque fugax aufertur -is (*cf. l. 55*). TIB. 1, 4, 11 angustis ... equum compescit -is. PANEG. in Mess. 92 effusas tardo permittere -as. OV. am. 3, 4, 15 *equus* concessas sensit -as frenaque in effusa laxa iacere iuba. met. 5, 404 *equorum* per colla ... excutit ... -as (SEN. apoc. 2 *Phoebus* propior nocti fessas quatiebat -as [SIL. 17, 541 largas]. STAT. Theb. 10, 218 quassat. *cf.* SEN. Phaedr. 1006 -is lora permissis quatit). met. 6, 223 moderantur -as ([*v. adn. crit.*]. STAT. Theb. 4, 219 arma simul pressasque ... moderatur -as. *cf. l. 38. 56*). met. 15, 520 retro lentas tendo ... -as. LIV. 37, 20, 10 quam potest effusissimis -is. SEN. Phaedr. 32 laxas canibus tacitis mittite -as; teneant acres lora Molossos. CVRT. 4, 9, 24 laxatis -is invehi (4, 15, 3 ruebant). 4, 15, 33 strepitus -arum, quibus equi ... verberabantur. LVCAN. 2, 500 totas *acceperunt* -as in campum *equi* (SIL. 4, 339 totis *fertur.* 8, 280 auriga ... totas effudit. 15, 724 totas largitus. STAT. Theb. 11, 516 totis ... indulget). SIL. 16, 343 revoca moderatus -as. STAT. Theb. 6, 523 verberibusque iubas et terga lacessit -is. Ach. 1, 278 equum primis submittere -is. CLAVD. DON. Aen. 11, 605 *equi* pressis -is frenorum impatientes resistebant. CONSTANT. vita Germ. 28 freni -as. *sing.*: VARIVS carm. frg. 3 lentae moderator. HOR. epist. 1, 15, 12 laeva. LVCAN. 7, 225 largus -ae ... ibat eques. SIL. 7, 696 effusa largus -a cunctantem impellebat equum. STAT. Theb. 11, 513 *equus* strictae contemptor -ae. CLAVD. 15, 439 ignarus. VAL. CEM. hom. 1, 5 sub unius -ae retinaculo. *in infrenatis i. q. capistrum*: AMM. 19, 8, 7 equo ... infreni ... *calo* -am qua ductabatur sinistra manu artius inligavit. PAVL. NOL. carm. 18, 385 ereptos ... praedonibus *boves* egerat occultis (*i. invisibilibus*) Felix moderatus -is.

β meton.: *i. q. currus (attributa et praedicata spectant saepe ad eam notionem, quam posuimus sub α)*: CARM. Macr. Sat. 1, 18, 16 (*aet. inc., v. supra l. 4*) qua Sol ... igneas -as immittit propius iugatque terrae. VERG. Aen. 11, 765 hac ... celeres detorquet -as. OV. met. 7, 221 manibusque leves agitavit -as (SEN. Tro. 189 in curru stetit egitque -as Hectorem ... trahens). 8, 813 versis sublimis -is. MANIL. 1, 668 signa ... per quae Phoebus moderatur -as (*cf. l. 29*). 4, 834 patrias Phaethon temptavit -as. GERM. 161 *Myrtilus* ruptis maestus -is. SEN. Thy. 121. 841. VAL. FL. 2, 35 evectae prono laxantur -ae aethere *Solis.* 3, 498 citis ... -is fundit equos. 3, 538 roseis (AVIEN. orb. terr. 369). 4, 571. 6, 271 fugit adductis ... -is saucius. STAT. Theb. 2, 166. 3, 33 sub occiduas versae iam noctis -as. 6, 26 vigilesque *Aurorae* -as ... Nox ... fugiebat (*syn.* 25 currus). 6, 478 mediasque (*i. inter duos fratres*) immisit -as (11, 426). MART. 5, 48, 3 sic cessit -is *Sol* (*cf.* CE 1660, 2). ANTH. 465, 2 hiemem tepidis spectabat Phoebus -is (AVSON. 384, 3 fervidis flagrans). AVIEN. Arat. 1514 Solis (orb. terr. 276. 329). 1621. SIDON. carm. 16, 34 (*syn.* 33 axis). 23, 321 (*syn.* 320 axe). 368. *de annuo solis circuitu*: INSCR. christ. Diehl 3441 A 3 ⟨nondum ter denas⟩ (*ex. gr. supplevit Heraeus in plagulis*) Foebi qui vixit -as. *i. q. equi*: VAL. FL. 6, 95 Sidonicas inter pedes aequat -as *sc. celeritatem.* SIL. 4, 315 *equites* in tergum versis referuntur -is. CLAVD. 3, 263 volucris non praepete cursu vectus equi, non Pegaseis adiutus -is. *i. q. regimen -arum*: OV. ars 1, 5 Automedon lentis ... erat aptus -is. STAT. Theb. 9, 219 (*Hippomedon Tydei equum conscendit:*) *equus* similes non indignatur -as. AVIEN. Arat. 788 *currus Solis* mortales sprevit -as. AVSON. 417, 18 mutatis ... -is ... Phaethonta Pado mersere iugales. *i. q. aurigatio*: AVSON. 403, 7 si post infaustas vigor integratus -as.

b *in navibus*: *translate i. q. rudentes, funes velorum*: VARRO Men. 224 detis -as animae leni, dum nos ventus ... ad patriam perducit. VERG. Aen. 6, 1 classique immittit -as (SERV. funes per metaphoram dixit). OV. fast. 3, 593 nec iam moderator -is utitur. SEN. Med. 347 omnes labente manu misit -as *gubernator.* VAL. FL. 1, 687 volat immissis ... -is (8, 139). 5, 436 *Pallas* remos, eadem

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dea flectit -as. 4, 679 neque permissis iam fundere rector -is vela potest. CLAVD. DON. Aen. 10, 225 'velis inmitte rudentis' . . . -as omnis velis inmitte. *meton. i. q. navis*: Ov. fast. 1, 25 rege *meas* -as (4 dirige navis iter) *sc. vitae et studiorum.*

2 *alia*: *i. q. flagellum*: VERG. Aen. 7, 380 *turbo* actus -a (*M*, -is *R*) *a pueris.* *i. q. scutica*: HOR. epist. 2, 2, 15 metuens pendentis -ae. VLP. dig. 29, 5, 1, 33 -a vel ferula caedi. SCHOL. Pers. 5, 131 'scuticam' -am dixit. [Ov.] epist. 9, 81 scuticae tremefactus -is. IVL. VAL. 1, 37 p. 47, 22 Scythicam (*Ps. Callisth. 1, 36* σκῦτος). LEONT. vita Sim. Migne 93, 1717^A ἐδίδου αὐτῷ ἀβίνας (*cf. p. 2392, 7*). *i. q. lorum fundae*: VERG. Aen. 9, 854 fundam . . . adducta (11, 579 tereti) circum caput egit -a (*cf.* SIL. *l. 17*). LIV. 38, 29, 6 est non simplicis -ae, ut Baliarica . . . funda, sed triplex scutale, crebris suturis duratum, ne fluxa -a volutetur in iactu glans. STAT. Theb. 10, 857 fundae Balearis -as . . . rotant. *meton. i. q. funda*: LIV. 42, 65, 10 cum *spiculum* funditor -a rotaret. LVCAN. 3, 710 Balearis tortor -ae. VAL. FL. 5, 608 saxiferae . . . imber -ae. SIL. 1, 315 levi ducta circum caput . . . -a. 5, 193 torta. STAT. Ach. 2, 134 flexae Balearicus actor -ae. *i. q. ammentum*: LVCAN. 6, 221 iaculum parva . . . ammentavit -a. VAL. FL. 3, 524 stricta myrtus (*i. myrteum iaculum*) -a. *in galea*: VAL. FL. 6, 365 molles galeae . . . -as. *in soleis*: Gell. 13, 22 (21), 5 omnia . . . , quibus plantarum calces tantum infimae teguntur, cetera prope nuda et teretibus -is vincta sunt, soleas dixerunt. *fere i. q. copula, vinculum*: PAVL. NOL. carm. 19, 591 fuerat qua cinctus -a (*syn.* 589 cingula). *transl.*: *ibid.* 11, 41 *me* sociis . . . contendit (*i. coniungit*) -is . . . amicitia . . . tecum. PRVD. ham. 436 *avarum* barbaricis (*avaritiae*) addictum . . . -is (*syn.* 434 manicis et . . . catenis). VEN. FORT. carm. 11, 23, 13 etsi me somnus multis impugnat -is (*fort. ad p. 2394, 34; cf. Blomgren, Studia Fortunatiana I, Vpsal. 1933, 165 sqq.*). INSCR. christ. Rossi II p. 111, 69, 11 (*inter presbyteri virtutes*) mundivagis penitus nullis inlectus -is.

speciatim in medicina: *i. q. lorum variis medicorum usibus destinatum*: CELS. 7, 5, 4^C membra fasciis -isve deliganda (8, 10, 1^D. 8, 15, 6. *cf.* 8, 5, 2. 3. 4. 8, 7, 3. 8, 10, 1^K). 8, 3, 2 *modiolus* -a quasi terebra convertitur (8, 3, 7 *terebrae* lentius ducenda -a *est*). 8, 16, 3 *cubitum prolapsum extendere* manibus, interdum etiam -is adiectis (8, 20, 5. 6). *i. q. lacinia cutis, habenula* (*q. v.*): CELS. 7, 17, 1^C tenuis excidenda -a est.

B *in imagine et translate* **de rebus incorporeis:** (*cf. etiam l. 26 p. 2392, 73*): **1** *i. q. frenum*: TRAG. inc. 126 te . . . repriment validae legum -ae. VARRO Men. 177 neque irato mihi -as dedi umquam neque cupiditati non imposui frenos (VERG. Aen. 12, 499 caedem suscitat irarumque omnes effundit -as [*cf.* SERV. *ad l.*]. VAL. MAX. 4, 6 ext. 2 coniugem suum effusis caritatis -is amavit. AVG. in euang. Ioh. 33, 8 laxem -as cupiditatibus [serm. 20, 4 ad peccandum]. c. Iul. 3, 21, 48 me . . . Epicuri vias gradientem -as omnes, quibus cupiditates frenantur, incidere). CIC. rep. 1, 9 neque sapientis esse accipere -as. Lael. 45 quam laxissimas -as habere amicitiae, quas vel adducas . . . vel remittas. LVCR. 5, 787 arboribus . . . datumst . . . crescendi . . . inmissis certamen (*cf.* PROP. *l. 57*) -is (VERG. georg. 2, 364 palmes *crescit* laxis per purum inmissus -is). VERG. Aen. 1, 63 et premere et laxas . . . dare . . . -as *ventis* ([STAT. Theb. 8, 423 solvit -as]. Ov. met. 1, 280 fluminibus . . . totas inmittite -as. *cf.* VAL. FL. 6, 391 omnes fluvium [*gen. pl.*] si fundat -as). 5, 662 furit inmissis Vulcanus -is (SIL. 4, 681 crepitat. *cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4 totis -is regnabat incendium). PROP. 3, 1, 3 missis in me certatis -is. Ov. met. 6, 709 *Boreas volans* aerii cursus suppressit -as. SEN. Phaedr. 450 tristem iuventam solve, . . . effunde -as. SIL. 6, 556 excussit -as . . . Pavor. STAT. silv. 3, 5, 27 (*ad uxorem:*) tua frena libens . . . recepi et semel insertas non mutaturus -as usque premo. IVV. 14, 230. FRONTO p. 127, 14 N. ubi inmissis -is eloquentia perequitandum. TERT. idol. 14 p. 46, 12 *deus* non . . . eas -as conversationis (*cum idololatris*) inmittit, ut *eqs.* CYPR. hab. virg. 2 p. 189, 2 'peccare' . . . -is liberis et solutis vagari. AMBR. hex. 3, 2, 10 velut -is quibusdam caelestis imperii . . . revocatur (3, 15, 64 v. -is q. verborum cohibenda diffusio est. *cf.* Nab. 15, 64 *vigor mentis* motus carnis v. quosdam equos prudentiae -is coercet. Cain et Ab. 2, 9, 34 -is q. rationis *adstringi. cf. p. 2394, 5*). off. 1, 3, 12 habet suas -as mentis sobrietas. paenit. 1, 4, 72 -a cautelae. PRVD. cath. 8, 2 Christe . . . mollibus qui nos moderans -is leniter frenas. CLAVD. 10, 200 solvantur -is gaudia. AVG. conf. 8, 12, 28 dimisi -as lacrimis (SIDON. epist. 4, 11, 7 laxavi). gen. ad litt. 11, 31 p. 365, 13 prohibitionis rumpere. PAVL. MED. bened. 1, 2 ruptis castimoniae -is infrenis ruit ad *stuprum.* SIDON. epist. 3, 13, 11 quorum sermonibus . . . nullas -as, nulla praemittit repagula pudor. ALC. AVIT. carm. 2, 174 (*Eva:*) omnibus his *vesci deus permisit* et totas vitae laxavit -as. CORIPP. Ioh. 1, 552 dolus . . . patens saevas effundit -as. 2, 60 in gentes scelerum laxabat -as succendens praedansque. ARATOR 2, 1230 *Paulus apostolus* huic (*Romae*) oris diffundit -as.

de regimine: LVCR. 2, 1096 regere immensi summam, . . . habere profundi indu manu validas moderanter -as. *de* Ov. Pont. 2, 5, 75 *v. p. 2394, 8.* AVSON. 322, 12 praeceptoris. AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 19, 2 ne *caro* . . . -as animi regentis abrumpat. virginit. 15, 94 animam iusti velut currum agitator ascendens verbi -is gubernat (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 153, 12 B. *animae* frena *dei* patiuntur, ut . . . flectat eas et agat -is praeceptorum suorum). CLAVD. 15, 279 australes. 8, 422 aequoreas alni (*i. navis*) nato commendat -as. *speciatim de regenda re publica*: CIC. de orat. 1, 226 *senatui* populus . . . regendi sui potestatem quasi quasdam (*cf. p. 2393, 65*) -as *tradidit.* VERG. Aen. 7, 600 rerum (SIL. 1, 144. 2, 292. 10, 282. 17, 175. CLAVD. 7, 83 *al. cf.* EVTR. 9, 8, 1 tenendae rei p. -as laxavit). Ov. met. 15, 481 accepisse . . . populi Latiaris -as. *inc.*: Pont. 2, 5, 75 (*ad Salanum, Germanici praeceptorem*) succedat *Germanicus* suis (tuis ς *vg., quo probato pertinet ad p. 2393, 80*) orbis moderator -is (*dat. est sec. Ehwaldt, Krit. Beitr. zu Ovids Epistulae ex Ponto, Gotha 1896 p. 38; aliis est abl.*). VAL. MAX. 9, 11 ext. 2 Romani imperii . . . capere. SEN. Tro. 726 suscipe . . . rector -as *sc. Troiae.* OCTAVIA 483 imperi. VAL. FL. 5, 518 tuis quantum mitescat -is (har- *trad.*). SIL. 6, 611 Fabioque salutis -as credere. 7, 222 *mandare belli* -as (7, 384 belli summam primasque . . . -as). 11, 50 deposcere . . . imperia ac patriae . . . -as. STAT. Theb. 1, 30 hominum contentus -is. 8, 289 ne pugnet vulgus -is. silv. 5, 1, 37 deus (*Domitianus*), qui flectit -as orbis. MART. 6, 3, 6 cui pater aeternas . . . tradat -as. AVSON. 258, 12 potitur *Domitianus* -is. SVLPIC. sat. 28 pacem longis frenavit -is. CLAVD. 17, 198 suscepit -as quattuor . . . : prima *Italiam* ligat . . . , *Africam* secunda temperat, *Illyricum* tertia, ultima *insulas.* *i. q. regnum*: VAL. FL. 1, 560 (*Iuppiter:*) quaenam populis . . . regna velim linguamque datas ubi certus -as. SIL. 13, 34 sese . . . addiderat Poeno, Latiae diffisus -ae. INSCR. christ. Diehl 981, 2 *deus* caeli terraeque Petro conmisit -as (*Vulg. Matth. 16, 19* claves). *i. q. munus*: STAT. silv. 1, 4, 92 tanti . . . rectoris (*Domitiani*) -as . . . subisti *sc. praefecti urbis.* 4, 3, 130 hunc iubet . . . Iuppiter imperare terris, quo non dignior has subit -as. VEN. FORT. carm. 4, 4, 19 pontificatus *i. episcopatus* (*gen.*) . . . moderans ita rexit -as. *i. q. ratio regendi*: CLAVD. 26, 119 ductor . . . placebat . . . qui . . . spatiumque morandi vincendique modum mutatis nosset -is. *i. q. rector, princeps*: CLAVD. 21, 150 *Theodosio mortuo barbaries* mutatas orbis non sensit -as.

2 *translatione audaci fere i. q. impetus*: SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4 *v. p. 2393, 56.* VEN. FORT. Mart. 1, 282 ardor (*sc. incendii*) . . . totis laxatus -is. carm. 1, 15, 73 Rhenus . . . neque tantis spumat -is fortior Hadriacas nec Padus intrat aquas. *cf. p. 2392, 35. 2393, 54. Blomgren l. c. p. 2393, 30.*

ad A 1 et B iuncturae: *verbales*: **-as:** adducere: CIC. Lael. 45 VERG. Aen. 12, 622 CLAVD. carm. min. 27, 48. admittere: VAL. FL. 6, 303. agere: SEN. Tro. 189. agitare: Ov. met. 7, 221. artare: LVCAN. 7, 143 frenorum. concedere: Ov. am. 3, 4, 15. convertere: VERG. Aen. 11, 713. *cf.* vertere. dare: VARRO Men. 177. 224. VERG. Aen. 1, 63 laxas (MANIL. 3, 372). 11, 623. diffundere: *p. 2393, 79.* dimittere: *p. 2393, 71.* effundere: VERG. Aen. 5, 818 omnis. *al. v. vol. V 2, 218, 79. cf.* fundere. excutere: Ov. met. 5, 404 SIL. 6, 556. flectere: VERG. Aen. 12, 471 Ov. met. 2, 169 GERM. 101 VAL. FL. 5, 436 SIL. 10, 55 STAT. silv. 5, 1, 37 CLAVD. 19, 1 *al.* fundere: VAL. FL. 6, 391 SIL. 13, 172. 4, 137 fusus -as. immittere (*cf. p. 2392, 52. 63*): LVCR. 5, 787 VERG. Aen. 5, 662. 6, 1 Ov. met. 1, 280 totas. VAL. FL. 1, 687. 5, 604. 8, 139 SIL. 4, 681. 11, 399 FRONTO p. 127, 14 N. TERT. idol. 14 p. 46, 12. indulgere: TERT. castit. 6 (ISID. eccl. off. 2, 18, 3). largiri: SIL. 15, 724 totas. *cf.* 7, 696. laxare: CVRT. 4, 9, 24. 4, 15, 3 VAL. FL. 2, 35 SIL. 4, 210 EVTR. 9, 8, 1 AVG. in euang. Ioh. 33, 8 serm. 20, 4 SIDON. epist. 4, 11, 7 ALC. AVIT. carm. 2, 174. *cf. l. 36.* mittere (*cf. p. 2392, 18*): PROP. 3, 1, 13 SEN. Med. 347 PETRON. 5, 13. moderari: *v. p. 2392, 29.* moliri: VERG. Aen. 12, 327 manibus. permittere (*cf. p. 2392, 25*): TIB. 3, 7, 92 effusas. SEN. Phaedr. 1006 LAVS Pis. 51 VAL. FL. 4, 679. premere: VERG. Aen. 1, 63. 11, 600 STAT. Theb. 4, 219. 6, 417 silv. 3, 5, 27 CLAVD. DON. Aen. 11, 605 CLAVD. 20, 107. PRVD. psych. 193 pressis *equus* tumescit -is. *cf.* supprimere. quatere, quassare: *v. p. 2392, 28.* remittere: CIC. Lael. 45 AVSON. 419, 65 CLAVD. DON. Aen. 5, 660 relaxant frenos et -as remittunt. revocare: SIL. 16, 343. solvere: STAT. Theb. 8, 423 CYPR. hab. virg. 2. stringere: STAT. Theb. 11, 513. supprimere: Ov. ars 3, 467 met. 6, 709. *cf.* premere. vertere: Ov. met. 8, 813. *cf.* conv-. **-is:** indulgere: STAT. Theb. 11, 516 totis. *cf. l. 52.* parere: *p. 2392, 20.* frenorum: *l. 42.* *nominales*: largus -ae: LVCAN. 7, 225. *cf.* SIL. 7, 696.

epitheta: angustae: TIB. 1, 4, 11. celeres: VERG. Aen. 11, 765. citae: VAL. FL. 3, 498. flammigerae: CLAVD. 1, 1. igneae: *p. 2392, 52.* VVLG. Nah. 2, 3. largae: SIL. 17, 541. laxae: CIC. Lael. 45 VERG. georg. 2, 364 MANIL. 3, 372. lentae: VARIVS carm. frg. 3 Ov. ars 1, 5 met. 15, 520 trist. 4, 6, 3. leves: Ov. met. 7, 221. omnes: VERG. Aen. 5, 818 SEN. Med. 347 VAL. FL. 6, 391. tantae: *supra l. 36.* totae: Ov. met. 1, 280 LVCAN. 9, 454 IVV. 14, 230 TERT. cult. fem. 2, 9 ALC. AVIT. carm. 2, 174 *al. v. l. 53. 67 p. 2392, 35. 2393, 54.* validae: TRAG. inc. 126 TIB. 3, 7, 115.

adnom. (*num consilio facta?*): -as habere: *p. 2393, 49. cf. p. 2393, 81.*

syn.: axis: *p. 2392, 66. 67.* cingulum: *p. 2393, 25.* currus: *p. 2392, 62.* ferula: *p. 2393, 7.* frenum: *p. 2392, 26.* imperium: *supra l. 16.* lorum: *p. 2392, 29.* regnum: *supra l. 23.* repagulum: *p. 2393, 75.*

deriv.: habenula.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habentia, -ae *f.* *ab* habere. *i. q.* οὐσία. NON. p. 119, 30 -a ut industria, sapientia, concordia. Claudius lib. VII (*i.* QVADRIG. hist. 61): 'animos eorum -a inflarat'. ab eo quod est habere. [PLAVT. Truc. 21 *improbabiliter coniecit Scaliger in loco corrupto. quid lateat sub exemplo q. e.* 'AVG. c. Faust. 20' *apud Roensch, Itala u. Vulgata 51, non indagavimus.*] *cf. p. 2462, 21.*

habēnula, -ae, *f.* *ab* habena. *fere i. q. lacinia,* ταινίδιον: CELS. 7, 4, 4^{D} duabus lineis incidenda cutis est, ut media inter eas -a tenuis admodum eiciatur. 7, 7, 8^{G} tenuis ... excidenda. 7, 20, 6 demenda -a paulo latior est. 7, 28, 2 tamquam -am excidere. *cf.* 7, 17, 1^{C} *s. v.* habena *p. 2393, 38.*

˟habeo, -uī, -itum, -ēre [*in cognatis dialectis italicis variae formae extant, quae ad* habere *pertinent, difficile autem est iudicare, quae ratio inter eas intercedat. cf. umbr.* habe '*habet*', habia '*habeat*', habetu '*habeto*' *a stirpe* habē- *derivata nec non* habiest '*habebit*', haburent '*ceperint*', hahtu '*capito*', *osc.* hafiest '*habebit*', hipid '*habuerit*' *etc.; cf. ante omnia hibern.* gaibid '*capit*'. †*J.*]. *de origine et notione cf. Walde-Hofmann, Lat. etym. Wb.*^{3} *p. 630 sq.; quae ad notionem verbi pertinent in Oscorum et Vmbrorum dialectis, v. enotata suis locis infra p. 2397, 1. 71. 2398, 58. 2401, 6. 2441, 52. 2442, 1. de Vmbrorum 'habendi' verbi formis, quibus inest notio 'capiendi', pertinentibus, ut videtur, ad stirpem ab 'habendi' verbo alienam v. Walde-Hofmann, l. c. p. 631.* ***de aspiratione:*** PROB. app. gramm. IV 200, 11 inter 'habeo' et 'abeo' hoc interest, quod 'habeo' 'retineo' significat, 'abeo' autem 'eo' demonstrat. *scribitur sine* h: **ab-:** *exempla antiquissima:* CIL IV 538. 2013. 2380 *et* 2381 *v. infra l. 67.* 3121. EPIST. imp. Hadr. (CIL III 12283; *a. 121*) 15 (*ibid.* hab-). TAB. cer. Dac. 1 (CIL III p. 924 sqq.; *a. 167*) *quater. cetera* (*neglectis christianis, de quibus v. ind. Diehlii p. 531*): CE 470 (CIL XII 915; h *saepius male addita aut omissa*), 1 (*ibid.* hab-). 568 (CIL III 5695 = 11827), 2. 629 (CIL V suppl. ital. 384), 8 CIL III 7582. 11827. 14206, 21 V 914, 7. 4488, 18 VI 2160. 14672. 33899, 12. 37303. 38274 VIII 21531 (*a. 339*). IX 2893, 5 XI 831. 6335 (*a. 256*). 5748 (*a. 260*). XII 230. 915 XIII 3756. 4206. 10018, 7 XIV 3323, 13 TAB. devot. Audoll. 228^{A}, 5 (228^{B}, 6). 270, 8. *in codd.*: PLAVTI *A* Poen. 1049 DIOSC. 5, 138. VINDIC. gyn. p. 440^{g}. 441^{d} (*sed* 441^{c} hav-). *al.* **av-:** CIL III 14524 XI 6779 INSCR. christ. Diehl 3852 DONATIO Tiburt. p. CXLVII^{a}, 47. ***alia de litteratura:*** *scribitur* **hav-:** INSCR. christ. Diehl 2324^{9}. 3349 havite (*ibid.* habent). CIL IX 2826, 6 (*saec. VI*). VINDIC. *v. l. 35.* **hap-** (*de* INSCR. fori Rom. *vetustissima v. l. 69*): INSCR. christ. Diehl 2324$^{adn.}$ ⟨...⟩ apete (*inc.*). **habbe-:** CIL X 8067, 5^{efk} eme habbebi *fere 40*^{ies}*; ibid.*^{cdg} eme (et) habebis. **háb-:** CIL III 12068. *litteris graecis:* HESYCH. I p. 6, 100 ἄβεις· ἔχεις. GLOSS. Klio 13 (1913), 31 ἀβημους ... ἔχομεν. ***de declinatione:*** *formae solitariae decl. secundae: inf. pass.* -erier: PLAVT. Mil. 594. -erei: SALL. rep. 1, 1, 3. 2, 1, 4 (*at* -eri: 2, 9, 3. 2, 12, 7). *act.*: CIL IV 1684 habrae. *imper.* habae: CIL IX 3473, 24. *perf.* -essit: CIC. leg. 2, 19. *3. pl.* -ere: INSCR. christ. Diehl 1091, 5. *part. fut.* -uiturus: IORD. Rom. 185 *HP. inf. fut. pass.* -ituiri: DON. Ter. Eun. 750 (*e coni. probabili;* -et viri *codd.*) *3. sing. coni. praes.* -ea: INSCR. christ. Diehl 3855 ab- *bis* (3865 CIL VI 9229). 3852 av-. *formae decl.* ***quartae:*** -is: CE 661, 8 (*a. 359*) ab- (2103, 7 *s. VI* CIL VIII 20855 *bis*). ORIBAS. syn. add. 3, 36 p. 907 hab-. -ias: TAB. devot. Trag. (CIL III p. 961) hab- (*item* CIL IV 2083 VI 632, 6). TAB. devot. Audoll. 228^{A}, 5 ab- (228^{B}). -it: CE 1407, 7 *s. VI* hab- (VINDIC. gyn. p. 441^{d} ORIBAS. *passim. nota* syn. 9, 23 p. 322, 11 habi *cod.*). DIOSC. 5, 138 ab-. -iat: CIL IV 538 ab- (TAB. devot. Audoll. 270, 8). -ibat: ITALA Luc. 6, 8 (cod. d) hab-. -irem: GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 213, 2 hab- *B 2. 3.* -ite: INSCR. christ. Diehl 3349 habent ... havite. -iens: INSCR. christ. Diehl 504 hab- (ITALA Luc. 3, 1 [cod. e] -entem ... -ientem. 15, 4. 19, 17 GROM. p. 327, 23. 328, 1. 14). -ire: INSCR. christ. Diehl 2175 hab- (ORIBAS. syn. 1, 7). ***notatur:*** H *i.* habeat: CIL VI 24760 (Dessau 8180) h(abeat) I(sidem) i(ratam). habebit(?): CIL VI 26259 (Dessau 8349) h(unc) l(ocum) e(xter *vel* -res) n(on) h(abebit?). H *i.* habent: INSCR. christ. Diehl 1909^{a}, 5 nat(alem) h(abent) die *illo.* (*ibid.* ^{b}5 natal. hab.). *ibid.* 6 vot(um) h(abent?). AB *i.* abias (*habeas*): CIL IV 2380 ab(ias) prop(itium) Caes(arem). 2381. NOT. Tir. 7, 55^{a}. 91, 64. 7, 55. *legitur inde ab antiquissimis temporibus* LEG. XII tab., LIV. ANDR., *fort. in* INSCR. for. Rom. CIL I^{2} 1, 9 (*legerunt* hap ..., hab ..., hai ...; *v. Leifer-Goldmann, Klio, Beih. 27, 1932, 76 adn. 2*). *de verbi significationibus fuse* NON. p. 317, 23—318, 25 (*singula infra suis locis*).

'*actionum*' *quae vocantur est generis et* '*durativi*' (*passim regnantis*) *et* '*perfectivi*' (*cf. p. 2433, 5*). *ex eis, quibus inesse videtur actionis genus q. d.* '*ingressivum*', *certiora notavimus p. 2432, 33.*

[*in titulis et mss. est pro* abeo: *v. vol. I 66, 9 sqq., adde* PLAVT. Pseud. 393 *A P.* Rud. 834; *fort. addendum*: PLAVT. Pseud. 1252 (*v. vol. VIII 38, 35*). *pro* aveo: OV. epist. 16, 114 SIL. 7, 22. 15, 373 STAT. Theb. 6, 160 AVSON. Symm. epist. 1. 51 P. *al.* *pro* aveho: *v. vol. II 1303, 80 sqq. loci dubii aut corrupti*: PLAVT. Mil. 716 (*v. p. 2451, 60*). Truc. 21. 406 (*v. vol. V 2, 750, 46*). CIC. Att. 5, 4, 1 (*v. p. 2435, 2*). 10, 13, 3. 13, 42, 3 epist. 10, 3, 2 PROP. 3, 6, 22 SEN. contr. 9, 1, 7 SEN. epist. 26, 3 PAPIN. dig. 29, 1, 12. 34, 9, 16 pr. VLP. dig. 9, 2, 11 pr. VOPISC. Aurelian. 7, 5 (*v. p. 2400, 33*). CLAVD. DON. Aen. 7, 815 p. 108, 30 (*v. p. 2397, 21*).] [*val.* avea, *it.* avere, *francog.* avoir, *hisp.* haber. *M.-L.*]

CONSPECTVS MATERIAE

CAPVT PRIVS: *vi verbi plena*

I *regnat aut praevalet notio* ***tenendi, secum gerendi, possidendi:***
A (*secum*) *-ere quae feruntur, geruntur: p. 2396, 83.*
B *-ere quae vel dominio vel alio modo possidentur:* 1 *generatim: p. 2398, 32.* 2 *cum additamentis: p. 2399, 21.* 3 *absolute: p. 2400, 9.* 4 *speciatim: loca, res locales: p. 2400, 38. absolute i. q. habitare: p. 2401, 6.* 5 *in formulis: p. 2401, 77.* 6 *in proverbiis, sim.: p. 2402, 20.*
II ***notione possidendi et imminuta et dilatata:***
A *-ent animantes:* 1 *quae in ipso -ente sunt:* a *ad corpus pertinentia: p. 2402, 55.* b *ad animum pertinentia: p. 2403, 48* 2 *quae aliunde data, tributa sunt, accesserunt:* a *res maxime incorporales: p. 2406, 3.* b *homines: p. 2408, 33.* c *deos, deum: p. 2409, 42.*
B *-ent res:* 1 *aliquid:* a *-ent res corporales:* α *corporalia: p. 2409, 80.* β *incorporalia: p. 2411, 33.*
b *-ent res incorporales:* α *spectatur coniunctio quaedam: p. 2412, 71.* β *spectatur ad aliquem finem: p. 2416, 33.* γ *spectatur origo, causa: p. 2417, 34.*
c *-ent res vel corporales vel incorporales:* α *totum -et partes: p. 2417, 52.* β *-ere initium, finem: p. 2417, 71.* γ *aditum, sim.: p. 2418, 13.* δ *(dis)similitudinem: p. 2418, 24.* ε *communionem, coniunctionem: p. 2418, 34.* ζ *nomen, honorem, gloriam: p. 2418, 46.* η *sua: p. 2419, 5.* ϑ *res* -et (hoc), ut (quod): *p. 2419, 13.*
2 *aliquem: p. 2419, 24.*
ad II structurae:
A *praevalet definitio actionis verbi:*
1 *acced. praepositiones:* a in *c. abl.: p. 2419, 79* (*abusive c. acc.: p. 2421, 5*). b secum, apud se, circa (circum) se: *p. 2421, 14.* c *aliae: p. 2421, 46.*
2 *acced. adv.: p. 2422, 10.* 3 *acced. dat. fin.: p. 2422, 31.* 4 *acced. gen.: p. 2422, 47.* 5 *acced. gerund.: p. 2422, 59.* 6 *acced. inf.: p. 2423, 18.* 7 *-ere* (hoc), ut (quod): *p. 2423, 19.*
B *praevalet definitio obiecti:*
1 *acced. praedicativa eodem casu:* a *subst.: p. 2423, 27.* b *adi.: p. 2424, 42.* c *part. perf. pass.: p. 2425, 33.*
2 *acced. structurae praepositionales:* pro: *p. 2427, 42.* in: in loco, numero: *p. 2427, 70.* in *praedicativ. c. abl.: p. 2427, 75.* *c. acc.: p. 2428, 15.* *al.: p. 2428, 27.*
3 *acced. genetivus: p. 2428, 37.*
C *absolute: p. 2428, 40.* *ad II proverb.: p. 2428, 43.*
III *significationes* ***a possidendi notione*** *vel strictiore vel latiore* ***aut oriundae aut ad eam accedentes:***
A *inest notio retinendi, detinendi:* 1 *praevalet notio retinendi: p. 2428, 56.* 2 *praevalet notio detinendi: p. 2429, 57.*
B *inest notio obtinendi, occupatum tenendi: p. 2430, 77.*
C *inest notio accipiendi:* 1 *vi ingressiva: p. 2432, 33.* 2 *vi perfectiva: p. 2433, 5.*
D *inest notio in se recipiendi: p. 2434, 9.* *vergit in notionem patiendi, fruendi: p. 2434, 34.*
E *inest notio praesto, in promptu -endi agenda, utenda, adhibenda: p. 2435, 54.* F *fere i. q. adhibere: p. 2439, 26.*
IV *fere i. q. (ob)servare: p. 2439, 55.*
V *i. q. tractare: p. 2440, 15.*
VI *i. q. agere, instituere, facere:* A *conventus, dies festos: p. 2441, 51.* B *verba, sermonem, orationem: p. 2442, 1.* C *c. subst. verbalibus: p. 2442, 30.* iter, honorem, bellum, proelium, *alia p. 2443, 1.*
VII *de iudicio aut sententia animi:* A *i. q. aestimare: p. 2443, 51.* B *i. q. putare, numerare; perhibere: p. 2444, 19.* C *i. q. credere, persuasum -ere: p. 2449, 7.*
VIII *reflexive et intransitive: p. 2449, 68.*

CAPVT ALTERVM: *vi verbi imminuta*

I *c. part. perf. pass. pro praeterito act.: p. 2452, 67.*
II *c. infinitivo:* A *i. q. posse: p. 2454, 12.* B *i. q. debere: p. 2454, 53.* C *pro futuro: p. 2455, 65.* D *pro praeterito:* 1 *in enunt. irreal.: p. 2458, 22.* 2 *in enunt. non irreal.: p. 2458, 75.*
III *i. q. esse:* A *pass.: p. 2459, 4.* B *refl.: p. 2461, 28.* C *act.: p. 2461, 32.*

CAPVT PRIVS: VI VERBI PLENA

I *regnat aut praevalet notio* ***tenendi, secum gerendi, possidendi:*** A (*secum*) *-ere fere ea,* ***quae manibus, membris,***

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

partibus corporis feruntur, geruntur [*cf. umbr.* perca(m)... habiest '*virgam -bit*'; mandraclo ... destre habitu '*mantele in dextrā -eto*'; urfeta manuve habetu '*orbitam in manu -eto*'; krikatru testre e uze habetu '*cinctum in dextro umero -eto*'; *ubique de rebus rite -endis, cf. infra l. 15. 28. 35*] **1** *res portabiles, gestabiles*: **a** *in universum (acced. in c. abl.: l. 8. 10. 30. 32 al.; abl.: l. 34. 38. 39. 43. 46*; mecum: *l. 21. 60*; circa se: *l. 27. 40*; prae se: *p. 2398, 1*; sub: *l. 59. 63*): *vestimenta*: NAEV. trag. 54 diabathra in pedibus (VVLG. exod. 12, 11 calceamenta ... in p.). PLAVT. Amph. 443 petasum ac vestitum. Men. 1139 hanc ... pallam, quam ego -o. Mil. 1180 palliolum ... in umero laevo (CIC. Rab. Post. 27 consularis homo soccos -uit et pallium. CATVLL. 25, 8 pallium ... sudariumque ... quae palam soles -ere). Most. 173 virtute formae id evenit, te ut deceat quidquid -eas. Persa 156 chlamydem. CIL I² 582, 5 (*a. 113/111 a. Chr.*) *neive magistratum* ibei ... praetextam soleasve -ere (594 [*a. 44 a. Chr.*] I 3, 20 togas praetextas, funalia, cereos -ere ius potestasque esto. I 5, 7). TER. Eun. 684 videtur foedus, quia illam (*vestem variam*) non -et (695 istam quam -es unde -es [*hoc ad B 2 p. 2399, 80*] vestem? CIL XI 1420, 19 ius ... eius vestis -endae. OV. am. 1, 8, 51 vestis bona quaerit -eri. QVINT. inst. 5, 9, 9 vestem cruentam [5, 12, 3]. VENVL. dig. 47, 10, 39 v. sordidam ... in publico. VLP. dig. 39, 5, 16 v. ... ac res ceteras ... mecum. CLAVD. DON. Aen. 7, 815 *vestitum* ornabat pretium vestis et -endi [*pass.*] subtilitas *i. elegantia*). VARRO ling. 10, 27 potest *tunicam* muliebrem vir ... -ere, ut in scena ab actoribus -eri videmus. TIB. 4, 2, 14 Vertumnus ... mille -et (*ad B*) ornatus, mille decenter -et. OV. trist. 1, 1, 4 (*ad libellum*) vade, sed ... habitum temporis huius -e. IMP. HADR. Vlp. dig. 48, 20, 6ⁱⁿ· zonam circa se. *ornamenta*: ENN. scaen. 52 -et coronam vitulans (*i.* παιανίζων) victoriā (*al., v. vol. IV 979, 5. 8. 21. 30* [*ibid. opp.* posuisse]. *981, 42. 78. 57. 983, 14*). PLAVT. Amph. 143 has -bo usque in petaso pinnulas (VARRO ling. 5, 142 *pinnas* in galeis). Mil. 792 ornatam adducas ... capite compto, crines vittasque -eat. TER. Hec. 574 in digito ... anulum (*item* 830 PETRON. 32, 3 CELS. dig. 47, 2, 68 pr. [*cf.* IMP. HADR. Vlp. dig. 48, 20, 6ⁱⁿ· digito ... gemmam]. LVCR. 1, 312 anulus ... tenuatur -endo [*cf. infra l. 67*]). VARRO ling. 5, 130 sacerdotulae in capite ... solent -ere *capital* (*cf. vol. IV 979, 21* [*ibid.* in collo]. *981, 42*). CIC. Verr. II 1, 54 quod -bat auri *statua Dianae*. OV. Pont. 3, 3, 15 nec torquem collo nec -ens crinale capillis. LIV. 1, 11, 8 armillas ... bracchio laevo. CVRT. 6, 6, 4 diadema. ITALA Bar. 6, 23 (Firm. err. 28, 4) *aurum* ⌊circa se⌋ (⌊*om.* VVLG.⌋; περίκεινται). *arma*: COEL. hist. 22 in dextris scuta. VARRO ling. 7, 52 ad latera -bant ferrum. 7, 57 arma (VERG. Aen. 10, 700 armaque Lauso donat -ere umeris. OV. fast. 5, 61 nec -endis utilis armis *senectus*. VAL. FL. 5, 583 mos comminus arma semper -ere viro). CIC. Mil. 10 *gladios* (PAVL. dig. 48, 6, 9). VERG. Aen. 12, 88 aptat -endo (*dat.*; SERV. ad -endum) ensemque clipeumque. OV. met. 7, 756 iaculum, manibus quod ... -emus. 15, 634 quas -et ipse *Phoebus*, pharetrae (fast. 6, 111). 9, 373 quas -o (*Dryope in arborem mutata*) frondes. fast. 3, 848 (*ad Palladem*) aegida semper -e! LIV. 22, 48, 2 parmas post terga -entes adequitarunt. *al.* *nota*: IMP. IVL. Amm. 21, 2, 2 -o firmiter, quod tenebam (*proprie de ampla scuti axiculis excussis retenta, ambigue de quacumque re*). *alia*: PLAVT. Mil. 360 patibulum. 1430 lanam ob oculum. Rud. 477 si quis me hanc (*urnam*) -ere viderit (1022). (*inc.*: Amph. 175 [*locut. metaph.*] -endum et ferundum hoc onust [*potest referri ad p. 2428, 59*]). TER. Phorm. 249 -endae compedes (CIC. Verr. II, 5, 100 catenas). CATO agr. 54 *boves* fiscellas -ere oportet, ne herbam sectentur, cum arabunt (HOR. sat. 1, 4, 34 faenum -et in cornu. *cf.* CIC. div. 2, 67 *equus* -uit apes in iuba). 159 intertrigini remedium: in viam cum ibis, apsinthi ... surculum sub anulo -bis (*inde* PLIN. nat. 26, 91 secum [23, 163. 24, 12. 25, 130]). PLIN. nat. 20, 31 -entes eam (*sc. radicem*) feriri a serpentibus negantur (20, 133. 21, 145 polium contra venena -eri). 26, 23 *medetur anginae herba* sub lingua -ta (26, 38 debet ... -eri in ore assidue sub lingua). 27, 52 in ventrali -tum. IMP. HADR. Vlp. dig. 48, 20, 6 chirographum ... in sinu. VVLG. gen. 40, 16 vidi somnium, quod tria canistra farinae -rem super caput meum. *al.; v. V. i. R. s. v., col. 4 sq. et cf. structuras p. 2419, 79.* *gerund. sensu passivo*: LVCR. 1, 312 -endo *v. supra l. 34.* VERG. georg. 2, 250 *pinguis tellus* picis in morem ad digitos lentescit -endo. CLAVD. DON. Aen. 7, 815 -endi *v. supra l. 22.*

b *indicato aut cogitato fine -endi i. q. praesto -ere alqd., quo utare ad alqm. rem faciendam* [*cf. umbr.* esisco esoneir seueir ... perca arsmatia habitu '*ad haec sacra omnia ... virgam ritualem -eto*'; vaso porse pesondrisco habus '*vasa quae ad figmenta(?) -uerit*; tapistenu habetu, pune frehtu habetu '*vas(?) -eto, pollinem frictum -eto*']: *tela, arma, sim.*: PLAVT. Asin. 589 nimis vellem -ere perticam. :: quoi rei? :: qui verberarem *eqs.* Capt. 600 crucior lapidem non -ere me, ut illi cerebrum excutiam. Cas. 908 ⟨ferrum ne⟩ -ret, metui (CIC. S. Rosc. 97 SEN. contr. exc. 4, 7 p. 240, 3 *ibid.* l. 15 secum). 909 gladium (*cf. supra l. 44*). CIC. Mil. 11 non hominis occidendi causa -uisse telum iudicaretur (GAIVS dig. 47, 2, 55, 2 teli ... appellatione et ferrum et fustis et lapis et denique omne, quod nocendi causa -etur, significatur. OV. am. 2, 1, 15 in manibus nimbos et cum Iove fulmen -bam (PRIAP. 9, 3 fulmen -et ..., tenet illud aperte). trist. 4, 1, 77 *adequitat* hostis -ens arcus imbutaque tela venenis *eqs.*). LIV. 38, 21, 3 peditum ... ita prae se -entium scuta, ut *eqs. al.* *instrumenta*: CATO agr. 67 qui in torculario erunt, vasa pura -eant curentque, ut *eqs. al. cf. III E p. 2435, 54 sqq.*

2 *speciatim*: **a** -ere *fetum in ventre, utero*: PLAVT. Curc. 221 VARRO rust. 3, 12, 4 HYG. astr. 2, 33 p. 71, 19 SORAN. p. 28, 7 (τὴν ἀποκνήσασαν). *abs.*: ITALA Luc. 21, 23 (cod. e) = Marc. 13, 17 quae (*fem.*) in ventre -ent (ἐν γαστρὶ ἐχούσαι. VVLG. praegnantes). SORAN. p. 12, 13 in utero (12, 8. 16, 8). VVLG. Matth. 1, 18 inventa est in utero -ens de spiritu sancto. VITAE patr. 5, 15, 25ⁱⁿ· cum in utero -ere coepisset. *ibid.* de quo in u. -ret (*Cotelier p. 525*ᴬ λαβοῦσα κατὰ γαστρός). PALLAD. hist. mon. II 20, 8. **b** *partes corporis* (*accedunt definitiones locales, modales*): VERG. catal. 2, 17 deum vereberis manumque sursum -bis (AVG. discipl. 5, 5 non -eas faciem s. et cor deorsum. in psalm. 85, 6 ut s. cor -eant). CELS. 4, 8, 3 caput ... sublime -endum est (6, 10, 1). CHIRON 438 volutatur et caput in ventrem -bit ad iliam. *aliter p. 2402, 55.* *singulariter*: OV. epist. 13, 160 suppositus colla lacertus -et. **c** *equos* (*sc. habenis*), *i. q. tenere*: ISID. orig. 20, 16, 3 *v. p. 2391, 81.*

B ***quae vel dominio vel alio modo possidentur*** (*utraque notione passim inde ab antiquissimis, maxime apud Ictos, v. V. i. R. s. v., col. 5—18. Ictorum definitiones v. ibid. col. 3. rara exempla sunt in altioris generis dictione poetica, qua pro -endi verbo possessionem indicante poni solet* esse *c. dat.; de differentia etiam ad scaenicos et prosae orationis scriptores pertinente necdum satis explorata cf. Schmalz-Hofmann⁵ p. 412*ᵈ. *in prosae orationis legibus, praeceptis praevalet usus verbi positi cum praedicativo* [*cf. p. 2423, 24 sqq.*]. CHAR. gramm. p. 394, 1 B. -ere potest etiam fur ...; possidet nemo, nisi qui ... dominus est. *cf.* PLAVT. Rud. 1069 quo modo -eas, id refert, iurene an iniuria. CIC. inv. 1, 84 quoniam -es istum equum, aut emeris oportet aut hereditate possideas aut munere acceperis aut domi tibi natus sit aut ... subripueris necesse est):

1 ***generaliter***: **a** ***res corporales*** *maxime ad rem familiarem pertinentes* (*praeter loca, res locales, quibus proprium caput attributum est sub 4*): PLAVT. Asin. 189 nihil (*cf. p. 2400, 13*). 201 aes (aes alienum: *v. vol. I 1076, 72 sq.*). Bacch. 333 tantas divitias (*v. vol. V 1, 1635, 31 sqq.* opes: *v. p. 2406, 36. 2410, 49.* TAC. ann. 2, 30, 1. 4, 44, 1 innocenter partae et honeste -tae. EVTR. 10, 1 publicas o. a privatis -eri). Poen. 1081 aequomst -ere hunc bona, quae possedit pater (Truc. 400. TER. Haut. 193 -eat, quae ... in homine dicuntur bona. CIL I² 585 [*a. 111 a. Chr.*], 91 bona, quae -uisent ..., -erent. *V. i. R. l. c., col. 5, 51 sqq. 11, 48. al.*). Trin. 330 eget. :: -uitne rem? :: -uit. :: qui eam perdidit? (Truc. 745 qui invident, egent; ... quibus invidetur, i rem -ent. MIM. inc. 5 [Cic. de orat. 2, 274] postquam rem -ere coepit. CIL I² 592 [*a. 49 a. Chr.*] II 32 eiusve eam rem esse aut se eam rem -ere. *V. i. R. l. c., col. 9, 14 sqq. 12, 43 sq. 13, 49. 14, 24. 36 sqq.* [familiarem: *v. vol. VI 1, 249 sq.*]. *plur.*: PHAEDR. 4, 5 simul -ere res desierint, quas acceperint *sc. hereditate. al.* [familiares: SALL. hist. frg. 1, 16]). TER. Eun. 120 qui mihi reliquit haec quae -o omnia (CIL I² 589 [*a. 71 a. Chr.*] I 35 ea omnia -ere, possidere, uutei frueique liceto. *al.*). CIL I² 589 (*a. 71 a. Chr.*) I 17 quodque earum rerum ... -uerunt, possederunt, us⟨ei fructeive⟩ sunt (30. PVBLIL. T 3 tam deest avaro, quod -et, quam quod non -et. QVINT. inst. 5, 10, 74 quod quis non -uit, non perdidit. IVV. 6, 152 quodque domi non est, sed -et vicinus, ematur. *al.*). ***sic saepissime*** *per totam latinitatem de quibuscumque rebus, quae possideri possunt* (*sed cf. quae notavimus l. 21 sqq.*).

ad B 1 a ***notabiliora*** *quaedam* (*v. etiam formulas p. 2401, 78 sqq.*): *-ere data, tradita* [*cf. umbr.* muneklu habia '*munus* (*i. sportulam*) *-eat*']: PLAVT. Asin. 103 perficito, argentum hodie ut -eat filius. Aul. 331 iniuria dispertivisti: pinguiorem agnum isti -ent. Trin. 706 facile palmam -es, hic victust (VERG. Aen. 5, 310 [*antea*: accipite ... accipient] primus equum ... victor -eto). Truc. 960 tu dedisti iam, ⟨hic⟩ daturust: istuc -o, hoc expeto. CATVLL. 1, 8 (*antea*: quoi dono ... libellum?) -e tibi, quidquid hoc libelli est (*donum*: *v. p. 2399, 68. vol. V 1, 2022, 84 sqq.* *munus*: VERG. Aen. 5, 535 OV. fast. 6, 215. trist. 5, 14, 14 quo dare nil potui munere maius, -es. CIRIS 267. *de dono, munere etiam* VERG. Aen. 5, 260 huic ... loricam ... donat -ere. *al. cf. p. 2399, 68*). HOR. epist. 1, 16, 47 -es pretium (OV. Pont. 2, 10, 16 doctrinae pretium triste magister -et. LIV. 38, 52, 6 mercedem). *al.* *hereditate accepta*: LEX XII tab. 5, 4 (Vlp. reg. 26, 1 coll. Mos. 16, 4, 1. *cf.* dig. 50, 16, 195, 1) si intestato moritur, cui heres nec escit, adgnatus proximus familiam -eto. 5, 5 (Vlp. coll. 16, 4, 2) gentiles familiam -ento. *hereditate relicta*: PLAVT. Poen. 1081 *v. supra l. 38.* TER. Eun. 120 *v. supra l. 48.* NEP. Cato 1, 1 *v. p. 2400, 65.* PHAEDR. 4, 5 *v. supra l. 47.* hereditatem: *V. i. R. l. c., col. 6, 52 sqq.* (*partem hereditatis*: *ibid. 7, 33 sqq.* dimidium, dodrantem, quartam *sc. partem et sim.*: *ibid. 10, 16 sqq.*). legatum: *ibid. 7, 15 sqq.* (ex hereditate *sim.*: *v. p. 2399, 77*). *quaesita, inventa*: PLAVT. Curc. 98 euax, -o (*sc. vinum diu quaesitum*). *al.* (*vi*) *capta* (*cf. 2400, 51*): PLAVT. Epid. 31 *arma* ad hostes transfugerunt ...: hostes -ent (*cf. p. 2401, 40*). VERG. Aen. 11, 91 cetera Turnus victor -et. OV. fast. 3, 50 *al.* *vendenda*: CATO agr. 113 palma, quam -ent unguentarii. RHET. Her. 4, 6, 9 acervos ... tritici. *alia v. p. 2400, 2.*

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in re militari (*pauca selegimus*): arma (*aliter p. 2397, 40*): LIV. 3, 67, 3 si viri arma illa -uissent, quae *eqs.* CVRT. 4, 1, 12 *al.* classem: *v. vol. III 1287, 42 sqq.* stipendia: *v. p. 2428, 78.* *specialim de imperatore*: SALL. Catil. 59, 3 quam *aquilam* bello Cimbrico C. Marius in exercitu -uisse dicatur.

b *domesticos*: PLAVT. Epid. 410 servom graphicum (Poen. 978 veteres. CIC. S. Rosc. 145 nullum. *saepe. V. i. R. l. c., col. 9, 33 sqq. 12, 46 sqq.* famulam: VERG. Aen. 3, 329. familiam: *v. vol. VI 237, 61 sq. 238, 8. 242, 41.* hominem: *V. i. R. l. c., col. 7, 7 sqq. 12, 8*). *al.* *animalia domestica*: PLAVT. Asin. 541 etiam opilio, qui pascit ... alienas oves, aliquam -et peculiarem. CATO agr. 143, 3 gallinas multas et ova. orig. 95[c] siquis maiorem pecuum numerum -ere voluerit (VARRO rust. 1, 2, 21 pecus. 2, 1, 13 parare -ereque. VERG. georg. 1, 3 qui cultus -endo sit pecori [3, 159]. OV. fast. 5, 280 PHAEDR. 3, 3, 4). 1, 21, 1 canes ... acres paucos -endum (PLIN. nat. 1, 8, 61). 2, 4, 3 sues. 2, 7, 4 equos, ad admissuram quos velis -ere (CVRT. 7, 1, 34 equos *tot. al.*). 9, 3, 11. COLVM. 8, 8, 10 *aves* possidendi -endique causa. *al.* GAIVS dig. 9, 2, 2, 2 quae pecudum numero sunt et gregatim -entur (VLP. dig. 6, 1, 1, 3). VOPISC. Prob. 20, 6 boves -buntur aratro (*cf. p. 2400, 1*), equus nascetur ad pacem.

2 *cum additamentis* (*selegimus potiora*): **a** *ubi aut quo modo -eatur*: **ad:** *v. infra l. 30.* **apud** me: PLAVT. Truc. 163 *V. i. R. l. c., col. 12, 50.* vos, te: PLAVT. Poen. 1246 (Truc. 148 hic apud v.). *V. i. R. l. c., col. 4, 45.* se: *V. i. R. l. c., col. 4, 40 sqq. 12, 24.* apud *alqm.*: *V. i. R. l. c., col. 4, 43 sq. 12, 15.* **secum:** PLAVT. Epid. 216 retia. CELS 5, 27, 4 acetum, quod forte secum -bat. **domi:** *v. vol. V 1, 1958, 70. Lodge, Lex. Plaut. 1, 665[a]. V. i. R. l. c., col. 5, 8. 12, 18. 29* (in domo: *v. vol. V 1, 1964, 24. V. i. R. l. c., col. 12, 44*). **in** *c. abl.*: in manu: PLAVT. Asin. 463 *argentum.* CVRT. 6, 11, 32 praemium in manibus (ad manum: QVINT. inst. 12, 5, 1 arma. AFRIC. dig. 16, 1, 19, 5 nummos non -bam). *cf.* pugno: RHET. Her. 4, 6, 9. in *receptaculo*: arca: *V. i. R. l. c., col. 11, 49. 12, 25. 31. 38.* surpiculis: POMPON. Atell. 119. in sinu: *V. i. R. l. c., col. 4, 51.* in *aliquo loco*: CIC. rep. 2, 26 *leges* in monumentis. PETRON. 52, 2 *simulacra* in poculis. *V. i. R. l. c., col. 11, 39 sqq.* (in *aliqua re significante genus patrimonii, in quo res consistat vel collocata sit: V. i. R. l. c., col. 13, 4—26* [*pro* in *c. abl.* in *c. acc.*: *ibid. l. 26 sq.*]). CIC. Verr. II 4, 32 *scyphos* in suo argento (*V. i. R. s. v., col. 12, 53*). Att. 8, 10 quod in nummis -ret ([PETRON. 43, 2 omnia]. 11, 1, 2 in cistophoro *tot.* in pecunia: SVET. Tib. 49, 2 partem rei familiaris. *cf. p. 2400, 14*). in bonis: *V. i. R. l. c., col. 15, 27 sqq.* (in fortunis: PETRON. 37, 8. in patrimonio: *col. 15, 44 sqq.* in peculio: *col. 15, 46 sq. 17, 32 sqq.* [in peculium: *col. 15, 48. 17, 40*]. in potestate: *col. 4, 48. 15, 49 sqq.* in actione, aere alieno, donatione, dote, fructibus, hereditate, mancipiis, merce, nominibus, numerato, praediis *al.*: *v. ibid. col. 13, 6 sqq.* in testamento: PETRON. 141, 2 legata). **penes** (me, se, *alqm.*): *V. i. R. l. c., 4, 52 sqq.* *c. dat. pron. pers.* (*cf. p. 2408, 70. 2422, 33. 34. 2425, 34. 2429, 21. 2436, 35. 2439, 33*): **sibi:** *v. Lodge, l. c. 2, 683[b].* CIC. Verr. II 1, 148. 2, 61. 3, 202 Att. 14, 20, 2 SVET. Nero 11, 2. *apud Ictos* (*V. i. R. l. c., col. 18, 20 sqq.*) *plerumque de eo, qui dominus factus est; de possessore*: EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 27, 1 pr. illi eam arborem adimere sibique -ere (7). LAMPR. Alex. 42, 4. **mihi:** *Lodge, l. c. 1, 474[b].* OV. *p. 2404, 51.* APVL. *p. 2404, 62.* AVG. *p. 2400, 35.* **tibi** (*Lodge, l. c. 2, 798[b]*): PLAVT. Men. 690 tibi -e (*cf. p. 2398, 64*), aufer. Rud. 1358 si tuos est *vitulus*, -eas tibi. VARRO rust. 3, 17, 7 CIC. Verr. II 4, 18. SEN. epist. 81, 32 tibi -e, quod accēpisti. MART. 2, 48, 8 *al.* *in formula repudii*: GAIVS dig. 24, 2, 2, 1 in repudiis ... comprobata sunt haec verba: 'tuas res tibi -eto' (PLAVT. Amph. 928 valeas, tibi -eas res tuas, reddas meas. CIC. Phil. 2, 69. SEN. contr. 2, 5, 9 suas. 1, 6 QVINT. decl. 262 p. 72, 30 APVL. met. 5, 26. *formula iocose adhibita*: PLAVT. Trin. 267 apage te, Amor, tuas res tibi -eto. MART. 10, 41, 2). **vobis:** *Lodge, l. c. 2, 801[a].* **ita:** *V. i. R. l. c., col. 5, 9 sqq.* **precario:** *V. i. R. l. c., col. 17, 47 sqq.* (ex p.: *col. 18, 5*). *acced. abl. pretii*: PLAVT. Pers. 662 -e *puellam* centum minis. **b** *additur -endi auctor, origo, causa*: **ab:** PLAVT. Pseud. 1163 -en argentum ab homine? (TER. Haut. 835). Truc. 161 tu a nobis ... nihil -es, nos ... abs ted ... -emus. CIC. nat. deor. 3, 87 id donum a deo, non a nobis. off. 3, 121 -es a patre munus ... magnum. Att. 14, 17, 3 se a Caesare -uisse omnia, nihil a patre. *in sermone tabularum pecuniae acceptae*: PAVL. dig. 16, 3, 26, 2 -ere me a vobis auri pondo *tot. cf. Erman, Arch. f. Papyrusforsch. 2 (1903) 460 sqq.* **a** *loco*: CIC. nat. deor. 3, 84 quod quisque a sacris -ret, id ... in suum quidque fanum referret. **ex:** *loco*: PLAVT. Pseud. 1064 -eat signum ex arce. CIC. Verr. II 3, 44 granum ex provincia ... nullum -remus. VLP. dig. 48, 13, 8, 1 aurum ex metallo illicite. ex *causa, origine*: *V. i. R. l. c., col. 13, 29 sqq.* (*nota* [*cf. p. 2398, 74*] ex hereditate: *col. 13, 35. 47. 14, 5.* legato: *13, 36. cf. 49.* testamento: *13, 45. ibid. sim.*). **per:** *alqm.*: PLIN. paneg. 50, 6 amicos. *alqd.*: TAC. ann. 1, 9, 3 *v. p. 2478, 79.* VLP. dig. 42, 1, 15, 4 sententiam. **unde:** PLAVT. Curc. 596 (601. 629). TER. Eun. 695 Haut. 654 *al.* *-endi finis* (*cf. p. 2400, 41*): *praep.*: pro: AFRAN. com. 281 pro manibus (*i. manuum levigandarum causa*) -ent tentipellium. *aliter*: SALL. Iug. 18, 4 alveos navium invorsos pro tuguriis -uere. ad: VARRO rust. 2, 7, 4 (*v. supra l. 16*). causa

(gratia): *v. V. i. R. l. c., col. 14, 9.* *dat.* (*cf. p. 2399, 19*): CATO agr. 153 fiscinas olearias ... duas illae rei -eto. APVL. met. 8, 19 venui lactem. ALFEN. dig. 32, 60, 2 vina ... usioni. *adv.*: VEG. mil. 3, 7 *pons* funibus, qui propterea -endi sunt, vinctus. **c** -ere licet (*c. inf. vel coni.*): PLAVT. Epid. 471 -eas licet. Merc. 989. CIL I² 585 (*a. 111 a. Chr.*), 32. 41. 589 (*a. 71 a. Chr.*) I 35 VARRO rust. 2, 2, 6. 2, 3, 5. 2, 4, 5 *al.*; *V. i. R. l. c., col. 18, 5 sqq.* *nota*: CIC. off. 2, 78 si -ere suum cuique non licet.

3 *absolute* (*partim ita, ut obiectum facile suppleatur*): PLAVT. Pseud. 257 dabo (*intelleg.: argentum*), quando erit. :: ducito, quando -bis. Truc. 234 dum -eat, dum amet (713 dum -et). 235 aliis, qui -ent, det locum. *alia Plautina* (Truc. 161 Rud. 1321) *v. p. 2399, 66. 2402, 22.* CATO or. inc. frg. 13 repente largiter -ere, repente nihil (*cf.* GAIVS dig. 50, 16, 234, 1 satis idonee). CIC. Verr. II 3, 199 in nummis, ... in urbanis praediis (*cf. p. 2399, 39.* in bonis: *V. i. R. l. c., col. 15, 27*). Phil. 6, 14 non -bant (Tusc. 1, 87 -uit, non -et. Att. 6, 1, 4. HOR. epist. 2, 2, 182 sunt qui non -eant, est qui non curet -ere. SEN. dial. 9, 8, 2 *opp.* perdere. VLP. dig. 50, 4, 4, 2. VVLG. Sirach 13, 5 si non -ueris; *opp.* si -es. AVG. in psalm. 61, 16 pauper sŭm, non -o. *cf. infra l. 26. 28*). CVRIO Cic. epist. 7, 29, 1 quod simus, quod -eamus, quod homines existimemur. LVCR. 5, 1432 quae sit -endi finis (CVLEX 84. VERG. georg. 4, 177 amor [Aen. 8, 327 HOR. epist. 1, 7, 85 OV. ars 3, 541 met. 1, 130 fast. 1, 195 *al.*]. LAVS Pis. 220 libido. PHAEDR. 3 prol. 20 curam. SEN. epist. 115, 16 sollicitudines ... pro modo -endi quemque discruciant. PANEG. 12 [2], 25, 6 fames. 10 [4], 38, 5 verecundia non -endi [*opp.* -endi quam plurimum metus]. CLAVD. 22, 111 *avaritia* semper -endo plus sitiens). VERG. georg. 2, 499 invidit -enti (LACT. inst. 5, 22, 8 impertit non -enti [5, 5, 8 -entes non -entibus large donarent. AMBR. off. 2, 21, 109]. CASSIOD. compl. in act. 4, 19 -entes. GREG. TVR. Franc. 4, 3 utilem atque -entem virum [*infra* virum divitem atque sapientem]). SEN. epist. 98, 11 *v. p. 2462, 18.* PETRON. 77, 6 *v. p. 2402, 28.* CE 470, 1 *v. p. 2402, 32.* IVV. 14, 207 *v. p. 2402, 42.* ITALA Tob. 4, 8 *v. p. 2454, 39.* *fort.* VOPISC. Aurelian. 7, 5 de praeda hostis, non de lacrimis provincialium -eant *milites* (⟨victum⟩ -eant *Novák*). AVG. in euang. Ioh. 6, 15 -o, inquit, mihi (*cf. p. 2399, 52*). ex: PAVL. dig. 32, 8, 2 ut eo amplius -ret, quam ex bonis patris -ura esset.

4 *speciatim: loca, res locales*: **a** *agros, fundos, sim., aedificia* (*spectantur maxime rei -tae usus, fructus; additur, cuius rei causa -eatur*): TER. Phorm. 365 agrum de nostro patre colendum -bat. CIL I² 585 [*a. 111 a. Chr.*], 25 queiquomque id ... fruendum redemptum -bit): CIL I² 614 (*a. 189 a. Chr.*), 6 agrum oppidumque (*v. p. 2401, 31*) ... possidere -ereque (*cf.* 584 [*a. 117 a. Chr.*], 32 is eum agrum nec -eto neive fruimino. 585 [*a. 111 a. Chr.*], 14 agri iugera non amplius XXX possidebit -bitve. 585, 25 *v. l. 41.* 585, 32 -ere, frui, possidere, defendere [*'i. prati saepibus secludere' Mommsen, Ges. Schr. 1, 113*]. 585, 33 -ere, o⟨eti *eqs.*⟩. 589 [*a. 71 a. Chr.*] II 3, 3 qui eum agrum -bunt possidebunt [3, 4. 5]. CIC. leg. agr. 3, 14 -et *agros* incertos ac nullo iure possessos. LIV. 26, 34, 9 ne quis eorum propius mare ... agrum aedificiumve -ret. *cf.* 26, 11, 7 eius soli, quod ipse bello captum possideret -retque. *al.*). CIL I² 585, 11 quo minus ei oetantur, fruantur, -eant pos⟨sideantque⟩. 585, 40 ⟨ha⟩bere possidere fruive. 585, 50. 81. PLAVT. Truc. 177 fundum (CATO agr. 8, 2 CIC. Caecin. 74 *al.*; *V. i. R. l. c., col. 6, 36 sqq. 12, 11 sqq.*); praedium, -ia: VARRO rust. 2 praef. 5. CIC. Flacc. 71 -ere voluisti. CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 7 -es [*perfective, cf. p. 2433, 5; antea*: emisse te praedium]. NEP. Cim. 4, 1 praedia hortosque. *V. i. R. l. c., col. 9, 4 sqq. 12, 35 sqq.* hortum, -os: VARRO rust. 3, 16, 10. NEP. Att. 14, 3 [*cf. et l. 57*]. saltus: IVV. 7, 189. *sim. passim*). Truc. 177 (fundum atque) aedes (*saepe. V. i. R. l. c., col. 5, 27 sqq.*; aedificium: *v. supra l. 50. V. i. R. l. c., col. 5, 36. 11, 39.* domicilium: *v. vol. V 1, 1874, 13 sqq. V. i. R. l. c., col. 17, 1 sqq.* domum: *v. vol. V 1, 1972, 82. V. i. R. l. c., col. 6, 18 sqq. 11, 53 sqq.* insulas: *ibid. 7, 12 sq. 11, 21*). CATO orig. 95[c] si quis plus quingenta iugera -ere voluerit (CATVLL. 115, 1 *al.*). NEP. Cato 1, 1 heredium a patre relictum. VERG. Aen. 9, 274 campi quod rex -et ipse. SALL. Iug. 18, 2 sedes (OV. met. 5, 496 penates ... sedem). *sim. passim.* sepulcrum: VLP. dig. 11, 7, 12 pr. monumentum: EVTR. 7, 13 apud Moguntiacum. *nota*: S. C. de Bacch. CIL I² 581, 4 neiquis ... Bacanal (sac- *tab.*) -uise (*v. Schmalz-Hofmann*[5] *p. 591 § 175*) velet. *ibid.* 5 sibei ... necesus ese Bacanal -ere (*cf. q. post alios monuit Ed. Fraenkel, Herm. 67, 1932, 369 n. 4*).

de deis: OV. fast. 1, 258 templa. 3, 538 delubra. 4, 624 atria sua. 4, 951. *sim. al.*

c. additamentis (*selegimus pauca*): *c. casu locat.*: LVCR. 5, 1372 prata, lacus, rivos ... collibus et campis. POMPON. dig. 50, 16, 239, 2 qui alicuius oppidi finibus ita agrum -ent, ut *eqs.* NEP. Milt. 2, 4 domum Chersonesi. *al.* *c. praep.*: in *c. abl.*: VARRO rust. 2, 3, 10 in suburbano mille iugerum. CIC. epist. 13, 5, 2 in Volaterrano possessionem (NEP. Att. 12, 3 in Italia). NEP. Att. 13, 2 domum ... in colle Quirinali. OV. fast. 4, 691 hoc ... in campo ... rus breve. 5, 259 -eto ... Romulea ... in urbe locum. *al.*, *v. V. i. R. l. c., col. 11, 38 sqq.* (*alia ibid.*). CIC. Cluent. 175 solebat ... extra portam aliquid -ere conducti. *sim. al.*

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

absolute ita, ut obiectum facile suppleri possit (*cf. infra l. 72*): CIC. S. Rosc. 132 in Sallentinis aut in Bruttiis. Verr. II 3, 95 in Sicilia (*v. edd.*). LIV. 26, 34, 10 ne ... uspiam pararent -rentque nisi in Veiente ... agro (*obi. suppl. ex iis quae antec. § 9* agrum aedificiumve; *v. p. 2400, 49*).

inde plane absolute i. q. **habitare** [*conferebant umbr.* sopir habe esme pople (*'si quis restat in hoc populo'*). *nunc fort. rectius pro* haber *'capitur' accipitur, v. R. G. Kent, ClPh. 15 (1920), 359 sq.*]. NON. p. 317 -ere ... habitare (*afferuntur* PLAVT. Aul. 5 [*v. l. 16*]. ACC. trag. 537 [*v. l. 15*]. AFRAN. com. 136 [*v. l. 15*]. SALL. Catil. 52, 13 [*v. l. 55*]. VERG. Aen. 7, 131 [*v. l. 56*]). PS. PLAC. Gloss.[L] IV H 15 -o habito, quod nunc frequentative tantum dicitur. 'qui hic -et' pro habitat. *locos dedi omnes. proprie*: NAEV. com. 83 ubi isti ... -ent? (SACR. Arg. Varro ling. 5, 50 ubi aeditumus -ere solet. PLAVT. Trin. 193. ACC. trag. 537 ubi -et? urbe agrone? AFRAN. com. 136 ubi hic Moschis ... -et?). PLAVT. Aul. 5 hic -et (Cas. 749 [*A*, habit- *P*]. Trin. 390. Truc. 77. 246 [habit- *A*]. *v. et l. 16*). Bacch. 114 istic. Men. 69 Syracusis. Truc. 71 in argentariis. DICT. 4, 15 in eo loco. PAVL. NOL. carm. 10, 210 inter quos -ui (10, 208 iugis habitasse latronum). CIL VI 38274 quae abuit ad Nymfas. [*inc.*: PLAVT. Curc. 44 Men. 308 Poen. 1093 (*ubique* habit- *codd., cf. Brix-Niemeyer ad Men.*[4]*, 1891, v. 308*). APVL. apol. 21 p. 25, 4 (*v. adn. crit.*).] *translate*: NAEV. com. 49 animae pauxillum in me -et. APVL. Plat. 2, 23 *animam* fortunatorum -uram loco (-ca *Scal.*).

c. obi.: poetice: OV. rem. 630 (*v. infra l. 60*). *in prosa orat.*: SCHOL. Iuv. 3, 1 Roma relicta -urus est Campaniam. *a grammaticis antiquis huc relata*: SALL. Catil. 52, 13 (*v. infra l. 55*). VERG. Aen. 7, 131 (*v. infra l. 56*).

b *urbes, oppida, regiones, terras, al.* (*i. q.* ***tenere, obtinere,*** *occupatum tenere, in potestate tenere*): *α urbes, oppida, sim.*: CIL I² 614 (*a. 189 a. Chr., v. p. 2400, 42*) oppidum (585 [*a. 111 a. Chr., v. p. 2400, 41*], 25. CATO or. frg. 6, 1 Camerini ... oppidum pulchrum -uere, agrum optimum, rem [*cf. infra l. 44*] fortunatissimam. HIRT. Gall. 8, 2, 2 *al.*). ENN. scaen. 259 quae Corinthum arcem altam -etis (*cum reverentia dictum, aliter l. 41. 43*), matronae opulentae, optumates (*Eur. Med. 214 Κορίνθιαι γυναῖκες*). VARRO rust. 3, 1, 1 cum rura colerent homines neque urbem -rent (SALL. Catil. 6, 1 urbem Romam ... Troiani [TAC. ann. 1, 1 a principio reges]. OV. met. 8, 8 CVRT. 5, 7, 9 *al.*). *de* SALL. hist. frg. 2, 5 *v. p. 2444, 58.* VERG. Aen. 2, 290 hostis -et muros (VAL. FL. 2, 250. 3, 45 portus. *cf.* LIV. 1, 12, 4 arcem [*v. supra l. 35*] ... scelere emptam Sabini. *aliter* VERG. Aen. 9, 782 quos alios muros, quae iam ultra moenia -etis?). 7, 696 hi Soractis -ent arces (*v. supra l. 35*) Flaviniaque arva. 8, 100 rara domorum tecta ... quae ... tum res (*cf. supra l. 33*) inopes Euandrus -bat. LIV. 1, 57, 1 Ardeam Rutuli -bant. 4, 52, 6 *Samnites* Capuam -bant Cumasque. 23, 15, 7 Nolam Marcellus. 23, 17, 8 Casilinum Praenestini. 24, 13, 5. 32, 14, 3 *al.* *β regiones, terras, al.*: CATO orig. 7 agrum (*v. et supra l. 33*), quem Volsci -uerunt (or. frg. 32, 2. 64, 3 privatim. CIC. Flacc. 71 *al.*). LVCIL. 824 (Non. p. 317, 27 -ere, tenere, occupare) *Samnium* tum *Hannibal* -bat et fere omnem Apuliam (SALL. Iug. 17, 7 qui mortales initio Africam -uerint [18, 1]. CVRT. 8, 8, 12 Asiam. LVCAN. 5, 497 *syn.* tenet. TAC. ann. 4, 5, 6 Hispaniae ... tribus *legionibus* -bantur). CAES. Gall. 4, 1, 4 Suebi centum pagos. 3, 28, 2 continentes silvas ac paludes. HIRT. Gall. 8, 2, 2 latos fines (SALL. Iug. 19, 7 VERG. Aen. 8, 602 *al.*). SALL. Catil. 52, 13 malos *apud inferos* loca taetra ... -ere (VERG. Aen. 7, 131 quae loca quive -eant homines [SERV. -eant habitent]). hist. frg. 3, 73 campi Themiscyrei, quos -uere (*i. ἔσχον, ut videtur*) Amazones ab Tanai flumine ... digressae. VERG. ecl. 1, 70 impius haec tam culta novalia miles -bit? OV. rem. 630 alter, si possis, orbis -endus (*fere i. q. inhabitandus*) erit (*aliter* PETRON. 119 v. 1 orbem iam totum victor Romanus -bat. *al.*). fast. 2, 289 terras -uisse feruntur Arcades (MELA 1, 23 passim vagi -ent potius terras quam habitant. IVST. 13, 4, 20. *cf.* OV. fast. 2, 137 breve nescio quid victae telluris -bas). SEN. Herc. O. 1183 *Iunonis* caelum -entis (CLAVD. Pros. 3, 186). VAL. FL. 7, 35 sua litora regnaque -entes (SIL. 8, 368 Anienses ... ripas). TAC. ann. 12, 54 cui pars provinciae -batur. FLOR. epit. 4, 2, 22 *provincias* per legatos (*i. administrare*). CLAVD. 28, 86 -eat ... cum Tigride Nilum (*syn.* regat ... Assyrios). *al.*

c *in re militari*: -ere castra (*-et et imperator et exercitus*): CIC. inv. 2, 133 *et saepe* (*v. vol. III 552, 80 sqq.; adde*: CAES. Gall. 1, 44, 3 contra se). *inde, ut videtur, absolute* (*cf. supra l. 1*): LIV. 30, 4, 2 vagi per castra ... situm formamque et universorum castrorum et partium, qua Poeni, qua Numidae -rent, quantum intervalli inter Hasdrubalis ac regia castra esset (*nota ter positum* castra). stativa (*-et imperator*): SALL. hist. frg. 2, 93. CVRT. 3, 4, 1 ibi (9, 6, 26). 7, 4, 32. 8, 1, 10. 9, 10, 18.

5 ***in formulis***: **a** *in formula repudii: v. p. 2399, 57.* **b** *in formulis confitendi rem (potissimum pecuniam) datam acceptam esse* (*cf. p. 2399, 70*): -ere, acceptum -ere (*v. vol. I 314, 60 sqq. adde*: ITALA Mal. 1, 10 [Cypr. testim. 1, 16 Lact. inst. 3, 9, 5] sacrificium ... ex manibus vestris [*προσδέξομαι*, VVLG. suscipiam]. VVLG. Tob. 12, 5 partem. SACR. Greg. 1, 19 dona [1, 26]. *in formula devotionis*: CIL I² 1013 hanc ostiam acceptam -eas et consumas *Daenaen.* -es Eutychiam): *in acceptilatione* (GAIVS inst. 3, 169 *al., v. vol. I 282, 27 sq.*), *stipulatione Aquiliana* (FLORENT. dig. 46, 4, 18, 1): *v. H. Erman (in commentatione scripta de tabulis ceratis Pompeianis, ZSSt. 20, 1899, 172 sqq.), Die habere-Urkunden und die Acceptilation, l. c. 193 sqq. Die habere-Quittung, ibid. 205 sqq.* *huc pertinet*: PLAVT. Men. 219 eccos tris nummos. -es? (*sic, nota interrogationis post* -es *posita distinguendum videtur*; eccos tris nummos -es. *vulg.*) :: -o. Rud. 1369 heus tu, iam -es vidulum? (*notam interrogationis recte posuit Marxius*). :: -o. *in* TAB. cer. Pomp. (*cf. CIL IV suppl. p. 423*) *nusquam scriptum est* acceptum (-pta) -ere, *saepe* numerata -ere, (per)soluta -ere, *bis* -ere *non praecedente participio.* TAB. cer. Dac. *ubique* (6, 18. 7, 17 [ext. 23]. 8, 14 [ext. 25]. 25, 16 [int. ext.]) accepisse et -ere. PAP. Brit. 229, 14 eosque denarios ducentos ... probos recte numeratos accepisse et -ere dixit. *huc spectant*: PLAVT. Poen. 594 trecentos nummos numeratos -et. Trin. 964 -en tu id aurum, quod accepisti a Charmide? :: atque etiam Philippum, numeratum illius in mensa manu mille nummum. *aliter*: CIC. Verr. II 5, 17 pecuniam sibi esse in nominibus, numeratam in praesentia non -ere (FRONTIN. strat. 1, 11, 2 quantum quisque numeratae pecuniae -ret).

6 ***in proverbiis, proverbialiter dictis,*** *sermonis popularis locutionibus sollemnibus*: PLAVT. Merc. 988 *istam* vobis -ete cum porcis, cum fiscina (*v. q. adn. Leo ad l.*). Rud. 1321 miserum istuc verbum ... est, -uisse et nihil -ere (*cf. p. 2462, 16*). Trin. 351 civi immuni (*i. illiberali*) scin quid cantari solet? quod -es (*sc. bonum*), ne -eas, et illuc, quod non -es (*sc. malum*), -eas. LVCIL. 1120 tantum -eas, tantum ipse sies tantique -earis (HOR. sat. 1, 1, 62 tanti, quantum -eas, sis. SEN. epist. 87, 18 fiscus tanti est, quantum -et. 115, 14 ubique tanti quisque, quantum -uit, fuit. PETRON. 77, 6 assem -eas, assem valeas; -es, -eberis [-beris *ad p. 2444, 14*]. APVL. apol. 23 tanti ... estis, quantum -etis. AVG. discipl. 11, 12 illud proverbium: quantum -bis, tantum eris [8, 9. in psalm. 51, 14 proverbium avarorum]. CE 470 (*saec. I/II*), 1 *quoad* valeas, abeas, pascas, multos tu -bes amicos. *cf.* IVV. 3, 144 *vol. VI 684, 64*). VARRO rust. 2, 1, 3 non omnes, qui -ent citharam, sunt citharoedi. CIC. carm. frg. 55 (40 M.) *in Sardanapalli epithaphio*: haec -o (*τόσσ' ἔχω Anth. Pal. 7, 325*), quae edi quaeque exsaturata libido hausit; at illa iacent ... relicta. *cf.* RABIR. carm. frg. 2 hoc -o, quodcumque dedi. PVBLIL. T 3 tam deest avaro, quod -et, quam quod non -et (SEN. contr. 7, 3, 8 QVINT. inst. 8, 5, 6. 9, 3, 64 HIER. epist. 53, 11, 2). SEN. epist. 2, 6 non qui parum -et, sed qui plus cupit, pauper est. 6, 3 amicos omnia -ere communia. IVV. 14, 207 unde -eas, quaerit nemo, sed oportet -ere.

in locutione metaphorica nata ex significatu qui est sub I B: -eas ut nanctus es (ut nanctus es -e), *sc. ita tibi rem -eas, sicut rem nanctus es. in exemplis quibus legitur tribus Plautinis transfertur ad ambitum significatus qui est sub II*: PLAVT. Trin. 63 *sc. uxorem.* Truc. 844 *sc. puellam desponsam.* Rud. 871 (*ironice*) *infortunium* (*cf. q. adn. Marx ad l.*).

II ***notione possidendi et imminuta et dilatata*:** **A** *-ent animantes* (*obiecta huc et ad I B pertinentia coniunguntur*: CAECIL. com. 145 uxor ... nisi dotem omnia, quae nolis, -et. TER. Haut. 193 -eat, quae ... in homine dicuntur bona, parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, ditias. *cf.* LVCIL. 1225 haec omnia -bit, formonsus, dives, liber, rex solus ut exstet. *al.*): **1** *quae in ipso -ente sunt*: **a** ***ad corpus pertinentia*:** *α corporis partes* (sanguinem: *infra l. 63*; lac: *infra l. 66; metonymice posita* pectus: *v. p. 2403, 58.* cor: *v. p. 2403, 60.* os: *v. p. 2404, 65.* linguam: *v. p. 2404, 65*), *corpus ipsum*: PLAVT. Aul. 64 oculos (CIC. parad. 38. PHAEDR. 2, 8, 18 oculos centum. AVG. serm. 105, 9, 12 -ere oculos et non videre). Bacch. 128 decem ... linguas (CAECIL. com. 128 *v. p. 2437, 43.* IMP. AVG. Suet. Aug. 51, 2 et me linguam -ere). Mil. 358 aures (*v. vol. II 1502, 76. 1503, 78.* PERS. 1, 121 auriculas asini quis non -et? *v. vol. II 1494, 64 sqq.*). Most. 508 guttam haud -o sanguinis (*cf.* OV. met. 9, 223 exsanguemque ... nec quicquam umoris -entem). Persa 187 digitos in manu (Poen. 980). CAECIL. com. 220 quae non peperit, lacte non -et (CATO hist. frg. 134 *de capris.* CELS. 2, 8, 41 *al.*). LVCIL. 545 dentem (CATVLL. 39, 1 candidos. *v. et p. 2403, 27*). CIC. fin. 2, 91 (*in imag.*) non modo cor non -ere, sed ne palatum quidem. 3, 66 membra. ac. 2, 101 -et corpus, -et animum (*c. adi. praedic.*: SALL. Catil. 33, 1 *v. p. 2424, 82.* HOR. sat. 2, 1, 9 *v. p. 2425, 10.* *v. etiam infra l. 81*). TIB. 1, 6, 74 manus (LIV. 34, 45, 7 pedes ... manus. CVRT. 7, 8, 25 *Fortuna* manus et pinnas tantum. *c. adi. praedic.*: PROP. 3, 9, 2 infectas sanguine. OV. ars 1, 642 vacuas caedis -ete m. QVINT. inst. 8, 5, 12 integram. *v. etiam p. 2425, 24*). OV. met. 6, 713 cetera qui matris, pennas genitoris -rent (CVRT. 7, 11, 6 pinnas. 7, 11, 24. *cf. l. 72*). fast. 5, 120 ubere, quod nutrix posset -ere Iovis. IVV. 16, 24 cum duo crura -eas. *sim. al.* *acced. praep.*: in *c. abl.* (*aliter supra l. 65*): PROP. 3, 5, 22 caput in verna semper -ere rosa. secum: PROP. 4, 7, 7 eosdem -uit secum, quibus est elata capillis *Cynthia in somnis visa.*

partes corporis -ere *imbecillas, morbo affectas* (*cf. p. 2403, 27. 2425, 22*): CELS. 1, 3, 19. 1, 4, 1 *et saepe.*

β quae ad corporis speciem, habitum, qualitates pertinent (vocem, spiritum: *p. 2403, 9. 10*): *formam, sim.*: PLAVT. Merc. 395

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non nostra formam -et dignam domo (Mil. 1251 parem sapientiam -et ac f. CIC. Verr. II 5, 64 aliquid formae, aetatis artificiique. OV. fast. 2, 190. Pont. 3, 1, 117 Veneris f., mores Iunonis -endo. LIV. 4, 3, 8 formas hominum). VARRO ling. 10, 4 figuras *membrorum*. OV. epist. 15, 137 his similes vultus (fast. 2, 773 hos. 5, 245 voltum dubitantis. SEN. Tro. 1025 laetos. IVV. 9, 3). LIV. 34, 24, 3 speciem hominum. SEN. contr. 2, 1, 24 malam faciem (QVINT. inst. 6, 3, 32 liberi hominis. *ibid.* malam. IVV. 10, 294. *v. etiam infra l. 27*). *alia*: PLAVT. Most. 1030 vocis non -o satis (OV. fast. 2, 798 vocem viresque loquendi. PHAEDR. 1, 13, 8. AVR. Fronto p. 37, 5 N. spiritum vix -o, ita sum defessus [VVLG. III reg. 10, 5 non -bat ultra spiritum]). PACVV. trag. 304 satis (*cf. p. 2422, 10*) virium (*nota* virium *gen. part. p. 2422, 51 sqq.*) CIC. S. Rosc. 149 satis . . . roboris *v. p. 2405, 65* (LIV. 25, 5, 7 roboris satis ad ferenda arma. *cf.* OV. met. 9, 790 plusque vigoris adest, -uit quam femina). fin. 4, 28 animal . . . nihil -ret in se, quod esset . . ., ut valetudo (AVG. civ. 3, 10 p. 106, 28 D. modicam staturam cum sanitate). OV. epist. 18, 2 quam mihi misisti . . . salutem ut possim . . . -ere, veni! (trist. 3, 3, 88 accipe . . . quod tibi qui mittit, non -et ipse, 'vale'! TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 516, 1 'vae' -uri *sunt*). met. 13, 57 letum sine crimine -eret (AVG. serm. 127, 1, 2 hoc [*sc. vivere*] -bis). AVG. in psalm. 62, 14$^{in.}$ somnum . . . debemus -ere, quia, si non -eatur, *eqs.* *sim. al.*

γ corporis vitia: vulnera (sim.), morbos, dolores, famem, al.: PLAVT. Curc. 400 hoc intus mihi (*cf. p. 2399, 52*) quod insigne -o vulnus (OV. epist. 13, 72 *al. cf.* VLP. dig. 21, 1, 14, 10 cicatricem). CATO agr. 157, 13 ulcus (PLIN. nat. 29, 102). LVCIL. 545 verrucam, naevum, punctum, dentem eminulum (CIC. nat. deor. 1, 80 naevos). CATO agr. 157, 9 febrim (VARRO rust. 2, 1, 22. SEN. epist. 119, 12 sic divitias -ent, quomodo -ere dicimur febrem, cum illa nos -eat. *al., v. vol. VI 409, 16 sqq.* CIC. Att. 6, 9, 1 febriculam tum te -entem scripsisse. 8, 6, 3 *quartanam. cf.* VITA Caes. Arel. 2, 42 hodie -o diem *sc. febris*). VARRO rust. 2, 11, 6 scabiem aut ulcera. CATVLL. 39, 7 morbum (*i. pravum morem*). PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV 125^{a} (28 M.) anginam vinariam. CELS. 2, 7, 14 grandes calculos. 3, 21, 16 malum corporis habitum. 7, 7, 15^{B} id vitium (*saepe sim.*). PLIN. nat. 27, 66 morbum regium. PETR. CHRYS. serm. 26 p. 273^{C} ebrietatem. *al.* CIC. Att. 1, 5, 8 magnos articulorum dolores (CELS. 1, 5, 2 capitis . . . dolores . . . vel quoslibet alios oris adfectus. SCRIB. LARG. 38 capitis dolorem aut gravitatem [MARCELL. med. 8, 17]. 122 dolorem [MARCELL. med. 29, 8]. GREG. M. moral. praef. 12 vim doloris). CELS. 2, 4, 5 sudores. SEN. epist. 89, 22 maiorem vos famem -ere quam ventrem (CLAVD. DON. Aen. 3, 425 semper). *cf.* VITAE patr. 3, 213 grandem -ens viae laborem resedit (*Cotelier p. 535^{C}* κοπιάσας. *al. vers.* 6, 2, 6 fatigatus). *sim. al.*

huc pertinent (*cf. p. 2404, 51*): CHIRON 312 iumenta . . . subito moriuntur quasi nihil -entes. GLOSS. III 229, 23 τί γὰρ ἔχει; quid enim -et? ἀρρωστεῖ· aegrotat (213, 33).

b *ad animum pertinentia* (*inde a* LIV. ANDR. *infra l. 69*): *α* animum: PLAVT. Amph. 545 bonum (*v. Lodge, Lex. Plaut. I 661^{b}. Thes. vol. II 2097, 36 sqq.*). 689 quid animi -eam. Bacch. 662 utcumque res sit, ita a. -eat. Epid. 562 lenem et tranquillum. Mil. 192 domi -et a. falsiloquom *eqs.* (*v. p. 2404, 70*). CIC. Verr. II 2, 113 a. in rem publicam -uit eiusmodi. epist. 6, 10, 6 fortem fac a. -eas et magnum. ac. 2, 101 *v. p. 2402, 69.* LIV. 10, 20, 16 ne alibi quam in armis a. -rent. 22, 60, 22 ad tutanda castra (SORT. Sangall. 44, 2 ad artificium non -et animus [*i.* -os] filius. 45, 2). SEN. contr. exc. 5, 1 moriendi (VELL. 2, 4, 4 occupandae rei p. POMPON. dig. 49, 15, 5, 3 *al.*). pectus *i. animum*: ENN. ann. 19 divinum (OV. met. 11, 768 non agreste. Pont. 3, 3, 100 nobile. 4, 2, 11 fertile. *al.*). PLAVT. Pers. 623 sapiens -et cor. animam, sensum, rationem, mentem: VARRO ling. 5, 102 animam. CIC. nat. deor. 1, 29 sensum. 2, 46 sensum et rationem et mentem (3, 18 sensum ac m. PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV p. 120^{b} [23 M.] amens qui mentem suam non -et. OV. fast. 2, 798 aliquid . . . mentis [RVT. LVP. 2, 7 reliquum quod -et mentis et sensus]. SEN. contr. 7, 1 [16], 11 mentem navigandi. *al.* CLAVD. DON. Aen. 7, 350 integrum statum mentis). div. 1, 70 sensum . . . motum . . . appetitum. *al.* ingenium: *v. p. 2405, 23.*

β animi affectus, actiones: (I) *studium, spem, cupiditatem sim.*: LIV. ANDR. carm. frg. 13 escas (*gen.*) -emus mentionem (*i. cogitationem*). PLAVT. Pseud. 138 haec -ent consilia (*v. vol. IV 447, 74*). Asin. 789 illam -ere causam (*i. praetextum. v. vol. III 678, 77*). CATO or. frg. 65, 1 nolite ibi nimiam spem -ere (ACC. trag. 150 [*v. adn. crit.*]. CIC. Verr. II 5, 177 spe atque opinione, quam de vobis -et). CIC. inv. 2, 104 studio, quod in vos semper -uit (Quinct. 78 officio et st., quod -bat erga illum. Brut. 240 studii . . . -uit non multum, sed acuminis et orationis satis. 326 crebrarum sententiarum. *al.*). Verr. II 1, 62 in hisce . . . rebus indomitas cupiditates (*v. vol. IV 1420, 16*). II 4, 145 quam (*voluntatem*) ego semper -uissem (de orat. 2, 302 v. nocendi. Brut. 245 plus facultatis -uit ad dicendum quam v. CAES. civ. 3, 84, 1. SEN. benef. 1, 7, 1 non v. tantum iuvandi -uit, sed cupiditatem. *al.; v. et p. 2404, 8*). II 5, 39 *industriam* (*v. p. 2405, 57*). parad. 10 cogitationem . . . argenti (SEN. contr. 9, 4 [27], 11 tyrannicidii. VELL. 2, 17, 2 petendi consulatus). fin. 5, 24 animi appetitum (5, 40. div. 1, 70 sensum . . . motum . . . appetitum. off. 2, 11 impetus et rerum appetitus. *al.*). nat. deor. 2, 122 *beluae* conatum . . . ad naturales pastus capessendos. off. 1, 54 libidinem procreandi (SALL. Catil. 7, 4). SEN. benef. 6, 38, 4 vota (dial. 5, 30, 5 OPTAT. 1, 15). dial. 8, 5, 1 cupidinem . . . ignota noscendi. VLP. dig. 38, 5, 1, 15 affectionem (PAVL. dig. 41, 2, 1, 3. 41, 4, 2, 2. 3, 5, 18, 2. 41, 2, 3, 3 affectum). 46, 4, 8 pr. consensum paciscendi. 44, 1, 12 intentionem. ITIN. [Silv.] 3, 2 desiderium. 5, 7 concupiscentiam escarum. AVG. serm. 127, 1, 2 velle -ent mori (PROSP. epist. 1, 6$^{in.}$ quod nec renovari velle -eant. *cf. et p. 2422, 56*).

odium, amorem: CIC. Sull. 21 tantum odii crudelitatisque (Cluent. 151 in equestrem ordinem [Vatin. 6]. Phil. 5, 38 servitutis. SEN. epist. 105, 4 *al.*). dom. 103 pro amore, quem -etis in rem p. (Att. 14, 17^{a}, 5 erga te. PROP. 1, 18, 19 si quos -et arbor amores). off. 1, 47 quam *benivolentiam* quisque -eat erga nos. OV. trist. 4, 3, 32 affectum quem te mentis -ere velim (CLAVD. DON. Aen. 3, 130 p. 284, 2 cum laribus novis. VITAE patr. 5, 11, 37 in deo. PASS. Thecl. 29^{C} [amabat eam B^{ab}]). *huc pertinent*: VVLG. Matth. 5, 23 -et aliquid adversum te (ἔχει τι κατὰ σοῦ. Marc. 11, 25 act. 24, 19 VITAE patr. 5, 4, 15). Col. 3, 13 si quis adversus aliquem -et querellam (ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν). act. 19, 38 causam (λόγον). 25, 19 quaestiones (ζητήματα). I Cor. 6, 1 negotium (πρᾶγμα). apoc. 2, 14 -o adversus te pauca: *eqs.* (ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι). CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 11 p. 23, 20 Z. inimicitias multas -ent adversus eam (ἔχθραν πολλὴν πρὸς αὐτὴν ἔχουσι). VITAE patr. 7, 43, 2 p. 1059^{C} nihil in corde tuo neque odium neque contra inimicum aliquid sine causa -eas. RVFIN. hist. 5, 24, 16 cumque de aliis nonnullis parum quid -uissent inter se (περὶ ἄλλων τινῶν μικρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλους). GEST. Pilat. 5, 1 quid -etis (*ABC*, quaeritis D^{ac}, querimini D^{b}) cum homine isto (τί ζητεῖτε μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου)? fidem (*sensu activo*): *vol. VI 689, 51 sqq. 685, 65. 686, 39.*

fiduciam, suspicionem: CAES. civ. 2, 37, 1 fiduciam (3, 5, 2 NEP. Ages. 4, 2 SEN. epist. 97, 13 *al., v. vol. VI 700, 49*). CIC. Att. 8, 11^{D}, 1 suspicionem nullam -bam te *eqs.* *aliter p. 2407, 73. 2412, 46.* PETRON. 15, 3 ⟨quod⟩ in utraque parte . . . latrocinii suspicio -retur.

timorem, religionem, iram, dolorem: CIC. Mil. 4 timorem (NEP. Alc. 3, 5 non solum spem in eo -bant . . ., sed etiam t. VITR. 1 prooem. 3 inopiae. *al.; cf.* LIV. 44, 32, 6 in magno terrore erat propter *illam rem* nec minus terroris -bat a classe Romana). epist. 11, 16, 1 sollicitudinis aliquid (HIER. epist. 51, 9, 3). CAEL. Cic. epist. 8, 10, 1 metum (SALL. or. Lep. 10 -endus m. est aut faciundus. PROP. 3, 11, 6 OV. Pont. 2, 7, 6 LIV. 27, 26, 1 *al.*) Att. 12, 36, 1 religionem *sc. fani violandi.* LIV. 27, 10, 1 verecundiam (HIER. in Ier. 1, 94, 2). SEN. contr. 9, 4 (27), 6 pudorem. CIC. Tusc. 4, 55$^{extr.}$ iram (OV. Pont. 2, 9, 77 LIV. 5, 8, 4 LAVS Pis. 48 *al.*). Phil. 8, 18 proprios dolores suarum rerum omnes -bant (*v. vol. V 1847, 30.* fin. 1, 62 *sapiens* plus voluptatum -*et* quam dolorum). SVLPICIA Tib. 3, 13, 6 mea gaudia narret, dicetur si quis non -uisse sua. OV. Pont. 1, 1, 74 mea perpetuos curarum pectora morsus (CLAVD. DON. Aen. 1, 300 p. 66, 14 quas cogitationum curas). LIV. 44, 17, 1 curam in sermonibus . . . -bant, quos . . . consules . . . crearent. *sim. passim.*

huc pertinent (*cf. p. 2403, 45*): OV. epist. 18, 192 sed mihi (*cf. p. 2399, 52*), . . . nescio quid (quae *al.*) pavidum frigore (-a *vulg.*) pectus -et. VVLG. Ios. 15, 18 suspiravit . . .; cui Caleb: 'quid -es?' (iud. 1, 14 Esth. 15, 12 VITAE patr. 3, 57, 205 = 5, 3, 15 [*gr.* τί ἔχεις;]. 6, 1, 1 quid -uisti hodie? PALLAD. hist. mon. I 24 p. 306^{C} quid -ret . . . vel quid pati se diceret [*37 p. 111, 5^{B}* τί ἔχεις . . . ἢ τί πάσχεις;]). I reg. 11, 5 quid -et populus, quod plorat? (VITAE patr. 5, 3, 11 quid -et . . ., quod sic plorat amare? 5, 14, 18 quod tristis es)

(II) *mores*: PLAVT. Amph. 267 facta moresque *Sosiae Mercurius* similes ([Capt. 233 morem hunc. CATO or. frg. 21. OV. met. 7, 656 mores, quos ante gerebant, nunc quoque -ent. Pont. 3, 1, 117 *v. p. 2403, 3.* APVL. apol. 63 morem mihi -o . . . gestare]. CIC. Phil. 1, 27 consuetudinem. CATVLL. 39, 7 *v. p. 2403, 33.* PLIN. nat. 27, 53 *id facere* sollemne -ent [28, 135]. GREG. M. epist. 9, 26 *v. p. 2423, 21*). Capt. 812 confidentiam (Mil. 189 os -et, linguam, perfidiam, malitiam atque audaciam [CIC. Rab. Post. 34 os . . . audaciam. Q. CIC. petit. 10 tantum -et audaciae . . . nequitiae . . . in libidine artis et efficacitatis]. CIC. Flacc. 46 impudentiam [dom. 101 animi duritiam . . . oculorum i.]. SALL. Iug. 31, 22 quantum importunitatis. TAC. ann. 15, 53 ut quisque audentiae -uisset). PLAVT. Mil. 192 domi -et . . . dolos . . . delenifica facta . . . fallacias. CIC. S. Rosc. 46 humanitatis non parum. Verr. II 5, 42 diligentiam *v. p. 2439, 36* (SEN. contr. 10 praef. 16. PS. AVR. VICT. epit. 13, 3 d., . . . lenitatem . . . largitionem). fin. 2, 77 sententiam . . . aliam domesticam, aliam forensem. PVBLIL. P 41 pudorem ([SEN. epist. 29, 10]. LIV. 8, 34, 8 nemo hominum, nemo deorum verecundiam [39, 11, 2]). SALL. Catil. 61, 4 ferociam animi (LIV. 42, 9, 1 qua f. a. usus erat in Liguribus, eandem ad non parendum senatui -uit. SEN. dial. 3, 3, 4 impetus -ent ferae, rabiem, feritatem, incursum; iram *eqs.*). NEP. Cim. 2, 1 summam liberalitatem (*cf. p. 2405, 7*), magnam prudentiam . . . rei militaris. VERG. Aen. 11, 374 si qua tibi vis, si patrii quid Martis -es. OV. trist. 5, 8, 28 molle cor ad . . . preces. LIV. 3, 21, 5 plus levitatis ac licentiae. SEN. clem. 1, 2, 2 clementiam. dial. 1, 4, 5 quantum . . . constantiae. epist. 85, 7 pecuniae cupiditatem . . . ambitionem . . . iracundiam . . . inconstantiam. PETRON. 126, 11 superbiam . . . humilita-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem (NOVAT. p. 69^{A} h. et oboedientiam. AVG. in psalm. 90 serm. 1, 9$^{extr.}$ superbiam. *cf.* PS. QVINT. decl. 13, 7$^{in.}$ -ent divites h o c quoque contra nos contumeliosum, quod non tanti videmur, ut negent). PAVL. dig. 25, 3, 4 *misericordiam* (VVLG. prov. 27, 4 ira non -et m. [ἀνελεήμων θυμός]. AVG. civ. 1, 1). CYPR. mort. 11$^{in.}$ tolerantiam (VVLG. Sirach 2, 4 patientiam [μακροθύμησον]. Matth. 18, 26). PS. AVR. VICT. epit. 13, 3 largitionem *v. p. 2404, 73* (AVG. in psalm. 51, 14$^{extr.}$ pauperes, etsi non -entes pecuniam, tamen -ere avaritiam).

(III) *qualitates, virtutes, vitia incorporea: generatim:* PLAVT. Curc. 479 sat -ent, quod in se vere possit dicier. RHET. Her. 1, 2, 2 quas res oratorem -ere oporteat. CIC. Quinct. 3 summa ... cetera. Cluent. 67 ab homine ... acutissimo ... impudentissimo ... acerrimo (haec enim ille ... -bat). de orat. 2, 98 quod ... copiosus *et* sapiens orator -ere deberet. OV. epist. 6, 124 *liberi* cetera patris -ent. PLAVT. Mil. 649 in se ... virtutis (CIC. inv. 1, 93 virtutem. Verr. II 5, 39 *v. infra l. 57.* de orat. 1, 83 qui unam virtutem -ret, omnes -ere. off. 2, 35). CIC. Cluent. 72 vitia (HOR. sat. 1, 3, 20 nullane -es vitia?)

sapientiam, memoriam, sim.: PLAVT. Mil. 236 neque -et plus sapientiai quam lapis (1251 *v. p. 2403, 1.* CIC. Marcell. 32 aliquid non sapientiae modo, sed etiam sanitatis. SEN. epist. 117, 11 *bis.* [*cf. ibid.* 9 sapere non nisi bonus -et]. *ibid.* 12 -etur sapientia, -et, qui sapit. *al.*). Poen. 1198 ingenium patris (TER. Haut. 384 quale. RHET. Her. 3, 16, 29 minus. *al.*). Pseud. 739 ecquid ... -et aceti in pectore? (*cf. l. 33*). TER. Eun. 400 salem. RHET. Her. 4, 56, 69 et gravitatem et dignitatem et suavitatem ... in dicundo. 3, 3, 4 rei gestae memoriam (3, 16, 29. 20, 33. CIC. ac. 2, 2 divinam quandam ... quam fuisse in Themistocle ... singularem ferunt. Tusc. 1, 57. *al.*). EPIST. Timarch. Cic. Verr. II 3, 154 virtutem, eloquentiam (CIC. fin. 1, 15 Brut. 108. *al.*). CIC. Verr. II 4, 33 in his rebus *sc. artificiis* aliquem sensum (fin. 3, 16 sui. *al.*). 5, 64 *artificium* (*v. p. 2403, 2*). Phil. 2, 115 verae laudis gustatum non -ent. leg. 1, 59 aliquid ... divinum (div. 1, 81 aliquid in animis praesagiens atque d. *cf. l. 24. saepe al.*). fin. 5, 34 animus praestantiam mentis. 4, 76 *prudentiam communem.* nat. deor. 2, 79 cumque sint in nobis consilium, ratio, prudentia, necesse est deos haec ipsa -ere maiora. off. 1, 114 plus ... prudentiae (de orat. 1, 89 summam p. summamque vim dicendi. *al.*). de orat. 2, 91 nervos in dicendo. 2, 122 neminem ... tanta, quanta sint in Crasso, -uisse ornamenta dicendi. Brut. 40 Vlixes vim, ... *Nestor* suavitatem. 240 *v. p. 2403, 75.* 280 naturam -uit admirabilem ad dicendum. OV. epist. 20, 210 acumen. *saepe sim.*

scientiam: RHET. Her. 3, 3, 4 cuius rei aliquam disciplinam ... poterimus -ere (VARRO rust. 2 praef. 5 CIC. Brut. 98). CIC. Verr. II 5, 64 aliquid ... artifici *v. p. 2403, 2* (ac. 2, 107 artem [fin. 1, 26 de orat. 3, 107. QVINT. inst. 11, 3, 62 a. -ent, sed carent natura]. VVLG. gen. 47, 3 quid -etis operis *i. quam artem exercetis?* [τί τὸ ἔργον ὑμῶν;]). Phil. 2, 8 scientiam (de orat. 1, 186 CAES. Gall. 3, 23, 5 VVLG. Is. 5, 13). 9, 10 intellegentiam iuris. 10, 6 usum in re p. (epist. 13, 16, 4 CAES. Gall. 1, 39, 2 in re militari). ac. 2, 33 notionem veri et falsi. *ibid.* notam (2, 101. 110). leg. 1, 24 notitiam ... dei (CAES. Gall. 6, 21, 5 feminae). nat. deor. 1, 43 anticipationem quandam deorum (44. 45). VITR. 10, 13 (8), 6 in his generibus ... exercitationem. GAIVS dig. 6, 1, 76, 1 iustam ... ignorantiam (VVLG. I Cor. 15, 34 dei [ἀγνωσίαν ... ἔχουσιν]). CLAVD. DON. Aen. 2, 455 cognitionem (3, 125). *pro obi. inf.* (*cf. supra l. 22*): AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 10, 1 unde -uisti intellegere.

in se: PLAVT. Mil. 649 *v. supra l. 15.* CIC. Verr. II 5, 39 si quid in te virtutis aut industriae -uisses. Caecin. 80 *id* auctoritatis aequitatisque plurimum. fin. 5, 43 *virtutum* semina. NIGID. Prisc. gramm. II 385, 15 omne pecus indomitum -et quiddam in se ferum. SEN. dial. 5, 6, 2 quidquid in se venerandi -uit. CE 747, 4 fidem caritatem. SEN. benef. 7, 19, 7 *tyranni* naturam -et **intra se** (dial. 4, 31, 3 regis ... animum).

c *aetatem, annos, dies, tempus:* PLAVT. Cist. 49 quam nunc -es aetatulam (CIC. Sex. Rosc. 149 satis aetatis ac roboris. Verr. II 5, 64 *v. p. 2403, 2.* PLIN. epist. 2, 14, 6. NERAT. dig. 12, 4, 8 iustam aetatem. *al.*) CIC. Caecin. 54 iam annos *tot* (Brut. 161 CIL I^{2} 593, 147 quot. NEP. Att. 7, 1 OV. Pont. 4, 12, 21 PETRON. 25, 2. PLIN. nat. 16, 135 quingentesimum ... annum. *al. cf. l. 73. 81. 83. inc.* [*cf. p. 2461, 75*]: INSCR. christ. Diehl 2132. 4281). SEN. epist. 76, 1 quintum iam diem -o, ex quo *eqs.* (*ex graecis:* VITAE patr. 5, 16, 14 dies -o, ex quo volo *eqs.* [*gr.* ἔχω ἡμέρας θέλων]. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 268^{D} tertium diem). VICT. VIT. 2, 26 *tot* annos -ens in episcopatu ([*al.*]. *ex graecis:* IREN. 2, 23, 2 in sua passione. VVLG. Ioh. 5, 5 in infirmitate. 11, 17 quattuor dies iam in monumento -entem *mortuum.* VITAE patr. 5, 6, 20 in infirmitate. 5, 7, 5 in habitu isto. 5, 16, 8 in sepulcro. 6, 3, 5 = 5, 7, 24 p. 898^{C} quantum tempus -es hic? PALLAD. hist. mon. I 8 in monasterio). *similia ex graecis:* VVLG. Ioh. 5, 6 multum iam tempus -et *sc. aegrotans.* VITAE patr. 5, 7, 44 triginta dies -ui laborans infirmitate (*item c. partic.:* 5, 14, 7 in oboedientia permanens. 5, 16, 9 octavum annum. PALLAD. hist. mon. II 9 tertium diem non gustans. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 49, 9 iter faciens. VITAE patr. 5, 4, 39 triginta annos -o, quod (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 158, 27). *de Vit. patrum exemplis locutiones graecas plerumque exprimentibus cf. Salonius, Vit. patr. p. 392 sq.; de nonnullis dubitari potest, an rectius referantur ad -endi usum absolutum, de quo cf. p. 2459, 2 sqq. 2461, 75 sqq.*

2 *quae **aliunde** data, tributa sunt, accesserunt:* **a** *res maxime incorporales:* **α** *nomen:* PLAVT. Persa 708 longa nomina ... -emus *sc. Persae* (VARRO ling. 8, 82 ab oppidis. 10, 27 rust. 2, 1, 10. 2, 5, 3 *Italia* a bubus. CIC. Verr. II 5, 112. de orat. 3, 109 ex. *al.*). nomen *i. gloriam v. l. 71.* VARRO ling. 5, 84 cognomina ab ... deo (CIC. rep. 6, 11 erit id tibi per te partum, quod -es adhuc a nobis hereditarium. fin. 5, 4 Lael. 6. *v. vol. III 1490, 48 sq.*). *nomen ipsum additur accusativo:* SALL. hist. frg. 3, 79; *genetivo:* OV. Pont. 4, 9, 134; *nominativo:* VVLG. apoc. 9, 11 (*item gr.*) CE 2103, 7 (*s. VI*).

β *regnum, magistratum, imperium, sim.* (*syn.* tenere: CLAVD. DON. Aen. 1, 10 p. 12, 12): PLAVT. Mil. 1083 -ret regnum in caelo (*al. saepe*). OV. fast. 6, 600 sceptra. CIL I^{2} 582 (*a. 133/111 a. Chr.*), 19 magistratum inperiumve nei petito neive gerito neive -eto (magistratum: *ibid.* 583, 8. 585, 41 ⟨m.⟩ ... petere, capere, gerere -ereve. 593, 95. CIC. Verr. II 4, 137 m. Syracusis. EDICT. Vlp. dig. 2, 2, 1, 1 m. potestatemve. *al.* imperium: CIC. oratt. *passim.* rep. 2, 61. SALL. Catil. 29, 3 domi militiaeque imperium atque iudicium summum. *al. saepe*). 583, 80 provinciam urbanam (*al.*). CIC. leg. agr. 2, 26 decemviratum (LIV. 6, 39, 12 tribunatum. GAIVS inst. 1, 112 sacerdotium. *sim. al.*). Flacc. 45 legationem. SCAEV. dig. 32, 102, 3 militiam (VLP. dig. 4, 4, 3, 7 *opp.* acquirere *alci*). VLP. dig. 50, 2, 2, 1 ordinem (*ibid.* tenere). *al.* VERG. Aen. 5, 156 locum ... priorem in certamine. *sim. al.*

γ *potestatem, facultatem, ius, auctoritatem, sim.* PLAVT. Trin. 1034 scuta iacere ... -ent licentiam. TER. Haut. 710 qui vim tantam in me et potestatem -eam tantae astutiae (TITIN. com. 92. VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 potestatem neque vocationis ... neque prensionis. RHET. Her. 2, 14, 22 statuendi. CIC. Verr. II 3, 45 quorum in bona liberosque summum imperium potestatemque -ret). CIC. inv. 1, 18 defensionem *i. facultatem, copiam defensionis* (*cf.* HIRT. Gall. 8, 24, 4 nullum reditum ... in civitatem. LIV. 21, 44, 8 respectum). Mur. 70 referendi beneficii locum. off. 1, 73 efficiendi facultatem. epist. 6, 6, 1 tantas opes, quantas nunc -et, non -ret. SALL. Iug. 111, 1 copiam Iugurthae. *neutr. pron.:* QVINT. decl. 322 p. 267, 14 hominem crudelem, hominem, apud quem nihil -eant iura naturae (VVLG. Ioh. 14, 30 in me non -et quicquam [ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν]. *cf. p. 2407, 83*). ius (*v. infra l. 49*), *sim.:* CATO or. inc. frg. 12 proditionem *i. ius proditionis.* VARRO ling. 6, 82 spectionem (CIC. Phil. 2, 81 nuntiationem ... s.). RHET. Her. 1, 12, 22 actionem (2, 12, 18 eius rei a., petitionem aut persecutionem. *V. i. R. I col. 110, 23 sqq.*). CIC. leg. agr. 2, 31 auspicia (leg. 2, 10 div. 2, 76). Brut. 117 vacationem (CAES. Gall. 6, 14, 1 militiae v. omniumque rerum ... immunitatem). epist. 7, 21 factionem testamenti (IVLIAN. dig. 49, 15, 22 pr. *al.*). LIV. 9, 43, 23 conubium (GAIVS inst. 1, 56 *al.*). *similia saepissime apud Ictos, v. V. i. R. l. c., col. 18, 45 sqq.*). CIC. div. in Caec. 19 quod in unaquaque re ... iuris -ui (leg. agr. 2, 29 idem iuris. Mil. 78. Phil. 1, 6 legationis. leg. 2, 8 summum. off. 1, 6 suum. LIV. 4, 3, 9 nec aut iuris aut maiestatis quicquam -ere *consules,* quod non in regibus ante fuerit [38, 48, 7 legati ius, collegae maiestatem]. CIL II 1963 I 11. VI 26584, 5 ius -ens hui monimento. *V. i. R. l. c., col. 22, 8 sqq.*). necessitatem *sim.:* CELS. 1, 3, 21 agendi necessitatem (*cf. p. 2422, 20*) -entibus (SEN. benef. 5, 19, 8. *alia v. s. v.* necessitas). ITALA Ioh. 13, 10 (cod. e) non -et causam nisi pedes lavare (οὐκ ἔχει χρείαν, VVLG. non indiget). auctoritatem *sim.:* CIC. div. in Caec. 17 ecquid auctoritatis apud vos in suo iure repetendo ... -ere debeant (Verr. II 2, 14). Verr. II 1, 144 *illius* auctoritas apud te ponderis nihil (Att. 11, 6, 1 qui pondus -eant). fin. 2, 44 *populus* auctoritatem minimam -et, maximam vim. *cf.* PLIN. nat. 29, 30 lanis auctoritatem veteres Romani etiam religiosam -uere. fidem (*sensu passivo*): *vol. VI 668, 45. 672, 50. 52. 674, 57. 675, 46. 682, 32. 683, 45 sq. 684, 37. 61. 66. 74. 687, 72. 688, 13 sqq. sim. al.*

δ *gloriam sim.:* PLAVT. Mil. 1245 gloriam (Aul. 542 nitorem et g. *al., v. vol. VI 2073, 34*). Truc. 727 summam *i. auctoritatem.* CIC. Flacc. 40 auctoritatem (61). 95 infamiam. Planc. 66 laudem (Brut. 110 summi oratoris. 149 NEP. reg. 1, 4 OV. epist. 16, 18 PLIN. nat. 36, 164). Phil. 7, 7 dignitatem. fin. 3, 20 aliquod pondus ... dignum aestimatione. off. 2, 39 opinionem iustitiae (CAES. Gall. 7, 59, 5. 6, 24, 3). Brut. 244 nomen (orat. 22 magnum. PROP. 1, 4, 8 OV. am. 1, 3, 21. 3, 9, 31 ars 3, 536 epist. 15, 144 Pont. 2, 6, 30). OV. ars 3, 39 famam (*v. vol. VI 221, 49*). VITR. 9 praef. 2 nobilitatem. VVLG. sap. 8, 10 claritatem (ἕξω ... δόξαν). gratiam (apud *alqm., sim.*): *v. vol. VI 2218, 55 sqq. 2230, 33 sqq. sim. al.*

ε *fortunae bona:* CIC. de orat. 2, 46 fortunae bona. fin. 4, 27 ea quae secundum naturam sint (4, 56). 2, 57 *sapiens* semper boni plus. HIRT. Gall. 8, 45, 3 et virtutis et generis summam nobilitatem (PAPIN. dig. 22, 3, 1 genus vel gentem. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 12 a Valerio Publicola genus -ens). OV. trist. 5, 10, 45 tam grave sidus. EPICED. Drusi 47 fortunam ... nocendi (*alia v. vol. VI 1184, 53 inde a* CIC. Att. 7, 11, 1 sibi -eat ... suam f. [*cf. l. c.*]). SEN. epist. 97, 13 latendi ... si felicitatem -eant, fiduciam non -ent (CVRT. 4, 5, 2 felicitatem. AVG. civ. 4, 33 in psalm. 72, 23). 115, 17 et miseriam et invidiam. IVLIAN.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 28, 2, 13, 1 et libertatem et hereditatem -bit (POMPON. dig. 31, 11 pr. VLP. dig. 40, 4, 14 PAVL. dig. 40, 7, 1 pr.). *(in)commoda*: CIC. off. 2, 14 quem ex quaque belua usum -ere possemus (VITR. 2, 7, 4 utilitates. 2, 11. 2, 9, 16). SALL. Catil. 37, 3 egestas facile -etur sine damno (*cf.* APVL. Plat. 2, 12 pauperiem). *cf. etiam p. 2408, 2 sqq.*

ζ communionem qualemcumque (cf. p. 2404, 18. 2418, 34): PLAVT. Most. 89 hominem *novarum aedium* ... similem esse ... simulacrumque -ere (CIC. ac. 2, 14 neque Saturninus ... simile quicquam -uit veterum illorum). Bacch. 564 meretricum ... quibuscum -res rem ([Merc. 535 TER. Hec. 718 Eun. 119 TERT. nat. 2, 10, 8 COD. Theod. 9, 9, 1 pr. ANIAN. Chrysost. hom. 1, 6]. VAL. MAX. 6, 1, 10 cum ... adulescentulo *stupri commercium* [8, 2, 2]. SVET. Tit. 10, 2 consuetudinem ... cum fratris uxore [AMPEL. 30, 3]. *abs.*: AVG. in epist. Ioh. 7, 3 cum viro -et. *non sensu amatorio*: PLAVT. Most. 653 mecum rem -e. :: nempe abs te petam *debitam pecuniam?* Persa 567 [*cf.* CIC. Quinct. 23 cum ceteris quae -bat vadimonia differt]). Poen. 1215 si quidem amicitiast -enda, cum hoc -endast ([CIC. Font. 33 quin insitas inimicitias ... et -eant et gerant cum *p. R.* Rab. Post. 32 mortales i., sempiternas a. TAC. ann. 6, 7, 2 modeste -ta Seiani a. AVG. civ. 4, 7 inter se i.]. CIC. off. 2, 30 familiaritates -ere fidas ... amicorum). Rud. 552 aequas -emus partes (CIC. Q. Rosc. 55 socius in societate -et partem, ... heres in hereditate. INSCR. christ. Diehl 1293 cum Iuda traditore -eat portionem. *meton.*: TER. Eun. 152 sine illum priores partes ... apud me -ere). CIC. Verr. II 1, 27 nihil ... neque negoti neque controversiae (2, 122 inter se controversias de senatu cooptando. *al. v. vol. IV 786, 33*). Planc. 76 simultates ... mecum. Phil. 8, 20 mecum ... coniunctionem gratiae. Tusc. 5, 66 cum Musis ... commercium (Cato 42). fat. 3 cum hoc genere philosophiae ... magnam -et orator societatem (NEP. Paus. 3, 5 cum rege. Chabr. 2, 3. VVLG. iud. 18, 28 cum nullo hominum ... quidquam societatis ac negotii). leg. 3, 25 nostra causa nihil -uit contentionis cum tribunatu (POLLIO Cic. epist. 10, 31, 5 de legione ... tradenda quantas contentiones -uerim. CAES. Gall. 1, 44, 9 NEP. Ages. 1, 2. CONC.S I 3 p. 114, 30 contentionem -uerunt ad invicem et sunt adhuc in contentione [*I 1, 3 p. 45, 26 ἐφιλονείκησαν*]). ac. 2, 98 mecum vero quid -ent litium, qui ipsorum disciplinam sequor? (HOR. sat. 1, 7, 4 permagna negotia ... Clazomenis et ... lites cum Rege. PAPYR. Berol. 611 II 11 malas lites -entibus. HERM. *v. p. 2452, 52.* VITAE patr. 3, 94 cum quo -uit litem [*Cotelier p. 568A εἶχε πρὸς αὐτὸν τὴν λύπην*]). HOR. epist. 1, 17, 50 tacitus pasci si posset corvus, -ret plus dapis et rixae multo minus invidiaeque. PROP. 3, 13, 9 certamen ([OV. met. 13, 159 -etur. HOMER. 344 inter se]. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 107 homines inter se ... pugnas -uisse. *cf. p 2443, 21*). ITALA Matth. 5, 23 (Filastr. 131, 5) si -es adversus fratrem tuum iram ([*ἔχει τι.* VVLG. -et aliquid]. VITAE patr. 3, 94in. = 7, 10, 1 semper iram cum eo -uit [*Cotelier p. 567C ἐχθραίνων αὐτῷ*]). VVLG. deut. 25, 11 inter se iurgium. AVG. in psalm. 25, 2, 13 ut duo homines -eant causam (MART. BRAC. sent. patr. 18 qui -bat c. cum alio fratre ... -ere aliquam actionem cum aliquo ... -et c. cum aliquo. VITAE patr. 7, 37, 4). VITAE patr. 5, 16, 8 affectum cum *illo* (*p. 586B ἔσχε ... σχέσιν.* 6, 1, 7 non -bat a. cum aliquo homine *i. consuetudinem* [*Nau 1913, 138, 363 ἔχειν ... σχέσιν μετά τινος ἀνθρώπου*]. *cf. Salonius, Vit. patr. p. 389 sq.*). MART. BRAC. sent. patr. 32 quid volo ego cum homine aliquam -ere malitiam (*Nau 1908, 49, 138 τί θέλω ἐγὼ μετὰ ἀνθρώπου; cf.* VITAE patr. 5, 3, 22 = 7, 21, 4 quid volo ego cum homine?). *abs.: v. p. 2452, 52 sqq.*

η incorporalia alia: ENN. scaen. 235 otio qui nescit uti, plus negoti -et, quam *eqs.* (TER. Andr. 954 CATO agr. 156, 4 CIC. Verr. II 3, 67. nat. deor. 1, 45 nec -ere ... nec exhibere alteri. VVLG. IV reg. 4, 13 numquid -es n. et vis ut loquar regi?). CORNELIA epist. frg. 2 quam minimum sollicitudinis (CIC. Cluent. 169 quicquid ... s. ac negotii). *ibid.* et -entes et praebentes (*sc. molestias*) molestiis insistere (*v. Nipp. ad l.* CIC. epist. 16, 12, 5 illam molestiam, quod). CIC. Verr. II 3, 4 plus oneris (5, 38 quantum negoti, quid o.). leg. 2, 6 id ... operis ac muneris. LIV. 24, 38, 5 nec ... spem ullam nec ... periculi quicquam (QVINT. decl. 253 p. 37, 31 periculum civitas). 34, 18, 1 difficultatem in subigendis hostibus (SEN. benef. 3, 8, 1). PETRON. 79, 5 non minus sudoris. VVLG. Col. 4, 13 multum laborem pro nobis (*ἔχει πολὺν πόνον*). TER. Phorm. 832 otium ab senibus ad potandum ut -eam ([SEN. dial. 10, 12, 5 non -ent isti o., sed iners negotium]. CIC. Att. 1, 18, 1 tantum requietis. PLIN. nat. 10, 58 indutias -et gens Pygmaea abscessu gruum [*cf. p. 2428, 77.*]). CIC. Mil. 84 impunitatem et licentiam sempiternam. BELL. Alex. 41, 2 aliquam formae atque aetatis commendationem. NEP. Epam. 5, 6 suspicionem adulterii. VERG. catal. 11, 4 crimen (TIB. 1, 6, 41. *vol. IV 1192, 24*). PRIAP. 24, 3 fur -eas poenam (SEN. contr. 1, 5, 6. *cf. p. 2416, 67*). PLIN. nat. 2, 155 culpam ([APVL. apol. 92 HIL. in Matth. 10, 18 AMBR. Abr. 1, 7, 59]. VITAE patr. 3, 99 p. 779C = 5, 15, 25 causam *i. culpam* [*Cotelier p. 526B οὐκ ἔχει πρᾶγμα et sic gr. ubique*]. 5, 18, 14 [*553B*]. 3, 57 [*614C*]. 5, 10, 56 ego causas non -o [*600B*]. 5, 9, 11 quam c. -et? [*Nau 1909, 366, 254*]. PALLAD. hist. mon. II 29 p. 377A [*70 p. 165, 26 B.*]). VVLG. lev. 19, 7 peccatum (Iob 13, 23 iniquitates et peccata. AVG. serm. 59, 4, 7extr.). *sim. al.*

ϑ neutr. pron. vel adi.: CIC. leg. 2, 16 illud ... -et consul, ut ei reliqui magistratus omnes pareant (IMP. AVG. Suet. Aug. 51, 3 hoc -emus, ne quis nobis male facere possit. *cf. p. 2406, 37*). VVLG. eccles. 1, 3 quid -et amplius homo de universo labore suo? (3, 19 nihil -et homo iumento a. 6, 8 quid -et a. sapiens a stulto? AVG. in psalm. 36 serm. 3, 8in. quid inde -o?). 7, 13 hoc ... plus -et eruditio *sc. quam pecunia*, quod *eqs.* II Cor. 12, 13 quod minus -uistis prae ceteris ecclesiis (*ὃ ἡσσώθητε. aliter* eccles. 10, 11 si mordeat serpens in occulto, nihil eo minus -et, qui occulte detrahit *et p. 2416, 27*). *cf. p. 2404, 52.*

ι et corporalia et incorporalia ad usum et consuetudinem vel hominum in universum vel hominum communionis (populi, gentis al.) pertinentia: (I) *act.*: VARRO ling. 7, 39 cum maximam quadripedem, quam ipsi -rent, vocarent bovem (OV. met. 15, 313 flumen -ent Cicones, quod *eqs.* CELS. 2, 17, 1 ubi ... vapor aedificio includitur, sicut super Baias ... -emus. PLIN. nat. 24, 139 Graeci clematidas et alias -ent). ling. 9, 34 de eisdem rebus alia verba -ere Graecos, alia Syros (rust. 2, 1, 10 nomina multa -emus a ... pecore ut Porcios [CIC. leg. 1, 27 cuius vim Graeci norunt, nomen ... non -ent]. QVINT. inst. 1, 5, 42 nos singularem et pluralem -emus, Graeci et *δυϊκόν*. 12, 10, 27 litteras. 33 accentus. PRISC. gramm. III 11, 25 articulum. HIER. epist. 20, 5, 1 interiectiones). CIC. Deiot. 25 versum Graecum eadem sententia, qua etiam nos -emus Latinum: 'pereant *eqs.*'. Tusc. 1, 92 -es (*i. -emus*) somnum imaginem mortis eamque cotidie induis. div. 2, 42 *caeli partes* quattuor, quas nos -emus. Att. 5, 2, 2 -uimus in Cumano quasi pusillam Romam: tanta erat in his locis multitudo. CAES. Gall. 6, 16, 4 publice ... instituta sacrificia. *ibid.* simulacra. CELS. 7, 18, 7 Graeci ... hydrocelen appellant: nostri ... haec quoque sub eodem nomine quo priora -ent. AVG. in psalm. 80, 23 illi -ent ... mare in theatro, nos -eamus portum in Christo. Ps. AVG. serm. 210, 1 hesterno die natalem -uimus *Christi*. (II) *pass.*: VITR. 7, 7, 1 *sil* quae fuerat optima, Attica, ... nunc non -etur. COLVM. 3, 2, 5 talis nobis eligatur, ... si modo is locus -eatur, in quo *eqs.* *hinc transit in eam notionem, quam persecuti sumus p. 2460, 37 sqq.*

b ***homines*** (*mihi infra l. 70*): *apparentes, ministrantes*: CIL I^2 1, 8 kalatorem hap⟨ead⟩ *sc. rex sacrorum* (*cf. Stroux, Philol. 86, 1931, 471 sqq.; de litterarum q. s.* hap ⟨...⟩ *lectione cf. p. 2395, 70*). LEX Plaetor. (Cens. 24, 3) praetor urbanus ... duo lictores apud se -eto. VARRO frg. Gell. 12, 3, 6 qui -ent viatorem. *ibid.* neque lictorem -ent neque viatorem. CIL I^2 587 (*c. a. 81 a. Chr.*) 2, 20 quaestor ... viatores sumito -eto (*et ter ibid.*). 594 (*44 a. Chr.*), 62, 12 *sqq.* lictores binos ... viatores ... tibicinem -ere ius potestasque esto. *ibid.* 17 *sq.* 23 *sq.* quos quisque ... ita scribas, lictores ... -bit. *sim.*: CIC. leg. 3, 9 populi magister equitatum ... qui regat, -eto. *al.* *agnatione, cognatione, matrimonio (concubinatu) nobis coniunctos (V. i. R. III 30 sqq.)*: *liberos*: CIL II 1964 (*a. 81/84 p. Chr.*), 56 (*6ies*). filium (PLAVT. Bacch. 974 Priamus ... quadringentos), filiam (Nov. Atell. 85) *passim*. *ex, de, cum*: PLAVT. Aul. 781 filiam ex te tu -es (CIC. Att. 16, 11, 1 ex *illa* liberos. CAES. civ. 3, 110, 2 LIV. 24, 8, 11 SEN. contr. 1, 4th. contr. exc. 6, 6th. SEN. dial. 6, 16, 6 ex illo duas filias. SVET. Aug. 63, 1. Tib. 54, 1 ex Germanico tres nepotes. HIER. epist. 54, 4, 2). SEN. contr. exc. 1, 4th. de qua filium (APVL. met. 10, 28 de marito [HIER. epist. 54, 15, 3]. TERT. monog. 17 p. 786, 17 Oe. ORIGO Const. 1, 1 ex qua ... de priore uxore. HIER. epist. 54, 15, 4). INSCR. christ. Diehl 4571 quae mecum filios abuit XIIII. *uxorem*: ENN. ann. 101 *v. p. 2428, 58* (*ibid.* TER. Hec. 819). PLAVT. Most. 703 Nov. Atell. 86 *al.* coniugem: CIC. Tusc. 4, 69 CIL VI 35049. *sim. al.* (*elliptice, subaudiendo 'uxorem'*: PLAVT. Stich. 119 virginemne an viduam -ere? TER. Andr. 881 hanc. Phorm. 296 si cognatast maxume, non fuit necesse -ere *i. ducere*. 756. 827 VERG. Aen. 9, 591 OV. met. 9, 497 SVET. Aug. 63, 1 ORIGO Rom. chron. I p. 147, 15 ORIGO Const. 5, 4. *sim. subaudiendo 'maritum'*: CALP. decl. 2 them. Tert. monog. 11 p. 780 Oe. EPIST. Austras. 8 p. 120, 5. *cf.* LEX Visig. 3, 4, 7 ut se -eant *puella et vir*). *parentes*: CAECIL. com. 200 parentem ... avarum, inlepidum *eqs.* (HOR. sat. 1, 6, 91 ingenuos ... clarosque). CIC. S. Rosc. 147 patrem clarissimum. *al.* *cognatos*: PLAVT. Mil. 705 -o multos. TER. Eun. 147 neminem neque amicum neque cognatum. CIC. S. Rosc. 147 amplissimos patruos, ornatissimum fratrem. *sim. passim.* *amicos, fautores, hospites, adiutores, sim.*: PLAVT. Bacch. 618 inimicos quam amicos (Pseud. 218 tibi amicos tot. Trin. 89 amicum aut familiarem quempiam. TER. Eun. 147 *v. supra l. 65. al.*). CAECIL. com. 137 ingenio ... isto amatores mihi (AFRAN. com. 379 NEP. praef. 4). PLAVT. Amph. 79 sat favitorum. Asin. 622 *patronum.* RHET. Her. 4, 51, 64 hospites (CIC. epist. 9, 20, 1 non hospitem, sed contubernalem. *cf. etiam p. 2409, 18 sqq.*). CIC. Font. 47 -ere domi fortunarum omnium socium participemque. off. 2, 53 eo plures ad benigne faciendum adiutores (HOR. sat. 1, 9, 45 magnum adiutorem). *sim. al.* *huc pertinent*: TER. Ad. 291 neminem -o. 456 te solum -emus. *imperantes*: PLAVT. Capt. 308 dominum (*v. V. i. R. III 33, 51 sqq.*). CIC. rep. 2, 24 regem non deligendum ... sed -endum, qualiscumque is foret (NEP. Ages. 1, 2 LIV. 23, 3, 5. 40, 5, 14 *al.*). *sim. al.* *magistratu fungentes*: CIC. Phil. 5, 4 cum consules nondum -retis (Att. 5, 12, 2 -bimus consules. *al.*). *sim. passim.* *alios*: PLAVT. Capt. 394 custodem. CATO agr. 5, 3 paucas familias -eat, unde utenda roget. 5, 4 operarium ... diutius eundem ne -eat die. VARRO rust. 1, 16, 4 vicinos ... medicos, fullones, fabros (*opp.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in villa suos [*ad IB*]). CIC. Flacc. 47 discipulos (nat. deor. 1, 72 magistrum). Phil. 5, 42 nondum ullos duces -bamus (*cf. vol. V 1, 2327, 18*). nat. deor. 1, 72 *aedificii dominus* architectum. div. 2, 131 quorum interpretes -ere possimus. *ibid.* quorum nec scientiam nec explanatorem -eamus. ad Q. fr. 1, 2, 8 successorem (*meton.* Ov. met. 13, 119). CAES. Gall. 6, 21, 1 *gens* druides. NEP. Epam. 7, 3 collegas duos. Ov. met. 11, 302 mille procos. SEN. contr. 10 praef. 2 suum populum (*sc. qui eum audiret*). *alia passim. saepe in re militari*: CATO orig. 83, 13 quos in exercitu viros -uit strenuissimos. VARRO rust. 3, 16, 10 duo milites se -uisse in Hispania fratres Veianios (SEN. benef. 4, 37, 1 -bat *Philippus rex* militem manu fortem, cuius *eqs.*). *saepe* copias (*v. vol. IV 908, 6 sqq.*), exercitum (CIC. Verr. II 3, 210 *et al., v. Merguet s. v.; passim*), *sim. al.* *in iure* (*cf. V. i. R. III 33, 32 sqq.*): PLAVT. Rud. 1380 cedo quicum -eam iudicem ... :: -e cum hoc (Persa 194 CIC. Verr. II 3, 210). SEN. contr. 7, 7, 4 verecundum competitorem. IVLIAN. dig. 40, 9, 5, 2 alium creditorem. 4, 8, 49 pr. curatorem. SCAEV. dig. 32, 34, 1 debitores. VLP. dig. 50, 4, 6, 2 accusatorem. *al.*

significationes speciales: α *de hospitio* (*cf. p. 2408, 72*): CIC. epist. 10, 1, 3 te aliquanto ante ... -bimus. Att. 6, 2, 7 ipsum ... triduum mecum -ui (13, 9, 1 Trebatium nobiscum -emus. hodie ... Dolabella ... venit, ... cum -rem Dolabellam, Torquatus. ad Q. fr. 3, 1, 3. *cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 6, 4 quos cum ille ... hospitio receptos ... domi -ret). 8, 11[b], 1 *illum* Formiis non -emus: ad te profectum arbitramur. VITAE patr. 5, 8, 15 ne peregrinos aliquos -etis? (*Cotelier p. 667 C* μὴ ξένους ἔχετε;). 5, 14, 1 (*359 A* ξένους ἔσχες). *cf.* VVLG. Tob. 5, 6 salutavit eum et dixit: 'unde te -emus?' at ille respondit: 'ex filiis Israel'. β '-emus hominem *talem*' *i. q. res est nobis cum tali homine*: CIC. Verr. II 5, 49 in publicis religionibus foederum sanctum. Caecin. 104 -etis hominem singulari pudore. Mur. 46 si -res nocentem reum (Lig. 1 -es confitentem r. SEN. contr. exc. 4, 4 PETRON. 130, 2). LIV. 21, 40, 10 reliquias extremas hostis, non hostem -etis (21, 54, 3. 24, 48, 7. 26, 46, 5 SIL. 4, 68). 28, 26, 7 solum imperatorem. QVINT. inst. 5, 7, 15 testem cupidum laedendi. γ *amatorie*: CIC. epist. 9, 26, 2 *Aristippus* cum esset obiectum -ere eum Laida, '-o', inquit, 'non -or a Laide' (SCHOL. Hor. epist. 1, 17, 36). VERG. ecl. 1, 30 nos Amaryllis -et. Ov. am. 3, 12, 6 cum multis vereor ne sit -enda mihi. *de coitu*: DON. Ter. Ad. 389 -eri uxor dicitur et -eri mulier, cum coit. [PLAVT.] Bacch. 1081 -ui scortum. TER. Andr. 85 quis heri Chrysidem -uit? VVLG. Ezech. 23, 4 -ui eas et pepererunt filios. ITALA exod. 2, 1 (Aug. loc. hept. 2, 4) -uit (ἔλαβε) eam et concepit.

c *deos, deum, numen* (*saepe c. praedicativo, v. p. 2424, 57. 61. 65*): CIC. div. in Caec. 3 sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos confugerent, -ere (leg. 2, 19 *in lege ficta*: 'separatim nemo -essit deos neve novos neve advenas nisi publice adscitos.' nat. deor. 3, 39 in Graecia multos -ent ex hominibus deos *eqs.* [AVG. civ. 22, 10 p. 583, 8 D.]. Ov. epist. 12, 80 aliquos. trist. 1, 3, 33 AVG. civ. 3, 2 p. 98, 25 D.). leg. 1, 24 nulla gens ... tam fera, quae non, etiamsi ignoret, qualem -ere deum deceat, tamen -endum sciat (nat. deor. 1, 83 claudum igitur -bimus deum, quoniam de Volcano sic accepimus. AVG. civ. 8, 27 p. 367, 27 D.). numen: Ov. fast. 1, 90 tibi (*Iano*) par nullum Graecia n. -et. CE 1057, 15 iam nati n. -etis. *aliter* VERG. Aen. 10, 221 Ov. am. 3, 9, 18 MART. epigr. 29 (30), 7 CE 1988, 52. genium: IVV. 6, 562 (*v. vol. VI 2, 1839, 73*).

apud Iudaeos, Christianos (*cf. q. disp. H. Hanse, Theol. Wb. z. N. T. ed. Kittel II 822 sqq.*): *in* V. T.: VVLG. exod. 20, 3 non -bis deos alienos coram me (deut. 5, 7 in conspectu meo). deut. 4, 7 nec est alia natio ... quae -eat deos appropinquantes sibi *eqs.* Tob. 4, 6 omnibus ... diebus vitae tuae in mente -eto deum. *in* N. T.: VVLG. I Ioh. 2, 23 qui confitetur filium, et patrem -et (II Ioh. 9). 5, 12 qui -et filium, -et vitam (*gr. ubique* ἔχειν). *apud* ECCL.: TERT. adv. Marc. 2, 2 p. 334, 18 *homo* -ens deum certum et indubitatum *eqs.* (*aliter* 1, 9 p. 301, 26). PRISCILL. tract. 11 p. 104, 7 (*de deo*:) -es atque -eris. AVG. civ. 18, 53 p. 342, 13 talem deum (*sc. daemonem*) -ent, qui Christum non -ent. 21, 3 p. 489, 27 quando nec vivere anima poterit deum non -endo. *daemonium* (*-a*): VVLG. Matth. 4, 24. 8, 16. 28. 33. 9, 32. 11, 18. 12, 22 Marc. 1, 32. 5, 16 Luc. 7, 33. 8, 27 Ioh. 7, 20. 8, 41 *sqq.* 10, 20. 21 (*item* spiritum immundum: Marc. 3, 30. 7, 25 *al.* daemonem: *vol. V 1, 5, 43*). Marc. 3, 22 scribae ... dicebant: 'quoniam Beelzebub -et *Iesus*'.

B ***-ent res*** (*inde a* NAEV. [*l. 83*] ENN. [*p. 2411, 22*] PLAVT. [*p. 2410, 3. 2411, 9 al.*] TER. [*p. 2412, 75 al.*]. *ab hoc capite segregata sunt exempla significationum 'alqd. accipiendi' [v. p. 2432, 33 sqq.], 'in se recipiendi, assequendi' [v. p. 2434, 9 sqq.], obtinendi, occupatum tenendi [v. p. 2430, 77 sqq.]*): **1** ***aliquid*** (*pro subi. est infin.: p. 2416, 52. 2417, 10; enuntiatum: p. 2414, 20. 2416, 53*): **a** *-ent* ***res corporales*** *et quae vel corporales cogitantur* (*e. g.* aer *p. 2410, 21,* venti *p. 2412, 14, al.*) *vel ad corporalia pertinent* (*e. g.* febres *p. 2411, 62. 67,* somnus *p. 2412, 21,* mors *p. 2412, 5. ubique praevalet notio coniunctionis cuiusdam, de qua cf. p. 2412, 59; pauca quibus inest notio finalis v. p. 2412, 44 sqq.*): α *obi. corporalia, naturalia* (umbram, solem *p. 2410, 14. 84,* lumen *p. 2410, 20. 82*): Ⓘ *quae vel natura vel alio modo (morbo, vi, artificio) pertinent ad corpus, partes corporis*: NAEV. com. 115 utrum scapulae plus an collus calli -eat, nescio (LAEV. carm. frg. 13 papyri⟨na⟩ haec terga -eant stigmata. PRIAP. 11, 4 *culus* rugam. Ov. am. 3, 14, 34 colla ... dentis ... notam. CELS. 2, 7, 31 praecordia tumorem [3, 25, 1]. 6, 8, 1 A ulcera ... crustas [6, 11, 2]. 7, 14, 8. 7, 17, 1 B *sim. al.*). PLAVT. Poen. 871 alae pennas. CAECIL. com. 215 *collus* argentum. COM. pall. inc. 102 similem -ent labiae lactucam. CIC. nat. deor. 2, 144 *aures* quasi corneolos -ent introitus (145 nares ... contractiores i.). 145 nares ... umorem. CATVLL. 97, 6 os (hic *codd.*) dentes sesquipedales, gingivas vero ploxeni -et veteris. Ov. ars 3, 738 *pectus* vulnera. fast. 5, 432 vincula nulla pedes. CELS. 4, 1, 4 duos ... quasi ventriculos *cor.* STAT. silv. 5, 1, 32 lumina fletus. *sim. al.* *ad vestimenta, sim.*: VERG. Aen. 9, 613 tunicae manicas ... redimicula mitrae. CELS. 6, 18, 8 B panniculus ad duo capita ... ansas, ad latera ... fascias. *sim. al.*

Ⓘⓘ *res naturae: loca, res locales*: CATO agr. 6, 4 harundinetum ... umbram. 161 *locus* umorem (BELL. Alex. 8, 1 omnia litora ... aquae dulcis venas [VVLG. num. 20, 5 *locus non* aquam]. VITR. 2, 5, 2 quae plus -ent aëris ... quae ignis). VARRO ling. 5, 26 stagnum ... non ... rimam. 9, 27 ut Europa ... flumina, lacus, montes, campos, sic et Asia (VITR. 8, 6, 12 terra ... fontes ... calores ... aerisque spiritus). rust. 3, 6, 4 locum *v. infra l. 77.* VERG. ecl. 8, 23 Maenalus ... nemus. Ov. am. 1, 5, 4 silvae lumen. epist. 10, 86 tigrides insula (ars 2, 471 silva feras, volucres aer accepit -endas). met. 1, 344 mare litus (11, 232 *sinus* litus ... solidum [LVCAN. 4, 130 *flumen* ripas *i. recepit*]. *cf.* LIV. 21, 37, 5 inferiora valles. 28, 37, 5 *insula* portum. 36, 15, 9 iugum ... rupes. ITIN. [Silv.] 4, 4 petra ... planitiem supra se). 1, 633 terrae non semper gramen -enti (trist. 5, 1, 32 Ibis 401 TAC. dial. 40. ITIN. [Silv.] 3, 6 mons nec fruticem). fast. 2, 562 sepulcra faces. Pont. 3, 8, 21 hos -et haec calamos, hos haec -et ora libellos. LIV. 45, 30, 4 (*antec.* 3 pars prima *Macedoniae* Bisaltas. *v. p. 2419, 30*) secunda pars ... Thessalonicen et Cassandream (*ibid.* 5 tertia regio ... urbes *illas* ... et ... gentem [*v. p. 2419, 30*]. AMM. 15, 11, 12 Alpes Graiae ... Aventicum. 27, 4, 12 ITIN. [Silv.] 7, 7 vicus ecclesiam). VITR. 2, 6, 1 montes maximos ignes. 7, 7, 5 sandaraca ... metallum (*syn. ibid.* foditur). VAL. FL. 1, 10 nubila *terra.* *sim. al.* *meton.*: CIC. epist. 13, 64, 2 magnum theatrum -et ista provincia ... ad ... gloriam *sc. adipiscendam.* in se: CATVLL. 114, 1 *saltus* tot res in se -et egregias, *aves, pisces eqs.* LVCR. 2, 589 tellus ... corpora prima. VITR. 8, 6, 12 terra ... multa ... genera *eqs.* PETRON. 39, 15 terra ... omnia bona ... tanquam favus. NOT. urb. Const. 8, 10 regio ... -et in se: *eqs.* (*cf.* 16, 20 -et. *13[ies]* continet in se).

alia: VARRO ling. 5, 104 *lactuca* lac. 109 ut crudum nimium ... umoris, sic excoctum parum ... suci (VITR. 2, 9, 8 quercus ... parum ... umoris. 2, 9, 6 abies aëris -ens plurimum et ignis minimumque umoris et terreni). LVCR. 6, 272 vaporis semina ... nubes (842. 207 ignis [867. 876]. Ov. met. 15, 347. 375. *meton.*: trist. 1, 8, 42). Ov. ars 1, 59 quot caelum stellas (*v. infra l. 50. cf.* fast. 4, 429 quot -et natura colores [*cf. p. 2412, 2*]. met. 14, 137 = trist. 1, 5, 48 quot ... corpora pulvis. DRAC. Romul. 2, 35 quidquid fluctus -et). met. 1, 68 aethera *non* quicquam terrenae faecis -entem. 7, 775 vestigia pulvis. 9, 373 *arbor* frondes. fast. 4, 400 magnificas quercus ... opes *sc. glandes.* fast. 2, 118 *delphina sidus* stellas ... -ere novem (*sic saepe de sideribus* HYG. astr., SCHOL. Germ.). fast. 5, 266 poma ... proventum *veris.* CELS. 2, 1, 15 aestas aquilones. 2, 18, 10 nova quam vetusta plus alimenti. *sim. al.* (*nota*: AVG. in psalm. 10, 3[mod.] *lunam* eam partem ad nos -ere, qua *eqs.*; *ibid.* ab ea parte, quam -et ad terram). *speciatim in medicina, sim.*: *admixta*: CATO agr. 111 si -bit aquam vinum (SCRIB. LARG. 100 aquae hysopum ... incoctum -entis [*inde aliter* MARCELL. med. 20, 4 *v. p. 2411, 17*]. 114 per aquam decoctam rosam ... -entem [*inde aliter* MARCELL. med. 27, 4 per a. d. cum rosa]. *ibid.* ex vino eadem incocta -ente [121]). 135, 3 coria ... quam minimum salis -eant (ANTHIM. 77 buter ... sale nec penitus -eat. 15 medus ... mel). in se (*cf. p. 2412, 15.* in corpore *infra l. 68,* intus *l. 69,* secum *l. 71*): CATO agr. capit. 165 brassica quot medicamenta. VARRO ling. 9, 67 *naturalia* genera ... plura. LVCR. 1, 862 *cibi* nervorum corpora parva ossaque *eqs.* 6, 899 semina ignis stuppae. VITR. 2, 5, 3 calorem latentem (8, 6, 12 plus caloris). 2, 9, 4 *arbusta* liquorem. SCRIB. LARG. 188 vinum chamaepityn decoctam. VVLG. gen. 1, 29 lignum, quod -et in semetipso fructum. LVCR. 6, 1034 res omnes debent in corpore -ere aëra. *cf.* 1, 367 plus in se corporis esse *et* vacui minus intus -ere (1, 514 inane i. -ere. Ov. trist. 4, 6, 10 vixque merum *capiunt* grana, quod intus -ent. CELS. 7, 6, 2 quid intus -eant *tubercula*). secum: SEN. nat. 2, 12, 5 spiritus ... aliquid umidi. PLIN. nat. 11, 118 venenum hoc remedia secum -et. *cf. p. 2412, 32.*

Ⓘⓘⓘ *quae pertinent ad aedificata, constructa*: VARRO ling. 5, 164 quae *porta* -et gradus in ... via ad *eqs.* (9, 58 cubiculum fenestram. rust. 1, 13, 7 in quam partem cella ... fenestras. 3, 6, 4 quod tectum ... debet ... -ere locum ante se, quo *eqs.* [3, 16, 12 prope se loca ... ea, ubi *eqs.* Ov. Pont. 2, 1, 24 hospitiis Romam vix -uisse l.]. NEP. Them. 6, 2 urbem muros. TIB. 1, 3, 43 domus ... fores. Ov. met. 2, 738 pars ... domus ... thalamos. fast. 1, 135 geminas ... ianua frontes. 2, 672 tecta foramen. VITR. 2, 8, 10 domus ... parietes latere structos. *sim. al.*). 9, 58 *cubicula* lumen -ere debent. rust. 1, 11, 2 villa[m] aedificanda[m] potissimum, ut intra saepta villae -eat aquam (1, 12, 1 *villa* aestate -et umbram, hieme solem. *sim.*: SEN. contr.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exc. 5, 5 p. 249, 17. CELS. 1, 2, 3. 7, 29, 10. *al.*). Men. 402 *viae* singulae exitum ac τέλος -ent proprium (ling. 5, 145 *al., v. V.i.R. III 44, 33 sqq. cf.* ling. 7, 13 templum ... introitum. CIC. Verr. II 4, 117 portus ... aditus [VERG. georg. 4, 35. Ov. met. 4, 439 aditus et ... portas urbs. NERAT. dig. 39, 2, 47 aliunde. VLP. dig. 43, 17, 3, 7 ex publico *al.*]. CIL V 3072 area ... accessum suum). *ad instrumenta*: VAL. MAX. 3, 7, 2 tabulis ... -entibus clavorum cacumina. QVINT. inst. 1, 4, 12 securis utrimque -ens aciem. *al. sim. al.*

(IV) *quae in saeptis, conclusis, vasis continentur*: PLAVT. Bacch. frg. 8 (10) spiritum ... maiorem ... multo quam folles taurini -ent. CIL I² 1274 *hoc monumentum* -et ... oll(as) *tot* (*cf.* VERG. Aen. 9, 491 artus ... tellus *p. 2431, 64*). VARRO rust. 3, 2, 7 quae *aedificia* asinum tuum ... non -ent. Ov. fast. 2, 540 haec -eat ... testa. 5, 509 alter *calix* fabas, holus alter -bat. SEN. epist. 87, 26 *urna* viperam. IVV. 13, 83 quidquid ... telorum armamentaria caeli. PALLAD. 7, 7, 3 *favos* pullos -entes. 11, 14, 10 quod dolium -bit (*i. capiet*) amforas decem (MARCELL. med. 20, 4 ex aqua, in qua ... fuerit incoctum, -ente cyathos tot [*cf. p. 2410, 57*]). VVLG. gen. 37, 24 *cisterna* aquam. VITAE patr. 3, 51 p. 767ᴰ vasculum ... mel (*Nau 1908, 51, 151* ἔχον [*cf.* 5, 4, 59 in quo erat]). *sim. al.* in se: HIST. Apoll. 26 p. 49, 9 rec. A loculum ... -entem ⌊in se⌋ (*om. rec. B*) *tot* sestertia auri. (V) *quae alicubi collocata, deposita, defixa sunt, sim.*: ENN. ann. 477 campus -et textrinum navibus longis (Ov. Pont. 4, 5, 42 freta ... non -ura rates). VERG. Aen. 10, 423 arma exuviasque ... quercus -bit. HOR. sat. 1, 4, 71 nulla taberna meos -eat neque pila libellos. carm. 3, 26, 4 arma *et* barbiton hic paries -bit (TIB. 1, 1, 11 seu stipes -et ... seu serta lapis). Ov. am. 2, 6, 60 lapis carmen (met. 9, 793. 12, 2). met. 1, 588 semper -bunt te coma, te citharae, te nostrae, laure, pharetrae (fast. 5, 340 serta comae). IVV. 8, 227 maiorum effigies -eant insignia vocis *Neronis*. *-entur aliquo sparsa*: Ov. trist. 1, 3, 24 inque domo lacrimas angulus omnis -et (*potest revocari ad p. 2419, 43*). SEN. Thy. 1044 sanguinis multum mei -et *ensis*.

β *obi. incorporalia* (*cf. etiam p. 2410, 65. 2417, 52 sqq.*): (I) *qualitates varias, al.*: *ab adi. deriv.*: PLAVT. Asin. 179 suavitatem (*v. infra l. 68*). CIC. nat. deor. 1, 105 soliditatem ... eminentiam. div. 2, 92 illi orbes ... varietatem maximam. Att. 8, 11ᵇ, 3 *haec ora* et opportunitatem (CAES. Gall. 7, 1, 5 summam ad *alqd.*) et dignitatem (ad Q. fr. 3, 1, 1 dignitatem ... porticus). 13, 29, 2 *lucus* celebritatem. 16, 8, 2 ἀσφάλειαν ... is locus. LVCR. 5, 330 novitatem *mundus*. BELL. Alex. 72, 2 *collis* magnam ... nobilitatem. VITR. 1, 2, 5 *aedes* aptas ... proprietates. 1, 5, 3 firmitatem (2, 3, 1). 2, 4, 1 asperitatem. 2, 9, 8 *quercus* infinitam -et aeternitatem (2, 10, 1 diuturnitatem). 2, 9, 9 rigiditatem (PALLAD. 12, 8, 1 rigorem). 2, 9, 12 utilissimam tractabilitatem. CELS. 2, 33, 1 facultatem. 5, 27, 10 Italia ... salubritatem. QVINT. inst. 2, 19, 2 terra ... fertilitatem. *sim. al.* VARRO gramm. frg. 76 p. 210 G.-S. altitudinem *eqs.* (CIC. ac. 2, 116 magnitudinem nullam. VITR. 4, 1, 11. 12 CELS. 4, 8, 3. 5, 18, 4 FRONTIN. aq. 5 longitudinem. 25 *sim. al.*). rust. 1, 36 terra teneritudinem. *nota*: PETRON. 76, 6 magna navis magnam fortitudinem (*v. p. 2428, 47*). VITR. 2 praef. 3 civitas sine agris ... non potest ... frequentiam -ere. *a verbis deriv.*: VARRO ling. 5, 12, 3 sinum maiorem cavationem -ere quam pocula. CIC. nat. deor. 2, 103 *luna* lucis mutationes. Tusc. 5, 27 ballistae lapidum ... eo graviores emissiones *eqs.* CAES. civ. 2, 23, 2 *locus* non incommodam aestate stationem. COLVM. 11, 3, 59 *herbae* duas sationes (*cf. p. 2412, 13*) ... et eandem culturam. CELS. 3, 8, 1 *febris* frequentes accessiones decessionesque. CIC. Mur. 35 quod ... fretum ... tot motus *-et*, ... quantos aestus -et ratio comitiorum? (nat. deor. 5, 35 *membra* naturales motus ususque -ere. div. 2, 10 luna ... motum. CAES. Gall. 4, 23, 5 celerem ... motum *naves. al.*). CAES. civ. 1, 58, 3 *naves* subito factae ... non eundem usum celeritatis -bant (*cf. l. 59. al. passim*). 1, 63, 2 pons ... magnum circuitum -bat (*aliter* CELS. 2, 17, 3 febris [2, 17, 4. 3, 12, 1]. *cf.* NEP. Eum. 8, 5 *via* anfractum). civ. 2, 1, 3 *pars oppidi* aditum ... ab terra (BELL. Alex. 30, 5 *partem regionis* liberum accessum. *ibid.* 6 facillimum aditum [*al. passim. cf. et p. 2418, 19*]. LIV. 38, 22, 2 *pars montis* iter [*aliter p. 2412, 38*] *i. facultatem eundi*). sumptum *v. l. 84.* CELS. 3, 3, 4 *febres* fervorem ingentem ... tolerabilem. *alia*: PLAVT. Asin. 179 *recens piscis* -et sucum ... suavitatem. CATO agr. 157, 1 cuius modi naturam -eant brassicae (*ibid. iterum. al.* LVCR. 1, 649. 6, 983 suam *al.*). *ibid.* vim magnam -et (VARRO ling. 5, 63 quam -ent vim *sc. ignis et umor*. VERG. georg. 2, 427 poma ... vires [*v. p. 2432, 62*] ... suas. *al. cf. et p. 2412, 21*). CIC. Manil. 31 locus ... praesidium. Pis. 60 quid (*sc. pulchri, honesti*) ... -et iste triumphalis currus, quid vincti ante currum duces? HOR. sat. 1, 1, 44 quid ... pulchri ... acervus). leg. 2, 27 eandem ... rationem luci -ent in agris (*i. eadem ratio est lucorum*. LVCR. 2, 551 *primordia* non ... rationem conciliandi. *aliter p. 2412, 17*). 2, 57 locus ... nihil religionis (*cf.* Ov. fast. 1, 518 *p. 2435, 27*). Tusc. 1, 42 nihil -ent *ignis et aer* proni (nat. deor. 1, 75 *species deorum* nihil concreti, nihil solidi, ... nihil eminentis). nat. deor. 1, 29 aer ... quem sensum -ere potest aut quam formam dei? off. 1, 150 nec enim quicquam ingenuum -ere potest officina (CELS. 5, 28, 5 quod et lene aliquid et vehemens et reprimens -eat). NEP. Att. 13, 2 tectum ... plus salis quam sumptus -bat (HOR. sat. 2, 4, 86 quanto curam sumptumque minorem haec -eant). VERG. Aen. 5, 590 *Labyrinthus* mille viis ... dolum. Ov. am. 1, 14, 12 colorem (VITR. 7, 13, 2 CELS. 5, 28, 4ᴮ [*v. et p. 2410, 46*]. *cf.* VITR. 2, 9, 12 amarum saporem [8, 1, 2. 8, 3, 7]. CELS. 6, 8, 1ᵃ ulcera ... odorem foedum [SCRIB. LARG. 192 ocimi. *cf.* SEN. epist. 91, 21 *mors* malam olitionem]. SCRIB. LARG. 191 gustum lactis). epist. 2, 52 *lacrimae* artes. met. 2, 858 pacem vultus (10, 702 iram). 9, 95 flumina pacem et placidos ... lapsus. fast. 1, 46 non -et officii lucifer omnis idem. 1, 348 in sacris nullum culter ... opus. 6, 704 *tibia* sonum. Pont. 1, 5, 64 Histrum ingenio nullum maius -ere meo (LIV. 45, 30, 7 culto-rum ... ingenia terrae similia -et *plaga*). VITR. 2, 1, 7 quibus ... sint qualitatibus et quas -eant virtutes. CELS. 5, 27, 1ᴬ omnis ... morsus ... quoddam virus. CVRT. 6, 4, 22 arbor faciem quercus. COLVM. 2, 10, 33 *herba* duo tempora sationum (*cf. p. 2411, 55*). PERS. 3, 70 quid ... utile nummus? PLIN. nat. 2, 116 *ventos* legem *naturae* -ere non ignotam. ITIN. [Silv.] 18, 2 *fluvius* impetum. *sim. al.* in se (*cf. p. 2410, 61*): LVCR. 4, 616 nec ... lingua atque palatum plusculum ... rationis plus operae⟨ve⟩ (VITR. 2, 9, 10 alnus ... egregias rationes). SALL. Iug. 4, 6 non ceram illam (*sc. imaginum*) neque figuram tantam vim in sese -ere. VITR. 7, 9, 1 *minium tales* naturales virtutes. 7, 14, 3 colores *tales* potestates. *nota in c. abl.*: PROP. 4, 7, 14 in te iam vires (*cf. p. 2411, 70 sqq.*) somnus -ere potest?

(II) *pretium, mensuram, pondus, al.*: CATO agr. 2, 7 vendat oleum, si pretium -et (CIC. Verr. II 3, 227 PLIN. nat. 12, 65 turis libra X̶ VI. *al.; de gladiatore*: CIL II 6278, 62). BELL. Alex. 2, 4 *vallus non* minus XL pedes altitudinis -bat (*sim.* VITR. 9 praef. 6, 13 *al.* COLVM. 5, 2, 7. 8. 9. *al.*). Ov. epist. 20, 170 gravius iusto pallia pondus -ent (met. 1, 20 *pugnant* sine pondere, -entia p. [*i. quae sine pondere sunt et -entia p.*]. *al. meton.*: Pont. 3, 1, 158 lacrimae pondera vocis). medic. 71 sex ... libras (PLIN. nat. 33, 71 fractariis *tot* libras ferri -entibus). PETRON. 67, 7 sex pondo et selibram (EDICT. imp. Diocl. 11, 7ᵃ pondo triginta). VVLG. exod. 25, 39 omne pondus candelabri ... -bit talentum auri. secum (*cf. p. 2410, 71*): SEN. nat. 2, 13, 1 ponderis aliquid.

(III) *distantiam, iter* (*aliter p. 2411, 66*): VARRO gramm. frg. 76 p. 210 G.-S. omne corpus ... tres distantias (*v. vol. V 1, 1509, 63. 66. 68. 72. cf. ibid. 66* intervalla [BELL. Alex. 30, 5 *al.*]). VVLG. act. 1, 12 *mons* Oliveti, qui est iuxta Hierusalem, sabbati -ens (ἔχον) iter *i. quantum sabbato ire licebat* (RVFIN. hist. mon. 29 p. 453ᶜ locus ... diei et noctis iter -ens de monasteriis). *inde abs. fere i. q. distare*: AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A, 3 Caphargamala ... viginti milia a civitate -ens. ITIN. Theod. 1 porta ... -ens ab Hiericho milia *tot* (8 piscina ... a lacu ... -et passus *tot*. 19 civitas ... de Hiericho milia *tot*). *cf. p. 2462, 5.*

(IV) *alia, notione declinante in eam, quae est afferendi* (*cf. p. 2416, 33 sqq.*), *exhibendi* (*cf. p. 2414, 41*): CIC. Mur. 12 Asia suspicionem luxuriae quandam (Planc. 84 locus ... reprehensionis ansam aliquam). div. 1, 62 inflationem magnam is cibus (*sc. faba*). Ov. am. 3, 2, 20 commoda circus (ars 1, 400 damna pudoris). epist. 1, 73 quaecumque aequor -et, quaecumque pericula tellus (*cf.* Pont. 4, 10, 40 praecipuum sidera frigus. 4, 12, 34 *bellum et frigora* Pontus. trist. 1, 11, 26 plus -et infesta terra timoris aqua). fast. 2, 202 *porta* omen (2, 204). 6, 157 aquae medicamen (VVLG. Tob. 6, 7 remedium *piscis*. DRAC. satisf. 65 aspis -et mortes, -et et medicamina serpens). 6, 115 loca lucis (*ad p. 2410, 20*) ... nimis et cum luce pudoris. PLIN. nat. 17, 26 pabula ... pinguis soli ... indicium. IVV. 6, 268 lites ... iurgia lectus.

b *-ent res incorporales* (*-entur fere incorporalia; corporalia v. p. 2415, 13. 2417, 19. significatio verbi ab ea, quae spectat ad coniunctionem quandam rei -entis cum re quae -etur similem possidentium* [α], *in qua praevalent notiones et 'in se continendi'* (I) *et 'exhibendi'* (II), *declinat modo ad eas, quae spectant ad aliquem finem* [β], *quae sunt et 'afferendi'* (I) *et 'exigendi'* (II), *interdum ad eas, quae spectant ad originem, causam* [γ], *quae sunt 'redeundi ad alqd.', 'nascendi ex alq. re'. quarum species nec facile discernuntur et haud raro isdem locis coniunctae adsunt, e. g.* CIC. Verr. II 1, 38 [*v. p. 3413, 25*]. II 3, 197 non tantam rationem res -et [*i. in se continet*], quantam utilitatem atque praedam [*i. affert*]. Brut. 263 rationes et praecepta dicendi, quae si minorem -ent [*i. exigunt*] apparatum, tamen -ent [*i. praebent, afferunt*] ordinem et quasdam errare in dicendo non patientes vias. *cf. et p. 2416, 73 sq. 2417, 28 sq. al.*):

α *spectatur coniunctio quaedam* (*v. supra l. 59*): (I) *praevalet notio in se continendi: qualitates varias* (*saepe subst. ab adi. derivata; interdum acced.* quandam *sim., saepe* aliquid, plus, satis, nihil, *sim. c. genet. rei quae -etur*): PLAVT. Cas. 219 *nihil* plus salis plusque leporis *-et quam amor* (*cf. p. 2413, 67*). TER. Hec. 176 quid ... infirmitatis nuptiae? (CIC. Lael. 19 ea *amicitia* non satis ... firmitatis. Tusc. 5, 85 *sententiae* stabilitatis aliquid). CATO mor. frg. 1 avaritiam omnia vitia. RHET. Her. 1, 6, 9 causa turpitudinem (3, 10, 17 difficultatem. QVINT. inst. 4, 2, 4 *breves causae* propositionem potius quam narrationem). 3, 24, 39 ⟨rerum⟩ memoria plus facultatis. CIC. de orat. 2, 110 illud ... genus quoddam -et ambigui (SEN. dial. 3, 19, 1 -et iracundia hoc mali: non vult regi). 3, 101 admiratio ac summa laus umbram aliquam et recessum. Brut. 239 actio ... et in voce magnum splendorem et in motu summam dignitatem (303 motus

[Buihart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et gestus plus artis [*cf. p. 2414, 74*]. 304 contentio et vim [*cf. infra l. 20*] accusatoris et copiam). fin. 1, 49 *dolores* intervalla requietis. 5, 93 *vita* plus boni quam mali (Ov. epist. 4, 152 certi si quid -eret amor. *sim. al.*). Tusc. 3, 27 -et ardorem libido, levitatem (*cf. p. 2414, 72*) laetitia ... humilitatem metus ... aegritudo ... tabem, cruciatum *eqs.* 3, 75 ut vigeat et -eat quandam viriditatem *opinatum malum.* div. 1, 24 quae ... id ars non -et? fat. frg. 2 ipsa varietas ... aeternitatem. Lael. 38 nihil ... ea res vitii (Ov. met. 3, 142 scelus error [trist. 3, 1, 52 poenarum ... causam]. 3, 5, 52. HIER. epist. 42, 2, 3 *peccatum* blasphemiam). off. 2, 55 quod ... iam in proverbii consuetudinem venit largitionem fundum non -ere. 3, 14 officium ... absolutum ... omnes numeros (*cf. p. 2414, 22*). Att. 2, 15, 2 ista magnitudo animi ... quid -et nisi ipsius iudicium (*cf. p. 2416, 54*). SALL. Catil. 11, 3 avaritia pecuniae studium. HOR. epist. 2, 1, 119 levis ... insania quantas virtutes. Ov. epist. 19, 202 nil tua ... facta pudoris. fast. 3, 244 *mulierum* militiam votaque partus -et. 6, 6 impetus hic sacrae semina mentis. *sim. al.* *vim, impetum auctoritatem, pondus, effectum, momentum, sim.*: CIC. inv. 1, 14 vim *v. infra l. 60* (fin. 1, 62 dolores ... numquam vim tantam -ent, ut *eqs.* epist. 1, 7, 4 *al. cf.* Cluent. 5 *interdum* parum firmamenti et parum virium veritas -et [Ov. fast. 2, 483 QVINT. inst. 10, 1, 64 *al.* VAL. MAX. 7, 8, 8 *conscientia*, si modo vires, quas -ere creditur, possidet]. *v. et supra l. 1. sim.*: CIC. Cluent. 5 invidia vehementes ... repentinos impetus [de orat. 2, 58 *sonus* impetum oratoris]). Q. Rosc. 6 vim, diligentiam, auctoritatem ... tabulae (Verr. II 1, 38 nullam religionem sors ... nullam a. mores atque instituta maiorum. *saepe. al. vol. II 1231, 79 sqq. 1232, 5. 16. 23 sqq. et infra l. 68*). CIC. Verr. II 1, 144 ponderis nihil (Flacc. 93 plus [off. 1, 45]. Balb. 60 satis apud illos in hac re. Att. 4, 16, 1 quid. epist. 12, 26, 1 quantum. *al.* Cluent. 116 pondus [Brut. 141. part. 99 permagnum. top. 73. fin. 3, 20 aliquod. epist. 1, 9, 12 magnum. 3, 1, 3 maximum apud te [12, 27. 13, 10, 1. 13, 17, 3 tantum. 13, 25 magnum. *al.*]. *al.* PROP. 3, 7, 44. 4, 7, 88 Ov. am. 2, 7, 14 ars 3, 806 met. 9, 496. *et saepe ap. eundem et al., item plur. sim.*: Ov. Pont. 4, 9, 68 maiestatem res data dantis -et). VARRO ling. 9, 39 forma ... quem -eat effectum (*v. vol. V 2, 132, 59 sqq.*). CIC. Verr. II 3, 95 quendam aculeum contumelia. VARRO rust. 1, 18, 8 momentum ea res (fin. 4, 30 aliquod. CAES. civ. 3, 70, 2 in utramque partem LIV. 42, 46, 5 litterae ... et verba ... m. ad. CELS. 4, 26, 7 maius. *al. cf.* CIC. off. 3, 11 omnia ... vix minimi momenti instar). *sim.*: Ov. fast. 5, 78 *non* leve pignus. ITALA Phil. 4, 7 (Mar. Victorin. p. 1229 C) pax dei, quae -et omnem intellectum (ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, VVLG. exsuperat). *aliter* QVINT. inst. 2, 14, 2 *al. V. i. R. III 47, 41.* *rationem (aliter p. 2418, 39), modum (cf. p. 2414, 6)*: CIC. Verr. II 3, 197 rationem *v. p. 2412, 66* (VELL. 2, 35, 2 id solum r. -ere, quod -ret iustitiam. VLP. dig. 17, 2, 63 pr. summam [*v. p. 2414, 27*]. 27, 3, 17 non -et r. postulatio tua. FIRM. math. 1, 27, 4 alii *aliter faciunt*; et -et r. 4, 19, 2. *c. gen. gerund.*: CIC. fin. 1, 42 *gubernandi ars* bene navigandi r.). HOR. sat. 2, 3, 266 res nec modum -et neque consilium (*cf. p. 2414, 6.* PROP. 2, 15, 30 amor nullum. *al. passim*). *ambitum, dimensionem*: *temporalem*: FLOR. epit. 2, 6, 1 bellum ... decem et octo annos (VITAE patr. 3, 91 plurimos dies -uit cogitatio mea volens *eqs.*). *localem*: EVTR. 8, 5, 2 cuius altitudo *tot* pedes -et. VVLG. exod. 25, 10 cuius longitudo -eat duos cubitos (26, 2. 8 NOT. urb. Const. 16, 56). *pretium*: Ov. Pont. 4, 8, 68 (*de officio vatis*) iudicio pretium res -et ista tuo. SEN. Herc. f. 461 sollicita tanti pretia natales -ent. HIER. epist. 3, 6 dilectio p. non -et (*syn.* caritas non potest comparari). *v. et p. 2412, 23. 2414, 25.*

speciatim: *saepe de orationie, orationis partibus*: RHET. Her. 4, 8, 11 exornationes ... gravitatem (*cf. p. 2415, 36*). 4, 49, 63 utilitatem ... venustatem. CIC. inv. 1, 14 et suam -ere et alterius in se vim continere. 1, 32 brevitatem *eqs.* Cael. 27 obiurgatio ... plus ... disputationis ... quam atrocitatis (*cf. p. 2414, 63*). de orat. 1, 20 oratio *illa* inanem quandam ... elocutionem (3, 96 sensus ... doloris ... quantum *eqs.* Brut. 8 suam quandam maturitatem et quasi senectutem. orat. 76 sucum aliquem. *al.*). 3, 106 *loci communes* incusationem ... deprecationem. 2, 257 explicatio ... nominis ... acumen (CATVLL. 16, 7 *versiculi* salem ac leporem. *cf. p. 2412, 75*). Brut. 326 haec genera dicendi *non* gravitatem (Lael. 4 *al.*). 327 auctoritatis (*cf. supra l. 25*) ... parum. orat. 81 collocata verba ... ornatum. part. 32 narratio admirationes, exspectationes *eqs.* top. 98 amplificationem. leg. 1, 7 cuius loquacitas ... aliquid argutiarum. ac. 2, 30 disputatio ... abstrusior ... aliquantum a physicis. Att. 4, 16, 3 libri ... τεχνολογίαν. HOR. epist. 2, 2, 111 *verba* parum splendoris. *al. passim cum alibi tum apud scriptores art. rhet.* *saepe de rebus grammaticis* (*exempla damus pauca*): VARRO ling. 5, 172 *vocabula* extremas syllabas. 6, 36 *declinatuum genus* -et casus (8, 44. 49 RVT. LVP. 2, 13). 8, 48 *pluralem 'balnea' non -et* consuetudo (AVG. quaest. hebr. in gen. 1, 73 cum consuetudo loquendi -eat: '...'. *sim. ibid.* 1, 52 *participium* latina lingua non -et. *sim. al.*). 9, 23 analogias (9, 53). 9, 38 vox ... declinatus (9, 53. MART. CAP. 3, 294 declinationes). 9, 70 *casūs* nominatūs ... rectos ... obliquos. 9, 101 verba ... personas ternas ... tempora terna. 10, 62 exitūs aut in a ... aut in e. Ov. fast. 2, 568 quot -ent carmina nostra pedes. QVINT. inst. 1, 5, 47 genus, numerum, casus. 1, 7, 16 i tam longae quam brevis (*syllabae*) naturam. *al.*

pro obi. est inf.: VIRG. gramm. epit. 7 p. 63, 17 passiva sunt, quae pati semper -ent. 63, 22 *communia* et agere et pati ... -ent. *cf. l. 32.*

in se (in verbo, verbis, nomine: *infra l. 17*): PLAVT. Amph. 652 virtus omnia in sese -et. TER. Eun. 57 quae res in se neque consilium neque modum -et (*cf. p. 2413, 48. aliter infra l. 10*). PACVV. trag. 179 -et hoc senectus in se, ... ut (*cf. p. 2419, 13 sqq.*) *eqs.* (CIC. S. Rosc. 154 crudelitas ... id ... in se mali [*cf. infra l. 23*], quod *eqs.*). RHET. Her. 1, 1, 1 non ... in se parum fructus (*cf. p. 2416, 72*) -et copia dicendi. CIC. inv. 1, 45 confirmatio modum in se argumentationis ... et quandam similitudinem ... conclusionis. 1, 8 *causa* controversiam. Verr. II 1, 26 quod -et lex in se molestissimum (fin. 2, 46 ratio ... quiddam amplum atque magnificum. SEN. dial. 4, 11, 6 ira nihil firmum. 4, 15, 1 generosi aliquid). Font. frg. 4 illud rationem ... consuetudinem ... similitudinem veritatis. Mur. 1 precatio tantam ... vim et religionem. de orat. 2, 248 id (*quod facete dicitur*) alias ... in se, alias in verbo facetias (2, 252 in verbis ... omnem leporem. Ov. fast. 6, 1 mensis ... dubias in nomine causas). 2, 342 genus, forma, vires ... non ... veram laudem. leg. 1, 46 laudabile bonum ... in se -eat, quod laudetur (nat. deor. 2, 86 nihil ... quod reprehendi possit). fin. 4, 58 naturalia partim nihil ... in sese appetitionis. div. 1, 23 quod omnes -et in se numeros (*cf. p. 2413, 12*) veritatis. CAES. Gall. 1, 40, 6 quantum -ret in se boni constantia (PLIN. paneg. 45, 6 *exempla* hoc in se boni -ent, quod *eqs. cf. supra l. 8*). SEN. dial. 7, 22, 4 negat *indifferentia* -ere aliquid in se pretii. epist. 104, 5 ista res gaudium et mercedem. IVV. 3, 152 nil -et ... paupertas durius in se, quam quod *eqs.* VLP. dig. 17, 2, 63 pr. hoc ... summam rationem (*v. p. 2413, 45*) -et, cum societas ius quodammodo fraternitatis in se -eat. 21, 1, 1, 8 *levis morbus* nullum -et in se delictum (*in emptione mancipii*). 25, 1, 1 necessariae *impensae* dicuntur, quae -ent in se necessitatem impendendi. 26, 1, 6, 1. PS. TERT. haer. 1 p. 215, 2 nomen hunc ... numerum (*cf. infra l. 38*). *al.* *c. inf.*: VIRG. gramm. epit. 7 p. 63, 12 *neutra* nec agere in natura -ent nec pati (*cf. supra l. 2*).

ex se: CIC. ac. 2, 23 sapientiam, artem vivendi, quae ipsa ex sese -eat constantiam. nihil ex ingenio: QVINT. inst. 2, 5, 11 sermo ... secundum naturam enuntiatus ... -ere ... videtur. **secum**: PVBLIL. M 47 manifesta causa ... sententiam. QVINT. inst. 7, 2, 41 *causas* crimina. PS. TERT. haer. 5 p. 222, 11 *nomen* hunc numerum (*cf. supra l. 32*). **circa se**: SEN. epist. 99, 28 quid ... *dolor* iucundum.

(II) *praevalet notio* ***exhibendi,*** *vergens ad eam, quae est sub β; acced.* de *alq. re: p. 2415, 21* (*nota: de substantivis verbalibus, quae hoc capite et capitis β parte priore* (I) *inter obiecta leguntur, interdum dubitatio relinquitur, an potius pertineant ad exempla notionis 'alqd. percipiendi', 'assequendi', proposita p. 2434, 9 sqq.*): LVCIL. 380 s ... et ... sigma nil erroris -et (CARM. de mens. 3, 6 condita ... Roma non -et errorem: Romulus auctor erit). RHET. Her. 3, 10, 17 causa ... difficultatem (*cf. infra p. 2416, 42 sqq. vol. V 1, 1097, 8 sqq.*). VARRO ling. 10, 32 imperandi declinatus sintne, -et dubitationem (CIC. Tusc. 4, 77. PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 *v. infra p. 2416, 73.* QVINT. inst. 4, 3, 6 [*cf. vol. V 1, 2079, 9 sqq. V. i. R. III 51, 20 sqq.*]. CIC. off. 2, 17 locus nihil ... dubitationis. *cf.* CELS. 7, 7, 8 E curatio ... nihil -et dubii). CIC. inv. 2, 44 quod quaeque pars suspicionis -bit (Cluent. 175 nihil. *ibid.* quid. 174 minime firmam veneni suspicionem. Att. 11, 16, 1 *epistula* suspiciones ... non esse ab illo. 16, 4, 4 navigatio ... quasdam suspiciones periculi). 2, 94 si quid indignationis aut conquestionis -bit *res* (*i. indignandi, conquerendi facultatem, materiam*). 2, 146 utrum -eat aliquam moram (*cf. infra l. 64*) et sustentationem (*opp.* statim fieri necesse sit). Verr. II 2, 55 causa prorsus quod disputari posset nihil -bat. Catil. 4, 7 ista res iniquitatem, si *eqs.* Phil. 5, 25 iter Antoniorum ... depopulationes, vastationes, caedes, rapinas (SEN. contr. 9, 5, 6 *res per vim facta* arma ... pugnam ... vulnera). 6, 7 -et atrocitatis (*cf. supra p. 2413, 62*) aliquid legatio; utinam nihil -ret morae (*cf. supra l. 58*). de orat. 2, 346 haec -ent uberrimam copiam ad laudandum. orat. 68 id nec dubium est et, si quid -et quaestionis *eqs.* (fat. 21 sententia -et aliquid disputationis. *cf. l. 49 sqq.*). rep. 1, 7 nostri casus plus honoris -uerunt quam laboris (HOR. epist. 2, 1, 169 comoedia ... plus oneris *v. p. 2417, 29*). 1, 43 aequabilitas ... nullos gradus dignitatis (fin. 5, 84 gradus beatitudinem non -ere. *cf.* Tusc. 5, 38 praestantia *sunt*, quae -ent aliquam comparationem). Tusc. 1, 49 quid -et ista res gloriosum? 4, 76 -ent levitatem *perturbationes amoris* (*cf. p. 2413, 4*). div. 1, 70 *animi pars* sensum ... motum ... appetitum. 2, 13 *coniecturae* artem (*cf. p. 2413, 1*) atque prudentiam (AVSON. 412, 6 *versus* nihil diligentiae). epist. 1, 7, 4 si res facultatem ... -ura videatur, ut *eqs.* HIRT. Gall. 8 praef. 1 recusatio non difficultatis excusationem, sed inertiae ... deprecationem. Ov. ars 2, 412 haec animi ... signa nocentis -ent. fast. 4, 946 scaena ioci morem liberioris. LIV. 6, 10, 9 relata ... magis tempus quam causam ... belli. SEN. epist. 94, 2 *philosophiam* anilia ... praecepta. QVINT. inst. 6, 1, 45 nihil -et ista res medium, sed aut ... aut. HIER. epist. 49, 6, 2 fides ... opera. DRAC. laud. dei 2, 114 *credunt*, quod visus -et. *al.* *de tempore, rebus temporalibus*: CIC. dom. 43 acerbitas Sullani temporis quid -et, quod maxime sit insigne ad memoriam crudelitatis? Sest. 58 multa

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

acerba ... turpia ... turbulenta ... ille annus (ad Q. fr. 1, 1, 12 hic a. -eat integritatem eandem quam superiores. *ibid.* 40 de hac reprehensione plurimum sermonis. HIRT. Gall. 8, 48, 10 nullas res ... gestas. LIV. 4, 49, 1 duo bella. 42, 10, 9 contentiones. *saepe.* TAC. ann. 4, 14, 1 legationes Graecarum civitatum). off. 2, 45 cuius *belli* altera pars sceleris nimium -uit, altera felicitatis parum. VERG. georg. 2, 336 dies ... alium -uisse tenorem. HOR. epist. 2, 1, 102 hoc paces -uere bonae ventique secundi. CARM. de mens. 1, 2 Februa *Februarius* -et (2, 8 OV. fast. 3, 58. 5, 186). OV. epist. 15, 6 tempora ... laetitiae mixtos non -ura metus. met. 3, 149 fortunamque dies -uit satis. Pont. 3, 1, 14 *in Ponto* cuncta ... tempora frigus -ent (-et *al., v. p. 2432, 12*). CELS. 2, 1, 13 si hiems sicca septentrionales ventos -uit, ver autem austros ... exhibet. SEN. nat. 4, 4, 3 bruma lentas pluvias. QVINT. inst. 9, 2, 46 *Socratis* universa vita ironiam. IVV. 5, 151 *poma* autumnus. VLP. dig. 38, 2, 14, 3 poena aut supplicium ... aut exilium. CLAVD. DON. Aen. 2, 360 nox illa *non* tota *-uit* tenebras. *de voluntate, veritate, sim.*: MART. CAP. 1, 34 quid eius voluntas -ret. ENNOD. epist. 5, 13, 3 p. 136, 27 quid super hac parte deliberatio vestra -eat. 3, 23, 1 p. 88, 14 cuius si hoc -rent desideria. 4, 7, 2 p. 102, 12 hoc ... praestare, quod -et mendica postulatio. 5, 21, 3 p. 142, 24 plus -ent vota de meritis tuis, quam proferat lingua *mea* de laudibus. CASSIOD. var. 9, 24, 7 coacti saepe locuti sunt quod animus non -bat ('*fort.* avebat' *Traube in ind.*) CLAVD. DON. Aen. 7, 180 plus quam veritas -et (HEGES. 1, 35, 3 quid v. -eat. AVG. bapt. 4, 17, 24$^{extr.}$ aliud ... quam v. -et. VEREC. in cant. 9, 19 v. -et *c. acc. c. inf.* 2, 36 sicut eum [*deum*] v. -et. *aliter p. 2451, 35*). AMBR. Noe 27, 102$^{in.}$ sensus ... altior -et, quod *eqs.* (31, 117$^{in.}$ PELAG. in Rom. 9, 28 historiae hoc -et sensus. in II. Cor. 1, 11. 4, 15 VEREC. in cant. 5, 4). AVG. in euang. Ioh. 20, 3$^{in.}$ catholica fides -et, quod *eqs.* (20, 3$^{med.}$ hoc ... quia).

nota: SALL. Catil. 51, 20 id quod res (*fere i. q. veritas*) -et (LACT. inst. 1, 7, 11. *cf.* 7, 22, 1 aliter, quam r. -et, traditur a poetis).

ad α speciatim: de dictis, scriptis (cf. p. 2461, 80. pro scripto ponitur qui scripsit: l. 49. 71. 73): exempla verbi activi: RHET. Her. 3, 6, 12 *dicemus* quae similes sententias -bunt (CIC. inv. 1, 25 exordium sententiarum et gravitatis plurimum debet -ere et omnino omnia ... in se continere. orat. 30 *Thucydidis* contiones [*cf. infra l. 64*] ... multas ... obscuras ... sententias. QVINT. inst. 1, 1, 35. *cf.* CIC. Verr. II 4, 138 oratio hanc ... sententiam). VARRO ling. 5, 58 quos (*deos*) ... augurum libri scriptos -ent sic *eqs.* (rust. 1, 5, 2 et utilia et communia. CIC. har. resp. 53 Etrusci libri ... nomina. Brut. 14 quid. *cf.* TAC. dial. 30 *pars libri* commemorationem veterum oratorum). CIC. de orat. 2, 221 *defensio* dicta illa brevia non -uit (2, 341 laudationes ... testimonii brevitatem). Att. 4, 17, 1 *epistulae nostrae* tantum ... mysteriorum, ut *eqs.* (epist. 7, 18, 4 nihil ... quod non ... legi posset. TAC. ann. 4, 34, 5 [*cf. infra l. 64*]. *cf.* CIC. Att. 5, 3, 2 *litterae* edictum. 5, 21, 5 cetera vetera -bant, unum hoc novum de *eqs.*). 10, 5, 2 sermo ... eandem summam (*cf.* 10, 16, 1 perpauca locutus hanc summam -uit orationis, ut sibi ignoscerem). epist. 1, 9, 7 interrogatio mea nihil -uit nisi reprensionem *eqs.* (MACR. somn. 1, 7, 6 -uit praeceptio, ut *eqs.* RVRIC. epist. 2, 33 p. 417, 11 sicut conlocutio -uit nostra. ENNOD. epist. 2, 6, 3 p. 45, 3 quantum -uit *illius* adsertio). OV. ars 2, 466 blanditias verbaque (*i. v. blanda*) murmur (*columbarum*). met. 15, 879 si quid -ent veri vatum praesagia. fast. 3, 738 fabula nostra iocos (SERV. Aen. 1, 67 hoc -et f. *sq. acc. c. inf.* 7, 697. *cf.* TERT. mart. 4 p. 12, 2 Oe. ut hoc factum ... fama -ret). Ib. 643 plura leges ... nomen (*tuum*) -entia verum. trist. 2, 422 et Romanus -et multa iocosa liber. 564 crimina versus. LIV. 4, 20, 8 annales ... *illum* consulem (8, 37, 3. 21, 25, 4. 22, 27, 3). SEN. Tro. 862 hymen ... lamenta, caedes, sanguinem, gemitus. QVINT. inst. 1, 10, 22 versus ... Saliorum ... carmen. 12, 10, 55 editio (*i. liber editus*) -bit omnia. TAC. ann. 1, 8, 1 testamentum ... *illos* heredes (MARCELL. dig. 28, 4, 3 pr. p. 832, 1 t. ... quod heredem non -et; *opp.* nomina heredum induxit). 4, 34, 5 Antonii epistulae, Bruti contiones ... probra ... cum acerbitate. CIL VI 10233, 4 (*a. 211*) quod -et scriptura infra scripta (TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 639, 9 ita scr. -bat '...'. AMBR. in psalm. 36, 10, 2 scr. dicit '...'; alibi autem -et: '...'). TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 27 evangelium ... -et: 'quaerite *eqs.*' (AMBR. in psalm. 36, 32, 1 *v. infra l. 75*). AVR. VICT. Caes. 5, 8 *acc. c. inf.* plures *auctores* -ent (*cf. supra l. 34*). CLAVD. DON. Aen. 1, 25 p. 15, 21 quod Vergilius -et (*v. supra l. 34*). 1, 260 quid textus sit -iturus (*cf.* 11, 225 p. 439, 29 quae tractatus -uit. AMBR. epist. 32, 1 quid de natura istius avis -eat historia. 35, 15 non bene -ent aliqui *sc. codices.* 46, 5 haec ... cum scriptura divina -eat. *al.* in psalm. 36, 32, 1 graecus -et ... evangelium -et (AVG. epist. 149, 13 'orationes' ..., quas Gr. -et 'προσευχάς'. quaest. hebr. 1, 6, 34. 48 *et saepe, item* latinus: 2, 9). Noe 31, 119 ut -et alibi sententia: 'dicendum *eqs.*' AVG. epist. 149, 14$^{in.}$ pro 'interpellationibus', quod nostri -ent, ... 'postulationes' posuisti. pecc. mer. 1, 11, 13$^{extr.}$ plerosque latinos codices sic -ere (quaest. hebr. in gen. 1, 2 quod l. c. -ent: '*eqs.*' 1, 4. 7. 11. 14. 15 *et saepe, item* codices graeci *passim.* multi codices: *ibid.* 1, 10. 16 *et saepe. item* latini *vel* graeci *omisso* 'codices': 1, 5. 8. 10. 15 *et saepe*). in psalm. 92, 1$^{extr.}$ quid -eat *psalmi* titulus: *seq. verba.* quaest. hebr. in gen. 1, 11 interpretes graeci (1, 103 Septuaginta). 1, 17 graeca locutio genetivum casum -et. CONC.[S] I 2 p. 81, 2 anagnostico sic -ente (*I 1, 3 p. 33, 2* περιέχοντος οὕτως). *al.*

verbi passivi exempla frequentissima v. p. 2460, 58 sqq., pauca infra l. 16. 17. 20. 31.

de verbi activi usu notandum locis infra propositis pro subi. subintellegi videri 'textus', 'sensus' (cf. infra l. 26), 'scriptura' ('libri' infra l. 28), accusativo obiecti perscripto infra l. 29. ceteris locis a nominativo discerni nequit, ut dubites huc referenda sint exempla an iis potius adiungenda, quae sunt p. 2461, 32 sqq.; ita apparet, qui factum sit, ut hic usus verbi ab eis initiis, quorum exempla leguntur p. 2415, 33 sqq., in eum serotinae aetatis modum abiret, cuius exempla invenies p. 2461, 38. 65 (cf. quae proposita sunt in verbo q. e. contineo *vol. IV 706, 11 sqq. 63 sqq.). huc pertinent:* OPTAT. app. 2 p. 200, 16 usque quo -et: 'opto *eqs.*' AMBR. parad. 10, 46 postea -et 'vidit *eqs.*' HIER. epist. 28, 6, 2 porro in Hebraeo -et *eqs.* (29, 3, 1. 106, 6, 1 -etur in Graeco ..., in Hebraeo ... -et. in Ier. 1, 29, 1; *saepe* quaest. hebr. in gen. [*ibid. saepe pass.*]. EVCHER. instr. 1 p. 71, 3). epist. 106, 7 quod 'tuos' in Graeco non -eat (*fere i. q. desit, item* 106, 10 [*syn.* non esse. *cf. infra l. 25*]. 106, 52 [*ibid.* in nostris codicibus non -etur]. AVG. loc. hept. 2, 9. 4, 69 CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 12 p. 14, 21 Z. apud Graecum). PELAG. in Col. 3, 15 in nonnullis exemplaribus (EVCHER. instr. 2 p. 149, 16 in veteri translatione. ORIBAS. syn. 9, 23 p. 322$^{in.}$ in alio [3, 131]. *de codicum notis marginalibus q. s.* in alio -et: '*eqs.*' *egit Heraeus in Lindsayi Palaeogr. Lat. IV 7. cf. infra p. 2460, 70*). AVG. loc. hept. 1, 13 etsi non -ret '...', posset integer sensus esse (1, 105 plenus sensus est, etsi non -eat 'quia'. 120. 149 *et saepe. cf. supra l. 18*). 1, 51 plus -et (*fere i. q. abundat*) 'ipsi' (3, 4. 30. 54. 4, 118 plus -ent [*v. supra l. 7*] 'et'. 7, 14 solita locutione plus -et [*at* 7, 6 plus est]. 7, 30 coniunctionem 'et' [*v. supra l. 7*]). 1, 205 minus -et 'est' *fere i. q. deest* (4, 127 [*at* 5, 15 nihil m. est]. *pass.*: HIER. epist. 106, 7, 2 ubi quid m. -etur in Graeco ab Hebraica veritate).

β spectatur ad aliquem finem: (I) *inest notio* ***afferendi, praebendi*** *(obi. saepe subst. verb., de quibus cf. quae p. 2414, 42 monuimus; pro subi. est infin.: l. 52. 59. 63. 69): commoda, incommoda:* PLAVT. Poen. 213 nullae magis res duae plus negoti -ent *quam navis et mulier.* TER. Eun. 78 amor molestias (CIC. Tusc. 2, 44 dolor diuturnus -et laetitiae plus quam molestiae. 5, 103 plus ... gloria molestiae ... quam voluptatis. *v. et infra l. 64*). LVCIL. 1328 virtus est homini scire id quod quaeque -eat res (CIC. Att. 13, 18 vides, propinquitas quid -eat). RHET. Her. 3, 10, 17 causa ... difficultatem (*v. vol. V 1, 1097, 18 sqq. cf.* 4, 54, 68 brevitas multarum rerum expeditionem). 4, 17, 24 brevis expositio ... magnam delectationem (CIC. off. 1, 135 sermo. epist. 5, 12, 4 doloris ... recordatio. 6, 12, 5 delectationem ... salutem. 7, 1, 2 quid delectationis -ent sescenti muli in Clytaemestra? quae popularem admirationem -uerunt [*ad p. 2434, 83*], delectationem tibi nullam attulissent. *cf.* ac. 2, 127 indagatio ... oblectationem). CIC. inv. 1, 2 ius ... quid utilitatis -ret (2, 172 atque honestatis. Verr. II 1, 38 societatem coniunctio ... fortunae [3, 23 morum similitudo coniunctionem atque concordiam. Cato 45 *convivia* vitae coniunctionem]. 3, 197 *v. p. 2412, 66.* Tusc. 4, 56 obtrectare ... aut aemulari quid ... u. off. 3, 120 speciem). 2, 100 necessitudo turpitudinem (dom. 83 poena. *cf.* Phil. 6, 6 quod ... ita avocatur ..., quam -et ignominiam, quod iudicium [*cf. p. 2413, 13*] senatus! CAES. Gall. 6, 23, 6 latrocinia nullam -ent infamiam). Verr. II 5, 182 quid ... inimicitiae periculi? (LIV. 42, 17, 6 *illud* plurimum difficultatis et p. CELS. 4, 11, 1. 4, 14, 1 plus p. quam doloris. LIV. 34, 34, 3 mora ... laborem ac periculum. COLVM. 12, 21, 4 ne). Mur. 68 quid -et admirationis ... obviam prodisse multos? (fin. 4, 74. Phil. 1, 7 plus. epist. 5, 12, 5 viri ... excellentis ... casus -ent admirationem, exspectationem, laetitiam, molestiam, spem, timorem. 7, 1, 2 *v. supra l. 45. al., v. vol. I 738, 54. 739, 71. cf. et p. 2434, 80 sqq.*). Mur. 89 -et magnum dolorem *sq. inf.* p. red. ad Quir. 8 *quae res* quid ... voluptatis (fin. 2, 9 restincta sitis stabilitatem voluptatis. part. 73 *illa* aliquam in audiendo voluptatem [fin. 4, 58]). prov. 9 illius adventus ... equitatus -uit interitum. Pis. 95 nullam poenam -*et* id, quod accidere innocenti potest (PVBLIL. A 37. QVINT. decl. 310 p. 220, 3 [*syn.* afferre]. *cf.* HIL. in Matth. 10, 18$^{in.}$ culpam). orat. 144 dignitatem docere non -et. leg. 2, 29 feriarum ... ratio ... requietem (epist. 9, 6, 5 studia ... vacationem ... publici muneris). Lael. 22 amicitia ... opportunitates (Att. 1, 18, 1 amicitiae ... fructum [*cf. p. 2414, 9*] domesticum non -ent). off. 2, 19 fortuna ... casus (PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 quae res nullam -bat dubitationem [*ad p. 2414, 59*], ... ea nunc magnam adfert sollicitudinem magnumque -et casum [*v. vol. III 577, 42 sqq.*]). Brut. 50 brevitas ... in universa eloquentia laudem non -et. epist. 5, 12, 5 laetitiam, spem, timorem *v. supra l. 60* (OV. epist. 15, 342 vanos res ... ista metus. VELL. 2, 76, 3 adventus ... apparatusque ... belli metum). CAES. Gall. 7, 45, 9 quid iniquitas loci -eat incommodi (OV. fast. 3, 394 parvae commoda magna morae). civ. 2, 31, 4 castrorum ... mutatio ... fugam et desperationem *eqs.* HOR. epod. 2, 38 amor curas. LIV. 2, 3, 4 leges ... nihil laxamenti nec veniae (2, 54, 9 nihil auxilii. QVINT. inst. 7, 5, 5 lex omnis ... litem -et aut propter se ipsam aut propter alteram). PHAEDR. 1, 12, 15 quae ... quantum luctus. 1, 19, 1 insidias ... blan-

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ditiae. SEN. clem. 1, 13, 2 hoc pessimum -et crudelitas: perseverandum est. dial. 7, 7, 4 *summum bonum* nec satietatem -et nec paenitentiam. *al. passim.*

alia (*corporalia infra l. 19*): CIC. Verr. II 1, 38 societatem coniunctio secundae dubiaeque fortunae. Cluent. 82 haec ... res -et hoc certe, ut *eqs.* (*cf. p. 2419, 13 sqq.*). dom. 127 dedicatio religionem. Balb. 31 dissimilitudo civitatum varietatem iuris (div. 2, 96 dissimilitudo locorum . . . dissimiles hominum procreationes). rep. 2, 8 amoenitas . . . inlecebras . . . voluptatum. leg. 2, 25 deos . . . novos . . . coli confusionem -et religionum et ignotas caerimonias sacerdotibus. Tusc. 4, 23 ea ... quae -ent ad res certas vitiosam offensionem atque fastidium. epist. 5, 12, 5 exspectationem *v. p. 2416, 60.* TIRO Gell. 6, 3, 15 ea *non* propulsationem translationemve criminis -ent, sed cum pluribus aliis communicationem (*syn.* faciunt). OV. ars 2, 176 causas quidquid amoris -et. Pont. 4, 2, 36 immensum gloria calcar. trist. 5, 5, 50 probitas ... materiam laudis. SEN. Thy. 968 lacrimas magna voluptas (PETRON. 89, 17 gaudium). dial. 4, 3, 5 timor fugam ..., ira impetum. PETRON. 46, 7 -et haec res panem. CALP. ecl. 4, 116 messis ... lolium. PLIN. nat. 32, 24 surculi infantiae adalligati tutelam -ere creduntur. PLIN. paneg. 5, 9 -et has vices condicio mortalium, ut *eqs.* 83, 1 -et hoc primum magna fortuna, quod *eqs. al.*

nota: PLIN. nat. 34, 71 -et simulacrum et benignitas eius *sc. Praxitelis* (*i. etiam ad benignitatem eius simulacrum referendum est*).

(II) *inest notio* ***exigendi, requirendi***: CIC. off. 1, 42 *benignitas* -et multas cautiones; videndum est enim ... ne obsit *eqs.* Att. 7, 33 id coram considerabimus; -et enim res deliberationem. HOR. epist. 2, 1, 168 *sq.* creditur ... -ere sudoris ... minimum, sed -et comoedia tanto plus oneris (*v. p. 2414, 68*), quanto veniae (*v. p. 2435, 24*) minus. QVINT. inst. 5, 12, 7 suos -ent omnia ista tractatus. 6, 2, 10 nec tamen minus artis aut usus hi leniores *affectus* -ent, virium atque impetus non tantundem exigunt. 9, 4, 136 illa sublimia spatiosas ... voces -ent, amant amplitudinem paeanis. 10, 6, 5 neque enim *cogitata* tantum -ent curae, ut non sit dandus et fortunae locus. PAVL. dig. 47, 10, 8, 2 sua cuiusque iniuria propriam aestimationem. *al.*

γ spectatur ***origo, causa*** (*inest notio* ***redeundi*** *ad alqd.,* ***nascendi*** *ex alq. re*): CIC. Lig. 4 profectio voluntatem -uit non turpem, remansio necessitatem etiam honestam (Phil. 12, 30 mors ... necessitatem -eat fati. div. 2, 18 haec ... aliquam talem. QVINT. inst. 8, 6, 59. CLAVD. DON. Aen. 6, 435 faciendi. ENNOD. epist. 1, 12, 2 p. 22, 16. 1, 22, 1 p. 34, 4). OV. Pont. 2, 3, 46 mea non minimum culpa furoris -et. SEN. epist. 16, 9 quod *petis, qualem* -eat ... cupiditatem. CVRT. 9, 2, 14 nostra gloria, cum sit ex solido, plus tamen -et nominis (*ad p. 2418, 46*) quam operis. COLVM. 4, 1, 1 reprehensio avaram magis -et aestimationem quam veram. QVINT. inst. 7, 2, 44 vulgo dicitur scelera non -ere consilium. AVG. in psalm. 101 serm. 1, 2 gemitus -et tristitiam, sed est gemitus, qui -et et gaudium. in se: VLP. dig. 4, 2, 14, 3 cum metus -eat in se ignorantiam. 43, 26, 2, 2 *hoc edictum* naturalem -et in se aequitatem (43, 16, 1, 43 interdictum ... atrocitatem facinoris).

c ***-ent vel res corporales vel incorporales***: ***α -et totum partes***: VARRO ling. 10, 79 analogia ... species (*sim. saepe*). rust. 1, 10, 2 iugerum, quod quadratos duos actus -eat. *ibid.* quod -et iugerum scripula *tot.* 1, 28, 1 ver dies *-et tot* (OV. ars 3, 364 quot menses lubricus annus -et. PLIN. nat. 6, 215 longissimus dies ... horas *tot*). ling. 8, 2 permultas ... partes (rust. 1, 5, 1. 2, 1, 2. CIC. inv. 2, 94 ea *pars* -et partes tres. LVCR. 1, 617 *al.*). CIC. rep. 2, 39 prima classis ... *tot* centurias. Att. 3, 23, 2 rogatio tria capita. epist. 5, 12, 6 *fabula* varios actus mutationesque *eqs.* OV. fast. 4, 901 sex ... luces Aprilis. LIV. 8, 8, 4 ordo sexagenos milites. 29, 24, 14 singulae *legiones* sena milia et ducenos pedites. CELS. 5, 19, 9 τετραφάρμακον -et pares portiones cerae, picis *eqs.* (*sim. saepe*). SCRIB. LARG. 32 -et ... haec: croci *eqs.* (33 recipit. MARCELL. med. 8, 69 accipit). 34 -et haec (MARCELL. med. 8, 71 accipit). EDICT. imp. Diocl. 6, 33 fasiolorum fascis -ens n(umero) XXV (34. 36. 43). HIER. epist. 18^{A}, 14, 3 stater duos denarios. VVLG. exod. 30, 13 siclus viginti obolos.
in se: RHET. Her. 1, 2, 2 *deliberativum genus* suasionem et dissuasionem (CIC. inv. 1, 7 *bis. sim. al.*). 1, 3, 5 causa et honestatis et turpitudinis partem. 4, 12, 17 elocutio ... tres res *eqs.* VARRO rust. 1, 9, 4 species ... alias. 2, 1, 2 partes. *al.* ***β -ere initium, finem, eventum*** *sim.*: VARRO ling. 6, 61 'dico' originem -et graecam (rust. 3, 1, 1 *al.*). 5, 74 nonnulla nomina in utraque lingua ... radices (6, 37 suas [CIC. Att. 10, 11, 3]). rust. 1, 48, 2 *gluma* etymum *-et* a glubendo (CIC. epist. 16, 10, 2). CIC. Tim. 3 *nullum* ortum (*gr. p. 27^{D}* γένεσιν οὐκ ἔχον. 5 ortum -ere gignique. *gr. p. 28^{C}* γιγνόμενα καὶ γεννητά). VELL. 1, 8, 1 deinde ... certamen ... Olympiorum initium -uit, auctorem *illum* (QVINT. inst. 4 4, 2 quaestio. SCRIB. LARG. 206 parotidas initia -entes. *al.*). CIC. Sest. 136 ut extremum -eat aliquid oratio mea (div. 2, 103). fin. 5, 40 nec *vitis* eundem finem -ebit, quem cultor eius -bat (Tusc. 1, 53 = rep. 6, 27 quod ... agitatur ... quando f. -et motus, vivendi f. -eat necesse est [*Plat. Phaedr. p. 245^{C}* παῦλαν ἔχει]. Tusc. 4, 79 f. *non -et* ulciscendi libido. Cato 78 animus neq principium motūs ... *nec* f. LVCR. 5, 826 f. aliquam pariendi debet -ere *terra.* OV. fast. 1, 724 cum ... suo f. mense libellus -et. 2, 1. 5, 602 tempora veris. LIV. 36, 35, 14 bellum. CELS. 2, 14, 5 morbus ... per se f. -urus. *al. saepe*). Tim. 37 *haec* hunc terminum (*p. 40^{D}* ἐχέτω τέλος). Verr. II 5, 12 civitates ... hos ... exitus exitiales (epist. 2, 16, 6 haec omnia meliores -bunt. 2, 10, 4 haec aestas -uit hunc exitum [CAES. Gall. 5, 29, 7 *illius* consilium. CVRT. 5, 7, 8 regia]). CAEL. Cic. epist. 8, 4, 3 comitia ... eventum (CAES. Gall. 5, 43, 5 hic dies ... hunc ... eventum. PREC. terr. 29 bonum. OV. am. 1, 10, 48 sordida praeda bonos. PLIN. epist. 5, 13, 1 postulatio). LVCR. 1, 959 omne quod est ... extremum debebat -ere (1, 964). *sim.*: LIV. 22, 27, 8 omnia fortunam eam (*Madv.*, enim *P*) -ura, quamcumque (*Burm.*, -uram quaec- *P*) temeritas collegae -uisset. ***γ de rebus, quibus motus inesse fingitur: -ere aditum*** (*cf. p. 2411, 64*), ***accessum*** (*cf. p. 2411, 65*), ***successum, similia a verbis motum significantibus derivata***: *-et res corp.*: OV. met. 9, 594 mea vela recursus. VITR. 10, 14, 1 eaque (*testudo*) etiam accessus ad murum potest -ere (APIC. 1, 17 ubi sol accessum non -et). *-et res incorp.*: LVTAT. epigr. 1, 2 aufugit mi animus: ... *illuc* devenit ... perfugium illud -et. CIC. Verr. II 3, 7 ad tuam ... amicitiam ... faciliorem aditum istius -et nequitia (LIV. 38, 3, 7 preces ... ad senatum). Brut. 22 ecquodnam curriculum ... sit -ura ... tua ... natura ... doctrina ... industria. PVBLIL. Q 17 officium ... successum (OV. rem. 624 artes ... meae). OV. trist. 4, 5, 25 tua processus -eat fortuna perennes. COLVM. 2, 1, 4 cum semel invasit senectus *terram*, regressum non -et. ***δ similitudinem, dissimilitudinem*** (in se: *l. 28*): VARRO ling. 8, 29 non ... -ere ... similitudinem ... cubiculum ad equile (CIC. fin. 5, 69 *gloria* speciem honestatis et s. [Tusc. 4, 32 humanitatis ... speciem ... misericordia]. inv. 1, 46 quod -et in se ad haec quandam s. [Font. frg. 4]). 9, 39 simile (CIC. rep. 1, 56). 9, 85 dissimilitudinem (CIC. de orat. 1, 252). OV. met. 1, 291 mare et tellus nullum discrimen -bant (*alia v. vol. V 1, 1357, 64 sq.*). Pont. 2, 3, 42 instar *haec vita* mortis (CLAVD. rapt. Pros. 2, 25 hasta ... silvae). *nota*: SEN. Herc. O. 105 mortis -et vices, lente cum trahitur vita gementibus.

ε communionem, coniunctionem (*cf. p. 2407, 6*), ***necessitudinem*** (ad *alqd.*: *l. 36*, cum *alq. re*: *l. 37. 42. 44*, inter se: *l. 37. 40*): VARRO Men. 409 sympathian lumbi ad oculos. ling. 6, 95 c cum g magnam -et communitatem (9, 59 inter se. *cf.* VITR. 1, 1, 12 disciplinas inter se coniunctionem rerum et communicationem). 10, 38 eandem rationem ... assem ad semissem quam in argento libella ad simbellam (10, 41. 46. 82 inter se. *al.*; *aliter p. 2413, 44*). CIC. orat. 186 numerus ... *non* -bat aliquam necessitudinem aut cognationem cum oratione (div. 2, 33 cum *alq. re* cognationem. PLIN. nat. 17, 104 eiusdem horae cognationem ... societatem). div. 2, 29 cum rerum natura ... quid ... commune *illa res* (*cf.* 2, 33 quid -ere mundus potest cum *illa re* coniunctum? [2, 89 c. aut consentiens. off. 1, 5 cum]). ***ζ nomen, honorem, gloriam***: TER. Eun. 263 philosophorum -ent disciplinae ex ipsis vocabula (CIC. de orat. 2, 163 vocabulum *res*). nomen (*perf. vi 'ingressiva'*: CIC. ac. 1, 17 *v. infra l. 52*): VARRO rust. 2, 5, 3 Italia ... **a** bubus (OV. ars 3, 177 ab undis. fast. 1, 324. 336. 470. 3, 4. 150. 810. 4, 80. 6, 26 trist. 1, 9, 2. 3, 1, 28. LIV. 38, 18, 4 ab re. *al.* [*aliter* OV. met. 3, 14, 22 a ... manu *Augusti*]. **ex:** CIC. part. 10. ac. 1, 17 e loci vocabulo. OV. met. 13, 570 ex re. VITR. 7, 7, 3 ex ... locis. **de:** OV. fast. 1, 582. 3, 412. 6, 478. *cf.* CIC. Tusc. 2, 37 exercitus ... unde [PROP. 4, 2, 50 vicus n. Tuscus. *al.* OV. fast. 4, 632 hinc]). CIC. Mur. 13 quae voluptatis n. -ent (off. 1, 63 audaciae ... fortitudinis. Lael. 18 sapientiae. SEN. nat. 2, 12, 6 fulgurationis. *al.*; *cf.* OV. ars 3, 412 operata ... cura ... Musis n. inertis -et). Rab. Post. 28 res -bat n. hoc apud illos; *opp.* imposuerat (de orat. 2, 218 leve. 3, 159 suum [orat. 82 suum nullum. SEN. dial. 7, 11, 3]. Tusc. 4, 28 n. res non -et. *al.*). de orat. 2, 132 *causa* quod n. -eat. orat. 211 nullum ... ante (*cf. l. 59. 63.* OV. am. 3, 6, 91 GERM. 385 *al.*). Tusc. 3, 17 *innocentia* apud Graecos usitatum ... nullum (CELS. 4, 8, 1 apud Gr. aliud aliudque n.) ..., sed -ere potest ἀβλάβειαν (SALL. hist. frg. 3, 79 *fluvius* n. Danuvium. OV. fast. 3, 246 nunc Esquilias nomina collis -et. GERM. 222 Hippucrenen fontes). 3, 23 aegrotatio ... aegritudo ... n. non seiunctum a dolore. fat. 5 alienum (OV. met. 5, 461 aptum ... colori). rep. 4, 7 fides n. ipsum. VERG. Aen. 6, 381 aeternumque locus Palinuri n. -bit (OV. ars 1, 72 porticus auctoris Livia n. -et. 3, 219 signa Myronis. met. 9, 449 positoris. 9, 665. 14, 157 fast. 4, 70. 474 falcis. 5, 64 n. ... aetatis senatus. 5, 128 Ib. 555 trist. 1, 10, 25 Manil. 4, 657. 729 *al.*). PROP. 2, 26, 7 tuum mare (OV. fast. 5, 618). OV. ars 2, 96 aequora n. -ent *sc. Icari* (*sim.* met. 12, 2. SEN. Med. 316 *venti* nondum. MELA 3, 29). met. 1, 169 via ... lactea n. -et (6, 400 Marsya ... amnis. 15, 740 Insula. *cf. supra l. 69.* AVSON. 368, 19 n. ... deunx ... -bit. CLAVD. DON. Aen. 6, 320 stagnum ... Cocytos ... -et n). fast. 2, 472 pro quo nunc ... *pisces sidera.* 6, 96 his ... iunctis ... Iunius. Pont. 3, 2, 96 *amor illorum* in Scythia magnum nunc quoque n. -et. *al.* VARRO ling. 5, 52 a quibus (*deis*) cognomina -ent *regiones* (PLIN. nat. 15, 39 nationum -ent cognomen Gallica et Asiatica *sc. persica.* AVG. civ. 7, 24 p. 303, 31 D. terra ... quattuor). APVL. mund. 13 cognomentum.
PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV 95^{b} (3 M.) axis ... plures significationes (*saepius*). SEN. epist. 87, 28. honorem: CIC. nat. deor. 3, 46 nostri casus plus honoris -uerunt quam laboris (OV. ars 2, 274 non multum

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carmen h. -et. PLIN. nat. 34, 25 non minus. *al.*). STAT. silv. 4, 1, 43 nondum omnis honorem annus (CLAVD. DON. Aen. 12, 135 p. 568, 2 *mons* nec h. ... nec nomen aut aliquam gloriam). *al.* gloriam: CIC. Marcell. 26 virtus admirationis plus ... -ura quam gloriae. *al.* famam: *v. vol. VI 221, 49 sqq.* η **sua** (*arrepta potius damus quam selecta*): CIC. inv. 1, 14 *v. p. 2413, 60.* orat. 82 *v. p. 2417, 74.* VARRO ling. 6, 37 *v. p. 2418, 59* (*ibid.* CIC. Att. 10, 11, 3). LVCR. 6, 983 *v. p. 2411, 70.* VERG. georg. 2, 426 *v. p. 2411, 72.* OV. epist. 10, 36 *ratis* numerum suum (*i. navigantium*). met. 10, 506 nec -ent sua verba dolores. fast. 4, 73 ventos iam mea vela suos. CALP. ecl. 11, 29 suos ... arbor amores. VAL. FL. 5, 677 sua fata furores (TER. MAVR. 258 sua fata libelli). CIL V 3072 *v. p. 2411, 6. al. cf.* OV. met. 3, 435 nihil ... ista *imago* sui. ϑ *res* -et (hoc), **ut** (*cf. p. 2423, 19*): PACVV. trag. 179 *v. p. 2414, 7.* RHET. Her. 1, 9, 14 tres res convenit -ere narrationem: ut *eqs.* (CIC. inv. 1, 28). VARRO ling. 10, 21 ut similis sit nominatus, -ere debet, ut *eqs.* CIC. Cluent. 82 haec ... res -et hoc certe, ut *eqs.* Pis. 81 -et hoc virtus, ut *eqs.* Tusc. 1, 56 si nihil -ret *animus*, nisi ut *eqs.* PELAG. in I Cor. 1, 19 hoc ... -et sensus humanus, ut *eqs.* CASSIOD. Didym. in I Petr. 3, 22 p. 32, 12 Z. per filium dei et essentiam ... rationalia et ut essent -uerunt. quod: VARRO rust. 2, 3, 7 -ent sua propria quaedam, quod *eqs.* CIC. S. Rosc. 154 id ... in se mali. PLIN. epist. 6, 9, 2 -et hoc sollicitudo, quod *eqs.* paneg. 83, 1 *v. p. 2417, 21.*

2 ***aliquem***: a -ent loca, res locales (in se: *l. 35*): *incolentes, habitantes*: CIC. Verr. II 3, 120 ager ... -uit aratores *tot.* OV. ars 1, 56 *Roma formosarum puellarum* quidquid in orbe fuit (1, 59). met. 2, 8 *infra l. 45.* fast. 1, 600 quot numero gentes ... orbis (VOPISC. Tac. 16, 6). 2, 515 doctos ... tellus ... colonos. Pont. 4, 2, 38 gentes ... Hister. LIV. 45, 30, 3 pars prima (*Macedoniae*) Bisaltas (*v. p. 2410, 28*). *ibid.* 5 regio ... *illam* gentem, incolas quoque ... Gallos et Illyrios, ... cultores. *ibid.* 7 cultorum ingenia terrae similia. EVTR. 1, 7 Roma ... capitum *tot* milia civium. *sim. al.* *alq. re insignes*: CIC. leg. agr. 2, 64 haec respublica Luscinos *eqs.* div. 1, 91 Elis ... familias duas certas ... haruspicinae nobilitate praestantes. LVCR. 1, 729 *Sicilia* nil *Empedocle* clarius in se. OV. met. 4, 468 Athamanta ... regia. 13, 649. fast. 4, 860 saepe etiam plures nominis huius -e (*Roma*). LIV. 7, 32, 13 eodem anno familia ista consulatum, quo urbs haec consulem -uit. IVV. 6, 656 Clytaemestram nullus non vicus -bit. *al.* *aliquo modo ad locum, rem localem pertinentes*: PROP. 4, 1, 12 curia ... pellitos ... patres. LIV. 23, 29, 8 minus pertinaces viros ... altera acies. 27, 51, 9 templa ... per triduum aequalem turbam (*sc. venerantium*) -uere. *huc revocare licet*: OV. trist. 1, 3, 24 lacrimas (*i. lacrimantes*) angulus omnis (*sed cf. p. 2411, 30*). *deos*: HOR. carm. 4, 4, 48 *v. p. 2433, 1.* PROP. 3, 7, 18 non -et unda deos (*aliter* OV. met. 2, 8 *ab artifice fictos* -et unda deos). OV. fast. 2, 536 non avidos Styx ... deos. 4, 954 tres -et una (*domus*) deos. 5, 146 mille lares geniumque ducis ... urbs (trist. 1, 3, 33 di ... quos urbs -et alta Quirini). AVG. civ. 3, 2 p. 98, 25 D. eosdem -ens deos et colens *Troia quos Graeci.*

b *-ent tempora, res temporales* (in se: *l. 51*): CIC. Verr. I 11 cuius ... quaestura ... quid aliud -et in se nisi *illum* spoliatum? p. red. in sen. 3 quem -uit ille ... annus ... fidelem ... defensorem salutis meae (*ibid.* 4 octo tribunos ... qui *eqs.* LIV. 2, 18, 1 *illos* consules [2, 44, 1. 4, 8, 1 AMM. 15, 8, 17]. 2, 44, 1 tribunum auctorem [*cf. l. 58. 64*] legis agrariae). OV. medic. 24 comptos ... saecula nostra viros (HIER. epist. 33, 3 homines eruditos. AVG. in psalm. 118 serm. 20, 1 sanctos). VELL. 1, 8, 1 deinde ... certamen ... Olympiorum ... -uit auctorem (*cf. l. 55*) *illum. cf. p. 2424, 34.* *deos*: PROP. 3, 20, 22 ultores nox ... deos. STAT. silv. 4, 6, 19 nox ... genium ... -ura perennem.

c *alia*: α *-ent incorporalia*: HOR. epist. 2, 1, 230 quales aedituos -eat ... virtus. LIV. 1, 43, 8 minor census reliquam multitudinem -uit. 5, 36, 1 legatio ... praeferoces legatos. CELS. 3, 4, 1 prout auctores (*cf. supra l. 55*) aliquos -ent *curationum genera.* SEN. epist. 27, 8 bona mens ... si venalis esset, non -ret emptorem (*cf. l. 74*). Tro. 923 iudicem iratum mea -ura causa est. PANEG. 12 (2), 43, 4 -et ultores, -et ... internos mens scelerata carnifices. EVTR. 8, 9 Romana respublica ... singulos semper ... Augustos. *deos*: OV. met. 4, 373 *v. p. 2433, 2.* MART. 6, 58, 7 nec surdos vox -et ista deos. *deum sensu christiano* (*cf. p. 2409, 54*): AVG. civ. 21, 3 p. 489, 27 D. nec vivere animo poterit d. non -endo. β *-ent corporalia*: OV. met. 13, 118 nostro (*clipeo*) ... novus est successor -endus. SEN. benef. 7, 4, 2 unaquaeque res -et possessorem suum (AVSON. 403, 20 venalis ... *fundus* non -et emptorem. *cf. l. 65*). TERT. adv. Hermog. 5 p. 131, 22 si quid dei -eat materia.

AD II STRVCTVRAE (*pauca ad I B pertinentia notata sunt*):
A *praevalet definitio ipsius* ***actionis***:
1 *accedunt* **praepositiones**: **a in** *c. abl.* (*nudo casu p. 2397, 5. 2420, 7*): α *in aliqua re*: (I) *in corporis parte*: *proprie: v. p. 2397, 5. 2398, 4. 2402, 65 al.* *meton.*: Pseud. 857 huius oculos in oculis -eas tuis. CIC. Verr. I 16 spem ... in manibus (*aliter* in manu: *p. 2420, 24. 25*). Phil. 3, 26 hanc ... semper in ore provinciam (epist. 10, 28, 1 in ore et amore). PLIN. paneg. 47, 2 artes in conplexu, oculis, auribus -es. in pectore, corde: *v. l. 7. 9. p. 2404, 25.* (II) *in animo, sim., memoria, animi affectibus*: PLAVT. Trin. 206 in animo (*al., v. vol. II 97, 52*). ITALA exod. 20, 8 (Hil. in psalm. 91, 2) in mente *c. inf.* (μνήσθητι, VVLG. memento). deut. 24, 9 Lugd. HERM. vis. 4, 3, 6 INSCR. christ. Diehl 2326. 3349. *cf. p. 2409, 58.* OV. trist. 5, 4, 24 te ... in toto pectore semper -et (Pont. 2, 10, 52 me memori pectore semper -e. CIL IX 2826, 6 *saec. VI* quae intimius -entes in p. nostro). VVLG. III reg. 10, 2 in corde (VITAE patr. 5, 10, 16 [*Cotelier p. 384*^{A} ἐν τῇ καρδίᾳ σου]. 6, 4, 3. *cf. p. 2452, 53*). PLAVT. Persa 381 in memoria (Poen. 1278 TER. Andr. 40 Eun. 170). VERG. Aen. 10, 260 in conspectu (*al., v. vol. IV 492, 18*). *sim.* ITALA Gal. 6, 1 in contemplatione (σκοπῶν. *v. vol. IV 648, 74*). CIC. div. 1, 76 in deliciis (*al., v. vol. V 1, 448, 21 sqq. 39 sqq.* in amore: *v. p. 2419, 84. cf.* PLIN. paneg. 47, 2 *supra l. 1.* SPART. Hadr. 21, 10 in amicitia. 16, 10 in summa familiaritate. 23, 4 in summa detestatione). Att. 6, 1, 14 -o menses proximos in metu (*cf.* 11, 19, 1 in spe [SALL. Catil. 31, 7]). LIV. 40, 4, 5 suum sororisque filium in eadem ... cura (PLIN. nat. 18, 36 peritia vilicorum in c. -enda est). RVFIN. hist. 5, 28, 14 ab his in admiratione -entur (θαυμάζονται). SIGISM. Alc. Avit. epist. 47 p. 77, 3 in obsequio ... in voto. (III) *in potestate, voluntate, sim.*: PLAVT. Capt. 143 quae *bona* in potestate -uimus, amisimus (CIC. Sulla 60 oppidum. LIV. 21, 35, 9 uno ... proelio *Romam* in manu ac potestate -uros. *cf.* 31, 7, 9 in dicione. 34, 7, 13 in manu et tutela, non in servitio debetis -ere feminas. VAL. MAX. 4, 3, 6 in clientela). VELL. 2, 31, 4 modum in voluntate -ent *i. in arbitrio* (AVG. epist. 186, 32$^{\text{extr.}}$ spir. et litt. 32, 56$^{\text{in.}}$ *opp.* in opere). *sim.*: RVFIN. Adamant. 48 p. 159, 7 in virtute. GREG. M. moral. 10, 23 in libertate. (IV) *in usu, matrimonio, ministerio, opere*: VARRO rust. 2, 6, 4 in usu (QVINT. inst. 2, 11, 21. *sim.*: PLIN. nat. 28, 159 nec uros aut bisontes -uerunt Graeci in experimentis). CIC. ac. 2, 46 in promptu. Quint. 16 in matrimonio (in coniugio: *vol. IV 324, 75. 325, 3.* VLP. dig. 25, 7, 1, 1 in concubinatu. *cf. p. 2421, 9*). MARCELL. dig. 32, 69, 1 quos in ministerio -o (PAVL. dig. 40, 2, 22 secum). VLP. dig. 7, 8, 4 pr. loco servorum in operis. 14, 4, 5, 14 mancipia in negotiatione. CLAVD. DON. Aen. 8, 450 massam, quam in opere -uit, forcipe versabat (AVG. spir. et litt. 32, 56$^{\text{in.}}$ *timor* cogitur in o. -ere, quod licet, cum aliud -eat in voluntate). (V) *in honore, in pretio, sim.*: CIC. Cluent. 184 illum dilexerat, in honore -uerat (Att. 7, 2, 8 LIV. 35, 19, 1. 37, 53, 20). SEN. benef. 1, 6, 2. PLIN. nat. 36, 36 in magna auctoritate. SVET. Dom. 11, 1 in eadem gratia. LACT. inst. 5, 17, 22 in tanta gloria. VVLG. I Thess. 5, 13 in caritate. (VI) *t. t. iurid.*: -ere in causa (*fere i. q. in suis partibus*): CIC. S. Rosc. 91 haec. Q. Rosc. 37 testimonia. Caecin. 65 aequum et bonum, quod defendant. de orat. 2, 197 -ueras ... tu omnia in causa superiora (*aliter comparata sunt, quae vol. III 697, 36 sqq. enotata sunt* Verr. II 3, 97 de orat. 1, 253 SEN. contr. 9, 6, 14 QVINT. inst. 12, 1, 13 [*falso* 12]).

nota: -ere (*sc. posita -ere, cf. β*) in *aliqua re*: Q. CIC. pet. 30 locum ... ne quem esse patiare, in quo non -eas firmamenti, quod *eqs.* SALL. Iug. 14, 1 in vostra amicitia ... munimenta regni me -urum. OV. fast. 4, 20 in Aprili quod tuearis, -es. SEN. contr. exc. 4, 1 omnis adversa fortuna -et in querelis levamentum. CELS. 5, 17, 1^{C} ut idem in sextante denarii -eam, quod Graeci -ent in eo, quem obolon appellant. 8, 4, 17 plus ... in osse propugnaculi cerebrum -eat, quam -urum fuerit eo exciso. SEN. nat. 7, 30, 5 pusilla res mundus est, nisi in illo, quod quaerat, omnis mundus -bit. epist. 9, 7 in opere suo occupata sollicitudo ... oblectamentum -et in ipsa occupatione. 70, 22 virtutem -ere tam multa exempla in ludo bestiario quam in ducibus belli. 79, 2 *ignis* in ipso monte non alimentum -et, sed viam. TAC. Agr. 30 priores pugnae ... spem ac subsidium in nostris manibus -bant. PAPIN. dig. 20, 1, 3, 1 in ea re. VLP. dig. 8, 2, 15 in prospectu. APVL. apol. 74 et sane -et in istis, quod sibi plaudat. VVLG. I Tim. 5, 10 in operibus bonis testimonium.

β *in aliquo* (*sc. posita -ere, cf. supra l. 49*): ACC. trag. 150 in quo salutis spesque summas (spesque [*i.* speique] summam *Bücheler*) sibi -et summa exercitus. SALL. or. Macri 24 in pluribus, non in uno ... praesidia. OV. am. 3, 3, 40 in *filio* matris ... opus. SEN. contr. exc. 6, 3$^{\text{extr.}}$ cum in illa totum patrimonium -urus essem (*ad I B*). PHAEDR. 4, 22, 1 in se semper divitias. SEN. benef. 3, 21, 1 in iis ... materiam beneficii. epist. 70, 22 *v. supra l. 59.* CVRT. 6, 9, 12 in vobis liberos, parentes, consanguineos -o. AVR. Fronto p. 231, 16 N. VLP. dig. 47, 2, 14, 5. APVL. met. 9, 18 *-bat* in me simul et convivam et vectorem. TERT. nat. 1, 10, 19 in maioribus vestris ... sectam Christianam. adv. Marc. 5, 4 p. 581, 26. HIER. in Ier. 3, 58, 4 in hoc -ui consolationem, quod. VVLG. Tob. 10, 5 omnia simul in te uno. I Tim. 5, 10 AVG. civ. 1, 15 p. 25, 20 D. in psalm. 80, 23 portum in Christo. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 699, 20 si desideras omnia, mecum -bis. si desideras patrem, ... in me -bis. in se: *v. p. 2405, 57. 2410, 35. 61. 2411, 20. 2412, 15. 2414, 4. 2417, 49. 68. 2419, 35.*

γ in *c. neutr. adi.*: PLAVT. Persa 45 in mundo *argentum.* SALL. Catil. 13, 3 in propatulo (TAC. ann. 15, 43). 41, 1 in incerto -uere, quidnam consili caperent. LIV. 33, 28, 1 in propinquo. SEN. dial. 10, 20, 5 in conspicuo. QVINT. decl. 260 p. 68, 15 in in-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tegro. in *c. part. perf. pass.*: LIV. 36, 16, 10 in expedito (SEN. nat. 6, 32, 5). IMP. AVG. Sen. contr. 2, 5, 20 L. Vinicius ingenium in numerato -et (*i. praesens -et ad exhibendum*). *inde* QVINT. inst. 6, 3, 111.

nota: **in** *c.* **acc.** (*pro abl.*): CIC. Q. Rosc. 50 si HS miliens in iudicium -eret. SALL. Iug. 112, 3 cum *Iugurtham* in potestatem -uisset. IAVOL. dig. 45, 1, 107 quem ... -bat in adoptionem. PAPIN. dig. 48, 5, 12, 1 *eam* in contubernio -uit, licet non in matrimonium (*cf. p. 2420, 32. 2428, 21*). MARCIAN. dig. 25, 7, 3 pr. in concubinatum -ere (*v. p. 2420, 33*). FILASTR. 32, 5 in subiectionem -ere alios. HYG. fab. 41, 3 p. 70, 8 vela candida in navem (*probant edd.*, navi *Micyllus in mg.*) -ret. VVLG. Rom. 1, 28 deum -ere in notitiam (ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει).

b secum, apud se, circa (circum) se: secum: PLAVT. Epid. 216 secum -bant retia. CIC. rep. 1, 15 quam vellem Panaetium nostrum nobiscum -remus! de orat. 1, 82 cum cotidie mecum -rem homines doctissimos. top. 5 libros (Att. 12, 40, 2). Att. 16, 8, 2 et plebeculam urbanam et ... bonos viros secum -urus (*i. sibi conciliaturus*). POMP. Cic. Att. 8, 12ª, 4 hanc copiam, quam mecum -o ... milites, quos vobiscum -etis ... militum, quod -ret (CAES. Cic. Att. 9, 14, 1 MAT. Cic. epist. 9, 15, 6 BELL. Afr. 95, 2). CAES. civ. 1, 74, 5 quos ... secum in castris -bant obsidum loco. VITR. 9 praef. 16 etiam figuram *Accii* secum -ent praesentem. TERT. monog. 10 p. 776, 14 Oe. animi licentiam. CIL III 14524 quot comidi, mecum -o. *al. v. vol. IV 1375, 59. cf. p. 2402, 79. 2409, 20. 2410, 71. 2412, 32. 2414, 36.*

nota: SCHOL. Iuv. 6, 362 ita s. -ent (*i. se gerunt*), tamquam si renascatur pecunia in eodem loco, unde tollunt. *cf. l. 36.* **apud:** PLAVT. Mil. 637 ut apud te exemplum experiundi -eas, ne quaeras foris. LEX Plaetor. (Cens. 24, 3) duo lictores (*cf. p. 2408, 36*). CIC. fin. 5, 8 Staseam ... multos annos -uisti a. te. CAES. Gall. 4, 18, 4 quos. NEP. Hann. 7, 3 Hannibalem ... cum imperio a. exercitum. SCAEV. dig. 27, 7, 56. 33, 8, 23, 3 VLP. dig. 43, 30, 3, 4. 15, 1, 15. 50, 16, 143 id a. se quis *-et*, de quo -et actionem; -etur enim, quod peti potest. PAVL. dig. 15, 1, 47, 4. VVLG. gen. 27, 15 vestibus ... quas a. se -bat domi. Tob. 4, 21 chirographum eius a. me -o (5, 3 penes me). *nota*: VVLG. III reg. 11, 11 quia -uisti hoc a. te et non custodisti pactum meum. VITAE patr. 3, 115 = 7, 13, 3 si a. te -es quoniam 'servus inutilis sum' (*Nau 1912, 204, 299* εἰ ἔχεις ἑαυτὸν δοῦλον ἀχρεῖον, 5, 15, 54 si agnoscis). *cf. supra l. 26.* **circa:** CIC. Verr. II 1, 126 canibus suis, quos c. se -ret. VARRO Plin. nat. 18, 349 *luna* c. se orbem (348 coronam). LIV. 2, 20, 5. 42, 52, 5 filios duos. QVINT. inst. 12 prooem. 2 multos c. velut isdem se ventis credere ausos -bamus. SVET. Aug. 49, 1 *v. p. 2428, 28.* VLP. dig. 33, 9, 3, 6. *cf. p. 2414, 39.* **circum:** CAES. Gall. 1, 18, 5. 5, 37, 1. 6, 15, 2. 6, 30, 2 civ. 2, 40, 1 SALL. Catil. 14, 1. 26, 4 ALF. dig. 32, 60, 1.

c *aliae*: **penes:** PLAVT. Capt. 235 id (*quod sibi volunt*) ubi iam p. sese -ent, ex bonis pessimi fiunt (SCAEV. dig. 34, 3, 28, 7 instrumenta. VLP. dig. 15, 1, 32 pr. 26, 7, 7, 8. 36, 4, 1, 2. VVLG. *v. supra l. 36.* VITAE patr. 7, 41, 2 librum). SCAEV. dig. 14, 3, 20 -es p. mensam patroni ... denarios *tot* (13, 5, 26). **contra:** ACC. trag. 476 *v. p. 2435, 61. cf. p. 2404, 25.* **ad** (*cf. p. 2399, 16. acced.* sibi *l. 52*): CIC. de orat. 3, 225 quem servum sibi ille -uit ad manum (NEP. Eum. 1, 5 SEN. benef. 7, 1, 3 QVINT. inst. 12, 5, 1 TAC. ann. 3, 33, 3 VVLG. I reg. 21, 3. 4. 8 AVG. in psalm. 91, 3ⁱⁿ· serm. 17, 4, 4ᵉˣᵗʳ· SEN. epist. 27, 6 ad pedes). VELL. 2, 109, 3 Germaniam ad laevam et in fronte, Pannoniam ad dexteram, a tergo ... Noricos. *cf. l. 62. p. 2424, 38.* **supter:** LVCR. 5, 553 *terram* aliam ... naturam sup⟨t⟩er -ere ... coniunctam atque ... aptam. **ex:** SALL. or. Macri 6 arcem -ent ex spoliis vestris. BELL. Hisp. 7, 4 ex *duabus tantum legionibus* aliquid firmamenti se -ere. **ante:** OV. rem. 564 a. oculos (met. 1, 629 LIV. 5, 30, 2 PAP. Oxyrh. I 32, 8. 32). PLIN. epist. 5, 5, 5 a. se scrinium. **ab:** OV. met. 7, 500 a dextra laevaque (VELL. *v. l. 55.* CVRT. 4, 10, 8 dextra ..., a laeva). *nota: sensu partitivo* (*cf. p. 2422, 51*): AVG. serm. 4, 28, 31 -ent a tritico et vino et -ent de rore caeli. **sub:** sub *corporalibus*: OV. Pont. 4, 3, 32 *Fortuna* summum orbem s. pede. SEN. nat. 1, 8, 7 *sol meridie* omnes *nubes* s. se. dial. 9, 9, 2 animum ... velut s. vinculis. FLOR. epit. 3, 18, 6 *milites* s. ... signis. sub *incorporalibus*: LIV. 25, 29, 6 Syracusas ... s. clientela *Marcellorum* tutelaque -endas. SEN. epist. 72, 10 *sapientiam* in conspectu et, ut ita dicam s. ictu -ent (SIL. 5, 46 refugos). nat. 4 praef. 21 s. meo iure provinciam (epist. 11, 6 rerum naturam s. imperio. 90, 27 artes s. dominio. PAPIN. dig. 31, 77, 21 *res* s. cura sua). sub se, *sim.*: SEN. epist. 58, 9 vinculum, quod illa complectatur et s. se -eat. dial. 2, 13, 4 -es s. te Parthos. VLP. dig. 48, 22, 7, 1 *praeses* insulam. OPTAT. 76, 9 HIER. epist. 22, 35, 1. 51, 1, 4 VVLG. I par. 24, 6 Matth. 8, 9 (ἔχων ὑπ' ἐμαυτόν). PLIN. epist. 3, 19, 2 *praedia* utraque ... s. eodem procuratore. **inter:** OV. trist. 5, 3, 58 quod licet, i. vos nomen -ete meum. PLIN. epist. 2, 5, 2 i. manus (5, 5, 7. VVLG. sap. 19, 3 luctum [ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη]). *cf. p. 2404, 27.* **post:** SEN. suas. 1, 4 ignem p. se ... -eat an spiritum *Oceanus.* **infra:** SEN. nat. 2, 1, 1 *caelum* i. sese sidera. **supra:** SEN. epist. 58, 12 s. sese nihil. CVRT. 6, 11, 3 quos s. somnum -bat *i. custodes somni positos.* **intra:** QVINT. decl. 345 p. 364, 9 illud i. conscientiam suam. intra se: *v. p. 2405, 62.* **de** (*v. p. 2415, 21*): TERT. spect. 6 de natalibus ... regum ... superstitionis causas -ent. nat. 1, 7, 11 -et grande fundamentum de vitio ingenii humani. *nota: sensu partitivo* (*cf. infra l. 51*): CIL VIII 20855 abis de rebus meis, abis asina matrice. *v. etiam p. 2421, 64.* **prae:** SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 112, 10 p. oculis (AMM. 19, 8, 1. 30, 4, 18). VAL. CEM. epist. p. 736ᴰ p. manibus. **pro:** *v. p. 2427, 42.* **super:** VVLG. apoc. 9, 11 s. se regem (ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν). **ob:** VITAE patr. 5, 3, 5 semper hanc horam ob oculos -uisti. **adversus, contra** *v. p. 2452, 52. 2404, 18.*

2 *c.* **adv.: satis, sat** (*damus antiquissima, cett. v. sub* satis): *abs.*: PLAVT. Aul. 777 sat -o: age nunc *eqs.* (Merc. 1002. 1013 Mil. 1175 Most. 831 *al.*). POMPON. Atell. 45 recedas a me paulisper modo. :: quantisper sat -es? *c. obi.*: PLAVT. Bacch. 1019 sat -eas id ... quod *eqs.* (Poen. 458 *al.* [*passive*: Poen. 288]). *gen.*: PACVV. trag. 304 virium, ut *eqs.* *vel abs. vel c. obi. seq.* si: *v. Lodge, lex. Plaut. II 578* (*seq.* dum: TER. Ad. 313. quod: TER. Andr. 710. *inf.*: ACC. trag. 205). **parum:** SALL. Iug. 31, 9 haec ... facinora impune suscepisse p. -uere (LIV. 42, 3, 6 VELL. 2, 76, 4 VAL. MAX. 5, 1, 3). *alia v. s.* parum. **probē:** PLAVT. Pseud. 1252 madulsam (*v. vol. VIII 38, 36*). **necesse:** CIC. Quinct. 13 non n. (*cf. p. 2435, 38*) -o dicere *eqs.* *alia v. s.* necesse.

opus (*cf. Schmalz-Hofmann*⁵ *p. 436*): COLVM. 9, 1, 5 ut graminibus ita frugibus ... o. -ent (est *S*) *sc. ferae.* VAL. FL. 1, 672 volvitur axis ut superum, sic stare ⟨e⟩t (*Spitzer, WSt. 16, 1895, 336*) o. tellique vicissim pontus -et. HERM. Pal. vis. 3, 10, 6 omnis interrogatio humilitatem o. -et (χρῄζει, rec. vulg. eget). *al. v. s.* opus. *cf. etiam p. 2425, 1.* **intus:** *v. p. 2410, 70.* **procul:** TAC. ann. 1, 1 *irae et studii* causas pr. -o. *alia v. s.* procul. **ita:** *speciatim apud Ictos* (*V. i. R. s. v.* habeo, *col. 5, 9 sqq.; ibid. 5, 18* altius. *4, 38* diligentius. *5, 15* neglegenter. *8, 17* neglegentius).

3 *accedit* ***dativus finalis*** (*cf. p. 2446, 80 sqq.; acced.* sibi: *l. 33. 34*): PLAVT. Mil. 982 dono *v. p. 2429, 4* (CIL VIII 647, 2 muneri). CIC. leg. agr. 1, 27 -eat me ipsum sibi documento, ... quae vitae via ... ad honorem ... perducat. BELL. Hisp. 2, 3 equitatum sibi praesidio (COLVM. arb. 5, 1 subsidio. SCHOL. Cic. Bob. p. 122, 3 St. impedimento). SALL. epist. Mithr. 8 custodiae *v. p. 2439, 52.* rep. 1, 8, 1 id est non divitias decori -ere, sed ipsum illis flagitio esse. PLIN. nat. 10, 20 sanqualem avem ... augures Romani magnae quaestioni -ent (*v. adn. crit.*). CELS. dig. 23, 3, 58, 1 *id* doti. PAPIN. dig. 20, 4, 2 cetera bona pignori. APVL. flor. 9 p. 32 indutui ad corpus tunicam. 33 cinctui balteum ... amictui pallium. met. 8, 19 venui *v. p. 2400, 2.* ITALA Is. 53, 12 (Tert. adv. Marc. 3, 19 p. 409, 25) multos ... hereditati -bit *i. accipiet* (κληρονομήσει, VVLG. *aliter*). I Cor. 15, 50 (Tert. resurr. 51) ita nec corruptela incorruptelam hereditati -bit (κληρονομεῖ, VVLG. possidebit). VVLG. I Macc. 12, 9 solacio sanctos libros (παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία).

4 *accedunt* ***genetivi*** *varii generis* (*aliter p. 2428, 37*): PLIN. paneg. 75, 5 -eantque muneris tui, quod iam decipi non possunt. CIL VI 1585ᵇ, 22 (*s. II ex.*) quod ut -eat sui iuris. COD. Theod. 9, 42, 8 (*a. 380*) sextantem ipse ... suae -eat potestatis, trientem liberi.

nota: c. genetivo partitivo (*v. Löfstedt, Syntact. 1, 117. cf. et* TAC. *p. 2404, 69.* TERT. *p. 2452, 37*): LVCIF. Athan. 1, 40 p. 137, 18 non -ere utique virium ad eripiendum nos de manibus tuis deum dicis (CHIRON 371 ut -eat virium [*i. ut vires resumat, accipiat.* vicium *cod.*]). BENED. reg. 41 si operis in agris -uerint. *inc.*: COMM. instr. 2, 7, 15 velle (*BA*, velli *C*) martyrii -ere (*rectius fortasse revocatur ad p. 2404, 8 sqq.; cf. Martin, Commodianea 1917, 83. Schmalz-Hofmann*⁵ *p. 578, 1*). *cf.* ab *p. 2421, 63.* de *supra l. 4.*

5 *accedit* ***gerundivum*** (*cf. p. 2439, 10 sqq. 2425, 43. Thielmann, Archiv 2, 1885, 67. 380. locos dedi omnes*): **a** *neutr. impers.*: VARRO rust. 1, 16, 2 multi ... -ent, in praediis quibus ... vinum aliudve quid desit, importandum; contra non pauci, quibus aliquid sit exportandum (*de sententiae distinctione cf. q. adn. Goetz in commentario editionis a. 1912*). SEN. contr. 2, 7 (15), 1 confitendum -o *seq. acc. c. inf.* (PLIN. nat. 31, 35). 9, 5 (28), 1 -ui filiam: de omnibus meis -o dicendum '-ui' (TAC. dial. 31. 37). 10, 2 (31), 4 pugnandum -bam non imperatori tantum, sed patri. COLVM. 1, 4, 2 praedicandum -o, quod ... Regulus dixisse memoratur. 2, 9, 10 illud deinceps praecipiendum -o, ut *eqs.* (2, 14, 9. 5, 5, 3. 12, 52, 13). 12, 3, 7 illud ... custodiendum -bit. PETRON. 90, 6 tecum ... rixandum. PLIN. nat. 8, 46 fugiendum. QVINT. decl. 368 p. 405, 7 mendicandum. FRONTIN. strat. 1, 4, 3 per *angustias* transeundum. 3, 11, 1 redeundum. TAC. dial. 36 respondendum. ann. 4, 40, 2 nubendum post Drusum an in penatibus isdem tolerandum -ret. 14, 44 statuendum. PLIN. epist. 1, 7, 6 certandum. 1, 8, 12 enitendum. TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 1 consulendum. CELS. dig. 6, 1, 38 *illis* carendum. VLP. dig. 28, 7, 8, 4 alii condicioni parendum. TERT. virg. vel. 17 p. 910, 3 Oe. cum delitescendum -et struthiocamelus. nat. 2, 4ᵉˣᵗʳ· in vacuum ⟨laboran⟩dum -uros (*cf. H. Hoppe, Synt. u. Stil. Tert. 1903 p. 44 adn.*). MART. CAP. 9, 898 gratulandum. **b** *pers.*: SEN. benef. 7, 3, 2 non -et mittendos trans mare legatos nec metanda ... castra, non ... disponenda praesidia; non opus est *militibus* (TAC. dial. 8 non auditu cognoscenda, sed oculis spectanda. 19 nec exspectandum -ent oratorem. hist. 1, 15 nihil ... excusandum [4, 77]. PLIN. paneg. 15, 5 nec -ent adnumeranda

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tibi pro re p. vulnera). dial. 4, 6, 2 *virtus* iram ... castigandam -et. COLVM. 11, 1, 24 tam istud vitandum -bit quam ... fugiendum venandi studium. PLIN. nat. praef. 33 legendos eos *libros*. 10, 154 *ovum* deponendum. STAT. silv. 2 praef. excusandam ... celeritatem. 3 praef. probandam ... temeritatem. PS. QVINT. decl. 4, 1 impetrandum ... favorem. FRONTIN. strat. 1, 4, 7 transducendum exercitum. PLIN. epist. 8, 14, 4 quae facienda ... ac ... tradenda minoribus -remus. 8, 13, 2 eum ... imitandum -es (*supra*: cuius debeas inplere vestigia). 10, 94, 2 inpetrandumque a bonitate tua per nos -et 'quod' *eqs.* SVET. Iul. 68, 3 ut consolandos eos magis ... quam puniendos -uerit. MAECIAN. dig. 40, 4, 55, 2 quos redimendos -bit. VLP. dig. 49, 4, 1, 1 intra tempora praestituta excusationem allegandam -et. HERM. vulg. sim. 9, 2, 5 tamquam totum caelum portandum -rent (ὡς μέλλουσαι ... βαστάζειν, Pal. portarent). AVG. civ. 8, 15 p. 344, 2 D. cum ... reficiendum alimentis corpus -ent. in psalm. 131, 1 psalmum, quem ... tractandum -emus. virg. 55, 55 quidquid amoris in nuptias vestras impendendum -batis. CASSIOD. var. 10, 2 illos ... -ere reverendos.

6 *acced. infinitivus (aliter p. 2424, 27 sqq.): p. 2404, 8 sqq.*

7 *-ere* (hoc), ut (quod): *v. p. 2407, 83. 2419, 13 sqq.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 4, 7 -et ... et ut delectus sit et ut diligere possit (ἔχει ... τὸ ... εἶναι). 5, 18. GREG. M. epist. 9, 26 unde -ent ... hodie, ut ... in tunicis procedant?

B *praevalet definitio* **obiecti**:

1 *accedunt* **praedicativa eodem casu** (*longe praevalet usus verbi activi; pass.: infra l. 65. 71 et raro in exemplis non enotatis. acced. dat. pron. pers.: l. 36. 39. 40. 44. 83. acced.* quasi, velut: *l. 40. p. 2424, 12*): **a** ***subst.***: **α** ***-et aliquis***: (I) *-entur animantes (vel res, quibus ipso praedicativo animantium vis inditur)*: (a) *praedicativa spectant ad animantium actiones, qualitates, officia*: PLAVT. Cas. 356 hariolum hunc (*servum*) -o domi (*ad I B*). Poen. 1246 huius filias apud vos -eatis servas (*ad I B; item masc. saepe*). Pseud. 17 me ... -uisti comitem consiliis tuis (CIC. Phil. 7, 22. *ibid.* ducem. epist. 1, 9, 22 actionum ... socium comitemque. OV. met. 3, 129 operis [*add. ad vol. III 1774, 81*]. 8, 48 me comitem, me pacis pignus. Pont. 1, 4, 33 LVCAN. 8, 209 PLIN. epist. 4, 26, 3. *alia v. vol. III 1770, 65. 1774, 80. 1775, 8*). 196 amicos tibi -es ... *illos* (*saepe.* amicam *inde a* PLAVT. Men. 300 Stich. 431. inimicum *saepe inde a* PLAVT. Rud. 654). Rud. 500 omnes tui similes hospites -eas tibi (TER. Hec. 805 hospitem. CIC. Phil. 5, 10. 15. *saepe*). Truc. 393 quasi uxorem sibi ... me -bat anno (TER. Hec. 644 uxorem. 678 domi. CIC. Phil. 3, 17. Tusc. 4, 69 coniugem. *al.*). TER. Ad. 268 te .. fratrem (Hec. 602 hanc matrem ... talem. *sim.* sororem, patrem, socerum, avunculum, *al. passim.* HIST. Apoll. 29 rec. B p. 56, 6 quam tibi matrem vel patrem vel quam patriam putas -uisti? [quem tibi patrem ... esse existimas? *rec. A*]). Andr. prol. 19 quos hic noster auctores -et (*item sing. saepe, v. vol. II 1206, 23 sqq. nota* CIC. Verr. II 3, 49 auctorem rumorem ... sermonemque hominum). RHET. Her. 3, 23, 38 non omnes -emus adsensores. VARRO ling. 10, 1 cum dissimilitudinem ducem -eri oporteret (CIC. Phil. 7, 22 *v. supra l. 33.* 13, 20 Ciceronem d. -uistis. div. 2, 83 ad rem gerendam non superstitionem -eas, sed rationem d. *al.*). CIC. Verr. II 1, 119 quem ... collegam (*saepe, v. vol. III 1588, 75 sqq. cf.* VAL. MAX. 6, 4, 2 consortem censurae *illum* [COD. Theod. 11, 22, 2 *a. 385*]). Catil. 4, 24 -etis eum consulem, qui *eqs.* (Phil. 7, 20. *passim*). dom. 104 hunc ... auctorem ... et magistrum publicae religionis (p. red. in sen. 14. har. resp. 18 auctores ac m. nat. deor. 1, 72 nullum. Phil. 2, 14 praeceptorem [NEP. Epam. 2, 2]. *cf.* doctorem: *vol. V 1, 1781, 29 sqq.*). Sest. 87 collegas adiutores (*passim, v. vol. I 714, 73. 715, 30. 42*). Balb. 5 *illum* quaestorem (*similia passim. cf.* pro quaestore *p. 2427, 45*). CAES. Gall. 1, 10, 2 homines bellicosos ... finitimos. NEP. Epam. 5, 2 obtrectatorem *illum*. Ages. 8, 1 naturam fautricem ... in tribuendis animi virtutibus. Att. 3, 2 hunc ... in omni procuratione ... actorem auctoremque. 21, 5 vos testes. OV. trist. 1, 3, 76 *Mettus* ultores ... proditionis equos. LIV. 10, 22, 7 callidos ... urbi ... praesides -endos. VELL. 2, 98, 1 quem ... diligentissimum ... securitatis ... custodem (CVRT. 7, 8, 30 nos ... Asiae et Europae custodes). VAL. MAX. 2, 10, 4 *Scipionem* de pace disceptatorem. CVRT. 9, 2, 25 vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, vadem. QVINT. inst. 7, 2, 37 heredem ... eum (decl. 332 p. 308, 11). PLIN. epist. 3, 2, 6 me ... debitorem. SOL. 15, 3 homines victimas. 52, 22 peremptorum viscera epulas. IVST. 6, 9, 7 *ille* obses triennio Thebis -tus.

pro acc. obi. est enuntiatum (*cf. p. 2424, 21. 2425, 26. 28*): OV. epist. 6, 102 populum qui sibi credat, -et (*i. populum -et auditorem credulum*). LVCAN. 9, 907 pignora gentis Psyllus -et, si quis tactos non horruit angues.

(b) *substantiva praedicativa sunt res significantes, quae obiectis insint vel patienda vel agenda vel futura*: PLAVT. Aul. 410 perii, ita me iste -uit ... gymnasium. CIC. Pis. 95 P. Rutilio, quod specimen -uit haec civitas innocentiae. OV. met. 8, 48 me ... pacis pignus *v. supra l. 34.* TAC. Agr. 14 ut -ret instrumenta servitutis et (*i. etiam*) reges. PELAG. in Phil. 2, 24 quem unicum -o solacium (in solacio *B. cf. p. 2424, 22. 27. 2427, 68*).

(II) *-entur res*: PLAVT. Trin. 313 istaec ego mi semper -ui aetati integumentum meae. CIC. Verr. II 4, 134 -erent haec oblectamenta et solacia servitutis. Balb. 9 qui pueritiae tempus extremum principium -uit bellorum *eqs.* div. 2, 50 haec scripta conservant, hunc fontem -ent disciplinae *haruspicinae*. epist. 15, 4, 14 contra metum ... belli ... praesidium ... aequitatem et continentiam. VARRO rust. 1, 57, 2 quidam granaria -ent ... speluncas ... alii puteos. SALL. Catil. 2, 2 lubidinem dominandi causam belli. NEP. Dat. 1, 1 provinciam partem Ciliciae (LIV. 10, 24, 3). VERG. Aen. 7, 689 galeros tegmen ... capiti. 9, 388 locos *illos* tum rex stabula alta ... -bat. OV. ars 2, 664 quae ... munera censor -et. fast. 5, 114 illa dati caelum praemia lactis -et. LIV. 8, 19, 10 receptaculum fugae Privernum (IVST. 2, 4, 30 receptaculum ... castra). 28, 28, 6 Regium ... sedem (29, 35, 6 TAC. Agr. 4). 41, 1, 3 tuendae ... orae Anconam velut cardinem. CELS. 6, 18, 9^A^ purgationem hanc, non morbum. CVRT. 4, 10, 24 pulchritudinem formae eius non libidinis ... incitamentum, sed gloriae. PETRON. 44, 13 plus in die nummorum accipit, quam alter patrimonium -et. SOL. 52, 64 gemmas ... monilia. IVST. 18, 4, 13 -eat ... inferias, quas -uerit causam mortis (*sc. opes*). COD. Theod. 1, 16, 12 (*a. 369*) quem *agrum* deversorium. ITALA II Thess. 2, 12 (Pelag. p. 445, 17 S.) voluptatem iniquitatem (εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ, VVLG. consenserunt iniquitati).

pro acc. obi. est enuntiatum (*cf. p. 2423, 72*): OV. met. 12, 80 solamen -eto mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille (PLIN. epist. 8, 5, 2 -et grande solacium, quod tantum bonum tam diu tenuit. *cf.* OV. trist. 1, 1, 20 id quoque, quod vivam, munus *me* -ere dei [5, 4, 22. *cf.* PLIN. paneg. *p. 2417, 21*]. ASCON. p. 50, 1 St. adiumentum. PLIN. nat. praef. 21 argumentum. *cf. p. 2420, 53. 61*). HIER. epist. 8, 3 hoc ... -bo solamen, si (AVG. civ. 1, 28^in.^ consolationem). *infinitivus* (*cf. l. 73. p. 2425, 28. 29*): SIL. 15, 574 hortandi genus acer -et praecedere ductor. AVIEN. orb. terr. 385 inque procellosos lembum convertere fluctus ludum -et. *aliter p. 2404, 8.*

β ***-et aliquid***: *aliquem*: CIC. Cluent. 129 -bit ... curia senatorem ... res publica civem sine ignominia quemquam, qui *eqs.* (Phil. 13, 10). Sest. 43 quin ille sanguis tribunicius ... consules ultores et defensores esset -urus. LIV. 2, 18, 1 *ille* annus *illos* consules (2, 54, 3. 2, 56, 1. 4, 8, 1 *et saepe, item* dictatorem, tribunos militum *sim.*). 41, 23, 12 graviores eos accolas Graecia -uisset, quam Asia Gallos -bat. EVTR. 7, 7 hunc primum Aegyptus Romanum iudicem. *al.* *aliquid*: SALL. Iug. 17, 4 *Europa* fines -et ab occidente fretum nostri maris et oceani. OV. fast. 6, 276 nec mediam terram mundus -ret onus. *al.* *huc revocari potest*: OV. trist. 2, 382 *tragoedia* materiam semper amoris (*sc. materiam*) -et.

b ***adi. praed.*** (*cf. Thielmann, Archiv 2, 1885, 382 sqq.*): **α** *affectum aut voluntatem significantia*: NAEV. com. 10 ego semper pluris feci potioremque -ui libertatem multo quam pecuniam (PLAVT. Stich. 97 CAES. civ. 1, 8, 3 LIV. 8, 33, 16. 23, 3, 4. 24, 8, 11 *al.*). PLAVT. Rud. 700 ne ⟨invisas⟩ -eas *nos* (SEN. contr. 9, 1, 15 SEN. dial. 9, 11, 4 epist. 51, 13 QVINT. inst. 10, 1, 125. *cf.* ITALA II reg. 13, 15 [Lucif. non conv. 7 p. 15, 26] exosos [ἐμίσησεν ... μῖσος μέγα, VVLG. odio magno]. *item* LVCIF. moriend. 11 p. 308, 23. CLAVD. DON. Aen. 3, 295 *eos* perosos. CASSIOD. hist. 5, 30 p. 1007^B^ eos odiosos [6, 12 p. 1038^A^]). LVCIL. 461 dilectum (RHET. Her. 2, 27, 43 quos illi caros -ent [CIC. inv. 1, 69 quid hunc tanta ... gloria ... carius atque antiquius -ere convenit? *al. v. vol. III 502, 54 sqq.*]). RHET. Her. 1, 4, 6 benivolos auditores -ere (1, 4, 7). CIC. Verr. II 2, 95 omnia ... aequiora et placabiliora quam animum *Verris*. Phil. 1, 27 *aliquem* iratum (Att. 14, 19, 4 epist. 2, 18, 2 LIV. 3, 19, 3. *deos*: OV. trist. 4, 1, 46 PETRON. 25, 4. CIL IV 538 abiat Venere ... iratam). epist. 1, 4, 1 acerbum -uimus Curionem, Bibulum multo iustiorem, paene etiam amicum. div. 2, 107 faciles nos ad concedendum (epist. 7, 1, 4 populum. OV. epist. 15, 280 deos. met. 5, 559). VATIN. Cic. epist. 5, 10^b^ neminem te tui amantiorem -ere. OV. met. 4, 373 vota suos -uere deos (10, 489. 15, 821 SEN. benef. 2, 28, 2). epist. 20, 202 me ... offensam. LIV. 5, 11, 5 amissis ... adfinibus lugubres domos (SVET. Aug. 23, 2 diem cladis quotannis maestum ac lugubrem). 6, 36, 3 oboedientem ... plebem. 34, 1, 7 minime exorabilem ... Catonem. 38, 41, 11 mitiores Thracas. 3, 19, 12 propitios ... deos (28, 34, 10 utrum propitios an iratos -ere Romanos mallent. PETRON. 57, 2. CIL IV 2083 habias propitium Caesare. 2380 ab(eas) prop(itium) Caes(arem). 2381 ab(eas) prop(itium)). VAL. MAX. 1, 8, 8 infestum ... deum (CLAVD. DON. Aen. 1 prooem. p. 3, 4). 4, 7, 4 nec difficiles Antoni aures -uit. SEN. epist. 104, 20 peregrinationes ... iucundas. Tro. 1025 laetos ... vultus. TAC. ann. 2, 88, 2 regnum adfectans libertatem popularium adversam -uit. *al. nota*: MART. CAP. 3, 229 familiare -bat docere.

β *alia*: PLAVT. Asin. 541 *ovem* peculiarem (*v. p. 2399, 10*). Epid. 158 hunc ... diem luculentum -eamus. Mil. 580 me -ent venalem (Pseud. 325 CIC. Quinct. 13 Verr. II 3, 144). Cist. 210 nubilam mentem. TER. Eun. 128 intimum ... te. LVCIL. 551 proprium ... nil. CATO agr. 7, 1 fundum ... arbustum (*vol. II 430, 63 falso ad subst. relatum*). 8, 2 eum fundum solum. *ibid. fundum* quam sollertissimum. ATTA com. 50 maiores Martium primum. VARRO ling. 9, 71 syllabas ... easdem (NEP. Att. 3, 3 eandem ... et patriam et domum). CIC. Verr. II 3, 3 minus ... liberas omnium rerum voluntates (SALL. Catil. 33, 1 corpus. OV. fast. 1, 52 verba. LIV. 22, 60, 9 noctem ad erumpendum). Phil. 5, 39 *illos* incolumes. de orat. 2, 197 omnia in causa superiora.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 38 cognitionem -ent facilem, usum necessarium (CELS. 6, 16 animadversionem ... hanc. *al. v. s. v.* necessarius. *cf. p. 2422, 20*). nat. deor. 2, 58 natura mundi omnes motus -et voluntarios *i. in sua voluntate et potestate.* epist. 1, 9, 22 si te praesentem -uissem (SEN. contr. 1, 1, 2 deos. QVINT. inst. 6, 2, 29 PLIN. epist. 3, 4, 1). 13, 1, 2 meme -uit suorum defensorum principem. CAES. Gall. 5, 58, 7 quietiorem Galliam (LIV. 7, 39, 1 quietos Samnites. 33, 19, 8. TAC. ann. 1, 70, 2 iter). BELL. Afr. 18, 4 iumenta ... ad insequendum hostem ... tardiora. VERG. georg. 4, 153 solae communes natos, consortia tecta urbis -ent. HOR. sat. 2, 1, 9 inriguum ... mero sub noctem corpus -ento. DOM. MARS. carm. frg. 1, 1 omnia cum Bavio communia frater -bat (*v. vol. III 1974, 50. 56. 61. 63. 65.* inter: *ibid. 34*). OV. met. 15, 289 Leucada continuam veteres -uere coloni. LIV. 9, 20, 2 efficaces ... preces. 9, 26, 14 ante actae vitae vos conscios -o. 10, 32, 4 obvium ... hostem (31, 32, 2 QVINT. inst. 7, 1, 29). 21, 11, 3 fessum militem (AVG. serm. 37, 17, 27 in. vos ... fatigatos). 22, 37, 5 *Victoriam auream* propriam et perpetuam. 26, 46, 1 ad ... ictus subiectos *hostes.* 31, 36, 6 tutiorem frumentationem. 31, 45, 7 desertam insulam. 31, 45, 16 graves praeda naves. 33, 21, 5 *liberos* quattuor superstites. VITR. 9, 1, 13 *sol* propiora ... temperata -*et* (*Eurip. Phaeth. 776* χαίει τὰ πόρρω, τἀγγύθεν δ' εὔκρατ' ἔχει). CELS. 1, 3, 13 raro quisquam non aliquam partem corporis imbecillam -et. 1, 3, 21 *vomere* cottidianum *i. in cottidiana consuetudine* (*cf.* AVG. in psalm. 3, 5 usitatas -ent scripturae huiuscemodi repetitiones). 2, 4, 4 caput et pedes manusque calidas -ere ... aut frigidas. 2, 7, 3 faciem pallidam et tumidam. QVINT. inst. 7, 2, 21 -et reliquam partem, ut dicat, supervacuum -et ... dicere (decl. 248 p. 19, 8 s. -o quaerere). 7, 3, 1 proximum -bit, ut dicat *eqs.* TAC. ann. 11, 1 turbare ... promptum (RVFIN. apol. Orig. 4 p. 570 A *non* possibile -et *c. inf.*). FRONTO p. 56, 26 N. ita vos salvos -eam (AVSON. 412). TERT. idol. 16 quae nos homini ... officiosos -ent. CLAVD. DON. Aen. 4, 5 p. 354, 13 duros ... discursus. 11, 100 properatum reditum. *al. passim.*

c part. perf. pass. (*cf. p. 2429, 69 sqq. 2452, 66 sqq. Thielmann, Archiv 2, 1885, 390 sqq. acced.* sibi: *p. 2426, 6. 10. 53. legitur inde a* LEGE XII tab. *l. 60*):

α in praeceptis, legibus, sim.: PLAVT. Merc. 398 -eat cottidianum familiae coctum cibum (frg. inc. 1 CATO agr. 143, 3). Mil. 564 servom suos domitos -ere oportet oculos et manus orationemque. CIL I^2 583 (*a. 123/2 a. Chr.*), 15/18 scriptos (*cf. infra l. 82*) ... discriptos -eto (583, 26 *nomina* scripta in taboleis -eantur. VARRO rust. 1, 36, 1 *haec* scripta et proposita [*cf. p. 2426, 9*] -ere in villa oportet). CIL I^2 585 (*a. 111*), 25 neive quis in eo agro agrum oqupatum -eto. *ibid.* quciquomque id publicum fruendum redemptum (28 *bis*) conductumve (32) -bit (emptum: *ibid. 65.* VARRO rust. 3, 1, 8 aut conductos aut emptos. *al.* CIC. epist. 13, 76, 2. conductum: *v. vol. IV 161, 42 sqq.; adde* CIL VI 10233, 1. 33747, 8). CATO agr. 143, 3 focum purum circumversum cotidie, priusquam cubitum eat, -eat. 5, 6 boves ... curatos -eto. 143, 3 nuces ... in terra obrutas -eat. māla ... condita (*cf. l. 88. p. 2429, 72*) -eat. 154 id ... inter dolia positum (*cf. p. 2426, 9*) -eto (*cf. Thielmann p. 407*). CIC. Verr. II 3, 36 ut ... decumas ad aquam deportatas -rent (3, 37 'deportatum -eas'. 3, 51). leg. 2, 21 urbem ... et agros et templa liberata et effata -ento *augures.* CAES. civ. 2, 43, 1 ut primo vespere omnes scaphas ad litus adpulsas -eant. Gall. 7, 74, 2 dierum XXX pabulum ... -ere omnes convectum iubet. CIL I^2 593 (*a. 45 a. Chr.*), 54 semitam ... constratam recte -eto. COLVM. 4, 29, 17 perfectam vitium insitionem -eto. 11, 2, 70. 13, 11, 2. 13, 8, 4. arb. 5, 3 vineam ... oblaqueatam -eto (10, 4). PLIN. nat. 18, 241 putationem aequinoctio peractam -eto.

β praeterea: (I) *praevalente notione tenendi*: **vinctum** *sim.*: LEX XII tab. 3, 4 (Gell. 20, 1, 45) qui eum vinctum -bit. VARRO rust. 2, 6, 4 capistris ... vinctos *pullos.* CIC. Cael. 36 illum ... devinctum. 80 *illum* addictum deditum obstrictum vobis ... -bitis. Phil. 2, 116 beneficiis obligatos. VAL. MAX. 2, 6, 7 fascia crus adligatum -enti. SCRIB. LARG. 163 illigatas *herbas. ibid.* incinctum. AMBR. in Luc. 5, 27 dum -es ligatum (*me*) caritatis vinculis. LEX Visig. 12, 3, 12 religatum. *sim. al.* **iunctum** *sim.*: PLAVT. Cist. 26 ut amicitiam colunt atque ut eam iunctam bene -ent inter se (CIC. Tusc. 5, 58 adulescentes amore coniunctos. nat. deor. 2, 136 aspera arteria ... ostium -*et* adiunctum linguae radicibus). Mil. 1179 palliolum -eas ... conexum in umero laevo. 1334 capita inter se nimis nexa. CIC. epist. 6, 12, 2 *illos* -o implicatos consuetudine et benevolentia. CAES. civ. 3, 79, 3 castris Scipionis castra conlata. segregatum *sim.*: TER. Hec. 752 segregatum ... Pamphilum. VARRO rust. 2, 1, 18 mares a feminis secretos. BELL. Alex. 63, 3 neque -et a Marcello quicquam divisi. *sim. al.* **clausum** *sim.* (*cf. p. 2429, 73*): PLAVT. Trin. 909 amicos intra dentes conclusos. CIC. Quinct. 93 non -ere domum clausam pudori ..., patentem atque adeo expositam cupiditati. Verr. II 4, 140 *litteras* in aerario ... conditas. ac. 1, 11 animo haec inclusa. **occultum** *sim.*: PLAVT. Aul. 131 occultum id -eri. Merc. 360 nequiquam abdidi, abscondidi, abstrusam -bam. LIV. 1, 58, 11 *cultrum* sub veste abditum. SCHOL. Pers. 1, 49 absconditum. *sim. al.* **scriptum** (*cf. supra l. 39*) *sim.*: PLAVT Mil. 48 nullos -o scriptos, sic memini tamen (*aliter p. 2426, 82. 2453, 27*). Rud. 21 bonos in aliis tabulis exscriptos -et. CIC. Q. Rosc. 5 nomen in codice ... relatum. 9 nomina in codicem ... digesta. Verr. II 1, 57 notata atque perscripta. Att. 13, 37, 4 puto conscripta -ere Offilium omnia; -et et Balbus (*cf.* CIL I^2 1013 *p. 2401, 84.* LIV. *infra l. 31*). ac. 2, 57 res ... dinotatas. OV. epist. 3, 66 signatum memori pectore nomen -e. *sim. al. nota*: AMBR. epist. 72, 18 ii sibi responsum hoc -eant, quoniam *eqs.*
positum *sim.* (*cf. p. 2425, 49*): AFRAN. com. 130 puerum depositum foris. VARRO Men. 260 -ens antepositam alimoniam. ling. 5, 126 urnas ... positas. 9, 1 propositum -et *c. acc. c. inf.* (BELL. Hisp. 22, 7 neque sibi [*cf. p. 2425, 34*] ullam spem victoriae propositam -ere. *cf. p. 2425, 41*). CIC. Quinct. 35 ut et mihi sit propositum, de quo dicam, et Hortensius -eat exposita, ad quae respondeat. COLVM. 5, 6, 7 areas ita anguste compositas. *sim. al.* **paratum** *sim.* (*cf. infra l. 29*): RHET. Her. 3, 23, 28 uti *imagines* paratas -rent (CIC. de orat. 2, 118 *hos* locos ... p. atque expeditos [*cf. l. 20*]. LENT. Cic. epist. 12, 15, 2 naves ... instructas atque p. in aqua [LIV. 24, 46, 3 p. omnia atque instructa. 30, 3, 4 *al.*]. CIC. inv. 1, 8 facultatem comparatam. LIV. 39, 35, 5 praeparata consilia [42, 43, 3 omnia p. atque instructa]). CAES. Gall. 1, 48, 3 aciem instructam. CIC. epist. 10, 25, 2 rationes expeditas (*cf. l 15*). LIV. 38, 28, 10 apparatum omnem ... travectum (43, 6, 11 devecta). 44, 16, 2 commeatus prospectos (TRAIAN. Plin. epist. 10, 62 tam multa provisa). *sim. al.* **constitutum** *sim.*: CIC. Verr. II 5, 8 cum res suas ita constitutas -eant, ut *eqs.* 3, 95 statutum cum animo ac deliberatum (BELL. Afr. 82, 2 mentem perterritam atque in fugam destinatam. VITR. 6, 11, 10 quale sit futurum -et definitum). CAES. Gall. 6, 16, 3 instituta sacrificia. 6, 20, 1 legibus sanctum. *sim. al.*

(II) *praevalente notione possidendi*: **partum** *sim.*: PLAVT. Men. 584 aut faenore aut periuriis -ent rem paratam (*cf. supra l. 13*). Trin. 347 multa bona bene parta (838 satis partum -o. CIC. prov. 3 OV. epist. 16, 241. LIV. 40, 12, 16 apud quos ... partam gratiam -o, si quam forte -o [*cf.* CIC. Att. *supra l. 3*]). IVLIAN. dig. 40, 7, 13, 1 peculium adquisitum (MART. CAP. 1, 36 comparatum). PLAVT. Mil. 886 regionem ... consili ... repertam. LIV. 33, 38, 6 ab rege impetratam eos libertatem, non per occasionem raptam -ere. *sim. al.* **collectum** *sim.*: CIC. div. 2, 145 innumerabilia quae conlecta -ent Stoici. CAES. Gall. 1, 15, 1 equitatum ... coactum. EVTR. 6, 19, 2 milites congregatos. **captum** *sim.*: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 19 simultates ... susceptas. LIV. 6, 9, 12 acceptum. 25, 38, 12 spem conceptam. 26, 11, 7 eius soli, quod ... captum possideret -retque. 27, 22, 7 navibus, quas adductas ... aut captas -bat. **raptum** *sim.* (*cf. l. 35*): CIC. Phil. 13, 25 a quo ... vitam -emus ereptam. OV. fast. 3, 50 raptas ... opes. PLIN. nat. 8, 165 praereptum. **locatum** *sim.*: VARRO rust. 3, 16, 10 alvaria sua locata -et quotannis. CIC. Manil. 18 in ea provincia pecunias magnas collocatas -ent. *sim. al.* **cognitum** *sim.* (*Thielmann p. 509. 515*): CIC. rep. 2, 11 urbis praesidia ... animo notata ac plane cognita. fin. 2, 6 bene cognitam voluptatem et satis firme conceptam animo atque comprehensam. 5, 76 quod perceptum, quod comprehensum, quod cognitum non -et. ac. 2, 100 comprehensum animo -et atque perceptum *c. acc. c. inf.* 2, 106 omnia ... comprensa atque percepta. parad. 17 huic nihil potest esse certi, nihil, quod exploratum -eat permansurum sibi. orat. 112 qui ea multo quam nos ... -eas notiora. CAES. Gall. 3, 2, 5 sibi (*cf. p. 2425, 34*) persuasum. OV. fast. 3, 637 non -et exactum, quid agat (LIV. 26, 43, 3 rationem). AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 30, 2 apostolos iam probatos (*sim.* nihil cogniti *al.*: CIC. Cluent. 131 ac. 2, 23. 85). incognitum, ignotum: SEN. epist. 79, 15 *illos philosophos* non ignotos solum -uit, sed paene inauditos. SVET. Aug. 94, 8 incognitum *Augustum.* certum: CIC. Att. 10, 10, 1 id ipsum certum (SALL. Iug. 95, 4 incertum. TAC. ann. 16, 14 neque nescium -bat *c. acc. c. inf.*). *sim. al.* ***alia*** (*Thielmann p. 535*): PLAVT. Bacch. 332 -*et* auro soccis subpactum solum. 572 neque tu me -bis falso suspectum (SALL. Iug. 72, 5 VERG. Aen. 4, 97). TER. Hec. 294 animum amori deditum. VARRO Men. 302 tunicam demissam. ling. 5, 84 caput cinctum. 7, 44 crines convolutos. RHET. Her. 4, 48, 61 verba ad similitudinem ... adcommodata. CIC. Q. Rosc. 35 litem contestatam. Verr. II 5, 188 bellum ... indictum (leg. agr. 2, 14 susceptum). div. 1, 110 a *natura deorum* haustos animos et libatos -emus (2, 26). Att. 1, 6, 1 domum ... quam tu iam dimensam et exaedificatam animo -bas. S. C. Cic. epist. 8, 8, 7 qui ... stipendia emerita ... -eant (Att. 6, 53 annuum tempus prope iam emeritum -bamus). SALL. Iug. 85, 7 omnes labores et pericula consueta. LIV. 31, 26, 10 templa ... sacrata. 37, 20, 4 stratos ... equos. 42, 61, 4 praeiudicatum eventum belli.

notanda ad cap. c:

(1) *in exemplis hoc capite propositis subiectum, quod est verbo* -endi, *idem subest verbo, quod participio perf. pass. ei adiunctum legitur. sed extant exempla subiectis diversis; quae infra subiunximus a ceteris segregata* (*participiis additur* ab, *de agente: p. 2427, 1 sqq., aliter: p. 2427, 11, alia: p. 2427, 5. 7. 10. 12. 14*): PLAVT. Bacch. 1202 satin ego istuc -o offirmatum (*sc. a te*)? :: quod semel dixi, haud mutabo. Persa 214 satis iam dictum -o. VARRO ling. 7, 84 in sacellis scriptum -emus: 'ne *eqs.*' (CIC. div. 1, 100. *cf.* leg. 3, 46 *et p. 2434, 4*). rust. 2, 7, 3 septumo (*anno*) omnes (*dentes*) -ere solet renatos (*cf. p. 2427, 8*) et completos. CIC. Quinct. 35 *v. supra l. 11.* Verr. II 3, 61

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apparitores a praetore adsignatos -uisse decumarum. Mur. 20 licentiam concessam -o (rep. 4, 4 permissam ... et solutam). Phil. 2, 86 a nobis ... mandatum id ... non -bas. 13, 25 a quo ... vitam -emus e tuis ... manibus ereptam. Att. 15, 11, 4 -ent ... liberae legationes definitum tempus lege Iulia. 11, 9, 3 -eto commendatam *Pomponiam.* epist. 15, 14, 2 amicitia nostra ... interruptam consuetudinem -uit. leg. 3, 46 publicis litteris consignatam memoriam publicam nullam -emus. fin. 4, 4 -ere insitam quandam vel potius innatam (*cf. p. 2426, 83*) cupiditatem scientiae (nat. deor. 1, 44. Tim. 45 innatam et insitam). phil. frg. IX 11 M. quorum ingeniis ... vitam legibus ... excultam constitutamque -emus. de orat. 2, 17 *ineptus* mihi videtur ab hoc nomen -ere ductum, quod non sit aptus. OV. epist. 20, 234 neglectam queritur testis -ere fidem *deus Delius.* fast. 6, 103 unde datas -eat vires. VITR. 6, 1, 9 *serpentes* per calorem cum exhaustam -ent umoris refrigerationem. 6, 1, 10 -ent exsuctas ab sole animorum virtutes. VAL. MAX. 8, 15, 1 *Scipio* imaginem ... positam -et. *sim. al.*

(2) *part. perf. pass. iunctum cum verbo* -endi *hic illic non differre videtur ab ipso verbo, cuius legitur participium, cum vi quadam posito* (*cf. p. 2452, 67 sqq.*): PLAVT. Pseud. 602 illa omnia missa -o, quae ante agere occepi (*fere i. q. prorsus misi*). Stich. 362 omnes res relictas -o prae quod tu velis (*fere i. q. plane reliqui*). Cas. 189 vir me -et ... despicatam. TER. Eun. 384. CATVLL. 60, 5 supplicis vocem ... contemptam -res. CIC. Verr. II 2, 78 ob rem iudicandam pecuniam accipere, pretio -ere addictam fidem. epist. 15, 13, 3 existimationis meae procurationem susceptam velim -eas (INSCR. christ. Diehl 2377^adn.^ sancte Laurenti, suscepta abeto anim⟨am ...⟩). SALL. Iug. 10, 1 neque ea res me falsum -uit (NON. p. 110 pro fefellit. *cf.* APVL. flor. p. 30 nec tamen vos parva quaedam ... similitudo falsos animi -eat. *v. vol. VI 1, 192, 27. 83*). VERG. Aen. 12, 17 aut *Aeneam* occidam ... aut -eat victos *sc. nos.* EVTR. 10, 2, 3 *litteras eius* irrisas (*Schulze,* κατεγέλασε *Paean.*; irritas *codd.*) -uit. AMBR. epist. 4, 2 praesumptum ... -o, quod affuturus sis. AVG. in psalm. 118 serm. 11, 6^in.^ 'inclina cor meum ...' quid est inclinatum cor ... -ere?

(3) *nota structuram verbi deponentis, quae quamvis a structura exemplorum huius capitis aliena sit, tamen quodammodo huc facere videtur*: CONC.^S^ I 5 p. 260, 1 in hoc admiratus -o eum ita suptiliter cogitantem (*I 1, 6 p. 118, 10* θαυμάσας ἔχω). *huc fort. revocanda*: PLAVT. Mil. 203 nixus laevo in femine -et laevam manum. LVCR. 1, 1069 (*in sententia mutila*) amplexi quod -ent perv⟨...⟩.

2 *pro praedicativis sunt structurae praepositionales* (*ubique fere act., pass. l. 54*):

pro (*cf. p. 2445, 41*): *aliquem*: PLAVT. Bacch. 45 ne hanc ille -eat pro ancilla sibi (*ad I B. aliter p. 2445, 43*). Mil. 710 (*in versu spurio*:) eos pro liberis. TER. Andr. 146 pro uxore -ere hanc peregrinam (273 Haut. 98). CIC. Verr. II 1, 41 pro quaestore (TAC. hist. 1, 70 pro consule *illum. cf.* PLIN. nat. 6, 192 canem pro rege). LIV. 39, 19, 1 pro indicibus. LAMPR. Alex. 51, 4 pro tutore. *aliquid*: PLAVT. Rud. 296 pro exercitu (*i. exercitatione*) gymnastico *piscatum.* 972 *pisces* cum capio, ... mei sunt; -o pro meis (CELS. dig. 47, 2, 68 [67] pr. *anulum* pro suo. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 5 hoc pro tuo). QVADRIG. hist. 57 potando eum diem pro meliore -uerunt (*cf. p. 2424, 75*). CAES. civ. 3, 10, 4 quae *accepta incommoda* pro disciplina et praeceptis -ere possent, ut *eqs.* SALL. Catil. 58, 17 audacia (*cf. infra l. 60*) pro muro -etur (*v. edd. ad l. et cf. infra p. 2445, 66; sim.*: Iug. 31, 13 pro munimento *v. infra l. 66* [LIV. 21, 26, 6 flumen. 42, 60, 3 amnem. 44, 8, 5]. *cf.* LIV. 33, 14, 2 urbem pro arce -urus [CVRT. 4, 7, 20 medium nemus]). LIV. 10, 45, 3 *illud* pro occasione -uit *i. sumpsit* (QVINT. decl. 244 p. 3, 7). VITR. 10, 3, 3 lingula fulta in areae solo -bit eam pro onere. MELA 2, 2 pro sedibus plaustra. TAC. hist. 3, 73 audaciam (*cf. supra l. 53*) pro latebra. AMPEL. 2, 5 *leonis* pellem ... pro tegumento. POMPON. dig. 41, 3, 32 pr. rem furtivam ... pro tradita. PAVL. dig. 15, 1, 52 pr. *illud* pro patrimonio. LACT. opif. 1, 1, 6 ne oblectamenta ista ... pro ... bonis -ere te credas. 1, 1, 7 *diabolus* omnia, quae inlicere possunt, pro laqueis -et. VVLG. gen. 11, 3 lateres pro saxis et bitumen pro caemento. *pro acc. obi. est infinitivus*: SALL. Iug. 31, 13 caedem in vos fecisse pro munimento -ent (*v. l. 55*). TAC. ann. 11, 12 praesentibus frui pro solacio -bat. SOL. 10, 5 pro laetitia -ent imitari ebrietatem sensibus sauciatis.

(in) loco (*cf. p. 2448, 32*): *aliquem*: TER. Haut. 104 amicam ... in uxoris loco. CAPITOL. Gord. 15, 2 quem tunc legati loco. *aliquid*: SEN. benef. 3, 13, 1 si periculum causae dicundae adituri erunt et innocentiam sollicitiore -uri loco. **numero** (*alqm.*): LIV. 8, 24, 4 *quos* obsidum numero.

in *praedicativum*: *c. abl.*: *plur.* (*v. etiam p. 2399, 39 sqq.*): PLAVT. Asin. 885 in deliciis (*v. vol. V 1, 448, 21. 39. 50. cf.* ARNOB. nat. 7, 16 p. 250, 9 in amoribus. 7, 36 p. 270, 17 in voluptatibus ... in deliciis. QVINT. decl. 255 p. 45, 19 in auxiliis *eos.* CYPR. epist. 58, 1^in.^ in votis. CLAVD. DON. Aen. 10, 235 in mandatis. *sing.*: OV. rem. 569 in reditu navim. LIV. 32, 15, 1 *illos* in praesidio (perioch. 52 in auxilio Boeotos. FRONTIN. strat. 3, 3, 7. 3, 9, 10). 40, 51, 7 in promiscuo pecuniam (*sim.*: PAPIN. dig. 31, 77, 19 fructus ... in separato. PAVL. dig. 32, 97 in condito *frumentum.* TERT. fug. 12 p. 485 Oe. in confiscato. CYPR. epist. 66, 8^in.^ in disperso. SCHOL. Cic. Bob. p. 117, 3 St. in proposito. CLAVD. DON. Aen. 11, 445 incerta eventum in ancipiti -ent. HIER. c. Ioh. 22 ut ... in tuto -eas ... pugnanti terga confodere). VELL. 2, 51, 2 nihil in mora -uit, quo minus. PETRON. 66, 1 quid -uisti in cena? (APVL. apol. 58 *aves.* TREB. Gall. 9, 3 ecquid -emus in prandio?). 66, 2 -uimus in primo porcum. PLIN. nat. 36, 120 nihil in censu (SVET. Tib. 49, 2 partem rei familiaris in pecunia. POMPON. dig. 46, 6, 9 *tot* in patrimonio. AFRIC. dig. 15, 1, 38, 2 nihil in peculio. SCAEV. dig. 40, 9, 6 in substantia nihil aliud. *sim. saepe*). QVINT. inst. 6, 3, 11 ingenium eum in numerato -ere (VLP. dig. 27, 9, 5, 9 in numerato ... in redituum spe). *al.* FRONTIN. aq. 25 sex quadrantes in diametro (*cf. infra l. 38*). QVINT. decl. 298 p. 178, 17 contumelias in quaestu (TERT. apol. 38, 2). HIL. in Matth. 10, 14 in exemplo ... Abraham. SIDON. epist. 1, 7, 2 in natura ... diligentiam perseverandi. *pro acc. obi. est inf.*: *l. 3.*

c. acc.: QVINT. decl. 332th. quantum in censum -et. PAPIN. dig. 49, 17, 16 pr. hereditatem in castrense peculium (VLP. dig. 14, 4, 5, 13 *al.*). TERT. coron. 15^extr.^ idque in signum -et. ITALA Is. 53, 12 (Ps. Tert. adv. Iud. 10) multos in hereditatem. Iob 40, 23 (Priscill. tract. 1, 12) eum in servum (λήψῃ αὐτὸν δοῦλον, VVLG. accipies eum servum). HYG. fab. 10, 1 p. 42, 25 in coniugem (45, 1 p. 71, 4 in coniugium [*cf. ibid. l.* 5 in c. daret]. *v. et p. 2421, 8*). VVLG. exod. 12, 14 hunc diem in monumentum (ἔσται ... μνημόσυνον). sap. 5, 3 *illos* in derisum (ἔχομεν ... εἰς γέλωτα. PS. ORIG. in Iob 1 Migne gr. 17, 442^D^ in derisionem. *cf. p. 2447, 1*). HIER. epist. 58, 5, 2 in exemplum apostolos. COD. Theod. 6, 4, 21, 6 *a. 372.* PETR. CHRYS. serm. 12 p. 222^B^ in auxilium *illum.*

inter: LIV. 40, 21, 10 hunc ... inter coniuratos in fratris necem -uit. CVRT. 7, 5, 40 quem inter corporis custodes -bat. SVET. Aug. 49, 1 manum ... quam ... inter armigeros circa se -uerat.

ad: **instar:** LIV. 1, 8, 6 *senatores* instar -uit consilii publici. ITALA Iob 30, 9 (AVG. in Iob 30 p. 574, 19) me -ent ad fabulam (ἐμὲ θρύλλημα ἔχουσιν, VVLG. factus sum eis in proverbium).

contra: CLAVD. DON. Aen. 12, 145 ne contra voluntatem Iuno -ere videretur, quod *Iuturnam* ... consecraverat Iuppiter. CONC.^S^ IV 2 p. 95, 28 cui ... contra naturam non erat corpus adsumere ... neque rursum anima illa ... contra naturam -uit capere deum (*cf.* SIDON *l. 13*).

3 *acced. genetivus* (*aliter p. 2422, 47*): FRONTIN. aq. 26 digitus rotundus -et diametri (*cf. supra l. 11*) digitum unum (*sim. ibid. quater.* 38). 29 -et areae ... digitos quadratos *tot.*

C ***absolute:*** *IA*: in ventre: *p. 2398, 6.* *IB*: *v. p. 2400, 5. 9.* *II*: adversus, contra *alqm.*: *p. 2452, 52.* cum *alqo.*: *p. 2407, 13.*

ad II ***proverbia, proverbialiter dicta*** (*cf. p. 2402, 20*): CIC. off. 2, 55 quod ... iam in proverbii consuetudinem venit, largitionem fundum non -ere. phil. frg. V 93 quod in primoribus -ent, ut aiunt, labris. SEN. epist. 89, 22 maiorem vos famem -ere quam ventrem. PETRON. 76, 6 magna navis magnam fortitudinem -et (*cf. vol. VI 1170, 60*). QVINT. inst. 7, 2, 44 *v. p. 2417, 46.* EVOD. fid. 37 ignorant, ubi caput -ent, et tamen aliquid sibi videntur dicere. PS. AVG. serm. 111, 6 Punicum est proverbium antiquum: ut enim -eas quietem, perde aliquid.

III *verbo* '-endi' *insunt significationes* ***a possidendi notione vel strictiore vel latiore aut oriundae aut ad eam accedentes*:**

A *inest notio* ***retinendi, detinendi*:**

1 *praevalet notio* ***retinendi*:** *fere i. q.* **-ere perseverare** (*fere subaudiuntur opposita q. s.* '*alteri dare*', '*dimittere*'): **a** ***generatim*:** *α c. obi. simpl.*: ENN. ann. 101 sibi quisque domi Romanus -et sas. PLAVT. Amph. 175 onus *v. p. 2397, 54.* Pseud. 515 te aetatem (*i. per aetatem*) impune -urum (*sc. quod abstuleris*). TER. Hec. 819 uxorem, quam numquam est ratus posthac se -urum, reddo. Haut. 325 haec cum illis sunt -enda (*opp.* mittenda). VARRO rust. 2, 9, 12 eligere oportet, quos -ere velis, reliquos abicere. CIC. Verr. II 2, 182 cum tabulas novo magistro traderent, exempla litterarum ipsi -ere *vellent.* 3, 197 quaternos HS, quos mihi senatus ... dedit, ego -bo et in cistam transferam de fisco (*ibid.* tu eos nummos, quos mihi senatus dare voluit, ipse -bis). Cael. 31 *aurum* sumpsit ... -uit, quamdiu voluit. rep. 4, 1 emori malit quam converti in aliquam figuram bestiae, quamvis hominis mentem -urus. off. 2, 78 si -ere suum cuique non licet. Att. 7, 9, 4 exercitum tu -eas diutius, quam populus iussit? 14, 10, 2 hos confidere se illa -uros stantibus nobis? NEP. Dion 4, 1 *Dionysius Dionem* verens, ne, si eum secum -ret, *opprimeretur, Corinthum dimisit* (VERG. Aen. 4, 29 *primus coniux* meos ... amores abstulit; ille -eat secum). OV. met. 5, 602 vestes ripa meas -uit. LIV. 5, 20, 9 pati -ere quod cuique fors dederit. 25, 22, 12 liberos fore suaque omnia -uros, qui *eqs.* CELS. 8, 4, 9 plagam ... talem necesse est -eamus, qualem accepimus. TAC. hist. 4, 74 neque quies gentium sine armis neque arma sine stipendiis neque stipendia sine tributis -eri queunt. ann. 1, 9, 3 quae (*arma civilia*) neque parari possent neque -eri per bonas artes. PLIN. epist. 7, 19, 6 libros ... publicatis bonis servavit, -uit tulitque in exilium. TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 534, 19 -bitne *uxorem adulteram?* AVR. VICT. Caes. 9, 6 novas ... neque aliquamdiu post -tas vectigalium pensiones. HIER. epist. 57, 2, 2 ut domi -ret exemplar. VVLG. sap. 2, 4 nemo memoriam -bit operum nostrorum

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*μνημονεύσει*). COD. Theod. 9, 38, 9 teneant honores suos . . . -eant praeteritas dignitates. COD. Iust. 11, 48, 20, 3ª partem *pecuniae* in publicas vertere functiones, partem autem in suos reditus -ere. *β c. obi. dupl.*: PLAVT. Mil. 982 iube sibi aurum . . . d o n o -ere (Pseud. 1075 -eto mulierem d. tibi. *cf. p. 2422, 31*). CIC. Sulla 61 hunc . . . si in omni . . . honore i n c o l u m e m -ere non potuerunt. COD. Theod. 6, 35, 8 *a. 369* nec officia inpunitum (*cf. infra l. 84*) -ere nec iudices, si (AVG. in psalm. 138, 15 impunita -ere peccata). COD. Iust. 5, 12, 29, 1 integra sua iura -entibus.

b *speciatim: vox aliquid concedentium*: PLAVT. Trin. 63 -eas ut nanctu's (*al., v. p. 2402, 47*). TER. Ad. 997 -eat (*sc. illam*). STAT. Theb. 8, 515 -e totas, si mens, excidere Thebas. *aliquid cum ira, indignatione permittentium, condonantium vel aliquid dimittentium*: PLAVT. Bacch. 502 illum exoptavit potius? -eat (Cist. 493 -eas [*sc. sponsam locupletem*]. LVCR. 3, 135 quidquid id est, -eant. VERG. Aen. 10, 826 arma . . . -e tua [*cf.* 12, 192]). TER. Andr. 649 -eas (DON. permissio animi irati). 889 -eat, valeat, vivat cum illa. Ad. 622 valeas, -eas illum. SALL. or. Macri 18 gerant -eantque suo modo imperia. FLOR. epit. 3, 10, 26 arma ante Caesaris genua proiecit. '-e[s]', inquit.

sibi (*cf. supra l. 4. p. 2428, 68*): *aliquid concedentis vel imperantis* (*in formula repudii v. p. 2399, 57*): PLAVT. Bacch. 1143 tibi -e (*sc. malam rem*). Men. 690 tibi -e, aufer. Mil. 1099 aurum . . . -eat sibi . . . sumat, -eat, auferat. *cf.* 23 periuriorem hoc hominem si quis viderit, . . . me sibi -eto. Rud. 1136 vobis. 1358 tibi. TER. Phorm. 435. VARRO rust. 3, 17, 7 mulas. CIC. Verr. II 1, 148 rediviva. 2, 47 hereditatem. 2, 61 Epicratis bona Bidinos omnia possidere et sibi -ere iussit. 3, 202 *haec* det . . ., sibi -eat *illud*. 4, 18 tibi -e Canephoros, deorum simulacra restitue. Att. 14, 20, 2 nummos. SEN. epist. 81, 32 tibi -e, quod accepisti. MART. 2, 10, 4 munus tibi. SVET. Iul. 1, 3 *Caesarem deprecantes* vincerent ac sibi -rent . . . quem incolumem tanto opere cuperent. Nero 11, 2 ut . . . ardentis domus supellectilem diriperent ac sibi -rent. FRONTO p. 237, 11 N. *apud ICTOS plerumque de eo, qui dominus factus est*: ALF. dig. 33, 8, 14 peculium. SCAEV. dig. 33, 8, 26 domum. LABEO dig. 32, 29, 4 fundum. *al.; de possessore*: EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 27, 1 pr. illi eam arborem adimere sibique -ere (7). LAMPR. Alex. 42, 4. *aliquid aegre permittentis, condonantis vel aliquid dimittentis*: PLAVT. Curc. 178 sibi sua -eant regna reges . . . sibi quisque -eant, quod suomst. CIC. Verr. II 4, 151 tibi -e sane istam laudationem (Flacc. 36 -eto). Sulla 26 sibi -rent honores, sibi imperia, sibi provincias, sibi triumphos . . . mihi liceret *Romae* conspectu frui (Flacc. 104 sibi -eant potentiam, sibi honores . . .; liceat *nobis* esse salvis. QVINT. inst. 11, 2, 26 sibi -eant sua: nos simpliciora tradamus). Lael. 18 Att. 7, 11, 1 LIV. 9, 11, 8. SEN. benef. 6, 23, 8 nolo. sibi -eat. MART. 2, 48, 8 hoc praesta mihi . . . et thermas tibi -e Neronianas. 7, 48, 4. VVLG. gen. 38, 23 -eat sibi, certe mendacii arguere me non potest. ENNOD. epist. 2, 12, 4 p. 52, 14 -e tibi facetias tuas.

secum (*cf. p. 2428, 72*): *imperantis*: PLAVT. Persa 246 dic amabo. :: *non dicam*. :: tecum -eto. :: et tu hoc taceto ([CIC. epist. 7, 25, 2 secreto hoc . . . tecum -eto, ne Apellae quidem . . . dixeris. Att. 4, 15, 6 haec tu tecum -eto]. Poen. 890 hoc tu tecum tacitum [*cf. p. 2430, 8. 19*] -eto [IVST. 20, 3, 3]). Rud. 1347 tecum hoc -eto tamen, uti (ubi *codd.*) iuraveris. *concedentis*: CIC. Verr. II 2, 77 si istis hominibus delectemini, . . . -eatis sane istum vobiscum senatorem, etiam de vobis iudicem, si vultis, -eatis.

2 *praevalet notio in aliquo statu aut loco **detinendi**:* **a** ***in aliquo statu*:** *α c. part. aut adi. aut subst. praed.* (*cf. Thielmann, Archiv 2, 1885, 377. 397*): (I) *c. adi.*: PLAVT. Asin. 869 illum . . . m i s e r u m -bo (Trin. 269 miseros maleque. *v. p. 2440, 31*. CIC. Flacc. 71. *al. v. s. v.* miser. *cf. infra l. 68*). Men. 119 nimium ego te -ui delicatam (*v. Thielmann l. c. 389*). 581 s o l l i c i t o s patronos (Epid. 529 aerumna me exercitum -et [Persa 856. CATO or. frg. 1, 29 me s. atque e. -tum esse. ITIN. Alex. 31 *homines* e.]. CIC. Cato 66 angere et s. -ere. BELL. Afr. 71, 2 *hostes* anxium exercitum atque s. [PLIN. epist. 2, 9, 1 a. me et inquietum. TAC. ann. 2, 65, 1 Tiberium a.]. SERV. auct. Aen. 4, 379 'sollicitat' . . . sollicitos -et. *al. v. s. v.* sollicitus. IVV. 10, 297 miseros trepidosque parentes). (II) *c. part.* (*cf. quae proposuimus in structuris p. 2425, 33 sqq.*): PLAVT. Men. 801 te auratam et vestitam bene -et. Rud. 749 liberos parentibus sublectos. CATO agr. 143, 2 villam conversam mundeque. VARRO rust. 1, 65 condita vina. 2, 2, 15 stabula . . . seclusa (2, 7, 10 clausa . . . ostia [CIC. Verr. II 3, 63 sua consilia]. CIC. Att. 6, 2, 8 inclusum in curia senatum. CIL I² 593, 71 saeptum clausumve [LIV. 6, 37, 6 tribunatum s.]). CIC. Verr. II 4, 6 forum . . . ornatum. 22 sepositum ac reconditum (div. 2, 112). de orat. 1, 194 domitas . . . libidines. CAEL. Cic. epist. 8, 4, 3 comitiorum dilationes occupatiorem me (PANEG. 10 [4], 2, 3). SALL. Catil. 23, 4 periculum . . . haud occultum (LIV. 22, 48, 2 gladios . . . sub loricis). Iug. 94, 3 intentos proelio Numidas (LIV. 26, 1, 3. GELL. 3, 1, 10 negotiis. CASSIOD. in psalm. 68, 3. 120, 3). LIV. 26, 8, 11 ut commeatus paratos et in urbibus -rent. 8, 13, 7 tot populos inter spem metumque suspensos animi -etis (*5, 39, 6* tenuit. SEN. dial. 9, 2, 10 *v. p. 2432, 25*). VITR. 9, 1, 3 *v. p. 2425, 20*. VELL. 2, 1, 5 Pompeium gratia impunitum -uit *i. dimisit, sivit* ([VVLG. exod. 20, 7 *non* -bit insontem dominus eum *i. impunitum* [*καθαρίσῃ*]. *cf. l. 15. p. 2429, 7. 2432, 23*]. CELS. 7, 9, 4 altera pars incidenda, altera intacta -enda est. QVINT. decl. 362 p. 394, 21 inultum . . . patrem). CVRT. 8, 10, 7 operatum . . . exercitum. SCRIB. LARG. 70 hoc . . . semper compositum -uit (98. 214 MARCELL. med. 15, 6. 20, 2). FRONTIN. strat. 2, 5, 26 *exercitum* quietum. TAC. ann. 2, 44, 2 invisum *v. p. 2431, 78*. VLP. dig. 8, 3, 3, 1 ut fructus . . . cogantur coactique -eantur. IVST. 20, 3, 3 tacitam eam rem (*cf. p. 2429, 52*). 9, 7, 9 equos praeparatos. (III) *c. subst. praed.*: PLAVT. Bacch. 45 p r o *v. p. 2427, 42*. CIC. Att. 6, 3, 6 hunc . . . i n praefectis. VVLG. lev. 5, 13 reliquam . . . partem . . . in munere. 7, 33 in portione.

β c. adv.: PLAVT. Asin. 806 si forte pure velle -ere dixerit, tot noctes reddat spurcas, quot pure (-as *codd.*) -uerit (COLVM. 9, 5, 2 si minus p. -ta est apis). Merc. 342 *id* clam patrem . . . -ere (361 TER. Hec. 519. 657). TER. Eun. 852 credin te i m p u n e -urum? (1019 SEN. contr. 7, 8, 6. TAC. ann. 3, 70, 2 maleficium *non* -endum *i. sinendum*. Ps. LACT. mort. pers. 2, 7. *cf. p. 2429, 84*). CATO agr. 143, 2 *v. p. 2429, 71*. GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 3 cum a servis eorum tam caste me -uerim. LIV. 42, 16, 9 dissimulare et tacite (-a *edd.*) -ere (ANON. Vales. 13, 77 haec apud se. *cf. p. 2429, 52*). COLVM. 8, 5, 19 ut tepide -eantur (PALLAD. 3, 21, 2 rosam temperius). FRONTIN. strat. 3, 10, 8 post quaedam promunturia occulte -ta classe. ARNOB. nat. 1, 3 p. 6, 8 angustiae frumentariae artius nos -ent. VVLG. Sirach 6, 17 aeque -bit amicitiam (*εὐθύνει*). CASS. FEL. 45 p. 112 immobiliter se . . . aegrotus. VARRO rust. 2, 5, 18 numerus . . . s i c -endus, ut in sexaginta unus sit anniculus, alter bimus. CIL X 4842, 12 uti quidquid earum rerum factum est, i t a esse -ere . . . placet (29 earumque rerum i. -endarum . . . ius. XI 1421, 53 ea omnia i. fieri agi -eri opservarique. 56. CELS. 2, 10, 9 bracchium deligandum -endumque i. est).

γ c. praep.: PLAVT. Poen. 1383 **in** servitute hic filias -uit tuas. CAES. civ. 3, 31, 3 *illum* in obsidione. 1, 77, 2 quos . . . in honore (3, 47, 7). SALL. Iug. 79, 3 quae res eos in magno . . . bello inter se -uit. rep. 2, 10, 2 animum in litteris agitavi . . . in laboribus -ui. LIV. 1, 26, 1 iuventutem in armis (10, 2, 9). 1, 57, 2 se in fabrorum ministeriis ac servili . . . -tos opere ab rege. 26, 24, 3 *socios* in ea fortuna -ent, ut *eqs.* 39, 2, 6 in otio militem. 41, 1, 1 *gentem* a patre in pace -tam. perioch. 57 militem cotidie in opere. TAC. hist. 3, 2 in procinctu et castris -tus. PAPIN. dig. 36, 3, 5, 4 pretium . . . in deposito -endum (CLAVD. DON. Aen. 2, 155 in secretis. COD. Theod. 14, 17, 11 *a. 393* in suspenso). HERM. Pal. vis. 1, 3, 3 non potui ea in mente -ere (*μνημονεῦσαι*, *vulg.* retinere). AVIEN. Arat. 517 in tenui quamquam primordia Phoeben orbe -eant. CIC. Tusc. 5, 4 *virtus* omnia, quae cadere in hominem possunt, s u b t e r se -et eaque despiciens casus contemnit humanos. Att. 9, 10, 4 volumen epistularum tuarum, quod ego ⟨sub⟩ signo -o (SEN. Thy. 645 *arx* regibus populum suis -et sub ictu. dial. 2, 11, 3 pueros . . . sub magistro. TAC. ann. 1, 26, 1 ne veterani sub vexillo -rentur). SALL. rep. 2, 1, 4 famam modestiamque meam p o s t tuam dignitatem -erei ([*cf. Iug. 73, 5* post illius honorem ducerent]. LIV. 2, 56, 2 post publicam causam privato dolore -to. TAC. hist. 3, 64). SEN. epist. 12, 6 mortem a n t e o c u l o s -ere (11, 8). HIL. trin. 9, 7 cum se immortalis deus i n t r a legem mortis -uisset.

δ c. subst. modali: SALL. Iug. 89, 4 immunes, levi imperio . . . -bantur (TAC. ann. 12, 47 duro i. [SVLP. SEV. chron. 1, 24, 6]). LIV. 7, 4, 7 *filium* vita agresti et rustico cultu inter pecudes -endo. 45, 35, 5 antiquā disciplinā milites -uerat *Paullus*. CIL XII 6038, 20 omnia . . . eo ordine -eto, quo annuorum flamin⟨um -entur⟩. FRONTIN. strat. 2, 5, 30 receptus a Lucullo . . . non sine tacita custodia -tus est.

b ***aliquo loco*:** CATO agr. 88, 2 muriam . . . in sole ponito, usque adeo in s o l e -eto, donec concreverit (COLVM. 5, 12, 4. 12, 6, 2 -bis. 6, 4, 1 sub divo -etur. 12, 12, 1 sub divo in s. CELS. 3, 4, 4 in l u c e -endus aeger est. 3, 6, 13 in lumine [3, 18, 5]. 3, 18, 5 i n t e n e b r i s). CIC. Att. 6, 5, 3 exercitum -ere quam proxume hostem. CAES. Gall. 7, 66, 6 copias . . . pro castris. *sim. saepe*. SALL. Catil. 47, 3 uti . . . in liberis c u s t o d i i s -eantur (LIV. 1, 5, 6 in custodia Remum). 51, 43 in vinculis -endos (LIV. 23, 19, 16). LIV. 28, 27, 2 a pueritia in castris -tus (TAC. ann. 2, 44, 1). PAVL. FEST. Gloss.ᴸ IV p. 374ª (271 M.) *haedi*, qui adhuc sub mammis -entur. TAC. ann. 2, 63, 4 Maroboduus Ravennae -tus est (2, 58, 1. 11, 16 apud urbem. 14, 3). 1, 40, 2. 15, 10 miles in uno -tus. 1, 49, 1 quos simul vescentis dies, simul quietos nox -uerat. IVST. 6, 9, 7 obses *v. p. 2423, 71*. OV. Pont. 1, 7, 8 di p r o c u l a cunctis . . . huius notitiam gentis -ere velint (3, 2, 44 me p. a vobis Pontus et Hister -et. LIV. 4, 58, 11 TAC. ann. 6, 32, 1. 16, 33 p. voluptatibus -ti [*cf.* VEG. mil. 1, 3]). LIV. 7, 27, 8 e x t r a praedam quattuor milia deditorum -ta (8, 146 e. vincula captum). IVVENC. 3, 412 unam *ovem* cum forte s e o r s u m nescius error -ret.

B *inest notio aliquid **obtinendi**, **occupatum tenendi**, aliquem in potestate tenendi*: **1** ***c. obiecto simplici*:** **a** *-et **aliquis*:** *α loca, res locales: inde ab antiquissimis, v. p. 2400, 38 sqq.* *β animantes*: OV. met. 1, 197 qui fulmen, qui vos -oque regoque. CVRT. 4, 11, 6 Ochum filium, quem -es, pacis . . . obsidem retine. STAT. Theb. 1, 391 rex ibi . . . populos Adrastus -bat. 7, 152 *Iuppiter* populum. *al. nota*: PETR. CHRYS. serm. 26 p. 273ᶜ *ebrietatem* qui -et, s e non -et.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *-et aliquid:* **α** *aliquem:* Ⓘ *condicio corporis aut animi:* ⓐ *corporis:* ENN. ann. 406 totum sudor -et corpus. VERG. Aen. 3, 147 animalia somnus -bat (OV. epist. 12, 170 met. 7, 329 fast. 6, 329 *al.* CLAVD. DON. Aen. 4, 350. *cf.* VERG. Aen. 8, 27 sopor [OV. met. 7, 667]). OV. ars 2, 318 corpora languor (met. 7, 547 trist. 3, 8, 24). met. 9, 291 frigidus artus ... horror. *inc.* 9, 540 quamvis me iam grave vulnus -bat (*M*, animi [animo *Haun.* ς] grave v. -ebam *N. cett.*). fast. 2, 754 pectora frigus (Pont. 1, 2, 30 torpor). SEN. Oed. 460 nova demersos facies -et *praedones in delphinas mutatos* (PRVD. ham. 887 una animas semper facies -et et color unus aeris). VAL. FL. 6, 628 sua quemque dies *sc. mortis* (CALP. ecl. 3, 91 Phyllida Mopsus -et, Lycidan -et ultima rerum *i. mors.* DRAC. laud. dei 2, 388 totum sors mortis -bat). VAL. FL. 8, 99 quam segnis inertem (*sc. draconem occisum*) flatus -et! CLAVD. DON. Aen. 11, 175 una vos ... aetas et robur corporis (VERG. esset). PRVD. perist. 13, 86 corpora candor. COD. Iust. 5, 10, 1, 1 *a. 392* liberos ... imbecillitas ... infantiae. CORIPP. Ioh. 6, 350 fames atque ardor -bat omne genus.

nota **hoc -et** *locutionem sermonis popularis, fortasse gladiatorii* (*sc. hoc vulnus letaliter obtinet hominem, cf. l. 6* OV. met. 9, 540, *p. 2432, 3* SEN. Phaedr. 231): *proprie:* VERG. Aen. 12, 296 hoc -et, haec melior magnis data victima divis (SERV. id est letali percussus est vulnere. SERV. auct.: apud antiquos enim id erat 'hoc -et' quod nunc 'peractum est' [*affert exemplum* TER. Andr. 83, *aliter comparatum, v. p. 2433, 13*]). PRVD. pysch. 53 'hoc -et' exclamat victrix regina (*antea:* iugulum ... adacto transfigit gladio *eqs.*). *sensu latiore* (*i. q. 'peractum est', sim.; in his exemplis* hoc *pro subi. potius quam pro obi. accipiendum videtur. quod si probatur, idem de exemplis supra allatis statuendum est*): PLAVT. Most. 715 hoc -et: repperi, qui senem ducerem. Rud. 1143 solve vidulum ... :: hoc -et.

ⓑ *animi* (*abit interdum in notionem vexandi*): VERG. ecl. 7, 40 si Corydonis ... te cura (OV. met. 7, 800 mutua cura duos et amor socialis). Aen. 4, 581 idem omnes simul ardor (OV. met. 10, 81 *feminas* ... iungere se *Orpheo*). 9, 186 quae *illos* -eat fiducia rerum. 11, 357 mentes et pectora terror (OV. fast. 3, 288 STAT. Theb. 3, 549. 12, 672). 12, 282 omnis amor unus -et decernere ferro. HOR. epod. 1, 18 metus (ARNOB. nat. 2, 13[extr.]). OV. epist. 17, 126 cur ... una ... mens, tellus (*v. infra l. 64*) non -et una duos? met. 9, 291 horror (STAT. Theb. 8, 4). fast. 6, 572 dubium me quoque mentis -et. trist. 4, 10, 116 taedia. LIV. 2, 59, 1 idem certamen animorum adversus Appium -urum exercitum Romanum, quod adversus Fabium consulem -uisset (certamen *vix obi. [ita vol. III 885, 75]; cf. antea* 2, 58, 6 tantum certamen animis imbiberant *'Geist der Opposition' Weissenborn*). PETRON. 128, 6, 5 mentem timor (ITALA Marc. 16, 8 [cod. n] -bat ... eas t. et pavor [εἶχεν, VVLG. invaserat]). VAL. FL. 8, 3 *Medeam* circa (*'quasi circumdantes' Langen*) omnes pariter furiaeque minaeque patris -ent. SIL. 13, 694 me luctus. ITALA Luc. 5, 9 (cod. e) stupor (περιέσχεν, VVLG. circumdederat). ARNOB. nat. 4, 36[med.] indignatio. 5, 28[in.] pudor. IVVENC. 4, 585 ploratus *v. p. 2442, 73.* CLAVD. DON. Aen. 6, 310 tantus amoris adfectus tenuerat omnes tantumque ... desiderium -uit. VVLG. II Macc. 15, 19 sollicitudo (ἦν αὐτοῖς ... ἀγωνία ταρασσομένοις). GREG. M. epist. 5, 10 magna nos exultatio -uit.

Ⓘ *loca, res locales:* ACC. trag. 113 te -et templum. VERG. ecl. 10, 9 quae nemora aut qui vos saltus -uere? georg. 1, 24 quem mox quae sint -ura deorum concilia incertum est (AVSON. 319, 5 senatus). Aen. 1, 556 te ... pontus (OV. met. 1, 361. 11, 701 CLAVD. 8, 93 *v. infra l. 67. cf.* Aen. 6, 262 me fluctus). 4, 633 *illam* cinis ater (*cf. Ps. Arist. pepl. 23* ἥδε κόνις κατέχει. PROP. 2, 28[b], 56 ignis. OV. trist. 1, 3, 98 *rogus* [EPICED. Drusi 264]. 4, 3, 46 humus). 5, 734 me ... Tartara (HOR. carm. 1, 28, 9). Aen. 6, 521 me ... thalamus (OV. am. 2, 19, 27 Danaën ... turris. epist. 14, 84 carcer [*cf.* SEN. contr. 9, 1, 10]. fast. 4, 276 puppis. trist. 1, 11, 38 *lectulus.* CLAVD. DON. Aen. 9, 735 regia. COD. Theod. 6, 22, 6 secretae quietis umbracula). Aen. 9, 489 quae nunc artus ... tellus -et? (*cf.* 10, 705 Laurens ... ora Mimanta. AETNA 5 OV. epist. 6, 136. 14, 112 ultimus orbis [CALP. ecl. 8, 20 secreti pars orbis mundusque piorum]. 17, 126 *v. supra l. 37.* trist. 3, 13, 28 SEN. Herc. O. 36. CLAVD. 8, 93 hunc Alpes, hunc pontus -et. CE 1406, 4 paradisus). ENNOD. epist. 7, 8, 2 Arelatensis habitatio.

Ⓘ *-ent alia:* OV. trist. 1, 11, 32 quam (*partem barbaram*) cruor et caedes bellaque semper -ent (VAL. FL. 5, 283 Colchos -eant quae proelia quique nunc status). SEN. dial. 2, 6, 5 filias meas ... casus (*v. vol. III 579, 41 sq.; add.* CLAVD. DON. Aen. 3, 315 [VERG. excipit]). Val. Fl. 3, 291 te ... nox (*cf.* AVIEN. ora 672 umbra noctis arctoos. Arat. 817 similis ... lux -et omnis, par modus). COMM. apol. 466 vos ignis -bit. NEMES. ecl. 2, 55 omnia ludus -et cantusque chorique. *fere i. q. amplecti:* TAC. ann. 2, 44, 2 Maroboduum regis nomen invisum (*v. p. 2430, 7*) apud populares, Arminium pro libertate bellantem favor -bat (*cf. Herod. 7, 5* ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός. TERT. *p. 2415, 56*). CYPR. hab. virg. 22[in.] magna vos merces -et (*S*, manet *WD*), praemium ... virtutis, munus ... castitatis.

β *res -et aliquid:* Ⓘ *locum:* ⓐ *-ent corporalia:* OV. rem. 338 papillae omne pectus -ent. met. 1, 552 in ramos bracchia crescunt, pes ... radicibus haeret, ora cacumen -et (6, 144 cetera venter). fast. 5, 382 summa virent pinu, cetera quercus -et. SEN. Phaedr. 231 non -et latam data plaga frontem. STAT. Theb. 4, 132 umeros scutum. AVIEN. Arat. 1256 haec *sidera* -et occidui plaga gurgitis. CHIRON 30 quae corruptio sanguinis ... eas partes -eat necesse est vel corrumpat, ubi *eqs.* DRAC. satisf. 90 temperies caeli ... de quinque plagis vix -et ipsa duas (*ibid.* possidet orbem).

ⓑ *-ent incorporalia:* SEN. Herc. O. 380 laeta silvas forma vernantes -et. STAT. Theb. 5, 458 sua iura ... Phasin -ent. PRVD. c. Symm. 2, 416 regius ... -uit status urbem. Ⓘ *tempus:* OV. fast. 5, 722 *Agonia Ianuario celebrantur;* quae tamen in fastis hoc quoque tempus -ent (*inc.* Pont. 3, 1, 14 *var. lect., v. p. 2415, 11*). CELS. 2, 5, 1 morbum ... longius ... tempus -urum. Ⓘ *alia:* COD. Theod. 11, 16, 18 (*a. 390*) eius ... patrimonium ... cura *muneris sordidi implendi* non -bit (*syn.* ab eo ... sollicitudo cessabit). EPIST. pontif. 374 Conc.[S] I 2 p. 7, 5 catholicam fidem quies -uit (*I 1, 1 p. 77, 15* ἡ ... πίστις εἰρήνευσεν).

2 *c. obiecto duplici:* CIC. Tull. 19 agros, vias denique infestas -bant (rep. 3, 24 mare [NON. 318, 15 facere]. Att. 9, 19, 3 LIV. 26, 24, 5 PANEG. 10 [4], 17, 1). LIV. 26, 30, 12 captae ... urbes Capua Fulvium reum, Marcellum Syracusae *-ent* (TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 504, 12 reos -uit sapientes ... deum non requirentes. 504, 6). VELL. 2, 1, 5 Pompeium gratia impunitum -uit (*cf. p. 2429, 84*). VAL. MAX. 3, 3 ext. 4 multorum aures illa lingua ... attonitas -uerat (SEN. epist. 110, 5 IVV. 13, 194). SEN. dial. 9, 2, 10 *mentem* spes inchoatae -ent suspensam (*ad p. 2429, 83*), deploratae tristem. TAC. ann. 2, 57, 1 *haec tamen non* laetum Germanicum -bant. AVR. VICT. Caes. 20, 6 gentis nostrae ... quae ... bonorum parce fecunda, quos eduxerit tamen, quemque ad sua celsos -et (*fort. ad p. 2419, 66.* ALC. AVIT. carm. 2, 91 me celsum virtus -uit). AVSON. 419, 55 collegam meum, quem praesentem -et occasio. COD. Theod. 6, 27, 18 (*a. 418*) quos vita culpabiles et origo -et ignobiles.

C *inest notio* **accipiendi:** **1** *vi ingressiva* (*cf. p. 2408, 58. 2410, 23. 2418, 49. 2427, 58. 2434, 27. 42. 2446, 57*): **a** *subi. aliquis:* **α** *obi. aliquid:* Ⓘ *malum, sim, mortem sim., suffragium sim.:* PLAVT. Amph. 721 malum ... -bis ([SEN. contr. 2, 4, 13]. CIL I² 839 ne m. -eas [CIC. fin. 2, 71 ne m. -eat (Att. 7, 2, 4)]. *sim.:* LIV. 1, 50, 9 -urum infortunium esse. PETRON. 66, 4 -bo convicium. 74, 17 ne mortuus lites *uxorias* -eam. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 516, 1 'vae' -uri *v. p. 2403, 19.* CARM. Porph. Hor. ars 417 [p. 30, 4 M.] -eat scabiem, quisquis *eqs.* INSCR. christ. Diehl 3866 repra [*i. lepram*] -eat. 3855 abea anathema da *deo* [3856 a Iuda. 3866 de Iuda]. 3865 abea inde inquisitionem ante tribunal *dei.* 3852 maledictionem domini avea). CARM. Suet. vita Verg. l. 179 Br. nudus ara, sere nudus: -bis frigore febrem. PROP. 1, 18, 8 in amore tuo cogor -ere notam. 3, 15, 40 Dirce ... in multis mortem -ura locis (DRAC. Orest. 445 affectus ... amaram iussit -ere necem *Euadnen* [*'obtinere' Vollm.*]). CARM. schol. Iuv. 5, 3 digna dignis: sic Sarmentus -eat crassos compedes. *t. t. serm. iurid.:* VAL. MAX. 8, 1 abs. 2 paene nullum triste suffragium -uit (*cf.* ASCON. p. 29, 8 St. nullam gravem sententiam -uit [*ibid.* 9 tres graves -uerunt. 46, 10 graves *tot,* absolutorias *tot.* 46, 15. PLIN. epist. 4, 9, 2 varias ..., plures ... mitiores]. PS. TERT. adv. Iud. 10 p. 727 Oe. iudicium mortis).

nota: LIV. 21, 11, 5 ut (*cf. l. 62. p. 2434, 42*) a proeliis quietem -uerant. 33, 48, 7 cum primum fallendi eos ... tempus -uit *Hannibal.*

Ⓘ *speciatim in geometria:* VITR. 1, 6, 7 linea perducenda ..., ut -eatur meridiana ... regio. *ibid.* ita austri ... -bitur designatio (9, 7, 6 deformatio).

β *aliquem:* SALL. Iug. 112, 3 cum talem virum in potestatem -uisset (*v. edd. ad l.*).

b *raro subi. res* (*inf. infra l. 65*): **α** *aliquid* (*ubique perf.*): VERG. georg. 2, 427 ut primum (*cf. supra l. 54*) ... vires -uere suas *poma.* OV. met. 9, 707 *v. p. 2435, 26.* VELL. 1, 8, 1 *v. p. 2417, 77.* LVCAN. 4, 130 *v. p. 2410, 22.* IVV. 10, 278 exilium et carcer ... hinc causas -uere. TAC. ann. 4, 37, 3 ut semel recepisse *venerationem divinam* veniam (*cf. p. 2435, 24*) -uerit. *alia huc referri possunt, e. g.* CIC. Tusc. 1, 5 philosophia *nullum* -uit lumen litterarum Latinarum (*cf. q. adn. Pohlenz ad l.*). *prorsus alio pertinent* (*inde a* S. C. Bacch. 4 *v. p. 2400, 70; cf. Schmalz-Hofmann*⁵ *p. 501 § 175*): OV. met. 15, 459 corpora, quae possint animas -uisse (*i. -ere*) parentum. *al. speciatim apud* PRISC. gramm. *passim de rebus grammaticis, de quibus tempore praesenti loqui solemus:* II 137, 23 excipitur 'rubicundus'; quod in paenultima syllaba pro b c -uit, ne sit absonum, si *eqs.* 267, 22 excipiuntur 'tellus telluris', 'palus paludis', quae duo non -uerunt t in genetivo. 439, 22 (*inter verba anomala*) similiter 'aufero abstuli' in praesenti pro 'ab' 'au', in praeterito 'abs' -uit. 480, 19. 507, 15. 510, 14. 516, 14. III 77, 2. 80, 12. 124, 4 ex quibus etiam nominationem -uerunt (*Apollon. synt. p. 33, 11* καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος ἔσχε θέσιν). *consentaneum est Apollonii elocutionis exemplar non solum iis, quae extremo loco posuimus, sed in ceteris quoque subesse (cf. R. Schneider, Apollon. Dysc. III p. 156 de Apollonii usu imperfecti. idem valet de aoristo et convenit cum doctrina de linguae particulis et formis 'impositione' vel* θέσει *ortis, cuius assecula est Apollonius*).

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β *aliquem*: HOR. carm. 4, 4, 48 vastata ... fana deos -uere rectos. OV. met. 4, 373 (= 10, 489) vota suos -uere deos. *huc referri possunt*: OV. met. 13, 119 *v. p. 2419, 72*. VELL. 1, 8, 1 *v. p. 2419, 57*. SEN. epist. 27, 8 *v. p. 2419, 65*.

2 **vi perfectiva** (*passim iam inde ab antiquissimis, ubi verbi formae cum emphasi aut in principio aut in fine enuntiati collocantur, nonnumquam ipsae pro enuntiato sunt. talia sunt in eis, quae supra proposuimus, e. g. p. 2398, 61. 63. 67. 70. 80. 81. 2399, 66. 2400, 56. 2401, 39. 2402, 7 sqq. hic damus specialia quaedam*):

a *spectatur accipiendi actio corporalis*: α *acceptum -ere aliquid* (*argentum v. p. 2402, 5*): (I) **-et**, *sc. ictu mortifero, vulnere letali affectus est* (*t. t. sermonis popularis gladiatores spectantium*): *meton.*: TER. Andr. 83 captus est: -et (DON. *ad l.* p. 67, 8 id est vulneratus est; '-ere' enim dicitur, qui percussus est. proprie de gladiatoribus dicitur '-et', quia prius alii vident, quam ipsi sentiant se esse percussos. p. 67, 15 sic dicitur de eo, qui letaliter vulneratus est [*affert exemplum* VERG. Aen. 12, 296 hoc -et; *de quo cf. p. 2431, 20*]). *proprie*: SEN. Ag. 901 (*verba Cassandrae animo necem Agamemnonis spectantis*:) -et, peractum est: pendet ... caput amputatum (*item* Herc. O. 1457 -et, peractum est: ... poenas dedit. sua perempta dextera mater iacet [1472 *repetuntur verba* -et, p. e.]. *plane aliter* Oed. 998 *v. p. 2451, 51*). *de locutione simili q. e.* 'hoc -et' *et ipsa, ut videtur, ex sermone gladiatores spectantium originem ducente, sed aliter comparata v. p. 2431, 18. confunduntur ab interpretibus et antiquis et recentibus.* (II) *litteras*: CIC. Catil. 3, 8 a P. Lentulo se -ere ad Catilinam mandata (LIV. 3, 25, 7) et litteras (Att. 4, 18, 5 abs te proximas l. -bam Epheso. 6, 1, 1 recentissimas a Cybistris te meas l. -ere ais. 9, 13, 8 ad Brut. 1, 10, 1). *nota* Att. 16, 16, 1 ad Plancum scripsi, misi; -es exemplum (*sc. his ipsis litteris adiunctum; praes. pro futuro e sollemni litterarum temporum usu*). β *aliquem -ere captum, comprehensum*: *proprie*: TER. Eun. 674 -esne hominem? :: quidni -eam? (*cf.* 835 -emus hominem ipsum *sc. deprensum, qui iam comprehendetur*). *meton.*: PLAVT. Cas. 470 -o viros (*singulariter, ut videtur*). *-ere acceptum, receptum*: CIC. Att. 12, 51, 1 Tironem -o citius quam verebar.

b *spectatur actio alqd. animo accipiendi*: α *-ere cogitando, quaerendo inventa, comprehensa*: PLAVT. Epid. 314 me una res turbat (*sc. quomodo illud faciam*). atque id quoque -o (Mil. 215 -et opinor. TER. Andr. 704 iam -o. Haut. 677 -o optumam *sc. rationem*). TER. Eun. 401 -es (*i. intellexisti*. DON. *ad l.* schol. 2 '-es' intellegis). CIC. Lig. 6 nullum -es ... adhuc in *illo* signum alienae a te voluntatis.

β *docendo, scribendo (litteris l. 63. 71. 73), argumentando proposita, maxime ita ut 2. sing. vel plur. appellentur, ad quos pertinent, quae dicta sunt* (*saepe in fine argumentationis*): NON. p. 318, 8 -ere audire (*exempla afferuntur* LVCIL. 792 *v. l. 59* TER. Hec. 194 *v. ibid.*). **-etis**: PLAVT. Capt. 23 rationem h., quomodo *eqs.* (RHET. Her. 4, 26, 35 cuiusmodi fuerit, h.; nunc *eqs.* CIC. Cluent. 164 quae collegerint. de orat. 2, 350 quid sentiam). Poen. 55 nomen iam h.; nunc (*cf. l. 48. 56. 60. 75*) rationes ceteras accipite (CIC. Verr. II 5, 25 hominis consilia. leg. agr. 2, 32 formam adhuc h ... tyrannorum. Flacc. 81 causam. Phil. 3, 16[extr.] [*ironice*] nobilitatem generis. rep. 2, 49 h. igitur ... ortum tyranni. de orat. 2, 361 sermonem bene longum. SEN. suas. 2, 9 consilium meum. *acced. part. perf. pass.* [*cf. l. 66*]: CIC. leg. 2, 69 explicatum omnem ... religionum locum. :: nos vero). CIC. Verr. II 5, 60 *sq. acc. c. inf.*; cognoscite nunc *eqs.* (AVG. un. eccl. 25, 72 ecclesiam .. diffundi). AVG. in euang. Ioh. 42, 15 hic h. (*sc. totam causam vel rationem*): non est quod dicatis. **-es**: TER. Hec. 194 omnem rem (LVCIL. 792 CIC. Att. 5, 20, 7 omnia). CIC. Pis. 53 -es reditum meum: confer nunc vicissim tuum. leg. 2, 16 -es legis prooemium. :: -o vero (Tusc. 1, 119 -es epilogum. :: ego vero. *cf. supra l. 55*). fin. 4, 19 formam *horum* philosophorum (*sim.*: orat. 237. Att. 1, 14, 6 res Romanas. 1, 16, 6 ut brevissime potui, genus iudicii. 5, 21, 10. 13. epist. 7, 24, 2 -es 'Sardos venales *eqs.*'; cognosti *eqs.* OV. epist. 15, 10 LIV. 36, 7, 16 SEN. nat. 3, 9, 3 PLIN. epist. 1, 8, 18. TERT. anim. 35 p. 361, 27 angeli vocem: '*eqs.*'. *acced. part. perf. pass.* [*cf. supra l. 54*]: CIC. fin. 2, 48 Tusc. 3, 38. TERT. resurr. 32 p. 70, 20 scriptum [adv. Marc. 3, 22 p. 414, 15 praedicatum. AMBR. Iob 4, 4, 15 sic ... scr. 2, 5, 18 dictum. Cain et Ab. 1, 8, 32 p. 367, 12 lectum]. PACIAN. sim. carn. p. 123, 20). VARRO Men. 100 cuius rei causa fecerim *eqs.* (CIC. Sest. 132 qui essent *eqs.* Tusc. 5, 82 nat. deor. 3, 6. Att. 4, 2, 6 quoniam acta quae sint, -es, *haec* cognosce. SEN. dial. 9, 17, 12 PLIN. epist. 1, 22, 12). CIC. epist. 1, 9, 20 -es de (*cf. p. 2434, 7*) Vatinio; cognosce de Crasso (ad Q. fr. 3, 1, 6 -es fere de rebus rusticis). Att. 5, 4, 4 -es ad omnia (6, 1, 22. 8, 15, 1. 15, 17, 1[extr.] ad superiorem. nunc audi ad alteram. ad Q. fr. 3, 5, 7). IREN. 5, 21, 1[in.] *sq. acc. c. inf.* (*item* AMBR. Iob 2, 4, 12[extr.] -es ergo. 3, 3, 6. AVG. in psalm. 26, 2, 7[in.] un. eccl. 8, 21[extr.] ecce -es *eqs.* [in psalm. 100, 6]; *seq.* quia: AMBR. exhort. virg. 7, 49 in evangelio. *cf.* sacram. 3, 12 in actibus ... quod). DON. Ter. Ad. 303 in subditis sic -es: '*eqs.*' (*cf. supra l. 68*. AMBR. Iob 4, 7, 27 alibi -es '*eqs.*'). AVG. serm. 152, 11 -es, cum ... adduceretur, dicit lex: '*eqs.*' *sim. al.* *nota*: CIC. Att. 12, 1, 2 hoc igitur **-bis**: novi nihil (*cf. q. adn. Tyrrel-Purser ad l.*). VARRO rust. 1, 23, 1 quoniam **-emus** illa dua prima ..., de tertia parte expecto. CIC. rep. 2, 23 istius ... matrem -emus, ignoramus patrem. OV. trist. 3, 5, 37 maius apud Troiam ... quid -emus Achille? TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 495, 7 totum ... habitum visionis istius -emus etiam apud *illum* (AMBR. Cain et Ab. 1, 2, 7 sicut -emus scriptum dicente domino: '*eqs.*' [*aliter p. 2453, 27; sim.*: AVG. in psalm. 3, 4 dictum. 55, 1 inscriptum. 83, 10[extr.] lectum]. FAVST. REI. spir. 1, 8 p. 114, 25 ut dictum est *eqs.*). CIC. part. 18 -o de *eqs.*; nunc ... quaero (45. 129. *cf.* leg. 2, 45 ac. 2, 48 sententiam tuam. 2, 52 ius pontificium).

D *inest notio* **in se recipiendi** (*maxime cum substantivis verbalibus; quae iunctura est fere pro passivo eius verbi, cuius est substantivum verbale*): **1** *-ent* **animantes**: **a** *c. subst. verb. fere pro passivo* (*cf. p. 2407, 73*): CIC. Cael. 2 -et *adulescens* excusationem vel pietatis vel necessitatis vel aetatis (*cf. l. 77*). de orat. 2, 283 *ille* nonnullam ... invidiam ex eo, quod (OV. rem. 20 i. caedis ... -es. trist. 4, 4, 26 SEN. epist. 115, 17 et miseriam et i.). ad Q. fr. 3, 9 (7), 3 *Messalla* odii nihil -et (PETRON. 84, 1 odium. CLAVD. DON. Aen. 2, 130 p. 164, 2 apud omnes. PS. AVG. serm. ed. Mai 6, 2 a mundo). BELL. Alex. 33, 3 *reges* amorem suorum (NEP. Timol. 3, 4 tantum ... Siculorum. *cf.* CAPITOL. Alb. 12 vestrum [*senatus*] iudicium. CLAVD. DON. Aen. 5, 495 favorem populi). NEP. Epam. 5, 5 suspicionem adulterii. HOR. sat. 1, 9, 56 difficiles aditus primos -et. VAL. MAX. 1, 1, 19 venerationem, quam apud colentes maximam semper -uerat *deus* (*cf. p. 2435, 13*). FIRM. err. 6, 5 non potuit -ere sepulturam (*cf.* CIL VI 9318 -et depossone *i. depositionem, sepulturam* III id. Iul. [INSCR. christ. Diehl 3047. 3048. 3048[AB]]). VVLG. sap. 3, 10 impii ... correptionem -bunt (ἕξουσιν ἐπιτιμίαν. II Petr. 2, 16 c. -uit suae vesaniae [ἔλεγξιν ἔσχεν]). 6, 12 disciplinam (παιδευθήσεσθε). I Tim. 5, 12 *mulieres* -entes damnationem, quia (ἔχουσαι κρίμα). AVG. in psalm. 51, 1[extr.] a *morte* maxime -emus persecutionem. ROMVL. fab. 53, 10 rec. Gall. nullam iam -ens ⟨custodiam et⟩ diligentiam macer effectus est. VITAE patr. 7, 43, 2 p. 1059[A] cruciationem. HIST. Apoll. 41 p. 87, 7 (*in versu*:) contemptum -o. NICET. spir. 18 p. 34, 14 remissionem.

b *vergit in notionem* **patiendi, fruendi**: α *-ere res, quibus aut in bonam aut in malam partem aliquo modo afficiamur* (*cf. p. 2406, 76 sqq. 2407, 2 sqq.*): ACC. trag. 175 te propter tot ... -emus vastitates funerum. CIC. Mil. 89 nisi ..., hodie rem p. nullam -retis (Phil. 3, 5 [*cf.* 13, 2 et pacem stabilem et aliquam rem p. nobis -ere licuisset. Phil. 2, 90 pacem -remus]. 3, 2 bellum iam nullum -remus [5, 30. 53. 11, 12. *cf.* LIV. 21, 10, 11 bellum ... cum Romanis. 31, 7, 13 *v. l. 73*]). CIC. Tusc. 5, 42 quî securitatem ... -ere quisquam potest (LIV. 21, 11, 5 ut [*cf. p. 2432, 54*] a proeliis quietem -uerant. ITALA Matth. 6, 25 [Aug. de serm. dom. 2, 15, 49] dico vobis non -ere sollicitudinem animae vestrae, quid edatis *eqs.* [μεριμνᾶτε, VVLG. ne solliciti sitis]). Att. 13, 16, 1 pedem e villa adhuc egressi non sumus; ita magnos et assiduos imbres -bamus ([TERT. *v. p. 2436, 22*]. *cf.* CIC. epist. 15, 3, 2 secundos ventos [BELL. Hisp. 19, 2. OV. epist. 6, 6 non -uisse. trist. 1, 10, 50 suos. LIV. 25, 27, 4 satis prosperos]. 16, 1, 2 et comites et tempestates et navem idoneam ut -eas [BELL. Afr. 1, 3 tempestates ad navigandum idoneas non -bat]. PETRON. 41, 11 mundum frigus -uimus). Att. 16, 4, 1 -ui noctem plenam timoris (PROP. 1, 3, 40 tales perducas ... noctes, me ... quales semper -ere iubes. HIST. Apoll. rec. B 18[in.] inquietam). SALL. Catil. 52, 22 pro his nos -emus luxuriam atque avaritiam, publice egestatem, privatim opulentiam. CAES. civ. 3, 47, 3 secundum cursum. LIV. 2, 64, 2 *novi consules* similem annum priori ... -ent, seditiosa initia, bello deinde externo tranquilla. 45, 37, 1 nullam in exercitu seditionem -uit. SEN. contr. 2, 1, 1 quietiora tempora pauperes -uimus. 7, 1, 5 -es, ... si innocens es, navigium, si nocens, culleum. MART. 4, 46, 19 Saturnalia fructuosiora annis non -uit decem. TAC. Agr. 14 biennio prosperas res -uit. ann. 14, 63 Octaviae deductae in domum, in qua nihil nisi luctuosum -ret. COMM. instr. 2, 33, 8 faustum felicemque diem in *funere* vultis -ere. PS. AVG. serm. 111, 3 parentes nostri dies bonos -uerunt, nos malos dies -emus.

nota: SEN. epist. 19, 4 iam notitia te invasit ...: tenebras -ere (*i. obscurus esse*) non potes. *cf. p. 2435, 52.*

β *homines* (*cf. p. 2408, 67 sqq. 2409, 18 sqq.*): CIC. S. Rosc. 33 hominem (*cf. p. 2409, 27*) longe audacissimum nuper -uimus in civitate C. Fimbriam. Rab. Post. 41 nisi ..., nos hunc iam pridem in foro non -remus. Mil. 89 Milone occiso -uisset suos consules. CAES. civ. 3, 69, 4 extra et intus hostem. LIV. 2, 12, 10 ut ... ferrum hostemque in vestibulo -eas regiae. 31, 7, 13 hodie in Italia Hannibalem ... -retis. Macedonia potius quam Italia bellum -eat.

2 *-ent* **res**: CIC. leg. agr. 2, 70 Sullanus ager ... tantam -et invidiam, ut *eqs.* (Mur. 87 *v. infra l. 78*. NEP. Thras. 4, 1 corona a populo data ... nullam -uit. *cf. supra l. 14*). 3, 5 invidiosa lex ... -et excusationem (de orat. 1, 125 stultitia e. non -et. leg. 2, 41 Att. 8, 12, 2. *cf. supra l. 13*). Mur. 87 misericordiam spoliatio consulatus magnam ... invidiam ... consulatus ipse nullam. Marcell. 26 ne tua divina virtus admirationis plus sit -ura quam gloriae ([Phil. 1, 7 *reversio*. de orat. 2, 344 sapientia ... et ipsa eloquentia a. -et non minus, iucunditatis (*ad p. 2413, 58*) minus. orat. 11 aliquid. fin. 4, 74 quid. VITR. 7, 11, 1 satis. *al.*]. epist. 7, 1, 2 popularem. SEN. epist. 86, 8 *v. p. 2435, 44*. PLIN. nat. 10, 91 nidi. 34, 44 capita *statuarum*.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVINT. inst. 12, 10, 75 dictum. *v. vol. I 736, 38. 45. 737, 39. 739, 37. 55; cf. et p. 2416, 59. huc fort.*: CIC. Att. 5, 4, 1 res -bit [*Kayser*, -bis *codd.*] mirationem). de orat. 2, 120 illa ... excogitationem non -ent difficilem. 3, 38 quae cognitionem -ent facilem, usum necessarium (fin. 5, 34 ea nec auctoritatem [*ad p. 2413, 25*] ... et cognitionem -ent faciliorem. *sim.*: nat. deor. 3, 93 natura deorum ... quam difficiles explicatus -ret. PLIN. nat. 10, 209 somni quaestio non obscuram coniectationem). orat. 11 reprehensionis aliquid (VAL. MAX. 9, 6 praef. non minus; *opp.* laudis *consequi*). 13 eloquentia ... forensis ... iactationem (*cf. vol. VII 1, 46, 15*) -uit in populo. part. 43 ea defensiones ... in legitimis iudiciis non -ent, in ... disceptationibus -ere possunt. fin. 3, 45 bonum ... crescendi accessionem nullam (*aliter p. 2411, 56*). nat. deor. 1, 45 -et venerationem iustam, quidquid excellit (QVINT. inst. 1, 10, 9 *musice* tantum ... studii et venerationis. CLAVD. DON. Aen. 2, 175 p. 171, 27 templa ... aliquam). Att. 4, 16, 6 aedilitas eius memoriam non ingratam (*cf.* OV. Pont. 4, 8, 48 notitiam ... posteritatis -et *virtus*. QVINT. decl. 256 p. 51, 9 amor ac fides nullam ... oblivionem). epist. 1, 8, 1 ut nullam mutationem ... -ura *res sit*. 10, 28, 1 ut vestrum ... in r. p. beneficium non nullam -eat querelam. 11, 21, 3 quae cautionem non -bunt (*opp.* quae provideri poterunt). CAES. civ. 2, 1, 3 pars ea ... difficilem ... oppugnationem. PVBLIL. O 11 occasio receptus difficiles -et (*i. aegre recipitur*). VERG. catal. 11, 4 quid immeriti crimen -ent cyathi? (*add. ad vol. IV 1192, 23 ubi plura*). HOR. epist. 2, 1, 169 comoedia ... veniae minus (*v. p. 2432, 66*). OV. epist. 6, 6, 7 debebit -ere fidem nostra praedictio (ars 52 nova ... verba. met. 9, 707 res. PETRON. 97, 9 fictae preces. SEN. nat. 7, 10, 2 f. non -et *sq. acc. c. inf.*). fast. 1, 518 tantum fati ... locum. 3, 116 erat reverentia feno, quantam nunc aquilas *legionum* cernis -ere (*sim.*: PLIN. nat. 20, 112 apio gratia in volgo est, namque rami ... in condimentis peculiarem gratiam -ent. QVINT. inst. 10, 1, 88 in *lucis* ... antiqua robora iam non tantam -ent speciem quantam religionem). MANIL. 1, 292 *axis* motum non -et ullum (CLAVD. DON. 8, 25 aqua). VITR. 1, 6, 3 *morbi* curationes (*ibid.* curabuntur. *sing.*: CELS. 4, 2, 5. 5, 26, 1^C^ difficilem ... promptiorem. CHIRON 343 [*Hippiatr. 1 p. 102, 13* οὐκ ἔστιν αὐτοῦ θεραπεία]). 1, 7, 2 *materiae* quibus sint virtutibus et quem -eant usum (2, 1, 8. CELS. 5, 25, 4^B^ multiplicem *catapotia*. QVINT. inst. 8, 6, 47 u. talis allegoriae ... oratio. 10, 7, 19 aut u. ... aut necessitatem. 12, 10, 69. LACT. opif. 6, 10. *cf.* QVINT. inst. 6, 2, 10 nec ... minus artis aut usus hi leniores *affectus* [*ibid.* exigunt]). 8, 6, 5 *aquae* ductio ... hanc -bit expeditionem (*i. ita conficietur*). 10, 2, 1 orbiculi per axiculos versationes -entes (10, 15, 3. 10, 2, 11 liberam). CELS. 7, 4, 3^B^ ⟨non⟩ omni modo res ea desperationem. SEN. contr. 7, 1, 14 apud plerosque disputationem -et (AVG. nupt. et concup. 1, 30, 34^in.^ controversiam). SEN. epist. 86, 8 *aedificia* concursum et admirationem ... cum dedicarentur. QVINT. inst. 6, 3, 11 hoc ... nonnullam observationem. PALLAD. 12, 1, 3 cocturam non ... difficilem. SCHOL. Cic. Bob. p. 129, 29 St. quod ex sua persona -ret offensam, sub aliena ... delitiscat. CLAVD. DON. Aen. 9, 115 *naves* defensionem meam. AVG. civ. 6, 8 p. 261, 15 D. hic morbus (*sc. viros muliebria pati*) ... -et inter illa sacra professionem, quod ... vix -et inter tormenta confessionem.

nota: SEN. clem. 1, 8, 1 quorum ... vitia tenebras -ent (*cf. p. 2434, 65*).

E *inest notio* **praesto** *-endi (cf. p. 2397, 70),* **in promptu** *-endi et* **agenda** *(saepe dicenda, scribenda [inde fere i. q. scire, novisse: infra l. 84. p. 2437, 52. 83]) et* **utenda, adhibenda** (sibi: *p. 2436, 35*): **1** *obi.* **neutr.** (nihil, certum, *pron.*): **nihil** (nihil ..., quod *v. p. 2437, 18. 2438, 17*): PLAVT. Mil. 407 nihil -o certi, quid loquar (CIC. Att. 5, 18, 1 n. certi ... nisi [6, 5, 3 de quo. *cf. infra l. 68*]. 6, 3, 1 n. ... -bam novi [*cf. infra l. 76*]. 11, 19, 2). TER. Andr. 713. ACC. trag. 476 ubi nihil contra (*cf. infra l. 83*) ⟨o⟩rationem ... -uit (*sc. quod diceret*), adsensit silens (ITALA psalm. 63, 9 [Hil. in psalm. 63, 12] ipsos linguae eorum [ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτούς, VVLG. infirmatae sunt. HIL. *infra*: adversus *haec* loqui aliquid ... non -uerunt]). CIC. Tusc. 1, 94 quia ultra n. -emus, hoc longum dicimus. off. 1, 33. LIV. 1, 49, 3 ad ius regni n. praeter vim -bat (OV. epist. 10, 8 quod videant oculi nil nisi litus -ent. fast. 4, 942 quare pereat, nil nisi nomen -et. *al.*). **certum**: *v. vol. III 914, 81 sqq.* (*915, 8 scrib.*: 4, 16, 9 [= 16, 7 M.]. *add.*: CIC. inv. 2, 128 certum quod sequantur nihil -uros. Att. 9, 9, 4. 12, 40, 5). **neutr. pron.** (quid ..., quod? *v. p. 2437, 26. 2438, 19*) **vel adi.**: TER. Ad. 239 unum hoc -o: vide si satis placet (DON. *ad l.* subaudiendum 'quod dicam' vel 'dicere'). Eun. 17 -o alia multa. RHET. Her. 2, 5, 8 num quid -uerit de *eqs.* CIC. Planc. 55 sed neque tu haec -es neque eis confidis (*v. q. adn. Landgraf ad l.*). Att. 1, 13, 1 id ipsum certum. 3, 8, 1 de ... quicquam certi (5, 10, 1). 4, 10, 1 si quid -es certius (4, 12, 1 si q. novi [*cf. supra l. 60*] -es de *eqs.* [LIV. 35, 33, 5 si q. ... aequi se -ere arbitrarentur]. Tusc. 1, 55 nisi q. -es ad haec [dicere *add.* V². *cf. p. 2437, 73*]. div. 1, 85 q. enim -et haruspex, cur *eqs.* VERG. ecl. 3, 52 age, si q. -es [*sc. quod canas.* 9, 32 incipe, si q. -es]). Att. 5, 4, 4 si qua certa -es de Caesare. div. 1, 10 neque -es aliquid, quod *eqs.* fin. 1, 41 nec enim -et nostra mens quicquam, ubi *eqs.* AVG. haer. 88^extr.^ quae contra (*cf. supra l. 61*) *haeretica dogmata* veritas -et. Iob 9, 15 si -uero quippiam iustum. *inde fere i. q. scire, novisse*: CLAVD. DON. Aen. 2, 145 ut ... cetera, quae (*sc. secreta; cf. infra l. 61*) -ere putabatur, fideliter enarraret.

2 *obi.* **subst.**: **a** *res*: **α** *corporeas*: PLAVT. Aul. 233 neutrubi -eam stabile stabulum (*meton., cf. infra l. 9*), si *eqs.* Epid. 531 neque ubi meas spes collocem, -o usquam munitum locum (FANN. or. frg. Iul. Vict. rhet. 6, 4 p. 402, 14. CIC. Verr. II 2, 87 non quo ... locum ..., ubi ea poneret, nullum -ret. CARM. Char. gramm. I 275 [p. 174 Morel] standi. LIV. 21, 5, 9 ad transgrediendum [*v. et l. 30. 41*]. *meton.*: TER. Andr. 320 *v. infra l. 25.* CIC. de orat. 2, 50 suum [2, 64]. 2, 219 quid ... loci. OV. Pont. 2, 7, 42. *cf.* CIC. Att. 5, 15, 1 non -eat satis magnum campum ille ... cursus animi et industriae meae). Rud. 764 ignem. CATO agr. 5, 5 iumenta pabulum -eant. 6, 3 frondem ovibus ... -eas. 9 si aquam -bis (VARRO rust. 1, 11, 2 OV. Pont. 1, 2, 88). 9 si utrumque (*sc. ligni genus*) -bis. 26 privas ... scopulas in dolia facito -eas illi rei, quî ... circumfrices. 30 usque dum -bis (*sc. frondem*). 80 nisi calicem ... cavum -eat *sc. agricola*. 158, 1. VARRO rust. 1, 7, 8 *homines* salem nec fossicium nec maritimum. 1, 23, 5 ut -eas vimina. 3, 5, 9 -o sub oppido Casino flumen, quod per villam fluat liquidum *eqs.* CIC. Verr. II 6, 2 -ent ... provinciam, quo *eqs.* ... ubi *eqs.* OV. met. 4, 215 ambrosiam pro gramine. LIV. 4, 27, 4 planitiem ... vel ad explicandas ... acies satis patentem. TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 475, 5 cuius *dei* soles et imbres tu quoque ingratus -uisti.

β *incorporeas*: PLAVT. Epid. 645 non -o ullam occasionem, ut *eqs.* (VARRO rust. 2, 4, 1 victoriae. *al.*). TER. Andr. 160 si quid consili -et. 320 neque consili locum -o neque ad auxilium copiam. 623 non -o spatium, ut de te sumam supplicium (CIC. div. in Caec. 56 ad dicendum. Verr. I 56 *v. infra l. 40.* off. 1, 119 deliberandi. de orat. 1, 256). Haut. 20 -et bonorum exemplum (CIC. Mur. 66 Phil. 3, 15 *al.*). CATO orig. 83, 8 tempus exercitum ... educendi (CIC. Quinct. 3 vix satis ... ut. Verr. II 2, 2 ad dicendum [Att. 12, 27, 3 satis ... ad cogitandum. LIV. 28, 33, 16 et locum et t. ad fugiendum]. Att. 1, 14, 1 ut huic vix ... epistulae t. -uerim. 2, 23, 1 vacui temporis nihil. NEP. Milt. 1, 6 morandi. *cf.* CIC. Flacc. 75 tantum ... otii, ut *eqs.* [de orat. 1, 164 epist. 12, 30, 1 *al.*]). LVTAT. epigr. 1, 2 perfugium *v. p. 2418, 17* (CIC. off. 1, 58. LVCR. 5, 1186 sibi. *cf.* RHET. Her. 3, 7, 13 in suis ... virtutibus ... praesidium [CIC. Catil. 4, 14 Phil. 11, 20 Tusc. 5, 19. 83]. RHET. Her. 4, 24, 35 subsidium [CIC. Phil. 11, 26 Q. CIC. pet. 13]. Tusc. 2, 4 auxilia e reliquorum philosophorum disciplinis [*v. vol. II 1621, 68 sqq.*]). CIC. Quinct. 86 qui ... causam, cur mentirentur, non -rent (*v. vol. III 677, 11 sqq.*). Verr. I 56 spatium ad dicendum ... vacuosque dies (LIV. 10, 39, 10 diem ad proficiscendum ... -uit; nocte rediit. 24, 7, 11. *cf.* CIC. Mil. 24 ad praeturam gerendam ... plenum annum. LIV. 37, 8, 1 totam hiemem liberam in apparatus belli. ASCON. p. 36, 8 St. ad dicendum accusator duas horas, reus tres). Catil. 1, 3 senatus consultum in te (div. 2, 73 decretum). Phil. 1, 36 populi ... iudicia multa ambo -etis, quibus vos non satis moveri permoleste fero (SEN. contr. 10, 2, 2 patriae iudicium -o, patris perdidi. contr. exc. 4, 8 p. 241, 14 -o iudicia tua). fin. 1, 10 qui vel utrisque litteris (*graecis et latinis*) uti velint vel, si suas -ent, illas non magnopere desiderent. nat. deor. 3, 14 angi nec -ere ne spei quidem ... solacium (LIV. 5, 51, 1 exilii). ad Q. fr. 2, 10, 1 scribendi ... argumentum (2, 15, 4 ὑπόθεσιν scribendi egregiam -es. quos tu situs, ... quos mores, quas gentes ... -es!). CAES. Gall. 1, 7, 3 aliud iter (*sc. quo uti possent*) ... -bant nullum (4, 33, 2 expeditum ad suos receptum. BELL. Alex. 31, 5 ceteri faciliorem fugam -uerunt. Hisp. 30, 6 ut magno ... periculo accessus eorum -retur. NEP. Hann. 12, 3 exitus). NEP. Att. 2, 4 *versurae faciendae* condicionem aequam. SEN. contr. 7, 7, 6 quaeris ante actae vitae crimina? non -o (*sc. quae obiciam*). DECRET. imp. Marc. Call. dig. 4, 2, 13 petitiones (SVLP. SEV. dial. 3, 11, 8). TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 550, 3 de *resurrectione* -entes interrogationem. VVLG. exod. 33, 7 qui -bat aliquam quaestionem. iud. 3, 19 verbum secretum -o ad te. *al. passim.*

b **homines**: **α** *testes, fidei datores* (*cf.* DON. Ter. Andr. 350 'me vide' ... me specta fidei datorem, *ut dici solet* 'me -es, me respice'. Phorm. 711): PLAVT. Poen. 971 ad eam rem testes (CIC. ac. 2, 81 verum testem). CIC. Brut. 61 nec vero -o quemquam antiquiorem, cuius ... scripta proferenda putem. ac. 2, 75 quid eos colligam, cum -eam Chrysippum? Att. 12, 18, 1 -o ... auctores, qui dicant *eqs.* (LIV. 8, 4, 10 idoneos *c. acc. c. inf.* [8, 30, 7. 9, 36, 3. 10, 5, 3]. MOD. dig. 48, 10, 33 nullo auctore -to). 14, 17^a^, 6 proponam tibi claros viros, quod facere solent qui hortantur? neminem -o clariorem quam te ipsum. *speciatim in scriptis* (*cf. p. 2434, 1 sq.*): TERT. pudic. 18 p. 259, 13 -es (*cf. p. 2437, 2*) ... in psalmis beatum virum, qui *eqs.* resurr. 36^extr.^ dominum confirmantem ... resurrectionem (adv. Hermog. 32^in.^ Sophiam ... dicentem. AVG. in psalm. 26, 2, 7^extr.^). 39 p. 81, 26 Paulum ... fidei suae professorem. adv. Marc. 5, 11 p. 610, 10 et universa benedixit — -es Genesim — et ab universis benedicitur — -es Danihelem. TERT. pudic. 21 p. 269, 24 paracletum ... -o dicentem: 'potest *eqs.*' AVG. in psalm. 64, 5 -emus dominum dicentem *eqs.* **β** *alios*: CIC. div. in Caec. 4 -ere eos actorem Q. Caecilium. Catil. 4, 18 -etis consulem ad salutem vestram reservatum (4, 24 consulem, qui *eqs.*). 4, 19 universum p. R. ... unum atque idem sentientem. Phil. 7, 20 eos consules -emus, eam populi R. alacritatem, eum consensum Italiae, eos duces,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eos exercitus, ut *eqs.* Att. 7, 1, 8 coeperas eum mihi placare; perfice. -es Scrofam, -es Silium (*sc. qui te adiuvent. item* epist. 15, 14, 5 -es Paullum nostrum nostri cupidissimum, est Curio, est Furnius). 7, 5, 3 de ceteris rebus -es Dionysium (*sc. quem interroges*). 7, 22, 2 Terentiam -bis Idibus (*sc. quacum loquare*). 16, 16ª, 3 paucos aeque ... amantes me -ere. POMP. Cic. Att. 8, 12ᶜ, 1 quot in praesentia cohortes contra te -eat Caesar. VERG. ecl. 7, 14 neque ego Alcippen neque Phyllida -bam, ... quae *eqs.* Ov. met. 15, 609 quem poscitis, ... -etis (*i. adest*). LIV. 31, 15, 4 *capessendum esse bellum*, dum se, dum Rhodios -rent. SEN. epist. 18, 2 si te hic -rem. *al. passim.*

nota: c. part. praes. (*fere pro subst.*): VVLG. eccles. 4, 10 cum ceciderit, non -et sublevantem se. Ier. 30, 17 non -bat requirentem.

3 *c. enunt. relat. aut interrog.*: a *inducto per* ***pron.*:** *α verbo* -endi ***negato*:** **quod:** PLAVT. Capt. 463 quod edit, non -et (Trin. 564 det. RHET. Her. 2, 27, 43 dicant. CIC. Att. 4, 4ª non quo -rem, q. tibi ... scriberem [7, 15, 1]. Q. CIC. Cic. epist. 16, 26, 2 scribas [quid *var. lect.*]. LIV. 6, 17, 3 responderet. *al.; cf. et p. 2438, 54*). TER. Haut. 224 q. respondeam, nihil -o (RHET. Her. 4, 10, 14 perderet. CIC. Verr. II 1, 71 diceret. Rab. Post. 7. Mil. 30 defendam. leg. 3, 12. nat. deor. 1, 12 sequantur. Att. 7, 21, 3 scribam [*saepe* Att., *interdum var. lect.* quid]. 13, 10, 3 agam [HOR. sat. 1, 9, 19]. *al.* [*cf. et p. 2435, 67. 2438, 55*]. LIV. 6, 15, 11 nihilo magis, q. respondeam, -o, quam *eqs.*). CIC. Cato 68 senex ne q. speret quidem -et (Att. 9, 12, 4 quid *M.* ITIN. [Silv.] 19, 12 ut nec ipsi -rent ... q. biberent). TER. Eun. 475 num quid -es, q. contemnas (DON. invenisti)? CIC. S. Rosc. 104 ecquid -es, q. dicas? (Tull. 31 quid -res, q. diceres? div. in Caec. 59 quid possis dicere, quam ob rem ... anteponare? Verr. II 1, 114 q. reprehendas. Phil. 2, 8 q. mihi opponas. 12, 13). **quid** (*cf. Gaffiot, Pour le vrai Latin, Paris 1909, 72 sqq.*): PLAVT. Mil. 407 nihil -o certi q. loquar *v. p. 2435, 58* (CIC. Att. 7, 19 scribam [quod *var. lect., item* CAEL. Cic. epist. 8, 2, 2. 14, 6, 1 quod *edd.*]). CIC. inv. 2, 132 neque quid sequantur -uros ([off. 2, 7, *cf. supra l. 21*]. Verr. II 2, 69 neque ... q. responderet, -uit. 4, 51. Att. 3, 8, 2 q. scribam [epist. 9, 10, 1 quod *var. lect., item* 14, 2, 1]. 5, 5, 1 mandem [5, 6, 2; quod *utrubique edd.*]. 6, 3, 3 vellem. 7, 6, 1 exspectem [quod *edd.*]. VERG. ecl. 2, 2. Ov. met. 13, 247 *MN* [quod *edd.*]). S. Rosc. 45 quid arguas, non -es (Q. Rosc. 8 fingat. Caecin. 31. 34. 36. Phil. 3, 26 suspicer. part. 103 defenderet. Att. 7, 13ᵇ, 7 nondum -o, q. ad te scribam [quod *edd., item* 11, 19, 1 *et* 13, 15. epist. 9, 3, 1 quod *var. lect., item* 11, 8, 1. 11, 25, 1. 16, 6, 1 quam quo -erem. *cf. supra l. 16*]. Att. 7, 15, 1 non quo -erem ... q. [quod *edd.*] scriberem [*cf. supra l. 16*]. 7, 19 q. agam. NEP. Epam. 8, 1 *al.*). epist. 12, 3, 1 utinam -rem, q. vobis darem consilii! **quî:** CAECIL. com. 127 si linguas decem -eam, vix -eam satis, te qui laudem. RHET. Her. 4, 6, 9 neque -eat, qui *eqs.* **quemadmodum:** CIC. Verr. II 4, 28 q. te expedias (Caecin. 36 q. te restituat). **quo:** CIC. Phil. 2, 62 q. se verteret (2, 74. CAES. Gall. 4, 38, 2 q. se reciperent. Ov. ars 2, 90 q. sustineatur). ***al.*:** CIC. de orat. 2, 79 nisi, et quid diceret et quibus verbis ..., -ret et ea meminisset. Lael. 22 nisi -res, qui illis aeque ac tu ipse gauderet. off. 3, 84 non -o, quae maior utilitas ... esse possit (*syn.* invenio). Att. 1, 16, 16 non -bam idoneum, cui darem. *passim.* *inde fere i. q. scire, novisse* (*cf. infra l. 83. p. 2435, 55*): HIER. epist. 34, 1, 3 me de Origenis commentariis quid senserit, non -ere.

β verbo -endi ***non negato*:** PLAVT. Asin. 188 si ... -eas, **quod** des ([TER. Eun. 1078 CIC. Verr. II 4, 59 *al.*]. TER. Andr. 918 q. moneam. CIC. Verr. II 4, 28 -res, q. defenderes. ac. 2, 94 si -es, q. liqueat. Tusc. 5, 21 -o paulum, q. requiram. de orat. 2, 241 narrare possis. Att. 3, 10, 3 q. exspectem istinc, magis -o, quam q. ipse scribam. 10, 4, 12 scribam [12, 42, 1. 16, 15, 3]. epist. 7, 3, 6 q. [quid *al.*] diceres. CAES. Gall. 5, 26, 4 *v. l. 78.* SEN. contr. 2, 1, 4 -emus, q. divites rogent. *al.; de* AVG. *v. Corp. Vind. 53, 387*). PLAVT. Aul. 187 sat -es, **quî** bene vitam colas (Trin. 355 TER. Eun. 488. PACVV. trag. 61 istam q. distinguam inter vos geminitudinem). TER. Andr. 498 **quid** agam, -o ([DON. *ad l.* quid respondeam scio]. CIC. div. in Caec. 10 q. sequi possitis. Phil. 2, 38 q. [quod *Madvig*] sequeretur. nat. deor. 3, 64 de *dis* -o ipse, q. sentiam, non -o autem, q. tibi adsentiar. LVCR. 1, 758 utrumque quid a vero iam distet, -bis. LIV. 26, 13, 7 ut ex eo, quid speretis, -eatis). Phorm. 433 -bis, quae tuam senectutem oblectet. RHET. Her. 2, 24, 37 quibuscum iocari possis (CIC. Lael. 22 quicum omnia audeas sic loqui ut tecum. off. 2, 39). 4, 56, 69 viam quam sequamur. CIC. Verr. II 2, 175 quos producam. II 2, 180 quae laetere. har. resp. 30 quae velim dicere (fin. 1, 28 ad haec ... -o quae velim *sc. dicere* [*cf.* Tusc. 1, 55 *p. 2435, 78*]. Att. 1, 6, 2 quae te scire vellem). ac. 2, 69 qui se audirent. fin. 2, 119 ad quos ista referam. 4, 51 vitam beatam -ere, in quo iure possit gloriari. Cato 85 haec -ui, de senectute quae dicerem (div. 1, 131 Lael. 104. *cf. p. 2438, 29*). de orat. 3, 87 qui docere possit. Att. 2, 19, 5 si perfidelem -bo, cui dem. CAES. Gall. 5, 26, 4 quae (quod *β*) de re communi dicere vellent (1, 30, 4 quasdam res, quas ... petere vellent). 4, 2, 1 ut, quae bello ceperint, quibus vendant, -eant. Ov. ars 2, 34 materiam, qua sis ingeniosus, -es. *passim.* ITALA Ioh. 8, 6 (cod. e) ut -rent, quomodo eum accusarent (ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν, VVLG. ut possent accusare. *cf. p. 2438, 43*). *inde fere i. q. scire, notum -ere* (*cf. supra l. 52. p. 2435, 84*): AVG. serm. 184, 1ⁱⁿ· quid ... nobis praestiterit tantae sublimitatis humilitas (*Christus natus*), fides -et Christianorum, remotum est a cordibus impiorum.

b *inducto per* **unde, ubi** (*cf. p. 2435, 82. 2436, 5*), **cur** (*cf. p. 2435, 79. 2436, 40*), **quare** (*cf. p. 2435, 67*), **quod:** *α verbo* -endi ***negato*:** **unde:** PLAVT. Cist. 671 neque u. auxilium expetam -o (Poen. 185 neque id u. efficiat -et. Pseud. 399 neque exordiri *telam doli* u. occipias -es neque *eqs.* CATO agr. 38, 4). CATO agr. 151, 4 si non -bis, u. inriges (*nota ellipsim* [*cf. infra l. 23*]: COMM. instr. 7, 30, 5 refoveatur pauper, qui non -et unde. *cf. infra l. 10*). **ubi:** VARRO rust. 3, 14, 2 neque -eas, in opaco u. facias (LVCR. 2, 91. *nota ellipsim* [*cf. l. 8. 23*]: ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 p. 186, 13 nullum laborem -entes, quia nec -ent ubi, eo quod totum harena sit). CIC. fin. 4, 69 sapientia, pedem u. poneret, non -bat (Att. 13, 2, 2 pedem u. ponat in suo, non -et. nat. deor. 2, 125). off. 1, 178 nisi ... u. triumpharet, esset -urus. **quare:** RHET. Her. 4, 39, 51 quare velit in vita manere, non -bit. CIC. div. 2, 37 quid -es, q. putes *eqs.* (SEN. contr. 7 praef. 8 quid -o, q.). **quod:** CIC. fin. 2, 23 nihil -rem, q. reprehenderem *eqs.* (Cato 13). Tusc. 1, 99 *non* iis ... -o q. suscenseam. SEN. contr. 7, 8 (23), 11 quid -et, q. ... recuset? *β verbo* -endi ***non negato*:** PLAVT. Asin. 234 -o, **unde** istuc tibi dem (Trin. 158. EPIST. Timarch. Cic. Verr. II 3, 155 -es, sumptum u. facias. CIC. har. resp. 29 si -uerit u. tibi solvat [LEX Burg. lib. const. 19, 7 u. solvat. *cf. infra l. 80. nota ellipsim*: PETRON. 45, 6 -et unde. *cf. supra l. 8. 10*]). PLAVT. Truc. 878 quando, **quor** cures, -es (*v. vol. IV 1448, 51 sqq.*). CIC. Catil. 1, 26 -es, **ubi** ostentes *eqs.* CIC. fin. 1, 62 plus -et sapiens, **quod** gaudeat, quam quod angatur.

4 *c. inf.* (*cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 50 sqq. Schmalz-Hofmann⁵ 558. cf. etiam p. 2454, 12 sqq.*): **a *c. obiecto*:** *α neutr. pron.*, nihil: CIC. nat. deor. 3, 93 haec fere dicere -ui de natura deorum ([*cf. p. 2437, 76*]. COLVM. 5, 8, 7. GELL. 3, 1, 8 ecquid. VVLG. Luc. 7, 40 aliquid [*gr. in bibl. ubique* ἔχω *c. inf.*]). Att. 2, 22, 6 de re p. nihil -o ad te scribere (APVL. flor. 6 p. 22 nihil -et adferre. CIL VI 27196, 7 de cuo nihil queri -o). Ov. trist. 1, 1, 123 plura ... mandare. GELL. 20, 10, 2 si quid ... quaerere -es. ITALA Luc. 24, 41 (codd. d, ff, l) -etis hic aliquid manducare? (βρώσιμον, VVLG. quod manducetur). VVLG. Ioh. 8, 26 multa -o de vobis loqui (16, 12 loqui vobis [ITALA Tert. monog. 2 quae loquar ad vos]). act. 23, 17 -et ... aliquid indicare illi. AVG. psalm. c. Don. 129 quid -etis respondere? RVSTIC. c. aceph. p. 1204ᴮ -o ... non pauca proferre. *β subst.* (*cf. et* STAT. Theb. 6, 160 *p. 2455, 1*): TERT. praescr. 42, 3 accusationem eloqui non -ent. HERM. vulg. vis. 2, 4, 2 -o aliqua verba adicere (addere *Pal.*) tibi (ἔχω ... ῥήματα προσθεῖναι). VVLG. Ioh. 4, 32 ego cibum -o manducare. act. 28, 19 gentem meam ... accusare. INSCR. christ. Diehl 4306ª de quo nuncquam quaerellam -ui referre.

b *sine obiecto*: TERT. spect. 5ⁱⁿ· illa ... vox: 'non -o aliud quo vivam' ... repercuti potest: 'vivere ergo -es?' (*i. -es unde vivas? cf.* Ps. ORIG. tract. 3 p. 28, 24 vesci). ITALA Luc. 14, 14 (Cypr. testim. 3, 1 Iren. 5, 33, 2, codd. c d e = VVLG.) non -ent (unde *add.* Cypr. *cod. A*, ITALA cod. ff) retribuere tibi (οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναι). RVSTIC. c. aceph. p. 1192ᴰ non -uit recusare fateri, quod *eqs.* (*i. non -uit, cur recusaret*).

c *nota:* ***in enunt.*** (*v. Schmalz-Hofmann⁵ 721³*): *α rel.*: [*in corruptelis* (*exempla pertinent ad 3 a*): LIV. 41, 27, 4 neque aliud quod agere (ageret *edd.*) in provincia cum -uisset. SEN. contr. 9, 1, 2 *nihil* -uit quod dare (daret *edd.*) pro patre]. ITALA Luc. 7, 40 (cod. d) -o tibi quod (ἔχω σοί τι εἰπεῖν, VVLG. aliquid) dicere (Tit. 2, 8 [codd. d e] nihil -ens q. [*om.* VVLG.] d. de nobis malum. CAPITOL. Maximin. 29, 5 de quo nos nil amplius -emus q. d. CONC.ˢ II 2, 1 p. 67, 6 [*II 1, 1 p. 167, 10* ἔχομέν τι περὶ τούτων εἰπεῖν]). PELAG. in Rom. 13, 1ᵉˣᵗʳ· ut ... -eant quod timere (*at* 13, 3 non -et q. timeat). ENNOD. opusc. 1, 47 p. 274, 5 -emus quod tueri. GREG. M. epist. 6, 63 p. 440, 3 respondit nobis dicens 'non -o quod vobis dare'; ... miror, si ... quod ... debeat dare non -et. ITALA Ioh. 4, 11 (cod. c) neque in quo haurire -es (οὔτε ἄντλημα ἔχεις, VVLG. in quo haurias). PELAG. in I Cor. 11, 2 auctoritatem legis non -et quam proferre. in II Cor. 8, 14 cum non -et cui dare (*cf. l. 71. 75; seq.* vel a quo dare doceatur). AVG. serm. 128, 6, 8ᵉˣᵗʳ· non -et contra quem concupiscere. serm. coll. Morin 1930 p. 416, 10 ut -eat quem semper visitare. Ps. PRIMAS. in I Cor. 5, 2 non -et per quem operari (PELAG. p. q. operetur). GREG. M. epist. 2, 45 p. 144, 8 apud quem agere non -ere. 5, 54 civitati illi quem dare Maximiano ... similem non -emus. ITALA Eph. 4, 28 (codd. d e, Aug. de serm. dom. 2, 17, 57) ut -eat, **unde** tribuere (VVLG. u. tribuat, AVG. *infra*: quod ... possint t. [Luc. 14, 14 *v. supra l. 48*]. ANON. Vales. 14, 82 qui ... non -uissent u. dare [GREG. M. epist. 1, 42 p. 64, 11. *cf. l. 66, 71*]. PELAG. in Rom. 3, 19 non -ent u. gloriari [5, 4 p. 42, 18 S. -emus ... u. ... gloriemur]. MAR. MERC. Conc.ˢ I⁵ p. 16, 39 u. mundari ... non -ent. Ps. AVG. quaest. test. I 112, 16 non -et u. res constitui. ARNOB. in psalm. 123 p. 526ᴬ -es u. vincere. LEX Burg. lib. const. 12, 3 si ... solutionem ... u. solvere [*cf. supra l. 22*] non -uerit [GREG. M. epist. 7, 13]. RVSTIC. c. aceph. p. 1224ᶜ -es u. ostendere, quod ..., an non?). HIER. tract. in psalm. I p. 61, 1 non -bamus ubi requiescere.

β interr. aut indef.: ITALA Luc. 12, 4 (cod. d) neque -ent iam amplius quid facere (μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι). AMBR. in

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 118 serm. 3, 26, 2 si non -ret quid afferre. AVG. psalm. c. Don. 34 non -ent quid respondere (142 per quos regnare. 211 quid dare). c. Petil. 3, 59, 72 in. quid dicere non -etis (EVOD. fid. 38. RVSTIC. c. aceph. p. 1187 B -es q. d.?). in psalm. 74, 7 in. non -retis quid facere. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 106, 2 ut ... -eamus, qualiter ... defendere (*at* 149, 22 qualiter ... dirigamus). VITAE patr. 3, 14 non -o quid bibere.

5 ***c. locut. finali:*** **a** in *c. acc.*: CIC. epist. 9, 20, 1 ad illam tuam lautitiam, ... cum in sumptum -bas *i. cum -res, unde in sumptus pecuniam sumeres* (VVLG. I Macc. 3, 30 timuit, ne non -ret in sumptus et donaria [μὴ οὐκ ἔχῃ ... εἰς]). **b** *gerund.* (ad *c. ger.*): SEN. dial. 2, 13, 3 statum eius non magis -ere quicquam invidendum quam eius, cui *eqs.* nat. 2, 59, 11 nihil -ere te ... perdendum. AVG. in psalm. 39, 20 extr. si -es aliquid gaudendum. VICT. VIT. 2, 48 se -ere aliquid secreti genus intimandum. CONC.S II 2, 1 p. 45, 10 si quid docendum -ent de praesenti negotio ..., dicant (*II 1, 1 p. 85, 13* διδάσκειν ἔχουσιν). VVLG. gen. 1, 30 ut -eant ad vescendum (εἰς βρῶσιν). Luc. 14, 28 computat sumptus ..., si -et ad perficiendum (εἰς ἀπαρτισμόν). AVG. immort. 8, 14 oportet ... facientem melius aliquid -ere ad faciendum, quam est id, quod facit.
c ut (*exempla huc referre maluimus, quamquam obiecta partim pertinent ad 2*): CIC. Quinct. 78 -es ... causam, ut (VELL. 2, 44, 2). ac. 2, 91 quod sit *eqs.* ... quid -et, ut queat iudicare? VVLG. Ioh. 5, 7 hominem non -o, ut ... mittat me in piscinam (οὐκ ἔχω ἵνα). II Petr. 1, 15 dabo ... operam ... -ere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis (ἔχειν ὑμᾶς ... τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι).

F *fere i. q.* ***adhibere*** (sibi: *l. 33*): **1** *res*: **a** *incorporeas*: RHET. Her. 2, 19, 30 de ... partibus ... haec ... ratio est -enda (3, 9, 16 rationem in disponendo. CIC. oratt. *46 ies*. phil. *33 ies*. epist. rhet. *passim. al.*). 3, 10, 8 in confirmatione et confutatione argumentationum dispositiones huiusmodi convenit -ere. 3, 19, 31 (*in praeceptis memoriae*) et magnitudine modica et mediocres locos -ere (*syn. antea* comparare) oportet (32). VARRO rust. 3, 16, 27 -enda cura, ut (3, 17, 6 maiorem c. sibi -bat, ne *eqs. ibid.* quam ego -o, ne *eqs.; v. vol. IV 1460, 2 sqq.*). CIC. Verr. II 1, 16 vim in inquirendo tantam -ui, quantam mihi lex dabat, non quantam -ere poteram ipsorum studio. 5, 42 -uit ... diligentiam in eo (*bello*) singularem (Lael. 89 omni ... hac in re -enda ratio et diligentia est, ut *eqs.* CELS. 7, 12, 5 magna diligentia per omnem curationem -ta, ne *eqs.*). 5, 176 quibus excusationibus antea ... studium tuum defendere solebas, earum -ere in hoc homine nullam potes. VITR. 4, 2, 2 divisiones triglyphorum ... -ere in Doricis operibus coeperunt (SEN. contr. 10, 5, 13 similem divisionem in Parrhasio -uit ei, quam -uerat Latro *eqs.*). SEN. contr. 2, 2, 9 quod -uisse nos ius iurandum putas? tu nobis religiosum nomen fuisti. 2, 6 (14), 9 in narratione hunc colorem -uit (7, 2, 10. 9, 1, 14). CELS. 3, 23, 4 eo genere victus -to (adhibito *Marx*), qui *eqs.* LAMPR. Alex. 41, 5 voluptates scaenicas in convivio numquam -uit. modum *v. infra l. 55.* **b** *corporeas*: PLIN. nat. 20, 185 anesum adversus scorpiones ex vino -etur. HERM. vulg. vis. 3, 7, 5 an hi ... lapides ... -buntur in turrim hanc? (ἔχουσιν τόπον εἰς, Pal. habebunt locum in t. h.). **2** *animantes*: VARRO rust. 1, 1, 8 hi sunt *scriptores*, quos tu -ere in consilio poteris, cum *eqs.* (*v. vol. IV 461, 3 sqq.*). *c. dat.*: SALL. epist. Mithr. 8 Eumenem -tum custodiae agri captivi ex rege *servum* effecere. PAVL. FEST. Gloss.L IV p. 267 b (148 M.) mulus vehiculo Lunae -etur.

IV *fere i. q.* ***(ob)servare:*** PLAVT. Curc. 300 modus -eri non potest (TER. Andr. 95 suae vitae. CORNELIA epist. frg. 2 ei rei. CIC. fin. 2, 27 -bit modum. SALL. Catil. 11, 4 neque modum neque modestiam victores. LIV. 31, 37, 5 in insequendo. *cf.* RVT. LVP. 2, 15 finem ... cupiendi. CELS. 3, 18, 15 -ta ... moderatione [CASSIOD. var. 1, 16, 3. 7, 45, 2. 9, 7, 6]). CIC. ac. 2, 58 -o ... regulam, ut *eqs.* PVBLIL. L 7 concordiam (VVLG. II par. 16, 3). F 17 fidem (PROP. 2, 24 b, 42. 3, 6, 6). SALL. Catil. 31, 2 neque bellum gerere neque pacem -ere (OV. met. 9, 95 dum flumina pacem et placidos -eant lapsus. LIV. 21, 44, 5 cum quibus bellum, cum quibus p. -eamus [24, 28, 7. 31, 7, 2]. SEN. Herc. O. 64. PORPH. Hor. epod. 7, 11 inter se. CYPR. domin. orat. 24 cum fratribus). Iug. 80, 2 ordines -ere, signa sequi. 99, 1 silentium (CELS. 8, 7, 6 CVRT. 8, 1, 23 HERM. Pal. vis. 3, 1, 6 MAXIMIN. c. Ambr. 99. CONC.S I 5 p. 250, 11 taciturnitatem [*I 1, 6 p. 111, 7* σιωπᾶν ἐλέσθαι]. CASSIOD. hist. 6, 23 p. 1045 C -ta taciturnitate discessit. BENED. reg. 7). VERG. ecl. 3, 42 tempora, quae messor ... -ret. CELS. 1, 1, 1 varium -ere vitae genus, modo ruri esse, modo in urbe. 3, 6, 15 requies -enda (quies adhibenda *J*) erit (AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 371, 22). TAC. hist. 2, 38 rebus modicis aequalitas facile -batur. VLP. dig. 27, 10, 1 pr. qui neque tempus neque finem expensarum -et. TRYPH. dig. 23, 2, 67, 4 discrimen (MARCIAN. dig. 48, 8, 1, 2 non -ta differentia. VVLG. Ezech. 22, 26 inter sanctum et profanum ... distantiam). HERM. vulg. mand. 1 abstinentiam (ἐγκρατεύσαι, Pal. tene). 2, 1 simplicitatem (ἔχε, Pal. tene). IVST. 32, 4, 11 pudicitiam. PELAG. in I Tim. 1, 8 *legem*. VVLG. Esth. 16, 22 hanc -etote diem et celebrate eam. prov. 5, 23 disciplinam. HESYCH. in lev. 15, 31 p. 980 D haec. EPIST. pontif. 937 (*a. 554*) Conc.S IV 2 p. 144, 24 omnia, quae placuerunt *synodo* (*Mansi 7, 290 C* στοιχεῖν ... πᾶσι). 145, 43. 146, 2. 11. VITAE patr. 3, 197 mandatorum dei opera non -bunt; *syn.* mandata ... implere (*Cotelier p. 509 A* οὐκ ἔχουσιν ὅλως ἔργον [*altera vers.*: 6, 1, 14 non -bit operationem generatio illa]). CORIPP. Ioh. 7, 65 foedera.

c. adv. fere i. q. in consuetudine -ere: CATO agr. praef. 1 maiores nostri sic -uerunt ... furem dupli condemnari (MART. CAP. 8, 816 sicque -eatur, cum dixero. *huc, ut videtur*: MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 8 p. 713 iam prosecutus [*i. assec-?*] es in testimoniis quae protuli ..., quod et ipse sic -eas [*sc. de fide?*]). VARRO rust. 1, 15, 1 serunt alii circum pinos, ut -et uxor in Sabinis, alii cupressos, ut ego -ui in Vesuvio, alii ulmos, ut multi -ent in Crustumino (frg. Prisc. gramm. II 524, 2 ut -ent Parii). CIC. Att. 3, 23, 3 cum semper ita -tum observatumque sit (LIV. 1, 8, 2 ita -uisse Etruscos. SPART. Carac. 7, 3 ita nunc quoque a Carrenis ... -eri, ut *eqs.*). AVG. in psalm. 58 serm. 1, 10 in. gallina quomodo hoc -et? PS. APVL. Ascl. 37 aliis quae colenda videntur, ... apud alios dissimiliter -entur.

V *fere i. q. aliquem aliquo modo* ***tractare*** (*cf. p. 2447, 62. subi. plerumque animantes; res: l. 40. 66*): **A** *animantia* (*c. adi., part. praed. v. p. 2429, 58 sqq.; c. dat. fin. v. p. 2422, 31 sqq.*): **1** *acced.* uti, quo modo: PLAVT. Capt. 314 uti tu me hic -ueris, proinde illum illic curaverit. Poen. 1246 quo ... modo huius filias apud vos -eatis servas. item, secus, ita: TER. Ad. 50 ille ut item contra me -eat (VARRO rust. 2, 7, 15 equi *variorum generum* ... non item sunt ... -endi). Hec. 279 numquam secus -ui illam ac si ex me esset nata. PVBLIL. J 16 ita amicum -eas, ... ut *eqs.* [TER.] Andr. alt. exit. 15 ut -tus antehac fui tibi. AVG. civ. 1, 9 p. 14, 24 D. qui *eos* sic -eat, ut -endi sunt. **2** *acced.* bene, male, *sim.*: **bene:** PLAVT. Aul. 372 ut bene me -rem filiai nuptiis (Merc. 549 hanc se b. -ere aetatem *sc. senectutem* nimiost aequius. PETRON. 38, 11. *cf.* GELL. 3, 1, 12 corpore ... est b. -to ac strenuo. *cf. p. 2462, 23*). *alqm.*: Curc. 698 bene et pudice me domi -uit. *v. etiam vol. II 2115, 16 sqq., ubi nota* PLAVT. Men. 801 (*v. p. 2429, 70*). se (*vol. II 2113, 67 sqq.*): *v. p. 2451, 60 sqq.* **male:** PLAVT. Men. 569 quid ego nunc cum illoc agam? :: ... male -eas. Most. 709 quam me -et m. Trin. 269 quos miseros maleque -eas [*aliter* Pseud. 133 *v. vol. IV 44, 14*]. LVCIL. 279 hanc vult m. -ere, ulcisci. CAES. civ. 1, 63, 2 equitatu *hostes*. 1, 81, 5 his eos suppliciis. NEP. Eum. 12, 1 TIB. 1, 4, 76 GELL. 10, 6, 2. *sine obi.*: CELS. 3, 20, 2 *medicos* sine usu m. -ere *sc. aegros*. HIST. Apoll. 20 in. rec. A es nondum mulier et (*i. et tamen*) m. -es („*gleichbedeutend mit dem portugiesischen* '*tens maldade*' = *du bist schon maliziös*" *Dias, BphW. 1913, 799*; nondum mulier et mala *rec. B*). *i. q. sollicitare; subi. sunt res ad animum magis pertinentes, facta*: PLAVT. Rud. 198 erile scelus me sollicitat, eius me impietas m. -et. TER. Andr. 436 hoc. 940 *scrupulus*. Hec. 606 res. LVCR. 3, 826 quod. SEN. epist. 95, 3 divitiae (*syn.* discruciant). 104, 9 m. te -bit ille consul factus. AVR. Fronto p. 75, 23 N. Aristonis libri me ... bene accipiunt atque idem -ent m. *pass.*: DON. Ter. Andr. 940 dignus, qui m. -earis. *res magis ad corpus pertinentes*: PACVV. trag. 277 te aetas. CELS. 1, 5, 1 lippitudines, *alii morbi; syn.* torquet. 2, 1, 14 *al.* (*sine obiecto*: 4, 10, 1 *tussis* solet interdum per se quoque m. -ere. 4, 17, 1 renes ... diu). 7, 7, 7 A idque assidue male -et oculum). *pass.*: APVL. flor. 23 p. 103 m. morbo -eri. *acced. alia adverbia*: PLAVT. Asin. 78 illam mater arte contenteque -et (SALL. or. Macri 13 *vos* artius). Poen. 235 munditer nos -emus. TER. Ad. 46 semper parce ac duriter se -ere. CIC. Verr. II 5, 70 ut is victu ... quam liberalissume commodissumeque -retur (β, ut ei victus ... adhiberetur α. SALL. Catil. 11, 5 exercitum ... luxuriose nimisque liberaliter. Iug. 103, 5 accurate ac liberaliter. LIV. 2, 22, 7 -ti. 37, 34, 7 neque liberalius neque benignius -eri colique adulescentem, quam cultus est, potuisse. *al.*). LVCR. 5, 1394 iucunde corpora. SALL. Iug. 113, 2 benigne (LIV. 37, 34, 7 *v. l. 56.* IVST. 36, 1, 6 et iuxta cultum pristinae fortunae. *vol. II 1905, 38 sqq.*). OV. ars 2, 539 (*rectius fort. p. 2449, 40*). LIV. 29, 8, 6 superbe et crudeliter -ti fuerant (CVRT. 8, 10, 11 qui s. -ti rebellassent). 34, 12, 7 comiter. 36, 14, 7 captivis indulgenter -tis (FLOR. epit. 1, 18, 15 captivos. PANEG. 12 [2], 8, 2). 39, 1, 4 solute ac neglegenter (SEN. epist. 63, 9 neglegentissime amicos). CELS. 3, 2, 4 temere -tus (*opp.* recte curatus). SEN. epist. 96, 5 quos ... quies ... molliter -et (TAC. ann. 1, 54, 2 populum per tot annos m. -tum. PLIN. epist. 5, 19, 1 tuos). CVRT. 3, 12, 21 *illas* tam sancte -uit, quam si *eqs.* (4, 10, 33 caste sancteque -tam esse). TAC. hist. 1, 22 intimi libertorum servorumque corruptius quam in privata domo -ti. ann. 2, 10, 1 hostiliter. 3, 13, 1 ambitiose avareque -tam Hispaniam (13, 30 avare). 13, 37 frustra (*v. vol. VI 1, 1430, 76 sqq.*). PLIN. epist. 2, 6, 2 gradatim amicos (*cf.* nullo discrimine *p. 2441, 12*). VLP. dig. 12, 4, 5, 3 diligentius servum (LEX Visig. 8, 5, 7 animalia *inventa*). TERT. pall. 4 p. 356, 25 *lecticis* in publico quoque domestice ac secrete -bantur *matronae*. AVR. VICT. Caes. 41, 24 obsides ... cultius. EVTR. 6, 13 honorifice ... -tum (HIL. syn. 78 extr. legationem). DICT. 1, 2 largiter magnificeque. RVFIN. Basil. reg. 115 si oportet aequaliter -eri *utrosque* (AVG. in psalm. 93, 1 in. *deus videtur* aequaliter -ere bonos et malos). AVG. c. Petil. 2, 92, 104 in. amicissime -tus est. QVODV. symb. 27, 16 Migne 40, 647 digne -tus non est. DRAC. Orest. 135 non ita indigne. **3** *acced.* pro, in loco, *abl. substantivi modalis*: PLAVT. Most. 386 vos pro matula -bo, nisi mihi matulam datis (*inc.*: Truc. 867 me quasi pro derelicta sis -urus [*v. edd.*]. *cf.* pro ancilla *p. 2427, 43. 2445, 43.* pro hoste *p. 2445, 46.* TER. Ad. 49 pro

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meo). CIC. Phil. 2, 98 eos -es in loco patrui (*cf. p. 2448, 52*). CAES. Gall. 5, 54, 4 quos praecipuo semper honore Caesar -uit (TAC. hist. 1, 8 non eodem h. -tae. ann. 14, 6 se ... h. praecipuo -tam. VVLG. Phil. 2, 29 *illos* cum h. -etote [ἐντίμους ἔχετε]). SALL. Iug. 5, 7 Iugurtham ... eodem cultu quo liberos suos domi -uit (LIV. 45, 28, 11 omni liberali cultu. TAC. ann. 12, 51 regio. SPART. Sept. Sev. 9, 2. *cf.* IVST. 36, 1, 6 iuxta c. *supra p. 2440, 59*). 44, 1 exercitus ... sine imperio et modestia -tus. 64, 5 milites ... laxiore imperio (92, 2 modesto i. -ti. TAC. ann. 12, 47 vulgus duro i. -tum). LIV. 2, 47, 12 *saucii* Fabiis plurimi dati nec alibi maiore cura -ti. 45, 35, 6 antiqua disciplina milites (45, 37, 2 -ti. TAC. ann. 3, 42, 1 *ala equitum* militia disciplinaque nostra). LVCAN. 4, 218 utque -eat famulos nullo discrimine Caesar (COD. Iust. 5, 27, 10, 3 ut *nullus* ullo -eatur discrimine. *cf.* gradatim *p. 2440, 72*). TAC. ann. 12, 23 iure, quo Sicilia -retur (VLP. dig. 25, 1, 1, 1 PAVL. dig. 20, 1, 29, 1). VLP. dig. 24, 1, 3, 1 non erat affectione uxoris -ta, sed concubinae. 48, 5, 14, 4 quae quamvis uxoris animo -eatur, uxor tamen esse non potest. PANEG. 11 (3), 26, 4 omnes *amicos* eodem ... adfectu (CLAVD. DON. Aen. 7, 420 tanto a. apud Latinum ... -batur, quasi *eqs.*). AVSON. 164, 8 ad perpendiculum (*i. ad normam severae virtutis, severe*) seque suosque -uit. VITAE patr. 3, 93$^{in.}$ grandi veneratione -batur ab omnibus (*Cotelier p. 587^{A}* εἶχε γνῶσιν καὶ τιμὴν πολλήν. *altera vers.*: 5, 17, 8 -bat notitiam hominum et multum honorem]. IORD. Get. 73 pari v. -uerunt *illum*). VITA Caes. Arel. 1, 22 tanta admiratione ab omnibus -tus est, ut ... non solum ut sacerdos, sed ut apostolus -retur. 4 *acced.* tamquam, ut, velut *c. subst.* (*cf. p. 2447, 62*): TAC. hist. 4, 14 tamquam mancipia -eri. HERMOG. dig. 23, 3, 74 si ... minor duodecim annis ut uxor -eatur. IVST. 11, 9, 15 easque et -eri et salutari ut reginas praecepit. 12, 12, 2 ut numquam quasi victos, sed veluti victoriae socios -uerit. VITA Caes. Arel. *v. l. 24.*

B *res*: 1 *acced.* ita, quo modo (*cf. et infra l. 40*) *sim.*: CIC. ac. 2, 51 *somnia* contemnimus neque ita -emus ut ea, quae in foro gessimus (*notione declinante ad eam, quae est sub VII B; cf. p. 2447, 68*). SALL. Catil. 5, 9 quo modo rem p. -uerint *i. administraverint* (TAC. ann. 4, 6, 1 rei p. partes, quibus modis ad eam diem -tae sint). CELS. 5, 26, 27^{A} biduo sic vulnere -to. TAC. ann. 2, 14, 2 nec enim ... barbarorum scuta, ... hastas inter truncos arborum ... perinde -eri quam pila et gladios. 2 *acced. alia adverbia*: SALL. Catil. 14, 7 parum honeste pudicitiam. TAC. ann. 4, 33, 2 quibus modis temperanter -retur *vulgi natura*. 11, 15 caerimonias ... in posterum rectius -tas. 13, 29 varie -ta ac saepius mutata eius rei forma. PAVL. dig. 1, 15, 3, 1 neglegentius ignem. AVR. VICT. Caes. 39, 45 stipendiariorum salus anxie sollicite que. AVG. epist. 104, 4 quas (*litteras non christianas*) honorabilius -etis (*sc. christianis*). 3 *c. subst. modali*: SALL. rep. 1, 1, 3 virtute parta quam magna industria -erei decet. TAC. hist. 1, 79 externa sine cura -bantur (ann. 11, 8 minora. *cf.* 15, 8 si aut gloriam cum modo aut praedam cum cura -uisset). CLAVD. DON. Aen. 7, 605 *belli portae* cum omni religione -entur.

VI *i. q. agere, instituere, facere, pass. fieri* (*inde a* LEGE XII tab. *p. 2442, 2* [*non huc pertinet* S. C. de Bacch. CIL I^{2} 581, 4/5 Bacanal. *v. p. 2400, 71*]): **A** *conventus, dies festos, sim.*: *coetus, conventus* [*cf. osc.* comono(m) hafiest (hipust, ne hipid) '*comitia(-um) -bit (-uerit, ne -uerit)*']: PLAVT. Cas. 787 convivium (CIL I^{2} 594 IV 3, 28 neve ... convivia facito ... neve convivium -eto. *al. v. vol. IV 883, 75*). Men. 452 contionem (*vol. IV 731, 7*). Mil. 598 concilium (*vol. IV 48, 28*). 594 frequens senatus nunc poterit -erier (CIC. Catil. 1, 1 senatum. dom. 7 Sest. 74 *al.* SEN. Ag. 11 -endae curiae). Pseud. 1232 comitia (*III 1808, 70*). CIC. Verr. II 3, 132 querimoniae de tuis iniuriis conventusque -bantur (*IV 847, 25*). Font. frg. 3 ludum (epist. 9, 18, 1. Tusc. 1, 7 scholas [SEN. contr. 10 praef. 11]. *cf.* IVST. 20, 4, 8 matronarum ... separatam a viris doctrinam ... -uit). LIV. 1, 18, 2 *Pythagoras* iuvenum ... coetus (5, 25, 8 coetibus ad rem consultandam -tis). SVLP. SEV. dial. 2, 13, 8 synodus (3, 12, 3). *dies, festa, aetatem*: diem: PLAVT. Poen. 1367 ut hunc festum diem -eamus hilare[m] (EVTR. 8, 4. VVLG. num. 10, 10 epulum et dies festos). CIC. fin. 2, 102 nullus est ... cuiusquam dies natalis. 'at -etur.' ... ut sit, etiamne post mortem coletur? (NEP. Timol. 5, 1 eius diem natalem festum. PLIN. nat. 8, 186. SVET. Aug. 23, 2 diem cladis quotannis maestum -uit ac lugubrem. LAMPR. Heliog. 4, 1 ubi primum diem senatus -uit. *aliter p. 2439, 79*). VARRO ling. 6, 26 *paganicas ferias* (CIC. leg. 2, 19 *ferias*. *cf. l. 75*). CIL VI 32323, 101 sellisternia (109. 138. LIV. 8, 25, 1 lectisternium ... -tum est). LIV. 22, 9, 10 supplicationem lectisterniumque -endum (10, 47, 7 Aesculapio supplicatio [21, 17, 4. 31, 9, 6 supplicationibus -tis et obsecratione ... facta. 41, 21, 11 ferias ac supplicationem (42, 20, 6). 42, 20, 3 supplicationem obsecrationemque -endam. SVET. Claud. 22 obsecratio. VAL. MAX. 1, 8, 6 supplicatio Marti]). CLAVD. DON. Aen. 5, 65 ludos (*ibid.* navale certamen). CIL VI 32323, 21 choros (ITIN. [Silv.] 5, 4). SALL. Catil. 4, 1 mihi reliquam aetatem procul a re p. -endam decrevi (*cf.* 51, 12 in obscuro vitam [*ibid.* aetatem agunt]. FIRM. math. 5, 1, 14. 8, 30, 6. 11. CE 1142, 19. 2095 *s. V/VI* piam). Iug. 85, 41 ubi adulescentiam -uere, ibi senectutem agant. SVET. Tib. 6, 1 infantiam ... -uit laboriosam. FLOR. epit. 1, 8, 1. 1, 26, 9. SVLP. SEV. chron. 1, 47, 2 prolixius tempus in regno -uit.

B *verba, sermonem, orationem sim.* [*cf. umbr.* iuka habetu '*preces -eto*']: LEX XII tab. 10, 4 (Cic. leg. 2, 64) ne ... lessum funeris ergo -ento. PLAVT. Amph. 907 cum ea ... sermonem (TER. Hec. 607 TITIN. com. 54 VARRO rust. 1, 1, 7 CIC. Verr. II 5, 102). Amph. 965 -ui expurigationem (Merc. 960 -bo). Capt. 823 edictiones aedilicias (811 Pseud. 172). Epid. 355 hanc -ui orationem (Poen. 845 TER. Hec. 381 RHET. Her. 1, 11, 20 CIC. inv. 1, 106). VARRO ling. 7, 41 verba orationum (CIC. inv. 2, 140 ea verba. rep. 6, 9 multis verbis ultro citroque -tis. de orat. 2, 196. 316 ut, quod primum verbum -urus sit, nesciat. SALL. Iug. 9, 4 AVG. in psalm. 122, 9$^{med.}$). CIC. Verr. II 3, 132 querimonias *v. p. 2441, 58* (5, 72. Mur. 72 conquestione in senatu -ta. ad Q. fr. 1, 2, 2 querelis, quae apud me de illo ipso -bantur). Mur. 50 voces (AVG. civ. 10, 26 adversus *eos* -ere liberam vocem. in psalm. 96, 15 iustam. 101 serm. 1, 10$^{extr.}$ istam). fin. 5, 17 quaestionis ... quae -etur de finibus bonorum et malorum. Tusc. 2, 2 quae *disputatio* mihi nuper -ta est (2, 9. CAES. Gall. 5, 30, 1 hac. TERT. adv. Iud. 1$^{in.}$ -ta est Christiano et ... Iudaeo. MAXIMIN. c. Ambr. 90. 91). Brut. 164 altercatio. Att. 13, 38, 1 laudibus, quas ab eo de nobis -eri *audivi*. CAES. civ. 3, 19, 1 conloquia (*v. vol. IV 1651, 13*). LIV. 4, 25, 4 comitiorum nulla mentio -ta est (4, 57, 9. VELL. 2, 62, 5 Caesaris). TAC. dial. 29$^{extr.}$ praeceptores ... cum auditoribus suis fabulas. ann. 13, 18 crebra cum amicis secreta. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 41 in narratione, quam de vita *Horati* -ui. 1, 10, 1 in ea satyra, quam supra -uit. CLAVD. DON. Aen. 1, 130 obiurgationem. 1, 305 quae Venus ad Iovem ... -uit. AVG. civ. 1, 5 sententia sua, quam de coniuratis in senatu -uit. CASSIOD. var. 12, 20, 4 -ta interrogatione. NICET. spir. 2$^{in.}$ *nulla* quaestio aut contradictio de sancto spiritu -batur. preces: *v. l. 80.* *fort.*: PS. ARNOB. confl. 2, 18. *v. p. 2452, 58.*

C *c. subst. verbalibus* (*praeter ea, quae sub A et B posita sunt*): PLAVT. Poen. 838 vinariorum -emus ... dilectum (*al. v. vol. V 1170, 64. 1169, 47*). LVCIL. 4 consilium (ITALA Is. 30, 1 [Cypr. epist. 59, 5] ἐποιήσατε, VVLG. fecistis. *al. v. vol. IV 460, 56*). CIC. inv. 1, 31 recte -ta ... partitio (BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 7 p. 259, 18). S. Rosc. 78 de servis ... quaestionem (122 Cluent. 176. 182 NEP. Alc. 4, 1). Verr. II 2, 63 census (*v. vol. III 808, 21*). 182 -ui rationem eorum annorum, per quos iste in Sicilia fuisset (CIL I^{2} 594 II 3, 21 sese ... rationes ... veras -urum esse. *aliter p. 2413, 44*). 2, 131 in censu -endo potestas omnis aestimationis -endae summaeque faciendae censori permittitur (GAIVS dig. 6, 1, 28 aestimationem -eri. 10, 2, 17 PAPIN. dig. 48, 18, 6 pr. VLP. dig. 35, 3, 3, 3 temporis -ta ratione atque aestimatione. 39, 2, 13, 15 PAVL. dig. 18, 1, 57 pr. *al.*). Catil. 4, 6 hanc tantam ... -eri coniurationem a civibus numquam putavi. Planc. 93 me ... non iudicium aliquod -uisse de utilitate rei p. (APRING. in apoc. 20, 7$^{in.}$ de vivis et mortuis -to iudicio). Phil. 1, 2 deliberationes eas, quas -bat domi de re p. (CAPITOL. Aur. 6, 2 -ta [AMM. 15, 5, 21. 16, 2, 3]. CLAVD. DON. Aen. 2, 140). 5, 49 cum respectum ad senatum ... non -ret (PLIN. nat. 28, 2). rep. 3, 48 vicissitudines ... -bant, quibus mensibus populari munere fungerentur, quibus senatorio (ITIN. [Silv.] 24, 1 presbyteri bini ... vices -ent simul cum monazontes). Tusc. 5, 9 mercatum ... qui ... -retur *ludis Olympiis* (CIL X 1401, 35 mercatus. *ibid.* agi). nat. deor. 1, 3 nullam -ere ... rerum humanarum procurationem deos (POLLIO or. frg. Char. gramm. q. 186, 14 B. curam). LIV. 23, 32, 19 conquisitionem militum (25, 5, 9 conquisitionem ingenuorum). VITR. 6, 10 (7), 2 sessionem. CELS. 1, 8, 2 deliciarum patrocinium. PLIN. nat. 11, 68 exercitationem (CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 229 circa artes exercitium; πονοῦντες). IVLIAN. dig. 40, 7, 13, 2 computatione rationum -ta (VLP. dig. 4, 6, 38, 1 -taque dinumeratione temporis). GAIVS dig. 20, 1, 4 testationes (22, 4, 4). VLP. dig. 18, 1, 2, 1 emptionem (CAPITOL. Pert. 7, 8 auctionem. PS. AVR. VICT. epit. 16, 9 venditio [EVTR. 8, 13, 2]. COD. Theod. 1, 22, 1 *a. 316* distractione). 4, 4, 9, 3 restitutionem. 2, 14, 52, 1 compensatione. 2, 15, 8, 11 personarum contemplatio. 17, 2, 32 tractatu -to societas coita est. MOD. dig. 48, 8, 13 qui mala sacrificia fecerit -uerit. APVL. met. 4, 5 quod in proximo nobis esset -enda mansio et totius viae finis quieta (SVLP. SEV. dial. 2, 8, 7 praeteriens *ibi* -uit mansionem). ITALA sap. 5, 3 (Cypr. testim. 3, 16) paenitentiam (μετανοοῦντες, VVLG. agentes. VVLG. Matth. 21, 32 μετεμελήθητε). PORPH. Hor. epod. 5, 41 concubitum cum feminis. CYPR. epist. 49, 3 nulla procrastinatione -ta. DON. Ter. Ad. 500 ἐπιθεράπευσις supra -tae comminationis. ITIN. [Silv.] 24, 1 quae operatio ... -eatur (24, 7). OPTAT. 1, 16 strepitus cotidiani. SCHOL. Cic. Bob. p. 130, 9 St. de actis ... quae -uit in consulatu (*cf. l. 77*). IVVENC. 4, 585 egressusque ... ploratus -bat amaros (egressumque ... amarus *var. lect.*). COD. Theod. 15, 1, 26 quotiens -ta fuerit haec vectigalium usurpatio. 1, 6, 7 expensio panis -eatur. AVG. civ. 4, 1 p. 146, 4 D. adversus nos iusta murmura *-ent*. coll. c. Don. 1 praef. gestis -tis (3, 4, 5 p. 54, 30. 3, 17, 31$^{extr.}$. COD. Iust. 1, 3, 7 actorum -torum ... apud imperatores). BARNAB. 2, 10 introitum in nobis (παρείσδυσιν ποιήσας). COD. Theod. 4, 22, 2 *a. 381* -to conludio. CONC.^{S} I 5 p. 378, 13 nostra congregatio neque lectionem ... -bat neque conlationem, solas autem preces (*I 1, 7 p. 80, 36* ἔσχε). CASSIOD. var. 4, 43, 3 -ta districtione. Ios. c. Ap. 1, 24 verborum ... -uere prolationem maximam (λόγων δύναμιν ἐπεδείκνυντο). COD. Iust. 1, 2, 14, 1 inter viventes -ta largitate (*i. donatione*). 1, 3, 49, 1 ultimas voluntates.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

D iter: NON. p. 318, 24 dirigere. PLAVT. Asin. 386 huc ... -bas i. (LVCIL. 898 alio. CIC. Att. 8, 11ᵃ ad me [epist. 2, 12, 2]. *al.*). TER. Eun. 1065 hac. SEN. contr. 10, 1, 2 'cur me sequeris?' quasi aliud i. pauperes, aliud divites -rent. ITIN. [Silv.] 9, 4 i. fecimus ... i. -uimus. 9, 7 faciens i. per singulas mansiones Egypti, per quas i. -ueramus. VVLG. sap. 6, 25 neque cum invidia ... i. -bo (συνοδεύσω). 18, 14 medium (μεσαζούσης). PLAVT. Mil. 491 ad me recta -et rectam v i a m (Pseud. 1136 Trin. 868). CIC. Att. 10, 7, 3 alios c u r s u s *sc. non in Epirum* (nat. deor. 2, 64 immoderatos. 2, 54. 3, 24 VITR. 9, 4, 16. 10, 8, 5).

E honorem *sim.: inde a* PLAVT. Persa 512 *saepe* (*propter subst. coniuncta enotavi*: PLIN. epist. 4, 17, 6 mihi ab illo honor atque etiam ... reverentia ... -batur. paneg. 47, 1 quem honorem ..., quam dignationem sapientiae doctoribus -es!). **grates, gratiam (-as):** *v. vol. VI 2204, 41 sqq. 2218, 19 sqq. 2225, 26 sq. 57 sq.* PLAVT. Asin. 545 perfidiae l a u d e s gratiasque -emus (TAC. ann. 1, 69, 2 laudes et grates ... legionibus). *cf.* CIC. Mil. 98 gratiis agendis et gratulationibus -endis. **gratum** -ere (*aliter p. 2444, 27*): *vol. VI 2260, 75 sqq. sim.*: FRONTO p. 137, 5 N. vel minimis ... *a te* -tis officii et bonae voluntatis signis.

F bellum, proelium, certamen, vigilias *sim.*: LIV. 21, 10, 10 susceptumque cum Saguntinis b e l l u m -endum cum Romanis est (POMP. TROG. prol. 24. 25. 34 EVTR. 6, 12, 3. 8, 19, 1 AVG. in psalm. 75, 3 CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 112. compl. in apoc. 13, 1 p. 1411, 52 -ura [*sic cod.*]. *cf. p. 2434, 39*). ITIN. Alex. 22 concursu -to protinus fugantur. LAMPR. Alex. 45, 1 expeditiones bellicas -uit. EVTR. 7, 23, 4). VOPISC. Tac. 1, 1 -to inter *illos* ... religioso c e r t a m i n e (PS. AVR. VICT. epit. 3, 8 sub muris urbis. VITAE patr. 3, 41). TREB. Gall. 4, 2 hunc ... conflictu -to cepit (*al. v. vol. IV 237, 35.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 266 -ta conflictione vicisse [νικῆσαι τῇ μάχῃ]). EVTR. 6, 2, 1 levia proelia -uit contra varias gentes (SVLP. SEV. chron. 1, 38, 5 crebra ... adversus *illos* ... pr. secundo eventu). 5, 8, 1 pugnam ... contra *illos* (CONC.[S] I 5 p. 313, 14 adversus haereticos). *cf. p. 2407, 41.* **vigilias:** SALL. Catil. 30, 7 LIV. 3, 42, 6. VVLG. sap. 14, 23 (κώμους ἄγοντες). NICET. vigil. 8 p. 65, 20. PLIN. nat. 10, 59 excubias (VVLG. num. 3, 25. 28). VVLG. num. 3, 38 custodiam.

G ***alia:*** VARRO rust. 3, 16, 9 tum id faciunt *apes*, cum inter se signa pacis ac belli -ent. SALL. Iug. 11, 8 ea modo cum animo -ere, quibus Hiempsal per dolum caperetur (AVG. gen. ad litt. 4, 31 p. 129, 5 si iam nunc simul ista omnia gerit atque -et). NEP. Att. 6, 3 iudicium nullum -uit *i. iudicis munere numquam functus est.* OV. fast. 1, 68 otia (agit *V*[1]. LIV. 3, 65, 2. TAC. ann. 3, 31, 5 quod *negotium* haud perinde publice usui -tum quam exitiosum multis). SEN. Med. 999 iusta *mortuis*. PETRON. 137, 9, 7 iurisconsultus 'parret, non parret' -eto. MART. 2, 86, 9 difficiles -ere nugas. CELS. dig. 42, 1, 13, 1 ne quod ex ea re damnum ita -eatur. IVST. 12, 14, 4 supplicia ... crudeliter -ta. CLAVD. DON. Aen. 2, 785 p. 256, 24 ut Aeneas -urus esset coniugium novum. *nota*: CONC.[S] I 2 p. 81, 29 his ita -tis ... diximus *eqs.* (*I 1, 3 p. 23, 29* ταῦτα μὲν οὕτως. *cf.* I 3 p. 107, 14 haec quidem ita sunt). IV 2 p. 171, 27 his ergo per plures sermones ... -tis.

VII *de iudicio aut sententia animi:* **A** *i. q.* ***aestimare*** (*locos dedi fere omnes*): PLAVT. Amph. 886 id me **susque deque** esse -uram putat ([GELL. 16, 9 non magni pendere ... ἀδιαφορεῖν]. FRONTO p. 65, 13 N. visus etiam es mihi **insuper** -uisse *i. neglexisse, contempsisse.* 207, 9 sudorem in armis ut in ludicris ins. -ere. GELL. 1, 19, 8 eam constantiam ... non ins. -endam. APVL. met. 1, 12 meis amoribus ⟨in⟩sup[t]er -tis. 4, 25 lacrimis ... ins. -tis. PAPIN. dig. 34, 9, 17 defuncti vindictam ins. -uit. *al.; cf. s.* insuper). Stich. 100 absentes viros **proinde** -etis quasi praesentes sint. *cf. p. 2447, 66.* CAECIL. com. 249 tantam **rem** dibalare **ut pro** nilo -uerit ([CIC. dom. 38 istam adoptionem ... pro nihilo esse -endam. Phil. 1, 14. 16 leg. 2, 12. fin. 4, 37 herbam *natura*. Tusc. 5, 9 ceteris omnibus pro nihilo -tis. div. 1, 57 SALL. Iug. 31, 25. rep. 2, 12, 7 -eri. LIV. 2, 61, 5. 33, 46, 3]. PETRON. 51, 6 aurum pro l u t o [67, 10 omnia]. AVG. in euang. Ioh. 35, 2 Iohannem ... pro m a g n o -ent). LVCIL. 1120 **tantum** -eas, **tantum** ipse sies **tanti**que -earis (CIC. Verr. II 4, 19 quanti is a civibus suis fieret, quanti auctoritas eius -retur. CALP. decl. 20 VLP. dig. 4, 7, 4, 1 TERT. apol. 8, 1. 43, 2 quanti -etis eos? cult. fem. 1, 7. 2, 10. CE 794, 6 *Christus* mihi tanti abeat [*i. dignetur*] ostendere vias suas [RVRIC. epist. 1, 15 p. 368, 17 eo mecum agere tanti -eatis affectu. 2, 8 p. 382, 29. *saepe*]. LACT. inst. 2, 6, 16. AVG. epist. 137, 19 si *id* inter nos pertractari tanti -es. EPIST. pontif. 611 [*a. 488/9*] 1, 39[in.] tanti -bunt istos relaxari, dummodo *eqs.*). CIC. div. 1, 132 non -o denique n a u c i *augures*. Phil. 6, 16 p l u r i s -etur quam *ille* (OV. ars 2, 144 PORPH. Hor. epist. 1, 1, 53 AVG. civ. 2, 12 p. 67, 5 D.). CAES. Gall. 4, 21, 7 cuiusque auctoritas in his regionibus m a g n i -batur (SEN. epist. 95, 59 maximi inter eos -entur. AVG. quaest. hept. 1, 161 magni -enda atque pendenda sunt). SALL. Catil. 5, 6 neque ... **quicquam pensi -bat** (12, 2 nihil pensi neque moderati -ere. 23, 2 **prorsus neque** dicere neque facere quicquam pensi -bat. Iug. 41, 9 nihil pensi neque **sancti** [SVLP. SEV. chron. 2, 50, 2]. SEN. benef. 1, 9, 5). PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 272ᵇ (154 M.) m i n i m i -etur. COD. Theod. 12, 1, 45 *a. 358* p a r v i -to generis ... nexu (AMM. 21, 1, 4 -tis *illis*. 24, 7, 3). TERT. adv. Marc. 5, 15 p. 628, 19 prophetias vetat **nihil** -eri ([VVLG. I Thess. 5, 19 spernere]. p. 628, 24 quae non sint n. -endae. VVLG. II Macc. 4, 15 patrios mores [ἐν οὐδενὶ τιθέμενοι]). AVG. in psalm. 136, 16[in.] temporalia bona **plus** -ent. in l o c o, n u m e r o (*cf. p. 2448, 32*): CIC. prov. 41 illum ... me -ere eodem **loco** quo ... suum generum (leg. 2, 12 estne ... -enda nullo l.? [LAMPR. Heliog. 20, 1 in nullo l. SEN. benef. 6, 43, 3 eo l. dial. 12, 10, 2 lucri l. epist. 71, 11 eodem l. [95, 63]. VLP. dig. 32, 73, 4 *eos* mercis magis l. quam suorum). VARRO rust. 1, 17, 6 se ... aliquo n u m e r o -eri a domino (SCRIB. LARG. praef. 10 eodem n. malus bonusque -etur). CVRT. 8, 7, 13 si quis deorum **ante** Iovem -retur, **fastidires** etiam Iovem. AVG. civ. 5, 12 p. 213, 19 D. dominationem ... **sic** -uisse Romanos, ut *eqs.* epist. 118, 9[in.] quam **neglegenter** -eantur *haec* et ob hoc neque doceantur neque discantur. VICT. VIT. 3, 27 eum ... **prae** omnibus. ***absolute:*** PETRON. 77, 6 (*antea*: assem -eas, assem valeas; -es:) -beris. PS. DAMAS. epigr. 79, 2 *opus sepulcri* desine mirari, minus est quam martyr -etur. SCHOL. Iuv. 8, 74 'censeri ...' -eri. IORD. Get. 176 animi corporisque utilitate (*i. virtute*) - e n d u s (*i. eximius*; abundans *Vulcanius*).

B *i. q.* ***putare, numerare;*** *i. q.* ***p e r h i b e r e:*** *l. 57. p. 2445, 36* (sibi: *l. 31. p. 2445, 41. 2446, 80*): **1** ***c. dupl. acc.:*** **a** ***act.:*** PLAVT. Asin. 80 me dignum (TREB. Cic. epist. 12, 16, 3). Aul. 410 me ... gymnasium (*i. verberavit*). Bacch. 491 fidelem. Poen. 458 id ... satis. 542 per iocum dictum (854 rem pactam [1157 Trin. 500]. CIC. Q. Rosc. 3 id ratum [nat. deor. 1, 10 LIV. 9, 11, 1]. Phil. 7, 16 exploratam -ere pacem. rep. 6, 24 expletum annum. Att. 11, 9, 3 *Tulliam* satis -eto commendatam. OV. trist. 4, 1, 2 *haec* excusata [MART. 2, 79, 2]). Merc. 527 honoris causa quidquid est, quod dabitur, gratum -bo (*plura v. vol. VI 2262, 65 sqq.; aliter ibid. 2260, 75 sqq. et supra p. 2443, 18*). Stich. 290 fas (*cf. l. 52. p. 2445, 32*). TER. Haut. 963 suavia ... prima. Phorm. 345 hunc ... deum (CIC. leg. 2, 22 divos. carm. frg. 43). CATO agr. 5, 3 amicos domini, eos -eat sibi amicos. CIC. fin. 1, 37 maximam voluptatem eam -emus, quae *eqs.* ac. 2, 107. nat. deor. 1, 45 *deos* beatos putemus ... beatos -remus. div. 2, 43. 74. 127 off. 3, 101 epist. 1, 9, 10. LENT. Cic. epist. 12, 15, 2 eosdem hostes. BELL. Alex. 8, 3. SALL. Catil. 16, 1 pericula vilia (or. Cottae 3 TAC. hist. 5, 5). Iug. 84, 2 NEP. Alc. 2, 3 Ages. 4, 7. VERG. Aen. 5, 50 dies ... quem semper acerbum ... -bo (LIV. 22, 1, 20 eum diem festum -ere ac servare). HOR. epist. 2, 1, 61 -et hos numeratque poetas. PRIAP. 40, 4 hunc ... numinis instar. OV. fast. 2, 32 LIV. 3, 69, 2. 5, 25, 4. 25, 6, 21 operae pretium -ent libertatem. VAL. MAX. 2, 6, 6 te ... civem (*ingressive i. q. putare incipere, agnoscere; cf. p. 2446, 57. 2449, 21. 2432, 33*). SEN. benef. 5, 25, 2. QVINT. inst. 7, 3, 8 tres -o velut species. 11, 10, 12 M. Tullium non ... Euphranorem. LACT. inst. 5, 15, 3 eos et -emus et dicimus ... fratres (*cf. l. 62*). ITALA Matth. 21, 26 (Hil. in Matth. 21, 10) prophetam Ioannem (ὡς προφήτην ἔχουσιν, VVLG. sicut p. *cf. p. 2447, 70*). *pro acc. praed. est.* ***gen.:*** HIER. epist. 60, 19, 2 solum -emus lucri (*cf. p. 2445, 24*), quod Christi nobis amore sociamur. *obi. est* ***enunt.:*** PLAVT. Stich. 436 meam culpam -eto, nisi *eqs.* CIC. epist. 11, 5, 1 *nihil* antiquius, quam ut *eqs.* (Att. 15, 2, 1). BELL. Hisp. 29, 3 non -uit dubium, quin *eqs.* (SALL. or. Macri 5 an d. -etis, num *eqs.* TAC. ann. 2, 43). *v. etiam l. 47* (quod). *pro acc. obi. est* ***inf.:*** CORNELIA epist. frg. 2 nefas (CIC. nat. deor. 3, 56 OV. Pont. 4, 11, 8 MELA 3, 58). TER. Ad. 51 necesse. CATO or. frg. 41 sanctius. SALL. or. Macri 5 melius. rep. 2, 4, 3 optatius. OV. fast. 3, 230 munus. PLIN. nat. 21, 87 gratissimum. *acc. c. inf.*: CATO or. frg. 41 sanctius. LIV. 4, 2, 9 certum (5, 3, 2).

nota i. q. ***p e r h i b e r e*** (*cf. p. 2445, 36*): SALL. hist. frg. 2, 5 (DON. Ter. Eun. 401, 1 '-es' id est dicis) Tartessum nunc Tyrii mutato nomine Gaddir -ent.

b ***pass.:*** PLAVT. Aul. 124 loquaces -emur. Men. 578 nequam. 579 frugi. Most. 31 parcus. Rud. 292 id sat. Truc. 166 qui antehac amator summus -itu's. TER. Andr. 809 semper ... d i c t a s t esse haec a t q u e - t a s t soror (CIC. p. red. in sen. 27 Phil. 3, 9 Tusc. 5, 44 NEP. Milt. 8, 3 *al.*). CIC. inv. 1, 48 quale (2, 176 tales, quales). 2, 143 antiquius. Quinct. 38 suos propinquos ... caros et honestos esse a t q u e -eri volunt (Verr. II 1, 11 Sest. 96 fin. 2, 72 Tusc. 5, 7 Brut. 95. 181. 318 Att. 1, 15, 1 PLIN. epist. 6, 29, 4. 7, 20, 4). S. Rosc. 8 idoneos. 17 nobilis gladiator (*fere i. q. est, cf. p. 2459, 57*). Verr. II 4, 96 deus (Tusc. 1, 28 Hercules ... -etur deus ... Ino ... Matuta -etur a nostris. LACT. inst. 2, 5, 27). Catil. 4, 10 se populares -eri volunt (fin. 3, 5 Graecos magis quam nostros. Tusc. 2, 12 musicum. off. 2, 43). Phil. 11, 3 hostis -endus est. rep. 1, 56. 3, 35. fin. 2, 62. 3, 69 emolumenta communia esse dicuntur, ... peccata non -entur communia (Tusc. 5, 41 ut ... innocens is dicitur, qui ..., sic sine metu is -endus est, qui *eqs.*). 5, 7 sapientes a nostris et - b a n t u r e t n o m i n a b a n t u r ([5, 8. off. 3, 16]. de orat. 3, 137 qui sapientes et -rentur et vocarentur. AVG. catech. rud. 6, 10 atque appellantur grammatici). Q. CIC. petit. 2 non potest, qui dignus -etur patronus consularium, indignus consulatu putari. CAES. Gall. 6, 13, 10 civ. 3, 32, 3. SALL. Iug. 79, 4 is *locus* utriusque populi finis -retur (VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 locum *illum* finem ambobus -eri populis). VERG. georg. 2, 16 -tae Grais oracula quercus (OV. Pont. 1, 5, 44 mors nobis tempus -etur iners. SEN. Herc. O. 673 nec sibi felix pauper -etur nisi felices cecidisse videt. CALP. ecl. 3, 84. MART. 11,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

90, 3 tibi Maeonio res carmine maior. QVINT. decl. 268 p. 94, 10 aliis summum bonum voluptas. TAC. ann. 15, 28 non infensum ⌊nec cum⌋ (⌊nedum⌋ *Lips.*) hostili odio Corbulonis nomen etiam barbaris -batur. MAXIM. eleg. 4, 49 *v. infra l. 30, cf. l. 44. p. 2446, 60. 66*). Aen. 11, 339 non futtilis auctor. HOR. sat. 1, 3, 52 simplex ... -eatur ... acris inter numeretur. 1, 3, 85 PROP. 3, 13, 62. OV. Pont. 1, 7, 10 *vivo*, si vita est mortis -enda genus. LIV. 4, 45, 2 quae tum divitiae -bantur. 10, 21, 15 qui haud dubie tum primus omnium ductor -batur (*cf. p. 2459, 59*). 30, 1, 4. 5. QVINT. inst. 12, 10, 13 ieiunus a quibusdam. IVV. 13, 118 *al.* *nota*: SERV. Aen. 3, 475 'dignate' dignĕ -te, digne iudicate. *pro praed. est* **gen.** *vel* **abl.**: PLAVT. Persa 648 quoiusmodi is ⟨suo⟩ in populo -tust? CIC. leg. 1, 23 civitatis eiusdem -endi sunt. div. 1, 34 cuius generis oracla etiam -enda sunt. epist. 4, 9, 2 tempori cedere ... semper sapientis est -tum. CAES. Gall. 7, 77, 3 magnae -tus auctoritatis. HOR. sat. 1, 2, 10 sordidus atque animi ... parvi. 2, 3, 137 male tutae mentis. LIV. 3, 4, 9 quae forma senatus consulti ultimae semper necessitatis -ta est. 3, 55, 5 neve ea caedes capitalis noxae -retur. 42, 45, 3 Rhodii maxumi ... momenti. CVRT. 3, 8, 6 *non* melioris fidei. TAC. ann. 6, 48, 4 truci eloquentia. 16, 18 non ganeo ..., sed erudito luxu. SVET. Iul. 1, 2 diversarum partium. Galba 7, 1 tantae dignationis. AFRIC. dig. 34, 6, 1 *id* nullius momenti -endum. VLP. dig. 19, 1, 17 pr. multa ... neque ... fundi aut villae -eri ..., quoniam haec instrumenti magis sunt. TERT. coron. 11 p. 445, 6 Oe. animam lucri (*cf. p. 2444, 46*) -tam. PORPH. Hor. carm. 1, 35, 1 Anti Fortuna potentissimi numinis -etur. ANON. de mach. bell. 2 *aes* magni pretii -batur. HIER. chron. a. Abr. 1472 aput Cyrum primi loci -batur. AVG. civ. 5, 14 p. 219, 8 D. *Christi nomen* summae detestationis. in psalm. 93, 28[extr.] ignobiles et malae famae. VINCENT. LER. 17, 23 cum ... sanae fidei forent -ti. MAXIM. eleg. 4, 49 cunctis (*cf. p. 2444, 82*) sanctae gravitatis -bar. *pro praed. est* **inf.**: CIC. leg. 2, 60 aliud -tum esse sepelire et urere. 2, 63 mentiri nefas. nat. deor. 2, 159 *boum* visceribus vesci scelus. epist. 4, 9, 2 *v. supra l. 14.* CAES. Gall. 4, 2, 4 turpius nihil -etur quam ephippiis uti. OV. met. 10, 325 turpe. *acc. c. inf.*: PLIN. nat. 21, 11 lautissimum. 21, 150 eximium. 28, 182 efficax.

nota -eri *i. q. perhiberi* (*cf. p. 2444, 57*): VERG. Aen. 12, 134 e summo, qui nunc Albanus -etur, — tum neque nomen erat nec honos ... monti— prospiciens tumulo (CLAVD. DON. *ad l.* dicitur. *cf.* GLOSS.[L] II Abav. HA 2 -etur dicitur, fertur). TAC. ann. 2, 55, 5 ut sermone vulgi parens legionum -retur.

2 *c.* **praep.**: **pro** (*cf. p. 2447, 60*): **a** *act.*: PLAVT. Merc. 655 *si* certum id, pro certo si -es (*vol. III 915, 1. 916, 34*). Persa 341 utrum tu pro ancilla me -es an pro filia? Rud. 691 aram -ete hanc vobis pro castris. Truc. 495 sine virtute argutum civem mihi -eam pro praefica. 556 bona sua pro stercore. CATO or. frg. 12, 1 ventrem suum non pro hoste -et (CAES. Gall. 1, 44, 11 illum non pro amico, sed pro hoste. LIV. 2, 20, 5. 3, 17, 7. 27, 17, 15 pro transfugis. SVET. Iul. 75, 1). CIC. inv. 2, 80 id ... pro infecto. Cato 68 incerta pro certis -ere, falsa pro veris. div. 2, 108 somnia pro somniis. off. 1, 18 incognita pro cognitis. Att. 13, 1, 2 pro facto. 8, 1, 1 pro relicto *v. p. 2454, 10* (CAES. *v. infra l. 70*). epist. 5, 20, 2. 13, 7, 5. CAES. Gall. 7, 42, 2 levem auditionem ... pro re comperta (TAC. ann. 3, 19, 2 audita pro compertis). OV. Pont. 1, 9, 49 pro numine. LIV. 2, 13, 8 pro rupto foedus. 3, 60, 6. 5, 1, 7 pro seditionis eum principe. 6, 11, 4 *nos* non pro collegis, sed pro ministris. 7, 6, 8. 8, 24, 6 *illos* pro fidis. 8, 36, 3. 9, 12, 3. 9, 25, 5. 21, 13, 5 *v. p. 2446, 25; al.* MELA 3, 58 nefas et pro sacrilegio. TAC. ann. 16, 28. PLIN. epist. 6, 19, 4 urbem ... non pro patria, sed pro hospitio. SVET. Tib. 51, 2 testamentum ... pro irrito (Nero 33, 1). Claud. 3, 2 pro despectissimo. LACT. inst. 1, 18, 7. 1, 20, 17 mala sua pro diis -ent, ut ... febrem. 1, 21, 31. 5, 19, 30 mentem ... pro sacrificio. HIER. epist. 22, 39, 1 qui ... saeculi pompam pro purgamento -uerit et vana duxerit universa. 24, 3, 1 ieiunium pro ludo -uit, inediam refectionem (54, 13, 5 ieiunia pro ludo -uit, orationem pro deliciis). AVG. in psalm. 127, 3[extr.] pro magno -ere, si *eqs.* (serm. 30, 3, 4[extr.]. 105, 9, 12). *pro acc. obi. est acc. c. inf.*: PLAVT. Asin. 628 CAES. Gall. 6, 5, 3 LIV. 1, 40, 2. **b** *pass.*: PLAVT. Persa 169 me ... pro rustica ... -tam esse aps te. CIC. Verr. II 3, 182 vetera exempla pro fictis fabulis audiri atque -eri. leg. 1, 44 *mala* pro bonis. part. 84 pro necessario. epist. 11, 7, 2 voluntas senatus pro auctoritate -eri debet. CAES. anal. frg. Cic. Brut. 253 *id* novisse ... num pro relicto est -endum? (IAVOL. dig. 41, 2, 21, 2 id pro derelicto -tum esse. 45, 3, 36 qui). *de* SALL. Catil. 58, 17 *al. v. p. 2427, 53 sqq.* LIV. 3, 55, 9 non -eri pro sacro sanctoque aedilem; tribunos ... sacrosanctos esse (*fort. ad p. 2460, 12*). 4, 15, 8 non pro scelere id magis quam pro monstro. 10, 24, 12. 23, 22, 9. 28, 8, 4 pro difficili id bellum. SEN. dial. 4, 9, 3. 5, 41, 3. epist. 114, 10. CVRT. 6, 2, 2 a plerisque amicorum pro hoste. ASCON. p. 38, 12 St. castitas pro exemplo. QVINT. decl. 249 p. 22, 22 potest apud aequos iudices pro actione perfecta -eri. TAC. Agr. 28 pro praedonibus (ann. 12, 53 pro libertis). ann. 4, 28, 2. 6, 4, 2. LABEO dig. 32, 30, 5 ea scriptura pro supervacuo debet -eri. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 5 Trebatius respondit pro eo -endum ac si ita legatum esset (*saepe, v. V. i. R. l. c., col. 60, 35 sqq.* SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 8 St. huiusmodi responsum ... pro eo -endum atque si negasset *eqs.*). CELS. dig. 50, 16, 98 pr. id biduum pro uno die -etur. *et fere 120[ies] apud Ictos.* TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 320, 25 pro bono (*opp.* pro malo iudicari). LACT. inst. 1, 5, 28 ea ... pro diis -enda. 1, 18, 10 pro ... nefario. 1, 21, 44 pro sanctis. 2, 8, 49 pro confesso et indubitato. epit. 59, 6 opif. 1, 1, 5 SCHOL. Cic. Bob. p. 171, 29 St. 153, 23 CLAVD. DON. Aen. 3, 385. AVG. civ. 1, 21 p. 36, 1 D. pro iussu dei. serm. 17, 3, 3[in.] non pro sano -endum, sed pro mortuo computandum est. *pro acc. obi. est inf.*: CAES. *v. 2445, 70.* AVG. perf. iust. 19, 41[in.] quasi pro magno -endum sit velle nubere.

in *c. abl.; c. acc. l. 25. 43 (?). 49. p. 2447, 58*: **a** *act.*: *plur.* (in deliciis, *sim. v. p. 2420, 13*): CIC. fin. 3, 11 nihil aliud in bonis *-ere* nisi honestum, nihil nisi turpe in malis. 3, 42 dolorem in malis ponunt, ... dolorem in malis non -ent. fat. 13 quae falsa in futuris dicuntur, in iis -bis, ut ea fieri non possint. Brut. 116 -emus in Stoicis oratoribus Rutilium, Scaurum in antiquis. Att. 2, 1, 12. 5, 5, 2 hoc ... in maximis rebus. epist. 11, 27, 2 ut ille me ... -ret in suis (13, 78, 2 OV. Pont. 1, 2, 141 hanc ... est inter comites Marcia censa suas inque suis -uit matertera Caesaris). 13, 56, 1 quod ... negotii -eat, ... id se in perditis et desperatis -urum. CAES. Gall. 6, 21, 5 *illud* in turpissimis -ent rebus. SALL. Iug. 7, 6 imperator Iugurtham in amicis -ere (SEN. dial. 2, 18, 2 in primis a.). OV. fast. 4, 916 in amissis illa colonus -et. PLIN. nat. 8, 80 in maledictis versipelles *-et fama.* 22, 78 buprestim ... in laudibus ciborum. TERT. nat. 2, 7, 10 *poeticam* in necessariis artibus. AVG. pecc. mer. 3, 6, 12[extr.] hoc in transactis atque abolitis -ui. *sing.*: SALL. Iug. 111, 1 quod polliceatur, *Romanos* non in gratiam -uros. LIV. 21, 13, 5 si ... non id, quod amittitur, in damno, ... sed, quidquid relinquitur, pro munere -uri estis. SEN. clem. 1, 26, 4 externa quoque in aequo -et. MELA 3, 28 ius in viribus -ent. PLIN. nat. 8, 29 truncos *elephanti* gratissimo in cibatu (8, 217). TAC. Germ. 5 argentum in pretio -ent. SVET. Iul. 23, 2 in magno negotio -uit *illud.* SYMM. epist. 6, 3 ut in gravi dono -urus sim, si *eqs. cf. p. 2447, 58.* **b** *pass.*: *plur.*: CIC. Phil. 1, 19 nisi forte *illud* numerabitur in actis ..., *hoc* in actis Caesaris non -bitur. leg. 2, 12 legem -eri in rebus optimis. fin. 5, 77 si quicquam extra virtutem -eatur in bonis (LACT. inst. 5, 3, 3). parad. 15 voluptas ... in rebus bonis -enda non est. off. 1, 65 magnanimi sunt -endi ... qui *eqs.* ... hic in magnanimis viris non est -endus. Brut. 100 in mediocribus oratoribus -tus *est.* D. BRVT. Cic. epist. 11, 20, 1 quod in decem viris neque Caesar neque ego -ti essemus (*i. electi*). NEP. Chabr. 1, 1 in summis -tus est ducibus. PLIN. nat. 7, 34 *androgynos olim* in prodigiis -tos, nunc vero in deliciis. IAVOL. dig. 19, 1, 18, 1 tegulae ... in rutis et caesis. VLP. dig. 36, 1, 23, 3 in fructibus. 25, 1, 1, 3 *id* in necessariis impensis -endum. AVG. in psalm. 71, 12 eos amando et in suavissimos (*an* -is? *sed v. l. 25*) -endo. *sing.*: CIC. fin. 1, 12 partus ancillae sitne in fructu -endus. SALL. Iug. 103, 6 dona omnia in benignitate -bantur. SEN. dial. 2, 19, 1 honores iniuriaeque volgi in promiscuo -endae. epist. 8, 9 negat fortuita in nostro -enda. PLIN. nat. 11, 86 *cor* non semper in parte extorum -tum est. TAC. hist. 2, 21 in levi -tum (ann. 3, 54, 4 -endum). FLOR. epit. 3, 12, 9 iudicia in quaestu. VLP. dig. 5, 2, 25 pr. *donatum* in quartam. 15, 1, 9, 1 in peculium hoc non imputabitur ... in peculium videtur -eri. PAVL. dig. 33, 9, 5 pr. in penu. MOD. dig. 48, 4, 7, 3 hoc crimen iudicibus non in occasione (*Y*, -em *cett.*) ... -endum est, sed in veritate. CLAVD. DON. Aen. 3, 120 p. 282, 15 labor -batur in lucro.

inter: **a** *act.*: LIV. 35, 19, 6 i. primos amicos *me* -eto. CELS. 5, 19, 11[B]. PLIN. nat. 19, 101 i. deos. QVINT. inst. 8, 6, 62 hyperbaton ... inter virtutes. 9, 2, 106 i. *figuras.* TAC. hist. 1, 71 *eum* statim i. intimos amicos -uit ([*ingressive i. q. recepit; cf. p. 2444, 40*]. TAC. ann. 6, 18, 2 i. intimos). VOPISC. quatt. tyr. 2, 3 *v. p. 2447, 63.* LVCIF. Athan. 1, 24 p. 108, 11 i. illos te -emus. **b** *pass.*: TIB. 3, 11, 2 hic mihi sanctus atque i. festos semper -endus erit *dies.* OV. am. 1, 11, 2 docta neque ancillas i. -enda. epist. 6, 118. met. 10, 299 i. felices. fast. 5, 348. LIV. 31, 25, 10 i. adsentatores regios ante eam diem -tus. CELS. 7, 7, 13[A] quae *curatio* i. subtilissimas -eri potest. SEN. benef. 5, 10, 4. nat. 4 praef. 17 ut i. misericordiae opera -rentur occisi. CVRT. 3, 7, 11 SCRIB. LARG. praef. 1 PLIN. nat. 22, 56. QVINT. inst. 5, 12, 12 non ... -enda sunt i. magna praesidia. 1, 8, 21 mihi (*cf. p. 2444, 82*) i. virtutes grammatici -bitur aliqua nescire (8, 6, 31 Graecis i. maximas -ta virtutes. 9, 4, 16 *artem compositionis* priscis -tam i. curas). IVV. 11, 93 i. curas et seria ... -endum, qualis *eqs.* TAC. ann. 2, 2, 2 iam i. provincias R. solium Arsacidarum -eri darique. 2, 83, 3. 12, 53. 16, 14. MEN. dig. 49, 16, 4, 13 (*et saepe apud Ictos. V. i. R. l. c., col. 61, 52 sqq.*). PS. LACT. mort. pers. 22, 4 litterae ... i. malas artes -tae.

alia: SEN. benef. 1, 11, 4 prima *sunt haec* ..., proxima ab his sunt *haec* ..., **post** haec -bimus *illa.* TAC. hist. 3, 64 ceteri post Sabinum -rentur. PLIN. nat. 9, 101 in eodem genere cocleae ...; pectines ... **ex** eodem genere -entur. QVINT. inst. 2, 20, 1 ex mediis artibus ... -enda sit rhetorice an sit ... virtus. LVCIF. Athan. 1, 30 p. 118, 15 cupiens nos tecum -eri **cum** illis.

3 *c.* **dat.** (*accedit dat. iudicantis l. 82. 84. p. 2447, 6. 14. 19. 22. 29 sqq. 34. 50*): PLAVT. Cas. 645 ludibrio me -uisti *i. materiam ludibrii* ([Men. 783 -or. LVCR. 5, 1235 sibi. SALL. Iug. 34, 2. LACT. epit. 66, 2 praedae ac l. SVLP. SEV. chron. 2, 51, 10 probro atque l.]. Poen. 1281 me sibi -ento scurrae ludificatui. Men. 695 *aliam* -eas frustra-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tui [SYMM. epist. 2, 72. *cf.* frustra *p. 2440, 71*]. Poen. 1183 inridiculo -tae *sumus.* APVL. flor. p. 13 se derediculo -eri. met. 5, 30 inrisui -ta. IREN. 5, 13, 2 derisui [derisi *codd. vet. et Voss.*] -entur [καταγέλαστοι γίγνονται. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 215. *vol. III 634, 12*]. PANEG. 11 [3], 1, 4 ludo -ti. CAPITOL. Opil. 11, 7 risui est -tus). Men. 693 me ... tibi -es despicatui ([FRONTO p. 205, 17 N.]. CALP. decl. 22 despectui [*vol. V 737, 26*]. SVET. Aug. 93 contemptui [*vol. IV 661, 76 sqq.*]. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 418, 26 B. **contemptus** ... **fastidio -tus.** posthabitus. TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 436, 9 aspernamento -etur a nationibus [462, 27]. ARNOB. nat. 4, 20 p. 157, 12 execrationi et horrori. HIER. in Gal. 1, 8 omnia detestationi et anathemati -enda. epist. 54, 5, 4 venerationi. VVLG. deut. 7, 26 abominationi [προσοχθίσματι προσοχθιεῖς]). Cist. 366 me ... remque nostram -es perditui et praedatui ([CIC. Verr. II 3, 70[extr.] sibi quaestui praedaeque ... bona aratorum. SALL. Iug. 31, 10 quasi ea honori, non praedae -eant. SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 25 St. praedae ... rem p.]. Epid. [520] me ... -tum depeculatui). Poen. 626 quaestui *-ent* male loqui melioribus (CIC. Verr. *v. l. 14.* off. 2, 77 rem p. CAES. civ. 3, 60, 1). Aul. 588 ne morae molestiaeque [*cf.* voluptati *infra l. 52*] imperium erile -eat sibi (LIV. 22, 12, 11 nihil aliud, quam quod impar erat imperio, morae ad rem p. praecipitandam -bat). Men. 111 quod viro esse odio videas, tute tibi odio -eas (Persa 206 *di te* o. -eant. OV. rem. 124. TERT. scorp. 11 p. 171, 7 -emur. ITALA sap. 11, 25 [Aug. c. Faust. 19, 28] μισῶν, VVLG. odiens. Ezech. 36, 31 [Tycon. 33, 23] προσοχθιεῖτε, VVLG. displicebunt vobis. Luc. 6, 22 [Tert. adv. Marc. 4, 14 Cypr. Fort. 12] μισήσωσιν, VVLG. oderint. Rom. 12, 9 [Tert. adv. Marc. 5, 14] ἀποστυγοῦντες, VVLG. odientes. Eph. 5, 29 [*ibid.* 5, 18] = VVLG. ἐμίσησεν. LACT. inst. 5, 10, 4 *al.*). Men. 991 imperium meum ... -eatis curae ([VARRO rust. 1, 1, 2 ut id mihi -eam cura[r]e. CIL I 1^2 p. 191 VI sacra ... ne intermitterentur, curai sibi -uit. *vol. IV 1457, 71*]. TER. Andr. 382 utrum studione id sibi -et an laudi putat fore, si perdiderit gnatum?). CIC. div. 177 religioni (off. 2, 51 *non* est -endum r. nocentem ... defendere [AT. CAPITO Gell. 4, 6, 10 quin]. FEST. p. 344 M. *id facere* figulis r. -etur). SALL. Catil. 12, 1 postquam divitiae honori esse coepere, ... paupertas probro -eri, innocentia pro malivolentia duci coepit ([SVLP. SEV. *v. p. 2446, 83*]. TAC. ann. 3, 32, 2 nobilitatem ... honori quam ignominiae -endam). SEN. epist. 104, 24 multa per noctem -ta terrori dies vertit ad risum (TERT. nat. 1, 1, 8 turpia timori, pudori impia [CAPITOL. Max. Balb. 6, 5 a senatu ... dilectus et a populo t. -tus. HIER. epist. 147, 1, 4]). TERT. carn. 9 p. 444[med.] carnis ... novitas miraculo -ta. 1[extr.] ut et conceptus et ... partus *Mariae ... τῷ δοκεῖν* -rentur *i. putativi* (*cf. Oehler ad l.*). ITALA psalm. 9, 19 (Tert. adv. Marc. 4, 14) non in finem oblivioni -bitur mendicus (ἐπιλησθήσεται, VVLG. oblivio erit pauperis). *hinc prorsus pro act. verbi*: GELL. 4, 12, 1 sive quis arborem suam vineamque -uerat derelictui. LACT. inst. 6, 13, 14 usui -ent, quidquid acceperint ([*cf.* 7, 9, 13 homo solus ignem in usu -et]. ANON. de mach. bell. 1). HIER. epist. 52, 13, 1 ostentui -ere φυλακτήρια (147, 12). PAVL. NOL. epist. 4, 1 hos ... libros lectioni -o. APVL. apol. 56 istum facetiae sibi -ere res divinas deridere. ARNOB. nat. 1, 63 p. 43, 18 *num illud facere* difficultati -uit aut labori? LACT. inst. 2, 6, 5 voluptati (*cf.* molestiae *supra l. 19*) -ent ea (6, 20, 12 *gladiatorum* sanguinem). TERT. uxor. 29 p. 696, 9 Oe. quod *matrimonium deus* rato -et ([adv. Marc. 4, 1 p. 423, 10 ut accepto eas faciam, ut r. -eam]). ITALA exod. 22, 11 (Wirc.) accepto ([προσδέξεται, VVLG. suscipiet]. CYPR. testim. 3, 101 *sacrificia deus.* CLAVD. MAM. epist. 2 p. 204, 7 Cicero ... nata secum bona a. -uit). *adde*: Ps. AVG. vit. christ. 15[extr.] quisque te in opprobrium (*cf. l. 35*) -eat, quisque ... irrideat. *cf. p. 2428, 23.* Ps. ORIG. in Iob 3 p. 512[B] vocantur *deum* adorare **et aut** pro neglectu -ent aut in vacuitatem ducunt.

4 *c. adverbiis* (*quaedam fort. ad p. 2441, 26 pertinent*): **a** ***act.***: PLAVT. Capt. 22 di nos **quasi** pilas homines -ent. VOPISC. quatt. tyr. 2, 3 Firmum non inter purpuratos -ui, sed q. quendam latronem. VVLG. Iob 19, 11 q. hostem suum (ἡγήσατο ... ὥσπερ). CIC. Att. 3, 13, 1 **proinde** -bo ac si scripsisses nihil esse. PLANC. Cic. epist. 10, 24, 5 *Octavianum* filii loco ... supstitutum non p. -ere. CIC. Brut. 61 *Catonem* nos **ut** perveterem -emus. DOM. AF. or. frg. Hier. epist. 52, 7, 3 ego te -eam ut principem, cum tu me non -eas ut senatorem? ITALA Matth. 21, 26 (Aug. in psalm. 80, 14) ut prophetam eum -ent (ὡς προφήτην ἔχουσιν, VVLG. sicut). CIC. epist. 3, 12, 3 **sic** -eto tamen: nisi ... confecissem, ... defendissem (*cf.* Lael. 10, *p. 2448, 20*). AVG. in euang. Ioh. 5, 5 qui s. eum -rent, ut putarent *eqs.* VITAE patr. 7, 44, 1 sic ... -eto malignas cogitationes ... sicut serpentis prolem. SEN. contr. 1, 1, 12 **perinde** -o ac si *eqs.* APVL. flor. p. 85 p. -etote, si curia digna protulero, ut si in ipsa curia me audiatis. LACT. epit. 21, 1 elementa mundi **tamquam** deos -ent (*cf. p. 2448, 26*). VVLG. Iob 19, 15 **sicut** alienum -uerunt me (ἀλλογενὴς ἤμην ἐναντίον αὐτῶν). Marc. 11, 32 sicut prophetam eum -bant ([ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον]. 21, 26. 46 [*εἰς vel ὡς*]. *cf. l. 70. p. 2449, 27*). DRAC. Romul. 5, 265 *illum* **ceu** numen -ens. **b** ***pass.***: CIC. leg. 2, 49 **is ... proinde** -eatur, quasi eam pecuniam ceperit. QVINT. inst. 7, 3, 11 an p. -enda sit haec atque illa. decl. 249 p. 22, 29 ac si. PAVL. dig. 45, 1, 134 p. -eri ac si. CIC. part. 84 quae perdifficilia

sunt, **perinde** -enda saepe sunt, ac si effici non possint. SALL. Iug. 4, 8. LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 9 omnium rerum ius p. -eatur servetur, ac si *eqs.* TAC. ann. 12, 60 ac si. LABEO dig. 33, 4, 6, 1 ac si. CELS. dig. 32, 43. 50, 17, 193 omnia ... iura ... p. -entur ac si. *sim. fere 60[ies] apud* ICTOS. LACT. inst. 2, 9, 24. CLAVD. DON. Aen. 7, 600 p. -etur ut lex. CIC. Cluent. 11 adulescenti in primis, **ut** tum -batur, inter suos ... nobili (127 non, ut in illa ... contione -batur [*v. adn. crit.*], omnes *illi* in culpa sunt ... ponendi. VELL. 2, 48, 4 pro Pompei partibus, id est, ut tunc -batur, pro re p.). SPART. Sept. Sev. 13, 8 ab Afris ut deus -etur. CYPR. epist. 69, 1[extr.] ut ethnici et publicani. CIC. Brut. 57 eloquentem fuisse et **ita** esse -tum. nat. deor. 3, 52 terra ipsa dea est et ita -etur. VLP. dig. 5, 1, 19, 3 *id* ita -endum est atque si cum domino contractum sit. TERT. virg. vel. 6 p. 891 Oe. alibi ita sane -endum est. SPART. Did. 3, 7 erat ... in odio populi ... -baturque i., quasi *eius* consilio esset Pertinax interemptus (*cf. l. 26*). LACT. inst. 1, 11, 56 *Saturnum* ita (*sc. pro Caeli filio*) esse -tum. PELAG. in I Cor. 1, 21 quia aput illos ita -retur. CIC. Tim. 39 **sic** igitur, ut ab his traditum est, horum deorum ortus -eatur atque dicatur (*p. 40[E]* οὕτως ... ἡμῖν ... ἐχέτω καὶ λεγέσθω). Lael. 5 sapiens — sic enim est -tus. 10 de me ... sic ... -etote: ego *eqs.* (*cf.* epist. 3, 12, 3 *p. 2447, 71*). VLP. dig. 4, 3, 37 *id est* sic -endum, quasi *non* dictum ... est. *ibid. id* aeque sic -endum est. LAMPR. Heliog. 10, 2 ut ab omnibus ... sic -retur quasi domini maritus (FIRM. math. 2, 4, 2 sic est -enda, quasi *eqs.*). LACT. inst. 3, 29, 1 nec sic -endum est, tamquam sit in aliquo usu *fortuna* ([epit. 44, 4 tamquam duo sint dii]. 6, 8, 10 eos ... sic -endos puto, tamquam divinent). LACT. inst. 3, 17, 29 **velut** reges -entur philosophorum. PELAG. argum. p. 4, 9 S. **quasi** destructor legis. RVFIN. Adamant. 2, 4[in.] cur non uterque **similiter** -entur, sed alius quidem malus, alius autem bonus vobis videtur? COD. Theod. 12, 1, 153 *a. 397* **ac si** nihil impetraverit, -eatur. 3, 12, 4 *a. 415* **tamquam** incestum commiserit, -eatur.

5 (in) numero, (in) loco *sim.* (*cf. p. 2444, 3. 2427, 70*). **a** ***act.***: CIC. fin. 2, 50 cum honestatem eo loco -eat, ut *eqs.* POLLIO Cic. epist. 10, 31, 3 me ... vetustissimorum familiarium l. -uit (6 familiarem meum tuorum numero -es). CAES. Gall. 1, 26, 6 *eos* se eodem l. quo Helvetios -urum (civ. 1, 33, 2. SEN. contr. 7, 2, 6 patronum -uit quo patrem). civ. 2, 25, 3 ut diriperet atque -ret l. praedae (3, 42, 5 Parthinos -uerat). OV. rem. 792 hunc ... hostis -ere l. (SPART. Hadr. 15, 2 ut hostium l.). SVET. Vesp. 3 libertam paene iustae uxoris l. LACT. inst. 6, 17, 15 parsimoniam ... virtutis l. LAMPR. Alex. 67, 1 eos eo loci -es, ut. in numero: CIC. nat. deor. 1, 36 neque Iunonem neque Vestam ... in deorum -et n. (1, 43). Lael. 7 sapientiam. Att. 10, 18, 2 hostium (14, 13, 2. CAES. Gall. 1, 28, 2 reductos). CIC. epist. 13, 21, 2 tuorum (13, 35, 2. 13, 69, 2. CAEL. Cic. epist. 8, 9, 4. HOR. sat. 2, 6, 4 suorum). 13, 6, 1 meorum necessariorum (CAES. civ. 3, 57, 1). 13, 36, 2 civium R. PLIN. nat. 22, 77 bupleuron in sponte nascentium n. Graeci. QVINT. inst. 10, 1, 118 veterum. CIC. epist. 13, 62 fratrem meum ... eo numero cura ut -eas quo me. PLANC. Cic. epist. 10, 23, 5 hostis (CAES. Gall. 6, 6, 3 hostium. LIV. 36, 35, 9 utrum hostium an pacatorum eos n. -ret). POLLIO *v. l. 33.* CAES. civ. 3, 82, 3 consulares ... servorum -ere n. LIV. 22, 59, 14 hospitum n. captivos. SVET. Iul. 11 sicariorum. in loco: CAES. Gall. 1, 42, 6 in cohortis praetoriae l. decimam legionem. civ. 2, 25, 6 hostium. VERG. Aen. 2, 102 si omnis uno ordine -etis Achivos. 10, 108 Tros Rutulusve fuat, nullo discrimine -bo. **b** ***pass.***: CIC. inv. 1, 82 quo in numero illud ... et quo in loco hoc ... -eri conveniat (2, 151). S. Rosc. 116 virorum bonorum (Verr. II 1, 87 hostium [2, 166 Catil. 4, 15]. de orat. 1, 72 oratorum [Brut. 78]. Brut. 135 disertorum. Q. CIC. petit. 16 in [*H, om. F*] amicorum n. non est -endus. FRONTO p. 213, 19 N. -endusne sit fumus in deum n. [LACT. inst. 2, 5, 7]. VLP. dig. 34, 2, 19, 8 argenti). leg. 1, 7 in n. vestro numquam est -tus. off. 1, 3 in hoc n. -eri potest. ALF. dig. 32, 60, 1 in eo n. (TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 in eodem n. IAVOL. dig. 4, 8, 39 pr. quo in n.). in loco: CIC. inv. 1, 82 *v. l. 56.* Verr. II 1, 40 -tus *es* in liberum l. AFRIC. dig. 37, 4, 14 pr. *eum* in eodem l. quo emancipatum -eri debere. CIC. Tusc. 1, 98 qui se iudicum numero -eri volunt. Att. 11, 6, 6 hostium (SVET. Nero 2, 3 SPART. Did. 5, 4). CAES. Gall. 6, 13, 7 impiorum. NEP. Thras. 4, 2 qui (in *add. Nipp.*) septem sapientium n. est -tus. Ages. 4, 8 sacrilegorum. VAL. MAX. 7, 7, 6 mulierum. IAVOL. dig. 46, 1, 42 rerum quae mercis n. -entur. NERAT. dig. 20, 2, 4, 1. CELS. dig. 28, 1, 27 testium. GAIVS dig. 47, 7, 4 si adhuc adeo tenerum sit, ut herbae loco sit, non debere arboris n. -eri. CALL. dig. 4, 6, 9 VLP. dig. 34, 2, 19, 8. 34, 2, 27, 5. 33, 6, 9 pr. PAVL. dig. 34, 2, 26. 34, 2, 32, 1. 49, 15, 19, 4. CAES. Gall 6, 13, 1 plebes paene servorum -etur loco. 7, 77, 3 civium. civ. 3, 21, 5 hostis. LIV. 1, 39, 4 puerum liberum l. coeptum -eri. 1, 45, 5 prodigii (8, 18, 11 PLIN. nat. 8, 173 TAC. ann. 13, 58. SVET. Cal. 57, 3 prodigiorum l. -ta sunt). QVINT. inst. 3, 7, 2 l. sunt -ti sententiae. 5, 7, 5 testium. TAC. Germ. 8 Veledam ... numinis l. -tam. PAVL. dig. 3, 2, 21 inter infames -entur ... infamium l. -eri debent. *et fere 60[ies] apud* ICTOS. CAPITOL. Gord. 30, 5. SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 27 St. filiarum. CIC. Brut. 95 eius elegans est -tum ... orationis genus eodemque in genere est -tus *M. Octavius.* PLIN. nat. 7, 74 vice prodigii -tum (VLP. dig. 48, 5, 16, 3 absentis. 37, 1, 2 heredum bonorum possessores. TRYPH.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 33, 3, 78, 4 corporis). GAIVS dig. 48, 15, 4 ut *is* in eadem causa -eri debeat, qua *ille* -etur ([PAVL. dig. 26, 2, 32, 2. 39, 6, 35 pr.]. MEN. dig. 40, 12, 29 pr. in pari c. ceteris servis -endus est [49, 16, 6, 8]. MOD. dig. 22, 2, 1 in ea c.). VLP. dig. 1, 9, 8 clarissimarum feminarum nomine senatorum filiae non -entur. PAVL. dig. 4, 6, 35, 8 qui in provincia est, ... ad similitudinem absentis -etur.

C *i. q.* ***credere, persuasum -ere,*** *sibi persuadere*: **1** *c. acc. c. inf.* (*infinitivo passim supplendo*): PLAVT. Asin. 166 (*hoc*) semper tibi promissum -eto hac lege *eqs.* CIC. Verr. II 5, 64 omnes **sic** -ent (*α*, persuasum *add. β*) ... istum ... pecuniam accepisse ([nat. deor. 3, 86 hoc quidem omnes mortales s. -ent *omnia* a dis se -ere. AVR. VICT. Caes. 20, 4]. Tusc. 3, 13 illud quidem s. -eto [*sim.* ad Q. fr. 1, 2, 3 Att. 5, 20, 1. epist. 1, 7, 4. 2, 6, 5. 3, 13, 2]. *al.* SALL. Iug. 114, 2. SEN. epist. 40, 3 s. itaque -e. PLIN. epist. 7, 17, 8 idque ... s. -e). Lael. 91 ut *illud* proprium est verae amicitiae ..., sic -endum est *eqs.* SEN. dial. 2, 6, 8 **ita** -e, Serene, *sapientem* nihil perdere (SVLP. SEV. Mart. 9, 7 i. -tum est divino nutu psalmum hunc lectum fuisse). AVG. quaest. hept. 2, 47 p. 119, 5 si ... tunc -eamus intrasse Israhel in Aegyptum. in psalm. 95, 2 extr. -emus iam multas gentes credidisse Christo. PETR. CHRYS. serm. 86 p. 444A quod tacuimus, -etote non oblivionis fuisse, sed temporis. *i. q. accipere, sibi persuadere*: CIC. epist. 2, 3, 1 scribam ad te postea pluribus ... brevi tamen sic -eto. 2, 8, 2 quae *non* possunt scribi ...; tantum -eto *eqs.* 13, 29, 2 *exspectas* haec ... quo spectent. id primum ergo -eto *eqs.* Lael. 10 *v. p. 2448, 20.* **2** *c. nom. c. inf.*: SALL. hist. frg. 4, 42 volentia plebi facturus -batur. TAC. ann. 4, 45, 3 dolo caesus. 12, 15 Bosporum invasurus. **3** *c.* quia: VVLG. Marc. 11, 32 omnes ... -bant Iohannem, quia vere propheta esset (εἶχον τὸν Ἰ. .. ὅτι). **4** *alia*: HIL. c. Aux. 7 eum aliter credere, quam rex ipse aut alii omnes -rent. HIER. epist. 15, 4, 5 cum id, quod ipsi exponunt, -ere me dicam, haereticus iudicor (CLAVD. MAM. anim. 1, 14 p. 59, 13 hoc perditorum quorumpiam fides -eat). EPIST. pontif. 235 (*a. 380*) Arnob. confl. p. 322A si quis de patre et filio bene senserit, de spiritu autem sancto non recte -uerit. PRAEDEST. 1, 62 cum isti in (*i. de*) trinitate nihil mali -eant.

D *i. q.* ***animo ferre***: **1** ***c. adv.***: PLAVT. Bacch. 1103 si alibi plus perdiderim, minus aegre -eam (LIV. 7, 5, 7 nec ... aegre -uit filium id pro parente ausum). SALL. Catil. 51, 1 *nemini* iniuriae suae parvae videntur: multi eas gravius aequo -uere (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 28, 1 graviter -et sustinere usque ad eius adventum). OV. ars 2, 539 rivalem patienter -e (*cf. l. 46*). TAC. ann. 4, 21, 1 quae ... civiliter -uit. APVL. apol. 100 me deinceps incuriosius -urum, quid Pudentilla testamento suo scribat. TERT. mart. 4 extr. quis non libentissime tantum pro vero -eat erogare, quantum alii pro falso? (HERM. Pal. sim. 8, 10, 3 nomenque dei semper libenter -uerunt [ἡδέως ἐβάστασαν, rec. vulg. l. tulerunt]. AVG. civ. 4, 2 in. illa ... mala non dico patienter [*cf. l. 40*], sed libenter -ent, quibus ipsi fiunt mali. c. acad. 2, 10, 24 perlibenter -o *c. acc. c. inf. al. v. s. v.* libenter). ITALA Marc. 10, 41 (cod. a) coeperunt invit⟨i⟩us -ere de Iacobo (ἀγανακτεῖν, VVLG. indignari. *cf. l. 67*). SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 27 St. quod ea ... -uerint semper onerose et ea gravate tulerint. MAXIMIN. c. Ambr. 128 *haec* indifferenter -ere (RVFIN. Basil. reg. 157 commisceri *infidelibus*. AVG. epist. 54, 2. in psalm. 138, 17 sive tenebras noctis illius sive lumen). AVG. epist. 200, 1 in. cum diu moleste -rem, quod ... nulla *tua* rescripta meruerim. in psalm. 87, 7 med. *mortem crucis* prae ceteris exsecrabilius -bant. 138, 16 in. sic -bimus *res adversas vitae* huius quomodo *res secundas vitae* huius. MIRAC. Steph. 1, 7 in. quod cum ... negligenter -uisset. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 11, 42 qui me ... dignanter -uerint legere (LEO M. epist. 136, 3 extr. si eum ... dignanter -eatis). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 24, 34 suavissime -ent, si etiam se invicem comedere queant (ἥδιστ' ἂν ἀλλήλων ... γεύσαιντο). NOVELL. Iust. 43, 1, 1 extr. *nemo* hoc dure -bit (οὐ γὰρ ἄν τις περὶ τούτων δυσχεραίνοι). **2** ***c. casu modali***: TAC. ann. 12, 48 omne scelus externum cum laetitia -endum (*cf. l. 65*). AVG. in euang. Ioh. 96, 3 quid est enim ferre non posse nisi aequo animo non -ere?
3 ***c. adi.***: SIL. 16, 209 laetus -e (*S*, have *Ch*) nostros intrare penatis (*cf. l. 63*). CAPITOL. Aur. 20, 7 has nuptias et Faustina et ipsa, quae dabatur, invitae -uerunt (*cf. l. 48*).

VIII ***reflex.*** *(pass. p. 2451, 3. 2452, 12)* *et* ***intrans.*** *(pass. p. 2451, 29)* ***aliquo modo*** **(se) -ere** (*definitione modi non accedente p. 2450, 56. aliter p. 2461, 30. accedente praedicativo p. 2451, 70*): **A** ***de rebus***: **1** ***reflex.*** (*ad p. 2450, 6. 51. 54. 60. 62. 2451, 61*): *c.* ut, ita, sic, quo modo, aliter, quantum *sim.*: PLAVT. Aul. 47 scin quomodo tibi **res se -et**? ([TER. Eun. 800]. Bacch. 1063 dico, ut r. se -et [Trin. 749 edoceam]. Most. 545 utut r. sese -et [TER. Haut. 702 ut. Phorm. 820 ut meae res sese -ent]. ita se res -et: *seq.* ut: CIC. Quinct. 2 S. Rosc. 124 Verr. II 2, 124 phil. 6 *ies*, rhet. *quater*, epist. 10, 20, 2 VELL. 2, 118, 4. *seq. enunt. prim.*: LIV. 25, 38, 14. 40, 11, 9 QVINT. inst. 10, 3, 15. sic res se: CIC. S. Rosc. 66 nat. deor. 2, 23. 3, 89. de orat. 2, 23 sese [ad Q. fr. 1, 1, 43]. sic se res: CIC. Scaur. 1 phil. *quater*, de orat. 2, 271. Brut. 71 sese. Att. 14, 20, 3 VVLG. II reg. 20, 21. ita res se: CIC. leg. 1, 56 fin. 1, 25. LIV. 22, 39, 9. VVLG. II Macc. 3, 40 de Heliodoro. res se ita: CIC. ac. 2, 54. res se sic: CIC. phil. *bis*, rhet. *ter*, Att. 5, 1, 3 epist. 6 *ies* [2, 4, 4 *et* 15, 1, 5 sese]. res sic se -e(n)t: CIC. Att. 1, 9, 4 epist. 3, 5 3.

se res ita: CIC. fin. 5, 27. se res sic -e(n)t: CIC. Att. 1, 14, 5. 2, 22, 1 ad Q. fr. 1, 2, 16. CIC. Verr. I 17 praeclare se res -bat [fin. 4, 8 res enim se praeclare -bat. de orat. 1, 114 praeclare enim res **se -eat, si *eqs.*]. off. 2, 22 male enim se res -et, cum *eqs.* nat. deor. 3,** 63 aliter se rem -ere). TER. Andr. 377 prius quam tuom ut sese -eat animum ad nuptias perspexerit. Phorm. 479 sic -ent principia sese (*cf.* 429 *p. 2451, 8*). CIC. Verr. II 2, 191 videtis extremam partem nominis ... esse in litura? sic -ent se tabulae. 3, 122 quo pacto se -eat provincia ([SERV. Cic. epist. 4, 5, 6]. CATVLL. 10, 7 Bithynia. OROS. hist. 6, 12, 2). 3, 147 ita se frumenta -ere, ut *eqs.* 3, 205 ut adhuc -uit se status iudiciorum. Lig. 23 quoquo modo se illud -et. ac. 2, 101 multa aliter se -ere ac sensibus videantur (CAES. Gall. 2, 19, 1 CELS. 1 prooem. 44 AVG. pecc. orig. 23, 27). fin. 3, 66 quod ni ita se -ret (*sim.* 5, 12 Tusc. 5, 41 Cato 82 LIV. 10, 7, 9). de orat. 2, 140 quo modo nunc se istorum artes -ent. SALL. Catil. 52, 12 ita se mores -ent (Iug. 54, 4). CELS. 8, 10, 2C ossa sic se. PLIN. nat. 4, 52 maria ... ad hunc modum ([7, 1 mundus et in eo terrae]. 6, 30 ita se -et *Asia. sim.* 6, 92. 165). 23, 166 et hactenus (*i. sic? cf. p. 2453, 78*) -ent se medicinae urbanarum arborum; transeamus ad silvestres (*sim.* 31, 76. 34, 4. *cf. p. 2461, 28*). QVINT. inst. 9, 3, 41 πλοκή fit ex permixtis figuris, ut ... se -et epistula ad Brutum. TAC. hist. 1, 83 ita se ducum auctoritas, sic rigor disciplinae -et, ut *eqs.* SVET. frg. 3 p. 5, 5 ut se -ent tragicae ... fabulae *i. quales sunt* (CAPITOL. Gord. 13, 1 hominum mentes. Maximin. 8, 11 stultae opiniones. Opil. 15, 3 omnis historia. LAMPR. Alex. 59, 5 *v. p. 2451, 69.* Heliog. 3, 3 ut sese -ent vota hominum. SPART. Pesc. 10, 8 ut se -uerat Commodi temporum dissolutio. SCHOL. Cic. Bob. p. 161, 32 St. quantum se -et fides historiae [*cf.* p. 176, 22 *p. 2451, 40*. CASSIAN. conl. 10, 8, 2 quantum ... opinio nostra sese -et. AVG. in psalm. 33 serm. 1, 2 ut se -et pestilentia livoris ..., invidere coeperat. 87, 7. 144, 3 sicut se -ent humanae res, sicut est abundantia scandalorum). CELS. dig. 50, 16, 86 praedia qualiter se -entia (8, 6, 12). POMPON. dig. 18, 1, 67 idque toto iure civili ita se -et. SCAEV. dig. 37, 6, 10 ita edictum se -et (VLP. dig. 40, 5, 37 verba rescripti [48, 18, 1, 1. 49, 1, 1, 1. 49, 9, 1. 50, 13, 1, 10]. VVLG. II Macc. 11, 34 epistolam sic se -entem [ἔχουσαν οὕτως]. HIER. epist. 57, 7, 2 vulgata ... editio ita se -et: 'et dicam *eqs.*' AVG. in psalm. 33 serm. 1, 2 in. sic se -et titulus psalmi [46, 2. 141, 17 ita. *cf. p. 2451, 42*]). PORPH. Hor. carm. 1, 17, 9 sic se -et sensus (2, 5, 13. 4, 2, 42. PELAG. in Rom. 3, 4 verus). CYPR. epist. 48, 3 in. aliter ... quam se -et veritas ([AVG. catech. rud. 8, 12 extr.]. HIER. epist. 34, 2, 3 ita. *cf. p. 2451, 35*). IREN. 2, 30, 1 his sic se -entibus (PS. APVL. Ascl. 34]. 2, 12, 2 hoc ... sic se -ente. CAPITOL. Aur. 5, 1 his ita se -entibus [(PS. APVL. Ascl. 19 AVG. in euang. Ioh. 54, 2. BOETH. arithm. 2, 18 in. sese. PRISC. gramm. III 150, 21). PS. APVL. Ascl. 30 cunctis. CLAVD. DON. Aen. 3, 170 quibus]. *cf.* RVFIN. hist. 5, 24, 17 cumque haec ita [inter (*delevi*)] se -uissent [τούτων οὕτως ἐχόντων]). PORPH. Hor. carm. 1, 4, 10 sic et Vergilianum illud se -et (*i. id Vergilius dicit, intellegi vult*). CHIRON 294 prout se corpus -uerit. VVLG. II Macc. 10, 9 Antiochi ... vitae excessus ita se -uit (οὕτως εἶχε). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 163, 18 ut sese res -et ... aliter atque res est. 2, 29 p. 262, 16 ut sese CCLVI ad CCXLIII -ent. *in sermone philos.*: SEN. epist. 50, 6 animus *est* quodam modo se -ens spiritus. 113, 2 virtus *est* animus quodam modo se -ens. 113, 24 animus ... ad singulas virtutes quodam modo se -ens. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 4 p. 143, 23 accidentia novem, quae sunt qualitas, quantitas, ... situs, -ere (3, 7 p. 222, 13 pr. 1, 5 p. 14, 15. CASSIOD. art. 3 p. 1170A *inter categ. Arist.*: -ere ἔχειν. 1170C -ere est ut calceatum vel armatum esse). 2, 2 p. 240, 6 aliquo modo -endi (se *add. Φ; Porph. p. 8, 12* τοῦ πῶς ἔχειν). 4, 3 p. 246, 17 aliquo modo se -endi. pr. 1, 12 p. 32, 7 quorundam ad aliquid quodammodo -entium (1, 13 p. 35, 10). 2, 29 p. 128, 10 quodammodo se -ens. sec. 2, 2 p. 171, 24 aliquorum quodammodo se -entium ad unum aliquid et ad se invicem (p. 172, 13. 173, 19). 5, 11 p. 314, 16 interrogatus ... quemadmodum se Socrates -eat, dices, quoniam sedet vel ambulat.

c. adv. ab adi. derivatis: CIC. Verr. I 17 praeclare *v. supra l. 2.* fin. 4, 38 ut vitis ... quam optime se -eat (5, 39). Tusc. 3, 19 num manus adfecta recte est ... aut num ... non vitiose se et? off. 2, 22 male *v. supra l. 4.* SALL. Catil. 2, 3 si ... virtus ... valeret, aequabilius ... sese res humanae -rent. CELS. 4, 6, 6 recte ... cervices (8, 10, 7G *caput*. VLP. dig. 24, 1, 9, 1 sententia). 6, 18, 1 *partium obscenarum* apud Graecos vocabula ... tolerabilius se -ent (*i. tolerabiliora sunt*). 7, 7, 8E naturaliter (8, 4, 15). SCAEV. dig. 28, 2, 29, 13 bene verba se -ent 'siquis *eqs.*'. HERM. Pal. vis. 3, 4, 1 magne et mirabiliter -et se res haec (ἔχει, vulg. magnifice). sim. 9, 18, 4 magne ... et honeste cuncta (ἔχει). AVG. nupt. et concup. 1, 21, 23 extr. his tribus bonis perfecte se -ret bonitas nuptiarum. MACR. Sat. 6, 4, 6 'horrens' mire se -et.

impers.: VLP. dig. 47, 10, 15, 26 videtur ... Labeoni (et ita se -et) praetorem ... voluisse. PAVL. dig. 14, 2, 10, 2 contra se -et (18, 2, 14, 3. 39, 2, 18, 10 id). VVLG. act. 12, 15 nuntiavit *adesse Petrum.* at illi dixerunt ... 'insanis'. illa autem adfirmabat sic se -ere (οὕτως ἔχειν. *cf. p. 2451, 55*). RVFIN. Adamant. 1, 9 in. ita se -et (οὕτως ἔχει). OROS. hist. 1, 6, 5 ut se -et apud plerosque (*i. sicut in plurimis fit*). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 2 p. 138, 18 hic ... est error; neque

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

enim sese ut in numeris, ita etiam in ratiocinationibus -et (res *add. FRP²*). 3, 7 p. 220, 13 in familiis *illud fit*, in generibus ... non se sic -et (-etur *EG*). mus. 2, 21 p. 253, 6 quamvis ita sese -eat.

2 *intrans.*: PLAVT. Cas. 338 opinione melius res tibi -e[a]t tua, si hoc impetremus (TER. Ad. 365 quo pacto. FRONTO p. 96, 3 N. ita [THEOD. Prisc. eup. faen. 14; *v. Sundelin, ad Theod. Prisc. eup. adn., Ups. 1934, p. 70*]. LACT. inst. 7, 22, 2 aliter quam r. -et. MACR. Sat. 3, 13, 16 uti). Epid. 696 bene hoc -et. TER. Phorm. 429 bene -ent tibi principia (PRISC. gramm. III 327, 18 -ere pro esse: ... Terentius in Phormione: bene tibi se -ent principia). CELS. 2, 10, 6 *materia* male -et. 2, 10, 14 quae iam male -ent (RVF. podagr. 3 in manibus articuli). 2, 11, 4 spiritu male -ente (TERT. adv. Hermog. 5 p. 132, 1 sic -ente materia. CONC.ˢ I 2 p. 44, 7 sensum dissentientem a fide ... et ab epistola ... Cyrilli contrarie -entem [*I 1, 2 p. 31, 27* ἀπᾷδον ... ὑπεναντίως ἔχον]). GAIVS dig. 37, 4, 12, 1 ita ius -et, ut *eqs.* TERT. adv. Marc. 4, 6 p. 432, 24 sic -bit intentio ... opusculi nostri. cult. fem. 1, 3 p. 705 Oe. hoc si non tam expedite -ret. COMM. instr. 1, 27, 19 sic -et abyssus noster. VVLG. Sirach 3, 27 cor durum -bit male in novissimo (κακωθήσεται). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 681, 3 sic -et ... *nostra* condicio (*cf. l. 25*) et dei miseratio, ut *eqs.* CONC.ˢ I 5 p. 89, 13 *haec fides* -et ... pie et sufficienter ad utilitatem totius orbis terrarum (*I 1, 7 p. 89, 14* ἔχει). 348, 25 secundum omne, quod incommutabiliter (se *add. Schwartz*) -et (*I 1, 4 p. 55, 28* ἀπαραλλάκτως ἔχον). 354, 42 *epistula* quod bene sit condita recteque -eat (*I 1, 7 p. 117, 10* ὀρθῶς ἔχειν). IV 2 p. 97, 2 sicut -et humana condicio (*cf. l. 20*). CAEL. AVR. salut. praec. 59 corpus tranquillius -et. VICT. VIT. 2, 1 ut -et subtilitas barbarorum. ENNOD. epist. 1, 4, 8 p. 9, 11 prout -et (avet *Vogel in indice*) animus meus. 4, 12, 4 p. 108, 2 ad ea, quae male -eri (-ere *B*; *cf. supra l. 3. p. 2452, 12*) didicisti, non tamquam emendationis contemptor adspires, sed crebro mihi *scribe*. GREG. TVR. glor. mart. 47 ut -et rusticitas. MART. 2, 26. NOVELL. Iust. 22, 14 immature -ere illa constitutio videtur (ἀώρως ἔχειν). LEX Visig. 8, 3, 6 damnum solvat, sicut inspectio -uerit estimantium. CALL. dig. 50, 16, 220, 1 nisi voluntas testatoris aliter -eat. IREN. 3, 5, 1ᵉˣᵗʳ· quemadmodum -et ipsa veritas (LACT. inst. 2, 9, 1 aliter ... quam v. -et. HIER. in Ier. 6, 25, 6 ut rei v. -et. CONC.ˢ I 2 p. 42, 9 ut v. -et [*I 1, 2 p. 30, 21* ὡς ἀληθῶς. *at* I 3 p. 24, 21 sicut vere est]. *cf. p. 2450, 40. aliter p. 2415, 24*). PALLAD. 12, 1, 2 sicut opinio -et (HEGES. 5, 27 p. 365, 27 U. ut multorum o. -et [EVCHER. instr. 2 p. 159, 20]). SERV. Aen. 3, 14 ut -et fabula. SCHOL. Cic. Bob. p. 176, 22 St. ut et historia de illis -et [et] (historiae fides se -et *Stangl*). PRVD. c. Symm. 2, 975 in casus alios, quam lex -et. AVG. serm. 44, 4, 7ᵉˣᵗʳ· sic -et ipsa fama. in psalm. 34 serm. 1, 1 *titulus* -et ... 'ipsi David' (91, 2ⁱⁿ· *cf. p. 2450, 37*). QVODV. symb. 2, 4, 8 Migne 40, 641 sicut vera fides -et. CASSIOD. Didym. in Iac. 3, 2 p. 5, 28 Z. sicut -ent veri sensus. COD. Iust. 1, 50, 2 mandata ... quae sic -ent: 'suggerente *eqs.*' *in serm. philos.: v. p. 2450, 56. 58. 60.*

***impers.*:** PLAVT. Pseud. 935ᵃ optume -et. AEM. PAVL. or. frg. Val. Max. 5, 10, 2 bene -et (CIC. Mur. 14 b. -et; iacta sunt fundamenta orationis [LACT. inst. 7, 1, 1. SALV. gub. 3, 1 *v. adn. crit.*]. PROP. 4, 11, 97 LIV. 6, 35, 8. 8, 6, 4. 8, 9, 1. 8, 35, 4. 39, 50, 8 SEN. contr. 1, 8, 4. 10, 5, 10 VAL. MAX. 5, 10, 2 SEN. Herc. f. 1035 Oed. 998 bene -et, peractum est. STAT. Theb. 11, 557. 12, 338 QVINT. inst. 9, 2, 26 IVV. 10, 72 AVG. c. acad. 3, 5, 12 beat. vit. 3, 22 epist. 213, 7 CE 500, 12). CIC. Att. 12, 14, 3 recte -bat. HOR. sat. 1, 9, 53 magnum narras, vix credibile. :: atqui sic -et (*cf. p. 2450, 81*). CONC.ˢ I 2 p. 55, 15 quemadmodum in aliis hominibus -et (*I 1, 2 p. 41, 19* ἔχει). CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 25 p. 18, 30 Z. quae sequuntur; sic enim -et: 'deponentes *eqs.*'

B *de animantibus* (*de corporis aut animi habitu*):
1 *reflex.* (***inc.*** [*cf. p. 2452, 14*]: PLAVT. Mil. 716 nimis bona ratione nimiumque ad te ⟨te *suppl. Leo*⟩ et tuam vitam -es [vides *P, prob. Lindsay*]. *in loco corrupto*: Truc. 406): PLAVT. Mil. 724 qui et rem servat et se bene -et suisque amicis usui est. TER. Eun. 635 male ... me -ens. LVCIL. 181 quo me -eam pacto. CIC. Verr. II 2, 149 praeclare te -es, cum ... hominum genus ... honestissimum ... tibi est inimicissimum. Att. 2, 8, 1 bene -emus nos. 11, 7, 4 melius. 12, 26, 2 si ita me -rem, ut *eqs.* epist. 11, 12, 2 *Antonius* ita se -et, ut ... confligi cum eo ... non possit. Q. CIC. petit. 10ᵉˣᵗʳ· *Catilina* se sic -et, ut magis timeant, etiamsi quierit, quam ut *eqs.* LAMPR. Alex. 59, 5 Gallicanae mentes ut sese -ent durae. HIER. epist. 24, 4, 1 ita se semper moderate -uit (*fere i. q. se gessit; cf. p. 2452, 48*). VVLG. II Macc. 14, 11 hostiliter se -entes adversus Iudam ([δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν Ἰ.]. AVG. pecc. orig. 17, 18 quoquo modo ... se -ere isti velint. CONC.ˢ I 5 p. 314, 16 qui se ... circa illum infense -ent [FACVND. defens. 3, 6 p. 606ᴬ. 9, 5 p. 758ᶜ]). SVLP. SEV. chron. 2, 15, 7 si absque peccato sint ...; sin aliter se -eant. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 154, 28 quam se ad universa accomode -eat. 373, 22 qui sic nos -uimus (*I 1, 7 p. 75, 28* οἱ ταύτῃ χρησάμενοι). VITAE patr. 7, 1, 8ᵉˣᵗʳ· quemadmodum nunc se -ent fratres? (*Cotelier 530ᴮ* πῶς οἱ ἀδελφοί; 3, 61 agerent. 5, 18, 9 quomodo sunt). MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 1 p. 377ᵉˣᵗʳ· animae, quae se germane -et ad deum (γνησίως πρὸς αὐτὸν διακειμένης). PASS. Theclae 10 B a b maerebant atque se male -bant.

speciatim de corporis valetudine: PLAVT. Mil. 717 si te bene -es (Liv. perioch. 114 imperator se b. -et [(VAL. MAX. 3, 2, 13 SEN. epist. 24, 9). SEN. suas. 6, 2 b. se (FLOR. epit. 4, 2, 68)]. TAC. ann. 14, 51 ego me). CIC. Att. 5, 11, 7 cum ego me non belle -rem (12, 37, 1 ad Q. fr. 3, 8, 2). 7, 2, 3 graviter (PLANC. Cic. epist. 10, 17, 2). NEP. Dion 2, 4. LIV. 8, 36, 6 ut sese -rent *saucii*. SEN. dial. 4, 25, 2 -ere se peius questus est, quod foliis rosae duplicatis incubuisset. AVR. Fronto p. 71, 6 N. sic me -o, ut *eqs.* (*i. bene*). FRONTO p. 83, 22 N. commodius. ARNOB. nat. 1, 59 p. 40, 17 cum male se -entibus atque aegris (7, 44 p. 278, 16 m. -ens sese. VVLG. Marc. 6, 55 qui se m. -bant [τοὺς κακῶς ἔχοντας). 1, 49 p. 33, 9 perniciosius. CHIRON 321 (= VEG. mulom. 2, 88, 13) lassis et periculose se -entibus. 367 quo usque fortius se -eat (VEG. 2, 109, 4 ubi coeperit convalescere). CAEL. AVR. acut. 2, 18, 103 schemate, quo se melius ac facilius -eri (*cf. p. 2449, 68*) perviderint.

2 *intrans.*: [*dub.*: PLAVT. Mil. 716 *v. p. 2451, 60.*]
a *c. adv.*: *de corporis valetudine*: CIC. epist. 16, 15, 1 te ... febri carere et belle -ere (DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 1 minus b. [BELL. Hisp. 32, 7]). CELS. 2, 1, 18 caninis dentibus orientibus male -ent (TERT. adv. Marc. 4, 11 m. -entibus. ITALA Ezech. 34, 4 [Cypr. epist. 57, 4] quod m. -uit, non conroborastis [κακῶς ἔχον]. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 116, 1 m. -ens [νοσοῦντα]. OPTAT. 5, 8 p. 137, 23. PACIAN. epist. 1, 5 *opp.* sanis. VVLG. Matth. 4, 24 [κακῶς ἔχοντας]. 8, 16. 9, 12 *opp.* valentibus. 14, 35. Marc. 1, 32. 2, 17 *al.*). ITALA Marc. 5, 23 (cod. e) filiola mea novissime -et (ἐσχάτως ἔχει, VVLG. in extremis est). CHIRON 106 cum coeperit melius -ere (277 [VEG. mulom. 2, 9, 5 convalescere]. 139. VVLG. Ioh. 4, 52 *v. infra l. 30.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 68). HIER. epist. 52, 6, 4 commodius. VVLG. I reg. 16, 23 refocillabatur Saul et levius -bat ([ἀγαθὸν αὐτῷ]. CAEL. AVR. *v. infra l. 32*). Marc. 5, 26 deterius (εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα). CAEL. AVR. chron. 5, 1, 4 peius. *ingressive* (*cf. p. 2432, 33*) *i. q. convalescere*: VVLG. Ioh. 4, 52 horam ... in qua melius -uerit (κομψότερον ἔσχεν). Marc. 16, 18 bene -bunt (καλῶς ἕξουσιν). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 119 tempore ... quo levius aeger -uerit. VITAE patr. 5, 5, 35 cum paululum de aegritudine ... melius -uisset (*Nau 1908, 273, 187* ὑγιάνας). *de fidei Christianae sanitate*: CONC.ˢ I 5 p. 377, 30 populus ... bene -et (*I 1, 7 p. 80, 15* ὑγιαίνει. *cf.* I 4 p. 70, 6 salvus est).

Graecismi: [*non huc, sed ad p. 2422, 46 sqq. pertinet* TAC. ann. 15, 53 ut quisque audentiae -uisset]. TERT. adv. Val. 14 p. 193, 2 dum ita rerum -et. ITALA act. 21, 13 (cod. e) mori in Hierusalem parate -o (ἑτοίμως ἔχω, VVLG. paratus sum). *alia*: ITALA gen. 43, 27 (Lugd.) quomodo -etis? ([πῶς ἔχετε;]. act. 15, 36 [cod. g] visitemus fratres ... quomodo -eant [πῶς ἔχουσιν, VVLG. q. se -eant]. VICT. VIT. 1, 26 qualiter quisquam -ret. VITAE patr. 3, 26 p. 754ᶜ qualiter -eas. 5, 11, 26 quomodo -es? ... qualiter agitur circa fratres? [*Cotelier 646ᴮ* πῶς ἔχεις; ... πῶς ἔχουσιν οἱ ἀδελφοί;]. PALLAD. hist. mon. II 20, 16 quomodo -es? ... bene). HERM. Pal. sim. 7, 3 quamdiu tu commode -ueris (εὐσταθοῦντος, rec. vulg. bene stabilitus fueris). LACT. inst. 3, 19, 12 sic -ent, tamquam illis numquam fuerit bene, si aliquando fuerit male (*i. ita se gerunt; cf. p. 2451, 71*). RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 17, 21 ita -entibus increpare (διακειμένοις). VIRG. gramm. epist. praef. p. 106, 28 H. *quod* ad sodalem ... fiducialius -ueris ... dirigere.

b *sine adv.* (*cf. p. 2407, 6 sqq.*): adversus, contra: HERM. vulg. vis. 3, 6, 3 qui alius adversum alium in cordibus -ent (οἱ κατ' ἀλλήλων ἐν ταῖς καρδίαις ἔχοντες. Pal.: adversum se divisionem -bant). Pal. sim. 9, 23, 2 contra se -entes (οἱ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες, vulg. inter se -ent lites). VVLG. apoc. 2, 4 -o adversum te, quod (ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι). 2, 20. AVG. in psalm. 25, 2, 13ᵉˣᵗʳ· si ... pauper -uerit contra divitem. PS. ARNOB. confl. 2, 18 p. 295ᶜ contra eos -ens, qui *eqs.* (*cf. Scharnagl, WSt. 38, 1916, 384*). PS. ORIG. in Iob 1 Migne gr. 17, 413ᴮ (437ᴮ. 3, 519ᴬ). VITAE patr. 5, 4, 15 (*Cotelier 428ᴮ* ἔχοντα κατ' ἐμοῦ). cum: AVG. serm. 5, 3ⁱⁿ· o si mecum -eret! in psalm. 72, 14 senties, cum quo -es. CIL VI 9229 si quis deviolaberit loqun istun, abea con deo ⟨...⟩.

CAPVT ALTERVM: VI VERBI IMMINVTA

I *c. part. perf. pass.* pro *praeterito act.* (*cf. p. 2425, 33 sqq. 2427, 17 sqq. Thielmann, ALL 2, 1885, 405 sqq. E. Herzog, Beihefte zur Z. f. rom. Philol. 26, 1910, 106 sqq.; vix est quod moneamus in multis exemplis, praesertim antiquioribus, integram -endi vim satis etiam adesse*): **A** *a participio cum subst. congruente*: **1** *pro perf.*:
a *logico*: CATO agr. 3, 1 aedificare oportet, si agrum consitum -eas. CIC. div. in Caec. 11 quam (*fidem meam*) -ent spectatam iam et cognitam (Lael. 52 *amicitiam* nec usu nec ratione -ent cognitam. *cf.* Font. 29 quae comperta -emus, quae ipsi vidimus [Cluent. 127 eos, quod de his duobus -uerint compertum, de ceteris comperisse]). Verr. II 3, 95 sic ordinem senatorium despexisti, sic ad iniurias ... tuas omnia coaequasti, sic -uisti statutum cum animo ac deliberatum ([*similiter antecedunt praeterita p. 2453, 3. 35. 51. 56. 67*]. epist. 4, 2, 4 si -es iam statutum, quid *eqs.* Att. 12, 23, 3ᵉˣᵗʳ· constitutum se cum eo -ere [epist. 7, 4 si quod constitutum cum podagra -es, fac, ut *eqs.*]. epist. 5, 12, 10 ea, quae -es instituta, perpolies). II 4 132 conversam iam -ent demonstrationem suam *neque, quid ubique sit, sed* quid undique oblatum sit, ostendunt. fin. 1, 62 *sapiens* finitas -et cupiditates, ne-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

glegit mortem (2, 22. *cf.* AVG. in psalm. 118 serm. 26, 2 crucifixas -et carnes suas et ... facit ... opus iustitiae). rep. 2, 16 urbem condidit ... et ... cooptavit augures et -uit plebem in clientelas principum discriptam (*cf. p. 2452, 79*). ad Q. fr. 3, 9, 6 quod me hortaris, ut absolvam, -o absolutum suave ... ἔπος ad Caesarem (*cf.* CAES. Gall. 7, 29, 6 idque se prope iam effectum -ere. BELL. Alex. 45, 1 classem magna ex parte confectam ... -ere). Att. 5, 21, 13 hoc quid intersit, si tuos digitos novi, certe -es subductum. LIV. 7, 32, 9 qui omnia circa se ... domita armis -eat. 21, 3, 6 *urbem* ex magna parte dirutam, captam fere totam -et. 25, 38, 12 nec huius occasionis spem ... temere, sed ex ipsa re conceptam -o. 26, 43, 3 rationem exactam ... -et. PLIN. nat. 8, 165 si quis hippomanes praereptum -eat *eqs.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 62 cum tam multa provisa -eas. ITALA gen. 16, 5 (Aug. loc. hept. 1, 52) se conceptum -ere (ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, VVLG. quod conceperit). NEMES. ecl. 1, 3 si quod -es gracili sub harundine carmen compositum. PANEG. 12 (2), 15, 3 cum tales vel acceptos (*a fortuna*) -eas vel repertos (*a te*), ut *eqs.* AVG. serm. 62, 9, 15 capillos nostros ... numeratos -et. ALEX. TRALL. 1, 5 ea tantum tradimus, quae experimentata -uimus (ὧν πεῖραν ... εἴληφα *cod. Mf p. 445*[6] *P.*).

b *historico*: CATO ad fil. frg. 1[in.] quid Athenis exquisitum -eam. CORNELIA epist. frg. 2 eorum deorum preces expetere, quos ... relictos atque desertos -ueris. PLANC. Cic. epist. 10, 24, 3 quantum ... sit committendum, nimium saepe expertum -emus. LIV. 22, 4, 5 ubi ... clausum lacu ac montibus et circumfusum suis copiis -uit hostem (VITR. 8, 2, 4 simul autem plus umoris -et congestum, non potest *eqs.*). VITR. 9, 1, 14 quemadmodum de ea re supra scriptum -emus (*aliter p. 2425, 82. 2426, 82. 2434, 5*). COLVM. 12, 52, 3 quamvis praeceptum -eamus, ut *eqs.* HIL. ad Const. 2, 7 quod solum acceptum atque auditum -o. SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 16 St. plus ... consecutum quam aput ... deos ... -uerit optatum. HIER. epist. 26, 1 quae ex Hebraeo in Latinum non -emus expressa. AVG. doctr. christ. 2, 39, 58 si -ent etiam cum daemonibus initam societatem (GREG. TVR. Franc. 5, 25 p. 220, 22 quod foedus inter nos initum -emus). in psalm. 49, 9[in.] integritatem carnis dicatam -ent deo. 118 serm. 5, 2 correxit viam suam, quam se ... depravasse perversamque -uisse confessus est (*cf. p. 2452, 79*). ROMVL. fab. 52, 5 se ... calcatum -ere (52, 6 calcavi). GREG. TVR. Franc. 10, 28 p. 439, 29 promissionem, quam ... statutam -o. 9, 16[extr.] promissum ... -emus. vit. patr. 3, 1 p. 673, 4 episcopum ... invitatum -es. 6, 3 p. 682, 17 Gallum ... alibi -o distinatum. INSCR. christ. Diehl 1909[a] vot(um) h.

2 *pro plusq.*: [*vi -endi satis etiam integra*: PLAVT. Bacch. 412 absque te esset, ego illum -rem rectum (*'rexissem' Ussing parum apte*) ad ingenium bonum; nunc *eqs.*]. PLAVT. Bacch. 550 accuratum -uit quod posset mali faceret in me. Mil. 886 multos saepe vidi regionem fugere consili prius quam repertam -rent. Pseud. 677 iam instituta, ornata cuncta ..., deformata -bam: sed *eqs.* CIC. Tull. 16 eum *fundum* emptum -bat cum socio Cn. Acerronio. Verr. II 3, 93 arabat is agrum conductum ...; conductum -bat HS sex milibus. Catil. 3, 16 ad certas res conficiendas certos homines delectos ac descriptos -bat (dom. 13. fin. 4, 3 *Platonicos* eleganter -uisse constitutam disciplinam. Brut. 214 nullum ille poetam noverat, ... legerat ..., ... cognoverat ...; sed ei tamen unum illud -bant dicendi opus elaboratum (*cf. p. 2452, 79*). epist. 10, 12, 1 *cum* -rem a Furnio ... tua ... consilia cognita. 13, 56, 2 se depositam pecuniam -uisse. POMP. Cic. Att. 8, 12[a], 1 quod ... cohortes tribus in oppidis distributas -bat (CAES. civ. 3, 89, 2 collocaverat ... iusserat ... reliquerat ... praeposuerat ... cohortes in acie LXXX constitutas -bat). CAEL. Cic. epist. 8, 5, 2 hac de re puto te constitutum, quid facturus esses, -ere. CAES. Gall. 1, 15, 1 quem (*equitatum*) ... coactum -bat. civ. 3, 62, 4 ad eas munitiones Caesar *illum* ... positum -bat. huic ... *illum* adiutorem submiserat. LIV. 21, 27, 8 iam paratas aptatasque -bat ... lintres. 25, 28, 5 quae pacta iam cum Marcello -rent. 26, 11, 9 eo dona ... portantes multo auro ... *templum* exornatum -bant. 31, 21, 7 in alas divisum socialem exercitum -bat. 31, 42, 1 fatigatos *milites* ... proelio ... -bat. 39, 51, 8 venenum, quod multo ante praeparatum ... -bat. VITR. 7 praef. 5 cum iam sex ... lectos -uisset nec tam cito septumum ... inveniret. VAL. MAX. 5, 7, 3 cum ... esset egressus iamque fugae expeditum initium -ret. 8, 7, 1 cum ... magnam gloriam partam -ret. ITIN. [Silv.] 19, 11 ubi ipsi castra posita -bant. VVLG. Gal. 1, 23 auditum -bant, quoniam *eqs.* (ἀκούοντες ἦσαν). MVTIAN. Chrysost. hom. 19, 2 p. 360[med.] quis ... suscipiat ... in gehennam ire ...? ... at Paulus ... hoc susceptum -bat (εἵλετο). GREG. TVR. Franc. 7, 22 p. 304, 24 deliberatum ... -ui, ut *eqs.* (*i. constitueram*). 3, 27 septimus annus ... quod *illam* desponsatam -ret (6, 16. 6, 43 p. 283, 7). ITIN. Anton. Plac. 5 tomus, in quo a b c d -uit dominus impositum.

nota: *participio perf. pass. subintellegendo*: DON. vita Verg. p. 7, 117 Br. (*antea*: eum in recitando duos ... versus complesse *eqs.*) cum hactenus (*cf. p. 2450, 18*) -eret (*sc. versum recitatum*): 'Misenum Aeoliden', adiecisse: 'quo non praestantior alter'.

3 *pro fut. ex.*: CIC. Phil. 5, 52 quae cum ita sint, de Caesare satis hoc tempore dictum -bo (APVL. apol. 87 de epistulis satis dictum -bo, si hoc unum addidero). COLVM. 5, 10, 16 si iam arborem satam -ueris, scillam ... serito (arb. 23, 2). arb. 26, 4 ubi surculos paratos -ueris. COD. Iust. 3, 10, 1 filios se iuste hac ratione susceptos non -urum. LEX Visig. 3, 2, 3[extr.] qui ... ancillas ... -uerint copulatas *matrimonio*. 9, 1, 1 si ... fugitivum celasse repperiantur. si quis ... fugitivum celatum -uerit ...; si vero ... celaverit *eqs.*

B *participio neutr., cum subst. non congruente* (*cf. Löfstedt, Synt. 2, 11 sqq.*): [*inc.*: PS. SALL. rep. 2, 1, 3 ut rem p. domi militiaeque ... cognitum (-am *edd. vett.*) -uerim.] IORD. Get. 210 intra septa castrorum, quam plaustris vallatum (*HPV*, -am *L*, quae p. -a *AOBXY*) -bat. ORIBAS. syn. 7, 48 p. 190[b], 1 haec omnia probatum -emus (*7, 48, 5* τούτου πεῖραν εἰλήφαμεν). *cf.* CIC. Att. 8, 1, 1 haec oppida atque oram maritimam *Pompeium* pro relicto -ere. LABEO *supra p. 2445, 80.* ITIN. Burdig. *a. 333 infra p. 2461, 84.*

II c. infinitivo: A i. q. posse (*primum c. inf. verborum dicendi, cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 50 sqq. Schmalz-Hofmann*[5] *1928 p. 558*[g]; *inf. multo saepius sequi solet quam antecedere; inf. pass. infra l. 35. 38. 51. inf. supplendus est infra l. 25. 40. cf. etiam p. 2438, 27*): CIC. S. Rosc. 100 *occidit* multos ferro, multos veneno; -o etiam dicere, quem *eqs.* (Balb. 33 quid -es ... d. de *eqs.* [ac. 2, 43 quid ... d. -eant, cur *eqs.* 2, 136 de ... somniis quid -emus d.? part. 9. 27]. nat. deor. 1, 63 Protagoras ... 'de divis neque ut sint neque ut non sint -o d.' [οὐκ ἔχω εἰδέναι]. LVCR. 6, 711 in multis hoc rebus d. -emus. GELL. 14, 1, 2 *utrum* ... an ..., non -o d. 17, 20, 5 APVL. apol. 55[in.] TERT. test. anim. 6[extr.] nihil -ens d. [adv. Hermog. 7 p. 134, 16 d. -entem]. ITALA act. 4, 14 [codd. d e g] nihil -bant contradicere [εἶχον, VVLG. poterant]. IREN. 5, 13, 5 *al.*). CIC. Verr. II 1, 61 ne haec quidem duo signa ... -es (dicere *add. Lambinus; subaudiendum 'ostendere'*), quomodo emeris (Att. 2, 22, 6 *v. p. 2438, 31*). epist. 1, 5[a], 3 de *illa* re ... tantum -o polliceri me ... facturum. HOR. epod. 16, 23 an melius quis -et suadere? OV. met. 9, 658 quid ... dare maius -bant? Pont. 3, 1, 82 nec te ... laedere rumor -et. PS. QVINT. decl. 7, 12[in.] -o adhuc ... multa referre. *de* TERT. *cf. Oehler I 485 not.; Hoppe, Synt. u. Stil d. Tert. 1903 p. 43 sq.; praeterea*: anim. 28, 1 p. 346, 24 ita -eant (*B*, e vita abeant *Gel.*) rursus ex mortuis effici vivos. pudic. 9, 10 quod -bit ... recuperare (*ibid.* quod non ... poterit amittere). adv. Hermog. 14[in.] aliud non -ens facere. adv. Prax. 19 p. 263, 2 quod et deus ... vocari -eat (*aliter p. 2455, 39. 2456, 20*). adv. Val. 14 p. 193, 19 nec -ens supervolare Crucem. adv. Marc. 4, 26 p. 510, 4. 4, 28 p. 517, 8. 5, 1[in.] scorp. 10 p. 168, 28 corpus, quod solum ab hominibus -et occidi (*aliter p. 2456, 26*). resurr. 45 p. 92, 20 impertire indigenti. pall. 4 p. 941 Oe. ITALA Tob. 4, 8 (Cypr. testim. 3, 1 p. 109, 13) quomodo -ueris, sic fac *eleemosynam* (ὡς σοὶ ὑπάρχοι, VVLG. potueris). HERM. Pal. sim. 9, 10, 4 non -bit de nobis queri (ἕχει ... μέμψασθαι, vulg. nihil inveniet, quod ... queratur). IREN. 2, 3, 1 ne quidem caussam reddere -bunt. 3, 3, 1[in.] -emus annumerare. 2, 23, 2 non -ent ostendere. 3, 20, 3[in.] BREV. fid. adv. Arrian. p. 654[D] senescere divinitas non -et. VVLG. Luc. 14, 14 non -ent retribuere tibi (ἔχουσιν). PELAG. in II Tim. 4, 5 ut -eam (*B*, valeam *vel* possim *cett.*) commonere. AVG. in psalm. 136, 9. ENNOD. dict. 24, 8 p. 500, 9 quod et amisisse pudeat nec -eant (*B*, aveant *cett., Hartel, Vogel*, audeant *ed. pr.*) vota recipere. VITAE patr. 5, 7, 24 p. 899[B] quomodo me -es cognoscere? GREG. TVR. glor. mart. 64[in.] *corpora* cum ... sepelire ... non -rent. VIRG. gramm. epit. 5 p. 33, 21 H. nec conponi nec ... discerni -ent.

B i. q. debere; -o *i. q. me oportet, mihi necesse est* (*cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 64 sqq. Schmalz-Hofmann*[5] *1928 p. 558*[g]. *locos dedi omnes. infinitivus sub 1 pluribus locis subsequitur, sub 2 pluribus antecedit*): **1** *in enunt. interrog., saepe pro coniunctivo deliberativo aut dubitativo* (*cf. Compernass, Glotta 8, 1917, 120*): IMP. AVG. Suet. Aug. 58, 2 quid -o aliud deos ... precari, quam ut *eqs.* SEN. contr. 1, 1, 19 quid -ui facere (MAX. TAVR. hom. 114, 1 -bam. VITAE patr. 3, 14 -o [*Nau 1908, 269, 176* τί ποιήσω; *5, 5, 24* quid facio]. PALLAD. hist. mon. II 20, 8 -o). TERT. apol. 37, 1 quem -emus odisse? HERM. vis. 4, 1, 4 quid -o dubius esse? (ἔχω). GEST. Pilat. 1, 5 quomodo -uimus adorare eum? (potuimus *AB*, quomodo adoraremus *C*; εἴχαμεν). AVG. in euang. Ioh. 4, 14 mori veni pro hominibus, baptizari non -o pro hominibus? 21, 6[extr.] adhuc -bat discere *eqs.*? in psalm. 90 serm. 1, 4[extr.] unde sibi -et facere solacium? 98, 9[in.] 'adorate ...' quid -emus adorare? serm. coll. Morin 1930 p. 410, 21 quid -es praestare deo ...? quid praestes deo? QVODV. adv. haer. Migne 42, 1109[med.] quomodo -o dividere? (EXPLAN. in Don. gramm. IV 509, 11 facere praesens tempus. POMP. gramm. V 185, 20 dicere). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 43, 38 purificationes ... suscipere -uit *deus*? ... hostias immolare? 43, 42 cui ... -uit *sacrificia* offerre? AVELL. p. 518, 5 sine episcopo -uit esse civitas mea? 689, 27 ista quomodo non -uerant excitare populum? CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 15 praenosci, tacerene -eam facta, quorum nomina non tacebo. VITAE patr. (*gr. praeter 5, 16, 18 quo -o ire? ubique* ἔχειν) 5, 3, 2 quomodo -o astare ante tribunal Christi et quomodo -o ei actuum meorum reddere rationem? 5, 4, 27 *quo* -emus fugere? 5, 10, 56 quid tibi -o dicere? (5, 15, 43 p. 961[C]). 5, 10, 76 p. 926[A] ego in agro -ui -ere stramenta, in quibus dormirem? CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 23 p. 17, 28 Z. quomodo ... non -uit destrui? PALLAD. hist. mon. II 1 p. 345[C] nos numquam -emus bibere? VITA Caes. Arel. 2, 42 quando te exspectare -emus? PS. THOM. euang. 6, 10 quid -o ... respondere? (*7, 3 rec. A* ἔχω).

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *alia*: **a** *cum negatione*: STAT. Theb. 6, 160 nec vos incessere luctu orba -o. VLP. dig. 48, 5, 16, 3 neque enim laborare -et, ut se repraesentet. 50, 15, 3, 1 immunitatem non -ere (debere F^2) intercidere. TERT. monog. 7 p. 771, 240 Oe. ITALA Hebr. 13, 10 (cod. d) de quo edere non -ent (οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν, VVLG. non -ent potestatem). PACIAN. epist. 1, 2 de ... nomine nullum -et esse luctamen. ADNOT. Lucan. 3, 321 quod non -eant (debeant *al.*) dimicare. PELAG. in I Cor. 6, 20$^{in.}$ non -et suae voluntati servire (debet *B G V*, PS. HIER., PS. PRIMAS.). PRVD. c. Symm. 2, 795 nec -et discernere. CASSIAN. Nest. 7, 22, 3 ut responderi tibi non -eat (debeat *M*). ARNOB. in psalm. 103 p. 477^{C} hoc non -uit docere, *quod nemo ignorat*. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 7 p. 98, 3 *illa* dici non -ent (RVSTIC. c. aceph. p. 1245^{D} cur *Christus humana* propria sibi fecit, si non -ent etiam dici de eo?). NOVELL. Iust. 25, 2, 2 ut ex auctoritate sui -eat nullum respicere alium nisi nos et legem (ὅπως ἂν οἴκοθεν ἔχοι τὸ μηδενὶ προσέχειν).

b *sine negatione*: PS. QVINT. decl. 16, 5 p. 295, 14 sic -o queri, quasi relinquar. FRONTIN. strat. 1, 5, 1 cum flumen transire -ret (haveret *Hartel, Gundermann; sed v. Baehrens, Glotta 4, 1913, 279*). VEL. gramm. VII 49, 20 utrum per i quaedam -eant (debeant *Schneider*) dici an per u (AVG. in psalm. 48 serm. 1, 10$^{in.}$. ITIN. [Silv.] 24, 6 dicere [POMP. gramm. V 179, 5. 214, 14]. *cf. l. 12. p. 2454, 79*). MACER dig. 48, 19, 10, 1 *ubi* operari -ent (TERT. adv. Hermog. 17$^{extr.}$). AVR. Fronto p. 49, 21 N. -rem (*m. 2*, deberem *m. 1*) ... gratias agere. *de* TERT. *v. H. Hoppe, Synt. u. Stil d. Tert., 1903 p. 44; praeterea*: bapt. 3 -es ... aetatem venerari aquarum. anim. 32 p. 353, 23 excludi magis -ret quam admitti. 35, 1 p. 360, 13 totiens animam revocari -ere, quotiens *eqs.* 55, 2 p. 388, 6 quodsi Christus *ad inferos descendit*, -es et regionem inferum subterraneam credere et illos cubito pellere, qui *non credunt*. patient. 7 p. 12, 19 -emus amittere. resurr. 26 p. 62, 13 iuvari seu laedi -et terra (PS. AVG. quaest. test. Migne 35, 2235, 8 adiuvari -uerant). 44 p. 91, 4 -ere manifestari vitam Iesu. 50 p. 104, 13 devorari -eat corruptivum istud (VVLG. I Cor. 15, 53 oportet). adv. Hermog. 20$^{in.}$ -emus ... agnoscere (adv. Marc. 2, 6 p. 341, 22. 3, 7 p. 388, 3 qui agnosci -eat). 21$^{extr.}$ *v. p. 2458, 37.* adv. Prax. 27 p. 280, 6 nasci -bat (carn. 6. 19 -bat n. AVG. symb. 3, 8 p. 631$^{extr.}$ n. -etis, sed et crescere debetis. *cf. et infra l. 40*). adv. Marc. 1, 22 p. 318, 27 agere -uit. 319, 12 per bonitatem revelari -ret (IREN. 2, 28, 2$^{in.}$). 3, 2$^{extr.}$ credi -bat (3, 11 p. 393, 28). 3, 12$^{in.}$ Emmanuhel vocari -bit (*aliter p. 2454, 35*). 4, 26 p. 512, 22 **id** (*sc. negare*) rursus -urus. 5, 16 p. 631, 23 -ens ... fungi. carn. 6 p. 437$^{med.}$ nasci ... necessario -uit (pall. 2$^{in.}$ ille -eat necesse est proinde *mutari*. HERM. vulg. sim. 9, 16, 2 necesse est ... per aquam -eant ascendere [ἀνάγκην ... εἶχον ... ἀναβῆναι, Pal. necesse -bant ... a.]). carn. 6 mori -bat (cult. fem. 1, 1. ITALA Ioh. 19, 7 [cod. c] -et m. [ὀφείλει, VVLG. debet]. PS. TERT. adv. Iud. 13 p. 735, 7 Oe. civitas exterminari -ret (p. 735, 11 deberet). IREN. 2, 20$^{extr.}$ pati -uit. CYPR. epist. 33, 2 p. 568, 5 quibus rescribere -eam (debeam *T φ w*). sent. episc. 73 unum -et esse et baptisma (POMP. gramm. V 200, 21). PS. ORIG. tract. 12 p. 136, 15 Aegyptum percutere -bat. CONC. Cirt. a. 303 Aug. c. Cresc. 3, 27, 30$^{extr.}$ -et reddere rationem (AMBR. virg. 1, 1, 1 praestare). DON. Ter. Ad. 973 cogitare -uisset. ITIN. [Silv.] 2, 1 vallem nos traversare -bamus. ITALA Hebr. 2, 17 (Ambr. fid. 3, 11, 85) -uit ... similari (ὤφειλεν, VVLG. debuit). PS. HIER. in I Thess. 4, 1 -ent (H_2, debent H_1; debet PS. PRIMAS.) augeri profectus. VVLG. Luc. 12, 50 -o baptizari (ἔχω). AVG. epist. 247, 3 -uerunt ... ostendere (*syn.* debuerunt). in psalm. 26, 2, 19$^{in.}$ plus -es istos colere. 72, 1 -ret publice praedicari. 93, 16$^{extr.}$ -es erigi. 128, 7 portare te -o. serm. 4, 18, 19 -bat intellegi. 84, 1$^{med.}$ finire -es vitam. 113, 2, 2$^{extr.}$. MARCELL. med. 16, 105 aeger ungueri -et. 22, 19. ROMVL. fab. 16 pr. rec. vet. metuere -ent (debent *rec. Gall.*). MART. CAP. 1, 1, 16. POMP. gramm. V 186, 13 illa ... ita -bis declinare (194, 6). 298, 27 ita scandere -es. PS. ARNOB. confl. 1, 6$^{extr.}$ reverti -emus. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 199, 28 ignoscere mihi -es. VITAE patr. 3, 188 p. 800^{D} = 7, 33, 3 quia dividi -o a fratre (*Cotelier 560^{A}* χωρισθῆναι ἔχω, 5, 15, 27 compellor separari).

C *pro futuro* (*cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 157 sqq.; Löfstedt, Syntact. 2, 1933, 65 sqq.; de* TERT. *v. H. Hoppe, Synt. u. Stil des Tert., 1903, p. 44. c. acc. c. inf. p. 2456, 50; enunt. rel. pro inf. p. 2456, 13): legi fere 250^{ies} inde ab* TERT. (*fere 50^{ies}*) *et* ITALA. *locos non dedi omnes. verbum* -endi *infinitivum modo praecedit, modo subsequitur. quae de collocationis ratione coniecit Salonius (Vitae patrum, 1920, 288 sq. cf. et J. B. Hofmann, Ind. Forsch. 43, 1925, 112), eis, quae infra proposuimus, non plane probantur. de consuetudine dialectorum romanicarum cf. Meyer-Lübke, Gramm. d. rom. Spr. II 138. 364. Gerh. Rohlfs, Das roman. habeo-Futurum u. Konditionalis, Arch. Rom. 6 (1922) 105 sqq.* **1** *de eventu futuro certis de causis exspectando i. q.* μέλλειν (*habet hic usus cognationem cum eo, quem sub B proposui*): **a** *c. inf. act.*: **α** *praecedente*: (I) *verb.* -endi *praet.*: TERT. adv. Iud. 5 p. 710$^{extr.}$ quod in omnem terram exire -bat praedicatio apostolorum. uxor. 1, 2 mox legi succedere -bat dei sermo. adv. Marc. 3, 16 p. 403, 4 id ... per Iesum provenire -bat (*cf. p. 2456, 57*). 5, 8 p. 598, 8 in quo ... consistere -ret spiritus (p. 598, 14 PS. ORIG. tract. 7 p. 77, 18 AMBR. in psalm. 40, 26, 2). AMBR. hex. 1, 9, 33$^{in.}$ VEN. FORT. carm. 9, 1, 46. (II) *verb.* -endi *praes.*: TERT. scorp. 11$^{extr.}$ aliter praedicantur, quam evenire -ent. SORAN. p. 40, 10 qui lac accipere -et. **β** *subsequente*: (I) *verb.* -endi *praet.*: TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 410, 12 post quem -bat evenire (*cf. p. 2455, 84.* MAR. VICTORIN. rhet. 2, 6 aliter evenit, quam putatur -uisse provenire). IREN. 5, 14, 7. AMBR. Abr. 2, 11, 89 quia caecitas -ret contingere. hex. 1, 8, 29 in psalm. 1, 40, 3 PELAG. in Rom. 2, 26$^{extr.}$ CASSIAN. inst. 7, 14, 2 CASSIOD. in psalm. 17, 45. (II) *verb.* -endi *praes.*: TERT. cult. fem. 2, 6$^{extr.}$ hanc incorruptibilitatem -emus superinduere? ITALA Iob 3, 8 (Ambr. in psalm. 43, 85) qui -et magnum cetum ⌞captivum reddere⌟ (⌞opprimere⌟ *id.* in Luc. 4, 40 [ὁ μέλλων, VVLG. parati sunt]). AMBR. myst. 4, 19 AVG. in psalm. 48 serm. 2, 9.

nota (*cf. p. 2455, 67*): TERT. scorp. 5 p. 154, 11 vitam qui malum dixerit, -et mortem, quam bonum dicat (*i. -et mortem bonum dicere; cf. H. Hoppe, Synt. u. Stil d. Tert., 1903, p. 44*).

b *c. inf. pass.* (*dep. l. 17. 25 al.*): **α** *praecedente*: (I) *verb.* -endi *praet.*: TERT. adv. Iud. 3 p. 705$^{extr.}$ Oe. dari ... -bat circumcisio Prax. 12 p. 246, 5 de limo formari. 26 p. 277, 15 nasci [27 p. 280, 16 adv. Marc. 3, 9 p. 391, 22 virg. vel. 6$^{extr.}$ *cf. l. 28. 30. 34. 43*]. adv. Marc. 2, 15 p. 335, 18 postea decerni. 3, 7$^{in.}$ ad victimam deduci. 4, 8$^{in.}$ Nazarenus vocari [*aliter p. 2454, 34*]. 4, 22 p. 494, 15. 5, 9 p. 604, 4 CYPR. domin. orat. 34 p. 292, 7. epist. 52, 3 eici et excludi [deb- *P*]. 53, 6 HIL. trin. 4, 36. FORTVN. in Matth. [RevBén. 32, 163] I 9. PELAG. in Phil. 1, 29 vinci [*cf. p. 2457, 54*]. AMBROSIAST. in Gal. prol. p. 338^{D} commisceri -bant). adv. Iud. 3 p. 705$^{extr.}$ Oe. dinosci **-ret** (8 p. 715 civitas exterminari. p. 718 quod esset venturus et pati -ret. scorp. 9 p. 162, 25 occidi -rent [CYPR. testim. 2, 15$^{tit.}$ *cf. infra l. 44*]. 10 p. 167, 23 pudic. 13 p. 245, 26 CYPR. testim. 1, 4$^{tit.}$. 1, 10$^{tit.}$ dari [1, 11$^{tit.}$ LACT. inst. 4, 20, 10]. 2, 11$^{tit.}$ nasci [2, 8$^{tit.}$ generari]. epist. 63, 6 LACT. inst. 4, 12, 5 PS. AVG. quaest. test. I 12, 2. 29. 106, 19. 112, 29. 123, 12$^{in.}$). PS. APVL. Ascl. 14 unde nasci -uerunt. ZENO 2, 13, 3$^{in.}$ crucifigi -uisse dei filium. (II) *verb.* -endi *praes.*: TERT. adv. Hermog. 19 p. 147, 4 nihil ..., quod fieri -et (adv. Marc. 5, 13 p. 619, 11 *ira* revelari -et. SORAN. p. 23, 6 si in lecto partus effici -et. 76, 24 qui nasci -et [77, 16]. 118, 3. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 26 p. 224, 6 si quid mox perfici -eat). adv. Marc. 1, 11 p. 305, 15 cognosci -ens (4, 35 p. 542, 28 reprobari ... et postea agnosci. 4, 40 p. 559, 8. 5, 6 p. 591, 7). resurr. 40 p. 83, 28 renovari -emus (*cf. l. 39*). (III) *nota verb.* -endi *fut.* (*cf. l. 59. p. 2457, 37*): TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 649, 13 deputari -bunt. resurr. 39 p. 82, 13 exquiri -bit. 40 p. 83, 26 renovari -bit (*cf. l. 37*). **β** *inf. pass. subsequente*: (I) *verb.* -endi *praet.*: TERT. monog. 6 p. 769, 25 Oe. quae ... -bant deputari Abrahae (adv. Marc. 5, 18 p. 639, 6 quod ... -bat revelari. IREN. 4, 20, 12 -bat inquiri. 5, 12, 6 -bant salvari. 5, 21, 1 -bat nasci [*cf. l. 17*]. AMBR. Cain et Ab. 2, 8, 26$^{in.}$ ubi ... -bat occidi [*cf. l. 26*]). IREN. 5, 14, 1$^{in.}$ si enim non -ret caro salvari (*ibid.* si non -ret sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguinem -uisset dominus ... et quoniam -ret exquiri sanguis *eqs.* AMBR. Hel. 4, 6$^{extr.}$ quod ... -ret imminui. Ios. 10, 59 quod -ret ... anteferri). 3, 20, 3$^{extr.}$ quoniam ... a dei adiumento -uimus salvari (*cf. l. 43*). AMBR. spir. 2 prol. 1 CASSIOD. in psalm. 34, 18 VEN. FORT. carm. 11, 14, 8. *nota acc. c. inf.*: PS. ORIG. tract. 13 p. 148, 4 quia in Christo -bat impleri (-ere *codd.*) ordinem in verbis, rationem in factis. (II) *verb.* -endi *praes.*: TERT. adv. Marc. 5, 13 p. 620, 9 haec -ent transigi. resurr. 14 p. 44, 4. IREN. 2, 15, 3$^{extr.}$ quae ... -et fieri (*cf. supra l. 32*). CYPR. epist. 57, 3$^{extr.}$ AVG. in psalm. 93, 18$^{extr.}$.

2 *de tempore*: **a** *c. inf. act.*: **α** *praecedente*: TERT. scorp. 11 p. 172, 1 aliter praedicantur, quam evenire -ent (*cf. p. 2457, 19*). resurr. 27 p. 64, 25 in quibus (*sepulcris*) paulisper requiescere -bunt (PS. ORIG. tract. 7 p. 82, 9 qui ... recipere -bunt. *cf. l. 38*). HERM. Pal. vis. 3, 9, 5 cum completa fuerit turris, velle -etis benefacere et non -bitis locum ([θελήσετε, *rec. vulg.* voletis]. SERV. Aen. 3, 457 'volens' quae velle -et: nam 'volitura' ... noluit dicere [5, 712]. AVG. in psalm. 98, 12$^{extr.}$ videbis ... velle -es. *cf. p. 2457, 17*). CONC. Cirt. a. 303 Aug. c. Cresc. 3, 27, 30$^{extr.}$ dimittere te -ent ... et remanebis *eqs.* (GREG. M. epist. 12 13$^{extr.}$ deserere. PASS. Matth. 11 mittere [ἀποστέλλειν μέλλει]. 15 credere). PS. AMBR. sacr. 3, 2, 11 venire -es ad altare ... videre -es, quae ante non videbas (AVG. coll. c. Max. 14 p. 721. discipl. 11, 12 mortem timetis ...: ventura est; timeam, non timeam: venire -et; sero, cito: ventura est). AVG. in euang. Ioh. 4, 2 in psalm. 75, 12. 95, 15 'iudicabit ...' ... iudicare -et. 121, 11 serm. 83, 6, 7. 244, 4, 5. 264, 6 PS. AVG. serm. 252, 3 quaest. test. I 102, 30 p. 223, 10 S. CASSIAN. conl. 8, 4, 2 quod ... stare -eat. POMP. gramm. V 129, 26 si ... sustuleris ..., remanere -ent duae. 214, 15 tolle ... et tollere -es promissionem. ORIBAS. syn. 2 praef. de *illis* diximus, nunc de *his* tradimus (*i. trademus*), simul etiam et *haec* dicere -emus. VEN. FORT. carm. 10, 17, 18 praesta inopi quidquid reddere Christus -et. VITA Sim. 4 Migne 73, 327^{C} praeponere. PS. THOM. euang. 13, 4 resurgere (*15, 4 rec. A* λαθήσεται). ACT. Archel. 15, 4 si vultis ..., invenietis salutem; nolentes ... ignis absumere -et (absumet *M*). INSCR. christ. Diehl 3865 quod sum, essere abetis. **β** *subsequente*: LACT. inst. 4, 30, 2 *Christum* praedixisse, quod plurimae sectae -rent exsistere. AMBR. epist. 40, 26 quis -et synagogam vindicare? ... an deus ... vindicabit eos? (AVG. in psalm. 90 serm. 2, 13$^{in.}$ 'ostendam ...' ... quid ... -et ostendere? EXPLAN. in Don. gramm. IV 491, 31 quid

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-et remanere? POMP. gramm. V 263, 2 si quis tibi dicat ..., quid -es dicere? SCHOL. Cic. Gron. D p. 299, 20 St. cui -et favere? VITAE patr. 5, 7, 40 p. 902^{C} quando ego -o haec omnia eradicare et purgare? [*Nau 1908, 280, 208* ἔχω]. 5, 7, 40$^{in.}$ quando -o me ita invenire, sicut aliquando eram? [ἔχω]. RVSTIC. c. aceph. p. 1250^{A} ante demonstrationem -es obstupescere?). SCHOL. Cic. Gron. D p. 297, 15 St. 'requirent...' alii ... te -ent laudare, alii reprehendere. AVG. discipl. 13, 14 istos si nos timuerimus, nihil -emus seminare et in messe -emus esurire. in psalm. 98, 6 non ... semper -et parcere aut ... non est venturus, ut iudicet. 122, 10$^{in.}$ deficere. serm. 4, 29, 32 -et excludere paleam et segregare a frumento et praeparare horreum tritico. 39, 3, 5 evigilaturus es ... et sic nihil -es invenire in manibus tuis. 59, 3, 6 cum ... vita ista transierit, nec panem ... quaeremus ... nec sacramentum altaris -emus accipere ... nec verba nobis ista dici -ent ... nec codex legendus est. 82, 11, 14$^{in.}$ putat, quia plus -et vivere (serm. coll. Morin. 1930 p. 121, 28 quantum hic -o v.?). 177, 6$^{extr.}$ cum et hoc -ueris, plus -es velle (*cf. p. 2456, 63*). 211, 3, 3$^{in.}$ quando -et orare. 279, 7 -es erubescere, cum venerit (Ps. AVG. serm. 149, 1$^{med.}$ -et dolere). ROMVL. fab. 18, 12 quia mihi taliter -uit provenire (*cf. p. 2456, 57*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 223, 22. POMP. gramm. V 299, 1 sive dixero ..., ... -et stare, sive dixero ..., ... -et stare. VITAE patr. 7, 9, 3 prophetavit ...: 'multum -es in timore dei proficere' (PALLAD. hist. mon. II 20, 8). CASSIOD. in psalm. 30, 21 torquere. VITA Adae 14 non -o ego adorare ... non adorabo. Ps. THOM. euang. 6, 10 incurrere in ... infirmitatem (*gr. 7, 3 rec. A* ἔχω). ACT. Andr. Matth. 18 p. 18, 22 multa tormenta tibi -ent inferre (*p. 89, 1* ἐνδείξονται). PASS. Petr. Paul. long. 51 nunc -et veritas apparere (ἔχει ... φανερωθῆναι). Tarach. 7 p. 465, 4 putas quia ... -ent ... condire? (ἀλείφεσθαι).

b *c. inf. pass.* (*dep. l. 31. 42. 48*): α *praecedente*: TERT. adv. Iud. 8 p. 715$^{med.}$ Oe. quoniam ... ista civitas exterminari -ret (p. 718$^{in.}$ quod esset venturus et pati -ret. IREN. 3, 18, 5 qui persecutionem passuri essent, ... qui flagellari et occidi [*cf. l. 35. 36*] -rent. LACT. inst. 4, 20, 10 dari). adv. Prax. 4 p. 232, 10 ut etiam restitui -eat (adv. Marc. 4, 39 p. 555, 6 quod ... concuti -eant. resurr. 35 p. 77, 1 occidi. 30 p. 67, 27 recolligi -eat et recompingi os ad os. 50 p. 104, 13 devorari [*cf. l. 59*]). adv. Marc. 4, 28 p. 517, 11 occidi (*cf. l. 32*) -bunt (5, 20 p. 649, 13 demutari. resurr. 39 p. 82, 3 sanguis hominis exquiri -bit [VVLG. gen. 9, 5 requiram]. 40 p. 83, 25 renovari -bit ... renovari -emus. *cf. p. 2456, 38*). 5, 13 p. 619, 11 ira quae revelari -et (*cf. infra l. 60*). anim. 35$^{in.}$ totiens revocari -ere animam, quotiens *eqs.* (IVL. VAL. 1, 36 Tyrum ... proteri mox pedibus -ere [-eri *codd., corr. Thielmann, ALL 2, 175. cf. infra l. 44*]). resurr. 36 p. 78, 17 nasci (*cf. p. 2456, 17*) -entes ([HIER. in eccles. 1 p. 1020^{B}]. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 17 'oriturum *esse*'. et hoc splendidius, quam si 'n. -ere' ... dixisset. AVG. in psalm. 126, 13$^{in.}$ qui n. -ent. ORIBAS. eup. 4, 64). ITALA Marc. 14, 27 (cod. d) scandalizari -etis (σκανδαλισθήσετε, VVLG. scandalizabimini). SORT. Sangall. 17, 10 unde noceri -es. HEGES. 5, 40, 2$^{in.}$ mensam ... adponam, mirari -etis ministerium meum, iudicare, quod *eqs.* (VITA Anton. [RevBén. 31, 167] I l. 15 admirari hominem -etis et zelare ipsius propositum [*Migne gr. 26, 837^{B}* μετὰ τοῦ θαυμάσαι ... θελήσετε ... ζηλῶσαι]). AVG. in psalm. 90 serm. 2, 2 quibus dici -et (126, 9$^{in.}$. serm. 59, 3, 6 *v. supra l. 13*). 40, 1 p. 454$^{in.}$ aliquando Christiani non erunt et idola *rursus* coli -ent. serm. 5, 8 praescindi. 105, 10, 13 vinci (*cf. p. 2456, 23*). 18, 5, 5$^{in.}$ numquid sic irrideri -et, quando *a deo* dicetur? 125, 6 sanari. VITAE patr. 5, 15, 9 p. 955^{A} iudicari ... -o vobiscum ante tribunal Christi, si permiseritis *eqs.* (*Cotelier 369^{C}* ἔχω. 3, 163 stabitis mecum). VEN. FORT. Mart. 2, 200 misereri. ACT. Petr. 22 certari. β *subsequente*: TERT. resurr. 42 p. 88, 8 cum ... -eat devorari (p. 88, 6 devoratuiri. *cf. supra l. 36*). ITALA Rom. 8, 18 (Tert. resurr. 40 scorp. 13) quae in nos -eat revelari (μέλλουσαν. revelabitur VVLG.; *inde* Tert. scorp. 13 *cod. A. cf. supra l. 39*). SORT. Sangall. 18, 7 pati. SACERD. gramm. VI 432, 12 res aut factas esse aut -ere fieri. PELAG. in Rom. 5, 7 mori (AVG. serm. 93, 5, 6$^{extr.}$). AVG. in euang. Ioh. 4, 9 humiliari. 6, 23 foras -es mitti. in psalm. 92, 5$^{med.}$ damnari (Ps. AVG. serm. 128, 7. 155, 10$^{extr.}$ iudicari). serm. 253, 4, 5$^{extr.}$ tunc -et bene intellegi. ACT. Archel. 12, 5 vinculis tradi (ἔχουσι).

3 *de voluntate*: **a** *c. inf. act.*: α *praecedente*: TERT. resurr. 52 p. 107, 21 cui dare -et deus corpus *i. daturus est, dare vult.* ITALA Luc. 10, 1 (cod. d) ubi -bat venire (ἤμελλεν, VVLG. quo erat venturus. *sim.* 19, 4). Ioh. 8, 22 (cod. a) numquid occidere se -et? (ἀποκτενεῖ, VVLG. interficiet). ITIN. [Silv.] 4, 5 non ipsa parte exire -bamus, qua intraveramus. AVG. in euang. Ioh. 7, 1 dicere -bas. QVODV. adv. haer. Migne 42, 1114$^{med.}$ increduli fuistis. quid ergo facere nunc -etis, nisi ut credentes baptizemini? Ps. AVG. quaest. test. Migne 35, 2238, 24 'deleam omnia' ... hoc ... dicit, quia diluvium inducere -uit. ORIBAS. syn. 1, 18 p. 822^{a}, 12 qui ... vomere volunt, ... qui vomire -et. syn. add. 3, 36 p. 907 quando levare habis ab igne. β *subsequente*: ITALA act. 21, 3 (cod. g) ibi enim -bat navis exponere onus (ἦν ἀποφορτιζόμενον, VVLG. expositura erat). HERM. vulg. sim. 9, 9, 3 quid ... non eligis, si quos -es eligere (οὓς θέλεις, Pal. vis). Ps. MAR. VICTORIN. phys. 26 adhuc -bant peccare. ARNOB. nat. 5, 26 p. 198, 2 quibus sitis eloquiis tam periculosa negotia defensuri vel artibus -eatis quibus tam confossis salutem dare ... rebus (AVG. in psalm. 90 serm. 2, 12 tales dies nobis -et d.? VEN. FORT. carm. 6, 10, 29 -ui ... d. membra quieti). AVG. serm. 93, 10, 16 age paenitentiam. tempore iudicii illam -es agere? ALC. AVIT. carm. 6, 155 legis -es ... ferre iugum. VITAE patr. 3, 7 tollere (*aliter gr.*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 8 ut, quod habis (*G*, vis *Br*, *rec. B*) emere, non tangas. GREG. TVR. Mart. 1, 16 in Gallias -ui iam redire, sed *eqs.* PASS. Tarach. 8 p. 467$^{med.}$ quid -es facere? (467$^{extr.}$ [τί λοιπὸν ἔχεις ποιῆσαι;]. 9 p. 471$^{extr.}$ iam [τί λ. ποιεῖς;]).

b *c. inf. pass.*: α *praecedente*: CONC.^{S} IV 2 p. 183, 43 si ... uniri -ent nobis ...; sin autem nolunt *eqs.* β *subsequente*: ENNOD. opusc. 5, 27 p. 400, 21 quae mecum matrimonii -uit parilitate subiugari.

4 *sensu potentiali*: AVG. discipl. 6, 6$^{in.}$ quaerere -es, quomodo diligas te ipsum, et audire -es 'diliges *deum*'. POMP. gramm. V 152, 31 incidere -ent aliqua nomina, quae sint contra istas regulas. RVSTIC. c. aceph. p. 1169^{B} qui enim pro impiis mortuus est, neque nunc -et universam despicere creaturam (1247^{D} quis -et accipere synodum, quae Leonis approbat tomum?).

D *pro praeterito* (*cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 79. 192 sqq.; Compernass, Glotta 8, 1917, 117. locos dedi omnes. inf. modo praecedit modo subsequitur*): **1** *in enunt. irreali* (*ubique indic. praeter* -ret *infra l. 41 et* -uissent *infra l. 73*; *acced.* paulo minus *infra l. 67*, in modico *infra l. 58*): -bas *c. inf. pass.*: TERT. fug. 12 p. 485, 1 Oe. non traditus ... traduci -bas? (*i. nisi delatus esses, non esses convictus*). -bas, -ba(n)t, -bam: *c. inf. act.*: AVG. in psalm. 21, 2, 28$^{extr.}$ si diceret 'fines terrae' ... dicere -bant 'ecce -emus fines terrae'. serm. coll. Morin 1930 p. 602, 30 si pancratium faceres ..., spectaret te homo ...; quicumque -bat vincere, praemium accipiebat (*cf.* 603, 2 quicumque vestrum vinceret, coronaretur). *ibid.* p. 602, 31 hoc tibi -bat dicere homo: 'qui *eqs.*'. Ps. AVG. serm. 253, 4$^{extr.}$ sanare te -bat deus ..., si fatereris. AVIT. BRAC. Lucian. epist. 6 quia -bat ... a me petere ..., ideo ... dicere nolui (*i. si dixissem, petiisset*). Ps. ARNOB. confl. 2, 11$^{in.}$ quid (*i. cur*) -bat concipere in utero aut quid -bat parere ... aut quid -bat lactare ... aut quid -bat crescere ... circumcidi ... baptizari ..., nisi esset homo perfectus? PASS. Thom. p. 134, 15 nisi servus ipsius essem, ... nonne -bam contradicere. **-bat:** *c. inf. pass.*: TERT. adv. Hermog. 21$^{extr.}$ illud ... -bat intellegi, etsi non significaretur, at istud in dubio (*sc. mansisset*), nisi significaretur (*fort. ad p. 2455, 34*). PRAEDEST. 3, 27$^{in.}$ cui -bat dari lex dei, si possibilitas mali fuisset ablata? Ps. ARNOB. confl. 2, 11 *supra l. 35*. *inc.* -ret (*fort. potius ad B*): TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 319, 12 *v. p. 2455, 37*. **-ueram** *eqs.*: ARNOB. in psalm. 104 p. 480^{D} nisi deus admonuisset me ..., -ueram peccare in te. PRAEDEST. 3 p. 630^{A} si ... audissent, -uerant ... servire et decipere. SERV. auct. Aen. 10, 331 'stringentia' ... quae, nisi essent deflexa, stringere -uerant. **-ui,** -uisti, -uimus, -uerunt: *c. inf. act.*: CONC.^{S} II 3, 1 p. 74, 5 non -ui prohibere, nisi ... detulisset (*II 1, 1 p. 96, 32* εἶχον). VITAE patr. 5, 4, 59$^{extr.}$ si voluisset deus, ut mel manducarem, mel -uisti mittere *eqs.* (*Nau 1908, 51, 151* εἶχες βαλεῖν. *alt. vers.* 3, 51 misisses). 5, 5, 23$^{extr.}$ si mansisses ..., maiora -uisti videre (*Nau 1908, 56, 173* εἶχες ἰδεῖν). 5, 8, 12 expedit, quia ... fugi, quia non -ui effugere spiritum vanae gloriae (*Cotelier 575^{A}* οὐκ εἶχον ἐκφυγεῖν. *alt. vers.* 7, 12, 3 nisi fugissem, ... non vitassem). GREG. M. epist. 11, 4 p. 263, 35 si mihi constare potuisset, quia ..., et prius per epistolas vos pulsare -ui. 5, 62$^{extr.}$ nisi bona vestra nobis ... suasissent, nulla illum -uimus ratione suscipere. ACT. Petr. 28 p. 77, 15 quaecumque consumere -ui in corpore filii mei, ipsi possideant. *c. inf. pass.*: VITAE patr. 5, 13, 5 in modico (*cf. infra l. 67*) impediri -ui (*Cotelier 605^{A}* κατεσχέθην). EPIST. Austras. 40 p. 146, 42 universa *Langobardorum* ad *vos* -uerunt deferri. **-uit:** *c. inf. act.*: ARNOB. in psalm. 118 p. 517^{A} -uit perire (VVLG. psalm. 118, 92 periissem). ORIBAS. syn. 9, 1 p. 267, 13 ut foris currat humor, qui de palato in pulmonibus descindere -uit (*sc. nisi provisum esset*). VEN. FORT. carm. 6, 8, 27 mergere mox -uit cunctos ...: naufragii testis nemo superstes erat (*i. si periissemus, nullus testis superstes fuisset*). CONC.^{S} IV 2 p. 178, 28 si ... sciebat ..., illic maxime proferre -uit (173, 1). *c. inf. pass.*: ENNOD. opusc. 2, 69 p. 309, 2 qualis -uit effici? CASSIOD. Ios. antiq. 13, 7$^{in.}$ paulominus (*cf. supra l. 58*) -uit interfici (*106* μικροῦ διεφθάρη). EPIST. Merov. 4 p. 440, 36 mitti -uit. EPIST. Austras. 40 p. 146, 41 si ... voluissent ..., hodie Italia ... libera -uit repperiri. GREG. M. epist. 9, 66 si ... *pax* facta non fuisset, quid aliud agi -uit, nisi ut ... sanguis ... funderetur? 11, 77 hoc fieri, si homo esses, non -uit. CASSIOD. Ios. antiq. 14, 22 p. 416 tunc capi quidem -uissent, nisi expectassent Parthi (*344* συνελήφθησαν ἄν).

2 *in enunt. non irrealibus* (*cf. quae exposui WSt. 54, 1936. cf. etiam Thielmann, ALL 2, 1885, 197*): ANTH. 190, 7 ille -uit doctas circi prostrare puellas, te duce lascivae nocte fricantur anus. PASS. Is. et Max. Migne 8 (*771^{B} in somnis imperatori oculum eruit*: sedem luminis evacuavit) 771^{C} sic lumen imperatori eruisse, sic eum -bat ... caecasse, sic praemia coronae sortitus est. SERV. Aen. 5, 370 *ludi* sunt facti, cum -uisset Hector occidi (*i. occisus esset. cf.* SERV. auct. Aen. 2, 35 his temporibus, quibus Caesar occidi -uit).

III *verbi -endi formae primum passivae tum etiam activae paulatim adhibentur in sermone et prosae orationis et poetarum* [*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vice formarum maxime breviorum aut plane deficientium verbi q. e. **esse** (*v. Thielmann, ALL 2, 1885, 548 sq. Blomgren, Studia Fortunatiana I, Ups. 1933, 166. profectus est hic usus a variis verbi plena vi positi notionibus, quas infra suis locis indicavimus*): **A** ***pass.*** (GLOSS. -entur ὑπάρχουσιν. -etur τυγχάνει): 1 *accedunt* ***praedicativa*** (*ex putandi, existimandi potissimum notione [cf. p. 2444, 60 sqq.] hunc usum loquendi ortum esse manifestum est. consulto multa attulimus, in quibus 'putandi' notionem satis etiam vigere apparet, multa, in quibus dubites, ad utram significationem vergant*): **a** ***adi.*:** BELL. Hisp. 15, 1 cum eques ... dimisso equo cum pedite congreditur, nequaquam par -etur. SALL. Catil. 1, 4 formae gloria fluxa ... est, virtus clara aeternaque -etur ([*vix i. q. possidetur. sic edd.*]. 53, 1 *ceteros* timidos vocant, Cato clarus atque magnus -etur. Iug. 92, 1 magnus et clarus antea, maior atque clarior -eri coepit. PORPH. Hor. carm. 4, 9, 1 COMM. apol. 344 praeclarum nomen ... -etur. IVST. 3, 7, 7 HIER. chron. a. Abr. 7 *al. cf.* LIV. 2, 42, 8 Fabium inde nomen ingens -tum. COLVM. 3, 8, 4 Arabiam pretiosis odoribus illustrem [*cf. l. 20*] -eri. CAPITOL. Alb. 12, 8 *Milesiarum* fama non ignobilis -etur. IVST. 8, 3, 7 *famā* insignis [*cf. l. 20. 21*]. HIER. chron. a. Abr. 734 nobilis. 771 insignis [*cf. l. 19*]. 994 inlustris [*cf. l. 17*]. CASSIOD. chron. II p. 121, 21 Atlans ... praecipuus astrologus -etur. 122, 81 insignis [*cf. l. 19*] -ta est. IORD. Get. 255 in tantum ... terribilis -tus est, ut *eqs.*). OV. met. 7, 460 quaque potens -tus (*M¹N¹, v. adn. crit.*), ... freta classe pererrat. 8, 262 mitis -batur (*'pro vulgari erat' Burmann*). 9, 333 -etur coniuge felix (*'non dixit est, sed -etur, quia exitus gravis' Burmann. sed cf.* 6, 681 te coniuge felix ... fuit [7, 799. 11, 266]). *de* VERG. Aen. 12, 134 *v. p. 2445, 36* (*cf. et infra l. 63*). FEST. GLOSS.ᴸ IV p. 350ᵃ (245 M.) peregrinus ager est, qui neque Romanus neque hosticus (-ilius *cod.*) -etur. COLVM. (*saepe notione inter utrumque significatum dubia*) 1, 5, 2. 8. 2, 2, 7 *al.* 11, 3, 47 haec ratio sine dubio melior -etur. TAC. ann. 1, 25, 3 *senatum* neque gratiae neque severitatis expertem -eri par *esse*. 15, 36 procul an coram atrocior -retur. TERT. anim. 56 p. 391, 3 extorres inferum -buntur. resurr. 48 p. 101, 1 cum eius modi quaestio posterior -eatur. adv. Marc. 4, 36 p. 545, 24 ignoti -bantur (QVEROL. p. 6, 20 thesaurus ... omnibus. VINCENT. VICT. Aug. anim. 4, 2, 2 p. 381, 9 homo ... sibi ipsi -eatur ignotus). COMM. apol. 201 neque ... desinuit: hodie quoque talis -etur (VEN. FORT. carm. 7, 1, 39 didicisti talis -eri). 563 umbra, mortuorum qualis -etur. 682 ab idolis mundos -eri. IVST. 10, 3, 1 ne innocentior ... -retur (7, 3, 1 deformis). AVR. VICT. Caes. 20, 8 honestas, quae principio anxia (*i. angorem efficiens*) -etur. 3, 4 legionibus carus acceptusque -batur. PS. AVR. VICT. orig. 8, 6 *familia Potitiorum* prior in sacris -batur. AVIEN. orb. terr. 689 mirus. CLAVD. DON. Aen. 2, 120 *id* -batur incertum (COD. Theod. 1, 2, 12 [*a. 413*] *nulli* -etur ambiguum. SEDVL. op. pasch. 1, 29 p. 193, 13). RVFIN. Orig. in num. 12, 3ᵉˣᵗʳ· quibus in locis sis et quam proximus a regno caelorum -earis. COD. Theod. 8, 1, 3 *a. 333* -eri immunem (6, 26, 1. 6, 24, 8. 6, 23, 2. 6, 37, 1). 6, 27, 9 *a. 396* ultimus. SEDVL. carm. pasch. 4, 255 imperfecta diu proprii non passus -eri membra operis (*cf.* op. pasch. 4, 20ⁱⁿ· manere). GREG. TVR. *passim (exempla indicavit Krusch in indice p. 948) saepe* VEN. FORT. *in carminibus*: carm. 3, 23ᵃ, 15 purus -eris (7, 1, 35. 7, 23, 5). 4, 26, 53 tertius (*sc. cum filio et uxore mortuis*) esse pater cupiens, heu, solus -etur. 9, 2, 37 nullus maior. 9, 7, 45 multus. 10, 10, 2. 10, 11, 5 carm. app. 151 Mart. 3, 454 (*cf. Blomgren l. c. p. 166*). *raro in pedestri sermone*: vita Hil. 13 p. 6, 23 vita Germ. 170 p. 410, 14 (24, 31), *cf. Blomgren l. c. p. 167*.

b ***subst.*:** SALL. Iug. 79, 4 is *locus* communis utriusque populi finis -retur (AVSON. Mos. 435 tunc verus -bere limes). TAC. Agr. 28 qui ... immixti manipulis exemplum et rectores -bantur (ann. 2, 52, 1 dux -eri *Tacfarinas. cf. p. 2445, 9*). ann. 13, 16 mos (*cf. p. 2461, 38*) -batur ... sedentes vesci. TERT. apol. 39, 9 fratres et dicuntur et -entur. AVR. VICT. Caes. 1, 5 *v. p. 2461, 26*. 16, 1 *illum* qui Aurelius Antoninus -etur (AVIEN. orb. terr. 1013 hic idem Cragus. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 42 *ille* -etur Adam, ... *ille* existit Enoch., ... *illa* uxor est Loth). COD. Theod. 2, 17, 1, 3 (*a. 321*) ut prima aetas pueritiae sit, ... quinta senectus -eatur. 16, 6, 6, 1 (*a. 413*) auctores se ... *illius* sectae -eri contendunt. SEDVL. carm. pasch. 5, 292 templum deitatis -emur (NICET. vigil. 5. *cf.* VVLG. I Cor. 3, 16 estis). 5, 356 cum victima pastor -etur (*cf.* op. pasch. 5, 28ᵉˣᵗʳ· fuerit). DRAC. Romul. 8, 137 uni pia mater -eris. IORD. Get. 73 hic ... et rex illis et pontifex -batur. VEN. FORT. carm. 1, 15, 39 antistes -eris. 3, 7, 11. 7, 1, 29. *cf. p. 2408, 30*. **c** ***part.*:** *perf. pass.*: VITR. 1, 6, 5 quod cum ita exploratum -eatur (2, 5, 1 cum -eatur explicatum). COLVM. 1, 3, 5 quis ... dubitet eam (*sc. aquam*) maxime probatam -eri? HERM. vulg. sim. 9, 28, 3 honorati apud deum -entur (εἰσί, Pal. sunt). AVR. VICT. Caes. 3, 4 acceptus *v. supra l. 41*. HIL. c. Const. 13 exceptum -batur. AVSON. 470ᴮ, 3 nostro praefatus -bere libro. 322, 93 ut ... praelatus -rer. AMBR. hex. 1, 3, 28 quibus (*aquis*) ante demersa poli huius -bantur exordia. HIER. vita Paul. 1 nulli hominum compertum. CARM. adv. Marc. 5, 97 commixtus. AVG. epist. 132 scriptum ([GREG. TVR. glor. conf. 35ⁱⁿ· *v. p. 2461, 17*. 103ⁱⁿ·]. COD. Theod. 13, 6, 8 *a. 399* adscripta [SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 220, 14]. PALLAD. hist. mon. II prol.ⁱⁿ· multa ... a diversis conscripta). IORD. Get. 130 a quorum societate ... seiuncti -bantur. GREG. TVR. Franc. 2, 16 p. 82, 1 totum aedificium in modum crucis -etur expositum. stell. 8 constructa. vit. patr. 17, 4 p. 731, 26 desertus. 2, 2ᵉˣᵗʳ· probatum. Mart. 2, 48 insitus. glor. mart. 75 p. 538, 23 promissum. 63ⁱⁿ· sepultus. glor. conf. 103ⁱⁿ· suspecti sunt -ti homines, quod *eqs.* (*i. suspicati fuerunt*). *praes.*: TERT. resurr. 24 p. 29, 24 in ista tantum vita sperantes -buntur. CYPR. Fort. 3 res (*sc. vestis*) alteri facta minus congruens -retur. VEN. FORT. carm. 9, 4, 3 recubans -etur (*i. recubat*).

d ***alia*:** SALL. Catil. 6, 3 sicuti pleraque mortalium -entur, invidia ex opulentia orta est (IVLIAN. dig. 23, 2, 51, 1 perinde eam -eri, atque si *eqs.* VLP. dig. 28, 1, 20 pr. quod in legatario ... contra -etur. 3, 4, 2 sic. TERT. resurr. 11 p. 40, 9 ita [MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 13ⁱⁿ· p. 729]). SEN. benef. 3, 28, 3 sive libertini ante vos -entur (ς, -ent *O*) sive servi *eqs.*, erigite ... animos *eqs.* TAC. hist. 4, 3 gratia oneri, ultio in quaestu -etur (ann. 15, 16 reliqua non in obscuro -entur [15, 17 in incerto ... Parthorum conatus. TRYPH. dig. 20, 5, 12, 1ᵉˣᵗʳ· in suspenso -eri liberationem. COD. Theod. 11, 14, 1 quanta -eantur in condito]. POMPON. dig. 43, 26, 10 *is* in eadem causa [MACER dig. 4, 1, 8]. CLAVD. DON. Aen. 6, 305 in praesenti. COD. Theod. 1, 11, 1 in eadem, qua nunc -entur, conductione durantibus. SVLP. SEV. dial. 3, 10, 1 in promptu [CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 24 πρόχειρόν ἐστι]). ann. 6, 30, 3 neque errorem eundem aliis sine fraude, aliis exitio -endum (TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 412, 9 quia *Christus* et aedem dei ... aedificaturus esset ... et 'in dei filium' [*cf. adn.*] -endus esset). 12, 66 diu inter instrumenta regni -ta *Locusta* ([*cf. p. 2461, 21*]. COD. Theod. 6, 26, 4 *a. 386* i. eos ... -eantur, qui [6, 13, 1. 6, 15, 1. 6, 24, 8. 9]. 6, 25, 1 *a. 416* clarissimi sint i. allectos, ita ut ex consularibus -eantur. SVLP. SEV. chron. 1, 34, 2 i. ministros. Mart. 10, 8). GAIVS dig. 16, 2, 8 ne ... deterioris condicionis -eatur (PAVL. dig. 1, 3, 36 magnae auctoritatis hoc ius [IVST. 15, 2, 11 *is* minoris]. IVST. 9, 1, 3 *haec urbs* nunc Lacedaemoniorum, nunc Atheniensium iuris -ta est. PRVD. praef. 33 cuius -beris). TERT. carn. 14ᵉˣᵗʳ· num potest infra angelos -eri? 16 p. 453ⁱⁿ· quod *caro* in Christo sine peccato -eatur, quae in homine sine peccato non -batur. AVR. VICT. Caes. 33, 18 actuariorum, quorum loco Attilianus -batur (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 114, 6 in numero vivorum [ζῇ καὶ ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετάζεται]).

2 ***absolute*** (*originem duxisse videtur hic verbi usus ab illo, quem de verbi formis activis proposuimus p. 2415, 34 sqq., passivis ibid. p. 2416, 4*): COLVM. 9, 14, 1 ab *illo tempore* ... ad *illud* dies ... -entur *tot* (*item de distantia temporali*: 11, 2, 6 quod -etur tempus inter brumam et adventum Favonii. *de distantia locali*: GREG. TVR. Franc. 2, 14 p. 81, 25 *basilica* -etur a civitate passus *tot. cf. p. 2462, 5 sqq.*). ITALA Is. 45, 14 (Comm. apol. 374) praeter te non alter -etur (οὐκ ἔστι). LACT. inst. 1, 6, 13 Sibyllarum carmina et feruntur et -entur. FAVSTIN. trin. 1, 10 p. 44ᶜ cum omnia, quae sunt paternae virtutis, -eantur in filio. AVG. in psalm. 29, 2, 2ⁱⁿ· adhuc -eri reliquias *Apollinaristarum*. MART. CAP. 8, 874 cum *sol* ad brumalem lineam recedit, hiems -etur. COD. Theod. 14, 4, 3 *a. 363* pretia, quae aput Campanos in publicis usibus -entur (11, 2, 2 quae -entur in foro [11, 5, 2. 7, 4, 36]. EVCHER. form. 7 p. 39, 10 in usu atque in medio [*cf. p. 2420, 30*]). CASSIOD. var. 4, 50, 6 *Vesuvius* tot saeculis mons -etur, qui erogationibus tantis expenditur. SERM. Journ. Theol. Stud. 16, 1914, p. 166, 94 caelum super dominum fuit et tectum domus super dominum -batur. *indicatur* ***ubi*:** **in** *c. abl.*: [*non huc pertinet, sed ad p. 2399, 10 sqq.* VARRO rust. 3, 7, 1 *columbarum genus* agreste sive saxatile, quod -etur in turribus ac columinibus villae. *cf. antea*: duo genera *columbarum* in peristerotrophio esse solent, unum agreste *eqs.*] **in** ***scriptis*** (*cf.* contineo *vol. IV 706, 13 sqq.* exhibeo, fero *et supra p. 2416, 4*): PAVL. FEST. Gloss.ᴸ IV p. 212ᵃ (93 M.) sicut -etur in antiquo carmine. p. 434ᵃ (345 M.) hoc in libris Catonis. SPART. Pesc. 1, 1 omnia ... plene in ... annalibus. LACT. inst. 1, 11, 21 certus dies -etur in fastis, quo *eqs.* HIER. epist. 29, 3, 7 in Latinis codicibus. 29, 6, 3 in Hebraeo. 106, 6, 1 *v. p. 2416, 16*. 106, 52 *v. p. 2416, 19*. quaest. hebr. in gen. p. 14, 7. 21, 9 adv. Rufin. 2, 29. 3, 36. EVCHER. instr. 2 p. 149, 4 in translatione veteri. SEDVL. epist. 2 p. 172, 6 certa sunt in oratione, quae non -entur in carmine. CONC.ˢ I 5 p. 287, 22 quae in subiectis -entur (*I 1, 3 p. 38, 12* τὰ ὑποτεταγμένα [*al. vers.*: p. 369, 5 subsequentia. I 4 p. 61, 34 quae subter annexa sunt]. *cf.* 359, 12 in propositis -etur [*I 1, 7 p. 121, 12* ἔγκειται]). *de codicum notis marginalibus q. s.* in alio -etur: '*eqs.*' *egit Heraeus l. c. supra p. 2416, 24*. in ***locis al.***: TERT. adv. Prax. 23 p. 271, 24 pater voluit filium in terris -eri, se vero in caelis. adv. Marc. 2, 16 p. 365, 25 in homine ... -entur huiusmodi passiones. 2, 27 p. 374, 2 *honesta* -buntur in deo patre, *inhonesta* deputabuntur in filio *homine*. ITIN. Eucher. p. 127, 16 duae in eo ecclesiae. HIL. in Matth. 25, 8 multis in locis Christum esse atque -eri. SERM. Arrian. Journ. Theol. Stud. 13, 1912, p. 24, 23 in dextera (*cf. p. 2461, 9*) *filii* -etur ecclesia. PACIAN. bapt. 2 peccatum in mundo non -batur, hoc est non videbatur (VVLG. Rom. 5, 13 erat). CLAVD. DON. Aen. 7, 565 quod in valle -retur. PELAG. ad Demetr. 3ᵉˣᵗʳ· ista ... singula in singulis -eri (*infra*: omnia in omnibus esse). SVLP. SEV. dial. 1, 13, 6 hae tantum arbores in eremo. 17, 2 in qua (*domo*) daemoniacus -batur. CONC.ˢ I 5 p. 288, 23 qui in nostris provinciis -entur (*p. 39, 17* οἱ ἐν ταῖς ... ἐπαρχίαις). GREG. TVR. Franc. 7, 34 qui in regno Chil-

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deberthi -entur (9, 19 p. 373, 31). *al.*: TAC. hist. 2, 2 formam deae: neque enim alibi sic -etur (PAVL. dig. 26, 1, 68, 4 ubi ... pars ... hereditatis -etur. SVLP. SEV. Mart. 11, 1 altare ibi ... -batur. dial. 10, 6 ars ibi exceptis *librariis* nulla -batur). ann. 1, 73, 2 cultores Augusti qui per omnes domos in modum collegiorum -bantur (CLAVD. DON. Aen. 10, 265 ut per totum aequor navigia -rentur). 6, 8, 4 spectamus ..., quae coram -entur. 13, 30 qui Ravennae -rentur. SCAEV. dig. 33, 7, 20, 8 tutiore loco. PALLAD. 11, 20, 1 interius. SERM. Arrian. Journ. Theol. Stud. 13, 1912, p. 24, 14 ecclesia ... ad dexteram (*cf. p. 2460, 77*) -bitur filii (25, 1. 7 [VVLG. Matth. 25, 34 a dextris eius erunt]). PAVLA Hier. epist. 46, 10, 4 quod in plerisque provinciis familiare est, ... hic penitus non -etur (CIL VIII 23279 hic -entur memorie *sanctorum illorum*). GREG. TVR. Franc, 8, 28 p. 341, 15 quae *civitas* adhuc intra Galliarum terminum -etur. glor. conf. 38 p. 772, 2 reliquiae ... super altare. *in scripto* (*cf. p. 2460, 58*): MAXIMIN. c. Ambr. 70 textus ... qui infra -etur. *nota* **-etur** *impers. c. acc.* (*cf. infra l. 78*): GREG. TVR. glor. conf. $35^{\text{in.}}$ sunt ... in hoc loco multa sepulchra ... -etur enim ibi tumulum ... in huius fronte superiore -etur scriptum *eqs.* INSCR. christ. Diehl 2103 (*Gall. sept.*) hic abetur reliquias martiris Bincenti.

part. perf. i. q. *ὑπάρχων, ὤν, γενόμενος*: SEN. contr. 2, 1, 17 sic (*sc. adoptionibus*) illa patriciorum nobilitas a fundamentis urbis -ta (*coni. alii alia*) usque in haec tempora constitit. VAL. MAX. 7, 8, 4 cum ... tabulas testamentorum -ta (adhibita *Gertz*) utriusque ordinis maxima frequentia recitasset (*i. γενομένης*). TAC. ann. 12, 66 *v. p. 2460, 24.* AVR. VICT. Caes. 1, 5 pater patriae ... ac tribunicia potestate perpetuo -tus.

B ***reflex.*** (*cf.* PLIN. nat. 23, 166 *p. 2450, 18.* LAMPR. Alex. 59, 5 *p. 2451, 69*): LVCIF. reg. apost. 12 p. 64, 17 fuge adulatorum, qui tibi non fuerint dignati, quae se -ent, dicere, perniciosam laudem. DAMAS. Hier. epist. 19 quid se -eat apud Hebraeos (*i. in Hebraeo textu*).

C ***act.*** (*cf. Thielmann l. c. p. 548*): PRISC. gramm. III 327, 18 -ere pro esse *v. p. 2451, 9. inde* SCHOL. Ter. p. 63 (*ad* Phorm. 429).

1 ***accedunt praedicativa, alia***: **a** *adi., subst., part.*: CHIRON 751 p. 234, 18 necesse -bit eum ... reverti ([*antea* p. 234, 13 necesse -ent ... reverti]. ANTHIM. 49). HIER. epist. 30, 8 prima conexio est ... secunda c. est ... tertia c. -et ... est ... est ... -et ... est. AVG. loc. hept. 1, 73 cum consuetudo loquendi -eat '... a dicentibus' (in psalm. 71, $10^{\text{in.}}$ ARNOB. in psalm. 68 p. 421^{B}. GREG. M. epist. 4, 43^{in}. lex. *cf. l. 52. p. 2459, 60*). ORIBAS. syn. 7, 49, 10 omnia aequalia -ent (*ἴσα ἔχει*). GREG. TVR. Franc. 5, 44 p. 237, 8 *illos* validos inimicos -ere. *part. perf. pass.*: ITIN. [Silv.] 4, 4 in medio ibi quasi altarium ... factum -et. SCHOL. Cic. Gron. D p. 309, 29 St. *iudices* ita contemptui ductos -ere (-eri *Orelli*) Erucio, ut. HIER. in Is. 30, $6^{\text{in.}}$ in Hebraico scriptum -et (BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 6 p. 95, 17 ubi -et hoc modo scriptum: 'omnes *eqs.*' *aliter p. 2453, 27*) *gerund.*: DIOSC. 5, 58 ⟨cum⟩ semen maturandum coeperit -ere. **b** *alia*: TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 528, 23 cuius nec ordo (-inem *codd.*) -et nec dispositio[nem] ad parabolae conspirationem (*i. talis est, ut parabolae conveniat*). IREN. 3, 5, $1^{\text{extr.}}$ *v. p. 2451, 34.* LACT. inst. 2, 3, 13 sic -uerunt, tamquam nulla esset omnino. PAVL. NOL. epist. 43, $2^{\text{in.}}$ prout impetus ... -bat. COD. Theod. 10, 10, 15 sicut ... consuetudo -et (AVG. loc. hept. 1, 42 ut. GREG. TVR. Franc. 8, 31 p. 347, 10 ut mos barbarorum -et). ANON. Vales. 9, 40 ut ... curso velocissimo (cursum velocissimum *Mommsen*) ... -ret.

2 ***abs.*** (*cf. p. 2462, 21*): [*non huc pertinent*: VARRO ling. 10, 19 (18) in articulis -ere analogias ostendere *est* difficile (*cf. Goetz ad l. p. 290; nihil mutandum videtur, 'eos' subaudiendum*). PORPH. Hor. sat. 1, 8, 25 apparet aut sororem hanc -uisse ... aut -uisse (fuisse *edd. recte*) et aliam Saganam. *inc.*: ARNOB. nat. 7, 47 p. 282, 8 cur *Aesculapius* ... diutius -ere (-eri *Salmasius probabiliter; sed cf. infra l. 74*) perpessus e⟨s⟩t bene meritae civitatis luem. CHIRON 764 des maxime, si -uerit (*cf. Grevander, Unters. 1926, 123*; -ueris *Oder*), vini flos. *potest revocari ad p. 2436, 3 sqq., cf. 2436, 16 et Schmalz-Hofmann*[5] *p. 623, 4 sqq.*]. AVG. c. Petil. 2, 46, 108 quod enim scriptum est Latine 'beatus vir', Graece -et *μακάριος ἀνήρ* (*cf. p. 2416, 9 sqq.*). ALC. AVIT. epist. 44 p. 74, 4 in quantum -uerint vires ([*L*, vires habuero *S*]. CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 12 possebilitas [Tur. a. 567 p. 127, 10 ut]). *indicatur ubi*: PLAC. med. 15, 6 sordes, quae inter femora -et. ROMVL. fab. 3, 13 rec. cod. S apud improbos calumniatores ratio et veritas non -ent (*an ad p. 2401, 22 sqq.? 'gelten' Thiele*). GREG. TVR. Franc. 6, 45 p. 284, 24 quicquam hic de thesauris ... -ere (-eri *var. lect.*). ANTHIM. 33 avis *illa* bona est, sed puto hic non -ere (*i. non extare*). DRAC. laud. dei 1, 554 truduntur *de paradiso* nec -et (*i. manet*) sub iure reorum. *inc. de tempore* (*possunt pertinere ad p. 2405, 70 sqq., sed cf.* facio *vol. VI 1, 121, 73 sqq.*): INSCR. christ. Diehl 2132 que cum coniugem -uit annos V. 4281 -ent in se annos sex.

nota: **-et** *impers. c. acc.* (*cf. francogall.* ***il y a****; cf. supra l. 16. v. Thielmann, l. c. p. 548. Löfstedt, Komm. p. 43. Schmalz-Hofmann*[5] *1928, 622*[C]): *in scriptis* (*cf. p. 2416, 14 sqq.*): HIER. in Ezech. 11, 2 p. 97^{B} in Hebraeo ... non -et hunc numerum ... sed tricenarium (quaest. hebr. in gen. p. 46, 28 in Hebraeo nec urbem -et Heroum nec terram Ramesse). *in locis*: VOPISC. Tac. 8, 1 -et in bibliotheca Vlpia ... librum elephantinum (ITIN. Burdig. p. 25, 6 -et in ipsa cripta ... hebraeis litteris scriptum [scripta *var. lect.; cf. p. 2454, 4*] nomina supra scripta. ITIN. Theod. 19 p. 145, 19 ibi -et dactalum ... maiorem). [*non huc pertinet* BREV. de Hier. p. 153, 17 *atrium* -et ostia argentea (*falso huc rett. Geyer l. c. p. 433*)]. *de distantia* (*cf. p. 2412, 40. 2460, 40*): *locali*: ITIN. [Silv.] 1, 2 -bat de eo loco ad montem dei ... quattuor milia (23, 2 inde ad ... -bat de civitate ... *tot* passus. ITIN. Anton. Plac. rec. A 25 p. 176, 16 inter sepulchra -et [-ent *var. lect.*; sunt *rec. B*] ... gressus *tot.* ITIN. Theod. 23 p. 147, 4 *tot* milia -et de Saraphta usque in Sidona). *temporali*: HIST. Apoll. 31 ex quo hinc profectus est, -et annos *tot* (*postea* 32 p. 63, 15 sunt anni). *necesse* -bit (*i. erit*): CHIRON 751 *sq. acc. c. inf.*

AD STILVM PERTINENTIA

1 *de verbi significatu conexo cum collocatione: v. p. 2433, 5 sqq.*
2 *luditur in verbi generibus*: *v.* LVCIL. 1120 PETRON. 77, 6 AVG. discipl. 11, 12 *p. 2402, 26. 29. 31.* *temporibus*: *v.* PLAVT. Rud. 1321 *p. 2402, 22.* *sim.*: PLAVT. Men. 399 TER. Haut. 94 SEN. epist. 98, 11 -ere eripitur, -uisse numquam. *al.*

PARTICIPIA

1 *part. praes. pro subst.*: ITALA Matth. 19, 21 (cod. δ) vende tua -entia (*τὰ ὑπάρχοντα*, VVLG. quae -es). *cf.* habentia *p. 2395, 1.*
2 *part. perf. pass.* **habitus, -a, -um.** **a** *pro adi.* (*positivo* TER. Haut. 402. *inc.* AFRAN. *p. 2482, 12; comp. l. 32. 34. 38; superl. l. 37; de cognomine q. e.* Habitus *v. Onom.*): *de corporis* (*animi*: TER. Haut. 402. *cf.* AFRAN. *p. 2482, 12*) *habitu* (*cf.* DON. Ter. Eun. 315 'si qua est -ior': inde et habitudo dicitur ut [*Eun. 242*] 'quae habitudo corporis!'). PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 223 (102 M.) (*respici Plaut. Epid. 10 potius quam Ter. Eun. 315 adn. Linds. ad l.*) -ior pinguior (SCHOL. Ter. p. 100, 30 grossior, pinguior. GLOSS. plenioris habitus). EVGRAPH. Ter. Eun. 315 corpulentior. PLAVT. Epid. 10 ut vales? ... euge, corpulentior videre atque -ior (abilior *A*, agilior *P*). TER. Haut. 402 ut patrem tuom vidi esse -um, diu etiam duras dabit. Eun. 315 si quaest *virgo* -ior paulo, pugilem esse aiunt (*opp.* graciles. DON. *v. supra l. 26*). *de* AFRAN. com. 36 *v. p. 2482, 12.* SAB. Gell. 4, 20, 11 (Non. p. 168) censores ... equum nimis strigosum et male habitum (*ad p. 2440, 15*), sed equitem eius uberrimum et -issimum viderunt (*syn.* curatior). DON. Ter. Hec. 457 validus namque est robustus et -ior corpore. **b** *fere pro part. praes. pass*: PS. VARRO sent. ed. German 146 desiderata non -a magni fiunt. -a vilescunt. GREG. M. moral. 2, 42 ut servanda susciperet nec tamen -a (*i. substantiam divinam*) permutaret Christus. 4, 15 non -a se daturum perhibuit. 2, $78^{\text{extr.}}$ pietatis -ae bona. HESYCH. in lev. 13, 47 p. 948^{D} linea vestis est ... -arum largitas rerum.

SVPINA

1. habitum: PLAVT. Cist. 4 qui magis potueris mi honorem ire -um, nescio (APVL. flor. 16 p. 71 quibus ... verbis pro hoc tuo erga me animo gratias -um et commemoratum eam, *non* reperio). *inf. fut. pass.* habituiri: *v. p. 2395, 49.* **2. habitū:** PLAVT. Poen. 238 modus omnibus rebus optimus est -u. *ex coni.*: PLAVT. Poen. 288 quaestus non consistet, si eum sumptus superat, soror. eo illud satiust, ⌊satis quod -u⌋ (⌊satis quod satis est habitus⌋ *P*, ⌊satis q⟨uod⟩s-⌋ *A*; eo illud satiust 'satis', quod satis est -u *Lindsay*). *non huc pertinet*: PLAVT. Stich. 59 *v. p. 2483, 55.*

comp.: ab-, ad-, co-, de-, ex-, in-, per-, prae-, pro-, redhibeo; diribeo. ante-, de-, post-, subter-, superhabeo. Habetdeum.

deriv. (*cf.* PRISC. gramm. III 490, 26): habena, habentia, habilis, habitas, habitio, habito, habitor, habitudo, habiturio (?), habitus.

habes *v. s. v.* hebes. **habetor** *v. s. v.* 1. habitor.

habia *v. s. v.* 2. avia *vol. II 1420, 67.* *Bulhart.*

*****habilis,** -e *ab* habere. *de orig. et notione* (*v. M. Leumann, Die latein. Adjektiva auf -lis. Straßbg. 1917, 41 sqq. 135*): ISID. orig. 10, 117 -is, quod sit ad habendum commodus atque aptus. 20, 16, 3 *v. p. 2463, 32.* GLOSS. aptus (*cf. l. 64. 67* DON. Ter. Eun. 315), utilis. *al.* (*v. Thes. gloss.*). PLAC. Gloss.[L] IV H 18 -s ... qui se habet, id est integer et fortis. GLOSS.[L] III Abstr. HA 2—3 -e aptum vel compositum. -is ad habendum commodus. V Aa H 14 -is bene plenus (16). *εὐάρμοστος, εὐάγωγος, εὔστολος, εὔθετος.* II 317, 6 *εὐήθης ὁ καλῶν ἠθῶν* (*hac notione non legi, sed cf. p. 2464, 62 sqq.*). -e *ἁρμοστόν.* -ia *εὐάρμοστα, ἐπιτήδεια.* *vertitur* *ἑκτικός*: IREN. 1, 4, 5. *εὐεκτικός* (*cf.* habituativus): BOETH. top. Arist. 1, 11 p. 918^{A} (*gr. 1, 13 p. 105^{a}, 31*). 1, 13 p. 919^{B} (*gr. 1, 15 p. 106^{a}, 5*). *de formis*: *comp.* -ior: LIV. 21, 4, 3 VAL. MAX. 5, 7, 1 COLVM. 4, 29, 16 QVINT. inst. 6, 3, 12 FRONTIN. strat. 2, 9, 7 SVET. Aug. 18, 2 AMPEL. 15, 16 VLP. dig. 21, 1, 37 SOL. 1, 94 SERV. auct. Aen. 9, 363 SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 28 St. AMBR. parad. 11, 50 VICT. VIT. 2, 37. PS. RVFIN. in Os. 13, 9 p. 1029^{A} -iori (*abl.*). *al.* *superl.* -issimus: CELS. 2, 1, 5 NOT. Tir. *v. infra l. 81.* magis -is: *p. 2463, 46. 2464, 44.* non -is: *p. 2464, 66.* *legitur inde ab* ENNIO (*p. 2463, 6*), *frequentant* COLVM., AMM. *praevalet usus praedicativus.* NOT. Tir. 7, 66 *ante* debilis. 7, 66^{c} -issimus. [-ior *var. lect. pro* habitior: TER. Eun. 315 (*v. Linds. ad l.*). -ia *ex coni. pro* abitalia: CIC. Tull. 18 *v. p. 2463, 9*). *corrupte pro* hebes: COLVM. 3, 2, 24 *SA* (hebes *recte ex Colum.* ISID. 17, 5, 24; *quod addas ad vol. I 1814, 75*).]
[D.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I ***sensu strictiore*** *de rebus corporeis (nota de equis infra l. 32), quae facile, apte haberi i. facile tractari, corpori vel rebus corporalibus aptari possunt*: GLOSS. -e quod apte habetur (*acced. abl.: infra l. 8. 13. 21; dat.: l. 9. 14. 17. 18;* ad: *infra l. 10. 14. 16. 19; cf. p. 2465, 18;* in *c. acc.: infra l. 23; inf.: l. 24 sq.*): **A** *arma, instrumenta, sim.*: ENN. ann. 253 gladios (LIV. 7, 10, 5 Hispano ... gladio ad propiorem -i pugnam. 22, 46, 5 brevitate [*cf. infra l. 12*]. SEN. dial. 4, 35, 1). CIC. Tull. 18 arma, quae cuique -a (abitalia *cod.; cf. p. 2462, 82*) atque apta essent (LIV. 7, 10, 7 *opp.* decora). de orat. 1, 231 *calcei* quamvis essent -es atque apti ad pedem. VERG. Aen. 1, 318 arcum *venatricis* (SERV. aptum sexui. *cf. l. 14*). Aen. 9, 303 ensem (SIL. 8, 374 brevibus [*cf. l. 8*] ... -es mucronibus enses). Aen. 9, 363 galeam. 12, 432 postquam -is lateri clipeus loricaque tergo est (*cf.* VAL. FL. 3, 607 -emque ad terga pharetram *Herculis* [*v. Langen ad l.*]). TIB. 1, 9, 7 -i tauros adiungit aratro. OV. met. 2, 531 curru. COLVM. 4, 29, 16 terebram ... ad hanc insitionem -iorem utilioremque. 10 v. 387 -em lymphis hamulam. MELA 1, 26 parma ... ob magnitudinem nulli nunc usuro -is (OROS. hist. 5, 15, 17 scuta). TAC. Germ. 6, 4 frameas ... ferro ... ita ... ad usum -i, ut *eqs.* CASSIOD. in psalm. 1, 1 cathedra ... suo ... gremio demissos ... velut -is theca complectitur. *de navibus*: TAC. ann. 2, 6, 2 velis -es, citae remis (11, 18 ceteras navium ut quaeque -es). *notione transeunte ad II A*: FLOR. epit. 4, 11, 6 -es in omnia, quae usus posceret, ad impetus et recursus capiendos. LVCAN. 3, 553 -es pugnamque lacessere pinus ... et temptare fugam nec *eqs.*

spectat ad onus, pondus: PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 7 sub quibus (*furcis Marianis*) -e onus *impedimentorum* esset. AMPEL. 15, 16 arma -iore pondere et modo fecit.

B *alia*: OV. am. 1, 4, 37 -es papillae (*cf. infra l. 79 sqq.*). APVL. met. 4, 15 iam ... -i corio mollitieque tractabili. SIDON. epist. 7, 18, 2 librum ... satis -em fore, si ... membranarum ... fascibus minus onerarere. *de equis*: ISID. orig. 20, 16, 3 unde (*sc.* quod his [*sc. habenis*] equos habeamus, hoc est teneamus) et equi -es dicti.

nota: VERG. Aen. 11, 555 natam libro et ... subere clausam ... implicat atque -em mediae circumligat hastae (CLAVD. DON. bene compositam et prudenter aptatam).

II ***sensu latiore*** *de eis, quae aliquo modo commoda, utilia sunt vel fiunt, i. q. aptus, idoneus, accommodatus, congruus, conveniens*: *de rebus in universum*: CIC. fin. 4, 56 *res* aptae ⟨et⟩ (*v. adn. crit.; Vahlen, Opusc. 2, 339 sqq.*) -es et ad naturam accommodatae. **A** ***de corporeis***: **1** ***de rebus***: **a** *acced. struct. var.*: **α** ad: Ⓘ *c. subst.* (*verbali l. 43. 44*): VARRO ling. 8, 31 vasa ad victum -ia (*opp.* figurā bellā; *cf. q. seq.*). SEN. nat. 1, 7, 3 levis ... materia et ad hoc -is. COLVM. 2, 19, 1 area ... ad trituram satis -is. 7, 12, 9 status *canis pecuarii* longior ... ad hos casus magis -is est quam brevis *eqs.* AMBR. in psalm. 118 serm. 22, 38 est ... materia (*cedrina*) ... -is ad ministerium *eqs.* Ⓘⓘ *c. gerund.*: COLVM. 6, 20, 1 venter *tauri* ad ineundas feminas -is (*cf. p. 2464, 34*). SCAEV. dig. 32, 35, 3 -es ad lavandum fierent *balineae*. TRACT. in Luc. 5 pr. aqua ... ad potandum -is (HEGES. 3, 26, 1 *al.*). AMM. 21, 12, 8 *v. l. 72.* 23, 6, 51 locis -bus ad plantandum. 27, 5, 6 *urbs* ad hiemem arcendam. AVG. pecc. mer. 1, 38, 69 manus ... ad scalpendum (*syn.* idoneus).

β *c. dat.*: Ⓘ *subst.* (*verbali l. 59*): CIC. leg. 1, 26 figuram ... corporis -em et aptam ingenio humano dedit *natura hominibus* (*sim. fort.* PHYSIOGN. 53 cervix ... -is corpori [*sic E,* corpore *cett., prob. Foerst. vix recte*]). VERG. georg. 2, 92 pinguibus hae (*vites*) terris -es, levioribus illae (COLVM. 3, 1, 5 campo. 3, 2, 8 -is arbori nec non iugo). COLVM. 2, 2, 20 *terra* frumentis *sc. generandis.* 2, 4, 5 arva *non* -ia sementi ... occationi ... sarritioni. 3, 11, 6 humus ... vinetis. 10 v. 113 ulpica ... fabis (ἀπὸ κοινοῦ) -is fabrilia miscet. MART. 13, 22, 1 non -is cyathis ... uva (*syn.* inutilis). 14, 38, 1 dat chartis (ἀπὸ κοινοῦ) -es calamos Memphitica tellus. 121, 1 *cocleare* cocleis -is (*syn.* utilis). SVET. Aug. 18, 2 Aegyptum ... feraciorem -ioremque annonae urbicae redderet. TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 609, 19 substantia ... regno dei. AMM. 18, 2, 6 aedificiis -ia multa (*syn.* 17, 10, 9 materias). 23, 6, 25 arva ... vomeri et gignendis arbustis -ia *facere.* 29, 1, 3 legionibus -em locum. CLAVD. 22, 365 -es armis (*cf. p. 2464, 19*) umeros. 26, 338 *fluvii* remis. AVG. c. Faust. 22, 70 filicem ... vitibus -em. Ⓘⓘ *gerund.*: SEN. epist. 92, 10 COLVM. 4, 33, 1 PLIN. nat. 9, 29. 10, 93. 34, 149 ferrum ... non est -e tundendo (*i. tundibile*). QVINT. inst. 11, 3, 99 -em demonstrando ... aut distinguendis, quae dicimus, manum facimus, cum *eqs.* AMM. 21, 12, 8 nec arietibus admovendis nec ad (*v. supra l. 50*) intentandas machinas vel ut (*v. infra l. 78*) possint forari cuniculi, inveniebatur ⟨locus us⟩quam -is. 23, 6, 25 *v. supra l. 65.* AMBR. hex. 3, 13, 53 SIDON. epist. 8, 6, 12.

γ *c. inf.*: STAT. Theb. 4, 225 plaudenti ... -es Caryae resonare Dianae.

δ *c.* ut: AMM. 21, 12, 8 *v. l. 73.*

b *abs.*: **α** *de corpore animantium eiusque membris* (*cf. l. 29. 48. 52. 55. 67. 71*): OV. am. 2, 4, 27 -i percurrit pollice chordas. SEN. contr. 7 praef. 2 nullum -e membrum est, si corpori par est. CELS. 2, 1, 5 corpus -issimum quadratum est (VELL. 2, 102, 2 SEN. dial. 9, 8, 9 -iora sunt corpora in bello, quae *eqs.* PHYSIOGN. 59 p. 80, 7. VEG. mil. 2, 14). COLVM. 1, 2, 15 -is et modica corporatura pecoris operarii debet esse. **β** *de aliis*: COLVM. 10 v. 9 -is natura soli, quae *eqs.* (*cf.* TERT. bapt. 3, 5 *terrae* materia ... non -i nisi humecta et sucida. AMBR. hex. 3, 4, 17 sit utilis, sicca, -is et apta *terra*). VLP. dig. 48, 8, 2, 26 ex ... ea re minus -is via ... fieret. AMM. 16, 2, 6 occupatis -bus locis (28, 2, 1 *syn.* opportunus. 31, 15, 6. *v. et p. 2463, 74. cf.* 25, 8, 14 civitas -i situ). CLAVD. Pros. 3, 361 truncos. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 77, 2 quodlibet ... corpus (*ibid.* p. 77, 25).

2 ***de animantibus***: **a** *acced. struct.*: **α** in *c. abl.*: CIC. de orat. 1, 115 sunt ... quidam ita in *his* rebus -es, ... ut *eqs.* (*opp.* lingua haesitantes aut ... voce absoni).

β *c. dat.*: Ⓘ *c. dat. animant. (notione vergente ad I) de iis qui facile habentur*: HOR. carm. 3, 19, 24 *puella* seni non -is (OV. am. 1, 8, 40 forsitan immundae ... Sabinae noluerint -es pluribus esse viris. *aliter* [*cf.* -is thalamis, *al. infra l. 29*]: RVFIN. Orig. in lev. 8, 2 *femina* -is viro). *de iis qui facile tractantur*: TERT. pudic. 20 p. 268, 13 ut ita (*sc. lapidibus maculosis de domo hominis i. anima eiectis*) homo -is (*i. apte tractabilis*) deo sit.

Ⓘⓘ *c. dat. rei* (equis *infra l. 21*): OV. fast. 2, 14 his -is telis (*sc. militaribus*) quilibet esse potest (VELL. 2, 110, 3 armis [*item* VEG. mulom. 3, 6, 3 *de equis*]. *cf. et p. 2463, 67*). LIV. 24, 48, 5 gentem ... equis tantum -em (*opp.* rudem ad pedestria bella). VELL. 2, 113, 2 exercitum non -em gubernaculo. VAL. MAX. 5, 7, 1 lectuli otio quam labori proeliorum -ior (TAC. ann. 15, 26 *legiones* fortissimo quoque amisso parum -es proelio. *cf.* AMM. 17, 12, 2 Marti *v. infra l. 44*). SEN. dial. 8, 5, 4 *hominem* -em contemplationi (*cf. p. 2465, 4*) factura *natura.* CVRT. 6, 6, 17 *milites sarcinis combustis* -es militiae (HEGES. 3, 7 bello [*cf. infra l. 45*]. PAVL. MED. adv. Cael. 3 certamini). COLVM. 6, 37, 11 mula ... longis itineribus (*cf. p. 2465, 19*). STAT. Theb. 7, 366 thalamis (PRVD. Symm. 2, 1080. perist. 14, 10 toro. EVANG. de nativ. Mar. 7, 4 nuptui). SVET. Claud. 2, 1 *nulli* publico privatoque muneri (NERAT. dig. 27, 10, 9 negotio. AMBR. parad. 11, 50 ministeriis). PANEG. 10 (4), 37, 5 litteris. OROS. hist. 2, 11, 6 fugae. ISID. orig. 10, 115 honorabilis quasi honori -is, hoc est aptus. Ⓘⓘⓘ *c. dat. gerund.*: COLVM. 7, 12, 11 *canes* post id tempus ineundis feminis non ... -es (*cf. p. 2463, 48*). SIL. 11, 585 portandis ... armis. TAC. ann. 12, 41 capessendae rei p. PANEG. 10 (4), 8, 2 hominem non imperando (*cf. l. 80*) -em. COD. Theod. 7, 22, 4 (*a. 332*) armis gerendis non -es (12, 1, 35).

γ *c.* ad (*c. gerund. infra l. 47 sqq.*): COLVM. 6, 29, 4 *pulli equini* ad obsequia ... -es et ad ... labores patientissimi. SIL. 8, 366 -es ad aratra. VLP. dig. 21, 1, 37 mancipia ... ad omne ministerium -iora (*ibid.* aptiora, dociliora). 38, 17, 2, 34 indignos, id est minus -es ad tutelam. 49, 17, 6 ad militiam (*cf.* AMM. 28, 5, 4. *ibid.* 17, 12, 2 ad latrocinia magis quam aperto -bus Marti. 31, 16, 5 ad furta magis ... quam ad ... pugnas. AVG. quaest. hept. 5, 9 ad bellum. *cf. supra l. 27*). PAVL. dig. 12, 2, 35, 1 ad haec. AMM. 25, 6, 14 ad id negotium. AMBR. Hel. 21, 79 ad coronam. ad *c. gerund.*: COLVM. 7, 6, 3 *caper* mensium septem satis -is ad progenerandum (VLP. dig. 21, 1, 38, 4. AVG. civ. 15, 20 p. 101, 25 D. [*cf. infra l. 72*]). QVINT. inst. 6, 3, 12 -ior ... ad inveniendum (*ibid.* acutior). GELL. 15, 2, 5 ad intentiones ... capiendas. AMBR. exc. Sat. 1, 9 ad discendum (*syn.* idoneus).

δ *c. gen.*: MIN. FEL. 16, 5 homines ... rationis et sensus capaces et -es procreatos.

b *abs.* (*acced. abl. causae l. 55*): *spectat ad corporis aptam magnitudinem*: OV. am. 2, 4, 35 *puella* (*in amore*) -is brevitate (*cf. p. 2463, 8*) suast (ars 2, 661 dic -em, quaecumque brevis). *ad agilitatem*: MELA 3, 34 feminae ... bella cum viris ineunt; atque ut -es sint, ... dextra aduritur mamma *eqs.* VICT. VIT. 2, 37 -iores (*opp.* 36 qui ambulare non poterant). *ad sollertiam, strenuitatem*: FRONTIN. strat. 2, 9, 7 -ioribus iam suis (*opp. antea*: resolutis in nimiam securitatem somnoque et mero pressis). SCHOL. Cic. Bob. p. 176, 15 St. auditor. PHYSIOGN. 59 p. 79, 10 homines (*I 365, 3* εὐπραξίας καὶ ἰσχύος. *cf.* corpus *p. 2463, 82*). AMBR. exc. Sat. 1, 8 non tam mea virtute -is quam tua patientia tolerabilis. *plane i. q. idoneus*: AMM. 25, 3, 20 quem (*imperatorem*) -em reor (25, 5, 2).

nota: non -is (*cf. l. 2. 22. 35 sqq. p. 2463, 58. 60*) *fere i. q. intractabilis*: VAL. FL. 7, 231 fas mihi non -es (*'i. quibus facile utaris' Langen*) ... linquere Colchos.

B ***de incorporeis***: **1** *acced. struct.*: **a** *c. dat.* (*gerund. infra l. 72*): VERG. georg. 3, 62 *aetas* nec feturae -is nec fortis aratris (OV. am. 1, 9, 3 quae bello est -is, Veneri quoque convenit aetas. AVG. civ. 15, 13 p. 83, 24 D. gignendis filiis [*cf. supra l. 48*]. *cf.* TERT. bapt. 19, 3 omnis hora, omne tempus -e baptismo). georg. 4, 418 -is membris venit vigor (SERV. vegetabilis). GRATT. 122 et iaculis (*pertinere videtur cum ad -em tum ad* perpend.) -em perpendimus usum, ne *eqs.* TERT. cult. fem. 1, 3 *extr.* scripturam aedificationi (*v. vol. I 918, 17*) -em. TER. MAVR. 2890 tremulos ... gallis -es ... modos. AVG. civ. 22, 24 p. 612, 8 D. qua sit *anima* -is perceptioni veritatis *eqs.*

b *c.* ad (*c. gerund. infra l. 80*): LIV. 21, 4, 3 numquam ingenium idem ad res diversissimas, parendum atque imperandum (*cf.* PANEG. *l. 36*) -ius fuit. COLVM. 3, 10, 16 aetas ... ad coitum ... ad conceptum -is (CYPR. epist. 58, 6 aetas necdum -is ad pugnam [*syn.* idonea ad coronam]. AMBR. epist. 44, 11 ad prudentiae processum [*syn.* strenuus]). LACT. opif. 10, 24 illud ... ad usum miris modis -e, quod *pollex eqs.*

[D.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 28 St. disciplina -ior ad docilitatem. AMBR. hex. 3, 9, 41 bovis virtus ... ad usum plaustrorum -is (*syn.* utilis).
c *c. gen.*: AVG. civ. 22, 1 p. 553, 12 D. spiritūs ... suae contemplationis (*cf. p. 2464, 25*) -es capacesque sui praestitit *deus*.

2 *abs.*: *spectat ad utilitatem*: MANIL. 1, 143 discordia concors, quae nexus -es et opus generabile fingit (AMBR. hex. 2, 5, 21 -i commissione conectere). *fort.* GRATT. 122 usum (*sed v. p. 2464, 75*). PLIN. nat. 11, 148 -i mixtura. NEMES. cyn. 141 orbem (*sc. apta magnitudine*). PS. RVFIN. in Os. 13, 9 p. 1029^A -iori compendio. *spectat ad sollertiam, strenuitatem*: TAC. ann. 4, 53, 1 -em adhuc iuventam sibi (*sc. marito ducendo*). SOL. 1, 94 parti dexterae (*sc. corporis humani*) -ior adscribitur motus.

3 *impers.*: AMM. 17, 1, 8 ubi -e visum fuerit, erupturos (18, 2, 9 visum est -e, quod suaserat). VEN. FORT. carm. 2, 8, 5 est -e[m] (*v. ind. II p. 423 s. v. 'brevis vocalis pro longa'; Vollmer, Z. Gesch. d. lat. Hex., Kurze Endsilb. in arsi, SB Münch. 1917, 3 p. 50 et adn. 3*) de magnis magna fateri.

index structurarum: ad: *p. 2463, 4. 42. 2464, 39. 79.* in *c. abl.*: *p. 2464, 9.* in *c. acc.*: *p. 2463, 23.* *dat.* (DIOM. gramm. I 314, 10 viae [*cf. p. 2464, 28*] -is, virtuti utilis, scenae aptus): *p. 2463, 4. 53. 2464, 11. 69.* *gen.*: *p. 2464, 52. 2465, 3.* *abl.*: *p. 2463, 4. 2464, 54. 84.* *inf.*: *p. 2463, 5. 76.* ut: *p. 2463, 78.* *variae structurae coniunctae*: FLOR. epit. 4, 11, 6 *v. p. 2463, 23.* AMM. 17, 12, 2 *v. p. 2464, 43.* 21, 12, 8 *v. p. 2463, 72.*

acc. neutr. pro adv. **habile:** GLOSS. II 316, 20 εὐαρμόστως -e. *i. q. facile*: GREG. TVR. Franc. 7, 2 quae movere habele (ab- *B 2*, habile *C 1 D 5*) non poterat. 9, 16 p. 372, 8 promissio nostra ... -e dabitur.

adv. **habiliter.** *superl.* -issime: *l. 33.* GLOSS. bene, optime. MART. CAP. 3, 325 habilis -r. *de facilitate, commoditate: ferendi, gerendi*: LIV. perioch. 57 scutum parum -r ferenti. PAVL. dig. 34, 2, 20 si, ut -r gemmae geri possint, inclusae auro fuerint. GREG. TVR. glor. mart. 50 p. 523, 15 *sarcophagum maximi ponderis* in cripta -issime detulerunt. *regendi*: MELA 3, 63 elephantis ... sicut nos equis facile atque -r *utuntur*. *iungendi*: DIOM. gramm. I 479, 11 *amphibrachys vocatur* scolius ... ideo, quia -r conponitur scolio (*a voc. q. e.* scolion).

syn. (*cf.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 415, 1 B. aptus. idoneus. utilis. conveniens. congruens -is. opportunus *eqs.*) *et app.*: acutus: *p. 2464, 50.* aptus: *p. 2463, 9. 10. 39. 54. 2464, 3. 33.* capax: *p. 2464, 52. 2465, 4.* commodus: *p. 2462, 67.* fortis: *p. 2464, 70.* idoneus: *p. 2463, 52. 2464, 51. 82.* opportunus: *p. 2464, 5.* possibilis: IREN. 1, 4, 5 -ia et possibilia (ἑκτικὰ καὶ δυνατά). tractabilis: *p. 2463, 30.* utilis: *l. 2. p. 2463, 17. 62.*

opp.: inhabilis. decorus: *p. 2463, 10* (*cf. p. 2463, 43*). inutilis: *p. 2463, 61.*

comp., deriv.: inhabilis. habilitas. habilito. *D.*

habilitās, -ātis *f. ab* habilis. *plur. l. 47.* NOT. Tir. 7, 66^a. *i. q. aptitudo*: CIC. leg. 1, 27 oportunitates -esque reliqui corporis. *i. q. utilitas*: TERT. resurr. 58 p. 118, 27 quod vestimenta ... filiorum Israhelis quadraginta illis annis indetrita ... manserunt, quod et in ipsis corporibus unguium et capillorum facilia crementa et -is et dignitatis iustitia defixit (*i. iustus modus repressit*). *i. q. virtus, facultas*: TERT. adv. Val. 16 indita -e[m] atque natura[m], qua ... possent *eqs.* (*Iren. 1, 4, 5* ἐπιτηδειότητα καὶ φύσιν ἐμπεποιηκέναι, IREN. aptabilitatem et n.). RVFIN. Basil. reg. 86 quod impigre ad cuncta -is officia semetipsos paratos exhibent. CLAVD. MAM. anim. 1, 12 p. 53, 20 angelorum corpora -e sui atque potentia humanis longe praestare corporibus. BOETH. in top. Cic. 5 p. 374, 20 ex *natura* saepe -s quaedam mentis et corporis existit, quae -s ad unamquamque rem adiuvat voluntatem; id enim maxime volumus, ad quod habiles sumus. *i. q. firmitas*: PAVL. NOL. epist. 1, 1 *non* haec ossa, quorum structura nos in corporis -e conpaginat, sed quibus interioris hominis firmitas continetur. *i. q. qualitas*: HIPPOCR. aer. 21 propter humiditatis (*gen. expl.*) -em (διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος).

habiliter *v. l. 28.*

habilito (-āre) *ab* habilis. NOT. Tir. 7, 66^b. *Bulhart.*

habitābilis, -e *ab* habito. *i. q. 'ubi' vel 'quod habitari potest' vel 'habitatur'.* GLOSS. οἰκητή. *corrupte, ut videtur* (*pro* habitans?): ITALA psalm. 124, 1 (Aug. spec. 6 p. 44, 10) immobilis in aeternum -is in Hierusalem (ὁ κατοικῶν. VVLG. qui habitat).

A *proprie*: **1** *absolute* (*sc.* -is hominibus): **a** *de terra, regionibus, urbibus sim., plerumque de terrae zonis*: Cic. rep. 6, 21 *e terrae cingulis* duo sunt -es. Tusc. 1, 45 *terrae* -es regiones (PROB. Verg. georg. 1, 233. PETR. CHRYS. serm. p. 241^A r. -es negas). 1, 68 globum terrae ... duabus oris distantibus -em et cultum. HOR. carm. 4, 14, 5 qua sol -es inlustrat oras (ANTH. 761, 30). OV. met. 1, 49 *plaga media* non est -is aestu (HEGES. 2, 9, 1 p. 155, 1). 8, 624 stagnum est, tellus -is olim (MART. CAP. 6, 616. 622). 15, 830. trist. 3, 4, 51 non -e frigus. MANIL. 1, 238 pars *terrae* est -is (MAR. VICTORIN. verb. script. 1 p. 1009^B. EVSTATH. Bas. hex. 3, 6 p. 897^A mundi p. -is. ANIAN. Chrysost. hom. 1, 4 -bus partibus orbis ipsique deserto [*cf. Ioh. Chrysost. in Matth. 1, 4* καὶ τὴν οἰκουμένην καὶ τὴν ἀοίκητον]). SEN. suas. 1, 10 trans Oceanum esse terras -es (VVLG. exod. 16, 35 venirent in terram -em. CASSIAN. inst. 10, 24. *de universa terra*: TERT. adv. Hermog. 29 p. 158, 11 *deus terram fecit* habi⟨tabi⟩lem. HIL. trin. 12, 40 MART. CAP. 6, 614. 615). SEN. dial. 9. 10, 4 quamvis angustum pedem *areae* dispositio fecit -em (SERV. Aen. 6, 288 montem *beluis plenum* Bellerophontes -em fecit. *cf. supra l. 1*). MELA 1, 4 reliquae *zonae* -es. SVET. frg. p. 196, 6 circulus θερινὸς temperatus -is (*ibid. l. 8*). ITALA deut. 13, 16 (Tert. scorp. 2 p. 149, 23) *civitas* non erit -is (ἀοίκητος. VVLG. sit tumulus. *cf. infra l. 29*). HIL. in psalm. 64, 7 -is mundi huius temperies. COMMENT. Lucan. 7, 363. RVFIN. hist. mon. 7 p. 411^A loca -a (*opp.* eremum. EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 944^A αἰγιαλούς). CASSIOD. hist. 6, 46 *relinquens* -em viam (*cf. Theodoret. 3, 20* τὴν οἰκουμένην). IORD. Get. 6 insulae. **b** *de domibus sim.*: PLIN. nat. 9, 35 casas. *in imagine*: ARNOB. nat. 2, 20 p. 64, 15 tellure in effossa locus -is, formam cubilis efficiens. **2** -is *alicui*: OV. fast. 4, 611 nec nobis caelum est -e. SIL. 1, 541 superis ... -e saxum. STAT. Theb. 11, 753. silv. 3, 1, 4 tectum ... -e nautis.

B *translate*: IVVENC. 2, 544 (*ad Matth. 11, 14*) corpus Iohannis ... -e sumpsit Helias. HIER. in psalm. 28 p. 39, 4 *anima* -is deo fiat. PRVD. c. Symm. 2, 258 *deus* corpus ... -e fecit ipse sibi.

***habitāculum** (-us), -ī *n.* (*m.*) *ab* habito. *de genere*: GLOSS. II 380, 11 οἴκησις habi⟨ta⟩tio, habitatus, -us. CONSTANT. vita Germ. 16 eum (*vulgariter i. q.* id?; illud, id *var. ll.*) -um. *de scriptura*: -a: TRACT. in Luc. 5, 27 *al.* NOT. Tir. 69, 32. *de notione*: GLOSS. habitatio, habitatus. κατοικητήριον. οἴκημα, οἴκησις. *inde a* GELLIO (*p. 2467, 1*). *reddit* 'Zabulon' (*cf. p. 2468, 9*): HIER. quaest. hebr. in gen. p. 47, 2 ISID. orig. 7, 7, 12.

I -um *est locus, ubi habitatur*: **A** *proprie*: **1** *hominum*: **a** *de domo vel parte domus sim.*: **α** *generatim*: ITALA deut. 13, 16 (Cypr. Fort. 5) civitas erit sine -o (*cf. supra l. 7*). prov. 24, 15 (Cypr. testim. 3, 95) -um iustorum (νομῇ. VVLG. domo). CYPR. mort. 25 p. 313, 1. IVL. VAL. 3, 51 *Trogodytae* secessus sibi et -a laboravere. COD. Iust. 8, 9, 2 (*a. 293*). LACT. inst. 2, 5, 32 domus unius hominis -um est et urbs unius populi. IVVENC. 1, 154 praeparva -a ruris. 1, 245. 3, 625. SYAGR. reg. 7 p. 150, 16 K. hominum -a aut cubilia ferarum. AVSON. 336, 43 humana. SYMM. epist. 1, 10. AMM. 14, 8, 6 agrestibus. 17, 8, 3 -a sibi figere (PAVL. NOL. carm. 21, 380 *syn.* tegimen, domus). 18, 2, 19. 22, 8, 42 -a ... plaustris *imposita*. 31, 2, 18 -a sunt *carpenta*. AMBR. in psalm. 35, 11 domiciliorum -is. HEGES. 1, 35, 1 -a maximi ambitus (*cf. Ios. bell. Iud. 1, 402* οἴκους). VVLG. exod. 12, 30 (מוֹשְׁבֹתֵיכֶם. *sim. al.*). III reg. 10, 5 (מוֹשַׁב). Iob 8, 6 (נְוַת). psalm. 54, 16 (παροικίαις). act. 12, 7 *de carcere* (οἰκήματι). AVG. epist. 185, 30 privatorum -orum. COD. Theod. 16, 8, 21 = Iust. 1, 9, 4 (*a. 412*) eorum synagogae vel -a. *saepe* (*primum* 16, 5, 3 *a. 372*). NOVELL. Theod. 25 pr. (*a. 444. cf. p. 2468, 19*) -is *militum*. CASSIOD. or. frg. p. 483, 3 ingenti -o (*syn.* palatium). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 4 p. 413 *domum* duo vel tria -a concludentem (οἰκίαν τριῶν οἰκημάτων). *ibid.* (οἶκον). IORD. Get. 179 *Attilae* -a (*syn.* aulam, sedes). GLOSS. III 267, 52 ὁ ἀνδρών virorum -um. *fere i. q. aedificium*: NOVELL. Iust. 24 pr. iudicialia ... -a praetoria vocari (καταγώγια). GREG. TVR. glor. mart. 9 horreorum -a. *metaph.*: AMM. 28, 4, 29 (*per superlationem*) *eis* -um ... Circus est maximus. AVG. in psalm. 18, 1, 6 'tabernaculum' ... tanquam militare -um *eqs.* PS. SORAN. epit. 34 *matrices* membranis velut -is separantur. SALV. eccl. 4, 43 (*ad Matth. 19, 21*). *de caelo. ibid. de corpore.* (*cf. p. 2468, 2 sqq.*).

β *speciatim de monasterio et de cella monachi*: HIER. vir. ill. 11 -a eorum dicens monasteria. vita Hil. 31 -um tanti viri (*describuntur regio, hortus, cellae*). vita Pauli 13. ANIAN. Chrysost. hom. 8, 5 (σκηνῶν). RVFIN. hist. 2, 17, 9 (οἰκήσεις). hist. mon. prol. p. 389 (*syn.* cellulis). 1 p. 399^A cui -um spelunca erat. 17 p. 439^C *in monasterio* larga ... -a. 23 p. 447^B. PAVL. NOL. epist. 40, 7. 44, 5 AVG. mor. eccl. 1, 31, 67. MIRAC. Steph. 1, 8 monasterii (VINCENT. LER. 1, 4). SVLP. SEV. dial. 3, 10, 3 *al., e. g.*: LIB. pontif. p. 122, 10 de monasteria vel de -is suis. GREG. M. dial. 2, 9 -a eiusdem cellae. PALLAD. hist. mon. I 20 mulierum -o (μοναστηρίῳ).

b *de regione, urbe sim., ubi populus habitat* (*cf. supra l. 33*): TERT. resurr. 30 p. 67, 30 *Iudaeos* de -is captivitatis *educi*. AMM. 23, 6, 31 *Media* uberrimum est -um regum. HIER. epist. 22, 7, 1 *solitudo* horridum monachis praestat -um. 58, 4, 4. 58, 5, 1. VVLG. num. 24, 21. I par. 6, 54 *al.* RVFIN. Orig. in Ios. 17, 2 p. 403, 8 B. *ibid.* p. 403, 11 B. *al.* patr. 7, 2 p. 324^D tribūs istius (*Gad*) ... -um eremo vicinum. ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 1 *Faustum* ortu Britannum, -o Regiensem. 11 p. 45, 7 patriae. 74 p. 91, 5 ENNOD. epist. 6, 3, 2 p. 150, 7. 9, 17, 1 p. 240, 25 EVGIPP. Sev. 4, 7. *fere i. q. situs*: ALC. AVIT. hom. 29 p. 150, 10 *aedes* iucunditate -i ... superna sollicitans. *metaph.*: HEGES. 5, 2, 1 p. 297, 12 Vind. *Ierusalem*, eras mortis -um (*cf. p. 2467, 14*). EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 p. 940^B *piscium* (οἰκήσεις). FVLG. aet. mund. p. 143, 7. AVG. civ. 16, 4 p. 130, 8 D.

c *de universa terra*: LACT. inst. 7, 5, 13 *deus terram homini* in -um praeparavit. PRISCILL. tract. 5, 85. 86. 87 terreni -i (HEGES. 3, 11 p. 212, 1 Vind. *opp.* superna. *cf. p. 2467, 19. 80*). HIER. epist. 124, 11, 2 *de* caelo ad nostra -a (PAVL. NOL. carm. 16, 225). RVFIN. hist. 1, 2, 18 MART. CAP. 9, 922. PETR. CHRYS. serm. 44 p. 323^D mortalis -i (*syn.* saeculi). 92 p. 459^C in generali -o. 117 p. 521^C saeculi huius -o. BOETH. cons. 2, 7 p. 44, 24 P. PASS. Polycarp. 14, 1 totius -i (κτίσεως). *[Brandt]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *bestiarum* -a: GELL. 5, 14, 21 *introgressus leo* in -um illud suum (*sc. specum*). ITALA Luc. 9, 58 (cod. d) vulpes cubilia habent et volatia caeli -a (κατασκηνώσεις. VVLG. nidos). NON. p. 333, 9. PALLAD. 1, 23 (*syn.* aviaria). TRACT. in Luc. 5, 27. HIER. in Ezech. 7, 18 p. 74 *ferarum* silvae sunt -um. VVLG. Ier. 10, 22 ponat civitates ... -um draconum (מְעוֹן. *sim.* 49, 33). Ezech. 25, 5 (נְוֵה). Nah. 2, 11. RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 25, 10. 12 B. (*syn.* stabula). MART. CAP. 4, 346 *animalia dividere possumus* in -orum diversitates (*sc. in* aquatilia ... terrena ... aëria). ALC. AVIT. carm. 1, 39 APON. 4 p. 79 PS. VEN. FORT. vita Med. 5, 16. VITA Vedast. 6 *metaph.*: HIER. in Ier. 3, 9, 2 p. 157, 9 bestiarum (*opp.* dei ... hospitium). ENNOD. dict. 7, 3 p. 444, 6 bubonum -is (*opp.* fora).

B ***translate***: **1** *de sepulcro mortui -o*: RVFIN. Orig. in num. 1, 3 p. 6, 18 B. mortis -a (*cf. p. 2466, 75*). *cum metaphora*: TERT. resurr. 19 p. 52, 5 (*syn.* sepulcro).

2 *de deorum, beatorum, daemonum sim. -is*: **a** *de templis, simulacris, locis sanctis*: SOL. 1, 13 *pars* infima Capitolini montis -um Carmentae fuit. EXPOS. mundi 52 *Olympum* deorum -um. ARNOB. nat. 6, 17 *deos* -a inire terrena (*cf. p. 2466, 79 et infra l. 80*). VVLG. exod. 15, 13 -um sanctum tuum (נְוֵה). 15, 17 (מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ). III reg. 8, 13 (בֵּית זְבֻל). II par. 36, 15. AVG. c. Adim. 10 p. 135, 12 -um dei.

b *de ecclesia spiritali sim.*: **α** *dei -o*: HIER. in Is. 63, 15 p. 755 quae sanctiora sunt, illius locus et -um esse. *ibid.* ubicumque ... fit voluntas dei, illud est -um eius. tract. in psalm. 67 p. 37, 10. VVLG. Eph. 2, 22 coaedificamini in -um dei in spiritu. PELAG. in Eph. 2, 22 p. 356, 17 S. SACR. Greg. 197. **β** *fidelium quasi domicilio*: HIL. trin. 7, 4 indigni ... matris -o. EPIST. pontif. 231 (*a. 362*) Migne 13 p. 27^A spirituali ... -o. *ibid.* AVG. in epist. Ioh. 1, 13. *adde*: RVFIN. Orig. in exod. 6, 11 non vult *deus*, ut ipse tibi facias -um.

c *de mundi regionibus, de caelo, gehenna sim.*: APVL. Socr. 4 p. 127 -a summa ab infimis *separata*. TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 18 ad maius -um promoveretur *homo*. adv. Val. 7 p. 183, 19 -um dei. PSALT. Cas. 67, 6 deus in -o sancto eius (τόπῳ, VVLG. loco. VVLG. II par. 30, 27. Is. 63, 15 [זְבֻל]. *al.*). Iudas 6 (Lucif. non conv. 15). CYPR. hab. virg. 23 p. 204, 2 meliora (AMBR. obit. Theod. 52 RVFIN. Orig. princ. 2, 9, 5 p. 168, 18). COMM. instr. 2, 4, 12 †interribus (*cf. adn. crit.*) ... -is iusti locantur. LACT. inst. 1, 5, 6 *al.* PRISCILL. tract. 9, 123 divitis gehennae ignis -um. AMBR. in psalm. 47, 23 (*syn.* mansiones). HEGES. 5, 27, 1 p. 366, 2 Vind. caelestibus (AVG. civ. 22, 4 p. 557, 16 D. *al.*). 5, 53, 1 p. 410, 5 Vind. sanctorum (HIER. epist. 124, 5, 6 *al.*). VVLG. deut. 26, 15 de excelso caelorum -o (מָעוֹן). 33, 27. III reg. 8, 30 in loco -i tui in caelo (שִׁבְתְּךָ. 8, 43 *al.*). psalm. 32, 14. RVFIN. apol. Orig. 7, 46 p. 597^A beatiora. Clement. 1, 27 ut superna regio angelis -um ... praeberet. AVG. civ. 8, 15 p. 343, 8 D. superiora -a *daemonum*. serm. 222 huius aëris. 241, 4, 4 *al.* gen. c. Man. 1, 5, 8 (*ad gen. 1, 2*) aqua ... erat -um spiritus dei. SVLP. SEV. epist. app. 2, 2 mansionum -a. MART. CAP. 1, 44. LEO M. serm. 61, 5 paradisi. SALV. eccl. 2, 48 aeternum iustitiae -um. SEDVL. op. pasch. 1, 27 p. 191, 9 salutis -um. ENNOD. dict. 11, 5 p. 460, 5 spiritalibus. VEREC. in cant. 1, 18. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 240 PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254^B.

d *de homine -o dei, daemonum* (*syn.* templum): **α** *generatim*: ITALA Ioh. 14, 23 (cod. d) ad eum -um faciam (μονήν, VVLG. mansionem). IVVENC. 2, 718 *daemon* repetit suetae ... -a mentis. 3, 41 -a cordis (RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 10, 2 *al.*). Hil. in Matth. 25, 1 *homo* deo fieri ... -um (*sim. vel* dei: PS. HIL. libell. 22 HIER. in Eph. 2, 19 *al.*). OPTAT. 4, 6 p. 111, 1 *deus* huiusmodi -um (*sc. rebaptizatum*) deserit. PRISCILL. tract. 6, 109 carnis vestrae -um. 7, 113. 117 corruptibilis -i. TRACT. de trin. fid. p. 184, 6. HIER. in Is. 11, 6 p. 160 satanae (PASS. Petr. 8). AVG. serm. ed. Mai 132, 2 *spiritus sancti* (GREG. M. epist. 13, 43 NICET. virg. laps. 6). FAVST. REI. spir. 2, 1 p. 134, 2 RVRIC. epist. 32 p. 416, 15 *al.* *adde*: PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 180, 18 K. Apollinem ... musicae praeceptorem palmarum (*i. manuum*) -a possidere. **β** *specialiter de corpore Christi*: PRAEF. bibl. Monarch. in Marc. (*obscurius, cf. Wordsworth et White ad l.*). HIL. in Matth. 4, 3 eius corporis, quod ipse dominus assumpsit -um. trin. 4, 40. GAVDENT. serm. 13 p. 933^B (*opp.* habitator. *item* AVG. in euang. Ioh. 18, 2 *al.*). p. 934^B. LEO M. serm. 30, 3 CONC.^S I 5 p. 308, 30. ACT. Archel. 60, 5 qui erat -um magnum. 60, 6.

3 *rerum corporalium -a*: HIER. epist. 64, 1, 3 -um cordis in pectore (*cf. p. 2468, 6*). VVLG. Hab. 3, 11 sol et luna steterunt in -o suo (זְבֻלָה).

4 *rerum incorporalium -a* (*cf. l. 14. p. 2466, 75*): **a** *de corpore animae, mentis sim. sede* (*cf. p. 2466, 54*): TERT. patient. 13 p. 20, 7 animus ... communicat spiritus invecta cum -o suo. ITALA II Cor. 5, 2 (cod. r) -um nostrum, quod de coelo est (οἰκητήριον, VVLG. habitationem). 5, 4 (cod. g) cum simus in -o hoc (σκήνει, VVLG. tabernaculo). PANEG. 12 (2), 6. LACT. epit. 34, 10 corporis -um (MACR. somn. 1, 9, 5 novi c. EVCHER. instr. 1 p. 119, 22 *al.*). opif. 16, 3 HIL. trin. 1, 10. PRISCILL. tract. 5, 81 terreni (RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 15, 2. *cf. l. 19. p. 2466, 79*). PRVD. cath. 10, 40 AVG. anim. 2, 4, 8. serm. 180, 7, 8 vivit -um, mortuus est habitator. 275, 3. 368, 1 *al.* PHYSIOGN. 2 sanguinem animae -um esse. ENNOD. epist. 5, 15, 2 p. 138, 3 unum pectus sufficiens animabus nostris praestat -um. *al.*

b *de hominis sive corpore sive animo sim. sensuum, cogitationum, virtutum, vitiorum sedibus*: PRISCILL. tract. 6, 108 *corpus* fornicationis -um. TRACT. de trin. fid. p. 179, 28 *verbi* (*i. rationis*) -um sensus est. PS. AMBR. serm. 12, 3 virtutum (RVFIN. Orig. in num. 24, 2 p. 228, 8 *al.*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 2, 3 p. 344, 21 sensus habet in corde -um (*cf. p. 2467, 71*). RVFIN. Orig. in num. 25, 3 p. 235, 24 B. in cant. 3 p. 220, 6 B. *al.* AVG. civ. 4, 20 p. 169, 11 D. *fidei.* lib. arb. 2, 11, 30 quasi -um quoddam sedemque numerorum (*syn.* cubile, penetrale). EVCHER. instr. 2 p. 141, 15 Zabulon: -um pulchritudinis (*cf. p. 2466, 24*). PROSP. in psalm. 100, 2 deambulare in latitudine animae suae, id est in -o cordis sui (GREG. M. moral. 8, 34. 16, 21). APON. 2 p. 31 FVLG. aet. mund. p. 144, 17. GREG. M. moral. 8, 75 laudis.

c *de deo vel caelo mentis quasi domicilio*: AVG. quant. anim. 31, 63 ne ab illo ... mentis -o *avertaris*. GREG. M. epist. 8, 31 eum de supernae patriae -o cuiuslibet adversitatis impulsio non evellit.

II *fere i. q.* ***usus loci habitandi causa***: **A** ***proprie***: VVLG. psalm. 106, 4 viam civitatis -i non invenerunt. COD. Theod. 7, 9, 4 (*a. 416. cf. p. 2466, 44*) *milites*, qui per quaslibet aedes -i causa recepti fuerint. CONST. Sirmond. 10 (*a. 420*) divorsorii huius -um. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 178, 11 in peregrinatione -um ferre (διατριβήν). *in parabola*: HERM. vulg. vis. 3, 8 in turri habebit -um (κατοίκησιν. Pal. habitationem).

B ***translate***: **1** *beatorum in caelo*: AMBR. in Luc. 2, 46 ut patriae caelestis aeternum consequamur -um. HIER. epist. 53, 10, 1 regni caelestis. RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 7 p. 126, 6 K. terrae illius. EPIST. pontif. 369, 2, 3 paradisi. PROSP. in psalm. 121, 1 aeternum domus dei. **2** *dei in hominibus*: HIL. in psalm. 131, 6 dignum -o dei. HIER. epist. 58, 3, 3 PELAG. in II Cor. 6, 6 p. 264, 12 S. RVFIN. Orig. in Ios. 26, 1 p. 458, 23 B. *Brandt.*

? **(h)abitālis** *v.* habilis *p. 2462, 82.*

habitās, -ātis *f. ab* habere. *i. q.* ***habitus, qualitas***: CHIRON 327 si quod iumentum aquam timebit, hoc quod dicitur ydrofobas — fit (si *cod.*) autem ab aqua⟨e⟩ -e (qualitate *Oder, v. Add. p. XXXIV, Ind. s. v.* habitas *et s. v.* cruditas), hoc est cruditate —, sic eum intellegis: *sequuntur signa.* *Bulhart.*

***habitātio**, -ōnis *f. ab* habito. *de scriptura*: a-: CIL VI 31852 XIII 2417 ITIN. [Silv.] 5, 5 *bis.* ⟨ha⟩vi: ITALA deut. 28, 57 (Lugd.). avi-: INSCR. christ. Diehl 1830, 1. GLOSS. domicilium, habitaculus, habitatus. ἔπαυλις, κατοίκησις, κατοικία, οἴκημα, οἴκησις. *cf. p. 2470, 72.* *apud Byz.* ἀβιτατίων.

I -o *est* ***usus loci habitandi causa*** (*non plane distinguitur haec notio a notione loci* -andi *p. 2469, 25 sqq. cf. e. g. p. 2469, 42. 71*): **A** ***proprie***: **1** *generatim*: PLAVT. Most. 504 scelestae haec sunt aedes, impia est -o. Trin. 40 ut nobis haec -o bona fausta ... evenat. CIC. Cael. 17 sumptus ... -is (*cf. l. 74*). epist. 13, 2 *peto*, ut ei de -e accomodes. CAES. civ. 3, 21, 1 *lege* mercedes -um annuas conductoribus donavit (VLP. dig. 43, 32, 1 pr. eius -is. *cf. infra l. 75*). POMPON. dig. 39, 5, 9 pr. mercedem pro -e. SCAEV. dig. 39, 5, 32 -e eum prohibere (PAVL. dig. 19, 1, 53, 2. *cf. infra l. 65*). ITALA exod. 16, 35 (Monac. Ottob.) venerunt in terram -is (τὴν οἰκουμένην. VVLG. t. habitabilem. num. 15, 2 [Lugd.] *et* VVLG. t. -is vestrae. 33, 55 [*hebr. aliter; item* 35, 33]. deut. 15, 11 -is tuae [*add. Hier.*]). Marc. 5, 3 (cod. e) habebat -em in monumentis (κατοίκησιν. VVLG. domicilium. HERM. Pal. vis. 3, 8 in turre [vulg. habitaculum]). VLP. dig. 36, 2, 12, 5 pensio debetur -is. PALLAD. 1, 9, 1 HIL. in Matth. 10, 7. COD. Iust. 11, 77, 1 (*c. a. 390*) palatia ab ... communi -e excipimus. CLAVD. DON. Aen. 7, 202. 8, 364 de temporali hospitio, non de diuturna -e. HIER. chron. a. Abr. 75 -o ... annorum CCCCXXX (VVLG. exod. 12, 14 [מוֹשַׁב]). adv. Iovin. 2, 15 p. 309^B deserti. VVLG. I par. 23, 25 -em Ierusalem usque in aeternum (יִשְׁכֹּן). psalm. 106, 7 in civitatem -is (106, 36 PSALT. Rom. 106, 4 [VVLG. habitaculi]). Ier. 9, 6 -o tua in medio doli (שִׁבְתְּךָ). Don. 4, 22 cum bestiis ... erit -o tua (מְדָרָךְ. 4, 29. 5, 21). IV Esdr. 10, 47 -o in Ierusalem. RVFIN. hist. 5, 1, 5 *ut* domorum nobis prohiberetur -o (COD. Theod. 5, 6, 3 [*a. 402*]. *cf. supra l. 50*). Orig. in gen. 5, 1 p. 59, 1 terrae. PAVL. NOL. epist. 44, 5 tumultuosam civitatis -em (CASSIOD. var. 8, 3, 4 -o quieta c. Romanae). AVG. civ. 2, 14 p. 70, 1 D. urbis. 16, 9 p. 138, 12 D. *al.* cons. euang. 2, 44, 92. SVLP. SEV. chron. 1, 5, 1 *al.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 178, 11 -e peregrina (διαγωγῆς). PROSP. in psalm. 132, 1 *al.* CASSIOD. in psalm. 78, 8. 106, 24 Ionae triduanam illam ferini ventris innoxiam -em. var. 8, 31, 6 agresti. VITA Vedast. 6. *bestiarum*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 209, 2 -e avium in ramis.

2 *speciatim*: **a** *i. q.* *merces* -is: CIL XIV suppl. Ost. 4531 -o po⟨pulo remissa⟩ (SVET. Iul. 38, 2 annuam ... -em ... remisit. *cf. supra l. 47*). PLIN. epist. 4, 13, 5 *quod* in -es, in viatica *impenditis* (VLP. dig. 36, 2, 12, 5 si in -em aliquid *legetur. cf.* 2, 15, 8, 25 ad -em). POMPON. dig. 20, 2, 6. **b** *apud Ictos fere i. q. ius in domo certa habitandi*: ALF. dig. 33, 2, 40 *illi* -em lego (*v. Voc. iur. Rom. s. v., col. 65, 46 sqq.*). LABEO dig. 19, 2, 28, 2 gratuitam -em habuisset (*v. V. i. R. s. v., col. 65, 45 sq.* INST. Iust. 2, 5, 5). SEN. contr. 7, 5 -em conduxit (VLP. dig. 2, 9, 1 *al.*). IAVOL. dig. 34, 1, 6 debebitur (SCAEV. dig. 33, 2, 33 pr. VLP. dig. 34, 1, 21). IVLIAN. dig. 33, 2, 11 -is legatum (VLP. dig. 7, 8, 10 pr. *al.*). POMPON. dig. 20, 2, 5 pr. si gra-

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tuitam -em ... mihi praestiterit (*v. V. i. R. s. v., col. 65, 50 sqq.*). 43, 26, 15, 1 qui gratuitam -em accipiunt. GAIVS dig. 7, 8, 1 de usu et -e (COD. Iust. 3, 33 de usu fructu et -e. *sim. al.*). *saepe, v. V. i. R. s. v., col. 65, 16 sqq.* COD. Iust. 3, 33, 11 (*a. 294*). *al.* COD. Theod. 7, 18, 8, 1.

B ***translate*** *de dei, daemonum, beatorum sim. -e*: **1** *in templo, urbe, terra*: HIL. in Matth. 2, 2 *Iudaeam* vacuam sancti spiritus -e. VVLG. psalm. 25, 8 locum -is gloriae tuae (σκηνώματος). sap. 9, 8 in civitate -is tuae (κατασκηνώσεως). II Macc. 14, 35 templum -is tuae. PETR. CHRYS. serm. 142 p. 582^A mundanae -is *Christi*. SACR. Greg. 195. **2** *in caelo sim.*: GAVDENT. serm. 19 p. 993^A -em domus eius perpetuam promereri. VVLG. III reg. 8, 39 in caelo, in loco -is tuae. AVG. civ. 8, 15 p. 344, 6 D. superioris elementi. 17, 13 p. 235, 14 D. locus ... pacatae ac securae -is. serm. 214, 8 *Christi* -o in ... beatitudine. AVELL. p. 11, 19 PRAEDEST. 1, 15 p. 592^A. *adde*: AVG. c. Parm. 3, 5, 27 -o cogitationis *in spe caeli*. **3** *in hominibus* (*et in Christo*): HIL. in Matth. 9, 2 *Christi* -e illuminatus (*sim.* RVFIN. Orig. in Ios. 24, 3 p. 451, 2 *al.*). 11, 4 desertum (*i. saeculum*) ..., in quo -o dei nulla sit. 12, 22 *daemon in gentibus* non inquietata -e requiesceret. 24, 11 indigni -e sancti spiritus (25, 1. AVELL. p. 242, 21 *Christus* s. s. -em in baptismate suscepit. p. 243, 10 *al.*). CONC.[S] I 5 p. 136, 8 divinam -em (ἐνοίκησιν). IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 53, 3 *unum Christum* iuxta alterius in altero -em. LEO M. serm. 30, 3 *al.* NICET. spir. 12 (*sc. dei in hominibus*).

II -o *est* ***locus****, ubi habitatur* (*cf. p. 2468, 42*): **A** ***proprie***: **1** *i. q. domus, casa sim. vel pars domus*: PLAVT. Most. 498 (*larva*:) hic habito, haec mihi dedita est -o. CATO agr. cap. 137 -em delutare (agr. 128). VITR. 1, 1, 10 salubris. 1, 6, 8 *al.* 2, 8, 17 *moenibus* alto spatio multiplicatis populus Romanus egregias habet ... -es (ITIN. [Silv.] 5, 5. 8, 1 civitas nunc ... nec unam. *cf. p. 2468, 80*). 6, 3, 2 in contignationibus supra spatiosae redduntur -es. FEST. Gloss.[L] IV p. 371[a] (p. 371 M.) PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 138[b] (p. 38 M.). p. 219[b] (p. 99 M.). p. 380[b] (276 M.) COLVM. 1, 6, 6. 8, 11, 3 *al.* PETRON. 10, 6 -em mihi prospiciam. CAEL. dig. 21, 1, 17, 15 ut sub una clave tota eius -o esset. *ibid.* extra -em. POMPON. dig. 20, 2, 2. SCAEV. dig. 33, 7, 20, 2 -is, id est aedificii, instrumentum. APVL. met. 4, 5. EPIST. de aedif. ration. 43 exstruere -em. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 27. ITALA exod. 35, 3 (Lugd.) in omni -e vestra (κατοικίᾳ, VVLG. habitaculis. *sim.* lev. 3, 17 *al.*). HERM. Pal. sim. 1, 1 (οἰκήματα, rec. vulg. aedificationes). VLP. dig. 7, 4, 12. 9, 3, 5, 9 in -is vel cenaculi *protecto*. 11, 5, 1, 2 PAVL. dig. 19, 2, 24, 2 *al.* PALLAD. 1, 39, 5 -i teporem submittimus. ITIN. [Silv.] 10, 4. HIL. in Matth. 10, 7 communio -is. 10, 10 *al.* AVSON. 394, 5 scirpea. SERV. Aen. 8, 315. CLAVD. DON. Aen. 6, 286 recte -em *centaurorum* ... stabulum vocitavit. 8, 193 (*Caci*). HEGES. 5, 16 p. 331, 26 Vind. HIER. tract. in psalm. 14 p. 28, 1 tabernaculum non est ... -o (*cf.* CASSIOD. in psalm. 14, 1 tabernacula ... dicta ... subitas -es). VVLG. lev. 23, 3 in cunctis -bus vestris (מוֹשְׁבֹתֵיכֶם. *sim.* 23, 31 *al.*). psalm. 108, 10 *al.* PS. RVFIN. in Am. 5, 12 p. 1078[CD] AVG. in psalm. 122, 8 COD. Theod. 13, 6, 7, 1. 6, 2, 13 (*a. 383*) larem -emque vel sedes certas in ... oppido collocasse. CASSIAN. inst. 10, 24 LEO M. epist. 164, 5 *al.* COD. Iust. 3, 33, 13 pr. usu fructu -is *eqs.* ISID. orig. 15, 3, 1 *est* domus unius familiae -o, sicut urbs unius populi. CIL VI 19035 ⟨cum⟩ tabernis ... et ⟨habi⟩tatio⟨ni⟩bus. 31852 -es, quae sunt super tabernas. *in allegoria*: VINC. VICT. Aug. anim. 2, 4, 8 (*de corpore hominis*). VITAE patr. 5, 4, 1 (*de garrulis*) -o eorum non habet ianuam (*Cotelier p. 346* αὐλή). *i. q. cenaculum, tabulatum*: *de arca Noë*: RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 24, 2 (*syn.* cenaculis). 2, 3 p. 31, 14 AVG. civ. 15, 26 p. 116, 8 D. quaest. hept. 1, 6 QVODV. prom. 1, 7, 12. *praeterea*: OROS. hist. 2, 6, 10 *domūs* quatergeminae -is minaci proceritate mirabiles. RVSTIC. Conc.[S] I p. 70, 11 de superioribus locis -um (διστέγων). *bestiarum*: HIER. adv. Iovin. 1, 17 *arca Noe* -es *habuit* (*syn.* mansiones, nidulos). ENNOD. dict. 1, 18 p. 428, 6. APON. 3 p. 46 *turturis*. VITA Vedast. 6 ursi.

2 -o *est regio, urbs, oppidum sim.*: ITALA gen. 27, 39 (HIL. myst. p. 15, 10) ab ubertate terrae erit -o tua (κατοίκησις). exod. 15, 17 (Verec. in cant. 1, 18) *induc eos* in praeparata -e tua, domine (κατοικητήριον, VVLG. habitaculo). num. 24, 21 (Lugd.) firmissima. deut. 28, 57 (Lugd.) in omnibus -bus tuis (πόλεσι, VVLG. intra portas tuas. VVLG. Ezech. 6, 6. 14). Iudith 5, 9 (Aug. civ. 16, 13 p. 148, 15 D.) exirent de -e sua (παροικίας). act. 1, 20 (Iren. 3, 12, 1. ἔπαυλις, VVLG. commoratio). HEGES. 2, 16, 2 -is consortium. 5, 53, 1 p. 412, 30 Vind. *Alexandriae* Iudaeis et Aegyptiis *attributae* ... -es diversae. *ibid.* p. 413, 26 Vind. (*de Ierusalem. sim.* VVLG. Is. 33, 20 [נָוֶה]). VVLG. gen. 10, 30 -o eorum de Messa ... usque Sephar. lev. 16, 16 (-is *add. Hier.*). I par. 4, 33 -o eorum et sedium distributio. 7, 28 *al.* PELAG. in Eph. 2, 19 p. 356, 3[S] cives, qui eiusdem sunt originis et -is. AVG. in psalm. 99, 2 *al.* MART. CAP. 6, 641 -o ... Circeia Terracina. OROS. hist. 1, 16, 3 *Gothi* exiguae -is sedem *rogant*. EXPOS. mundi 7 -o ... ⌊terrae⌋ (*om. rec. C*) eorum est mansionum septuaginta (*sim.* 8). 44. 57. PROSP. chron. I p. 475, 1327 intra -is suae limites. HYD. chron. II p. 34, 232 a Gallicana Gothorum -e. SIDON. epist. 2, 11, 1 ENNOD. epist. 1, 24, 1 p. 35, 16 *al.* CASSIOD. var. 3, 21 -o tam clara (*sc. urbs Roma; ibid.* -o Romana. 4, 6, 3 -o tanta). 7, 16, 3 *al.* EVGIPP. Sev. 24, 1 -em loci illius (*sc. oppidum*). GLOSS. III 267, 14 κώμη vicus, villa, i. -o muro non circumdata. *bestiarum*: HIER. in Is. 13, 11 p. 172 *Babylone* -o bestiarum. VVLG. Ier. 51, 37 erit Babylon ... -o draconum (מְעוֹן). *daemonum*: VVLG. apoc. 18, 2 (*Babylon*). *i. q. situs* (*cf. infra l. 13*): VVLG. IV reg. 2, 19 -o civitatis huius optima est (מוֹשַׁב).

3 *de terra, mundo, saeculo*: **a** *de terra vel de terrae plagis fere i. q.* οἰκουμένη: TERT. nat. 2, 5, 3 -o ista mundi (ISID. orig. 13, 6, 1 -o ista ... distincta zonis). FILASTR. 121, 1 (*ad gen. 10 syn.* orbis). SERV. georg. 1, 240 nostrae -is (AVG. civ. 16, 9 p. 138, 1 D. MACR. somn. 2, 5, 18. 19). VVLG. act. 17, 26 (*ad gen. 10*) terminos -is eorum. AVG. gen. ad litt. 2, 13 p. 53, 14. 15. 5, 5 p. 146, 26 haec terra velut -o rerum condita est. de serm. dom. 1, 6, 17 -em hominum, id est ipsum mundum. MART. CAP. 6, 602. 6, 664 humanae (OROS. hist. 1, 7, 2). *fere i. q. situs* (*cf. supra l. 3*): MART. CAP. 6, 608 *polorum* regiones ... sibi invicem contraria fiunt -e antipodae. **b** *de saeculo* (*opp.* caelum): GAVDENT. serm. 21 p. 885[B] terrenae huius -is (RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 5 p. 77, 11 princeps huius mundi id est t. -is. AVG. civ. 22, 11 p. 587, 26 D. *al.*). PS. HIER. in Matth. p. 543[B] retias -is et negotia saeculi. PELAG. ad Demetr. 5 p. 19[D] mundi (CASSIOD. in psalm. 135, 11).

B ***translate***: **1** *de templo, ecclesia, loco sancto -e dei sim.*: ITALA psalm. 83, 2 (Cypr. mort. 23) dilectissimae -es tuae, deus (σκηνώματα, VVLG. tabernacula). Ezech. 37, 27 (*de arca foederis*). act. 7, 46 (cod. h). VVLG. I par. 29, 1 praeparatur -o ... deo (בִּירָה). psalm. 75, 3. 131, 13. sap. 13, 5 (*idoli*). Sirach 24, 14 sancta (INSCR. christ. Diehl 3489, 2). 24, 21 (*Sapientiae*). AVG. serm. 216, 1, 1. PROSP. in psalm. 131, 6 '*Ephrata*' sedes vel -o dei. 134, 21. INSCR. christ. Diehl 1830, 1 h(ae)c -o sp(iritu)s s(an)c(t)i. *metaph.*: TERT. scorp. 12 p. 173, 13 in -e satanae (*i. in carcere*). ITALA Ezech. 28, 2 (Weing.) *v. p. 2479, 29.*

2 *de mundi regionibus, caelo sim. sede dei, daemonum, beatorum sim.*: CYPR. hab. virg. 23 p. 204, 1 (*ad Ioh. 14, 2*) -es multas apud patrem (PRVD. ham. 952). LACT. inst. 2, 5, 1 dei. PS. HIL. dedic. eccl. p. 883[B] supernae -is (ENNOD. opusc. 3, 39 p. 340, 23 *al.*). *ibid.* p. 884[A] -em patriae caelestis. PRISCILL. tract. 1, 17 quibus gehennae ignis -o est. FAV. EVL. p. 1, 24 lactei circuli. HEGES. 5, 41 p. 386, 6 Vind. *Iudaeis* caelum -o. VVLG. Sirach 51, 13 (*obscurius.* ἱκετείαν). II Macc. 3, 39 ipse, qui habet in caelis -em. RVFIN. apol. Orig. 7 p. 601[A] -o tabernaculi Christi sol. Orig. in num. 12, 3 p. 103, 15 delicias -is antiquae (*sim. de paradiso* AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 147). Orig. princ. 2, 9, 3 in -bus beatioribus. 3, 6, 8. AVG. civ. 8, 14 p. 342, 34 D. (*daemonum*). 8, 24 p. 362, 18 D. caelestis. HESYCH. in lev. 23, 3 p. 1081[B] praesens mundus peregrinatio est, -o est autem quae sequitur *eqs.* MART. CAP. 1, 17 (*cf. adn. crit.*). APRING. in apoc. 4, 3 divinae virtutis. CASSIOD. Didym. in II Petr. 3, 5.

3 *de homine -e dei, daemonum sim.*: HIL. in Matth. 7, 10 *effecti sint* -o daemonum (11, 5. 12, 11). 18, 9 *Christus* -em in bonis ... voluntatibus collocabit. in psalm. 131, 6 AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 181 *al.* serm. 337, 3, 3 suis ipse habitator, ipsi -o. EVCHER. instr. 1 p. 120, 28 (*ad Matth. 25, 3*) *vasa* -es earum (*virginum quasi virtutum*) sunt, hoc est homines. PROSP. in psalm. 134, 21. SERM. Corp. Vind. 21 p. 347, 25 domicilium ... -is.

4 *de corpore hominis sede animae sim.*: ITALA II Cor. 5, 1 (Ps. Cypr. epist. 4 p. 277, 7) -em habemus non manu factam in caelis aeternam (*de corpore spiritali.* οἰκοδομήν ... οἰκίαν, VVLG. aedificationem ... domum. *sim.*: VVLG. II Cor. 5, 1 terrestris domus nostra huius -is [οἰκία τοῦ σκήνους]. 5, 2 [οἰκητήριον]). AVG. in euang. Ioh. 43, 12 -o iacet, habitator abscessit. FAVST. REI. epist. 3 p. 177, 12 hospitii -e. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 1 p. 9, 15 in -e carnea. GREG. M. in Ezech. 2, 1, 17 p. 947[C].

III *per metonymiam pro* '***habitatores***' (*cf. Kaulen, Sprachl. Handb. z. Vulg. p. 35. hebr. subest* יוֹשֶׁבֶת *i. habitans*): ITALA Ier. 3, 6 (Ps. Cypr. exhort. paenit. p. 16) quae fecit mihi -o domus Israel (ἡ κατοικία τοῦ 'I. VVLG. aversatrix I. *sim.* 3, 12 [*ibid.*]). VVLG. Is. 12, 6 lauda, -o Sion (Ier. 51, 35). Ier. 48, 18. 19. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 382 omnis -o terrae (πᾶσα ἡ οἰκουμένη). *al.*

IV *in interpretationibus* -o *est i. q.* '***verbum habitandi***', 'τὸ ***habitare***': FAVSTIN. trin. 4, 2 'habitavit in nobis'. -o ... probat perseverantiam. HIER. epist. 106, 3, 1 (*ad psalm. 5, 6* παροικήσει, VVLG. habitabit) cur παροικίαν, id est incolatum, ... non verterit, sed pro hoc posuerit -em *eqs.* (*sim. ibid.*). AVG. quaest. hept. 3, 24 (*ad* ITALA lev. 8, 35 sedebitis) sessionem pro -e. ISID. orig. 15, 3, 1 -o ab habendo vocata, ut 'habitare casas'. GLOSS.[L] I Ansil. HA 26 -o ab habendo nascitur, recte quia 'habeo illam rem' dicimus (*cf. p. 2478, 56*).

habitātiuncula, -ae *f. ab* habitatio *deminutive.* HIER. in Abd. 4 p. 370 regio Idumaeorum ... in specubus -as habet. SALV. gub. 5, 38 *pauperes* transferre illuc resculas atque -as suas ... non possunt.

*****habitātor**, -ōris *m. ab* habito. *scribitur* ab-: CIL XIV 2080. GLOSS. incola, inquilinus. ἔνοικος, κάτοικος, οἰκιστής. (*hebr. fere* יוֹשֵׁב).

A ***proprie***: **1** -r *domus sim., fere i. q. inquilinus*: CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 tuam *domum* ... mundi -es ... conduxerunt. ALF. dig. 19, 2, 27 pr. (*opp.* dominus *sim.* IVLIAN. dig. 6, 1, 59 *al.*). 19, 2, 30 pr. LIV. 21, 62, 3 *contignationis.* LABEO dig. 19, 2, 60 pr. locare -i *domum*. FEST. Gloss.[L] IV p. 461[a] (p. 371 M.) *vici*. PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 106[b]

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(p. 12 M.) tabernae. SEN. epist. 45, 9. IVV. 14, 312 Alexander testa cum vidit in illa magnum -em (*sc. Diogenem*). PLIN. paneg. 50, 3. VLP. dig. 9, 3, 1, 8 cum servus -r est. PAVL. dig. 9, 3, 6, 2 *al.* ANTH. 838, 1 *al.* VVLG. Is. 5, 9 Ier. 20, 6. PRVD. psych. 745 *miles tentorii.* AVG. civ. 11, 8 p. 474, 13 D. *al.* LEO M. epist. 134, 2 -es monachi. INSCR. christ. Diehl 1900. *metaph.*: TERT. resurr. 46 p. 95, 2 domus cum -e (*i. corpus cum delinquentia, cf. infra l. 72*). SYMPH. 102 (*de ericio; syn.* hospes). FIRM. math. 2, 20, 10 -em atque hospitem (*sc. stellam errantem*) domus suae (*sc. siderum*). ZENO 1, 12, 2 (*de homine mundi -e. cf. infra l. 20*). RVFIN. Orig. in gen. 55 p. 64, 2 (*ecclesiae. sim.* PETR. CHRYS. serm. 165 p. 634[A]). **2** *urbis, regionis sim. fere i. q. incola*: CIC. Att. 15, 3, 1 novi conventus -es (*sc. colonia deducta*). VITR. 1, 4, 1 *oppidi.* SEN. dial. 3, 2, 2 solitudines ... sine -e desertas (AMM. 22, 8, 35 *al.*). LVCAN. 1, 27 rarus ... antiquis -r in urbibus errat (STAT. Theb. 4, 150 HIER. epist. 1, 3, 1 *al.*). 6, 341 *imi* -r Olympi. STAT. Theb. 3, 604. 9, 846 silv. 3, 5, 103. INSCR. Rev. arch. 4 ser. X 196 p. 475 habit⟨atorum⟩ (*pagi*). ITALA act. 2, 5 (Aug. c. Fel. 1, 5) Hierosolymis ... fuerant -es Iudaei (ἦσαν ... κατοικοῦντες VVLG. erant ... habitantes. *sim.* -em esse *fere i. q.* habitare: VVLG. lev. 26, 32 num. 13, 19 deut. 2, 10 *al.*) *al. passim.* **3** *orbis terrae, mundi, elementorum*: **a** *de hominibus*: CIC. nat. deor. 2, 140 *sunt* ex terra homines, non ut incolae atque -es, sed quasi spectatores superarum rerum. ITALA apoc. 8, 13 (Hier. in Ier. 2, 18, 3) vae -bus terrae (κατοικοῦντας, VVLG. habitantibus. AMBR. Abr. 2, 7, 41 [*opp.* accolae]. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 359, 22 B. *al.* VVLG. Is. 24, 17 *al.*). FAVSTIN. trin. 2, 8 mundum -es mundi interpretatus apostolus (ANIAN. Chrysost. hom. 6, 2. RVFIN. Clement. 1, 29 *Noe* m. -r. *al. cf. infra l. 36. 42*). VVLG. Is. 18, 3 omnes -es orbis (26, 9 thren. 4, 12). **b** *de animalibus quibuscumque*: MART. CAP. 7, 735 -es mundi *quinque* generibus: ut homines quadrupedesque, reptantes *eqs.* PETR. CHRYS. serm. 103 p. 488[A] *deus* aptavit -es ...: in caelo posuit angelos ..., in terra *eqs.* SEDVL. op. pasch. 3, 26 -r undarum (*sc. piscis*). **B** *translate*: **1** *de hominibus, quorum animi in saeculo versantur*: AMBR. Abr. 2, 7, 41 *qui* -r terrae, possessor est mortis (HIER. in Ier. 2, 18, 2 [*syn.* peccatores]. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 1 p. 9, 18). AVG. in psalm. 141, 15 -es mundi (170, 4, 4. *cf. supra l. 26*). **2** *de deo, deis, daemonibus, beatis, sim.* -bus: **a** *locorum*: **α** *templorum*: ARNOB. nat. 6, 23 p. 234, 28. FIRM. math. 1, 10, 14 Iupiter Tarpeiae rupis -r. HIER. psalt. sec. Hebr. 9, 12 domino -i Sion (VVLG. qui habitat). ACT. Archel. 22 PASS. Barth. 7 p. 146, 1. *adde*: HIL. in Matth. 10, 7 Christus -r (*sc. ecclesiae spiritalis. sim.* AVG. in psalm. 131, 3. *cf. infra l. 57*). **β** *mundi*: CIC. nat. deor. 2, 90 inesse aliquem ... -em in hac ... domo. LACT. ira 11, 5 mundi -em deum. CANDID. gen. div. 3 ipse sibi locus, ipse -r. HIER. epist. 64, 18, 7. **γ** *caeli, inferni sim.*: *de deo*: HIL. in psalm. 122, 2. HIER. in Is. 5, 26 p. 88 *caeli* (psalt. sec. Hebr. 2, 4 [VVLG. qui habitat]. RVFIN. Orig. princ. 4, 1, 7 p. 303, 25 AVG. serm. 200, 1, 1 ENNOD. dict. 22, 8 p. 495, 20). AVG. serm. 337, 2, 2. *de beatis, spiritibus sim.*: AMBR. Abr. 2, 7, 41 caeli (*opp.* terrae accola). obit. Theod. 56 supernae illius civitatis. HEGES. 5, 53, 1 meliores -es (inhabitatores *var. l.*). VVLG. Is. 38, 11 -em quietis. RVFIN. Orig. in num. 7, 5 p. 45, 25 AVG. civ. 16, 26 p. 53, 21 D. in psalm. 60, 6 inquilini hic sumus, -es in caelo erimus. EPIST. pontif. 365 Migne 20 p. 781[B] BENED. reg. prol. 84. 91. **b** *hominum, angelorum, Christi*: **α** *hominum*: PS. MAR. VICTORIN. phys. 27 cuius -r deus *eqs.* (HIL. in psalm. 122, 3 AVG. serm. 24, 1. 337, 3, 3 *al.*). HIL. in Matth. 12, 23 *domus* (*i. anima*) -re *Christo* vacua (*ibid.* in psalm. 122, 3 trin. 8, 7 GAVDENT. serm. 13 p. 933[B] PRISCILL. tract. 7, 113 AVG. serm. 353, 4, 2 *al. cf. supra l. 41*). RVFIN. hist. mon. 1 p. 396[C] -em pessimum (*sim. de diabolo*: AVG. c. Iul. 1, 5, 20 [arbiter *var. l.*]. serm. 276, 3, 3 *bis*). AVG. fid. et op. 25, 47 -em sanctum spiritum (LEO M. serm. 77, 1 *al.*). VICTRIC. 1 p. 443[B] *sancti* -es pectoris nostri. POMER. 3, 26. **β** *de deo Christi* -e: HIL. trin. 9, 1. HIER. epist. 65, 13, 2 *pater et filius* alterutrum sibi, et -r et thronus. adv. Pelag. 2, 14 LEO M. serm. 28, 2. 30, 3. CONC.[S] I 2 p. 61, 23 puer et pueri -r (οἰκήτωρ *sim.* I 5 p. 107, 29). I 5 p. 144, 13 (ἔνοικον). DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 238, 27. **γ** *de Christo angeli* -e: AVG. serm. 7, 5 (*ad exod. 3, 14*) -is vox est, non templi. **3** *de rebus incorporeis*: **a** *de spiritu, anima in corpore hominis habitante*: PANEG. 7 (6), 17, 3 quantus illos caelestis spiritus intrarit -r. AVG. serm. 45, 8 caro munda est et -r immundus. 52, 7, 18 *bis.* 180, 7, 8. 241, 2, 2. GREG. M. moral. 15, 52. **b** *de vitiis animae -bus* (*cf. supra l. 6*): VEREC. in cant. 2, 10 anima vitiis -bus destituta.

fem. **habitātrīx**, -īcis. *inde ab* AVSON.

1 *proprie*: *de hominibus*: VVLG. Ier. 21, 13 te (*domum David*), -em vallis solidae (יֹשֶׁבֶת). 46, 19 -x filia Aegypti. *de bestiis*: ISID. orig. 12, 7, 60 *columba* domorum.

2 *translate*: *de dea*: AVSON. Mos. 82 flumineis -x Nais in oris. *de animis in terra habitantibus*: HIER. in Eph. 1, 4 p. 447[B] *priusquam* mundus ex animabus (animalibus *var. l.; cf. l. 83*) fieret cum -bus suis. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 1 p. 9, 14 essent -es terrae. *de anima in corpore habitante* (*cf. l. 80*): AVG. in euang. Ioh. 8, 2 anima, id est -x corporis. serm. 368, 1 serm. coll. Morin 1930 p. 318, 16.

habitātōrium, ī *n. ab* habito. *v. vol. IV 472, 82.*

[**habitātus**, -ūs *m. ab* habito. GLOSS. II 346, 17 κατοίκησις: habitatio, -us, domicilium (*sim.* 380, 11).] *Brandt.*

habitio, -ōnis, *f. ab* habere. *corrupte pro* habitatio: GLOSS. II 380, 11. *i. q.* τὸ ἔχειν: GELL. 1, 4, 7 debitio ... gratiae, ... -o. *in serm. philos.*: FORTVN. rhet. 2, 23 p. 115, 33 alii circa rem loci *sunt* ab inter se collidentibus per -em (abisionem *P*, habitationem *DEF*) et amissionem, id est ἕξιν καὶ στέρησιν (MART. CAP. 5, 558). *cf. s. v.* habitus *p. 2486, 53 sqq.* rati -o *v. s. v.* ratihabitio.

habitīvus, -a, -um *ab* habitus. *in serm. gramm. de genere verbi, quod Stoicis* οὐδέτερον *est*: CHAR. gramm. I 165, 34 (p. 211, 26 B.) verborum genera esse tria, activum, passivum, -um (167, 14 [p. 213, 17 B.] cum omnia verba aut actione activa aut passione passiva aut habitu -a dicantur, ... -a cum activis adnumerantur quae habent ἐνέργειαν ut 'cernit'. *cf.* CONSENT. gramm. V 365, 29). 166, 4 (p. 212, 1 B.) -a quae per se quid fieri aut esse significant ut 'nascitur', 'crescit', 'oritur'. 167, 11 (p. 213, 14 B.) verba ... inceptiva, ut 'tepescit' ..., ex quibus -a fiunt, cum inceptionem transierint, ut 'tepet'. 167, 21 (p. 213, 26 B.) sunt verba quaedam ... activa, ut 'scio volo', quibus cum accesserint adverbia, fiunt -a, ut 'nolo', 'nescio'. *Bulhart.*

***habito**, -āvī, -ātum, -āre *ab* habeo. *de origine: inter* iterativa sive frequentativa *sc. ab* habeo: DIOM. gramm. I 344, 33 SERV. Aen. 1, 452. 7, 131. MACR. exc. gramm. V 651, 32 (-are saepe habere [*cf. infra l. 51*]). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. H 15. *cf. p. 2470, 71 sqq.* *de genere*: *deponens? v. p. 2478, 46.* sese -are *v. p. 2480, 8.* sibi -are (*sec. hebr.*) *v. p. 2478, 13.* *de formis*: *de perfecti formis notabilia*: -asti(s): CIC. Verr. II 4, 18 STAT. silv. 1, 5, 30 VVLG. lev. 18, 3 Ios. 24, 7 psalm. 73, 2. (*nusquam* -avisti[s]). -arunt: VARRO frg. Non. p. 318 CIC. Mur. 21 de orat. 2, 160 VERG. ecl. 2, 60 VAL. MAX. 9, 1, 6 MELA 1, 60. 2, 69. CIL IV 2421 (-avere: SEN. epist. 90, 10 PANEG. 11 (3), 24, 2 AMM. 27, 4, 4. -averunt: *saepe inde a* FEST. Gloss.[L] IV p. 438[b] [p. 348 M.]). -arit: CIC. S. Rosc. 39 COD. Theod. 7, 18, 12, 1 (*a. 403*). (-averim, -averam *sim. passim*). -asse: TER. Andr. 796 VARRO frg. Non. p. 318 CIC. de orat. 3, 188 OV. met. 4, 474 *et passim* (-avisse *nusquam nisi* TAC. ann. 4, 65). -asset *sim.*: CIC. Verr. II 2, 83 ALF. dig. 33, 7, 16, 2 *al.* (-avisset, -ent: CIC. Brut. 309 nat. deor. 2, 95). *de scriptura*: habetabetur: CIL I² 593, 36. abi-: INSCR. Not. Scav. 1933 p. 321 (*Pompeis*). CIL IX 2893 INSCR. christ. Diehl 1902[B]. ALC. AVIT. hom. 21 p. 137, 17 *papyr.* ave-: CE 2207, 1. avi-: CIC. Phil. 2, 62 *un. cod.* *notatur*: hab(itat): CIL IV 4420. hab(itans?): PAP. Oxyrh. VI 894, 7. NOT. Tir. 69, 31. GLOSS. *v. infra l. 52. 59. p. 2479, 18.* *legitur inde a* PLAVTO. [*it. vet.* avetare. *M.-L.*]

in locis falso translatis: PSALT. Rom. 77, 55 -vit (κατεσκήνωσεν. VVLG. -are fecit. *cf. p. 2474, 61*). PSALT. Cas. 43, 20 in loco sine -ato (*hebr., gr.,* VVLG. *aliter. cf. p. 2479, 16*). NOVELL. Iust. 13, 3 pr. (*pro* decernere *vel* iudicare. διαιτᾶν). *lectio deterior*: PLAVT. Cas. 748 Truc. 246 *v. p. 2401, 16. 17.* CIC. Verr. II 3, 95 *v. p. 2401, 2.* CALP. ecl. 5, 17 APVL. met. 1, 21 HIL. in Matth. 14, 3. AVIEN. Arat. 444 *v. s.* posthabito. *dub.*: OV. met. 15, 217 matris ... -vimus alvo (*cf. adn. crit.*).

I *i. q.* ***in usu habere, habere consuevisse*** (*cf. l. 23 et p. 2474, 62 sqq. vix huc pertinet* GLOSS.[L] I Ansil. HA 25 -ant: habent possident): VARRO frg. Non. p. 318, 28 utrumque mulieres, et epicrocum viri quoque -arunt. *ibid.* l. 29 hoc nomine antiquos secundis rebus comas -asse (NON. *ibid.* l. 26 -are [*Turnebus*; habere *codd.*]: uti).

II *i. q.* ***loco certo ad commorandum et vitam agendam uti*** (HIER. in Is. 21, 13 p. 219 -bitis hoc est αὐλισθήσεσθε *eqs.* CASSIOD. in psalm. 23, 1 -are ... manere dicimus *eqs.* 90, 1 qui -at ... id est qui iugiter commoratur *eqs.* GLOSS. commanebant, incolo, manet. οἰκῶ, κατοικῶ, μένει. *obscurius*: FVLG. Virg. cont. p. 102, 11 ἄνω σκηνῶν id est patrium [patriam, *al., var. lect.*] -ans. *hebr. fere subest* יָשַׁב *vel* שָׁכַן, *quorum verborum notionibus specialibus neglectis in* VVLG. -are *ponitur pro manendo*: prov. 2, 21. 10, 30; *domi remanendo*: iud. 5, 16. 17; *quiescendo*: Ier. 51, 30; *sedendo*: Zach. 8, 4): **A** ***intransitive*** (*cf. p. 2478, 62*): **1** ***de hominibus***: **a** *proprie*: *a respicitur locus, ubi aliquis -at*: ① *in domo* (*in parte domus p. 2473, 7. cum metaphora p. 2473, 14*): PLAVT. Amph. 97 in illisce -at aedibus (Asin. 430 in hara, haud aedibus. Cas. 36 *al.* POMPON. dig. 39, 5, 9 pr. *v. infra l. 82. al.*). Rud. 77 villam ..., ubi -at. CAECIL. com. 82. CATO orig. 78 mapalia vocantur, ubi -ant *Poeni.* VARRO Men. 524 antiqui ⌊nostri in⌋ (nostrum *trad.*) domibus latericiis ... -bant (CIC. Att. 1, 16, 12 cuius domi [*Manutius*; modi *trad.*] divisores -ent. SALL. [?] in Tull. 2 in ea domo. LABEO dig. 19, 2, 28, 2. *passim. nota*: PLIN. nat. 17, 4 domo ... comiter. QVINT. decl. 269 p. 100, 21 non latiore -es domo. HERM. Pal. mand. 4, 4, 3 -bo in domum tuam [εἰς]. VLP. dig. 47, 10, 5, 2 sive in propria domu quis -verit sive in conducta vel gratis sive hospitio receptus). VARRO rust. 3, 1, 3 in casis et tuguriis -bant (PROP. 2, 16, 20 straminea ... -are casa. LIV. 5, 53, 8 in casis. 42, 34, 2. CVRT. 4, 7, 20 dispersis tuguriis -ant. 5, 6, 15 *al.* COLVM. 9, 5, 3 tugurium, quo [quod *var. l.*] et custodes -ent). CIC. Cael. 17 in aediculis -at decem milibus. off. 2, 83 -ent gratis in alieno (*sim.* SEN. epist. 120, 16. POMPON. dig. 39, 5, 9 pr. in aedibus alienis. VLP. dig. 39, 2, 4, 5 in aliena domo. *cf. p. 2477, 21*). Phil. 2, 62 OV. fast. 3, 191 LIV. 3, 19, 7. 30, 3, 9 harundine textis ... tectis

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . -bant (SEN. epist. 90, 10 sub his t.). PAVL. FEST. Gloss.L IV p. 106b (p. 12 M.). tabulatis -ant aedificiis (CELS. 1, 2, 3 CIL X 1401). SEN. contr. 2, 4, 10. SEN. Phoen. 593 regia. epist. 51, 12. *et saepe. nota*: VLP. dig. 9, 3, 1, 9 -are dicimus vel in suo vel in conducto vel gratuito (*opp.* hospitatur). 47, 12, 3 pr. in sepulcro dolo malo. 6. 11 (47, 12, 3. *aliter* VVLG. psalm. 67, 7 Is. 65, 4). GREG. M. epist. 11, 15 p. 276, 10 disposueram in cellulam super me solitarius -are. *in parte domus* (*cf. p. 2477, 18. 24*): VARRO rust. 3, 9, 7 (*in cella; sim.* VLP. dig. 21, 1, 7, 5). CIC. epist. 13, 2. MART. 1, 117, 7 scalis -o tribus, sed altis. SVET. gramm. 9 pauperem se et -are sub tegulis. GAIVS dig. 44, 7, 5, 5 cenaculo . . ., in quo gratis -bat (PAPIN. dig. 39, 5, 27 -re in illo c. eoque uti. VLP. dig. 9, 3, 1, 10. 9, 3, 5 pr. 1. 2). SCAEV. dig. 32, 41, 1. 33, 2, 34 pr. *adde*: PROP. 3, 15, 17 *noverca* illam immundis passa est -are tenebris. *cum metaphora de domiciliis mobilibus* (*cf. p. 3475, 72*): SIL. 3, 290 plaustris -ant (TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 2 si tamen -atur in plaustro). AMM. 31, 2, 10 (*in carpentis*). SIDON. carm. 2, 266 (*cf. p. 2475, 73*) cornipedum tergo gens altera fertur, haec -at.

(II) *in urbis regione, loco*: PLAVT. Amph. 356 hic . . . -o ego (*sim. saepe; ad p. 2475, 73 fortasse pertinent*: CIL IV 1435 felix est *ille* . . ., qui hic -at. 2111 Iarinus hic -as. 2421. 3794 *ille* hic -at. 4420. *obscurius*: POMPON. Atell. 111 pappus hic in medio -at [*cf. adn. crit.*]). Amph. 700 hic in aedibus, ubi tu -as (*sim. saepe*). Bacch. 206 proximae (proxime *var. lect.*) viciniae -at. 472 ubi ea mulier -at? (*sim. al., e. g.* Vid. 54 ubi -as? :: hic apud piscatorem Gorginem). Cist. 599 quis istic -at? (753 *al.*). Epid. 534 in hisce dictust locis -are mihi Periphanes (CIC. Verr. II 5, 85 *al.*). Men. 68 is illic -at (308 *al.*). Poen. 959 is in hisce -are monstratust regionibus. TER. Andr. 796 in hac -asse platea dictumst Chrysidem. ACC. trag. 373 ilico (NON. p. 325, 9 *ad l.* in eo loco) . . . ⌊-ato, nusquam⌋ (*Roth*; -at ovis quam *trad.*) propius. CIC. Verr. II 5, 84 in ea parte urbis. HOR. sat. 1, 8, 14 Esquiliis . . . -are salubribus. ALBINOV. frg. Sen. epist. 122, 15 -asse se supra domum S. Papini (LIV. 2, 7, 11 SEN. epist. 56, 1 SVET. Aug. 72, 1 PAVL. sent. 1, 21, 12). LIV. 1, 30, 1. 1, 41, 4 -bat . . . rex ad Iovis Statoris (PAVL. FEST. Gloss.L IV p. 325a [p. 220 M.] PETRON. 44, 6). LIV. 2, 7, 10 si in ipsa arce Capitolioque -rem (5, 50, 4 *al.* VAL. MAX. 6, 3, 1a [*syn.* domum habuerat]). 6, 36, 12 ubicumque patricius -at, ibi *eqs.* 10, 23, 6 in vico Longo, ubi -bat (PAVL. FEST. Gloss.L IV p. 327a [p. 221 M.] *al.* PETRON. 61, 6 -bamus in v. angusto. TERT. idol. 20 p. 54, 6 in v. Isidis -o). SEN. contr. 2, 3, 8 propius -o (AVR. Fronto p. 254 Wien. Stud. 34, 254 proxime. PAVL. sent. 1, 21, 12. GLOSS. II 563, 8 in proximo [in proxime *trad.*]. III 268, 26 παροικῶ: iuxta vel prope -o). SEN. epist. 51, 4 quemadmodum inter tortores -are nolim, sic ne inter popinas quidem. CVRT. 4, 7, 21. TAC. ann. 4, 65 *Etruscos* per plana etiam ac foro propinqua -visse. SVET. Iul. 46 -vit primo in Subura modicis aedibus *eqs.* Galba 14, 2 una et intra Palatium -antes (PS. AVR. VICT. epit. 6, 2 i. Palatinas aedes pariter). *al. adde*: MANIL. 5, 64 (*cf. p. 2475, 73*) sub Orione natus . . . tota (toto *var. l.*) . . . -bit in urbe (orbe *trad.*) limina pervolitans . . . communis amicus. MART. 7, 73, 6 quisquis ubique -at, . . . nusquam -at.

(III) *in urbe, regione, terra sim.*: PLAVT. Cist. 162 in Lemnum aufugit, ubi -bat tum. 579 avecta est . . . peregre hinc -atum (LIV. 5, 52, 14). Men. 261 in urbe hac -ant (CIC. dom. 100 LIV. 5, 53, 6. 8, 22, 5 duabus urbibus populus idem -bat. VITR. 2, 8, 17 *al.*). Poen. 93 Rud. 1034 CIL I² 614, 3 in turri Lascutana. TER. Eun. 107 ea -bat Rhodi. Ad. 654. CATO agr. 4, 1 ruri si recte -veris (*cf. Otto, Sprichw. n. 779.* CIC. S. Rosc. 39 off. 3, 112). VARRO ling. 5, 141 ubi -ent tuto. CIC. Verr. II 1, 87 Myndi -bant. II 4, 17 -asti apud Heium Messanae. II 4, 38 nat. deor. 1, 72. div. 1, 93 Babylonii in camporum patentium aequoribus -antes. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16, 16 Romae -are. BELL. Afr. 87, 3. CIL I² 593, 20 ubei continente -bitur (*sim.* 56). ALF. dig. 33, 7, 16, 2 fundum . . ., in quo ipse -bat *eqs.* (LEX Manc. 4, 23 intra f. 4, 33. LABEO dig. 7, 8, 10, 4). 50, 16, 203 ubi quisque -ret (*opp.* in sua cuiusque patria). NEP. Att. 12, 3 Eum. 6, 1. VERG. Aen. 3, 110 -bant vallibus imis (VVLG. num. 14, 25 in v.). 3, 643 ad litora (*cf. infra l. 83*. 11, 265 -antes litore. QVINT. decl. 388 p. 436, 25 secundum ipsa -anti litora [*cf. infra l. 82*]. *al.*). Aen. 6, 673 lucis . . . opacis (*syn.* incolimus). 7, 151 hic. OV. met. 6, 13. 12, 406 altis . . . silvis. trist. 3, 10, 11 sub arcto (FLOR. epit. 4, 12, 62 sub ipso sole). 4, 9, 17 in oris. LIV. 1, 18, 1. 2, 62, 4 vicorum, quibus frequenter -batur. 5, 30, 3. 8, 14, 6 trans Tiberim (8, 20, 9. VVLG. Ios. 5, 1 tr. Iordanem. 24, 2. 8). 9, 13, 7 Samnites in montibus vicatim -antes. 9, 28, 5. 21, 12, 5 *al.* 26, 34, 7 locus, ubi -rent, *daretur* (VITR. 1, 4, 12 in salubri loco. 2, 1, 5 campestribus locis. ITIN. [Silv.] 20, 12 *al.*). LIV. 27, 3, 6. 28, 11, 8 posse sine metu in agris -ari. 33, 17, 11. 36, 22, 7 (*cf. adn. crit.*). 38, 30, 6 *al.* FEST. Gloss.L IV p. 438b (p. 348 M.) Sanates . . ., qui supra infraque Romam -verunt (PAVL. FEST. Gloss.L IV p. 225a [p. 103 M.]). COLVM. 1, 6, 8. MELA 2, 49 ab Isthmo ad Scyllaeon (VVLG. gen. 25, 18 ab . . . usque). PETRON. 85, 1 ubi cum libenter -rem. PLIN. nat. 3, 130 iuxta Massiliam . . . in Volcis (VVLG. gen. 13, 18. 25, 11. 33, 18 Ios. 9, 1 [*syn.* versabantur]). 4, 120 in hac *insula* (CHRON. Alex. chron. I p. 108, 178 in quas). 5, 109. 6, 29 solitudines, quarum a latere . . . Armenochalybes -ant (VVLG. iud. 19, 1 in l. montis). 7, 202 secundum Pelium montem (*cf. supra l. 65*). 22, 27 ad Strymona (ITALA deut. 11, 30 [Lugd.] ad occidentem. VVLG. num. 21, 1 ad meridiem. *al. cf. supra l. 64*). 25, 11 CIL VIII 15775. 25740. leg. II . . ., quae -at in Panonia interiore Acinco. TAC. Germ. 39 *Semnones* centum pagis -ant (-antur *trad. cf. p. 2478, 46*). MARCELL. dig. 50, 16, 87 extra urbem (VVLG. lev. 13, 46 solus -bit e. castra). PAP. Oxyrh. VI 894, 7 (*s. II ex.*) hab(itans?) ⟨O⟩xyryncho. *et saepe al. part. praes. pro subst. fere i. q. incola* (*hic illic add.* homines, *sim. cf. p. 2479, 7*): LIV. 29, 26, 7 omnis turba . . . -antium . . . Lilybaei. MELA 2, 12 interius -antium ritus asperior. LVCAN. 6, 293 Aetneis -ans in vallibus. COD. Theod. 14, 43 (*a. 363*) per Campaniam -antes. *al. qui -ant fere i. q. incolae* (*hic illic add.* homines *sim.*): CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 10 eos hostes . . . et qui in his locis regionibus agris urbibusve -ant abducatis (VVLG. I par. 9, 2 Ier. 21, 9). VARRO ling. 5, 28 qui circum Aternum -ant, Amiterni appellati (VITR. 8, 3, 8 qui -ant circa. 8, 4, 1). rust. 3, 2, 6. CIC. Verr. II 1, 118 fin. 4, 7 ASCON. Mil. p. 36, 21 St. *al.*

(IV) *in universa terra vel terrae plagis* (*additur de luna infra l. 21*): CIC. rep. 6, 20 -ari in terra (FILASTR. 95, 2 haec . . ., in qua -amus, t. VVLG. Bar. 3, 20 super terram [*opp.* inferos]. AVG. civ. 8, 15 p. 343, 33 D. 8, 25 p. 363, 3 D.). Tusc. 1, 69 ceteras partes incultas . . ., hic autem, ubi -amus. HYG. astr. 1, 8 p. 27, 20 ab aestivo circulo ad arcticum finem . . . -ari. *ibid.* p. 28, 21. 4, 3 p. 103, 8. *adde*: CIC. ac. 2, 123 -ari ait Xenophanes in luna. *part. praes. fere subst.* (*hic illic accedit* populi *sim.*): PLIN. nat. 2, 50 in meridiana plaga -antibus. *sim. ibid. et* 2, 180. VVLG. Tob. 14, 17 cunctis -antibus in terra (Ier. 12, 4. Dan. 6, 25 universis populis . . . -antibus in universa t. 14, 24 *al.*). Nah. 1, 5 orbis et omnes -antes in eo. HYG. astr. 4, 1 p. 99, 10. *qui -ant pro subst.* (*hic illic* populi, qui *sim.*): ITALA apoc. 3, 10 (cod. g) eos, qui -ant super terram (VVLG. -antes. 11, 10 [cod. g] *al.* VVLG. exod. 33, 16 ab omnibus populis, qui -ant super t. [*hebr. aliter*]. psalm. 74, 4. Ezech. 7, 7 qui -as. Dan 3, 98 *al.*). *al.*

β *respicitur homo, quocum* (*vel a quo separatus l. 78 sqq.*) *aliquis -at*: **ad:** CIC. Catil. 1, 19 ad (*codd. mel. et* Serv. Aen. 1, 24; apud *al.*) M'. Lepidum te -are velle dixisti. ITALA Is. 21, 13 (Hier. epist. 21, 21, 1). **apud:** PLAVT. Men. 1034 apud ted -bo. TER. Phorm. 934 (*v. infra l. 52*). CIC. Verr. II 2, 83. II 4, 17 (*v. p. 2473, 57*). 5, 77 (*syn.* vivere. fuit). Cluent. 33. 165 Cael. 24. 51. Brut. 309 cum -visset apud me ⟨me⟩cumque vixisset (*sim.* ac. 2, 115). epist. 9, 15, 5 MART. 11, 83, 1. GAIVS dig. 19, 2, 25, 1 ut apud emptorem quoque . . . inquilino -are liceat. VLP. dig. 21, 1, 17, 5 liberti apud patronum -antis sic *eqs.* VVLG. lev. 22, 18 *al.* II Petr. 2, 8 apud eos (ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς). *al.* **communiter:** VVLG. gen. 13, 6 non quibant -are communiter. **in commune:** HIER. epist. 22, 35, 1 *monachi*, qui plures in c. -ant. **coram:** VVLG. IV reg. 4, 38 coram eo. 6, 1 coram te. Zach. 3, 8. **cum:** *generatim*: PLAVT. Stich. 64 non homines -are mecum mihi videntur, sed sues. CIC. Verr. II 1, 64. Flacc. 23 *testes* -ant cum accusatoribus. Att. 14, 20, 4 *Hirtius* vivit -atque cum Balbo. 15, 21, 1. epist. 7, 23, 4 non modo prope me, sed plane mecum. ad Q. fr. 2, 8, 3 cum fabris -are (*sc. ubi fabri obstrepunt*). LABEO dig. 32, 30, 5. SEN. contr. 10, 2, 19 PETRON. 76, 11. *et saepe. metaph.* VAL. MAX. 8, 15, 2 (*de Catonis effigie in curia collocata*) senatorem tantum . . . secum -are. *speciatim de cohabitatione mulierum virorumque* (*hic illic fere i. q. coeo*): TER. Phorm. 934 cum illa. TVRPIL. com. 78 cum mulierculis. POMPON. dig. 7, 8, 7 honeste cum ea. ITALA gen. 30, 19 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 46, 28) -bit mecum vir meus (*cf.* HIER. *ad l.* VVLG. erit). deut. 24, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 34 p. 533, 5). -verit cum ea (συνοικήσῃ, VVLG. habuerit eam). CYPR. epist. 4, 2 p. 473, 22 cum masculis -are, non dico simul dormire, sed nec simul vivere. VVLG. Iudith 12, 10 consentiat -are mecum. prov. 21, 19 Sirach 25, 11. 23 Is. 62, 5 II Macc. 1, 14 I Cor. 7, 12. 13 SVLP. SEV. dial. 2, 11. COD. Iust. 5, 5, 9 (*c. a. 480*) nuptiali iure. GREG. M. epist. 4, 26 p. 261, 3. *nota*: RVFIN. hist. 7, 30, 12 presbyteris . . . -andi mulieres secum . . . licentiam dedit (*non in graec.*; -are *esse q.* 'saepe, assidue *habere*' [*cf. p. 2472, 51*] *putat Weyman, Neophil. 6, 1921, p. 258; at opinor mixtam esse constructionem ex his*: '-andi *cum mulieribus*' *et* '*ut -rent* mulieres secum'. *certe non i. q.* '-re *facere*', *cf. p. 2472, 44*). **in:** ITALA Ios. 24, 15 (Lugd.) in quibus. ARNOB. nat. 1, 16 -rent et degerent in eorum gentibus (*syn.* viverent). VVLG. Ier. 39, 14 -ret in populo. thren. 4, 15 in eis. in medio: ITALA iud. 1, 33 (Lugd.) -vit in medio inhabitantium *eqs.* (ἐν μέσῳ, VVLG. inter). VVLG. gen. 23, 10 *al.* 12, 4 IV reg. 4, 13. **inter:** OV. met. 12, 406 inter semiferos. trist. 5, 7, 10 inter quos -em mores. VVLG. gen. 24, 3 Chananeorum, inter quos -o. num. 19, 10 *al.* AVG. civ. 16, 36 p. 182, 16 D. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 10, 35 -amus inter servos (τελοῦμεν, degimus *Rustic.*). **iuxta:** VVLG. II Esdr. 4, 12 qui -bant iuxta eos. GLOSS. II 399, 2 παροικῶ σοι iuxta te -o. **penes:** ITALA exod. 2, 21 (Lugd.) -vit . . . paenes hominem (παρά, VVLG. cum). **procul ab:** VVLG. Ios. 9, 22 procul valde -amus a vobis. **prope** *v. supra l. 47.* **seorsum:** GAIVS dig. 44, 7, 5, 5 seorsum a patre. VLP. dig. 24, 1, 32, 13 si mulier et maritus diu seorsum . . . -verint. **separatim** (*cf. infra l. 83*): AVG. civ. 16, 21 p. 157, 4 D. **simul:** *adv. solum*: VARRO frg. Serv. Aen. 7, 601 morem esse communem consensum omnium simul -antium. VLP. dig. 25, 2, 15 pr. simul an separatim. HIER. epist. 22, 34, 2 VVLG. gen. 13, 6. 34, 23. 36, 7 deut. 25, 5. simul cum: PAPIN. dig. 7, 9, 11 VLP. dig. 25, 2, 15 pr.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praep.: Ov. trist. 5, 10, 22 simul nobis -at discrimine nullo barbarus. **una:** *adv. solum* (*cf. p. 2476, 25*): CIC. Flacc. 83 -are una (*sc. te cum testibus*). LABEO dig. 32, 30, 5 *bis*. SVET. Galba 14, 2 FRONTO p. 174, 1 N. una cum: PLAVT. Cas. 36 patre. SVET. Dom. 2, 1. **in unum:** VVLG. psalm. 132, 1 quam iucundum -are fratres in u. (ἐπὶ τὸ αὐτό).

γ absolute: ① *supplendo loco*: ⓐ *generatim*: PLAVT. Most. 951. 956 nemo -at. :: -at profecto. Trin. 1084 is -tum huc commigravit (TER. Hec. 224 rus -tum abii. 589 NEP. Them. 8, 1). CIC. parad. 18 -andi locus (VVLG. num. 32, 30. COD. Theod. 15, 1, 47 = Iust. 8, 11, 17 [*a. 409*]). Att. 3, 7, 1 (*opp.* transeunti). CAES. civ. 3, 112, 8 *pars regiae*, in quam ipse -andi causa ... erat inductus (CORP. I² 593, 82 -andei utendei caussa. VLP. dig. 7, 8, 10, 2 domus usus fructus -andi c. *ibid.* usum -andi c. 47, 5, 1, 6 qui -andi c. ibi sunt [*opp.* viatorum. *sim.* PAVL. dig. 4, 9, 6, 3]). ALF. dig. dig. 19, 2, 30 pr. quod eius temporis habitatores -are non potuissent. NEP. Milt. 8, 3 omnes illos, quos -arat annos. LABEO dig. 19, 2, 60 pr. ut non solum -are conductor ..., sed etiam locare ... possit. *ibid.* commodam domum ei ad -andum dare (LIV. 2, 14, 9. 31, 31, 14. VITR. 2, 8, 9 VLP. dig. 50, 16, 183 HIER. epist. 64, 2, 5 VVLG. num. 35, 3 deut. 13, 12 *al.* COD. Iust. 1, 40, 15). Ov. epist. 10, 97 sive colunt -antque viri. LIV. 5, 24, 8. VAL. MAX. 6, 5, 1 *iis* -andi gratia locum ... adsignavit (COD. Theod. 12, 1, 176 [*a. 413*]). SEN. benef. 7, 12, 4 dial. 11, 7, 7 epist. 70, 11. CVRT. 5, 1, 27 per LXXX stadia -batur (*an supplendum 'urbs Babylon'? cf. p. 2478, 65*). MELA 1, 83 Caria sequitur. -ant incertae originis. 2, 19. 3, 4 TAC. ann. 2, 60. APVL. apol. 58 quoad -vit. ITALA deut. 2, 21 (Lugd.) -verunt pro eis (VVLG. fecit illos -are pro eis. 2, 22 [Lugd.] -verunt [VVLG. possident]. 2, 23 [Lugd.] *et* VVLG. VVLG. I par. 4, 41. 5, 22). Ios. 21, 2 (Lugd.) dare nobis civitates -are (VVLG. ad -andum. *cf. p. 2477, 53*), SCAEV. dig. 33, 2, 38 an -are impune prohiberi possit. TRYPH. dig. 19, 2, 8 -are ... vetuisset. VLP. dig. 7, 8, 2, 1 qui ipse -at, inquilinum posse recipere *eqs.* 7, 8, 4 pr. *ibid.* et cum his ... -bit (7, 8, 4, 1 *quater*. 7, 8, 6. 7, 8, 8, 1 PAVL. dig. 7, 8, 5). 19, 1, 13, 30 *al.* COD. Iust. 4, 26, 6 (*a. 259*) -andi facultatem concessit. HIL. in Matth. 10, 6 monita introeundi, -andi, morandi exeundique. AVSON. 414, 2 HIER. in Is. 30, 7 p. 406. VVLG. num. 14, 30 ut -are vos facerem. deut. 2, 12 psalm. 101, 29 Is. 49, 20. 65, 21 aedificabunt domos et -bunt (*sim.* 65, 22 Ier. 29, 5. 28 Soph. 1, 13). COD. Theod. 12, 1, 134 (*a. 393*). 12, 1, 12 interpr. *metaph.*: SEN. epist. 70, 17 vis adversus hoc corpus liber esse? tamquam migraturus -a. ⓑ *part. praes. vel* qui -a(n)t *pro subst.*: -antes: *sc. domuum*: SEN. epist. 90 cum tanto -antium periculo imminentia tecta. PLIN. nat. 6, 91 QVINT. inst. 2, 16, 6. MARCELL. dig. 8, 2, 10 quantum *luminis* sufficit -antibus (*sim.* PAVL. dig. 7, 1, 30). *al.* *sc. urbium, terrarum*: MELA 1, 83 Caunus oppidum valetudine -antium infame. 2, 32. 97. 3, 59 *terra* ob immanitatem -antium inculta. 3, 95 nullae -antium sedes. APVL. Plat. 2, 24 HIL. in Matth. 24, 10. *al.* qui -a(n)t: *sc. in domo* (*cf. infra l. 68*): POMPON. dig. 39, 59 pr. *id* ipsum capere videtur qui -at, quod mercedem pro habitatione non solvit. VLP. dig. 9, 3, 5, 12. *sc. in urbe, terra*: MELA 1, 90 pulsis, qui -verant. 2, 15. 3, 26.

② *de modo -andi* (*de pretio conductionis p. 2472, 81. infra l. 53. 56. 60. 68*): CIC. dom. 115 -are laxe et magnifice voluit (SEN. dial. 7, 27, 4). Cael. 17 triginta milibus ... -are. NEP. Att. 13, 1 non inprimis bene -vit (COLVM. 1, 4, 8 quam optime. PLIN. nat. 18, 31 MART. 12, 50, 8 quam bene non -as! *cf. p. 2477, 19*). LIV. 31, 30, 6 pagatim. VELL. 2, 10, 1 tanti (PLIN. nat. 17, 3). VAL. MAX. 4, 4, 7 anguste (Ps. FRONTIN. strat. 4, 1, 10). SEN. dial. 9, 9, 3 contractius. epist. 90, 15 posse nos -are sine marmorario ac fabro. Ps. SEN. mon. 156 sic -a, ut *eqs.* (PLIN. nat. 36, 111 MART. 8, 14, 7 IVV. 14, 92). MART. 11, 34, 4 cenabit belle, non -bit Aper. 12, 32, 24 gratis. QVINT. decl. 388 p. 436, 25 ita -as, ut *eqs.* PLIN. epist. 3, 23, 1 amoenissime. paneg. 47, 3 *imperator* -are ut in publicis posset. SVET. Nero 31, 2 se ... quasi hominem tandem -are coepisse. POMPON. dig. 43, 26, 15, 1 precario (COD. Iust. 8, 9, 2 [*a. 293*]). ITALA num. 23, 9 (Lugd.) *et* VVLG. populus solus -bit (VVLG. deut. 33, 28 confidenter et s. Ier. 49, 31). deut. 12, 10 (Lugd.) cum diligentia (μετὰ ἀσφαλείας. VVLG. absque ullo timore). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 21 (*a. 204*) ⟨d⟩ominos urbano⟨s et eos quo⟩que, qui mercede -ant. VLP. dig. 19, 2, 13, 11 prout quisque -verit, ita et obligetur. 39, 2, 37 non tam commode. PANEG. 11 (3), 12, 2 pro dignitate. *al. saepe.* *nota*: GREG. M. epist. 9, 147 p. 149, 12 solitarium te fecisti -are (*cf. p. 2473, 7*). *adde*: IVV. 14, 268 *tu, mercator*, semper qui puppe moraris atque -as coro semper tollendus.

b *per superlationem i. q. 'assidue commorari, saepe commeare'* (*cf. p. 2473, 17. 19. 47. 2476, 62. 2477, 78. subest notio propria l. 77. 81 sq.*): *α proprie*: PLAVT. Poen. 585 comitiales sunt meri; ibi (*in comitiis*) -ant, ibi eos conspicias quam praetorem saepius. Rud. 716 ibi (*in carcere*) te usque -are *eqs.* (CIC. leg. agr. 2, 101 ne mihi in carcere -andum sit). CIC. Mur. 21 qui in foro -arunt. de orat. 1, 264 in subselliis. Brut. 305 diserti ... C. Carbo, Cn. Pomponius, et hi quidem -bant in rostris. Phil. 2, 106 *cum Antonius per oppidum ferebatur, Aquinates* in via -bant. PETRON. 2, 1 *non possunt* bene olere, qui in culina -ant. *β metaph.*: *in re corporea*: PLAVT. Poen. 413 in ore -as meo (*sc. pulsando me*). CIC. Planc. 66 feci, ut ... cotidie praesentem me viderent, -vi in oculis. *in re incorporea*: CIC. de orat. 2, 160 *illi artis dicendi magistri*, qui hoc solum colebant, -arunt in hac una ratione tractanda *eqs.* 2, 292 boni quod habeat *causa*, id amplectar ..., ibi commorer, ibi -em, ibi haeream (*sim.* orat. 49). leg. 3, 14 *Theophrastus* -vit ... in eo genere rerum.

c *translate et in imaginibus*: *α generatim*: CIC. nat. deor. 2, 95 si essent *homines* ... qui sub terra semper -vissent *eqs.* VAL. MAX. 5, 5 pr. in eodem domicilio (*sc. in utero cf. p. 2472, 50*), antequam nascerer, -vi. PERS. 4, 52 tecum -a (*cf. 1, 7 et Wageningen ad l.*). TERT. monog. 10 p. 77 Oe. in quo *animo* si et alius vir -bit. ITALA prov. 1, 33 (Aug. c. Parm. 3, 5, 27) -bit in spe (κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. VVLG. absque terrore requiescet. *cf.* AVG. *ad l.*). HIL. in Matth. 12, 18 inter gentes (*syn.* versantes). 13, 9 intra saeculum. HIER. epist. 39, 3, 2 in tabernaculo isto mortis (*sim.* PELAG. in II Cor. 5, 1 terrenum corpus, in quo in hoc saeculo adhuc corruptibiliter -amus. GREG. M. moral. 16, 21). VVLG. psalm. 138, 9 in extremis maris. Is. 9, 2 in regione umbrae mortis. 26, 5 -antes in excelso (33, 16). *al.* Ezech. 31, 6 sub umbraculo illius *arboris* -bat coetus gentium. CASSIOD. Didym. in I Ioh. p. 48, 29 passibiliter in rebus sensibilibus -are contendunt (παθητικῶς μεταχειρίζονται τὰ αἰσθητά). SACR. Greg. 108, 1 mente in caelestibus -emus. INSCR. christ. Leblant 413, 7 ambiit ... -are sacris incola tectis (*sc. episcopus esse*). *β specialia*: *de mortuis in sepulcris*: PETRON. 71, 7 eas *domos*, ubi diutius nobis -andum est (CE 1267, 3 aeterna -are domu). DAMAS. epigr. 26 hic -asse prius s(an)c(t)os (CIL IX 2893. INSCR. Not. d. scavi 1919 p. 41 a 6 hic -bimus una). 31, 4 vicina in sede. VVLG. Is. 26, 19 qui -atis in pulvere. *de beatis in caelo* (*cf. p. 2477, 75*): CYPR. eleem. 25 p. 393, 16 illic comparantes domos, ubi inciperent semper -are. epist. 66, 7 p. 732, 10 in paradiso atque in regno caelorum. AVG. civ. 10, 2 p. 404, 29 D. INSCR. christ. Diehl 1824 (*s. V*) caelo. INSCR. christ. Leblant 413, 19 beata[e] mente cum sanctis. *de inferis*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 286 illic pretiosior aetas, aurea progenies -at. *de hominum cum deo communicatione*: ITALA psalm. 26, 4 (Cypr. Fort. 10) -em in domo domini (VVLG. inhabitem. VVLG. psalm. 83, 5). VVLG. deut. 33, 12 amantissimus domini -bit confidenter in eo *eqs.* I reg. 26, 19 -em in hereditate domini (*hebr. aliter*). psalm. 5, 6 iuxta te. 14, 1 in tabernaculo tuo. 90, 1 qui -at in adiutorio altissimi. 139, 14 cum vultu tuo. Is. 23, 18 coram domino. AVG. civ. 17, 12 p. 233, 32 D. APRING. in apoc. 21, 2. *de fidelibus in ecclesia catholica manentibus*: CYPR. epist. 60, 4 p. 694, 17 in domo dei ... -turos esse (69, 5 p. 754, 1. 2 unit. eccl. 8 p. 217, 17 OPTAT. 3, 3 p. 79, 10). OPTAT. 3, 3 p. 78, 14. 3, 7 p. 88, 10 intus -amus. 3, 7 p. 89, 14. 4, 4 p. 106, 10. AVG. civ. 16, 2 p. 122, 5 D. (*ad gen. 9, 27*). CASSIOD. in psalm. 23, 1.

2 *de bestiis*: **a** *proprie* (*cf. p. 2474, 45*): VARRO rust. 3, 17, 8 reside aqua ... -rent pisces *Luculli*. VERG. georg. 3, 430 *anguis* ripis ... -ans. Ov. met. 4, 114. PLIN. nat. 18, 363 *aves* in arboribus -ant. SIL. 4, 684 ramis. MART. 11, 18, 11. 13, 60, 1 in effossis ... antris. 14, 77, 2 *passer in cavea*. GELL. 2, 29, 4 *cassita avis* -at nidulaturque in segetibus. VVLG. psalm. 16, 12 in abditis. 103, 12. Is. 13, 21 -bunt ibi (*in Babylone*) struthiones (*sim.* Ier. 50, 39). 34, 11. 35, 7. ANON. med. ed. Piechotta 113 vermes, qui in corpore -ant. PHYSIOGN. 129 p. 142, 2 *noctua* variis locis -at (*syn.* commoratur). CONC. Matisc. a. 585 (Mon. Germ. leg. 3, 1) 13 p. 170, 12 canes ibi (*in episcopio*) vel accipitres -are. **b** *metaph. et in parabolis*: CATVLL. 69, 6 tibi fertur valle sub alarum trux -are caper. TERT. adv. Val. 2 p. 179, 12 *serpens* (*i. prudentia*) alte (*i. in profundo*) -et. HIER. epist. 22, 13, 1 -et coluber (*sc. diabolus*) in foraminibus *petrarum* (*i. animarum*). VVLG. psalm. 67, 11. Is. 11, 6 -bit (גָּר) lupus cum agno. Ezech. 17, 23 -bunt sub ea (*cedro*) omnes volucres (*sim.* 31, 13. Dan. 4, 9 subter eam. Matth. 13, 32 Marc. 4, 32). *pro sedere* (*cf. p. 2472, 64*): VVLG. Ezech. 32, 4 -are faciam super te (*quasi pisce proiecto*) omnia volatilia. **c** *fere i. q. assidue commorari* (*cf. p. 2475, 73*): VERG. Aen. 6, 599 *voltur Tityi* viscera rimatur ... -atque sub alto pectore.

absolute: Ov. met. 14, 90 (*cf. p. 2474, 5*) Pithecusas, -antum nomine dictas. COLVM. 8, 3, 4 quo commodius -ent *gallinae*. VVLG. Ier. 50, 39 -bunt dracones.

3 *de deo, deis, daemonibus sim.*: **a** *-ant in templis, caelo, in quocumque loco vel re*: *α generatim* (*cf. p. 2477, 82 sqq.*): PLAVT. Persa 819 ille, qui supra nos -at. CIC. Verr. II 4, 111 -are apud sese Cererem Hennenses arbitrantur. nat. deor. 1, 104. div. 2, 40. VERG. Aen. 6, 275 in faucibus Orci ... -ant Morbi. PRIAP. 1, 3 hoc ... sacello. Ov. ars 2, 463 illic (*in concubitu*) ... -at Concordia. met. 4, 774. 8, 79 Frigus iners illic (*in Scythia*) -ant Pallorque *eqs.* 11, 147 *Pan* in antris (STAT. silv. 1, 5, 30). 6, 367 trist. 1, 3, 31 SEN. Phaedr. 211. Tro. 109 -ans ... cavis montibus Echo. CIL IV 1454 hic -at Felicitas (2331. III 5561 AVSON. 33, 2). VAL. FL. 2, 119 *Fama* -at sub nubibus imis. SIL. 15, 202. IVV. 1, 1, 114 Pecunia templo nondum -at. TERT. adv. Prax. 16 p. 257, 24 ille, qui non -at in manu factis (VVLG. act. 7, 48. 17, 24 in m. f. templis). adv. Val. 7 p. 184, 5 in sublimibus. ARNOB. nat. 6, 20 p. 231, 24 in signorum visceribus deos vivere atque -are (*sim.* 6, 21 p. 232, 10 in simulacris praesto sunt atque -ant. PASS. Barth. 5 p. 139, 6. PASS. Thom. p. 157, 14). Ps. (?) MAR. VICTORIN. ad Iust. 9 *Christum* hominis -asse membris (*sim.* HIER. epist. 59, 5, 2 in dominico corpore. 65, 13, 3 in assumptione corporis. AVG. civ. 17, 4

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 210, 24 D.). CLAVD. DON. Aen. 8, 241. 350 VVLG. exod. 25, 8 -bo in medio eorum (29, 45 Ezech. 43, 7. 9 Zach. 2, 10. 11. 8, 3). num. 5, 3 vobiscum (deut. 2, 7. II par. 6, 18 cum hominibus super terram. Ier. 7, 3. 7 apoc. 21, 3). 35, 34 inter filios Israel (*syn.* commorante. PSALT. Rom. 77, 60). deut. 12, 5 *al.* III reg. 8, 12 in nebula. Iob 26, 5. psalm. 2, 4 in caelis (122, 1 apoc. 12, 12 *al.*). 9, 12 in Sion (67, 17 *al.*). 21, 4 tu ... in sancto (*neutr., cf. l. 10*) -as. 77, 60 tabernaculum suum, ubi -vit in hominibus (Ioh. 1, 14 in nobis. NICET. spir. 12 p. 29, 10 [*vergit ad notionem q. e. 'in homine' infra l. 27*] in sanctis suis). 112, 5 qui in altis -at (PROSP. in psalm. 112, 5 id est in sanctis et spiritalibus atque caelestibus. *cf. l. 7*). Is. 33, 5 in excelso. AVG. civ. 3, 8 p. 105, 8 D. *al.* 8, 14 p. 341, 19 *daemones deo* inferius -ant, ... hominibus ... superius. 18, 14 p. 318, 10 D. nec ullum deorum omnino in mundo -are. serm. 213, 4, 4. SACR. Greg. 147, 1 deus, qui virginalem aulam beatae Mariae, in quam -res, eligere dignatus es. *β specialia: de deis stellis*: MANIL. 2, 890 Iuppiter hac -at. 4, 151 PETRON. 39, 5. *mundus vel caelum comparatur domui*: PLAVT. Amph. 863 *Iuppiter*: in superiore qui -o cenaculo. CIC. nat. deor. 1, 22 si, ut deus ipse melius -ret, *mundum luminibus exornavit*, antea ... in tenebris tamquam in gurgustio -verat. TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 591, 22 in alieno -at deus Marcionis (nat. 2, 15 p. 128, 5 in a. aut mercedibus -ant. *cf. p. 2472, 82*). adv. Val. 7, 4 p. 184, 3 insulam Feliculam credas tanta tabulata caelorum, nescio ubi illic etiam Valentinianorum deus ad summas tegulas -at. -are super *i. q. protegere*: VVLG. apoc. 7, 15 qui sedet in throno, -bit super illos: non esurient *eqs.*

b *in (cum) homine* (*angelis*): PROP. 2, 12, 17 quid tibi, *Amor*, iucundum est siccis -are medullis *meis*? MANIL. 4, 886 -are deum sub pectore nostro (LVCAN. 10, 336 -ant s. p. *Pothini* manes *Pompei*). SEN. epist. 41, 2 in unoquoque virorum bonorum ... -at deus. ITALA Matth. 12, 45 (Didasc. apost. 58, 22) *spiritus immundi* -bunt in hominem (VVLG. -ant ibi [*sim.* Luc. 11, 26]. TERT. anim. 46 p. 377, 24 HERM. Pal. mand. 5, 2, 5. 5, 2, 6 in unum vas -are [vulg. morari]. *ibid.* ubi quiete et tranquille -et [vulg. -at cum mansueto]. 5, 2, 7 HIL. in Matth. 12, 23 VVLG. Iac. 4, 5). TERT. resurr. 40 p. 83, 14 in interiorem hominem -are Christum (CYPR. domin. orat. 3 p. 268, 11 intus in pectore. epist. 60, 3 p. 694, 12 *al.* HIL. in Matth. 10, 27 in illis Christus et in Christo deus -et. 24, 10 PRISCILL. tract. 1, 25 p. 21, 13. VVLG. Eph. 3, 17 per fidem in cordibus vestris. BARNAB. 6, 14. *cf. p. 2476, 83 sqq.*). ITALA Rom. 8, 11 (Tert. resurr. 46 p. 94, 6) spiritus eius (*dei*) ... -at in vobis (CYPR. ad Don. 15 p. 15, 25 domum ... hanc ..., in qua s. sanctus coepit -are. epist. 69, 15 p. 765, 4 HIER. epist. 14, 4, 2 VVLG. Rom. 8, 9. 11 I Cor. 3, 16 NICET. spir. 18 p. 34, 9. *cf. p. 2478, 3*). CYPR. domin. orat. 11 p. 274, 14 dominum in nobis (epist. 75, 3 p. 811, 28 HIER. epist. 141, 1. AVG. civ. 17, 5 p. 217, 15 D. in corde credentis). CYPR. patient. 16 p. 409, 4. HIL. in Matth. 10, 28 -antem ... in propheta. in psalm. 123, 9 deum in nos -antem. PRISCILL. tract. 7, 113 p. 83, 8 AMM. 20, 5, 10 *genius*: tecum non diutius -bo. HIER. in Ier. 3, 31, 1 VVLG. psalm. 5, 12. *al.* AVG. civ. 8, 21 p. 352, 17 D. *al.* *adde*: AVSON. 11, 7 auribus in vestris -o penetrabilis Echo.

absolute: **a** *supplendo loco*: MANIL. 2, 108 in *hominem* unum (*i. solum*) descendit deus atque -at. SIL. 11, 457 superis -are dedisset Olympum (*cf. p. 2475, 29*). OPTAT. 4, 6 p. 110, 15 per baptismum intrat deus et -at. *ibid.* p. 110, 18. HIL. in Matth. 12, 23 ad -andum non receptus sit Christus (VVLG. II reg. 7, 5 domum ad -andum. I par. 17, 4). VVLG. psalm. 67, 17 dominus -bit in finem (*sc. in monte*). AVG. in epist. Ioh. 4, 1 e corde foras misso invasore -et redemptor. **b** *de modo* -andi: OV. fast. 5, 554 debebat in urbe non aliter ... Mars -are. RVT. NAM. 1, 96 sic (*sc. magnifice*) -are deos. SACR. Greg. 115, 2.

4 *de rebus* (*translate*): **a** *-ant res corporeae*: *α generatim*: MANIL. 1, 75 *tum* in desertis -bat montibus aurum. 1, 133 *flammae* -ant per omne corpus. OPTAT. 6, 1 p. 143, 19 *super altare* corpus et sanguis Christi -bat (p. 143, 22). VVLG. II reg. 6, 11 -vit arca domini in domo ... tribus mensibus (11, 11). Ier. 10, 17 *Ierusalem*, quae -as in obsidione (Zach. 14, 10 -bit in loco suo). Ezech. 36, 17. VINDIC. epist. ad Pentad. p. 486 quattuor umores *corporis* -ant vel dominantur in suis locis. *β specialia: per prosopopoeiam de locis fere i. q. situm esse* (*cf. p. 2479, 19*): PLIN. nat. 2, 171 quo tandem amplitudinis spatio credetur -are *oceanus*? *cf. q. seq.* HIER. in Ier. 2, 84, 2 regio Saracenorum, quae -at (qui -ant *pars codd.*) in solitudine. VVLG. Ier. 51, 13 *Babylone*, quae -as super aquas multas (*sim. de urbibus*: Ezech. 16, 46. 26, 17. 27, 3 Nah. 3, 8). *de corpore hominis in caelo -ante* (*cf. p. 2476, 26*): RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 3 corpus ... spiritale, quod -are possit in caelis. AVG. civ. 22, 11 p. 585, 9 p. 586, 25 D. p. 587, 33. *res assidue commorantur* (*cf. p. 2475, 73*): CIC. Phil. 12, 2 fautores Antoni, quorum in voltu -ant oculi mei.

absolute: *de urbibus* (*cf. supra l. 73*): VVLG. Ier. 33, 16 Ierusalem -bit confidenter. Soph. 2, 15 in confidentia.

b *-ant res incorporeae*: *α generatim* (*cf. p. 2476, 71 sqq.*): CIC. Mil. 98 omnibus in terris ... -bit nominis mei gloria. Tusc. 5, 69 animum cum his -antem ... curis (VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 peregrinatus est huius animus in nequitia, non -vit). Att. 2, 9, 2 ubi sit -ura invidia (VAL. MAX. 8, 1 damn. 1 in ... inclytis cognominibus). MANIL. 2, 65 spiritus unus per cunctas -et partes *mundi*. 4, 266 mille sub hoc (*Aquario*) -ant artes. VAL. MAX. 4, 3 pr. quo istae ... pestes penetrarunt ..., vis -at. 7, 2 ext. 2 luctus sub his tectis. 9, 1, 6 in isdem penatibus diversa saecula (*sc. pater et filius. aliter*: CLAVD. 22, 446 hic [*annorum in antro.* his *Heinsius*] -ant ... saecula certa locis). 9, 5 ext. 2 *Xerxis* in nomine superbia et impotentia -at. SEN. epist. 90, 10 sub marmore atque auro servitus -at. VAL. FL. 4, 145 mors -at saevaeque hoc litore pugnae. SIL. 3, 488 iugis *Alpium* -at ... hiems. OPTAT. 2, 15 p. 50, 17 pax ... apud omnes christianos populos -bat. 6, 6 p. 154, 11. HIER. epist. 22, 1, 1 anima -et in regione viventium (VVLG. psalm. 93, 17 in inferno. PSALT. Cas. 119, 6 -vit sibi anima mea cum odientibus pacem [שָׁכְנָה־לָּה VVLG. incola fuit]. AVG. civ. 21, 27 p. 550, 27 D. CE 2207, 1 Lupus anemola ic -at). VVLG. exod. 24, 16 -vit gloria domini super Sinai *eqs.* deut. 16, 2 ut et nomen eius ibi (16, 6. 11 *al.* Is. 57, 15). prov. 8, 12 ego sapientia -o in consilio. Sirach 24, 7. Is. 1, 21 iustitia -vit in ea *civitate*, nunc autem homicidae. 32, 16. *al.* *β speciatim de anima, virtutibus, vitiis sim. in (cum) homine* -antibus: NAEV. com. 49 animae pauxillulum in me -at (VERG. Aen. 11, 409 -et tecum. OV. met. 15, 159. HIER. epist. 59, 3, 2 in corpore). CIC. de orat. 3, 138 *Periclis* in labris ... leporem -asse (*cf.* Brut. 59 Suadam ... sessitavisse. VAL. MAX. 8, 9 ext. 2). fin. 2, 92 qui potest ... -are in beata vita ... metus? Tusc. 1, 67 animus ubi -et (SEN. epist. 65, 21. PLIN. nat. 11, 145 in oculis a. -at). 3, 83 *aegritudinis nomen* cum sapientia esse atque, ut ita dicam, -are nullo modo possit. 5, 111 voluptates in ... sensibus. nat. deor. 2, 141 gustatus ... -at in ea parte oris *eqs.* Att. 4, 16, 2 locus ille animi nostri, stomachus ubi -bat. PVBLIL. F 19 fulmen est, ubi cum potestate -at iracundia. MANIL. 5, 154 -at sub pectore caeco ambitio (VAL. MAX. 5, 5, 2 in eo p. pietatem. PS. QVINT. decl. 12, 28 p. 245, 4 PANEG. 11 [3], 24, 2). SEN. epist. 113, 3. PLIN. nat. 11, 182 ibi (*in corde*) mens -at (OPTAT. 5, 4 p. 128, 15. GREG. M. moral. 12, 62 in cogitatione). ITALA eccl. 10, 4 (Filastr. 131, 6) in te -et (ἀναβῇ ἐπὶ σέ, VVLG. *aliter*) *spiritus inimici tui.* Col. 1, 19 (Tert. adv. Marc. 5, 19 p. 644, 3; *sim. al.*) plenitudinem in semetipso -are (κατοικῆσαι, VVLG. inhabitare). TERT. adv. Marc. 5, 14 p. 622, 18 (*ad Rom. 7, 23*) legem peccati -antem in membris suis. pudic. 17 p. 257, 10 -are bonum in carne sua (VVLG. Rom. 7, 18 *gr.* οἰκεῖ). resurr. 46 p. 95, 2 -are ... peccatum ... in corpore nostro (VVLG. Rom. 7, 17 in me [ἐνοικοῦσα]. 7, 20 [οἰκοῦσα]. *al.*). COMM. instr. 2, 39, 3 simplicitas, bonitas -et in corpore vestro (PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286ᴬ quod -ret in eo ... s. [ὢν ἁπλοῦς]). HERM. Pal. mand. 5, 2, 3 aequanimitas -at (κατοικεῖ) cum eis (*sim.* vulg.). CLAVD. DON. Aen. 7, 813 in femineo sexu Martis -are virtutem (FVLG. Theb. p. 182, 8 in ... anima virtutes tamquam ... cives ... -ant[ur?] et locantur [*cf. p. 2474, 2*]. POMER. 3, 19, 1). FVLG. virg. cont. p. 88, 6 fortuna in sensu -at sapientis (αἴσθησιν ... κατοικεῖ). VVLG. Col. 3, 16 verbum Christi -et (ἐνοικείτω) in vobis abundanter. II Tim. 1, 5 fides -vit (ἐνῴκησεν) primum in avia tua. *al.*

absolute: OV. met. 11, 602 muta quies -at (*sc. in antro*).

B *transitive* (QVINT. inst. 1, 4, 28 *est* tertius modus, ut 'urbs -atur' *eqs.* SERV. Aen. 1, 452 '-are casas' accusativo iunxit, quia 'habeo domum' dicimus, unde est -o frequentativum [*sim.* ecl. 2, 28]. SCHOL. Verg. Veron. ecl. 6, 2 silvas -are antiqua consuetudine sic ... ut Graeci dicunt πλέειν τὴν θάλασσαν, et alibi Vergilius '... currimus aequor'. ARVS. gramm. VII 477, 4 *sqq.* -o illam rem, Verg. ... [*v. infra l. 67*]. -o illa re, idem ... [*p. 2473, 63*]. -o ibi, idem ... [*p. 2473, 67*]. -antur illis illa loca, idem ... [*infra l. 75*]. -ant in illo loco, Ter. ... [*v. p. 2473, 27*]. -at ad haec loca, Verg. ... [*p. 2473, 64*]. ADNOT. Lucan. 5, 87. PRISC. gramm. III 315, 5 nos: -at Romam [AVIEN. carm. ad Nort. 4] et Romae [*cf. p. 2473, 59*]. *cf. Wackernagel, Syntax I 142; Schmalz-Hofmann p. 376. constructiones mixtas, et intrans. et trans. v. p. 2479, 20 sqq. 27. 55. 56. 58*): **1** ***de hominibus***: **a** *proprie*: *α generatim* (*plerumque passive; figuram etym. v. p. 2479, 26*): CIC. Verr. II 4, 119 colitur ... ea pars Syracusae urbis et -atur frequentissime (LIV. 24, 3, 2 post vastitatem ... vix pars dimidia -batur. MELA 1, 2 *al.*). VERG. ecl. 2, 29 sordida rura atque humiles -are casas (COLVM. 12 praef. 10 *domini quondam* non solum coluerant, sed -verant r. LVCAN. 7, 395 rus vacuum, quod [quo *pars codd.*] non -et *senator*. PLIN. nat. 19, 51. COD. Theod. 12, 18, 2 = Iust. 10, 38, 1 [*c. a. 396*] rus -andi causa. 12, 18 tit. *vix huc referendum p. 2475, 9*). 2, 60 *v. p. 2479, 48.* georg. 3, 340 -ta mapalia. Aen. 3, 106 centum urbes -ant (*cf.* SERV. *ad l.* LIV. 40, 3, 4 u. tradidit -andas. MELA 1, 60. 103. 116. 2, 34 PLIN. nat. 5, 60 TAC. Germ. 16 *al.*). Aen. 3, 398 -antur moenia Grais (TIB. 2, 5, 24). LYGD. 4, 92 culta et duris non -anda domus (STAT. silv. 4, 2, 60 QVINT. decl. 337 p. 329, 2. ITALA gen. 25, 27 [AVG. civ. 16, 37 p. 184, 3 D.] *Iacob* homo simplex -ans domum [οἰκῶν οἰκίαν. VVLG. in tabernaculis]. *al.*). OV. epist. 1, 66 quas -as terras? (MELA 1, 23 vagi habent potius t. quam -ant. PANEG. 2 [10], 13, 2 VVLG. lev. 20, 22 *al.* *de universa terra*: MELA 3, 67 FILASTR. 95, 3. 96, 2 *al.*). OV. met. 3, 9 quae sit tellus -anda (13, 430 PETRON. 5, 13 *al.*). trist. 1, 1, 127 nobis -bitur orbis ultimus. LIV. 1, 30, 1 frequentius -retur *Caelius mons*. 1, 43, 13. 1, 44, 5 spatium, quod neque -ari neque arari fas erat. 5, 51, 3 *cum* arcem di-

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que et homines Romani tenuerint -verint (*cf. Roßbach, Phil. Woch. 1920 p. 701*). 21, 30, 7 *Alpes* -ari, coli. 24, 3, 3 procul eis, quae -bantur. 26, 16, 9 -ari tantum ... Capuam *eqs.* (31, 29, 11 crudelius -anda *eqs.*). 27, 30, 3 locus est, quondam frequenter -tus (COD. Theod. 11, 31, 5. 16, 3, 1 *al.*). MANIL. 1, 219 laterum *terrae* tractus -ant *illi homines.* SEN. dial. 6, 26, 6 quidquid -atur. Thy. 1049. Tro. 814. *sim. al.*

β part. praes. et qui -a(n)t *pro subst.*: -antes: TAC. Agr. 11 rutilae Caledoniam -antium comae. ITALA iud. 1, 30 (Lugd.) Zabulon non abstulit -antes Chebron (VVLG. habitatores). 1, 32 (Lugd.) -antes terram (VVLG. Ier. 6, 12. *de universa terra*: VVLG. Soph. 1, 18 cunctis -antibus t. Zach. 11, 6). *al.* qui -a(n)t: ITALA Ios. 10, 6 (Lugd.) (VVLG. habitatores). 24, 18 (Lugd.) terram (VVLG. habitatorem. VVLG. Is. 21, 14 PROSP. in psalm. 105, 39. *de universa terra*: ITALA Is. 9, 2 [Tert. adv. Marc. 4, 7 p. 434, 15] qui -atis t. [VVLG. habitantibus]. VVLG. psalm. 32, 14 Sirach 36, 19). *al.*

γ -ta *pro subst. reddit gr.* οἰκουμένη (-tum *subst. v. p. 2472, 45*): HIER. epist. 140, 6, 6 οἰκουμένη, quam nos -tam transferre possumus. in Is. 13, 5 p. 238. 13, 11 p. 172. GLOSS. V 459, 20.

δ -ari *notione evanida fere i. q. situm esse* (*cf. p. 2477, 70*): MELA 2, 60 urbium, quae procul a mari -antur. PLIN. nat. 2, 184 insula haec ... in amne Nilo -atur (*sim.* 5, 59). 4, 11 in medio hoc intervallo ... -atur colonia Corinthus. 5, 107 *Halicarnassus* -atur inter duos sinus. 6, 138. AVIEN. ora 477 -ta pridem hic civitas. orb. terr. 1068 dehinc -atur Elais. AMM. 23, 6, 41 post haec confinia litoribus proxima Persis -atur antiqua.

ε in figura etymologica (*secundum graeca*): ITALA exod. 12, 40 (Hier. chron. a. Abr. 78) habitatio ..., quam -verunt in Aegypto et in terra Chanaan ... an. CCCCXXX (VVLG. qua manserunt). Ezech. 28, 2 (Weing.) habitationem dei -vi (VVLG. in cathedra dei sedi).

b *translate*: PROP. 2, 13, 4 *Amor iussit me* Ascraeum sic -are nemus *eqs.* APVL. met. 6, 32 (*cf. Lucian. 25* συνοικεῖν) mortuae bestiae ipsa *virgo insuta* vivens ventrem -bit. AVSON. 470, 42 pectoris ... nostri sedem colis, ... Syagri, communemque -as, alter ego, Ausonium. INSCR. christ. Diehl 3429 (*a. 392*) ⟨no⟩n tamen haec tristes -at ... sedes (3441 caeli sedes). PAVL. NOL. carm. 17, 297 dum graves istos -amus artus. AVG. epist. 140, 30 p. 181, 6 caelum. CASSIOD. in psalm. 23, 1 ille solus ecclesiam -at, qui ... perseverat. CIL III 406 Elysios campos -ans. INSCR. christ. Rossi II p. 121, 1 nec modo Tartareas patitur -re tenebras *eqs.*

2 ***de bestiis***: HOR. epod. 16, 19 *Phocaeorum civitas* -anda ... fana apris reliquit et ... lupis. PANEG. in Mess. 164 nec exustas -ant animalia partes (Ov. hal. 49 silvas). Ov. met. 1, 74 -andae piscibus undae. SIL. 6, 154 serpens ... letalem ripam et lucos -bat Avernos. STAT. silv. 3, 1, 169 lustra -ta feris (PANEG. 4 [9], 18, 1 urbes. CLAVD. DON. Aen. 1, 308). IVVENC. 2, 819 (*ad Matth. 13, 32*) *plumea turba possit* umbras -are virentes.

3 ***de deo, deis, daemonibus sim.***: **a** *-ant templa, caelum, loca varia* (*cf. p. 2478, 84*): VERG. ecl. 2, 60 -arunt di quoque silvas Dardaniusque Paris (6, 2 [silvis *un. cod.*]. MART. CAP. 2, 167 s. nemora lucos lacus fontes ac fluvios). Aen. 8, 352 hoc nemus, hunc ... collem ... -at deus. Ov. met. 1, 195 *semideos* terras -are (SEN. Phaedr. 295). 15, 687 -ta ... templa (SIL. 14, 673 incolere atque -are). trist. 5, 3, 21 nec patria est -ta tibi, *Bacche.* MELA 1, 75 specus -ari a diis. 2, 69 petrae, quas Sirenes -arunt (CLAVD. carm. min. app. 1, 3 S. saxa fretis -bant). 2, 120. LVCAN. 5, 87. 9, 7 qua ... conectitur axibus aer, quodque (quaque *Lact.*) patet terras inter lunaeque meatus, semidei manes -ant (10, 73 Pompeianis -ta manibus aula. SIL. 13, 524 hic tenebras -ant ... quondam populi). SIL. 2, 654 urbs -ta diu Fidei. 7, 434. 12, 527. 13, 709. STAT. silv. 3, 1, 182 (*Hercules*:) nec mihi plus ... -bitur Argos *eqs.* 4, 3, 74 *Volturnum* ripas -are nescientem. Ach. 1, 76. MART. 9, 43, 12. 10, 28, 3. ITALA I Tim. 6, 16 (Tert. adv. Prax. 15 p. 255, 11) *qui* lucem -at inaccessibilem (VVLG. inhabitat). SOL. 45, 4. AVSON. 157, 36 mala somnia, ... lunares -ate polos. 157, 43. 174, 11 divina -at si portio (*sc. anima*) manes. VVLG. Is. 57, 15 -ans aeternitatem. Bar. 4, 35 *Babylon* -bitur a daemoniis. MEROB. Christ. 20, 5 virgineos -are sinus. DIONYS. EXIG. Procl. or. 5 -ans viscera Christus. **b** *-ant homines*: SIL. 15, 337 -ta Gradivo pectora. STAT. Theb. 12, 494 *Clementia* mentes -are et pectora gaudet. HIER. epist. 140, 6, 6 (*ad Ioh. 14, 23*) -ta ... est anima, non deserta *eqs.* AVG. in epist. Ioh. 4, 1 -are ... vult diabolus corda hominum. serm. Denis 25, 2 (coll. Morin p. 156, 24). PROSP. in psalm. 112, 5. 138, 13.

4 ***de rebus*** *sc. transl.*: **a** *-at res corporea*: *α generatim*: MANIL. 1, 853 ignes, qui ... -ant ... nubes. 4, 302 -antur sidera signis. 4, 664 angues -taque membra veneno. 5, 285 -atur (habeatur *var. l.*) spica ... frugibus. SIL. 8, 416 -ta pruinis Nursia. STAT. silv. 2, 3, 5 arbor incurvata vadis ceu ... -et ... radicibus amnem. MART. 1, 3, 1 *parve liber*, Argiletanas mavis -are tabernas. *β regiones* -antur *domibus, oppidis sim.*: HOR. epist. 1, 14, 2 *agellum* -tum quinque focis. SEN. Tro. 826 Olenos tectis -ta raris. CVRT. 8, 2, 14 regio -atur ... pluribus ac frequentibus vicis. MELA 1, 28 regio ... parvis oppidis -atur (PLIN. nat. 3, 146 *deserta Boiorum* colonia Sabaria et oppido Scarabantia Iulia -antur. 5, 125). 2, 112 centum ... urbibus -ta Crete (PLIN. nat. 5, 132 TAC. hist. 5, 7). *adde*: AMM. 21, 10, 4 ut *planities* nullis -etur obstaculis ad usque fretum.

b *-ant res incorporeae*: MANIL. 1, 760 dignata ... nomina caelo corporibus resoluta ... suumque -antia caelum. AVIEN. ora 441 terror ex feris -at freta. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 61 *somnus* et cetera, quae corpus passione -ari demonstrant. 3, 8, 87 nervos, qui tunc summo atque attento sensu -antur. BOETH. cons. 3, 10 carm. 3 terrenas -ans libido mentes. *nota*: AVG. ord. 1, 3, 6 p. 125, 5 adulescentes praeceptum habebant, ut aliquid et praeter codices secum agerent et sese -are consuefacerent animum.

syntactica: *substantiva pendent*: **1** *per* in *c. abl. p. 2472, 68 sqq.* **2** *pro quo vulgariter* in *c. acc. p. 2472, 76. 2473, 7. 80. 2477, 15. 32. 33. 36.* **3** *per abl. loci nudum p. 2472, 74. 75. 79. 80. 84. 2473, 2. 3. 9. 13. 15. 17. 45. 53. 64. 66. 67. 69. 72. 2474, 2 et saepe.* **4** *per locativum p. 2472, 72. 2473, 22. 54. 55. 57 bis. al.* **5** *per acc. p. 2472, 53 sqq. 2478, 51 sqq.*

iuncturae: -are coepi: SVET. Nero 31, 2 ITALA Ios. 17, 12 (Lugd.) iud. 1, 35 (Lugd.) HERM. Pal. sim. 8, 7, 5 CYPR. ad Don. 15 p. 15, 25 VVLG. gen. 16, 3 IV reg. 17, 25. -are facio: ITALA gen. 3, 24 (HIER. epist. 51, 55) VVLG. gen. 47, 6 num. 14, 30 deut. 2, 21 IV reg. 17, 26 II par. 8, 2 I Esdr. 4, 10. 6, 12 Ier. 32, 37. 42, 12 Ezech. 32, 4. 36, 11 GREG. M. epist. 9, 147 p. 149, 12.

composita: adhabito, cohabito, inhabito, posthabito.

derivata: habitabilis, habitaculum, habitatio (-tiuncula), habitator (-trix), habitatorium, [habitatus]. *Brandt.*

1. GLOSS. III 307, 43 ἐργαστηριαρχης **habitor** (*sic m. 2*, -etor *m. 1, item* 518, 4). *cf.* 307, 47 ἐργαστηριαρχης massarius (518, 7).

? **2. habitor** hauritor GLOSS.[L] II Abav. HA 6 *et* 24 (*de textu v. infra s.* hauritor).

? **3. habitor,** -ārī *dep., v. p. 2478, 46.*

habituātīvus, -a, -um *ab* habitus. BOETH. top. Arist. 2, 3 p. 931[D] cuius sunt effectiva et conservativa, ut sanativa sanitatis, -a habitudinis (*Arist. top. 2, 9 p. 114ᵃ, 31* ἑνεκτικά). *adv.* -ē *ibid. infra*: sanative, habit⟨u⟩ative (*gr. ibid. l. 34* ἑνεκτικῶς *add. C*). *cf. s. v.* habilis *p. 2462, 71.*

˟habitūdo, -inis, *f. ab* habeo, habitus. *de originatione*: DON. Ter. Eun. 315 'si qua est habitior': inde et -o dicitur. *de notione*: GLOSS. σχέσις. ἕξις. -e habitu. -es geberu (*anglosax.*). *cf. l. 45. 50. p. 2481, 34.* NOT. Tir. 95, 51. *plur.*: *v. l. 51. 61. p. 2481, 41. 53. scribitur* habe-: ORIBAS. syn. 5, 14[extr.] *legitur apud* TER., RHET. Her. *singulis locis, post hos demum apud* APVL. *11[ies]*, CAEL. AVR. *16[ies]*, BOETH. *fere 40[ies]*, *in summa in nostris schedis fere 150[ies]*. [*ex graeco male verso versum*: ITALA Dan. 7, 15 (Aug. civ. 20, 23) horruit ... spiritus meus ... ⌊in -e mea⌋ (*gr.* ἐν τῇ ἕξει μου, ITALA Lucif. non parc. 30 in habitu meo, *om.* VVLG.).]

1 *i. q. qualitas*, ἕξις: **a** *rerum*: *α corporis*: PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 223[b] (p. 101 M.) -o habitus corporum. GLOSS.[L] V Abba HA 4 conpositio corporis. Corp. H 21 fortitudo (GLOSS. V 364, 42). AVG. divers. quaest. 73, 1 habitum corporis, secundum quem dicimus alium alio esse suculentiorem vel validiorem, quae magis proprie -o dici solet. TER. Eun. 242 qui color, nitor, vestitus, quae -ost corporis! ([*Gloss. V 534, 55* pinguities. *cf.* CAPITOL. Pert. 12, 1 fuit ... -e c. pinguiore]. APVL. apol. 14 varias. Plat. 1, 1[in.] Platoni -o c. cognomentum dedit. met. 1, 23 speciosa. 2, 13 qua ... c. -e praeditus ... est? TERT. resurr. 55 p. 115, 7 eandem ... -em c. etiam in gloria perseverare [AVG. civ. 22, 14[tit.]. *cf. l. 67. 81*]. CYPR. Fort. praef. 3 p. 318, 15 pro -e staturae et c. CLAVD. DON. Aen. 5, 375 incessum ... et -em c. *al.* VVLG. gen. 41, 4 *boum* mira species et -o corporum erat. PS. SORAN. quaest. med. 56 ἕξις *est* c. -o. 57 et σχέσις -o c. dicitur. *et saepe al.*) RHET. Her. 4, 10, 15 corporis bonam -em (AMBR. off. 1, 45, 220. PS. SORAN. quaest. med. 198 εὐεξία *est* bona aut proba valitudo vel -o corporis. 199 καχεξία *est* mala corporis -o [CASS. FEL. 32. 43 p. 105, 16. 75 p. 179, 17 in cachexies, id est corporum malis -bus]. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 131 bonam -em *i.* cum modica carne fortitudinem). APVL. met. 2, 8 *non* prius inde discessi, quam diligenter omnem *Fotidis* explorassem -em. apol. 4 *mihi* continuatio ... litterati laboris ... -em tenuat, sucum exsorbet. ITALA Hab. 3, 16 (Aug. civ. 18, 32) turbata est -o mea (ἡ κοιλία μου). TERT. resurr. 51 p. 106, 13 demutabimur; de qua -e, nisi in qua deprehendemur (*cf. l. 53. 81*)? anim. 24 differentiae corporum ... pro magnitudine, pro -e, pro aetate (MARCELL. med. 3, 8). SPART. Hadr. 26, 1 statura fuit procerus, ... -e robusta. AMBR. Noe 6, 15 quam ἕξιν Graeci dicunt (CAEL. AVR. chron. 3, 6, 80 cachexia nomen sumpsit a corporis habitu malo: κακίαν enim vitium ... Graeci vocaverunt, ἕξιν -em). VINC. VICT. Aug. anim. 4, 14, 20 exterioris hominis. AVG. pecc. mer. 1, 3, 3 talem ... -em *sc.* statum, quo sine defectu esset annosus. MACR. Sat. 7, 16, 18 *calor* nimius ... -em carnis extenuat. OROS. hist. 5, 7, 4 ipsa qualitate -is suae apparatus *hostium praecellunt.* CAEL. AVR. acut. 1, 6, 50 naturali. 1, 14, 113 athleticam. 3, 5, 52 qui -e vigent (*opp.* tabidos). 3, 17, 159 -e robustos. 3, 8, 85 primaevo corpore et -e vigenti. chron. 3, 5, 75. 5, 11, 130 ἐπίδοσιν vel εὐεξίαν ..., hoc est -is augmentum. 3, 8, 114. 4, 1, 11. ORIBAS. syn. 6, 21, 11 si denudatum vestimentis consideris ventris -em (τὰ κατὰ τὴν γαστέρα). *in serm theol.*: AVG. in psalm. 68 serm. 1, 4[in.] converti in -em caelestem (doctr. christ. 1, 20, 19 c. Faust. 24, 2 p. 723, 15). 143, 9[in.] corpus transfertur in -em angelicam et in caelestem subvolat qualitatem. gen. ad. litt. 6, 26 p. 198, 7 in spiritalem -em corpus *hominis*

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mutaretur. *cf. p. 2482, 44.* *corporis partium*: LACT. inst. 6, 9, 9 et figura et -e *membrorum corporis* (AMBR. serm. 39, 2 -o membrorum. PASS. Polycarp. 7, 2 [ed. Zahn 1876] cum mirarentur in his annis ... tantam -em esse m.). opif. 13, 5 ne indecens -o deformaret pedes (CAEL. AVR. acut. 2, 9, 39 -e fortes). *mentis, animae, animi*: CAEL. AVR. acut. 1, 11, 98 mentis laxata -o *phreneticorum*. VINC. VICT. Aug. anim. 1, 5, 5 *anima* per carnem priscam reparat -em. CASSIOD. art. 3 p. 1203[B] *Plato et Aristoteles dicunt* artem esse -em operatricem contingentium, quae se et aliter habere possunt, disciplina vero ... de his agit, quae aliter evenire non possunt.

β aliarum: APVL. mund. 22 hic ... mundus ... valenti -e, pubertate iuvenali. Plat. 1, 16 *cibum* in *sanguinis* -em versum. ARNOB. nat. 4, 6 *Lateranus deus* -em fictili⟨bu⟩s contribuit vasculis, ne flammarum dissiliant vi victa. RHET. min. p. 591, 25 praeter haec *sc. aequivoca, univoca, multivoca, diversivoca* quinta invenitur -o rerum *i. denominativorum.* FAV. EVL. p. 21, 13 *chordarum* pari -e facta. VVLG. II Macc. 15, 13 virum aetate et gloria mirabilem et magni decoris -e circa illum (μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν).

b *morum*: DIOM. gramm. I 436, 22 cum aut senis temperamentum aut iuvenis protervitas aut qualitas cuiusque personae ostendenda est et mores cuiusque -is exprimendi. AVSON. 419, 64 cuius ... umquam ... -o cohibitior aut familiaris habitus condecentior *fuit*? (PS. AVG. serm. 188, 6 *lupus* quod non tam ad inferendam venisset iniuriam quam ad augendam miraculi pompam, quadam sui -e stupidus indicabat). AMBR. in psalm. 35, 1, 1 in *iustitia* simplex -o naturae, in *iniustitia* fallax versutia nequitiae. HESYCH. in lev. 13, 3 p. 934[D] quaedam -o vel potentia ... vel bonum ... de quibus habitibus *Paulus dicit* (*I Cor. 7, 17*) 'unicuique sicut dominus dividit' (*fere i. q. indoles, virtus. cf. p. 2483, 55 al.*).

2 *i. q. status* (*cf. l. 37*): HESYCH. in lev. 13, 20 p. 941[C] in -e peccati factus est *i. peccator factus est.* BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 231, 20 mortem vel huiusmodi -em corporis. *i. q. gradus dignitatis*: ENNOD. opusc. 5, 27 p. 400, 22 *uxor* religiosae mecum -is decora partiretur.

3 *i. q. vestitus*: GLOSS.[L] III Abstr. AB 43 habitus corporis vel cultus (custus *cod.*) vestium (*sim.* 201, 15. GLOSS. V 206, 26). APVL. met. 11, 15 ad religiosam istam -em (*cf.* 14[extr.] superiorem exutus tunicam supertexit me. *an ad 2?*).

4 *i. q. relatio ad aliquid*, σχέσις: BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 46, 6 in veritate atque falsitate nihil aliud reperitur nisi quaedam opinionis -o ad subiectam rem. categ. 2 p. 212[B] non esse quantitatis, quod sursum dicitur et deorsum, sed potius -es, quas Graeci σχέσεις vocant. Porph. isag. p. 30, 10 haec ... habent duas -es, eam quae est ad superiora, ... et eam quae est ad posteriora (*p. 5, 7* ἔχει δύο σχέσεις. in Porph. comm. sec. 3, 5 p. 212, 4. 213, 11. 2, 3 p. 177, 3 *Scipiadae* ad Romulum et ad ceteros Romanos secundum Romuli -em iuncti sunt). p. 26, 5 Romanorum dicitur genus ab *Romuli* -e ... et multitudinis *eqs.* (*p. 1, 20* ἐκ τῆς ἀφ' ἑνὸς σχέσεως. in Porph. comm. sec. 2, 2 p. 172, 2). in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 87, 10. 1, 21 p. 65, 6 ut praeter (*i. sine*) ad se invicem -em genera et species esse non possint. 1, 22[in.] 1, 13 p. 35, 21. 1, 24 p. 72, 4. 12. 2, 1 p. 86, 13 sec. 5, 1 p. 28, 19 arithm. 1, 1 p. 8, 6. 1, 19 p. 39, 21. 1, 28 p. 58, 9 sesquitertiae -is (p. 58, 23 superpartiens. 2, 37 p. 133, 27 sesqualteram. 2, 51 p. 166, 21). *al.* CASSIOD. art. 3 p. 1169[A] astronomia ... -es stellarum circa se et circa terram ... percurrit (p. 1203[C] in psalm. 148 concl. ISID. orig. 2, 24, 15). MVTIAN. Chrysost. hom. 24, 3 p. 388[in.] -o quaedam est servo ad dominum et transit ignominia ab illo ad illum (*p. 170*[in.] σχέσις ... πρὸς τὸν δεσπότην).

huc pertinere videtur usus vocis in sermone theol., ubi disceptatur de dei et hominis naturis in Christo sive vere unitis sive per -em (σχετικῶς) *copulatis*: CONC.[S] I 5 p. 260, 13 unita sunt secundum naturam, hoc est non per -em, sed secundum veritatem ([*I 1, 6 p. 148, 33* σχετικῶς]. 267, 36 non per -em fecit inhabitationem [*I 1, 6 p. 127, 30* σχετικήν, *I 5 p. 154, 21* σχετικαm]). 261, 5 *unitas* non vera est et per -em profertur ([*I 1, 6 p. 120, 2* σχετικήν, *I 5 p. 149, 22* σχετικα]. 261, 1 adsumpsit hominem, per -em ei copulationem donando [*I 1, 6 p. 119, 23* σχετικήν, *I 5 p. 149, 19* σχετικῶς]. 260, 10 [*I 1, 6 p. 118, 19* σχετικῶς]. 255, 28 [*I 1, 6 p. 113, 22* σχετικήν]. 257, 30 [*I 1, 6 p. 115, 19* σχετικῶς = *I 5 p. 147, 3*]. I 3 Rustic. p. 200, 19 [*I 1, 4 p. 27, 8* σχετικῶς, *male* per affectum *vers. Tur., Dionys. Exig. Conc.*[S] *I 5 p. 304, 19* secundum affectionem]). *cf. s. v.* habitus *p. 2486, 48.*

adnom.: APVL. met. 1, 20 tu ..., vir, ut habitus et -o demonstrat, ornatus, accedis huic fabulae? 9, 39 ut indicabat habitus atque -o, miles.

syn.: habitus: *l. 27. p. 2480, 71.* natura: ORIBAS. syn. 1, 9, 2. 5, 14, 5. qualitas: *l. 20. p. 2480, 83.* status: *p. 2480, 73.* valetudo: *p. 2480, 59.* ἕξις: *p. 2480, 57. 70. 72.* σχέσις: *l. 41. 43. 47. 53. p. 2480, 57. cf. l. 62 sqq.*

habitum, -ī, *n. v. p. 2482, 5.*

habituor, -ārī *ab* habitus. *i. q. aliquo habitu affectum esse*: CAEL. AVR. acut. 3, 8, 87 nervos, qui tunc summo atque attento sensu -⟨u⟩antur. chron. 1, 4, 79 si qualibet passione affecta malo succo atque corpore -ari videatur: hoc Graeci καχεξίαν vocaverunt. 4, 8, 109 aegrotantium vires nunc debilitate, nunc fortitudine -antur.

? **habiturio,** -īre. *si recte traditum est, cf. c.* habere. PLAVT. Truc. 150 non aruos hic, sed pascuost ager: si arationes -is (*codd., probant Goetz-Schoell 1895, Lindsay cum aliis,* habituru's *Schoell 1881, Leo alii*), qui arari solent, ad pueros ire meliust.

[2]**habitus,** -ūs *m. ab* habere. GLOSS. ἕξις, σχῆμα. *de formis: dat.* -u: APVL. met. 11, 15. *abl.* -o: ITALA act. 12, 21 (cod. d) CIL III 167, 11. *neutr.* -um: *v. p. 2485, 2/3. 2486, 3.* *plur.*: *l. 33. 54. 61. 68. p. 2486, 5 al.* *scribitur* ab-: ITALA lev. 6, 11 (Lugd.). 16, 24. 32 MAXIMIN. c. Ambr. 137. *cf.* AGROEC. gramm. VII 114, 17 abitum sine aspiratione de abscessu scribis, -um de vestitu vel gestu membrisque dicimus (DIFF. ed. Beck p. 29, 8). *legitur locis singulis apud* ENN. (*? v. l. 16*), PLAVT. (*p. 2483, 55*) AFRAN. (*? v. l. 11*), *saepius inde ab* VARRONE, CIC. *per totam latinitatem.* [*inc.*: AFRAN. com. 36 scis -um (*ad IA 2? an ab* habeo *p. 2462, 25?*) ita ut nunc obtinet. :: praefiscine. SEN. Herc. O. 1685 *Hercules laetus* incubuit rogo ...: quanta pax -um (obitus *A*, *an* -us? *cf. l. 54*) tulit (*v. vol. VI 533, 25*). VIR. ill. 74, 7 *Lucullus* nimius in -u (ambitu *A*), maxime signorum ... amore flagravit. *ex coni.*: ENN. scaen. 347 impetrem facile ab animo, ut cernet vitalem -um (*Vahlen, sc. esse animam corporis*; babium *codd. Nonii*, vitale brabium *Lindsay. cf.* LVCR. *p. 2484, 64*). CVRT. 7, 8, 9 PLIN. nat. 10, 25.]

I *a* (se) **habere** *intr.*: **A** *i. q. qualitas*, ἕξις: **1** *rerum*: **a** *corporis, saepius i. q. figura, forma*: GLOSS. corporis positio, qualitas corporis, cultus. AVG. *v. p. 2480, 46.* VARRO ling. 10, 5 facie ... eadem, -u corporis, filo (LIV. 2, 23, 3 foedior ... pallore ac macie perempti. 10, 4, 10 corporum -um et nitorem [*cf.* TER. Eun. 242 *p. 2480, 49*]. 28, 35, 6 non cultus munditiis, sed virilis. SEN. contr. 10 praef. 2 voltus -usque c. CELS. 1, 9, 3. 3, 5, 11 totius [7, 29, 2]. 7, 2, 6 totus. SEN. epist. 106, 7 colorem -umque corporum. CVRT. 8, 13, 21 oris et c. COLVM. 6, 1, 1 pecudes pro regionis ... statu -um corporum gerunt [TAC. Agr. 11 positio caeli corporibus -um dedit]. QVINT. inst. 1, 4, 25 ex -u c. Rufos Longosque fecerunt [1, 6, 38]. 5, 10, 26. *al.*). CIC. Brut. 316 lateribus vires et corpori mediocris -us accesserat (COLVM. 7, 12, 11 totius -us ... incrementum. *cf. p. 2480, 79*). fin. 5, 36 moderati aequabilesque -us ... corporis. CELS. 2, 1, 22 *malus* corporis -us — καχεξίαν Graeci appellant ([CAEL. AVR. chron. 5, 11, 139]. 2, 10, 7. 3, 21, 15 totius. 3, 21, 16. 3, 22, 2. 5, 26, 31[A. C] corpus ... mali -us est [5, 28, 3[B]]). 5, 26, 6 facilius sanescit ... integri -us quam corrupti. *transl.*: CIC. Brut. 64 (*de orationibus*:) qui non tam -us corporis opimos quam gracilitates consectentur. CIC. Verr. II 2, 87 *Himerae statua* in *muliebrem* figuram -umque formata (4, 5 signa ... virginali -u atque vestitu [4, 74 aetas atque -us v. VERG. Aen. 1, 315 virginis os -umque gerens]. LIV. 23, 34, 6 Punicus cultus -usque. VAL. MAX. 4, 8 ext. 1 *aurum* in -um Victoriae formavit. SEN. epist. 24, 18 larvalem. 47, 7 militari. TERT. resurr. 42 p. 87, 9 carnem ... -um *angelicum* suscepturam [HIST. Apoll. 48 vidit in somnis quendam angelico -u [vultu *rec. B*]. HIL. in Matth. 22, 7 caelestis. *cf. p. 2480, 81*]). CIC. de orat. 1, 132 nec motu corporis neque ipso -u atque forma. Brut. 313 summa gracilitas et infirmitas corporis, procerum et tenue collum: qui -us et quae figura *eqs.* nat. deor. 1, 123 homunculi similem deum fingit *Epicurus*, liniamentis dumtaxat extremis, non -u solido. 1, 99 *oris* (fin. 3, 56 et vultus. LIV. 2, 61, 6 idem -us o., eadem contumacia in vultu erat. 21, 2, 6. 21, 4, 2 lineamentaque. QVINT. inst. 9, 4, 34). HOR. sat. 2, 4, 92 *vultum* -umque hominis (LIV. 27, 34, 5 in v. -uque. SEN. Herc. f. 1017 natus hic vultus tuos -usque reddit. benef. 2, 13, 2 oris. epist. 52, 12. 114, 22 -us, v., incessus. STAT. Theb. 2, 230. *cf.* VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 vultum in eodem -u continuit). LIV. 22, 46, 5 -us gentium harum cum magnitudine corporum tum specie terribilis erat. SEN. contr. 1, 4, 9 ex hoc -u ..., quod manus habeo. VAL. MAX. 1, 7, 7 ecquem talis -us ... vidissent (*sc.* hominem ingentis magnitudinis, coloris nigri *eqs.*). 9, 2 ext. 11 -um caelestis roboris *hominibus* denegatum. PHAEDR. app. 8, 18 cinaedus -u, sed Mars viribus. SEN. frg. 31 -us *deis* hominum ... induunt (APVL. met. 8, 7). *de* Herc. O. 1685 *v. supra l. 13.* CVRT. 9, 2, 6 propter -um haud *indecorum* ([PLIN. epist. 6, 11, 2 decorus]. COLVM. 6, 37, 4 *v. p. 2484, 68.* 12, 1, 1 nec foedi -us nec ... pulcherrima. SIL. 8, 464 ora puer pulcherque -um. TAC. hist. 4, 40 decorus -u. LACT. opif. 10, 10 pedes *et* manus non tantum *utilitatem*, sed et -um decoremque admirabilem conferunt. 10, 26 mirabilem ... -us sui dignitatem. 8, 1 membrorum ... utilitates et -us. AVSON. 210, 4 pulchra senecta, nitens -us). COLVM. 7, 3, 3 -us *arietum* altus atque *procerus eqs.* (TAC. hist. 4, 1 procerum -u et iuventa. ann. 15, 72. SVET. frg. 40 -u corporis fuit brevis atque obesus). PLIN. nat. 8, 123 -um ... mutant, per hiemes hirti, aestate nudi. MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 7 p. 1208[C] '-u (σχήματι) inventus tamquam homo' ... accipiamus ... -u figuram et ut se homo habeat. RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 2[in.] *syn.* schema. CASSIOD. hist. 4, 8[med.] ex -u ... reverentiae eligere *episcopum* (*Socr. 2, 6* ἐκ τοῦ προσχήματος). EVGIPP. Sev. 1, 5. *spectatur hominis forma accidentibus insignis*: MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 eodem -u *i. catenis vinctum* (LIV. 9, 7, 10 captorum -u vultuque). OV. fast. 2, (*813* passis sedet illa capillis) 817 utque vident -um. LIV. 24, 26, 2 resolutis crinibus miserabilique alio -u. 24, 10, 3 seminudus fugiens ... regi vix decoro -u. STAT. silv. 5, 5, (*28* nec solitae mihi vertice laurus nec fronti vittatus honos) 35 -u ... nefastum. Theb. 7, 222 mentemque -umque recepit (*cf.* 148 *sqq.*). 4, 207 aurum Harmoniae dotale *Eriphylae concedo: illam* -u *superabo*, cum regis

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coniunx, cum *victoria parta* templa votivis implenda choris *sc. erunt* (*vix ad p. 2486, 30*).

de magnitudine: SALL. hist. frg. 2, 62 communem -um transgressus (*cf. Plut. Pomp. 19* ἀνὴρ μέγας). LIV. 1, 7, 9 -um formamque *Herculis* aliquantum ampliorem augustioremque humana. 8, 6, 9 viri maioris quam pro humano -u augustiorisque. VAL. MAX. 1, 8, 8. 8, 7 ext. 1 quas corporis -us vires negaverat. SEN. Phaedr. 1035 quis -us ille corporis vasti fuit *tauri*! epist. 93, 7 in minore corporis -u potest homo esse perfectus. CVRT. 5, 12, 3. 6, 5, 29. 7, 8, 9 magnitudine corporis animum aestimantibus modicus -us (animus *codd.*) haudquaquam famae par videbatur. PLIN. nat. 2, 190 modicos corporum -us.

de gestu: IMP. AVG. Suet. Claud. 4, 5 cuius motum et -um et incessum imitaretur (SIL. 17, 527 gressum -usque cientis proelia. QVINT. inst. 1, 3, 1 -um et ingressum. TAC. hist. 1, 30). LIV. 10, 7, 3 incinctum Gabino cultu super telum stantem, quo se -u ... devovisset (*cf.* SVET. gramm. 9[extr.] statua ... -u sedentis ac palliati). SEN. contr. 9, 6 (29), 12 compone te in periclitantium -um (2, 3, 6 vultum in supplicis -um *summittere*. QVINT. inst. 11, 3, 83 se in -um adulationis ... fingunt. FRONTIN. strat. 2, 11, 2 fortissimis -u languentium missis. TAC. ann. 4, 12, 1 -um ac voces dolentum). SEN. epist. 52, 12 insanum vultus -usque demonstrat (TAC. hist. 1, 17 nihil in voltu -uque mutatum). 92, 2 corporum nostrorum -us erigitur et spectat in caelum (CVRT. 10, 5, 3 in eodem -u corporis ... durasse, donec a toto exercitu ... persalutatus esset). OCTAVIA 705 -u atque ore laetitiam gerens (SIL. 1, 100 *pueri non perterriti* -us atque ora. TAC. ann. 16, 32). CVRT. 8, 4, 23 eximia corporis specie et decore -us). CLAVD. DON. Aen. 1, 325 'apri cursum clamore prementem' . . . signa . . . -us expressit.

specialia: *oratoris*: QVINT. inst. 1, 2, 31 declamantis (*cf.* 2, 15, 22). 3, 8, 51. 11, 3, 2 voce, vultu, totius prope -u corporis inardescunt. FRONTO p. 142, 10 N. *oratorum* vultus in agendo et -us et status et voces. *orantium*: APVL. mund. 33 orantium (TERT. apol. 30, 7). TERT. orat. 23 non ab isto tantum *sc. genuflexionis*, sed omni anxietatis -u et officio cavere. *militis*: AMM. 14, 12, 17 miles . . . hastis feriens scuta, qui -us iram pugnantium concitat ..., proximos iam gestu terrebat. *de situ*: CELS. 2, 3, 1 iacentis. 7, 29, 3 -um *fetus* ...: nam aut in caput aut in pedes *conversus* est. 8, 10, 3[B] bracchii naturalis -us *sc.* pollice ad pectus inclinato. SEN. Phaedr. 373 attolli iubet iterumque poni corpus et solvi comas rursusque fingi: semper impatiens sui mutatur -us. dial. 9, 2, 12 modo pronus, modo supinus, in varios -us se ipse componens. PLIN. epist. 5, 5, 5 iacere in lectulo suo compositus in -u studentis. AMM. 31, 2, 7 hoc -u *sc.* in equis sedentes.

in serm. philos.: MART. CAP. 4, 363 (*inter categorias*:) -us, ut calceatus, armatus. 4, 340. CLAVD. MAM. anim. 1, 19 *dei*. BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 11 p. 317, 12 ISID. orig. 2, 26, 9. BOETH. anal. post. 2, 18 p. 761[A] neque igitur insunt determinati -us neque ab aliis -bus fiunt, sed a sensu (*2, 19 p. 100a, 10* ἕξεις ... ἕξεων).

corporis partium: SEN. contr. exc. 5, 6 capillos in feminae -um composuit (VAL. MAX. 4, 6 ext. 2. SVET. Aug. 45, 4 in puerilem -um circumtonsam matronam. APVL. met. 7, 6). TAC. Germ. 31 oris -um *sc.* crinem barbamque submittere.

duae notiones uno loco coniunctae: GELL. 13, 30, 6 Plautus 'faciem' pro totius corporis (*pertinet ad figuram*) colorisque (*pertinet ad qualitatem*) -u dixit.

b *animi, mentis, ingenii*: GLOSS. II 323, 51 ἦθος mos -us animi. PLAVT. Stich. 59 qui manet ut moneatur semper servos homo officium suom ..., servos is -u haut probust. CIC. Arch. 15 homines ... naturae ipsius -u prope divino ... et moderatos et graves extitisse. LIV. 22, 43, 5 haec consilia atque hic -us animorum *erat* in castris (21, 42, 4. 30, 28, 10. 32, 19, 6. 34, 49, 1. 44, 14, 13. QVINT. inst. 11, 3, 66 ex vultu ingressuque perspicitur). GRATT. 323 ex -u virtutisque indole priscae. VAL. MAX. 3, 8, 2 iniuriis lacessitus in eodem animi -u permansit (SEN. dial. 3, 5, 2 in recto ... est [epist. 95, 57 in optimo. *ibid.* rectus]. epist. 85, 15 -um illum ira carentis a. PLIN. nat. 11, 224 ad singulos a. -us, pudore, ira, metu. QVINT. inst. 5, 10, 29 amicus. *cf.* SEN. epist. 36, 6 animus . . . in eodem -u est, quomodocumque res cedunt. QVINT. inst. 1, 10, 25 organis ... adfici animos in diversum -um. 6, 2, 1 iudicum animos ... in eum quem volumus -um formandi. 11, 3, 62 media vox, quem -um a nostris acceperit, hunc iudicum animis dabit). SEN. dial. 5, 26, 5 mentis tuae (7, 9, 3 summum bonum *est in* -u optimae m. epist. 85, 14 prudens positione ... m. et -u tranquillus est. 94, 60 compositae. 109, 9 in -u m. suae stare. QVINT. inst. 6, 2, 9 *moribus* continetur. 11, 1, 29. 11, 3, 78 *sanguis* m. -u movetur. LACT. ira 7, 8. AMBR. Hel. 34 vides ... qui m. *sit* -us, ut orationi vaces. FACVND. defens. 12, 3 p. 844[C] pro cuiusque captu et -u mentis. *cf.* VAL. MAX. 4, 2, 2 m. ad tranquilliorem -um inclinatio). VELL. 2, 99, 3 quis fuerit ... civitatis -us, qui singulorum animi (SEN. epist. 28, 3 talem nunc esse -um tuum ..., qualem Vergilius . . . vatis inducit iam concitatae. TAC. hist. 1, 4 quae mens exercituum, quis -us provinciarum). SEN. dial. 9, 1, 2 illum ... -um in me ... deprendo ..., nec ... liberatum me eis, quae timebam ..., nec ... obnoxium. epist. 95, 69 alium. QVINT. inst. 11, 2, 4 -u tardiorem firmioremque memoriam fieri. PS. QVINT. decl. 19, 15[extr.] in -um paterni furoris. APVL. apol. 18 paupertas -u secura. PETR. CHRYS. serm. 6 p. 204[A] mitis in -u.

c *aliarum rerum*: CIC. de orat. 3, 199 -um ... orationis et quasi colorem aliquem (Brut. 227 quidam tamquam -us non inurbanus. QVINT. inst. 5, 12, 18 virilem ... tenera quadam elocutionis cute operimus. *fort. ad D*). VERG. georg. 1, 52 patrios cultus -usque locorum ([SERV. possibilitates ⌊vel naturas ... quas Graeci τὰς ἕξεις dicunt⌋ (*add.* auct.)]. COLVM. 11, 2, 8 uliginosi *agri*. 1 praef. 23 soli [arb. 3, 7]. SIL. 12, 376 hoc -u terrae *Sardiniae*). PAVL. FEST. p. 7 M. almities -us almarum rerum. SEN. contr. 7, 4 (19), 6 orationem ad -um *misericordiae* molliendam. CELS. 2, 1, 4 in bono tempestatium -u. 2, 10, 16 colorem *venae* -umque. CVRT. 5, 6, 18 ne feminis quidem pro naturae -u molliora ingenia sunt. SEN. dial. 2, 3, 5 rigorem suum -umque. clem. 1, 3, 1 naturam clementiae -umque. nat. 1, 17, 2 *solis verum*. COLVM. 1 praef. 23 *caelum et annus non* semper eundem ... -um gerunt nec omnibus annis eodem vultu venit aestas (PLIN. nat. 17, 30 regio mutavit caeli -um. PANEG. 3 [11], 9, 1 quo tempestatis -u? ... hieme. CAEL. AVR. acut. 1, 2, 32 aeris [*supra*: qualitatem, quam Graeci κατάστημα vocant]). GELL. 1, 15, 3 vocis. 18, 10, 5 -um et modum febris. TERT. adv. Hermog. 26 p. 154, 21 materiae ... formam et -um. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 27 loci *i. solitudo*. 4, 40 p. 560, 26 cruentum -um carnis. LACT. inst. 6, 3, 18 *viarum* proprietates -usque. AVIEN. Arat. 340 pudendo aerea saecla -u. AVG. epist. 124, 1 -u valetudinis vel naturae frigus ferre non *possum*. *i. q. figura, forma, facies*: CIC. div. 2, 30 -u extorum et colore (1, 31). NIGID. Gell. 14, 1, 15 quo -u quaque forma quaque positura stellarum. VERG. Aen. 8, 723 vestis ([LIV. 24, 5, 3 CVRT. 3, 3, 3. 4, 1, 22 hic ... cum isto squalore permutandus tibi est. CLAVD. DON. Aen. 7, 195]. LIV. 9, 36, 6 armorum [22, 18, 3 SIL. 17, 443 CLAVD. DON. Aen. 9, 160]. *cf.* PAVL. FEST. p. 117 M. laena vestimenti genus -u duplicis *i. longioris et brevioris*). MANIL. 1, 342 sagittae. SEN. contr. 1 praef 21 utilissima est dissimulata subtilitas, quae effectu apparet, -u latet. VAL. MAX. 9, 2 praef. crudelitatis ... horridus -us, truculenta species. SEN. dial. 4, 35, 3 capillorum ... non informis -us. nat. 4, 3, 4 *gutta* locum sibi ad formam et -um sui exculpit. epist. 58, 19. 65, 5 statuae. 90, 31 vitrum in -us plurimos *formare*. CVRT. 4, 7, 23 umbilico . . . similis est -us *sc. effigiei Iovis Hammonis*. COLVM. 3, 1, 4 *vitis*. 5, 10, 10. 9, 15, 8 figura cerarum talis est, qualis et -us domicilii. PLIN. nat. 16, 150. 37, 153 QVINT. inst. 1, 1, 25. GELL. 19, 7, 2 figuras -usque verborum. TERT. pall. 2 p. 923, 1 Oe. *talia* detrimenta -um orbis *terrarum* novavere. adv. Marc. 4, 22 p. 495, 6 visionis istius. ITALA I Cor. 7, 31 (Tert. pudic. 16 *al.* Iren. 5, 35, 2 Rufin. Orig. in lev. 13, 6) huius mundi (σχῆμα, VVLG. figura). IREN. 2, 24, 4 crucis. PANEG. 8 (5), 7, 6. HIL. ad Const. 1, 6, 2 feralem. AMM. 17, 13, 9 quem -um (*aciei*) caput porci *appellant*. MACR. Sat. praef. 1, 16 sub quodam prologi -u. EVSTATH. Bas. hex. p. 9, 2 p. 958[A] homo . . . -u figurae . . . distat a pecoribus (τῷ σχήματι τῆς σωματικῆς διαπλάσεως). INSCR. christ. Diehl 1958 c δ 2 aulae novos -us.

i. q. visio: TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 2 civitatem de caelo pependisse, omni moeniorum -u evanescente de profectu diei. AMM. 25, 2, 5 flagrantissimam ⟨facem⟩ cadenti (*sc. de caelo*) similem visam ... fit autem hic -us modis compluribus.

2 morum (*cf. p. 2482, 12*): **a** *generatim*: *hominum*: CIC. leg. 1, 45 quis ... prudentem ... non ex ipsius -u, sed ex aliqua re externa iudicet? (LIV. 32, 14, 6 ex praesenti eos potius quam ex praeterito aestimet -u). top. 16, 62 -u, ut qui facile ... irascatur. SALL. Iug. 28, 4 *Scauri* de natura et -u. VAL. MAX. 9, 1, 8 *homo* officii (*i. officiositatis*) intra (infra *Gelbcke*) servilem -um deformis. 5, 1, 7 liberalis -ūs. CVRT. 5, 1, 38 modestus. 6, 6, 2 civilem (6, 11, 1). SEN. epist. 83, 18 ebrii. PS. QVINT. decl. 3[b], 5 p. 62, 24 eo ... et actu vixit et -u, ut ... prostitisse credi potuerit. TAC. hist. 2, 5 veste -uque vix a gregario milite discrepans. 1, 14 voltu -uque moris antiqui. ann. 14, 22 severo. 6, 20. TERT. resurr. 4, 9 p. 102, 1 -um Christi sectemur. LACT. inst. 3, 3, 10 mores -umque civium. *rerum*: CIC. fin. 4, 32 *nulla natura* se umquam deserit aut partem aliquam sui aut eius partis -um aut vim. Tusc. 1, 80 mentis. LVCR. 3, 99 sensum . . . -um quendam vitalem corporis esse (*Sext. adv. math. 7, 349* τὸ πῶς ἔχον σῶμα. *cf.* ENN. *p. 2482, 16*). COLVM. 3, 9, 7 ut ... vitis -um observemus; quoniam ... degenerat, si *eqs.* **b** *speciatim fere i. q. indoles, virtus*: HESYCH. in lev. 13, 3 *v. p. 2481, 27*.

duae notiones uno loco coniunctae: COLVM. 6, 37, 4 et indomitum (*ad A 2*) et ... strigosum (*ad A 1*).

B *i. q. status, condicio*: 1 *animantium*: CIC. Cael. 59 integerrima aetate, optimo -u, maxumis viribus. VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 intra privatum ... -um Dionysio ... adhuc se continente (PS. AVR. VICT. epit. 39, 7 communi -u. VITAE patr. 3, 205 multos de -u nostro ⌊monachili⌋ [*om.* 5, 3, 15. *Cotelier p. 679[B]* τοῦ γένους ἡμῶν]). 2, 6, 12 verum condicionis *humanae* -um. PHAEDR. 1, 3, 2 ne gloriari libeat alienis bonis suoque potius -u vitam degere. NERAT. dig. 12, 4, 8 in eodem -u matrimonii permanere. VLP. dig. 42, 4, 7, 11 hominis *furiosi* status et -us a pupilli condicione non multum abhorret. ARNOB. nat. 2, 44 *animas* retenturas ... integritatis suae -um. OPTAT. 6, 4 p. 152, 4 in pristino -u *remanere*. AVSON. 419, 2 gratias ago ... omni loco, actu, -u et tempore. MVTIAN. Chrysost. hom. 12, 4 in contrarium statum et -um convertere (*p. 102[in.]* κατάστασιν). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 128, 25 episcopi *expulsi* ad priorem -um reducantur (*I 1, 7 p. 158, 16* σχῆμα). 226, 26 permanserunt (*I 1, 4 p. 32, 23* σχήματι).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. gradus dignitatis: Ps. Avg. serm. 138, 2 Ioannes implebat -um sacerdotis. Hesych. in lev. 15, 14 p. 974^A sacerdotii -um in se infirmavit atque inefficax reddidit. Alc. Avit. epist. 53 p. 82, 30 deum ... exposco, ut, cui praedicationis officium iam imposuit, honorem subiungat. quod exercetis actu, ostendatur et -u (*fort. ad D*). Canon. Dionys. Exig. p. 27, 15 St. (*Mansi 2, 672^C* σχήματι. *syn. infra* dignitatem, honorem).

in serm. philos.: Cic. inv. 1, 36 -um ... appellamus animi aut corporis constantem et absolutam aliqua in re perfectionem (Cassiod. in psalm. 125, 4), ut virtutis aut artis alicuius perceptionem aut quamvis scientiam et item corporis aliquam commoditatem non natura datam, sed studio et industria partam (1, 35). 2, 30. Ps. Avg. categ. 12 -us est affectio animi longo tempore perseverans, ut est virtus et disciplina. Boeth. in top. Cic. 5 p. 371, 30 idcirco -us dicitur, qui diuturnitate habendi in naturae similitudinem vertitur. *opp.* usus Cic. ac. 1, 38. Sen. epist. 117, 16 sapientia -us perfectae mentis est, sapere usus perfectae mentis. Cic. inv. 2, 159 virtus est animi -us *eqs.* ([Apvl. Plat. 2, 5^in. virtutem Plato -um esse dicit mentis optime ... figuratum]. 2, 160 iustitia [Sen. epist. 113, 7 et quaedam vis]. Tusc. 4, 29 vitiositas ... est -us aut adfectio in tota vita inconstans. Mart. Cap. 9, 965). fin. 4, 37 rationis (3, 48 virtutis. Sen. epist. 113, 14 iustitiae. Avg. c. acad. 3, 3, 5 p. 48, 23 disciplinam sapientiae ... id est -um. l. 25 inquisitionis. l. 27 inventorum probabilium. Boeth. in top. Cic. 5 p. 370, 38 civilis scientiae. l. 39 iracundiae. Mvtian. Chrysost. hom. 12, 4^extr. in -um *venire* et paene in naturam ipsius iniquitatis [*p. 102^in.* εἰς ἕξιν]. Greg. M. moral. 16, 81 sanctitatis). Sen. epist. 16, 6 ut -us animi fiat, quod est impetus ([Avg. c. acad. 3, 3, 5 p. 48, 7 quarum rerum in sapiente quidam -us inest, earum est in studioso sola flagrantia]. Mart. Cap. 4, 367 si quis grammaticae arti operam dederit, in plerisque tamen fallatur, nondum potest dici -us, sed tantum dicitur dispositio). Mvtian. Chrysost. hom. 9, 1 p. 297^extr. quamdiu illa in -u percipiatis (*p. 102^in.* ἕως ἂν αὐτὰ κατορθώσητε). Cassiod. Didym. in I Ioh. 1, 5 p. 41, 4 Z. ignoratio et -us deterior (ἕξιν).

2 ***rerum:*** Hor. ars 109 fortunarum (Liv. 9, 18, 2 novae fortunae [Val. Max. 5, 1, 9 in pristinum f. -um *restituere*. Cvrt. 3, 12, 4 pro -u praesentis f.]. *cf.* Epiced. Drusi 57 -u ... in omni). Liv. 1, 42, 5 pro -u pecuniarum (4, 4, 10 -us veterum patrimoniorum). 9, 17, 17 longe alius Italiae quam Indiae ... visus *Alexandro* -us esset (Sen. contr. 2 praef. 3 locorum -ūs. Val. Max. 3, 3 ext. 4 terrae condicionem, -um maris. 3, 4 ext. 1 totius ... mundi. Colvm. 1 praef. 23 soli). 10, 46, 2 insigni, ut illorum temporum -us erat, triumpho (Ps. Qvint. decl. 3, 6). Val. Max. 4, 1 ext. 4 labentem civitatis statum in pristinum -um revocavit (6, 5 ext. 2 ruinas patriae). 9, 3 extr. 3 in -um pulveris *redigere*. Cels. 4, 7, 5 donec fauces ad pristinum -um revertantur. Sen. Phoen. 185 veteris ad speciem domus -umque regni. dial. 7, 6, 2 beatus est is, cui omnem -um rerum suarum ratio commendat (epist. 92, 2. 82, 1 vitae). 9, 4, 7 *virtus* in quocumque -u est, prodest. nat. 2, 53, 1. 6, 1, 7. epist. 65, 9 -us et ordo mundi (79, 8 mundus eundem -um ac modum servat). Colvm. 2, 1, 5 ex silvestri -u in arvum transducta ... terra. Qvint. inst. 11, 3, 67 pictura, tacens opus et -us semper eiusdem. Cels. dig. 8, 6, 12 *fundus* in suo -u possessus. Labeo Gell. 4, 2, 3 morbus est -us cuiusque corporis contra naturam *eqs.* Evgraph. Ter. Andr. 228 paratur -us, ut Pamphilus terrentis patris orationem ... possit audire.

C *i. q.* ***modus, mos:*** Val. Max. 4, 1, 1 invidiosum magistratus fastigium ... ad tolerabilem -um deduxit fasces securibus vacuefaciendo. 4, 3, 3 pro -u aetatis. Gell. 13, 11, 1 de ... convivii -u cultuque. Tert. apol. 35, 2 civitatem tabernae -u abolefacere. pall. 4 p. 935, 7 Oe. uterque -us mutandi malus. orat. 15 *apostoli* de -u orandi docent. Avr. Vict. Caes. 39, 6 Marius *et Diocletianus* communem -um supergressi. Cod. Iust. 3, 24, 3 pr. *a. 485* more atque -u sacrarum consultationum.

D *de vestitu et comitatu* (*inferioris aevi exempla plurima exstant, pauca dedi*): Gloss. vestimentus forma. **1** *i. q. vestitus: c. additamentis: significantioribus*: Bell. Alex. 67, 1 *rex non* tantum privato vestitu, sed etiam reorum -u supplex ... venit. Verg. Aen. 3, 596 ubi Dardanios -us et Troia vidit arma (Hor. sat. 2, 7, 54 Romano. Cvrt. 3, 3, 4 *Persicus.* Frontin. strat. 2, 5, 10 Illyriorum. 3, 2, 3 Romanorum. 3, 2, 11 *Macedonicus.* Tac. Germ. 45 Sueborum). 1, 315 virginis os -umque gerens (Serv. vultum et amictum). Ov. met. 13, 167 virgineos. 14, 643 messoris. Liv. 4, 19, 2 regio (Itala act. 12, 21 [cod. d] indutus [ἐσθῆτα, Vvlg. veste]). 7, 34, 15 manipularium militum. 9, 2, 2 pastorum. 9, 36, 6 pastorali. 30, 4, 1 servili. Plin. nat. 34, 33 triumphali. Svet. Cal. 32, 3 poparum. Ivst. 4, 4, 1 squaloris. Itala Is. 61, 3 (Tert. adv. Marc. 4, 14) gloriae (καταστολήν, Vvlg. pallium). Novatian. Cypr. epist. 30, 7 nuptiarum (ἔνδυμα, Vvlg. Matth. 22, 11 veste). Capitol. Opil. 6, 8 *statuas* pedestres duas -u militari, sedentes civili -u duas (CIL III 167, 11. 6587 VI 1540. 1566 XIV 2919, 10. *cf.* VI 1599 civili amictu. *cf.* Svet. *p. 2483, 48*). Avson. 154, 4 forensem (Ivl. Aug. c. Iul. op. imperf. 4, 44 cubicularis ..., forensis). Schol. Cic. Bob. p. 89, 14 St. 'muliebri veste' ... -u muliebri. Rvfin. hist. 4, 11, 8 filosofi (σχῆμα). Avg. epist. 262, 9 -us matronalis a viduali veste distinctus. Greg. M. epist. 8, 8^in. proiectis religiosis vestibus ad saecularem reverti -um (Pallad. hist. mon. I 6 p. 272^D veste mutata ... sumpto -u saeculari. *p. 52, 2 B.* σχῆμα). Leander hom. p. 894^C tristitiae -um in amictum laetitiae versum est. *aliis*: Sen. contr. 2, 1, 6 luxuriantem. Cvrt. 9, 7, 12 decoro. Stat. Ach. 1, 142 molles. Qvint. decl. 315 p. 242, 20 laetos. Ivv. 2, 124 longos. Avson. 466, 1 squalentes (*χ 1* ῥακέων). Ambr. obit. Theod. 52 non purpureum -um, sed amictum induti gloriae. Drac. Orest. 251 pios (*syn.* 250 cultus. 252 vestis). *sine addit.*: Liv. 5, 41, 8 ornatum -umque. Cvrt. 3, 6, 19 cultus -usque. Tert. cult. fem. 1, 4 -us feminae duplicem speciem circumfert, cultum et ornatum. Itala lev. 16, 24 (Lugd.) vestietur -um suum (16, 32. 6, 11. *gr. ubique* τὴν στολήν). Is. 3, 17 (Cypr. hab. virg. 13) revelabit dominus -um earum (τὸ σχῆμα). *de* Vir. ill. 74, 7 *v. p. 2482, 15.* Clavd. Don. Aen. 10, 535 -us capitis; vittas quippe gestabat. Vvlg. gen. 38, 14 *al.* Cassiod. hist. 6, 1 p. 1029^D lector est constitutus; sub hoc -u furorem declinavit imperatoris (*Socr. 3, 1 p. 372^B* διὰ τοῦ τοιούτου προσχήματος). *translate*: Cic. de orat. 3, 199 *v. p. 2484, 1.* Ov. trist. 1, 1, 4 vade, *libelle*, sed incultus ...: infelix -um temporis huius habe. Qvint. inst. 8 prooem. 20 quae illo verborum -u vestiantur. Tert. carn. 6 p. 437, 25 Oe. in carnis -u. apol. 35, 4 induere domui tuae -um alicuius novi lupanaris. Hil. in psalm. 120, 2 ver cum -u suo ornatuque. Clavd. 28, 8 indigenas -us ... Palatia sumunt. Ps. Primas. in II Cor. 11, 13 sub -u simplicis praedicationis Christi rapacitas beluina contegitur. *armorum*: Liv. 37, 40, 11 levioribus tegumentis suis equorumque, alio haud dissimili -u *atque cataphracti equites.* Cvrt. 7, 1, 18 desiderantique Amyntae, ut -us *sibi* redderetur armigeri, lanceam dari iussit. 7, 1, 20 -um ... in quo te comitari solemus. Ivst. 20, 3, 8 armorum. Clavd. Don. Aen. 12, 165 'flagrans clipeo et ... armis' ... dignitate -us.

2 *i. q. ornatus*: (*dub.* Stat. Theb. 4, 207. *v. p. 2482, 83*). Cod. Iust. 11, 12, 1 pr. gemmarum. *ibid.* 1 ornamentis *et* anulorum -u.

3 *i. q. (vestitus et) comitatus*: Liv. 38, 14, 9 *tyrannus* vestitus comitatusque vix ad privati modice locupletis -um. Paneg. 10 (4), 18, 2 dissimulato principis -u ... cum duobus accedis.

4 *de iis, quae manibus geruntur*: Liv. 39, 13, 12 Baccharum -u crinibus sparsis cum ardentibus facibus. 44, 19, 7 sordidati, barba et capillo promisso, cum ramis oleae ... procubuerunt et oratio quam -us fuit miserabilior. *cf.* 10, 7, 3 *p. 2483, 14.* Frontin. strat. 2, 4, 17 faces et angues furiali -u praeferentibus. Apvl. met. 1, 12 lucernam ... gerebat ..., spongiam et ... gladium ...: hoc -u *eqs.*

E *i. q.* ***relatio ad aliquid,*** **σχέσις:** Chalc. comm. 16 ratio ... est duorum finium (*i. quantitatum*) iuxta semet ipsos -us et quasi quaedam conventio. itaque conpetens (*i.* ἀναλογία) ex conplurium rationum conparatione consistit. Mart. Cap. 9, 967 rhythmus est compositio quaedam ex sensibilibus collata temporibus ad aliquem -um ordinemque conexa. Evstath. Bas. hex. 6, 5^in. *stellae* si secundum tale ... schema coierint ..., si alter -us illarum fuerit (*Migne gr. 29, 128^B* σχῆμα ... σχέσις). *in serm. theolog.* (*cf. p. 2481, 58*): Conc.^S I 5 p. 272, 5 *hominem* copulatum *deo verbo* secundum -um extrinsecus adinventum (*at* 157, 8 per σχέσιν. *cf. I 1, 6 p. 132, 12* κατὰ σχέσιν). 277, 10 per -um et familiaritatem spiritalem *eqs.* (*at* 161, 1 secundum σχέσιν. *cf. I 1, 6 p. 138, 10* κατὰ σχέσιν).

II ***ab habere transit.:*** *in sermone philos. i. q.* ἕξις *i.* **τὸ ἔχειν:** Mar. Victorin. rhet. 1, 2 p. 163, 15 sunt multa, quae solo -u sui perfecta sunt, multa, quae et -u et usu: ut athleta si habeat corporis magnitudinem, ... ut orator concepto totius scientiae -u non continuo perfectus est, nisi ei et usus accedat: sapientia vero -u sui perfecta est nec indiget ... usus. Avg. trin. 3 prooem. 1 graecae linguae non *est* nobis tantus -us, ut talium rerum libris legendis ... *simus* idonei. Mart. Cap. 4, 386 -us et orbatio ita sibi opponuntur, ut *eqs.* (4, 384). *ibid.* -us et orbatio dentium. 4, 387. Ps. Avg. categ. 18^in. (*inter oppositorum species ex Aristot. categ. 10 p. 11^b 18* στέρησις καὶ ἕξις) quorum circa nos (*i.* τῶν περὶ ἡμᾶς) esse dicitur -us vel privatio (-um sane hoc loco ex habendo debemus accipere, non ... esse habitum affectionem animi quandam sempiternam). *infra*: quae per -um et privationem dicuntur sicut caecitas et visio. Boeth. herm. pr. 2, 10 p. 132, 20 -um retinet. p. 133, 16 'non est iniustus homo' ... est ... privatoria negatio, quoniam, quamquam det -um, tamen privationem negat. 2, 11 p. 163, 25. 2, 14 p. 208, 23. sec. 1, 1 p. 17, 17 adfirmationem quendam esse -um, negationem vero privationem. 6, 14 p. 466, 23 quod (*iustum et iniustum*) -us et privatio potius est quam ulla contrarietas. in Porph. comm. sec. 1, 6^extr. privationis et -us. in top. Cic. 4 p. 343, 1 oppositorum secundum Aristotelem ... alia privatio et -us. top. Arist. 2, 3 p. 931^B in privationibus et -bus. *cf. s. v.* habitio.

duae notiones uno loco coniunctae: p. 2483, 51. 2484, 68.
adnom.: v. p. 2481, 70.

syn. ad I: ad A: animus: *p. 2483, 78.* figura: *p. 2484, 36. 41.* gestus: *p. 2483, 34.* habitudo: Itala Dan. 7, 15 *v. p. 2480, 42.* mens: *p. 2483, 80.* qualitas: *p. 2484, 16.* vultus: *p. 2482, 45.* ἕξις: *p. 2483, 46.* κατάστημα: *p. 2484, 17.* πρόσχημα: *p. 2482, 76.* σχῆμα: *p. 2482, 73. 2484, 41. 45.* *ad B*: affectio: *p. 2485, 13. 20.* condicio: *p. 2484, 78. 2485, 40.* status: *p. 2484, 78. 82.* γένος: *p. 2484, 74.* ἕξις: *p. 2485, 26. 34.* κατάστασις: *p. 2484, 82.* σχῆμα:

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 2484, 84. 2485, 6. *ad C:* mos: *p. 2485, 62.* *ad D:* amictus: *p. 2485, 71. 80. 2486, 3. 7.* cultus: *p. 2486, 7.* vestis: *p. 2485, 73. 78. 82. 84. 2486, 1. 8.* ἔνδυμα: *p. 2485, 77.* ἐσθής: *p. 2485, 73.* πρόσχημα: *p. 2486, 16.* στολή: *p. 2486, 11.* σχῆμα: *p. 2485, 83. 2486, 2. 12.* *ad E:* σχέσις: *p. 2486, 48. 52.*
opp.: *ad IB:* dispositio: *p. 2485, 31.* flagrantia: *p. 2485, 29.* impetus: *p. 2485, 27.* *ad II:* orbatio: *p. 2486, 60 sqq.* privatio: *p. 2486, 66.* usus: *p. 2486, 55 sqq.*
deriv.: habitivus, habituativus; habituor. *Bulhart.*

habra *v.* abra. *adde:* GLOSS. V 340, 47 abra ancilla.

[**habris** *v. l. 57.*]

habrodiaetus, -ī *m.,* ἁβροδίαιτος. *i. q. molliter vivens:* PLIN. nat. 35, 71 *cognomen* usurpavit *Parrhasius* -um se appellando.

(h)abrotoninus, -a, -um, ἁβροτόνινος. *i. q. ad habrotonum pertinens:* DIOSC. 1, 55 de abrotonino (aprotinu *cod. M*). oleum aprotoninum conficis sic *eqs.* (*gr. 1, 50* ἀβροτονίνου σκευασία κτλ.).

(h)abrotonītēs, (-ae), ἀβροτονίτης. *i. q. ad habrotonum pertinens:* COLVM. 12, 35 vinum absinthiten et hyssopiten et -en ... sic condire oportet. *cf.* DIOSC. 5, 74 p. 194, 20 vinu ... -en (*gr. 5, 52* οἶνος ... ἀβροτονίτης).

***habrotonum,** -ī *n. et* **-us,** -ī (*f. ?*), ἁβρότονον (-ος). *aspiratio:* PLIN. nat. 14, 105 *cod. M (s. V) e sil. edit., et al. libris posterioribus, e. g.* LVCR. 4, 125. apro-: SER. SAMM. 422 *cod. A. al.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 842. 4, 19. *variant codd. saepissime inter* -ton- *et* -tan- (*cf. gr.* -τανον); *tantum* -tan- *tradi videtur:* CELS. 3, 21, 7. 5, 5, 2. 5, 6, 11 COLVM. 6, 7, 3. SCRIB. LARG. 78 (*inde* MARCELL. med. 17, 4). GARG. MART. med. 39 p. 177, 12. 13 SER. SAMM. 422 PALLAD. 4, 10, 28 VEG. mulom. 4, 4, 10 MARCELL. med. 16, 69. 93 THEOD. PRISC. log. 86 DIOSC. 3, 25 CAEL. AVR. acut. 2, 29, 154 *al.* CASS. FEL. 71 p. 172, 3. ORIBAS. syn. 2 add. p. 842. 4, 19. GLOSS. (*v. l. 31. 50*). -us: *v. l. 50 sqq.* *legitur inde a* LVCR. (-us, *v. l. 52*), HOR. GLOSS. abrotanum heraclea agrestis.
genus herbae, i. q. '*Artemisia abrotanum*' *L.:* 1 *de natura:* PLIN. nat. 19, 100 florent confertim (cum fraxino *codd.*) serpullum, -um *eqs.* 21, 37 -um et amaracum acres habent odores (*cf.* DIOSC. 3, 25). 21, 59. 60. 61 copiosum ... -o semen, sed -o radix una et alte descendens. 21, 160 -um duorum traditur generum, campestre ac montanum. hoc feminam, illud marem intellegi volunt *eqs.* (*cf.* DIOSC. 3, 25). 21, 168 folia *heliochrysi* subalbida, -o similia. DIOSC. 2, 148. 2 *de usu:*
a *in medicina* (*v. imprimis* PLIN. nat. 160—162 [*cf. l. 43*]. *cf.* GARG. MART. med. 39 DIOSC. 3, 25): HOR. epist. 2, 1, 114 -um aegro non audet nisi qui didicit dare. CELS. 3, 21, 7. 4, 8, 3 *al.* COLVM. 6, 7, 3 SCRIB. LARG. 78. 188. PETRON. 138, 2 nasturcii sucum cum -o miscet. PLIN. nat. 20, 68. 21, 160 usus et foliis, sed maior semini ad excalfaciendum, ideo nervis utile, tussi, orthopnoeae *eqs.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 114 *al.* VEG. mulom. 1, 38, 6 MARCELL. med. 3, 4 *saepe.* THEOD. PRISC. eup. faen. 29 log. 67 *al.* DIOSC. 1, 53. *et al.* b *varia:* PLIN. nat. 14, 105 ex his quae in hortis gignuntur, fit vinum e radice asparagi, cunila ..., -o *eqs.* 21, 162 serpentes fugat (*cf. l. 53*). PALLAD. 4, 10, 28. AMM. 25, 8, 6 nec ad victum aliquid nisi -um et absinthium *eqs.* **-us,** -ī (*f. ?*), ἡ ἁβρότονος. GLOSS. abrotanus δενδρολίβανος. LVCR. 4, 125 suo de corpore odorem expirant acrem, ...-ique graves et tristia centaurea. LVCAN. 9, 921 fumoque gravem serpentibus urunt -um. ORIBAS. syn. 4, 19 -us (*in medicaminibus*).
deriv.: (h)abrotoninus, (h)abrotonites. *cf. Onom.* *Brink.*

habrus, -a, -um, ἁβρός. NON. p. 149, 7 Plautus Plocino (?): 'nam coloratum (-atilem *p. 204,* -atum ille *Ritschl*) frontem habet, petilis hab⟨r⟩is' (*sequebatur e. g.* suris; *nom. sing. male intellexit, qui versui glossam allevit* petilis tenuis dicit, habris mollis dici⟨t⟩, *v. q. adn. H. Junius ad l.*). *Heraeus.*

(h)abund- *v.* abund-.

?**habus** φαλλός GLOSS. II 469, 52 (*gloss. gr.-lat.*). *fort.* vasus, *v. Heraeus, Sprache d. Petron. 43.* scapus *ci. Niedermann, Glotta 2, 1910, 51.*

?**hadra** id est petra SCHOL. Verg. cod. Bern. 165 georg. 2, 158 p. 992 Hag. (*cf. Walde-Hofmann*[3] *s.* atrium *p. 76*).

hadrobōlon, (-ī) *n.* (*inc. subst. an adi.*), ἁδρόβωλος, -ον. *i. q. glaebam magnam habens:* PLIN. nat. 12, 35 nigrum vero et in offas convolutum *bdellium* -on (-um *pars codd.*) appellant (*cf. Diosc. 1, 67, 1* ἔστι δὲ ⟨τι⟩ ... μέλαν, ἁδρόβωλον, παλαθῶδες).

hadrosphaerum, (-ī) *n. adi.,* ἁδρόσφαιρος, -ον. *i. q. magnam pilam habens:* PLIN. nat. 12, 44 folii *nardi* divisere annonam amplitudine. -um vocatur maioribus pilulis (pilus *vel* pipulis *codd.*). *opp.* mesosphaerum, microsphaerum (*cf. Ps. Arrian., per. m. Erythr. [Geogr. gr. min. I 304] 65* τὸ ἁδρόσφαιρον μαλάβαθρον λεγόμενον ... τὸ μεσόσφαιρον ... τὸ μικρόσφαιρον).

hae *v.* hahae.

haedīlia, -ae *f.* [*ab* haedulus, *cf.* porcilia (*v. Bücheler, Kl. Schr. 2, 330; Heraeus, Rh. Mus. 72, 1917/18, 47. cf. W. Schulze, Jagić-Festschr. 343 sqq. = Kl. Schr. 75 sqq.*). *J. B. H.*] GLOSS. ἔριφος haedus. ἐρίφιον -a. *i. q. parva capra:* HOR. carm. 1, 17, 9 nec caprae viridis metuunt colubras nec Martialis -ae (*Bland. R Φ Porph.,* -a *cett.*) lupos. *cf.* ? (h)aedulia.

haedilla, -ae *f. ab* *haeda, haedula *demin., cf.* haedillus. *i. q. haedilia:* INSCR. Archäol. Anz. 29, 1914, 311 (*prope Siccam, Numid.*) caprum, gallum, aedillas duas *eqs.* ITALA lev. 4, 28 (Wirc.) adferet h⟨edi⟩ll⟨a⟩m de capris feminam (χίμαιραν ἐξ αἰγῶν *eqs.* VVLG. capram immaculatam). 4, 29 victimabunt hedillam (τὴν χίμαιραν. VVLG. eam).

haedillus, -ī *m. ab* haedus, haedulus *demin.* *i. q. parvus haedus:* *pro blanditia iocose* PLAVT. Asin. 667 dic me igitur tuom passerculum, ... agnellum, -um me tuom dic esse *eqs.*

***haedīnus,** -a, -um *ab* haedus. [*cf. got. deminutive* gaitein 'ἐρίφος'. *J. B. H.*] *scribitur:* haed- AVG. civ. 16, 37 p. 183, 29 D. *cod. V (s. VI) e sil. edit.* ed- EDICT. imp. Diocl. VIII 6, 17. GLOSS. -um. -a caro ἐρίφειον. [*sard. vet.* edinu. *M.-L.*] *i. q. ad haedum pertinens:* VARRO rust. 2, 11, 4 ⟨in⟩ lactis duos congios addunt coagulum ..., ut coeat, quod melius leporinum et -um quam agninum (*cf.* PLIN. nat. 28, 240 MARCELL. med. 16, 81. 27, 69). CIC. Mur. 75 *Tubero* stravit pelliculis -is lectulos Punicanos (76 [VAL. MAX. 4, 3, 11. 7, 5, 1 SEN. epist. 95, 72]. MART. 12, 45, 1 -a tibi pelle contegenti nudae tempora verticemque calvae [*cf.* AMM. 31, 2, 6 hirsuta crura coriis munientes -is]. AVG. civ. 16, 37 p. 183, 29 D. *Isaac benedicit Iacob* -is sibi pelliculis coaptatis velut aliena peccata portantem [*cf.* c. mend. 10, 24 p. 501, 12. 16 *al.*]. EDICT. imp. Diocl. VIII 6, 17). PLIN. nat. 25, 78 ventriculo. 28, 161 sanguis (*cf.* 28, 196 MARCELL. med. 16, 82). *al.* CHIRON 200 caput (*cf.* 815 -um capitulum cum suis pedibus decoques. VEG. mulom. 1, 17, 17 *al.*). MARCELL. med. 8, 141. 23, 33. APIC. 4, 116 glandulas. *al.* CAEL. AVR. acut. 1, 11, 94 dabimus etiam -am carnem (*cf.* chron. 1, 4, 133). chron. 1, 1, 15 cerebrum (CASS. FEL. 1 p. 7, 12). *fem. subst.* **haedīna,** -ae. *i. q. caro -a:* APIC. 8, 360 aliter -am sive agninam excaldatam. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 95 ultimo *dabimus* porcinam atque -am. ORIBAS. syn. 4, 28 p. 30. GLOSS. -a ἐρίφειον.

(**haedolaurus** *v. s.* haedus *p. 2489, 55.*)

(h)aedua, -ae *f.* [*ab* haedus, *cf.* socrua *sim., v. Stolz-Leumann*[5] *204. J. B. H.*] *videtur esse i. q. parva (?) capra:* CIL VIII 8247, 9 edu⟨m⟩ Merc⟨urio⟩, aedua⟨m⟩ Veneri.

haedula, -ae *v.* haedulus.

haedulat παίζει (-γει *trad.*) GLOSS.[L] II Philox. HA 21. *ab* haedulus.

? **(h)aedulia** NOT. Tir. 108, 60 (edula *var. l.*). *ad* haedilia *rettulit Bücheler l. p. 2487, 76 c.; sed v. Heraeus, Rh. Mus. 72, 1917/18, 47.*

(h)aedulus, -ī *m. ab* haedus *demin.* NOT. Tir. 108, 59.
1 *proprie i. q. parvus haedus:* IVV. 11, 66 de Tiburtino veniet pinguissimus agro -us et toto grege mollior (*cf.* CYPR. GALL. iud. 280 aedulus eligitur, solo qui lacte refertus, mollior et cunctis *eqs.*).
2 *translate de stellis in sidere Aurigae* (*cf. s.* haedus *p. 2490, 2*): GLOSS. haedorum ἐρίφων, id est -os minores. VEG. mil. 4, 39 circa nonas vero Octobres aeduli (*E,* [ha]edi *cett.*) pluviales. SCHOL. Arat. lat. p. 157, *gr.* "Ἔριφοι (*inde* SCHOL. Germ. Sang. p. 108, 6. 224, 16). p. 310, 7 (*in* '*excerpto de astrologia Arati*'). *fem.* **haedula,** -ae. ITALA lev. 5, 6 (Wirc.) ⟨off⟩eret ... hedu⟨l⟩am a capris (χίμαιραν ἐξ αἰγῶν. VVLG. capram).
deriv.: haedilia, haedillus, haedulat.

***haedus,** -ī *m.* [*cf. c. got.* gaits *f., anglosax.* gāt *f., theod.* Geiss *f.* '*caprea*'. *J. B. H.*] *de scriptura et pronuntiatione:* VARRO ling. 5, 97 quod illic (*apud Sabinos*) fedus, in Latio rure [h]edus, qui in urbe, ut in multis, 'a' addito aedus. SCAVR. gramm. VII 11, 4 (*Varroni tribuit Wilmanns p. 94. 182 sq.*) vitium, cum h(a)edus sine aspiratione scribitur, cum alioqui cum ea debeat, quoniam apud antiquos f(a)edus sit dictus (*cf.* VEL. gramm. VII 69, 9. 81, 12); ... similiter f(a)edum quem nunc nos h(a)edum dicimus (PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 200[b] [p. 84 M.] faedum [*vel* fed.] antiqui ['*immo rustici*' *Linds. ad l.*] dicebant pro -o). QVINT. inst. 1, 4, 14 'fordeum faedosque' *dicebant,* pro aspiratione f ut simili littera utentes. 1, 5, 20 parcissime ea (*littera h*) veteres usi etiam in vocalibus, cum 'aedos ircosque' dicebant. *cf. etiam l. 74.* *aspiratur in titulo:* EDICT. imp. Diocl. 4, 48 haedus; *deest aspiratio:* CIL VIII 8246. 8247 edu⟨m⟩. *codd. variant inter* h(a)ed- *et* (a)ed- (*med. aevi est* hoed-). *aspiratur in vetustissimis codd. his locis:* PLAVT. Merc. 248. 269 *cod. A.* VERG. (*codd. s. IV—VI*) ecl. 1, 22 (*praeter P*). 2, 30 (*e sil. edit.:* 3, 34. 82. 5, 12. 7, 9. 9, 6. 62 georg. 2, 526. 3, 398. 4, 10 Aen. 9, 665). GAIVS dig. 22, 1, 28 pr. *F. s. VI/VII (e sil. edit.).* PRISCILL. tract. 6, 107 *cod. Wirc. s. V/VI (bis, e sil. edit.).* HIER. epist. (*e sil. edit.*) 21, 1, 2. 21, 35, 1 *bis.* 3 *ter Δ (s. VI).* 59, 2, 1 *G (s. VII).* VVLG. gen. 27, 9 *O (s. VII/VIII).* 27, 16 *OA (s. VII/VIII).* 38, 17 *A.* 38, 20 *AO.* 38, 23 *A. al.* Matth. 25, 32. 33. Luc. 15, 29 *codd. s. VI/VII.* PRVD. (*e sil. edit.*) perist. 10, 1136. 1139 *B (s. VII).* LIB. iubil. 26, 9 *cod. s. VI.* *aspiratio deest:* VERG. ecl. 1, 22 *P (s. IV/V).* VVLG. gen. 27, 9. 16 *G (s. VI/VII).* LIB. iubil. 41, 12 *cod. s. VI.*
de etymol.: FVLG. Theb. p. 182, 21 Edippus id est lascivia; ... nomen ... sumptum est ab ēdo, quod animal valde lascivum est *eqs.* ISID. orig. 12, 1, 13 -i ab ĕdendo vocati. parvi enim pinguissimi sunt et saporis iucundi, unde ... et edulium vocatur. *legitur inde a* PLAVTO. *de numero: sing. collective:* CIC. Cato 56 (*v. p. 2489, 10*). CARM. de mens. 2, 11 TER. MAVR. 1915. 1918. *gr.* ἔριφος. ἔριφος αἰγῶν (*cf.* -um caprarum *p. 2489, 27 et* VVLG. Tob. 2, 20 Ps. AVG. serm. 36, 2; -um de capris: VVLG. iud. 13, 15. 19. 15, 1. I reg. 16, 20). ἄρνα. ἀμνός, ἀμνὸς ἐκ τῶν αἰγῶν. *an* τράγος (*v. p. 2490, 34*)? αἰγίδιον. ἐρίφιον (VVLG. Matth. 25, 33). NOT. Tir. 108, 58. [*val.* ied, *sard.* edu. *M.-L.*]

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *proprie i. q. fetus caprae* (*add.* masculus SCRIB. LARG. 177. mares TAC. hist. 2, 3. *cf. et* PLIN. nat. 18, 322): 1 *generatim*: PLAVT. Merc. 248 ad me -us visust adgredirier *in somnio* (269). Poen. 31 *ne pueri* quasi -i *obvagiant* (LVCR. 2, 367 teneri tremulis cum vocibus -i . . . norunt matres. OV. met. 15, 466 vagitus similes puerilibus -um edentem. PLIN. nat. 24, 168 SVET. frg. p. 249 -orum *est* bebare [*v. app. crit.*]. *cf.* VARRO ling. 7, 104 eiusdem [*Enn. ann. 586*] ab -o *ad voces hominum tralatum vocabulum*: clamor . . . per aethera vagit). CIC. Cato 56 villa . . . abundat porco, -o, agno *eqs.* LVCR. 3, 7 tremulis . . . artubus -i. VERG. ecl. 1, 22 sic canibus catulos similes, sic matribus -os. 2, 30 -orumque gregem viridi compellere hibisco. 3, 34 numerant ambo pecus, alter et -os (*cf.* DRAC. Romul. 8, 210). ecl. 9, 6 hos illi . . . mittimus -os (*cf.* PROP. 2, 34ᵇ, 70 *corrumpere possit puellas* missus . . . inpressis -us ab uberibus [VVLG. gen. 38, 17. 20 *al.*]. *cf.* CALP. ecl. 7, 10 quem . . . tenero donavimus -o. VVLG. Tob. 2, 20 ut -um caprarum accipiens detulisset domi. *al.*). *al.* georg. 2, 526 in gramine . . . adversis luctantur cornibus -i (*cf. infra l. 60*). DIRAE 4 ante lupos rapient -i . . . quam *eqs.* (*aliter* VVLG. Is. 11, 6 habitabit lupus cum agno, et pardus cum -o accubabit). 31. OV. rem. 180 iam referent -is ubera plena suis *capellae*. fast. 3, 879 SEN. Herc. f. 145 CALP. ecl. 3, 63. 6, 3. IVV. 11, 153 casulam et notos tristis desiderat -os. TAC. hist. 2, 3 hostiae, ut quisque vovit, set mares deliguntur; certissima fides -orum fibris. SVET. Nero 33, 3 in -o expertus *venenum*. GAIVS dig. 22, 1, 28 pr. in pecudum fructu etiam fetus est *eqs.*; itaque agni et haedi . . . sunt bonae fidei possessoris. APVL. met. 8, 15 TER. MAVR. 1915. 1918. ITALA gen. 37, 31 (Aug. loc. hept. 1, 136 p. 528, 8) occiderunt -um caprarum (*cf.* AVG. *ad l.*; VVLG. *aliter*). AVIEN. Arat. 1841 *si* sese sustollant saltibus -i . . ., monstrabunt adfore nimbos (*Arat. 1106 ἀμνοί*). VVLG. gen. 27, 16 pelliculasque -orum circumdedit manibus *Iacob. saepe.* AVIAN. fab. 42, 1.

-orum lascivia, sim. (*cf. p. 2490, 37 sqq.*): CATVLL. 17, 15 puella tenellulo delicatior -o (*cf.* OV. met. 13, 791 *Galatea* tenero lascivior -o).

2 *specialia*: a *de fetu et educatione*: VARRO rust. 2, 1, 20. 2, 3, 4 *in insula Melia* maximi ac pulcherrimi . . . -i. 2, 3, 8 (*cf.* VERG. georg. 3, 398). VERG. ecl. 3, 82 dulce . . . depulsis (*a lacte*) arbutus -is (*cf.* georg. 4, 10 neque oves -ique petulci floribus insultent. MART. 13, 39 NEMES. ecl. 1, 6). CARM. de mens. 2, 11. OV. met. 13, 828 sunt, fetura minor, . . . in ovilibus agni, . . . aliis in ovilibus -i. FEST. Gloss.ᴸ IV p. 405ᵃ (*p.* 306 M.) subrumari dicuntur -i, cum ad mammam admoventur, quia ea rumis vocaba[n]tur *eqs.* (*cf.* PAVL. FEST. Gloss.ᴸ IV p. 374ᵃ [p. 271 M.]). COLVM. 7, 5, 21. 7, 6, 7. 8 PLIN. nat. 18, 322 MART. 13, 38, 1 GELL. 12, 1, 15 PALLAD. 12, 13, 8. *adde de prodigio*: LIV. 35, 21, 3 capram sex -os uno fetu edidisse. b *de usu*: α *pro cibo*: LAEV. frg. 23 lex Licinia introducitur, lux liquida -o redditur (*cf.* GELL. 2, 24, 8 sq. *ad l.*). VARRO Men. 403 grues Melicae, -us ex Ambracia *eqs.* HOR. sat. 2, 2, 121 bene erat non piscibus urbe petitis sed pullo atque -o. epod. 2, 60 -us ereptus lupo (MART. 10, 48, 14). CALP. ecl. 4, 166 tenerum mactabimus -um. MART. 10, 87, 17. GELL. 4, 11, 6 porculis . . . et -is tenerioribus victitasse *Pythagoran. al.* ITALA Am. 6, 4 (Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 4; VVLG. *aliter*) vae . . . qui edunt -os . . . lactantes (*cf.* VVLG. exod. 23, 19 non coques -um in lacte matris suae. *al.*). VVLG. gen. 27, 9 (*interpr. alleg.* AVG. serm. 4, 17, 18. 4, 24, 25). Luc. 15, 29 (*interpret. alleg.* HIER. epist. 21, 35, 1 sqq.). *al.* EDICT. imp. Diocl. 4, 48 AVSON. 352, 8 p. 210, 8 APIC. 8. 362. 369 -um laureatum (hedolaurum *codd.*). *al. saepe.* *de carne in lenibus cibis, sim.*: CELS. 2, 22, 1. 5, 28, 4 ANTHIM. p. 6, 6 ORIBAS. syn. 4, 16 RVF. podagr. 12. ISID. orig. 12, 1, 13 (*v. p. 2488, 76*).

β *pro victima*: HOR. carm. 1, 4, 12 Fauno decet immolare . . ., seu poscat agna sive malit -o. 3, 13, 3 o fons . . ., cras donaberis -o cui frons turgida cornibus primis et venerem et proelia destinat (*cf.* GRATT. 490). 3, 18, 5 tener pleno cadit -us anno (*cf.* PROP. 2, 19, 14 corruet ante focos). MART. 10, 92, 7 aras . . . pinxit . . . sanguis . . . -i. CIL VIII 8246 *et* 8247 -u⟨m⟩ Mercurio. VVLG. exod. 12, 5 (*cf.* PRISCILL. tract. 6, 107 p. 79, 1. 6). num. 15, 12 I Esdr. 6, 9 *al.*

γ *in medicina*: CELS. 5, 27, 3 *prodest contra serpentium morsus* -us agnusve discissus et . . . eius caro . . . super vulnus imposita. SCRIB. LARG. 177. PLIN. nat. 28, 162 sumitur . . . coagulum -i contra viscum *eqs.* (28, 209 ad utrumque vitium). 28, 201 (*inde* PLIN. med. 2, 13 p. 57, 1 SER. SAMM. 417). 28, 210 *al.* VEG. mulom. 2, 143, 3. δ *varia* (*cf. et l. 23*): COLVM. 7, 8, 1 (*inde* PALLAD. 6, 9, 1) *lac* plerumque cogi agni aut -i coagulo (*cf.* PLIN. nat. 11, 239). PLIN. nat. 28, 154 carnem recentem -orum ⟨cum⟩ pilo suffiunt eodemque nidore fugant serpentes. CLAVD. 24, 340 vocibus -i pendentis (*sc. pro esca bestiarum capiendarum*). CASSIOD. in psalm. 34, 15 cilicium fit ex -is asperum . . . tegumentum.

B *translate*: 1 *de hominibus nefariis* (*cf.* HIER. epist. 36, 16, 3 in omnibus scripturis -i pro peccatoribus accipiuntur [AVG. serm. 4, 18, 19 EVCHER. form. 4 p. 28, 21 *al.*]. RVFIN. Orig. in cant. 1, 7 p. 142, 15 B. *-us* inquietum animal et vagum ac peccatis deputatum. OP. imperf. in Matth. 54 p. 942 sq. *al.* *cf. et p. 2490, 27. 37 sqq.*): VVLG. Matth. 25, 33 *Christus* separabit eos (*i. gentes*) ab invicem, sicut pastor segregat oves ab -is, et statuet oves quidem a dextris suis, -os (*τὰ ἐρίφια*) autem a sinistris. *cf.* HIER. epist. 59, 2, 1. PRVD. perist. 10, 1136. 1139 diceret rex optimus: Romanus orat, transfer hunc -um mihi, sit dexter, agnus induatur vellere. PAVL. NOL. carm. 14, 133 AVG. nupt. et concup. 2, 17, 32 p. 286, 5 c. Petil. 3, 2, 3 p. 164, 16 serm. 4, 18, 19 *saepe.* 2 *de sideribus*: a -i *duae stellae* (*Ἔριφοι, cf. A. Rehm, RE VIII 281, 20 sqq.*) *in signo Aurigae* (*sing. pro plur. v. l. 13. 15. 20. 28*): GLOSS.ᴸ I Ansil. HA 45 -i inter sidera sunt in humero sinistro Aurigae stellae figuratae (*cf. l. 8 sqq.*) quorum occasu (*cf. l. 12 sqq.*) tempestates concitantur (*paulo aliter* ED 65). VARRO rust. 2, 1, 8 a pecuariis *astrologi* addiderunt capram, -os, canes. 2, 3, 7. CIC. Arat. 468 Capricornus . . . pellit Aurigam, . . . parvos (*cf.* frg. 27 exiguum . . . ignem. *v. et l. 18*) simul -os (*de situ cf. etiam* VITR. 9, 4, 2 GERM. 169. 713 AVIEN. Arat. 416 [*v. l. 17*]. 1236. HYG. astr. 2, 13 p. 48, 8 *al.*). VERG. georg. 1, 205 sunt . . . nobis -orum . . . dies servandi. Aen. 9, 665 quantus ab occasu veniens pluvialibus -is verberat imber humum *eqs.* (*cf.* OV. ars 410 [*sing.*]. met. 14, 711 STAT. Theb. 8, 407. GLOSS. [*v. supra l. 6*]. *v. etiam infra l. 15 sq. et 30*). HOR. carm. 3, 1, 28 saevus Arcturi cadentis impetus aut orientis -i (PORPH. Hor. carm. 3, 7, 6 -os . . . quorum ortus et occasus [*v. supra l. 12*] concitant tempestates. *cf.* PLIN. nat. 2, 106. AVIEN. Arat. 416 *Aurigae* autem fine manus parvas -orum suspice flammas qui, postquam Oceano sese expediere . . ., saeva . . . inmittunt flabra *eqs.* AMM. 19, 19, 1. *cf. et infra l. 29*). PROP. 2, 26ᵇ, 56 purus et -us erit. OV. trist. 1, 11, 13 nimbosis dubius iactabar ab -is (*cf.* GERM. 171 -i iactatam videre ratem nautasque paventis *eqs.*). MANIL. 1, 365 -i . . ., nobilis et . . . nutrito . . . *Iove* Capella (*i. Amalthea*), cuius ab uberibus magnum ille ascendit Olympum (*cf.* 5, 130 *et vol. III 305, 50 sqq.; adde*: OV. fast. 5, 117 SERV. auct. Verg. georg. 1, 205 HYG. astr. 2, 13 p. 48, 17 *sqq.*). 5, 103 incipient -i tremulum producere mentum *eqs.* 5, 108 -is nec tanta (*i.* Horatia facta *sim.*) petulcis conveniunt; levibus gaudent lascivaque signant pectora *eqs.* (*cf.* FIRM. math. 8, 6, 4. 12 [*sing.*]). SEN. nat. 1, 1, 2. COLVM. 11, 2, 66 quinto Cal. Oct. -i exoriuntur (11, 2, 73 PLIN. nat. 18, 248. 312. *cf.* ibid. postridie *IV non. Oct.* occidunt -i vespere). PLIN. nat. 18, 278 FILASTR. 103, 1. HYG. astr. 2, 13 p. 48, 20 -os Cleostratus . . . dicitur primus inter sidera ostendisse. *cf.* haedulus *2.* b -us *sidus una cum Libra oriens* (*v. Boll, Sphaera p. 298. 386 [confert gr. Τράγος, nomen sideris non Aratei]; contra Housman, Manil. astr. l. V p. XLIV sqq.*): MANIL. 5, 311 secretis improvidus -us in astris *eqs.* (*inde* FIRM. math. 8, 12, 3).

epitheta: *ad A et B 1*: anniculus (VVLG. exod. 12, 5), delicatus (*v. p. 2489, 32*), inquietus (*v. p. 2489, 78*), lascivus (*v. p. 2489, 32.* MART. 13, 39, 1 RVFIN. Orig. in cant. 1, 7 p. 145, 11 B. *cf. et* COLVM. 7, 6, 7 lascivia), masculus (*v. p. 2489, 1*), petulans (CARM. de mens. 2, 11 SEN. Herc. f. 145), petulcus (*v. p. 2489, 36.* AVSON. 352, 8). pinguis (VERG. georg. 2, 525). subrimius (PAVL. FEST. Gloss.ᴸ IV p. 374ᵃ [p. 271 M.]), tenellulus (*v. p. 2489, 31*), tener (*v. p. 2489, 4 saep.*), vagus (*v. p. 2489, 78*). *ad B 2*: nimbosus, parvus, petulcus, pluvialis, purus.

iuxta pos.: caper (VERG. ecl. 7, 9), -us caprarum *sive* de capris (*v. p. 2488, 80*), hircus (BACCHIAR. repar. laps. 21), pecus (*v. p. 2489, 12*).

deriv.: haedulus, haedillus; haedinus, haedua.

cf. Onom. *Brink.*

(ha)ema, -tos *n.*, *αἷμα.* *ubique scribitur* ema. CASS. FEL. 39 p. 86, 2 cum sanguinis supernae educationis reiactatione, quam Graeci -tos anagogen vocant (39 p. 89, 12. 40 p. 90, 14 GLOSS. III 600, 34). *in nominibus herbarum*: PS. APVL. herb. 10 l. 15 H.-S. *artemisiam dicunt* profetae -a antropu (GLOSS. III 562, 3. *Ps. Diosc. Vind. 3, 113 p. 125, 8 αἷμα ἀνθρώπου*). l. 17 alii -a Cronu. 26 l. 9 (*chamaepitys*) -a Athenas (GLOSS. III 561, 72. 562, 60. *Ps. Diosc. Vind. 3, 158 p. 164, 10 αἷμα Ἀθηνᾶς*). 34 l. 18 (*Centauria*) -a Eracleus (35 l. 22 GLOSS. III 561, 38. 39. *Ps. Diosc. Vind. 3, 6 p. 10, 13 αἷμα Ἡρακλέους*). 45 l. 29 (*marrubium*) -a tauru (GLOSS. III 561, 42. *Ps. Diosc. Vind. 3, 105 p. 116, 13 αἷμα ταύρου*). 49 l. 10 (*heliotropium*) -a Titanu (*Ps. Diosc. Vind. 4, 33 p. 194, 14 αἷμα Τιτάνου. cf. l. 67*). 55 l. 7 (*narcissus*) -a probatu (*i. προβάτου?*). 56 l. 13 (*splenion*) -a gales (GLOSS. III 561, 51. *Ps. Diosc. Vind. 3, 134 p. 143, 15 αἷμα γαλῆς*). 66 l. 8 (*peristereon*) -a gales (GLOSS. III 561, 54. 562, 39 [emagallis *cod.*]. *Ps. Diosc. Vind. 4, 59 p. 213, 8 αἷμα γαλῆς*). 66 l. 9 *ann.* -a Hermu (*Ps. Diosc. Vind. 4, 59 p. 213, 8 αἷμα Ἑρμοῦ*). 88 l. 31 (*rubus*) profetae -a Titanu (*cf. l. 61*), alii -a ibeos (GLOSS. III 561, 24. 25. *Ps. Diosc. Vind. 4, 37 p. 196, 14 αἷμα Τιτάνου . . . αἷμα ἴβεως*). 94 l. 6 (*nepeta*) -a Ammonos (GLOSS. III 561, 30). 104 l. 7 (*portulaca*) -a Areos (*Ps. Diosc. Vind. 3, 102 p. 113, 12 αἷμα Ἄρεως*). 114 l. 14 (*cucumis silvaticus*) -a ictinos. 119 l. 6 (*apium*) -a Horu (*Ps. Diosc. Vind. 3, 64 p. 76, 14 αἷμα Ὥρου*). GLOSS. III 561, 62 -a Tifonos lapacius.

haemachātēs, (-ae) *f.*, **αἱμαχάτης.* PLIN. nat. 37, 139 achates . . . numerosa varietatibus, quae mutant cognomina eius; vocatur enim iaspachates, . . . -es. SOL. 5, 27 -es sanguineis maculis inrubescit.

(ha)emagōgus, -um (-on), *αἱμαγωγός.* SORAN. app. 43 pessarium -um (*seq. descriptio. cf.* CASS. FEL. 80 p. 192, 7 pessarium menstrualem sanguinem provocans, quod Graeci -on dicunt). ORIBAS. syn. 1, 19 p. 825 -um clysterem . . . id est qui sanguinem educit.

(ha)emalōps, -pis *m.*, *αἱμάλωψ.* *i. q. suffusio sanguinolenta oculorum*: DIOSC. 2, 60 nyctalopas et -as et fluxum sanguinis vulnerum capitis (*gr. 2, 79, 1 ὀφθαλμῶν τρώσεις καὶ ὑποδρομὰς αἵματος καὶ νυκτάλωπας*) curat.

[*Rubenbauer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

haematinus, -a, -um, *αἱμάτινος*. *i. q. sanguineo colore*: PLIN. nat. 36, 198 totum rubens vitrum atque non tralucens -um appellatum. *n. subst. i. q. genus collyrii*: INSCR. ocul. CIL XIII 10021) 149 Sex. Polle(i) Sollem(nis) haem(atinum) ad asp(ritudines).

***haematītēs,** -is *m.*, *αἱματίτης*. *apud posteriores passim scribitur* (a)em-. *de formis: sing. nom.* -is: PLIN. nat. 1, 37, 60 (*cf. infra l. 34*); *gen.* -is (*l. 27. 29 al.*), -idos (*l. 30*); *dat.* -i (*l. 13*); *acc.* -en (*l. 15. 17. 24*); *plur. gen.* -arum (*l. 16*); *acc.* -as (*l. 29*).

1 *nomen lapidis* (*cf. Berendes, Diosc. Arzneimittellehre 545. Blümner, RE VII 2215 sqq. Technologie IV 209*): **a** *describitur*: PLIN. nat. 36, 129 *in Aethiopia invenitur* -es magnes, sanguinei coloris sanguinemque reddens, si teratur, sed et crocum. in attrahendo ferro non eadem -i natura quae magneti. 36, 144 schistos et -es cognationem habent. -es invenitur in metallis, ustus minii colorem imitatur ... adulteratum -en discernunt venae rubentes et friabilis natura. 36, 146 Sotacus ... quinque genera -arum tradit praeter magnetem. 36, 148 schiston et alterius generis *esse* quam -en. DIOSC. 5, 152 (*gr. 5, 126*) de lapide -em. ISID. orig. 16, 4, 16 -es appellatus eo quod resolutus in colorem veniat sanguinis (*cf. l. 11*); est autem admodum lividus; est et ferrugineus (*inde* GLOSS. ᴸ I Ansil. AE 115 EM 20). **b** *in usu*: *in arte medica*: CELS. 5, 5, 2 purgant ... squama aeris, lapis -es (*cf.* 5, 7). PLIN. nat. 36, 144 oculis cruore suffusis mire convenit (*cf.* 29, 124 admixtis schisto et -e lapidibus. 36, 129. 146 DAMIG. lapid. 9 DIOSC. 5, 152). 36, 158 -en iis medicamentis prodesse ... quae ex croco componuntur. THEOD. PRISC. gyn. 29 encolpismis imminere ... ex ... lapide -e. *in praeceptis*: CELS. 6, 6, 21 lapidis -is loti. 6, 6, 26 quod *medicamentum* lapidem -em (*V*, -en *cett.*) habet. 6, 6, 30 SCRIB. LARG. 26. PLIN. nat. 6, 148 omnes ... -as tritos in oleo. MARCELL. med. 8, 14 lapidis -is (8, 117. 195. 215). 8, 16 -is (204. 209. 210. 211). 8, 197 -idos. *in mulomedicina*: VEG. mulom. 1, 20, 2. 3, 12, 3. *in astrologia*: IVL. VAL. 1, 3 *in horologio* Martem dici sub -e. DAMIG. lapid. praef. p. 162, 8 -es *Arietis sideris potens est.* *aestimatur et adhibetur tamquam gemma*: PLIN. nat. 37, 169 -is (*L*, -es *cett.*) in Aethiopia quidem principalis est, sed et in Arabia et in Africa invenitur, sanguineo colore non omittendis promissis ad coarguendas magorum insidias (ISID. orig. 16, 8, 5). SOL. 30, 34 ex ipso solo *Aethiopiae* sumimus -em rubore sanguineo ac propterea -em vocatum (*potest etiam ad 1 pertinere*).

2 *de genere quodam basiliscorum*: PS. APVL. herb. 130 l. 10 H.-S. tertius *basiliscus* ..., qui est -es et crisocefalus, quod viderit vel percusserit, defluescit. **(h)aematopūs** *v.* himantopus.

(h)aemobolium, -ī *n.* *cf. αἱμοβόλιον CIG 8558 (scriptum -μωβ- 'in mensura formam cochlearis repraesentante'). i. q. genus sacrificii* (*cf. Habel, RE I 594. Ruggiero, Diz. ep. I 295*): CIL IX 3015 criobolium et -um movit de suo Petronius.

(ha)emopotus, -um, *cf. gr. αἱμοπότης, αἱματοπότης.* THEOD. PRISC. eup. faen. 79 -i (*b Gel.*, -li *B*, -piti *r*) emplastri expono maximum et probatissimum remedium *herniis* (*Rose de significatione dubitans provocat ad Galen. 13, 401; fort. agitur de remedio, quod cruorem in herniis similibusque morbis resorbeat*).

haemoptois (*i.* haemoptyis, **αἱμοπτυΐς. cf.* haemoptyicus) emissio sanguinis per ora, unde et nomen accepit ISID. orig. 4, 7, 16.

haemoptyicus, (-a, -um), *αἱμοπτυϊκός*. *praeter* CAEL. AVR. *ubique scribitur* (a)emoptoicus (*depravatur in* emptoicus, emotoicus *sim.*). *de notione*: MARCELL. med. 7, 20 empyicis ... vel -is, id est qui sanguinem de visceribus per os eiectant. 16, 94 CAEL. AVR. chron. 2, 12, 145. CASS. FEL. 39 p. 85, 17 -os Latini sanguinem spuentes appellant. GLOSS. III 597, 37 anateasticon(?) -us. 600, 18 qui sanguinem reiciunt. GLOSS. medic. ed. Heiberg p. 28, 12. 14.

masc. subst.: MARCELL. med. 16, 73 laboranti ieiuno -o dabis. 16, 81 bibitur utiliter ab empyicis vel -is (*cf.* 16, 84). 16, 94 trochiscus ... praestantissimus ad -os (CAEL. AVR. chron. 3, 2, 35). DIOSC. 1, 15 -is prodest (*gr. 1, 17, 2 πρὸς αἵματος ἀναγωγάς. cf.* 1, 75. 4, 13). 2, 38 (*gr. 2, 59*) -is et disintericis (*cf.* 5, 1 ORIBAS. eup. 2, 1 A 21). 3, 85 -is et quiliacis (5, 160 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 35 ORIBAS. eup. 2, 1 R 2). CAEL. AVR. chron. 2, 13, 188 Asclepiades ... gestationem in -is prohibet. acut. exc. prooem. p. 480. CASS. FEL. 39 tit. ad -os. ORIBAS. syn. 1, 29 -is et vomicam stomaci causa patientibus.

(ha)emorr(h)agia, -ae *f.*, *αἱμορραγία*. *saepe scribitur* (ha)emor(r)ogia *sim.* [*'fortasse* emorrogia *scriptum pro* (ha)emuria (*i.* **αἱμουρία*) *in* GLOSS. medic. ed. Heiberg p. 17, 7. 28, 19.' *Niedermann in plagulis. cf. p. 2492, 4*]. *acc.* -an *v. l. 79. p. 2492, 1.* *de notione* (*cf. l. 82. p. 2492, 2*): CAEL. AVR. acut. exc. prooem. p. 482 -a: sanguinis subita profusio vel de naribus vel ad partem, qua feces ventris emittimus *eqs.* CASS. FEL. 82 p. 193, 8 matricis -a⟨m⟩ latino sermone sanguinis fluxum vel profluvium dicimus. NOT. Tir. 111, 72 -a (-dia *codd.*) *inter* strangoria *et* cholera.

PLIN. nat. 22, 28 stoebe ... medetur ... -ae quoque et dysinteriae infusa. 23, 132 folia eius *herbae* tritae inlita -an sistunt. 23, 162 *folia myrti* siccantur in farinam, quae inspergitur ulceribus aut -ae. FIRM. math. 7, 23, 11 Saturnus ..., Mars ... in VII. ab horoscopo loco constituti -as (*Skutsch*, emorrati(c)as *codd.*) id est sanguinis eruptiones efficient. THEOD. PRISC. log. 64 cum de oculis -a emerserit (*cf.* 65 de pulmonibus). gyn. 27. 28 -ae (emorroidae *pars codd.*) matricis. CASS. FEL. 82 tit. ad -an matricis. *in mulomedicina*: CHIRON 142 oportet ... attendere, ne supra modum sanguis profluat, quod emorigia appellatur. si emorigia fuerit, uti medicamento ischaemo.

haemor(rh)oiae manatio sanguinis de vena cum acutissimo fluxu sanguinis GLOSS. III 600, 17. *gr. αἱμόρροια.*

(ha)emorr(h)oicus, -a, -um, *αἱμορροϊκός*. FIRM. math. 3, 13, 4 alios -a (-ae *Ziegler*) valitudinis assiduitate debilitat. *masc. subst. de eo, qui haemorrhoidis laborat*: FIRM. math. 3, 2, 14 facit ... -os aut nervorum dolore contractos (3, 2, 15. 4, 11, 7. 7, 20, 11).

1. *(h)(a)emorr(h)ois, -idis *f.*, *αἱμορροΐς*. *saepe scribitur* (a)emor(r)ois *et* hem-; *interdum* emorruis *et* emorroys. *de formis: sing.*: *gen.* -is: CAEL. AVR. chron. 3, 6, 81. *abl.* -e: CHIRON 103. *acc.* -a: PLIN. nat. 24, 140 (-am *cod. V*, -as *edd. vett.*). MARCELL. med. 31, 33 (*an voc.? v. l. 46*). *plur.*: *nom.* -es: SCRIB. LARG. 227 PLIN. nat. 33, 85 *al.* -ae: THEOD. PRISC. eup. faen. 81 (*in parte codd.*; -es *cett.*). ISID. orig. 4, 7, 39. *gen.* -um: PLIN. nat. 24, 145. 27, 19. 34, 126 MARCELL. med. 31, 30. 31. -arum: THEOD. PRISC. log. 49 CAEL. AVR. chron. 1, 5, 147. 2, 9, 119. 3, 6, 84. 3, 8, 97. 5, 1, 2. *dat.* (*abl.*) -bus: SCRIB. LARG. 227 (*inde* MARCELL. med. 31, 6). -is: PLIN. nat. 23, 137 SER. SAMM. 1102 tit. (-bus *l. v.*). SORAN. p. 108, 3 MARCELL. med. 31, 14 CAEL. AVR. chron. 2, 11, 129. *acc.* -as *ubique post* CELS. 6, 18, 9ᴬ SCRIB. LARG. 227. 230. -es: MARCELL. med. 31, 6. [*falso legitur*: SCRIB. LARG. 227 (*del. Helmreich coll.* MARCELL. med. 31, 6). *dub.*: ALEX. TRALL. 1, 122 emorroydes aurium (*2 p. 99 P. αἱμοῤῥαγίας. cf. p. 2491, 84*).]

t. t. medicorum i. q. genus venarum sanguinis profluvio patentium vel tumentium (latiore sensu etiam de sanguine inde profuso): *definitur et describitur*: CELS. 2, 1, 21 sanguinis per quaedam velut ora venarum — *αἱμοῤῥοΐδας* Graeci appellant — profusio. 6, 18, 9ᴬ. AMM. 30, 6, 5 meatus aliqui, quos -as (quas heroidas *V*) nunc appellamus. PS. HIPPOCR. epist. 5 sanguinis per interiores meatus id est per -as fluor multus emanat. SORAN. p. 109, 1 differunt ... a se -es natura quod quaedam sunt simplices et humanae ... aliae vero sunt durissimae *eqs.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 71 solent ... etiam in vesica -es generari. 5, 4, 72 inflatae ac tumentes -es difficultatem vel abstinentiam faciunt mictus. ISID. orig. 4, 7, 39 haec (*sc. ragadiae*) et -ae a sanguinis fluore dictae (*cf.* GLOSS. III 600, 47). GLOSS. III 599, 23 condolamatas: -as. 600, 4 -as eruptio sanguinis circa anum, similiter circa mulierum causas evenire solet. *remedia*: SCRIB. LARG. 227 -as sic curare oportet. *ibid.* hoc medicamentum ... cadere cogit -as ... -bus imprimuntur. 230 -as productas medicamento ... tollit. PLIN. nat. 20, 42 -as pellere (*edd. vett.*, appellere *codd.*, aperire *Mayh.*). 23, 137 *ricini* sanguinem sistunt adalligati, sive ex vulnere fluat ... sive -is (*cf.* MARCELL. med. 31, 15). 24, 99 *al.* SORAN. p. 108, 5 -es raro ... in muliebribus inveniuntur. p. 109, 18 MARCELL. med. 20, 93. 31 tit. ad -as remedia physica. 31, 33 tollo te hinc totam -a. *al.* PS. APVL. herb. 88 l. 5 H.-S. ad -as restringendas. PLAC. med. rec. α 4, 13 cave, ne -as habeat. THEOD. PRISC. eup. faen. 81 erumpunt -es. 84 log. 49 -arum ... digestiones. DIOSC. 1, 61 -as veteres aperit. 2, 137 *al.* CAEL. AVR. chron. 3, 6, 82 -as ... auferre. 3, 8, 97 -arum repentina atque incondita curatione. *al.* ORIBAS. eup. 2, 1 A 27 -as reprimit. syn. 2 add. p. 847 ad -as thoracis (*cf. ibid.* ad sanguinem ex thorace proicientibus). *in mulomedicina*: CHIRON 103 emendabis periculum in -e. 104 ne umquam suffundat propter -as sanguinis.

2. (ha)emorr(h)ois, -idis *f.*, *αἱμορροΐς*. COMMENT. Lucan. 9, 708 -is sanguine fluens (*cf.* ANNOT. *ibid.* dicta ... -is, quod sanguinis profluvio, quos percussit, occidat). ISID. orig. 12, 4, 15 -is aspis nuncupatus, quod sanguinem sudet, qui ab eo morsus fuerit. *acc. sing.* -a: PLIN. nat. 23, 15 (-am *cod. V*). *acc. plur.* -as: PLIN. nat. 20, 50. 23, 43. 29, 42. *breviatur syllaba prima* ĕ-: VEN. FORT. carm. 8, 3, 195 (*v. l. 75*).

i. q. genus serpentium (POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 33 *inter* seps *et* prester [*scribitur*: et morrois]. GLOSS.ᴸ III Abol. HE 6 genus serpentis): CELS. 5, 27, 7 si cerastes aut dipsas aut -is percussit. LVCAN. 9, 709 squamiferos ingens -is explicat orbes. 9, 806 impressit dentes -is aspera Tullo. PLIN. nat. 20, 50 *alium* ictibus medetur ... privatim contra -as. 20, 210 sagittarum venena et serpentium -um et presterum restingui *porcillacā*. 23, 15 ex his (*sc. uvis theriacis*) passum privatim e serpentibus contra -a potens. 23, 29 *mustum* adversatur ... serpentibus maxime -i (*cf.* 24, 117). 23, 43 merum ... remedio est ... contra -as. 29, 42 *luteum ovi* contra -as morsui (*Mayh.*, -as [-um *edd. vett.*] morsum *codd.*) inlinitur. SOL. 27, 32 -is morsu sanguinem elicit et dissolutis venarum commerciis quidquid animae est evocat per cruorem (*cf.* ISID. orig. 12, 4, 15). VEN. FORT. carm. 8, 3, 195 basiliscus, -is, aspis faucibus horrificis sibila torsit.

? **haemorrhoissa** *v. l. 78.*

(ha)emorr(h)oūsa, -ae *f.*, *αἱμορροοῦσα*. *scribitur* (a)emor(r)ousa, -r(e)usa *sim.*; *legitur* haemorrhoissa (*errore, ut vid., edd.*): AMBR. epist. 67, 9 AVG. serm. 77, 6. GLOSS. V 117, 6 emuruse(m) (*v. Hessels, gloss. Leid. s. v.*): fluxus sanguinis. *i. q. fluxu sanguinis laborans*: AMBR. epist. 67, 9 hic est ignis, qui siccavit -ae ... sanguinem profluentem. in psalm. 45, 24 Christum nisi fides perfecta non tangit, sicut -a plena eum tetigit fide. in Luc. 6, 60 suscitaturus mortuam ... -am ante curavit. HIER. in Is. 52, 9 sq. p. 609 V.

[Rubenbauer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

virtus, quae sanavit -am. 65, 20 p. 791 -am aegrotare coepisse, quando nata est filia archisynagogi. in Matth. 9, 27 de -a (morbosa *l. v.*) muliere. 20, 20/21 in -a. tract. in psalm. I p. 177, 9. 11. AVG. serm. 77, 6 (*lemma*) filia archisynagogi et -a. VEREC. in cant. 4, 15. 16 Iesum -am sanantem. VEN. FORT. vita Leob. 20, 68 miraculum ..., quod in muliere (*cf. l. 3*) -a a domino constat patratum.

haemōsis, *v.* chemosis *vol. III 1006, 54.*

(ha)emostasis, *f.*, αἱμόστασις. *nomen herbae profluvium sanguinis restringentis*: PS. APVL. herb. interp. 127 l. 7 H.-S. (*de herba symphyto*) Democritus -is (*Ps. Diosc. Vind. 4, 9 p. 175, 12* αἱμόστασις).

? (ha)emūria, -ae *f.*, *αἱμουρία *v. p. 2491, 70.* *Rubenbauer.*

***haereo,** -sī, -sūrus, -ēre. [*cf. c. lituan.* gaištù, gaĩšti *'cessare, cunctari'. J. B. H.*] *de prosodia: prima syllaba corripitur*: CYPR. GALL. exod. 719. 830. 833 iud. 368. 456 (*producitur* Ios. 508). *scribitur*: her-: VARRO ling. 7, 54. 9, 16 SEN. epist. 102, 26 FRONTO p. 32, 8 N. 64, 17 CLEM. ad Cor. 15. 19, 2. 31, 1. 46, 1. 4 AMM. 15, 5, 10. 16, 8, 6. 31, 7, 12 CYPR. GALL. exod. 833 ITALA Matth. 19, 5 (cod. a) IORD. Rom. 206 CARM. epigr. 454, 10. 760, 5. 1858 CIL XI 4977 *al.* er-: CARM. epigr. 490, 5. *de formis*: -ssit: VERG. Aen. 11, 864 *P.* DIOM. gramm. I 367, 6 invenimus perfectum tempus -sus (*non legi, sed cf.* adhaesus *vol. I 634, 1,* cohaesus *vol. III 1536, 25*). -surus: *p. 2494, 10. 15. 33. 2496, 2 al.* -eatur: *p. 2495, 44.* -endum est: *p. 2497, 6.* *de usu temporum: perf. pro aor. ingress. saepe, e. g.* PLAVT. *infra l. 46.* CIC. *p. 2495, 30.* VERG. *infra l. 57 et p. 2497, 57.* LIV. *p. 2494, 67. passim. raro de tempore longiore, ut* SEN. *infra l. 64.* *perf. praes.*: CIC. Arat. 46 inter ... genus et caput Alitis -sit (ἐστήρικται). Att. 9, 10, 3 mihi ... -serunt illa *sc. in memoria* (9, 10, 4 hoc mihi plane -sit. SALL. *v. p. 2494, 20*). QVINT. inst. *infra l. 77.* decl. 298 p. 178, 7 -serunt tibi vitia. FRONTO *v. p. 2494, 72.* *praes. incoh. (?)*: TER. Ad. 403 metui, ne -ret hic *i. haeresceret.* OV. *v. p. 2496, 26.* LIV. *p. 2496, 32. 2497, 77.* SEN. *p. 2497, 63.* PLIN. nat. *p. 2497, 79.* IVVENC. *p. 2496, 12.* CARM. de resurr. 156 -ent membra comis, nectuntur ossa medullis. *de notione*: GLOSS. ἤνωμαι, κολλῶμαι, πήγνυμαι. fixum est. GLOSS.[L] III Abstr. HE 16 -et stupet. II Abav. HE 9 cohaeret. [*de siglo q. e.* het *pro* haeret (*i. cohaeret*) *cf. De Bruyne, Palaeogr. Lat. 5, 48. 6, 67. Lindsay.*] NOT. Tir. 51, 11. 14. *legitur inde ab* ENN. *infra l. 73. tantam haec vox usus varietatem habet, ut admodum pauci loci potuerint omitti.* [*ex coni.*: SEN. epist. 101, 2. *locis corruptis*: POMPON. Atell. 91 AFRAN. com. 12 CIC. or. frg. A VII 17 = 16 M. *in mss. pro* -ere *est* arere: MANIL. 3, 466. errare: SEN. suas. 5, 1. habere: APVL. met. 6, 8. *contra* -ere *pro* arere: CELS. 1 prooem. 49 *VJ. pro* errare: MANIL. 2, 71. *pro* ferre: DON. Ter. Andr. 482.]

I *i. q.* ***inhaerere***: **A** *inhaerendo alq. re arte coniunctum esse*: **1** *generatim*: **a** *proprie*: PLAVT. Rud. 984 quidquid -sit *sc. in reti atque hamo* (PROP. 2, 34^{b}, 48 in laqueis [PROC. dig. 41, 1, 55$^{in.}$ eo. *infra*: in eo]. *cf. metaph.*: CIC. Mil. 56 -sit in ... poenis). LVCIL. 1187 mucro in pectore ([CIC. Vatin. 13 har. resp. 47 VERG. Aen. 11, 864. OV. Pont. 4, 7, 37 in casside]. VERG. Aen. 7, 533 sub gutture vulnus [SIL. 4, 171 telum]. 4, 73 lateri [10, 383 ossibus. OV. trist. 1, 1, 44 iugulo. LVCAN. 6, 197 vitalibus ictus. SIL. 10, 400 loricae]. OV. met. 6, 236 summa ... cervice [6, 290 viscere. 12, 95 clipei curvamine. SIL. 15, 520 porta]. LIV. 27, 14, 9 -sere omnia tela. CELS. 7, 5, 1^{A} tela ... quae inlata corporibus intus -serunt. LVCAN. 6, 210 -entis. SIL. 7, 615 humi. *cf. metaph.*: CIC. de orat. 2, 219 facete dictum emissum). VARRO rust. 1, 50, 2 terrā *v. p. 2497, 12.* VERG. georg. 2, 422 cum semel -serunt arvis *oleae sc. radicibus* (SEN. nat. 3, 27, 7 silvas male -entes. PLIN. nat. 19, 161 in summa tellure vix [21, 61 ceteris *radicibus* in s. t. leviter]. 27, 99 ego volsam, non -entem vidi. LVCAN. 1, 138 validis radicibus). OV. met. 15, 560 collibus ... hastam. NVX 149 nidos foliis. LIV. 23, 19, 11 *dolia* inter ... salicta. CELS. 8, 1, 9 *dentes* maxillae. SEN. dial. 6, 11, 3 *spiritus* male (*in corpore*). benef. 2, 1, 1 beneficium, quod diu inter manus dantis -sit. PLIN. nat. 37, 105 in saxo *gemmae.* QVINT. inst. 8 prooem. 15 *gladius* intra vaginam. *de* IVV. 3, 248 *v. p. 2499, 78.* CE 760, 5 corpus, cui vita -bat. 1057, 3 *illi* his tumulis.

significantius dictum fere i. q. firmiter insidere (*cf. p. 2496, 81. 2497, 49*): VERG. Aen. 4, 445 *quercus* -et scopulis *sc. ventis quassantibus* (*cf. supra l. 57*). VITR. 7, 1, 7 calx quae erit -ens in canalibus 8, 6, 8 *tubulus* in cavo saxi ... -eat. SEN. nat. 7, 22, 1 ut ignis certus in corpore vago sedeat et tam pertinaciter -eat. 7, 22, 2 si alimento suo -ret.

b *translate* (*v. etiam l. 47. 55*): **α** *generatim*: ENN. scaen. 305 tanta vis sceleris in corpore -et. PLAVT. Stich. 170 *fames* utero (OV. epist. 20, 13 languor. SER. SAMM. 448 penitus -ens iniuria lumbis. 703 articulos tabes ... per omnes). VARRO ling. 9, 16 quae (*verba*) leviter -ent *sc. in consuetudine* (QVINT. inst. 1, 1, 13 *sermoni* Graecae figurae adsidua consuetudine -serunt). CIC. Verr. II 5, 23 in his iniquitatibus unum -sisse Apollonium, ceteros ... pecunia se liberasse (TERT. resurr. 31$^{in.}$ conflictatione. *v. adn. crit.*). Cluent. 86 in tabulis publicis. Tusc. 3, 70 in media stultitia (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 205 in ceteris -es vitiis ac tenēris). de orat. 2, 163 quae sunt foris neque -ent (inh. *Jv*) in rei natura. top. 8 alii *loci* in eo ipso, de quo agitur, -ent, alii *eqs.* LVCR. 4, 1113 *v. p. 2497, 25.* VLP. dig. 5, 3, 13, 1 omnibus ... titulis hic 'pro possessore' -et et quasi iniunctus est. PANEG. 8 (5), 11, 5 in nullis reliquis (*i. in aere alieno*). EVSTATH. Bas. hex. 3, 6$^{in.}$ vim fervoris cunctis potenter -ere (ἐνδυναστεύουσαν). *inusitate dictum* (*cf. II A 2*): OV. fast. 1, 61 haec mihi dicta semel, totis -entia fastis, ... erunt. TRYPH. dig. 27, 1, 45, 1 reversus continuo -et tutelis ante susceptis (ἐμπήγνυνται *Bas.*).

β *speciatim*: RHET. Her. 3, 22, 37 in memoria (CIC. ac. 2, 2. *cf.* CYPR. epist. 59, 9 memoriae et disciplinae tuae). 3, 18, 31 ut perpetuo nobis -ere possint (CIC. Att. 9, 10, 3. 4 plane. OV. trist. 3, 4, 36 -suraque mihi tempus in omne fide. SEN. benef. 2, 24, 1 memoria [*cf. l. 25. 31*] nobis meritorum. epist. 81, 23 cui beneficia excidunt, -ent iniuriae. 100, 11 STAT. Theb. 11, 657. TRAIAN. Plin. epist. 10, 20, 2 *seq. acc. c. inf.* 10, 95 quam parce haec beneficia tribuam. IVVENC. 1, 405). SEN. benef. 3, 5, 1 quaedam res semel perceptae -ent (epist. 101, 6 non diutius quam dum miramur -sura. 123, 9 adulatorum ... sermo diutius -et quam auditur. LVCAN. 8, 417 SIL. 6, 406. QVINT. inst. 1, 1, 5 magis pertinaciter. 10, 2, 26. 11, 2, 34 et quae magis et quae maxime -ent [11, 2, 35 maxime. 12, 10, 48 magis]). CIC. Deiot. 32 -ere in animis hominum sollicitudinem sempiternam ([rep. 3, 26 improbis semper aliqui scrupus. LIV. 45, 43, 1]. SALL. Iug. 28, 1 cui Romae omnia vēnire in animo -serat [GELL. 13, 28, 2 esse -ereque]). Phil. 2, 64 infixus animo -et dolor ([*cf.* VERG. Aen. 4, 4 infixi pectore vultus]. OV. fast. 2, 498 animis ... illa fides. TAC. hist. 1, 47 probra. PLIN. epist. 1, 5, 11 meo penitus. paneg. 75, 6 gaudium). CIC. Catil. 4, 22 memoria tantorum periculorum ... in hoc populo ... *et* omnium gentium sermonibus ac mentibus semper -bit (Tusc. 1, 27 in eorum m. *seq. acc. c. inf.* HOR. epist. 2, 1, 53 Naevius ... m. OV. met. 14, 204 menti ... imago). Phil. 1, 36 in medullis populi R. ac visceribus (Att. 6, 1, 8 ἐγκελεύσματα illa tua ... mihi in v. [LVCAN. 9, 71 imago v.]. epist. 15, 16, 2 qui mihi -es in m.). 13, 5 in oculis ([LIV. 45, 43, 1 in animis *et* paene in o. memoria ... triumphi. SIL. 12, 518 Roma auribus -et, Roma oculis *Poenorum*]. OV. Pont. 1, 9, 8 ante meos oculos ... imago [trist. 3, 8, 35]. VAL. FL. 1, 333 -suraque verba auribus). OV. met. 10, 204 memorique -bis in ore. 12, 184 pectore res nostro (trist. 3, 4, 63 pectoribus nostris -etis). CVRT. 8, 3, 6 penitus -ens amor. CYPR. eleem. 26$^{in.}$ haec -eant firmiter sensibus nostris (epist. 58, 11 cordibus. 74, 9 s. et c. CONSVLT. Zacch. 1, 20$^{in.}$ -ere naturaliter humanis s. legem, et inesse omnibus intellectum).

B *inhaerendo impeditum esse* (*cf. IV*): PLAVT. Persa 535 tali ut in luto (*cf. p. 2512, 4*) -eam ([HIER. c. Ioh. 22$^{in.}$ *dubius.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 18, 35 in eodem l. -endo. ENNOD. opusc. 1, 29 nullius inscii mersa caeno -sere vestigia. *huc pertinere videtur sermo abs.*: PLAVT. Men. 846 -o. Merc. 740. 723 -es. TER. Phorm. 963 nisi mihi prospicio, -o. CIC. Pis. 74 -rem ... nisi tu me expedisses. Phil. 2, 35. 13, 25. POMP. Cic. Att. 8, 12^{C}, 1. 2 ne implicatus -eam. *cf.* ITALA psalm. 68, 15 [Hil. in psalm. 68, 13] eripe me de luto, uti non -eam [ἐμπαγῶ, VVLG. infigar]]. PLIN. nat. 8, 158 in caeno *equus.* TAC. ann. 1, 65, 4 -sere caeno fossisque. *cf.* HOR. sat. 2, 7, 26 caeno *sc. malorum morum*). VAL. MAX. 7, 3 ext. 5 in maxima ... et pecuniae et defensionis penuria. TAC. ann. 4, 19, 4 repetundarum criminibus. APVL. met. 10, 3$^{in.}$ in quodam vado dubitationis. TERT. adv. Marc. 1, 7$^{extr.}$ -sisti in medio Ponti tui aestu. ARNOB. nat. 4, 25$^{in.}$ *Martem* -sisse in laqueis involutum (PS. AVG. quaest. test. II nov. 50, 2 -et in laqueum. *cf.* AMM. 14, 9, 2 in peiores -serat plagas. GELL. 16, 2, 5 in captione [8]). APVL. met. 6, 8 inter Orci cancros. LACT. inst. 2, 8, 54 in hanc foveam ... decidit ...; hic ego illum teneo -entem, teneo defixum.

II *i. q.* ***adhaerere***: **A** *sensu latiore*: *de coniunctione*: **1** *non perpetua*: **a** *generatim*: **α** *proprie*: (I) *-ent fere res* (*ad id idoneae; homo l. 73*): TER. Ad. 171 *ne* pugnus continuo in mālā -eat. VARRO ling. 7, 54 quod in *lana* -et (CATVLL. 64, 316 lanea ... morsa labellis. VITR. 7, 2, 2 circa id ferramentum uti glutinum *calx.* 7, 3, 6 ad rutrum *materies.* SEN. nat. 3, 20, 3 aqua ... -et et adfigitur. PLIN. nat. 28, 124 *lac* in ungue. CHIRON 385 stercus in ungulis [VEG. mulom. 2, 53, 2]). LIV. 1, 37, 1 accensa ligna ... inpacta sublicis cum -rent (STAT. Theb. 10, 529 ad fastigia ... faces). 26, 23, 4 *statua* fulmine icta ad *statuas alias* -sit neque inde procidit. 30, 10, 17 cum rostrata onerariam -entem unco traheret. MANIL. 5, 557 effusi scapulis -sere capilli (QVINT. inst. 11, 3, 144 si -eat *sinus togae.* PLIN. epist. 4, 11, 9 stola). LVCAN. 6, 567 sicco ... gutture *lingua.* PETRON. 99, 3 incultis ... regionibus diutius nives. SIL. 4, 389 *abscisa* manus -sit ... armis. FRONTO p. 64, 17 N. si *macula* ... magis -serit. EPIT. Alex. 26 veste (*gelu*) concreta ad terram -bat. (II) *-ent homines (bestiae) sponte non discedentes*: CATVLL. 21, 6 -ens ad latus (*cf. p. 2496, 14*) omnia experiris. CIC. rep. 2, 7 qui incolunt *maritimas* urbes, non -ent in suis sedibus. VERG. Aen. 5, 852 clavomque (*navis*) adfixus et -ens nusquam amittebat (6, 350 *gubernaculo* datus -bam custos. MANIL. 5, 41 clavoque immobilis -ens). HOR. sat. 2, 3, 261 amator ... foribus (STAT. silv. 1, 4, 118 PS. QVINT. decl. 14, 3). OV. hal. 32 scopulis ... polypus (COLVM. 6, 18, 2 *hirudo*). OCTAVIA 325 lacerae puppis tabulis (LVCAN. 3, 688 HIER. epist. 79, 10, 2). CVRT. 9, 4, 31 -bat magis quam stabat in margine (*muri*). VAL. FL. 7, 588 *Iason in tauro.* AMM. 19, 3, 1 sepulchris. CIC. Deiot. 28 quod -ere in *equo* senex posset (HOR. carm. 3, 24, 55 equo. OV. met. 4, 27 asello). OV.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

met. 3, 628 excussum misisset in aequora, si non -sissem ... in fune retentus. LIV. 21, 35, 12 *in via lubrica* -ere adfixi vestigio suo *non poterant.* *accedit significatio imminendi, insequendi*: CIC. Phil. 13, 5 hi in oculis -bunt et, cum licebit, in faucibus. VERG. Aen. 12, 754 (*cervum insequens*) canis -et hians. LIV. 1, 14, 11 in tergo Romanus (CVRT. 3, 8, 16 TAC. hist. 4, 19 tergis. CYPR. GALL. iud. 368 fugientibus. AMM. 24, 6, 12 eius ... occipitiis. 31, 7, 12 -ente iam morte cervicibus [31, 15, 1]). (III) *alia*: HOR. carm. 1, 17, 27 *corona* crinibus ([*cf.* sat. 1, 10, 49 capiti]. 1, 3, 32 male laxus in pede calceus. MANIL. 5, 117 fistula collo. LVCAN. 2, 363 umeris ... suppara. PETRON. 124, 261 laevae ... umbo). VERG. Aen. 2, 442 parietibus scalae. 1, 476 *occisus* curru ... resupinus *fere i. q. pendet* (LVCAN. 4, 648 *Antaeus* intra *Herculis* pectora. CLAVD. 17, 322. *cf.* LVCIL. 535 *infra l. 71*). 11, 572 aquila ... unguibus -sit (OV. met. 3, 233 *canis* in armo. 6, 530 *columba unguibus aquilae.* MART. 1, 6, 2 *Ganymedes.* DRAC. laud. dei 1, 261 unguibus ad ramos). 9, 537 *flamma* postibus -sit adesis (LIV. 30, 5, 7. CVRT. 4, 10, 12 in summo). 10, 727 *leo cervi* visceribus super incumbens (11, 150 Pallanta procubuit super atque -et. VAL. FL. 3, 331). CVLEX 51 *capellae* scrupea ... ad cava. SEN. Thy. 765 veribus -ent viscera (SIL. 6, 8 caesi ... hastis. PLIN. nat. 32, 13 in hamo). COLVM. 3, 17, 3 novello sarmento pars aliqua veteris. LVCAN. 5, 514 rupibus ... fune carina. 9, 650 volucres ... in scopulis -sere *fere i. q. consedere* (PS. QVINT. decl. 13, 6$^{in.}$ *apis* exanimis, sicut -serat, pendet). SIL. 6, 278 *serpens occisus* -et humi (*fere i. q. iacet*). 13, 693 membra ... cremaverunt in morte -entibus armis. 15, 585 rursus ... -surum portis Poenum (CLAVD. DON. Aen. 11, 300 p. 458, 7 'adsidet' ... -et ... moenibus nostris. PAVL. PELL. 388). 17, 168 terrae ... ulnis amplexus. STAT. Theb. 5, 504 prensa manus -et in herba. VVLG. Dan. 10, 9 vultus ... terrae. *β in imagine*: CIC. Cael. 75 fama adulescentis paululum -sit ad metas (STAT. silv. 4, 7, 24 primis ... metis -et *Achilleis.* *cf.* VERG. Aen. 5, 204 saxis in procurrentibus -sit *navis*). *γ translate*: CIC. fin. 2, 106 (*de Epicureo*:) tu totus -es in corpore. de orat. 2, 292 ut boni quod habeat (*causa*), ... ibi commorer, ibi habitem, ibi -eam, a malo ... recedam (orat. 49 in bonis -bit et habitabit suis). 3, 31 in causa semper Cotta. Att. 13, 39, 2 valde ... in scribendo -o (13, 40, 2 in libris). LIV. 38, 49, 9 in hoc casu. SEN. contr. 7 praef. 5 exilis esse volt nudisque rebus -ere. SEN. benef. 1, 5, 2 in quibus cupiditas nostra -et. 7, 19, 6 qui umquam -sit sapientiae. VLP. dig. 36, 1, 13 pr. ne condicio deficiat et -eat actionibus. AMBR. in psalm. 36, 53, 1 sermonibus Pauli intentus. HIER. epist. 57, 5, 5 -ent in verbis *sc. ex Graeco vertentes* (in Is. 14, 2 litterae). adv. Rufin. 2, 5 pompa ... verborum -ere nos non sinis quaestioni. AVG. anim. 1, 8, 8 peccato (*infra*: in p. remansit. 1, 11, 13$^{extr.}$ peccatis). CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 98, 12 si ... in his -eatur ac remaneatur.

b *speciatim*: *α de amplexu*: LVCR. 6, 1016 caecisque in *magnete* compagibus -sit ferrum (PLIN. nat. 36, 127 *magnete* tenetur amplexuque -et). VERG. Aen. 3, 608 genua amplexus ... -bat (2, 674. 8, 559. VAL. FL. 2, 638 dextramque amplexus et -ens). OV. epist. 5, 70 gremio ([met. 7, 66 in Iasonis]. met. 1, 485 in ... patris ... cervice lacertis. 14, 306 collo [fast. 5, 614]. VAL. FL. 1, 762 in pectore [TAC. ann. 14, 4 oculis et pectori *matris* (*cf.* VERG. Aen. 1, 718 *infra l. 61*)]. 8, 203 genibus. PLIN. epist. 9, 21, 1 pedibus [HIER. epist. 59, 4, 2 vestigiis]). met. 11, 244 arbor *erat Thetis*: -bat in arbore Peleus (VAL. FL. 7, 122 parentibus. STAT. Theb. 4, 26 viris ... ituris ... amica manus. HIER. epist. 14, 3, 2 tibi ... lacertis). 7, 143 amplexibus ([VAL. FL. 1, 316 SIL. 13, 297]. **LIV. 23, 9, 9 complectitur atque oscul- -ens. SEN. contr. 9, 5, 2** complexibus. OCTAVIA 744 amplexu). Pont. 1, 9, 9 in amplexu (SEN. contr. 1, 2, 12 in complexu). *cf.* VAL. FL. 3, (*314* super ora viri fusa) 331 -entem. *β de aviditate videndi et audiendi*: VERG. Aen. 1, 495 obtutuque -et defixus in uno (SEN. dial. 5, 4, 1 oculis ... in uno obtutu defixis et -entibus). 1, 718 oculis et pectore toto (PROP. 1, 3, 19 intentis -bam fixus ocellis. VAL. FL. 6, 658 oculis ... ardentibus. STAT. Theb. 5, 724 inmoto ... visu. TAC. ann. 14, 4 *v. l. 50*). OV. met. 10, 359 in vultibus (LVCAN. 4, 331 voltus in nubibus. 7, 789 arvis *oculi*). MANIL. 2, 468 auribus. PETRON. 89 in illa ... tabula. LAVS Pis. 188 in haec spectacula. VAL. FL. 2, 353 adloquio *Iasonis.* 3, 641 ad ora ducis. 5, 376 in una defixus. SIL. 3, 155 intenti vultus.

2 *de coniunctione perpetua* (*cf. p. 2494, 4 et V*): **a** *generatim*: LVCIL. 161 *caput* verticulis adfixum in posteriore parte (CIC. nat. deor. 2, 135 ad radices *linguae* ... stomachus. GRATT. 386 nodis qua lingua tenacibus -et). 535 aries ... quantis testibus! vix uno filo hosce -ere putares. VARRO rust. 1, 31, 5 vicia ... ad scapum lupini (PAVL. FEST. GLOSS.^{L} IV p. 221 [p. 100 M.] hedera). 1, 59, 3 *māla* in sua virga (OV. met. 1, 105 in duris ... mora rubetis. 3, 370 frondes ... iam ... male -entes [10, 738 *flos*]. fast. 2, 263 in arbore ficus. 5, 255 florem [PLIN. nat. 16, 96 *bacae* biennio. 15, 12 ultra suum tempus. 17, 241]. GRATT. 400 ad ramos ... poma). CIC. Arat. 16 *Piscium caudae* una ... in stella. OV. met. 6, 143 *Arachnes* in latere ... digiti. trist. 2, 200 vixque -et in imperii margine terra tui. MELA 1, 116 ripis -entia (GAIVS dig. 1, 8, 5 pr. praediis). SIL. 12, 531 qua rupibus *-ent Frusinates.* SEN. benef. 6, 2, 3 in quo -sit beneficii nomen (epist. 111, 1 nullum. SER. SAMM. 1007 cui n. ab illo -sit, quod. PACIAN. epist. 2, 3$^{in.}$ nobis n. hoc. AMBR. hex. 5, 13, 43 *mergulis a mergendo.* MACR. Sat. 1, 6, 26 hoc cognomentum familiae nostrae in n.). LVCAN. 8, 803 nullo caespite (*sepulcrali*) nomen (*Pompei*). IVV. 10, 144 tituli ... -suri saxis. CYPR. GALL. iud. 419 heres patre carens certo rebus genetricis -bat. VIRG. gramm. epit. 5 p. 36, 6 H. accusativus cassus ... verbo ... activo (28, 13. epist. 3 p. 135, 12 activo ... cassui *verbum activum*). 28, 13 deminutiva ... ab hiis ... nominibus, quibus -ent, persepe genere discrepant. 27, 1.

b *speciatim*: *α -et animal*: (I) *comes*: *animantium*: *c. dat.*: HOR. carm. 1, 32, 10 *Veneri* semper -entem puerum. VERG. Aen. 10, 779 -serat Euandro. OCTAVIA 639 iunctus atque -ens mihi. STAT. silv. 2, 1, 91. 4, 4, 24 MART. 2, 24, 2 QVINT. inst. 11, 1, 80 FRONTO p. 152, 20 N. *cf.* IVVENC. 2, 97 *Matthaeum* discipulis -ere iubet *i. adiungi.* CARM. epigr. 743, 2 (*sepulcr. saec. V*) sociis nunc -et *i. cum illis in perpetuum coniunctus est.* OCTAVIA 703 lateri (*cf. 2494, 74*) iunctus atque -ens tuo (VAL. FL. 3, 486 MART. 9, 100, 3 QVINT. decl. 332 p. 307, 16 PLIN. paneg. 24, 3 CYPR. epist. 40 IVST. 29, 4, 8 AMM. 19, 1, 7 AVG. serm. 231, 1, 1). STAT. Theb. 11, 357 comes (Ach. 1, 345 VAL. FL. 8, 55 MART. 3, 91, 3. 7, 45, 9 QVINT. decl. 330 p. 300, 4 PLIN. epist. 7, 27, 2). 5, 99 comitatus eunti -bant nati. *abs.*: SEN. frg. 14 *conscientia.* PS. QVINT. decl. 15, 7$^{extr.}$ adsides, sequeris, -es, praestas comitatum. *cf.* LVCAN. 5, 808 nudumque marito non -ente latus *dormientis.* *c. praep.*: SOL. 27, 57 *catuli* pone matrem semper -ent. *rerum*: OV. met. 8, 144 comes carinae (MART. 9, 31, 1 Caesaris armis). LVCAN. 3, 24 -eat illa tuis per bella ... signis. *cf.* VAL. FL. 3, 4 socium digressibus -ent (5, 344 gressibus). (II) *amans*: OV. ars 3, 543 *non* nos ambitio ... tangit ... sed facile -emus validoque perurimur aestu. met. 2, 410 *Iuppiter* in virgine Nonacrina -sit. PROP. 2, 3, 2 -sisti. QVINT. decl. 356$^{extr.}$ culpa meretricis iuvenem -sisse. AVG. civ. 16, 25$^{extr.}$ *Abraham ad Hagar* accessisse nec -sisse, seminasse nec amasse. *cf.* OV. rem. 311 -serat in quadam nuper mea cura puella. (III) *particeps*: LIV. 5, 2, 10 nunc iam *octonos* ad imperia obtinenda ire *patricios* et ne in turba quidem -ere plebeium quemquam. STAT. silv. 3, 3, 66 *imperatorum* arcanis. MART. 9, 48, 9 conviva nec ultimus -si. AVG. adv. Don. 26, 46 quibus internus -bat, de quorum secreto cubiculo procedebat. (IV) *amicus*, *fautor*: *rerum*: SVET. Aug. 71, 1 circa libidines -sit. Nero 56 in qua (*superstitione*) sola pertinacissime -sit (PHOEBAD. c. Arrian. 22$^{extr.}$ in hoc mentibus fidei). CLEM. ad Cor. 19, 2 pacis donis (31, 1 benedictioni dei. 46, 1 talibus ... exemplis. *gr. ubique* κολληθῶμεν). CYPR. GALL. exod. 719 consona iustae corda -eant legi. AVR. VICT. Caes. 33, 6 lenonum ... amicitiis. LVCIF. moriend. 3$^{in.}$ divino ... praecepto. AMBR. in psalm. 36, 32, 3 terrenis. AVG. serm. 32, 14, 14 promissis dei. c. Iul. 2, 5, 12$^{in.}$ Manichaeorum favemus et -emus insaniae. ZACCH. 2, 16 p. 1138^{B} malignis voluptatibus. PS. PRIMAS. in Eph. 4, 19 praesentibus voluptatibus (inh. PELAG., adh. PS. HIER.). *animantium*: CLEM. ad Cor. 46, 4 bonis et iustis (46, 15. 30. *gr. ubique* κολληθῶμεν). 27, 1 animae nostrae ad *deum* (προσδεδέσθωσαν. AVG. serm. 97, 4 -e deo ... illi adhaere. catech. rud. 16, 24$^{extr.}$ *cf.* VVLG. psalm. 72, 28 adhaerere domino). HIL. in psalm. 62, 10 ut his quos amamus, etiamsi absentes sint, -eamus. LVCIF. reg. apost. 3 p. 42, 5 Arrianis (*l. 9* adhaerere). non conv. 11$^{extr.}$ ut fugiam coetum tuum ..., ne, dum -o tibi, ... tecum peream. AVG. civ. 4, 18 p. 168, 1 suis contemptoribus *Fortuna* (*opp.* praeterire). (V) *coniux*: ITALA Matth. 19, 5 (cod. a) -bit uxori suae (κολληθήσεται, VVLG. adhaerebit. CYPR. GALL. gen. 39). AVG. pecc. mer. 3, 12, 21$^{extr.}$ coniuges infideles, quamlibet sanctis ... coniugibus -eant *i. matrimonio copulati sint.* *β -et res*: *c. praep.*: TER. Hec. 229 in te omnis -et culpa sola ([CIC. Verr. II 3, 106 utrum ... horum dixeris, in eo c. et crimen -bit (Cael. 15 crimen)]. CIC. Tull. 34 in singulis *partibus* dolus malus. Catil. 1, 13 dedecus ... in fama [har. resp. 57 in eo penitus defixa atque -entia]. epist. 6, 5, 2 in tam bona causa et in tam bonis civibus tam acerba iniuria. nat. deor. 2, 11 in re p. religionem. div. 1, 30 peccatum ... in eo, qui non obtemperavit. PERS. 5, 121 in stultis ... semuncia recti. SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 24 St.). COD. Theod. 6, 35, 10 officium, penes quod *culpa -bit.* 9, 8, 1 violatae castitatis aput ipsum facinus. *c. dat.*: CIC. Q. Rosc. 17 hoc homini huic -ere peccatum. Sest. 62 illa ... rei p. (in re p. *G*) turpitudo. HOR. sat. 1, 3, 77 stultis -entia *vitia* (QVINT. decl. 298 p. 178, 7). SEN. benef. 3, 1, 1 *ingratus animus.* epist. 104, 20 -bit tibi avaritia, quamdiu avaro ... convixeris. HERM. sim. 6, 5, 2 stultitia tibi perseveranter -et (παράμονός ἐστι). PORPH. Hor. carm. 1, 26, 1 doctis viris nullam -ere sollicitudinem. PS. QVINT. decl. 13, 6$^{extr.}$ male -et tibi innocentia, ubi in potestate est secretum scelus. PS. ASCON. p. 204, 12 St. magis iudicibus -suram turpitudinem quam sibi. CLAVD. DON. Aen. 4, 360 -rent mihi crimina *tua*, si ... mea voluntate peccarem. *abs.*: CIC. Verr. I 3 auctoritas ea, quae in vobis remanere debet, -bit. Cael. 14 nec *illud* crimen -eat (56). de orat. 3, 14 non modo sedatis molestiis ..., sed etiam -entibus. OV. met. 3, 395 amor (AVG. civ. 21, 26 p. 544, 12). SIL. 12, 736 quod credere magno non audent -ente metu. AVSON. 244, 7 dolor.

B *sensu artiore*: *significantius dictum*: *i. q. arte adhaerere*: VERG. Aen. 10, 361 -et pede pes densusque viro vir. OV. am. 2, 15, 13 *anulus* angustus et -ens (TAC. ann. 2, 14 -entia corpori tegmina *i. loricae*). *i. q. firmiter adhaerere* (*cf. p. 2493, 67*):

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VITR. 10, 2, 7 *funes* ut -eant conligantur. 10, 2, 4 funibus ... in palis -entibus. CELS. 7, 7, 14^E ut inferiori parti insidat. si -sit *eqs.* SCRIB. LARG. 214 *emplastrum illud* -et, ut fascia non sit opus. *de pertinacia*: OV. trist. 4, 1, 33 sentit amans sua damna fere, tamen -et in illis (LIV. 30, 30, 14 *Hannibal* in possessione Italiae. SEN. dial. 9, 10, 6 quibus necessario -endum sit in fastigio suo). SEN. suas. 5, 1 circa damna sua. SEN. dial. 6, 1, 1 *dolori* viri quoque libenter -ent et incubant (IORD. Rom. 206 -entem atque incubantem Italiae Annibalem [*cf.* FLOR. epit. 2, 6, 57 inhaerentem]).

III *i. q.* ***cohaerere***: GLOSS. coherit. **A** *generatim*: **1** *c. praep.*: VARRO rust. 1, 50, 3 quod cum spica -et (1, 50, 2 quod ⟨cum⟩ terra -et. VITR. 2, 3, 2 *lateres recentes* contractione ... moti non -ent cum *tectorio*, sed ab coniunctione eius disparantur). LVCR. 2, 461 inter se (3, 193 -et ... i. s. magis omnis materiai copia *sc. mellis quam aquae.* 3, 325 communibus i. s. radicibus *anima et corpus.* LIV. 26, 39, 13 prorae i. s. iunctae. 38, 22, 9 conserti. HIER. adv. Rufin. 3, 5 non -ere i. s. mendacium [*cf. l. 23*]). PS. QVINT. decl. 13, 18 *favi* ipsis ... sibi invicem angulis -ent (HIER. epist. 64, 20, 3 *quattuor virtutes.* 64, 20, 2). BOETH. arithm. 1, 2 quae nulla rationis proportione iunguntur ... quae ad se invicem nulla ratione proportionis -ent. **2** *c. dat.*: HOR. *v. l. 31.* HIER. epist. 64, 18, 6 ratione ... terrena -ent caelestibus. tract. in Marc. p. 328, 14 scriptura ... sancta -et sibi tota (*cf. l. 17*). in Is. 45, 8 superioribus *haec* (*opp.* a superioribus separant). **3** *abs.*: LVCR. 1, 608 -ere unde queant nulla ratione revelli. 4, 1113 in Veneris compagibus (4, 1204 V. c. PROP. 2, 15, 25 -entes. PETRON. 26, 5 vultus [cohaeserant *ed.*]. 79, 8 -simus). CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 3 scalarum gradus si alios tollas, alios incidas, nonnullos male -entis relinquas. VERG. ecl. 3, 102 (*de agnis macris*:) vix ossibus -ent ([HIER. epist. 22, 30, 3 ut o. vix -rem. vita Hilar. 5 in Ier. 3, 37, 1]. GRATT. 230 teneris vix artibus. HIER. epist. 22, 7, 1 vix ossa -entia). HOR. ars 195 quod non proposito conducat et -eat apte. LIV. 2, 6, 9 uterque transfixus, duabus -entes hastis. MANIL. 4, 828 concutitur tellus validis compagibus -ens. CYPR. GALL. exod. 833 qui ... perimit, poenam non vitat -entem. CASSIOD. gramm. VII 205, 2 consonantes impares, quae tamen -ere possunt, si hinc inde vocalem accipiant.

B *speciatim*: **1** *i. q. subiectum, obnoxium esse, pendere*: VARRO rust. 1, 17, 1 de fundi quattuor partibus, quae cum solo -ent. MANIL. 3, 85 signisque sequentibus -ent. 2, 443 Mavorti Scorpios (*cf. 2, 439* Lanigerum Pallas ... tuetur). CVRT. 9, 5, 18 in Aristono spes ultima. LVCAN. 9, 573 -emus cuncti superis ... nil facimus non sponte dei. BOETH. mus. 1, 10 sonorum proprietas non in hominum lacertis -bat, sed mutatos malleos comitabatur. **2** *i. q. attributum esse*: MANIL. 4, 704 Aries capiti, Taurus cervicibus -et (*cf. 2, 456* Aries caput est ... sortitus). **3** *i. q. proximum, vicinum esse*: MANIL. 2, 385 -entibus ... signis (3, 466). 3, 579 Piscibus est Aries et sorte et finibus -ens. 4, 356 -entisque decem partis. PETRON. 126, 12 qui ambulationi -bat *daphnon.* VVLG. Ios. 2, 15 domus ... -bat muro. **4** *i. q. firmiter cohaerere* (*cf. p. 2493, 67*): CELS. 5, 26, 23^C sutura ... quo valentius -eat.

IV ***de motu impedito*** (*cf. I B*): **A** *-ent res, mota, motus*: **1** *generatim*: PLAVT. Pseud. 985 homo in medio lutost, nomen nescit, -et haec res (Amph. 814 Trin. 904. Pseud. 423 -et hoc negotium. QVINT. inst. 5, 10, 114 nec circa probationem res -et, sed circa propositionem. *cf.* CIC. ad Q. fr. 2, 6, 2 in hac causa aqua mihi -et [off. 3, 117 a. -et, ut aiunt]. fin. 5, 84 oratio -et in salebra). TER. Eun. 177 lingua -et metu (VERG. Aen. 3, 48 vox faucibus -sit. SEN. Oed. 1009 ore. STAT. Theb. 10, 668 utrique. PRVD. perist. 10, 11 noster -ens sermo lingua debili balbutit. *cf.* OV. epist. 4, 7 ter ... conata loqui ter ... -sit [6, 26 pudore. SIL. 6, 570 QVINT. inst. 12, 1, 29]). VERG. Aen. 3, 597 -sit continuitque gradum (11, 699. OV. rem. 430 in cursu qui fuit, -sit amor. met. 14, 756. SEN. Herc. f. 245 dubia quo gressus ferat -sit parumper. Herc. O. 518 *sagitta* tenuit -entem fugam *i. ita ut -ret.* 1068 rota. 1686 lacrimae [STAT. Theb. 9, 36]. Oed. 586 gelidus in venis stetit -sitque sanguis. Phaedr. 1101 biiuges vulnere. Thy. 665 fons stat ... et nigra piger -et palude. benef. 6, 31, 6 in semita -bis. LVCAN. 1, 508 nec limine quisquam -sit. SIL. 4, 579 gressus). 11, 290 Hectoris ... manu victoria Graium -sit ([SERV. auct. retardata est]. SEN. Phoen. 435 victa materna prece -sere bella [LVCAN. 7, 547 constitit hic bellum fortunaque Caesaris -sit. AMM. 21, 14, 1 -ens eius f. iam et subsistens]. VAL. FL. 6, 356 pugna [FLOR. epit. 3, 10, 5 in vadis]. STAT. Theb. 3, 17 labor -et in uno *Tydeo*). 9, 419 traiectoque -sit ... cerebro *hasta* (11, 804 sub exsertam ... perlata papillam. LIV. 21, 8, 11 in scuto. SIL. 5, 474). HOR. carm. 1, 2, 9 *pisces* summa ... ulmo. sat. 2, 3, 205 adverso litore navis (PROP. 4, 1^b, 110 ad pia saxa. CVRT. 9, 9, 19 in vado. SIL. 17, 25 vadis. TAC. hist. 4, 27 per vada). OV. trist. 3, 10, 49 in glacie pisces. LIV. 21, 36, 8 *iumenta* ... in ... glacie (SIL. 3, 551 ungula perfossis ... pruinis). PHAEDR. 1, 8, 4 os devoratum fauce (PLIN. nat. 28, 49 in faucibus. *ibid.* si panis -eat. IVV. 3, 233 cibus ... stomacho [PALLAD. 1, 29, 4 cibi -entis]. MARCELL. med. 15^{ult.} quae faucibus -serint [15, 105. 107. 108]. 15, 103 gulae). COLVM. 7, 3, 16 *fetus* transversus -et locis genitalibus (8, 5, 15. PLIN. nat. 27, 30. 20, 258 menstruis -entibus [22, 156]. PLAC. med. 17, 22 secundae). SEN. clem. 1, 16, 3 in legendo oculus (QVINT. inst. 1, 1, 21 *puer* circa formas

litterarum). STAT. Theb. 3, 583 situ *gladii.* LVCAN. 7, 636 -ere cruores ... campisque ... consistere. VAL. FL. 4, 527 -sit uterque polo *i. constitit.* PLIN. paneg. 30, 4 *Nilus* substiterat atque -serat (CLAVD. 21, 186 *flumen.* 8, 348 glacie. DRAC. laud. dei 2, 165 mare rubrum se divisit et -sit in partes ... duas). CLAVD. 8, 133 Delos. rapt. Pros. 2, 194 *equi.* PAVL. NOL. carm. 26, 253 stet sol tibi lunaque ... -eat.

2 *speciatim*: **a** *i. q. teneri, impediri*: CIC. Tull. 33 in *dolo malo* ... etiam si per alios id fecissent, -rent ac tenerentur. LIV. 6, 12, 10 -ere iam aciem conlato pede. 8, 38, 14 -ent impediti impedimentis nostris *sc. diripiendis* (38, 27, 3. 38, 49, 10 ad impedimenta nostra). 10, 5, 10 fugientes in angustiis portarum (34, 47, 1. 34, 15, 8 in arto. STAT. Theb. 8, 352 artantur portis septemque excursibus -ent). 10, 36, 13 obiacente sarcinarum cumulo ... -sere impediti. 22, 5, 5 pugnantium globo inlati (42, 66, 6). 29, 33, 7 ipse ... evasit. duae turmae -sere (CVRT. 8, 13, 27). MANIL. 4, 751 vestibus *laxis* -ens (LVCAN. 9, 487 multo *pulvere i. harena*). SEN. Tro. 553 haec una naves causa ... tenet, hac classis -et. CVRT. 8, 14, 4 propemodum immobiles currus. VAL. FL. 6, 421 *cervi* cornibus altis *sc. invicem.* TAC. Agr. 36 densis hostium agminibus et inaequalibus locis. VVLG. gen. 23, 13 arietem inter vepres -entem cornibus. PRVD. perist. 11, 212 in magnis densa cohors spatiis. PALLAD. hist. mon. I 18, 3 ita in memorato -serunt loco, ut ... moveri inde non possent (*31 p. 87, 12^B* ἠλωθέντες εἰς τὸν τόπον). **b** *i. q. morari, cunctari*: SEN. epist. 102, 26 quid cunctaris ...? -es, reluctaris. LVCAN. 5, 145 -entem dubiamque premens in templa sacerdos impulit. 6, 462 dilataque longa -sit nocte dies. VAL. FL. 3, 211 lentis -et nox ... bigis. 7, 384 paulumque his vocibus -sit. STAT. Ach. 1, 804 -et ... coetuque novissimus exit. 1, 867 quid -es? IVV. 3, 135 -es et dubitas *illud facere.* PLIN. epist. 1, 22, 1 diu iam in urbe -o (FRONTO p. 32, 8 N. Romae). PACIAN. sim. carn. p. 150, 1 longior vita sanctorum mora est labentium saeculorum; in bonis adhuc -et, quod properat iam finiri (*v. adn. crit.*). **c** *i. q. cessare, desinere*: CLAVD. 3, 268 hucusque minatus -bat retroque fuga cedebat. 26, 226 tandemque libido -sit. rapt. Pros. 1, 124 fessaque post primos -serunt viscera partus.

B *-et animus*: **1** *dubitantis, difficultate inveniendi impediti, trepidantis*: **a** *abs.*: PLAVT. Capt. 532 quid machiner? ... -o (SEN. Phoen. 139 monstra quis tanta explicat? ... -bo). CIC. Verr. II 2, 187 -ere homo, tergiversari, rubere (PANEG. 10 [4], 9, 5 tergiversari atque -ere petulantiam ... gravitate confusam). Phil. 2, 74 -bat ..., quo se verteret, non habebat. fin. 3, 16 si me -entem videbis *sc. in vertendis Graecis.* 4, 68. Att. 9, 15, 3 scimus (*quae acta sint*), -emus nihilominus. LIV. 26, 36, 1 consilium (SEN. Thy. 419 animus [SYMM. epist. 1, 37]). SEN. contr. exc. 8, 1^{in.} -bat nec quicquam ... noverat (*fere i. q. nesciebat; cf. infra l. 72.* IVV. 6, 281 dic ... :: -emus, dic ipsa). SEN. Med. 390 -et: minatur aestuat, queritur gemit (ubi ponat minas, -et *transp. Leo*). Phoen. 477 quid dubius -es? LVCAN. 9, 1036 voltus, dum crederet, -sit. PERS. 2, 19 -es? (SCHOL. dubitas ... praeponere?). PS. QVINT. decl. 11, 8^{med.} tunc est poena, cum periturus trepidat, -et. AMM. 16, 8, 6 iudices ... ambigui. 21, 7, 1 anceps ... anxius ... -ens. 22, 1, 1 futurorum incertus. HEGES. 1, 16, 3 -sit animi dubio sententiaeque incerto (*1, 142* διαπορoῦντος. 1, 30, 9 incerto [*1, 310* ἀπορεῖν. AMBR. obit. Theod. 45. fug. saec. 5, 28 fluctuat et i. -et]). CYPR. GALL. iud. 456 neu dubitet -eatque. ZACCH. 1, 36^{in.} ne in fidei susceptione ex aliquo incertus nutes aut -eas. **b** *c. enunt. interr.*: TER. Eun. 848 quid faciam ([DON. incertus maneo atque defigor]. TRAIAN. Plin. epist. 10, 115 quid a te rescribi oporteret. AMM. 14, 11, 6 anxia cogitatione. 18, 2, 1 anxius. CASSIOD. hist. 1, 35 p. 982^C [*Sozom. 3, 20* ἀπορῶν]). OV. met. 4, 132 -et, an haec sit. dum dubitat *eqs.* AMM. 15, 5, 10 -ens et ambigens diu, quidnam id esset (CLAVD. 1, 210 unde repentinus populi fragor). **c** *c. praep.*: CIC. fin. 1, 20 in quo etiam Democritus -et (nat. deor. 3, 62 in multis ... nominibus *sc. explicandis* -bitis. de orat. 2, 163. SVET. Dom. 12, 1 in explicandis oneribus *publicis.* IVST. 2, 10, 16 in coniectura. GELL. 14, 2, 11). OV. Pont. 2, 3, 88 inter confessum dubie dubieque negantem -bam (CVRT. 10, 6, 18 i. cupiditatem pudoremque). TRAIAN. Plin. epist. 10, 82, 1 circa id. TERT. adv. Val. 10 p. 188, 11 de ratione casus (*Iren. 1, 2, 3* ἀπορῆσαι ζητοῦσαν τὴν αἰτίαν. RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 543^C de multis). **d** *seq.* **nē**: PLIN. epist. 10, 118, 3 non mediocriter -o, ne cuiusquam retro habeatur ratio dandumque (*sit*), quod tunc ... non debebatur *i. puto dandum non esse.* **e** *c. inf.*: AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 35, 3 qua ratione ... non tulerint pallium, -o reperire *i. nescio, nequeo; cf. supra l. 44.* **2** *stupentis*: GLOSS. stupet. VERG. Aen. 5, 529 attonitis -sere animis. VAL. MAX. 5, 4 ext. 1 -ent ac stupent hominum oculi. 9, 9, 2 oculis paulisper -sit ... spectaculo attonitus. VAL. FL. 7, 79 vocem mirata tyranni -sit *sc. pavore commota.* TAC. hist. 3, 26 aspectu. PANEG. 9 (12), 11, 4 stupere miles ... ipse etiam praefectus -ere. *nota struct. c. acc. c. inf.*: DRAC. laud. dei 2, 648 miratur et -et (*fere i. q. -ens miratur*) sic uterum crevisse suum.

V ***de perpetuitate aut stabilitate actionis*** (*cf. et II 2*): **A** *i. q.* ***manere***: **1** *c. praep.*: CIC. Sest. 60 virtus ... pulsa loco manet tamen atque -et in patria (LVCR. 3, 407 in vita cunctatur et -et [SEN. dial. 6, 3, 3 invisa -bis in luce]. VERG. Aen. 2, 654 inceptoque et sedibus -et in isdem. OV. met. 4, 560 quo quaeque in gestu de-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prensa est, -sit in illo [5, 183]. SVET. Galba 4, 4 exoletum ... morem ac tantum in sua domo -entem. EPIST. pontif. 339 (*a. 418*) Migne 20, 673^{A} in quo ordine quinque annis ... -ere debebit). PRVD. ditt. 12 corvus (*Noe*) ... per foeda cadavera ... -serat. **2** *c. abl.*: CIC. rep. 6, 18 terra nona immobilis manens una sede semper -et. **3** *c. dat.*: OV. rem. 68 si nostros legisset Scylla libellos, -sisset capiti purpura Nise tuo. SEN. Phoen. 177 -et etiam nunc mihi ille animus. benef. 1, 12, 2 *munus meum* extet, -eat amico meo, convivat. COLVM. 12, 46, 2 *māla* arboribus -ere patiuntur. VAL. FL. 2, 408 -sura ... dona duci. MART. 1, 85, 8 sic Mario noxius -et ager *sc. quem nemo emere vult.* IVV. 14, 2 nitidis maculam -suram figentia rebus. PRVD. perist. 4, 130 diu venis dolor -sit. CLAVD. 20, 249 Gallorum exercitus ... illis ante vagus tandem regionibus -sit. 20, 9 immotis -sere piacula fatis. EPIST. pontif. 314 (*a. 401*) Migne 20, 604^{C} si ... monasteriis, ex quo baptizati sunt, -serint. **4** *abs.*: CELS. 2, 7, 31 per omne id tempus febris. 4, 9, 1 vitio iam -enti. SEN. dial. 1, 3, 2 amputari membra, quae sine totius pernicie corporis -ere non poterant. PETRON. 80, 9 nomen amicitiae sic, quatenus expedit, -et. QVINT. decl. 289 p. 156, 27 an, ubi animus accusari non debet, ius -eat. TERT. anim. 30$^{in.}$ idem numerus semper -sisset omnium hominum. PS. CENS. frg. 3, 4 Martis stella non eodem spatio signis singulis -et (*syn. supra* resistit, manet).

B *i. q.* ***occupatum esse, commorari:*** CIC. Verr. II 5, 166 hoc teneo, hic -o, ... hoc sum contentus uno. *c. praep.*: SEN. dial. 2, 14, 4 non diu in hoc -bimus (epist. 126, 1 quaestiunculam, in qua satis diu -simus. CVRT. 10, 5, 11 nunc in veneratione, nunc in desiderio regis *sc. colloquentes*. PLIN. nat. 35, 60 in quibus -ere expositio debeat. QVINT. inst. 9, 1, 41 ut ... in una re -eat in eademque commoretur sententia. PS. QVINT. decl. 17, 4 in opere moriendi. DON. Ter. Andr. 281 in eodem -et, ut excitet iuvenem). CVRT. 5, 3, 9 in obsidione castelli (7, 11, 23). 4, 4, 1 circa muros *Tyri* (8, 1, 36. 7, 8, 21 circum Bactra). PLIN. nat. 8, 102 circa quod magna pars mortalium -et (QVINT. inst. 1, 7, 35 non obstant hae disciplinae per illas euntibus, sed circa illas -entibus. 8 prooem. 27 circa singula [*cf. l. 38*]). *c. dat.*: OV. met. 4, 35 stamina pollice versant aut -ent telae. SEN. dial. 9, 1, 1 sibi ipse animus -eat, se colat, nihil alieni agitet. MART. 10, 30, 27 negotiosis rebus. QVINT. inst. 1, 2, 10 singulis (*cf. l. 34*).

C *i. q.* ***perpetuo esse, agitare:*** CIC. Cael. 67 vigeant apud istam mulierem ... -eant iaceant deserviant. de orat. 1, 173 volitare in foro, -ere in iure ac ... tribunalibus. PROP. 2, 30, 27 scopulis *Musae*. LIV. 3, 68, 7 -ete adfixi contionibus et in foro vivite. SEN. Phaedr. 233 in nivosi collis -entem iugis. SIL. 8, 565 qui Batulum ... metunt ... aut Caudinis faucibus -ent.

D *i. q. defixum,* ***immobilem esse:*** LVCR. 1, 77 alte terminus -ens (VERG. Aen. 4, 614 sic fata ... poscunt, hic t. -et). 3, 140 *consilium i.* τὸ ἡγεμονικὸν situm media regione in corporis (3, 617 certis regionibus). CIC. ac. 2, 122 terra (*cf. l. 5. 59*) penitusne defixa sit et quasi radicibus suis -eat (OV. met. 1, 551 per ... r. -et. 9, 351 -serunt radice pedes. STAT. Theb. 9, 474 genibusque obnixus et -ens). VERG. Aen. 7, 250 soloque immobilis -et. OV. met. 3, 419 immotus. 4, 266 membra ... -sisse solo. LIV. 23, 24, 9 in *arborem succisam* instabilem per se ac male -entem (SEN. nat. 3, 27, 7 torrens ... rapit silvas m. -entes. epist. 86, 18 *radices* precario). CELS. 7, 12, 1^{B} dens -ens (7, 12, 1^{E} bene. *opp.* labant). SEN. Ag. 571 rupibus fixae rates. Herc. f. 704 immotus aer (STAT. Theb. 10, 143 pigrius -ent nubila). benef. 2, 23, 4 septem *sidera* discurrere, cetera -ere (PLIN. nat. 2, 91 moventur aliae *stellae*, aliae immobiles -ent. SIL. 14, 345 -eat anne pendeat instabilis tellus). nat. 1, 14, 1 fixi et -entes (*opp.* volubiles). LVCAN. 7, 35 hoc scelus ... fatis. STAT. Theb. 9, 90 *hostes* adventant: contra ... -et arduus Hippomedon. TAC. ann. 14, 30 ut quasi -entibus membris immobile corpus vulneribus praeberent. APVL. met. 9, 11 defixus -bam. AVIEN. Arat. 91 -ens constitit *axis*. RVFIN. hist. mon. 7 p. 414^{B} uno in loco immobiliter (*syn.* stare). CLAVD. 8, 16 loricam mutare toga, dum ferreus -et currus *i. otiosus est, bella non geruntur.*

VI ***notione debilitata*** *fere i. q. (defixum) esse:* PLAVT. Epid. 191 illum ... in amorem -ere ... apud ... fidicinam. TER. Eun. 1056 ut -eam in parte aliqua ... apud Thaidem. CIC. Arat. frg. 32, 8 exin ... Aries ... -et. VERG. Aen. 6, 284 foliisque sub omnibus -ent (SIL. 13, 599 omnibus ... foliis. CARM. epigr. 665, 6 caeli sub sedibus -et). 12, 796 qua spe gelidis in nubibus -es? LIV. 33, 44, 8 in visceribus Graeciae ingens malum. SEN. Herc. O. 1689 siccis -sit Alcmene genis. nat. 7, 30, 6 initiatos nos credimus: in vestibulo -emus. VAL. MAX. 6, 3, 10 in suspicione et crimine (PLIN. epist. 3, 9, 20 ne suspicionibus quidem). CVRT. 4, 9, 5 falces ... rotarum orbibus -bant. SIL. 6, 425 primo tunc -bamus in aevo. PS. QVINT. decl. 17, 11$^{extr.}$ excute peregrinantium sinus: -ent tela sollicitis. IVV. 3, 248 calcor et in digito clavus mihi militis -et (*fere i. q. stat* [*potest revocari ad I A 1 a*]. APVL. met. 11, 17$^{extr.}$ *statua* gradibus -bat). 11, 54 sanguinis in facie non -et gutta. FIRM. math. 3, 2, 24 quodsi ... in extremo cornu deficientis Lunae -serit, facit thisicos. VICTORIN. PETAV. in apoc. 4, 5 alae ... in (*om.* HIER.) animalibus. HIL. coll. antiar. p. 102, 23 in quo perfecta veritas statu -eat. AMM. 14, 6, 13 si ... salutatum introieris primitus, tamquam exoptatus suscipieris ...; cum eadem postridie feceris, ut incognitus -bis. CLAVD. 7, 91 nec profuit hosti munitis -sisse locis. 8, 368 si princeps castris -ere nequibo, vel miles veniam. 24, 128 fruiturque iterum, quibus -serat olim, auspiciis. carm. min. 49, 10 *torpedo* immobilis -et: qui tetigere, iacent. *partic.*: CIC. Arat. 169 *stella* procul ... Piscibus -ens (MANIL. 1, 408 procul). OV. trist. 1, 10, 29 Propontiacis -entem Cyzicon oris. LIV. 32, 21, 27 -ente in ipsis visceribus ... bello (34, 48, 6 tyrannum ... visceribus ... civitatis). MANIL. 4, 603 in vicinis -entem *Galliam* terris. CYPR. GALL. Ios. 508 *deus* videt tacitis -entia crimina fibris. ITALA Ios. 5, 13 (Cypr. testim. 2, 19) frameam -entem in manu eius (ἡ ῥομφαία ... ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ). CASSIOD. art. 3 p. 1190^{C} sunt argumenta ... in ipso negotio ...; -entia loca argumentorum in eo ipso negotio sunt tria.

VII *in proverbiis*: *v. p. 2494, 40. 2497, 29. 53. 55.*

VIII ***structurae:*** *abl.*: *p. 2493, 47. 52. 56. 74. 75. 2494, 5. 26. 29. 2495, 12. 2496, 1. 82. 2497, 74. 79. 2499, 5.* *acc. c. inf.*: *p. 2498, 78.* ad: *p. 2494, 63. 73. 74. 2495, 16. 30. 67. 70. 73. 77. 2497, 20. 75. 2498, 10.* ante: *p. 2494, 32.* apud: *p. 2496, 66.* circa: *p. 2494, 62. 2496, 37. 2497, 7. 84. 2498, 66. 2499, 31 sqq.* cum: *p. 2497, 11. 38.* *dat.*: *p. 2493, 50. 2494, (9.) 62. 2496, 9. 25. 34. 66. 2499, 6. 35.* de: *p. 2498, 67.* *enunt. interr.*: *p. 2498, 55.* in: *c. abl.*: *p. 2493, 74. 78. 2494, 7. 40. 61. 2495, 9. 45. 2496, 57. 2497, 56. 77. 2498, 82. 2499, 25.* *c. acc.*: *p. 2494, 54. 2495, 66. 2496, 1. 2499, 67.* *inf.*: *p. 2498, 71* (*acc. c. inf.*: *p. 2498, 78*). inter: *p. 2493, 62. 63. 2494, 55. 2497, 14. 2498, 20. 64.* intra: *p. 2493, 65. 2495, 13.* ne: *p. 2498, 68.* penes: *p. 2496, 65.* per: *p. 2493, 76. 2497, 76. 2499, 4.* pone: *p. 2496, 22.* sub: *p. 2499, 69.* *syn. et app.*: adhaerere: *p. 2496, 45. 48. 49. 51. 54.* ambigere: *p. 2498, 59.* consistere: *p. 2497, 69. 2498, 2.* dubitare: *p. 2498, 28. 48. 53. 59.* esse: *supra l. 11.* favere: *p. 2496, 43.* fluctuare: *p. 2498, 52.* inesse: *p. 2494, 38.* inhaerere: *p. 2496, 45. 2497, 9.* manere: *p. 2499, 22.* mirari: *p. 2498, 76.* nutare: *p. 2498, 54.* resistere: *p. 2499, 22.* retardari: *p. 2497, 68.* stare: *p. 2497, 64. 2498, 6 2499, 64.* stupere: *p. 2498, 73.* subsistere: *p. 2497, 71. 2498, 3.* teneri: *p. 2498, 17.* trepidare: *p. 2498, 49.* (δι)απορεῖν: *p. 2498, 51. 58. 67.* ἐμπήγνυσθαι: *p. 2494, 6. 47.* ἠλωθῆναι: *p. 2498, 23.* κολλᾶσθαι: *p. 2496, 40. 47. 54.* προσδεδέσθαι: *p. 2496, 47.* *opp.*: discurrere: *p. 2499, 57.* disparari: *p. 2497, 13.* excidere: *p. 2494, 11.* expedire: *p. 2494, 45.* labare: *p. 2499, 55.* moveri: *p. 2499, 57.* praeterire: *p. 2496, 53.* separari: *p. 2497, 24.* *comp.*: ad-, co-, in-, ob-, sub-, superhaereo. *deriv.*: haeresco. haesito.

haerēsco, -ere. *ab* haereo. *de perfecto v. s. v.* haereo *p. 2493, 24.* *de coniunctione incipiente*: LVCR. 2, 477 aspera ... magis in terris -ere *possunt*. 4, 742 ubi equi atque hominis ... convenit imago, -it facile. SER. SAMM. 359 ovum inlinito ..., praeterea ... papavera ... -ant. *de motu impedito*: AVIEN. ora 194 semper ... sordibus ut faeculentis gurgites -ere. [*interpr. inc.*: FABIAN. frg. Char. gramm. 106, 16 (= p. 135, 22 B.) -unt infusi sales.] *Bulhart.*

[haerese(us) *vel* **-i(us)**, -ī (*antea, ut videtur, pl.* **-ī**, -orum) *ab* haeresis, *aut quasi* *αἱρέσιος, *quod praeter nom. propr. serotinae aetatis non exstat, aut barbare derivatum ad exemplum eorum q. s.* igneus *ab* ignis, *al.* [*oriundum videtur a gen. plur.* αἱρέσεων *per errorem transposito in* -eorum, *cf. c. gen. plur. q. e.* geneseorum, *vol. VI 2 1802, 74. Leumann. cf. infra l. 67*]. *aetatis videtur ea, quam Thesaurus amplectitur, serioris.* *scriptum ubique* her-. *legitur plur. nom. l. 60. 63. gen. l. 64. 67? gen. sing. l. 71? i. q. haereseos vel auctor vel assecula, haereticus*: *plur.*: DECRET. Gelas. (*ibid.* haereticus: [163 *in loco interpol., item* 165]. ab haereticis: 213. 255. 291. 299. 308. haereses: 172) 140 sicut -i (-ei, -ii, -i *codd. potiores,* hereses, heretici *cett., v. q. de hoc et exemplis sqq. adn. Dobschütz p. 111. C. H. Turner, Eccles. orient. monum. iuris antiquiss. I 2 [1904] ad p. 157, 26; add. et corr. p. VIII*) garriunt. 348 quae omnes -i (heresi, hereses, heretici [*vel* -icos], heresiarchae *codd.*) -orumque (eorumque *vel* haereticorumque *al., v. adn. crit.*) discipuli sive schismatici docuerunt vel conscripserunt. *nota*: SACR. Gelas. 86 famulum tuum ab errore -eorum (*an ab* haeresis? *cf. l. 53 sq. p. 2502, 14*) dignatus es eruere (tit.: pro eos qui de diversis haeresibus redeunt. *cf.* 85 dignatus es famulos et famulas tuas ab errore ... haereseos Arianae eruere). *gen. sing.*: EPIST. Arii (Rev. Bénéd. 26, 1909, 93) tit. epistula Arrii heresi (*cod. saec. VIII*, haeretici *coni. de Bruyne*). *cf. Du Cange s. v.* haereseus.**]**

? **haeresiacus**, -a, -um *adi.* (*v. l. 76*) *vel* **-us**, -ī *m.* *ab* haeresis, *quasi* *αἱρεσιακός. *scribitur ubique* her-, hęr-. *i. q. haereticus*: CORNEL. Cypr. epist. 49, 2 p. 611, 13 cum schismatico, ⌊et -o⌋ (*T saec. X,* ⌊ ⌋ *om. CR,* et haeretico *al., v. adn. crit.*) homine. 49, 3 p. 612, 14 sciant schismatici huius et -i[s] (-is *T saec. X,* haeretici *cett., v. adn. crit.*). VICTORIN. PETAV. in apoc. 4, 5 p. 54, 21 -i (*A*; haeretici *rec. Hier., Φ*) ... qui testimonio prophetico non utuntur.

*__haeresiarchēs__ *vel* **-a** (*v. p. 2501, 22. 30*), -ae *m.*, αἱρεσιάρχης. *passim scriptum* her-, *ex gr. p. 2501, 11.* *de prosodia v. p. 2501, 36.* *praeter formas regulares I^{ae} decl. inveniuntur hae*: *sing. nom.* -as: *p. 2501, 13.* *gen.* -is: ADDIT. Prosp. chron. I p. 489. *abl.* -e: *p. 2501, 26.* *de notione*: GLOSS. II p. XIV -es divi-

[*Groth*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sionis et sectae princeps (*v. l. 15*). *cf. et p. 2506, 9.* *inde a* Tert. (*v. infra l. 8*). [*confunditur c.* haeresis: Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 181, 16 B. (*cod. A*). *al.* (*cf. p. 2506, 16*). *c.* haereticus, haereseus: *v. p. 2500, 64*]. *cf. Du Cange s. v. et infra* haeresiarchus.

i. q. auctor vel caput sectae (*v. A. Michel, Dictionnaire de théologie catholique VI [1920] p. 2207/8*): A *spectat ad religionem*: 1 *Christianorum*: Tert. adv. Val. 5 p. 182, 9 ipsorum -arum contemporales (*antea* adfectatis ducibus passivorum discipulorum). Filastr. 32, 1 Basilides, ... qui et -es dicitur ..., quia de lege ... loquendo, sentiendo autem aliter, iura violabat christianae veritatis. Hier. chron. a. Abr. 2149 (her- *O saec. V al.*). 2156 -es Valentinus (= Oros. hist. 7, 14, 2. Prosp. chron. I p. 425, 691 -as). hom. Orig. in Luc. 16 p. 109, 16 R. ecclesiasticus et non ab -ae aliquo, sed a Christi vocabulo. in Mich. 6, 10 sqq. p. 1215^{A} qui in haeresibus patriarchae et principes exstiterunt. quos possumus ... referre ad -as, ut fuit Marcion et Basilides, et nuper Arius et Eunomius (in Is. 41, 25 sqq. p. 420^{C} dogmata pravitatis et ... pr. eorum -as. in Os. 7, 14 sqq. p. 882^{B} pr. *haereticorum* [*cf.* Greg. M. moral. 20, 16 patres]. *v. et supra l. 1*). in Nah. 1, 11—13 p. 1241^{A} in Gal. 3, 14 p. 361^{C} Ebion ille -es semichristianus et semiiudaeus (*v. et infra l. 46*). 6, 8 p. 431^{A} *Cassianus* Encratitarum ... acerrimus -es (*item c. gen.*: Avg. c. Pelag. 4, 8, 21 p. 543, 8 -a istorum. Alc. Avit. c. Eutych. 1 p. 16, 13 *Eutyches* numerosi ... comitatus -es effectus. Nov. Iust. 42, 1, 1 utriusque erroris. *cf.* Avg. nupt. et concup. 2, 5, 15 p. 268, 4 -es vester Pelagius [*al.*]. haer. 46 p. 38^{in} in suo -a Manichaeo [= epist. 237, 2 = Praedest. 1, 46 p. 604^{A} -e]). vir. ill. 29 tit. 33 tit. 70 tit. 93 tit. 107 tit. *al.* in Matth. 24, 5 p. 176^{B} *al.* Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 181, 16 B. Avg. civ. 21, 25 p. 538, 4 D. qui haereses ... condiderunt exeuntes de catholica ecclesia (*cf.* Greg. M. epist. 7, 24 p. 469, 30) et facti sunt -ae (Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 167, 29 -a. Cassiod. hist. 1, 18 p. 916^{D}. Alc. Avit. *v. l. 23*). *al.* Ivl. Aug. c. Iul. op. imperf. 1, 25 Avell. p. 296, 23 Epist. pontif. 700 (*a. 495/6*) Thiel, Gelas. 42, 10 (*nota nomina*) omnes -ae eorumque (*v. app. crit. et p. 2500, 64*) discipuli sive schismatici. 1056 (*a. 585*) Conc.^{S} IV 2 p. 123, 1. p. 131, 28. Conc.^{S} I 5 p. 261, 34 (*gr. I 1, 6 p. 121, 4* τοῖς ... αἱρεσιάρχαις). Prosp. carm. de ingrat. 237 inter multa suis quae tradidit -es. Addit. Prosp. chron. I p. 488 conatus est ... asserere (*cf.* Praedest. 1, 43 Ampullianus ... qui docebat. [Novell. Iust. 42, 1, 1 utriusque erroris -ae ... dogmata; *gr.* αἱρεσιαρχῶν]. Primas. in apoc. p. 873^{A} dixerunt [*al.*]). *al.* Praedest. 1, 49. Arnob. in psalm. 139 p. 549^{A} -is aut praedicatoribus falsitatis. Sidon. epist. 7, 6, 7 (*iuxta ponitur* haereticos). Gennad. vir. ill. 73 *Timotheus. al.* Apon. in cant. 2 p. 34 Facvnd. defens. 4, 2 *al.* Rvstic. c. aceph. p. 1247^{B}. Orig. in Matth. 12, 12 p. 1008^{C} unusquisque -arum auctorum qui aliquam falsi nominis scientiam genuerunt (*gr.* ἕκαστος ... τῶν πατέρων μοχθηρᾶς γνώμης ἀρχιτέκτων κτλ. (*an adi.?, cf. l. 57*). *et al.* 2 *Iudaeorum* (*cf. et l. 20. p. 2502, 81. 2511, 4*): Hier. hom. Orig. in Luc. 25 p. 162, 3 R. quod ... nonnulli de Dositheo Samaritarum -a (-e *ABCE*, -o *D*, *v. l. 53*) dixerunt.

B *spectat ad philosophiam* (*cf. infra p. 2502, 37*): Hier. in Is. 23, 1 p. 201^{B} Zeno Stoicae sectae -es (Sidon. epist. 9, 9, 15 Stoicos Cynicos Peripateticos -as propriis armis ... concuti).

haeresiarchus, -ī *m.* *cf. c.* haeresiarches. 1 *subst., i. q. haeresiarches*: Conc.^{S} I 5 p. 378, 25 eo quod ipse (*Cyrillus*) tam impiae haereseos -us factus sit (*gr. I 1, 7 p. 81, 10* αἱρεσιάρχην ... γενέσθαι; *cf. I 4 p. 71, 4* princeps). Cassiod. hist. 5, 13 p. 993^{D} alter -us emersit Aëtius. *v. et supra l. 49.* 2 *adi.* (*v. et supra l. 46*), *fere i. q. haereticus* (*cf. p. 2508, 75*): Orig. in Matth. 17, 32 p. 1576^{B} habetur omnis -us sermo (*gr. aliter*).

quos **haeresiōtās** esse nosti Avg. epist. 40, 6, 9 p. 79, 15 (*syn. infra* haeretici). *i. q.* αἱρεσιώτης, *haereticus.* *cf. Du Cange s. v.*

×**haeresis**, -eōs *et* -is *f.* (*cf. et p. 2502, 13*), αἵρεσις. Tert. praescr. 6, 2 -es dictae graeca voce ex interpretatione *electionis*, qua quis ... utitur. *cf.* Hier. in Gal. 5, 19—21 p. 417^{A} αἵρεσις ... graece, ab electione dicitur *eqs. sim.* in Tit. 3, 10—11 p. 597^{B} Isid. diff. 282 orig. 8, 3, 1. *cf. p. 2504, 7. 32.* Gloss.^{L} III Abstr. he 20 -is doctrina; ab haerendo (*al.*). *passim scriptum* her- (*v. et l. 77*): *ex. gr.* Priscill. tract. *cod. saec. V/VI ubique.* Hier. in Ier. *cod. L saec. VI/VII ubique.* herisis: Cod. Theod. 16, 5, 56 *cod. W saec. VI.* Conc. Aurel. a. 538 p. 83, 8 *plerique.* haeresaeon: Filastr. praef. 1. *de aspiratione*: Gramm. suppl. p. 299, 1 per h litteram. Gloss. V 521, 48 eresim Cicero (*non vetus orator*) sine aspiratione scribi debere ait. aere-, aeri-: Alc. Avit. epist. 8 p. 41, 4 *papyr. saec. VI.* Conc. Aurel. a. 538 p. 83, 8 *cod. C saec. VI/VII.* *cf.* Sidon. epist. 7, 6, 2 aeris *trad.* (-eos *corr. Wilamowitz*). ere-: Schol. Iuv. 13, 121 *trad. et al.* *de prosodia: prima longa*: Prosp. carm. de ingrat. 200 Ps. Evg. Tolet. app. carm. 23, 2 Ven. Fort. carm. 3, 15, 25 (*v. et l. 79*). *at* hĕr- (*v. et l. 67*): Prvd. praef. 39 ditt. 72 ham. 64 psych. 710. 725 Alc. Avit. carm. 4, 497 Ven. Fort. carm. 5, 2, 29 Mart. 1, 115 (*v. et l. 77*). *de formis*: *sing.*: *nom.* -is: *v. p. 2502, 41. 80. 2504, 47 al.* *gen.* -eos: *v. p. 2502, 48. 2504, 69 al.* -is: *p. 2504, 57.* Synod. Hil. coll. antiar. p. 122, 4 *al.* *dat.* -i: Tert. adv. Val. 4 p. 181, 14 adv. Marc. 1, 24 p. 324, 6 Lvcif. non conv. 3 p. 9, 9. *acc.* -in: *v. p. 2503, 74. 2504, 6 al.* -im: *p. 2502, 41. 43. 2505, 4 al.* -em: Epist. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 92, 1. *p. 2504, 17 al.* *abl.* -i: *saepe, v. l. 40. 51. 52. p. 2504, 32 al.* -e: *p. 2511, 9.* Avell. p. 188, 7 Praedest. 3, 3 p. 637^{B} *al.* *plur.*: *nom.* -es: *v. p. 2501, 63. 2504, 83 al.* -īs: *p. 2503, 84.* Greg. Tvr. Franc. 2, 4. *gen.* -eon: *p. 2503, 59.* Hier. in Abd. 2 sq. p. 1104^{A} in Hab. 1, 15 p. 1288^{B} Ivl. Aug. c. Iul. op. imperf. 5, 25 p. 1462^{in}. Boeth. c. Eutych. praef. 56 p. 188 P. *al.* -eum: Avell. p. 166, 14. 184, 10 *cod. B.* -ium: Avg. c. Faust. 16, 7 Lib. pontif. p. 197, 22. -um: Iren. 1, 28, 1 Avg. serm. coll. Morin 1930 p. 266, 8 in Iob 1, 29 Avell. (*v. ind.*). *al.* *dat.* -bus: Avell. p. 164, 3. *acc.* -es: *v. l. 44. p. 2503, 45 al.* -īs: Tert. adv. Hermog. 1 p. 126, 3 adv. Marc. 5, 19 p. 642, 26 praescr. 30, 4. *abl.* -bus: Priscill. tract. 1, 40. 3, 73. *p. 2505, 10. al.* *nota*: Lex Sal. prol. I immunis (emunis *sim. codd.*) ab *heresa*. Gloss. V 401, 10 yripeon (= αἱρέσεων) *heresearum* (*cf. etiam p. 2500, 50 sqq.*). *gen.* -*eorum*? *v. p. 2500, 54.* *de notione* (*cf. etiam supra p. 2501, 62 sqq.*): Isid. orig. 8, 3, 1 -is graece ab electione vocatur, quod scilicet unusquisque id sibi eligat, quod melius illi esse videtur, ut philosophi Peripatetici, Academici et Epicurei et Stoici vel sicut alii, qui perversum dogma cogitantes arbitrio suo de ecclesia recesserunt *eqs.* Gramm. suppl. 267, 11 diaeresis est discissio, -is scissio *eqs.* Ps. Soran. quaest. med. 45 quid est -is? -is dicitur consensio sive sectae electio (*v. p. 2501, 63*) vel declinatio. aut consensio de aliqua secta aut doctrina (*v. l. 38. p. 2503, 69*), quae ad aliquem finem dirigitur (*potius ad I B?*). Evcher. instr. 2 p. 160, 11 -is secta. *al.* (*cf. l. 49. p. 2504, 37. v. et l. 59. p. 2506, 38.* *c. praed. plur. in constr. q. d. ad sensum*: Itala act. 5, 17 *v. p. 2503, 9.* Filastr. 22, 1. 107, 1. 108, 1 *al.* *de re v. p. 2503, 35.* *legitur ap.* Laber. (*v. infra l. 40*), Varronem (*bis infra l. 41; praeterea graec. declin. infra l. 42*). Cic. (*bis; praeterea litt. graec., v. l. 53 et fort. l. 52. item* Boeth. c. Eutych. praef. p. 188, 56 P. [*cod. B*]), Vitr. (*semel*); *inde a* Tert. *passim* (*permulta omisimus*). [*dub. interpr.*: Lvcif. Athan. 1, 18 p. 97, 31 quos -is Arrianae sectae vides homines ('haerere *fort.*' *Hartel*; *an ad II C 3 referendum?*).] *pro cognomine Discordiae*: Prvd., *v. Onom.*

scholae vel sectae cuiusdam et doctrina et asseculae, inde i. q. schola, secta:

I *spectat ad disciplinas profanas*: A *philosophorum* (*iuxta ponitur* secta *l. 44*): 1 *praevalet notio doctrinae*: Laber. mim. 36 sequere ⟨me⟩ in latrinum, ut aliquid gustes (-us *codd.*) ex Cynica -i. Varro Men. 164 ubi dicatur ... Zenon novam -im novo paxillo suspendisse. 542 quos Menippe⟨a⟩ -is nutricata est (Men. tit. περὶ αἱρέσεων: Non. p. 94, 22. 171, 13. 351, 23). Vitr. 5 prooem. 3 Pythagorae quique eius -im fuerunt secuti. Tert. praescr. 7, 8 *philosophiam* in suas -es multipartitam varietate sectarum invicem repugnantium. Schol. Iuv. 13, 121 Cynica *schola* mater -is Stoicae. Hier. in Ier. 4, 1, 2 p. 221, 2 -is Pythagorae et Zenonis ... coepit reviviscere. in Tit. 3, 10—11 p. 597^{B} philosophi Stoici, Peripatetici, Academici, Epicurei illius vel illius -eos appellantur (*cf.* Isid. orig. 8, 3, 1 *v. supra l. 16*). 2 *praevalet notio sectae* (*syn. infra l. 59*): Cic. parad. 2 Cato ... perfectus Stoicus ... *in* (*cf. infra l. 56*) ea est -i (*sc. Stoica*), quae nullum sequitur florem orationis *eqs.* epist. 15, 16, 3 p. 420, 7 ex qua -i (*sc. Stoicorum*) 'vi hominibus armatis' deiectus sis (*ibid.* p. 420, 13 in ista ipsa αἱρέσει [*sc. Epicureorum*] metuo ne plus nervorum sit, quam *eqs.*). Hier. in Ier. 4, 1, 6 p. 222, 14 superbissimam -in (*Pythagorae aliorumque*). Avg. c. Cresc. 1, 12, 15 p. 337, 7 numquid Paulus ... fuit *in* (*cf. supra l. 50*) -i Epicureorum vel Stoicorum? *ibid.* p. 337, 20 Stoicos et Epicureos ... inter se adversas ... -es. *ibid.* p. 338, 13 loquacissimae philosophorum -es. civ. 8, 12 p. 339, 10 D. cum Aristoteles ... sectam Peripateticam condidisset ... plurimosque discipulos ... in suam -im congregasset. haer. praef. p. 23 quorum (*philosophorum*) non omnes instituerunt -es proprias. epist. 88, 10 p. 417, 12 de -i Stoicorum et Epicureorum philosophi. Isid. orig. 8, 6, 6 divisi sunt autem et hi (*philosophi*) in -bus suis ..., ut Platonici, Epicurei (*cf. l. 48. 57. 62*), Pythagorici. *nota*: Cic. Att. 14, 14, 1 de -i Vestoriana et de Pherionum more Puteolano risisse me (*in loco non satis perspicuo, de argentario eiusque amicis, ironice ut vid. [cf. Tyrrell-Purser ad l. vol. 5 p. 249]; vix i. q. professio [ad l. 74 sqq.]*).

B *medicorum* (*notio doctrinae praevalere videtur infra l. 72.* *huc fortasse pertinet* Ps. Soran. quaest. med. 45 *v. supra l. 21*): Isid. orig. 4, 4 tit. de tribus -bus medicorum. 4, 4, 1 *Apollo, Aesculapius, Hippocrates* -es invenerunt (*sc. methodicam, empiricam, logicam*).

C *nautarum, fere i. q. collegium, corpus* (*syn. v. l. 77*): Cod. Theod. 13, 6, 9 (*a. 417*) navalem -im in omnibus volumus custodiri. *ibid. quaecumque possessiones* navali fuerant -i separatae. 13, 6, 10 (*a. 423*) sine ... navalis -is conventione (convec- *V*; *syn.* functionem nav.).

II *spectat ad religionem*: A *Graecorum*: Tert. adv. Val. 1 p. 177, 8 Eleusinia *mysteria*, -is ... Atticae superstitionis.

B *Iudaeorum*; *de 'sectis'* (*cf. p. 2503, 11. 14*) *saec. fere I et ante et post Christum natum e religione populove Iudaeorum ortis, quarum nonnullae huc fortasse non referendae sunt. confunduntur interdum cum 'iudaizantibus', sc. Christianis, qui legem veteris*

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

testamenti sequebantur (quos sub C afferimus, nisi ab ipsis scriptoribus hic ponuntur). de Christianis a Iudaeis nomine q. e. '-is' *appellatis v. infra l. 15.* Ps. TERT. haer. 1 p. 213, 7 hanc -im (*sc.* Dosithei [FILASTR. 5, 1 RVFIN. Clement. 2, 8]; *syn.* error). 2 p. 217, 12 erupit ... -is, quae dicitur Caineorum ([Chaldaetrad.]. HIER. c. Vigil. 8 p. 347ᴮ Caina. PRAEDEST. 1, 18 Caianorum). 2 p. 218, 2 -is processit, quae dicitur Se[d]t⟨h⟩oitarum (FILASTR. 3, 1 Sethianorum [PRAEDEST. 1, 19]). ITALA act. 5, 17 (codd. e g, *al.; sim.* VVLG.) qui cum eo (*principe sacerdotum*) constituta -is Sadducaeorum repleti sunt (*cf. p. 2502, 25*) zelo ([αἵρεσις. ITALA cod. d secta]. HIL. in Matth. 8, 4 p. 960ᴬ FILASTR. 5, 2 *al.* CASSIOD. Ios. antiq. 13, 293 [*at* 20, 199 secta]). ITALA act. 15, 5 (codd. d, e, g, *item* VVLG.) de -i Pharisaeorum ([αἱρέσεως]. THEOD. MOPS. in Phil. 3, 5. *at* sectam: VVLG. act. 26, 5 [*deest* ITALA *praeter* g = VVLG.]). ITALA act. 28, 22 (cod. g) *Iudaei de* Christianis (*cf. supra l. 2*): hac -i (αἱρέσεως, VVLG. secta [*item* secta: ITALA cod. g *et* VVLG. act. 24, 5]). 24, 14 (cod. e) *verba Pauli apud Felicem*: secundum viam, quam dicunt (*sc. Iudaei*) -is, deservio patrio deo (κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, VVLG. secundum sectam, quam dicunt -im; *v. adn. crit.*). FILASTR. praef. 1 ([*v. infra l. 59*]; *comprehendit cum Christianorum et -es Iudaeorum; sic et al., cf.* AVG. epist. 222, 2 p. 446, 15. p. 447, 4 utriusque temporis). 8, 1 -is Iudaeorum, qui dicuntur Nazorei (AVG. epist. 82, 16 p. 366, 17 *al.*). *ibid. passim de* 15, 1 *usque ad* 27, 1. HEGES. Rufin. hist. 2, 23, 8 quidam de septem -bus (τῶν ... αἱρέσεων), quae erant in populo *Iudaeorum.* 2, 23, 9. HIER. in Ier. 4, 12, 4 p. 233, 14 filios ... quos in -i genuerint. epist. 14, 9, 1 Ophitarum (PRAEDEST. 1, 17). 49, 13, 6 contra Iudaeos vel ceteras -es (*aliter cf. infra l. 42*). 112, 13 Minaeorum. AVG. c. Cresc. 1, 8, 10 p. 332, 28 opinionem vel -em Samaritanorum (epist. 23, 4). CASSIOD. Ios. antiq. 13, 171 tres -es (αἱρέσεις) Iudaeorum (*at* Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. *nusquam, ut videtur,* -is [*pro gr.* αἵρεσις secta: 2, 118. 137. disciplina: 2, 122. dogma: 2, 142. 162]).

C Christianorum (*cf.* AVG. c. Faust. 16, 7 christianarum -ium. ISID. orig. 6, 16, 3 christianitas in diversas -es scissa est. *cf. et infra l. 64); de re v. W. Bauer, Rechtgläubigkeit u. Ketzerei im ältest. Christent. 1934. J. Brosch, Das Wesen der Häresie, Bonn 1936. de eis, quae in iure Romano publico et civili aetate imperatorum Romanorum fidem christianam confitentium ad -es pertinent v. Mommsen, Röm. Strafr. 595 sqq. Hitzig, RE VIII 1318 sq. s. v. 'Heterodoxie'. nomina singularum sectarum enumerare non e re visum; v. imprimis* Ps. TERT. haer. FILASTR. AVG. haer. PRAEDEST. *passim.* gentiles, Iudaei *inter* -es *ponuntur l. 27. p. 2505, 25. de* notione *cf. et p. 2502, 15 sqq.* 1 generalia *quaedam*: a definitiones: TERT. praescr. 5, 1 (*pendet ex I Cor. 11, 18—19*) si *Paulus* dissensiones et schismata increpat, ... in continenti -es subiungit *eqs.* HIER. in Tit. 3, 10—11 p. 598ᴬ inter -im et schisma ...: quod -is perversum dogma habeat; schisma propter episcopalem dissensionem ab ecclesia separetur. CRESC. Aug. c. Cresc. 2, 3, 4 -es non nisi inter diversa sequentes fieri solent *eqs. ibid.* -is est diversa sequentium secta (*cf. p. 2504, 37 sqq.*), schisma ... idem sequentium separatio. AVG. c. Cresc. 2, 7, 9 -is ... schisma inveteratum *est.* epist. 232, 3 p. 513, 19. haer. praef. p. 23 non omnis error -is est: quamvis omnis -is ... nisi errore aliquo -is esse non possit. FACVND. defens. 12, 1 p. 825ᴰ. 830ᴬ. ISID. orig. 8, 3, 1 *v. p. 2502, 16.* diff. 1, 282 -im ... esse longe alia opinantem quam ceteri *eqs.* *cf. et p. 2508, 34.*

b *in titulis librorum, capitum* 'adversus' *omnes vel singulas* '-es' *vel* 'de -bus' *scriptorum, interdum* (FILASTR., *al., cf. supra l. 20*) *et de* -bus *Iudaeorum*: α *spectant ad* universas: FILASTR. praef. 1 (*pro tit.*) de -eon diversa pestilentia (*cf.* AVG. haer. 41 p. 33 GREG. M. epist. 7, 15 p. 458, 30). HIER. vir. ill. 61 *Hippolytus* adversus omnes -es (*item* 114 *Epiphanius*). VICTORIN. PETAV. inst. tit. GENNAD. vir. ill. 1 *Iacobus Nisibenae episcopus.* AVG. haer. tit.: de -bus ad Quodvultdeum. ISID. orig. 8, 5, 1 tit.: de -bus Christianorum. [*non satis constat de his*: TERT. praescr. tit. *v. p. 2508, 60.* Ps. TERT. haer. tit. (-es *F*, haereticos *N, deest P*). IREN. *v. p. 2508, 62.*] β *ad* singulas: HIER. vir. ill. 25 *Theophilus* contra -im Hermogenis. 41 *Serapion* de -i Montani. PRAEDEST. 2 tit.: liber ... nonagesimam -im continens.

2 *praevalet notio* doctrinae *(cf. p. 2501, 66. 2502, 23. 38. 69; hic illic dubium, utrum locus huc an ad 3 referendus sit. ipsa fides catholica ab haereticis* '-is' *appellatur, v. infra p. 2504, 22)*: *syn.* doctrina: *infra l. 84.* opponuntur: fides: TERT. pudic. 19 p. 262, 21 mulierem illam post fidem vivam in -i⟨n⟩ exspirasse. praescr. 4, 7 in -in fidem demutantes. LVCIF. non conv. 9 p. 20, 2 beatae ecclesiae fidem. Athan. 1, 30 p. 117, 23 catholicam. PHOEBAD. c. Arrian. 1 p. 13ᶜ rectam. veritas: TERT. adv. Prax. 3 p. 230, 17. 8 p. 237, 23 adv. Marc. 1, 1 p. 292, 4. 1, 21 p. 318, 16 cuneo veritatis omnis extruditur -is. 4, 17 p. 476, 8 virg. vel. 1 p. 883 Oe. *cf.* praescr. 29, 4 vera doctrina. divina auctoritas: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 31. lex: HIL. in Matth. 10, 5 p. 968ᴮ. prophetia?: *v. p. 2504, 50 (cf. syn.* pseudoprophetia *l. 84).* exempla alia: TERT. ieiun. 1 p. 275, 8 (*agitur de ieiunio, cf. p. 2504, 23*) aut -in iudicandam (11 p. 289, 23. *cf.* adv. Hermog. 1 p. 126, 6 quaeque doctrinae -is praeiudicabuntur) aut pseudoprophetiam (11 p. 289, 16. 23). adv. Prax. 1 p. 227, 5 *diabolus* unicum dominum vindicat, ... ut et de (*nota praep.*) unico -im faciat (*aliter infra l. 47 sq.*). adv. Marc. 1, 8 p. 300, 10 maximo adiutorio eius -im probaturus, ⌊novae scilicet divinationis professionem⌋ (⌊n. ... pr.⌋ *fort. spuria esse censet Kroymann, an recte?*). 1, 13 p. 307, 4. 2, 2 p. 336, 1 quis dubitabit ipsum illud Adae delictum -in pronuntiare, quod per electionem (*cf. p. 2501, 63*) suae potius quam divinae sententiae admisit. monog. 2 p. 762 Oe. monogamiae disciplinam in -im exprobrant (*cf.* 15 p. 785 Oe. quae -is, si *nos* [*sc. orthodoxi*] secundas nuptias ... iuxta adulterium iudicamus. *ibid. iterum*). *al.* Ps. TERT. haer. 5 p. 222, 5 novam -im ex Graecorum alphabeto componentes. HIL. in Matth. 12, 18 p. 990ᴬ in diversa -eos studia efferbuerunt (EPIST. pontif. 232 Migne 13 p. 348ᴮ non -is studio ... sed inscitia). LVCIF. non conv. 11 p. 23, 30. 15 p. 32, 21 execramur -im tuam ut Moses idololatriam (AVELL. p. 14, 3 doctrina daemoniorum est -is, sicut et idolatria). reg. apost. 7 p. 53, 17 qui possint tuam praedicare -em (EPIPHAN. Hier. epist. 51, 9, 3 *Origenis* -em praedicat et docet [HIER. in Ier. 4, 44, 5 AVELL. p. 303, 18]). PRISCILL. tract. 1, 27 omnes -es, quas sibi homines ... fabricarunt (*sim. al.*). HIER. in Ier. 4, 12, 2 istius modi explanationem, immo -im. in Tit. 3, 10—11 p. 597ᴬ fidem nostram in Christum, et ecclesiasticam disciplinam ... a perversis hominibus -im nuncupatam. c. Vigil. 1 p. 339ᴮ continentiam -im esse (*cf.* epist. 22, 13, 3 tali ... proposito ieiunium [*cf. p. 2503, 82*] -is est). vir. ill. 60 -eos arguitur (86. *cf.* 121 gnosticae ... -eos accusatur [123]. epist. 61, 3, 3 *illum* in culpam -eos vocas. *talia al., vix ad 3*). EPIPHAN. Hier. epist. 51, 4, 7 *scripturam divinam* in -im suam maligna interpretatione detorquet. *al.* *sensu latiore*: GREG. M. in euang. 17, 13 sacri canones Simoniacam -im damnant (epist. 5, 60 p. 374, 27 per S. -em, id est accepto praemio. *passim sim. ibid. cf. p. 2507, 73*). *sim. al.*

[*falso ex locutione graeca*: ITALA gen. 49, 5 (Tert. adv. Marc. 3, 18 p. 407, 6; VVLG. *aliter*) perfecerunt iniquitatem ex sua -i ('qua scilicet Christum sunt persecuti' *falso explicat* TERT.). *gr.* ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, *recte* ITALA Lugd. Ottob. ex voluntate sua (*cf.* VVLG. I Macc. 8, 30 facient ex proposito suo [*gr.* ποιήσονται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν]. HERM. vulg. *et* Pal. sim. 9, 23, 5 propositum [*gr.* αἵρεσιν]).]

3 *praevalet notio* sectae ([*cf. p. 2502, 49 sqq.*]. personata *infra l. 66 sqq. nota*: -is schismatis *p. 2505, 6. 20*): a singularis fere collective pro sectis in universum (*hic illic auctor generaliter loquitur, sed e re una alia secta subaudiri potest; qui loci secerni et seorsum poni nequeunt.* *sim.* omnis, ipsa -is *ex. gr. l. 52. 71. 77*): TERT. scorp. 1 p. 146, 9 infirmitas ... sauciatam fidem vel in -in vel in saeculum exspirat. anim. 3 p. 303, 17 haec, quibus fideles ab -i concutiuntur (adv. Marc. 2, 18 p. 359, 11 legis bona. *cf.* HIER. in Ier. 3, 2, 3 quos in -i deceperunt). adv. Hermog. 23 p. 152, 7 sqq. mundus non est factus ex illa, sed -is facta est ... quod non ex materia facta est -is, sed materiam ipsam potius -is fecit (CYPR. un. eccl. 19 p. 227, 14 -in vel schisma facere. epist. 68, 3 p. 746, 5 *al. aliter supra l. 2*). adv. Prax. 1 p. 228, 13 prophetiam expulit et -im intulit ([*fort. potius ad 2 supra l. 16*]. *cf.* AVELL. p. 198, 10 introducas [*gr.* αἵρεσιν]). IREN. 4 praef. 2 evertunt omnem -in. CYPR. sent. episc. 2 p. 437, 14 omnem hominem ab -i venientem ([epist. 75, 5 p. 813, 2. 75, 8 p. 815, 19 ad ecclesiam. *al.*]. *cf.* epist. 73, 21 p. 795, 10 de -i ad ecclesiam. HIER. in Ier. 3, 13, 1 translati de -i in ecclesiam. *al.*). 17 p. 444, 3 *Iesus* super Petrum aedificavit ecclesiam, non super -im. 19 p. 444, 16 *si* -is a deo est. 22 p. 445, 14 qui ad -is tenebras transierant (PELAG. in I Tim. 1, 20 ad -im [*cf.* AVG. serm. 46, 7, 15 ire in -im]. *sim.* CYPR. epist. 55, 15 p. 634, 11 in -im vel schisma ... rapiuntur [*cf.* HIL. in Matth. 10, 9 p. 969ᶜ traducerentur]. HIL. in psalm. 1, 8 p. 24, 13 *impii* in -im delapsi [*cf.* HIER. vir. ill. 60 lapsus. *sim. al.*]). 72 p. 457, 14 in -i intinctos sive in schismate (*cf.* Ps. CYPR. rebapt. 1 p. 69, 14. *sim. al.*). epist. 59, 10 p. 677, 23 quem ... extra ecclesiam in -i (-im, -in *codd.*) pseudoepiscopum ... constituerat. 69, 1 p. 749, 17 aliquam speciem -eos (*cf.* RVFIN. hist. mon. 28 p. 452ᴬ genus). 74, 6 p. 804, 6 quomodo generare filios deo -is per Christum potest quae Christi sponsa non est (*opp.* ecclesia. l. 13. *cf.* 75, 14 p. 819, 26 -is ... parit et exponit). *al.* HIL. syn. 91 p. 545ᴬ c. Const. 1 p. 577ᶜ. coll. antiar. p. 100, 16 -eos piaculo (*al.*). *et al.* PRISCILL. tract. 3, 56 eruditio ... -is nutrimentum (*sim.* 3, 62). FILASTR. 129, 4 tribus malis, paganitate, Iudaismo, et omni -i. AMBR. paenit. 1, 2, 7 *bis.* hex. 3, 1, 3 *bis* (*utrubique apponitur* gentilitas). HIER. hom. Orig. in Ezech. 8, 2 p. 403, 26 B. in Luc. 31 p. 287ᴬ venenis infectus -eos (*al.*). adv. Rufin. 1, 7 p. 402ᶜ *saepe.* AVG. c. Cresc. 2, 15, 18 p. 377, 21 -is vel schismatis deposito errore (*cf.* FAVST. REI. epist. 7 p. 201, 22 *al.*). p. 378, 1. epist. 185, 7, 25 p. 24, 3 non esse petendum ab imperatoribus, ut ipsam -em iuberent non esse. 222, 2 p. 447, 13 quid sit -is (*al.*). serm. 3 *al.* COD. Theod. 16, 5, 54, 4 (*a. 414*) in -i ... permanere (*nota iuxta-, opposita*). *al.* OROS. apol. 33, 7 odisse me fateor -im, non haereticum *eqs.* SIDON. epist. 8, 14, 6 liber ab -i, liber ab hypocrisi, liber ab schismate. *et al. passim.*

b *de* singulis *vel pluraliter de* universis: TERT. bapt. 1 p. 201, 10 quaedam de Gaiana -i vipera. anim. 50 p. 382, 4 -es ad nostra (*cathol.*) exempla prosiliunt. resurr. 2 p. 26, 19 secundum

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-es Valentini et Apellen (AVG. anim. 1, 19, 34 p. 334, 17 Pelagianam -im). adv. Val. 22 p. 200, 8 *diabolo* omnes -es procurantur (adv. Prax. 2 p. 229, 18 adversus universas -es. *al.*). adv. Marc. 1, 19 p. 314, 25 quo initiantur et indurantur (*v. app.*) in hanc -im (*sim.*: praescr. 3, 1 quibusdam ... ad -es [*v. app.*] captis. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 287, 18 in errores et in -es schismatis inlaqueetur [AVELL. p. 170, 11 -bus; *gr.* ἀντιποιούμενος αἱρέσεων]. GENNAD. vir. ill. 43 -i suae sociavit). 3, 11 p. 394, 27 quae expugnat haec (*Marcionis*) -is (*sim.*: praescr. 4, 5 -es ... ecclesiam lacessentes. HIER. vir. ill. 54 *ecclesiae* -bus vexabantur. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 287, 9 ab illis ... -bus et schismatibus ... non vincitur ecclesia catholica. AVELL. p. 233, 11 -em Macedonianam spiritum sanctum impugnantem [p. 341, 13 ecclesiam. *al.*]. p. 438, 2 provocare nos audeat). 5, 7 p. 597, 21 qui -es ut malum fugiant (*cf.* praescr. 29, 6 cavendas. FILASTR. 127, 7 evadere). carn. 7 p. 439 Oe. abstulerint -es ista de evangelio. praescr. *passim. et al.* ITALA I Cor. 11, 19 (cod. d, f, g *al.*) oportet ... -es esse (δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ... εἶναι, *item* VVLG.; *multa quae inde pendent omisi*). ITALA Gal. 5, 20 (cod. d, f, g *al.*) opera carnis, quae sunt ... divisiones, -es (αἱρέσεις, VVLG. sectae). FRG. Mur. 42 Corintheis schismae (*scr.* scys-) -is interdicens. IREN. 1, 11, 1. 1, 28, 1 omnes velint ... abscedere ... ab -i ([*cf.* EPIPHAN. Hier. epist. 51, 3, 3 recede]. *sim.* CYPR. epist. 74, 1 p. 799, 15 a quacumque -i venient ad vos [*ibid. al.*]. AVELL. p. 303, 22 revertentes). CYPR. sent. episc. *passim.* *nota*: CONC.S I 2 p. 69, 37 sive ex gentilitate sive ex Iudaismo sive ex alia qualibet -i (*gr.* αἱρέσεως).

c *structurae potiores*: α *verbales*:

(I) *spectant ad sectae ortum*: (a) -is *subi.*: ebullit ex: HIER. in Gal. 5, 19—21 p. 417A. emergit ab: EPIST. pontif. 258 (Migne 13), 4 p. 1161B. erumpit: *v. p. 2503, 5.* excrescit: AVG. bapt. 5, 25, 36. exit: *ibid.* 5, 15, 20. exsurgit de: TERT. praescr. 36, 8. fit: CYPR. un. eccl. 10 p. 218, 14. nascitur: CYPR. un. eccl. 12 p. 220, 23. oritur, *sim.*: CYPR. epist. 66, 5 p. 730, 3 PRAEDEST. 1, 1 p. 587B GREG. M. moral. 18, 83 epist. 5, 58 p. 369, 23 NICET. fid. 3 p. 12, 9 ISID. orig. 8, 5, 70. prodit de: TERT. praescr. 36, 6. prorumpit: HIL. syn. 78 p. 530C. pullulat: AVG. epist. 137, 4, 16 p. 121, 4. p. 222, 1. subsistit ex: IREN. 1, 23, 2. surgit (ad-, ex-, in-): TERT. praescr. 36, 8 CYPR. epist. 74, 8 p. 806, 9 AVG. serm. 26, 7, 8 GREG. TVR. Franc. 2, 34. venit: TERT. praescr. 40, 8. *talia passim.*

(b) -im *obi.*: condere: CYPR. sent. episc. 19 p. 444, 16. constituere: GENNAD. vir. ill. 73. construere, *sim.*: HIER. in Ier. 1, 57, 4 in Os. 8, 14 *sqq.* p. 881D. fabricare: PRISCILL. tract. 1, 27. facere (sibi): CYPR. epist. 44, 2 p. 598, 16 VICTORIN. PETAV. in apoc. 2, 1 p. 34, 11. gignere: AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 287, 5. inchoare: PRAEDEST. 1, 42 p. 599D. inducere: TERT. praescr. 6, 6. instituere: IREN. 2 praef. 1 FILASTR. 34, 1. introducere: PS. TERT. haer. 8 p. 226, 1. invenire: CYPR. un. ecl. 3 p. 211, 16. movere: PROSP. in psalm. 134, 8. producere: TERT. praescr. 2, 2. proferre: SVLP. SEV. chron. 2, 37, 4. suscitare: HIER. chron. a. Abr. 2286. *talia passim.*

(II) *spectant ad doctrinas, opiniones, dicta, sim.* (-is *subi.*): ambigit de: FILASTR. 94, 1. arbitratur (opinatur, putat): *ibid.* 100, 1. 102, 1. 133, 1 *al.* asserit: *ibid.* 81, 1. confitetur (pro-): AVG. in epist. Ioh. 6, 13 p. 2028in. HIL. syn. 18 p. 494C. profert: TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 476, 9. suspicatur: FILASTR. 108, 1. vult: HIER. in Ier. 2, 5, 2. *talia passim.*

(III) *spectant ad orthodoxorum contra sectas pugnam* (contra, adversus -im pugnare, dimicare, disputare, scribere, *al. passim*): -im: anathematizare: AVX. Hil. c. Aux. 15 p. 618B. com-, ob-, reprimere *sim.*: HIL. c. Const. 5 p. 582A GREG. TVR. Franc. 2, 34 p. 97, 15 SVLP. SEV. chron. 2, 51, 7. con-, refutare: CASSIAN. c. Nest. 1, 6, 2 AVELL. p. 477, 21. damnare (condemn-): TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 645, 9 EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 92, 13. destruere: HYD. chron. II p. 22, 106. evertere: AVG. c. Pelag. 4, 3, 3 p. 523, 21. exsecrari: LVCIF. non conv. 2 p. 5, 23. exstinguere: AVG. haer. 82. insectari: COD. Theod. 16, 5, 63. interficere: LVCIF. non conv. 15 p. 32, 22. prosternere: AVELL. p. 438, 22. vetare: COD. Theod. 16, 5, 5. vincere (con-, re-): TERT. virg. vel. 1 p. 883 Oe. PRISCILL. tract. 3, 63 PRAEDEST. 1, 43 HIER. epist. 143, 2, 2. *talia passim.*

(IV) *spectant ad hominum ad sectas inclinationem, transitum sim.*: declinare ad, in: HIER. vir. ill. 31 RVFIN. apol. Orig. 1 p. 553C. desciscere in: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 15. devergere ad: TERT. praescr. 18, 1. de-, divertere in: TERT. praescr. 5, 5 HIER. vir. ill. 41. deviare in: IVLIANA Aug. epist. 188, 3 p. 121, 6. exorbitare ad: TERT. praescr. 4, 6. incidere in: GREG. M. epist. 4, 13. incurrere (in): FILASTR. 66, 2 AVG. anim. 1, 13, 16 p. 317, 5. labi (de-, di- pro-) in: AVG. civ. 21, 20 p. 525, 18 D. HIER. epist. 112, 13 PROSP. chron. 691 GREG. TVR. Franc. 4, 40 p. 173, 16. pergere in: AVG. serm. 46, 12, 28. sectari, sequi (sub-): COD. Iust. 1, 7, 6 (*a. 455*) EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 92, 1 PRAEDEST. 1, 43. subscribere in: AVELL. p. 14, 1. suscipere: LVCIF. non conv. 10 p. 21, 30. transire ad, in: AVG. civ. 21, 25 p. 536, 11 D. PROSP. chron. 1026. *talia passim.*

β *nominales*: (I) -is *gen. subi., poss. sim.*: amentia: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 11. barathrum: VINCENT. LER. comm. 26, 37, 7. caligo: AVELL. p. 351, 1. caput: AMBR. fid. 3, 15, 125. charybdis: ALC. AVIT. carm. 4, 497. circumcisio: AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 266, 8. clericus: EPIST. pontif. 303 Migne 56 p. 510B. diaconus: VICT. VIT. 2, 1. doctrina: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 122, 4. dogma: QVODV. prom. 1, 12, 19. filius: AVG. serm. 3. ineptia: CYPR. epist. 73, 5 p. 781, 16. infamia: SVLP. SEV. chron. 2, 45, 6. insania: *v.* ineptia. labes: AVELL. p. 39, 12. lapsus: CONC. Aurel. a. 541 p. 89, 4. machinamenta: AVELL. p. 128, 15. opiniones: QVODV. Aug. haer. praef. p. 22. pernicies: AVELL. p. 438, 7. perversitas: AVG. gest. Pelag. 35, 62. pestis: AVELL. p. 158, 6. pravitas: AVELL. p. 356, 3. presbyter: VICT. VIT. 2, 1. princeps: HIER. chron. a. Abr. 2188. profanitas: VINCENT. LER. comm. 28, 39, 4. sacerdos: CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 8. scissiones (ab ecclesia): HIER. in Abd. 2 sq. p. 1104A. secta (*?, v. p. 2502, 32*). sordes: LIB. pontif. p. 197, 22. superstitio: PRAEDEST. praef. p. 586A. venenum: LVCIF. non conv. 9 p. 19, 4. virus: AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 146. vorago: GREG. M. epist. 5, 37 p. 322, 23. *sim. al.*

(II) -is *gen. obi.*: auctor: CYPR. epist. 49, 1 p. 610, 3. CONC.S I 5 p. 150, 6 (*gr.* αἱρεσιάρχης). damnatio (condemn-): AVELL. p. 7, 17. 303, 23. depositor: EPIST. pontif. 232 Migne 13 p. 348B. fautor: HIER. epist. 60, 15, 2. fundator: LVCIF. Athan. 1, 31. institutor: FILASTR. 29, 2. interemptio: EPIST. pontif. 937 CONC.S IV 2 p. 139, 4. inventor: AVELL. p. 530, 17. parens: EPIPHAN. Hier. epist. 51, 3, 3. propugnator: RVSTIC. CONC.S I 4 p. 9, 13. prospectus: RVFIN. hist. 6, 12, 4. sectator: HIER. in Am. 1, 3 p. 1022C. subscriptio: HIER. vir. ill. 97. *talia al.*

synonyma, coniuncta, iuxta posita ad II: blasphemia: LVCIF. reg. apost. 9 p. 57, 22 *al.* disciplina: *v. p. 2503, 31.* dissensio: *v. p. 2503, 45.* divisio: AVG. serm. 164, 7, 10. doctrina (aliena a deo: HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 8 p. 386, 7 B. daemoniorum: AVELL. p. 14, 3. perversa: HIER. in Hab. 1, 15 p. 1288B). dogma: PRISCILL. tract. 1, 40 COD. Iust. 1, 7, 6. error: LVCIF. moriend. 4 p. 292, 15. *p. 2503, 4. 52.* SVLP. SEV. dial. 1, 7, 4 *al. v. et p. 2505, 6.* gentiles: GAVDENT. serm. 21 p. 999B. gentilitas: *v. p. 2504, 72 al.* hypocrisis: *v. p. 2504, 81.* idolatria: *v. p. 2504, 15.* infideles: VEREC. in cant. 2, 21. Iudaei: GAVDENT. serm. 21 p. 999B *al.* Iudaismus: CONC.S I 2 p. 69, 37. opinio damnata: COD. Theod. 16, 5, 5. pars: TERT. praescr. 18, 2. philosophia: TERT. anim. 3 p. 303, 17 *al.* praecisio: AVG. serm. 4, 30, 33 *al.* praevaricatio: AVELL. p. 14, 19. pravitas: CASSIAN. c. Nest. 5, 1, 2. pseudoprophetia: *v. p. 2503, 84.* saeculum: *v. p. 2504, 43.* scandalum: PRISCILL. tract. 3, 56. schisma: *v. p. 2503, 45. 2504, 49. 59. 62. 75. 81 al. saepe.* secta: *v. p. 2502, 24. 32. 2503, 12. 14. 16. 19. 31. 50 al.* superstitio (dira: COD. Theod. 16, 5, 54, 4. gentilium: AVG. civ. 21, 25 p. 537, 30 D. *al.* perversa: COD. Theod. 16, 5, 5 (= COD. Iust. 1, 5, 2).

pro -i ponuntur imagines (*cf. p. 2510, 61*): ITALA act. 24, 14 via (*v. p. 2503, 17. aliter infra l. 51*). LVCIF. non conv. 6 p. 14, 20 Arrianam -im ... meretricem spiritalem. reg. apost. 8 p. 55, 20 *de eadem*: elefantia (*cf. vol. V 2, 352, 73 sqq.*). PRVD. ditt. 72 callida vulpes nunc -is flammas vitiorum spargit in agros. CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 2 -es ... hydrae similitudinem gerunt. -is *in scripturae sanctae interpretatione spiritali*: AMBR. hex. 3, 1, 3 'vallis' (*cf. III reg. 20, 28 non est deus vallium*) est -is. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 1 p. 408, 4 B. 'Samaria' (*Ezech. 16, 46*) accipitur in -i *eqs.* AVG. epist. 185, 6, 24 p. 23, 19 'in viis et in saepibus' (*cf. Luc. 14, 23*), id est in -bus et schismatibus. serm. 37, 17, 27 'malae filiae' (*prov. 31, 29*), quae sunt -es. VEREC. in cant. 6, 9 -es 'Aethiopum tabernacula' (*Hab. 3, 7*).

opposita: disciplina (catholica): TERT. monog. 2 p. 762 Oe. doctrina vera: *v. p. 2503, 79.* dogma catholicum: COD. Theod. 16, 6, 4 pr. ecclesia: *v. p. 2504, 54* (catholica: *v. p. 2505, 12 al.* sancta: OPTAT. 2, 9 p. 45, 16). fides (*v. p. 2503, 72.* apostolica atque evangelica: LVCIF. non conv. 5 p. 13, 12. catholica: LVCIF. Athan. 1, 30 p. 117, 23. beatae ecclesiae: *v. p. 2503, 74.* recta: *v. p. 2503, 76.* viva: *v. p. 2503, 73*). observantia (catholica: COD. Theod. 16, 5, 54, 4. recta: *ibid.* 16, 5, 11). observatio catholica: COD. Theod. 16, 5, 5 (= COD. Iust. 1, 5, 2). prophetia: *v. p. 2504, 50.* religio catholica: COD. Theod. 16, 6, 4 pr. reverentia vera divinaque: COD. Theod. 16, 5, 56. sanctitas (catholica): COD. Theod. 16, 5, 11 *al.* veritas *v. p. 2503, 76* (*saepius.* nostra: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 15).

epitheta selecta ad II: blasphemissima: HYD. chron. II p. 16, 31. damnabilis: AVG. anim. 1, 13, 16 *al.* deceptrix: AVG. serm. 182, 7, 7. detestanda: CYPR. epist. 75, 5 p. 813, 5. exsecrabilis: *ibid., al.* horribilis: AVG. c. Pelag. 2, 1, 1 p. 460, 10. immundissima: HIER. in Is. 28, 10 p. 320B. impia: HIER. in Ier. 2, 1, 1 *al.* infamis: SVLP. SEV. chron. 2, 46, 1. infausta: COD. Iust. 1, 5, 8, 11. infernalis: AVELL. p. 166, 21 (*gr.* φαραγγώδης). inoboediens: AMBR. paenit. 1, 2, 7. nefanda: AMBR. fid. 3, 15, 125 *al.* nefaria: HIER. epist. 63, 3 *al.* occulta: RVFIN. hist. 6, 12, 4. perfida: AVELL. p. 509, 24. periculosa: FILASTR. 66, 2. perniciosa: *ibid.* 29, 2 HIER. epist. 134, 1, 3 *al.* pestifera: AVELL. p. 7, 14. prava: SVLP. SEV. chron. 2, 42, 5. profana: EPIST. pontif. 232 Migne 13 p. 348B. saevissima: OROS. hist. 7, 32, 6. scelerata: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 105, 8 *al.* scelesta: AVG. in euang. Ioh. 97, 3. spurcissima: AVG. nat. bon. 47. subtilis: AVG. c. Lucif. 10 p. 166A. venenosa: AVELL. p. 200, 18.

deriv.: haeresiacus [haereseus (-ius?)]. *cf. etiam* haeresiarches (-a), haeresiarchus, haeresiota, haereticus.

[haeresi(us)] *v. p. 2500, 50.*

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

×haereticus, -a, -um, αἱρετικός. GRAMM. suppl. 267, 11 haeresis scissio. inde -os dicimus, qui se scindunt i. dividunt ab unitate fidei. *scribitur* her-: PRISCILL. tract. 1, 1 *et passim cod. saec. V/VI.* AMBR. fid. (cod. Paris. 8907 *saec. V/VI*) 65 *al.* COD. Theod. 16, 1, 2, 1 *et semper cod. V saec. VI.* 16, 5, 20. *et al. cod. W saec. VI. et saepe.* er-: AMBR. fid. (cod. Paris. 8907 *saec. V/VI*) 49 *al.* eritocos: COD. Theod. 16, 5, 54 pr. *cod. W saec. VI.* aeretecum: CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 7 *cod. C saec. VI/VII.* *de notione (v. et supra l. 2. p. 2502, 16 sqq.)*: GLOSS. -us divisus (erciscitus *vix recte suspicatur Goetz; fortasse cf. c. p. 2506, 25; v. et vol. V 1, 1603, 83 sqq.*). *de re cf. p. 2503, 35.* *legitur inde a* TERT. (*in versibus tres primae dactylum efficiunt*: PROSP. carm. de ingrat. 63 ARATOR act. 2, 611). *permulta omisimus.* [*loc. inc.*: TERT. adv. Prax. 10 p. 242, 8 oportebat . . . et milvos esse et -os (*totum enuntiatum secl. Kroymann*). PS. ORIG. tract. 17 p. 183, 19 lucifugae isti -i (*add. B F*). *perperam trad.*: HIER. epist. 49, 12, 2 (haeret- *pro* rhetor-). *corrupte*: GLOSS.[L] Corp. I 16 (= GLOSS. V 365, 15) Idi nomen h⟨a⟩eretici[ae] (*varia coniecit Lindsay*)]. [*ital.* eretico. *francog. vet.* erege. *M.-L.*]

qui pertinet ad haeresim, de haereseon auctoribus, sectatoribus: **I** *Christianorum*: **A** *adi.* (*huc adv. p. 2508, 29*): **1** *de rebus* (*praecipue incorporeis; sed cf. infra l. 76. de hominum mente sim. v. l. 33. 41. 65*): TERT. scorp. 1 p. 146, 1 adinventa -orum venenorum (HIL. in Matth. 6, 2 p. 952[A] AVG. haer. 88 p. 50 *al.*). scorp. 4 p. 152, 28 -ae cuiusque doctrinae (VEREC. in cant. 2, 16 *al. cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 20, 1 -a ab evangelicis dogmata separare [RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 181, 8 B. *al.*]). scorp. 7 p. 158, 25 blasphemiae flatum de -o ore foetentem. anim. 18 p. 327, 15 -a semina Gnosticorum et Valentinianorum (adv. Val. 3 p. 180, 13). p. 327, 22 -arum idearum. 34 p. 358, 19 nomine -o (PACIAN. epist. 1, 4 p. 12 SALV. gub. 7, 47). resurr. 19 p. 52, 2 arcana. adv. Val. 7 p. 185, 17 census omnis sanctitatis et maiestatis -ae. adv. Marc. 1, 2 p. 293, 5. 1, 3 p. 293, 15 licentia (carn. 1 p. 426 Oe.). 1, 16 p. 310, 30 spiritus (GENNAD. dogm. 44). 2, 2 p. 335, 1 corda. 3, 6 p. 383, 9 -a dementia (*fere i. q. -i dementes, cf. l. 39. 42*) . . . praesumeret (*sim.* 4, 10 p. 448, 26 insaniam [HIL. syn. 50 p. 517[B]]). 3, 19 p. 409, 7 duritia. 4, 6 p. 432, 23 caecitatis. 4, 11 p. 451, 20 novitatis (AVG. nupt. et concup. 1, 20, 22). 4, 25 p. 507, 12 evangelio [*opp.* veritatis]. (5, 1 p. 571, 9. *sim.* 5, 19 p. 643, 7 *traditio* [*opp.* nostra]). 4, 35 p. 542, 22 ne argumentetur audacia -a (*fere i. q. -i audaces, cf. supra l. 34; sim.* 4, 42 p. 565, 14 impudentiae. AVG. serm. 52, 2, 2 temeritate). carn. 16 p. 452 Oe. ingenii (*sim.* CYPR. sent. episc. 26 p. 446, 16 mens -a [AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 52, 28, *cf. supra l. 34.* GREG. M. moral. praef. 16 p. 526[B] mentium]. AVG. pecc. orig. 21, 23 sensus. c. Iul. op. imperf. 2, 70 intellectum). praescr. 41, 1 conversationis -ae (*i. cum -is*). 44, 2 PRAEF. bibl. monarch. in Luc. -is fabulis. IREN. 5, 20, 2 dissensionem. CYPR. un. eccl. 16 p. 224, 15 perversitatis (AVG. quaest. hept. 4, 18 p. 328, 18 *al.*). sent. episc. 18 p. 444, 9 sermone (IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 7). l. 11 errore (epist. 54, 2 p. 622, 10 schismaticus et -us. HIER. chron. a. Abr. 2175 AVG. c. Cresc. 2, 15, 14 p. 373, 13 -um et sacrilegum. *al.*). epist. 45, 3 p. 602, 21 temptatio. 51, 1 p. 614, 10 pravitatis (*al.* HIER. chron. a. Abr. 2365 in -a pr. subscribens *al.* AVG. c. Pelag. 1, 14, 28 p. 447, 17 *al.*). *ibid.* p. 614, 14 schismatico, immo -o furore (*al.*). 55, 28 p. 646, 9. 59, 19 p. 689, 18. 68, 1 p. 744, 9 praesumptionis (69, 4 p. 753, 13). 73, 2 p. 780, 2 baptismo. 74, 2 p. 801, 4 pestes. 75, 23 p. 824, 28 noctis (HIL. syn. 78 p. 530[C]). HIL. ad Const. 1, 8, 2 labe. syn. 39 p. 513[A] -ae ac furtivae fraudulentiae (*cf.* trin. 1, 25 p. 40[B] -ae assertionis frandulentiam. SVLP. SEV. dial. 1, 6, 2 fraus). 63 p. 523[B] pertinacia (IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 70). c. Const. 27 p. 603[A] damnationis. LVCIF. non conv. 11 p. 25, 5 fidem, *opp.* apostolicam (Athan. 1, 23 p. 107, 4 *opp.* evangelicam. 1, 40 p. 138, 4 *opp.* catholicam. *al. cf.* AVG. epist. 166, 3, 7 opinionis. COD. Theod. 16, 5, 10 [*a. 383*] superstitionis [16, 5, 51 *a. 410.* COD. Iust. 1, 7, 3 pr. *a. 391*]. AVELL. p. 352, 4 perfidiam. GREG. M. epist. 1, 72 religionis). PRISCILL. tract. 3, 73 falsitatis (HIER. hom. Orig. in Ezech. 7, 5 p. 395, 23 B.). HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 3 p. 421, 11 B. anima (AVG. serm. 164, 9, 13 -a, insanabilis, animosa). epist. 127, 9 tempestas (VEREC. in cant. 6, 27. *cf.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 7 p. 910[A] turbinis, *gr.* τοῖς αἱρετικοῖς λόγοις). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 5 (32) certamina (*cf.* AVELL. p. 666, 7 contentionis). AVG. haer. 19 fabulosa et -a vanitate (*al.* VEREC. in cant. 8, 6 p. 103[b]). serm. 30, 3, 4 falsum est, -um est, blasphemum est, quod *credis* (CONC. Turon. a. 567 p. 135, 17 de ordinationibus clericorum praemia . . . exigere . . . non solum sacrilegum, sed -um est [*cf. p. 2504, 28*]). ALC. AVIT. epist. 7 (6) p. 38, 16 -i cultus loca. ENNOD. opusc. 2, 113 p. 322, 5 contagiis. APRING. in apoc. 1, 11 tumores. GREG. M. epist. 6, 14 p. 393, 1 loca (*sc. librorum*) aliqua esse -a (*ibid.* l. 15. *cf.* 9, 135 p. 134, 6 codicis. p. 134, 7 capitula, *opp.* catholica [RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 71, 1; *gr. I 1, 7 p. 81, 7* περὶ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων]). 6, 15 p. 395, 4 crimine. *et al. passim.*

nota: deus -us *i. ab haeretico fictus*: TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 318, 11 notitiam dei -i (1, 29 p. 332, 22 o dee -e).

2 *de hominibus* (*sim.* genus *p. 2508, 7.* ecclesia *p. 2508, 8.* factio *p. 2508, 10.* acies *p. 2508, 24.* *cf. p. 2506, 45.* *de aliis animantibus in imagine pro hominibus adhibitis [cf. p. 2510, 68]. v. p. 2508, 18*): TERT. pudic. 19 p. 262, 13 -am . . . feminam (*ibid.* l. 22 peccatrici. *cf.* praescr. 41, 5 mulieres). AVG. nupt. et concup. 1, 4, 5 p. 216, 13 virginibus. anim. 50 p. 381, 6 -i magi . . . furor. adv. Hermog. 1 p. 126, 9 homo (ITALA Tit. 3, 10 [codd. d, f, g *al.*, *item* VVLG.; *quae inde pendent, praeterimus*] -um hominem [αἱρετικὸν ἄνθρωπον]. CYPR. sent. episc. 70 p. 457, 5 *al.* CANDID. epist. 1 p. 6, 10. HIER. adv. Rufin. 1, 14 p. 408[C] [*opp.* orthodoxus]. *al.*). adv. Marc. 2, 2 p. 335, 27 generi (*cf.* 5, 19 p. 643, 1 posteritate). 3, 1 p. 377, 16 apostolicarum et -arum ecclesiarum (GREG. M. moral. 23, 49 p. 282[B] -ae ecclesiae typum). praescr. 44, 5 doctoris (PRAEDEST. 1, 43 p. 600[A] et perversi). CYPR. epist. 43, 7 p. 597, 2 factioni (*pl.*: VEREC. in cant. 2, 9 *P* [funct- *ed.*]. *cf.* HIL. syn. 30 p. 503[B] -am et pravam sectam [COD. Iust. 1, 5, 10 pr. *a. 466/472*]. COD. Theod. 16, 5, 4 [*a. 376/378*] coetus). HIL. c. Const. 15 episcopos (*cf.* LVCIF. Athan. 1, 43 p. 143, 30 antistites [*opp.* catholicos]. CONC. Ambr. fid. 140 (cod. Paris. 8907) pr⟨ae⟩positi. SVLP. SEV. chron. 2, 36, 2 sacerdotes [AVELL. p. 393, 19 *opp.* catholicis]. COD. Theod. 16, 5, 58, 1 [*a. 415*] clericis [CONC. Aurel. a. 511 p. 5, 8 *al.*]. GREG. M. moral. 23, 2 p. 669[B] praedicatoris). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 127, 1 canes (*cf.* QVODV. prom. 1, 7, 11 p. 739[C] corvus). LVCIF. non conv. 4 p. 9, 31 dei adversario (*cf.* EVGIPP. Sev. 4, 12 ecclesiae hostes). reg. apost. 9 p. 58, 25 famulos, *opp.* dei servos. PRISCILL. tract. 1, 28 auctore (HIER. adv. Rufin. 1, 7 p. 402[B]). *al.* LIB. pontif. p. 120, 3 Theodorici -i regis (*al.* AVELL. p. 41, 26. *cf.* LIB. pontif. p. 225, 12 imperatoris [*al.* AVELL. p. 11, 32 *al.*]). GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 100, 18 -as acies . . . debellaret. *et al.*

syn., coniuncta, iuxta posita: blasphemus, extrarius, falsus, perversus, pravus, sacrilegus, schismaticus (*vis vocis q. e.* schism. *augetur voce q. e.* haer. *p. 2507, 53*). *al.* *opp.*: apostolicus, catholicus, ecclesiasticus, evangelicus, fidelis, noster, orthodoxus. *al.*

adv. **haereticē:** PS. AVG. dial. quaest. 20[in.] *multi* -e asserunt *eqs.* (VEREC. in cant. 2, 7 p. 13). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 75, 34 qui -e colunt (*gr. I 1, 7 p. 75, 15* τοῖς τὰ αἱρετικὰ θρησκεύουσι). CASSIOD. hist. 5, 36 p. 1016[D] Aetium . . . tanquam -e sapientem.

B *subst.*: **1** *masc.* **-us,** **-ī:** **a** *generalia quaedam*: α *definitiones, sim.*: TERT. praescr. 6, 3 damnatum . . . -um, quia et in quo damnatur, sibi elegit (HIER. in Gal. 5, 19—21 p. 417[A] eligens quae peiora sunt. THEOD. MOPS. in Tit. 3, 10 quae contraria sunt pietatis praeelegit. *cf.* HIER. in Tit. 3, 10—11 p. 598[A] suo arbitrio de ecclesia recedentes. *cf. et p. 2501, 63. 2504, 32*). CYPR. sent. episc. 5 p. 440, 2 qui divisionem faciunt, hoc est schismaticos ⌊et -os⌋ ([⌊ ⌋ *om. S*]. *sim.* AVG. bapt. 2, 1, 2 p. 174, 24 -os vel schismaticos, id est omnes qui extra unius ecclesiae communionem sunt). 7 p. 440, 18 -os, id est hostes Christi *eqs.* PS. CYPR. rebapt. 13 p. 86, 12 -um esse, qui in alium deum credat sive Christum alium accipiat. OPTAT. 1, 12 p. 14, 8 (*opp. ecclesia* catholica, schisma). AVG. fid. et symb. 10, 21 *ibid.* schismatici. doctr. christ. 2, 35, 53 -i, hoc est falsi christiani. gen. ad litt. 7, 9 p. 208, 11 (*sim.* epist. 120, 3, 13 p. 716, 10). CRESC. Aug. c. Cresc. 2, 3, 4 *v. p. 2503, 48.* AVG. c. Cresc. 2, 8, 10 -i . . . quod in schismate inveterato . . . remansistis *eqs.* haer. praef. p. 23 quid . . . faciat -um (*ibid. al.*) *ibid.* quomodo . . . definiendus -us. 40. COD. Theod. 16, 1, 3 (*a. 381*) qui ab eorum (*catholicorum*) . . . fidei communione dissentiunt, ut manifestos -os ab ecclesiis expelli (*sim.* 16, 5, 28 *a. 395; cf.* COD. Iust. 1, 5, 2, 1). CASSIOD. in psalm. 138 concl. quid sit . . . -us quidam patrum (*quis?*) pulchre definivit: -us est qui divinae legis vel ignorantia vel contemptu raptatus aut novi pertinax inventor erroris (*cf. l. 75 sqq.*) aut alieni sectator (*cf. p. 2509, 14 sqq.*), catholicae unitati mavult adversari quam subiici. FACVND. defens. 12, 1 p. 825[A] -um *facit* obstinata defensio falsitatis (*cf. q. seq.*). ISID. orig. 8, 5, 70. *et al.*

β *in titulis librorum, epistularum, capitum (cf. p. 2503, 56 sqq.)*: *plur.*: TERT. praescr. tit.: de praescriptione -orum (*at* adv. Marc. 5, 19 p. 642, 26 adversus haereses omnes. *al.*). IREN. tit. contra omnes -os libri (*cf. gr.; at* HIER. vir. ill. 23. 35 haereses). CYPR. sent. episc. tit. p. 435, 4 sententiae episcoporum . . . de -is baptizandis (*cf.* subscr. p. 461 *cod. S T*). LVCIF. non conv. tit.: de non conveniendo cum -is. FILASTR. 1 tit.: -orum . . . numerus a mundi initio atque origine. CONC. Maximin. c. Ambr. (cod. Paris. 8907) tit. p. 31 gesta episcoporum Aquileia adversum -os Arrianos. GENNAD. vir. ill. 14 Audentius . . . de fide adversum -os (*item 58 Cyrillus*). 65. 66. COD. Theod. 16, 5 tit. (*adscr. in V*) de -is (= COD. Iust. 1, 5 tit.). VINCENT. LER. comm. tit. Peregrini . . . adversus . . . omnium -orum novitates (*cf.* GENNAD. vir. ill. 65). SYAGR. reg. tit. regulae definitionum . . . contra -os. ALC. AVIT. epist. 7 (6) tit.: de basilicis -orum non recipiendis. *sing.*: HIER. vir. ill. 21 Agrippa . . . adversum . . . Basilidis -i volumina. *inc.*: ARIVS epist. Rev. Bénéd. 26 p. 92 tit. *v. p. 2500, 71.*

b *praevalet notio haereseos auctoris, haeresiarchae* (*cf. supra l. 54 sqq.*): TERT. anim. 36 p. 362, 18 Apelles, non pictor, sed -us. resurr. 5 p. 31, 17 quisquis ille summus deus -i cuiusque est. adv. Prax. 23 p. 273, 12 nec diabolo . . . nec -o (*i. Praxeae*). adv. Marc. 1, 10 p. 303, 16 barbare -e (*Marcion*). 4, 20 p. 486, 9 quid dicit -us (*sc. Marcion.* 5, 7 p. 593, 21 *de eodem.* PS. TERT. haer. 6 p. 223, 8 *Cerdon*). 4, 23 p. 498, 17 (*Marcion; passim de eodem*). 5, 6 p. 589, 13 argumentatur -us (5, 17 p. 635, 14. *cf.* 5, 14 p. 624, 13 argumentatio -i). 5, 18 p. 638, 5 mania -i. *al.* PS. TERT. haer. 1 p. 214, 17 -us erupit (3 p. 219, 10. 8 p. 225, 12. *cf.* 1 p. 215, 16 emersit. 4 p. 221, 13 extiterunt [4 p. 221,

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20]. *sim. al.*). 4 p. 219, 20. 7 p. 224, 10. 8 p. 225, 6. CYPR. epist. 49, 3 p. 612, 14 schismatici huius et -i dolum et praevaricationem. 50 p. 614, 2. 52, 2 p. 617, 22 quasi -us semper et perfidus ... damnatus (LIB. pontif. p. 88, 6 AVELL. p. 295, 11 *al. cf.* AVELL. p. 339, 25 *illum* -um anathematizamus [*al.*]). 59, 10 p. 677, 15 p. 678, 2 PS. CYPR. ad Novat. 1 p. 53, 1 VICTORIN. PETAV. rec. Hier. in apoc. 21, 3 p. 153, 3 HIL. c. Const. 12 p. 591^A SYNOD. Hill. coll. antiar. p. 51, 12 OPTAT. 4, 5 p. 108, 10 FILASTR. 55, 1. 60, 1. 91, 2 *al.* HIER. chron. a. Abr. 2159 in Gal. prol. p. 309^A (= epist. 112, 4, 4) vir. ill. 37 adv. Rufin. 1, 3 p. 399^D. 1, 6 p. 402^A. 1, 7 p. 402^C *al.* epist. 143, 2, 2 *al.* AVG. haer. 38 *illum* sectantes -um (*cf.* AVELL. p. 287, 13 qui ... -o *illi* adhaerebant). CASSIAN. c. Nest. 2, 1, 1 novum -um ex antiquae haereseos stirpibus pullulare. *et al. passim.*

c *praevalet notio haereseos sectatoris* (*quem sectae auctorem, haeresiarcham sequantur* -i, *exprimitur genetivo:* TERT. carn. 20 p. 457 Oe. [*similiter* Demiurgi *l. 71*]; *adiectivo: ex. gr. infra l. 50. p. 2510, 42; praepos.*: de *l. 26,* ab *l. 31 [cf. p. 2510, 3]. cuius sectae vel doctrinae sint, exprimitur genetivo: p. 2510, 34 sqq.; adiectivo: ex. gr. infra l. 76; a quo defecerint, exprimitur praep.* de: *infra l. 34. a qua doctrina defecerint: v p. 2510, 22 sqq.*): α *sing. (nota de libro, vix adi., infra l. 56), interdum collective de omnibus, fere i. q. haeresis* (*cf. p. 2504, 39*): TERT. scorp. 10 p. 168, 9 audacissime -e. 15 p. 178, 10 si fidem commentarii voluerit -us, instrumenta imperii loquentur. pudic. 19 p. 262, 16 -um institutione deceptum ... postmodum ... veniam consequi. ieiun. 15 p. 293, 16 Iovem (Iovium *prop. Kellner*), hodiernum de Pythagora -um. anim. 3 p. 303, 24 (*pendet ex gen. 2, 7*) *anima* ex dei flatu ... habet suum titulum et suum -um. resurr. 3 p. 29, 8 si -us ad vulgi vitia vel saeculi ingenia confugerit, 'discede', dicam, 'ab ethnico, -e'. adv. Marc. 2, 20 p. 362, 20 infelicissime -e. 3, 8 p. 388, 20 desinat ... -us a Iudaeo, aspis ... a vipera, mutuari venenum. 5, 5 p. 587, 21 vetus testamentum omnis -us inridet (HIER. in Ier. 4, 38, 11 GREG. M. moral. praef. 15 p. 525^C *plur.* AVELL. p. 341, 25 *acc.*). monog. 2 p. 763 Oe. ante quis de deo -us sit necesse est. CYPR. sent. episc. 12 p. 443, 2 -us -um baptizans (*ibid.* l. 3. 13 p. 443, 7 *al.*). 15 p. 443, 12 -o non communicamus (*cf.* 40 p. 451, 5 qui -um ad communicationem admittit [45 p. 452, 8 *al.*]. LVCIF. non parc. 6 p. 221, 7 -um convenire cum catholicis, insanum cum sanis]). *al.* epist. *passim* (*v. ind. Hartelii*). HIL. c. Aux. 11 p. 616^A me -um arguere (*sim.* HIER. adv. Rufin. 1, 4 p. 400^C dicere. 1, 4 p. 400^C se -um probat. [*cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 37, 3 qui ... esse -us probaretur. AVELL. p. 109, 8 -um adprobari]. epist. 15, 4, 5 -us iudicor. 17, 2, 2 vocor. PRAEDEST. 1, 89 p. 619^D *illum* -um inclamare. *talia al.*). LVCIF. non conv. 11 p. 24, 25 -um fieri, idolis servire (Athan. 1, 29 p. 116, 31 Constantem regem ... -um factum [*iuxta pos.* sacrilegus]. AVG. haer. 86 p. 46 *al.*). Athan. 1, 7 p. 77, 10 es -us, ... persecutor dei domesticorum (1, 19 noli esse -us, sed esto christianus [*ubique alloquitur Constantium*]. AVG. serm. 71, 13, 21 -us est hodie: ... cras sequetur catholicam veritatem. *al.*). Athan. 1, 10 p. 82, 13 deponi ... catholicum, firmari ... -um. *al. passim.* AVG. civ. 19, 23 p. 396, 7 *ut* christianus verus non sit, sed Photinianus -us. *al.* ALC. AVIT. c. Arr. 30 p. 14, 22 perinde se fortasse Iudaeo, -o gentilique ut catholico spiritus sanctus insinuat. *al.* COD. Iust. 1, 3, 54 (56), 8 (*a. 534*) nullus Iudaeus vel paganus vel -us servos Christianos habeat. 1, 10 tit. ne Christianorum mancipium -us ... habeat. *et al. passim.* *nota* (*cf. supra l. 21*): PRAEDEST. praef. p. 584^D liber, qui Augustinum mentitur in titulo, cum se -um ostendat in textu.

β *plur.*: TERT. scorp. 1 p. 146, 15 nos ipsi (*sc. orthodoxi*) ut lepores, destinata venatio, de longinquo obsidemur, et -i ex more grassantur. 2 p. 147, 7 ad officium -os compelli, non inlici. 10 p. 166, 6 arcana ... -orum sacramenta. 11 p. 172, 3 ea, quae nec praedicata sunt, credunt (adv. Marc. 2, 26 p. 372, 1 alios deos. *al.*). bapt. 15 p. 213, 28. *ibid.* nullum habent consortium nostrae disciplinae. pudic. 13 p. 245, 22 ethnici et -i cotidie ex blasphemia emergunt (*cf.* HIER. vir. ill. 33 pullulaverant. *sim. passim al.*). ieiun. 15 p. 293, 13 praedamnans ... -os. anim. 3 p. 302, 29 philosophis ... patriarchis ... -orum (adv. Hermog. 8 p. 135, 15. *cf.* IREN. 3 praef. Simone, patre omnium -orum). 36 p. 362, 9 aemulas ... opiniones philosophorum et -orum ([*cf.* AVG. epist. 55, 20, 36 p. 211, 2]. resurr. 3 p. 29, 21. HIER. in Ier. 3, 52, 2 quis ... philosophorum, quis gentilium, quis -orum non iudicat *eqs.*). *al.* resurr. 2 p. 26, 15 alterius divinitatis (*sc. Demiurgi*) -i. 14 p. 43, 10 nescio quis *deus* -orum (adv. Val. 18 p. 197, 11 *al.*). 18 p. 49, 5 ingenia -orum (*sim.* AVG. epist. 55, 16, 29 p. 203, 19 animositas. PRAEDEST. praef. p. 585^A animus). 63 p. 125, 11 nullis -orum versutiis (*sim. al.*). adv. Hermog. 10 p. 136, 20 caecitas (*al.*). 25 p. 153, 7 apud Hermogenem ceterosque materiarios -os. adv. Marc. 1, 29 p. 332, 17 ne multos faciat -os (praescr. 13, 6 *quaestiones* quae -os faciunt. *al.*). 5, 10 p. 605, 13 omnibus -is resistentes (*cf.* IREN. 2, 31, 1 p. 402 adversus omnes dico -os [*sim. al.*]. CYPR. epist. 61, 3 p. 696, 24 ad confundendos -os et retundendos. 75, 7 p. 815, 7 tenendum contra -os firmiter et vindicandum. *sim. al.*). praescr. 37, 7 ut extranei et inimici apostolis *sunt* -i (OPTAT. 1, 5 p. 7, 13 catholicis sacramentis. *cf.* COD. Theod. 16, 5, 1 [= COD. Iust. 1, 5, 1; *a. 326*] ab his privilegiis alienos [PS. PROSP. vocat. gent. 1, 12 sect. 2 unitate fidei et caritatis. QVODV. prom. 4, 5, 7 p. 841^A *iustorum* consortio]. QVODV. prom. 4, 5, 7 p. 841^B *ab ecclesia* segregatus). 42, 6 schismata apud -os fere non sunt. *al.* PS. TERT. haer. 1 p. 213, 13 qui ex evangelio -i esse voluerunt. 2 p. 216, 3 qui Ophitae nuncupantur (*cf.* 7 p. 224, 14 qui dicuntur secundum Phrygas. *sim. al. passim*). IREN. 1, 22, 2. 2, 30, 9 *quae* ab omnibus -is delirantur (*cf.* FILASTR. 116, 2 -orum est ... dementiae [*al.*]. AMBR. fid. 80 [cod. Paris. 8907] stultitia. COD. Theod. 16, 6, 6, 1 [*a. 413*] vesaniam). 2, 31, 1 omnis -orum ... multitudo (*cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arr. 2, 9 p. 1095^D cohors). *al.* CYPR. sent. episc. praef. p. 435, 9 de -is baptizandis (epist. 73, 24 p. 797, 13 *al.*). *ibid.* l. 13 de inlicito et profano -orum baptismo (epist. 70, 3 p. 769, 13 *saepe* [*cf.* 71, 1 p. 772, 7 tinctionem]. 70, 1 p. 766, 16 qui apud -os et schismaticos baptizati videntur [*al.* AVG. civ. 21, 25 p. 536, 8 D. inter]. 71, 1 p. 771, 13. *sim. saepius*). sent. episc. 4 p. 438, 4 -os et schismaticos ad ecclesiam venientes (*sim.* epist. 71, 2 p. 773, 2 si ... qui ab -is venit [*al.* AVG. bapt. 4, 10, 14 ex]. *al.*). 21 p. 445, 2 praesumptores aut fautores -orum (58 p. 455, 6 qui -is patrocinantur [*al.*]. epist. 73, 21 p. 794, 21 -orum patroni et advocati [*al.*]. 73, 22 p. 795, 21 suffragatores et f. *sim. al.*). epist. 55, 17 p. 636, 3 ad -os et schismaticos reiectus ab ecclesia transeat (*al. sim.* 57, 3 p. 652, 12 transfugae facti. AVG. gen. ad litt. 11, 25 p. 357, 22 *ab ecclesia* ceciderunt. civ. 20, 19 p. 451, 13 exierunt ... de medio ecclesiae [in epist. Ioh. 3, 4 ex nobis. serm. 46, 15, 36 p. 291^{in} a Christo]. VEREC. in cant. 2, 34 p. 34 deficiunt). epist. 59, 9 p. 676, 2 de Fortunato isto pseudoepiscopo a paucis ... -is constituto ([*al.*, *cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 64, 29 episcopus *al.*]. *sim.* 72, 2 p. 776, 17 *si qui presbyteri* apud -os ... promoti sint. COD. Theod. 16, 5, 30, 1 [*a. 396 vel 402*] omnes clerici -orum). 73, 15 p. 789, 7 -orum sacrilegam pravitatem (*al.*). 76, 7 p. 833, 18 contra -orum iniurias (*al.*). *passim.* VICTORIN. PETAV. rec. Hier. in apoc. 13, 4 p. 131, 6 dogma (*al. cf.* HIL. trin. 1, 23 p. 39^C ex -orum doctrinis [*al.*]). HIL. in Matth. 10, 3 p. 967^B ut ecclesias -orum non adeant (*al.*). OPTAT. 1, 15 p. 18, 10 *passim.* LVCIF. non conv. 3 p. 8, 29 omnium sectarum -os (*cf.* 9 p. 18, 7. HIER. hom. Orig. in Ezech. 7, 7 p. 397, 6 B. -orum sectis. LEO M. epist. 18 p. 707^B -orum atque schismaticorum sectam. *al.*). PRISCILL. tract. 2, 47 Manic⟨h⟩aeos iam non -os, sed idolatras et maleficos servos Solis. *al.* FILASTR. 128, 1 *al.* AMBR. fid. (cod. Paris. 8907) 65 supplicio plectendi -i (*cf.* HIER. in Ier. 3, 3, 3 interfectio ... -orum. *talia saepius*). *al.* HIER. c. Lucif. 27 p. 180^D -os a maioribus nostris semper fuisse susceptos (p. 181^A in paenitentiam. *al.*). adv. Rufin. 1, 20 p. 414^A -orum adulteria. *passim.* AVG. conf. 7, 19, 25 -orum Apollinaristarum ... errorem (c. Petil. 1, 1, 1 p. 3, 4 Donatistarum). c. Pelag. 4, 8, 20 Pelagianorum -orum praesumptionem perniciemque. haer. 50 *illos* schismaticos, non -os ... videri. 81 *an Luciferiani* sint -i, quia dissensionem suam pertinaci animositate firmarunt. *al.* c. Faust. 12, 24 p. 353, 4 quamvis inter se dissentiant, et Iudaei ab -is et ipsi -i alii ab aliis. epist. 82, 15 p. 365, 15 qui ... volunt et Iudaei esse et christiani. 88, 7 p. 413, 19 poena ... quae in -os ... fuerat constituta ([COD. Iust. 1, 7, 6 (*a. 455*)]. p. 414, 4 *condemnatio.* 129, 4 leges. COD. Theod. 16, 5, 47 [*a. 409*] *quae* adversus -os ... constituta sunt [16, 10, 13 pr. (*a. 395*) de -is]. *sim. al.*). serm. coll. Morin 1930 p. 542, 26 perversitatibus omnium -orum (*saepius*). *passim.* COD. Theod. 16, 2, 1 (*a. 313?*). 16, 5, 41 (*a. 407*) quicumque ... -orum, sive ... vel cuiuscumque alterius pravae opinionis ac sectae ... adgregati. *al.* CASSIAN. c. Nest. 7, 1, 1 AVELL. *saepe.* COD. Iust. 1, 1, 8, 6 (*a. 534*) *al.*, *v. ind. Mayr.* *et al. passim.*

syn., coniuncta, iuxta posita (*cf. p. 2508, 25*): adversarius (*v. vol. I 846, 36; adde* CYPR. epist. 69, 16 p. 765, 14). antichristus (*v. vol. II 166, 79 sqq.; add.* CYPR. epist. 69, 16 p. 765, 14). falsus christianus (*v. p. 2508, 45*). schismaticus (*cf. p. 2508, 39*). *al.*

pro -is *locutiones metonymicae* (*cf. p. 2506, 42*), -us (-i) *in scripturae sanctae interpretatione spiritali* (*cf.* haeresis *p. 2506, 47*): OPTAT. 1, 3 p. 5, 16 cum moechis, id est cum -is (4, 6 p. 111, 16. *cf.* LVCIF. non conv. 11 p. 24, 23 fornicarius). FILASTR. 129, 4 'in cathedra pestilentiae ...' (*psalm. 1, 1*), utique -orum. HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 2 p. 419, 5 B. 'Samaria' ..., hoc est -i. AVG. civ. 16, 2 p. 122, 9 'Cham' ... -orum genus calidum *eqs.* PS. AVG. serm. 106, 4 'ferae' ... -i vel schismatici *eqs.* EVCHER. form. 4 p. 22, 22 struthio -us vel philosophus. p. 25, 14 lupus diabolus vel -i. p. 26, 19 vulpes -us vel diabolus vel peccator callidus. p. 29, 9 ranae -i. VEREC. in cant. 1, 16 'Edom' ... duces sanguinei et terreni, -i scilicet et sacerdotes *eqs.* 2, 23 'canes ad lacerandum' -os schismaticosque demonstrat. GREG. M. moral. praef. 15 p. 525^B *amici Iob* -orum figuram exprimunt (3, 42 p. 621^B *al.*). 23, 2 p. 668^D mons.

2 *fem.* -a, -ae *fere i. q. haereseos sectatrix*: AMBR. Abr. 1, 9, 84 cave ... gentilem aut Iudaeam atque alienigenam, hoc est -am (*vix adi.*), et omnem alienam a fide tua uxorem arcessas tibi. AVG. in psalm. 44, 31 sunt ... virgines extra templum regis, -ae sanctimoniales. SVLP. SEV. dial. 2, 12, 9 -am iudicasset et anathemandam esse decrevisset *virginem* (*vel adi.?*). CANON. Migne 56 p. 424^B ut gentilibus, vel etiam -is et schismaticis filii episcoporum ... matrimonio non coniungerentur.

3 *neutr. plur.* -a, -ōrum (*cf. et p. 2507, 70 sqq.*) *i. q. res, opiniones ad haeresin attinentes, falsae*: HIER. epist. 61, 2, 3 Euse-

[*Groth*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bius, qui ... psalmorum commentarios *Origenis* ... vertit in nostrum eloquium, licet -a praetermittens. GREG. M. epist. 6, 62 p. 438, 4 *codex* in quo plurima continebantur -a (*vix adi.*).

II ***Iudaeorum*** (*cf. p. 2502, 81 sqq.; attinet tam ad haeresiarchas [v. p. 2508, 75] quam ad haereseos sectatores [v. p. 2509, 14]*): TERT. resurr. 36 p. 78, 25 adversus -os Iudaeorum (*i. Sadducaeos*). Ps. TERT. haer. 1 p. 213, 4 Iudaismi -os, Dositheum ... Saducaeos ... Pharisaeos Herodianos. LIB. pontif. p. 14, 11 -um venientem ex Iudaeorum haeres[a]e.

deriv.: cohaereticus. *cf. etiam* haeresis. *Groth.*

haesitābilis, -e *ab* haesitare. *i. q. dubitationem, difficultatem habens*: MVTIAN. Chrysost. hom. 22, 1 p. 373[in.] dicere 'sine principio est deus' ... amplius est -e, quantum ad ratiocinationem attinet, quam dicere 'ex nullis exstantibus deus fecit quae sunt' (*p. 155[in.] ἀπορώτερον*).

haesitābundus, -a, -um *ab* haesitare. *i. q. cunctans, dubitans*: PLIN. epist. 1, 5, 13 expalluit ... et -us *respondit*. SIDON. epist. 1, 1, 3 nos nunc perquam -os in hoc deinceps famae pelagus impellis.

haesitanter *v. p. 2513, 18*

haesitantia, -ae *f. ab* haesitare. 1 *i. q. vitium linguae haesitantis* (*cf. p. 2512, 7*): CIC. Phil. 3, 16 Bambalio ... qui propter -am linguae ... cognomen ... traxit. IVL. VICT. rhet. 26 p. 447, 5 verba sine -a linguae celeriter evolvere. 2 *i. q. cunctatio*: CONSTANT. epist. ad Opt. Porf. 11 ut -am carmini multiplex legis observantia non pararet. SYMM. epist. 9, 88 (83), 1 diu officium scribendi ... distuli ...; iam remota est causa -ae. AMBR. exc. Sat. 1, 53 non aliqua cunctationis -a.

×**haesitātio,** -ōnis *f. ab* haesitare. *plur. l. 43. 59. 64. 71.* GLOSS. sine palpitatione, procul -e, sine dubio. διστάγμος, διαπορία.

A *de cursu non continuo*: *verborum*: CIC. de orat. 2, 202 quae dubitatio, ⌊quanta -o⌋ (*om. M*) tractusque verborum. VAL. MAX. 8, 7, 1 os -e impeditum. QVINT. inst. 11, 2, 48 deformem -em aut etiam silentium. *spiritus*: SEN. epist. 54, 6 -em quandam eius et moram. B *i. q. dubitatio*: 1 *pertinet ad voluntatem*: a *voluntate in incerto manente dubitatur, quid faciendum sit*: CIC. epist. 3, 12, 2 si facile inveneris, quid dicas, noli ignoscere -i meae. VAL. MAX. 8, 1 amb. 2 eadem -e *illius* animus fluctuatus est. QVINT. inst. 12, 1, 40 non mediocris -o est. PLIN. epist. 6, 27, 1. 10, 45 TER. MAVR. 328 VEL. gramm. VII 72, 3 CIL V 961, 4. b *voluntate ab aliqua re facienda abhorrente*: α *i. q. cunctatio, mora*: SEN. dial. 7, 8, 6 pigritia et -o pugnam et inconstantiam ostendit. ITALA Phil. 2, 14 (Ps. Cypr. singul. cler. 41) omnia facite sine murmuratione et -e (χωρὶς ... διαλογισμῶν, VVLG. sine murmurationibus et -bus. VAL. CEM. epist. p. 757[A] sine murmuratione et -bus). PANEG. 10 (4), 23, 4 ut ... quidquid oppositum sine -e perrumpant. β *i. q. voluntatis dubitatio, qua aliquid facere veremur*: TAC. hist. 1, 39 *agitavit* de occidendo Vinio ...; -em attulit tempus et locus. PAPIN. dig. 39, 6, 42 pr. incurrebat -o non extorquendae donationis (*cf. vol. V 1, 2075, 29*). OROS. hist. 7, 7, 9 omnes cognatos ... sine -e prostravit.

2 *pertinet ad cogitationem*: *dubitatur, quid sit*: PLIN. nat. 36, 28 par -o est in templo *illo*, Niobae liberos morientes Scopas an Praxiteles fecerit. PAVL. dig. 5, 4, 5, 1 habebit -em, numquid adire non possit. LACT. epit. 38 (43), 1 ne qua forte sit aput te -o, cur eum ... *sic* appellamus. NOVATIAN. trin. 19 (27) p. 923[B] si (*cf. vol. V 1, 2077, 58*) ... angelus *dicit* 'ego sum deus', ... hunc ... deum positum sine ulla -e conspicimus ([AVG. civ. 11, 7 quod ... s. u. -e credendum est. pecc. mer. 3, 4, 7[in.]]. Ps. AVG. serm. 243, 2 absque [264, 6]. HESYCH. in lev. 26, 13 p. 1144[C] virtutes nobis s. aliqua -e operari dedit. MVTIAN. Chrysost. hom. 30, 1 p. 427[in.] s. ullis -bus [*p. 209[extr.] μὴ ἀμφιβάλλοντες*]). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 11 *somnium, quod* nodos suae -is absolveret. HERM. Pal. mand. 9, 10 quae et dipsychia est (vulg. dubitatio. *opp.* fides). LEO M. epist. 165, 7[in.] -em cunctantium (τὴν τῶν ἐνδοιαζόντων ἀμφιβολίαν. *supra*: non credentes). GREG. TVR. vit. patr. 3 prol. nullis -um fluctibus vacillantur (*cf.* VVLG. Matth. 21, 21 si ... non haesitaveritis). Ps. PRIMAS. in Hebr. 13, 4 p. 787[A] de homicidis ... nulla -o est, quin sint damnandi. 3 *pertinet ad affectum i. q. metus, sollicitudo*: TAC. hist. 2, 45 legati paulisper retenti: ea res -em attulit ignaris adhuc an impetrassent. ann. 1, 80, 3 ex optimis periculum sibi, a pessimis dedecus publicum metuebat. qua -e *eqs.* DICT. 1, 21 metu atque -e diversus agebatur. MART. CAP. 2, 130 trepidantem et velut lucifugam -bus torpentem. CASSIOD. var. 11, 32 -is metus (*supra*: fiducialiter).

haesitātor, -ōris *m. ab* haesitare. GLOSS. cunctator -r. PLIN. epist. 5, 10, 2 sum ... in edendo -r. SIDON. epist. 9, 13, 4 ut me eius edendi diutius habere non possis -em.

haesitātus, -ūs *m. ab* haesitare. *fere i. q. haesitatio*: TRACT. Pelag. p. 105, 6 ego (*Petrus*) ... quod divinae naturae essent consortes, edocui (*II Petr. 1, 4*), credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suae speciem agnovissent ita mirabilem, eo quod honesti oris suis -um (*i. usum verecundia coercitum, cf.* haesitatio *B 1 b β*) efficere[n]t non tam honestae, quam sacrae originis intellecta progenies.

×**haesito,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* haerere *intensive*. GLOSS. διαπορῶ, διστάζω. ἐπεπήγει. δυσφορῶ. GLOSS.[L] III Abstr. HE 24 -at haeret, dubitat, cogitat. NOT. Tir. 51, 20. *scribitur* esit-: MAXIMIN. c. Ambr. 42. *traditur pro* excit-: ACC. trag. 61. *legitur inde a* TER. (*ex coni.*: SVET. gramm. 23). A *i. q. inhaerere, accedente notione impediendi*: TER. Phorm. 780 in eodem luto -as (LACT. inst. 7, 2, 3 HIER. in Lucif. 11 RVFIN. Basil. hom. 1, 6 AVG. conf. 6, 11, 18. *cf. p. 2494, 40*). LVCR. 5, 697 sub terris ... *ignis* nec penetrare potest ... ad ortus. B *de motu impedito*: 1 *vocis, motus sim.*: GLOSS. βαμβαίνω. CIC. dom. 134 si dixit aliquid verbis -antibus (de orat. 3, 218 *vocis genus* demissum et -ans. VAL. MAX. 8, 13, 2 ore in votis nuncupandis -ante. PLIN. epist. 4, 7, 4 lingua). de orat. 1, 115 sunt quidam ... ita lingua -antes. SEN. contr. 7 praef. 3 non -are se in electione verborum (CVRT. 7, 1, 8 -ans ... pauca ... protulit. QVINT. inst. 10, 7, 22 deliberare, non -are. TAC. hist. 4, 31 HIER. reg. Pachom. 13). SEN. epist. 121, 6 nemo aegre molitur artus suos, nemo in usu sui -at. nat. 7, 10, 2 *stellarum* motus ... nec -at (*i. retardatur*) usquam nec resistit. CVRT. 5, 3, 22 felicitas. MART. CAP. 1, 14 gurges ... pigris ... cursibus. *fere i. q. teneri, impediri*: CIC. har. resp. 7 si ... exspectatione supplicii ... implicatus feretur, tamen -ans et in me impetum impeditus facere conabitur. LVCR. 6, 334 non ... multis offensibus in remorando -at. CAES. Gall. 7, 19, 2 ut, si eam paludem ... perrumpere conarentur, -antes premerent. 2 *animi*: *impediti difficultate*: *respondendi*: CIC. Catil. 2, 13 cum ... reticuisset, patefeci cetera ...; cum -ret, cum teneretur *eqs.* part. 114 responsum inconstanter, ... -tum, ... titubatum. LIV. 34, 59, 1 cum -ret ... nec infitiari posset. SVET. Aug. 98, 4. ARNOB. nat. 3, 42 -are, labare nec quicquam ... certi ... dicere. HIER. adv. Pelag. 1, 13 -as atque turbaris. AVG. serm. 362, 15, 18[med.] fluctuantes et -antes. *consilii inveniendi*: SEN. dial. 11, 1, 3 non inveniebam exemplum ...: ita in re nova -bam. CVRT. 6, 6, 27 -anti ... fortuna consilium subministravit. ARNOB. nat. 7, 12 -are, defigi nec reperire, quid faciant. *c. praep.*: CIC. Planc. 47 -antem te in hoc ... crimine (LIV. 34, 61, 11 in eo ... quod. 42, 26, 5 in responso. HIER. adv. Rufin. 1, 19). PLIN. epist. 10, 79, 5 de iis (VVLG. act. 25, 20). COD. Theod. 11, 29, 2 super quo. *cf. l. 76 sqq.*

C *i. q. dubitare*: 1 *de voluntate*: a *ab aliqua re facienda abhorrente*: α *fere i. q. cunctari*: CIC. Flacc. 11 quam promptus homo *ille*! tamen -bat. ac. 1, 4 rem a me saepe deliberatam ... requiris. itaque non -ans respondebo. 2, 52 dubitant -ant. Tusc. 1, 73 dubitans circumspectans -ans ... nostra vehitur oratio. LIV. 45, 12, 6 parumper. VAL. MAX. 2, 7, 6 -ante animo. SEN. epist. 82, 19 suspicio. 95, 5 respiciet ... -bit. PLIN. epist. 1, 22, 3 -at, dubitat diversitate rationum. APVL. apol. 33 multum ac diu -to tandem ... nominavit. PANEG. 9 (12), 15, 3 sine ulla -andi mora. β *fere i. q. vereri*: HYG. mun. castr. 7 non erit -andum, quoniam officialibus ... ibi pedatura adsignaretur (*cf. vol. V 1, 2096, 66. 2115, 67*). *c. inf.*: ARNOB. nat. 2, 60 nec ... -are ... intendere quaestiones (CASSIAN. inst. 4, 27 tit. non -vit inplere. 7, 12 respondere non -vit). AVG. Maximin. c. Ambr. 42 deum ... predicare numquam -vit. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 11 cum ... in aliquantis ... de divinae providentiae disserere (*del.?*) dispensationibus -ret (RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 72, 33 pro his, quae peccando commiserunt, -antes ... reddere rationes. *I 1, 7 p. 73, 7 τοὺς ... λόγους ὀκνῶν*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 90, 29 neque ad patiendum quodlibet -antes neque ad egendum. VVLG. act. 11, 12 ut irem cum illis nihil -ans (διακρίναντα). b *de voluntate in incerto manente*: SALL. Iug. 107, 6 dubio atque -ante Iugurtha incolumes transeunt. AMM. 18, 7, 2 animos -antium. 20, 9, 3. VAL. MAX. 3, 2, 1 inter laetitiam et metum (CVRT. 4, 15, 30. 5, 11, 3. 7, 2, 4). VAL. MAX. 2, 9, 6 citandum necne sibi esset (PLIN. epist. 3, 10, 2. 10, 19, 1 AMM. 17, 13, 21 HIL. Macc. 142). SEN. nat. 6, 8, 1 an credas (POMPON. dig. 45, 1, 15 -atur ... an ... computandum sit). PLIN. epist. 10, 31, 2 quid facere deberem (AMM. 29, 2, 19). *fere i. q. deliberare*: CLAVD. DON. Aen. 3, 55 p. 270, 20 -antis Priami deliberatione. c *ad faciendam rem propensa*: CVRT. 4, 13, 16 an potius in laevum detorqueret agmen. SVET. Claud. 11, 1 *biduo* de mutando rei p. statu -tum erat. 2 *de affectu*: a *de metu* (*cf. p. 2513, 10*): GLOSS. trepidat. CIC. dom. 140 dubitans timens -ans. Cael. 66 titubantem -antem cedentem. ITALA psalm. 76, 5 (Cas.) -bam (ἐταράχθην, VVLG. turbatus sum). AVG. in psalm. 143, 13 miraculis territi ... in ipsis miraculis expavescentes -bunt. b *de taedio*: ITALA II Cor. 1, 8 (Tert. resurr. 48) gravati sumus ..., uti et de vita -remus (ἐξαπορηθῆναι ... τοῦ ζῆν, VVLG. ut taederet nos etiam vivere). c *de pudore*: ARNOB. nat. 5, 28 me ... -are circumspicere tergiversari, ... dum pudor me habet *de obscenis dicere*.

3 *de cogitatione*: a *in incerto manente* (*vergit interdum ad notionem nesciendi*): CIC. de orat. 1, 40 ignarum legum, -antem in maiorum institutis, rudem in iure civili. or. frg. A VIII 3 in eo, qui sint hi testes. LIV. 9, 36, 5 nomina principum in populis accepere, ne qua inter colloquia insigni nota -antes deprendi possent. SEN. dial. 7, 8, 5 ratio ... non dissidens nec -ans in opinionibus. PAVL. dig. 48, 10, 22, 9 de hoc (VVLG. act. 25, 20 de huiusmodi quaestione [ἀπορούμενος]). ASCON. p. 12, 13 St. magnopere ..., quid sit, quare *eqs.* ([AMBR. in Gal. 2, 14. VVLG. act. 10, 17 intra se ..., quidnam]. PLIN. epist. 10, 96, 2 *non* mediocriter ... sitne ... an [AVG. serm. 41, 7[in.] de ... paupere. CLAVD. MAM. anim. 2, 12]. PAVL.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 45, 1, 91, 3 an. LACT. mort. pers. 19, 4 inter se, num). AMM. 20, 4, 22 super salute principis. VVLG. Matth. 21, 21 si habueritis fidem et non -veritis (διακριθῆτε). THEOD. MOPS. in Tit. 1, 6 p. 237, 23 de illis, quae -antur, ... explicare. **b** *ad negandum vergente*: *α fere i. q. non credere*: TERT. praescr. 34, 3 facilius de filio quam de patre -batur ([adv. Marc. 4, 18 p. 478, 22. 25. PELAG. in II Cor. 7, 16 de oboedientia vestra]. HIER. in Agg. 2, 1 p. 1402^{D} humana infidelitas ad maiora promissa. VVLG. Rom. 4, 20 in repromissione [διεκρίθη]). AVG. civ. 16, 32 p. 176, 24 D. non -vit, quod. *β fere i. q. timere*: TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 567, 10 -antibus eis, ne phantasma esset (PASS. Theclae C 40). *cf. p. 2512, 65.*

D *i. q. adhaere(sce)re*: LIV. 2, 5, 4 in vadis -antis frumenti (*desecti*) acervos sedisse. MISC. Tir. p. 53, 23 *galbanum* super inpone; cum -verit, non dimittis, ... signum autem mori est, si non -verit.

struct.: ad: *l. 8.* c. *gerund.*: *p. 2512, 53.* an: *l. 1. p.'12, 59. 63.* de: *p.'12, 33. al.* in: *l. 8. p.'12, 4. al.* *inf.*: *p.'12, 45.* nē: *l. 11.* num: *l. 1.* quod: *l. 9.* quoniam: *p.'12, 44.* super: *l. 2. p.'12, 34.* *transit.*: *l. 4.*

haesitanter: GLOSS. cunctabunde. AVG. serm. 117, 10, 17 intelligebas ... titubanter atque -r (*opp.* certius et clarius). *Bulhart.*

hāgētēr, (*acc.* -ēra) *m.*, ἀγητήρ (ἡγητήρ). *i. q. dux*: PLIN. nat. 34, 56 fecit *Polyclitus* ... Herculem, qui Romae, -a arma sumentem.

(h)agiographus, -um, -ī, ἁγιόγραφος. *semper subst.*: *masc. pl.* -os (*sc. libros*): CASSIOD. inst. div. 12 p. 1124^{A}, *alias neutr. pl. i. q. pars scripturae sacrae veteris testamenti* (GLOSS.^{L} III Abstr. AG 8 [Corp. A 381] -a: sancta scriptura): HIER. prol. gal. tertius ordo -a possidet. *ibid.* libri ... -orum novem (*cf.* ISID. orig. 6, 1, 7 ordo -orum id est sancta scribentium, in quo sunt libri novem). praef. Vulg. Tob. *et* Dan. CASSIOD. inst. div. 3 p. 1114^{C}. 6 p. 1117^{D}. 26 p. 1140^{B}. in psalm. 144, 7 in -is.

(h)agios, (-a, -um), ἅγιος. *ubique fere scribitur* ag-. ai-: *v. l. 36 et 42; plura apud Weyman, Beitr. z. Gesch. d. christl.-lat. Poesie, 1926, 166 sq.* *gen.* -u (*l. 45*). *voc.* -os (*l. 37. 39. 41*) *vel* -e (*l. 42. 44*). *prima syll. producitur in* HYMN. Ambros. *et* HIL. euang. 81. *de notione*: PRISC. gramm. II 562, 23 sanctus ... ἅγιος. EVCHER. instr. 2 p. 160, 2 -os: sanctus (GLOSS.^{L} V Abba AG 1). CAES. AREL. suggest. p. 305 sanctus graece deus aius interpretatur. *de deo*: PS. CYPR. or. 1, 1 p. 144, 5 -os, -os, -os, sancte sanctorum ... deus (*cf.* VICTORIN. PETAV. in apoc. 4, 3 PASS. Perp. 12). 2, 1 domine sancte pater -os deus. CARM. de resurr. 185 solus -os sanctusque deus. HIL. euang. 81 -e sancte deus. HYMN. Ambros. II 12, 49 rex -e. 39, 17. 53, 21. ORIENT. carm. app. 3, 156 tu sublime sedens, -os, benedictio nostra. VEN. FORT. carm. 5, 6 p. 116, 19 deus excellens aie (*adv. esse statuit Weyman l. c., voc. mavult Heraeus per litt.*) et de lumine lumen. PASS. Thom. p. 144, 8 -e, invisibilis ... et incommutabilis perseverans. *de sanctis*: ITIN. [Silv.] 15, 3 cepos tu agiu Iohanni id est quod vos dicitis Latine hortus sancti Iohannis. *?adv.* -ē: *v. l. 42.* *cf. Onom.*

magian ... Plato **hagistiam** (*Wagner, coll. Plat. Axioch. 371^{D}*, machagistiam *V*) esse verbo mystico docet AMM. 23, 6, 32. casta pudica, **(h)agna** (*i.* ἁγνή), semne GLOSS.^{L} V Aa c 109. *cf. Onom.*

(h)agneuontēs: qui se sanctificant GLOSS.^{L} III Abstr. AG 19 (*cf.* RVFIN. hist. 11, 23 p. 1027, 6 hi, quos appellabant ἁγνεύοντας id est qui se castificant).

hagnus *v.* agnus *vol. I 1366, 43 sq.; v. nunc Niederm. ind. Marcell. med. p. 269.* *cf. etiam Onom.*

hahae (hahahae) *interi. ridentis.* [ha(ha)hae *exprimit sonum ridentis, ut theod.* haha *al.; cf. etiam* cachinno. *J. B. H.*]. *in libris dett. interdum scribitur* ah-. *de usu* (*cf. Richter, Studemundi studia I p. 533*): SACERD. gramm. VI 447, 7 *interiectio* laetantis et risus ut hahahae. DIOM. gramm. I 419, 7 *interiectio significat* adridentem ut hahahe. PRISC. gramm. III 91, 3 sonituum illiteratorum imitationes ut risus hahahe. MAR. VICTORIN. gramm. VI 204, 23 *interiectio* ridentis ut haha. *cf. infra l. 72. 74. 77.* VLT. SYLL. gramm. IV 255, 31 interiectio composita syllabis tribus hahahae longas (*tres? an* longam *sc. ultimam?*) recipit. verum in comico carmine solo collocari potest, leni scilicet et humili vel iucundo *eqs.* *syllaba prima producitur* TER. Eun. 426, *ubi Dziatzko coni.* ⟨ha⟩hahahae. *abiit in linguas romanicas, cf. Schwentner, Die primären Interjektionen in d. idg. Sprachen, Heidelberg 1924 p. 19. J. B. Hofmann, Lat. Umgangssprache p. 12.* [*falso trad. in parte librorum* TER. Haut. **914.**]

1 hahae: PLAVT. Pseud. 1052 -ae (*A*, -e *P*), nunc demum mi animus in tuto est loco. TER. Andr. 754 (*ubi* SCHOL. ridentis).

2 hahahae (*cf. l. 60. 61. 62. 64*): *abs.*: PLAVT. Pseud. 946 TER. Eun. 426 (*cf. l. 67.* DON. *ad l.* interiectionem risus addidit). 497 -ae. :: quid rides? (*sim.* Haut. 886). *seq. enuntiatum pronuntiativum*: PLAVT. Poen. 768 (hahe *A, ut videtur*). Truc. 209 TER. Hec. 862. *cf.* Phorm. 411 -ae, homo suavis (DON. *ad l.* risu destruxit, quod praetendebat senex). QVEROL. p. 10, 14. 15, 11. 18, 22 -e! quam ob rem? 27, 10. 29, 1. *cf.* hehae.

(dibre) **haiāmīm,** הַיָּמִים (דִּבְרֵי) *i. (verba) dierum v. vol. V 1, 2, 25.*

hal Gallicum *v. s.* halus. **hala** *v. s.* hara *p. 2525, 38.*

manstruca, **halagora** (*om. A; 'quid sit, obscurum'. Leo*), sampsa PLAVT. Poen. 1313 (*inter convicia*). [*fort. vox punica. Heraeus.*]

halapanta *v.* haloph-.

(h)alapor *v. p. 2519, 63.*

hālātio, -ōnis *f. ab* halare. *i. q. exspiratio, exhalatio*: CASSIOD. in psalm. 37, 13 quid, rogo, extraneorum fastidia, dum -es eius (*sc. Iob*) uxoris caritas sustinere non posset (*cf. Vulg. Iob 19, 17* halitum)?

halattas *v.* thalattias.

hālātus, -ūs *m. ab* halare. *i. q. odor* (*suavis*): PRISC. gramm. II 570, 5 *v. p. 2516, 30.* MART. CAP. 1, 7 *Venus Psychen* unguentis oblitam floribusque redimitam -u pasci foverique docuerat. 1, 14 *Fortunarum* alias eius (*sc. amnis*) odor et -us illexerat. 1, 85 *Venerem* fragrantissimi spiritus -bus redolentem. 2, 215 qua (*sc. Philologia*) ... acerram ... olacem aromatis refundente ... ordo caelicolum ... Arabicis laetabatur -bus. *cf.* halitus.

halcia *v.* helcia.

(h)alcyōn, -onis *et* **(h)alcyonē,** -ēs (-ae) *f.*, ἀλκυών, ἀλκυών. *de originatione* (*cf. etiam l. 32*): VARRO ling. 7, 88 haec avis nunc graece dicitur ἀλκυών, nostri alcedo (*q. v.*). *aliter*: ISID. orig. 12, 7, 25 -n pelagi volucris dicta quasi 'ales cyanea' (cian-, cean- *fere codd.*, ocian- *K, unde* oceanea *edd. perperam*). *codd.* PLINI *in aspiratione variant; alias ubique fere scribitur* al- (*media saepe* -ti-, *interdum* -chi- *vel* -qui- *sim.*), *sine nota aspirationis etiam* CE 1549, 28 *in nom. propr.* (*v. Onom.*). *acc. pl.* -as: *v. l. 66 et 71.* (h)alcyone *notione germana est nomen propr.* (*v. Onom.*); *postea* (*cf. Lachmann ad Lucr. 3, 383 p. 165*) *metonymice etiam de alcedine usurpatur, his locis*: VAL. FL. 4, 45 (-es *edd. vett.*, -is *Kramer*), SIL. 14, 275 (-es), STAT. Theb. 9, 361 silv. 3, 5, 58 (-e), AVIEN. ora 600 (-ae), FVLG. myth. 1 praef. p. 4, 13 (*v. l. 56*), GLOSS. (*v. l. 35 et 38*). *de genere*: SERV. georg. 1, 399 cum de muliere dicimus, 'haec Alcyone' facit; cum de avibus, 'hic' et 'haec' -n (*Thilo*; -e *sive* -es *codd.*) et 'hi' et 'hae -es'. *exemplum masc. non extat.*

de notione: PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV p. 100^{b} (7 M.) alcedo dicebatur ab antiquis pro -e (*cf. Linds. ad l.*). SERV. georg. 1, 399 *Ceyx et Alcyone* conversi sunt ambo in aves marinas, quae -es vocantur (PROB. Verg. georg. 3, 338 HYG. fab. 65 p. 63, 4 MYTHOGR. 1, 9. 2, 175). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 24 *inter nomina volucrum.* GLOSS. ἀλκυών. GLOSS.^{L} I Ansil. AL 78 -e: avis marina, quae pelago nidum medio facit, cuius partus tertio die pullamina excluduntur, quarto cibo foventur, septimo volatui ostenduntur (*sim.* SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 399). 77 -[e]a avis marina; haec mulier fuit; sed hoc poetae fingunt. [*falso trad.*: PLAVT. Poen. 356 *v.* alcedo.]

i. q. avis marina (*'alcedo hispida' L.; cf. M. Wellmann, RE V 2152 sq., Thes. vol. I 1513, 74 sqq.*): *de habitu et moribus fusius* PLIN. nat. 10, 89 *sqq.* *commemorantur aves -bus similes*: AMM. 22, 8, 35 (*in insula Leuce*). *in mari nidificat et hieme caelo sereno incubat* (*cf. l. 84 et p. 2515, 23*): PLIN. nat. 2, 125 et ante brumam ... septem diebus totidemque post eam sternitur mare -um feturae, unde nomen dies traxere. 10, 89 dies earum partus maria quique navigant novere. 18, 231 circa brumam plerisque bis septeni *dies* -um feturae ventorum quiete molliunt caelum. SIL. 14, 275 strato Gaulum spectabile ponto, cum sonat -es cantu nidosque natantis immota gestat ... unda. GELL. 3, 10, 5 dies ..., quibus -es hieme anni in aqua nidulantur, eos quoque septem esse dicit *Varro*. SERV. georg. 1, 399 HYG. fab. 65 p. 63, 4. ANTH. 383$^{tit.}$ de -bus. 383, 6 -n. POL. SILV. fast. Apr. 8 avium -um (*Momms.*, ulcanum *cod.*) dicitur (*cf. infra l. 80*). EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^{B}. *inde quasi proverbialiter*: AVIEN. ora 600 sternatque semper gurgitem -ae quies. FVLG. myth. 1 praef. p. 4, 13 velut -⟨a⟩e (alcyonei *Bücheler, RhM. 59, 1904, 37*) niduli placidam serenitatem villatica semotione tranquillior agitassem. *est exemplum trepidationis (imprimis propter cantum flebilem), solitudinis, amoris parentalis (passim alluditur ad fabulam de Halcyone et Ceyce in alcedines mutatis), nuntia quoque tempestatis putatur* (*l. 63*): PACVV. trag. 393 -is ritu litus pervolgans feror. VERG. georg. 1, 399 non tepidum ad solem pinnas in litore pandunt dilectae Thetidi -es, *id quod faciunt tempestate imminente.* 3, 338 pascere rursus solis ad occasum, cum ... litora (*sc. deserta*) ... -em (*cf. Lachmann l. c.* -en *codd. optt.*) resonant. PROP. 1, 17, 2 nunc ego desertas alloquor -as. 3, 7, 61 -um scopulis adfligar acutis. 3, 10, 9 -um positis requiescant ora querellis. OV. epist. 17, 81 -es solae, memores Ceycis amati, nescioquid visae sunt mihi dulce queri. EPICED. Drusi 107 -um ... per aequora questus. MANIL. 5, 558. SEN. Ag. 680 licet -es Ceyca suum ... sonent *eqs.* OCTAVIA 7 repete ... questus atque aequoreas vince -as. VAL. FL. 4, 45 fluctus ... cum rapit -es (*v. l. 24*) miserae fetumque laremque, it super aegra parens queriturque tumentibus undis *eqs.* STAT. Theb. 9, 360 fluctivagam sic saepe domum ... -e deserta gemit, cum pignora saevus auster ... rapuit. silv. 3, 5, 58 non sic Trachinia nidos -e ... circuit. *v. Onom.*

(h)alcyonēus (-ius), -a, -um, ἀλκυόνειος. *i. q. ad alcyonem pertinens*: GLOSS. III 549, 40 -ius nidus (*cf. supra l. 56*) quod mare iactat. *praecipue de diebus partus alcyonum* (*cf. l. 45 sqq.*): COLVM. 11, 2, 22 VIII Kal. Mart. ... -ei (*R*, -aei *SA*) dies vocantur, in Atlantico quidem mari summa tranquillitas nota est. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^{C}. *subst.*: *n. plur.* (*instar nominum dierum festorum; cf.* alcedonia): **(h)alcyonia,** -ōrum: VARRO ling. 7, 88 quod pullos dicitur tranquillo mari facere *alcyon*, eos dies -on⟨i⟩a appel-

[*Rubenbauer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lant (SERV. georg. 1, 399 quibus diebus tanta est tranquillitas, ut penitus nihil in mari possit moveri. inde [*sc. ab alcyonibus*] etiam dies ipsi -a nominantur. MYTHOGR. 1, 9. *sim.* HYG. fab. 65 p. 36, 6).
n. sing. **(h)alcyonēum**(-ium), -ī, ἀλκυόνειον. *i. q. genus medicamenti* (*cf. Berendes, Diosc. Arzneimittellehre 540*): PLIN. nat. 32, 86 fit in mari -eum appellatum e nidis, ut aliqui existumant, alcyonum et ceycum (*cf. l. 11*), ut alii, sordibus spumarum crassescentibus, alii e limo vel quadam maris lanugine *eqs.* DIOSC. 5, 144 alquioni species quinque sunt *eqs.* GALEN. alfab. 11 -ium species habet duas, et siccum et liquidum. *in usu*: OV. med. fac. 77 addita de querulo volucrum medicamina nido (*cf. l. 6*) ore fugant maculas; -ea vocant. CELS. 5, 6, 2 rodunt alumen ... -ium. 5, 7 exedunt corpus ... -eum, aeris flos. 5, 18, 26. 5, 28, 19[CD]. PLIN. nat. 32, 87 vis eorum (*sc. generum -i*), ut exulcerent, purgent ... -eo utuntur et ad oculorum cicatrices. GARG. MART. med. 27 p. 162, 12 Galenus adfirmat citius ex his (*sc. cepis*) nasci capillos quam si -io quis utatur. MARCELL. med. 6, 14 caput -io ... perfricabis. THEOD. PRISC. eup. faen. 8 -ii radices combures. 18. 46. 58. 94 DIOSC. 2, 137. 156. 5, 140 CASS. FEL. 11 p. 19, 11. *in arte veterinaria*: PELAGON. 420. 424. 432. CHIRON 796 (*inter collyria ad vitia oculorum*). *cf. Onom. s.* Halcyoneus.

(h)alcyonis, -idis *adi.*, ἀλκυονίς. *i. q. halcyoneus, q. v.*: PLIN. nat. 10, 90 *halcyones* fetificant bruma, qui dies -es vocantur, placido mari per eos et navigabili, Siculo maxime. AMBR. hex. 5, 13, 40 hos quattuordecim dies nautici praesumptae serenitatis ... -as vocant. *cf. Onom.*

halec, halecula *v.* hall-.

haliaeetus (haliāetus), -ī *m.*, ἁλιαίετος (ἁλιάετος, ἁλίετος [*cf. Crönert, Memoria Graeca Herculanensis, 1903, 106 adn. 1*]). *trad.* haliaet-: PLIN. nat. 10, 9 (*E?*), *plerumque* (h)aliet(h)-. *mire depravatum*: ITALA deut. 14, 12 (Lugd.) aassation (*acc.*). *cf. etiam l. 45. nom.* -os: *v. l. 47. 48. acc.* -on: *v. l. 49.*

i. q. aquila marina (*v. infra l. 49.* GLOSS.[L] Corp. A 432 -um spaerhabuc [*anglosax.*]; *al.; v. Thes. gloss.*): PLIN. nat. 10, 9 *in generibus aquilae* -us clarissima oculorum acie, librans ex alto sese visoque in mari pisce praeceps in eum ruens et discussis pectore aquis rapiens. 10, 10 *sq.* -s tantum implumes etiamnum pullos suos percutiens subinde cogit adversos intueri solis radios et, si conivemtem umectantemque animadvertit, praecipitat e nido velut adulterinum atque degenerem. illum, cuius acies firma contra stetit, educat. -i suum genus non habent, sed ex diverso aquilarum coitu nascuntur. *Iudaeorum esui exemptus*: VVLG. lev. 11, 13 (acceptorem *Itala Lugd.*, vulturem *Monac.*). deut. 14, 12. *mutatur in -um Nisus, rex Megarensium, pater Scyllae in cirim conversae*: CIRIS 204 qua novus ad superum sedes -us (*Scaliger*, calcheius *codd.*) et qua candida concessos ascendet ciris honores. 528 fecitque *Iuppiter*, in terris -os ales ut esset. 536 inter sese tristis -os iras et ciris ... servant. OV. met. 8, 146 modo factus erat fulvis -us (*M*, -os *N*) alis. HYG. fab. 198 p. 126, 19 in avem hali⟨a⟩eton, id est aquilam marinam, conversus est.

halic- *v.* alic-. *add. ad* halica: CIL IV 5380, 4. 16 *bis. ad* halicarius: CIL IV 4001 -a.

(h)alica(c)cabum (-on, -os), -ī, *n.* ἁλικάκκαβον. *praeter* CELS. (*l. 71*) *nusquam fere aspiratur. de* -cac-, -cacc- *variant codd. certum generis neutri exemplum non legitur praeter* PLIN. nat. 1, 21, 52 (p. 67[b], 37). *acc.* -on: PLIN. nat. 21, 180. *fem.* -os: *v. l. 75; cf. l. 66.* *species strychni, herbae venenatae* (*v. Berendes, Diosc. Arzneimittellehre 405; cf. etiam* caccabulum *vol. III 5, 23 sqq.*): *describitur*: PLIN. nat. 21, 177 *strychni genus* alterum, cui acini coccini, granosi in folliculis, -on vocant, alii callion, nostri autem vesicariam, quoniam vesicae et calculis prosit. frutex est surculosus *eqs.* 21, 180 alterum genus ... soporiferum est atque etiam opio velocius ad mortem. ab aliis morion, ab aliis moly appellatum. 1, 21, 52 *inter herbas sponte nascentes* trychnum sive strychnum sive -um *eqs.* PS. APVL. herb. 75 l. 16 H.-S. a Graecis dicitur strignos, alii -os (*cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 71 p. 230, 14* φυσαλίς· οἱ δὲ στρύχνον, οἱ δὲ ἁλικάκκαβον). DIOSC. 4, 67 est et alterum genus strigni, quem -um vocant *eqs.* 4, 68. 70 dorignion que Cratebras -o aut calida dixerunt (*gr. 4, 74* ἁλικάκκαβον ἢ καλλέαν). GALEN. alfab. 93 dorignium et alicacanum aliqui dicunt. GLOSS. III 559, 37 -o durigneos. *in usu*: CELS. 5, 20, 3 ad ulcera sordida ... -i corticis p. ✕ IV. PLIN. nat. 21, 180 praesentaneo remedio ad dentium mobiles firmandos, si colluerentur -o in vino *eqs.* 21, 182 -i radicem bibunt, qui vaticinari gallantesque ... aspici se volunt. *ibid.* aspidum naturae -um in tantum adversam, ut radice eius propius admota soporetur illa sopore enecans vis earum. THEOD. PRISC. phys. 6 -i ... radices medentur *epilepticis*. ORIBAS. syn. 2 add. p. 844 -um trociscum. *remedium contra -um*: PLIN. nat. 22, 112 aqua mulsa ... salutaris ... contra *venenum* -i (*cf.* 21, 182). *cf.* caccabus, *salacaccabia.

halicār-: *v. l. 52.* **halieus,** ἁλιεύς. APIC. 10 tit. -s.

halieuticus, -a, -um, ἁλιευτικός. *i. q. ad piscaturam pertinens*: TREB. Claud. 17, 5 *misi ei* boletar -um (toreuticum *Mommsen*) argenteum librarum viginti. *n. plur. pro subst.* halieutica, -ōrum (-ōn *p. 2516, 2*): *in titulis librorum* (*graece*: VOPISC. Car. 11, 2 HIER. in Ezech. 47, 6 sqq. p. 595 V): PLIN. nat. 32, 11 quae Ovidius prodidit piscium ingenia in eo volumine, quod -on inscribitur (*non in codd.* OV. hal., *cf. q. adn. Vollmer in editione*). HIER. chron. a. Abr. 2188 Oppianus Cilex poeta cognoscitur, qui -a (al- *codd.*) miro splendore conscripsit.

halimon, (-ī) *n.*, ἅλιμον. *masc.* -us *v. l. 15.* [*hisp.* armuelle. *M.-L.*] *i. q. nomen herbae* ('*atriplex halimus*' *L. cf. Berendes, Diosc. Arzneimittellehre 108*): PLIN. nat. 17, 239 necat et hedera vinciens ... et cytisus, necatur eo quod -on vocant Graeci (*cf. Theophr. hist. plant. 4, 16, 5* ἅλιμον ἀπόλλυσι ... τὸν κύτισον). 22, 73 asphodelum ab Hesiodo quidam -on (al- *pars codd.*) appellari existimavere, quod falsum arbitror; est enim suo nomine -on, non parvi et ipsum erroris inter auctores. alii enim fruticem esse dicunt densum, candidum ... alii olus maritimum esse dixere salsum et inde nomen *eqs.* 1, 22, 33 (al- *R*). DIOSC. 1, 101 de alimu. -us frutex est circa hortos sicut ramnus *eqs.* (*gr. 1, 91* ἅλιμον. *cf. Ps. Diosc. Vind. 1, 91 p. 84, 11* ἅλιμος). [*confunditur cum -o herba quae dicitur* ἡ ἄλῑμος (*sc.* τροφή); *cf. Wagler, RE I 1483 sq.*: SOL. 11, 12 herba alimos dicitur: ea admorsa diurnam famem prohibet; proinde et haec Cretica est (*inde* ISID. orig. 14, 6, 16. *cf.* PRISC. periheg. 529)].

haliphloeos, (-ī) *f.*, ἁλίφλοιος. *nomen arboris*: PLIN. nat. 16, 24 pessima et carboni et materiae -os dicta, cui crassissimus cortex atque caudex et plerumque cavus fungosusque *eqs.*

hippuros, hirundo, **halipleumōn** PLIN. nat. 32, 149 (*inter nomina piscium*). ἁλιπλεύμων.

hālito, -āre. *ab* halare (*cf.* DIOM. gramm. I 345, 3). [*ital. mer.* aletá, *sard. merid.* alidai. *M.-L.*] *i. q. exspirare*: ENN. scaen. 184 quadrupedantes ... flammam -antes.

✕hālitus, -ūs *m.* *ab* halare. PRISC. gramm. II 570, 5 ab halo ... '-us' nomen participiale, non halatus (*cf.* PS. PRISC. gramm. III 525, 12). MAR. VICTORIN. gramm. VI 227, 21. *de scriptura*: *in aspiratione libri passim variant (cf. S. Ruehle, de aspiratione vocabulorum, quae sunt* haud, haurire, halare. *Marburg 1913 p. 62 sqq.), sed in optt. codd. melioris aetatis aspiratio praevalet; omittitur ex. gr. semper fere in codd.* SEN. nat., *plerumque in scriptis inferioris aetatis.* *saepius falso scribitur* hab- (*cf. l. 44. 75. p. 2517, 13. 21. 49*). *sing. dat. in usu non est; plur.* (*inde a* SEN. phil.) *soli nom. et acc. leguntur (at* halatibus *v. p. 2514, 10). de notionibus*: CHAR. gramm. p. 451, 30 B. πνοή. 456, 24 ἆσθμα. GLOSS.[L] III Abstr. HA 6 -s aura, flatus. *al.* (*v. Thes. gloss.*). NOT. Tir. 102, 18 *inter* (h)alat *et* anhelat. *legitur in versibus inde a* CIC. (*v. p. 2517, 57*), LVCR. (*v. p. 2517, 66*), VERG., OV., *in sermone pedestri inde a* SEN. phil., COLVM. *praecipue apud scriptores artium.* [**dub. vel corrupt.**: SEN. nat. 5, 15, 4 terrarum pendentium habitus (*Gercke cum codd.*, -us *Schultess; cf. l. 36*) ventosque per caecum inanes (immanes? *Gercke*). TAB. devot. Audollent 134[b], 1 (*v. ann.*). 190, 8 *pro* vitu *trad.* -u(m) *proponit Zangenmeister probante Momms.; alii alia.* PRVD. ham. praef. 63 Cain triumfat morte fratris -ūs (*Bergmann*; al- *codd.*; allitus *Arev., Dressel; v. vol. I 1686, 75*).]

i. q. **respiratio, exhalatio, spiritus** (*sensu et incorporeo de actione halandi, spirandi et corporeo de ipso elemento aëris*): **A rerum: 1** *de flatu aëris, nebulae sim.*: *generatim*: VERG. georg. 2, 350 tenuisque subibit *in solum* -s. COLVM. 1, 5, 6 praestat a mari longo ... intervallo ... refugisse; quia media sunt spatia gravioris -us (*an pertinet ad l. 76?*). 5, 5, 15 velut -u flammeo. 7, 3, 12 observare ... -us septemtrionales (*ibid.* ventum *et* flatus [PALLAD. 8, 4, 4]). PLIN. nat. 9, 17 in aquas ... penetrare vitalem hunc -um. CONSVLT. Zacch. 1, 25 p. 31, 23 Mor. aërem perniciosior -s saepe corrumpit. AVG. c. adv. leg. 1, 13, 22 ex aërio -u. enchir. 88 in quoslibet -us aurasque diffugiat *materies terrena.* MACR. somm. 1, 6, 67 aëris -um (MART. CAP. 6, 599). MART. CAP. 6, 602 vitalis aurae -u. 6, 608 transaustrini -us desertione. *de exspiratione, evaporatione locorum* (*nonnulla etiam ad 2 spectant*): VERG. Aen. 6, 240 talis sese -s atris faucibus *speluncae* effundens (*vs. in parodiam detorquetur ab* AVSON. *v. p. 2517, 54*). PLIN. nat. 31, 49 aestuaria, quae graviorem illum -um *putei* recipiant. SIL. 6, 148 crassus ... -s erumpens *e nemore* taetrum exspirabat odorem. *terrae* (*cf. p. 2517, 67*): SEN. Oed. 633 nec ... tellus -u sicco nocet (APVL. mund. 10 telluris -u). nat. 2, 10, 3 terrarum -u (6, 16, 2. PLIN. nat. 2, 135 [*syn.* exhalatio]. 11, 31. 77. 31, 32 QVINT. inst. 7, 2, 3. AMM. 20, 11, 16 [*syn.* spiramina]. *al.*). 5, 4, 1 mutatio ipsa -us mixti in ventum vertitur (*cf. ibid.* evaporatio). PLIN. nat. 2, 102 terreni -us. 17, 39 emittit illum suum -um divinum ex sole conceptum. APVL. mund. 18 ut quaedam terrae exspirent -um (*Ps. Aristot. mund. 4 p. 396 a 5* πνεῦμα). ARNOB. nat. 1, 8 p. 9, 12 ut exspiret nocentissimos -us (hab- *trad.*). AMM. 23, 6, 17 *e terrae hiatu* -s letalis exsurgens. *aquarum* (*cf. supra l. 55*): SEN. nat. 2, 12, 4 aquarum -s umidus est. PLIN. nat. 17, 24 admoveri salis (*i. aquae marinae*) -um inutile (*cf. ibid.* adflatus maris). 31, 56 quod *flumen* nullum -um, non modo nebulam, emittat. 31, 70 maris (36, 166 LACT. ira 10, 20). TAC. hist. 5, 7 lacus. APVL. mund. 8 amnium fontiumque. RVT. NAM. 1, 105 frigidus aestivas hinc (*sc. ex aquis*) temperat -s auras. SIDON. epist. 2, 9, 9 -u nebulae stridentis (*sc. ex aqua calefacta surgentis*) oppletis. *al.* *rerum coctarum, incensarum* (*cf. p. 2517, 7*): PLIN. nat. 15, 31 *picis.* PRVD. perist. 5, 220 carbonum strues

[Rubenbauer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vivum vaporat -um. *huc pertinet*: PLIN. nat. 34, 167 plumbi fornacium -s noxius. MART. CAP. 7, 802 nostris super -s aris. 2 *de emissione odoris*: COLVM. 12, 44, 8 huiusmodi -us celeriter acina corrumpunt (*cf. ibid.* odor malorum). PLIN. nat. 12, 86 universitatis *odorum* -um e tota paeninsula *Arabia* existere. 14, 141 ex ore -s cadi. 19, 111 taedium *alio* ... -u, ut cepis. 23, 12 vinaceorum. PANEG. 7 (6), 22, 1 *aquarum calentium* nulla tristitia est saporis aut -us, sed ... haustu et odore sinceritas. CYPR. GALL. exod. 1123 *turis*. PRVD. psych. 328 -s inlex inspirat tenerum ... venenum (*cf. ibid.* odor). 3 *de emanatione caloris et luminis*: COLVM. 2, 5, 2 solis (4, 22, 5). 9, 13, 4 vivido -u caloris. VEG. mulom. 4, 1, 2 flammarum. MART. CAP. 2, 219 culmina Aurora primo convenustans -u (*Böttger*; hab- *codd.*). 4 *tropice de morbis*: SEN. dial. 6, 26, 6 *fatum* ex infimo pestilentiae -us mittet. COLVM. 7, 5, 4 morbi.

B ***animantium*:** 1 *hominum* (*dei l. 20. 26*): **a** *generatim*: SEN. nat. 4^b, 3, 3 in speculis ..., quae umorem -u colligunt. PLIN. nat. 7, 25 Astomorum gentem ... -u tantum viventem et odore, quem naribus trahant (*cf.* HIER. in Is. 2, 20 p. 44 V. AVG. civ. 16, 8 p. 135, 15 D.). 33, 127 in -u hominis si sudet *argentum*. AMPEL. 8, 5 si quis *pallam* -u afflaverit. TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 20 cum *deus me* de suo -u (*R*, hab- *codd.*) movit (*de creatione animae; cf.* VINC. VICTOR Aug. anim. 3, 3, 3 p. 362, 19 cum de se ipso -um vel flatum facit. *al.*). ARNOB. nat. 7, 28 p. 261, 23 quicquid ... spirat et reciprocos -us ... ducit (*cf.* AVG. gen. ad litt. 7, 3 p. 202, 19). NON. p. 233, 2 anima ... -s oris. VVLG. Iob 19, 17 -um meum exhorruit uxor meus (*cf. interpretationem spiritalem* GREG. M. moral. 14, 52). 41, 12 -s eius (*sc. dei*) prunas ardere facit. VINC. VICTOR Aug. anim. 3, 5, 7 p. 366, 2 membra ... redanimata per -um prophetae. GREG. TVR. Franc. 4, 4 spiraculum ..., unde -um resumere possit. *de anima, aura vitali*: VVLG. Iob 27, 3 donec superest -s in me et spiritus dei in naribus meis. PRVD. cath. 3, 91 quod calet -s interior. 9, 48 iecur ... intrat -s (*cf. ibid.* reddito spiramine). 10, 11 petit -s aëra (*cf. l. 38*) fervens, humus excipit ... corpus. perist. 14, 59 iuveni -um vitae innovatum. VEREC. in cant. 3, 15 inter pulmones, ubi vitalis -s ... est. *de spiritu extremo morientium* (*cf. infra l. 56*): VERG. Aen. 4, 684 extremus si quis super -s errat (*cf.* HIER. vita Pauli 16 extremum -um fundam [GILD. Brit. 73 chron. III p. 67, 25 IORD. Rom. 383]). SEN. Tro. 379 profugo spiritus -u ... cessit in aëra. SIL. 6, 40 supremus ... cessit in auras -s (AMBR. exc. Sat. 1, 19 *syn.* extremum spiritum). VVLG. III reg. 17, 17 ut non remaneret in eo -s. PRVD. cath. 12, 124 singultat unda et -s *infantium immersorum*. perist. 7, 86 orantem simul -s et vox deserit. CORIPP. Ioh. 7, 363 -s in summo tenuis quibus ore remansit. *de anhelitu aegrotantium, languentium, suspirantium*: PERS. 3, 89 aegris faucibus exsuperat gravis -s. VVLG. Dan. 10, 17 -s meus intercluditur. CLAVD. 1, 118 creber ... recurrit -s. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363^A -um, quem maeror extrudit, etiam gemitum vocamus. *nota*: IVV. 10, 238 tantum artificis valet -s oris (*sc. fellantis cf.* SCHOL. artificem ad inquietandum senis inguinem). *tropice*: TERT. anim. 51 p. 383, 14 ad primum -um (hab- *B*, aditum *Ursin.*) orationis. PRVD. c. Symm. 1 praef. 77 inritos oris rhetorici depulit -us. **b** *magis respicitur odor*: COLVM. 11, 3, 22 mandentium -us inodorare. PLIN. nat. 12, 16 commendandi -us gratia. 20, 186 oris -um (21, 142 *al.*). 23, 93 -us suavitatem. 28, 56 colluere ora propter -us. *al.* *cunni*: AVSON. 359, 13 (*est vs. p. 2516, 63 allatus in iocum detortus*).

2 *bestiarum* (*de moribundis vel aegrotantibus v. l. 58. 65; de odore v. l. 62*): CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 22), 36 Nemeaeus leo ... efflavit ... extremum -um. OV. met. 3, 75 quique -s exit ore niger Stygio *draconis* (*cf.* SIL. 6, 245 RVFIN. hist. mon. 8 p. 421^C OROS. hist. 4, 8, 11). PAVL. FEST. $Gloss.^L$ IV p. 222^b (101 M.) ab equi -u, qui est supra modum acutus. SEN. Med. 466 igneos tauri -us. PLIN. nat. 8, 46 gravem odorem *leonum* nec minus -um (*cf.* 11, 277). VAL. FL. 4, 494 fragrat acerbus odor *Harpyiarum* patriique exspirat Averni -s. MART. 12, 28 (29), 5 cervinus ... sorbet sic -s anguem. CHIRON 143 -s (*Veg. mulom. 1, 35, 1* anhelitus) *iumenti febricitantis* fervens erit et olidus.

C ***de quolibet spiramine*:** LVCR. 6, 478 fluviis (*cf. p. 2516, 76*) ex omnibus et ... surgere de terra (*cf. p. 2516, 67*) nebulas aestumque videmus, quae velut -s hinc ita sursum expressa feruntur. MART. 10, 42, 2 lanugo tibi tam mollis, ut illam -s et soles et levis aura terat. SOL. 5, 23 nullo inflagrante -u ... fit accendium. AVG. epist. 92, 5 -s erit *deus*, ut sentiri possit eius olfactu.

syn. ad A 1: afflatus (*v. p. 2516, 78*). aura (*v. p. 2516, 60*). evaporatio (*v. p. 2516, 71*). exhalatio (*v. p. 2516, 69*). flatus (*v. p. 2516, 57*). spiramen (*v. p. 2516, 70*). spiritus (SEN. nat. 2, 10, 3). vapor (SEN. nat. 2, 12, 4). ventus (*v. p. 2516, 56*). *ad A 2*: odor (*v. l. 4. 8. 10*). *ad B*: afflatus (SIL. 6, 240). anima (*v. l. 24*). flatus (*v. l. 22*). spiramen (*v. l. 32*). spiritus (*v. l. 30. 39*).

cf. halatio. halatus. anhelitus.

magas mulieres, quas patrio sermone ... **haliurunnas** (haliar- *emend. sec. got.* *haljarûna; *cf. q. adn. Müllenhoff in Mommseni ed. p. 150. cf. etiam Feist, Et. Wb. d. got. Spr.³ s. v.*) cognominat *populus* IORD. Get. 121.

(h)allēc *et* **(h)allēx**, -ēcis *c.* [*orig. inc.; improbabiliter Keller, Lat. Volksetym. p. 79. cf. Walde-Hofmann s.* allec. *J. B. H.*] *de originatione cf. p. 2518, 70.* *de scriptura*: *aspiratio perhibetur codd.* PLAVTI, CATONIS, PLIN. nat. 32, 127. 128 (al- *dett.*), MART. 3, 77, 5 (*parte codd.*), NONI *et titulis infra l. 61 allatis; alias non aspiratur (de* CIL IV 5608 *v. quae Mau ad l. notat)*. *scribitur* (h)ale-: CIL IV 5719 *et in parte codd.* PLIN. nat. 9, 66. 32, 128. 1, 31, 44; *alias semper* -ll- (*in titulis* [*cf. l. 63*] CIL IV 5717. 5718). *notatur* hal, ha *v. l. 64.* *de declinatione*: *nom. (acc.) in* -ēc (*longam testantur* SERV. gramm. IV 452, 5 MART. CAP. 3, 279 PRISC. gramm. II 325, 20 FIN. METR. gramm. VI 234, 4) *probant* (*cf. l. 18*): PROB. app. gramm. IV 199, 12 -c non -x. MAR. VICTORIN. gramm. VI 196, 17 (*inde* AVDAX gramm. VII 327, 13. *cf.* DON. gramm. IV 379, 21 POMP. gramm. V 199, 9). CLEDON. gramm. V 48, 26 -c debemus dicere non allece. COMMENT. in Don. gramm. VI 326, 26. *traditur* (*cf. l. 21. 24*): PLAVT. Aul. frg. 5 HOR. sat. 2, 4, 73. 2, 8, 9 ISID. orig. 12, 6, 39 GLOSS. *nom. in -x legitur in titulis* CIL IV 5717. 5718 INSCR. NotScav. 1933 p. 316; *praeterea* (*cf. l. 20. 24*): PLAVT. Poen. 1310 (*v. infra l. 66*). PLIN. nat. 31, 95 (*bis*). 32, 127. 128 (-c B^2). GLOSS. *de genere*: *neutrum testantur*: NON. p. 120, 4 PRISC. gramm. II 212, 9. 324, 4. III 446, 13 hoc -c, huius -is (genus est piscis). *inter neutra semper singularia afferunt*: CHAR. gramm. I 32, 8 (p. 33, 13 B.) hoc -x ὁ ἄλληξ ἰχθὺς ταριχευόμενος (EXC. Bob. gramm. I 548, 12). DIOM. gramm. I 327, 24 -c. AVG. gramm. V 501, 20 -c. GLOSS. II 225, 27 ἄλιξ hoc -x singulariter tantum declinabitur. *fem.*: PRISC. gramm. II 212, 9 inveniuntur ... quidam veterum etiam haec -x (*RH*, -c *cett.*) feminino genere protulisse, quod Caper ostendit de dubiis generibus, Verrium Flaccum posuisse '-em hanc' dicens (*inde* GRAMM. suppl. 120, 14). *apud scriptores est neutr.*: PLAVT. Aul. frg. 5 (*v. infra l. 46*). HOR. sat. 2, 4, 73 (*ubi v.* PORPH.). CIL IV 5719 (*v. infra l. 62*). *fem.* (*cf. acc.* -em CATO agr. 58 CHIRON 689): CIL IV 5717. 5718 INSCR. NotScav. 1933 p. 316 PLIN. nat. 31, 96. 32, 128 MART. 11, 27, 6. *masc.*: APIC. 7, 288. *de notionibus*: GLOSS. -c, -x ὀψάριον τὸ τεταριχευμένον. ἡ ἄλιξ. allix ἀλλίκιν (*cf. s. v.* allicium). a liquore salsamentorum. genus piscium, quod maxime Salerno abundat. alecis nomen piscis. [*it.* alece. *M.-L.*]

[*dub.*: CIL IV 5608 *v. l. 3.* IV 5728 hal *in amphorae fragmento, scriptum infra* cicer (*fort.* hal(lecatum), *cf.* APIC. 5, 211 faseolus sive cicer ... liquamine ... pro salso inferuntur). VEG. mulom. 2, 49, 3 alutam (*Lommatzsch coll. Pelagon. 230*; -em *A*) impone articulis.]

i. q. faex gari et (latiore sensu) genus quoddam muriae (*cf. A. Marx, RE I 1584; Blümner, D. röm. Privatalt. p. 186. 188; Daremberg-Saglio s. v.* garum): *describitur*: PLIN. nat. 31, 95 vitium huius (*sc. gari*) est -x atque imperfecta nec colata faex (*cf. Geopon. 20, 46, 2* τὸ δὲ λοιπὸν πάτημα γίνεται ἄλιξ). coepit tamen et privatim ex inutili pisciculo minimoque confici ... transiit deinde in luxuriam creveruntque genera ad infinitum. sic -x pervenit ad ostreas, ... mullorum iocinera (*cf.* 9, 66) *eqs.* *in usu*: *comeditur*: PLAVT. Aul. frg. 5 qui mi holera cruda ponunt, -c ⟨ad⟩duint. Persa 107 pernam quidem ius est adponi frigidam postridie. :: ita fieri iussi. :: ecquid -is (-gis *codd.*)? CATO agr. 58 ubi oleae comesae erunt, -em et acetum dato. HOR. sat. 2, 4, 73 faecem primus et -c ... invenior ... circumposuisse catillis. 2, 8, 9 acria circum *aprum* ..., qualia lassum pervellunt stomachum, siser, -c, faecula Coa. MART. 3, 77, 5 capparin et putri cepas -e natantes ... voras. 11, 27, 6 cui (*sc. amicae*) portat ... ancilla ... -em, sed quam protinus illa voret. APIC. 7, 262 manducatur *sumen fartum* cum -e, senapi. 7, 288 piper, ligusticum, ... -em colatum melle et vino temperas. 9, 431 *sarda* condītur ex oleo, caroeno, -e (-ego *EV*). *adhibetur in medicina*: PLIN. nat. 31, 96 -e scabies pecoris sanatur infusa per cutem incisam *eqs.* 32, 127 -x purgat ulcera. 32, 128 verrucas tollit ... -x defervefacta. CHIRON 689 sardinas maturas vel allicem et ex axungia ... in se commisces. *inventi sunt tituli amphorarum Pompeis et Romae*: CIL IV 5717 -x optuma (5718. INSCR. NotScav. 1933 p. 316 -x optima cotia⟨n⟩a?). 5719 hale⟨c⟩ (*an* -⟨x⟩? *item* l *geminata*: INSCR. NotScav. 1933 p. 288) optim(u)m. 5720 hal. Herclan. XV 4730 hal. coc(tiva) [*an* soc(iorum?)]. 4731 ha. s(combri?). *per iocum de homine* (*tamquam convicium*): PLAVT. Poen. 1310 tune hic amator audes esse, -x (fallax [?] *A*, hallux *Loewe, Prodr. 273*) viri aut contrectare quod mares homines amant? (*fort. eadem translatio inest atque in v. q. e.* faex *v. vol. VI 1, 171, 11 sqq. cf. etiam J. B. Hofmann, Umgangsspr. p. 88*). *est etiam genus piscium* (*cf. l. 18. 20. 32*): ISID. orig. 12, 6, 39 -c pisciculus ad liquorem salsamentorum idoneus, unde et nuncupatur.

deriv.: (h)allecatus. (h)allecula. allicium (*cf. l. 31*).

ius in elixam **(h)allēcātum** (*Hummelberg*, alligatum *codd.*) APIC. 7, 288. *inc.*: *v. l. 35.* *ab* (h)allex.

(h)al(l)ēcula, -ae *f.* [*ab* (h)allex, *deminutive. Th.*] *semper scribitur* (h)ale-. *i. q. nomen piscis* (*cf.* hallec *supra l. 70*): COLVM. 6, 8, 2 *fauces* alio tunso et -a linire (*an de ipsa hallece?*). 8, 15, 6 datur cammarus et rivalis -a. 8, 17, 12 praeberi convenit ... -as. 8, 17, 14 -a modo capta ... maiorem *piscem* alit.

hallelūia *v.* all- (*de aspiratione falsa v. E. Nestle, Phil. 68, 1909, 466 sq.*).

hallucinātio, hallucinor *v.* aluc-. *cf. p. 2520, 32.*

hallus, hallux [*orig. inc., v. J. Schmidt, Pluralbild. 183; ad formas q. s.* allux, allex *cf.* pollex, index. *J. B. H.*] *v.* allux *vol. I*

[*Rubenbauer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1702, 1 sqq., ubi addas: PAVL. FEST. Gloss.^{L} p. 224^{a} (p. 102 M.) hallus pollex pedis scandens super proximum; dictus a saliendo. GLOSS.^{L} Corp. A 427 -x pollex in pede (*etiam* V Abba AL 21; Aa A 786). 494 tahae (*anglosax.*). GLOSS. V 299, 63 -s sextus digitus (*!*). *cf. etiam p. 2518, 66.*

de **(h)almē.** aqua salsa virtute simile salis habit DIOSC. 5, 136 (*gr. 5, 111* ἅλμη). *cf.* ox(y)alme.

halmyrax (-ȳ-?), *acc.* -aga, *ἁλμυράξ. *genus nitri:* PLIN. nat. 31, 106 exiguum fit *nitrum* apud Medos canescentibus convallibus, quod vocant -aga (*Sillig*, -rhaga *Rd*, halmir- *cett.*).

(h)almyridion (-ȳ-?), -ī *n.*, *ἁλμυρίδιον. PLIN. nat. 19, 142 est etiam sua gratia *brassicis quibusdam* numquam plantae habitum excedentibus; -a (almir- *plerique codd.*, adm- *E*) vocant, quoniam nisi in maritumis non proveniunt.

1. ˣhālo, (-āvī), -āre. [*si h additicium est* (*cf.* haurio, humerus), *ab* *an-slo- *'spirans' derivari potest; cf.* animus *et* an-helo. *J. B. H.*] PRISC. gramm. II 570, 5 -o, -as, -vi; *alias perf. non legitur. aspiratione differre a v. q. e.* alo *tertiae coni. docet* EVTYCH. gramm. V 477, 4 (*inde* CASSIOD. gramm. VII 201, 8. *cf. etiam* GLOSS.^{L} III Abol. HA 4); *de scriptura codd. v. p. 2516, 33. de notione:* GLOSS. II 247, 39 -o ἀσθμαίνω. GLOSS.^{L} II Philox. HA 27 (*cf.* AL 5) -at προσπνεῖ, πνεῖ. 31 -ant προσπνέουσιν. III Abstr. HA 5 -at oscitatur vel olet. 7 -antes redolentes. *al.* (*v. Thes. gloss.*). *vox poetarum inde a* LVCR. (*v. l. 45*) *et* VERG. (*v. l. 32*) *propria in sermone pedestri non legitur nisi l. 42. 43. 46.* NOT. Tir. 102, 17 alat (*inter* scintilla *et* alitus). [*it. mer.* alare. *M.-L.*] [*dub.:* AVG. in psalm. 43, 22$^{in.}$ dormire et -are (*pars codd.* [*i. oscitari? cf. l. 22*], valare *all.*, balare *edd. vett., cf.* 75, 11). *dub. interpret.:* PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV p. 223^{b} (101 M.) *v. l. 71.*]

i. q. exspirare, olere: **1** *intransitive:* **a** *strictiore sensu i. q. odorem emittere: de locis sim.* (*semper c. abl. cf.* ARVS. gramm. VII 477, 12): VERG. georg. 4, 109 croceis -antes floribus horti (*inde* INSCR. christ. Diehl 1062b, 15 -antes divinis f. h.). Aen. 1, 417 ture calent arae sertisque recentibus -ant (SERV. auct.: pro olent). CLAVD. carm. min. 25, 103 iuga floribus -ant (*cf.* MAR. VICTOR aleth. 2, 22). SIDON. carm. 2, 412 -ant rura rosis (*cf. l. 49*). 22, 57 virides violis -are catenas. *de floribus, ipso odore:* STAT. silv. 5, 3, 41 Sicanii non mitius -at aura croci. SER. SAMM. 578 -antis (athl- *B*) anethi. CLAVD. rapt. Pros. 2, 288 Zephyris illic melioribus -ant perpetui flores. PAVL. NOL. carm. 26, 186 angelus -antem qua labitur aëra ducens. CYPR. GALL. gen. 328 *odores hostiae* laetis cum flatibus -ant. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 76, 17 evanescentis fraglantiae suavitas -at. **b** *i. q. spiritum ducere:* TERT. resurr. 4 p. 30, 23 pulmonibus -andum (nat- *trad.*) *est.* PRVD. c. Symm. 2, 215 -antis animae.

2 *transitive* (*cf.* ARVS. gramm. VII 477, 12): LVCR. 2, 848 florem, nectar qui naribus -at (*trop.:* SYMM. epist. 9, 84 [79] litterae tuae -antes Platonicum nectar). 6, 221 notaeque gravis -antis (*nom.*) sulpuris auras. 6, 391 icti flammas ut fulguris -ent. MART. 10, 48, 4 nimias prior hora vapores -at. ENNOD. carm. 1, 9, 155 -ant rura rosas (*cf. l. 36*). *translate:* CARM. adv. Marc. 1, 29 haec (*sc. scelera, facinora*) cum continuo ... perfidus (*sc. diabolus*) -at (*i. inspirat, suggerit*). *cf. etiam l. 71.*

deriv.: halito. halatio. halatus. halitus. *comp.:* ad-, ex-, in-, redhalo. *cf.* anhelo.

2. hālo, -ōnis *m.* [*cf.* halare? *J. B. H.*] PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV p. 189^{b} (75 M.) elucum significat ... nugarum amatorem sive -em (heluonem? *Lindsay ad l., vix recte*), id est hesterno vino languentem (*conferenda vel* fetere [*v. p. 1008, 23 sq.*], fragrare [*p. 1238, 18*] *vel* oscitari [CIC. Quint. inst. 8, 3, 66. *cf.* PERS. 3, 59] *monuit Heraeus per litt.*), quod ἕωλον vocitant Graeci.

halophanta (halapanta), -ae *m.* *a Plauto ioci causa fictum (quasi sit* *ἁλοφάντης) *oppositumque v. q. e.* sycophanta *illata allusione ad v. q. e.* (h)alapari *putant Leo ad Plaut. Curc. 463, J. B. Hofmann, Glotta 15, 1927, 49. ad v. q. e.* (h)alapari *pertinere quasi participium (cf. l. 81) censet C. Brandis, De aspiratione lat. Bonnae 1881 p. 15 sq. pertinere ad* alapari (*nusquam cum aspiratione traditum*) *omnino negat Heraeus per litteras. scribitur* haloph-: PLAVT. Curc. 463 *codd.* (*Palatini*); halof-: NON. p. 120, 8 *sqq. ter.* halap-: PAVL. FEST. Gloss.^{L} IV p. 223^{b} (101 M.). *de mensura primae syllabae nihil certi statui potest. de notione:* PAVL. FEST. *l. c.* -a significat omnia mentientem, ab eo, quod halet (*'fere i. q. effutiat' Heraeus. cf.* halitus *p. 2517, 51;* ⟨id est fallit⟩ *ins. Lindsay ad l. ingeniosius fortasse quam rectius; cf. l. 75*) omnia. ἅλην enim Graeci τὴν (τὸν? *Brandis l. c.*) πλάνην ⌊id est fallentem⌋ (⌊ ⌋ *secl. Linds.*) appellant (*Linds. ad l. induci doctrinam conexionis q. e. inter* F *et* H *litteras et voci q. e.* fallere *Graecum etymon quaeri putat*). NON. p. 120, 8 -am, ut sycophantam (*unde corrupte* GLOSS. V 642, 29 halostatum ut sycofantam), hominum genus nequam, quod ob suenda mendacia (*cf. l. 71; 'an hinc* GLOSS. hato mendax?*' Heraeus*) miserrima mercede conducitur.

PLAVT. Curc. 463 -am (kal- *B*; -em *B ante corr., prob. Brandis, v. supra l. 64;* halophantamne *Guietus; cf. quae adn. Leo ad l.*) an sycophantam magis esse dicam nescio. COM. pall. inc. 20 -am mendacem velit.

halōs, *acc.* -ō, ἅλως. *i. q. area* (*sc. solis*): SEN. nat. 1, 2, 1 memoriae proditum est ... circa solem visum coloris varii circulum ... hunc Graeci -o vocant, nos dicere coronam aptissime possumus (*cf. 1, 2, 2* areae). *cf.* alysis.

(h)alosac(h)nē, (-ēs) *f.*, ἁλὸς ἄχνη, ἁλοσάχνη. DIOSC. 5, 135 -e (*be,* alosanctus *P*) flos est salis spumosa *eqs.* (*gr. 5, 110* ἁλὸς ἄχνη). 5, 144 *species quaedam halcyonii* habundat maxime in ponto ..., qua cives alosagne (*gr. 5, 118* ἁλὸς ἄχνην) dixerunt. GALEN. alfab. 39 alussagne est velut spuma maris *eqs.*

(h)alosanthus (-os), -ī *m.*, ἁλὸς ἄνθος, ἁλόσανθον. PHILAGR. med. 4 p. 120 -os scirromenon splenem impositus ... sanat. DIOSC. 5, 87 de bino -o. vinu de flos salis conficitur sic *eqs.* 5, 137 alosanctos (*gr. 5, 112* ἄνθος ἁλός) invenitur super petras Nili fluminis et in stagnis ipsius. [5, 135 *v. l. 6.*] GALEN. alfab. 10 -os est veluti pinguamen, quod aqua supernatat. ALEX. TRALL. 1, 127 *in remedio:* aloxanti *p. tot.* ORIBAS. 2, 1 A 14 -us id est sali flos. *cf. Berendes, Diosc. Arzneimittellehre 537.*

halōsis, *acc.* -in *f.*, ἅλωσις. PETRON. 89 tabula, quae Troiae -in ostendit. SVET. Nero 38, 2 incendium ... prospectans ... -in Ilii ... decantavit.

[**halsinē** *v.* helsine.]

(h)altēr, -ēris *m.*, ἁλτήρ. *scribitur ubique sine aspiratione.* MART. 7, 67, 6 gravesque draucis -as facili rotat lacerto *Philaenis.* 14, 49, 1 quid pereunt stulto fortes -e lacerti? exercet melius vinea fossa viros. SCHOL. Iuv. 6, 421 (*ad v. q. e.* massa) -as dicit, quibus utuntur athletae, cum exercentur. SORAN. p. 33, 18 cum -bus manus *nutricis* mittatur (*gr. 2, 24 [93], 4* ἁλτήρων βολῇ). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 43 quibus totae manus paralysi fuerint vitiatae, ... -es erunt offerendi. *cf.* 5, 2, 83. [2, 4, 81 *corrupt. videtur.*] *de re cf. Daremberg-Saglio s. v., Jüthner, RE VII 2284, Blümner, D. röm. Privatalt. p. 329, 14.*

halucinātio, halucinātor, halucinor *v.* al-. (*add.:* **alucinātōrius:** BOETH. elench. soph. 1, 10 syllogismus. *ad* **alucinor:** CHAR. gramm. p. 465, 4. 479, 17 B. CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 140, 19. *de* SCHOL. Bemb. Ter. Eun. 269 nebulonem: **allucem** *non liquet. v. q. adn. Mountford ad l.*) *Rubenbauer.*

[h]alus, -ī *f. v. vol. I 1792, 32 sqq. male aspiratur (cf. Zeuss, Gramm. Celt. I^{2} 46) in codd.* PLIN. nat. 26, 42. 1, 26, 26 MARCELL. med. 31, 29. *cf. ibid.* 10, 68 hal Gallicum. *quae vol. I 1792, 19 sqq. s. v.* alum (alus), *1463, 7 s. v.* al, *1620, 43 sqq. s. v.* alium, *II 14, 53 s. v.* anagallicum, *630, 29 s. v.* arum Gallicum *leguntur, in ordinem redacta correxi et supplevi Philol. 91 (1936). K. Hoppe.*

ˣ(h)ama, -ae *f.* *ab* ἄμη. *genus vasis.* ha-: CATO agr. 135, 2 [IVV. 14, 305 *codd. det.*]. PLIN. epist. 10, 33, 2. PAVL. dig. 1, 15, 33 (armis *var. l.*). a- *reliquis locis.* NOT. Tir. 101, 59 amma. GLOSS. ἀμίς. [V 560, 43 *v. s.* zona.] [*francog. sept.* aime. *M.-L.*]

1 *instrumentum rusticum:* CATO agr. 135, 2 -ae, urnae oleariae ..., alia vasa ahenea Capuae *emenda.* VLP. dig. 33, 7, 12, 18. 21 -as instrumento contineri. ISID. orig. 20, 15, 3 (*inter instrumenta hortorum*). **2** *instrumentum incendiarium:* IVV. 14, 305 dispositis ... -is vigilare cohortem. PLIN. epist. 10, 33, 2 nulla -a, nullum denique instrumentum ad incendia compescenda. PAVL. dig. 1, 15, 3, 3 *praefectum vigilum debere* coerrare ... cum -is et dolabris. SCHOL. Iuv. 14, 305 *sparteoli* in tutelam urbis cum -is et cum aqua vigilias curare. **3** *vas offertorium* (GLOSS. Vatic. Reg. 203 [Musée Belge 26, 263], 18 -a et hamula offertorium est): LIB. pontif. p. 48, 5 -as argenteas pens(antes) sing(ulas) lib(ras) denas (53, 28. 57, 23. 62, 11 *al.*). p. 53, 27 -as ex auro purissimo II *eqs.* p. 57, 22 -as aureas (66, 9).

deriv.: hamula, (h)amibibus (?).

hamadryas, -adis *f.*, ἁμαδρυάς. *nympharum genus; cf. Stoll, Roscher I 2 p. 1824, Süss, RE VII 2287, Waser, RE V 1743.*

am- *trad.:* CATVLL. 61, 23 VERG. ecl. 10, 62 SERV. ecl. 10, 62 Aen. 1, 500. 3, 34 *al.* *var. l.:* CVLEX 95 PROP. 1, 20, 32. 2, 32, 37. 2, 34, 76 OV. met. 1, 690 *al.* *de declinatione: nom. s.* -as: STAT. silv. 1, 3, 63. *gen. s.* -adis: AVSON. 345, 7. *nom. pl.* -ades (-es *an* -ēs?): CATVLL. 61, 23 VERG. ecl. 10, 62 AVSON. 365, 8 *al.* *gen. pl.* -adum: CVLEX 95 PROP. 2, 32, 37 PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 16. *dat. pl.* -asin: PROP. 1, 20, 32 (*cf. p. 2521, 14*). *acc. pl.* -adas: PROP. 2, 34, 76 OV. met. 1, 690 (-ades *var. l.*). 14, 624 (-ades *un. cod. man. 2*). fast. 2, 155 PROB. Verg. georg. 1, 11 *bis.* -adēs (*cf. l. 70*): ISID. orig. 8, 11, 97. GLOSS.^{L} I Ansil. AM 10 -es nymphae; ab arboribus dictae.

1 *proprie i. q. nympha arboris, fere i. q.* 'dryas': **a** *definitiones:* SERV. ecl. 10, 62 '-es' nymphae, quae cum arboribus et nascuntur et pereunt (*sim.* Aen. 3, 34. 10, 18 *cod. D.* PROB. Verg. ecl. 10, 62 georg. 1, 11 PHILARG. Verg. ecl. 10, 62). Aen. 1, 500 nymphae ... silvarum dryades, quae cum silvis nascuntur -es, fontium ... naides (*inde falso:* PHILARG. Verg. ecl. 2, 46 *et* ISID. orig. 8, 11, 97 silvarum dryades, fontium -es. *cf. p. 2521, 13*). PROB. Verg. georg. 1, 11 'dryadas puellas' dicit, quas alii -as vocant, et eas cum quercu nasci et simul interire, sed diuturnas esse, et inde -as dictas (*cf. p. 2521, 7*). **b** *exempla:* CATVLL. 61, 23 floridis ... myrtus ... ramulis, quos -es deae (*sc. quae in myrtis habitant*) ludicrum sibi roscido nutriunt humore. VERG. ecl. 10, 62 iam neque -es rursus ...

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nobis ... placent; ipsae rursus concedite silvae (*cf.* 10, 55 mixtis lustrabo Maenala nymphis). PROP. 2, 32, 37 hoc (*i. Venerem cum Anchise concumbentem*) et -um spectavit turba sororum. 2, 34, 76 *Corydon avena canens* laudatur facilis inter -as. STAT. silv. 1, 3, 63 vel lubrica nais vel ... tibi (*arbori*; ubi *trad.*) demet -s annos. AVSON. 345, 7 non sine -is fato cadit arborea trabs. 365, 8 nymphae -es, quarum longissima vita est (*cf. p. 2520, 81*).

2 *notione dilatata i. q. nympha*: **a** *generaliter* (*subest notio propria*): OV. met. 1, 690 inter -as ... naias una fuit; nymphae Syringa vocabant. 14, 624 Pomona ..., qua nulla Latinas inter -as coluit sollertius hortos (*inde* PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 16 P. -adum nympharum). fast. 2, 155 inter -as ... Callisto ... fuit una chori *Dianae*. **b** *speciatim*: *α* -s *i. q. nais* (*cf. p. 2520, 79. l. 16*): PROP. 1, 20, 32 ibat Hylas, ibat -asin (-as hinc *trad.*). *β* -es *i. q. musae* (?): CVLEX 95 o pecudes, o Panes et o gratissima Tempe fontis -um, quarum ... cultu aemulus Ascraeo pastor ... poetae securam ... traducit ... vitam (*cf. l. 14 et* VERG. ecl. 7, 21 nymphae; *i. q. musae 'fontis nemorensis' interpretatus est Buecheler, RhM. 45, 1890, 327 = Kl. Schr. III 190*).

syn.: adryas, dryas.

hamarthrītis, -idis *f.*, ἁμαρθρῖτις. *morbus articularis multorum artuum*: CAEL. AVR. chron. 5, 2, 28 Graecis -is recte nuncupatur (*syn.* arthritis. *describitur*).

(h)amartia, -ae *f.*, ἁμαρτία. *i. q. peccatum*: INSCR. christ. Diehl 1558 orat⟨o⟩ dominum ..., ut possit amartias meas in⟨du⟩lgere.

(h)amartigenīa, -ae *f.*, ἁμαρτιγένεια. PRVD. ham. inscr. (-a *trad.*; id est de origine peccatorum *add. pars codd.*).

hāmātilis, -e *ab* hamus *iocose fictum a Plauto, cf. Leumann, Die Adj. auf lis p. 66. 71.* **1** *de eo, quod hamis fit*: PLAVT. Rud. 299 piscatum -em et saxatilem (-mm- *var. l.*; *sc. more pauperrimorum, qui piscantur hamis e saxis, non retibus in alto. inde* FRONTO p. 224, 18 N. *convivium regium* Plautino piscatu -i). **2** *i. q. 'hamatus'* (*cf. infra l. 50*): TERT. scorp. 1 p. 144, 9 *scorpio* arcuato impetu insurgens -e spiculum in summo ... stringit.

hāmātōrēs piscatores GLOSS. V 601, 32.

hāmātus, -a, -um *ab* hamus. *i. q. 'hami similis' vel 'hamo (-is) instructus'*. *scribitur* am-: LVCR. 2, 394. 405. 445 VICTRIC. 21 *al.* GLOSS.[L] III Abstr. AM 17 -a: catenata, ab eo, quod sunt hami. I Ansil. HA 68 -um: uncis circumdatum. *al.* (*v. Thes. gloss.*). [*vix recte ci. pro* am-, amm- VITR. 7, 4, 2 *v. s.* mammatus.] [*it.* amato. *M.-L.*]

1 *sensu latiore*: **a** *i. q. hami similis* (*subest notio 'quasi hamis contextus' infra l. 47*): *α de elementis* (*cf. Democr. frg. A 37 Diels* ἀγκιστρώδη, *Leucipp. frg. A 23 Diels* ἀγκιστροειδῶν. *cf. p. 2524, 11*): CIC. ac. 2, 121 *Democritus* asperis et lēvibus et -is uncinatisque corporibus concreta haec esse *dicit*. nat. deor. 1, 66. LVCR. 2, 394 *oleum* maioribus est elementis aut magis -is inter se perque plicatis (2, 405. 445. *cf. supra l. 43*). 2, 460. 4, 662 *amara* aspera ... penetrant -aque fauces. LACT. inst. 3, 17, 25 epit. 31, 5 ira 10, 5. 8. *β de aliis rebus*: OV. met. 12, 563 *aquila* -is ... laniaverat unguibus ora (SOL. 40, 21 *chamaeleontis* -i ungues subtili aduncitate. *metaph.* VICTRIC. 21 aes, aurum ... -is Avaritiae unguibus rapiantur. *cf. p. 2524, 14*). QVEROL. p. 23, 9 *in thesauro erant* uncinuli -i (*i.* circulati *add. cod. R. cf. p. 2524, 2*). **b** *i. q. spicula curva vel uncum curvum et acutum habens*: TIB. 3, 9, 10 -is crura notare rubis (*sim. metaph.* OV. met. 2, 799 *Invidia* -is praecordia sentibus implet [*syn.* 789 spinea]. *cf. p. 2524, 16*). OV. met. 5, 80 -o (*ci. Heinsius*; ammoto, admoto *trad.*) Perseus petit ense (*syn.* 4, 727 falcato. *de eodem* LVCAN. 9, 678 -i [limati, lunati *var. ll.*] ... ferri.[s] *cf. p. 2524, 6*). **c** *i. q. spicula retroversa habens* (*cf. p. 2522, 7. 2523, 82*): PROP. 2, 12, 9 -is manus est armata sagittis (OV. trist. 3, 10, 63). OV. am. 2, 9, 13 *Cupidinis* -a ... tela. met. 5, 384 *Cupido* -a percussit harundine Ditem.

2 *sensu strictiore i. q. hamo (-is), sc. piscatorum, instructus*: **a** *transl.*: PLIN. epist. 9, 30, 2 viscatis -isque muneribus non sua promere puto, sed aliena corripere (*cf. p. 2523, 33*). MART. CAP. 4, 33 -is illis formulis (*cf. p. 2523, 65*). SIDON. epist. 4, 3, 2 (*vergit ad notionem, q. v. supra l. 55*) *opus tuum* propter -a syllogismorum puncta tribulosum. **b** *proprie*: SIDON. epist. 2, 2, 12 *in lacu* tractus funium librentur -i.

(h)amaxa, -ae *f.*, ἅμαξα. am-: *trad.* **1** *currus genus*: CAPITOL. Max. 6, 9 quod *Maximinus* -as manibus traheret, raedam onustam solus moveret. **2** *septentrionum sidus* (*cf.* GELL. 2, 21, 4 quod ἅμαξαν Graeci vocant, nos septentriones vocamus): SCHOL. Germ. Bas. p. 76, 1 quidam septentriones [id est] arcton aut -am dicunt ..., quod ea lingua arctos ⟨sive⟩ -a (amata *trad.*) dicatur.

[**(h)amaxītis** *f.*, ἁμαξῖτις. *graminis genus incertum, cf. Berendes, Diosc. übers., Stuttg. 1902, p. 381.* PS. APVL. herb. 78, 11 H.-S. herba gramen ... a Graecis dicitur agrostis ..., alii -in, ... Itali gramen, alii assefolium, alii viniola (*cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 29 p. 192, 9*). GLOSS. III 552, 15 amesistis. i. gramen. 552, 49 amasatis. i. gramen.]

hamaxobius *v. Onom.*

[**(h)amaxopodes** *m. pl.*, ἁμαξόποδες. *tigna, in quibus rotarum axes versantur.* VITR. 10, 14, 1 *supponantur* arbusculae, quae graece -es (an- *trad.*) dicuntur, in quibus versantur rotarum axes. 10, 15, 3 *rotae* in arbusculis, sive -es (-ped- *var. l.*) dicuntur, habuerant versationes.]

(h)amibibus, -i *m.* *i. q. 'qui amas bibit'* (*Buech.*). GLOSS. II 270, 23 διάβροχος: -us, madidus.

hāmiger, -a, -um *ab* hamus *et* gero. *i. q. 'hamatus'* (*cf. p. 2521, 60*): QVEROL. p. 7, 17 amigerum hic tridentem video. *Brandt.*

[in modum **hamina** repugnat COLVM. 3, 18, 2 *SA* (haminum *Sobel, Studia Columell., Göteborg 1928, 81 scriptum fuisse coniecit, ab* hamus *formatum adiective, coll.* 4, 24, 8 supra terranam *SA* [terrenum *Sobel*]. hami *codd. dett. et edd. recte, ut vid., v. p. 2524, 18*). -na(m) *ex* N *vel* NO~ *i.* 'nota' *ortum videri adnotavit Heraeus.*] *D.*

(h)āmio, -ōnis *m. ab* hamus? *piscis genus; is esse videtur qui* φύκης, φυκίς, *nobis 'Gasterosteus'* (*cf. s.* saxatilis. *aliud piscis genus* amias *vol. I 1889, 73*). ham- *nusquam trad.* ISID. orig. 12, 6, 33 (*falso relatum ad vol. I 1889, 73*) -o saxatilis dextra sinistraque lateribus virgis puniceis perpetuis aliisque discoloribus designatur; dictus -o, quia non capitur nisi amo (*i. hamo, sc. quia in saxis latet*). *inde* GLOSS. III 488, 36 -o saxatilis piscis (509, 76).

hāmiōta, -ae *m. ab* hamus *hybride.* *is, qui hamo piscatur. vox comica.* PLAVT. Rud. 310 salvete fures maritimi, conchitae atque -ae (*cf. Marx ad l.*). VARRO Men. 55 chortis cocorum atque -arum aucupumque. NON. p. 25, 6 -as, piscatores, ab hamis Varro ... voluit appellari (*seq. locus Varr.*).

(h)ammītēs, -is *m.*, ἀμμίτης, *et* **hammītis,** -is *f.*, ἀμμῖτις. *lapidis genus*: PLIN. nat. 1, 37, 60 -is. 37, 167 -is (-mn- *un. cod.*) ovis piscium similis est, et alia velut e nitro composita, praedura alioqui. ISID. orig. 16, 4, 29 -es (amn-, aman- *trad.*) similis nitro, sed durior, gignitur in Aegypto vel in Arabia.

hammochrȳsos, *m.*, ἀμμόχρυσος. *lapidis genus*: SOL. 37, 13 -os (a- *var. l.*) harenis auro intermixtis nunc brattearum, nunc pulveris habet quadrulas.

hammodytēs *v. s.* amm-. **(h)ammōniacus,** -um *v. Onom.*

(h)ammōnis cornu *v. Onom.*

(h)ammonitrum *v. vol. I 1941, 12.*

hāmo, -āre. *vox aut ficta ex* inhamo *vel* hamatus, *aut derivata ab* hamus, *si recte trad. loco, q. s.* *loco dubio*: PETRON. 5 v. 1 artis severae si quis -at (*cod. E et marg. L*; *sc. 'hamo piscatur' transl.?*; amat *rell. contra metrum*; ambit *ci. Tornaesius*; adamat *ci. Barth*) effectus. BEDA gramm. VII 274, 22 -o, -as et nomen hamus cum adspiratione scribenda, sic et inhamo.

hāmotrahōnes (-mō- *Stolz-Leum.*[5] *p. 248. 252 sed v. Walde*[3] *s.* hamus) alii piscatores, alii qui unco cadavera trahunt PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 224[b] (102 M.).

(h)amula, -ae *f.*, *dem. ab* (h)ama. ha-: COLVM. 10, 387 (a- *un. cod. rec.*). VVLG. III reg. 7, 40. 45 GLOSS. III 325, 29. a- *ceteris locis.* -mo-: [COLVM. 10, 387 *un. cod. rec.*]. ITIN. Anton. Plac. rec. A 4 p. 161, 5 *var. l.* NOT. Tir. 101, 60 (-mmo-). *de forma vulgari* emola *v. vol. V 2, 518, 3.* GLOSS. ἀμίς, ἄντλημα, ὑδρία. GLOSS.[L] Corp. A 530 -as vasa aenea in modum ollae. NOT. Tir. 101, 60. [*it. prov.* amola. *M.-L.*]

1 *vas domesticum*: COLVM. 10, 387 *cucurbita dabit* habilem lymphis -am Bacchove lagoenam. ITIN. Anton. Plac. rec. A 4 p. 161, 5 -a et canistellum sanctae Mariae. **2** *vas offertorium* (*cf. p. 2520, 55*): VVLG. III reg. 7, 40 *fecit* Hiram lebetes et scutras et -as (מִזְרָקוֹת. *sim.* 7, 45). LIB. pontif. p. 157, 3 ut oblationem et -a ... ministraretur. DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 42 -am oblatoriam. GREG. M. epist. 1, 42 p. 68, 25 -as onichinas.

hāmulus, -ī *m.*, *ab* hamus *deminutive.* a-: CELS. 7, 7, 7 *cod. V.* **1** *sensu strictiore, sc. piscatorum*: PLAVT. Stich. 289 harundinem fert sportulamque et -um (*cod. B*; hamum *rell. cum A contra metrum*) piscarium. APVL. apol. 32 (*ad δ* 369 γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν) flexis -is ... famem propulsasse. **2** *sensu latiore: uncus curvus medicorum* (*cf. p. 2524, 7*): CELS. 6, 7, 9[A] *si aliquid in aurem inciderit*, specillo oriculario protrahendum est aut -o retuso paulum recurvato (7, 31, 3, *ibid.* hamus). 7, 7, 4[B] medicus -um acutum, paululum mucrone intus recurvato, subicere ... ungui *oculi* debet eumque infigere (7, 31, 3). *ibid.* 7, 7, 5 *encanthis* excipi -o *debet* (7, 7, 7[C]. 7, 12, 2. 5. 7, 30, 3[B]. 7, 31, 2). 7, 20, 4. 7, 31, 2 *plagae oras* reducere -is. 7, 31, 3 (*ibid.* hamus).

hāmus, -ī *m.* [*orig. inc.* *sunt qui conferant gr.* χαμός· καμπύλος *Hes.*; *propter sonum et significationem longius absunt gr.* χάβον· καμπύλον, στενόν *Hes.*, χάβος 'κημός'. *J.B.H.*] *de etymologia*: ISID. orig. 10, 5 amicus ab -o, id est a catena caritatis, unde et -i, quod teneant. *de notione v. Blümner, Privatalt. p. 530; Lafaye, Daremberg-Saglio III 1 p. 8.* *de elocutione et scriptura*: PRISC. gramm. II 7, 14 longa *vocalis* ... habet aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur ... ut 'hâmis, hàmorum, hâmus'. CASSIOD. gramm. VII 207, 16 -us ... cum aspiratione debet scribi. *cf. supra l. 41.* a-: *var. l.*: PLAVT. Rud. 984. 985 CAES. Gall. 7, 73, 9. VERG. Aen. 5, 259 *al.* *trad.*: OV. hal. 37. 42. 48 CELS. 7, 30, 3 *al.* GLOSS. ἄγκιστρον. *gr. subest* ἄγκιστρον, *hebr.* חַכָּה. [*it.* amo, *francog.* hain. *M.-L.*] [*loco dubio*: ENN. ann. 618 rex ambas (*edd.*; *cf.* SACERD. gramm. VI 468, 7 subauditur enim 'manus'. amus *cod.*; ha-

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mos *Fr. Marx, Moloss. u. bakch. Wortformen p. 46*) ultra fossam retinere coëpit.]

A *sensu strictiore: uncus curvus, acutus, spiculo redunco instructus, quo piscabantur:* 1 *proprie:* PLAVT. Rud. 294 hisce -i (*Camerarius*; na- *trad.*) atque haec harundines sunt nobis quaestu. 984 demisi rete atque -um. 985. HOR. epist. 1, 16, 51 *metuit* opertum miluus -um. TIB. 2, 6, 24 tenues -os abdidit *cibus*. OV. epist. 19, 13 piscem ducitis -o. ars 1, 47 qui sustinet -os. 1, 393 arrepto piscis teneatur ab -o. 1, 763 pisces ... capiuntur ab -is (PLIN. nat. 9, 44 *isox* catenato captus -o. VVLG. eccles. 9, 12 -o [מְצוּדָה *i. reti*]. AVIAN. fab. apol. 20). met. 3, 586 -o decipere *pisces*. 8, 858 (*syn.* aera). 13, 934 aduncos. 15, 101. 476 uncos ... -os. Pont. 2, 7, 9 fallaci (*syn.* unca ... aera). hal. 37. 42. 48 SEN. nat. 3, 17, 1 epist. 89, 22. Herc. f. 156 deceptos instruit -os (FRONTO p. 226, 14 N.). PETRON. 109, 6 -is blandientibus convellebat praedam. PLIN. nat. 9, 145 -o devorato (32, 13). *ibid.* -um egerant. *ibid.* mordet -os. 9, 181 iaculatus -um. 32, 12 -um appetere. *ibid.* esse in esca -um (32, 17). 32, 13 haesit in -o. *ibid.* infixo -o (*sc. pisci.* CORIPP. Ioh. 2, 122 infixos tremulis iactantes piscibus -os). 32, 50 *carnibus* in -um additis. SIL. 5, 581. MART. 4, 30, 12 sacrilegos. PLIN. epist. 9, 7, 4 -um ... iacere (AMBR. hex. 5, 5, 14). SVET. Aug. 83 piscabatur -o. APVL. met. 11, 8 PAVL. sent. 3, 6, 66. ANTH. 415, 55 -is pisces ... captare. IVVENC. 3, 391 AVSON. Mos. 126. 280. 393, 57 p. 245 P. AMBR. Tob. 7, 26 *piscis* -um gluttit. VVLG. Is. 19, 8 mittentes in flumen -um (Matth. 17, 27). SYMPH. 175 inscr. RVFIN. symb. 16 CLAVD. carm. min. 49, 13 SEDVL. carm. pasch. 3, 316. op. pasch. 3, 26 *piscis* voravit tremulas -i decipientis insidias. DRAC. laud. dei 1, 507 inmittat mordaces fluctibus -os. ARATOR act. 1, 74 *Petri manus* gesserat -um. GREG. M. moral. 33, 7, 14 in -o esca ostenditur, aculeus occultatur.

2 *metaphorice:* a *generatim:* PLAVT. Curc. 431 meus hic est, -um vorat (Truc. 42 AMBR. Tob. 7, 26). Most. 1070 non ego illi extemplo -um ostendam, sensim mittam lineam. HOR. sat. 2, 5, 25 captes ... testamenta senum neu si vafer unus et alter insidiatorem praeroso fugerit -o (*sim. de donis:* SEN. benef. 4, 20, 3 captator est et -um iacit. PETRON. 140, 15 sacellos pro -is in turbam mitterent. MART. 4, 56, 5 sic avidis fallax indulget piscibus -us. 5, 18, 7 imitantur -os dona. 6, 63, 5 *munera* misit in -o. PLIN. paneg. 43, 5 Caesarum munera illitos cibis -os. HIER. epist. 52, 9, 2 modica in -o esca ponitur, ut matronarum in eo sacculi protrahantur. *cf. infra l. 52 et p. 2521, 65*). HOR. epist. 1, 7, 74 *cliens* occultum visus decurrere piscis ad -um. OV. ars 3, 425 semper tibi pendeat -us (*sim. de arte amandi* rem. 448). PERS. 5, 154 duplici in diversum scinderis -o (*sc. avaritia et luxuria, ut piscis, qui duas escas voravit*). PETRON. 3, 4 eloquentiae magister, nisi tamquam piscator imposuerit -is escam *eqs.* MART. 2, 40, 4 (*de eo, qui legaturum se aliquid simulat; cf. supra l. 33 sqq.*) -us ... in mullum mittitur. SVET. Aug. 25, 4 minima commoda non minimo sectantis discrimine similes aiebat esse aureo -o piscantibus (PS. AVR. VICT. epit. 1, 12). ITALA Ezech. 32, 3 (Rufin. symb. 16) extraham te in -o meo (VVLG. sagena). Iob 40, 20 (Rufin. symb. 16) adduces draconem in -o (VVLG. extrahere ... -o. *ad l.* FIRM. err. 21, 2 -o ducitur). AMBR. hex. 5, 5, 14 -um (*sc. iudicium*) cave (*sim.* 5, 6, 15). 5, 6, 16 *noli* Petri -um timere. Tob. 7, 26 -um cernis et gluttis. -us tuus faenus est creditoris. HYMN. Ambros. II 20, 25 -um sibi mors devoret. II 64, 9. VVLG. Iob 40, 19 in oculis eius ⌊quasi -o⌋ (*add. Hier.*) capiet eum. 40, 20 Hab. 1, 15. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 13, 4 velut -o esca adoperto ... *diabolus* deum intrinsecus invenit adopertum (*sim. de Christo:* symb. 16 filii dei virtus velut -us quidam habitu humanae carnis obtectus *eqs.* GREG. M. moral. 33, 7, 14 *bis.* 33, 9, 17 *sexies.* ISID. sent. 1, 14, 14 *cf. infra l. 72. 76 sq.*). AVG. in euang. Ioh. 42, 1 est sermo dei ... tanquam pisci -us. quaest. hept. 7, 49 p. 491, 1. MACR. Sat. 7, 3, 5 pressius haerent dicta talia quam directae loedoriae, ut -i angulosi quam directi mucrones tenacius infiguntur (*sim.* SIDON. epist. 7, 9, 11 mores pungentibus linguis maledicorum veluti bicipitibus -is inuncabuntur). MART. CAP. 4, 328 formulae (*sc. syllogismi*) ... latentis -i nexu interius tenebantur (*sim. ibid. et* 4, 331). EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 cave ... ne te idem qui pisces eventus excipiat, id est -us aut rete vel cophinus (*sc. mors aeterna*). MAX. epist. p. 2, 24 *doctus piscator* non pateris uni tantum gurgiti -um dare.
b *speciatim: c. gen. rei comparatae:* HIL. in Matth. 17, 13 *Petrus* doctrinae -um misit in saeculo. AMBR. fid. 3, 16, 130 -um nefandae fraudis. RVFIN. symb. 16 (*cf. supra l. 56*) *Christus diaboli* carnem suam velut escam tradens, -o eum divinitatis intrinsecus teneret (*ibid. et* PS. AVG. serm. ed. Mai 82, 1). CLAVD. 22, 138 *Luxuries* voluptatum multos innexuit -is. PETR. CHRYS. serm. 28 p. 279^{B} -o caelestis verbi. 107 p. 498^{B} *Petrus* ad se turbas errorum fluctibus mersas -o sanctitatis invitat. GREG. M. moral. 33, 7, 14 *diabolus* in -o ... incarnationis captus est. ISID. eccl. off. 1, 30, 2 *hostis* velut -o crucis caperetur.

B *sensu latiore de rebus hami piscatorum similibus:* 1 *de re acuta, quae spiculum retroversum habet, vel de ipso spiculo retroverso:* CAES. Gall. 7, 73, 9 taleae ... ferreis -is infixis ... infodiebantur (*cf. Daremberg-Saglio IV 2, 1512 IV*). OV. met. 6, 252 *ferrum e vulnere* simul eductum est, pars est pulmonis in -is (*sim. de sagittarum uncis:* CVRT. 9, 5, 23 PLIN. nat. 16, 159 CLAVD. DON. Aen. 12, 385). 2 *de rebus curvis, plerumque de acutis et ad retinendum aptis:* a *uncus curvus ex aere sim. factus:* VERG. Aen. 3, 437 loricam consertam -is auroque trilicem (*sim. de ansulis:* 5, 259. SIL. 5, 140 tortos ... nexilis -os ... squama ... asperat. SERV. Aen. 3, 467 -is ... catenis ⌊vel circulis⌋ [auct.] significat. CLAVD. DON. Aen. 5, 260. GLOSS.^{L} I Ansil. HA 69 -is: ansulis, ligaminibus. *cf. p. 2521, 53*). OV. met. 4, 720 *draconis* in armo Inachides ferrum curvo tenus abdidit -o (*cf. p. 2521, 58 et Roscher III 2 p. 2053*). CELS. 6, 6, 9^{C} -o summa tunica adprehendatur (*sim. de medicorum unco:* 7, 5, 1^{C} -o retuso. 7, 7, 15^{E}. 7, 16, 2. 7, 20, 5. 7, 28, 2. 7, 30, 3^{B} (*lect. dub.; ibid.* hamulus). 7, 31, 3 (*ibid.* hamulus). *cf. p. 2522, 64*). b *variae res curvae:* LVCR. 6, 1087 quasi ut anellis -isque plicata inter se quaedam *corpuscula* possint coplata teneri (*sim. de elementis:* LACT. inst 3, 17, 25. 26. ira 10, 8. *cf. p. 2521, 43*). OV. met. 11, 342 *Apollo* curvos dedit unguibus *Daedalionis* -os accipitris (fast. 6, 134 *strigum* u. -us inest. *cf. p. 2521, 50*). NVX 115 *ego arbor* nec obuncis vindicor -is (*syn.* spina. *sim.* COLVM. 7, 3, 10 rubis, quibus velut -is inuncata *lana* pascentium tergoribus avellitur. *cf. p. 2521, 55*). COLVM. 3, 18, 2 *malleolus recurvus* in modum -i (*v. p. 2522, 11*) repugnat (*syn.* uncus). PLIN. nat. 19, 66 cucumeribus in -os curvatis (PALLAD. 4, 9, 8). APVL. met. 10, 13 *pistor portabat* panes ..., -os (*sc. panes curvos*) ... et plura scitamenta mellita. ANTH. 685, 2 collis sum ...; tertia si pereat littera, sexta manet (*sc.* Haemus, hamus = S).

deriv.: hamatus, hamiger [haminus (*ex coni. parum probabili v. p. 2522, 8*)], hamio (?), hamiota, hamo (?), hamotrahones, hamulus, inhamo. *Brandt.*

(h)anap(p)us, -ī *m. videtur forma genuina pro grammatici cuiusdam fictione q. e.* 'anaphus' (*q. v. vol. II 18, 3 s. v. sic Thomson, Class. Rev. 34, 1920, 32 sq. [cf. Wessner, Gloss. I 331 n. 1] coll. theod.* hnapf, *Napf; francog.* hanap, *it.* (a)nappo). *ad vol. II 18, 3 sqq. adde:* GREG. TVR. Iul. 8 urceum qui anap(us) (anax *codd.*) dicitur, ... deferunt (*v. Quicherat, Add. lex. lat. p. 117 s. v.* hanapus). GLOSS. V 564, 48. *de exemplis saec. VIII sqq. et formis romanicis, germanicis v. F. Kluge, Archivum Romanicum 6, 1922, 233 sq.*

hanēlitus *v.* anhel-.

hānula *v. vol. VI 271, 53 s. v.* fanula.

(h)apalāre, -is *n. ab* (h)apalus (*cf. Salmas. ad Scr. h. Aug. p. 340^{D}*). *v. vol. II 295, 2 sqq. s. v.* [applar] apalare, apalaria, *et cf. q. adn. Heraeus ad Mart. 14, 121. non aspiratur.* GRAMM. suppl. 43, 3 aplare (47, 12. *cf.* 299, 13 amplare sine m scribendum). GLOSS. ap(p)lare: cocla (*i.* coclear), *sim.* 1 *i. q. coclear ad* apala (*sc. ova*) *vel cocleas sumendas:* AVSON. 411, 12 p. 270, 2 P. *v. vol. II 295, 6 sqq. aliter* GLOSS.^{L} Corp. A 706 applare: eorscripel (*i. auriscalpium*). 2 *t. t. architecturae* (*quid significetur, incertum*): LIB. pontif. p. 214, 7 posuit ... super sedem ap(p)allaream argenteam, pens. lib. CXX (*fort. de calatho; cf. etiam Lyd.* mens. 1, 29 *Thes. vol. II 205, 76 sqq. s. v.* apalaria. *D.*). ['*aliena sunt* Gloss.^{L} II Philox. p. 148 AP 6 Appia: *εἶδος σκεύους, ὡς Πακούβιος* (*vol. II 295, 4*). p. 149 AP 33 apnades: *θηρ⟨ί⟩κλειον ⟨ὅ⟩ ἐστι γένος ἀργυρώματος* (*vol. II 241, 51*)' *Heraeus per litteras.*]

?**hapalocopis** *v.* hapalopsis.

(h)apalocrocōdes, *ἁπαλοκροκῶδες* (*i. crocodes lene*). *genus collyrii:* INSCR. ocul. (CIL XIII 10021) 188 (CIL VII 1319) L. Val(erii) Latini -es ad diathesis.

?**hapalopsis,** -idis *f. si modo recte traditum est, ex gr. ἁπαλός et ὄψον vel ὄψις* (*cf.* galeopsis) *per iocum confictum videtur. nomen condimenti:* PLAVT. Pseud. 836 terrestris pecudes cicimalindro condio, [aut] -e (*P*; hapalosopide *vel* -cop- *A*; hapalocopide [*ab ἁπαλός et κοπίς*] *Leo, Lindsay*) aut cataractria.

(h)apalus, -a, -um *v.* apalus *vol. II 205, 81 sqq. adde* (*aspirata nusquam*): CELS. 4, 6, 6 utendum ... ovis sorbilibus aut -is [mollibus] (-is mollibus *J*; mollibus *cett., del. Marx*). DAMIG. lapid. auct. 60 ovo -o, id est molle. ORIBAS. syn. 4, 14$^{in.}$ ova -a et sorbiles (*τρομητὰ καὶ ῥοφητά*). *nota locos e graeco versos, ubi* -us *aliis vocabulis coniungitur atque* 'ova': PS. SORAN. quaest. med. 158 quid est -us pulsus? mollis et contrarius duro *eqs.* ALEX. TRALL. 1, 88 collirium ... satis et ipsum appalum (*ἁπαλώτατον*) est. ORIBAS. syn. 4, 14 p. 14$^{extr.}$ medii sunt inter **-as** et duras carnes habentibus (*ἁπαλοσάρκων καὶ σκληροσάρκων*). *deriv.* (*non aspiranda*): (h)apalare *sim.*, (h)apalocrocodes, (h)apalosarcon, thermapala (*sc. ova*). *v. etiam Onom.*

[turdos **hapantamynos** APIC. exc. 29 p. 82, 23 V.-G. (apanto m(o)enos *trad.*). '*intellego ἁπαντάμυνος qui omnia vitia stomachi abarcet (cf. Marcell. med. 20, 26)*' *Vollmer ad l.* apanc(h)omenos *Heraeus per litteras.*]

⟨in⟩ imbecillioribus ... et **apolosarcōn** (*ἁπαλοσάρκων*) magis ... utimur *his collyriis* ALEX. TRALL. 1, 89. *i. q. teneram carnem habentium.*

haphē, -ēs *f.*, *ἁφή. abl.* -ā *v. l. 81. i. q. pulvis quo palaestritae inspergebantur, ut adversarium melius prehenderent* (*ad rem v. Jüthner, RE XI 1313 s. v. Κόνις*): *proprie:* MART. 7, 67, 5 *Philaenis* flavescit -e. PASS. Perp. 10, 7 Aegyptium video in afa volutantem (*ἐν τῷ κονιορτῷ. cf. Salonius, Passio S. Perp., 1921, p. 17 sq.*). *translate:* SEN. epist. 57, 1 athletarum fatum mihi ... perpetiendum fuit: a ceromate nos -e excepit in crypta Neapolitana. *cf. etiam* Aphe *nom. propr. mul.* (*vol. II 229, 18 sqq., ubi*

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

add. CIL VI 9141 M. Octavius Primigenius alipilus ... Ancharenae Aphe coniugi).

(h)aplopotis, -idis *f.*, **ἁπλοποτίς (θερμο-, ἡδυποτίς sim. confert Heraeus).* *i. q. poculum simplex*: CIL XII 6025 (= XIII 75) Saturninus ... aplopotide(m) cum base ex voto (*sic Bücheler, RhM. 52, 1897, 394 [= Kl. Schr. 3, 247] solvit ligaturam* -ÞE tide(m), *pro qua* -dite(s) [*ἁπλοποδίτης, monopodium*] CIL *l. c.*). GLOSS. III 219, 23 dos aplopotin: da phialam (filiolam *cod., corr. Bücheler l. c.*) *cf.* III 198, 5 -in fiola.

(h)aplozōmos, **ἁπλόζωμος. v. vol. II 256, 6* (*'cf.* leuco-, meli-, oxyzomus APIC., ius simplex HOR. APIC.' *Heraeus per litteras*).

happalopsis *v.* hapalopsis. **hapsis** *v.* apsis.

hapsus, -ī *m., ἅψος. scribitur in codd. plerumque* absus, *sine aspiratione et cum conson. media, sed aspirandum sec.* CAPER gramm. VII 110, 6 hapsus lanae vellera, non apsus (*cf.* CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 201, 4). GLOSS.L V Aa H 21 -um vellus (-um *codd.*) lanae. *i. q. vellus; coniungitur cum* lana (*vel* purpura): CELS. 4, 13, 3 circumdare ... latus -o lanae sulphuratae. 7, 26, 5 inducendusque -us lanae mollis *eqs.* ORIBAS. syn. 6, 6 -us purpurae siccus ... aut certe infusus in oleo ... sunt ventri superimponendi.

hara, -ae *f.* [*cf. c.* co-hors, hortus. *J. B. H.*] *de aspiratione*: PRISC. gramm. II 53, 22 in 'ara' deorum a paenultima producitur et circumflectitur in nominativo nec habet aspirationem, cum autem significat stabulum porcorum, eadem syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 209, 3 CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 201, 20 GRAMM. suppl. 291, 1). *in codd. et* ar- *et* har- *invenitur.* *de quantitate: v. supra l. 22. 24* (*cf.* GRAMM. suppl. 224, 3. 4). *de genere et numero*: CHAR. gramm. p. 33, 6 B. feminina semper singularia ... haec -a (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 548, 7. 553, 3 nomina quae apud Romanos feminina, apud Graecos masculina: ... -a *συφεών*). *de origine et notione*: NON. p. 120, 20 -a est porcorum stabulum. Varro Prometheo libero ... (*v. infra l. 79*). Cicero in Pisonem (*cf. infra l. 81*): ex -a producte non schola (*cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 4, 15). DON. Ter. Phorm. 710 haruspex ab hariga eius nominatur; nam hariga hostia dicitur ab -a in qua concluditur ac servatur, -a autem in qua pecora includuntur. GLOSS. -a *συφεός*. PLAC. Gloss.L IV H 12 -a locus est tenebrarum vel porcorum. GLOSS.L Ansil. HA 50 -a (hala *codd., cf. Thes. gloss. s. v.* hara. *'an ad 2. halo?' Heraeus*) hircosus olens. *legitur inde a* PLAVTO (*bis*). CATONE (*semel*). [*mediolan.* ara. *M.-L.*] [*ex coniect.*: ENNOD. opusc. 2, 9 p. 290, 8 redeamus ad ... non solum ex -a (*sic Sirm. pro* hala *vel* ala *sim. codd.*) productam sed mefiticam propositionem (*cf. ad locutionem 2, 138 p. 329, 24 sq.* CIC. Pis. 37 [*infra l. 81*]. PLAC. Gloss. [*supra l. 37*], *ad lect. codd.* hala: GLOSS.L Ansil. [*supra l. 38*]).] [*langob.* arla, *sard.* arula. *M.-L.* (*i.* **harula,** *quod ipsum in litteris Latinis s. VII antiquioribus non inveni, nam* GLOSS. chortes ariole *melius* areolae [*q. v. vol. II 505 s. v.*] *quam* harulae *legitur* [*v.* NON. p. 83, 11]. GRAMM. suppl. 70, 29 ara arula *ad* 'ara' *vocem videtur referendum*).]

A *proprie: i. q. saeptum, stabulum, praecipue porcorum, sed etiam anserum*: **1** *i. q. stabulum porcorum* (*plerumque* 'porci' *vocabulo non addito*): **a** *generaliter*: TIB. 1, 10, 26 hostiaque e plena rustica porcus -a (*cf.* PRIAP. 65, 2 OV. am. 3, 13, 16). OV. epist. 1, 104 immundae cura (*i. curator*) fidelis -ae. met. 14, 286 claudor -a. **b** *specialiter i. q. cohors ad pariendos alendosque porcos* (*de re v. locum notabiliorem l. 66 sqq. et Orth, RE VII 2364 s. v.; Jullien, Daremberg-Saglio s. v.*): CATO agr. 14, 2 villam aedificandam si locabis ..., faber haec faciat oportet: ... -as x *eqs.* VARRO rust. 2, 4, 13 scrofa in sua quaeque -a (hora *cod.*) suos alat oportet porcos *eqs.* (*cf.* COLVM. 7, 9, 11. 13). 2, 4, 14 -am facere oportet circiter trium pedum altam et latam amplius paulo *eqs.* in -is ostium esse oportet ..., ne porci, ex -a cum mater prodit, transilire possint (*cf.* COLVM. 7, 9, 10). 2, 4, 15 quotienscumque -as subulcus purgat, totiens harenam inicere oportet *eqs.* (*cf.* COLVM. 7, 9, 14). 2, 4, 19 a partu decem diebus proximis non producunt ex -is matrem praeterquam potum. COLVM. 7, 9, 9 nec ut ceteri greges sues universi claudi debent, sed per porticus -ae faciendae sunt, quibus aut a partu aut etiam praegnantes includantur (*inde* PALLAD. 3, 26, 4). 7, 9, 10 observet enitentem claudat⟨que ut⟩ in -a foetum edat.

2 *i. q. cohors excudendis educandisque anseribus facta*: VARRO rust. 3, 10, 3 singulis *anseribus*, ubi pariant, faciendum -as (ar- *cod.*) quadratas circum binos pedes et semipedem *eqs.* (*cf.* COLVM. 8, 13, 3. 8, 14, 1. 5 PALLAD. 1, 30, 2). 3, 10, 4 cum *anser ovum* excudit, quinque diebus primis patiuntur esse cum matre. deinde ... producunt in prata ..., iisque faciunt -as ..., in quas (quae *cod.*) non inducunt plus vicenos pullos *eqs.* (*cf.* 3, 10, 6 COLVM. 8, 14, 8. 9).

B *translate*: **1** *fere i. q. locus impurus vel corruptus*: PLAVT. Asin. 430 erus in -a haud aedibus habitat. VARRO Men. 435 in tenebris ac suili vivunt, nisi non forum -a atque homines qui nunc ⟨sunt⟩ plerique sues sunt existimandi. CIC. Pis. 37 Epicure noster ex -a producte non ex schola (ENNOD. opusc. 2, 9 *v. supra l. 41*). **2** *de homine impuro*: PLAVT. Most. 40 germana inluvies, rusticus, hircus, -a suis (sui *codd.*) *eqs.* (*cf.* GLOSS.L Ansil. HA 50 [*v. supra l. 39*]).

[**haracna** *falsa lectio pro falisc.* haraṣ⟨pex⟩ CIE 8352 (*v. p. 2544, 70*); *cf. Herbig, CIE II 2, 1 Add. p. 113.*]

[**harbacanthus** *v.* herbacanthus.]

[**harcer** *lectio corrupta* OV. hal. 107 (p(h)ager *Sannazar., edd.*; pagur *Ald.*). *fuitne in archet.* rhager? *Heraeus per litteras.*]

(h)ardalio *v.* ardalio.

(h)ardaliolus *v.* ardaliolus. *cf. etiam q. coni. Niedermann, Contrib. à la critique ... des gloses lat., Neuchâtel 1905, 10 sq.*

[**hardulatio.** *lectio corrupta* VARRO rust. 1, 8, 3 (harundulatio ς, *de editorum coniecturis v. q. adn. Keil ad l.*).] *Brink.*

***(h)arēna,** -ae, *f.* [*orig. inc. H.*] *formae priscae*: CARM. Sal. frg. inc. (Varro ling. 7, 27) 10 M. asenam. VARRO frg. Vel. gramm. VII 69, 4 a Sabinis fasena (fassana *vel* fasma [*i.* fasina] *trad., sed cf. l. 16*) dicitur (*cf.* herna). VEL. gramm. VII 81, 10 harenam iustius quis dixerit (*sc. quam* a-), quoniam apud antiquos fasena erat. PS. PLAC. Gloss.L IV H 4 hasenam harenam, ut asas, quas nos aras *eqs.* *de origine et de aspiratione* (*cf. l. 14*): VARRO ling. frg. 77 p. 211, 13 G. (Vel. gramm. VII 69, 5) -am cum aspiratione, sive quoniam haereat, sive quod aquam hauriat (*cf.* PROB. Verg. georg. 1, 70 aspirant -am, quia areat, cui etymo h adiunctum est, quod etiam haurit). frg. Serv. Aen. 1, 172 si ab ariditate dicitur, non habet *aspirationem*, si ab haerendo, ut in fabricis videmus, habet (*sim.*: CHAR. gramm. I 103, 21 [p. 131, 24 B.] CASSIOD. in psalm. 138, 17. ISID. orig. 16, 3, 11 *et* 19, 10, 21 ab ariditate dicta, non ab adhaerendo. DIFF. ed. Beck p. 38, 91 a- ab ariditate ..., ha- ab arando [*l.* haerendo?]). *praeterea aspirationem probant*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 22, 1 SERV. gramm. IV 444, 28 PS. PHOC. gramm. V 440, 25 CASSIOD. gramm. VII 201, 20. *in titulis*: a-: CIL VI 32094 X 6565. ha-: CIL II 6278 *bis.* III 77. 6618 VI 32089 VIII 11549. 16565 XII 533 CE 218. 2085. *item* PAP. Genav. edd. Nicole et Morel (1900) 5, 3, 1. *codices plerumque dissentiunt, sed ita, ut praevaleat* ha-. *forma vulgaris* (*cf. l. 19 sqq. et p. 2531, 33. 43. 2532, 37*) her-: PRISCILL. tract. 4, 80 *et al. v. Birt, Hiat bei Plaut. p. 138.* *de accentu*: PS. PRISC. de acc. gramm. III 521, 37 haréna. *de numeris* (*cf. Hagendahl, Studia Ammianea p. 77 adn. 1*): CAES. anal. frg. Gell. 19, 8, 8 num tu ... harum rerum natura accidere arbitraris, quod ... neque -am multitudinis appellatione convertere possimus? *inde* FRONTO Gell. 19, 8, 3 '-as' vitiose dici. *sim.* 19, 8, 6. 12. 15 GELL. 19, 8, 10. 18 CHAR. gramm. I 103, 21 (p. 131, 24 B.) cum pluralem non habeat, Vergilius tamen ait *eqs.* *pluralis inde a* VERG., *e. g.*: VERG. *8 pl.* (*31 sg.*) HOR. *1* (*3*) PROP. *3* (*11*) OV. *30* (*47*) LIV. *1* (*2*) SEN. *15* (*14*) CVRT. *4* (*5*) COLVM. *4* (*6*) MELA *5* (*0*) LVCAN. *45* (*16*) PLIN. nat. *40* (*56*) VAL. FL. *14* (*6*) SIL. *17* (*18*) STAT. *17* (*13*) TAC. *2* (*4*) PLIN. epist. *3* (*2*) VLP. *2* (*12*) AVIEN. *14* (*0*) AVSON. *3* (*4*) VVLG. *1* (*33*). NOT. Tir. 113, 71 -a (arenosum, sabulum, pulvis). GLOSS. *v. infra l. 50. p. 2529, 63. 2530, 40.* *gr. subsunt* ἄμμος, ψάμμος, *hebr.* חוֹל. *gr.* ἀρήνα *v. p. 2530, 77.* *certe legitur inde a* PACVV., (*cf. p. 2528, 13*). *deest apud* ENN. PLAVT. TER. [*val.* arină, *it. hisp.* arena *M.-L.*]

I -a *est* ***genus terrae*** (GLOSS.L I Ansil. HA 84 -a terra soluta. V Aa H 42 -a terra, proprie sablo. GLOSS. V 545, 37 sabulum -am. *cf. p. 2527, 10*): **A** *proprie*: **1** *de -ae natura et generibus*: **a** *generaliter* (*hic illic i. q. terra, humus, e. g. infra l. 61. 79. de -a vento sublata v. p. 2527, 14. i. q. harenifodina p. 2527, 23*): VARRO rust. 1, 9, 1 *in terra* et lapis et -a ... sunt in nominando comprensa. 1, 9, 2 *in partibus terrae* lapis ... -a, sabulo ..., pulvis *eqs.* VERG. ecl. 3, 87 *taurum*, pedibus qui spargat -am (georg. 3, 234 Aen. 9, 626. 12, 106 OV. trist. 4, 9, 28 SEN. dial. 3, 1, 6 *al.*). georg. 1, 105 cumulos (*cf. infra l. 75. 81*) ... ruit male pinguis -ae (COLVM. 2, 2, 25. 2, 10, 18 PALLAD. 10, 7). georg. 1, 114 umorem bibula deducit -a. 2, 232 (*syn.* humus). CIRIS 442 *nec me* iniectā tellus tumulabit -a. OV. met. 4, 240 tumulum ... super gravis addit -ae (SOL. 2, 38. HIER. in Ezech. 47, 6 p. 591 θῖνας ..., quod tumulos significat -arum [*sim. de* גְּבִים: in Ioel 3, 6 p. 210 in Os. 12, 11 p. 141. *cf. p. 2527, 7*]). met. 7, 361 parva tumulatus -a (Pont. 1, 6, 49). Ib. 47 flaventis. MANIL. 1, 910 sicca. VITR. 1, 2, 8 -ae fossiciae (2, 4, 1. 2, 5, 1 PLIN. nat. 36, 175. 36, 192 fossiles [PALLAD. 1, 10, 2]). 1, 2, 8 fluviatica aut marina lota (2, 5, 1. COLVM. 12, 46, 4 fluvialem [-atilem *var. l.*]. PLIN. nat. 36, 175 fluviatili aut m. PALLAD. 1, 10, 2 m. ... fluviales [1, 10, 3 maris ... f. VEG. mulom. 2, 88, 8 f. vel maritima]. *cf. p. 2527, 27. 39. 65 sqq. 2528, 45 sqq. 51 sqq. 2529, 63*]). 2, 4, 1 *genera* -ae fossiciae sunt haec: nigra, cana, rubra, carbunculus *eqs.* (*sim.* PALLAD. 1, 10, 1. *item* carbunculus: VITR. 2, 6, 6 id genus -ae, quod dicitur c. 8, 1, 2. PLIN. nat. 31, 48 PALLAD. 9, 8, 2). 8, 4, 1 -a aut limus. FEST. Gloss.L IV p. 446a (p. 355 M.) Aelius: ... tumulus e⟨st cumulus (*cf. l. 58. 81*) are⟩nae. COLVM. 1 pr. 24 putres (ANTH. 437, 4). 2, 9, 17 nec in sabulone solum (sabuloso solo *trad.*), sed in -a quoque proveniunt *herbae* (PALLAD. 4, 3. 9, 5, 1. 11, 11, 1). 10, 8 gracilis. 11, 3, 12 solutissimae. 12, 48, 1 (*syn.* terra). PLIN. nat. 10, 60. 69. 12, 107. 17, 26 tenuissima. 33, 67. 114 *al.* 36, 194 alba. SIL. 6, 38. 10, 228 STAT. Theb. 8, 340 cumulos undantis -ae (PRVD. perist. 2, 194 -arum c. psych. 458 *cf. supra l. 58. 75*). silv. 2, 3, 41 vivam ... aggessit -am. MART. 9, 29, 11 molli ... tegaris -a (VEN. FORT. carm. 2, 14, 22 *martyres* vilis -a tegit. CE 2085). TAC. ann. 15, 3. SVET. Nero 48, 3

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

specum egestae -ae. AVR. Fronto p. 16, 12 N. -ae obruant *mortuos* (PS. CYPR. mont. 9 eum in -a. RVFIN. hist. mon. 7 p. 411^A *et* p. 416^A sub -a). VLP. dig. 4, 3, 34 -am fodere (7, 1, 12 pr. 8, 3, 1, 2 PAVL. dig. 8, 3, 6, 1 CET. FAV. 8 p. 295). dig. 9, 2, 27, 20 *al.* IVST. 18, 4, 12 onera -ae. PALLAD. 1, 5, 1 squalentes. 3, 24, 5. 3, 25, 13. 4, 9, 6. 9, 10 *aqua decocta* si -am vel limum non relinquat. VVLG. Ier. 9, 11 dabo Ierusalem in ⌊acervos -ae⌋ (גַּלִּים *cf. p. 2526, 63*). RVFIN. hist. mon. 8 p. 422^A -ae moles. PRVD. c. Symm. 2, 1044 (*in imagine*) glarea ne tenuis ieiunis siccet -is. CLAVD. 3, 371. 15, 398. AVG. serm. 9, 11, 17 quam minutissima sunt grana -ae (362, 17, 20 *lapillos divide* in grana, veluti sunt -ae, rursusque ipsa -ae grana divide in minutissimam pulverem *eqs.*). RVRIC. epist. 1, 3 p. 356, 12 *aurum* -is vilibus mixtum. VEN. FORT. 6, 5, 19 nova mersit -a (*sc. peregrina humus obruit eam*).
de -a vento sublata: SALL. Iug. 79, 6 *ventus* -am humo excitavit. VERG. georg. 3, 110 fulvae nimbus -ae (SIL. 10, 228). OV. Ib. 314 acta noto (SEN. Ag. 480 MELA 1, 39). CVRT. 7, 4, 29 viatores -a obruit. PLIN. nat. 4, 5 ventorum flatu congeriem -ae attumulantium. 37, 65. VAL. FL. 1, 613 multa flavus caput Eurus -a (*sim.* SIL. 9, 514. *cf. p. 2533, 12*). SIL. 5, 536 sublatis (*syn.* pulveris). 10, 204 *ventus* candentes torquet -as (*syn.* pulvere). FRONTIN. strat. 2, 2, 7 -arum et pulveris vertices. IVST. 1, 9, 3 *exercitus* -arum molibus oppressus. CORIPP. Ioh. 7, 447 *ventus* teneras flatu convolvit -as. *i. q. harenifodina*: VLP. dig. 7, 1, 9, 2 si lapidicinas ... vel cretifodinas habeat vel -as. 24, 3, 7, 14. *tropice*: PETR. CHRYS. serm. 142 p. 579^B subtilis nostri corporis -a (*cf. antea*; de carnis nostrae limo).

b *de generibus specialibus* (*cf. p. 2528, 37*): α *de -a, quae in fundo maris est*: CIC. nat. deor. 2, 125 *ranae marinae* obruere sese -a solere. LVCR. 6, 724 congestus -ae . . . oppilare *Nili* ostia contra. 6, 726. VERG. georg. 3, 241 *unda* nigram ... alte subiectat -am (Aen. 9, 711). Aen. 1, 107 furit aestus -is. 1, 112 *eurus naves* aggere cingit -ae (POMER. 1, 16 p. 432^A *ecclesiae navis* aggere -ae gravantis cingitur). 6, 297. DIRAE 51 *Neptunus* spissā campos perfundat -a (LVCAN. 2, 694). OV. met. 11, 231. 11, 499 fulvas. trist. 1, 4, 6. hal. 24. 118 herbosa. MANIL. 1, 160 vagis permixtus limus -is. 5, 435 MELA 1, 53 LVCAN. 2, 664 *al.* PLIN. nat. 18, 361 *al.* VAL. FL. 1, 601 SIL. 17, 271 STAT. Theb. 2, 46 *al.* AMBR. hex. 5, 10, 30 ut de profundo -a vertatur. EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 941^C -a inferior (τὴν βυθίαν ψάμμον). ISID. orig. 19, 10, 7 arenacius lapis concretus maris -is. 19, 10, 8. β *de fluviorum -a* (*cf. p. 2526, 67*): VERG. georg. 3, 350 torquens flaventes Hister -as. 4, 293 *Nilus* Aegyptum nigra fecundat -a. Aen. 7, 31 Tiberinus ... multa flavus -a (CLAVD. DON. -as splendidas trahebat). OV. met. 2, 456 attritas versabat rivus -as. 11, 80 *Pactolus* caris ... invidiosus -is. 14, 448 flava. 15, 279 Sicanias volvens Amenanus -as (SIL. 1, 235 lucentīs). 15, 714. MANIL. 5, 527 *ille* fulvas avidus numerabit -as. CELS. 2, 18, 9 (*opp.* saxa, limo). SEN. dial. 6, 18, 6 CVRT. 5, 1, 30 PLIN. nat. 2, 236. 4, 115 Tagus auriferis -is (SIL. 16, 560. *cf.* Mart. CAP. 6, 628 auratis. BOETH. cons. 3 carm. 10, 7 aureis). nat. 5, 75 vitri fertiles. 35, 167 e Nilo -a tenuissima. 36, 160. 36, 194 alba. SIL. 1, 159 STAT. Theb. 9, 251. 9, 482. IVV. 3, 55. 14, 299 quod Tagus et rutila volvit Pactolus -a (CLAD. 1, 54). AVSON. Mos. 63. 85 herbosas. PRVD. ham. 356 liventes ... -as. CLAVD. 3, 101. VEN. FORT. carm. 6, 5, 234 lēvis. *adde* (*cf. infra l. 55 sqq.*): SEN. Thy. 1019 Phlegethon -as igneus totas agens. SIL. 13, 572 *Acheron* gelidam eructans ... -am (STAT. Theb. 4, 522 liventis ... eiectat -as).
γ *-a ex Aetna monte eiecta*: LVCR. 6, 700 -ae tollere nimbos (AETNA 199 exustae). OV. met. 5, 352 -as eiectat *Typhoeus*. AETNA 207 putris (425). 360 atra. 469 atra ... examina -ae. SEN. nat. 2, 30, 1 urentis. PLIN. nat. 2, 234 VAL. FL. 4, 686 IVST. 4, 1, 6. CLAVD. carm. min. 26, 39 nigrae ... -ae flumen hiatus agit. rapt. Pros. 3, 385.

2 *de -ae proprietatibus proverbialiter*: **a** *de innumerabilitate*: CATVLL. 7, 3 quam magnus numerus Libyssae -ae (PACIAN. epist. 3, 27 p. 97, 13 AVIEN. orb. terr. 816 AMM. 14, 11, 34 *al.*). VERG. georg. 2, 101 discere quam multae zephyro turbentur -ae. HOR. carm. 1, 28, 1 numero ... carentis -ae. OV. ars 1, 254. met. 11, 615 quot ... gerit ... eiectas litus -as (trist. 4, 1, 55. 5, 1, 31). MANIL. 5, 730. SEN. Med. 403 numerus ... -is derit (LVCAN. 5, 182). CALP. ecl. 2, 73 tenues citius numerabit -as (SIL. 14, 350 VVLG. gen. 32, 12 *al.*). TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 18 in multitudinem -ae repromittitur (AVG. civ. 16, 21 p. 158, 15 D. VEREC. in or. Man. 1, 14). CYPR. GALL. gen. 468. 513 exod. 1083. ITALA gen. 13, 16 (Clem. ad Cor. 10) faciam semen tuum sicut -am maris (VVLG. pulverem. ITALA gen. 28, 14 [Lugd.]. Ios. 11, 4 *al.* VVLG. gen. 32, 12 *al.*). gen. 13, 16 (Aug. civ. 16, 21 p. 157, 12 D.) tamquam -am terrae (VVLG. Rom. 9, 27 *al.*). ITALA gen. 13, 16 (Aug. civ. 16, 21 p. 157, 13 D.) dinumerare -am terrae (VVLG. pulverem. VVLG. Sirach 1, 2). HIER. in Hab. 1, 1 p. 595 ut per ὑπερβολὴν etiam -ae possit aequari (*sim.*: in Is. 29, 1 p. 389 VVLG. gen. 41, 49 *al. aliter*: DRAC. laud. dei 2, 655 omnis -a maris *eqs.* ... aequantur numero *germinis*). VVLG. gen. 22, 17 velut -am. II reg. 17, 11 quasi -a maris innumerabilis (Is. 10, 22 *al.*). psalm. 138, 18 super -am multiplicabuntur (Ier. 15, 8). apoc. 20, 7 numerus ... sicut -a maris (ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης). *al.* *inde etiam de immensitate*: VVLG. III reg. 4, 29 *dedit deus Salomoni* latitudinem cordis quasi -am *eqs.* Iob 6, 3 quasi -a maris (*sc. immensum quantum*) haec *calamitas* gravior appareret, *quam eqs.* Ier. 33, 22. **b** *de vilitate*: OV. am. 2, 19, 45 vacuo furari litore -as. VVLG. sap. 7, 9 aurum in comparatione illius (*sapientiae*) -a est exigua. **c** *de parvitate*: COLVM. 10 pr. 4 quod aiunt Graeci, ut ex incomprehensibili parvitate -ae funis effici non possit (IREN. 1, 8, 1 de -a resticulas nectere). VVLG. Sirach 18, 8 sicut calculus -ae, sic exigui anni in die aevi. **d** *de gravitate* (*cf. infra l. 70*): VVLG. prov. 27, 3 grave est saxum et onerosa -a, sed ira stulti utroque gravior. Sirach 22, 18 -am (*gr. 22, 11* ἄμμον) ... facilius est ferre, quam hominem imprudentem. RVFIN. Orig. in gen. 9, 2 p. 90, 13 quorum stultitia gravior est -a maris. *adde de opere superfluo* (*cf. p. 2529, 30 sq.*): OV. trist. 5, 6, 43 in litus -as ..., in mare fundat aquas.

3 *de usu* (*de sepeliendo in -a v. p. 2526, 61 sqq. 2529, 7. 69 sqq.*): **a** *humi sternitur*: PACVV. trag. 99 penitus strata -ā ... specus (PALLAD. 4, 11, 8 stabula ... strata ... -is). VARRO rust. 2, 4, 15 *in haras* -am inicere oportet. PLIN. nat. 11, 270 orchestris ... -a superiacta devoratur *vox*. LAMPR. Heliog. 31, 8 *scobe auri iter stravit*, ut fit hodie de aurosa -a. *spec. in foro, amphitheatro* (*cf. p. 2530, 39*): PROP. 4, 8, 76 sternet -a forum (OV. am. 2, 14, 8 [*metaph.*] sternetur pugnae tristis -a tuae. fast. 3, 813 trist. 2, 282). OV. ars 1, 164 sparsa ... tristis -a foro (PETRON. 34, 4). **b** *in aedificando*: CATO agr. 14, 3 lapidem, calcem, -am, aquam *eqs.* 15 calcis ... modium unum, -ae modios duos (*similia praecepta*: VITR. 2, 5, 1. 8, 6, 14 PLIN. nat. 16, 173 PALLAD. 1, 10, 3). CIC. Mil. 74 VITR. 1, 5, 8 bitumine pro calce et -a (2, 8, 2 *al.* VELL. 2, 22, 4 c. -aque. COLVM. 1, 6, 13 PLIN. nat. 1, 36, 54 VLP. dig. 47, 3, 1, 1. PALLAD. 1, 9, 5 -a cum c. 1, 10, 1 *al.*). 2, 4, 1. 2, 5, 2. 2, 8, 2. 5, 12, 4 proclinatio ea impleatur -a (*sim. de fulciendo* PLIN. nat. 36, 96). 8, 6, 14 purissima asperrimaque (PLIN. nat. 36, 173). FRONTIN. aq. 125 POMPON. dig. 8, 4, 11, 1. CASSIOD. var. 7, 17, 1 *sine calce* nec -arum minuta solidantur. *huc pertinere videtur*: PAPYR. Genav. edd. Nicole et Morel (1900) 5, 3, 1 (*in indice militum eorumque operum*) *ille* (*nomen equitis*), k(alendis) Domitia(nis), -a (*cf. ibid.* calx *sim.*). -a *i. q. calx et -a*: VITR. 2, 5, 3 -ae mixtionem. 7, 3, 3 *camerae caelum* -a dirigatur. *ibid.* coriis -ae. 7, 3, 8 IVST. 1, 2, 7. *tropice*: SVET. Cal. 53, 2 Senecam ... commissiones meras componere et -am esse sine calce. **c** *in operibus metallicis*: *generatim*: PLIN. nat. 33, 113 sperante aurum excoqui posse -ae rubenti (*sc. e minio. de eodem*: 33, 119 naturales illas -as). 36, 200 -as, ex quibus *ignis* ... vitrum, ... argentum, ... minium, ... pigmenta, ... medicamenta fundit. *ad caeruleum faciendum*: VITR. 7, 11, 1 PLIN. nat. 33, 161 CET. FAV. 27 p. 308. *ad vitrum faciendum*: PLIN. nat. 36, 191. 192. 194. 200. TAC. hist. 5, 7 lectae -ae admixto nitro in vitrum excocuntur. PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 64^A. **d** *in agri cultura*: *generatim*: CATO agr. 40, 2 (*sim.* PLIN. nat. 17, 123). PLIN. nat. 18, 98. 115. PALLAD. 2, 14, 2 fluminis -a vel litoris (12, 7, 18 fluvialis. 12, 9, 1). 12, 15, 3. *spec. servandis pomis*: VARRO rust. 1, 59, 3 in dolio -ae (COLVM. 12, 46, 4 PLIN. nat. 15, 60). *ibid.* in -a. PLIN. nat. 15, 63 (15, 65. 19, 74). PALLAD. 2, 15, 19. 4, 10, 9. 12, 7, 19. **e** *in medicina*: CELS. 2, 17, 1 siccus calor est ... -ae calidae (3, 21, 6 PELAGON. 268 THEOD. PRISC. log. 107). 2, 17, 9. PLIN. nat. 31, 72 -a litorum maris praecipue tenuis et sole candens. SVET. Aug. 80 GELL. 19, 8, 3 -is calentibus. SER. SAMM. 503. CHIRON 320 (*bis area trad.*). VEG. mulom. 2, 88, 8 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 35 -a littori vicina, quae sit sole ignita (3, 6, 89. 5, 4, 76). 3, 6, 88. 5, 2, 39. *adde*: OV. met. 7, 267 *Medea* adicit ... quas ... mare lavit -as. **f** *varia*: *in defendendis urbibus*: VITR. 10, 16, 9 -am, lapides progesserunt in mare. 10, 16, 10 -ae coctae candentis. CVRT. 4, 3, 2. 4, 3, 25 *clipeos* repletos fervida -a. 4, 3, 26 fervens. *in disciplina palaestrica*: FEST. Gloss.^L IV p. 369^b (p. 262 M.) effigies ... ephebi more Graecorum -am ruentis exercitationis gratia. *ad secandos lapides*: PLIN. nat. 1, 36, 9 de -is, quibus secantur marmora. 36, 51 *bis.* 36, 53. *ibid.* crassior ... -a ... plus erodit. *luctatores sparguntur -a*: OV. met. 9, 36 fulvae tactu flavescit -ae (*syn.* pulvere). LVCAN. 4, 616 membris calidas infudit -as. STAT. Theb. 6, 848 haustā vestitur -ā (*syn.* pulvere). 6, 874 ingestas. *luctus causa in capillum spargitur* (*cf. p. 2527, 18*): OV. met. 13, 526 fletus peregrinaeque haustus -ae. VAL. FL. 3, 716 *Hercules* comas deformat -a. STAT. Theb. 3, 50 *pastor* hausta ... informis -a. *in paenitentia agenda*: PRVD. cath. 7, 155 iacens -is ... puer provolvitur. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 275^C *sportā* -is repleta impositaque humeris suis *spatiabatur*. *pueri -a ludunt*: SEN. dial. 2, 12, 2 -ae congestu simulacra domuum excitant. CONC.^S I 5 p. 179, 33 infantes ludere in -a.

B *translate: granula lapidea in corpore humano orta nominantur -a*: CELS. 2, 7, 12 si urina quasi -am ... trahit (SCRIB. LARG. 144 [= MARCELL. med. 26, 2] *potio* q. -am sabulosam detrahit. 152 [= MARCELL. med. 26, 10] fragmina quaedam lapidum q. -am). SCRIB. LARG. 153 *potio* in -am solvit lapidem (*sim.* MARCELL. med. 26, 11). PLIN. nat. 21, 175 renium (22, 59). 22, 83 urinae calculis et -is. 25, 168. CASS. FEL. 46 p. 118, 11.

II -a *est aequor harenosum*: **A** *generatim* (*hic illic i. q. humus, terra, e. g. p. 2529, 4. 11*): VARRO rust. 1, 20, 2 per -am aut molliorem terram *arare*. CIC. rep. 1, 29 in -a geometricas formas quasdam esse descriptas (*sim. de -a, in qua pingitur*: VELL. 1, 10, 2 *prius* quam egrederetur finito -ae circulo. CLAVD. 17, 134 scriptae ... notas

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

confundit -ae). VERG. georg. 1, 389 *cornix* in sicca ... spatiatur -a (OV. Pont. 4, 4, 11). 3, 483 summa ... sanie infuscatur -a (OV. met. 10, 701 LVCAN. 7, 756). Aen. 3, 38. PROP. 2, 3, 5 si posset piscis -a *vivere*. VAL. FL. 6, 716 *aquilo oleam* nigra ... evulsam tendit -a (*cf. Hom. Il. 17, 58* ἐπὶ γαίῃ). SIL. 3, 281 calida ... epulae torrentur -a. STAT. silv. 3, 1, 140 ardens fumat -a sacris. CARM. epigr. 1312 (*s. III*) *mortuam* destinat ignoto tristis -a solo. ITIN. Alex. 19 *Gaza urbs* -is circa perpinguibus et umectis *vallatur*. VVLG. deut. 33, 19 thesauros absconditos -arum. PRVD. perist. 1, 8 inlitas cruore sancto ... -as. 11, 141 (*syn.* pulvere). psych. 657 *cum unda* nudas praeceps operiret -as. CLAVD. rapt. Pros. 2, 203 SVLP. SEV. chron. 2, 33, 8 (*syn.* pulveris, terra). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 57 in -ae spatio deambulationem. DRAC. Orest. 793.

B *speciatim*: **1** *de aequoribus harenosis, quae in natura exstant*: **a** -a *est campus soliditate carens*: STAT. silv. 4 pr. viam Domitianam ..., qua gravissimam -arum moram exemit. 4, 3, 126 iniectu solidat graves -as. 4, 3, 126 putres. 4, 4, 3 molles. *in imagine*: ITALA Luc. 6, 49 (cod. gat.) aedificanti domum suam supra -am (γῆν, VVLG. terram). IREN. 2, 27, 2 in incertum effusae -ae. HIL. in Matth. 6, 6 *stultus* tamquam super -am opus aedificationis impenderit *eqs.* (*ibid.* in psalm. 126, 8 s. fluxam et dilabentem -am. HIER. epist. 148, 7, 1 s. levitatem -ae. in Ier. 5, 63, 9 p. 351, 18 VVLG. Matth. 7, 26. AVG. serm. 362, 22, 25 *sermo non* s. -am aedificetur. PROSP. carm. de ingrat. 800 s. instabilem arbitrii nutantis -am). HIER. in Ier. 1, 6, 2 in -a. **b** -a *est ager sterilis*: CIC. leg. agr. 2, 71 -am aliquam aut paludes emat. VERG. georg. 1, 70 sterilem ... ne deserat umor -am (SEN. Phaedr. 16 PHOC. carm. de Verg. 60 BOETH. cons. 3, 11, 56). LIV. 22, 16, 4. IVV. 16, 6 Samia (*cf.* TERT. pall. 2 p. 921 Oe. -a Samos. *et Geisau RE I A p. 2180 sqq.*). MACR. sat. 5, 1, 19. *tropice et proverbialiter* (*cf. Otto, Sprichw. p. 159, 4*): OV. epist. 5, 115 -ae semina mandas (SEN. benef. 4, 9, 2 -is committant). AVG. conf. 4, 8, 13 (*cf. p. 2528, 11*) fuderam in -am animam meam. **c** *de* -a *deserti* (*cf. p. 2527, 61 sqq. fere i. q. desertum e. g. infra l. 39. 47. 56*): PROP. 4, 6, 83 *Crasse*, nigras si quid sapis inter -as (SEN. dial. 5, 20, 3 PLIN. nat. 5, 33. TAC. ann. 2, 61 disiectas ... i. et vix pervias. AVIEN. orb. terr. 1206 SVLP. SEV. dial. 1, 3, 3). OV. met. 2, 262 siccae ... est campus -ae, quod modo pontus erat (15, 268 MANIL. 4, 669 LVCAN. 4, 588). 4, 617 *Perseus volans cum* super Libycas ... penderet -as (SEN. Med. 653 LVCAN. 2, 417 *al.*). PAVL. FEST. Gloss.[L] IV p. 224[a] (p. 102 M.) Hammo ..., quia in -a putatur inventus. SEN. nat. 1 pr. 9 -arum inculta vastitas. 3, 6, 2. 4, 2, 4 *Nilus* -as ... praelabitur. 4, 2, 10 limo *Nilus* -as saturat (*cf.* PRISC. periheg. 217 ditat -as). epist. 115, 8. Herc. f. 321 per arentem plagam et fluctantes ... -as. Med. 682 ferventis ... -a Libyae (LVCAN. 1, 368 *al.* CLAVD. 5, 241 incensas). CVRT. 4, 7, 6 steriles -ae iacent (7, 4, 27 MELA 1, 21. *et saepe*). 7, 5, 2 -as vapor aestivi solis accendit. MELA 3, 100. 101 in -is mons est Atlas (*cf.* PLIN. nat. 5, 6 e mediis hunc -is *attolli*. MART. CAP. 6, 667 de gremio cacumen proferens -arum). LVCAN. 6, 309. 8, 830 in Aethiopum putres ... -as (9, 699 DRAC. satisf. 84). 9, 394 *al.* PLIN. nat. 2, 115 *al.* 7, 22 ferventibus. 18, 188 *civitas* in mediis -is. 36, 81 -a late pura circa, lentis similitudine. VAL. FL. 7, 561 ardentis (BOETH. cons. 2 carm. 6, 13). SIL. 1, 644. 3, 313 immensis. 3, 648 *al.* FLOR. epit. 3, 1, 14. GELL. 16, 11, 7 cumulis montibusque -arum. TERT. anim. 30 p. 350, 5 CYPR. GALL. Ios. 190 *fluvius* bibula siccatus -a. PORPH. Hor. carm. 3, 30, 2. IVL. VAL. 3, 21 *nyctalopicas* de -is profundis emergere *eqs.* IVST. 15, 3, 11 per immensas -arum moles. ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 totum -a sit. *ibid.* nec habent ... praeter caelum et -am. AVIEN. ora 411 inhospitales. orb. terr. 72 cassae ... torrentur -ae. 332 molles (HIER. epist. 108, 14, 1 *al.*). VEG. mil. 3, 23 HYG. fab. 133 p. 114, 5 PRVD. c. Symm. 2, 355 domitis Hammonis -is. CLAVD. 15, 319 *al.* 26, 60 Gaetulas (CE 218, 1). SVLP. SEV. dial. 1, 3, 4 arentibus. 1, 13, 3 *al.* **d** *de* -a *litoris riparumque* (GLOSS. V 299, 24 -a sablo maris. *i. q. litus p. 2530, 11. cf. p. 2526, 67. 2527, 65 sqq. 2528, 45. 51 sqq.*): LVCR. 2, 376 *qua* litoris ... bibulam pavit aequor -am (OV. epist. 18, 201 met. 13, 901 STAT. Theb. 11, 44 CLAVD. rapt. Pros. 1, 258). SALL. Iug. 78, 3 limum -amque ... fluctus trahunt. VERG. Aen. 3, 557 aestu miscentur -ae. 11, 626 *pontus* extremam perfundit -am (VAL. FL. 7, 111 SIL. 5, 272. MIN. FEL. 3, 3 extimas). HOR. carm. 1, 28, 23 vagae ... -ae ... capiti inhumato particulam dare. 3, 4, 31 urentis -as litoris Assyrii (*cf. p. 2530, 10*). ELEG. in Maec. 1, 19 PROP. 1, 17, 8 *al.* 3, 7, 26 vilis. 3, 14, 17 Eurotae Pollux et Castor -is hic victor pugnis, ille ... equis (*cf. p. 2530, 29*). OV. am. 2, 11, 47 molles (met. 2, 577 Ib. 422). epist. 5, 56. 10, 20. 17, 33 sicca (AVIEN. orb. terr. 298). 18, 28 ars 1, 560. met. 2, 573 *cum* summa spatiarer -a (LIV. 44, 33, 3 LVCAN. 8, 754). 2, 586. 865 fulvis (11, 355). 3, 599 udae. 3, 472 *al.* 15, 725 litoream (MANIL. 5, 191 LVCAN. 9, 441). trist. 4, 1, 7 limosae. LIV. 38, 29, 4 SEN. dial. 6, 10, 6 epist. 55, 2 CVRT. 4, 6, 8. LVCAN. 1, 685 *Pompeius* fluminea deformis truncus -a qui iacet. 2, 733 Phariae ... -ae. 4, 428. 5, 460 *classis* uncis confixit -as (*sim. de ancora in litore figenda*: 5, 489 percussi ... alieni iuris -as. VAL. FL. 2, 428. DRAC. Romul. 8, 250 pertundit -as). 5, 800 aequoreas. 8, 69 *al.* PETRON. 114, 11 *nos* imprudens -a componet. PLIN. nat. 5, 28 *al.* 12, 37 steriles (STAT. silv. 3, 1, 12 AVIEN. ora 476). 18, 363 ardea in mediis -is tristis. SIL. 1, 446. 8, 127. STAT. silv. 1, 4, 100 *quas herbas* medicis ... Epidaurus -is educat. MART. 10, 51, 7 madentis -ae litus. PLIN. epist. 6, 20, 9. 9, 33, 8. APVL. met. 10, 35 *in* mollissimo -ae gremio. MIN. FEL. 2, 4 ANTH. 478, 7. PANEG. 3 (11), 9, 3 Alpes quasi relictas aestu -as patentium litorum transcurristis. AVIEN. ora 319 litus ... molle -arum. 461 *al.* 688 patulas. AVSON. Mos. 53 solidae. 393, 4. AMM. 22, 16, 9 *naves* -arum inlisae glutinosae mollitiae. VEG. mil. 4, 11 HIER. epist. 108, 8, 1. vita Hil. 19 (*syn.* glarea). VVLG. Ier. 5, 22 posui -am terminum mari. apoc. 12, 18 stetit supra -am maris. PRVD. cath. 11, 67 -as Syrtium. perist. 5, 507. CLAVD. 8, 598 (*cf. p. 2529, 70*) quis divitis algae germina flagrantes inter quaesivit -as? SIDON. epist. 2, 2, 6. -a *fere i. q. litus, ripa* (GLOSS.[L] I Ansil. HA 85 -ae: litoris): CATVLL. 64, 57 *Ariadnen* desertam in sola ... -a. VERG. Aen. 1, 172 egressi ... potiuntur Troes -a (*syn.* litore. SERV. auct. pro terra. OV. met. 12, 38. 13, 729). 1, 540 hospitio prohibemur -ae. 5, 34 notae. 5, 871 nudus in ignota, Palinure, iacebis -a (PROP. 3, 16, 29 OV. ars 1, 527 VAL. MAX. 1, 7 ext. 3). 6, 316 *alios* arcet -ā. CIRIS. 72 saeva. PROP. 1, 8, 11 nec tibi Tyrrhenā solvatur funis -ā. 2, 25, 7 vacua. 3, 11, 35. OV. epist. 12, 13 in nostras ... -as venerat (LVCAN. 5, 697). fast. 479 in desertis ... -is. trist. 5, 5, 57 Iliacas tangat ... -as (LVCAN. 8, 712). Pont. 1, 3, 49. LVCAN. 5, 475 Niliaca. 8, 805 nullas Nili calcemus -as (10, 2 diras. CLAVD. 7, 58). 8, 820. 9, 82 CALP. ecl. 4, 42. VAL. FL. 1, 181 (*syn.* litora). 1, 442 *al.* SIL. 7, 480. 10, 214. 15, 700 possessor -ae. STAT. silv. 1, 2, 213. PLIN. epist. 4, 6, 2 (*syn.* litore). CIL III 77 Inachias ... pede pressit -a⟨s⟩. CLAVD. 5, 55 *urbs, quae* Chalcedonias contra despectat -as. 10, 148. 15, 33. DRAC. Romul. 8, 432. 575. *metaph*: HIL. in Matth. 13, 1 *infideles* -ae modo steriles atque inutiles adiacent *navi ecclesiae*. CASSIOD. in psalm. 138, 17 -a ... maris significat Iudaeos *eqs.*

2 *de campis certaminum* (*cf. p. 2528, 13*): **a** *luctatorum cursorumque* (*cf. p. 2529, 72*): VERG. georg. 3, 195 *equus* vix summa vestigia ponat -a (OV. met. 10, 653). Aen. 5, 336 spissa iacuit revolutus -a. 5, 423. 6, 643 fulva (OV. trist. 4, 6, 31). OV. met. 9, 61 -as ore momordi (*cf. l. 75 et p. 2531, 21*). 9, 84 *Hercules Acheloum* alta sternit -a (BOETH. cons. 4 carm. 7, 25). GRATT. cyn. 504 Eleas. PLIN. nat. 33, 90 -am circi chrysocolla sterni. VAL. FL. 4, 230 pretium ... sacrae taurus -ae. 4, 264. 4, 410 imis inlidit -is. 4, 746 saevis frater mihi fusus -is. SIL. 16, 414. 485. STAT. Theb. 4, 245 effossas. 6, 557 Isthmiaca. 6, 853. silv. 4, 5, 28 Bebryciae. 5, 3, 220 Olympiaca. SOL. 1, 96 (*syn.* pulvere). CLAVD. 8, 547. **b** *gladiatorum* (*cf. Pollack, RE 2, 638.* GLOSS.[L] Corp. HA 22 [*ad* RVFIN. hist. 5, 1, 37 *v. infra l. 73*] -ae: pavimentum theatri. GLOSS. V 491, 69 -am parare: non dicitur, quod -a sit, sed ipsum theatrum -a dicitur. *i. q. spectaculum infra l. 79. i. q. certamina p. 2531, 1. i. q. gladiatores p. 2431, 7. i. q. amphitheatrum? infra l. 71. tropice p. 2531, 11*): CIC. Tusc. 2, 46 barbaros in -a videris excipientis gravissimas plagas. HOR. epist. 1, 1, 6 *gladiator* populum extrema ... exoret -a. OV. ars 1, 16 (*in imagine*). 3, 395 spectentur ... maculosae sanguine -ae. trist. 2, 17 Pont. 2, 8, 53. MANIL. 4, 225 caput in mortem vendunt et funus -ae. VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 in -am processerunt (AVG. civ. 3, 14 p. 115, 3 D.). CELS. 1 pr. 3. SEN. dial. 5, 43, 2 inter matutina -ae spectacula (COD. Iust. 5, 17, 8, 3). nat. 2, 9, 2 ex fundamentis mediae -ae. epist. 7, 4. 22, 1 vetus proverbium est gladiatorem in -a capere consilium. 93, 12. LVCAN. 4, 708 fatalis -ae muneribus (CLAVD. 5, 397 *fera* damnatur -ae m.). PETRON. 9, 8 gladiator obscene, quem de ruina -a dimisit. 81, 3 -ae imposui (*i. -am frustratus sum*). CALP. ecl. 7, 6 patula. 7, 33 curvae. 7, 48 *al.* PLIN. nat. 1, 33, 16. 8, 18 *al.* STAT. silv. 1, 6, 86. 2, 5, 26 tristi. MART. epigr. 4, 3 *al.* 2, 75, 8 Martia non vidit maius -a nefas. epigr. 11, 1 sanguinea (AVSON. 157, 7). QVINT. decl. 260 p. 67, 11 *al.* IVV. 1, 157 *al.* TAC. hist. 2, 62 PLIN. paneg. 33, 4. BALB. grom. p. 105, 2 -ae ex quattuor circulis. SVET. Aug. 43, 4 *al.* Cal. 27, 4 amphitheatri (Nero 53 Tit. 8, 5. CIL VI 32089 ha⟨re⟩nam a. *restituit.* VI 32091). Nero 12 varia -ae ministeria. FLOR. epit. 3, 21, 1 *ut in* foro, quasi -a, cives cum civibus suis gladiatorio more concurrerent. FRONTO p. 210, 7 scaenae aut circi aut -ae artificium. CIL II 6278 (*a. 177*) fiscum removerunt a tota -a *eqs.* MIN. FEL. 30, 6 TERT. spect. 28 p. 27, 13 VLP. dig. 3, 1, 1, 6 *bis.* 21, 1, 1, 17 in ... -am intromissus (48, 2, 4). MARCIAN. dig. 50, 7, 5, 1 -ā missum. ANTH. 415, 27 saeva. CAPITOL. Aur. 12, 3 *al.* SPART. Hadr. 17, 12 *noxios* in -am misit (TREB. Gall. 12, 3). COD. Theod. 9, 40, 11 (*a. 367*). AVSON. 278, 1 pugnis maculosus -ae *Commodus.* CIL X 6565 (*c. a. 370*) *restituit* omnem fabric⟨am⟩ -ae. VEG. mil. 1, 11 (*opp.* campus *belli.* *sim.* AVG. civ. 3, 14 p. 115, 8 D.). HIER. epist. 43, 3, 3 -a saeviat, circus insaniat. RVFIN. hist. 5, 1, 37 *martyres* statuuntur in medio -ae (*cf. supra l. 40.* PRVD. c. Symm. 1, 380 infausta. 2, 1112. 2, 1128 infamis -a. DRAC. Romul. 5, 284 mordet -am (*cf. supra l. 32. p. 2531, 21*). CASSIOD. var. 5, 42, 5 ovi specie eius (*amphitheatri*) -am concludens. PASS. Theclae 36 recc. B a c Trifena iuxta -am stans (παρὰ τὴν ἀρήναν). CIL VI 32094 -am et podium ... restituit. CE 572 Decasi, valete, et semper -ă (*sc. in -ā*) placete. *fere i. q. spectaculum in* -a *editum*: OV. met. 11, 26 matutinā cervus periturus -a (MART. 10, 25, 1). PLIN. nat. 8, 84 *lupum* in Pompei Magni -a spectatum. 33, 53 apparatu -ae argenteo. MART. 14, 53, 1 *rhinoceros* in Ausonia domini spectatus -a. 5, 65, 7 ista tuae, Caesar, quota ... pars ... -ae (8, 26, 5. 9, 83, 1)? SVET. Cal. 20, 2 scaenae -aeque devo-

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum. *fere i. q. certamina in -a celebrata*: SEN. epist. 37, 2 qui manus -ae locant. IVV. 6, 251 verae ... paratur -ae. TAC. ann. 14, 14 operas -ae promittere. 15, 32 *senatores* per -am foedati. TERT. apol. 38, 4 *nihil nobis cum* atrocitate -ae. COD. Iust. 3, 28, 11 (*a. 224*) in -am non damnato. TRYPH. dig. 11, 4, 5 si in -am fugitivus servus se dederit. CE 465, 5 lusu iuvenum bene doctus -is. *meton. pro 'gladiatores'*: PETRON. 126, 6 -a alias *feminas* accendit. IVV. 3, 34 municipalis -ae perpetui comites (SCHOL. aut gladiatorum aut venatorum comites). 6, 216 iuris idem contingat -ae. CLAVD. 26, 163 coniurantis -ae turba. CIL VIII 16565 Vincentius -ae alumnus. *metaph.*: VARRO ling. 10, 19 etiam illam *partem* in eandem -am vocare pugnatum (*sc. vocem cum voce conferre*). SEN. contr. 3 pr. 13 scholam quasi ludum esse, forum -am. IVV. 16, 47 lentā ... fori pugnamus -a. PLIN. epist. 6, 12, 2 in -a mea, hoc est apud centumviros. **c** *bellatorum campus pugnae*: VERG. Aen. 4, 620 cadat ... mediā ... inhumatus -a. 5, 375 fulvā moribundum extendit -a (9, 586 multā porrectum e. -a. STAT. Theb. 1, 710). 12, 276 *hasta iuvenem* fulva ... effundit -a. 12, 340. 382. 741 PROP. 2, 8, 33 OV. met. 12, 239. LVCAN. 6, 63 angusta. VAL. FL. 6, 620 SIL. 14, 160 STAT. Theb. 3, 334. 10, 518 torques in hostiles cecidit ... -as. FLOR. epit. 4, 2, 18 prima civilis belli -a Italia fuit. 4, 7, 6. CLAVD. 26, 589 *Alanus* Italam momordit -am (*cf. p. 2530, 32. 75*). DRAC. Romul. 9, 157 CORIPP. Ioh. 1, 92. *adde*: OV. met. 10, 716 *aper* fulva moribundum stravit -a.

deriv.: harenaceus, harenarius, harenatio, harenatum (-us), harenifodina, harenivagus, harenosus, harenula.

(h)arēnāceus (-ius), -a, -um. *ab* harena. *de scriptura* (*cf. l. 33*): ha-: *in titulo infra l. 37*. a-: ISID. orig. 19, 10, 7. -ri-: CASSIOD. var. 7, 17, 1 *var. l.* -cius, -tius: CASSIOD. (*et* -cis). ISID. (-cius *et* -tus). *abl. pl.* -cis: *infra l. 38*. [*ex corruptione*: GLOSS. V 590, 52 arenacia: sicca. *cf.* GLOSS.[L] II Abav. AR 22 aren[an]tia: sicca.] **1** *i. q. harena mixtus*: PLIN. nat. 17, 43 *genera terrae margae* argillacea, tofacea, -a. 17, 47. **2** *i. q. harenae similis*: PLIN. nat. 21, 98 *semen tribulo* alteri -um (-aculum, -atulum, heraenaculum *codd.*). 30, 136 in corniculis coclearum -ae duritiae (*cf. p. 2533, 34*). CASSIOD. var. 7, 17, 1 *calx* petra solubilis, saxea mollities, -us lapis (*cf. l. 38*). **3** *i. q. ex harena compositus*: CARM. epigr. (*senar.*) RevArch. 30, 1929 p. 367 n. 7[b] (*in prov. Tripolitana*) 11 in istis semper -cis collibus. ISID. orig. 19, 10, 7 -us lapis concretus maris arenis. hic et bibulus dicitur *eqs.* (*cf. l. 35. 48 sq.*).

[harēnāculus *v. l. 33.*]

(h)arēnārius, -a, -um. *ab* harena. *de scriptura: in titulis*: ha-: CIL XI 862 XV 7150. a-: CIL VIII 7158 XII 1590 XIII 3641. 10016, 3. *in codd. plerumque* ha-. era-: AVELL. p. 3, 1. 11. -ri-: LIB. pontif. p. 32, 17 GLOSS. III 376, 41. [*sard.* arenarzu 'arena' *M.-L.*].

A *adi.* (*cf. p. 2532, 32*): **1** *ad harenam, sc. terrae genus, pertinens*: CIL XV 7150 (*a. 101?*) navis -a (*sc. qua harena vehebatur. cf. adn.*). SERV. georg. 2, 348 'lapidem bibulum', qui -us vocatur. *ibid.* lapis -us (*cf. supra l. 38*). PS. AMBR. act. Seb. 22, 83 dimissa est super eum *martyrem* massa -a (*i. harenae*). **2** *ad harenam amphitheatri pertinens* (*cf. infra l. 75*): CIL XII 1590 (*s. I. II? cf. p. 2532, 6*) coll(egium) venator(um) Deensium, qui ministerio -o fungunt(ur). TERT. nat. 2, 14, 3 p. 125, 10 ludo puniti vel etiam a⟨d munus dati⟩ -ae vilitatis. FIRM. math. 8, 10, 4 nascentur venatores -i parabolarii, qui ... cum feris pugnent. fiunt etiam gladiatores (*cf. infra l. 75 sq.*). AMM. 29, 1, 27 in modum -ae ferae *saeviebat*. *obscurius*: CIL VIII 7158 M. Sex. sartor -us magister (*videtur esse praefectus eorum, qui harenam amphitheatri sariebant. cf.* MART. 2, 75, 6 *et Orelli, Inscr. 4063 adn.*).

B *subst.* **1 -a,** -ae *f. et* **-um,** -ī *n.*: **a** *i. q. harenifodina*: VARRO rust. 1, 2, 23 neque lapidicinae neque -ae ad agri culturam pertinent. CIC. Cluent. 37 in -as quasdam extra portam Esquilinam perductus occiditur. VITR. 2, 4, 2 *si* non erunt -a, unde fodiatur *harena*. 2, 4, 3 *harenae fossiciae*, quae sunt de -is recentes. 2, 6, 5 non desunt fossicia -a. **b** *locus sepulturae christianorum*: LIB. pontif. p. 32, 17 sepultus est iuxta cymiterium Calisti in -a (-o *var. l.*). p. 63, 28 supra -o (-um *var. l.*) cryptae. p. 180, 2 *corpora*, qui erant in -o sepulta via Numentana. PASS. coron. 9 *sepelivit corpora* in via Lavicana ... cum aliis sanctis in -o. **2 -um,** -ī *n.* (*sc. vas?*) *notione incerta*: CIL XIII 10016, 3 (*stilo in poculo scriptum*:) donavit Iovinus -um (*cf. adn.*). **3 -us,** -ī *m.* **a** *is qui harenam vendit* (*sim.*): DIOM. gramm. I 326, 14 *omnis appellatio* a littera terminata ... acceptis syllabis ri et us significat eum, qui eam rem aut praestat aut vendit aut emit, veluti ... charta chartarius, harena -us. **b** *i. q. venator, gladiator* (*cf. Pollack RE 2, 640*. GLOSS. III 173, 20 paraboli -i [*cf. supra l. 54*]. 240, 45 οἱ παράβολοι -i. V 530, 10 -i luctatores): MAECIAN. dig. 36, 1, 5 qui magna praeditus est dignitate ... -i ... hereditatem restituere cogetur. CALL. dig. 38, 1, 38 pr. -us manumissus. TERT. spect. 22 p. 22, 23 quadrigarios, scaenicos, xysticos, -os illos amantissimos. COD. Iust. 3, 28, 11 (*a. 224*) in harenam non damnato, sed sua sponte -o constituto *eqs.* CAPITOL. Aur. 19, 6 *Commodus* his moribus fuit, quibus nullus lanista, nullus scaenicus, nullus -us. COD. Theod. 4, 6, 3 pr. = Iust. 5, 27, 1 pr. (*a. 336*) lenonis vel -i filia (COD. Iust. 5, 5, 7, 2). CHAR. dig. 22, 5, 21, 2 OPTAT. app. 1 p. 194, 19. p. 194, 22 ab -is factus est episcopus. p. 194, 24. 196, 17. SYMM. epist. 5, 59 si lautioribus -is desideratur (*syn.* venatoribus). AVELL. p. 3, 1 cum omnibus periuris et -is. p. 3, 11. NOVELL. Iust. 115, 3, 10 *si* inter -os aut mimos sese filius sociaverit (κυνηγῶν). CIL XI 862 *illi* VIvir(o) Foro Semproni, colleg(ii) -orum Romae, negotianti lanario. XIII 3641 (*cf. p. 2531, 52*) genio are⟨na⟩riorum consistentium Col(oniae) Aug(ustae) Tre(verorum). **c** *de mathematicae magistro* (*sc. qui numeros vel figuras in harena pingit, cf. p. 2528, 82 sqq. et vol. I 42, 62 sqq.*): TERT. pall. 6 p. 955, 6 Oe. primus informator litterarum et primus enodator vocis et primus numerorum -us. **d** *i. q. ammodytes anguis* (*cf. p. 2533, 2*): GLOSS. III 376, 41 -us ἀμμοδύτης.

harēnātio, -ōnis *f. ab* harena. *i. q. inductio harenae calce cocta et aqua mixtae* (*cf. infra l. 21. 24*): VITR. 7, 3, 9 *tectoria* fundata -is et marmoris soliditate *eqs.*

harēnātum, -ī *n. ab* harena. *i. q. harena calce cocta et aqua mixta* (*cf. p. 2528, 21 sqq.*): CATO agr. 18, 7 caementis minutis et calce -o ... corium struito (*item asynd.*: *ibid.* de glarea et c. -o primum corium facito. LEX par. fac. Put. CIL X 1781, 18 parietes marginesque ... c. -o lita politaque et calce uda dealbata recte facito). VITR. 7, 3, 5 *parietes* trullissentur, postea ... supra ... deformentur derectiones -i. *ibid.* ex -o derectura. 7, 3, 11 -um et marmor et omne tectorium inducatur. 7, 4, 1 pro -o testa trullissetur et dirigatur (*sim.* 7, 4, 3). PLIN. nat. 31, 49 *in puteis struendis* cum ad aquam ventum est, sine -o opus surgit. 36, 176 *tectorium* ter -o et bis marmorato inductum. 36, 177 -um ... subigunt.

(h)arēnātus, -a, -um. *ab* harena. a- *trad.* [*ex corruptione*: GLOSS. V 561, 36 -a secreta. *cf. e. g.* GLOSS.[L] III Abol. AR 3 arcana secreta.] ISID. orig. 18, 69, 2 inter species pĭlarum sunt trigonaria et -a. trigonaria est, qua inter tres luditur. -a, qua in grege, dum ex circulo adstantium spectantiumque emissa, ultra iustum spatium pilam excipere lusumque inire consueverunt (aronata, arenaria *var. ll. utroque loco*).

harēnifodīna, -ae *f. v. vol. VI 991, 66.*

harēnivagus, -a, -um. *ab* harena *et* vagari. *qui in harena, i. deserto* (*cf. p. 2529, 33*), *vagatur*: LVCAN. 9, 941 -um ... Catonem.

(h)arēnōsus, -a, -um *ab* harena. *de scriptura*: ha- *plerumque trad.* (*cf.* harena *p. 2526, 32*). he- VLP. dig. 39, 2, 24, 2 *l. v.* [*nusquam* -onsus]. *pro subst.*: *n. infra l. 59. 74. p. 2533, 9. (15?). m. p. 2533, 19.* *comparat. p. 2533, 26. superl. p. 2533, 18.* *de notione*: DIOM. gramm. I 326, 18 *si* detracta a littera a prima positione ... adieceris o et sus, erit is locus, qui eas res multas habet, ... harena -us. PRISC. gramm. II 138, 22 in sus ... vel o productam habent ante sus et significant plenum esse aliquem eius, quod significatur, ut ... -us plenus harena (ISID. orig. 10, 254. GLOSS.[L] I Ansil. HA 86). GLOSS. II 480, 7 ψαμμώδης -us. NOT. Tir. 113, 72 (*v. p. 2526, 45*). [*val.* arinos, *it. hisp.* arenoso *M.-L.*] *dub.* PLIN. nat. 33, 90 (*cf. q. adn. Mayh.*).

1 *i. q. harenam habens*: **a** *notione propria harenae*: *α i. q. harena mixtus sc. de terra* (*cf. infra l. 65*): CATO agr. 34, 2 terra pulla ..., rudecta, -a (COLVM. arb. 3, 6. PLIN. nat. 17, 44 minutae, -ae). 131 loca rudecta -aque (VLP. dig. 39, 2, 24, 2 palustris loci vel -i. PALLAD. 11, 4 siccis ..., macris, -is. HIER. in Ion. 4, 6 p. 426). VARRO Men. 415 agros colunt -os. SALL. Iug. 48, 3 generibus arborum, quae humi arido atque -o gignuntur (APVL. met. 1, 19 *mortuum* -a humo *contexi*. HIER. in Am. pr. p. 220). VITR. 2, 3, 1 *non* de -o neque calculoso luto *ducendi lateres*. 2, 6, 5 nonnulla *genera terrae* sunt terrena, alia sabulosa, itemque glareosa, aliis locis -a (AMBR. Noe 34, 126 duo genera terrae, unum velut -um et pulverulentum, *aliud fecundum*). 8, 6, 3 *si* terrenum aut -um erit (*sim. n. pro subst.*: PLIN. nat. 18, 134 *lupinum quaerit* sabulosa et sicca atque etiam -a. 18, 243 macra -aque). COLVM. 4, 22, 8 -us ... tofus vel plus iusto ieiunus sabulo (PALLAD. 1, 5, 1). PLIN. nat. 17, 147 *castanea* quaerit solum facile, nec tamen -um (18, 163. 35, 170 PALLAD. 12, 7, 2. 19).

β i. q. harena plenus, coopertus vel fere i. q. ex harena constans, de campis (*non plane distinguitur a notione praecedente*): SALL. Iug. 79, 3 ager in medio -us una specie. hist. frg. 3, 6 -o ingressu *paeninsula*. VERG. Aen. 4, 257 litus -um (COLVM. 8, 17, 9 MELA 1, 102 PLIN. nat. 26, 84 HEGES. 3, 26, 1. 4, 15, 2 p. 264, 10 Vind. DRAC. Romul. 8, 448 CORIPP. Ioh. 2, 257). PROP. 4, 4, 19 -is Tatium proludere campis (SIL. 6, 677). OV. rem. 596 in -a lassa iacebat humo. met. 14, 82 *Aeneas* -ae fugiens nova moenia terrae (*sc. Libyae*. MANIL. 4, 728 CORIPP. Ioh. 7, 451). SEN. nat. 4, 2, 9 *Nilus* -o atque sitienti solo et aquam inducit et terram (AVIEN. ora 606 *opp.* caespes). PLIN. nat. 5, 52 *Nilum* fluere per -a et squalentia. 6, 46 -as solitudines (MART. CAP. 6, 691). 34, 156 *plumbum album gigni* summa tellure -a et coloris nigri (SIL. 14, 325). 36, 192 regio -a. SIL. 14, 78 -a tollit se mole Pelorus *promunturium*. PLIN. epist. 2, 17, 2 iter aliqua ex parte -um (ITIN. [Silv.] 6, 4 iter heremi -um valde). HYG. mun. castr. 53 si locus petrosus aut -us fuerit (AMPEL. 2, 1 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 55 deambulationibus -is in locis). ITIN. [Silv.] 6, 1 totum heremi sunt -ae. AMM. 23, 6, 26 -as angustias. VEG. mil. 3, 10 -a sunt prope omnia. VVLG. Sirach 25, 27 sicut ascensus -us in pedibus veterani *eqs.* (ἀμμώδης). CLAVD. 21, 337 in -as aestus zonamque rubentem. *γ inde fere i. q. in harena positus*: PROP. 4, 1, 103 -um Libyae Iovis ...

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

antrum. AVIEN. orb. terr. 317 mugit -is nemus ... lucis. ENNOD. epist. 2, 16 p. 63, 22 -us coluber (*sc. ammodytes. cf. p. 2532, 11*). *tropice* (*cf. p. 2529, 18*): HIL. in psalm. 68, 3 aquae -am domum subluentes. ATHAN. Lucif. epist. 6 p. 324, 17 hoc suo -o fundamento aedificant perversas suas vias. *γ de aquis et aëre*: *de fluviis*: OV. met. 1, 702 -i ... Ladonis ad amnem. fast. 1, 242 -i Thybridis unda. 3, 737 -o ... ab Hebro. SIL. 3, 465 *Rhodanus* -o ... fundo. 8, 190 -o ... Numicius illam suscepit gremio. *de mari*: COLVM. 8, 16, 8 -i gurgites planos *pisces pascunt*. PLIN. nat. 9, 160 *pectines* in -is proveniunt (*sim. n. pro subst.*: 32, 60 *ostrea* neque in lutosis capta neque in -is, sed solido vado). AVIEN. orb. terr. 158 -ae ... Syrtes. AMBR. hex. 5, 10, 30 fluctus -us. *de vento* (*cf. p. 2527, 18 sq.*): SIL. 9, 502 *Volturnus* vertice -o candentis *torquet globos pulveris*. **b** *translate*: *α i. q. granula harenae similia habens*: CELS. 2, 7, 14 *urina* -a est (7, 26, 3 PLIN. nat. 23, 73). PLIN. nat. 11, 41 *mel ericaeum* -o simile. 19, 34 *tuberum duo* genera: -a dentibus inimica, in altero sincera. 27, 16 improbanda *aloe* nigra et dura, -a. 27, 19 *aloe* lavatur, ut, quod sit -issimum, subsidat. *inde m. pro subst. is, qui urinam -am habet* (*cf. l. 14*): MISC. Tir. p. 48, 14 facientibus fistulis dolores sedat, limosis et -is et calculosis. *β sing. i. q. pulvereus*: AMBR. Nab. 12, 52 acervus divitiarum, cumulo -us (*i. si accumulatus servatur, pulvere coopertus*), speciosus est usu.

2 *i. q. e granulis harenae similibus constans*. *de lapidibus*: CELS. 7, 26, 3 *vesicae* calculus -us ..., quoniam ... dilabitur (7, 27, 7 molles -ive c.) PLIN. nat. 33, 101 *stibi lapis mas* horridior est ... et -or. 33, 114 *minium* durum et -um. 34, 121 *miseos* -a natura. 36, 155 *pumices* teri faciles nec -i in fricando.

3 *i. q. harenae similis*: CAEL. AVR. chron. 5, 4, 62 *in* urina sedimina ... -a et saxosa (5, 4, 67 mictus cum -o vel capilloso sedimine). CASS. FEL. 45 p. 112, 12 *si* reperta fuerit -a qualitas (arenarum q., arena *var. ll.*) in urinis (46 p. 117, 8 limosa aut -a qualitate ... obtrusa).

harēnula, -ae *f. ab* harenā *deminutive* (DIOM. gramm. I 326, 21). *fere i. q. granulum harenae*: PLIN. nat. 30, 24 -ae, quae inveniuntur in cornibus coclearum (*sim.*: PLIN. med. 1, 13. MARCELL. med. 12, 34 -a. *cf. p. 2531, 34*). *Brandt.*

? **harenulces** *v.* harin-.

(h)āridus *v.* aridus. *ad paronomasiam q. e.* -us — horridus (*v. vol. II 568, 66 sqq.*) *adde Landgraf, De Ciceronis eloc., 1878, 25; Wölfflin, Üb. d. alliterierenden Verbind., 1881, 22* (*= Ausgew. Schr. 237*).

(h)ariga *v. vol. II 728, 77 s. v.* arviga (*adde ad l. 79*: pro ariuga *vel* arviga *dubitanter* ariga *Goetz-Schoell*) *et p. 2544, 75 sqq. s.* haruspex.

? **harilaus**. *vox obscura*: SIDON. epist. 5, 5, 2 quasi de -o (*sic codd. opt.*, hilario *dett.*) vetere novus falco (faccho [*L, opt.*], flacco *var. lectt., v. Mohr, ed. Teubn. p. XXVIII. Otto, Sprichw. p. 131* [ʻ*an*: de Charilao vetere ... novus fago? *cf. de Ch.* πολυφάγῳ *Pape-Benseler s.* Χαρίλαος 2ʼ. *Heraeus*]) prorumpas. **haringus** *v.* aringus.

? **harinulces**. *vox obscura*. GLOSS.ᴸ Corp. H 18 -es repertores aquarum. *v. vol. II 1754, 35 s. v.* barinula (*cf. Walde³ s. v.*). *Thes. gloss. s. v.* (haren-). **hariola**, -ae *v.* hariolus.

hariolātio, -ōnis *f. ab* hariolari. ENN. scaen. 57 (*Cassandra de se loquitur*) missa sum superstitiosis -bus; namque (neque *me trad.*) Apollo fatis fandis dementem invitam ciet. GELL. 15, 18, 3 Corneli sacerdotis -o. *e coniect.*: FIRM. math. 5, 1, 16 (laboratione *codd.*, -e *Kroll-Skutsch*).

hariolor, -ātus sum, -ārī *ab* hariolus. *scribitur in codd.* har- *et* ar- (*cf. etiam s.* hariolus *p. 2534, 17*). *in vetustissimis* har-: TER. *A* Ad. 202 Phorm. 492. *de formis*: *2. pers. sing. ind. praes.* -are: PLAVT. Asin. 579. 924 Cist. 746 Rud. 347 TER. Phorm. 492. CHAR. gramm. p. 479, 17 B. verba quae media appellantur ... halucinor. hortor. hospitor. -or. *de significatione*: CHAR. gramm. p. 465, 5 B. verba activa, quae passiva voce primi ordinis efferuntur ...: -or μαντεύομαι, ἀποφοιβάζομαι, ματαιολογῶ; -tus sum. PS. PLAC. GLOSS.ᴸ IV H 7 -tus est divinavit, coniectavit. GLOSS.ᴸ I Ansil. HA 89 -atur divinat.

1 *proprie de officio harioli, i. q. vaticinari* (*v. et l. 80*): PLAVT. Rud. 377 capillum promittam optimumst occipiamque -ari. CIC. div. 1, 132 non me sortilegos neque eos, qui quaestus causa -entur, ... agnoscere (*cf. infra l. 75*). APVL. Socr. 18 p. 161 Calchas ... praestabilis -ari, ... alites et altaria et arborem contemplatus. ARNOB. nat. 1, 62 p. 43, 2 Bacis, ... Helenus, Marcius aliique similiter vates -antes. VVLG. I reg. 15, 23 quasi peccatum -andi est repugnare. IV reg. 21, 6 et -tus est et observavit auguria. *adde: per iocum Dossennus, Atellanarum persona, de se quasi de hariolo quodam*: POMPON. Atell. 110, 2 indica qui illud aurum abstulerit. :: non didici -ari grati⟨i⟩s (*ad* gratiis *cf. supra l. 68*).

2 *translate*: **a** *i. q. harioli instar suspicari, divinare*: *α absolute*: PLAVT. Rud. 1141 non feret *res*, nisi vera dicet; nequiquam -bitur (-atur *codd.*) *puella*. CIC. ad Att. 8, 11, 3 προθεσπίζω ... non -ans ut illa (*sc. Cassandra*), cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens *β c. acc.* (*nonnumquam supplendo*): PLAVT. Asin. 579 argenti viginti minas habesne? :: -are. 924 vae mihi. :: vera -are. Cist. 746 hicine tu ergo habitas? :: -are. Mil. 1256 nam odore nasum sentiat, si intus sit. :: -atur. Rud. 347 non rem divinam facitis hic vos neque erus? :: -are. TER. Ad. 202 ego hoc -or *eqs.* (EVGRAPH. *ad l.* quasi divino vel vaticinor [ratem patior *codd.*]; *cf. Knapp, Class. Rev. 21, 1907, 46*). APVL. met. 2, 7 quod naribus iam inde -bar. *γ c. acc. c. inf.* (*fort. huc ref.* IVL. VAL. 2, 6 a quo [*Alexandro*] praesent⟨ar⟩i [*suppl. Kroll*] nobis humanitatem ... -amini): PLAVT. Asin. 316 scapulae ... -ari quae occeperunt, sibi esse in mundo malum.

b *i. q. absurda loqui, nugari*: TER. Phorm. 492 non[dum] mihi credis? :: -are. :: sin fidem do? :: fabulae *eqs.* (*aliter* EVGRAPH. *ad l.*: -are: divinas. hoc enim pertinet ad illud ʻnon mihi credis?ʼ. *cf. Knapp, Class. Rev. 21, 1907, 46, omnino notionem nugandi ap.* TER. *inveniri negans, contra Langen, Beiträge 260 sq., qui etiam* TER. Ad. 202 [*v. supra l. 1*] *huc revocat [cf. Jachmann, Plaut. u. Att. 62 n.]; equidem propter iuxtaposita*: fabulae, logi, somnia, cantilenam eandem canis, garri modo [*493—496*] *locum huc referendum esse puto*).

deriv.: hariolatio.

hariolus, -ī *m.* [*cf. c.* haru-spex. *J. B. H.*] *scribitur in codd.* har- *et* ar-, *sed saepius* har- *legi videtur. aspiratur in codd. vetustioribus*: TER. Phorm. 708 *cod. A.* FRONTO p. 220, 3 N. PAVL. sent. 5, 21, 3 *cod. M* (*s. VII*). COD. Theod. 9, 16, 4 har- (haur- *V¹*) *V²* (*s. VI*) *Hᵃ* (*s. VI/VII; cf. Mommsen ad l. et praef. p. 135*). ar- HIER. in Ier. 1, 42, 1 *L* (*s. VI/VII*). *de formis*: *gen. plur.* -um APVL. Socr. 67 p. 135 *G, dett.*; -orum *BM*. *de notione et etymologia*: DON. TER. Phorm. 708 -us est qui divina mente vaticinatur (*cf.* SCHOL. Ter. Bemb. *ad l.* divinandi peritus), dictus hariolus quasi fariolus a fari; scilicet H pro F, ut F pro H in multis locutionibus mutabantur (*cf.* SCAVR. gramm. VII p. 11, 7 *antiqui* fariolum quem nos hariolum. p. 13, 10. *v. etiam infra l. 44*). SCHOL. Ter. p. 133, 28 ariolus dicitur ab ararum inspectione (*cf.* ISID. orig. 8, 9, 16 arioli vocati, propter quod circa aras idolorum nefarias preces emittunt, et funesta sacrificia offerunt, iisque celebritatibus daemonum responsa accipiunt. *cf. etiam infra l. 36 sqq.*). *synon.*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 427, 15 B. haruspices. -i. sortilegi. fanatici. augures. coniectores. chaldaei. mathematici. futurarum rerum praescii. EVGRAPH. Ter. Phorm. 709 haruspex ... et -us hoc differunt, quod -us divinat de humanis, haruspex de divinis. PLAC. Gloss.ᴸ IV H 3 -i dicuntur insani, qui spiritu nescioquo inflati vaticinantes circa aras et templa discurrunt atque bacchantur (*quasi ab* ara; *cf.* 14 divini qui concepto ante aram spiritu futura praedicunt). GLOSS.ᴸ II Philox. HA 35 -s βωμοσκόπος, φοιβητής (*quasi ab* ara). III Abstr. AR 10 *et* AV 11 -s qui aras colit, Augur qui aves colit *eqs.* (*quasi ab* ara). HA 9 hareolus (*sic*) iucundus (*quasi a* χαίρω). V Aa AR 1203 -us arrepticius, divinus, spiritus Pythonis (div. spiritu P. *Lindsay*). Abba AR 29 (= III Abstr. FA 65) vates qui et fariolus (*quasi a* fari). Corp. A 825 -i qui in ara coniecturam faciunt (*quasi ab* ara). *al.* NOT. Tir. 55, 73. *legitur inde a* NAEV. ENN. PLAVTO. [*contextu non sano*: APVL. Socr. 20 p. 165. *per coniect.*: ANTH. 682, 9 APON. 3 p. 56.] [*it.* ariolo. *M.-L.*]

1 *generatim i. q. vates, homo qui arte quadam divinandi aut inspiratione divina futura praedicit, occulta detegit* (*ad rem v. Thiele RE Suppl. III 886 sqq.*): **a** *ap. paganos*: NAEV. com. 20 tit. ENN. scaen. 319 superstitiosi vates impudentesque -i, aut inertes aut insani aut quibus egestas imperat, qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam *eqs.* PLAVT. Amph. 1132 -os, haruspices mitte omnes; quae futura et quae facta eloquar multo adeo melius quam illi, quom sum Iuppiter (*ad homoearcton q. e.* -i haruspices *cf. etiam* PLAVT. Poen. 791 [*v. l. 60*]. TER. Phorm. 708 *sq.* [*v. l. 63*]. PAVL. sent. 5, 21, 3 [*p. 2535, 43*]. TERT. apol. 43, 1 [*p. 2535, 7*]. HIER. adv. Iovin. 1, 47. 2, 15 [*p. 2535, 10*]. in Ezech. 6, 20 p. 186ᶜ [*p. 2535, 12*]. VVLG. Dan. 2, 27 [*p. 2535, 18*]. COD. Theod. 9, 16, 6 [*p. 2535, 47*]). MEN. 76 modo ... leno, modo adulescens, ... rex, parasitus, -us. Poen. 791 eheu quom ... habui -os, haruspices; qui si quid bene promittunt, perspisso evenit, id quod mali promittunt, praesentarium est. Truc. 602 (*v. p. 2535, 2*). TER. Phorm. 708 gallina cecinit, interdixit -us, harispex (haru- ς) vetuit. CATO agr. 5, 4 haruspicem, augurem, -um, Chaldaeum ne quem consuluisse velit (*ad rem v. Wissowa, Rel. u. Kult.² 547, 7*). RHET. Her. 4, 49, 62 ut in invidiam adducat, hoc modo *imago sumitur*: iste, qui divitias suas iactans, sicut Gallus e Phrygia aut -us quispiam, depressus et oneratus auro clamat et delirat (deierat *vel* degerat *var. l.*, delerat *Marx*). CIC. nat. deor. 1, 55 haruspices, augures, -i, vates, coniectores nobis essent colendi. div. 1, 4 -orum etiam et vatum furibundas praedictiones ... audiendas putaverunt. 2, 9 ad aegros non vates aut -os sed medicos solemus adducere. 2, 10 sunt ... ea mathematicorum non -orum. PHAEDR. 3, 3, 1. 6. CVRT. 7, 7, 8 -os et vates consulere. FRONTO p. 220, 3 N. -i autem laetam ... fortunam portendier somnio interpretati; sed omne contra evenit. GELL. 18, 6, 5 utrum ... Melissus excogitaverit ipse ... an scriptum ab alio quo legerit, -is profecto est opus. APVL. Socr. 17 p. 158 multa sunt ..., de quibus etiam sapientes viri ad -os et oracula curritent. 67 p. 135 cuncta -ūm (*ad formam v. supra l. 22 sq.*) praesagia *eqs.* IVL. VAL. 1, 29 -i pronuntiavere *eqs.* IVST. 1, 4, 3 consulti -es ... responderunt *eqs.* QVEROL. p. 30, 9 isti sunt, qui pro hominibus perorant ante aras atque altaria *eqs.* isti sunt -orum longe fallacissimi, tantum est quod vota hominum interpretantur et vale (male *codd.*) precemque dicunt, sed responsa numquam eliciunt congrua. HIER. chron. a. Abr. 1568 Habaris Hyperboranus -us agno-

[*Brink*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scitur. *nota de gestu furibundi -i* (*cf. etiam supra p. 2434, 68. 70*): PLAVT. Truc. 602 num . . . -us⟨t⟩, qui ipsus se verberat?

b *ap. Iudaeos et Christianos -i superstitioni paganae obnoxii putantur (sed v. locum singularem infra l. 32 sqq.; de Balaam -o v. infra l. 29 sqq.), verbum propius accedit ad notionem magi, incantatoris, sim.*: TERT. apol. 43, 1 quinam . . . de sterilitate Christianorum conqueri possint. primi erunt lenones . . ., item haruspices, -i, mathematici. ARNOB. nat. 1, 24 haruspices has fabulas, coniectores, -i, vates et numquam non vani concinnavere fanatici *eqs.* HIER. epist. 124, 8 (*ex Origene*). adv. Iovin. 2, 15 omnis coniector et -us et haruspex caeditur. in Ezech. 6, 20 p. 186 C gentium enim est adire Chaldaeos, -os, haruspices, divinos, sortilegos *eqs.* in Ier. 1, 42, 1 haud dubium, quin Baal et idolorum -os significat. VVLG. lev. 19, 31 non declinetis ad magos nec ab -is aliquid sciscitemini (*ἐπαοιδοῖς.* אֶל־הַיִּדְּעֹנִים; *cf.* 20, 6. deut. 18, 10 [*μαντευόμενος μαντείαν.* קֹסֵם]. Is. 19, 3 [*ἐγγαστριμύθους. hebr. ut supra l. 15 l. pr.*]. Dan. 2, 10 sciscitatur ab omni -o *eqs.* [*σοφόν.* חַרְטֹם]. 2, 27 sapientes, magi, -i, haruspices nequeunt indicare regi *eqs.* [*ἐπαοιδῶν. hebr. ut l. 17*]). I reg. 28, 3 Saul a b s t u l i t magos et -os (*γνωστάς. hebr. ut supra l. 15 l. pr.; cf.* 28, 9. IV reg. 23, 24 [*γνωριστάς. hebr. ut supra l. 15 l. pr.*]). prov. 23, 7 in similitudinem -i . . . aestimat quod ignorat (*aliter in graec. et hebr.*). Is. 44, 25 (*aliter in graec. et hebr.*). Dan. 1, 20 (*σοφιστάς. hebr. ut supra l. 17*). 2, 2 ut convocarentur -i *eqs.* (*ἐπαοιδούς* [*cf.* HIER. *ad l.* quos nos -os, ceteri *ἐπαοιδούς* interpretati sunt, id est incantatores. ergo videntur incantatores esse qui verbis rem peragunt. in Dan. 4, 6]). 4, 4 (*ἐπαοιδοί.* חַרְטֻמַּיָּא). 4, 6 Balthassar princeps -orum (*de graec. et hebr. cf. l. 26*). PS. RVFIN. in Os. 4, 5 tu cum prophetis tuis, id est -is, conlabaris. AVG. serm. ed. Mai 97, 8 GREG. M. in Ezech. 1, 1, 3. *nota: de Balaam -o, qui pro Iahve vaticinatur*: HIER. epist. 77, 7 Balaam -us. VVLG. num. 22, 5 misit ad Balaam . . . (*graec. deest.* פְּתוֹרָה). Ios. 13, 22 (*μάντιν. hebr. ut supra l. 15 l. post.*). SERM. Caspari p. 195, 25 ISID. sent. 3, 73, 3. *singulariter in bonam partem quasi sacerdos aut propheta* (*v. iuxta posita et* VEREC. *l. 37*): Is. 3, 2 *deus auferet* fortem et virum bellatorem, iudicem et prophetam et -um et senem *eqs.* (*στοχαστήν. hebr. ut supra l. 15 l. post.; cf.* VEREC. in cant. 4, 11 *ad hunc loc.* licet in malo ponantur -i, sunt tamen et in bono. hoc in loco non potest de malis agnosci *eqs.*).

c *in iuris dictione*: VLP. coll. 15, 2, 1 extat senatus consultum Pomponio et Rufo conss. (*i. a. 17*) factum, quo cavetur, ut mathematicis, Chaldaeis, -is et ceteris qui simile inceptum fecerunt aqua et igni interdicatur *eqs.* PAVL. sent. 5, 21, 3 qui de salute principis vel summa rei publicae mathematicos, -os, haruspices, vaticinatores consulit, cum eo qui responderit capite punitur. COD. Theod. 9, 16, 4 (*a. 357*) nemo haruspicem consulat aut mathematicum, nemo -um. augurum et vatum prava confessio conticescat *eqs.* (= COD. Iust. 9, 18, 5). 9, 16, 6 (*a. 358*) si quis magus . . . aut haruspex aut -us . . . fuerit deprehensus, praesidio dignitatis cruciatus et tormenta non fugiat (= COD. Iust. 9, 18, 7).

2 *specialia in translationibus*: **a** *per iocum de hominibus callidis*: PLAVT. Cas. 356 plus artificum est mihi quam rebar: -um hunc habeo domi. Most. 571 hic homo est inanis. :: hic homo est certe -us. Rud. 326 factum est quod suspicabar, . . .: -us sum. **b** *i. q. haruspex*: APVL. apol. 41 -is licet iocinera rimari. **c** *notione vaticinandi attenuata*: *α fere i. q. scurra, balatro, circulator, sim.*: HIER. epist. 127, 9 nec mirum si in platea et in foro rerum venalium fictus (pictus *var. l.*) -us (*in Rufinum illudit*) stultorum verberat nates et obtorto fuste dentes mordentium quatiat *eqs.* (adv. Iovin. 2, 36 adv. Rufin. 1, 17). *β fere i. q. pharmacopola, incantator*: GREG. TVR. Iul. 46 a -um quendam invocant. ille vero venire non differens, accessit ad aegrotum et artem suam exercere conatur. incantationes inmurmurat, sortes iactat, ligaturas collo suspendit, promittit vivere quem ipse mancipaverat morti (*cf.* Mart. 1, 26 a sortilegis et -is ligamenta ei et potiones deferebant).

f. **hariola,** -ae. GLOSS. *τερατοσκόπος. χρησμῳδός.* [chortes -ae: *v. supra p. 2525, 46*]. *i. q. coniectrix*: PLAVT. Mil. 693 da quod dem quinquatribus praecantrici, coniectrici (conl- *codd.*), -ae atque haruspicae. Rud. **1139** *sq.* quid si ista aut superstitiosa aut -ast atque omnia, quidquid insit, vera dicet? idne (*Lindsay.* in me *codd.*; anne *Valla, Leo*) habebit -a?

deriv.: hariolor.

(h)ar(i)s *v. vol. II 579, 1. 3.* **harluga** *v.* hariga.

harma, *ἅρμα.* *genus collyrii*: INSCR. ocul. (CIL XIII 10021) 10 Androni harma. SCRIB. LARG. 28 *collyrium* quod, quia ex quattuor rebus ut quadriga equis constat et celeres effectus habet, arma (*i. ἅρμα, cf. ad scripturam Latinam Jourdan, Notes de crit. verbale sur Scrib. L., Paris 1919, 95 sqq.*) dicitur *eqs.* (*inde* MARCELL. med. 8, 118 [opla *P s. IX*]).

harmala *v.* armala. *adde*: DIOSC. 3, 48 **quam** rutam multi armala vocant (*gr. ἁρμαλά*).

harmamaxa *v.* arm-. ? **(h)armizātus** [**-gātus** *var. l.*] *v. p. 2538, 33.*

harmogē, (-es) *ἁρμογή.* *acc.* -en: *p. 2536, 2.* *i. q. harmonia*: *in musica*: VARRO Men. 351 quam mobilem (nobilem *var. l.*) divum lyram Sol -e (hermoge *vel* aroge *trad.*) quadam gubernans motibus diis veget. *in pictura*: PLIN. nat. 35, 29 commissuras vero colorum et transitus -en (armogen *VRv*) *appellarunt.*

***harmonia,** -ae *f.*, *ἁρμονία.* *scribitur litteris Graecis*: CIC. Tim. 27 quae *ἁρμ-* graece (arm- *codd.*). Tusc. 1, 19 arm- *codd.*, *ἁρμ-* *editt.* (*inde* LACT. inst. 7, 13, 9, *ubi* harm- *scr. Brandt*, arm- *cod. B* [*s. VI/VII*]). VITR. 5, 4, 3 quod Graeci nominant *ἁρμ-*. PLIN. nat. 2, 84 (h)armoniam *vel* -an *codd.*, *ἁρμ-* *Mayhoff.* AVG. civ. 22, 24 p. 614, 24 D. quae *ἁρμ-* graece dicitur. gen. ad litt. 10, 21 p. 325, 24 armonian *P* (*s. VII/VIII*), *ἁρμ-* *ed. Zycha.* *aspiratur in codd. saec. VII antiquioribus his locis*: CIC. rep. 1, 16. 2, 69 (*s. IV/V*). RVFIN. Orig. in gen. 1, 14 p. 19, 5 *A s. VI/VII* (*ex silentio editoris*). PRVD. perist. 10, 976 *B s. VII* (*ex silentio edit.*). arm- *inveni*: LACT. inst. 7, 13, 9 (*v. supra l. 5*). *saepe in codd. recentt.* *de formis: gen. sing.* -ai LVCR. 3, 131. *plur.: nom.* LVCR. 4, 1248, *acc.* RVFIN. Basil. hom. 1, 2 p. 1726 A. GLOSS.L III Abstr. AR 35 -a ex multis vocabulis (*pro* vocibus?) modulatio aptata. I Ansil. AR 475 ordinatio caeli et terrae. *al.* GLOSS. numeros omnimodos: citharam diversis numeris a veteribus constat esse compositam iuxta -am mundi *eqs.* -a [con]fistulae organi per ordinem copulatae (repulatae *trad., corr. Heraeus*). [*falso trad.*: MART. CAP. 9, 930. 936. *per coniect.*: CENS. 10, 2 PS. CENS. frg. 11, 1 p. 64, 14.]

A *i. q. compositio, concordia, concentus* (*de structura* 'ad -am canere', *sim. v. p. 2537, 25. 28.* *de definitione v. l. 37 sq.*):

1 *proprie*: **a** *generatim*: LVCR. 4, 1248 multum -ae Veneris differre videntur (*i. in conceptione feminae*). CHALC. comm. 304 ordo autem sine -a esse non potest, -a demum analogiae comes est. RVFIN. Orig. in gen. 1, 14 quae a deo facta sunt, coniuncta et compaginata dicuntur *eqs.* et homo dei opus est et non sine -a vel competenti coniunctione (*sc. mare et femina coniunctis*). Clement. 9, 15 cuncta in -a propria e t ordinis sui c o m p a g e custodiat *dei timor* (*cf.* Greg. Naz. orat. 2, 10, 1). EPIST. pontif. 1056 Conc.S IV 2 p. 113, 10 (*c. a. 585*) *totum corpus* afficitur, si pars eius . . . laceratur; quidquid ergo est quod aliam pati sentit, in se -a caritatis adtrahit, Paulo adtestante, qui ait (*I Cor. 12, 26*): et si quid patitur unum membrum, compatiuntur cetera membra. BOETH. arithm. 2, 32 p. 126, 16 omnia quae ex contrariis consisterent, -a quadam coniungi atque componi. est enim -a plurimorum adunatio et dissidentium consensio (*cf.* CHALC. comm. 131. *al.*). *nota in geometria*: BOETH. arithm. 2, 49 p. 158, 18 -am autem geometricam cybum dicunt *eqs.*

b *speciatim in musica* (*v. etiam p. 2537, 1 sqq.*): *α i. q. modulatio, concentus* (*v. etiam p. 2537, 30. 41. 44 et s.* harmonicus *p. 2538, 17. de definitione v. l. 49 sqq. 65. nota praecepta l. 62. 64*): APVL. mund. 20 musica, quae de longis et brevibus, acutis et gravioribus sonis constat, tam diversis et dissonis vocibus -am consonam reddit (*cf.* HIER. in Nah. 3, 7 p. 1259 B dissonantes chordas eius in unam -am contrahere et vocalem . . . efficere concentum). Plat. 2, 25 *conubiorum* stabilem fidem credit *Plato*, si cum -a musicae dierum consonent numeri. PS. APVL. Ascl. 9 -ae suavitas. LACT. opif. 16, 13 musici enim intentionem concentumque nervorum in integros modos sine ulla offensione consonantium -am appellant (*cf.* CHALC. transl. 47 D -a vero, id est m o d u l a t i o utpote intentio modificata *eqs.* comm. 7, 3. GLOSS.L III Abstr. AR 35 [*v. supra l. 15*]). CARM. laud. dom. 76 volucres . . . et mille examina vocum mortali -a lucis resonare canoris. CHALC. transl. 47 D vocis . . . ratio . . . ad . . . vitae hominum instructionem *datae eqs.* quantumque per vocem utilitatis capitur ex musica . . . constat hominum generi propter -am tributum. HIL. in psalm. 65, 1 canticum enim vocis officium est, psalmus autem ex coaptatione quam -am vocant organi comparatur *eqs.* SERV. Verg. ecl. 2, 36 inaequalis. RVFIN. Orig. in num. 26, 2 p. 245, 4 si -a chordarum fuerit consonanter aptata. AVG. civ. 17, 14 p. 235, 24 D. *David* -am musicam non vulgari voluptate sed fideli voluntate dilexerit. MART. CAP. 7, 733 tres symphonias continet -a, id est diapason, hemiolion, diatessaron (*v. l. 42*). 7, 736 totius -ae toni sunt sex *eqs.* (*v. l. 42*). CASSIOD. in psalm. 116 p. 826 B -a, id est musicae virtutis pulchra modulatio. 150, 5 p. 1053 A. var. 1, 31, 4 sub quadam -a citharae. *adde sensu spirituali*: CASSIOD. in psalm. 150, 5 p. 1053 C spirituali -a dulcissimus ille concentus, qui non auribus carneis auditur, sed contemplatione purissimae mentis advertitur. *β genus modulationis*: VITR. 5, 4, 3 genera . . . sunt modulationum tria, primum quod Graeci nominant *ἁρμονίαν* (armoniā *H. opp. χρῶμα, διάτονον*) *eqs.* -ae tetrachordum et tonos et dieses habet binas *eqs.* (*sim.* MART. CAP. 9, 956 *sq.* BOETH. mus. 1, 15). 5, 4, 6. 5, 5, 3. *aliter*: BOETH. arithm. 2, 54 p. 169, 11 de maxima perfectaque -a disserere, quae . . . magnam vim obtinet in musici modulaminis temperamentis et in speculatione naturalium quaestionum. *γ i. q. ea pars artis vel doctrinae musicae, quae est de -a* (*nonnumquam fere i. q. musica*): CIC. rep. 1, 16 ut *Socrates* . . . numeros . . . et geometriam et -am studeat Pythagorae more coniungere. FIRM. math. 3, 12, 2 -ae cuiusdam peritos. AMM. 22, 16, 17 nondumque apud eos (*sc. Alexandriae*) exaruit musica, nec -a (harmonica *Eyssenhardt*) conticuit. SERV. ⌊auct.⌋ Verg. ecl. 7, 21 ⌊Libethro . . . primus -am tradidit et aram Musis consecravit⌋. Aen. 12, 394 scientiam indicat -ae, ⌊id est musicae⌋ (*cf.* 397). MACR. somn. 1, 19, 20 Ptolomaeus in libris tribus quos de -a composuit.

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *transfertur de musica*: **a** *ad animum corpusque*: CIC. Tusc. 1, 19 ut multo ante veteres, proxime autem Aristoxenus, musicus idemque philosophus, *animum esse* ipsius corporis intentionem quandam, velut in cantu et fidibus, quae -a dicitur: sic ex corporis totius natura et figura varios motus cieri tamquam in cantu sonos *eqs.* (*inde* LACT. inst. 7, 13, 9 opif. 16, 13. *cf.* CIC. Tusc. 1, 24. 41. LVCR. 3, 100 *animum* habitum … corporis esse, -am Grai quam dicunt. 3, 118 neque -ā corpus sentire. 3, 131 redde -ai nomen ad organicos (*i.* musicos) alto delatum Heliconi; sive aliunde … traxere et in illam transtulerunt, proprio quae tum res nomine egebat *eqs.* [*cf.* LACT. opif. 16, 16 *sq.*]). CENS. 12, 5 p. 22, 20 et in corporis et in animi motu est -a. RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 5. AVG. civ. 22, 24 p. 614, 24 D. *numeri mensurarum* quibus coaptatio, quae ἁρμονία Graece dicitur, … totius corporis constat (22, 30 p. 631, 2 D. *cf.* serm. 243, 4, 4 quis enim novit … quibus numeris coaptata *membra*? unde vocatur etiam -a; quod verbum dictum est de musica *eqs.*). CLAVD. MAM. anim. 1, 8 p. 47, 6 corpus ex omnibus elementis … aeternae illius musicae vix cogitabilibus modis atque -ae ratione permixtum (*cf.* 1, 21 p. 75, 19. MAX. TAVR. serm. 86 p. 704ᴮ -am viscerum iam silentem in veterem concentum spiritus vivificans animadvertit). *al.* *adde de duabus naturis, sc. divina et humana, in Christo coniunctis*: PAVL. NOL. carm. 20, 34.

b *ad caelum et mundum* (*in comparatione*: *l.* 40; *sine notione musicae de -a mundi p.* 2536, 30 *sq.*; *notione musicae attenuata infra l.* 36. 47 *sq.*): CIC. nat. 3, 27 ad -am canere mundum, ut Pythagoras existimat. Tim. 27 animus autem *caeli* oculorum effugit optutum; est autem … rationis concentionisque, quae ἁρμονία (arm- *codd.*) graece, particeps. VITR. 6, 1, 6 videtur mundi conceptio tota … ad -am esse composita. PLIN. nat. 2, 84 septem tonis (*i. intervallis siderum sec. Pythagoram*) effici quam diapason -am (-an *FR*) vocant, hoc est universitatem concentus (*cf.* SERV. Verg. Aen. 6, 645 Orpheus … primus … deprehendit -am, id est *novem* [*cf.* MART. CAP. 7, 741] circulorum mundanorum sonum *eqs.*; e quibus summus … sono caret, item ultimus *eqs.*; reliqui septem …, unde uti septem fingitur chordis [*cf.* ecl. 7, 21. GLOSS. *v. p.* 2536, 18]. MACR. somn. 1, 5, 15 [*v. l.* 24] ad … caeli -am, id est concinentiam, hunc numerum [*sc. octonarium*] magis aptum esse. 1, 19, 22. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893ᴬ *motum septem orbium* secundum quos ferri septem stellae … concentum quemdam et -ae melos reddere dulce confirmant [*cf. etiam infra l.* 45]). APVL. mund. 29 (*in comparatione*) ut in choris … vulgus virorum et feminarum mixtis gravibus et acutis clamoribus unam -am resonant, sic divina mens mundanas varietates ad instar unius concentionis relevat (*cf.* AMBR. Noe 23, 82). PS. APVL. Ascl. 38 sonis in modum caelestis -ae concinentibus. AMBR. Abr. 2, 8, 54 Origenes … planetarum stellarum quandam inenarrabilem motu -am esse suavissimi illius soni caelestis adserat. MACR. somn. 1, 6, 38 (*v. l.* 24) quod est inter aquam et aerem, -a dicitur, id est apta et consonans convenientia. 2, 17, 16 -ae superum pandit arcanum *Cicero*. MART. CAP. 1, 11. SIDON. carm. 15, 71 -am dicens etiam quod quattuor istis sic sedeant elementa modis, ut pondere magnis sit locus inferior *eqs.* CASSIOD. var. 2, 40, 15. GLOSS.ᴸ I Ansil. AR 475 (*v. p.* 2536, 16). *et al.*

c *ad rem publicam*: CIC. rep. 2, 69 (= AVG. civ. 2, 21 p. 80, 5 D.) quae -a a musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia.

d *ad vitam*: RVFIN. hist. mon. 16 p. 437ᴬ fistulas … abiciens … artem musicam in spiritualem commutans vitae mentisque -am.

B *singularia*: *i. q. cantus*: PRVD. cath. 3, 90 te … nostra deus canet (canit *var. l.*) -a. PS. Aug. serm. 208, 5ᶠⁱⁿ· -a puerperae (*i. Mariae*) concrepet *eqs.* (6ⁱⁿ· huic -ae moribus respondeamus). *fere i. q. sonus*: RVFIN. Basil. hom. 1, 2 p. 1726ᴬ cithara … ex inferiore parte aes … habens resonat …; psalterium vero -as de superioribus habere fertur aptatas et sonorum causas desuper dare. PRVD. perist. 10, 976 manere salvam vocis -am probe non posse (*i. loquendi facultas*). *cf. Onom.*

harmoniacus, -a, -um. *i. q. harmonicus* (*cf. e. g.* symphoniacus): VEN. FORT. epist. (carm. 3, 4) 9 te mihi Canobo (*i. gubernatore*) … catus arte -a (arm- *codd.*) tutus inter Symplegadas … exissem.

ˣ**harmonicus**, -a, -um, ἁρμονικός. *aspiratur* PS. CENS. frg. 11, 1 p. 64, 12 *cod. D* (*s. VII*), ar- *cod. V* (*s.* X); h *saepe deest* (*nota cod. s. VI l.* 79), *omnibus fere locis* CHALC. MART. CAP. (*exceptis* 1, 27. 2, 117. 9, 936). BOETH. [*per coniect.*: VITR. 5, 4, 1 (*v. p.* 2538, 23). AMM. 22, 16, 17 (*v. p.* 2536, 80).] **1** *i. q. ad harmoniam pertinens*: **a** *generatim*: VARRO ling. 10, 64 *analogias* observant in aedificiis et signis faciendis ceterisque rebus artifices, e quis vocantur aliae -ae (arm- *codd.*), sic item aliae nominibus aliis (*ad* iuncturam 'analogiae -ae' *cf. infra l.* 79). PLIN. nat. 1 ind. 113 -a mundi ratio (nat. 2, 248 -a ratio, quae cogit rerum naturam sibi ipsam congruere *eqs.* *ad iuncturam* '-a ratio' *cf. infra l.* 82). AGENN. grom. p. 65, 5 geometrica analogia aut -a (arm- *codd.* armoniaca *cod. B* [*s. VI*]) aut arithmetica (*cf.* CHALC. comm. 32 disciplinis geometrica, arithmetica, -a [*cf.* BOETH. arithm. 2, 2 p. 80, 7. mus. 1, 15 p. 200, 24 -ae inventionis disciplina]. 48 descriptio … -a. 55 deque divisione … iuxta rationes -am, arithmeticam, geometricam facta [267]. 140 secat … -is et arithmeticis et geometricis medietatibus. BOETH. mus. 5, 2 p. 352, 6 sensus ac ratio facultatis -ae quasi instrumenta sunt. p. 354, 16 -a vis habet duas iudicii partes. 5, 3 p. 354, 25 regula. 5, 6 p. 357, 7 arti. CASSIOD. art. 5 p. 1210ᴮ tonus est totius constitutionis -ae differentia et quantitas). MART. CAP. 1, 27 superi autem globi … suavis cuiusdam melodiae -is tinnitibus concinebant. 2, 107 omniaque mela -orum distributione conquirit *quaternarius numerus*. 2, 117 hydraularum -a … plenitudo. 9, 906 -is dissultantes motibus. BOETH. arithm. 1, 1 p. 12, 2 -is modulationibus motus ipse celebratur astrorum (*cf.* CASSIOD. anim. praef. p. 1280ᴰ *sidera* -is delectationibus inaestimabili modulatione volvuntur). CASSIOD. anim. 2 p. 1285ᶜ anima autem non est -a neque constat ex pluribus. 9 p. 1295ᴬ -a dispositio *animalis*. **b** *specialia*: *α presse*: MART. CAP. 9, 994 in -is (enarmonices *pars codd.*) eos superius memoravi (*i. in parte libri quae est de -is*). *β c. dat. i. q. concors, analogos*: FVLG. Virg. cont. p. 91, 19 septenum arithmeticum numerum -um (arm- *codd.*; *glossa supra* arm-: coniunctum) esse partui.

2 *pro subst.* (*cf. etiam l.* 5. 12) *in doctrina musicae*: **a -us**, -ī *m.* *i. q. vir -ae rationis peritus*: CHALC. comm. 40. BOETH. mus. 5, 3 p. 355, 8 id enim secundum Ptolomaeum -us videtur intendere, ut id quod sensus indicat, ratio quoque perpendat (*cf.* p. 355, 11). **b -a**, -ae *sive* (*sec. gr.* ἁρμονική): **-ē**, -ēs (*v. l.* 22 *sqq.*: VITR. 5, 3, 8. 5, 4, 1) *f.*, *sc. ars vel ratio*: VITR. 5, 3, 8 theatrorum per -en ad augendam vocem ratiocinationes ab antiquis sunt constitutae. 5, 4, 1 -e (*sic Marini, editores.* harmonia *codd.*) autem est musica litteratura obscura et difficilis. FRG. Cens. 11, 1 p. 64, 12 *musicae* partes: -a, organica, rhythmica *eqs.* (*sim.* ISID. orig. 3, 19, 1. 3, 20, 1). p. 64, 14 -a (harmonia *Hultsch*). MART. CAP. 9, 936 quae … ad melos pertinent, -a dicuntur, quae ad numeros, rhythmica, quae ad verba, metrica (ISID. orig. 3, 18, 1. *al.*). 937. 938 -a habet partes disputationis septem *eqs.* BOETH. mus. 5, 2 p. 352, 1 (*cf.* 5, 3 p. 354, 27. 355, 6). p. 352, 4 -a est facultas differentias … sonorum … perpendens. ISID. orig. 3, 20, 2. *et al.*

?**harm⟨on⟩izātus**, -a, -um. [*si recte conicitur, ad exempl. vocis gr.* ἁρμονίζω. *J. B. H.*] *si codd. lectio* armizatis *probatur, ex gr.* ἁρμόζω *fictum ad exemplum verborum in -ίζω desinentium* (*v. Funck, ALL* 4, 1887, 319 *et G. Stählin, Skandalon,* 1930, *p.* 426). GLOSS. (Steinmeyer-Sievers, Ahd. Gloss. I 417, 3 *ad II reg.* 6, 14) armizatis: preciosis. geziuchaften (*quasi sit* armatis), *sim.* *coniectura probata i. q. in harmoniam redactus*: ITALA II reg. 6, 14 (Sangerm. 7 *et* Corb. 3 et armigatis, Sangerm. 9 armigatis, Legion. [*in marg.*] armizatis; *de codd. v. Sabatier ad l.*; *Vercellone Var. lect. II* 344 *sq.*) et David percutiebat in organis (h)arm⟨on⟩izatis (ἀνεκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐνώπιον κυρίου. *aliter* VVLG. *sec. hebr.* saltabat totis viribus ante dominum. *Italae et Vulgatae lectiones coniunctas habet* AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 27, 1 vidit eum [*sc. David*] … saltantem et percutientem in organis (h)arm⟨on⟩izatis [armizatis, armigatis *sim. codd.*].)

harpa, -ae *f.*, [*vox germanica, cf. theod.* Harfe; *v. Walde*³ *s.* carpo. *J. B. H.*] *genus lyrae falcis modo incurvum, apud barbaros usitatum*: MART. CAP. 2, 197 -is (arp- *codd.*) bombisque perterrita … diffugit. VEN. FORT. carm. praef. 5 barbaros leudos -a (arp- *codd.*) relidens. carm. 7, 8, 63 Romanusque lyra, plaudat tibi barbarus -a (harpa, harpha, pharpha *sim. codd.*, *sed non* arpa).

harpaga, -ae *f.*, ἁρπάγη. *i. q. harpago*: SISENNA hist. 82 falces iniectas comminuunt, pluteos propius conlocatos (-is *trad.*) -is (arpagiis *trad.*) deiciunt. NON. p. 556 falces et -ae (arp- *codd.*), armorum genera murorum oppugnationi apta (*seq. frg. supra l.* 52).

harpagion, ἁρπάγιον. *genus collyrii*: INSCR. ocul. (CIL XIII 10021) 90 *illius* harpag(ion *vel* -ium) ad lipp(itudinem). 93.

1. harpago, -ōnis (*m. his locis*: ITALA exod. 38, 23 [Lugd.; *v. p.* 2539, 7]. VEG. mil. 2, 25 [*v. l.* 80]. GILD. Brit. 34 [*v. p.* 2539, 12]). [*ex gr.* ἁρπάγη *vel* *ἁρπαγών. *J. B. H.*]. *scribitur in codd.* harp- et arp-; *nota aspirationem*: PLAVT. Trin. 239 a *cod. A.* LIV. 30, 10, 16 *cod. P* (*s. VI/VII*) (*e silentio edit.*); arp-: VLP. dig. 33, 7, 12, 21 *F* (*s. VI/VII*). ITALA exod. 38, 23 (Lugd. *s. VI/VII*). num. 4, 14. *sing. excepto unico loco* PLAVT. Trin. 239 a (*v. infra p.* 2539, 10) *non invenitur.* *acc. plur. Graeco more in -as desin.*, *v. infra l.* 78. 80. *p.* 2539, 2 (?). GLOSS.ᴸ Corp. A 756 awel *vel* clawo (*anglos.*). II Philox. AR 45 κρεάγρα. *legitur inde a* PLAVTO. [*dub.*: NEPOTIAN. 8, 10 *Hamilcar* in urbem -bus (arp- *cod.*) raptus est (*fort. male intellecto Val. Max.* 1, 7 *ext.* 8 in urbem uinctū pertraxerunt, *v. adn. Kempfii ad l.* NEPOTIANI). *ex coniect.*: CVRT. 4, 3, 24.]

i. q. instrumentum aduncum ad capiendas vel extrahendas vel disiciendas res aptum: **A** *proprie*: **1** *de usu bellico* (*syn.*: 'manus ferrea' CVRT. 4, 2, 12 [*v. infra l.* 78], 'lupus' VEG. mil. 2, 25 [*l.* 81]; *a* 'manu f.' *dist.*: CAES. civ. 1, 57, 2 [*l.* 83]. PLIN. nat. 7, 209 [*p.* 2539, 1]). **a** *in pugnis terrestribus ad munitiones sim. disiciendas*: CAES. Gall. 7, 81, 1 magno cratium scalarum, -um (arp- *codd.*) numero effecto … ad … munitiones accedunt. BELL. Hisp. 16, 2 extulerunt … -es ad casas … diruendas *eqs.* CVRT. 4, 2, 12 ferreae quoque manus — -as vocant — quas operibus hostium inicerent, corvique … et alia tuendis urbibus excogitata. VEG. mil. 2, 25 p. 60, 19 ferreos -as (arpationas, arpationes, arpagones *codd.*), quos lupos vocant. **b** *in pugnis navalibus ad naves hostium capiendas*: CAES. civ. 1, 57, 2 hi manus ferreas atque -es paraverant. LIV. 30, 10, 16 asseres ferreo unco praefixi — -es vocant — ex Punicis navibus inici in Romanas coepti.

[*Brink*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 7, 209 -es et manus Pericles Atheniensis *addidit*. VEG. mil. 4, 44 p. 162, 15 praeter falces et -es (arp- *codd.* -as A_2) aliaque navalia genera telorum. 2 *ad usum domesticum*: a *ad extrahendas res ex puteis, sim.*: VLP. dig. 33, 7, 12, 21 canales et -es et ⟨h⟩amas instrumento contineri constat. b *ad eximendas ex aheno carnes, i. q. gr.* κρεάγρα: ITALA exod. 38, 23 (Lugd.) fecit omnia vasa arae ... et -es aereos (*gr.* κρεάγρας, *aliter* VVLG.). num. 4, 14. GLOSS. (*v. supra p. 2538, 67*).

B *translate*: 1 *de Amore quasi rapaci et fure* (*cf. c. gr.* ἁρπάζειν): PLAVT. Trin. 239a blandiloquentulus, -o, mendax. 2 *de unguibus avium rapacium*: GILD. Brit. 34 chron. III p. 45, 22 saevosque rapidi -es accipitris ... vitantem *columbam*.

2. harpago, -āvī, -ātum, -āre. *cf. c.* 1 harpago *et gr.* ἁρπάγη, ἁρπάζω. *nota aspirationem*: PLAVT. Pseud. 139. 957 *cod. A*. *i. q. surripere, clepere*: PLAVT. Aul. 201 aurum mihi intus -tum est. Bacch. 656 improbis cum improbus sit, -et furibus. Pseud. 139 rape, clepe, tene, -a *eqs.* 957 nihil ... -vit praeter cyathum *eqs.* VICT. VIT. 3, 63 ut et animas perderet et substantiam -ret (arp- *cod. a*, vel arriperet *suprascr.*, arriperet β).

1. ⟨h⟩arpaston, ἁρπαστόν. *genus collyrii*: INSCR. ocul. (CIL XIII 10021) 153 Nigrini -on ad recent(em) lippitudinem *eqs.* 196(?).

2. harpastum, -ī *n.*, ἁρπαστόν. *genus pilae* (*ad rem v. Schneider, RE VII 2405*): MART. 4, 19, 6 -a manu pulverulenta rapis (*cf.* 7, 32, 10). 7, 67, 4 -o ... subligata ludit *Philaenis*. 14, 48 tit.

harpax (-agis), ἅρπαξ. *scribitur in codd.* harp- *et* arp-, *nota aspirationem* PLAVT. Pseud. 654. 1010 *cod. A*; arp- CIL IX 6089, 1. X 8070, 8. *acc. sing. gr. decl.* -aga PLIN. nat. 37, 37 (*inde* ISID. orig. 16, 8, 7; *v. infra l. 37*). 1 *per iocum de hominibus, i. q. rapax, fur*: PLAVT. Pseud. 654 apage te Harpax ..., ... haud ibis intro, ne quid -x feceris. 1010 tun' es is Harpax? :: ego sum, atque ipse -x quidem. CIL IX 6089, 1 -x (X 8070, 8 [*v. etiam* INSCR. Dessau 8625, 19 *adn.*]; *in tesseris lusoriis*). 2 *de rebus*: a *de sulpure*: PLIN. nat. 35, 176 aufert *sulpur* et lichenas faciei ...; -x (harpacticon *vett. edd.*) ita vocatur a celeritate praebendi (*B*; praevelli *vel* -endi *rell. codd.*), avelli enim subinde debet. b *de sucino*: PLIN. nat. 37, 37 in Syria quoque feminas verticillos inde (*e sucino*) facere et vocare -aga, quia folia paleasque et vestium fimbrias rapiat (*inde* ISID. orig. 16, 8, 7). c *i. q. harpago* (*v. supra l. 3*): ISID. orig. 20, 15, 4 lupus ... ferreus -x (arp- *codd.*), quia si quid in puteum decidit, rapit et extrahit ...; -x (arp- *codd.*) autem dictus quia arripit *eqs.*

harpazomenē CAECIL. com. tit.

harpē, -ēs *f.*, ἅρπη. *scribitur in codd. et* har- *et* ar-. *de declinatione*: *acc. sing.* -en: OV. met. 5, 69 LVCAN. 9, 662. 663. 676 VAL. FL. 4, 390. 7, 364. *al.* *abl. sing.* -e: OV. met. 5, 176 SIDON. carm. 7, 35. 23, 297 (-ĕ). *de notione, si lectioni codd. fides*: ISID. orig. 20, 15, 4 -e (arpe *codd.*) ... Graece rapere. GLOSS. arpis est falcastrum. aripus gladius falcatus. [*per coniect.*: PLIN. nat. 10, 204 ⟨-e⟩ et triorchis accipiter *inimici* (*vix recte Mayhoff*).] 1 *res falcis modo incurva*: a *i. q. falx, culter*: VAL. FL. 7, 364 prima Hecate Stygiis duratam fontibus -en intulit *eqs.* b *i. q. ensis ad falcis exemplum curvus, ensis hamatus vel falcatus* (*syn.* falx, *v. vol. VI 206, 42 sqq.*): OV. met. 5, 69 vertit in hunc -en spectatam caede Medusae *Perseus* ... adigitque in pectus. 5, 176 Cyllenide ... -e. LVCAN. 9, 662 *sq.* Cyllenida sustulit -en *Perseus*, -en alterius monstri iam caede rubentem. 9, 676. VAL. FL. 4, 390 celerem ... exigit -en *Mercurius*. SERV. Verg. Aen. 7, 732 falcatus autem ensis est -e, qua usus est Perseus *eqs.* (*cf.* SERV. auct. Verg. Aen. 9, 503 -en, id est curvum gladium in modum falcis, a Perseo inventam multi dixerunt). ADNOT. Lucan. 9, 662 '-en Cyllenida' id est Mercurii gladium, qui graece sic appellatur. SCHOL. Germ. Bas. p. 82, 14 (*de Perseo*) accepta talaria et -en[a] a Mercurio. p. 82, 15 -en adamantinam ... a Volcano ... eum accepisse (*cf. Catast. 22, item* p. 83, 9 caput *Persei sideris* ... et -e[s] singulis stellis ⟨non⟩ nota⟨n⟩tur). SIDON. carm. 7, 35 convenere etiam caelum virtute tenentes ... Perseius -e. 23, 297 Perseia virgo ... luditur -ĕ coniugali. 2 *genus vulturis* (GLOSS.^{L} Corp. A 759 arpa earngeat [*anglos.; cf. Hessels, Gloss. Leid. p. 64 s.* arpa]): PLIN. nat. 10, 204 *inimici sunt* aquaticae brenthos (ventos *codd.*) et gavia et -e (*de sententia seq. v. Mayhoff app. crit. ad l., cf. supra l. 47*). 10, 207 *sunt amici* -e et milvus contra triorchin. *adde nomen animalis incerti*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 9 arpe.

hars *v. vol. II 579, 3.* **haruga** *v.* hariga.
(**harula**) *v. p. 2525, 45.* **harum** *v.* aros.

harundifer, -a, -um *ab* harundo *et* ferre (*cf. Stolz-Leumann*^{5} *p. 248 § 178 C a β*). *i. q. harundines ferens*: OV. fast. 5, 637 Thybris -um medio caput extulit alveo.

harundināceus, -a, -um *ab* harundo. *i. q. ad harundinem pertinens*: PLIN. nat. 18, 58 frumentis folium -um.

harundinālis, -e *ab* harundo. *i. q. ad harundinem pertinens*: SERV. ecl. 5, 48 in -es calamos verti *Calamum* iussit *Iuppiter*. *adde* PS. DIOSC. Vind. 3, 154 p. 161, 13 πήγανον ἄγριον ... Ῥωμαῖοι ... ἀρουνδινάλεμ (*cf.* [?] *s.* harundo *p. 2540, 83*).

harundinārius, -ī *m. ab* harundo. *i. q. negotiator harundinum* (*v. ad rem Ruggiero, Diz. epigr. s. v.*): CIL VI 2, 9456 A. Aemilius A. L. Nicepor -us.

harundinētum, -ī *n. ab* harundo. *de aspiratione v. s.* harundo *infra l. 54 sqq.* *adde*: harundinetum VLP. dig. 7, 1, 9, 7 *bis*. 33, 7, 12, 11 F^2. ar- F^1. *in titulo*: CIL VI 4, 29847 har-. CHAR. gramm. p. 457, 57 B. -um καλαμών (GLOSS.). *i. q. locus harundinibus consitus* (*notionem metaphor. v. infra l. 15*): 1 *generatim*: LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 37 circa fontes ... -a tollantur, excidantur *eqs.* VELL. 2, 19, 2 *Marius* extractus -o circa paludem Maricae. PLIN. nat. 10, 23 *homines* ex silvis et -is excitant aves *eqs.* 10, 90 minores *alcyones* in -is canunt. 32, 75. SVET. Nero 48, 3 *Nero* per -i semitam ... evasit. VLP. dig. 7, 1, 9, 7 ne ex eo vendat, nisi forte ... ei ... -i usus fructus sit legatus *eqs.* 33, 7, 12, 11. AMM. 18, 7, 5 inter -a Mesopotamiae et frutecta leones vagantur innumeri. VVLG. Ios. 16, 8 pertransit *terminus* contra mare in vallem -i (*cf.* 17, 9). sap. 3, 7 fulgebunt iusti et tamquam scintillae in -o discurrent. AVIAN. fab. 16 tit. *adde: sensu metaphorico fere i. q. pharetra harundinum (i. sagittarum) plena*: MART. CAP. 9, 917 tenerumque -um nostrum in melos reliquit *Cupido*.

2 *speciatim*: a *de natura, locis, cultu*: CATO agr. 6, 3 ibi cacumina populorum serito et -um. 6, 4 convenit -um cum corruda, eo quia foditur *eqs.* salicem Graecam circum -um serito. VARRO rust. 1, 23, 5 idoneus locus eligendus, ubi facias salictum et -um *eqs.* 1, 24, 4. COLVM. 1, 2, 3 campus in ... -a digestus aedificio subiaceat. 4, 32, 2 *sqq.* 11, 2, 19 -a nunc ponere *eqs.* PLIN. nat. 1 ind. 33. 16, 168 *Orchomenia* -*a*. 17, 144 dilutiore ... solo gaudet. 19, 148. 23, 27. b *de usu*: α *ad vinearum iuga et pedamenta*: VARRO rust. 1, 8, 3 secundum *genus iugorum maxime quaerit* -a. 1, 8, 4 tertium genus *pedamenti*, quod horum inopiae subsidio misit -um. COLVM. 4, 30, 2. β *varia* (*cf. etiam supra l. 11*): PLIN. nat. 16, 168. 19, 145 quomodo eas (*asparagos*) iuberet Cato in -is (harundineis *codd.*) seri.

harundineus, -a, -um *ab* harundo. *aspiratur in antiquissimis codd.*: VERG. georg. 4, 265. Aen. 10, 709 (*e sil. edit.*). ar- *sec. ordinem alphab.* CLOAT. (*v. infra l. 48*). 1 *i. q. harundine confectus*: VERG. georg. 4, 265 mellaque -is inferre canalibus. COLVM. 8, 11, 3 -a septa. AVSON. 393, 6 p. 245 P. -is ... pergula tectis. VVLG. apoc. 21, 15 habebat mensuram -am auream (*cf. etiam infra s.* harundo *p. 2544, 34*). CLAVD. carm. min. 49, 22 emicat horror aquis et ... transit -os ... nodos *eqs.* 2 *i. q. harundinibus consitus* (*nota metonymiam l. 43*): VERG. Aen. 10, 709 aper ... silva pastus -a (CARM. de aegr. Perd. 51). STAT. Theb. 6, 274 -ae recubans super aggere ripae. NEMES. cyn. 55 segetes. IVVENC. 2, 529 cur ... voluistis visere ... stramen -um vento vibrante moveri (*cf. infra s.* harundo *p. 2541, 80*). AVSON. 325, 6 p. 110 P. inter -asque comas *eqs.* VEN. FORT. Mart. 3, 7 litus. *adde sensu metonymico*: STAT. Theb. 5, 533 fixus vexit -am centeno vulnere silvam (*i. multitudinem sagittarum*). 3 *i. q. ad -es pertinens* (*nota metonymiam l. 49*): PLIN. nat. 8, 117 *cornua* teneris increscunt ferulis -as in paniculas. 18, 55 *milium* -um culmo. 24, 150 *dracontion* folio maiore ..., radicis -ae. CLOAT. Macr. Sat. 3, 20, 1 *ficus* Africa, albula, -a (har- *codd.*), asinastra. GLOSS. ferula: baculus -us *eqs.* *adde sensu metonymico*: OV. trist. 4, 1, 12 pastor -o carmine mulcet oves.

harundinōsus, -a, -um *ab* harundo. *i. q. harundinibus consitus*: CATVLL. 36, 13 *Venus* quae ... Ancona Gnidumque -am colis.

×**harundo**, -inis *f.* [*orig. inc.; si h additicium est, fortasse cf. c. gr.* ἄρον '*genus radicis vel calami*' (*ut* nebrundines *c. gr.* νεφροί); *v. Fick, GGA 1894, 231.* *J. B. H.*] *de forma*: *aspirandum*: CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 201, 20. *in titulis aspiratur*: CIL XIV 2382 (*s. I vel II p. Chr. n.*). MENOL. Colot.-Vall. Ian. (CIL I^2 p. 280) salix, -o caeditur. Colot. Febr. -es incendunt(ur). Vall. Febr. -o incendit(ur) (*s. I med. p. Chr. n. sec. Huebner, Exempla nr. 979*). *in codd. tam* har- *quam* ar-, *in antiquissimis plerumque ut vid.* har-: PLAVT. Stich. 289. 347 *AP*. VERG. *codd. s. IV/VI* (*saep. e sil. edit.*) ecl. 6, 8. 7, 12. georg. 2, 414. 3, 15 (ar- *F*). 4, 478. Aen. 4, 73. 5, 525. 544. 7, 499. 8, 34 (ar- *R*). 10, 205. 12, 387. *et al.* VEN. FORT. carm. 2, 2, 19 *Leo (index I s. v.) et L. Mueller (de re metr.*^{2} *391) postulant* har-, *quod hac ratione producatur antecedens syllaba.* *de prosodia*: PRISC. gramm. II 123, 7 nec non omnia in '-do' desinentia, ... paenultimam n habentia producunt eam natura vel positione, ut hirundo, harundo, hirudo (GRAMM. suppl. 111, 14). *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 580, 11 -o generis feminini, ut illud evangelii: -em quassatam. *de numero*: *sing. plerumque invenitur, saepissime sensu collectivo ut* VERG. ecl. 7, 12 georg. 4, 478 MORET. 61 TIB. 2, 5, 31 OV. am. 1, 7, 55 *al.*; *plur. inde a* PLAVTO Rud. 294 *passim (nonnulla exempla ap. Neue-Wagener* I^3 *p. 614)*. *de notione et etymologia*: ISID. orig. 17, 7, 58 -o dicta, quod cito arescat *eqs.* AGROEC. gramm. VII 122, 18 -o canna est ab ariditate dicta, herundo avis quae tignis adhaeret (ISID. diff. app. 129, *ubi etymologia deest et pro* her- *legitur* hir-). *de synon.*: COMMENT. Lucan. 5, 517 cum omnes -em dicant, hic cannam dixit secutus Varronem (*i. Atacinum? v. frg.* 20^a *M.*) sicut et Ovidium (*cf.* GLOSS. *p. 2543, 82; falso ut vid.* [*v. Goetz GGA 1908, 823*]: ISID. orig. 17, 7, 57 veteres cannam ...; -em ... Varro). *redditur vocab. gr.* κάλαμος *in* ITALA *et* VVLG. (*cf. etiam* CHAR. gramm. p. 454, 12 B. -o κάλαμος; *v. et infra l. 82*). GLOSS. -o δόναξ, κάλαμος. GLOSS.^{L} I Ansil. HA 102 canna, quod est calamus. *al.* PS. DIOSC. Vind. 4, 100 p. 256, 13 ποταμογείτων ... ταρουνδουμινους (ἀρουνδινάλις μίνορ *ci. Wellmann*). NOT. Tir. 105, 74.

[*Brink*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitur inde a PLAVTO, frequenter ap. poetas (deest TER. CATVLL. LVCR.) et scriptores artium (CATO [quater]. VARRO. VITR. CELS. COLVM. PLIN. al.), raro ap. ceteros scriptores (singulis locis CAES. BELL. Afr. VAL. MAX. PLIN. epist. binis SEN. epist. MELA. SVET. trinis LIV. APVL. 7ies DIG. 8ies PETRON.; saepius ITALA. VVLG. ECCL.; AMM.), deest CIC. QVINT. TAC. [falso trad.: PLIN. nat. 31, 44in.. confunditur nonnumquam cum hirudo (APVL. apol. 8) et hirundo, e. g. PLAVT. Bacch. 51 (hir- FZ, har- vel ar- cett.). SER. SAMM. 1083 (har- A: s. IX, hir- B: archetyp. codd. s. IX/X, er- e: s. IX). MISC. TIR. 65, 28 (ALL 10, 1898, 266). cf. PROB. app. 165 hirundo non -o (sic Heraeus, ALL 11, 1900, 324, qui formas Romanicas [v. ALL 1, 1884, 243] confert; contra W. A. Baehrens [App. Probi, 1922, p. 7. 53], hirundo non herundo [v. etiam p. 2540, 74] legit)].

I ***herbae genus***, i. q. arundo donax L. aliaeque species (nota exempla usus metaphor. p. 2542, 18 sqq.):

A *de natura, speciebus, locis, cultu*: 1 *de natura* (v. imprimis PLIN. nat. 16, 163 [cf. l. 23]): PLIN. nat. 9, 56 -es quamvis in palude prognatae, non tamen sine imbre adolescunt. 12, 124. 13, 122 quaedam *ferulae* vero inanitatem *ligni loco habent*, ut -es. 15, 70. 16, 90 longa *folia* (cf. etiam l. 24) -i. 16, 125 quae dividuis in ramo natura est, haec ... -i in geniculo. 16, 126 membranaceus *cortex* -i. 16, 156 *-es* inter ea quae frigidis gaudent et aquaticos frutices dixisse conveniat. 16, 163 -o omnis ex una stirpe numerosa, atque etiam recisa fecundius resurgit. radix natura vivax, geniculata et ipsa. folia Indicis tantum brevia, omnibus vero *eqs.* latera *eqs.* 16, 184. 18, 122. 24, 86. 27, 115. *adde de -is surculis corpori infixis*: CELS. 5, 26, 35 pessima ex surculis -o est, quia aspera est. PLIN. nat. 20, 55. 30, 122.

2 *de speciebus* (v. imprimis PLIN. nat. 16, 156 sqq. 164 sqq. [cf. infra l. 36].): VARRO AT. carm. frg. 20 Indica non magna minor arbore crescit -o. illius e lentis premitur radicibus umor, dulcia cui nequeant suco contendere mella (cf. locos l. 35 sq. p. 2542, 48. 75 sqq. de -e Indica collatos). MELA 2, 82 *in Gallia apud Salsulae fontem* campus minuta -e gracilique perviridis. PLIN. nat. 16, 158 nostratibus fungosior subest natura, cartilagine bibula ..., fissilis, praeacuta semper acie. 16, 162 -i quidem Indicae arborea amplitudo, quales vulgo in templis videmus. differre mares ac feminas ... Indi tradunt *eqs.* 16, 164 sqq. plura autem genera: alia spissior densiorque geniculis, brevibus internodiis, alia rarior maioribus, tenuiorque et ipsa *eqs.* differentias faciunt et folia *eqs.* 16, 167 est et obliqua -o, non in excelsitatem nascens, sed iuxta terram fruticis modo se spargens *eqs.* 24, 86.

3 *de locis* (cf. etiam l. 18. 22. 58): VARRO rust. 1, 7, 7 sunt quae non possunt vivere nisi in loco aquoso aut etiam aquo, alia in lacubus, ut -es in Reatino, alia *eqs.* VITR. 8, 1, 3 -o, hedera aliaque quae eiusmodi sunt, quae non possunt nasci per se sine umore. COLVM. 4, 32, 1 nec recuset ullum locum, prosperius resoluto quam denso *eqs.*; fluminum ripis et limitibus ac vepretis (ve(p)ribus *codd.*) commodius quam mediis agris deponitur. PLIN. nat. 31, 44 -o aut hedera sponte proveniunt et conrivatione aquae pluviae in locum humiliorem e superioribus defluentis, augurio fallaci *aquae* (sed cf. PALLAD. 9, 8, 4 signa vestigandae aquae ... iuncus tenuis, ... -o, edera ceteraque si qua umore gignuntur). 17, 144. 32, 140. SERV. Verg. Aen. 8, 33 -bus, quae fluminum germina esse non dubium est *eqs.* *adde de bestiis inter -es versantibus*: PLIN. nat. 9, 164 saepia in terreno parit inter -es. 10, 9 *de avibus fugientibus*. 32, 122 rana, quam Graeci calamiten vocant, quoniam inter -es fruticesque vivat. AMM. 22, 15, 22 inter -es celsas, ut squalentes nimia densitate, haec belua (*i. hippopotamus*) ... circumspectat *eqs.* VVLG. psalm. 67, 31 increpa feras -is *eqs.* CLAVD. 24, 305.

4 *de cultu* (v. imprimis totum caput COLVM. 4, 32. PLIN. nat. 17, 144—146): CATO agr. 55 tit. -o quo modo seratur. 6, 3 (inde VARRO rust. 1, 24, 4 PLIN. nat. 16, 173) ibi oculos -is pedes ternos alium ab alio serito (47 -em sic serito: ternos pedes oculos disponito). COLVM. 1 praef. 28 -es quamvis tenuem nihilominus aliquam desiderant industriam. 4, 32, 1 -o minus alte pastinato ... seritur *eqs.* 11, 3, 35 *al.* PLIN. nat. 17, 144 -o ... seritur bulbo radicis *eqs.* 17, 262 nec non ignis aliquis prodest, ut -i; ambusta namque densior mitiorque surgit. 18, 240. 341. 19, 92. 21, 20. CIL XIV 2382 (v. p. 2540, 55). MENOL. Colot.-Vall. Ian. *et* Febr. (CIL I² p. 280; v. supra p. 2540, 56).

5 *exempla scriptorum*: a *generatim*: VERG. ecl. 7, 12 hic viridis tenera praetexit -e ripas (georg. 3, 15 *cf.* OV. am. 3, 6, 1 amnis -bus limosas obsite ripas. met. 14, 598 tectus -e serpit in freta flumineis vicina Numicius undis. v. etiam p. 2542, 5). georg. 4, 478 quos circum limus niger et deformis -o Cocyti *eqs.* (cf. PROP. 2, 27, 13 licet et Stygia sedeat sub -e remex *eqs.*). COPA 8. OV. am. 1, 7, 55 leni Zephyro gracilis vibratur -o (cf. met. 1, 707 dumque ibi suspirat *Pan*, motos in -e ventos effecisse sonum [cf. APVL. met. 6, 12 leni crepitu dulcis aurae divinitus inspirata sic vaticinatur -o viridis. AVSON. 416, 20]. 11, 190 creber -bus tremulis ibi surgere lucus coepit. IVV. 4, 10, 21 motae [mota *var. l.*] ad lunam trepidabis -is umbram [umbras *vel* umbra *codd.*]. VVLG. III reg. 14, 15 percutiet dominus deus Israel, sicut moveri solet -o in aqua. Matth. 11, 7 [Luc. 7, 24] -em vento agitatam). met. 8, 337 *al.* fast. 411 lucus erat iuncis et -e densus (cf. supra l. 77). *al.* VITR. 8, 3, 13. *al.* PLIN. epist. 8, 20, 5 innatant insulae, herbidae omnes -e et iunco. FRONTO p. 195, 9 N. SYMPH. nr. 2 tit. SIDON. epist. 1, 5, 4.

b *specialia*: α *presse* (ἐμφατικῶς): PLIN. nat. 17, 153 ut dictum est in -e (i. in capite libri quod ad -em pertinet).

β *de coronis harundineis Neptuno attributis et aliis maris vel fluminum deis* (cf. SCHOL. Hor. carm. 4, 14, 25 ideoque eorum tempora -bus coronata perhibentur, quoniam eorum ripae ipsa silva decorantur, ut poeta *eqs.* [seq. VERG. ecl. 7, 12: v. p. 2541, 69]. CLAVD. DON. Aen. 10, 205): VERG. Aen. 8, 34 *Tiberini* crinis umbrosa tegebat -o (cf. 10, 205 velatus -e glauca Mincius). OV. ars 1, 223 Euphrates praecinctus -e frontem. met. 9, 3 sic Calydonius amnis coepit, inornatos redimitus -e crines (RVT. NAM. 1, 151 triumphali redimitus -e Thybris. *cf. et l. 16*). Pont. 3, 4, 107 squalidus inmissos fracta sub -e crines Rhenus (cf. STAT. Theb. 5, 582 [v. l. 14]. CLAVD. rapt. Pros. 2, 136). *al.* EPICED. Drusi 223 VAL. FL. 1, 218. 6, 564 SIL. 4, 695 CLAVD. 1, 217 *saep.* *adde de coronis Faunorum*: STAT. Theb. 5, 582. *de corona deo marino attributa in saltatione quadam*: VELL. 2, 83, 2 *Plancus* cum caeruleatus et nudus caputque redimitus -e ... genibus innixus Glaucum saltasset in convivio.

γ *metaphorice*: ITALA Is. 42, 3 (Tert. adv. Marc. 4, 23 p. 498, 20) -em quassatam non comminuet *electus dei* (Ps. Cypr. mont. 15 -em quassatam non confringet [VVLG. Matth. 12, 20]). EVCHER. form. 3, p. 19, 14 -o: peccator vel fragilis in fide; in evangelio: -em quassatam non confringet (v. supra l. 20). item -o infirmum auxilium *eqs.*

B *de usu* (PLIN. nat. 16, 156 principatum ... tenebunt -es belli pacisque experimentis necessariae atque etiam deliciis gratae. v. imprimis 16, 156—173. cf. etiam infra sub II):

1 *in aedificationibus*: a *ad tegendas casas vel domus*: PLAVT. Rud. 122 quin tu in paludem is exicasque -em, qui pertegamus villam, dum sudumst? VITR. 2, 1, 3 vitandoque imbres et aestus tegebant *parietes* -bus et fronde. 2, 1, 5 *Phryges* metas efficiunt, quas -bus et sarmentis tegentes exaggerant *eqs.* PLIN. nat. 16, 156 tegulo earum (*i.* -um) domus suas septentrionales populi operiunt, durantque aevis tecta talia. AMM. 31, 2, 4 nec enim apud eos (*Hunos*) vel -e fastigatum repperiri tegurium potest. b *ad construenda tentoria vel casas*: BELL. Afr. 47, 5 ex vestimentis tentoriolis factis atque -bus scopisque (cf. PLAVT. Stich. 347 [v. p. 2543, 47]. copiis *vel* coriis *var. ll.*; storiis *Kuebler*). LIV. 27, 3, 3 pleraque *tecta* ex cratibus ac tabulis facta, alia -e texta (cf. 30, 3, 9. 35, 27, 3 casas). c *ad cameras faciendas* (v. Plin. nat. 16, 156extr.): VITR. 7, 3, 2 (inde CET. FAV. 21 p. 303, 23). *adde de tectoriis parietum faciendis*: VITR. 7, 3, 11.

2 *in medicina*: a *pro membris luxatis vel infirmis*: CATO agr. 160 luxum siquid est, hac cantione sanum fiet. -em prende ... viridem *eqs.* (contra PLIN. nat. 17, 267). PLIN. nat. 24, 87. SVET. Aug. 80 coxendice et femore et crure sinistro non perinde valebat, ut saepe etiam inclaudicaret; sed remedio harenarum atque -um confirmabatur. b *in aliis morbis* (v. imprimis PLIN. nat. 24, 85—87): CELS. 5, 26, 35 (sed cf. PLIN. nat. 24, 87). 6, 7, 1. PLIN. nat. 12, 32 est autem mel in -bus *Indicis* collectum ..., ad medicinae tantum usum. 16, 167. 23, 68. 24 ind. 50. 24, 86 (cf. SER. SAMM. 1083). 29, 108 *et al.* *adde de morbis pecorum*: COLVM. 6, 7, 3. 7, 7, 2 PELAGON. 362. *et al.* c *-e ad hauriendam medicinam utuntur*: PLIN. nat. 26, 30 fumus per -em haustus (cf. 28, 230). 30, 35. 47. *adde de infundenda pecudibus medicina*: COLVM. 6, 18, 1. 9, 13, 7 PLIN. nat. 8, 178.

3 *in agri cultura*: a *ad erigendas vel iugandas vineas*: VARRO rust. 1, 8, 2 iugorum genera fere quattuor: pertica, -o, restes, vites *eqs.* 1, 16, 3. VERG. georg. 2, 414 nec non ... ripis fluvialis -o caeditur *eqs.* iam vinctae vites *eqs.* COLVM. 4, 12 *sqq. saep.* 5, 4, 1. 5, 5, 8 itaque posito semini -o adnectitur, quae velut infantiam eius tueatur atque educet, producatque in tantam staturam quantam permittit agricola. 5, 5, 15 sq. PLIN. nat. 16, 173 -is Italiae usus ad vineas maxime *eqs.* 17, 166. 174. TERT. anim. 19. CYPR. ad Donat. 1 p. 3, 13 ubi dum erratici palmitum lapsus nexibus pendulis per -es baiulas repunt, viteam porticum frondea tecta fecerunt. *adde de erigendis caeparum stilis*: COLVM. 11, 3, 58. b *ad tuendas teneras adhuc virgas omnium generum plantarum*: COLVM. 5, 10, 21. 11, 3, 63. arb. 25, 2. c *varia*: COLVM. 4, 33, 2. 12, 42, 2 spatha lignea vel -e permisceat poma, ne possint aduri. 12, 49, 4 spissamento facto de -um foliis. PLIN. nat. 18, 45.

4 *pro cultello utuntur in agricultura et medicina*: COLVM. 12, 7, 5 caules ... -e secato. 12, 14 mala et pira ... in duas vel tres partes -e vel osseo cultello divisa in sole ponuntur. 12, 15, 5 *ficos*. 12, 49, 3 olivam. PLIN. 18, 45. 20, 3. 29, 114. 30, 88. 101. 32, 121 *polypum* secari -e, ferro enim infici vitiumque trahere natura dissidente. PELAGON. 204. *adde* PLIN. nat. 37, 181.

5 *de usu Indicae -is*: a *de suco* (cf. et VARRO AT. carm. frg. 20 [v. p. 2541, 30]): SEN. epist. 84, 4 aiunt inveniri apud Indos mel in -um foliis *eqs.* LVCAN. 3, 237 quique bibunt tenera dulcis ab -e sucos. SOL. 52, 48. ISID. orig. 17, 7, 58 in Indicis stagnis nasci -es calamique dicuntur, ex quorum radicibus expressum suavissimum sucum bibunt, unde et Varro ait *eqs.* (seq. VARRO AT. carm. frg. 20 [v. p. 2541, 29]). b *propter magnitudinem pro navibus utuntur -bus*: MELA 3, 62 -um fissa internodia veluti navi[t]a binos et quaedam ternos etiam vehant (PLIN. nat. 7, 21. 16, 162; inde SOL. 52, 48). c *de colore qui vocatur 'Indicum'* (nos: *'Indigo'*): PLIN. nat. 35, 46

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ab hoc maxima auctoritas Indico. ex India venit, -um spumae adhaerescente limo *eqs.*

6 *varia (nota: de usu panicularum: Plin. nat. 16, 158 al.; de sagittis conficiendis ibid. 16, 161. 166 [cf. et infra sub II F]; de -e piscatoria et aucupatoria ibid. 16, 169. 172 sq. [cf. et infra sub II A. B])*: CAES. civ. 3, 58, 3 erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis et teneris -um radicibus contusis equos alerent (*cf. de pabulo* HOR. sat. 2, 4, 42 COLVM. 7, 9, 7 PLIN. nat. 16, 92). HOR. sat. 1, 8, 6 importunas volucris in vertice *imaginis Priapi* -o terret fixa. 2, 3, 248 equitare in -e longa, si quem delectat barbatum, amentia verset (*cf.* VAL. MAX. 8, 8 ext. 1 ideoque *Socrates* non erubuit tunc, cum interposita -e cruribus suis cum parvulis filiolis ludens ab Alcibiade risus est). TIB. 2, 5, 31 fistula cui semper decrescit -is ordo, nam calamus cera iungitur usque minor (OV. met. 13, 784 sumptaque -bus compacta est fistula centum. *cf. de -e ad fistulam sive tibiam faciendam apta Plin. nat. 16, 164. 169 sqq.* MART. 14, 64, 1 quid me compactam ceris et -e rides? *eqs.* SOL. 5, 19. *cf. etiam sub II E*). VITR. 8, 1, 4 summa fossura operiatur -bus aut fronde. COLVM. 8, 11, 6 in singulis septis, quae -bus contexi oportere proposueram (*cf. etiam p. 2544, 30*). 9, 8, 9. PETRON. 69, 5 -bus quassis choraulas imitatus est. PLIN. nat. 7, 206. 11, 14 melliginem *faciunt apes* e lacrimis arborum . . ., salicis, ulmi, -is suco (*cf.* 11, 32 mel). 16, 176. 25, 93. 30, 89. 135. 31, 83. VLP. dig. 32, 55, 5 lignorum appellatione . . . in Aegypto, ubi -e pro ligno utuntur, et -es et papyrum . . . continebuntur (*cf.* 47, 7, 3, 1). *al.* PAVL. dig. 33, 1, 12 *al.* AMM. 21, 12, 10. PROB. Verg. georg. 2, 120 ex -um foliis Seras veluti lanam facere et inde fieri serica. *et al.*

II ***metonymice** pro rebus ex -bus confectis (cf. sub I B)*:

A *i. q. -o piscatoria*: PLAVT. Rud. 294 hisce hami (nami *codd.*) atque haec (hae *codd.*) -es sunt nobis quaestu et cultu. Stich. 289 -em fert sportulamque et hamulum piscarium. TIB. 2, 6, 23 haec captat -e pisces, cum tenues hamos abdidit ante cibus. OV. ars 2, 77 (= met. 8, 217) tremula . . . captat -e pisces (*v. q. adn. additam. ad l.*). met. 8, 856 moderator -is (*cf.* 13, 923 moderabar -e linum). *al.* PLIN. nat. 32, 12. APVL. met. 11, 8 qui diversis -bus alter aucupem cum visco, alter piscatorem cum hamis induceret.

B *i. q. -o aucupatoria (ad rem v. Blümner, Röm. Privataltert.^{3} 527)*: PLAVT. Bacch. 51 -o alas verberat (*cf. Leo, Plaut. Forsch.^{2} 272, 1*). PROP. 4, 2, 33 -e sumpta Faunus (Favor *vel* Faunor *varr. ll.*, fautor *Rossberg*) plumoso sum deus aucupio. PETRON. 40, 6 parati aucupes cum -bus fuerunt. 109, 7. VAL. FL. 6, 262 si quis avem summi deducat ab aere rami, ante manu tacita cui plurima crevit -o (MART. 9, 54, 3. 14, 217, 2 callida dum tacita crescit -o manu). SIL. 7, 674 qui viscata (viscatos *codd.*) populatur -e lucos (*cf. supra l. 35*).

C *i. q. virga sive baculus harundineus*: PLAVT. Stich. 347 munditias volo fieri. ecferte huc scopas simulque -em. VARRO rust. 1, 55, 2 *de oliveto oleae* -e potius quam pertica feriantur (*cf.* PLIN. nat. 15, 12). PETRON. 98, 1. 134, 3 *sq.* -em ab ostio rapuit *eqs.* ac nisi primo ictu -o quassata impetum verberantis minuisset, forsitan etiam brachia mea caputque fregisset (*cf.* TERT. spect. 30 p. 29, 15 hic est ille [*i. Christus*] -e et colaphis diverberatus, sputamentis dedecoratus, felle et aceto potatus [PS. CYPR. mont. 8. 14. HIL. in psalm. 2, 6. VVLG. Matth. 27, 30 acceperunt -em et percutiebant (HIER. *ad l.*). Marc. 15, 19 AVG. serm. 175, 2, 2. VEN. FORT. carm. 2, 2, 19 hic acetum, fel, -o, sputa, clavi, lancea]). ITALA Marc. 15, 36 (Afr.) implevit spongiam aceto et superponens -i (VVLG. calamo) potavit *Christum* (VVLG. Matth. 27, 48. AVG. in euang. Ioh. 47, 11 [*allegorice* 119, 5]). HYG. fab. 126 p. 110, 24. VVLG. Matth. 27, 29 (*de Christo*) posuerunt . . . -em in dextera eius (HIL. in Matth. 33, 3. *cf.* hymn. 2, 12 sputus, flagella, ictus, cassa -is [ictus quassae -is *ci. W. Meyer*]).

D *i. q. calamus scriptorius (cf. Symph. 22 sq. et p. 2544, 27)*: VARRO Men. 578 ponam bisulcam et crebrinodam (crebrinodosam *trad.*) -em. PERS. 3, 11 inque manus chartae nodosaque venit -o. MART. 1, 3, 10. 9, 12 (13), 3. 14, 209, 2 AVSON. 396, 50. CASSIOD. inst. div. 30 p. 1145^{A} -e currente verba caelestia describuntur.

E *i. q. fistula vel tibia (fortasse* PROP. 4, 7, 25 *huc referend.)*: VERG. ecl. 6, 8 agrestem tenui meditabor -e musam. CVLEX 100 compacta solitum modulatur -e carmen. PROP. 2, 34^{b}, 68 canis . . . adtritis -bus. OV. rem. 181 pastor inaequali modulatur -e carmen. met. 1, 684 iunctisque canendo vincere -bus servantia lumina temptat. 6, 384 *Marsyan* -e victum. 11, 154 leve cerata modulatur -e carmen. SIL. 14, 471. SVET. Iul. 32 -e canens. NEMES. ecl. 1, 3 sub -e. CLAVD. carm. min. 25, 38 dissimilem tenui variabat -e ventum. *adde de -bus ad lusciniarum imitationem confectis*: PLIN. nat. 10, 84 homines repertos, qui sonum earum (*i. lusciniarum*), addita in transversas -es aqua, foramen inspirantes linguaeve parva aliqua opposita mora, indiscreta redderent similitudine.

F *i. q. sagitta* (GLOSS. -o sagitta, quia Cupidinem sagittas dicebant amorum habere pagani: unde letalis -o [*v. l. 83*] amor usque ad mortem. raro autem invenitur canna a veteribus dicta nisi tantum a Varrone [*v. et p. 2540, 76 sqq.*]): **1** *generaliter*: VERG. Aen. 4, 73 haeret lateri letalis -o (SIL. 7, 649 mento . . . haesit -o. *cf.* 10, 401). 5, 525 volans liquidis in nubibus arsit -o *eqs.* (*cf.* SIL. 13, 185 per auras tranat et in medium perlabitur urbis -o. PRVD. psych. 323). 5, 544 fixit -e malum (*cf.* MART. 10, 16 (15), 1 uxori cor -e fixit acuta. AMM. 31, 7, 14 -bus . . . confixi. CORIPP. Ioh. 4, 132 corpus . . . fixisset . . . tyranni). 7, 499 perque ilia venit -o. OV. epist. 9, 161 percussus -e pectus (*cf.* met. 5, 384 inque cor hamata percussit -e Ditem. *al.*). met. 8, 382 fixa sub aure feri summum destrinxit -o corpus (*cf.* 10, 526 *al.*). 11, 325 traiecit -e linguam (STAT. Theb. 9, 761 *cf.* SIL. 12, 414 per geminum transcurrit tempus -o. AVIEN. orb. terr. 601 transactus -e membra. CORIPP. Ioh. 4, 173 perque femur duri transivit -o tyranni). SEN. Herc. f. 994 stridet emissa impetu -o *eqs.* (*cf.* LVCAN. 9, 827). 1116. 1195. 1300 Herc. O. 157 *al.* Phaedr. 815 non mittent gracilem Cretes -em (*cf.* AMM. 24, 2, 13 emitterent). LVCAN. 6, 214 tenditur in Scaevam. VAL. FL. 3, 135 pectus -o per medium contenta fugit. 6, 687 SIL. 2, 95. 5, 447 intravit . . . lumen (*i. oculum*) -o. 10, 12 *saep.* STAT. Theb. 4, 269 *saep.* AMM. 16, 12, 46 fundebantur. 24, 2, 13. 25, 1, 13 CLAVD. carm. min. 9, 39. 25, 144 sulcavit.

2 *specialia*: **a** *de inferiore parte sagittae, quae -e confecta est*: VERG. Aen. 12, 387 infracta luctatur -e telum eripere. OV. met. 1, 471 quod fugat obtusum est et habet sub -e plumbum. CELS. 7, 5, 2 deinde ubi apparuit mucro, si -o inhaeret *eqs.* (*cf. ibid.* -o, si inest, evellenda est; aut si ea non inest, ferrum ipsum). AMM. 23, 4, 14 sagitta *malleoli* est cannea, inter spiculum et -em multifido ferro coagmentatum *eqs.* *nota: metaphorice de -e in sidere quod vocatur Sagittarius*: AVIEN. Arat. 670 sole sagitta cum levis adflatur, cum lux in -e flagrat ignis mundani *eqs.* **b** *spectat et huc et ad notionem q. e. sub D*: AVSON. 1, 13 commutata meditatur -e carmen.

G *i. q. pecten harundineum ad fila discriminanda, textori utile*: OV. met. 6, 55 (SEN. epist. 90, 20) stamen secernit -o.

H *fere i. q. 'textum -bus confectum'*: **1** *ad saepiendum hortulum (cf. p. 2543, 19)*: MORET. 61 hortus . . . quem . . . calamo rediviva levi munibat -o. **2** *ad casam tegendam (cf. p. 2542, 26)*: PETRON. 135, 8 v. 10 et viridi iunco gracilis pendebat -o.

J *i. q. pertica mensorum*: ITALA apoc. 11, 1 (Primas.) dedit mihi -em (κάλαμον, VVLG. calamum). 21, 15 (Apring. in apoc.) habebat mensuram -em (μέτρον κάλαμον, VVLG. mensuram harundineam) auream, ut metiretur civitatem *eqs.* VVLG. apoc. 21, 16 (= HIER. epist. 46, 6) mensus est civitatem de -e aurea. PRVD. Psych. 826 aurea planitiem spatiis percurrit -o dimensis. PASS. Thom. 140, 6. *adde sensu mystico*: APRING. in apoc. 21, 15 -o aurea fides incarnationis dominicae est *eqs.* 21, 16 ex -e, quam corpus Christi esse sentimus, mensus est . . . civitatem *eqs.*

epitheta** notabiliora: ad I*: celsus: AMM. 22, 15, 22. deformis: VERG. georg. 4, 478. glaucus: VERG. Aen. 10, 205. gracilis: OV. am. 1, 7, 55 *saep.* longus: OV. met. 8, 337. niger: VERG. georg. 4, 478. procerus: OV. met. 13, 891. tener: LVCAN. 3, 237. tenuis: PLIN. nat. 32, 140. tremulus: OV. met. 11, 190. viridis: APVL. met. 6, 12. umbrosus: VERG. Aen. 8, 34. ***II A: tremulus: OV. ars 2, 77 *al.* *B*: callidus: MART. 14, 217, 2. crescens: MART. 9, 54, 3 (*cf.* crescere *p. 2543, 42 sq.*). viscatus: SIL. 7, 674. *C*: cassus: PETRON. 136, 11 (*cf. et p. 2543, 61*). *D*: bisulcus: VARRO Men. 578. crebrinod(os)us: *ibid.* currens: CASSIOD. inst. div. 30 p. 1145^{A}. nodosus: PERS. 3, 11. *E*: adtritus: PROP. 2, 34^{b}, 68. ceratus: OV. met. 11, 154. compactus: CVLEX 100. gracilis: NEMES. ecl. 1, 3. inaequalis: OV. rem. 181. iunctus: OV. met. 1, 683. septenus: SIL. 14, 471. tenuis: VERG. ecl. 6, 8. *F*: ferratus: AMM. 24, 2, 13 *al.* gracilis: SEN. Phaedr. 815. hamatus: OV. met. 5, 384. letalis: VERG. Aen. 4, 73. penetrabilis: SIL. 7, 649. pennatus: SIL. 2, 95. volucris: VERG. Aen. 5, 544. *H*: redivivus: MORET. 61.

***syn.** et iuxta posita*: avena: *ad II E*: SIL. 14, 467. calamus: *ad I*: TIB. 2, 5, 32 OV. met. 1, 706 PLIN. nat. 16, 159 *al.* *ad II D*: PERS. 3, 12. *ad II H*: MORET. 61. canna (*v. etiam p. 2540, 77*): *ad I*: OV. met. 8, 337 COLVM. 4, 32, 3. 7, 9, 7 *al.* fistula: *ad II D*: PERS. 3, 14. *ad II E*: CALP. ecl. 1, 17. iuncus: *ad I*: OV. met. 8, 336 VITR. 8, 1, 3 *saepius.* SIDON. epist. 1, 5, 4. *ad II H*: PETRON. 135, 8 v. 10 *al.* scirpus: *ad I*: COLVM. 7, 9, 7 SIDON. epist. 1, 5, 4.

deriv.: harundinaceus, harundinalis, harundinarius, harundineus, harundinosus; harundinetum; harundifer; subarundino. *Brink.*

[harundulatio] *v.* hardulatio.

×haruspex, -icis *m.* [*i. q. falisc.* haras⟨pex⟩ CIE 8352; *cf.* c. specere, *prius membrum fort. c. gr.* χορδή *'hira', sanscr.* hirā́ *'vena', island.* gǫrn, *plur.* garnar *'hira intestina'*, (*theod.* Garn) *et* c. hira, hernia. *J. B. H.*] *de etymologia*: QVINT. inst. 1, 7, 9 -x . . . quia pars eius posterior a spectando est, s litteram tertiae dabit (*sc. in dividendis syllabis*). VEL. gramm. VII 73, 10 arispex ab ariga (*Keil cum Iunio*, ariuga *cod.*), quae esset hostia, non aruspex (*cf.* DON. Ter. Phorm. 710 [ar(r)iga *codd.*, hariga *Wessner*]. *v. q. vol. II 728, 84 sqq. descripta sunt, quibus add., q. adn. Goetz ad Varr. ling. 5, 98 p. 31, 2. 254*). ISID. orig. 8, 9, 17 -es nuncupati, quasi horarum inspectores *eqs.* GLOSS. -x arae inspector (-es qui ad aras sacrificant). *de formis: in titulis (v. Ruggiero, Diz. epigr. III 648) et aetate et frequentia praevalent* harusp- (*in* CIL I^{2}: 594 I 3, 14 *al.* 1835. 2127), harisp- (*in* CIL I^{2}: 1989. 2019). harysp-: CIL XI 1355. arusp-: II 898. 4311 X 3680. 3681 (VI 2167 *et* XI 4194 h *scriptum fuisse videtur*). arisp-:

[Köstermann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

V 5704 VI 32439 XI 3382. aresp-: VI 2166. arresp-: I² 2015 (= XI 2296). *in optimis codicibus legitur* harusp- *apud* PLAVT. CATONEM CIC. (*except.* leg.) SALL. VERG. OV. LIV. QVINT. TAC. PRVD. *AB al.*, arusp- CIC. leg. TIB. PROP. *al.*, *item passim apud alios in deterioribus. modo haec modo illa forma praeponderat apud* VARRONEM VAL. MAX. GELL. AMM. *al.* harisp-: TER. Phorm. 709. CIC. har. resp. 20 *P* FEST. Gloss.ᴸ IV p. 335ᵃ (p. 229 M.) PLIN. nat. 32, 23. TAC. hist. 4, 53, 1. 4. arisp-: CIC. har. resp. 11 *P* VAL. MAX. 5, 6, 4 *A* VEL. gramm. VII 73, 10 *v. p. 2544, 75.* aurusp-: CIC. har. resp. 9 *E* nat. deor. 2, 12 *A* LIV. 27, 16, 15 *Vβγ*. 27, 26, 14 *Vβδ*. 27, 37, 6 *Vβ* DON. Ter. Phorm. 710 CLAVD. 18, 13 *A* COD. Theod. 16, 4, 1 *EC* ISID. orig. 8, 9, 17 *T.* NOT. Tir. 55, 72 *cod. Gothan.* haurusp-: CIC. Catil. 3, 9 *a* nat. deor. 2, 12 *AN.* arysp-: PLIN. nat. 7, 203 *DEF.* ausp-: FRONTIN. strat. 1, 11, 15 *HP* SERV. auct. Aen. 4, 518 *F.* COD. Theod. 16, 4, 1 *H*ᵃ. *gen. plur. semper* -icum [-icium *codd. recc.* CIC. Catil. 3, 9 LIV. 8, 6, 12]. *notatur* (*v. Ruggiero l. c.*): *saepe* HAR.: CIL I² 990 *al.* HARVSP: CIL VI 2163 VIII 2586, 57 *al.* HARISP: CIL I² 1989 XI 7131 *al.* HARVS: CIL VIII 2809. HARIS: CIL XI 7132. ARHS (*i.* ARES *ut vid.*): CIL I² 2014. NOT. Tir. 55, 72. *de notione*: DION. HAL. antiqu. 2, 22, 3 μάντιν ... ὃν ἡμεῖς μὲν ἱεροσκόπον καλοῦμεν, Ῥωμαῖοι δὲ ὀλίγον τι τῆς ἀρχαίας φυλάττοντες ὀνομασίας ἀρούσπικα προσαγορεύουσιν. HIER. in Dan. 2, 27 p. 502ᴬ pro -bus, quod nos vertimus, in Hebraeo 'gazarenos' habet ..., quos Graeci solent ἡπατοσκόπους appellare. GLOSS. ἱεροσκόπος. ἡπατοσκόπος. θύτης. GLOSS.ᴸ Corp. A 821 -es, qui intendunt signa corporis vel obviantes hominum vel observant signa avium, id est cantus. *versiones Graecorum historiae Romanae scriptorum notabiliores: Cass. Dio p. 102 οἱ Τυρρηνῶν μάντεις. Appian. b. c. 4, 4 θύται καὶ μάντεις. Plut. Sulla 7 Τυρρηνῶν οἱ λόγιοι.* *de aliis v. Magie, de Romanorum iuris publici sacrique vocab. soll. in graec. serm. conv., Lips. 1905, 148.* *de differentiis*: EVGRAPH. Ter. Phorm. 709 -x ... et hariolus hoc differunt, quod hariolus divinat de humanis, -x de divinis. ISID. diff. 1, 291 inter incantatorem, magum, -em et maleficum: ... -es, qui exta pecudum inspiciunt et ex eis futura praedicunt. *legitur inde a* PLAVTO *et* TER., *saepe apud* CIC. LIV. TAC. SCRIPT. hist. Aug. *de re cf. C. Thulin RE VII 2431—2468, idem ap. Ruggiero, Diz. epigr. III 644—652.*

I *de sollemnis Etruscorum disciplinae peritis*: **A** *de origine, doctrina, auctoritate, scriptis*: CIC. har. resp. 20 mitto -es, mitto illam veterem ab ipsis dis ... Etruriae traditam disciplinam (*cf.* div. 1, 3 -um disciplina. 33 nonne et augurum et -um conprobat disciplinam? 2, 28). 25 ex Etruscorum scriptis -es ... monerent. leg. 2, 29 illud ex institutis pontificum et -um non mutandum est ... 34 de -um religione, de expiationibus et procurationibus sat esse ... dictum. part. 6 *testimoniorum genus* divinum est ut oracula auspicia, ut vaticinationes et responsa sacerdotum -um coniectorum. ac. 2, 107 vera esse ⟨responsa⟩ (*add. Plasb.*) -um auspicia oracula somnia vaticinationes *omnes praeter Panaetium Stoici probant.* nat. deor. 1, 55 qua (*sc. divinatione*) tanta imbueremur superstitione ..., ut -es augures harioli vates coniectores nobis essent colendi. 2, 12 -um ars nonne divina? 163 multa cernunt -es, multa augures provident. div. 1, 24 similis est -um responsio omnisque opinabilis divinatio; coniectura enim nititur. 72 ea genera divinandi ... artificiosa dicuntur, in quo -es, augures coniectoresque numerantur. 2, 24 quod me adiuvent -es? (*cf.* SEN. nat. 2, 38, 3—4 quid ergo ... -x mihi prodest? ... hoc prodest, quod fati minister est). 2, 37 quis hoc physicus dixit umquam? -es dicunt. 74 quis negat augurum disciplinam esse? divinationem nego. at -es divini. 109 eadem *conclusione* uti posse et -es et fulguratores et interpretes ostentorum. VITR. 1, 7, 1 id ... Etruscis -bus disciplinarum scripturis ita est dedicatum. QVINT. inst. 5, 7, 36 aliter ... oraculorum, aliter -um, augurum ... fides confirmari potest. APVL. mund. 37 plura eiusmodi apud -es et Romanos veteres inveneris. AMM. 23, 5, 10 -es ... gnari prodigialium rerum ... prolatis libris exercitualibus ostendebant ... (*cf.* 25, 2, 7, *ubi Tarquitiani libri memorantur*). SCHOL. Hor. carm. 1, 12, 19 *et* 59 *v. p. 1547, 76. 78.* *-um natio Etrusca significatur*: CIC. carm. (de consul.) frg. 11 (3), 34 Lydius ... Tyrrhenae gentis -x (OV. met. 15, 577). nat. deor. 2, 10 Etruscorum -um (div. 2, 75. *fort.* leg. 2, 21. VITR. 1, 7, 1 GELL. 4, 5 tit. 4, 5, 5 AMM. 23, 5, 10. 25, 2, 7 CARM. c. pag. 8). div. 2, 11 *-es* Tusci ac barbari (Priap. 32, 6 VELL. 2, 7, 2. MART. 3, 24, 3. 13 modo qui Tuscus fueras, nunc Gallus -x [*ludit verbis*]. CLAVD. DON. Aen. 10, 175 SIDON. carm. 7, 55). VAL. MAX. 1, 6, 3 -x Veientium. *adde* POMP. TROG. Iust. 38, 6, 7 (*ex orat. Mithridatis*) *reges Romanos fuisse* aut pastores Aboriginum aut -es Sabinorum (*sc. Numam*) aut exules Corinthiorum. *e contextu apparet*: VERG. Aen. 8, 498 longaevus -x fata canens 'o Maeoniae delecta iuventus ...'. 11, 739 (*loquitur Tarchon*) dum sacra secundus -x nuntiet. LIV. 5, 21, 8. *al.* *nominantur apud scriptores*: Nostius: LVCIL. 1348. Volusius: CIC. Verr. II 3, 28. 54. Postumius: VAL. MAX. 1, 6, 4 AVG. civ. 2, 24 p. 87, 19. 88, 19. Spurinna: VAL. MAX. 1, 6, 13. 8, 11, 2. SVET. Iul. 81, 2. Herennius Siculus: VAL. MAX. 9, 12, 6. Vmbricius -um in nostro aevo peritissimus: PLIN. nat. 10, 19. Tagis: PS. LACT. mort. pers. 10, 3. Marcus: AMM. 26, 1, 5. Amantius -x ea tempestate prae ceteris notus: AMM. 28, 1, 19. Aruns: GLOSS.ᴸ III Abol. AR 5. Numa Pompilius, e multis primus -x: CARM. c. pag. 35 (*cf.* PRVD. apoth. 215 Numae -x). *adde de disciplinae mentione apud alias gentes*: CIC. div. 1, 91 Telmessus in Caria ... qua in urbe excellit -um disciplina (*deinde Elis commemoratur v. infra l. 5*). 2, 28 haec inter se -es Etrusci, Elii, Aegyptii, Poeni contulerunt. TAC. hist. 2, 3, 1 (*de templo Paphiae Veneris*) scientiam artemque -um accitam et Cilicem Tamiram intulisse. *adde*: NEP. Timol. 1, 4. CVRT. 7, 7, 8 mos erat -bus exta sine rege spectare. *per analogiam scriptores Romani in Graecorum res transtulerunt*: PLAVT. Amph. 1132 hariolos, -es mitte omnes; quae futura et quae facta eloquar multo ... melius quam illi (*sc. Iuppiter, cf. antea verba Amph.* Teresiam coniectorem ... consulam). VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 pictura ... -is (*sc. Calchantis*) ... lacrimis madet. STAT. Theb. 11, 231 regem solatur -x. 12, 211.

B *de singulis observationis generibus quomodo a Romanis adhibita sint, qualem vim apud eos obtinuerint*: CIC. div. 1, 3 cumque magna vis videretur esse et inpetriendis consulendisque rebus et monstris interpretandis ac procurandis in -um disciplina omnem hanc ex Etruria scientiam adhibebant. 97 quantis in rebus quamque saepe responsis -um paruit *senatus. cf. etiam* OBSEQ. 18.

1 *spectat ad extispicium* (*extispices Etrusci iam inde a temporibus belli Punici secundi Romae domicilium collocaverunt*): CIC. div. 1, 85 quid ... habet -x, cur pulmo incisus etiam in bonis extis dirimat tempus et proferat diem? 2, 28 persuaderi ... cuiquam potest ea, quae significari dicuntur extis, cognita esse ab -bus observatione diuturna? TIB. 2, 5, 13 per te (*sc. Phoebum*) praesentit -x, lubrica signavit cum deus exta notis. PLIN. nat. 1, 11, 73—76 de capite extorum, -um circa ea observationes. 11, 186 cum rex Pyrrhus ex Italia decessisset, cor in extis -es inspicere coeperunt. 195 -es id (*sc. fel taurorum*) Neptuno dicavere. TERT. apol. 13, 7 quo differt ... ab -e pollinctor? nam et -x mortuis adparet. SERV. auct. Aen. 4, 64 proprie dixit: -es enim exta consulere dicunt cum inspiciunt. HIER. in Dan. 2, 27 p. 502ᴬ *v. p. 2545, 22.* GLOSS. ἡπατοσκόπος σπλαγχνοσκόπος qui signa corporis intendit. **a** *-es privati*: PLAVT. Poen. 457ᵇ (*vers. spur., om. A*) quoniam non bona *exta* -x dixit. 463 condigne -x, non homo trioboli, omnibus in extis aibat portendi mihi malum. 746 suspendant omnes ... se -es. 791 quom ego habui hariolos, -es, qui si quid bene promittunt (*cf.* 1209), perspisso evenit, id quod mali promittunt, praesentarium est. 1206 voluptatist quod in extis nostris portentumst, soror, quodque -x de ambabus dixit. CIC. div. 2, 32 quando aliquid eius modi ab -e inspectis extis audivimus? *adde* PRIAP. 32, 6 (*per iocum*) cuius (*sc. puellae*) viscera non aperta Tuscus per pellem poterit videre -x. **b** *-es publici*: LVCIL. 1348 ut praetoris cohors, ut Nostius dixit -x (*cf.* CIC. Verr. II 3, 28 ista cohors quorum hominum est? Volusi -is et Corneli medici *eqs.*). CIC. Verr. II 2, 27 comites illi tui delecti ... praefecti, scribae, accensi, medici, -es, praecones (*cf.* 33. 75. 3, 54. 137. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 592 *ille* scriba quaestorius ... *ille* -x ... *ille* scriba librarius). SALL. Iug. 63, 1 C. Mario per hostias dis supplicanti ... mirabilia portendi -x dixerat. 64, 1. OV. met. 15, 577 quae *exta* simul adspexit Tyrrhenae gentis -x (*sc. Cipo praetori vaticinans*). LIV. 8, 6, 12. 8, 9, 1 Decio caput iocineris a familiari parte caesum -x dicitur ostendisse. 27, 16, 15 hostia ... caesa consulenti deos -x cavendum a fraude hostili ... praedixit. 27, 26, 14 nec id (*sc. iocur*) sane -i placuisse (*cf.* VAL. MAX. 1, 6, 9). 31, 5, 7 -es respondere laeta ... exta fuisse. 36, 1, 3. 42, 30, 9. SIL. 5, 163 dum vos augur et extis quaesitae fibrae vanusque moratur -x. *adde*: CLAVD. 18, 13 (*de consule nefasto*) immersum nefas fibris exploret -x. IORD. Get. 37, 195 *Attila* statuit per -es futura inquirere *eqs.* *-es legionibus attributi in titulis commemorati*: CIL VI 2164. VIII 2567, 20 Helvius Calvus cas(tris Lambaesitanis), har(uspex). 2586, 57. 2809 harus(pici) leg(ionis). V Suppl. ital. I 39. *-es municipales*: LEX VRSON. (CIL I² 594) 3, 15 *II viros* singulos lictores binos ... praeconem -em tibicinem habere ius ... esto (*cf.* 18 *de aedilibus*. 25). 37 merces in eos ... tanta esto: ... in -es sing(ulos) D (*cf.* 39). CIL III 1114 har(uspex) col(oniae) s(upra) s(criptae) (*item* 1115). IX 1540 har(uspice) publ(ico) primario (X 3680. 3681. XII 3254. XIII 3694 -es publici c(ivitatis) T(reverorum). Atti e mem. della Soc. istrian. 24 p. 252). XI 2955 decuriali -i. XIII 6765 -b(us) coll(egis). *huc spectant etiam* IX 4622. XI 1355. *-es principum*: VAL. MAX. 1, 6, 13 responsum *Caesari* ab Spurinna -e .. (*de eodem cf.* 8, 11, 2. SVET. Iul. 77. 81, 2). SVET. Aug. 96, 2 constitit inter -es *Augusti* ... Galba 19, 1 sacrificantem mane -x (*sc. Vmbricius, cf.* PLIN. nat. 10, 19 *v. p. 2545, 82*) ... monuit ... Otho 6, 2 audivit ... praedicta -is. SPART. Sept. Sev. 22, 6. PS. LACT. mort. 10, 2. 3 magister ille *Diocletiani* -um Tagis. *al. cf. etiam* PRVD. apoth. 215 Numae ... -x. *in titulis*: CIL VI 2161 -x Aug(ustorum) (2162. X 4721 -i Aug(usti)). 2164 adiutoris -um imperatoris. *de -um collegio*: TAC. ann. 11, 15 rettulit ... ad senatum *Claudius* super collegio -um, ne vetustissima Italiae disciplina per desidiam exolesceret. *postea* factum ex eo s. c., viderent pontifices, quae retinenda firmandaque -um. *in titulis*: CIL VI 32439 (*saeculo primo a. Chr. exeunte*) arispex ex sexaginta. 2161 o(rdini) -um LX (2162. XI 3382). 2163 har(uspici) de LX (32275. XIII 1821 prim. XIV 164). 2166 arespici ordinato. *fort.* XI 4194. *gr.* θύτης τῶν ἑξήκοντα (*cf. Magie, Vocab. sollemn. p. 148*). *de gradu*: CIC. div. 2, 52 summo -e. CIL VI 2161 mag(ister)

[*Köstermann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pu(blicus) -um. (XIV 164. *cf.* Ps. LACT. mort. pers. 10, 3). 2164 harispici maximo. IX 1540 har(uspice) primario (XIII 1821 *v. supra p. 2546, 82.* XIV 164). *de gradu dignitatis in re publica*: CIL I² 1989 sor(ex) II c⟨e⟩nso⟨r⟩. III 1114 antistes *coloniae.* V 5294, 4 VI vir IIII vir a(edilicia) p(otestate) IIII vir i(ure) d(icundo) Como (XI 3382). 5598 aedituus templi Fortunae. 5704 sacerdos (X 3680. 3681). VI 2161 pontifex, dictator Alban(us). 2164 tribunus mil(itum). IX 4622 VIII vir, praef(ectus) iur(i) dic(undo). X 4520 sevir Aquini. 4721 magist(er) a studiis. XI 3382 curator arcae bis, aedil. XII 3254 III III vir Au⟨g(ustalis)⟩. XIII 1131 eq(ues) R(omanus). XIV 2992 allectus inter decuriones. 4178 c flam(en) Martialis. V Suppl. Ital. I 39 mil(es) c(o)ho(rtis) VII prae(toriae). *-es publici non nisi ingenui fieri poterant* (*cf.* LAMPR. Alex. 44, 4; *-es privati liberti memorantur* CIL IX 3964. 4908. XI 1355, *tales qui libertinas in matrimonium duxerant* IX 5447. X 5420. 7355. XI 633).

2 *ad ostentorum prodigiorum ominum interpretationem* (FEST. Gloss.ᴸ IV p. 335ᵃ [p. 229 M.] prodigiatores -es, prodigiorum interpretes): **a** *de more consultationis*: *-es ex Etruria arcessuntur* (*cf. l. 84*): CIC. har. resp. 25 si examen apium ludis in caveam venisset, -es acciendos ex Etruria putaremus (LIV. 27, 37, 6. *cf. etiam* TAC. ann. 11, 15 AVG. civ. 3, 11 p. 108, 26 D.). div. 2, 11 cum quaeritur, qui sit optimus rei publicae status ... -esne ex Etruria arcessentur? TAC. hist. 4, 53 contracti *ex Etruria* -es. SERV. auct. Aen. 8, 345 quo omine sollicitatos conditores misisse ad Tusciam ad -em illius temporis nominatum. *al.* *ad -es portenta referuntur*: VARRO ling. 5, 148 in eo loco dehisse terram et id ex s. c. ad -es relatum esse (CIC. har. resp. 61 sententiae ... -um, ad quos aut referri nuntiata ostenta non convenit aut eorum responsis commoveri necesse est. div. 1, 79. GELL. 6, 1, 3). CIC. leg. 2, 21 prodigia portenta ad Etruscos [et] -es, si senatus iussit, deferunto. *vocantur* (*in senatum*): CIC. nat. deor. 2, 10 -es *in senatum* introducti (*opp.* 2, 11 exire). div. 1, 36 -es convocavit (2, 62). LIV. 32, 1, 14 ob hoc unum prodigium -es in senatum vocati. AMM. 25, 2, 7 -es accersiti.
b *de -um responsis*: *quid faciendum sit monent*: VAL. ANT. hist. 59 si eae res divinae factae recteque perlitatae essent, -es dixerunt omnia ex sententia processur⟨a⟩ esse. ANNAL. max. (*?* Gell. 4, 5, 5) 3 Etruscos -es male consulentis. VARRO ling. 7, 88 cum -x praecipit, ut suo quisque ritu sacrificium faciat. CIC. har. resp. 40 videamus, quid idem -es iam a dis inmortalibus dicant moneri (*cf. totam orationis partem insequentem*). 56 nullo -um admonitu. 60 *al.* nat. deor. 3, 5 si quid praedictionis causa ex portentis et monstris Sibyllae interpretes -esve monuerunt (TAC. hist. 4, 53). div. 2, 65 non -is consilio, sed imperatoris. LIV. 1, 31, 4 -um monitu (25, 16, 3. 17, 3 TAC. ann. 11, 15 PLIN. epist. 9, 39, 1). 5, 15, 1 quia hostibus Etruscis, per quos ea *prodigia* procurarent, -es non erant (*cf.* 24, 10, 13). 23, 36, 10 ea *prodigia* haud facile litari -es respondebant. 35, 21, 5 bovem cum cura servari ... -es iusserunt (36, 37, 2. 39, 22, 5. 40, 2, 3 PLIN. nat. 15, 136). 39, 16, 7 hac vos religione ... -um ... responsa liberant. 41, 13, 3 editis ab -bus dis, quibus supplicaretur. VAL. MAX. 1, 6, 4 -is hortatu. PLIN. nat. 7, 36 iussu -um. TAC. hist. 4, 53 praedixere -es, ne ... PANEG. 9 (12), 2, 4 contra -um monita. IVST. 23, 4, 8 *al.* *quid factum commissum quidve futurum sit portendunt*: CIC. Catil. 3, 9 ex fatis (fastis *vel* libris *trad.*) Sibyllinis -umque responsis se esse tertium illum Cornelium, ad quem *eqs.* (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 30). har. resp. 9 responsum -um hoc recens de fremitu. 40 quoniam de his omnibus, quae -es commissa esse dicunt, satis est dictum (*cf. orationis partem antecedentem*: 11. 14. 18. 22. 29. 34. 37). nat. deor. 2, 10. div. 2, 52 quid ... -um responsa commemorem, quae aut nullos habuerint exitus aut contrarios? 53. 59. 66 quod -es responderint nihil illo (*sc. Roscio*) clarius ... fore. 86 SALL. Catil. 47, 2. LIV. 25, 16, 4 cum -es ad imperatorem id pertinere prodigium (*cf.* VAL. MAX. 1, 6, 8) praemonuissent (PLIN. nat. 2, 147 -es praemonuerant superna vulnera). 26, 6, 14. 42, 20, 4. VAL. MAX. 5, 6, 4 cum ... -es ... adfirmassent ... PLIN. nat. 7, 69 responso -um vaticinante. 11, 15 -um coniectura, qui dirum id ostentum existimant. TAC. hist. 2, 78. ann. 15, 47 secuta ... -um interpretatio. SVET. Iul. 61 SPART. Get. 3, 5 IVST. 40, 2, 1 *al.* *agitur non de veris prodigiis, sed de rebus inusitatis, mirabilibus*: CARM. popul. Gell. 15, 4, 3 (*a. 43 a. Chr.*) concurrite omnes augures, -es! portentum inusitatum conflatum est recens. nam mulos qui fricabat, consul factus est. IVV. 2, 121 censore opus est an -e nobis? *translate* (*cf. p. 2549, 5*): CIC. har. resp. 20 nos nonne -es esse possumus? PROP. 3, 8, 17 his ego tormentis (*dat.*) animi sum verus -x. 3, 13, 59 utinam patriae sim vanus (*V²*, verus *cett.*) -x.

3 *ad fulminum observationem atque interpretationem*: *de doctrina*: SCHOL. Hor. carm. 1, 12, 19 secundum -um dicta vel disputationes, qui Iovem primam, secundam et tertiam partem caeli solum volunt in fulminibus tenere. 1, 12, 59 secundum pontificum et -um documenta, qui dicunt numquam fieri fulmina nisi in lucis pollutione aliqua alienis. *de procuratione fulminum vel rerum fulmine ictarum*: ANNAL. max. (*?* Gell. 4, 5, 2) 3 ob id fulgur piaculis luendum -es ex Etruria acciti. CATO or. frg. 20, 2 -em, fulguratorem siquis adducat. CIL I² 2127 ⟨L. Ca⟩fatius L. f. Ste(llatina) haruspe⟨x⟩, fulguriator (*etr.* Cafates Lr. Lr. netśvis trutnot frontac). VARRO Men. 558 non metuam fulmen, non -em tristem. CIC. Catil. 3, 19 cum -es ex tota Etruria convenissent *eqs.* (*sc. compluribus in Capitolio rebus de caelo percussis*). div. 1, 16 -es in Tiberim id (*sc. caput Summani e caelo icti*) depulsum esse dixerunt idque inventum est eo loco, qui est ab -bus demonstratus (*cf.* LIV. perioch. 14). 1, 98. 2, 45 vi fulminis icti conciderunt deque his rebus -um extiterunt responsa. 2, 109 -es et fulguratores. LIV. 27, 37, 8. 35, 21, 5. 42, 20, 2 *columna rostrata fulmine discussa* patres et ⟨ad⟩ -es referri et decemviros adire libros iusserunt. TAC. ann. 13, 24 urbem princeps lustravit ex responso -um. SVET. Aug. 29, 3 parte Palatinae domus ... quam fulmine ictam desiderari a deo -es pronuntiarant. Domit. 16 -em ex Germania missum, qui consultus de fulgure mutationem rerum praedixerat. CAPITOL. Maximin. 30, 2 VOPISC. Prob. 24, 2 *al.* COD. Theod. 16, 10, 1 (*imp. Constantin. a. 320*) si quid de ... operibus publicis degustatum fulgore esse constiterit, retento more veteris observantiae quid portendat ab -bus requiratur. *homines fulmine interfecti eodem loco quo icti erant ab -bus sepeliebantur* (*v. Thulin, RE VII 2446, 58 sqq.*): SEN. clem. 1, 7, 1 cuius (*sc. regis crudelis*) non membra -es conligent?

4 *ad orbis terrarum divisionem et limitum constitutionem*: FRONTIN. grom. p. 10, 21 Th. limitum prima origo, sicut Varro descripsit a[d] disciplina[m] Etrusca[m] (rusticam *codd.*); quod -es orbem terrarum in duas partes diviserunt *eqs.* GROM. p. 303, 23 L.

5 *ad hostiarum observationem* (GLOSS. θύτης, βωμοσκόπος, θυοσκόπος. GLOSS.ᴸ Corp. A 819 -x qui ad aras sacrificat): LAMPR. Alex. 13, 6 -es ... dixerunt eum summam rerum tenturum, idcirco quod hostiae de ea villa ... adductae essent. AVR. VICT. Caes. 26, 4 hostia partum edidit ... id -es ... ita accepere illum quidem destinatum neci. SERV. auct. georg. 2, 395 improbant ... -es hostiam, quae admota altaribus reluctatur. Aen. 4, 518 solent ... et resolutoria sacrificia ab -bus fieri.

6 *ad observationem avium* (GLOSS. οἰωνοσκόπος, ὀρνεοσκόπος [*cf.* TER. Phorm. 709 *v. infra l. 40*]): SIDON. carm. 7, 35 quid ... bis seno mihi vulture Tuscus -x portendit?

II *de quibuslibet cuiuscumque generis hariolis, coniectoribus, sacerdotibus* (*partim sensu debilitato*): SYNON. Cic. Char. gramm. p. 427, 15 B. -es. harioli, sortilegi, fanatici, augures, coniectores, Chaldaei, mathematici, futurarum rerum praescii. GLOSS. II 568, 21 -x ariolus. V 491, 51 -es incantatores. PLAVT. Curc. 483 (*suspect.*) in Velabro vel pistorem vel lanium vel -em (*sc. invenies*). TER. Phorm. 709 interdixit hariolus, -x vetuit. CATO agr. 5, 4 -em, augurem, hariolum, Chaldaeum ne quem consuluisse velit. dict. 65 mirari se ..., quod non rideret -x, -em cum videret (*cf.* CIC. nat. deor. 1, 71). POMP. Atell. tit. (Non. p. 516, 18) -e vel pectore (*i.* pectŏre = pexore *Buecheler*) rustico. VARRO rust. 1, 40, 5 multi, qui -es audiunt. CIC. div. 1, 132 non habeo ... nauci Marsum augurem, non vicanos -es, non de circo astrologos ... 2, 9. 13. 149 si Chaldaeum, si -em videris. COLVM. 1, 8, 6 -es sagasque ... ne admiserit (*cf.* 11, 1, 22). PLIN. nat. 2, 24 ecce fulgurum monitus, oraculorum praescita, -um praedicta (*sc. vulgus movent*). 32, 23 -es *Indorum* vatesque inprimis religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. FRONTIN. strat. 1, 11, 15 *memoratur* Sudines -x (*sc. Chaldaeus*). IVV. sat. 6, 397 varicosus fiet -x (*cf.* SCHOL.). 6, 550 Armenius vel Commagenus -x ... rimabitur exta catelli. PLIN. epist. 2, 20, 4 -em consulam quem sum frequenter expertus. 6, 2, 2. SVET. Tib. 63, 1 -es secreto ac sine testibus consuli vetuit. PAVL. sent. 5, 21, 3 qui de salute principis vel summa rei publicae mathematicos hariolos -es vaticinatores consulit, ... capite punitur (*cf.* TERT. apol. 35, 12 qui astrologos et -es et augures et magos de Caesarum capite consultant. FIRM. math. 2, 30, 4 a privatis interrogati de statu imperatoris). TERT. spect. 10 p. 12, 3 duobus inquinatissimis arbitris funerum et sacrorum, dissignatore et -e. apol. 43, 1 -es, harioli, mathematici *a Christianis non consuluntur.* VOPISC. quatt. tyr. 8, 3 sunt enim Aegyptii ... mathematici -es medici. ARNOB. nat. 1, 24 p. 16, 2 -es has fabulas, coniectores harioli vates ... concinnavere. 1, 46 p. 31, 7 *Christus* inponit silentium vatibus, -es inconsultos reddit. 4, 12 p. 150, 12 magi, -um fratres. FIRM. math. 3, 2, 18 facit *stella* -es vates mathematicos (*cf.* 3, 7, 19. 3, 8, 3. 3, 12, 16 *al.*). ITALA deut. 18, 11 (coll. Mos. 15, 12) nec -x nec ... portenta inspiciens (τερατοσκόπος. VVLG. *aliter*). VVLG. IV reg. 21, 6 -es multiplicavit. 23, 5 -es quos posuerant reges. Dan. 2, 27 sapientes, magi, arioli et -es nequeunt indicare. 4, 4 Chaldaei et -es (5, 7. 11). PELAG. in Rom. 10, 20 per augures et -es idolorum et astrologos (in I Cor. 12, 2). Ps. RVFIN. in Os. 6, 8—9 p. 995ᴬ sacerdotum suorum, i. e. -um suasionibus. PRVD. c. Symm. 2, 771. 892. PAVL. NOL. carm. 19, 112 non Pelusiacis vaga saltibus Isis Osirim quaerit -bus (*sc. sacerdotibus*) calvis. AVG. civ. 8, 16 p. 345, 5 D. ad *daemones* pertinere divinationes augurum, -um, vatum atque somniorum. conf. 4, 2, 3 mandasse mihi nescio quem -em, quid ei dare vellem mercedis, ut vincerem. serm. 9, 3, 3 consulis mathematicos aut -es aut augures aut maleficos. 9, 11, 17 abstinete ... a mathematicis, ab -bus, a sortilegis ... serm. ed. Mai 105, 1 in qualibet infirmitate sortilegos quaerunt, -es et divinos interrogant. PAVL. MED. vita Ambr. 20 quidam -x, Innocentius nomini, non tamen opere. COD. Theod. 9, 16, 1 (*a. 319*) nullus -x limen alterius accedat (*cf.* 9. 16, 2). 9, 16, 4 (*a. 357*) nemo -em consulat aut mathematicum, nemo hariolum. 9, 16, 6 si quis magus ... aut -x

[Köstermann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aut hariolus ... in comitatu ... Caesaris fuerit deprehensus. SERM. corp. Vind. 21 p. 282, 2 si auguria observando per -es et divinos atque incantatores captum se diabolo tradidit. GREG. M. epist. 9, 204 p. 192, 20 contra idolorum ... cultores vel -um atque sortilegorum fraternitatem vestram ... hortamur invigilare. *translate* (*cf. p. 2547, 72*): APVL. apol. 41 an hariolis licet iocinera rimari, philosopho contemplari non licebit, qui se sciat omnium animalium -em, omnium deum sacerdotem?

deriv.: haruspica, haruspicalis, haruspicatio, haruspicinus, haruspicium.

haruspica, -ae *f.* *ab* haruspex. *i. q. artis haruspicis perita*: PLAVT. Mil. 693 da quod dem quinquatribus praecantrici, coniectrici, hariolae atque -ae.

haruspicālis, -e. *ab* haruspex. *i. q. pertinens ad haruspicem*: SERV. Aen. 4, 56 dicendo autem 'per aras' aruspicalem (aururspicalem *L M*, auspicalem *Ambr. et Steph.*) artem ostendit.

haruspicātio, -ōnis *f.* *ab* haruspex. *i. q. extorum inspectio*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. 3, 78 (*mutil.*) har⟨usp⟩icatione.

[(h)aruspicia, -ae *f.* *ab* haruspex. GLOSS.[L] III Abol. AR 40 -a (auspicia? '*immo* aruspici⟨n⟩a; *spectari videtur* LACT. *infra l. 55*' *Heraeus in plagulis*): auguratio.**]**

haruspicīnus, -a, -um. *ab* haruspex. arusp-: LACT. inst. 2, 16, 1 *P²V* epit. 23, 5 AMM. 22, 1, 2 SERV. Aen. 8, 398 SCHOL. Stat. Theb. 4, 468 FVLG. myth. 3, 10 p. 78, 3. 14 sq. Virg. cont. p. 84, 11 AMBR. Abr. 2, 8, 50 p. 603, 8. 54 p. 608, 15. 55 p. 608, 23. *ibid.* p. 609, 4 ISID. orig. 8, 9, 34. *i. q. ad haruspicium pertinens*: CIC. div. 1, 72 quod Etruscorum declarant et -i et fulgurales ... libri. SCHOL. Stat. Theb. 4, 468 ars ... -a hoc habet, ut et turis motus et crepitus et fumi motus et flexus colligat. AMBR. Abr. 2, 8, 55 ne quis extispicium putet, -a verba esse non nego. *f. subst.* **haruspicīna,** -ae (*sc. ars; cf. supra l. 28*). [*e coni. dub.*: TAC. ann. 11, 15 extr. *Nipperdey. v. etiam p. 2546, 79.*] *i. q. haruspicum ars et disciplina*: *de origine*: CIC. div. 2, 50 ortum videamus -ae *eqs.* omnem ... *Tagis* orationem fuisse eam, quae -ae disciplina contineretur; eam postea crevisse rebus novis cognoscendis et ad eadem illa principia referendis. EXPOS. mundi (ALL 13, 1904, 565) 56 unde (*e Tuscia*) ... inventam esse haruspici⟨n⟩am (*corr. Wölfflin*; inventa[m] esse haruspicia *Riese*; *cf. postea* ⌞circa deos haruspicia multa⌟ *incl. Sinko, ALL l. c. 566*). SERV. Aen. 2, 781 constat ... illic (*sc. in Etruria*) a Tage -am repertam (*sim.* ISID. orig. 14, 4, 22). 8, 398 secundum -ae libros et sacra Acheruntia, quae Tages composuisse dicitur. ISID. orig. 8, 9, 34 sq. GLOSS.[L] I Ansil. HA 106 -a: quam Aruncx (*pro* Aruns) primo Tusc[i]us invenit, cuius domus fulmine cremuit. *generalia*: CIC. div. 1, 91 Elis in Peloponneso familias duas certas habet ... -ae nobilitate praestantes (*item de -ae intentis*: epist. 6, 18, 1 cum, qui hodie -am facerent, in senatum Romae legerentur. LAMPR. Alex. 27, 6 -ae ... peritissimus [AMM. 22, 1, 2]. AMM. 21, 2, 4 -ae auguriisque intentus). 2, 28 ut ordiar ab -a, quam ego rei publicae causa communisque religionis colendam censeo. *ibid.* 37 dum -am veram esse vultis, physiologiam totam pervertitis. 42 hac extispicum divinatione sublata omnis -a sublata est. 46 a te rationem totius -ae peto. 49 quoniam de extis et fulgoribus satis est disputatum, ostenta restant, ut tota -a sit pertractata. 85 ut in -a fecimus, sic videamus, ... sortium quae tradatur inventio. LACT. inst. 2, 16, 1 *daemonum* inventa sunt astrologia et -a et auguratio (*cf.* epit. 23, 5 *et v. supra l. 20*). FVLG. Virg. cont. p. 84, 11 tertius *georgicorum* omnis -am continet, quam quidem et in sexto tetigit. AMBR. Abr. 2, 8, 50 p. 603, 8 quod -ae quaedam scribi (*i. describi*) videatur sollemnitas. 2, 8, 54 p. 608, 15 ut et ab -ae et a philosophiae traditione sacrificii istius interpretationem secernerem. 2, 8, 55 p. 609, 4 quod supra -am verbi nobis dat traditio requiramus. COD. Theod. 9, 16, 9 (*a. 371*) -am ego nullum cum maleficiorum causis consortium iudico *eqs. ibid.* nec -am reprehendimus, sed nocenter exerceri vetamus. *nota*: FVLG. myth. 3, 10 p. 78, 3 in omnibus ... artibus sunt primae artes, sunt secundae: ... in aruspicinis prima -a, secunda parallaxis. *n. pl. subst.* **haruspicīna,** -ōrum. *quae ad haruspicinam artem pertinent, fere i. q. fem. sg. 'haruspicina'*: FVLG. myth. 3, 10 p. 78, 3 (*v. supra l. 64*). *ibid.* p. 78, 14 in -is aliud fibrarum particularumque inspectio, aliud secundum Battiadem eventuum inmutatio.

haruspicium, -ī *n.* *ab* haruspex. *scribitur in codd. et* ar- *et* har-. *plur.*: *infra l. 75. v. et supra l. 38.* *i. q. ars haruspicum, auguratio* (*cf.* GLOSS.[L] II Abav. AV 25 augurium: omen, -um): CATVLL. 90, 2 discat Persicum -um (*cf. Kroll ad l.*). FEST. Gloss.[L] IV p. 448ᵇ (359 M.) Tages ... dicitur discipulinam -ii dedisse duodecim populis Etruriae. PLIN. nat. 7, 203 adiecit ... -a (*Detlefs.*, -um *edd. vett.*, -cinam *Heraeus*; -cam *vel* -cum *codd.*) Delphus, ignispicia Amphiaraus *eqs.* GROM. p. 303, 24 aruspices secundum -um in duabus partibus orbem terrarum diviserunt ([*cf. p. 2548, 22*]. 304, 5). SVET. Vesp. 5, 2 -o insuper confirmatum. CENS. 17, 6 haec portenta Etrusci pro -ii (ar- *V*) disciplinaeque suae peritia ... in libros rettulerunt. AVSON. 73, 4 medicus ... falsum convicit ... -um. HYG. astr. 2, 38 Pholon ... Centaurum ..., qui -o praeter ceteros plurimum valuisset. MART. CAP. 1, 3 suadente -o. 1, 151 haec *numina* -o exta fissiculant. *inc.*: EXPOS. mundi 56 *v. l. 38.* *Köstermann.*

κέρκωψ τὸ ζῷον **hasder** GLOSS. II 348, 24. *inde* (*male intellectum* κέρκος *i.* πόσθη): GLOSS. II p. XLVI adn. 2 (*pert. ad* p. 581 *ante* 50) -r homo cui praecisa est virga (*Goetz*, virgo *cod.*). *quid lateat obscurum.* *Heraeus.*

hasēna *v.* harena. **[hasolda** *v. p. 2389, 15 sqq.*]

[hasse *corrupt. pro* gazae. GLOSS.[L] III Abol. HA 8 hasse: divitiae, facultates (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. HA 110 hase: d. vel f. GLOSS.[L] Corp. H 24 hausae: d. GLOSS. V 297, 40 gasse: d. 299, 26 hasae: d.).**]** *Brink.*

hassirim *v.* sir.

***hasta,** -ae *f.* [*cf. c. umbr.* hostatu '*hastatos*', anhostatu '*non hastatos*' *et c. hibern.* gass '*verbena, virga*', gat '*virga viminea*', trisgataim '*perforo*', *goth.* gazds 'κέντρον', *theod.* gart '*stimulus*'. *J. B. H.*] *de etymologia et notione*: VARRO ling. 5, 115 asta quod astans solet ferri. SERV. Aen. 1, 292 -a ... telum longum est. ISID. orig. 18, 7, 1 -a est contus cum ferro; ... nomen autem -a ab astu sumpsit. *de scriptura*: *in libris saepe* asta, *item* CIL XI 7264, 10 (*s. III in.*). *de aspiratione v.* TER. MAVR. 218. 785 CASSIOD *ex Eutyche* gramm. VII 202, 11. *abl.* -ii⟨s?⟩: CIL VIII 25422, 3 (*s. I p. C. in.?*). *de genere*: *per peccatum pro masc.*: INSCR. Dessau 9199, 12 (*Heliopoli, s. I p. C.*) ha⟨stis puris⟩ duobus. CIL X 135, 7 (*Potentiae, aet. Domitiani*) -is puris duodus (*sic*). *abbreviatura*: hast *pro* -a: CIL XI 5028, 8 (*s. I p. C.*) *al. pro* -is: CIL XI 1834, 7 (*s. I p. C.*) *al.* NOT. Tir. 77, 37. GLOSS. ἀκόντιον. δόρυ. ἔγχος. pilum. telum. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 425, 14. 440, 32. 449, 30 B. *gr.* ὑσσός (*v. Buecheler, Kl. Schr. III 34. Hahn, Rom u. Romanismus 1906, 13. 48 etc.*). *vox inde a* LIV. ANDR. (*infra l. 48. p. 2555, 8*) *per totam latinitatem usitata; frequentant poetae epici. deest e. g. ap.* TER., RHET. Her., CATVLL., LVCR., CAES., HIRT., BELL. Afr., Alex., Hisp., TIB., VITR., VELL., PHAEDR., MELAM, PERS., CALP. ecl., PLIN. min. [*dub. vel falso trad.*: PLAVT. Most. 357 Truc. 892 SEN. Herc. O. 1004. STAT. Ach. 1, 723 (-a *P*, ardet *cett.*). 2, 106 (arma *P*; *item conf. c.* arma: VERG. Aen. 9, 586. 10, 178). CLAVD. 1, 122. carm. min. 26, 38 *in fundo aquae* veteres -ae, regia dona, micant (tali *Heinsius coll. Suet. Tib. 14, 3*). *leg. e coni.*: PROP. *v. p. 2551, 14.* AMM. 25, 3, 10 (hostes *cod.*). *dub.*: LIV. 21, 62, 4 (hostiam *codd.*). ANTH. 462, 19 (aste *cod.*).**]** [*it.* asta, *francog. vet.* aste, *hisp.* asta. *M.-L.*]

I *proprie*: **A** *sensu strictiore*: *i. q. telum ad ictum missumque idoneum, adhibitum* eminus (CIC. Cato 19 LIV. 38, 21, 13 SIL. 1, 162. 15, 373 *al.*) *et* comminus (ENN. scaen. 178 CVRT. 7, 8, 18 HOMER. 455. 951 *al.*), *armatura militum nec non venatorum, gladiatorum* (CIC. de orat. 2, 316. 325 OV. Ib. 48. 50 PAVL. FEST. p. 62 *al.*), *in arte gymnastica sese exercentium* (PLAVT. Bacch. 71. 428 Most. 152 CIC. Cato 19 *al.*). *de re v. Klingmüller et Fiebiger, RE VII 2501 sqq. Cuq, Daremberg-Saglio III 37 sqq.*

1 *generatim*: **a** *de materia, forma, partibus, apparatu sim.*: LIV. ANDR. carm. frg. 35 M. celer -a volans perrumpit pectora ferro (VERG. Aen. 11, 747 summa ... ab -a defringit ferrum. OV. met. 12, 105 num ... exciderit ferrum, considerat, -ae. LIV. 26, 4, 4 SEN. Ag. 410. CVRT. 3, 2, 7 aere aut ferro praefixae -ae. *al. cf. infra l. 64*). ENN. ann. 154 -is ansatis. CALP. hist. 30 *elephantos* ab operariis -as praepilatas habentibus per circum ... actos. CIC. de orat. 1, 242 amentatas -as (Brut. 271 MART. CAP. 5, 441. *cf.* SIL. 4, 14 -a iuvatur ammento. 4, 289 nodo ... adiuvat -am). VERG. Aen. 9, 744 rudem nodis et cortice crudo ... -am (CLAVD. 20, 166 adamante gravem nodisque rigentibus -am). OV. epist. 3, 119 acutae cuspidis -am (met. 5, 9 aeratae. 6, 78. 7, 131 praeacutae. SIL. 6, 215 immensae. HOMER. 802 robustae. *cf.* LIV. 8, 8, 10 -as suberecta cuspide in terra fixas. IVST. 15, 3, 13 -ae cuspide. *al.*). met. 5, 9 fraxineam ... -am (12, 369. *cf.* 10, 93 fraxinus utilis -is. PLIN. nat. 16, 62. 228. STAT. Theb. 7, 716 fraxineum ... -ae robur). 8, 375 -arum ... spicula (LIV. 32, 17, 14. 33, 26, 8 PAVL. FEST. p. 337. *cf.* CVRT. 3, 3, 20 -as argento exornatas, spiculo aur⟨e⟩o praefixas). LIV. 1, 32, 12 -am ferratam aut praeustam. R. GEST. div. Aug. 3, 5 -is argenteis (FLOR. epit. 2, 17, 14 CIL VIII 6981, 9. XI 7264, 10 [*s. III in.*]. *cf. supra l. 63*). CVRT. 3, 2, 16 -is igne duratis (*cf.* SERV. Aen. 9, 740. 11, 553). PLIN. nat. 11, 227 hippopotami corio crassitudo talis, ut inde tornentur -ae. VAL. FL. 3, 707 ut semel est evulsa iugis -a (*sic fere i. q. hastile*: SIL. 4, 176 rasilis -a ripis lecta Padi. STAT. Theb. 3, 590 caedere ... validas sanctis e stirpibus -as. *cf.* 7, 312 *et p. 2552, 67*). SIL. 1, 466 iacit igneus -ae dirum lumen apex. STAT. Theb. 2, 540 -a viduo iugulum ferit inrita ligno (VVLG. I par. 20, 5 -ae lignum: עֵץ). AMPEL. 8, 10 *signum Minervae* habet -am de gramine (*cf. p. 2552, 44*). CARM. adv. Marc. 2, 11 -ae mucrone (SERV. Aen. 10, 484). CAPITOL. Maximin. 29, 8 *usus est* -a inaurata (*cf. supra l. 64. p. 2552, 36.* VVLG. II par. 9, 15 -as [צִנָּה] aureas. *adde* QVINT. inst. 7, 9, 8. 11). TREB. Gall. 18, 3 ita ut -am teneret *statua*, per cuius scapum (caput *codd.*) infans ad summum posset ascendere. VVLG. I reg. 17, 7 hastile ... -ae (*v. p. 2557, 6*). MART. CAP. 6, 569 (*vers.*) -a ... penetrabile monstrat acumen. *de -is puris v. p. 2551, 30 sqq.* *plura v. sub b α et iuncturis.*

b *de usu et ministerio -ae notabilia varia*: PAVL. FEST. p. 63 -a summa armorum et imperii est. 101 signum praecipuum (proelii *add. Urs.*, belli *Mueller*, *cf.* GELL. 10, 27, 3) est -a. GAIVS inst.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 16 festuca ... utebantur quasi -ae loco, signo quodam iusti dominii, quod maxime sua esse credebant quae ex hostibus cepissent.

α -a insigne: (I) *militum: armatura certarum copiarum et gentium propria* (*de inventoribus v. l. 9. 23*): ENN. ann. 506 leves ... secuntur in -is (*cf.* LIV. 8, 8, 5 leves ..., qui -am tantum gaesaque gererent, vocabantur). LVCIL. 1349 ut veles bonus, sub vitem qui subicit (?; subsit *vel* submisit *trad.*) -as (*cf. p. 2552, 28*. LIV. 26, 4, 4 -is velitaribus [38, 20, 1 PAVL. FEST. p. 28. PLIN. nat. 7, 201 -as velitares Tyrrenum *invenisse dicunt*. 28, 34]. 30, 33, 15. 31, 35, 5. 38, 21, 13. VAL. MAX. 2, 3, 3 brevibus et incurvis septenis armatos -is [PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 29 -is quaternorum circiter pedum. *cf.* LIV. 26, 4, 4]). HOR. carm. 3, 2, 4 *puer* Parthos feroces vexet eques metuendus -a (LIV. 1, 27, 8. 2, 6, 9 *al.* TAC. ann. 14, 37. AMM. 25, 3, 6 equestris -a *Persae*). PROP. 3, 9, 25 Medorum pugnaces ... -as (hostes *codd.*). OV. Ib. 135 pugnabunt arcu dum Thraces, Iazyges -a. LIV. 1, 43, 2 *imperata sunt a Servio primae classi* tela in hostem -aque et gladius. 1, 43, 6 *quartae classi* nihil praeter -am et verutum datum. 8, 8, 10 triarii ... -as ... in terra fixas ... tenentes (8, 10, 3. 6). 31, 39, 10 *phalanx Macedonum* praelongis -is (*i. e. sarisis*) velut vallum ante clipeos obiecit (37, 42, 4. *cf.* 32, 17, 13 -as ingentis longitudinis. 33, 8, 12. 36, 18, 7. 44, 41, 7 inmobilem longitudine et gravitate -am. *al.* CVRT. 8, 14, 16 -ae ... praelongae et validae. *al.* SIL. 17, 419). PLIN. nat. 7, 200 *invenerunt* -am Lacedaemonii. TAC. Germ. 6 -as vel ipsorum vocabulo frameas gerunt (*ad easdem frameas spectare videntur* [*v. Müllenhoff, Deutsche Altertumskunde IV² 165*]: hist. 5, 18 praelongis -is [ann. 2, 21]. ann. 1, 64 -ae ingentes ad vulnera facienda quamvis procul. 2, 14 enormes -as. AMM. 17, 12, 2 *Sarmatis Quadisque* -ae sunt longiores. *v. et p. 2552, 24.* AMM. 16, 12, 22). ann. 12, 35 *Britanni* spathis et -is auxiliarium sternebantur. -ae *donaticae: erant purae i. e. ex una eademque materia fabricatae; temporibus antiquioribus cuspide carentes* (*v.* VARRO frg. Serv. Aen. 6, 760 pura ... -a: id est sine ferro: nam hoc fuit praemium apud maiores eius, qui tunc primum vicisset in proelio) *formam similem scipionis habebant* (*v. Steiner, Bonner Jahrb. 114/115, 1906, 6 sqq. Helbig, Zur Geschichte der -a donatica, Abh. Gött. 1908. Fiebiger, RE VII 2508 sq.*): LVCIL. 290 (*v. Marx ad l.*). CATO or. frg. 5, 2 -as donaticas. SALL. Iug. 85, 29. PROP. 4, 3, 68 tua sic ... pura triumphantes -a sequatur equos. PAVL. FEST. p. 63 viri fortes ea -a donantur (p. 101. PLIN. nat. 7, 102 -is puris. TAC. ann. 3, 21. SVET. Claud. 28 -a pura. GELL. 2, 11, 2. VOPISC. Prob. 5, 1 -is puris. CIL *passim, v. indices ap. Steiner l. c. 47 sqq. Dessau III 1, 484 sq.*). VAL. MAX. 3, 2, 24. SIL. 15, 261 tunc -a viris, tunc *vexilla* ... dantur (CIL III 1193, 8 [*a. 191*] -am puram ... dederunt). STAT. silv. 4, 8, 12 gaudeat ... Libyca praesignis avunculus -a (*v. Vollmer ad l.*). VOPISC. Aurelian. 13, 3 -as puras. CIL III 6809, 13 (*s. I p. C.*) honorato ... -a pura. *-a militi in contumeliam adimitur* (*v. Marquardt, Röm. Staatsverwaltung II² 328; aliter Mommsen, Staatsr. II³ 397 adn.*): PAVL. FEST. p. 54 censio hastaria dicebatur, cum militi multae nomine ob delictum militare indicebatur, quod -as daret. AMM. 25, 1, 8 ademptis signis -isque diffractis.

(II) *principis iuventutis* (*v. Stein, D. röm. Ritterstand 1927, 58 sq. 83*): R. GEST. div. Aug. 3, 5 *equites Romani* principem iuventutis utrumque eorum (*sc. C. et L. Caesares*) parmis et -is argenteis donatum appellaverunt. (III) *regum* (*v. Helbig l. c. 30 sq.*): IVST. 43, 3, 3 per ea tempora (*sc. quibus Roma condita est*) adhuc reges -as pro diademate habebant. *cf.* VERG. Aen. 6, 760 (*v. Helbig l. c. 32 sq.*) ille ... pura iuvenis qui nititur -a *Silvius*. VVLG. I reg. 22, 6 Saul ... -am manu tenens (26, 7 *al.* II reg. 1, 6). GREG. TVR. Franc. 7, 33. *v. et p. 2552, 36.* (IV) *deorum*: CIC. nat. deor. 1, 101 *homines deo dant* arcum, sagittas, -am *eqs.* IVST. 43, 3, 3 deorum simulacris -ae adduntur. *Bellonae*: STAT. Theb. 4, 7. *Iovis*: CIL VIII 6981, 9 (*simulacrum*). *Iunonis*: CIC. nat. 1, 82 (*de I. Sospita*). PAVL. FEST. p. 49 *et* 63 (*de I. Curiti*). *Martis* (*cf. sub γ*): OV. fast. 3, 1. 172 met. 14, 819 PAVL. FEST. p. 97 PETRON. 124, 268 VAL. FL. 4, 281. 609 SIL. 4, 435 STAT. Theb. 3, 292 *al.* Ach. 1, 485 IVV. 11, 106. SERV. Aen. 8, 3 (*simulacrum*). CLAVD. 4, 19 *al.* SIDON. carm. 10, 15. *Mercurii*: MART. 5, 24, 11. *Minervae*: VERG. Aen. 2, 175 *de Palladio*. PRIAP. 9, 6. 20, 2 -a, Minerva, tua est. OV. am. 3, 3, 28 met. 2, 786. 6, 78 SEN. Ag. 529. STAT. Ach. 1, 289 (*simulacrum*). MART. 14, 179, 1 (*simul.*). IVV. 13, 82. AMPEL. 8, 10 (*simul.*). APVL. met. 10, 30 CLAVD. rapt. Pros. 2, 24. 144 carm. min. 53, 93 MART. CAP. 6, 569 (*vers.*). *Quirini vel Romuli: v. s.* Quirinus. *Solis*: VAL. FL. 6, 518. *Vulcani*: OV. rem. 27.

β in actionibus ritibusque sollemnibus (*de auctionibus et iudiciis v. sub II*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 9, 52 *de ritu fetialium* (*plura v. ap. Wissowa, Rel.² 553 sq.*). LIV. 3, 28, 11 *de captivis sub iugum missis* (*plura v. s.* iugum). PLIN. nat. 12, 89 sarmenta *cinnamomi caesi* -ā dividit sacerdos. 28, 34 *de actione magica in difficili partu* (*v. Samter, Geburt, Hochzeit u. Tod 1911, 54 sqq.*). SIL. 16, 578 *de ludis sepulcralibus* (*cf.* 584 STAT. Theb. 6, 928 *al.*). STAT. Theb. 6, 223 dextri gyro et vibrantibus -is hac redeunt (*sc. apud rogum serpenti exstructum*). SVET. Dom. 14, 3 ut ... trabeati et cum -is militaribus praecederent eum *equites*. FLOR. epit. 2, 17, 14 *Olyndicus Celtiberorum dux* -am argenteam quatiens quasi caelo missam vaticinanti similis omnium in se mentes converterat. GELL. 10, 27, 3 *Romani miserunt ad Carthaginienses* -am et caduceum, signa duo belli aut pacis, ex quis, utrum vellent, eligerent (*cf.* VARRO frg. *ibid.* 5 PAVL. FEST. p. 101). ITIN. Alex. 8 *apud Ilium* -a humi fixa omen sibi facit Asiae bello quaerendae. VIR. ill. 27, 3 *de ritu devotionis* (*v. Deubner ARW 8, 1905 Beiheft p. 71 sq. 76 sq.*). AMM. 14, 4, 4 *apud Saracenos* futura coniux -am et tabernaculum offert marito. SERV. Aen. 8, 3 is qui belli susceperat curam, sacrarium Martis ingressus primo ancilia commovebat, post -am simulacri ipsius dicens 'Mars vigila' (*v. Deubner l. c. 75*).

γ -a colitur; prodigia ex -is: VARRO frg. Arnob. nat. 6, 11 pro Marte Romanos -am *coluisse* (IVST. 43, 3, 3 pro diis). S. C. Gell. 4, 6, 2 pontifex nuntiavit in sacrario ⟨in⟩ regia -as Martias movisse (*plura v. ap. Deubner l. c. 75, 1*). LIV. 24, 10, 10 *narrabatur* -am Martis Praeneste sua sponte promotam. 33, 26, 8 ad Monetae duarum -arum spicula arserant (*cf.* 43, 13, 6). SIL. 6, 138 cui -*ae* me libare Lyaei ... cernis latices. CIL VI 2232, 4 -a in aede Bellona in luco dicata est.

δ -a tormentis iacitur: CVRT. 8, 10, 32 excussas tormentis praegraves -as. SIL. 6, 215 suetam ... movere excelsas turres immensae cuspidis -am. TAC. hist. 4, 23 *oppugnatoribus* adactae tormentis ardentes -ae. ann. 2, 20. 2, 81 *iussit* tormentis -as, saxa et faces ingerere *in hostes*. 4, 49. 13, 39. 15, 9.

c *locutiones notabiles*: *α proverbium*: CIC. Mur. 45 *candidatus* iacet, diffidit, abiecit -as (HEGES. 1, 30, 14. *cf.* OV. Pont. 3, 4, 97 damnatas Germania proicit -as). *β comparationes*: CIC. de orat. 2, 316 *Philippus dicens se solere pugnare non attendit gladiatores*, unde hoc simile ducat, primas illas -as ita iactare leniter *eqs.* (*sic comparantur argumenta, sententiae sim. cum -is*: *ibid.* 2, 325. Brut. 271 ut -ae velitibus amentatae ... argumenta traduntur. part. 14 OV. Ib. 48 [*cf.* 50]. *cf. p. 2553, 66 sqq.*). fin. 3, 22 *comparatur affectatio boni cum -a colliniandа*. OV. met. 7, 777 non ocior illo *cane* -a ... exit (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 199 *de equis*). EVSTATH. Bas. hex. 5, 3 p. 912^C aristas ... velut -as. MIRAC. Theclae 7 p. 172, 32 gladius ... extensus plus quam supra longitudinem unius -ae. *cf. infra l. 72.*

2 *speciatim de -am ferentibus*: STAT. silv. 5, 1, 134 *armigerum* magnae sparsum sudoribus -ae (*i. Caesaris, v. Vollmer ad l.*). TREB. Gall. 8, 6 *in pompa* -ae auratae (*sc. quaedam regia symbola, v. Domaszewski, RhM. 57, 1902, 513*) ... ibant. CLAVD. 5, 162 *Honorius* fraternas ex aequo dividat -as (*i. exercitus*).

B *sensu latiore*: 1 *de scapis sim. variis* (*cf. p. 2551, 30 sqq. 54 sqq.*): a *generatim i. q. quaelibet pertica*: PAVL. dig. 8, 3, 7 pr. quidam *dicunt* nec -am rectam ei ferre licere. *ibid.* *ius* rectam -am referendi.

b *speciatim*: *α de caulibus plantarum*: CIC. Verr. II 4, 125 gramineas -as *i. harundines* (*cf. Plin. nat. 16, 162; aliter p. 2550, 73*). DIOSC. 1, 4. 9 (καυλός). 12 *al.* *i. q. ferula vel thyrsus*: VERS. metr. (Bass. gramm. VI 256, 4 = Mar. Victorin. *ibid.* 92, 27) 2, 7 M. coronis -a viridis. VERG. ecl. 5, 31 *Daphnis instituit* foliis lentas intexere mollibus -as (*cf.* OV. met. 3, 667 pampineis ... velatam frondibus. 11, 7 VAL. FL. 6, 136 NEMES. ecl. 3, 64). Aen. 7, 396 pampineas ... -as (OV. epist. 13, 33 VAL. FL. 2, 269). OV. met. 6, 593 lĕvis ... -a. STAT. Theb. 9, 796. Ach. 1, 261 molles ... tulit Tirynthius -as (*cf. Theb. 10, 649; perperam Brinkgreve ad l.*). *β i. q. acus comatoria, qua crinis nubentium comebatur* (*v. Blümner, Röm. Privataltertümer 1911, 352*): OV. fast. 2, 560 nec tibi ... comat virgineas -a recurva comas. PAVL. FEST. p. 62 caelibari -a (ARNOB. nat. 2, 67). *γ i. q. tridens*: VAL. FL. 1, 641 *apparet* trifida Neptunus in -a (MART. CAP. 5, 425 [*vers.*]). *δ i. q. pertica cuspidata, in qua signa militaria affiguntur* (*v. Domaszewski, D. Fahnen im röm. Heere 1885, 35 sqq.*): AMM. 16, 10, 7 dracones -arum aureis gemmatisque summitatibus inligati. 16, 12, 39. VEG. mil. 1, 20 draconarii atque signiferi, qui sinistra manu -as gubernant. PRVD. c. Symm. 1, 466 effigies crucis ... longis solido ex auro praefertur in -is. 2, 713 -*a* Christi apicem sublimior effert. CLAVD. 15, 177 purpureis undantes anguibus -as. *ε i. q. scapus staterae*: SCHOL. Pers. 1, 6 examen est lingua vel linum, quod mediam -am ad aequanda pondera tenet. *ζ i. q. hastile* (*cf. p. 2550, 69*): CLAVD. DON. Aen. 12, 8 quod ... venabuli -am frangeret *leo*. *η i. q. scapus lampadis vel lampas*: SIDON. carm. 2, 433 lampadis -a. ALC. AVIT. carm. 6, 466 flammigeras ... -as. APRING. in apoc. 1, 12.

2 *de cuspidibus*: a ? *i. q. ferrum -ae*: CELS. 7, 7, 8^B tenuis acus ferrea ad similitudinem -ae (spathae *Lindenus*) lata.
b *in temone currus falcati* (*cf. Liv. 37, 41, 6* cuspides): CVRT. 4, 9, 5 ex summo temone -ae praefixae ferro eminebant. 4, 15, 4.
c *in ebore elephantorum*: SIL. 9, 582 ebori *elephantorum* praefixa ... -a.

3 *i. q. mentula*: PRIAP. 43, 1 velle quid hanc dicas ... -am ...? 43, 4. APVL. met. 10, 21 *in additamento cod. Laur. 54, 24 aliorumque*. AVSON. 359, 17 *versu Vergiliano* (Aen. 9, 744) *deformato*. *huc pertinere vid.*: ZENO 1, 6, 3 *Sodomitae* infami -a persequentes hospitum terga depopulabantur.

II *translate* (*in imag.: p. 2553, 4. 67 al.*): **A** *-a in venditionibus, auctionibus, sectionibus, locationibus posita significat ipsam auctionem sim.* (*magis proprie: p. 2553, 2. 4 al.*): CIC.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

leg. agr. 1, 6 videntur prope -a praeconis insectari Cn. Pompei exercitum. 2, 53 Rullum ... inter nostra atque hostium castra -a posita ... auctionantem (off. 2, 27. 2, 83 in foro. Phil. 2, 64 pro aede Iovis Statoris. *adde infra l. 15*). off. 2, 29 dum homines perditi -am illam cruentam et meminerint et sperabunt, quam P. Sulla *vibravit. ibid.* a sceleratiore -a non recessit. Phil. 2, 64 cum tot *improbi* essent circum -am illam. 2, 103 si ab -a *in illas possessiones advolavisti*, valeat -a *eqs.* (Att. 12, 3, 2 emptionem ab -a [*cf.* ASCON. Scaur. p. 22, 9 St.]). *ibid.* quis -am istius venditionis vidit ...? 2, 104 -ae Caesaris (8, 9 -a Caesaris ... multis inprobis et spem adfert et audaciam. epist. 9, 10, 3 vereor, ne -a Caesaris refrixerit. *cf.* 15, 17, 2). 4, 9 quos ... non illa infinita -a satiavit. 8, 9 semper -am videre cupiunt. NEP. Att. 6, 3 ad -am publicam numquam accessit (GLOSS. III 450, 19 -a publica δήμευσις. 482, 3). OV. Pont. 4, 5, 19 populi reditus positam componet ad -am (SEN. suas. 6, 3 ad triumviralem -am pro vectigalibus civium Romanorum mortes locantur [COLVM. 1 pr. 20]. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 86 praecones dicebantur, qui stabant ad -am *eqs.*). 4, 9, 45 longi reditus -ae supponere lustri. LIV. 4, 29, 4 partem *praedae* sub -a dictator vendidit (4, 53, 10 *al.* SEN. dial. 3, 2, 1 principum sub civili -a capita venalia. IVV. 3, 33 praebere caput domina venale sub -a. PS. PROSP. [*v. l. 50*]. *cf.* TERT. apol. 13, 5 sub eadem -a ... divinitas addicta conducitur. COD. Theod. 11, 9, 2 [*a. 337* = COD. Iust. 4, 46, 3] fundum vel mancipia ... sub -a distracta. 10, 17, 1 [*a. 369* = COD. Iust. 10, 3, 5 pr.] sub -ae sollemnis arbitrio). 24, 18, 11 qui -ae huius generis adsueverant. 39, 44, 8 edicto submotis ab -a, qui ludificati priorem locationem erant. 43, 16, 2 ne quis ... ad -am suam accederet (*cf. l. 13*). MANIL. 5, 318 (319) non illo *qui in Haedo natus est* coram digito⟨s⟩ quaesiverit (quae *vel* qui iuverit *codd., corr. Bentl.*) -a (*i. e. auctio licitatoribus non carebit*). PAVL. FEST. p. 101 -ae subiciebant ea quae publice venundabant (VAL. MAX. 2, 4, 2 *al. cf. supra l. 18*. PRVD. psych. 873 opibus ... et censibus -ae [*var. l.* haustae, arte; -a *E*[1], hausta *E*[2]] addictis). SEN. contr. 9, 3, 3 in auctione fratres quamvis hostilis -a non dividit. SEN. dial. 6, 20, 5 -am consularia spolia vendentem (CLAVD. 8, 497). 10, 12, 1 *inter occupatos enumerantur* quos -a praetoris infami lucro ... exercet. TAC. hist. 1, 20 ubique -a et sector. ann. 3, 31 *in multos* damnationibus et -a saeviebat. 13, 28 *aerarii quaestorem reum fecit*, tamquam ius -ae adversus inopes inclementer augeret (COD. Theod. 10, 17[tit.] de fide et iure -ae [COD. Iust. 10, 3[tit.] *adde infra l. 46*]). SVET. Iul. 50, 2 *Serviliae* amplissima praedia ex auctionibus -ae minimo addixit. PS. QVINT. decl. 12, 19 si semel ponis -am salutis *eqs.* COD. Iust. 10, 3, 1 (*a. 213*) neque habitis -is ... venditas res esse (COD. Theod. 10, 2, 1 *a. 378*). 10, 3, 2 (*a. 239*) praetermissa -arum sollemnitate (2, 36, 3, 1 *a. 294. cf. supra l. 25*). 8, 25, 8 (*a. 290*) fiscalis -ae fides (10, 3[tit.] 10, 3, 4 *a. 290*). CAPITOL. Gord. 25, 1 velut in -a positi venderemur. COD. Theod. 5, 13, 2 (*a. 341*) *iugationem* -is decursis ... conpararunt (10, 16, 1. 10, 17, 2 [= COD. Iust. 10, 3, 6]). ZENO 1, 6, 6 *Ioseph invenitur* patiens, dura cum -a distrahitur.
in imag.: PS. PROSP. conf. p. 769 *me* sub -a mortis et auctione peccati ... vendiderunt.

B -*a in iudiciis centumviralibus posita* (*cf.* GAIVS inst. 4, 16 in centumviralibus iudiciis -a praeponitur) *significat hoc ipsum consilium vel partes eius* (*v. Mommsen, Staatsr. II*[3] *225. 608*): VAL. MAX. 7, 8, 1 *praescriptum testamenti* -ae iudicio subvertere frustra conatus est (7, 8, 4). LAVS Pis. 41 trepidos ad iura decem citat -a virorum *eqs.* (*cf.* SVET. Aug. 36 *auctor fuit* ut centumviralem -am, quam quaesturam functi consuerant cogere, decemviri cogerent. POMPON. dig. 1, 2, 2, 29 [*cf. Mommsen l. c. 608, 2*] cum esset necessarius magistratus qui -ae praeessent, decemviri litibus iudicandis sunt constituti. CIL X 8260, 2 xvir ad -am). STAT. silv. 4, 4, 43 centeni moderatrix iudicis -a (*i. e. praetura ad -am. cf.* CIL XIV 3602, 6 [*s. I p. C.*] ⟨praet(or)⟩ ad hast(am)). MART. 7, 63, 7 centum gravis -a virorum. QVINT. inst. 5, 2, 1 *praeiudicium fit in* partibus centumviralium, quae in duas -as divisae sunt.

C *varia*: CIC. de orat. 1, 242 *ab auctore iuris civilis* cum amentatas -as acceperit *orator*, ipse eas oratoris lacertis viribusque torquebit (*sic de argumentis sim.*: top. 65 *iuris consulti* -as ministrant *patronis* [MART. CAP. 5, 441 amentatas]. Att. 16, 11, 1 ⟨ab⟩ -a ea aegre me tenui [*v. Marx ad Lucil. 1317;* ὀβελόν *criticorum intellegit Fr. Schmidt, Progr. Würzburg 1891/2, 32 sq.*]. OV. Ib. 50 [*cf.* 48]. *cf. p. 2552, 25 sqq.*). HIER. epist. 53, 8, 9 *Abdias Edom* -a percutit spiritali. BACHIAR. repar. laps. 6 quem *peccatorem* fornicationis -a percussit. 16 -am zabulicam. PETR. CHRYS. serm. 171 p. 648[C] *nequitias* a nostris sensibus crucis -a ... propellamus. *adde*: PLIN. nat. 2, 90 (*de hirco cometa*) semel adhuc iubae effigies mutata in -am est (*cf. Lyd. de ost. 10*[b] δοράτων).

iuncturae (*fere ad I A*): **1** *nominales*: **a** *adi.* (*cf. sub I A 1 a. b*): acerba: SIL. 6, 61. acuta: OV. rem. 27. avida: STAT. Theb. 9, 804. bellica: OV. am. 2, 3, 8. belligera: MART. 5, 24, 11. celer: LIV. ANDR. carm. frg. 35 M. celsa: SIL. 2, 203. certa: *v. vol. III 924, 27*. enormis: TAC. ann. 2, 14. fatalis: SIL. 2, 400. felix: SIL. 15, 754. funesta: STAT. Theb. 11, 500. gravis: *v. vol. VI 2274, 47* (prae-: CVRT. 8, 10, 32). horrida: VAL. FL. 3, 707 SIL. 4, 179. hostilis: LVCAN. 3, 679. immitis: OV. met. 8, 66. infensa: VERG. Aen. 10, 521. infesta: VERG. Aen 10, 877 *al.* ingens: VERG. Aen. 2, 50 *al.* lēvis: MART. 9, 56, 4. lĕvis: VERG. Aen. 9, 576 *al.* longa: ENN. frg. var. 14 *al.* (prae-: LIV. 31, 39, 10 *al.*). magna: VERG. Aen. 10, 335 *al.* minax: SIDON. carm. 2, 398. missilis: OV. fast. 3, 172. onerosa: OV. met. 13, 109. rapida: SIL. 5, 403. rigida: VERG. Aen. 10, 346 *al.* saeva: VAL. FL. 7, 603 *al.* scelerata: VERG. Aen. 2, 231. stridula: STAT. Theb. 4, 7. tenuis: STAT. Theb. 6, 928. trabalis: STAT. Theb. 4, 7 PANEG. 10 (4), 29, 5. valida: VERG. Aen. 10, 401 *al.* velox: SIL. 5, 319 *al.* victrix: SIL. 16, 584. volucris: SIL. 6, 247. *a nom. propr. deducta*: Aesonia: VAL. FL. 6, 653. Calydonia: OV. met. 15, 769 Tydidae. Graia: VAL. FL. 8, 317. Hectorea: OV. met. 12, 67. Larisaea: SER. SAMM. 830. Lycia: OV. epist. 1, 19. Macedonica: FEST. p. 318. Martia: S. C. Gell. 4, 6, 2. Odrysia: STAT. Ach. 1, 485. Ogygia: STAT. Theb. 10, 545. Pelias: OV. epist. 3, 126 *al.* Pisaea: OV. am. 3, 2, 15. Pylia: VAL. FL. 6, 202. Romula: PROP. 4, 4, 26. Scythica: STAT. Theb. 3, 431. Threicia: CLAVD. 8, 525. Tyria: SIL. 9, 510. Tyrrhena: SIL. 4, 609.

b *gen.* -ae (-arum) *pendet a subst.* (*cf. sub I A 1 a*): acies: OV. met. 3, 107. casus: STAT. Theb. 11, 500. ictus: AMM. 16, 4, 1 *al.* impetus: PANEG. in Mess. 96 STAT. Theb. 10, 545. splendor: VVLG. Hab. 3, 11. stridor: CLAVD. 20, 174. vis: LIV. 38, 20, 1 *al.* vulgus: ENN. (?) frg. inc. 15.

c *acced. gen.* (*cf. p. 2550, 57. 2551, 11*): LIV. 32, 17, 13 ingentis longitudinis. SIL. 17, 537 properati turbinis.

2 *verbales*: **a** *nom.* -a (*cf. sub c*): ardet (*i. splendet*): STAT. Theb. 12, 660. ascendit: SIL. 13, 182. bibit: *v. vol. II 1967, 67*. cadit: *v. vol. III 20, 49* (in-: VERG. Aen. 10, 474 *al.*). collocat: MART. 5, 65, 10 sues. concurrit: STAT. Theb. 8, 416 concurrunt -ae (re-: STAT. Theb. 10, 747). deicit: VAL. FL. 6, 217 *al.* dissipat: STAT. Theb. 12, 774 auras. eminet: OV. met. 5, 137 *al.* ferit: STAT. Theb. 2, 540. figit: VERG. Aen. 10, 776 *al.* (af-: LVCAN. 7, 624 *al.*). fremit: HOMER. 290. fugit: *v. vol. VI 1483, 55* (ef-: *v. vol. V 2, 205, 31*). fulgurat: *v. vol. VI 1522, 8*. fundit: SCHOL. Stat. Theb. 10, 747 (ef-: VERG. Aen. 12, 270). haeret: VERG. Aen. 9, 418 *al.* (co-: SIL. 16, 586). horret: VERG. Aen. 10, 178. hostit: ENN. scaen. 178 (*e coni.*). it: VERG. Aen. 9, 418 *al.*, *aliter p. 2552, 37* (ab-: STAT. Theb. 8, 495. ob-: VAL. FL. 3, 707 pugnas. red-: STAT. Theb. 5, 411 *al.* sub-: VERG. Aen. 10, 588 *al.* trans-: ENN. ann. 364 *al.* transab-: SIL. 12, 264). labitur: STAT. Theb. 8, 495 *al.* (praeter-: HOMER. 958. pro-: HOMER. 825). laedit: PROP. 4, 4, 26. micat: LIV. 7, 33, 10 SIDON. carm. 2, 398 (e-: STAT. Theb. 5, 570). nitet: STAT. Theb. 2, 648. perforat: VERG. Aen. 10, 588. permeat: SIL. 4, 609 TAC. ann. 15, 9. petit: OV. am. 3, 3, 28 *al.* relinquit: STAT. Theb. 7, 679. ruit: SIL. 10, 123. rumpit: VERG. Aen. 10, 335 thoraca simul cum pectore. VAL. FL. 3, 240 iter. *al.* (per-: LIV. ANDR. carm. frg. 35 M. OV. met. 12, 369). secat: STAT. Theb. 5, 570. sedet: VERG. Aen. 10, 783 *al.* sitit: SIL. 12, 264 *al.* sonat: STAT. Theb. 7, 679 (in-: VAL. FL. 3, 78). stat: VERG. Aen. 2, 50 *al.* (ex-: STAT. Theb. 7, 769). stridet: ENN. ann. 364 *al.* stringit: VERG. Aen. 9, 576. 10, 474 de corpore (per-: SIL. 15, 754). subsistit: SIL. 16, 586 *al.* tendit: VAL. FL. 3, 240. tranat: SIL. 13, 239. transadigit: VERG. Aen. 12, 270. transilit: CLAVD. 20, 166. tremit: VERG. Aen. 2, 50 *al.* (*cf.* intremescit: OV. met. 12, 369). venit: VERG. Aen. 9, 411 *al.* verberat: CLAVD. DON. Aen. 9, 745 auras (di-: VERG. Aen. 9, 411. trans-: VERG. Aen. 10, 335 *al.*). vibrat: VAL. FL. 6, 518 *al.* volat: LIV. ANDR. carm. frg. 35 M. *al.* (indu-: ENN. ann. 416. inter-: STAT. Theb. 2, 540. praeter-: SIL. 10, 113. super-: VERG. Aen. 10, 522). vulnerat: OV. met. 15, 769.

b *acc.* -am (-as): accipere: VAL. FL. 6, 202 latere (ex-: VERG. Aen. 9, 744 *al.* inter-: VERG. Aen. 10, 401. re-: OV. met. 5, 137. *cf.* receptare: VERG. Aen. 10, 383). accommodare: SIL. 5, 146 dextrae. addere: SIL. 15, 720 tergo. agere: VERG. Aen. 1, 644 *al.* (ad-: TAC. hist. 4, 23. circum-: LIV. 33, 18, 18 *al.* ex-: OV. met. 5, 137). citare: SIL. 4, 536 (con-: *v. vol. IV 64, 52*. in-: VAL. FL. 1, 409). colligere: TAC. ann. 2, 21 (re-: VAL. FL. 6, 253). colliniare: CIC. fin. 3, 22. conciere: STAT. Theb. 9, 283. concutere: SIL. 16, 108 (de-: VERG. Aen. 10, 718. dis-: LVCAN. 6, 210 *al.* ex-: VERG. Aen. 10, 776 *al.* in-: STAT. Theb. 5, 411 *al.* TAC. ann. 13, 39). contendere: *v. vol. IV 662, 83* (in-: LIV. 44, 41, 6. pro-: VERG. Aen. 11, 605 *al.*). coruscare: *v. vol. IV 1074, 32*. crispare: AMM. 27, 10, 12. depellere: SIL. 10, 241 (ex-: LVCAN. 3, 590 VAL. FL. 3, 107 STAT. Theb. 7, 679 *al.* im-: SIL. 9, 510. pro-: SIL. 16, 570 *al.* re-: CLAVD. 7, 95). elicere: STAT. Theb. 9, 95 (elig- *Heinsius*). eludere: MART. 14, 202, 1. exuere: VAL. FL. 6, 253. ferre: VARRO ling. 5, 115 *al.* (de-: VERG. Aen. 12, 772. in-: VAL. MAX. 5, 6, 1. *cf.* fertur *i. volat*: QVINT. inst. 9, 4, 8 *al.* [per-: VERG. Aen. 11, 803 *al.*]). figere: LIV. 3, 28, 11 *al.* (af-: CLAVD. 20, 166. de-: *v. vol. V 1, 340, 6 al.* in-: VERG. Aen. 9, 746 *al.* trans-: VERG. Aen. 11, 644). fundere: *v. vol. VI 1568, 45* (ef-: SIL. 16, 578). gerere: *v. vol. VI 1931, 4* (in-: VERG. Aen. 9, 763 *al. cf.* gestare: CVRT. 3, 3, 20 *al.*). habere (*i. regere*): TAC. ann. 2, 14. iacere: *v. vol. VII 1, 34, 30* (ab-: *v. p. 2552, 23*. con-: *v. vol. IV 307, 47*. ob-: LIV. 32, 17, 13 prae se. *al.* pro-: NEP. Chabr. 1, 2 OV. Pont. 3, 4, 97. *cf.* iactare: CIC. de orat. 2, 316. iaculari: *v. vol. VII 1, 72, 51*). levare (חנית): VVLG. II reg. 23, 18. I par. 11, 11. 20. librare: VERG. Aen. 11, 555 *al.* (per-: SIL. 5, 320. 12, 404). locare: VAL. FL. 6, 253. mittere (*i. iacere*): ENN. ann. 364 *al.* (e-: *v. vol. V 2, 505, 32*. prae-: CLAVD. 20, 174. re-: SIL.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

14, 503 *al.*). pilare: HOST. carm. frg. 1 M. ponere: LIV. 33, 8, 12 *al.* portare: SIL. 5, 320 *al.* premere: VERG. Aen. 10, 346 *al.* (com-: SIL. 13, 165. im-: OV. met. 2, 786). properare: SIL. 12, 383. quassare: VERG. Aen. 12, 93 *al.* quatere: ENN. ann. 405 *al.* rapere: VERG. Aen. 9, 763 *al.* (ar-: VVLG. Ezech. 38, 4. cor-: *v. vol. IV 1040, 60*). reducere: VERG. Aen. 10, 553. regere: CLAVD. DON. Aen. 11, 559 (ar-: VERG. Aen. 9, 465. di-: *v. vol. V 1, 1241, 64.* e-: *v. vol. V 2, 778, 3*). spargere: ENN. ann. 284 frg. var. 14. sumere: LIV. ANDR. (?) carm. frg. 34 M. surēmit. torquere: CIC. de orat. 1, 242 *al.* (con-: *v. vol. IV 736, 81.* de-: SIL. 9, 456. ex-: CVRT. 8, 2, 4 *al.* in-: VERG. Aen. 2, 231 *al.* re-: CVRT. 8, 2, 4 SIL. 4, 449). vertere: VERG. Aen. 1, 478 *al.* (a-: VVLG. II reg. 2, 23. con-: LVCAN. 7, 577 VAL. FL. 7, 634. in-: SIL. 7, 328). vibrare: CIC. de orat. 2, 325 *al.*

c *abl. instr.* -ā (-is): agere: VAL. FL. 7, 603 *al.* (ex-: VAL. FL. 6, 572. trans-: STAT. Theb. 8, 476). armatus: VAL. MAX. 2, 3, 3 *al.* cadere: OV. met. 12, 67 *al.* (con-: OV. am. 3, 2, 15). dimicare: OV. rem. 27. domare: OV. met. 13, 171. everberare: CVRT. 6, 11, 31 (trans-: SIL. 7, 673 *al.*). ferire: VERG. Aen. 10, 346 *al.* fodere: LIV. 8, 10, 6 TAC. hist. 5, 18 (confossus: CVRT. 3, 11, 11. perfossus: CVRT. 6, 1, 4). ictus: CVRT. 4, 16, 32. induere: LIV. 44, 41, 9 se. insectari: PLAVT. Capt. 549. 552. instructus: VVLG. I par. 12, 34. interficere: VVLG. II reg. 23, 21 *al.* interimere: CVRT. 8, 11, 16. obruere (-i): LVCAN. 4, 774 VAL. FL. 7, 96. occisus: PLIN. nat. 8, 78. occupare: SIL. 5, 236. pulsus: SIL. 5, 373 (impellere: STAT. Theb. 9, 72. propellere: *v. p. 2553, 75.* repelli: CVRT. 3, 2, 16). percellere: SIL. 5, 461 *al.* percutere: HOMER. 432 *al.* perforare: OV. fast. 5, 711 *al.* pertundere: ENN. ann. 414. petere: VAL. MAX. 9, 10 ext. 1 *al.* (im-: SIL. 5, 273). premere: VERG. Aen. 2, 530. proturbare: DICT. 4, 17. pugnare: VARRO ling. 5, 89 *al.* pulsare (-ari): VAL. FL. 6, 685 SIL. 2, 448. refringere: STAT. silv. 4, 6, 67. sistere: VAL. FL. 6, 583 SIL. 1, 162. spargere: ENN. ann. 154 sese. sterni: TAC. ann. 12, 35. traiectus: VAL. MAX. 3, 2 ext. 5 *al.* transfigere (-i): PLAVT. Most. 358 LIV. 25, 18, 13 *al.* turbare: TAC. ann. 12, 16. vincere: OV. met. 12, 120. vulnerare: HOMER. 469.

syn.: abies, contus, cornus, cuspis, ferrum, fraxinus, hastile, iaculum, lancea, lignum, missile, pilum, robur, spiculum, telum, trabs, venabulum.

deriv.: hastarius (-um), hastatus (hasto), hastiarius (?), hastilis (-e), hastina, hastula. *compos.*: hastifer, subhasto. *cf. Onom.*

hastārius, -a, -um. *ab* hasta. *abbreviatur* hastar: *v. infra l. 45.* hast: *v. infra l. 45.* **1** *proprie i. q. ad hastam pertinens*: PAVL. FEST. p. 54 censio -a (*v. p. 2551, 48*). NOT. dign. or. 11, 24 -a *fabrica*. **2** *transl. i. q. ad iudicium centumvirale (infra l. 44 sqq.; cf. p. 2553, 52 sqq.) vel auctionem (infra l. 47. 49 sqq.; cf. p. 2552, 82 sqq.) pertinens*: CIL VI 1365, 13 (*s. III*) pr(aetori) hastar(io) (VIII 22721, 5 pr(aetori) hast(ario). INSCR. lat. d'Afrique ed. Cagnat-Merlin-Chatelain 44, 1 ⟨pr⟩aetori has⟨ta⟩rio). COD. Theod. 13, 6, 9 (*a. 417*) quaecumque possessiones sub -a[e] sorte distractae sunt. *per ellipsin i. q. liber -us (at v. infra l. 52 sqq.)*: TERT. nat. 1, 10, 22 B. in -um regessistis *deos*. apol. 13, 5 in -o vectigales habetis *deos* (*v. Waltzing, comment. 66*). AVG. epist. 96, 2 de -o emerat (GLOSS.[L] I Ansil. SA 24).

neutr. pro subst. **hastārium**, -ī. GLOSS.[L] III Abstr. AS 11 -m ubi venduntur bona proscriptorum. *al. vulgo* TERT. *et* AVG. *l. c. huc trahuntur; sed vide, ne glossa ex illiusmodi locis prave intellectis orta sit.*

×hastātus, -ī *m. et* -us, -a, -um *adi.* [*ab* hasta; *i. q. umbr.* hostatu '*hastatos*'. *J. B. H.*] GLOSS. κοντοφόρος· de hasta pugnans. *de scriptura*: ast-: CIL III 2883 (= 15045²), 6 (*s. I p. C.*). *adde infra l. 62. 63.* status: CIL V 896, 5 in corte statu posteriore. INSCR. Dessau 9087, 4 stato prioris. adstatus: CIL XI 5215 (= 5216), 4. *adde p. 2556, 38.* *de abbreviaturis*: h: *v. infra l. 76.* CIL III 8047, 3 *al.* has: CIL III 2836, 2 (*ante a. 10 p. C.*) *al.* hast: CIL II 4146, 8 *al.* ast: CIL III 6605, 4. XIV 2278, 7. (h)asta: *v. p. 2556, 36.* hastat: INSCR. L'année épigr. 1906, 113 *al.* astat: CIL III 9973, 15 (*s. I p. C.*). *notae infra afferuntur per* (-us). *litt. graecis*: POLYB. 6, 21, 7 *al.* LYD. mag. 1, 46 INSCR. Graec. ad res Rom. pert. III 1206 INSCR. RevArch. V 36 (1932) p. 212 n. 57. *cf.* hasto. [*inc. notionis*: INSCR. Dessau 9135ᵃ (*mutil.*).]

i. q. hastā armatus: **I** *vice substantivi* (*v.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 201, 12 PRISC. gramm. II 441, 16. 562, 17): **A** *generatim*: ENN. ann. 284 -i spargunt hastas. CVRT. 3, 3, 20 currum *Darei* decem milia -orum sequebantur. 4, 15, 13 -orum (astarum *codd. optt.*) — sarisophoros vocabant —.

B *speciatim: -i Romani* (*v. Fiebiger, RE VII 2509, 31 sqq.*): **1** *in universum*: PLAVT. Cist. 287 abi atque -os multos, multos velites affer (293). INSCR. numm. Grueber cat. Brit. mus. II p. 388 (*a. 83 a. C., imagini vexilli adscript.*) h(astati) (I p. 504 *a. 49 a. C.*). VARRO ling. 5, 89 -i dicti qui primi hastis pugnabant. LIV. 7, 23, 7 ab -is principibusque ... proelium initum. 7, 34, 5 *al.* FRONTIN. strat. 2, 3, 16. VEG. mil. 1, 20 in secunda *acie pugnantes* -i ... vocabantur. *ibid.* -i illi et qui priores steterant. 2, 2. 15. 3, 14. *translate*: SIDON. epist. 6, 1, 3 -orum antesignanorumque paulisper contubernio sequestratus *papa*.

2 *-us significat manipulum -orum* (*per ellipsin praeter p. 2556, 3*): CIC. div. 1, 77 signifer primi -i (2, 67 LIV. 27, 14, 8. 42, 34, 7 prioris centuriae [*v. Marquardt, Staatsverw. II² 369; ad 3 trahit Domaszewski l. c. (infra l. 5) 92, 6*]). LIV. 26, 5, 15 secundi. 42, 34, 5 decumum ordinem -um. *cf. l. 42.*

3 *-us significat centurionem* (*v. Mommsen, Ephem. epigr. 4, 1881, 226 sqq. Domaszewski, Rangordnung d. röm. Heeres 1908, 90 sqq.*): **a** *in ordine manipulorum*: FLOR. epit. 1, 18, 9 quartae legionis -us (OROS. hist. 4, 1, 10 primus. IORD. Rom. 155). **b** *in ordine cohortium*: α *-us primus*: VEG. mil. 2, 8 primus -us. CIL II 1681, 4 centurioni -o primo leg(ionis) IIII. *cf.* CIL II 4147, 5 leg(ionis) VII Gemi⟨n(ae)⟩ (-o) pr(imo *Mommsen l. c. 233*, priori *Domaszewski l. c. 93, 2*). III 2836, 2 (*ante a. 10 p. C.*) (-us) pri(mus *Mommsen l. c.*) leg(ionis) XX. VIII 18072 d 5 (*s. III*) (-i) pr(ioris: *an* primi?). CIL II 4114, 22 (*aet. Septimii Severi*) -us leg(ionis) X Geminae. 4146, 8. III 4328, 6. 14477, 2. VI 36775, 14. VIII 2825, 7. 15576, 3 (*a. 164*). XI 5215 (= 5216), 4 INSCR. L'année épigr. 1901, 30. 1902, 154. 1906, 113 Princeton Exped. Syr. III A 541. CIL XIII 1881, 7 -us in leg(ione) I M(inervia). *cf. infra l. 22 sqq.* β *coh. I -us posterior*: VEG. mil. 2, 8 secundus -us. CIL III 2883 (= 15045²), 6 (*s. I p. C.*) leg(ionis) eiusdem -um posteriorem chor. I. 9973, 15 (*s. I p. C.*) (-um) posteriore(m) leg(ionis) eiusdem (INSCR. Not. d. scavi 1919, 231). VI 31159, 7 (*s. II*) (centurio) leg(ionis) XIII Gem(inae) primus -us posterior. VIII 18072 c 6. d 9 (*s. III*). *huc pertinere videntur* (*v. Mommsen l. c. 234*): CIL III 3846, 8 -o in coh(orte) I leg(ionis) II Traian(ae). VII 597 coh(ortis) I (centuria) Na(evii?) Bassi (-i) p(osterioris?). γ *-i reliquarum cohortium*: (I) *priores*: CIL III 263, 2 ⟨leg(ionis)⟩ VII C⟨l(audiae)⟩ (centurioni coh.) II -o prior(i). 6592, 4 signifer leg(ionis) II ... (centuria) cohor(te) II -i pr(ioris). 6605, 4. 8047, 3. VII 112 (*v. Mommsen l. c. 237*). VIII 2938, 7 INSCR. Dessau 9087, 4. (II) *posteriores*: CIL III 1480, 4 (centurio) leg(ionis) IIII ... (coh.) III (-us) post(erior). 13360, 9. VI 3372, 3. VIII 2877, 6. XIV 2278, 7.

4 *dubia*: CAES. civ. 1, 46, 4 Q. Fulginius ex primo -o (primus -us *Vascosanus fort. recte*) legionis XIIII. INSCR. Anz. f. Schweizer. Altertumsk. N. F. 27, 1925, 10 sq. (*tabella addita epistulae in castra missae, ante imp. Claudium, Vindonissae*) Q. Maio milit(i) leg(ionis) XIII Gem(inae) ⟨h⟩asta(to) III manip(uli) (*editor trahit ad 1*). AMM. 16, 12, 20 *nostri ductores steterunt* antepilanis -isque et ordinum primis velut insolubili muro fundatis. 20, 4, 18 Petulantium ... -us ([adstatus *V*]. *fort. draconarius, v. Müller Phil. 64, 1905, 611, cf. infra l. 45; vel centurio, v. Grosse, Röm. Militärgeschichte 1920, 116*).

II *vice adiectivi* (*de centurionibus -is v. s. I B 3 passim, de ordine -o supra l. 3*): OV. fast. 3, 128 -os ... decem *orbes* (*i. e. manipulos*). VAL. FL. 6, 120 -as ... turmas. STAT. Theb. 2, 718 -a ... Bellona. TAC. ann. 2, 14 aciem -am *Germanorum*. AVSON. 237, 2 -i Martis. AMM. 26, 6, 15 -us ... purpureum ... pannulum laeva manu gestabat *Procopius* (*cf. p. 2552, 57 sqq.*). SVLP. SEV. Mart. 14, 5 angeli -i atque scutati.

hastella *v.* astella.

?(h)astiārius. PAP. Florent. II 278 lat. 17, 3 (*s. II p. C. med.?*) ⟨? N⟩estor astiarius. *l.* asti⟨li⟩arius.

hastifer, -a, -um. *ab* hasta *et* ferre. *gen. pl.* -ferum: *l. 58.* *i. q. hastam ferens*: **1** *generatim*: SCHOL. Stat. Theb. 2, 718 hastata ... Bellona: ... hastis armata sive -a. **2** *pro subst. de collegio -orum* (*v. e. g. Mommsen, Ges. Schr. VI 156 sqq. Hepding, Attis 169 sqq.*): CIL XII 1814, 5 (*Viennae*) magist(er) astiferor(um). XIII 7317, 3 (*Castelli Mattiacorum, a. 224*) -ii (*sic*) sive pastor(es) consistentes kastello Mattiacorum. 7281, 4 (*ibid., a. 236*) -i civitatis Mattiacorum. 8184 (*Col. Agripp.*) genio hastiferum.

hastīle *v.* hastilis.

×hastīliārius, -ī *m.* *ab* hastile. *scribitur* ast-: CIL VI 31153, 5 (*a. 158*). *adde infra l. 63. 64. cf. et infra l. 67.* *de abbreviaturis* (*v. et infra l. 67*): h ?: *v. infra l. 70.* hast: CIL VI 31147 c 15 (*a. 139*). *al.* ast: CIL VI 31145 b 13 (*a. 137*)· *al.* asti: CIL VI 31143 b 4. c 6 (*a. 135*). hastil: CIL VI 31148, 14 (*?, a. 140*). astil: CIL VI 31143 b 1 (*a. 135*). *al.* *notae infra afferuntur per* (-us). *de re v. Domaszewski, Westd. Zs. 14, 1895, 88. 93, qui p. 48* CIL VI 224, 19 ASS *intellegit* as(tiliarii) (*dubium videtur*). **1** *genus praefectorum equitum legionis*: CIL VIII 2562, 7 (*castra Lambaesit.*) M. Terentius Saturninus (-us). INSCR. Österr. Jahresh. 12, 1909 Beibl. 176 (*Timacum minus*) vet(eranus) ex h(astiliario?) c(ohortis) II A(ureliae) D(ardanorum). **2** *genus praefectorum equitum singularium imperatoris*: CIL VI 3192, 2 (-o) eq(uitum) sing(ularium) Aug(usti). 3226. 3284, 2. 31143 b 1 (*a. 135*) ex (-o) (b 4. c 6. *al.*). 31148, 14 (*a. 140*). 32807.

hastīlis, -e. *ab* hasta. NOT. Tir. 77, 38. *i. q. ad genus hastarum pertinens*: ISID. orig. 18, 7, 6 iaculorum -ium. *pro subst.?*: ISID. orig. 18, 7, 11 cuspis -is amentata.

neutr. pro subst. **×hastīle** (-is). *cf.* DVB. NOM. gramm. V 580, 14 ASPER gramm. suppl. 43, 3. *in codd. hic illic scribitur* ast-; *de aspiratione v.* CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 202, 11. *graece* ἀστίλιον: EDICT. Diocl. 14, 4. 5 MAVRIC. art. mil. 12, 17. *v. Döttling, Flexionsformen lat. Nomina etc., Diss. Lausanne 1920, 103.* *de notione*: ISID. orig. 18, 7, 1 *hastae* diminutivum facit -ia. [*it.* astile, *hisp.* astil. *M.-L.*]

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *i. q. lignum hastae*: CINC. Gell. 16, 4, 2 hastam, -e, ligna *eqs.* LIV. 21, 8, 10 (*de falarica*) missile telum -i abiegno (*cf.* APVL. met. 10, 1 lanceam longissimo -i conspicuam. VEG. mil. 2, 15). 32, 17, 14. 42, 65, 9 (*de cestrosphendonis*) spiculum -i ... infixum. VEG. mil. 4, 18 *falarica ferro praefixa* inter tubum ... et -e sulphure ... convolvitur. VVLG. I reg. 17, 7 -e ... hastae (II reg. 21, 19. *hic* עֵץ, *illic* חֵץ). OROS. hist. 5, 15, 16 -ia telorum. GREG. TVR. Franc. 4, 48 lancearum. *hic ponere malim, etsi quaedam ad 2 referri possunt*: CIC. Rab. perd. 21 -i nixus. NEP. Epam. 9, 3 *ferrum* ex -i in corpore remanserat. VERG. georg. 2, 447 myrtus validis -bus *fecunda*. LIV. 35, 5, 10 duces -bus caedentes terga trepidantium. GRATT. 111. 118 longa exigui spicant -ia dentes (*cf.* PLIN. nat. 11, 126 *urorum cornibus* praefixa -ia cuspidant barbari). 127. 137. 147. MANIL. 5, 203 lenta ... contextis (correctis *Vlitius*) formare -ia nodis. SIL. 3, 304 contenti parca durasse -ia flamma *Baniurae*. VEG. mil. 4, 8 ligna ... -bus sagittisque necessaria. HIER. in Ezech. 4, 15 p. 141 raduntur in -ia *ligna*.

2 *i. q. hasta* (*nonnulla possunt pertinere ad 1; cf. supra l. 9 sqq.; opp.* pilum: SIL. 8, 372): ENN. ann. 402 tinnit -bus umbo. VERG. Aen. 1, 313 bina manu lato crispans -ia ferro (12, 165 SIL. 8, 372). 5, 557 cornea bina ferunt praefixa -ia ferro (OV. met. 14, 344. SIL. 16, 526 quatiens. *cf.* VERG. Aen. 12, 489 *v. infra l. 26.* STAT. Theb. 5, 439 gerunt). 9, 402 torquens -e (*cf.* 11, 561 contortum. OV. epist. 4, 81 met. 8, 28 SIL. 9, 509 VOPISC. Tac. 4, 6 VEG. mil. 1, 14). 10, 795 inimicum -e. 11, 650 lenta manu spargens -ia denset (*cf.* VAL. FL. 6, 229). 12, 489 laeva duo ... gerebat lenta ... praefixa -ia ferro (11, 650 *v. supra l. 25* OV. epist. 4, 81 met. 8, 28 MANIL. *v. supra l. 13*). 12, 691 stridunt ... -bus aurae. OV. met. 3, 69 *serpens* fixum ... -e momordit (PRVD. perist. 10, 29). 7, 676. SEN. Phaedr. 397 -e vibret dextra Thessalicum manus (epist. 36, 7 AVIEN. orb. terr. 1240 CORIPP. Ioh. 1, 543). epist. 88, 19 -ia iacere (*cf.* VEG. mil. 1, 14 iactare. DIOSC. 3, 92 -bus [ἀκοντίοις] iaculantur). SIL. 8, 494. 16, 562 STAT. Theb. 4, 86. 7, 593 multum ... -e resumens. IVV. 7, 127 curvatum -e. IVL. VAL. 1, 4 p. 7, 20 (*Ps. Callisth. 1, 8 δοράτιον*). AVIEN. orb. terr. 1367 PRVD. apoth. 497 psych. 136. c. Symm. 2, 1111 quam crebra ... quatiant -ia. CLAVD. 21, 352 fusum crebris -bus imbrem. MEROB. poet. 158. MARCELL. chron. II p. 66, 401, 1 caput ... -i praefixum (93, 488, 1 [IORD. Rom. 353]. 95, 497, 2 fixum). VICT. VIT. 2, 35 -ium cuspidibus. GREG. TVR. Franc. 5, 25. *in comparatione*: OV. met. 8, 285 saetae *apri* similes rigidis -bus horrent. CASSIOD. var. 7, 15, 3 *de columnis.* *in imag.*: VERG. Aen. 3, 23 densis -bus horrida myrtus *in tumulo Polydori* (*cf.* 3, 37). CLAVD. carm. min. 9, 24 *hystrix* consanguineis -bus asperat armos.

3 *i. q. virgula sim.* (*cf. supra l. 41*): VERG. georg. 2, 358 rasae -ia virgae *adiumentum viticularum* (*cf.* COLVM. 4, 12, 1 de vepribus -ia. PLIN. nat. 17, 212 HIER. in Ezech. 4, 19 p. 221 in Is. 4, 3 sq. p. 70. *cf.* in Ion. 4, 6 p. 426 *cucurbita* naturam non habet sine ... -bus in sublime consurgere. AVG. epist. 75, 22 p. 323, 2). SEN. dial. 3, 6, 1 quaedam -ia detorta ut corrigamus, adurimus *eqs.* CALP. ecl. 3, 21 fractum ... -e (*iuvencā verberatā*). AMM. 22, 8, 37 arcus omnium gentium flexis curvantur -bus.

4 *i. q. scapus candelabri*: VVLG. exod. 25, 31 (קָנֶה, *Itala Lugd.* scaphus). 25, 33 *sex calami* producendi sunt de -i (מְנֹרָה, *Itala Lugd.* candelabro). 25, 35.

deriv.: hastiliarius.

hastīna, -ae *f.* *ab* hasta. -ī- *Rönsch, Coll. phil. 202,* -ĭ- *Skutsch, Kl. Schr. 35, 5.* GLOSS.[L] II Philox. HA 39 -a δόρυ, ἀκόντιον. IV Ps. Placid. H 8 -a t⟨h⟩eca, festuca (*'sic ex Osberno vg. inepte' Heraeus,* vastaca *vel* vastuca *codd.*; -a theca hastae *Buecheler*). *cf. seq. lemma.*

[**hastinu** *inter vocabula aspirata* CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 202, 11. *'om. A, et potest esse dittogr. vel v. l., utpote seq.* hesternus, *anteced.* hastile' *Heraeus.* hastula *Semler,* hastina *Georges, Skutsch l. c.* (*l. 57*).]

hasto, -āvī, -ātum, -āre. *ab* hastatus *retrograde formatum.* *i. q. hastā armare*: VIRG. gramm. epist. 5 p. 165, 29 H. -verunt se omnes. 166, 3 -vit se hastā. *ibid.* -tus est hasta. *transl. de dispositione argumenti*: FRONTO p. 127, 13 N. ordo -andus *est* (*v. Hauler, WSt. 45, 1927, 131*). *cf.* subhasto.

hastula, -ae *f.* *ab* hasta *deminutive.* *scrib.* assula *vel* as(s)yla: PLIN. nat. *v. infra l. 83.* astla: MARCELL. med. 9, 43. 30, 32. ascla: MARCELL. med. 25, 15. 29, 11. 30, 32 (*var. l.*). *cf. Liechtenhan, Sprachl. Bemerkungen z. Marcell. Empir., Diss. Basel 1917, 44 sq.* GLOSS. V 268, 50 -a hasta rustice dicta. [*confund. c.* assula (astula), *v. vol. II 912, 25 sqq.*] [*bonon.* astla. *M.-L.*]

1 *i. q. hasta parva*: FRONTO p. 158, 22 N. *in orationibus non oportet* -is histrionis ludere. **2** *i. q. virgula sim.*: **a** *generatim*: DIOSC. 1, 50 cratem modicam ex -is cannae (ῥῖπον ἐκ καλάμου ἢ ψίαθον ἀραιάν). GREG. M. epist. 9, 233 -as vinearum. **b** *de certis herbis*: **α** -a regia *i. q. asphodelus* (*v.* GLOSS.; MARCELL. med. 29, 11. 30, 32 *verba ita coaluerunt, ut gen.* -a regiae *conformaretur, v. Niedermann in ed. p. 297*[b]): SCRIB. LARG. 254 PLIN. nat. 1, 21, 68. 21, 109 (assul-, assyl-, asyl- *codd.*). MARCELL. med. 9, 43. 25, 15. 29, 11. 30, 32 PS. APVL. herb. 32 l. 10 H.-S. 52 l. 1. 3. 6 ORIBAS. eup. 2, 1 A 36. **β** *de aliis*: GLOSS. -a quae nocte lucet: glicissida (*i.* γλυκυσίδη). -a pionia (*i. paeonia*).

hastulōsus *v.* assulosus. *Ehlers.*

CAEL. AVR. chron. 5, 11, 133 *convenit* alienis (alternis *Amman*) laboribus exercitio, hoc est colluctantium vel co⟨ex⟩ercentium, **quam** Graeci **haterocopian** (ἑκατεροκοπίαν *Amman,* ἑτεροκοπίαν *Steph. Thes. Gr. s.* τραχηλισμός) vel τραχελισμόν vocant. ha⟨l⟩terocopian (*ex gr.* *ἀλτηροκοπία, *cf.* ἀλτηροβολία) *em. probabiliter Heraeus.*

? GLOSS.[L] V Abba HA 15 (*etiam* Aa H 43 *et* A 1354) **hato** mendax (*'fort. ex II Philox.* BL 9 blato ματαιολόγος' *Linds.* [*cf. Sonny, ALL 12, 1902, 126*]; *de* 'halopanta' *cogitat Heraeus* [*v. p. 2519, 79*]; *alii alia*). *cf. et vol. II 2050, 10.*

hatubus (battalus?) μογιλάλος GLOSS.[L] II Philox. HA 40. *cf.* atubus, batulus.

1. hau *v.* haud. [**2. hau** (*interiectio*) *v. Hofmann, Umgangsspr. 14.*] *H. H.*

havat *vocabulum magicum.* CATO agr. 160 huat -t (huat *Hauler, Zu C.s Schrift über d. Landwesen, Progr. Wien 1896, 27*) huat ... huat ⌊haut haut⌋ (⌊ ⌋ huat huat *Hauler*). *cf. Goetz, praef. p. 20.*

? CE 2246, 6 (*'luget pater de filio praemature mortuo'*) ... **haucir** ...

***haud** *et* hau, *particula negativa* (*i. q.* '*non*'). [*ex* *hav(i)dom '*falsum*' (*ut* non *ex* noenum) *factum et cf. esse c. hibern.* gāu, *cambr.* geu '*mendacium*' *putat Thurneysen, IF 21, 179. J. B. H.*] *varia ex doctrina gramm. vet. collecta*: PROB. inst. gramm. IV 145, 10 'aut', si sine adspiratione scribatur et in 't' litteram exeat, erit coniunctio; si vero '-d' cum adspiratione scribatur et in 'd' litteram exeat, erit adverbium (*sim.* CLEDON. gramm. V 74, 27 CASSIOD. [*ex Papir.*] gramm. VII 158, 20 ISID. orig. 1, 27, 2. GRAMM. suppl 299, 3 [*paulo aliter: ibid.* 294, 1]). CAPER gramm. VII 96, 4 'hau dolo' per 'd' (*v. app. crit.; 'rectius erat* per unum d, *nisi potius* -d aliter *scriptum erat' Keil in adn.* [*cf. infra l. 37*]) recte scribitur. etenim 'd' inter duas vocales esse debet, quod si consonans sequitur, 'd' addi non debet, ut hauscio. MAR. VICTORIN. gramm. VI 15, 21 '-d' adverbium est negandi et significat idem quod apud Graecos οὐ (αὐ *trad.*). sed ab antiquis cum adspiratione ... dictum ⟨est⟩ et adiecta 'd' littera *eqs.* 'd' tamen litteram conservat, si sequens verbum incipiat a vocali, ut '-d aliter muros' *eqs.* at cum ⟨sequens⟩ verbum a consonanti incipit, 'd' perdit, ut ... 'hau[t] placitura refer'. CHAR. gramm. p. 143, 20 B. '-d' similiter 'd' littera terminatur. οὐ (*C,* au *N*) enim Graeca vox 'd' littera terminari apud antiquos coepit, quibus mos erat 'd' litteram omnibus paene vocibus vocali littera finitis adiungere *eqs.* sed et per 't' scribi sonus vocis admittit. PS. PHOC. gramm. V 441, 1 omnia quae 'au' dipthongon in prima syllaba habebunt dasian respuerunt, ut 'audax'. designatum est 'haud', unde 'hauscio' (auri *cod.*) compositum simplicis habebit scripturam; nam aspiratur. GLOSS.[L] II Philox. HA 42 -d: οὐχί. III Abstr. HA 18 -d: non. V Aa H 44 -d: non adhuc (*fort.* -d⟨dum⟩: non adhuc [*cf. III Abol.* NO 33 nondum: non adhuc]). [IV dub. Plac. H 3 hautne: nonne (*pro* autne: anne. *cf. Ps. Plac.* A 36). *v. et Goetz, ALL 2, 1885, 343.*]

de formis et scriptura: haud: *exempla tit.*: CE 54, 4 (*v. p. 2562, 20*). 655, 1. 1139 B 2. 1504 A 8 INSCR. Rev. Afr. 1919 p. 241 sqq. III a 11. hau (*cf. Ritschl, Opusc. V 353 sqq.; Leo, Pl. Forsch.*[2] *249 sq.; Sommer, Handb.*[2] *274 sq.; Stolz-Leumann 177*): *exempla tit.*: CE 52, 2 (*v. p. 2560, 12*). 686, 4 (*s. V*). ? ha: *v. p. 2566, 75.* *in libris*: *v. Neue-Wagener II*[3] *667; Studemund, Pl. fab. rel. Ambr. p. 508; Lodge I 668.* haut (*cf. Leo l. c.; Niedermann, Idg. Anz. 18, 1905/6, 78; Sommer l. c.*): *exempla tit.*: EPIST. praef. praet. ad Saepin. 22 (*suppl.*; *v. p. 2565, 8*). CE 279, 12. 698, 1. 1197, 2. *in libris* (*infra non adnotatur*): *v. Neue-Wagener II*[3] *664.* *de aspirat.* (*in tit. ubique* h-) *v. Ruehle, De aspir. vocab. quae sunt '-d ... halare', Diss. Marburg 1913.* NOT. Tir. 70, 97 sqq. *de collocatione*: -d *sequitur vocab. negatum*: PLAVT. Aul. 231 (*v. p. 2561, 12. cf.* Trin. 233 satis hau liquet. LVCAN. 6, 286 *Torquatus* Caesaris arma segnius -d vidit quam *eqs.* STAT. Ach. 1, 150). VERG. Aen. 7, 311 dubitem -d equidem (*cf.* AVIEN. Arat. 639). 10, 437 concurrere passus -d ... regnator Olympi (*cf.* PRVD. c. Symm. 2, 336 CE 1504 A 8). SEN. Oed. 1015 congredi fas amplius -d est (*cf.* Phaedr. 1208 morte facili dignus -d sum qui *eqs.* AVIEN. Arat. 908 ora 649). SIL. 4, 515. *de figura litotetos v. Weyman, Stud. über ... Lit. (Fleck. Jbb. 1886, Suppl. XV) passim; Hofmann, Umgangsspr. 147 sqq.* *manifesta exempla* (*cf. gr.*): *p. 2560, 15. vol. V 1, 2125, 25 sqq.* GERM. 65 -d procul (*cf. p. 2561, 1*); *gr. 64* τῆδ' αὐτοῦ (*v. app. crit.*). 171 -d semel (*aliter p. 2564, 3*); *gr. 159* πολλάκις. AVIEN. Arat. 504 -d tibi magni cura laboris erit ... spectare (*cf. p. 2559, 53*); *gr. 224* τοι πάρα θηήσασθαι. 810 -d ... istis ... lux multa micat (*cf. p. 2559, 74*); *gr. 367* ὀλίγη ... αἴγλη.

legitur (*cf. Planer* [*p. 2559, 13*] *6 sqq.; Wackernagel, Synt. II 256; Heraeus ad Mart. 9, 2, 8*) *inde a* LIV. ANDR. *et* NAEV.; *frequentant poetae epici et rerum scriptores.* *deest omnino* RHET. Her., VARRONI, HIRT., BELL. Alex., Hisp., VITR., MANIL., SEN. rhet., MART., FRONTIN., PLIN. min., MIN. FEL. *al.* *raro invenitur apud*: CATVLL. *bis* (*in c. 64. 66; cf. p. 2559, 41 et v. Wackernagel l. c.*). CAES. *semel* (*v. p. 2562, 84*). NEP. *ter* (*bis* -d ita). TIB. *semel* (*v. p. 2561, 8*). CELS. *semel* (7, 9, 3 -d omnino [*antea* LIV. 10, 32, 5]. *cf. Marx ad 7, 9, 3 p. 325, 27*). SCRIB. LARG. *semel* (*v. p. 2564, 62*). QVINT. *bis* (inst. 1, 1, 4 *et* 10, [*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 85 -d dubie [inde a SALL. saepe; v. vol. V 1, 2126, 69 sqq. 2127, 9 sqq. 2128, 8 sqq.]. v. et infra l. 35). ceterum nota (de Catullo v. p. 2558, 80): CIC. (v. et Parzinger, Beiträge, Progr. Dillingen 1912, 35 sqq.): fere 100^ies; 55^ies -d scio (sciam) an. PS. SALL. rep.: 'quod ... prorsus abhorret ab usu Sallustiano, coniunxit auctor ... hanc negationem cum verbis' Planer (infra l. 13) 10. HOR. sat. epist.: 16^ies; epod. carm.: —. OV. nonnisi met. (saepe). trist. (semel; v. p. 2561, 17). SEN. trag.: saepe; philos.: —. PETRON. 6^ies; deest 'cenae Trim.' PLIN. nat. II—XVII: saepe; XVIII—XXXVII: semel (p. 2561, 10; cf. vol. VII 1, 457, 30). TAC. Agr. Germ. hist. ann.: saepe (specialia v. Eriksson, Stud. z. d. Ann. d. T., Lund 1934, 47); dial.: —. de usu scripserunt Sigismund, De '-d' negat. ap. prisc. script. usu, Comm. phil. Ien. III 1884; Planer, De '-d' et 'haudquaquam' negat. ... usu, Diss. Jena 1886; Pfeiffer, Quibus legibus 'non' et '-d' ... ap. poetas Rom. positae sint, Diss. Marburg 1908.

[confunditur in codd. saepe c. aut (cf. J. B. Hofmann, IF 43, 1925, 96²), at, hic illic c. autem (cf. Löfstedt, Eranos 11, 1911, 246. 248). dub. trad., e coni. sim.: PLAVT. Asin. 262 non temerariumst codd., Leo; -d t. Non., Lindsay. Rud. 1381 nive etiamdum ⟨-d⟩ siem quinque et viginti annos natus suppl. post Acidalium Leo in ed., Brunner, Entwickl. der Funktionen d. lat. Konj. 'dum', Diss. Zürich 1936, 18; sive (sic Prisc.) e. siem alii. TER. Eun. 433 non iniuria A¹, Σ, Don., vulg.; -d i. (inde a LIV. 1, 14, 3) A, Lindsay. CIC. Att. 7, 15, 2 sed is ⟨-d⟩ auditus in consilio suppl. Bosius, Sjögren; alii alia. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16, 3 misericordia ... unius vix etiam nunc viri tutos fore nos aut nulla alia re. sic Sjögren (cf. Eranos 10, 1910, 154), recte ut vid.; -d ulla (v. p. 2561, 64) var. l., vulg. AETNA 129 ni ... emittat terra canales hospitium fluviis (vel fluvium, fluviorum), -d (aut trad.) semita, nulla ... fontibus ... constet via. sic edd. ante Schwartz (vix recte); fluvium seu metam, nulla temptavit Schwartz. SEN. Phaedr. 239 precibus -d (aut var. l.) vinci potest edd.; :: p. at v. p. Fuchs (Herm. 70, 1935, 247 sq.). CVRT. 7, 6, 24 -d oppidanis consilium ... adprobantibus (nota collocat.!) codd., vulg.; non adeo oppidanis (eqs.) Hedicke. QVINT. inst. 10, 3, 26 quod somno supererit, -d (corr. P, aut codd.) deerit edd. vett.; aut ⟨non⟩ d. Kiderlin, Bonnell-Röhl, Radermacher (recte ut vid.; cf. p. 2558, 84). FRONTO p. 121, 18 N. ecquid autem (parum Klußmann, Emend. Front. 55; haut Löfstedt l. c. [quod probat Hauler per litteras]) pulchre (cf. p. 2560, 12) scripsisse videtur? PORPH. Hor. epist. 1, 17, 6 Romae ⟨h⟩aut (?; v. Buecheler, Kl. Schr. III 276) aliquos amicos ⟨esse⟩. ?-dque (hautque): nonnisi e coni. dub., e. g. CATVLL. 64, 16 (cf. Ellis, Kroll ad l.). STAT. silv. 5, 1, 19 (cf. Klotz, Vollmer ad l.).]

I negantur adi., adv., pron. sim.:

A adi. (subst. pro adi.: infra l. 68. compar.: l. 52. 57. 61. 77. 83. p. 2560, 30. 36; superl.: p. 2560, 35): NAEV. com. 60 -d parasitorum aliorum similest (TER. Eun. 313 AETNA 378. al. cf. PLAVT. Bacch. 454 consimili. adde: PLAVT. Most. 93 hoc -d videtur veri simile [CIC. Flacc. 82]). ENN. ann. 244 -d (aut var. l., Norden, Enn. u. Verg. 135, al.) malus, doctus, fidelis ... homo (PLAVT. Amph. 312 -d malum huic est pondus pugno. Rud. 337 actatem -d malam male ago [de figura cf. p. 2560, 20]. al. LVCIL. 962. cf. CIC. leg. 2, 15 Theophrastus, auctor -d deterior [IVL. VAL. 1, 49 p. 60, 19]). 338 ille vir -d magna cum re (de struct. cf. p. 2560, 3. 10. aliter v. l. 56. p. 2560, 9), sed plenus fidei (PLAVT. Cas. 98 vilice -d magni preti [al. ap. PLAVT.]. Poen. 1112 statura hau magna. LIV. 1 pr. 8 -d in magno ponam discrimine. 45, 27, 6 cum -d magno comitatu [de struct. cf. l. 53]. et al. cf. LIV. 5, 49, 5 -d maiore momento fusi Galli sunt, quam ad Alliam vicerant [10, 17, 6 ubi vos labor -d maior, praeda maior manet (de figura v. p. 2560, 20). al.]). PLAVT. Amph. 687 -d aequom facit, qui eqs. (Merc. 972 al. HOR. sat. 1, 5, 8 -d animo aequo [LIV. 23, 22, 6 -d aequioribus a. quam eqs. al.]. et al.). Aul. 220 -d decorum facinus (LIV. 36, 14, 4 -d sane decoro maiestati ... ioco). Bacch. 13 (v. p. 2565, 5) neque ⟨id⟩ -d subditiva gloria oppidum arbitror. 40. 159 -d aetati optabile. 425 -d mediocres poenas (CIC. rep. 2, 55 LIV. 27, 47, 7. et al.). 1124 at pol nitent, -d sordidae videntur. 1195 perlonginquom (cf. p. 2560, 74). Capt. 357. 402 ingenio -d discordabili. Curc. 165 me abesse -d consentaneumst. Men. 333 edepol -d mendacia tua verba experior esse (cf. Pseud. 432). 412 -d falsa ... praedicas (Mil. 381 LIV. 1, 35, 6. et al.). 927 hau pro insano respondit. 1064 dissimilis (LIV. 28, 5, 11. 35, 12, 10 -d dissimili oratione. et al.). Merc. 482 hau mirumst factum (Mil. 1041 -d mirum, si eqs. CIC. Tim. 8 -d sane erit mirum. LVCR. 6, 489. et al. cf. PLAVT. Rud. 345 -d miranda facta dicis. TER. Haut. 387 -d mirabilest [LIV. 23, 8, 7 -d m. perturbationem]). Mil. 170 hau multos homines ... videre ... quam te mavellem (Truc. 888. LIV. 3, 2, 8 cum ... -d multum diei superesset. 23, 13, 6 -d multos movit Hannonis oratio. 33, 24, 6 -d multa verba facta. et saepe. cf. OV. met. 2, 785 -d plura locuta fugit [VELL. 2, 24, 3 TAC. hist. 3, 17 -d plures quam centum equites resistere. al.]. adde: PLAVT. Bacch. 320 permultum [cf. p. 2560, 74]). Most. 721 bonum (Trin. 462). 791 -d factu facilest (Poen. 871 TVRPIL. com. 9 LVCR. 3, 328. al. SALL. hist. frg. 1, 108 -d facilem pugnantibus vadum. VERG. georg. 1, 122 viam. et al.; nota comp.: LIV. 27, 18, 6 crepido -d faciliori ascensu [v. app. crit.]. PLIN. nat. 17, 25). Persa 834 me -d par est facere (LIV. 45, 28, 3 -d parem opibus Epidaurum. al.). Poen. 737 hau dubium id quidemst (TER. Andr. 391 hoc -d dubiumst quin eqs. al. LVCR. 4, 533. VERG. Aen. 2, 359 -d dubiam in mortem [de struct. cf. p. 2559, 53]. LIV. 1, 35, 6 factio -d dubia regis. 6, 40, 17 -d pro dubio consulem esse [at 8, 36, 3 p. -d d. cf. 25, 35, 2 et sim.]. et saepe [v. Planer l. c. 32 sq.]). Rud. 261. 919 opera -d fui parcus mea (SIL. 8, 462). Stich. 59. Truc. 176 alienus (LIV. 1, 20, 3 CVRT. 8, 8, 15. et al.). TER. Ad. 450 paternum. 783 edepol comissatorem -d sane commodum. Phorm. 515 -d longumst (CATVLL. 66, 35 -d in tempore longo [de struct. cf. p. 2559, 53]. PROP. 2, 18, 20. al.). ACC. trag. 115 -d sterili (de struct. cf. p. 2559, 53) in segete (PRVD. c. Symm. 1, 258). CE 52, 2 (s. II a. Chr. exc.) heic est sepulcrum hau pulcrum pulcrai feminae (de figura cf. infra l. 20). CIC. Arat. 92 Delphinus -d nimio lustratus nitore (gr. 316 οὐ μάλα πολλός; Schol. p. 402, 12 M. οὐ σφόδρα λαμπρός). progn. frg. 4 fulix -d modicos (gr. 914 περιπολλά) ... fundens ... cantus (PLIN. nat. 9, 46. al.). har. resp. 55 obscurum (SALL. Catil. 23, 1 PS. SALL. rep. 1, 8, 4 VERG. georg. 1, 229. et al.). Cato 4 rem -d sane difficilem (nat. deor. 2, 138. SALL. epist. Mithr. 21 quod -d difficile est. LIV. 7, 34, 3. et al.). et saepe (v. Planer l. c. 29 sqq.); nota figuram: LIV. 3, 64, 6 auctores populares sententiae -d popularis (cf. p. 2559, 58. l. 12. infra l. 28. 50. 57. p. 2562, 6. 39). cum 'in privativo' composita (invitus: l. 23): PLAVT. Amph. 663 med -d invita se ... recipit (Aul. 757 -d te invito. al. TER. Hec. 482 LIV. 5, 18, 1 al. TAC. ann. 2, 55). Men. 521 -d inultus prandium comederis (TER. Haut. 918 LIV. 3, 43, 4 CVRT. 4, 4, 12. al.). Mil. 919 imperiti (Persa 535). Rud. 1096 -d iniquom dicit (LIV. 28, 2, 7. CVRT. 6, 11, 8 -d sane i. animo. al.). Stich. 205 -d indignos iudico (LIV. 3, 37, 2. 23, 42, 13 quos ut socios haberes dignos duxisti, -d indignos iudicas quos ... tuearis [de figura cf. supra l. 20]. et al. cf. LIV. 7, 26, 2 -d indigniorem ... quam). TER. Ad. 886 inliberalem. Eun. 235 impurum (Haut. 629). SALL. Iug. 28, 5 belli -d ignarus (36, 3 al. VERG. Aen. 8, 627 -d vatum i. venturique inscius aevi. al. HOR. sat. 1, 1, 35 -d i. ac non incauta futuri. LIV. 3, 38, 6. et al.). VERG. Aen. 2, 91 ignota (LIV. 27, 44, 9. et al. cf. OV. met. 5, 540 ignotissima). 8, 49 -d incerta cano (OV. met. 15, 782 LIV. 4, 45, 3. cf. 5, 28, 10 incertius). 10, 907 inscius (LIV. 3, 48, 2 SIL. 1, 41. al). HOR. epist. 2, 2, 128 ignobilis (LIV. 31, 28, 6 SIL. 13, 32. al.). OV. met. 13, 740 inmite. LIV. 2, 56, 15 -d incruento proelio (21, 29, 4 victoriam -d sane i. al. VELL. 2, 21, 6. al.). 3, 49, 3 impares (5, 2, 13 al.). 4, 12, 8 immeritam (4, 13, 13 al.). et al.

B adv.: 1 generatim (compar.: v. infra l. 52. 65. 80; superl.: infra l. 53): LIV. ANDR. com. 2 corruit quasi ictus scena, -d multo secus (exempla selecta: PLAVT. Asin. 168 -d m. post. Pseud. 1094 hau m. prius. PROP. 3, 15, 7 -d m. minus. LIV. 24, 20, 2 -d m. minorem, quam ... acceperat, reddidit hosti cladem. cf. PLAVT. Men. 984 metuam -d multum [TER. Haut. 668 Hec. 460 CIC. part. 89 -d sane ... m. Att. 7, 3, 2. et al.; nota: LIV. 39, 49, 3 -d m. afuit quin eqs. 42, 44, 2 al.]. VERG. Aen. 3, 610 -d multa moratus [12, 506]). ENN. ann. 481 impetus -d longe mediis regionibus restat (PLAVT. Amph. 322 atque -d longe abesse oportet, verum longe hinc afuit [de figura cf. supra l. 20]. Bacch. 595. al. LVCIL. 221 [cf. Marx ad l.]. et saepe. cf. PLAVT. Trin. 721 longius [CVRT. 4, 10, 15 -d l. CL stadiis ... abesse. al.]. Stich. 529 hau longissume [sic Leo; huc l. codd., Lindsay]. adde: PLAVT. Men. 64 longule [Rud. 266]). 482 -d temere (aliter v. p. 2564, 55) est quod ... cum corde gubernas (VERG. Aen. 9, 375 -d t. est visum. LIV. 1, 59, 6 VAL. FL. 4, 741). PLAVT. Amph. 355 familiaris accipiere faxo -d familiariter (de figura cf. supra l. 20). Asin. 114 te ... facio -d magni (Pseud. 221 LIV. 2, 13, 7. al.). 409. Aul. 186 ain tu te valere? :: -d perbene (cf. infra l. 74) a pecunia (cf. LIV. 1, 27, 1 bene). 658 -d male egit gratias (Curc. 512. Epid. 359 ... :: -d male. :: ... al. HOR. epist. 1, 7, 40). Capt. 227. Cas. 200 partum ei -d commode (-di codd.) est (TER. Hec. 95 -d opinor c. finem statuisse orationi militem. al.). 801 esurio hercle, atque adeo hau saluibriter. Curc. 125 lubenter. 127 -d saepe eveniunt tales hereditates (SALL. Iug. 17, 6. 31, 28. cf. FRONTO p. 207, 6 N. saepius). Merc. 237 mediocriter (CIC. Quinct. 13 PS. SALL. rep. 2, 8, 6 LIV. 44, 27, 7. al.). 541 hau sane diust quom dentes exciderunt (Mil. 95 hau diu servio. Poen. 94 TER. Eun. 359 TAC. hist. 3, 35. AMM. 19, 9, 8 -d d. postea [al.]). Mil. 702 -d facile ... restitues (AFRAN. com. 7 [= PACVV. trag. 427] -d facul ... femina invenietur bona. CIC. Cato 83 me proficiscentem -d sane quis f. retraxerit. SALL. Catil. 13, 5 animus ... -d f. lubidinibus carebat. et saepe. aliter v. p. 2564, 60). 872 Persa 23. 498 dudum (et ap. SYMM. AMM. cf. PLAVT. Stich. 575 perdudum [pro 'hau per (i. οὐ περ) dudum' accipit Leumann, Festschr. Wackernagel 340; item p. 2559, 66. 79. supra l. 59]). Poen. 852. Rud. 408 gravate (LIV. 3, 4, 6 al. cf. 1, 2, 3 gravatim). Stich. 590. Trin. 90 -d dicam dolo (cf. Men. 228 non [Trin. 480]). 362 id nunc facis -d consuetudine. TER. Ad. 443 -d cito (i. haud facile; cf. p. 2564, 48) mali quid ortum ex hoc homine sit (cf. STAT. Theb. 10, 674 -d citius ... quam eqs.). Andr. 807 auspicato. Eun. 641 extrema linea amare -d nihil est. Haut. 323 -d stulte sapis. Hec. 424 -d clam me est (LIV. 31, 47, 4 tulit. cf. GLOSS.). CIC. orat. 151 ille ... -d paulo maior scriptor Plato (leg. 3, 32 Att. 2, 12, 4. al. LIV. 5, 34, 4 al. CVRT. 5, 1, 2. cf. COLVM. 1, 5, 5 paulum [SIL. 6, 250. 15, 21]). leg. 2, 56 se-

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pulcrum ⟨-d⟩ procul a Fontis ara est (Cato 15 quod *senectus* -d p. absit a morte. SALL. Iug. 18, 9 Gaetuli sub sole magis, -d p. ab ardoribus *agitabant. et saepissime [v. Planer l. c. 61 sqq.]; nota*: LIV. 1, 5, 6 -d p. *est* . . ., quin *eqs.* [*al. cf.* 5, 4, 14 -d p. afuit, q. *eqs. al.*]). *et saepe* (*v. Planer l. c. 48 sqq.*). *cum* 'in privativo' *composita*: PLAVT. Persa 563 verba . . . -d indocte fecit. Trin. 625 -d ineuscheme astiterunt (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 148*). VERG. Aen. 3, 628 impune (TIB. 2, 3, 65 OV. met. 2, 474 *al.* LIV. 1, 58, 7 LVCAN. 9, 803 PETRON. 122, 167 SIL. 14, 216. *al.*). LIV. 2, 1, 2 immerito (5, 2, 9 *al.* CVRT. 5, 1, 24 *al.* LVCAN. 8, 824. PLIN. nat. *ter. et saepe*).

2 *comparativa, correlativa, indefinita sim.*: PLAVT. Aul. 231 tu me . . . magis -d respicias, gnatus quasi numquam siem (Curc. 305 -d m. . . . quam [LIV. 3, 24, 6 -d m. dubiam . . . q. (*cf. Weißenborn-Müller ad l.*). APVL. apol. 26]. *nota* '-d vidi m.' [*ironice*] *i.* '*minime*': *exempla v. vol. VIII 67, 1*). Bacch. 369 -d aliter esse duco (Most. 98 Poen. 1358. TER. Ad. 928 [*cf. antea* ita]. VERG. Aen. 1, 399. *al.* OV. met. 2, 623 -d a. quam [3, 661 trist. 1, 3, 73 LIV. 1, 31, 2 *al.*]. *et saepe. adde*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 47, 16 -d alias [*i. aliter*] quam [*cf. Planer l. c. 48*]; *aliter* [*ad 1*]: CVRT. 4, 13, 25 -d alias tam alacrem viderant regem [VAL. FL. 7, 525. *al.*]). Cas. 187 hau satis meo corde accepi querellas (Trin. 233 [*p. 2558, 63*]. CIC. leg. 2, 45 [*ex Plat. leg. 12, 956^{a}* οὐκ εὐαγὲς (εὐχερὲς *trad.*)] -d s. castum donum deo [*cf.* SALL. Iug. 42, 2 -d s. moderatus. *al.*]. *saepe*). 847 nebula -d est mollis aeque atque huius pectus est (Men. 201 -d aeque magno . . . periculo [LIV. 7, 16, 1 *al.*]. LVCAN. 5, 151 -d aeque . . . quam [TAC. hist. 4, 52]). Most. 857 -d usquam a pedibus abscedam tuis (LVCR. 1, 427 -d u. sita corpora possent esse [*cf. Epic. epist. 1, 40*]. OV. met. 4, 553 LIV. 21, 31, 9 VAL. FL. 6, 76 GELL. 20, 10, 4. *al.*). Poen. 835 estur quasi in popina, hau secus (Rud. 410 -d s. quam si ex se simus natae [LIV. 2, 30, 13. *saepe. cf.* SALL. Iug. 79, 6 h. s. atque. *al.*]. Trin. 835 TITIN. com. 181 [*e coni.*]. SALL. Iug. 92, 4 -d s. difficilem. *et saepe*). Truc. 193 -d itast res (TER. Andr. 955 -d i. iussi. Hec. 252 *al.* CIC. Tim. 21 -d i., ut [*gr.* οὐχ ὡς] . . . locuti sumus [LVCR. 3, 1057. *paulo aliter*: 3, 682 TAC. hist. 4, 71]. VERG. Aen. 11, 396 HOR. sat. 2, 5, 18 VAL. FL. 8, 318 -d i. . . . segnis [*cf. infra l. 37*]. *et al.; aliter v. p. 2564, 72*). TER. Ad. 454 -d sic auferent (Eun. 1065 decet. STAT. Theb. 3, 315 -d s. deiecta [*cf. supra l. 35*]. BOETH. cons. 5 carm. 2, 7). Haut. 958 -d minus aegre patior (Hec. 260 -d m. quam [LIV. 1, 15, 5. *al. cf.* VERG. Aen. 3, 561 ac]. VERG. Aen. 11, 755 *al.* LIV. 42, 60, 1 duo ⟨milia⟩ -d m. peditum. *et saepe*). CIC. Tim. 52 haec . . . oratio a nobis -d umquam (*gr.* οὐδεὶς ἄν ποτε) esset inventa; si *eqs.* (LVCR. 2, 240 -d igitur poterunt levioribus incidere u. . . . graviora. VERG. georg. 2, 249. 3, 357 Aen. 12, 649 HOR. sat. 1, 6, 99. 2, 7, 77. *et ap.* PROP., SEN. trag., LVCAN., PLIN. nat., VAL. FL., SIL., STAT., TAC. *al.*). LIV. 1, 23, 3 -d plus quinque milia passuum (23, 12, 2. 26, 49, 2 -d p. quam. *al. apud* LIV.). 1, 30, 6 parum (22, 26, 4 *al.* SEN. Med. 254 -d clare p.). 27, 48, 5 -d tantum iis *militibus* fidens quantum ab hoste timeri eos credebat. *et al.*

C *pron.* (*cf. p. 2559, 40*): PLAVT. Amph. 130 -d quisquam quaeret, qui siem (*masc.*: Bacch. 59 *huic* -d faciet q. iniuriam. Merc. 117 Poen. 269. 527 ACC. trag. 466 LVCR. 4, 689. 5, 1180 quemquam. SALL. Catil. 53, 5 -d sane quisquam. HOR. sat. 1, 9, 27 OV. met. 12, 346. LIV. 1, 46, 1 -d q. alius ante. 2, 3, 1 cuiquam. 3, 57, 6 -d quoquam improbante. *et al. neutr.*: PLAVT. Amph. 680 eum salutat magis -d quicquam, quam canem [*acc.*: TER. Andr. 336 tu hercle -d q. mihi *nuntias*, nisi ea quae nil opus sunt scire. LIV. 3, 54, 2. 3, 72, 7. 24, 8, 13 -d sane, cur ad maiora tibi fidamus, documenti quicquam dedisti]. Amph. 972 faxo -d quicquam sit morae [*nom.*: Curc. 171 sane -d quicquamst, magis quod cupiam. LVCR. 1, 338. 3, 840]. *et al.*). Aul. 813 -d alius est (SALL. Catil. 37, 9 -d sane alio animo. hist. frg. 3, 98^{A} VERG. Aen. 5, 592. 10, 456 ut . . . leo advolat, -d alia est Turni venientis imago. OV. met. 9, 237 -d alio vultu, quam si *eqs.* [LIV. 10, 9, 4. 21, 2, 6. *al.*]. *et al.*). LVCR. 1, 248 -d igitur redit ad nihilum res ulla, sed omnes . . . redeunt in corpora materiai (1, 357 -d ulla . . . ratione. 2, 972 *al.* VERG. georg. 2, 124 ubi aëra vincere summum arboris -d ullae iactu potuere sagittae. *al.* Aen. 11, 441 -d ulli veterum virtute secundus. *al. et apud* [*v. Planer l. c. p. 47*] PROP., OV., LIV., SEN. trag., CVRT., LVCAN., PLIN. nat., VAL. FL., SIL., STAT., APVL. *al.; v. et p. 2559, 27*). VERG. Aen. 10, 599 -d talia dudum dicta dabas (VAL. FL. 5, 534. 7, 416). LIV. 9, 31, 5 -d tantum irarum erat. SIL. 4, 707 sed labor -d idem Tyrio certasse tyranno.

D *locutiones praepositionales, abl. modi sim.* (*gen. qualit.: infra l. 84*): PLAVT. Asin. 224 -d est ab re aucupis (Truc. 521 [*e coni.*]. LIV. 8, 11, 1 -d ab re duxi . . . referre). Aul. 253 -d merito meo (*cf.* Men. 371 neque id -d immerito tuo [*cf. supra l. 9*]). Capt. 695 -d sine poena feceris (LVCR. 2, 423 -d s. principiali aliquo levore. VERG. Aen. 5, 56 -d equidem s. mente reor, s. numine divom [*cf.* VAL. FL. 5, 254 -d s. m. dei]. LIV. 5, 22, 1 -d s. ira. 6, 38, 11. 21, 35, 1. 22, 44, 2. 23, 6, 8. CVRT. 6, 5, 13 -d sane . . . s. vexatione exercitūs. PLIN. nat. 10, 185 SIL. 13, 381 TAC. ann. 13, 42. *et al.*). 997 ornatus -d ex (audax *trad.*) suis virtutibus (*cf. Ter. Ad. 176*). Curc. 698 -d voluntate id sua (LIV. 21, 2, 4 -d sane v. principum). Mil. 629. LIV. 1, 55, 6 per ambages. 8, 23, 11 e re publica. 38, 12, 6 in tempore. 40, 50, 2 cum fide (*aliter v. p. 2559, 53*). CVRT. 5, 3, 4 -d sane temporum homo.

II -d *pertinet ad verbum vel totum enuntiatum*:

A *negatur verbum*: **1** *generalia*: ENN. scaen. 175 Hector qui -d cessat obsidionem obducere (PLAVT. Vid. 76 TER. Phorm 475 LVCR. 5, 279. VERG. Aen. 1, 672 -d tanto cessabit cardine rerum BOETH. cons. 2 carm. 2, 7). 376 omnino *philosophari* -d placet (PLAVT. Merc. 349 dum . . . perplacet . . ., dum rursum -d p. [*de figura cf. p. 2560, 20*]. Pseud. 653 hau places. Stich. 297. *suppl.*: LIV. 39, 55, 4 [*Madvig*, non *alii*]. *al. cf.* LIV. 1, 23, 10 displicet). PLAVT. Amph. 185 quod volgo -d solent (Pseud. 1331). 348 potes (Merc. 928 Mil. 1047 *al.* TER. Ad. 295 melius fieri -d potuit. Andr. 792. TVRPIL. com. 10 adipisci -d posse⟨m⟩ nisi cum magna miseria [*cf.* OV. met. 9, 405]. LVCR. 1, 237. *et saepe*). 397. 573 -d mentior, resque uti facta dico (Curc. 326 *al.* STAT. Theb. 7, 667). 1124 paenitet (Aul. 434 *al.* Ps. SALL. rep. 1, 8, 9 LIV. 1, 8, 3 *al.* TAC. hist. 2, 19). Asin. 503 negassim (Most. 735. 1080 *al.* LIV. 30, 30, 27 SEN. Tro. 310 SVET. Tit. 10, 2). Aul. 123 -d falsa sum nos odiosas haberi (Men. 755. *cf.* LIV. 24, 41, 6 -d fefellit hostes [28, 8, 9 TAC. ann. 3, 10]). 362 postulo (Most. 1006 *al.* GELL. 4, 1, 4). Bacch. 240. 344 id mi -d . . . licere (Most. 800. TER. Hec. 94 -d licebat nisi praefinito loqui. CE 54, 4 [*s. I a. Chr. in.*] quoniam -d [*cf. ibid. 2* non l.] licitum ⟨est⟩ [VERG. Aen. 10, 106 SIL. 4, 288 *al.* STAT. Theb. 5, 685 TAC. Germ. 39. *al.*]). 403 celabis (Mil. 1014). 996 cerae . . . -d parsit neque stilo (Rud. 222 TER. Hec. 226. *cf.* PLAVT. Most. 124). 1010 derides. 1056 pignus -d ausim dare (Capt. 303 Mil. 11 OV. met. 9, 446 CVRT. 10, 2, 5). 1118 moror (SEN. Oed. 549 OCTAVIA 439. 805 BVC. Eins. 1, 3 VAL. FL. 7, 60). 1153 mutabo (1202 TER. Andr. 40). Capt. 209 -d nos id deceat (Persa 102 *al.* PERS. 3, 114. *al. cf.* PLAVT. Cas. 652 condecet). 210. Cas. 192 queunt (Persa 11 SEN. Phaedr. 941 Phoen. 146 SIL. 16, 604). 921 verbum facit (Persa 500). Cist. 495 metuo (LVCAN. 8, 551. *al.*). 646 -d voluisti . . . facere (VERG. Aen. 7, 558). Curc. 164 -d recusem quin *eqs.* (PHAEDR. 3, 2, 16 STAT. Theb. 7, 375). Epid. 549. Men. 768 -d abstinent . . . culpa. Merc. 148 desidero (TERT. fug. 14 p. 491, 7 Oe. [autem *trad.*]). Mil. 943 vereor (TER. Andr. 276). 1072 Poen. 1054. 1179 -d sordere visust festus dies. 1215. Pseud. 1222 te hau sinam emoriri (PACVV. trag. 325 LIV. 3, 11, 4 SEN. Phaedr. 252 COD. Theod. 12, 14, 1 [*a. 409*]). Rud. 939 bonis quod bene fit -d perit (Truc. 581). 1053 pudet (SEN. Ag. 294). Trin. 62 faxo -d nescias. 115 (*de figura cf. Merc. 207* [non] *et v. p. 2560, 20*) credo -d crederet (OV. met. 15, 359 SEN. Tro. 25 TAC. ann. 13, 30 -d creditus sufficere. *al.*). 445 hau nosco tuom (TER. Andr. 772. 952. *cf.* PLAVT. Bacch. 276 pernoram). 1157 immo -d nolo (*cf.* Aul. 286 -d non velles). Truc. 528 petere hau pigeat (SIL. 12, 311 TAC. ann. 1, 73. *al.*). Vid. frg. 6. TER. Eun. 494 convenit (ACC. trag. 193). Phorm. 419 desinam. ACC. trag. 330. 360 -d dubitarit vitam offerre nec capiti pepercerit (CIC. Mil. 68 rep. 1, 23 VERG. georg. 2, 29 Aen. 7, 311 [*v. p. 2558, 64*]. LIV. 1 pr. 4 -d dubito quin *eqs.* 2, 64, 8. *et al.*). CIC. Arat. 114 *Canis* -d patitur . . . animos arbusta . . . tenere (VERG. Aen. 5, 462. 10, 437 [*v. p. 2558, 65*]. OV. met. 8, 443. 8, 497. *et al.*). leg. 2, 16 mentes -d sane abhorrebunt ab utili (LIV. 9, 30, 7 consilio -d abhorrente. *al.* CVRT. 3, 1, 14 -d sane . . . abhorrens). 3, 26. nat. deor. 2, 4 -d sane intellego cur *eqs.* (off. 2, 5. *al.*). 2, 57. div. 2, 82 -d ignoro (TAC. hist. 4, 82). Att. 14, 12, 2 -d amo vel hos designatos. *al. et saepe* (*v. Planer l. c. 71 sqq.*). -d periculum (opus, meum, fas *sim.*) est: PLAVT. Asin. 388 pol -d periclum est, cardines ne . . . effringantur (CIC. Tusc. 5, 118 -d sane p. e.). Capt. 201 eiulatione -d opus est (HOR. sat. 2, 6, 115). Poen. 572 hau vostrumst iracundos esse (*cf.* Stich. 718 tuom. ACC. trag. 108 meum. SIL. 13, 74). Rud. 191 hoc mi -d (*v. Lindsay ad l.*) laborist (*cf.* LIV. 8, 18, 4 noxiae). CIC. Tusc. 3, 2 -d erat sane, quod quisquam rationem . . . requireret (*cf.* LVCR. 1, 424. 3, 715. *aliter*: OV. met. 15, 185 fit . . . quod -d fuerat). CVRT. 8, 9, 37 -d sane operae videbatur. VAL. FL. 3, 414 fas (SIL. 7, 162. *al. cf.* SIL. 8, 40 ius). STAT. Theb. 4, 71. *nota*: -d mora (est) *sim.*: VERG. Aen. 5, 749 -d m. consiliis. SIL. 8, 222 -d m. sit. *saepius fere pro adv.* (*i. q.* '*sine mora*'. *cf. Norden ad Verg. Aen. 6, 177*): VERG. georg. 4, 548 -d m. continuo matris praecepta facessit (Aen. 3, 207. 3, 548 [*al.; nota struct.*: 11, 713]. OV. met. 6, 53. 14, 362 PERS. 5, 171 PETRON. 99, 6. *et ap.* VAL. FL., SIL. [*ante* iam: 4, 101; *saepius* nec m. i., *v. vol. VII 1, 102, 68*], HOMER., STAT., IVVENC.). VERG. Aen. 10, 153 -d fit m. Tarchon iungit opes.

2 *speciatim*: -d scire (*dub. constr.*: VAL. MAX. 4, 3, 14 *Pyrrhus* -d scio maiore cum gloria huius urbis moribus * repulsus sit [moribus quam armis repulsus *apud Cantel* (*cf.* CIC. Pis. 39); m. an armis (manibus *sim.*) r. *alii*]): **a** *in universum* (*fere* -d scio; *rarius* scit: *v. infra l. 79. 80 bis*; scimus: *v. infra l. 78*; scitis: *v. infra l. 81*): *c. pron. interrog. sim.*: PLAVT. Aul. 426 ego -d scio quid post fuat (Bacch. 1133 SEN. Phoen. 377. Thy. 269 -d quid sit scio). Merc. 270 Poen. 1208. Pseud. 683 hau scimus, frustra ut simus. Rud. 1040 ne iste -d scit quam condicionem tetulerit (TER. Haut. 222 scit). TER. Haut. 747 ne ille -d scit . . . quantum *eqs.* *seq. acc. c. i.*: PLAVT. Rud. 216 haec parentes . . . -d scitis . . ., me nunc miseram esse *eqs.* *absol.*: CIC. Tusc. 5, 35 '-d scio' inquit (*vertitur Plat. Gorg. 470^{d}* οὐκ οἶδα). -ne (*cf. p. 2563, 1*): CAES. Gall. 5, 54, 5 id . . . adeo -d scio mirandumne sit. -ne . . . an: HEGES.

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 3. **b** -d scio (sciam) an (*cf. p. 2562, 83*), *formula dubitanter decernendi* (*fere sensu affirm.* [*'vielleicht'*]; *negat.* [*'schwerlich'*]: *v. infra l. 20. 29.* (?) *infra l. 27.* *adhibetur saepe adv. vice*; *cf. Schmalz-Hofmann*⁶ *697.* *seq. negatio*: *v. infra l. 14. 24.* *nota collocat.* [-d scio ... an]: *infra l. 9.* *de usu v. Hand, Turs. I 312 sqq.*; *Klotz, PhW. 1924, 745 sqq.*): *α* -d scio an: PLAVT. Epid. 543 hau s. an congrediar (*cf.* Most. 783 conloquar). TER. Ad. 667 qui ... -d s. an illam ... amet. Andr. 525 Haut. 999. Phorm. 774 -d s. hercle, ut homost, an mutet animum (*de collocat. cf.* AMBR. bon. mort. 3, 9 p. 710, 11 -d s. ipse an). CATO orig. 95 b atque -d s. an partim eorum fuerint qui *eqs.* GRACCH. or. frg. Schol. Cic. Bob. p. 81, 24 St. (44 M.) -d ⟨s.⟩ an lubentibus a vobis impetrassem. CIC. Verr. II 1, 41 -d s. an maior etiam haec necessitudo fuerit quam illa Carbonis. har. resp. 22 -d s. an vivere nobis ... ⟨non⟩ liceret (*seq. negatio ut*: de orat. 1, 61 minus. orat. 7 numquam [umquam *codd.*]. Cato 56 nulla [ulla *var. l.*]. div. 1, 81 nec ... nec. ad Q. fr. 1, 1, 30 nemini. *al.*). Tusc. 2, 41 -d s. an ita sit. Att. 14, 11, 2 ruina rem non fecit deteriorem, -d s. an etiam fructuosiorem. *et saepe* (*cf. p. 2559, 4*). PS. SALL. rep. 1, 3, 4 LIV. 3, 60, 2 PLIN. nat. 2, 44. 2, 173. 2, 199. *al.* GELL. 2, 22, 30. 5, 20, 6 -d s. an umquam (*sensu negat. ut*: MACR. Sat. 5, 21, 2. *aliter v. supra l. 15*). *al.* PANEG. 12 (2), 20, 2. *et al.* *β* -d sciam an (*cf. Löfstedt, Synt. II 133*): CIC. de orat. 1, 255 id quod -d s. an tu primus ostenderis. 2, 18 ineptiarum ... -d s. an nulla (ulla *var. l.*) sit maior quam *eqs.* (*seq. negatio ut*: Lael. 51 ne ... quidem). 2, 72. 2, 209 Tusc. 3, 55 nat. deor. 2, 11 LIV. 9, 15, 10 -d s. an iustissimo triumpho ad eam aetatem. FRONTO p. 64, 3 N. 64, 25. 165, 15 APVL. apol. 5. 16. 54 Socr. 15, p. 151 (*v. supra l. 3*) -d s. an bono, certe quidem meo periculo. CHALC. comm. 118 p. 184, 19 (*v. supra l. 3*) -d s. an ... proventura sit ulla ex innovatione iactura. THEOD. epist. ad Auson. p. 3, 17 P.

B *negatur potius totum enuntiatum* (*raro c. coniunct.*. *v. infra l. 36. 41. 42. 47. 51. 54. 60 bis. 61*): PLAVT. Asin. 134 nam mare -d est mare, vos mare acerrumum. Bacch. 506 (*sim.* 864) faxo hau dicet nactam quem derideat (*cf.* Merc. 512 -d equidem dico [TER. Hec. 232]. TER. Andr. 205 [*v. p. 2565, 6*] neque tu -d [*sic Don.*; hoc *codd.*] dicas [dices *var. l.*] tibi non praedictum. 652 CAPER gramm. VII 102, 14 [vers.]). 1037 (*v. p. 2565, 5*) neque ego -d committam ut, si quid peccatum siet, fecisse dicas de mea sententia. Epid. 664 (*v. p. 2565, 5*) neque ille -d obiciet mihi pedibus esse provocatum. Men. 575 boni an mali sint, id -d quaeritant; res ... quaeritur *eqs.* (*cf.* HOR. sat. 1, 4, 77 -d illud quaerentes, num ... num *eqs.*). 640 -d rogem te, si sciam. Mil. 293 tu istam, si te di ament, temere hau tollas fabulam. Most. 114 atque ⟨ea⟩ -d est fabri culpa, sed *eqs.* Pseud. 654 huc quidem hercle -d ibis intro. Truc. 843 nam -d mansisti, dum ego darem illam (*cf.* HIL. gen. 21). *al.* TER. Ad. 373 -d aspexeram te. Andr. 324 ne iste -d mecum sentit (*cf.* Phorm. 269 ni haec ita essent, cum illo -d stares). Haut. 416 celem tam insperatum gaudium ...? -d faciam (*cf.* 797 Hec. 590 [non *var. l.*]. 756. LVCR. 3, 737 -d igitur faciunt animae sibi corpora). Phorm. 45 -d existumans quanto labore partum. *al.* CIC. Arat. 105 *Orionem* qui ... nocte serena late dispersum non viderit, -d ita (*aliter v. p. 2561, 32. 2564, 72*) vero cetera se speret cognoscere signa potesse (*gr. 323* μή ... ἄλλα πεποίθοι ... προφερέστερα θηήσεσθαι). Cato 82 quod ... ni ita se haberet, ut animi immortales essent, -d optimi cuiusque animus maxime ad immortalitatem ... niteretur. LVCR. 2, 1153 -d ... mortalia saecla superne aurea de caelo demisit funis in arva. 5, 144 -d igitur constant divino praedita sensu. VERG. Aen. 5, 399 si nunc foret illa iuventas, -d equidem pretio inductus ... venissem, nec dona moror (*cf.* 6, 343 fallax -d ante repertus). 7, 654 *Lausus* dignus, patriis qui laetior esset imperiis et cui pater -d Mezentius esset. 9, 154 -d sibi cum Danais rem faxo ... esse ferant (putent *var. l.*) *Troiani*. 11, 584 vellem -d correpta fuisset militia tali. *al.* HOR. epod. 1, 32 -d paravero, quod ... avarus ut Chremes terra premam. *et al.* (*fere ap. poetas*).

C *per ellipsin*: PLAVT. Poen. 755 valeant apud te quos volo: atque -d te volo. Rud. 986 meum quod ... hami nancti sunt, meum potissimumst. :: immo hercle -d est. TER. Hec. 278 socrus omnes esse iniquas: -d pol mequidem. 306 magnum nescio quid necessest evenisse ... :: -d quidem hercle: parvom (*sic interpungunt Kauer-Lindsay*; aut q. h. parvom *Bentley*). PLIN. nat. 8, 178 boves animalium soli et retro ambulantes pascuntur, apud Garamantas quidem -d aliter (*aliter v. p. 2561, 15*).

III -d *usurpatur in oppositione* '-d me, sed te' (*sim.*) *vel* 'te, -d me'; *in anaphora* '-d me, -d te':

A *antecedit* -d (*huc spectare videntur loci mutili* [*sequentia ignorantur*]: LIV. ANDR. trag. 35 -d ut quem Chiro in Pelio docuit ocri [*cf. p. 2566, 61*]. CATO orig. 73 -d eos eo postremum scribo, quin populi ... boni ... sient): **1** -d ... sed (verum: *infra l. 84.* quam: *p. 2561, 9*): ENN. ann. 270 -d doctis dictis certantes, sed (*vulg.*; nec *trad.*, *Vahlen*) maledictis, miscent ... inimicitias agitantes (*cf.* CATVLL. 64, 339 hostibus -d tergo, sed forti pectore notus. VERG. Aen. 10, 735. SIL. 11, 79 -d verbis, -d voce, sed acri ... dextra. TAC. hist. 5, 16). PLAVT. Amph. 503 *abeo* -d quod tui me ... distaedeat; sed ubi ... imperator non adest ad exercitum *eqs.* (*sim.*: VERG. georg. 1, 415 -d ... credo, quia ... *eqs.*; verum ubi *eqs. cf.* TER. Hec. 106 -d propterea te rogo, ut ... proferam, sed ut ... gaudeam. HOR. epist. 1, 8, 4 -d quia ... nec quia ..., sed quia *eqs.* SEN. Oed. 200). Cas. 355. Poen. 361 -d semel, sed centiens (*aliter p. 2558, 72*). Pseud. 215 ubi tu hau somnum capies, sed ubi tu usque ad languorem —. Truc. 162. CIC. Tim. 47 -d isdem vinclis, quibus ..., sed talibus, quae *eqs.* (*gr.* οὐ ... ἀλλὰ). LIV. 21, 1, 2 -d ignotas belli artes ..., sed expertas primo Punico conferebant bello. TAC. ann. 6, 30. *nota* (*v. Nipperdey-Andresen ad l.*); TAC. ann. 3, 8 quem *Drusum* -d fratris interitu trucem quam remoto aemulo aequiorem sibi sperabat *Piso*.

2 *laxiore oppositione*: VERG. Aen. 7, 203 (*verba Latini*) gentem -d ... legibus aequam, sponte sua ... se ... tenentem. SIL. 2, 300 (*verba Hannonis*) -d Tirynthia tecta (*i. Saguntum*) ..., hoc ... tempore muros oppugnat, Carthago, tuos *Hannibal* (*cf. Liv. 21, 10, 10* [*nota struct.*]). 2, 317 (*verba Hannonis*) -d tibi *Hannibali* Neritia cernes cum prole (*i. Saguntinis*) laborem. pubescit castris miles *Romanus*. *nota in dialogo*: PLAVT. Capt. 627 ... :: -d istuc rogo. fuistin liber? (Epid. 51 ... :: -d i. te rogo. :: quid igitur? :: quot minis?).

B *sequitur* -d (*huc non spectat* LIV. 21, 2, 4 [*v. p. 2561, 82*]. *accedit* atque: PLAVT. *infra l. 22*): PLAVT. Asin. 430 erus in hara, -d aedibus, habitat. Curc. 723 ego te in nervom, -d ad praetorem ... rapiam. Epid. 688 (*v. supra l. 19*) tuon arbitratu? :: meo hercle vero atque hau tuo *eqs.* Men. 126 profecto me, -d uxorem ulciscitur. Truc. 929 auro, hau ferro deterrere (*cf. Enn. ann. 196* ferro, non auro). *al.* TER. Andr. 624 tempus praecavere mihi me, -d te ulcisci sinit. Haut. 24 amicum ingenio fretum *poetam*, -d natura sua. *al.* TRAG. inc. 30 sapiens virtuti honorem praemium, -d praedam petit. COM. pall. inc. 74. *nota in dialogo*: PLAVT. Rud. 1152 (*cf. Leo ad l.*) ius bonum oras *Demones*. :: edepol -d te *Gripum* orat *Demones*, nam tu iniuriu's.

C *repetitur* -d (*v. et p. 2563, 81*): SEN. Phoen. 338 sq. scelere defungi -d levi, -d usitato tanta nobilitas potest. VAL. FL. 5, 354 manus ... -d armis, -d umquam cognita cultu. CLAVD. 5, 184 -d illos *milites* rupes, -d ... vetarent flumina. ANTH. 412, 4.

IV *iuncturae*:

A *vis negationis mutatur* (*cf. p. 2560, 74*): **1** *augetur*: **a** -d sane (*nota collocat.* s. -d: *p. 2561, 59*; -d ... s.: *p. 2562, 59*): PLAVT. *p. 2560, 67. 2561, 59.* TER. *p. 2560, 8.* CIC. *p. 2559, 72. 2560, 17. 47. 71. 2562, 49. 51. 55. 59.* *adde*: de orat. 3, 125 nat. deor. 2, 138 off. 2, 5 Att. 10, 8, 8. SALL. *p. 2561, 52. 60.* PS. SALL. rep. 2, 11, 6. LIV. *p. 2559, 62. 2560, 39. 2561, 57. 82. 2566, 1.* *et saepe* (*v. Planer l. c. 64 sq.*). CVRT. *p. 2560, 27. 2561, 79. 84. 2562, 50. 61.* *et saepe* (*v. Planer l. c.*). COLVM. 4, 24, 3 TAC. hist. 3, 75 SVET. Vit. 14, 5 GELL. 1, 8, 1. 2, 6, 1. 13, 29, 2 *et al.* (*v. Planer l. c.*). DICT. 2, 40. **b** -d *additur ad vocabula minimum quoddam significantia*: PLAVT. Capt. 421 pol istic me -d centesimam partem laudat quam ipse meritust ut laudetur (Mil. 763). Most. 394 potate hau tantillo ... minus (Trin. 60). 407 pluma -d interest. 508. 919 hau nummo amplius. 959 Poen. 1355.

2 *imminuitur* (*cf. et p. 2560, 78*): **a** -d ferme, temere, fere (*'in der Regel nicht'*, *'nicht leicht'*): *α* -d ferme: PLAVT. Poen. 862 facio, quod manufesti moechi hau f. solent (*cf. p. 2562, 9*). TER. Andr. 460 fidelem -d f. mulieri invenias virum. PS. SALL. rep. 2, 10, 2 -d f. armis ... corpus exercui, sed animum in litteris agitavi. LIV. 8, 20, 2. 9, 15, 8 -d f. alia mutatione subita rerum clarior victoria ... est. 21, 7, 9. 23, 29, 6. 25, 28, 3. 27, 28, 14 TAC. ann. 3, 41. *β* -d temere (*aliter p. 2560, 54*): ACC. praetext. 31 di rem tantam -d t. improviso offerunt. PLIN. nat. 11, 73 *crabronum ictus* -d t. sine febri est. APVL. apol. 18. *γ* -d fere: CIC. off. 2, 23 tyrannorum, quorum -d f. quisquam talem interitum effugit (LIV. 3, 38, 11. 8, 29, 13. 9, 36, 1 -d f. q. praeter ducem ipsum). GELL. 17, 8 tit. umquam.

b -d facile (*'schwerlich, kaum'*. *fere c. coni.*; *c. ind.*: *l. 66. 67. 71*; *accedit ad adi.*: *l. 70*): CIC. rep. 1, 6 -d f. dixerim (off. 3, 110 dixerit. CVRT. 6, 7, 35 COLVM. 11, 1, 9 SCRIB. LARG. 194 PLIN. nat. 9, 183 TAC. ann. 4, 34). SALL. Catil. 25, 3 -d f. discerneres (LIV. 21, 4, 3. TAC. hist. 3, 28 discreverim [*aliter*: ann. 5, 6]). SALL. Iug. 17, 2 de eis -d f. compertum narraverim. or. Phil. 9 ubi malos praemia sequuntur, -d f. quisquam gratuito bonus est. LIV. 28, 6, 9 -d f. alia infestior classi statio est. 32, 4, 4 queas. PLIN. nat. 6, 80 crediderim. TAC. hist. 3, 78 assignaverit. ann. 2, 83. 3, 22. IVL. VAL. 1, 26 p. 35, 24 habeat. 2, 25 p. 85, 25 Euphratem ... fluvium magnitudine -d cuiquam f. secundum. *et al.*; *nota*: LIV. 41, 21, 5 qui *in morbum* inciderant, -d f. (*'meist nicht'*) septimum diem superabant.

c -d ita (*'nicht eben'*. *aliter v. p. 2561, 32.* *huc non spectat* PROP. 2, 24ᵇ, 38 quamvis non ita [*sic Pontanus, edd. plerr.*; -d i. *Heinsius*; navita *trad.*] dives eras): *α accedit ad adv.*: BELL. Afr. 30, 2 -d i. longe a Caesaris castris (48, 2 NEP. Ages. 4, 5 APVL. met. 1, 19). 48, 5 -d i. diu commoratus (AMM. 27, 11, 3). HOR. sat. 2, 2, 46 pridem. LIV. 1, 31, 5 -d i. multo post (1, 33, 2. 2, 16, 5 *al.* [m. ante: 30, 45, 4 *al.*]. *cf.* 29, 28, 11 multum. *v. et l. 80*). AMM. 14, 6, 19 dudum (15, 8, 1 *al.*). *β rarius ad adi.*: NEP. Paus. 1, 2 -d i. magna manu. LIV. 2, 61, 8 -d i. multum ... temporis (*sim.*: 4, 12, 9. 5, 19, 8. *cf.* 7, 32, 5 multos ... dies [24, 29, 1]. *v. et l. 77*).

B -d *accedit ad adverbia temporalia*: -d etiam (*i. q.* '*nondum*'): *v. vol. V 2, 929, 56 sqq. 931, 4.* -d iam, iam -d: *v. vol. VII 1, 96, 62.*

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C *per pleonasmum coniungitur cum alia partic. negativa* (*cf.* DON. Ter. Andr. 205. *dub.*: CHIRON 352. 397; *v. Oder p. 311. 378 et Grevander, Unters. 106.* *aliter* -d nihil: *p. 2560, 81*; -d non: *p. 2562, 42*): **1** neque . . . -d (*cf. Ritschl, Opusc. II 334 sq.*): PLAVT. Bacch. 13 *p. 2559, 63.* 1037 *p. 2563, 37.* Epid. 664 *p. 2563, 39.* Men. 871 *p. 2561, 75.* Persa 535 TER. Andr. 205 *p. 2563, 35. cf.* EPIST. praef. praet. ad Saepin. (CIL IX 2438) 22 (*c. a. 168*) non curatores se neque meas litteras neque, si tu eis scrips⟨eris, ha⟩ut fieri re⟨m⟩. **2** -d impigre, impiger (*cf. Heraeus, Fleck. Jbb. 1886, 713 sqq.; Wackernagel, Synt. I² 61; Löfstedt, Synt. II 215 sq.*): SALL. hist. frg. 4, 41 -d impigre neque inultus occiditur (LIV. 32, 16, 11 oppidani primo -d i. [*cf. app. crit.*] tuebantur moenia). VIGIL. TRID. ad Simplic. 3 p. 551ᴰ *lector* -d umquam impiger et ad ministerium antelucanum serviebat.

D *varia et laxiora*: -d sine: *v. p. 2561, 76.* -d setius (*i. q. 'nihilo minus'*): VERG. Aen. 7, 781 (*etsi equi a luco parentis arcebantur*) filius *Virbius* . . . -d s. . . . exercebat equos (*cf. 5, 862* non s. *al.*). -d solum . . . (sed): STAT. Theb. 12, 611 in pugnas -d s. accensa iuventus . . ., omnis ad arma rudes ager exstimulavit alumnos. -d . . . vel (*i. q. 'ne . . . quidem'*): SIDON. carm. 24, 12 tam censorius -d fuit vel ille, quem risisse semel ferunt in aevo. *adiunguntur coniunctiones*: -d . . . neque: PLAVT. Bacch. 996 Merc. 512 Mil. 11 Most. 124 *al.* ACC. trag. 360 LVCR. 5, 873 VERG. Aen. 1, 327. 3, 214. *et al.* -d . . . nisi (n. . . . -d: *infra l. 26*): TER. Hec. 94 (*p. 2562, 19*). TVRPIL. com. 10 (*p. 2562, 11*). OV. met. 9, 405 (*antec.* n.: *p. 2562, 11*). 12, 346 TAC. ann. 2, 35. *et al.* sed (. . .) -d: PLAVT. Men. 755 CIC. Planc. 66 (*sim.*: de orat. 2, 209 Cato 73 off. 3, 105). Tim. 21 LVCR. 4, 689 (s. tamen). VERG. Aen. 10, 786. *et al.* (*nota collocat.*: VAL. FL. 8, 318 -d . . . s.). tamen (. . .) -d: PLAVT. Bacch. 1194 (tam *i.* t.) Cist. 495 (verum t.). CIC. Verr. II 3, 162 (*sim.*: Sest. 58). LVCR. 4, 689 (*v. l. 28*). *et al.* -d (. . .) tamen: PLAVT. Amph. 397 Persa 11 LVCR. 1, 388 OV. met. 7, 340. *et al.* verum (. . .) -d: PLAVT. Amph. 573 Bacch. 320. 322 Cist. 495 (*v. l. 30*). *al.* TER. Haut. 958 SVET. Otho 8, 1. *interiectiones vel particulae affirmativae*: ecastor: PLAVT. Amph. 663 Cist. 47 Men. 424 *al. cf.* Aul. 172 (-d . . . mecastor). edepol: PLAVT. Amph. 503 Asin. 409 Capt. 210 *al.* TER. Ad. 783. *cf.* PLAVT. Most. 1006 (*seq.* e.). equidem: *v. p. 2558, 65. vol. V 2, 722, 31. 723, 15. 724, 32.* hercle (*sim.*): PLAVT. Amph. 397 Bacch. 595 *al.* TER. Andr. 336 CIC. Quinct. 13. *cf.* TER. Hec. 306 (*seq.* h. *ut*: Phorm. 774). ne: PLAVT. Asin. 409 Bacch. 595. 1056 *al.* TER. Andr. 324 Haut. 222 *al.* CIC. Mil. 68 de orat. 3, 125 Tusc. 1, 99 Att. 7, 3, 2 epist. 7, 1, 3. pol: NAEV. com. 60 PLAVT. Amph. 1124 Asin. 388 *al.* TER. Ad. 450 Hec. 756. *cf.* TER. Hec. 278 (*seq.* p.).

compos.: hauddum. haudquaquam.

hauddum *adv.* *ab* haud *et* dum. -td-: LIV. 22, 12, 6 *cod. P.* *de* PLAVT. Truc. 321 *v. p. 2564, 82.* [*e coni. dub.*: APVL. flor. 16 p. 72 andum *trad.*; hauddum *Brantius*, haudum *Krueger*; nondum *Novák, al.*] *i. q. nondum* (*cf. var. l. l. 51*): LIV. 2, 52, 4 cum . . . favor -m (hauddudum *plerique codd.*) exolevisset (*cf.* 28, 2, 1 tria milia . . . aberat, cum -m quisquam hostium senserat. SEN. Herc. O. 80 si . . . -m [nondum *A*] astra merui. SIL. 8, 15 quamquam). 10, 6, 2 *Samnitem* -m foederis novi paenitebat (*cf.* SIL. 2, 332 *arma* tantum -m sumpta *sunt.* 12, 505 -m omnes abiere doli. 12, 651). 10, 25, 10 hiems -m exacta (*cf.* 29, 11, 1 *Graecia* -m ullo foedere sociata. TERT. pall. 3 p. 928, 2 Oe. *homo* sapientiam -m licitam [*an* -um*?*; *v. app. crit.*] praereptam potitur). 22, 12, 6 constantiam -m expertus (*cf.* 33, 11, 2 -m satis gnarus). *cf. p. 2558, 47.*

[**haudne** *v. p. 2558, 48.*]

*****haudquāquam** *adv. negat.* *ab* haud *et* quaquam. -tq-: VERG. georg. 4, 455 *codd. RV.* LIV. 21, 46, 1 *cod. P. al.* GLOSS. οὐδενὶ τρόπῳ. *legitur apud* ENN. (*p. 2566, 26*). TER. (*p. 2566, 65*). ACC. CIC. (de orat. *ter, non nisi Catulo vel Scaevolae attrib.*; philos. *bis*). LVCR. SALL. VERG. LIV. (*saepe*). CVRT. PLIN. nat. SIL. (*semel in oratione*). STAT. TAC. FRONTONEM GELL. *al.* (*cf. p. 2566, 11. 47*). [*hic illic falso trad.* haudquamquam: TER. Haut. 175 *cod. A* (m *induxit corr. rec.*). LVCR. 5, 884 (-quaquam *L*). *al.*]

i. q. nequaquam, neutiquam, nullo modo:

1 *negantur adi., adv., pron. sim.*: **a** *adi.* (*subst.* [*in* -or] *pro adi.*: *infra l. 84*; *part. p. p. pro adi.*: *infra l. 83. p. 2566, 7. 8*; *gerund. pro adi.*: *p. 2566, 3. 6*): ACC. trag. 618 profecto -m (avimquamquam *var. l.*) est ortus mediocri satu (CIC. Lael. 66). CIC. de orat. 1, 38 homo prudens et gravis, -m eloquens. 2, 143 et quidem . . . -m id est difficile Crasso (*cf.* LIV. 1, 59, 11 -m relatu scriptoribus facilia [28, 11, 9]). Tim. 40 sed -m boni est (*gr. 41ᴮ* κακοῦ) . . . velle dissolvere. LVCR. 4, 523 scruposa. SALL. Catil. 3, 2 -m par gloria sequitur scriptorem et actorem rerum (LIV. 3, 60, 7 -m pari . . . animo [36, 16, 1. *cf. p. 2566, 7*]. 10, 13, 4 -m pari . . . certamine [21, 5, 13 *al. cf.* 22, 41, 1 dimicatio. *et sim.*; *cf. l. 82*]. 33, 7, 6 -m pares Romani [*cf.* 35, 38, 12]. 37, 12, 9 *Eudamum* -m Pausistrato parem [*cf.* CVRT. 6, 5, 29 *al.* TAC. ann. 14, 55]. *et al.*; *nota struct.*: AVR. VICT. Caes. 20, 33 -m pari facilitate velari parricidium, qua fieret. *cf. p. 2566, 13*). LIV. 3, 7, 5 -m aequo proelio pugnatum est (*cf. l. 77*). 5, 46, 3 religionis -m neglegens gens est. 6, 22, 8 expugnatores . . . -m perculsi. 6, 34, 5 -m . . . contemptor *plebis* . . . habebatur (*cf.* TAC. ann. 11, 11 -m sui detractor [*sim.*: *Liv. 34, 15, 9* haud sane d. laudum suarum]). 7, 26, 8 ambiguo (10, 12, 9). 10, 9, 7. 10, 28, 1 similis (22, 12, 5. 25, 21, 8 -m s. dux neque simili exercitu). 10, 30, 10 spernenda (30, 45, 5. *cf.* 30, 7, 10 contemnenda). 25, 19, 2 -m dubius, . . . quin *eqs.* (31, 24, 2 [*seq. inf.*]. *cf. infra l. 46*). 25, 21, 9 dux stultitia . . . Centenio par, animo -m comparandus (31, 1, 6). 25, 37, 7 -m abiecto animo (*cf.* TAC. hist. 2, 66 legionum -m fractus a. 3, 65 erecto a. *cf. p. 2565, 76*). 31, 25, 2 -m neglectas custodias *animadvertit* (*cf. infra l. 42*). *al.* CVRT. 4, 2, 17 -m rudis pertractandi militares animos. 7, 4, 19. 7, 4, 39 securus (FRONTO p. 204, 15 N. -m s. nec incruenta regressio). *al. et apud* (*v. Planer l. c. 86 sqq.*) PLIN. nat. STAT. APVL. AMBR. PRVD. *c. 'in privativo' composita*: LIV. 8, 29, 12 -m tamen incruento milite suo (27, 49, 7). 22, 28, 13 impar (*cf. p. 2565, 75*). 26, 40, 10 ignotus. 26, 51, 14 ignari (PRVD. psych. 532). GELL. 6 (7), 3, 8 indoctus (11, 18, 16. 16, 5, 2). 18, 11, 1 inerudito. PRVD. perist. 7, 57.

b *adv.* (*compar.*: *l. 20*; *superl.*: *l. 20*): LVCR. 3, 923 et tamen -m . . . longe ab sensiferis primordia motibus errant. LIV. 21, 7, 6 -m prospere . . . coeptis succedebat. GELL. 14, 1, 7 liquide. APVL. Socr. 12 p. 145 procul a veritate. PANEG. 12 (2), 13, 2 facile. AVR. VICT. Caes. 3, 7 plurimum. HEGES. 1, 37, 5 p. 76, 27 U. gravius. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 19 recte (*al.*). *comparativa, correlativa*: LIV. 6, 36, 3 -m tam oboedientem in dilectu, quam in comitiis plebem habuere (9, 23, 17. *cf.* 9, 20, 2 -m t. [27, 39, 5]). 8, 8, 16 -m satis validus. 34, 20, 4 oppidum . . . in latitudinem -m tantundem patens (*cf. infra l. 28*).

c *pron.*: ENN. ann. 289 -m quemquam semper fortuna secutast (CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 150, 23 -m dari a quoquam posse, nisi *eqs.*). LIV. 8, 1, 5 *Volscis* -m idem animus . . . fuit. 21, 46, 1 tanta (*cf. supra l. 24*). BOETH. cons. 5, 4, 1 W. -m ab ullo.

d *locutiones praepositionales, abl. modi*: VERG. georg. 4, 455 tibi *Aristaeo* has miserabilis Orpheus -m ob (ad *P*) meritum poenas . . . suscitat. CVRT. 6, 9, 29 -m pro spe (prospere *trad.*) . . . oratio grata . . . fuit (*aliter infra l. 52*). TAC. ann. 12, 2 -m novercalibus odiis visura Britannicum *Aelia Paetina.* APVL. apol. 51 de nihilo. HEGES. 5, 4, 3 p. 304, 4 U. -m tamen sine communi exitio.

2 -m *pertinet ad verbum vel totum enuntiatum*: **a** *negatur verbum*: CIC. de orat. 3, 82 -m hercle . . . mirandum est (*seq. inf.*). LVCR. 5, 533 sed quae sit *causa* . . . praecipere, -mst pedetemptim progredientis. VERG. Aen. 12, 45 -m dictis violentia Turni flectitur (*cf.* AMBR. epist. 63, 29 Iudith luxurioso -m inflexa convivio [HEGES. 1, 30, 9 p. 56, 15 U.; *gr. 1, 313* ἐνδοὺς]). LIV. 8, 12, 11 collega -m adversante. 9, 26, 6 -m neglecta res est (*cf. supra l. 8*). 22, 27, 8 placere (28, 40, 2. 32, 36, 5 AMBR. epist. 6, 5 p. 900ᴬ. *cf.* GELL. 2, 23, 5 displicebat). 22, 36, 5 discrepat. 22, 42, 7 defuit. 26, 15, 1 conveniebat. 34, 25, 6 poterat (CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 35, 9). FRONTO p. 117, 5 N. paeniteret. GELL. 16, 19, 15 dubitantes (*cf. supra l. 4*). *et apud* (*v. Planer l. c. 90 sq.*) APVL. AMBR. HEGES. **b** *negatur potius totum enuntiatum*: LIV. 22, 26, 7 fidens -m cum imperii iure artem imperandi aequatam *esse* (*sic post verba dicendi, sentiendi*: HEGES. 5, 21, 4 p. 346, 8 U. PRVD. ham. 127. *nota struct.*: HEGES. 1, 3 p. 9, 10 U. summam publicae rei committendam seniori filio -m existimaverit). 28, 6, 8 -m ad spem eventus respondit (*aliter supra l. 32*). SIL. 11, 169 laeta fovere -m magni est animi decus. AMBR. hex. 6, 4, 20 p. 215, 18 -m illis diebus omnibus rumpi de nubibus imbres videris, nisi cum fruges . . . formica revocaverit (*cf. supra l. 28*). HEGES. 4, 17 p. 269, 11 U. 4, 18 p. 271, 3 PRVD. apoth. 825 c. Symm. 1, 342 CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 135, 12. 2, 10 p. 138, 22 testificationibus uteris -m tamen veritate pulsantibus *conscientiam.* **c** *per ellipsin*: LVCR. 5, 884 circum tribus actis . . . annis floret equus, puer -m.

3 *de oppositione* '-m . . . sed' (*cf. p. 2563, 72*): LIV. 1, 57, 9 Lucretiam -m ut regias nurus . . ., sed . . . inter . . . ancillas . . . sedentem inveniunt (27, 17, 10 locutus -m ⟨ut⟩ barbarus stolide . . ., s. potius cum verecundia). HEGES. 1, 37, 5 p. 76, 7 U. -m . . . studio proditionis, s. quo *eqs.*

4 *iuncturae*: -m etiam (*i. q. 'nondum'. cf. p. 2564, 82*): TER. Haut. 175 (*v. vol. V 2, 929, 60*). -m . . . neque: *l. 3. 10.* -m . . . nisi: *supra l. 54.* -m . . . sine: *supra l. 35.* sed (. . .) -m: *p. 2565, 74. supra l. 38.* LIV. 28, 11, 9. 34, 25, 6 APVL. flor. 15 p. 55 *al.* tamen (. . .) -m: *supra l. 16.* HEGES. 1, 37, 5 p. 76, 27 U. *al.* -m tamen: *supra l. 12. 57.* PRVD. ham. 127 *al.* *Brandt.*

havē *v.* ave.

[**havelod** INSCR. for. Rom. (CIL I² 1) 13. *ad v. q. e.* favere *rettulit Grienberger, IF 30, 1912, 211 sqq., 37, 1916/17, 138 sq.* (*cf. Stolz-Leumann 59; Leifer-Goldmann, Zum Probl. d. Foruminschr. 62. 67 adn. 1*), *sed rectius alii* -ha velod (*vel* ha *i.* hau [*Goldmann l. c. 64*], *vix probab.* [*cf. Leumann, Glotta 23, 1935, 120*]) *interpretantur.* *v.* quoiha *et* velod.]

haveo *v.* aveo. *H. H.*

*****haurio**, -sī (-riī), -stum (-rītum), -īre. [*cf. gr.* (*Hom.*) αὔω '*sumo*', καταῦσαι 'ἐξαντλῆσαι' *etc.*; *v. W. Schulze, SBBerl. 1918, 773* (= *Kl. Schr. 193*). *J. B. H.*] *de scriptura*: *perf., plqp.* -ss-: VERG. *cod. P*: georg. 2, 340. 4, 427. *de aspiratione* (*cf. etiam Birt, Der Hiat bei Plaut. p. 373*): *aspiratur sec.* VARRON. ling. frg. 77 p. 211, 13 G. (*v. supra s.* harena *p. 2526, 18*). PRISC. gramm. [*Brink*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II 373, 3 (*cf.* BEDA gramm. VII 274, 17). GRAMM. suppl. 291, 2 aurit, hoc est aquam levat, sine h; haurit, hoc est bibit, per h. *in titulis: aspiratur*: CE 1438, 8 (= INSCR. christ. Diehl 2368ª). 1356, 6 (= INSCR. christ. Diehl 1065) *saec. V; sine* h: CE 336 (= INSCR. christ. Diehl 783). *in codd. s. VII vetustioribus plerumque aspiratur*: CIC. rep. 1, 66. VERG. (*cf. Ribbeck, Prolegg. edit. Verg. p. 422*). DIG. (*cf. Vocab. iur. Romanae*). PRVD. *al.* *de formis*: CHAR. gramm. p. 478, 20 B. coniugationis quartae ... -o. PRISC. gramm. H 461, 21 'au' manet eadem, ut 'augeo, auxi', '-o, -si'. 502, 12 -o, -si, -stum. 540, 3 excipiuntur '-io, -si', invenitur tamen etiam 'haurivi' vel 'haurii', Varro in XXIIII ad Ciceronem (*sequitur frg.; v. infra l. 59*). *imperf. act.* -ibant: LVCR. 5, 1324. (?) *fut. act.* -ibis: *infra l. 43*. *perf.* (*plqp.*) haur-: *act.* -rierint: VARRO (*v. l. 59*); -risse: RVFIN. Adamant. 5, 18 (-sisse *Bakhuyzen*); -rierant: ITALA Ioh. 2, 9 (Gat.). PS. ORIG. tract. 14 p. 159, 11; *pass.* -ritus (*part. fut. act.* -riturus): APVL. met. 3, 24. 6, 13 (*supin.*: APVL. met. 2, 15). *fut. act.*: IVVENC. 2, 251 DRAC. Romul. 2, 124. *part. perf. pass.* (*fut. act.*) -sus (-surus): *perf. pass.*: SOL. 5, 15 -sum (-stum *var. l.; sc. esse*). *fut. act.*: VERG. Aen. 4, 383 (*sc. esse; inde* HOS. GETA Med. 245). COLVM. 10, 26 SIL. 7, 584. 16, 11 STAT. Ach. 1, 667 PS. QVINT. decl. 17, 4 p. 304, 25 IVL. VAL. 2, 24 (foret; -sturus *editt.*). *cf.* -sturus: CIC. epist. 6, 6, 9 (*sc. esse*). ITIN. Alex. 12 p. 8, 5. AVG. c. acad. 2, 7, 18 p. 36, 4 (est). (?) -eturi: GLOSS. V 299, 44. *part. perf. pass. sensu activo*: SOL. 5, 15 Ditem patrem ... fama est lucem -sum. *de notione et etymol.*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 418, 10. 427, 8. 435, 1 B. NON. p. 319 -ire significat exaurire vel impleri ... avare sumere ... defetigare ... confodere ... accipere vel audire ... tenere *eqs.* SERV. Aen. 1, 738 -sit modo 'accepit', nec possumus intellegere 'bibit', cum hoc sequatur: 'et pleno se proluit auro' (*Verg. Aen. 1, 738*). alibi 'vidit', ut '-sit caelum mentemque recepit' (*sed v. p. 2570, 24*), alibi 'audivit', ut 'vocemque his auribus -si' (*v. p. 2570, 73*), alibi vulnerat, ut 'latus -rit apertum' (*v. p. 2573, 78*). et multa alia pro loco significat (*cf. et infra passim*). ISID. orig. 11, 1, 22 auditus appellatus, quod voces auriat, hoc est aere verberato suscipiat sonos. diff. 1, 286 inter -itur et exhauritur: -itur aqua, exhauritur puteus. GLOSS.ᴸ III Abstr. AV 14 -it implet, aperit (*pro* aut ferit?). HA 19 -itur bibitur, potatur. I Ansil. HA 140 -sit vidit ... audivit ... animadvertit ... adtrahit, reprimit ... bibit *eqs.* GLOSS. -o ἀντλῶ. ὑδρεύομαι. -it ... ἀρύεται. NOT. Tir. 66, 46—48. *legitur inde ab* ENNIO CATONE. [*sard.* orire. *foroiul.* urí. *M.-L.*] [*per coni.*: PLIN. nat. 31, 119. ARNOB. ad Greg. 17 p. 418, 7 M. suge mammas (*sc. ecclesiae*) ... lacte profluentes: quantum illuc fidei capax accesseris, tantum gratiae ... hauribis (*Morin* [*v. supra l. 12*], auribus *trad.*). *corrupt.*: OCTAVIA 516. *loco mutilo*: CIC. Att. 12, 5, 1. *confunditur in codd.: saepe cum* auxi *vel* auctus (*v. e. g. p. 2570, 12. 2571, 62. 2572, 29. 51*), *cum* audire (*v. e. g. p. 2572, 23*).]

I *alqd. ex alqa re sumere vel extrahere (fere de liquoribus); alqd. bibere, devorare*:

A *corporaliter*: **1** *manu vel instrumento sumere vel extrahere* (*additur* [*cf. etiam p. 2572, 1. 2573, 10*] ab: *p. 2568, 73. 2569, 1. 69. 2570, 48*; de: *l. 72. 77. 78. p. 2568, 6. 7. 8. 10. 19. 24. 27. 29. 32. 67. 81. 2569, 75*; ex: *l. 58. 61. 74. 75. 77. p. 2568, 1. 8. 10. 11. 23. 30. 53 sqq. 60. 71. 2569, 3. 2571, 22*; in: *l. 69. p. 2571, 13. 16. 18*; *accedit abl.*: *l. 73. p. 2568, 6. 76. 2569, 4*; *adv.*: *l. 59. p. 2568, 75. 78. 2571, 68*): **a** *de rebus liquidis*: **α** *proprie* (*nota t. t. Ictorum* [*cf. p. 2574, 78*] 'ius hauriendi', 'servitus aquae hauriendae': *l. 62. p. 2568, 13*): ① *absolute* (*cf. et p. 2569, 27. 51. 2570, 71. 2573, 13. structurae incertae: infra l. 59*): ENN. ann. 624 crateris ex auratis -serunt. VARRO ling. 24 frg. 30 cum indidem -rierint. VAL. MAX. 8, 7 ext. 11 te ..., Cleanthe, tam laboriose -entem (*sc. aquam*). SEN. dial. 10, 9, 2 velut ex torrenti rapido nec semper ituro ... -endum. COLVM. 10, 26. POMPON. dig. 8, 3, 20, 3 (*v. l. 56*) -endi ius non hominis sed praedii est (*al.* [*v. V. i. R.*]). 47, 2, 35, 1 si unus servus tuus -sisset et abstulisset, alter -endo deprehensus esset *eqs.* APVL. met. 2, 15 lagoena ... facilis -ritu. ARNOB. nat. 5, 1 p. 173, 17 cum ... ad id locorum venissent -stum, nam illis aquandi sollemne iter huc fuit *eqs.* VVLG. Ioh. 4, 11 (*p. 2574, 25*). 4, 15 neque veniam huc -ire (ἀντλεῖν). PALLAD. hist. mon. 2, 14 p. 369ᴬ tollebat hydrias eorum in quibus illi sibi -bant, et portabat illis aquam. ② *c. acc.* (*accedit ad notionem exhauriendi*: OV. met. 8, 679 VAL. MAX. 1, 8 ext. 11 [*v. p. 2568, 5*]. COLVM. 5, 9, 9 *al.*): Ⓐ *aquam*: CATO agr. 112, 1 ubi -seris *aquam* de mari, in dolium infundito (COLVM. 12, 21, 4 liquidior ... quantum altiori [-e *var. l.*] mari -sta est. *cf.* PLIN. nat. 31, 64 *aquam marinam* ex alto -stam). AFRAN. com. 187 aquam ex aeno (seno *trad.*) -ire, qui laverent manus. VARRO ling. 5, 126 in aqua -enda (*cf.* VIR. ill. 2, 5 *et sim.*). CIC. div. 1, 112 *Pherecydes* cum vidisset -stam aquam de iugi puteo (2, 31 ex puteo. PLIN. nat. 31, 83 *al., cf. p. 2568, 2*). VERG. Aen. 9, 23 summoque -sit de gurgite lymphas (*cf.* OV. met. 6, 347 liquores [LVCAN. 9, 613]). HOR. sat. 1, 1, 60. PROP. 1, 20, 43 -ire parat ... flumina ... plena trahens (*cf.* OV. am. 3, 6, 97 *flumen* potuit sitiens -ire). OV. met. 3, 189 -sit aquas (*cf.* fast. 5, 676. 6, 449. *al.* SEN. benef. 4, 29, 1. PLIN. nat. 31, 38 *aquam* -stam vasis. *et saepe*). OV. met. 4, 740 -stā ... undā (13, 535 liquidas ... undas. SEN. Med. 745 IVVENC. 2, 251). fast. 2, 294 palmis -sta duabus aqua (*cf.* 4, 314). LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) ex iis fontibus, rivis, specibus, fornicibus aquam sumere, -ire. VITR. 10, 4, 1 de organis quae ad -endam aquam inventa sunt (10, 6, 4. *cf.* 10, 6, 1 cocleae ratio quae magnam vim -it aquae *eqs.* VLP. dig. 8, 4, 2). VAL. MAX. 1, 8 ext. 11 *remigem* in hexere ... sentinam -entem. 2, 4, 5 aquam flumine -stam (*cf.* VVLG. exod. 4, 9 -eris de fluvio. PALLAD. hist. mon. 2, 20, 16 de flumine. *adde*: TAC. hist. 4, 53ᵐᵉᵈ· aquā e fontibus amnibusque -stā [ann. 2, 54. APVL. met. 6, 13 de summi fontis penita scaturrigine. *v. etiam p. 2573, 14*]. SVET. Nero 48, 3 aquam ex ... lacuna poturus manu -sit. VVLG. Is. 30, 14 de fovea. *v. etiam supra l. 2*). VAL. MAX. 8, 1 absol. 5 -am *cribro* e Tiberi aquam. CVRT. 5, 13, 24 galeā -stam aquam sorbet. FRONTIN. aq. 4. VLP. dig. 43, 22, 1, 1 (*v. p. 2567, 56*) servitutes ... non tantum aquae ducendae esse solent, verum etiam -endae (*cf.* PAVL. dig. 43, 21, 2 quia commodum domino soli auferetur appellendi pecus vel -endi aquam. *et sim.* [*v. V. i. R.*]). *et saepe; presse* (ἐμφατικῶς): GERM. 220 *Pegasus* Musaeos fontes dextri pedis ictibus -sit (*i. aperuit*). CLAVD. 20, 144 duris -ire bipennibus Hebrum. *per imaginem* (*cf. et p. 2571, 77 sqq.*): VVLG. Is. 12, 3 -etis aquas in gaudio de fontibus salvatoris. PALLAD. hist. mon. 1, 36 p. 323ᴬ quibus ... sermo facundus ut utilis humor exuberat, sed a nullo ... possunt ... -iri propter suorum amaritudinem morum (ἀρύεσθαι). Ⓑ *alia liquida (in imagine: l. 24*): HEMINA hist. 36 ex Tiberi lacte -ire. CIC. Brut. 244 (*v. l. 23*) tu ... de faece ... -is (*cf. Otto, Sprichw. 130*). 288 si quis Falerno vino delectetur, sed eo nec ita novo ut proxumis consulibus natum velit, nec rursus ita vetere ut Opimium ... consulem quaerat ..., de dolio sibi -endum putet? PETRON. 74, 5 potionem ferventissimam -it. PLIN. nat. 21, 84 lingulis -unt florem *cerae*. EPIPHAN. de mensur. 27 de torculari -ens vas. PAVL. dig. 47, 2, 21, 5 vinum (*cf.* PORPH. Hor. epod. 9, 36 cyatho -batur ex cratere vinum. HIER. epist. 14, 5, 3 -stum patera fundat merum). VVLG. lev. 4, 5 -et ... de sanguine vituli (*cf.* 8, 15).

β *translate de sanguine: fere i. q. sanguinem (alienum) fundere* (*opp.* sanguinem [*i. proprium*] dare, fundere: *infra l. 38. 42. audaciter apponitur* 'praeda': *v. infra l. 46*): CIC. Sest. 54 me perculso ad meum sanguinem -endum ... advolaverunt. OV. met. 7, 333 'stringite' ait 'gladios veteremque -te cruorem'. 13, 331. LIV. 7, 24, 5 -endus aut dandus est sanguis. 26, 13, 13 tanta sanguinis nostri -endi est sitis (*cf.* AVSON. 130, 3 sitis ... -ire cruorem). *al.* VAL. MAX. 2, 8, 7 -serant ... avidi civilem sanguinem (*cf.* 3, 2 ext. 1 cupiditate -endi sanguinis nostri teneris). SEN. Herc. f. 636. benef. 6, 30, 5 multorum sanguinem -serunt, fusuri novissime suum (*cf.* STAT. Theb. 9, 675 externum -ire cruorem ac fudisse suum). OCTAVIA 243 CVRT. 4, 14, 17. LVCAN. 1, 14 civiles -serunt ... dextrae (*cf.* CLAVD. 5, 406 manus). 2, 141 PS. QVINT. decl. 3, 8 p. 47, 22. TAC. hist. 1, 67ⁱⁿ· plus praedae ac sanguinis Caecina -sit (*cf. p. 2572, 39*). AVR. VICT. Caes. 3, 9 *ut* beluae -sto sanguine ingenium exeruit *Caligula*. CLAVD. 18, 483 cruorem ... ensibus. *aliter*: TERT. apol. 9, 10 noxiorum iugulatorum sanguinem ... decurrentem ... -serunt (*i. colligerunt*).

b *de aliis rebus tam corporeis quam incorporeis* (*singulariter de persona: p. 2659, 11*): **α** *i. q. trahere, sumere, capere* (*concipere, accipere sim. per imaginem: v. l. 61. 67. de incorporeis: l. 62 sq. 65. 67 sq. 73; de anima: l. 74 sqq.*): CIC. leg. agr. 2, 32 sumptum -it ex aerario. Sest. 93 -ire cotidie ex ... Syriae gazis innumerabile pondus auri (*cf.* APVL. met. 7, 4 -endo potius exerceret auro *manum validam*). HOR. sat. 1, 1, 52 'suave est ex magno tollere acervo'. dum ex parvo nobis tantundem -ire relinquas *eqs.* OV. met. 8, 539 cineres -stos ad pectora pressant (13, 425. 426. *cf.* 9, 35 cavis -sto spargit me pulvere palmis [14, 136. STAT. Theb. 3, 50 -sta ... informis harena (*i. aspersus harena*). 6, 848]). LIV. 42, 12, 10 iuventutem ... velut ex perenni fonte unde -iat, Thraciam subiectam esse. VAL. MAX. 8, 1 absol. 1 dextera *Horatii* tantum consanguineo quantum hostili cruore gloriae -ire (*cf.* AVR. VICT. Caes. 39, 21 -sto imperio). SCRIB. LARG. 227 cumulate medicamentum (*cf.* APVL. met. 3, 24 -rito plusculo uncto). SIL. 7, 286 dona soporiferae noctis. STAT. silv. 2, 1, 24 ignemque -ire (*aliter l. 72*). PS. QVINT. decl. 5, 10 has ... manus, haec verba ... de meo spiritu, de meis visceribus -sisti. IVVENC. 1, 75 *Elisabeth* aevo defessis -sit miracula membris. HEGES. 5, 22, 1 p. 349, 16 U. -am ... ictum carnificis (*cf.* CORIPP. Ioh. 3, 349 vulnera divinis ... -sisse [aux- *cod.*] sagittis. *paulo aliter p. 2572, 79 sqq.*). VVLG. lev. 5, 12 plenum ex ea (*i. simila*) pugillum -ens (קָמַץ, *gr.* δραξάμενος ... πλήρη τὴν δράκα). 16, 12. num. 16, 7 (*aliter l. 66*) -sto cras igne (16, 46). PAVL. NOL. carm. 27, 240 ut *verba* auditoris ab ore ipsius -sta depromam dignius ore. *et al.* *de anima, vita, mente sim.*: CIC. div. 1, 70 animos hominum quadam ex parte extrinsecus esse tractos et -stos (1, 110. 2, 26. SEN. suas. 6, 6 animus ... divina origine -stus *eqs. cf.* STAT. Theb. 5, 24 animam). ARNOB. nat. 2, 70 p. 104, 15 spiritum -sere vitalem (*cf.* AMBR. Iac. 2, 11, 52 aspice in caelum, unde -sisti spiritum). HIL. in Matth. 5, 10 *corpora* quae vitam -serint (*cf.* SACR. Leon. 324 vitam humanae condicionis). AVSON. 419, 40 mens ista aurea, quam de communi deo ... -sisti. PRVD. c. Symm. 2, 406 esse aliquam ... umbram sive animam, per quam res publica fatum -serit. **β** *i. q. exhaurire*: ① *fere i. q. extrahere, emittere sim.* (*per enallagen*: STAT. silv. 1, 1, 42): LVCR. 6, 141 *ventus* arbusta

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

⟨e⟩volvens radicibus -it ab imis (*aliter v. p. 2571, 16*). Ov. met. 14, 129 suspiratibus -stis ... dixit (*cf.* VAL. MAX. 4, 6, 2 spiritum, luctus acerbitate permixtum, ex ipsis praecordiis et visceribus -sit). AVSON. Mos. 338 ferventi ... Mulciber (*i. ignis*) -stus operto. (II) *apud poetas fere i. q. cavare, excavare*: Ov. met. 11, 187 quales adspexerit *Midae* aures ... *servus* refert ... terraeque inmurmurat -stae. PETRON. 120, 91 montibus -stis antra gemunt. STAT. silv. 4, 3, 43 -stas aliter replere fossas. *specialiter de oculis*: Ov. met. 13, 564 loca luminis -it *Hecuba*. SEN. Phoen. 540 per ... genas parentis ... quas -sit. (III) *metaphorice: i. q. defatigare, debilitare*: SEN. contr. 2, 5, 6 (*v. p. 2568, 51*) nullis -sta puerperiis fuit *femina* (exhausta *Müller*). SIL. 11, 538 vires refovete tot -stas casibus. TAC. ann. 13, 42^extr.^ Italiam ... immenso faenore -iri *a Seneca*. *fere i. q. consumere, usque ad finem agere*: STAT. Theb. 1, 369 iter. PAVL. NOL. carm. 31, 620 totidem illi vita diebus -sta. *fere i. q. consumendo perdere, profundere*: MART. 9, 82, 4 -sisti patrias luxuriosus opes. TAC. ann. 16, 18^in.^ plerique sua -entium.

2 *i. q. (avide) in se recipere, bibere, sorbere, devorare*:
a *proprie: -iunt animantia (de inanimis per imaginem: l. 34 sqq. absolute: infra l. 27. 51. p. 2570, 70. de frigore aquae*: ITIN. Alex. 12 p. 7, 24; *de anima corpus continente*: CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 15): *α de rebus liquidis* (*cf. p. 2567, 55*): (I) *aquam*: Ov. met. 15, 320 *has undas* siquis faucibus -sit *eqs.* SEN. dial. 6, 18, 7 *animalia* -entia undas et ... efflantia (*cf.* PLIN. nat. 9, 88). nat. 3, 2, 2 quaedam *aquae* -stae fecunditatem adferunt. 3, 25, 1 *haec aqua* protinus -sta duratur, ... constringitur et adligat viscera. CVRT. 4, 16, 13 avide. 7, 5, 15 (*absol.*) intemperantius -serant. LVCAN. 3, 577 permixtum sanguine pontum (SIL. 4, 593 proiecta viri ... ora sanguineum -serunt longis singultibus amnem). PLIN. nat. 30, 64. 31, 60 cum reddi non posset -sta multitudo aquae. 31, 71 STAT. Theb. 9, 341 MART. 4, 25, 6. PLIN. epist. 6, 16, 18 frigidam aquam poposcit -sitque. APVL. met. 9, 4 aquas. *al.* VVLG. iud. 15, 19 quibus *aquis* -stis. PRVD. cath. 7, 169 *ne pecus* potum strepentis ... fontis -iat. CLAVD. 2, 3 *Python* -ret hiatu flumina. *hauriunt res poetice animatae*: Ov. fast. 3, 592 alveus *navis demersae* -it aquas. *de sideribus*: COLVM. 10, 41 Oceani sitiens cum iam Canis -serit undas (*C. mari occidere putatur; cf. etiam p. 2571, 55*). LVCAN. 1, 415 Titan, ut alentes -iat undas, ... fluctus ... ad sidera *ducit*. (II) *alia liquida* (*de medicamentis: v. infra l. 47. 52*): SEN. contr. exc. 6, 4 quam partem potionis (*i veneni; aliter l. 50*) -ret (VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 veneni potionem. PS. QVINT. decl. 17, 4 p. 304, 25 *al.*; *cf.* SEN. dial. 1, 3, 13 venenum [LVCAN. 6, 457 TAC. ann. 15, 64^med.^ 16, 14^fin.^ SVET. Claud. 44, 3 *al.*]. SIL. 13, 275 medicamina cladis -iat ac ... exarmet fata venenis). MANIL. 5, 245 nec parce vina recepta -et (SEN. Thy. 985 PLIN. nat. 14, 140 *al.* VVLG. gen. 27, 25. *cf.* PETRON. 130, 7 merum [PLIN. nat. 32, 45 FRONTIN. strat. 2, 5, 12 SVET. Vit. 10, 3]). VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 medicamentum (PLIN. nat. 24, 174). 5, 6 ext. 3 tauri sanguinem (VIR. ill. 66, 11 -sto caprino sanguine. SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 23 St. taurinum s. *cf.* VAL. FL. 1, 818 *Aeson et Alcimede* avide -sere *tauri* cruorem). SEN. dial. 4, 33, 4 potionem (PORPH. Hor. carm. 1, 36, 13. *cf. et l. 39*). CVRT. 7, 5, 9. PLIN. nat. 8, 171 lacte -sto. 14, 139 (*absol.*). 14, 149 sucos (*cf.* 19, 110. 20, 199 *al.*). 20, 98 *acetum scillinum* (*cf.* 23, 54). 21, 12 *al.* MART. 8, 39, 3 nectar. APVL. met. 8, 11. PRVD. apoth. 99 *Christus* fel potat et -it acetum. *et al.* (III) *metonymice poculum pro vino sim.*: VERG. Aen. 1, 738 -sit spumantem pateram. Ov. met. 14, 277 *pocula* arenti sitientes -simus ore (LIV. 30, 15, 8 poculum ... impavide -sit [*de veneno, cf. et* 40, 4, 14 capite ferrum aut -ite poculum, si segnior mors iuvat. epit. Oxyrh. 3, 73 *suppl.* CVRT. 3, 6, 9 TAC. ann. 4, 10 CYPR. hab. virg. 13 p. 179, 10]). PLIN. nat. 14, 147 binos congios simul -ire. NEMES. ecl. 3, 60 cymbia musto plena. PASS. Mar. Iac. 6 p. 54, 16 fialam. (IV) *varia in metaph vel in imagine* (*cf. p. 2571, 84*): SEN. dial. 6, 3, 2 non licuerat matri ultima filii oscula gratumque extremi sermonem oris -ire. PETRON. 22, 2 minimum veluti gustum -seram somni. STAT. Theb. 5, 6 mixtum ceu fontibus ignem -sissent belli. TERT. pudic. 10 p. 240, 19 ego eius pastoris scripturam -o (*antea*: bibas *de calice Pastoris; de imagine bibendi v. Hoppe, Synt. u. Stil d. Tert. 181*), quae non potest frangi (*cf.* AVIEN. ora 18 litteras hiantibusque faucibus veterum abdita -sisse). adv. Marc. 4, 5 p. 430, 15 lac a Paulo Corinthii -serint. CYPR. ad Donat. 11 p. 13, 2 *honorum i.* malorum blandientium virus occultum est *eqs.* poculum videtur esse quod sumitur: ubi epota res est, pernicies -sta grassatur (*cf.* FIRM. err. 18, 2 [*syn.* lambere, bibere]. CAES. AREL. epist. de hum. 4, 5 si ... volumus venenum superbiae fugere, antidotum humilitatis iugiter debemus -ire). PRVD. perist. 10, 685 ego ut ... uberum de fontibus lac ... -si, Christum et -si credere (GREG. M. moral. 29, 77 p. 522^A^ cum lacte matris -serat virus erroris). DRAC. laud. dei 2, 327 mortem.

β de aliis rebus: (I) *pro obi. habentur dura: i. q. cibum sim. devorare, gluttire* (*medicamenta: p. 2570, 3. 12 sqq. 17 sq. de naribus: p. 2570, 12; audacter de oculis: p. 2570, 15. sine devorandi notione i. q. alqd. ore accipere sed in alvum non demittere: p. 2570, 3. 20. de inanimis per imaginem*: PLIN. paneg. 43, 5): LVCR. 5, 991 *homo* pabula viva feris praebebat, dentibus -stus (*cf.* APVL. met. 5, 26 priusquam ingluvie voraci *bestia* me *Psychen* ... -ret). LIV. 5, 44, 6 cibo vinoque raptim -sto repleti (*cf.* PLIN. nat. 11, 282 omnia in cibis ... nimia et avide -sta). VAL. MAX. 4, 6, 5 ardentes ore carbones -ire. CELS. 6, 9, 2 vitandum est, ne, quod -stum erit, devoretur (*v. p. 2569, 81*). SEN. Thy. 1105 nefandas -seris ... dapes (STAT. Theb. 8, 246 quin -sisse dapes *Oedipoden ferunt*). epist. 95, 19. 114, 24 *populus* quae non potest -ire contrectat. COLVM. 6, 18, 1 magnam ... perniciem *bubus* ... affert hirudo -sta cum aqua (PLIN. nat. 8, 29. 20, 143 sanguisugam [29, 62]. *cf.* 32, 75 *rana*, si forte -iatur, ventres boum distendens). 8, 17, 11 *pisces* aut lambunt cibos aut integros -unt (*opp.* mandere). PLIN. nat. 8, 36 *serpentes* solidos -iant cervos. 10, 197. 19, 65 *cucumeres* vivunt -sti in stomacho. 20, 123 (*v. p. 2569, 80*) semen *ocimi* tritum et -stum (a[u]ctum *trad.*) naribus (THEOD. PRISC. log. 44 p. 144, 6). 20, 212 salutaris *peplis* et suspiriosis semine cum melle -sto. 20, 257 *hippomarathum* quoquo modo -stum. 22, 116 *al.* STAT. silv. 4, 6, 6. 5, 3, 32 (*v. p. 2569, 80*) cinerem ... oculis umentibus -si[t]. Ach. 2, 98 cibos -sisse (habuisse *var. l.*). *al.* SER. SAMM. 64 sinapi. 373 *lapis specularis* mixtis -itur aquis. 487 menta. *al.* SOL. 25, 9 lapides. *al.* HIER. epist. 45, 5, 1 quidquid ... -seris (auxeris *vel* habueris *varr. ll.*), comederis, devoraris. PRVD. ham. 590 (*de propagatione*) *vipera* -stum frangit amatoris ... guttur (*v. p. 2569, 81*). *al.; hyperbolice*: APVL. met. 3, 14 oculos Fotidis ... saviis sitienter -bam.

(II) *i. q. ore vel naribus (oculis: l. 35) aerem, odorem, fumum sim. recipere*: VERG. Aen. 10, 899 auras suspiciens -sit caelum mentemque recepit (IVV. 3, 85 nostra infantia caelum -sit Aventini. *cf. p. 2576, 23 et vol. III 91, 62. aliter: Verg. Aen. 10, 782* caelumque aspicit). VELL. 2, 22, 4 exitiali -sto spiritu ... mortem obiit. SEN. Oed. 877 qua luce primum spiritus -si (*cf.* TERT. anim. 25 p. 343, 2 exsecto matris utero vivi aerem -serunt. *aliter p. 2568, 74*). nat. 2, 53, 2 *odor sulpuris fulmine effectus* saepius -stus alienat (RVFIN. hist. 4, 15, 37 odorem naribus -simus. *cf.* THEOD. PRISC. log. 44 p. 144, 3 vapor). 6, 27, 2 aer ... gravis -entibus est *eqs.* (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 1, 17 p. 63, 15 -stus aer). 6, 27, 3. PLIN. nat. 26, 30 *arcii herbae* cum radice *fumus* per harundinem -stus (28, 230. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 34 fumus patentibus oculis -iatur). QVINT. inst. 6 prooem. 12 auramque communem -ire. APVL. Plat. 1, 16. GELL. 9, 4, 10 spiritu florum naribus -sto (*cf.* MIN. FEL. 38, 2 auram bona⟨m⟩ floris naribus ducere, non occipitio ... -ire). POTAM. tract. 1 p. 1413^A^ foetor -itur. HIL. in psalm. 68, 29 p. 337, 25 nunc -sto spiritu, nunc refuso. 118 phe 5 p. 509, 9 spiritum officio narium magis quam oris -imus. AVSON. Mos. 265. SCHOL. Cic. Gron. A p. 344, 16 St. densior fumus animam (animas *cod.*) -entes urgeret. AMBR. exc. Sat. 1, 19 ultimos *morientis* -sisse (*opp.* inspirasse) anhelitus (*cf. ibid.* ut consortium mortis -rem). AVG. anim. 3, 4, 4 p. 362, 24. CAEL. AVR. chron. 2, 5, 88 -endae exhalationis causa. 5, 10, 97 pleumonici -endo magis spiritum relevantur. CLAVD. MAM. anim. 1, 17 p. 63, 12 particulas *aeris*. *nota de anima mortui*: PAVL. NOL. carm. 18, 104 Christus ... adsumens animam casto deus -sit ab ore *Felicis*.

(III) *i. q. oculis visibilia, auribus sonos recipere*: (A) *oculis* (SERV. Aen. 12, 946 -sit vidit. *cf. p. 2567, 30. 37. de oculis animi: l. 58. sine verbo oculorum: infra l. 53 sqq. 61. 71. part. perf. pass. sensu act.: v. l. 61*): VERG. georg. 2, 340 cum primae lucem pecudes -sere (*cf.* INSCR. christ. Diehl 2368 a 8 *fetus* -sta qui nondum luce peremptus abiit. AVG. in psalm. 80, 19^extr.^ non vivunt? non auras carpunt? non lucem -unt?). Aen. 4, 661 -iat hunc oculis ignem ... ab alto Dardanus. 12, 946 oculis ... monumenta doloris exuviasque -sit. Ov. met. 15, 64 *Pythagoras*, quae natura negabat viribus humanis, oculis ea pectoris -sit (AVG. doctr. christ. 3, 5, 9 oculum mentis ad -endum aeternum lumen levare). LIV. 27, 51, 1 oculis auribusque -ire tantum gaudium cupientes. SIL. 11, 282 STAT. Theb. 10, 596. SOL. 5, 15 foramen qua Ditem patrem ... exeuntem fama est lucem -sum (*cf. l. 52*). PANEG. 10 (4), 32, 4 ad animum languidius accedunt quae aurium via manant quam quae oculis -untur. 12 (2), 29, 3 cum gemitus et tormenta miserorum auribus ac luminibus -sissent. LACT. inst. 2, 6, 6 (*appos.* aspiciant). AMBR. in psalm. 43, 89 fulgorem veritatis oculis nostris -ire nequeamus (*cf.* 43, 91 etsi plenitudinem eius videre non possumus, tamen ... quasi reliquias eius luminis -emus). *al.* CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 45, 11 radii *per oculorum media profusi aliorum corporum* colores ac formas -unt. *nota* (*fere i. q. videndo intellegere*): ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 31 *electrum*, ut ego met -si, in sancto ... manus nitore sordebat. (B) *auribus* (LACT. opif. 8, 8 aures ... a vocibus -endis. *cf. p. 2567, 27—37. sine verbo aurium: l. 75 sq. 77. 79*): VERG. Aen. 4, 359 vocemque his auribus -si (SEN. Oed. 385. SOL. 12, 6 voces hominum *delphines* aquilonis flatu celerius -unt *eqs.* CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 43, 17. DRAC. Romul. 2, 147 vocem deus *Amor* Herculis -sit). Ov. met. 13, 787 auribus -si ... dicta (SEN. Ag. 31 -si dicta). 14, 309 multaque ... vidi, multa auribus -si. LIV. 27, 51, 1 (*v. supra l. 59*). VAL. FL. 1, 263 magnumque sonantes *Argonautas Achilles puer* -it. STAT. Theb. 10, 771 PANEG. 12 (2), 29, 3 (*v. supra l. 64*). CASSIOD. in psalm. 67 concl. (*in imagine*) *psalmus sicut* fluvius qui non ore sed magis auribus -iatur.

b *transfertur actio verbi ad inanima (cf. et p. 2569, 34. 82); accedit hic illic notio perdendi*: *α praevalet notio devorandi*

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*pro obi. habentur liquida sim.: infra l. 22. 24 sqq.* *re hauriente non addita: infra l. 27 sq.*): CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20) 8 *tunica venenata* pulmonum -it (*Sophocl. Trach. 1055 πλεύμονος τ' ἀρτηρίας ῥοφεῖ ξυνοικοῦν*) spiritus (*cf.* SEN. Herc. O. 1227 *venenum* -sit medullas). AETNA 409 simul atque -sit *lapis molaris* flammas, non tutior -sti *ignis* ulla domus. LIV. 5, 7, 3 aggerem ac vineas ... incendium -sit (30, 6, 5 CVRT. 4, 3, 4 PS. QVINT. decl. 8, 13 p. 158, 4. TAC. hist. 4, 60^extr.^ cunctos. *cf.* LIV. 30, 5, 10 multos ... flamma -sit [30, 6, 8 caesa aut -sta flammis ad quadraginta milia hominum sunt. SIL. 14, 476 MEROB. poet. 184]. PETRON. 98, 9 utinam me ... ignis -ret [VAL. FL. 7, 97 TAC. ann. 3, 72 *al.*]. SIL. 17, 107 ardor. TERT. nat. 2, 14 p. 126, 17 fulmen *al.*). 5, 38, 9 multos ... -sere gurgites (*cf.* 22, 6, 7 -bantur gurgitibus. 29, 32, 9 duobus ... in praerapidum gurgitem -stis. CVRT. 4, 16, 16 PETRON. 114, 6 TAC. ann. 1, 70). 22, 2, 5 -sti paene limo (31, 37, 8. *cf.* SEN. contr. 7, 2, 6 palus [LVCAN. 4, 101]). 30, 38, 8 arboresque in profundum -stae (*cf.* PLIN. nat. 2, 203). 33, 41, 7 *multae naves* -stae mari (SEN. epist. 30, 4. PLIN. nat. 1, 2, 94 urbes -stae mari. 5, 139. *al.* *cf.* SEN. Ag. 500 *navem* pontus in praeceps rapit -itque [LVCAN. 2, 664]. LVCAN. 3, 629 pelagus [SIL. 17, 560 pelagusque ... et undae]. VAL. FL. 4, 48 fluctu. *al.* APVL. flor. 23 p. 103 *navem* profunda -serint. *adde*: OV. fast. 3, 600 *navis* -sta perit [*sc. mari*]). VITR. 8, 2, 4 aer ... ex omnibus locis -endo tollit umores et congregat ad nubes (*cf.* PLIN. nat. 2, 46 *luna* nondum suppetente ad -endum *umorem terrenum*). SEN. suas. 6, 6 Romanum sanguinem -sit Aegyptus (OCTAVIA 521. *cf.* TERT. resurr. 26 p. 62, 11 terra ... -serit sanguinem. PAVLA Hier. epist. 46, 8, 1 *al.*). SEN. Thy. 581. benef. 7, 31, 5 (*v. supra l. 2*) urbes -stas saepius eidem solo [ponimus] credimus (TAC. hist. 1, 2^med.^ -stae aut obrutae. *cf.* PLIN. nat. 4, 12 *oppida*). nat. 6, 1, 7 domos aut familias aut urbes singulas -it *malum terrae motae* (*syn.* submergit). CVRT. 5, 4, 18 velut in foveas delati *milites* nive -bantur (*cf.* SIL. 3, 520 *et infra l. 43*). 8, 11, 12 amnis. *al.* PLIN. nat. 2, 193 moenibus hiatu profundo -stis (2, 202. 36, 119. *cf.* STAT. Theb. 7, 818 *Amphiaraum* ingens -it specus et ... mergit equos. TAC. ann. 2, 47 diductis terris). 2, 194 agrorum ... tractu -sto (*sc. terrā*). 3, 108 lacu Fucino -stum ... oppidum (TAC. Germ. 40^extr.^ *servos* idem lacus -it). VAL. FL. 7, 643 -sit subito sua funera tellus (SIL. 3, 653. 4, 575. *cf. et infra l. 49*). SIL. 13, 540 quos ... -sere procellae (*cf.* FRONTO p. 228, 28 N. motus venti). *al.* TERT. apol. 48, 9 quaecumque te materia destruxerit, -serit, absorpserit, in nihilum redegerit: reddet. PANEG. 5 (8), 8, 2 *regio aquosa* cedat ad nisum et -iat pressa vestigium. *et al.* *adde*: STAT. Theb. 5, 174 quos ... inclementia ponti -serit. 8, 108 me (*Amphiaraum*) turbine mundi ... -sit nox tua (*i. Ditis*). TAC. hist. 1, 79^med.^ altitudine et mollitia nivis -bantur *milites*.

***β* notione devorandi attenuata fere i. q. perdere** (*abstracta pro subi. habentur; cf. etiam supra l. 41*): SEN. Ag. 414 casus qui rates -sit meas (*cf.* STAT. silv. 5, 2, 64 fatis -stus iniquis occidit). Phaedr. 695 quos -sit et peremit et leto dedit odium dolusque. SIL. 14, 597 -stis maniplis *pestilentiā* (*cf.* STAT. Theb. 11, 275 urbem ... ceu ... lues ... *vel* tellus -sisti). 16, 11 vigor *Hannibalis* -surus Latium. PANEG. 4 (9), 18, 3 *urbs* non magis feritate Francorum velut -sta desiderat quam si eam ... mare adluens operuisset (*cf. ad imaginem maris supra l. 17*). FIRM. err. 25, 3 si una eademque omnes condicio mortis -ret. PRVD. apoth. 1071 quod morbus, quod dolor -sit (*syn.* rapuit, truncavit). perist. 11, 5 tantos iustorum populos furor impius -sit.

***γ* varia (fere sine notione perdendi):** *spectat ad solis stellarumque ortum, occasum, statum sim.* (*et hauriunt et hauriuntur sidera. cf. etiam p. 2569, 35*): VERG. georg. 4, 427 medium sol igneus orbem -serat ([*i. meridie*]. *cf.* COLVM. 10, 313 cum ... Titan ... -serit ... flammis Lernaei bracchia Cancri [*i. sol intrat signum cancri*]. STAT. Theb. 7, 471 caligantia primus -serat astra dies). OV. trist. 1, 11, 16 (*v. Gundel, De stellarum appellatione ... Romana 1907, 198*) Hyadas seris -serat (auserat, auxerat *varr. ll.*) auster aquis (*cf.* STAT. Theb. 4, 120 Persea neque ... violentior exit amnis humo, cum Taurum et Pliadas -sit [9, 460]). AVIEN. Arat. 906 haec *sidera* vehit Oceanus ... omnia, mersaque rursus -et (1073 *al.*). *de fluminibus*: TAC. Germ. 1^extr.^ septimum os *Danuvii* paludibus -itur. ITIN. Alex. 39 p. 21, 4 quoniam illi *amni* et alii ... amnes -antur. PANEG. 7 (6), 13, 2 ubi *Rhenus* iam plurimos -sit amnes. CLAVD. 3, 184 hinc -iat Histrum *Nereus*, hinc bibat ... Nilum. *de modiorum capacitate*: CARM. de pond. 66 sextarius istum *modium* sedecies -it. *de sumptibus rei*: PLIN. epist. 10, 39, 1 theatrum ... maxima iam parte constructum ... sestertium ... amplius centies -sit. *hyperbolice*: STAT. Theb. 1, 538 pallorque ruborque purpureas -sere genas. 2, 46 prior -it harenas ungula. 4, 699 -it sitis ignea campos (*i. siccat*; 4, 743 Kl. omnia caecis ignibus -sta sedent. HIER. epist. 60, 13, 2 venarum fontes -ret calor [*coniunct.* aestuaret febribus]).

B *incorporaliter* (*cf.* SERV. auct. Aen. 4, 359 -it enim pro 'percipit' ponebant veteres: et ideo qua potissimum parte sensus percipiant adiungunt, 'simul hoc animo -i' (*v. p. 2572, 13*) et '-iat hunc oculis ignem' (*v. p. 2570, 55*) *eqs.* CYPR. epist. 63, 8 p. 707, 12 cum de baptismo loquatur, scriptura divina sitire nos dicit et bibere ..., quia quod avida et sitienti cupiditate suscipitur, plenius et uberius -itur):

1 *animo alqd. (avide) recipere* (*cf. p. 2568, 18. 2569, 65 sqq.*

additur [*cf. etiam p. 2567, 50. 2573, 10*] ab: *l. 38. 49;* de: *l. 43*; ex: *l. 7. 10; adv.: l. 30. 69*): **a *generatim*** (*de corde vel animo in imagine*: HIL. in psalm. 118 phe 5 p. 509, 13 corde ... desiderio ad -endum hiante. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 146^A^ AVG. in epist. Ioh. 2, 8 BOETH. cons. 2, 1, 7 W. *al.*): CIC. Mil. 10 (orat. 165 QVINT. inst. 9, 3, 83) lex quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa adripuimus, -simus, expressimus *eqs.* rep. 1, 66 *populus* libertatem sitiens -sit ([*cod.* -serit. *Plat. rep. 562^D^ μεθυσθῇ*]. *cf.* LIV. 39, 26, 7 ex diutina siti nimis avide meram -entes libertatem. TAC. hist. 4, 5 e moribus soceri ... libertatem -sit). VERG. Aen. 10, 648 animo spem turbidus -sit inanem (SIL. 12, 408 nimium ... superbi sperata -sisti. *in imagine*: PANEG. 10 (4), 36, 1 *Roma* -it ... ingentis spei fructum). 12, 26 simul hoc animo -i. CIRIS 163 venis -sit sitientibus ignem (*sc. amoris; cf. vol. VII 1, 295, 32*) *Scylla virgo* (OV. met. 10, 252 -it pectore Pygmalion simulati corporis ignes. LVCAN. 10, 71 CLAVD. 10, 1. *cf.* OV. met. 8, 326 flammasque latentes). VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 ipsam potius virtutem -rent quam umbram eius consectarentur (PS. QVINT. decl. 3, 18 virtutes ... toto pectore). SEN. dial. 10, 15, 1. 11, 17, 4 epist. 15, 11. 59, 9 illa quae a sapientibus viris reperta sunt ... apertis pectoribus -imus (AVG. civ. 22, 24 p. 612, 9 D. sapientiam. *cf.* TAC. dial. 28. 30^med.^ apud Philonem ... omnes philosophiae partes penitus -sisse [Agr. 4^extr.^ AVG. c. acad. 2, 7, 18 p. 36, 4 MACR. somn. 2, 17, 8]. 31^extr.^ artes -ire [audire *trad.*]. *al.* PS. AVR. VICT. epit. 14, 2 Atheniensium studia moresque -sit *Hadrianus. al.*). 84, 6. 99, 5 adquiescamus iis quae iam -simus, si modo non perforato animo -bamus. 108, 2 non quantum vis, sed quantum capis, -endum est (*cf.* AVG. epist. 140, 43). CVRT. 6, 2, 21 alacritatem et tanti animi spiritus -ire. TAC. Agr. 40^extr.^ tranquillitatem atque otium penitus -sit (auxit *codd.*). AVR. Fronto p. 76, 1 N. TERT. apol. 15, 8 omnem hinc sacramenti nostri ordinem -ite. *al.* CYPR. GALL. lev. 59 dominus votum ... -it. CYPR. ad Donat. 2 p. 4, 18 accipe quod ... nec ... longa agnitione colligitur, sed compendio gratiae maturantis -itur. 4 p. 6, 5 caelitus spiritu -sto (HIL. in psalm. 118 phe 5 p. 509, 22 *spiritus divinus* infantium modo tamquam lac innocens -endum [*cf. p. 2569, 69*]. PRVD. cath. 9, 6 PAVL. NOL. epist. 3, 5 p. 17, 10. *cf.* SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 178, 1. *aliter p. 2570, 28*). 5 p. 7, 12 quantum illuc fidei adferimus, tantum gratiae inundantis -imus (FIRM. err. 8, 3. *cf.* VVLG. prov. 8, 35 salutem a domino. *al.*). *al.* LACT. inst. 5, 1, 8 sanguinem facilius -serint quam verba iustorum (*cf. p. 2568, 46*). FIRM. math. 5 praef. 1 si ... capax ingenium ... praecedentes -serit libros (*cf. p. 2569, 66*). IVVENC. 3, 710 fidem ... meretricum pectora certam -serunt (*cf.* PAVL. NOL. carm. 21, 372). HIL. in Matth. 10, 2 p. 966^C^ (*add.* de). LVCIF. non parc. 4 p. 216, 12 errorum tenebras (*cf.* moriend. 11 p. 306, 29 amentiam. HIER. epist. 15, 4, 4 sacrilegium). PACIAN. sim. carn. p. 113, 3 maledictionis elogium (*cf.* p. 112, 17). *et saepe.* SIDON. epist. 5, 5, 2 -serunt pectora tua euphoniam gentis alienae. CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 21, 9 per sensus corporis corporearum rerum -stis imaginibus (*cf.* 1, 21 p. 71, 18. 24 p. 85, 3 *phantasias* a formis corporum per corporeos sensus -sisset *anima*). *al.* DIG. de conc. dig. 2, 2 nostras -iant institutiones. CORIPP. Ioh. 4, 804 -sisse timorem (auxisse *cod.*). *de persona*: SIL. 1, 345 -stusque medullis *militum* Hannibal exagitat *eqs.*

b *specialia*: ***α* fere i. q. excogitare, animo fingere, imaginari sim.:** VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 -sit enim *Hannibal* .., votis suis convenientem imaginem. SEN. Phaedr. 1193 nefas, quod ipsa (*Phaedra*) demens pectore insano -seram, mentita finxi. PLIN. nat. 7, 52 visus, auditus, memoriā -staeque imagines sub ipso conceptu (AVG. anim. 2, 17, 23 p. 358, 18 quae dicta sunt -ire memoria, quid est nisi bibere?). SIL. 8, 135 *Dido* illum infelix -sit, quo munera primum sunt conspecta, diem et convivia mente reduxit. TAC. hist. 1, 51^med.^ *Galbiani* raptus penatium -serant animo. *notione devorandi plus valente i. q. alqa re cogitatione se potiri*: CIC. Phil. 11, 10 quid eum non sorbere animo, quid non -ire cogitatione, cuius sanguinem non bibere censetis, in cuius possessiones ... non ... oculos spe et mente defigere? (*cf.* PS. RVFIN. in Am. 6, 13 p. 1088^A^ rebus probate, quod spebus -sistis. OROS. hist. 3, 1, 5 Asiam spe dominationis -serunt).

***β* de voluptatibus fere i. q. delectari, frui:** CIC. Tusc. 5, 16 quem libidinibus inflammatum ... videmus, omnia rabide adpetentem cum inexplebili cupiditate, quoque affluentius voluptates undique -iat (-ret *var. l.*), eo gravius ... sitientem *eqs.* (*cf.* SEN. benef. 7, 2, 2 voluptas fragilis est ..., quo avidius -sta est, citius in contrarium recidens. TAC. hist. 3, 2 insolitas voluptates. APVL. Plat. 2, 16 omnia genera voluptatis. PANEG. 6 [7], 6, 5 LACT. inst. 2, 1, 3). carm. frg. 40 M. (*gr. μετ' ἐρώτων τέρπν' ἐδάην*) haec habeo (*Sardanapalus*) quae edi quaeque exsaturata libido -sit (AVG. civ. 2, 20 p. 79, 8 D. quae libido ... -endo consumpserat). SEN. benef. 7, 3, 2 quidquid cupiditati contingit, penitus -itur et conditur. dial. 6, 10, 4 omne gaudium. LVCAN. 10, 363 amorem. PRVD. psych. 315 amoenas ... inlecebras.

***γ* de molestiis fere i. q. suscipere, pati** (SERV. Aen. 1, 599 'clades -si' id est pertuli. GLOSS. -surum passurum): CIC. dom. 30 utile rei publicae fuit -ire me unum pro omnibus illam indignissimam calamitatem (Tusc. 1, 86). Sest. 63 luctum (*cf.* CLAVD. 15, 38 lugenda Getis et flenda Suebis -simus). Cael. 59 dolorem vel acerbissimum in vita (SIL. 6, 85). VERG. Aen. 4, 383 spero ... supplicia -surum sco-

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pulis *Aenean.* HOR. sat. 1, 2, 79 laboris plus -ire ... quam ex re decerpere fructus (TAC. hist. 3, 84$^{in.}$ quidquid ... laboris ac periculi -sissent. PAVL. NOL. epist. 31, 5 p. 272, 26). STAT. Ach. 1, 667 poenas. FLOR. epit. 2, 20, 8. HIL. in Matth. 33, 6 omne vitium humanae corruptionis -sisset. *Christus* (PAVL. NOL. carm. 26, 200 hominum gessit peccata nec -sit. 31, 142 mortalia cuncta). LVCIF. Athan. 1, 23 p. 107, 15 ad mortem aeternam -endam curras (2, 6 p. 159, 4). PS. RVFIN. in Am. 4, 9 quidquid aerumnarum -sistis. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 229, 13.

2 *indicatur, unde doctrina, ars sim. petatur; saepe cum imagine fontis* (*additur* [*cf. etiam p. 2567, 50. 2572, 1*] ab: *v. infra l. 19. 37. 47. 53*; de: *v. infra l. 36. 41*; ex: *v. infra l. 15. 23 sq. 27. 38. 48 sqq. 55 sqq.*; *abl.*: *v. infra l. 21. 32. 42. 51. 54*; *adv.*: *v. infra l. 26. 31 sq. 46. absolute*: *v. infra l. 17. 40. 57 sqq.*):

a *cum imagine fontis* (*cf. etiam p. 2568, 8 sq. 2568, 61*): *α Musarum fons*: LVCIL. 1008 quantum -ire animus Musarum e fontibus gestit (*cf.* LVCR. 1, 928 = 4, 3 Pieridum peragro loca ...; iuvat integros accedere fontis atque -ire. *v. et infra l. 28*). STAT. Theb. 4, 38 *non* altior ulli mens -sto de fonte venit. silv. 1, 2, 259 sociam doctis -imus ab amnibus undam. AVSON. Mos. 447 totamque solent -ire Aganippen. MART. CAP. 9, 1000 (vers.) Pegaseum gurgitem ... poculo. BOETH. cons. 3 carm. 12, 23 quidquid *Orpheus* praecipuis deae matris fontibus -serat.

β in universum (*per imaginem l. 33*): CIC. Arch. 13 illa ... quae summa sunt, ex quo fonte -iam, sentio. de orat. 1, 12 ceterarum artium studia fere reconditis atque abditis e (*om. plerique codd.*) fontibus -untur, dicendi autem omnis ratio ... in hominum ore et sermone versatur. 1, 203 fontes unde -retis eloquentiam demonstravi. 3, 123 (*add.* ex). epist. 10, 3, 4 ex eisdem te haec -ire fontibus, ex quibus ipse -seram (*i. ex philosophia*). HOR. sat. 2, 4, 95 fontis ... adire remotos atque -ire ... vitae praecepta beatae (*cf. supra l. 17*). VITR. 3, 2, 9 videtur ... effectus operum Hermogenes fecisse reliquisseque fontes, unde posteri possent -ire disciplinarum rationes. 7 praef. 10 *scriptores* copias praeparaverunt, unde nos uti fontibus -entes aquam *eqs.* APVL. flor. 15 p. 59 (*per imaginem*) tot tamque multiiugis calicibus (comitibus *trad.*) disciplinarum toto orbe -stis. TERT. resurr. 63 p. 125, 15 *paracleti* si -seris fontes, nullam poteris sitire doctrinam. AMBR. Isaac 1, 2 (*add.* de). HIER. epist. 22, 22, 1 (*add.* de). 134, 1, 2 de scripturarum -iri fontibus (*cf.* PAVL. NOL. epist. 13, 25 ab ipso fonte veritatis. SVLP. SEV. chron. 1, 1, 6). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 31 ex fonte Graecorum. Orig. in gen. 10, 2 venire ... ad aquas Spiritus sancti et -ire semper. *al.* GREG. M. in Ezech. 1, 5, 16 quod *sancti viri* in publico ... loquentes fundunt, in secreto suo de fonte amoris -unt. *al. nota obi.*: CIC. epist. 6, 6, 9 eodem fonte se -sturum ... laudes suas, e quo sit leviter aspersus. PLIN. epist. 3, 20, 12 quidam ... ad nos quoque velut rivi ex illo benignissimo fonte (*i. curarum principis*) decurrunt, quos et -ire ipsi ... possumus.

b *liberius*: CIC. Caecin. 78 quidquid inde -ias, purum te liquidumque -ire sentias. leg. 1, 17 non ... a praetoris edicto ..., sed penitus ex intima philosophia -endam iuris disciplinam putas (*cf.* part. 79 *eloquentia* ex eodem -sta genere quo *ars disputandi.* FRONTO p. 148, 3 N. *sensus* quos e philosophia -es. ARNOB. nat. 2, 6 p. 51, 20). Brut. 332 *uberrimas artes* quas cum domo -ire non posses, arcessivisti ex urbe ea, quae domus est semper habita doctrinae (*cf.* APVL. apol. 15 cum a Platone philosopho facundiam -sisset *eqs.*). GRATT. 135 *virga turea* suos usus ... natalibus -sit arbitriis. VAL. MAX. 6, 4 pr. ex abundanti copia *exemplorum* ... -iamus. SEN. Med. 904 veteres pectore ex imo impetus ... -i. CVRT. 3, 12, 26 vellem ... Dareus aliquid ex hac indole -sisset. *al. absolute*: CIC. de orat. 3, 72 ex quo promiscue -rent *oratores et philosophi.* TERT. anim. 2 p. 301, 7 visa est quidem *philosophia* sibi et ex sacris, quas putant, litteris -sisse.

II *i. q. ferire, perfodere* (*fort. 'sermonis castrensis' exemplum, v. Kempf, Fleck. Jbb. Suppl. 26, 351. Heraeus, ALL 12, 1902, 268. Birt, RhM. 65, 1910, 351; aliter P. Maas, ALL 12, 1902, 546. cf.* MAR. VICTORIN. defin. p. 37, 3 latus apertum -it 'percutit' [SERV. georg. 3, 105 *al.* ISID. orig. 1, 30, 2. 18, 33, 1 GLOSS. *cf. p. 2567, 27. 32*]. SERV. [auct.] Aen. 10, 314 -it 'ferit' ..., sed non nudum latus, sed quod aperuerat: et putatur hysteronproteron. quidam italicam [militarem *Schoell*] elocutionem putant: cum enim a latere quis aliquem adortus gladio occidit, '-it illum' dicunt):

A *proprie* (*pro obi. habentur membra corporis exc. locis l. 74 sqq. laud.*): QVADRIG. hist. 10 b *Manlius* Hispanico *gladio* pectus *Galli* -sit (*inde, ut videtur*: LIV. 7, 10, 10 ictu ventrem et inguina -sit). LVCR. 5, 1324 latera ac ventres -ibant supter equorum cornibus *tauri.* VERG. Aen. 2, 600 quos ... iam flammae tulerint, inimicus et -serit ensis (*sic de hominibus* [*v. l. 70*]: VAL. FL. 6, 554 peditem. SIL. 7, 584 -surus clausos coniectis undique telis. PS. QVINT. decl. exc. Paris. 11 p. 410, 2 illos. *cf. etiam infra l. 83*). 10, 314 huic gladio ... per tunicam ... latus -it apertum (*cf. l. 73 et* OV. met. 5, 126. 9, 412 cognatumque latus ... -serit ensis. SEN. Ag. 890 CVRT. 7, 2, 27 *al.* SIL. 1, 392. 5, 525). OV. met. 8, 371 femur. 8, 439. LVCAN. 10, 387 iugulus ... -stus (TAC. hist. 1, 41$^{extr.}$ impresso gladio iugulum eius -sisse). STAT. Theb. 8, 586 latebras ... inguinis alte missile ... -sit. 10, 314 terga. *huc fort. refer.* (*de anima*): VERG. catal. 9, 31 animam generi ... pater impius -sit (*i. generum occidit* [*v. Birt ad l. et RhM. 65, 1910, 351*]. *cf.* STAT. Theb. 8, 666 inexpletis ... caedibus -si quinquaginta animas).

B *translate* (*cf.* SERV. Aen. 5, 137): VERG. georg. 3, 105 (= Aen. 5, 137) exultantia ... -it corda pavor pulsans.

part. perf. pass. **haustum,** -ī *n. pro subst. i. q. haustus, -ūs*: OV. trist. 3, 10, 24 nec -ta meri, sed data frusta bibunt.

deriv.: hauritio, hauritor, hauritorius (-um), haustio, ? hausto (*v. l. 36*), haustor, haustrum, haustus. *compos.*: de-, ex-, perhaurio.

haurītio, -ōnis *f. ab* haurire. *i. q. actio hauriendi*: HIER. in Mich. 1, 15 p. 1164^{A} 'Odolla' interpretatur testimonium haustus vel -is eorum, quod in Graeco significantius dicitur μαρτυρία ἀντλήσεως αὐτῶν *eqs.* (*postea* exhaustionis). *cf. Goelzer, Latinité de S. Jérôme 70 sq.*

? PETR. CHRYS. serm. 86 p. 442^{A} Hierosolymitanus fons abundat, cum impellit angelus, non cum sitit **hauritor** (*sic Goelzer, Latinité de S. Jérôme 71,* auditor *Migne*). GLOSS.^{L} II Abav. HA 6 *et* 24 habitor (24 bibitor *aliquot codd.*): hauritor (*'an* bibitur hauritur? [*= III Abstr. HA 19*]' *Lindsay in schedis*).

haurītōrius, -a, -um. *ab* haurire. GLOSS. antlia: rota -a (*vel* exhauritoria), vas -um. girgillus: rota -a.

subst. **haurītōrium,** -ī *n.* [*sard.* oridordzu. *M.-L.*] GLOSS. -um ἀντλητήριον. *i. q. vas ad hauriendam aquam aptum*: ITALA Ioh. 4, 11 (codd. b d l q. PS. AVG. serm. 93, 4. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 25, 10) nec -um (ἄντλημα, *Vulg.* neque in quo haurias habes) habes et puteus altus est (PS. AVG. serm. 93, 17 sine -o aquam ... haurire non poterat. *in imagine*: GAVDENT. serm. 16 p. 958^{A} ego -um verbi non habens, aquam vivam sitientibus vobis ... ministrare non possum. AVG. in euang. Ioh. 15, 14. PS. AVG. serm. 93, 4 non quaerens -um sed ultro se infundens mentibus singulorum). VITA Genov. 7 accipe -um, properans perge ad puteum (*an ex loco supra l. 24 laudato?*). *vertitur gr.* ἐπαρυστήρ: ITALA exod. 25, 38 (Lugd.) -um eius ex auro (*Vulg.* emunctoria).

hausae *v.* hasse. **hauscio** *v.* haud.

(?) GLOSS.^{L} II Abav. AN 41 (*ex Abol.?*) anclat (ant- *trad.*): exantlat (exunt- *trad.*), ⟨h⟩**austat,** ⟨h⟩aurit.

haustio, (-ōnis) *f. ab* haurire. PRISC. gramm. II 122, 2 in '-io' igitur terminantia plerumque a participiis fiunt praeteriti temporis ...: haustus, hausti, -o. GLOSS. -o bibitio.

haustor, -ōris *m. ab* haurire. au-: *l. 44. qui (liquorem) haurit vel bibit*: LVCAN. 9, 591 *Cato* ultimus -r aquae. DRAC. laud. dei 3, 361 hostis erat generis, prolis mors, sanguinis -r. *t. t.*: *qui vinum in dolia condit servus* (*cf. Marquardt-Mau, Privatl. d. Röm. 140*): CIL VI 1785 -bus in cupa una numm(os) XXX. *aquarum* (*cf.* aquarius, aquator): FIRM. math. 8, 29, 6 si .. Mars testimonium perhibuerit, balneatores, si Saturnus, -es aquarum (*aliter 8, 29, 4* aquam hauriens misero laboris onere praegravabitur).

haustrum, -ī *n.* [*cf. c.* haurire. *J. B. H.*] *scribitur semper sine* h (*praeter* GLOSS. V 601, 33 [*Scalig.*]). PRISC. gramm. II 39, 10 pro 'o' 'au', ut '-um' pro 'ostrum'. *de notione*: NON. p. 13 -a proprie dicuntur rotarum cadi (radii *ed. vet.*; *cf.* GLOSS. V 649, 4), ab ⟨h⟩auriendo, sicuti Graece ἀντλία. Lucretius (*v. l. 56*) ... 'fluvios ... videmus' (*cf.* ISID. orig. 20, 15, 1 -a ... id est rota, ab ⟨h⟩auriendo aquam dicta [GLOSS.^{L} I Ansil. AV 412]. GLOSS. V 601, 33). [*errore lapidarii incisum* (*cf. infra l. 72*): CIL V 3683.] *i. q. modiolus machinae ad hauriendam aquam aptae* (*cf. Vitr. 10, 5, 1*): LVCR. 5, 516 fluvios versare rotas atque -a videmus.

***haustus,** -ūs *m. ab* haurire. *aspiratur in titulis*: *v. l. 72. p. 2575, 4 sqq. in codd. antiquissimis*: VERG. georg. 4, 220. 229 FRONTO p. 154, 16 N. DIG. *cod. F* (*v. V. i. R.*). HEGES. 3, 26, 1 (*e sil. edit.*) *M*^{2} (*s. VII*). PRVD. (*e sil. edit.*) *codd. A* (*s. VI*) *B* (*s. VII*): apoth. 387; *A*: apoth. 682 cath. 3, 176. 4, 45 ham. 610: *B*: perist. 10, 718. 984 psych. 431 c. Symm. 1, 126. *notatur*: h (*i.* -um): CIL XIV 864. *de formis*: *dat. sg.* -ui: IVL. VAL. 2, 24 (*v. p. 2575, 52*). GLOSS.^{L} IV dub. Plac. A 16; *gen. plur.* -uum: AMM. 23, 6, 86 (*v. p. 2575, 82*). GLOSS.^{L} III Abstr. HA 22 -um: bibitionem. II Philox. HA 44 -us: ῥόφημα. *al.* NOT. Tir. 66, 48. *legitur apud* CIC. (*semel, v. infra l. 82*). LVCR. (*quater*). VERG. (*bis*). HOR. epist. (*semel*). OV. (5^{ies}). LIV. (*semel*). *al.* (*adamatur* PLIN. nat.). [*dub. trad. vel interpr.*: VERG. georg. 4, 229 -u sparsus aquarum ore (ora *coni.*) fove (fave *var. l.*) *eqs.* PETRON. 123, 184 PRVD. psych. 431. *e coni.* (*cf. supra l. 55*): CIL V 3683 h(uic) m(onumento) i(tum) a(ctum) haust[r]um aquae de puteo (*Mommsen; de forma vulgari vocis q. e.* haustum [= haustus] *cogitavit Jordan, Hermes 7, 1873, 199. Krit. Beitr. 1879, 71 adn.; vix probab.*).]

A *praevalet notio extrahendi vel educendi* (*manu vel instrumento; fere de liquoribus*): 1 *actus hauriendi*: a *t. t.* ICTorum (*cf. M. Voigt, AbhLpz. 1874, 192; Girard-Mayr, Gesch. u. Syst. des r. R. I* [*1908*] *389. v. et s.* haurio *p. 2567, 55*): *i. q. ius hauriendi aquam e fonte vel puteo alieno* (*accedit saepe gen.* aquae): CIC. Caecin. 74 fundus a patre relinqui potest, at usucapio fundi ... a legibus; aquae ductus, -us, iter, actus a patre, sed rata auctoritas ... ab iure civili sumitur. LEX VRSON. (CIL I^{2} 594) 79, 2 ad eos rivos, fontes, lacus ... itus, actus, aquae -us iis item esto qui eum

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agrum habebunt. FRONTIN. aq. 108. POMPON. dig. 8, 6, 17 -um habet. MARCELL. dig. 8, 2, 10 -u relicto iter quoque ad hauriendum praestaretur. VLP. dig. 8, 5, 4, 6 *-us* servitus est (*cf.* PAVL. dig. 39, 3, 17, 4 -ūs servitutem fundo ... imponere). *al.* *(v. V. i. R.)*. *in titulis sepulcralibus sim.*: EPIST. donat. Iren. (CIL VI 10247) 15 (*a. 252*) ad id monumentum itum, aditum, ambitum adque (aquae *Bruns*) -um ... uti liceat. CIL V 3849 accessit iter, actus ad puteum, -us aquae ex suburbano Rutiliano. VI 9404. 17653. XIV 864 in hoc monumento post mortem meam ... it(um), ambit(um), h(austum) permisi. *v. et p. 2574, 72.* **b** *generatim* (*in imagine: l. 11*): MANIL. 2, 52 (*in imagine*) nec capiunt -um *turbae* (*i. non sufficiunt -ui t.*) *fontes Musarum*. COLVM. 1, 5, 1 putealis *aqua* quaeratur in vicino, quae non sit -us profundi. MELA 2, 63 navigantibus ... inter marinas aquas dulcium -us est (*aliter infra l. 23*). PLIN. nat. 19, 60 hortos ... e puteo ... tollenonum -u rigatos (*cf.* IVV. 3, 227 *puteus* facili diffunditur -u). 31, 38 crebro haustu. FRONTIN. aq. 36 *calix* ad latus praetereuntis aquae inversus ..., id est ad -um pronior. VLP. dig. 43, 22, 1, 5 si quis ire ad -um prohibeatur *eqs.* *adde*: LAVS Pis. 28 sine sanguinis -u (*i. sine sanguine effuso*).

2 *de r e hausta: fere i. q. liquor, aqua* (*ea tantum exempla hic collocavi, quae ad B 1 b referri non possunt*): PLIN. nat. 1, 31, 17 per triduum calentes -us (31, 20 sunt ... in Germania fontes calidi trans Rhenum, quorum -us triduo fervet). 2, 227 dulcis -us in mari plurimis locis (4, 79. 6, 51 -um ipsius maris dulcem esse *eqs.* *aliter supra l. 14*). HEGES. 3, 26, 1 p. 233, 20 U. purior -us eius (*lacus*) ac mollior ad usum bibendi. MART. CAP. 1, 92 qualis sit numerus marmoris (*i. maris*) -bus. VEREC. satisfact. 6 palpebris ... cadat dulcis manantibus -us (*de fletu*). *specialia: fere i. q. (maris) aestus*: ITIN. Alex. 51 repente cum flatu violento rediens -us Oceani solito vehementior. *de oleo*: STAT. Theb. 6, 575 Palladios non inscius -us incubuit. *i. q. particula* (*haustae harenae*): OV. met. 13, 526 tibi ... matris contingent fletus peregrinaeque -us harenae (*cf.* STAT. Theb. 10, 427 angusti puero date pulveris -us). *in imagine (de oculis Oedipodis effossis) fere i. q. inferiae, libatio*: SEN. Phoen. 175 timida *manus* tunc parvo caput libavit -u *et* ... eduxit oculos. *metaphorice quasi de fonte lucis ecclesiae*: INSCR. christ. Diehl 55, 7 (= CE 1394) splendificum ... iubar radianti carperet -u, ex quo vivificus fulgur ubiq(ue) fluit.

B *praevalet notio bibendi vel devorandi* (NON. p. 453 bibere recte dicta omnia quae -us habent, ut animalia et terrae. *singulariter fere i. q. voluptas*: APVL. Plat. 2, 4. *devorandi notione debilitata de frigore aquae* [*cf. p. 2569, 20*]: VAL. MAX. 3, 8 ext. 6):

1 *de liquidis*: **a** *i. q. actus bibendi* (*de luna mare 'hauriente'*: PLIN. nat. 2, 213; *de liene*: APVL. Plat. 1, 15): LVCR. 2, 453 papaveris -us itemst facilis quasi (quod *codd.*) aquarum (*ad A 2 [supra l. 20 sqq.] locum refert Bailey, ClRev. 28, 1914, 103, post alios*). OV. fast. 3, 274 saepe, sed exiguis -bus inde bibi (*cf.* VAL. MAX. 2, 6, 8 cupido -u ... traxit potionem. APVL. met. 10, 5 continuo. 10, 16 uno. RVT. NAM. 2, 6 modicis -bus. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 24 potus ... neque maioribus -bus hauriendus. ISID. Goth. 61 chron. II p. 292, 1). VAL. MAX. 3, 6, 6. PHAEDR. 1, 1, 8 a te decurrit ad meos -us liquor (*cf.* IVL. VAL. 2, 24 cum id *poculum* iam -ui admovisset *Alexander*). SEN. nat. 4, 13, 4 hoc quod illa (*natura*) fluere ... omnibus voluit, cuius -um vitae publicum fecit *eqs.* PS. QVINT. decl. 8, 15 p. 159, 29 experiri potionis -us. OPTAT. 6, 1 p. 143, 15. PRVD. perist. 10, 984 *hominis cui lingua desecta erat* -us ... patentes inspice *eqs.* (*cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 partibus quae -um negant, vel ori vel naribus). CLAVD. MAM. epist. p. 205, 9. *accedit ad gustandi vel gustus notionem*: PLIN. nat. 14, 32 *vitem* non tam fecundam sed gratiorem -u (SOL. 14, 1 Hypanis ... purus et -u saluberrimus. *cf.* PLIN. nat. 5, 13 flumen ... marino -u. PROB. Verg. georg. 1, 18 aquam salsi -us). 31, 40 quae sint -u frigidissimae, non perinde et tactu esse (31, 42 quantum Virgo *rivus* tactu praestat, tantum praestet Marcia -u. CLAVD. carm. min. 26, 31. *cf.* FRONTO p. 154, 16 N. idem *fructus vitis* dulce esu, idem -u iucundum. PANEG. 7 (6), 22, 2 *aquae calentis* ... -u et odore sinceritas).

b *de liquoribus qui bibuntur vel devorantur: i. q. potio sim.* (*fere accedente actionis notione* [*cf. theod. 'Schluck, Trunk'*]):

α proprie: OV. met. 4, 118 (*de veste*) accipe nunc ... nostri ... sanguinis -us (STAT. Theb. 4, 607. SOL. 15, 16 *al.*). 6, 356 -us aquae mihi nectar erit (LIV. 35, 17, 8 Persas cum aquam terramque ab Lacedaemoniis petierint, gleba terrae et -u aquae eguisse [*cf.* CVRT. 3, 10, 8]. VAL. MAX. 1, 8 ext. 18. PLIN. nat. 2, 191 *Pherecydes* -u aquae e puteo praesensisse ... terrae motum. TAC. hist. 2, 49 *med.* *et al.*). 7, 450 pro te ... vota publica suscipimus, Bacchi tibi sumimus -us. SEN. Phoen. 221 laticis. benef. 4, 28, 1 fontium. LVCAN. 3, 345 undarum. 4, 311. PLIN. nat. praef. 24 lactis gallinacei (*cf.* 7, 44 lactis. *al.*). SIL. 13, 576. STAT. silv. 3, 1, 26 nectaris. PS. QVINT. decl. 5, 15 p. 103, 1 cibos, -us ... fames fastidit. 8, 20 p. 164, 25 reficiebatur miser -bus (*cf.* SER. SAMM. 649 NEMES. cyn. 221 *al.*). *al.* SVET. frg. 86 p. 95 veneni. *al.* FIRM. math. 8, 9, 4 poculorum. *et saepe.* *hauriunt inanima*: AMM. 23, 6, 86 *margaritae* pro qualitate -uum figurantur. PRVD. apoth. 682 vice distincta largos lacus accipit -us. PRISC. periheg. 582 lapis *gagates* ardescens -u perfusus aquarum. *β in imagine vel translate*: *in imagine fontis Musarum sim.*: LVCR. 1, 412 largos -us e fontibus magnis lingua meo suavis diti de pectore fundet. HOR. epist. 1, 3, 10 Pindarici fontis qui non expalluit -us, fastidire ... rivos ausus apertos. STAT. Ach. 1, 8 silv. 1, 4, 27. LACT. inst. 1, 1, 22 mittemus eos ad ipsum doctrinae uberrimum ... fontem, cuius -u atque potu conceptam visceribus sitim sedent. OPT. PORF. epist. ad Constant. 3 Castalii fontis -u versifico (MART. CAP. 6, 654 Libethris poetici -us). AVIEN. orb. terr. 262. PAVL. NOL. carm. 15, 44 roris, Christe, tui vivos precor aridus -us. 22, 159. *translate* (*sine imagine fontis*): VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 neque *virtus* -um sui cum aliquo personarum discrimine largum malignumve praebet. PLIN. nat. 31, 7 noscatur ... ministeriorum -us ex illa maiestate ingenii *Ciceronis*. QVINT. inst. 12, 2, 31 hinc ... ille iustitiae -us bibat (*cf.* 12, 10, 70 non ex isdem -bus iram et misericordiam petet). CHALC. comm. 176 bonitatis. SYMM. epist. 9, 88 (83), 3 facundiae. *al.* BOETH. cons. 2, 1, 7. 4, 6, 58 W.

2 *de aliis rebus* (*plerumque et actum hauriendi et rem haustam significat* [*cf. theod. 'Schluck, Zug'*]. *de luce solis a luna hausta*: PLIN. nat. 2, 46): **a** *hauriuntur aer, fumus sim.* (-us *fere i. q. spiritus*: *infra l. 30 sqq.*; *de actu respirandi: l. 34*): SEN. Oed. 220 dies (*nom.*) -us ... tutos aetheris puri dabit. Phaedr. 1043 nares *tauri* hiulcis -bus patulae fremunt. nat. 6, 16, 1. CVRT. 5, 5, 19 alium domi esse caeli -um, alium lucis aspectum (*cf.* COD. Theod. 9, 40, 22 [*a. 414*] aurae communis -u et lucis aspectu ... privati sunt). PLIN. nat. 2, 103 tot animalium -us spiritum e sublimi trahit. 26, 30 in singulos -us *fumi* passum gustandum est (*cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 -u raptae vaporationes). TERT. anim. 32 p. 353, 12 *al.* MACR. Sat. 7, 5, 20 aerem cuius spiramus -u (somn. 2, 5, 23). VINDIC. med. 17 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 42. *et al.* *nota*: VAL. MAX. 1, 8, 10 nimius divini spiritūs -us reddentibus *dei responsa* pestifer existit. *fere i. q. spiritus, aer*: VERG. georg. 4, 220 (*ad rem v. Norden, Komm.*[2] *p. 21*) esse apibus partem divinae mentis et -us aetherios. SEN. Oed. 1056 vividos -us ... concipiat. TERT. apol. 22, 5 aer pestilentes -us suos (*i. vaporationes*) obfundit. *de actu respirandi*: PRVD. apoth. 387 quidquid ab arcano vomit ingens spiritus -u. c. Symm. 2, 787.

b *hauriuntur solida* (*ignis: l. 38. hauriunt oculi pulverem: l. 43*): LVCR. 5, 1069 *canes* morsu ... petentes suspensis teneros imitantur dentibus -ūs. SEN. dial. 1, 6, 9 -us ignis cursum animae remeantis interscidit (FLOR. epit. 3, 21, 15 Catulus se ignis -u ludibrio hostium exemit). PLIN. nat. 2, 156 *veneni* facillimo -u. 8, 36 serpentes ... alites -u (*cf. p. 2570, 10*) raptas absorbeant (*cf.* SIL. 6, 198). SIL. 14, 254 correptas sorbentem verticis -u ... puppes ... Charybdim. STAT. silv. 5, 3, 223 lumina pulveris -u (hausti *codd.*) obruit. PANEG. 2 (10), 12, 2 si -u terrae devoretur aut ... in devia saxa rapiatur (PS. QVINT. decl. 12, 28 p. 244, 24 dehisce terra et ... civitatem -u aliquo ad inferos conde. *audacius contrario sensu de terra non devorante sed evomente umbras hominum*: p. 245, 16). CYPR. GALL. num. 358 PELAGON. ind. 33 RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 4, 1. *al.* *de actu sugendi polyporum alicui loco adhaerescentium*: PLIN. nat. 9, 85 *polypi* per bracchia velut acetabulis dispersis (*sc. glutinosis*) -u quodam adhaerescunt. *Brink.*

1. haut (haut-) *v.* haud (haud-). **2. haut** *v.* havat.

[VIRG. gramm. epit. 2 p. 10, 14 si ... *'h' praecesserit* mutam 'c' vel 't' vel 'p', suum sonum non amittit ut **'hcorda'** (cofida *frg. Vindob.*), 'htronus', 'hpalanx'. *cf. p. 2391, 25.*]

1. he (*falisc.*) *v. s.* hīc.

2. he *interiectio.* CLEDON. gramm. V 26, 24 quae ex affectu mentis colligenda sunt, id est quod sonum suum vocalibus misceant, ut 'he', 'ohe', 'vae'. PS. ASPER gramm. V 554, 14 interiectio ... indignantis ut 'he'. *cf. Hofmann, Umgangsspr. 21.*

*3. **he** *subst. indecl.* *quinta littera alphabeti Hebraici* (ה): AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 1 p. 82, 7 sequitur quinta littera 'he', quae significat Latine 'est' vel ... 'vivo' (HIER. epist. 30, 5 he: ista). HIER. epist. 20, 3, 3 sciendum ... quia in hoc loco ter dicatur 'anna'; et primum quidem ac secundum eisdem litteris scribitur, aleph, nun, he, tertium vero heth, nun, he. 25, 3 *al.* quaest. hebr. in gen. p. 22, 26. 23, 1 *al.* *H. H.*

hebdomada *v.* hebdomas.

hebdomadālis, -e. *ab* hebdomas. [IREN. 1, 30, 14 *fals. var. l.*] *i. q. ad hebdomadem pertinens*: SIDON. epist. 9, 3, 5 in Lugdunensis ecclesiae dedicatae festis -bus (-madibus *var. l.*).

[IVL. VAL. 3, 16 p. 126, 1 bestiam ... vidimus ..., quam **(h)ebdomadarion** (*P*, ebdomarion *A*) vocant. *de bestiae nomine cogitabant Forcellini et alii, sed rectius Kroll (RhM. 70, 1915, 597) in Graeco exemplo (p. 107, 13 Kr.) εἴδομεν ἑβδομαῖον τὸ θηρίον (δαμεν εὐδομενον ... trad.), i. e. 'septimo die', fuisse suspicatur.*]

hebdomadārius, -ī *m.* (*? pro adi.: p. 2577, 6*). *ab* hebdomas. *saepius scribitur* eb-. **1** *qui per singulas septimanas ieiunium servat* (*cf. p. 2579, 16*): ITIN. [Silv.] 27, 9 maturius fit missa sabbato ... ut citius absolvant hi, quos dicunt hic ⟨heb⟩domadarios. *ibid.* -os ... qui faciunt septimanas. **2** *i. q. monachus qui per unam septimanam aliquo munere fungitur, minister hebdomadis (cf. p. 2579, 36), septimanarius (cf. p. 2577, 4) sim.* (*cf. p. 2579, 30*): HIER. reg. Pachom. praef. 2 habent per ... mona-

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

steria patres et dispensatores et -os ac ministros. reg. Pachom. 13 de -is unius domus non eligentur qui stent in gradu. 14. 24. 64 -us, qui eos *fratres* sequetur, dabit cibos (*cf.* 112 CASSIAN. inst. 4, 20 p. 61, 1. BENED. reg. 38 coquinae -is [*cf. 35 tit.* de septimanariis coquinae]. ISID. reg. monach. 9, 7 -us solus cibos degustet). 129. BENED. reg. 38 tit. de -o lectore (reg. 38 [*v. p. 2576, 77*] frater ... lector [*om. O, del. Wölfflin*] -us). ISID. reg. monach. 20, 2. 20, 3 ad -um pertinet cura ferculorum, ... signum dandi in diurnis officiis *eqs.* 23, 2.

hebdomadicus, (-a, -um), ἑβδομαδικός. *scribitur* ebdomaticus (*cf.* enneaticus *vol. V 2, 601, 33 et v. Liddell-Scott s. v.* ἑβδοματικός). FIRM. math. 4, 20, 3 p. 259, 1 septeni et noveni anni, qui -i a Graecis et enneadici appellantur, gravia pericula hominibus semper indicunt. *al.* (*v. vol. V 2, 601, 35 sqq.*). *Groth.*

***hebdomas,** -adis *f.*, ἑβδομάς *et* **hebdomada,** -ae *f.* (*cf. Stolz-Leumann 261*). *de orig. voc. Graecae*: ISID. orig. 5, 32. *de abbrev.: Lindsay, Notae Lat. 1915 p. 427, 49.* AVELL. p. 619, 4 adn. *de formis*: *acc. sg.* -a: CIC. (*p. 2580, 6*). IREN. (*infra l. 81*). AMBR. *var. l.* (*infra l. 58*). *gen. plur.* -on (*in tit. tantum operis Varr.*): *infra l. 62 sq.* *primae decl.*: *inde a* GELL. TERT.; (?) *vulgariter acc. pro nom.* -as (*cf. Löfstedt, Synt. II 329 sqq.*): HILARIAN. curs. temp. p. 166, 2 CHRON. ed. Frick 17 p. 322, 28. *cf.* TERT. adv. Iud. 8 p. 716 Oe. *cod. A.* *audaciora*: *nom. sg.* (?) -madas: TYCON. 5 p. 59, 5 *RM* (-a *V*); -mades: *infra l. 74.* *de genere*: *masc. et neutr.*: HILARIAN. curs. temp. (*v. Frick in Ind. p. 593*). *de re v. W. H. Roscher, Die Hebdomadenlehre d. gr. Philos. u. Ärzte, AbhLpz. XXIV 1906.* *legitur ap.* VARRONEM CIC. epist. (*p. 2580, 6*). GELL. TERT. *al.* *de ratione quae intercedit inter* '-s' *et* 'septimana' (*occurrit in schedis inde ab* ITALA Lugd. num. 28, 26 *et* deut. 16, 9 sq. [*Vulg.* -s]. COMM. [*cf. Martin, Commodianea 1917, 85*]. VICTORIN. PETAV. ITIN. [Silv.]. *ceterum v. Hofmann, IF 43, 1926, 86*) *v. s.* septimana; *iuxta leguntur*: *p. 2578, 61 sqq. 78. 81. 83. 2579, 4. 23.* [*it.* edima, *raet.* emda; *it.* domada, *francog. vet.* domée. *M.-L.*] [*dub. trad.*: HIER. epist. 36, 2, 1 (*ad Vulg. gen. 4, 15*) sobathaim ioccamo; Aquila: ... 'septempliciter ulciscetur'; Symmachus: ... '-das (*vel* -atas *codd.*; hebdomatos *Vallarsi, edd.*) sive septimus vindicabitur' (ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει, *Vulg.* septuplum punietur. *cf. Hier. quaest. hebr. in gen. p. 9, 18* Symmachus 'septimum'). *item* 36, 4, 1 (-das *codd.*, hebdomatos *Vallarsi*). *e coni.*: CIL VI 30145 (= CE 2105) ⟨sex tulit hebdoma⟩des, annos pos⟨t desuper octo⟩ *suppl. Armini, Sepulcr. lat. 1916, 43* (*cf. p. 2579, 74*); ⟨ru⟩des annos (*sim.*) *suspic. Heraeus.*]

I *in abstracto*: *numerus septenarius* (*saepissime opp.* ogdoadi, *sensu mystico*: *l. 48. 57*): HIL. psalm. instr. 16 p. 14, 3 hoc canticum graduum in quindecim psalmos ex duobus perfectis numeris oportuit convenire, -e ... et ogdoade, id est septimo et octavo numero (HIER. in Mich. 5, 6 p. 1201^{B}. *cf.* AMBR. epist. 44, 5 p. 1138^{A}). 16 p. 14, 5 *lex* in -e est constituta (*cf. ibid. l.* 10 -s legis ... evangeliorum ogdoade [HIER. in Os. 3, 3 p. 843^{C}]. AMBR. epist. 44, 4 p. 1137^{C} -s veteris testamenti ... octava novi [HIER. in Mich. 5, 6 p. 1201^{A} -i; id est veteri ... instrumento]. HIER. in Ezech. 12, 40, 28 patriarchas et prophetas ... apostolos: ... in altero -s, in altero ogdoas sit. *v. et l. 56*). 16 p. 14, 13 -is et ogdoadis numerum (AMBR. Abr. 2, 11, 80 *plur.*). AMBR. epist. 44, 3 p. 1137^{A} haec -s sicut ipsa patris et filii et spiritus sancti venerabilis trinitas *eqs.* 44, 10 p. 1139^{C} celebretur ... -s eo quod per septem aetatum cursus vita hominum usque ad senectutem transcurritur (*cf. p. 2579, 75*). 44, 12 p. 1140^{B} *opp. ogdoas* (*ibid.* 44, 15 p. 1141^{A} *sensu myst.* [*v. et supra l. 43*] *ut*: HIER. epist. 53, 2, 1 CASSIAN. inst. 3, 9, 2 p. 43, 21). Noe 13, 44 p. 441, 24 *al.*

II *in concreto*: *septemplex quiddam*: A *generatim*: *variae res septemplices* (*tit. operis Varr.*: GELL. 3, 10, 1 M. Varro in primo librorum qui inscribuntur -es vel de imaginibus. NON. p. 145, 4 -on I [CHAR. gramm. p. 186, 22 B. SYMM. pater Symm. epist. 1, 2, 2 SYMM. epist. 1, 4, 1]. 528, 23 -um sub imagine Demetri. *v. et l. 69*): VARRO frg. Gell. 3, 10, 17 *Varro* ibi addit se ... ad eum diem septuaginta -as librorum conscripsisse. TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 442, 2 totius -is ... expiationem (*antea*: septem maculis capitalium delictorum). CHALC. comm. 37 p. 103, 4 Hippocrates ... in iis *libris* quos de -bus instituit. AVSON. Mos. 307 decimo celebrata volumine Marcei (*Varronis*) -s (*sc. architectorum; v. Ritschl, Opusc. III 512 sq.; cf. l. 60*). AMBR. Noe 12, 39 p. 437, 16 *arcam* inire mundam ... -am (*i. iumentorum mundorum*). PRVD. apoth. 986 *Matthaeus* per sex septena virorum nomina (*i. maiorum Christi*) ... *descendit*. septimus -i (*SPN*, -ae *U*) venit superaddere sextae hunc numerum Christus. APRING. in apoc. 1, 4 -es (*v. supra l. 23*) h⟨a⟩ec (*sc. septem Asiae ecclesiarum*) ... praesentis saeculi signat statum (*antea*: *quia* sex ... diebus fecit deus coelum et terram et in VII° requievit. *cf.* 1, 12 in ista -a mundi [1, 20. 4 praef. 5, 2. 21, 16]. 1, 16 ab exordio huius mundi et -a qua [quam *trad.*] mundus constat [4, 8 *al.*]. *cf. infra l. 82*). *significantur varia in Gnosticorum doctrina* (*fere nominis proprii vi*): TERT. adv. Val. 20 p. 198, 20 *sedes Demiurgi* (23 p. 200, 13. 31 p. 207, 9). IREN. 1, 5, 2 p. 61 -a vocant *Demiurgum*, matrem autem Achamoth Ogdoada (ἑβδομάδα). 1, 14, 6 in -e (*i. mundo. cf. supra l. 77 sq.*). 1, 30, 4 (*apud Ophitas*) *Ialdabaoth et generatio eius* (1, 30, 9). 1, 30, 14 (*v. p. 2576, 69*). *al.*

B *speciatim*: *spatia temporis septemfariam divisa*: 1 *septem dies* (*acced. gen.* dierum [*cf. p. 2579, 54*]: *infra l. 13. 34.* AVG. c. Faust. 32, 3 p. 762, 22. *al.*): a *dies coniunguntur sine relatione ad quendam diem fixum*: ITALA Dan. 10, 2. 3 (Tert. ieiun. 9 p. 284, 28. 30) eram lugens (*Gel.*, legens *B*) per tres -as (VVLG. trium -arum diebus); panem ... non edi ... donec consummarentur tres -es (VVLG. trium -arum dies). TERT. anim. 48 p. 380, 1 Daniel ... trium -um statione caruit victu. HIER. epist. 37, 1, 3 post tres -as. VVLG. Tob. 8, 23 ut duas -as moraretur apud se. RVFIN. hist. mon. 9 p. 423^{B} *Mutius* unam apud *presbyteros* exigens -am, rursus pergit ad eremum atque ibi per septem continuos annos ... degens *eqs.* PS. ORIG. in Iob 3 p. 502^{C} isti viri sederunt apud *Iob* septem diebus et septem noctibus, -a dierum ei assederunt (AVG. c. Faust. 30, 2 p. 749, 7 *plur.* HESYCH. in lev. 8, 31 p. 888^{D}. *v. et supra l. 2*), ex qua -a hoc consummatur saeculum (*cf. p. 2577, 77*). AVELL. p. 642, 27 ante duas -as (MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 1 p. 262$^{an.}$). CASS. FEL. 76 p. 184, 5 secundo interiecta una vel duabus -is (-as *c*, -bus *p*) ... ventrem purgabis. SIDON. epist. 1, 7, 12 iudicio vix per -am duplicem comperendinato. *et al.*

b *dies coniuncti referuntur*: α *ad lunae cursus momenta*: GELL. 15, 2, 3 in conviviis iuvenum agitare Athenis -bus lunae sollemne nobis fuit (AVG. epist. 55, 3, 5 p. 175, 4 tertia -e l. pascha celebratur [55, 5, 9. 55, 13, 23]. COMPVT. cod. Col. prol. 8 p. 233). MACR. somn. 1, 6, 60 conversio mensis per lunam ita fit, ut prima sit -as humida, deinde calida *eqs.*

β *ad eventum quendam vitae humanae*: VARRO frg. Gell. 3, 10, 7 *post conceptionem* primis septem diebus ..., post deinde quarta -e ..., septima ... -e, id est nono et quadragesimo die, totus homo in utero absolvitur (*ibid.* 8 CENS. 11, 8 p. 20, 22. 23 MACR. somn. 1, 6, 65). TERT. anim. 39 p. 366, 23 *post partum* per totam -em (*A*, -am *B*) Iunoni mensa proponitur (VVLG. lev. 12, 5 mulier ... si pepererit masculum, immunda erit septem diebus ..., sin autem feminam ..., duabus -bus). HIER. epist. 108, 29, 3 *post mortem S. Paulae* psalmi in ordine personabant, non solum triduo ..., sed per omnem -am. VVLG. gen. 29, 27 imple -am dierum huius copulae (*sc. Liae*) et hanc quoque (*sc. Rachel*) dabo tibi (συντέλεσον ... τὰ ἕβδομα ταύτης. 29, 28).

γ *ad diem statutum consuetudine et moribus hominum*: (I) *apud Iudaeos*: *spatium septem dierum quod nascitur recursu sabbatorum* (*festa*: *v. l. 50*): TERT. anim. 37 p. 364, 1 (*alleg.*) cum septimo mense nativitas plena est facilius quam octavo, honorem sabbati agnoscam ...; concessum est properare nativitati et tamen idonee occurrere in -em (*i. vitam*), in auspicia resurrectionis et requietis et regni (*sc. diei octavi, -e exacta*). AMBR. epist. 74, 5 (*cf. Vulg. exod. 31, 15*) sabbati ... ferias uno die in -e celebrare iussi sunt. *al.* HIER. epist. 64, 9, 1 duodecim panes per singulas -as mensae impositos (VVLG. II par. 23, 8. *v. et infra l. 77*). *al.* AVG. gen. ad litt. 4, 18, 33 p. 116, 16 *octavus dies* primus est, ad quem reditur, a quo rursus -is series ordiatur (*cf.* 4, 27, 44 p. 126, 15 cursu et recursu [pecc. orig. 2, 31, 36 p. 195, 14 *plur.*]. PS. AVG. quaest. test. I 84, 2 p. 144, 16 curriculis). *et al.* *significantur et finiuntur festa Iudaeorum*: HILARIAN. pasch. 6 p. 1109^{C} voluit ... dominus -am paschae a quarta decima plena ad vesperum habere initium, ut illucescente die paschae qui primus est -is eiusdem *eqs.* VVLG. exod. 34, 22 solemnitatem -arum (ἑορτὴν ἑβδομάδων) facies tibi *eqs.* (*sic de pentecoste*: deut. 16, 16 II par. 8, 13. *cf.* HIER. in Is. 2, 3, 3 p. 60^{A} septem -arum ... id est pentecostes ... festivitas. VVLG. lev. 23, 15. 16 num. 28, 26 deut. 16, 9. 16, 10 diem festum. *et al.*). (II) *apud Christianos*: *spatium septem dierum quod nascitur recursu dierum dominicarum, i. q. septimana* ('*Woche*'): (A) *generalia*: AMBR. epist. 23, 12 in alteram -am celebritas paschae est differenda. *al.* PS. AMBR. serm. 15, 2 p. 633^{B} quadragesima ... sex septimanas habet, cui addidit Telesphorus pontifex septimam -am ...; deinde ab aliis addita est octava septimana ..., postmodum vero addita est nona -a. *al.* AMBROSIAST. in I Tim. 3, 13 p. 471^{B} omni ... -a offerendum est, etiam si non cotidie peregrinis, incolis tamen vel bis in -a (HIER. reg. Pachom. praef. 5. *cf.* DIDASC. apost. 26, 15 frequenter ... nec semel. GREG. M. epist. 13, 30 p. 394, 33 semel aut bis). HIER. epist. 120, 4, 1 'una sabbati' dies dominica intellegenda est, quia omnis -a (-as, -atas *varr. ll.*) in sabbatum et in primam et secundam ... sabbati dividitur, quam ethnici idolorum et elementorum nominibus appellant (*cf.* ISID. nat. 3, 1 septem feriis constat). AVG. in epist. Ioh. prol. p. 1977$^{init.}$ cum ... cogitarem quid ... per hanc -am vobiscum de scripturis agerem (CASSIAN. conl. 3, 1, 1 per totam [VITAE patr. 7, 42, 4. *at* 5, 15, 11 tota -a *et 3, 199* per totam septimanam]. LIB. pontif. p. 85, 9 per omnem [ISID. reg. monach. 9, 4]. GREG. M. dial. 3, 26 p. 281^{A}. *cf.* CANON. Migne 56 p. 409^{A} per tres. ISID. reg. monach. 11, 1 per singulas [*v. et supra l. 45*]). CASSIAN. inst. 3, 11 -is venturae ieiunia (*antea*: totius septimanae ... observantiam). *al.* LIB. pontif. p. 172, 1 omnem -am sabbato die exeat laetania (*cf.* GREG. M. epist. 11, 31 p. 301, 18 omni -a [BENED. reg. 18 p. 39, 42. *cf. ibid. l. 48* septimanā]). SACR. Leon. 416 hac -e nobis mensis decimi sunt recensenda ieiunia (VITAE patr. 5, 15, 11 [*at 7, 42, 4* septimana hac]. *cf. ibid.* istā [*at 3, 199* hac tota ... septimana *et* 7, 42, 4 hac tota -a]. EVGIPP. Sev. 27, 3 in eadem -e). CASSIOD. var. 3, 51, 7

[*Mehmel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

septem metis certamen omne (*sc. circense*) peragitur in similitudinem -is reciprocae. *et al.* Ⓑ *significantur anni ecclesiastici tempora: quadragesima*: ITIN. [Silv.] 27, 2 singuli ... dies singularum -arum aguntur sic *eqs.* (*cf. 1* ita ... octo septimanae attenduntur ante pascha). 45, 2 inchoantur octo -ae. HIER. epist. 24, 4, 2 omnes -as ... coniungens (*sc. sine intermissione ieiunans*). -as maior: AMBR. epist. 20, 6 sanctis diebus -is ultimae (23, 13. AVG. epist. 54, 5, 6 quintam feriam u. -is quadragesimae. VICT. TONN. chron. II p. 186, 22 ieiuniorum). SERM. Migne 13 p. 650^{B} haec ... -a ... maior dicitur (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 171, 18 AVELL. p. 683, 18). HIER. epist. 98, 25, 4 -am salutaris paschae (VITAE patr. 5, 4, 69). 100, 17, 1 -am dominicae passionis. AVELL. p. 619, 4 secunda feria -is authenticae (PRAEDEST. 82 p. 615^{C} a -a paschae). *septem septimanae inter pascha et pentecosten*: HIER. epist. 98, 25, 4 -as sanctae pentecostes (100, 17, 1). PAVL. NOL. carm. 27, 61. Ⓒ *spatia temporis ieiuniis vel similibus exercitiis religiosis destinata (cf. p. 2576, 78. '-as facere' i. q. ieiunare: l. 23)*: TERT. pudic. 20 p. 268, 6 *oportet* de domo hominis nostri in tempore -is (*sc. tempore praeparationis et ieiuniorum ante baptismum*) auferri omnia impedimenta (*explic. alleg. Vulg. lev. 14, 36*). ieiun. 15 p. 293, 18 duas in anno -as xerophagiarum ... offerimus deo. coron. 3 p. 421 Oe. *post baptismum* lavacro quotidiano per totam -em abstinemus. ITIN. [Silv.] 28, 1 non *manducant* per tota septimana ... hi qui faciunt -as (*27, 9 et 28, 3* f. septimanas). HIER. epist. 22, 7, 3 -arum inedia. CASSIAN. inst. 5, 5, 2 -bus protelare ieiunia. *al.* VITAE patr. 5, 5, 38 p. 885^{A} ieiuna tres -as continuas (*seq. acc.*: 5, 10, 44. 109). 5, 10, 109 p. 932^{B} -as eo ordine levando abstinentiam servant. *al.* GREG. TVR. Mart. 3, 56 p. 646, 4 ut per singulos menses una -a ad sanctum templum debeat deservire. *ibid. l. 6* intermissa unius mensis -a. Ⓓ *spatium temporis ministeriis vel muneribus in coenobio fungendis destinatum (cf. p. 2576, 81. fere i. q. ipsum ministerium: l. 37)*: HIER. epist. 22, 35, 4 *mensis* per singulas -as vicissim ministrant (reg. Pachom. praef. 6 reg. Pachom. 21. 27. *cf.* CASSIAN. inst. 4, 19, 1). reg. Pachom. praef. 2 *fratres* in -arum ministerio sibi succedant per ordinem (CASSIAN. inst. 4, 19, 2 -is. *cf.* HIER. reg. Pachom. 12 ministrat -i [15]. 25 minister -is [124]). reg. Pachom. 14 *domus* quae in maiori servit -e; altera est ... minor -s, quae per singulas domos a paucioribus exhibetur. 15 non licebit in alterius -e de alia venire domo (*cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 23, 57 extra suam). 25 finita -e (66 completa. ISID. reg. Monach. 20, 2 expleta). 27. 66. CASSIAN. inst. 4, 22 -arum mutua vicissitudo. LIB. pontif. p. 112, 10 hic constituit ad sanctum Petrum apostolum ... -as ut presbyteri manerent propter baptismum et penitentia petentibus. BENED. reg. 38. Ⓔ *feriae ruri in societate amicorum sim. peractae*: SIDON. epist. 2, 9, 10 nos quam primum -is exactae (*ruri apud amicos*) spatia completa votivae restituant esuritioni. BOETH. subst. bon. praef. p. 168, 1 postulas ut ex -bus nostris eius quaestionis obscuritatem ... digeram et paulo evidentius monstrem (*ibid. l. 7* -as vero ego mihi ipse commentor. *Boethium disputationes cum amicis per septimanam habitas significare opinatur Hildebrand, Boeth. u. s. Stellung z. Christentume 1885, 289 sqq.; quae opinio probabilior videtur quam altera Martiani Rotae [Migne 63 p. $546^{med.}$] qui designari putat -um nomine opus quoddam Boethii nobis ignotum et perditum*).

2 *septem anni* (*accedit gen.* annorum [*cf. p. 2578, 2*]: *infra l. 56. 69.* MACR. somn. 1, 6, 72. *al.*): a *in universum*: VARRO frg. Gell. 3, 10, 17 *Varro* ibi addit se quoque iam duodecimam annorum -am ingressum esse. ITALA Dan. 9, 24 (Tert. adv. Iud. 8 p. 715 Oe.) LXX -ae (ἑβδομάδες, VVLG. -es) breviatae sunt super plebem tuam (9, 25 [*ibid.* p. 716] intelleges a profectione sermonis ... usque ad Christum ducem -as [*Acd*, -es *rell.*] ... LXII et dimidiam [ἑβδομάδες, VVLG. -es]. 9, 26. 27 [*ibid*]. *inde*: TERT. adv. Iud. 8 p. 716 sqq. PS. CYPR. pasch. 13 sqq. HILARIAN. curs. temp. p. 166, 2 HIER. vir. ill. 52 AVG. epist. 197, 1. 5 SVLP. SEV. chron. 2, 11, 9. *et al.*). COMM. apol. 834 prophetabit Helias tempore partito, medio -is axe (*ex Vulg. apoc. 11, 3* prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta). FIRM. err. 25, 3 post multa tempora novissimis temporum spatiis, id est novissima paene saeculorum -e, verbum dei se miscuit carni (*cf. l. 59*). AVSON. 258, 5 Claudius -am (-em *G*, ebdomam *T*) duplicem trahit (*cf. l. 71*). VVLG. lev. 25, 8 numerabis ... tibi septem -as annorum (*sim. de anno iubileo*: HIER. in Is. 2, 3, 3 p. 60^{A} GREG. M. moral. 1, 18 p. 535^{A}). PAVL. PELL. 13 altera ab undecima annorum currente meorum. ORIBAS. syn. 5, 14 a quarto decimo anno usque tres -as expedit pueris ut discant studere philosophiam (*v. infra l. 75 sqq.*). CIL VI 16916 (= CE 1227, 2) qui tulit heb⟨domadem et⟩ mensem un⟨um⟩ (*Mommsen. cf. p. 2577, 39*). b *speciatim: in definiendis ordinibus vel gradibus aetatis humanae* (*cf. Solonis frg. 19 D. v. et p. 2577, 55*): VARRO frg. Cens. 14, 6 Etruscis ... libris fatalibus aetatem hominis duodecim -bus discribi (*cf.* FAV. EVL. p. 10, 4 in quinque redigatur -as). CENS. 14, 5 Solonis decem -as. 14, 7 -bus humanam vitam emensi sunt ...; *Solon* ait enim in prima -e dentes homini cadere, in secunda *eqs.* (*cf. ibid.* 14, 9 CHALC. comm. 37 p. 102, 17. 19. 20 AMBR. epist. 44, 11 p. 1146^{A} MACR. somn. 1, 6, 72 MART. CAP. 7, 739). AMBR. epist. 44, 12 p. 1140^{B} ISID. diff. 2, 74 sqq.

III *quod numero septenario, re septemplici efficitur; dies terminantes spatium dierum septem*: A *dies* κρίσιμοι: VARRO frg. Gell. 3, 10, 14 discrimina ... periculorum in morbis maiore vi fieri putat *Varro* in diebus, qui conficiuntur ex numero septenario, eosque dies omnium maxime, ita ut medici appellant, κρισίμους videri: primam -am et secundam et tertiam. CIC. epist. 16, 9, 3 symphoniam Lysonis vellem vitasses, ne in quartam -a (*M*, -am *G*) incideres. B *dies septimus septimanae Iudaeorum (v. p. 2578, 38): i. q. sabbatum (cf. Stephanus, Thes. Gr. ling. III 17^{A}; Niese, Ioseph. Ind. p. 71. huc non spectat* CASSIAN. inst. 3, 9, 2 [*v. p. 2577, 58*]): HEGES. 4, 4, 3 cum supersit -is sacrae dies (*Ios. bell. Iud. 4, 3, 99* ἑβδομὰς ... ἦν). AVG. quaest. hept. 2, 129 p. 173, 28 -is est in eius (*sc. sacerdotii*) inchoatione festivitas.

deriv.: hebdomadalis, hebdomadarius. *Mehmel.*

hebdomaticus *v.* -adicus. (?) **hebdomatos** *v. p. 2577, 35. 38.*

hebefactus, (-a, -um). [*ab* hebes *et* facere, *cf.* stupefacio *sim. J. B. H.*] *i. q. hebes factus, stupefactus (cf. p. 2582, 32)*: VITA Sim. (Migne 73) 16 p. 332^{B} intellexi quia *sanctus* requievit in domino. et -us planxi amarissime (*cf. p. 332^{A}. 332^{C}* pavefactus).

heben- *v.* eben-.

***hebeo,** (-ui, *v. infra l. 25*), -ēre. [*cf.* hebes. *J. B. H.*] *scribitur in codd. hic illic* heu-, eb-, aeb-. *de formis*: MACR. exc. gramm. V 650, 31 sunt quae (*sc. inchoativa*) habent principalis sui personam tertiam, cum prima non exstet: hebesco ⟨a verbo⟩ est -et, -o autem latinum non est (*sim.*: 654, 24. *at v. infra l. 57*). *formae stirpis perf. omnes ad v. q. e.* 'hebesco' *pertinere videntur (cf. p. 2583, 44). de notione*: GLOSS.^{L} III Abol. HE 7 -et: tremit, deficit, stupet (*al.*). V Aa H 83 -ens: stupidus, insipiens, obtusus. I Ansil. HE 8 -et: hebescit et languidior fit. *al.* *inde a* VERG., LIV.

[*dub. trad. vel emend.*: FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 superiorem partem avium ... qui edint, eos palatum ⟨non *suppl. edd. vett.* [*cf. Malcovati II p. 149*], hebetatum *vel* hebes *Hosius, al. al.*⟩ habere (eis p. -ere *coni. Gronov*). PRVD. perist. 7, 78 vis ... nominis *dei*, quam (qua *U*) gentilis habet (-et *var. l.*) stupor (qua ... -et *edd. vett.*, quam ... -et *Bergman*; quam ... habet *Dressel*). *confunditur saepe c.* habeo.]

i. q. obtusum esse: 1 *sensu proprio de acie ferri: i. q. retunsum esse*: LIV. 23, 45, 9 (*verba Hannibalis milites increpantis*) ferrum nunc -et? an dextrae torpent?

2 *sensu translato: i. q. torpere, languere, deficere, stupere sim.*: a *de hominibus*: α *de corpore eiusque partibus (de acie oculorum: infra l. 43)*: VERG. Aen. 5, 396 gelidus tardante senecta sanguis -et frigentque effetae in corpore vires (STAT. Theb. 1, 463 luctu). VAL. FL. 4, 41 corpus -et somno (APVL. Socr. 17 p. 158). CHALC. transl. 45^{D} p. 53, 2 -et (*gr.* ἀποτέμνηται) *lumen oculi* (*cf.* CASSIAN. conl. 23, 6, 1). β *languent mens, sensus, motus animi sim.* (*per translationem de sideribus: infra l. 48*): VAL. FL. 1, 53 olim annis ille ardor -et (7, 156). STAT. Theb. 11, 386 irae. PAVL. NOL. carm. 31, 206 sensus. BOETH. cons. 1 carm. 2, 2 mens. *transfertur ad sidera (aliter infra l. 58)*: MANIL. 2, 386 nulla est haerentibus ... signis gratia; nam consensus -et (habet *trad.*), quia visus ademptus (*'vicina inter se signa mutuis affectibus carent' Housman*). γ *de hominibus ipsis (fere i. q. inertem esse: infra l. 53; stupefactum: infra l. 54; consilii inopem: infra l. 57)*: TAC. Germ. 15 ipsi *viri* (*opp.* feminis) -ent (*cf. antea*: per otium transigunt *eqs.*; nihil agens). AVSON. 69, 7 p. 340 P. quid stolidi ad speciem notae novitatis -etis? (*cf.* VEN. FORT. Mart. 2, 293 *diaboli* ad aspectum sanctus -et [*cf. Sulp. Sev. Mart.: p. 2584, 80*]. 3, 38). CARM. de aegr. Perd. 174 (*verba Hippocratis medici*) medicinae munera cessant. hic animi labor est: -o. b *respicitur splendor (cf. infra l. 63) vel efficacia (cf. supra l. 51) stellarum (aliter supra l. 48)*: LVCAN. 1, 662 Iuppiter occasu premitur, Veneris ... salubre sidus -et (*cf.* 2, 722 Plias. VAL. FL. 5, 370 Arcas). FIRM. math. 6, 21 -ent (habent *trad.*) hexagona viribus, si tropicis ... signis dividantur. c *singulariter de face (cf. supra l. 58)*: STAT. Theb. 11, 93 (*verba Tisiphones*) -et infera caelo taxus (*sc. fax*).

[**heber** *v.* eber.]

***hebes,** -etis (*acc.* -bem: *l. 74*) *adi.* [*orig. inc.; sunt qui comparent gr.* κηφήν *'fucus',* κωφός *'mutus, surdus' sim. J. B. H.*] *scribitur in codd. hic illic*: eb-, haeb-, aeb-, (h)ab- (*saepe*); *saepius* i *pro* e *in 2ª syllaba*. *de formis*: CHAR. gramm. p. 168, 11 B. -s -is, ut militis, segetis. PRISC. gramm. II 240, 13 *inter nomina, quae 'e' servant in genet.*: 'hic' et 'haec' et 'hoc -s -is'. *formae breviores*: *nom.* hebs: GRAMM. suppl. 108, 2 nominativus singularis casus reperitur duplex ...: -s -is et hebs -is, preces precis et prex precis (*v. adn. et cf.* VIRG. gramm. epist. 1 p. 111, 8 H.). *acc.* -bem: ENN. ann. 426 (*testatur Charisius*). CAECIL. *p. 2581, 8 (metro prob.)*. *sing. abl.* (*cf.* PRISC. gramm. II 342, 13 '-s' ab '-e' vel '-i'): -i *inde a* CIC. *semper praeter* CELS. (*p. 2583, 11*). TERT. anim. 25 p. 342, 3. *plur. nom. acc.* -ia: *p. 2581, 15. 2583, 10.* CVRT. 9, 3, 10. *gen.* -um: *p. 2582, 3.* *compar.* -ior: *inde a* CIC.; *superl.*: *p. 2581, 59 (adv. p. 2583, 40)*. *inter communia*: PRISC. gramm. II 156, 14 -s tam de mare quam de femina dicitur. *v. et l. 71.* *pro subst. v. p. 2581, 25. 80 (masc.).* NOT. Tir. 91, 63. *de notione*: PAVL. FEST. p. 100 -s retunsi acuminis. NON. p. 86 crassum positum pro -i et stulto. p. 121 -s positum pro obscuro aut obtuso. SYNON. Cic. Char.

[Groth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gramm. p. 436 B. adn. obtusus. -s. brutus. frigidus. stupidus. stultus. stolidus. p. 443, 20 fatuus. morosus. insipiens. excors. -s. obtusus. PRISC. gramm. II 156, 14 -s ... significat ... tardus et tarda. GLOSS.[L] II Abav. EU 11 -s: stultus, stupidus (III Abstr. HE 2 *et* 7 amens, morio. *al.*). Philox. HA 19 -s: ἀμβλύς. III Abol. EU 21 -s: gurdus. I Ansil. HE 14 -iores: rusticiores. *al.* *inde ab* ENN., PLAVT., CAECIL. (*singg. locc.: v. p. 2580, 74. infra l. 8. 13.* [*dub. interpr.*: CAECIL. com. 81 subito res reddent hebem (*at cf. infra l. 71*). *conicitur*: *v. p. 2580, 31. confunditur c.* habeo (*saepius*), hebeo *sim.*]

I *proprie de rebus corporeis: i. q. retunsus, non satis acutus:* **A** *de armis, instrumentis sim.* (*in imagine: v. infra l. 14. 17. audacius de ipso ictu: v. infra l. 21 sqq.*): PLAVT. Mil. 53 quingentos ..., ni -s machaera foret, uno ictu occideras. CIC. har. resp. 2 (*v. supra l. 11*) ea tela quae coniecerit inimicus, quam ea quae collega patris emisit, ... -iora esse (CVRT. 4, 16, 18 -ia. *al.*). LVCR. 5, 1274 mucrone (OV. met. 12, 485). OV. ars 3, 589 (*v. supra l. 11*) ponite ... gladios -es, *puellae*: pugnetur acutis. SEN. Herc. O. 152 ferrum (IVV. 11, 140. *cf.* COLVM. 9, 13, 12 ferramentum [*opp.* acutissimo]). COLVM. 4, 24, 21 obtusa ... et -s et mollis falx (*opp.* acutissimis. PLIN. nat. 17, 227). IVV. 8, 137 TERT. anim. 25 p. 342, 3. *nota* (*v. supra l. 12*): OV. met. 12, 85 *Achilles* nil ... profecit acumine *hastae* (*i. nullum vulnus infligentis*) ... utque -i pectus tantummodo contudit ictu (MART. 7, 32, 8 nudi stipitis ictus *rudis* [*cf. Friedlaender, Sittengesch. II[9] 69*]). **B** *de rebus naturae* (*de cornibus lunae: infra l. 27. in imag.: infra l. 30. neutr. pl. pro subst.: infra l. 32*): CIC. ac. frg. 6 cuius (*i. lunae*) et nascentis et insenescentis alias -iora alias acutiora ... cornua. CELS. 8, 1, 16 *ossa* quo latiora ... sunt, hoc -iora (*aliter p. 2583, 10*). PLIN. nat. 8, 8 *elephanti dentis* mucroni parcunt, ne sit proeliis -s. 11, 100 aculei (CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 188, 6 [*v. supra l. 25*] -em facere [*gr. I 1, 4 p. 16, 16* ἀπαμβλῦναι ... τὸ κέντρον] ... aculeum diabolicae malignitatis). QVINT. inst. 2, 12, 8 (*v. supra l. 25*) detrahere doctrinam aliquid, ut limam rudibus et cotes -bus. *aliter infra l. 58. t. t. agrimensorum*: GROM. p. 303, 7 L. si certi ordines *olivarum* sibi convenerint, non est rigor finalis: nam hi duo rigores -es sunt appellati, ⌊quia sine lapidibus sunt⌋ ([⌊ ⌋] *interpol.?*]. LIB. col. II grom. p. 254, 3). **C** *sensu mathematico*: BALB. grom. p. 100, 5 genera angulorum ... rectum, -s, acutum (NIPS. grom. p. 296, 1). 101, 2 -s angulus est plus normalis, hoc est excedens recti anguli positionem (*cf.* NIPS. grom. p. 296, 3 maior ... recto [PS. CENS. frg. 6, 3]). *saepius* (*v. Lachmann, Grom. II p. 497*).

II *translate: fere i. q. obtusus, infirmus, languidus, torpens, vigore naturali carens sim.:* **A** *de hominibus* (*de bestiis: l. 55. p. 2582, 7. 13. 24. 27. 48. 72. 2583, 1*) *deque rebus ad homines pertinentibus*: **1** *de hominibus* (*deis: p. 2582, 11*) *ipsis* (*de exercitu: p. 2582, 9; de infantia [pro ʻinfantesʼ]: infra l. 79. pro subst.: infra l. 80 sqq. v. et supra l. 8*): **a** *i. q. stultus, stolidus, tardus, rudis, non satis eruditus sim.* (*transfertur ad rem corpoream: infra l. 58. syn.*: obtunsus: *infra l. 58. 75*; rudis: *infra l. 62*; impolitus: *infra l. 65*; tardus: *infra l. 67 al.*; stultus: *l. 68. p. 2582, 3*; ineptus: *infra l. 68. p. 2582, 1. et al. opp.*: prudens: *infra l. 57*; eruditus: *infra l. 64*; acutus: *infra l. 69. 80. p. 2582, 2. et al.* -s linguā: *infra l. 73. nota structuram ʻnon tam -es, ut ...ʼ [sim.]: infra l. 65 sqq.*): ACC. praetext. 32 vide, ne quem tu esse -em deputes aeque ac pecus, is sapientia munitum pectus ... gerat (COMM. apol. 33 quid -es [qui deb- *M*] morimur *eqs.* si nihil inquiras, hoc est beluarum adesse [*opp.* prudentes]. ARNOB. nat. 2, 22 p. 66, 12 omni pecore ligno saxo [*v. supra l. 49*] obtunsior atque -ior. PRVD. c. Symm. 2, 325. *cf.* PLIN. nat. 9, 90 tanta sollertia animalium -issimis quoque est [*agitur de polypis*]. APVL. met. 10, 15 *asini*. VAL. CEM. hom. 6, 5 p. 711[D] *feras*). CIC. de orat. 1, 248 in communi vita et vulgari hominum consuetudine non -em nec rudem *esse* (div. 2, 103 Epicurum quem -em et rudem dicere solent Stoici. *cf.* de orat. 2, 72 *syn.* inexercitato. 2, 133 genus ... eorum, qui sibi eruditi videntur: -s atque impolitum). Tusc. 1, 12 non sum ita -s, ut istud dicam (*cf.* SEN. nat. 2, 42, 2 non ... tam -es ..., ut crederent [TAC. ann. 14, 11]. 7, 1, 1 nemo usque eo tardus et -s ... est, ut *eqs.* epist. 45, 8 [*syn.* stultus, ineptus]. QVINT. inst. 4, 2, 66. *al.*; *adde*: LIV. 32, 20, 6 cum ... nemo tam -s sit, qui ignorare possit [*cf. p. 2582, 14*]). fat. 9 acuti -esne, valentes imbecilline simus. Att. 9, 17, 2 tu ... cogita, quid deinde; nam me -em molestiae reddiderunt (*an ad b?*). CAEL. Cic. epist. 8, 13, 1 -s ad id, quod melius sit, intellegendum. PS. SALL. rep. 2, 9, 1 *M. Bibulus* -s linguā (*postea: 2* lingua vana, *3* ingenium ... loquax). OV. met. 13, 135 *Aiax* (*opp.* ingenium *Ulixis*). SEN. epist. 95, 36 illis ... -bus et obtusis aut mala consuetudine obsessis. CVRT. 7, 4, 10 in suo quisque negotio -ior est quam in alieno. PLIN. nat. 7, 76 Euthymenis filium ... sensu -em (*aliter p. 2582, 20*). *et al.*; *nota* (*v. supra l. 46*): TERT. anim. 19 p. 332, 2 *Christus* nec pueritiam nec infantiam -es pronuntiavit (*antea*: non habens animum ... intellectum). *masc. pro subst.*: CIC. Tusc. 4, 32 inter acutos ... et inter -es interest, quod ingeniosi ... in morbum ... incidunt tardius ..., -es non item (GREG. M. moral. 6, 12 p. 735[C]. *ibid.* p. 736[A]). nat. deor. 2, 6 visae formae deorum quemvis ... non -em ... deos praesentes esse confiteri coegerunt. PLIN. nat. 2, 141. QVINT. inst. 1, 1, 2 (*syn.* indociles). GELL. 18, 4, 10 *app.* ineptos. TERT. anim. 20 p. 332, 17 Thebis -es et brutos nasci (*opp.* Athenis sapiendi dicendique acutissimos. *cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 241). IREN. 4, 19, 1 p. 620 St. stultorum et -um. *al.*

b *i. q. lassus, iners, non satis ad agendum promptus, segnis sim.* (*de deis [in doctr. Epicur.]: infra l. 11*): CIC. Brut. 246 *M. Pontidius non* -s in causis, vel dicam plus etiam quam non -s, sed effervescens in dicendo stomacho (COLVM. 6, 36, 3 *admissarius* -s in voluptate, rarissime sollicitatur ad venerem). SALL. Iug. 54, 3 exercitum ... -em infirmumque (*cf.* TAC. hist. 2, 99 ad sustinendum laborem miles; *opp.* promptior). SEN. benef. 7, 31, 3 (*Epic. frg. 364 p. 243, 10 U.*) *alius deos* ... ignavos -esque sine luce, sine ullo opere destituit (*sim.* TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 645, 12). TERT. pall. 3 p. 927 Oe. *chamaeleon* -s, fessus (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 958[B] asini [*gr.* νωθής]). MVTIAN. Chrysost. hom. 32, 2 p. 437/8 nullus ... tam -s (*antea*: neglegens ... et segne; *gr. p. 220* νωθής) erat ..., qui ... non esset ... in superiora sublatus (*cf. p. 2581, 69*). *de animo, mente* (*aliter v. infra l. 36*): PS. SALL. rep. 1, 8, 2 *animo conviviis vexato* nequiquam ... -i atque claudo pro exercito uti volunt. PRVD. c. Symm. 2, 103 vim ... mentis (*aliter infra l. 54*).

c *respiciuntur vitia sensuum* (*oculorum: infra l. 23 sq. fere i. q. mutus: infra l. 28; sensus expers [sim.]: infra l. 26*): CIC. ac. frg. 18 mihi ... non modo ad sapientiam caeci videmur, sed ad ea ipsa, quae aliqua ex parte cerni videantur, -es et obtunsi (*cf.* PLIN. nat. 11, 94 *cicadae* oculis ... -es [APVL. apol. 43 Thallus]). GELL. 4, 19, 1 (*ex Varronis logistor.*) pueros impubes ..., si plurimo cibo ... uterentur, -iores fieri ad veterni usque aut eluci tarditatem (*cf.* CHIRON 287 *iumentum* -s fiet, non suae mentis erit [294]). VEN. FORT. Mart. 4, 30 genitam ... ex utero mutam ... sex geminos graviter -em sine voce per annos. *huc traham*: ANTH. 148, 8 cunnum (*v. app. crit.*; turdum *Baehrens*) ... caballae atterit assiduo pene fututor -s (*cf. infra l. 75*).

d *i. q. stupefactus, attonitus*: ITALA Marc. 16, 5 (cod. k) *mulieres* -es factae sunt ([ἐξεθαμβήθησαν, *Vulg.* obstupuerunt]. RVRIC. epist. 2, 65 p. 442, 7 metu. *cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 23 p. 86, 12 coepi -s effectus titubare prae metu [10, 24 p. 436, 14]).

2 *de animo sim.* (*v. et supra l. 16*): **a** *spectatur facultas intellegendi* (*cf. p. 2581, 47. reminiscendi: infra l. 41*) *vel (singulariter) sentiendi* (*infra l. 51 [vertitur gr.* ἀνάλγητος]): CIC. Phil. 10, 17 (*ironice*) *Pansa* -i ... ingenio est (Tusc. 5, 45 *app.* nullo. nat. deor. 2, 17 [*plur.*]. SEN. epist. 94, 30 alium ... ingenii mobilis et erecti, alium tardi et -is. *al.*). de orat. 2, 357 (*v. supra l. 37*) tam -i *memoria* (*opp.* acri. *cf.* APVL. apol. 43 *divinatio* nulla oblivione saucia et -s). LVCR. 4, 44 (= 5, 882) quamvis -i cognoscere corde (VAL. MAX. 6, 9, 1 Manlius Torquatus *adulescens* ... -is atque obtusi cordis ... existimatus [*cf. infra l. 46*]. HIER. epist. 27, 1, 2 *syn.* crassae rusticitatis. *al.*). SEN. benef. 3, 37, 4 ob adulescentiam brutam et -em *Manlii Torquati* (*cf. supra l. 44*). dial. 7, 5, 2 homines, quos in numerum pecorum (*cf. p. 2581, 44*) ... redegit -s natura et ignoratio sui (HIL. trin. 1, 22 p. 29[C]). epist. 71, 14 mens (RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 5 p. 20, 16 K. *syn.* obtusior). GELL. 1, 26, 10 (*ex Tauro philosopho*) aliud ... esse non iracundum, aliud ἀνάλγητον et ἀναίσθητον, id est -em et stupentem *animum* (*v. supra l. 38. aliter*: AVG. gen. ad litt. 8, 1 p. 231, 9. *al.*). APVL. met. 8, 23 in -i pigritia ferocem *asinum*. HIL. trin. 10, 53 p. 385[C] stupor -is desipientiae (*cf.* PRVD. ham. 61 vim mentis -s stupor obsidet [*aliter supra l. 19*]). *al.* **b** *de modo dicendi, scribendi, ratiocinandi*: CIC. fin. 2, 17 *rhetorica forensis*, quam necesse est, cum populariter loquatur, esse interdum paulo -iorem. 4, 50 illud ... minime consectarium, sed in primis -s *est* (*cf.* PLIN. nat. 2, 119 veteres quattuor ... servavere *ventos* ... -i ... ratione). QVINT. inst. 8, 3, 49 (*de elocutione*) quaedam -s (habet *trad.*), sordida, ... vilis oratio est (*opp.* acuto). HIER. hom. Orig. in Luc. prol. p. 1, 5 R. *commentarius* sensibus -s ... et verbis. AVG. catech. rud. 2, 3 p. 18 Ch. languidior fit ... sermo et -ior. epist. 237, 3 p. 527, 16 expositione. **c** *singulariter de affectu*: CIC. Att. 8, 3, 4 nullus apertus privatorum dolor (*fere i. q. cura*), bonorum autem ... aliquis, sed -s.

3 *de sensibus* (*syn.*: infirmus: *infra l. 79*; obscurus: *p. 2583, 5*; obtunsus: *infra l. 72*; tardus: *infra l. 71. 73. opp.*: acer *infra l. 79. p. 2583, 5*; acutus: *p. 2583, 5*; subtilior: *infra l. 73*): **a** *varia* (*de gustu: infra l. 76*): CIC. rep. 6, 19 (*cf. p. 2583, 3*) aures hominum obsurduerunt; nec est ullus -ior sensus in vobis (ac. 1, 31 sensus ... omnes -es et tardos esse arbitrabantur *philosophi* [SEN. epist. 124, 4 sensus obtunsa res et -s et in homine quam in aliis animalibus tardior]. PLIN. nat. 31, 15 fontem ... quo *sensus* -es fiant [*opp.* subtiliores]. BOETH. cons. 5 carm. 5, 9). OV. ars 3, 799 infelix, cui torpet -s locus ille, puellast, quo pariter debent femina virque frui (*cf. supra l. 30*). Pont. 1, 10, 7 os -s est, positaeque movent fastidia mensae. **b** *de oculis* (*hebetatur acies: infra l. 78 sqq. [in imag.: infra l. 80]*): CIC. fin. 4, 65 -s acies est cuipiam oculorum, corpore alius senescit (SEN. nat. 1, 3, 7 [*syn.* infirma]. 7, 11, 3 acrior ... aut -ior. SVET. Dom. 18, 1. *cf.* CIC. Tusc. 3, 33 *ratio* -em aciem ad miserias contemplandas facit). LIV. 5, 18, 4 sensus oculorum atque aurium (*cf. p. 2583, 3*) -es. SEN. Herc. f. 653 torpet acies luminum -esque visus vix diem insuetum ferunt (epist. 90, 28 ad spectacula tam magna. EVSTATH. Bas. hex. 8, 1, p. 945[C] [*gr.* ὁρῶσιν ἀμβλύ]). COLVM.

[Groth]

6, 6, 1 oculi (PLIN. nat. 8, 87 *serpentis*. 10, 34 *nocturnarum avium* interdiu. 11, 144 *Neronis* [SVET. Nero 51]. *al.*). APVL. flor. 2 p. 7 obtutum (Socr. 4 p. 128). PRVD. apoth. 20. c *de auribus*: CIC. Planc. 66 sensi populi Romani aures -iores, oculos autem esse acres atque acutos. MACR. Sat. 7, 9, 5 -ior auditus, visus obscurior. *v. et p. 2582, 69. 81.*

4 *de corpore eiusque partibus*: CELS. 2, 1, 5 gracile corpus infirmum, obesum -s est (*i. remissum. cf.* 2, 1, 11 auster ... totum c. efficit -s, ... languidum. 2, 14, 2 [*inde*: ORIBAS. syn. 1, 4 p. 805 *syn.* demissum]). 6, 15, 4 gingivarum ... ossa ... -ia (*i. invalida. aliter p. 2581, 28*). 7, 3, 2 carne -e nec firma (*sic de carne aegra, supercrescente sim.* [*cf. Anke, Philologus 32, 1873, 403 sq.*]: 7, 6, 2. 7, 13, 1). 7, 29, 6 *infantis emortui* -i corpusculo (*i. putrescente*). APVL. met. 2, 30 -es artus et membra frigida (*i. torpentes*). HIL. trin. 10, 14 p. 352^{A}.

B *de aliis rebus*:

1 *ad sensus pervenientibus*: a *spectatur sonus*: CIC. orat. 216 spondius ... quod est e longis duabus, -ior videtur et tardior. QVINT. inst. 1, 11, 4 quasdam *litteras* velut acriores parum efficimus et aliis ... quasi -ioribus permutamus. b *color, splendor*: OV. fast. 5, 365 nec flos est -i nec flamma colore (PLIN. nat. 37, 76 *berylli* [*v. app. crit.*]). PLIN. nat. 37, 98 *carbunculos lapides* -iores, in aceto maceratos ..., nitescere (*cf.* 37, 134 fieri ... -es ceraunias [*syn.* relanguescat]. PRVD. psych. 857 chalcedon. *v. et* PLIN. *l. 20*). STAT. Ach. 2, 3. AVIEN. Arat. 252 -s ollis (*sideribus*) ignis et obtunso marcent incendia crine (*sic de stellis*: 455 lux [1749]. 939 species. *al.*). c *calor*: SEN. nat. 1, 11, 2 *radii* (*i. parhelia*) nihil habent ardoris, -es et languidi. AVIEN. orb. terr. 62 ardor Titanius (*i. solis*). d *sapor*: COLVM. 3, 2, 24 gustu[s] non ... -s (habilis *trad.*) *vinum* (*cf. vol. I 1814, 74*). e *odor*: PLIN. nat. 21, 67 orsini utraque genera, unum -s, alterum odoratum.

2 *singulariter*: HIL. trin. 6, 12 p. 166^{C} materies -es (*cf. antea* nihil corporale ..., nihil inanimum; *opp.* virtus, vita ..., spiritus) natura illa *dei* non recipit.

structurae: in (*c. abl.*): *p. 2581, 76. 2582, 6.* ad: *p. 2581, 72. 2582, 9. 80. 83.* *abl. (resp.)*: *ex. gr. p. 2581, 77. 2582, 24. 61.* -em facio: *p. 2581, 30. 2582, 80*; efficio: *supra l. 9*; reddo: *p. 2581, 8. 71.* -s fio (*sim.*): *p. 2582, 26. 27. 33. supra l. 22.*

deriv.: hebefactus, hebeo, hebesco, hebetesco, hebeto, hebetudo, hebetus, hebitas.

adv. superl. **hebetissimē.** *i. q. stultissime*: IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 5, 25 p. 1462 -e *calumniari.*

***hebēsco**, -uī (*v. infra l. 44*), -ere. *ab* hebeo. *scribitur in codd. hic illic* eb-, (h)ab-, haeb-; i *saepe in 2ª syllaba.* *de formis*: MACR. exc. gramm. (*v. p. 2580, 22*). *formae stirpis perf.* (*cf. p. 2580, 25*): *infra l. 66. 67. 83.* *adde*: GLOSS. V 286, 57. CHAR. gramm. p. 468, 14 B. *inter* verba quae voce tantum activa proferuntur latine, apud Graecos autem passivam significationem habent. *de notione*: CHAR. gramm. p. 403, 7 B. -it et hebetescit. -it qui natura obstupescit, hebetescit qui amittit aciem (*al.* GLOSS.). GLOSS.^{L} II Philox. HA 11 -ere: ἀμβλύνεσθαι (*al.*). V Aa H 67 -it: obtundit⟨ur⟩, percutit⟨ur⟩ (*al.*). Corp. H 55 -bat: stultus factus ⟨est⟩. *al.* *inde a* CIC., LVCR. [*dub.* GLOSS. I 247 ebesco: ἀγοράζω. '*fort. contaminatum* (emo *sim.*)' *Her.*]

i. q. hebetem fieri, hebere incipere (*nota structuram* '-ere ... coepit' *p. 2584, 2*; *aliter v. l. 76*):

A *sensu proprio de re corporea*: *i. q. aciem amittere, retundi*: AMM. 16, 12, 54 acumina *gladiorum* densis ictibus -bant.

B *sensu translato* (*propria vigente notione de acie*: *v. infra l. 72. 73. 75. 81*): *fere i. q. torpescere, languescere sim.*: 1 *de hominibus deque rebus ad homines pertinentibus*: a *de hominibus ipsis* (*de humana infirmitate*: *infra l. 68*): α *i. q. lassum, inertem, pigrum fieri*: CIC. ac. 2, 6 *in otio nostro* non modo nosmet ipsos -ere et languere nolumus, sed ... enitimur. TAC. hist. 2, 77 *victos* ultionis cupiditas ad virtutem accendit; illi *victores* per fastidium ... -unt. ann. 3, 69. β *i. q. stupescere* (*accedit* de: *infra l. 70*): HIL. c. Const. 14 p. 593^{A} haec audiens -ui neque credidi. CLAVD. DON. Aen. 12, 160 p. 573, 18 *Iuturna* sic vulneratione mentis -uerat, ut ... consilii substantiam perdidisset. AVG. serm. 291, 2 p. 1317$^{in.}$ -it humana infirmitas. coll. Morin (1930) p. 329, 14 util. cred. 16, 34 p. 44, 14. OROS. hist. 2, 11, 8 de quo nunc -imus *numero*. 4, 4, 5. b *de mente, animo sim.* (*de auctoritate*: *infra l. 72*; *virtute*: *infra l. 75*): CIC. Catil. 1, 4 patimur -ere aciem horum (*i. senatūs*) auctoritatis. Tusc. 1, 73 *solem intuentes aspectum amittunt*; sic mentis acies se ipsa intuens ... -it (*cf.* phil. frg. V 97 M. intelligentiam, quae est mentis acies. VAL. MAX. 9, 12 ext. 10). SALL. Catil. 12, 1 -ere virtus, paupertas probro haberi ... coepit (*v. supra l. 55*). RVFIN. hist. 10, 11 p. 975, 28 EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953^{B}. c *de sensibus* (*de oculis*: *infra l. 81*), *membris sim.*: PLIN. nat. 7, 168 -unt sensus, membra torpent (EVG. TOLET. carm. 14, 14). SIL. 8, 20 *Celtae* maerebant caede sine ulla ... bella geri *et* ... -ere dextras. SVET. Tib. 68, 2 *oculi Tiberii* -bant (*cf.* NOVATIAN. trin. 2 p. 890^{B} oculorum acies). CLAVD. DON. Aen. 12, 905 p. 636, 24 quemadmodum in Turno omnia -uissent, ... ictus ... monstrabat (12, 910 p. 637, 6). HIER. in Is. 24, 19 sq. p. 286^{C} nervis. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893^{B} auditus.

2 *de aliis rebus*: LVCR. 4, 359 cogit -ere eum (*ictum*) crebris offensibus aer. SIL. 12, 653 (*cf. p. 2583, 54*) fulgor -ere caeli ... coepit (*cf.* TAC. ann. 1, 30 adversus impios -ere sidera [*cf. p. 2580, 58*]). AVIEN. Arat. 37 ut -at terra gelu.

hebetātio, -ōnis *f.* *ab* hebeto. *i. q. imbecillitas, infirmitas, languor* (*cf. infra l. 8*), *segnitia* (*infra l. 12*) *sim.*: SEN. dial. 9, 17, 5 nascitur ex assiduitate laborum animorum -o quaedam et languor. PLIN. nat. 28, 58 *venus* medetur ... oculorum -i (habi- *E*). ITALA deut. 28, 28 (Monac.) percutiet te d(o)m(inu)s apoplexi et c⟨aec⟩itate ⟨et⟩ heb⟨e⟩tatio⟨ne⟩ s⟨en⟩sus (*Lugd.* amentia s.; *gr.* ἐκστάσει διανοίας, *Vulg.* furore mentis). OROS. hist. 4, 23, 10 cur *Romani* Christianis temporibus imputant -em ac robiginem suam, qua foris crassi, intus exesi sunt.

PLIN. nat. 2, 57 umbra illa **hebetātrīx** (*antea*: umbrā terrae lunam hebetari).

hebetātus, -ūs *m.* *ab* hebeto. *i. q. actus hebetandi*: PACIAN. sim. carn. p. 123, 27 *specialitas novissimi Adae ab auctore tractata* sit ... neque calida neque frigida: nam nec exsuperavit vaporis accentu nec compressa est rigoris -u (*corr. ex* habeatu *P*, habetatu *M*).

hebetēsco, -ere. *ab* hebes (*cf. Svennung, Unters. zu Palladius [liber adhuc sub prelo est] 539*). *scrib.* eve-: DIOSC. *infra l. 27* (*cf.* GLOSS. V 570, 1). *de notione*: *v. p. 2583, 48.* 1 *intrans.*: *i. q. debilitari, hebescere*: CELS. 6, 6, 37^{A} *pupillae* acies ... -it (hebescit *J*). SCRIB. LARG. 56 donec -at ... dolor (*cf. Marcell. med. 12, 3* adimatur). 2 *transit.* (*cf. Svennung l. c. 447*): *i. q. infirmare, hebetare*: DIOSC. 3, 67 p. 406, 13 semen *coriandri* ... sensu⟨m⟩ hominis -it aut citius inferet necem (*gr. 3, 63* κινεῖ τὴν διάνοιαν ἐπικινδύνως).

***hebeto**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* hebes (*cf. Norden ad Verg. Aen. 6, 732*). *scrib. in codd. hic illic* eb-, (h)ab-, hev- *sim.*; i *saepe in 2ª syllaba.* CHAR. gramm. p. 472, 35 B. *inter verba act. coni. I^{ae}.* NOT. Tir. 91, 64^{a} -at. *de notione*: GLOSS.^{L} III Abstr. HE 3 -tus: obtunsus. V Aa H 86 -tus: stupefactus (*cf. infra l. 80*). *al.* GLOSS. -at: hebetis facit. *inde a* VERG. (*infra l. 65. p. 2585, 14*), OV., LIV. [*e coni. p. 2580, 31.*]

I *transit.* ('*hebetem reddere*'): A *sensu proprio* (*i. q retundere*): 1 *de armis, instrumentis sim.* (*de caestu*: *infra l. 46*): LIV. 8, 10, 3 cum ... hastas aut praefregissent aut -assent. 30, 35, 8 vulneribus (*cf. infra l. 42*) suis ferrum hostile (VVLG. eccles. 10, 10 [*syn.* retusum]. *cf. l. 43*). 37, 41, 3 gladios aut pila (PLIN. paneg. 18, 3 incuria -ari retundique. SIDON. epist. 3, 3, 5. *cf.* OCTAVIA 525 enses ... vulneribus [*cf. l. 39*]. *v. et infra l. 44*). CELS. 8, 3, 3 aciem ferramenti (PLIN. nat. 13, 142 ferri. 28, 79 in cultris tonsorum [hebetescere *R*]. 37, 192 securium. RVFIN. hist. 8, 9, 4 gladii [*gr.* ἀμβλύνεσθαι]). SIL. 16, 105 iam campi ... madent (*sc. sanguine*), -taque tela *sunt* (STAT. Theb. 9, 904. *al.*). STAT. Theb. 6, 764 caestus -ant ... terendo. 2 *de dentibus* (*audacius de ipsa bestia*: *infra l. 51*), *aculeis* (*in imag.*: *infra l. 52*) *sim.*: PLIN. nat. 8, 41 *leones ingrediuntur* condito in corporis vaginas unguium mucrone, ne refringantur -enturve. 8, 107 *dens corocottae* (SOL. 25, 3. *aliter p. 2585, 69*). AMM. 30, 1, 16 (*v. supra l. 47*) ut -tae primo appetitu venenatae serpentes (*opp.* exacuēre). *in imagine* (*cf. supra l. 48*): PLIN. epist. 3, 15, 4 aculei iudicii mei (*cf. p. 2585, 23*) ... -entur ... et paulum retundantur (AMBR. epist. 4, 5 mortis).

B *sensu translato* (*notione propria vigente de acie*: *v. p. 2585, 19 sq. 27. 81, acumine*: *v. p. 2585, 39*; *cf. etiam supra l. 53. p. 2585, 58. 84*): *fere i. q. vigore naturali privare, infirmare, debilitare, minuere, tardare sim.* (*i. q. obscurare*: *p. 2585, 41.* *acced.* ad: *v. p. 2585, 11. 27. 35. cf. et II*): 1 *de hominibus* (*de bestiis*: *v. infra l. 64. p. 2585, 12. 17*) *deque rebus ad homines pertinentibus*: a *de hominibus ipsis* (*cf. et p. 2585, 23.* genus: *infra l. 69*; gentes: *infra l. 74.* *ad intellegendum*: *infra l. 76.* *fere i. q. stupefacere*: *infra l. 80*): VERG. Aen. 6, 732 igneus est ollis vigor et caelestis origo seminibus (*i. hominibus pecudumque generi*), quantum non noxia corpora tardant, terrenique -ant artus. OPT. PORPH. carm. 23, 7 neu ... femina ... Graecum ... caris -et telis (*i. amoris armis*). FIRM. math. 6, 34, 4 *Saturnus* pigra homines conversatione faciet ... -ari, ut in omnibus actibus ... deficiant. PRISCILL. tract. 6, 97 p. 73, 8 natura corporis ... genus hominum muscipulis terrenae habitationis -vit. AMM. 17, 10, 2 *homines* fulmine mox tangendos adeo -ari, ut nec tonitruum nec maiores possint audire fragores (*cf. p. 2585, 20*). 19, 7, 4 catafracti -ti et cedentes animos auxere nostrorum (*cf.* 27, 2, 6 quibus *Germanis* -tis parumper reparatisque confestim). 28, 6, 4 *agrestes* inopinus -verat pavor (*cf.* OROS. hist. 5, 5, 15). 31, 10, 18 *clades* gentes -vit. AMBROSIAST. in Rom. 1, 28 p. 61^{C} ut magis ac magis -ti (*v. supra l. 62*) ad omnia mala admittenda fierent promptiores (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 53 p. 99, 3 nemo sic poterit -ari, ut neget omnia facere deum cum ratione. II nov. 9 p. 434, 24 *satanas* mirabatur ... stupore [*cf. p. 2586, 12*] -tus quod mysterium inesset). SVLP. SEV. Mart. 24, 5 (*v. supra l. 63*) cum primo aspectu *diaboli* ... fuisset -tus (*cf. Ven. Fort. Mart.*: *p. 2580, 55*). *al.*

b *de corpore eiusque partibus* (*de nervis [in imag.]*: *p. 2585, 6*): VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 obstupefactis nervis ac torpore -tis artubus. SEN. suas. 2, 1 -ta ... senio aut vulneribus corpora (CELS. 1, 1, 1

[*Groth*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ignavia corpus -at, labor firmat. *cf. infra l. 30*). SEN. epist. 78, 9 dolor ... interquiescit, cum illa, quae torquebat, -vit. PLIN. nat. 20, 196 *cinis aneti* oculos (*cf. infra l. 17*) et genituram (*cf.* MART. 13, 67, 1 inguina ... tardant -antque palumbi). APVL. met. 7, 4 manus (OROS. hist. 5, 21, 9). AMM. 31, 2, 2 pilorum vigor. MACR. Sat. 7, 4, 21. *in imagine* (*de nervis*): VAL. MAX. 2, 6, 1 *Lacedaemonii* tenacissimos patriae nervos externarum deliciarum contagione solvi et -ari noluerunt (7, 2, 3 prisci roboris).

c *de sensibus* (*aliter infra l. 35*): α *generatim*: PLIN. nat. 18, 118 *faba* -are sensus existimata. APVL. Plat. 1, 16. AMM. 14, 11, 12 (*syn.* obtundi). 28, 2, 13. HIER. epist. 128, 1, 2 (ad). CLAVD. 22, 133 *luxuries* caligine. ENNOD. opusc. 9, 1 p. 416, 2 cum ceteris animalibus -ta caligantium crassitudo sit sensuum. β *de oculis* (*in imag.: infra l. 19*): VERG. Aen. 2, 605 quae *nubes* ... tuenti mortales -at visus tibi (SEN. Herc. f. 1043 maeror [marcor *Wilamowitz, v. vol. VIII 41, 61*]. PLIN. nat. 37, 101. SOL. 1, 62 caligine. *al.*). PLIN. nat. 8, 129 oculi *ursorum* ... -antur (20, 57 *al.* SVET. frg. p. 133, 2 [*opp.* reficiat]. *al. cf.* AMBR. obit. Valent. 3 p. 1359^A oculi mei non solum corporis sed etiam mentis [*v. l. 13*] -ti sunt). 20, 47 oculorum aciem (32, 70. *cf.* AMM. 19, 4, 7). *et sim.* γ *de auribus*: SEN. contr. 1 praef. 2 *senectus* aurium sensum -verit (*syn.* retuderit, fatigaverit). CELS. 2, 1, 11 auster aures (*syn.* tardat).

d *de mente, animo sim.* (*ingenia [fere i. q. homines]: infra l. 31. cf. etiam p. 2584, 53*): OV. Pont. 4, 1, 17 -antem pectora Lethen (SEN. Thy. 920 longis -ta malis). CELS. 2, 1, 11 calor mentem (AMM. 20, 11, 11 *aries* clausorum ... mentes. *al. cf.* LACT. inst. 7, 1, 12 p. 583, 12 acies *mentis* [HIL. in Matth. 4, 7 p. 933^A ad conspectum dei]). SEN. dial. 12, 18, 9 longo ... situ obsoleto et -to animo (epist. 24, 16 -bitur *animus* ... et minus habebit vigoris. SVET. Claud. 2, 1 *Claudii morbis conflictati* animo simul et corpore [*cf. p. 2584, 84 sq.*] -to. *al.*). PLIN. paneg. 70, 5 (*v. supra l. 23*) sincera rectaque ingenia, etsi non detorquebat, -bat tamen ... reputatio: *eqs.* (epist. 8, 14, 9 *malis* -ta, fracta, contusa sunt). MIN. FEL. 23, 9 (22, 1 *Waltzing*) opinio (*cf. infra l. 36*) et mens (*cf. l. 25*) imperitorum ... argenti nitore ... ... -atur. HIL. trin. 2, 6 p. 55^B *ad deum* investigandum sensus (AMBR. epist. 2, 15 avaritia ... sensus -at humanos et pervertit opiniones [*cf. supra l. 33*]. GILD. Brit. 35 chron. III p. 46, 16 *syn.* tardatur. BOETH. cons. 1, 4, 28 W. maeror. *aliter supra l. 9*). PHYSIOGN. 12 p. 21, 1 sanguis ... intellectūs ... acumen constringit et -at. *al.*

2 *de aliis rebus* (*deest obi.: infra l. 68*): a *de rebus hominum sensus tangentibus*: α *oculos; fere i. q. obscurare, splendore privare sim.* (*nota* -tus *c. acc. gr.: infra l. 48*): OV. am. 2, 6, 21 tu, *psittace*, poteras ... pinnis -are zmaragdos (PLIN. nat. 37, 69 [*opp.* refulgere]. *cf.* 37, 96 *carbunculos* inclinatione -ari. 37, 106 *sardae* umore. PRVD. c. Symm. 1, 421). met. 5, 444 dies -arat sidera (*sic de sideribus*: SIL. 12, 249 Cythereius ignis. TAC. Germ. 45. HIL. in psalm. 146, 8 p. 850, 16 stellarum lumen. BOETH. cons. 2 carm. 3, 3 pallet albentes -ta vultus ... stella [*v. supra l. 42; cf. Bednarz, De synt. Boeth. I, Progr. Striegau 1892, 15*]. *de sole*: GERM. 493 sol ... gelidas hiemes -to lumine portat [SEN. nat. 1, 17, 2]. PLIN. nat. 2, 80 radios. *de luna*: PLIN. nat. 2, 47 *terrae* umbrā sidus [*i. lunam*] -ari [2, 57 AVIEN. Arat. 1462]. AMM. 20, 3, 9 luna obscuratur penitus -to candore). GERM. frg. 4, 29. PLIN. nat. 7, 64 speculorum fulgor aspectu ipso *mulierum profluvio laborantium* -atur (11, 170 speculi nitorem. 28, 82 specula). 33, 93 *aurum* aerosum ... -atur (*cf.* ENNOD. dict. 7, 6 p. 444, 22). *al.* β *ceteros sensus*: PLIN. nat. 7, 70 *dentes* mollientes ... aut -antes verba (*cf.* APVL. flor. 17 p. 79 ut gladius ... situ robiginat, ita vox in vagina silentii condita diutino torpore -atur. ENNOD. epist. 3, 24, 4 p. 89, 23 linguam). 21, 35 quorundam odor suavior e longinquo, propius admotus -atur, ut violae (21, 36 *rosae*). 23, 80 *oleum* venena omnia -at (23, 147. *cf.* AMBR. in psalm. 37, 8, 1 p. 142, 2 veneni vis). 24, 105 amaritudines.

b *de variis corporeis* (*in imag.: infra l. 72*): α *generalia*: OV. met. 7, 210 vos *dei* mihi *Medeae* taurorum flammas -astis (AMBR. epist. 63, 67 [*appos.*: exstinxerunt, obtuderunt]). COLVM. 3, 11, 2 virus et cariem illam vetustatis, quibus -ta quasi aliquibus venenis humus torpeat (torr- *SA*). PLIN. nat. 17, 116 (*v. supra l. 40*) omnis adustio -at. SIL. 8, 497 vipereum ... herbis -are et carmine dentem (*aliter p. 2584, 50*). VIR. ill. 53, 1 arcus ... pluviā (*cf. Liv. 37, 41, 4* emollierat; *Flor. epit. 2, 8, 17* corruperat; *Ps. Frontin. strat. 4, 7, 30* inhabiles factos). EPIST. pontif. 342 Migne 20, 676^B firma et nullis -ta motibus ... fundamenta *sedis apostolicae*. β *de ramis, herbis sim.*: PLIN. nat. 16, 125 ramorum aliqui caeci, qui non germinant; quod ... poena *fit*, cum deputatos cicatrix -vit. 17, 158 *ne surculi* vento aut frigore -entur (17, 191). 18, 258 ne herbae vellantur obtrituque -entur. AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 8, 3 p. 256, 10. COD. Theod. 13, 11, 1 (= COD. Iust. 11, 58 [57], 2; *a. 381*) si quis sacrilega vitem falce succiderit aut feracium ramorum fetus -verit (ἐκκόπτῃ *Bas.; vix ad A*).

c *de variis incorporeis*: SEN. clem. 1, 11, 2 *clementia vera est* -are aciem imperii sui. dial. 7, 15, 3 qui ... virtutis voluptatisque societatem facit ..., fragilitate alterius boni quidquid in altero vigoris est -at (*cf.* FIRM. math. 1, 4, 2 vis *divinitatis* ... atque substantia [IVST. 6, 8, 2 *Epaminonda*, velut mucrone teli, ablato duce ... rei ... publicae vires -tae sunt]). PLIN. nat. 23, 38 *vino* tristitia ... -atur. FIRM. math. 1, 2, 4 (*nota syn.*) nec Hispanorum iactantiam ... poterit Saturni lumen -are (*sic de efficacia stellarum*: 6, 15, 11. 6, 35, 2). AMM. 17, 5, 1 formido barbaricos ... excursus. 21, 11, 1 ni *Iulianus* ... haec *ausa* (*sc. seditionem militum*) ... -asset. *al.*

II *intransit.* (*'hebere'*): *de hominibus eorumque mente: i. q. languere, deficere* (*fere de facultate intellegendi [i. q. errare: l. 10; cf. Prud. c. Symm. 2, 2]. acced.* de: *infra l. 11*; ad: *infra l. 12*): CYPR. GALL. deut. 187 si mens -at, patrem *deum* precare, qui te ... totum docebit. COMM. instr. 1, 22, 1 doleo, cives, sic vos -are (*sic Dombart in schedis*; -ari *var. l., edd.*) de mundo. AMBROSIAST. in Rom. 1, 20 p. 57^C stupore (*cf. p. 2584, 79*) ... -asse *homines* ad honorandum deum (*cf. Souter, Study of Ambr. 1905, 109*).

part. perf. pass. pro adi.: *p. 2584, 45. 2585, 30 al.* *compar.*: FRONTO p. 162, 3 N. | omnis personet tibia sonora | si possit, ut **hebetatiorem** | linguam sonantiorem ⟨re⟩d|das (*sic Hauler per litteras*).

deriv.: hebetatio, hebetatrix, hebetatus.

***hebetūdo**, -inis *f.* *ab* hebes. *in codd. hic illic* eb- *vel* -bit- (-bet- *probatur in acrostichide*: COMM. instr. 1, 22). NOT. Tir. 95, 51. GLOSS.^L I Ansil. HE 17 -o: [i]stupiditas, fatuitas (III Abol. EV 14. *al.*). *inde a* COMM. SACERD. HIL.

i. q. status eius qui (quod) hebes est: 1 *spectat ad homines* (*ad bestias: v. infra l. 37. 38. 61.*): a *i. q. animi languor, socordia* (*fere i. q. pigritia, segnities sim.: v. infra l. 44 53*), *stultitia* (*nota*: -is ... stultitiam *infra l. 31*), *fatuitas sim.* (cordis, mentis *sim.*: *v. infra l. 35. 41. 49*; saeculi: *v. infra l. 29*, impietatis: *v. infra l. 30*; infantilis: *v. infra l. 46*. *philosophice*: *infra l. 51*): COMM. instr. 1, 22 tit. (*v. supra l. 27*) -o saeculi (*cf.* HIL. trin. 1, 34 p. 47^B *quaestio* saecularis sapientiae -e invalescens). HIL. trin. 10, 30 p. 368^B impietatis tuae. 12, 44 p. 461^A sapientiae dictis impiae -is tuae disce stultitiam (*cf.* OPTAT. 6, 6 p. 155, 6 manifesta est vestra -o. haec vos stulte fecisse *eqs.* AMBROSIAST. in Rom. 1, 23 p. 58^C quanta -o, quanta stultitia.). ad Const. 1, 7 p. 186, 16 quae obtunsio intellegentiae est? quae cordis -o (GAVDENT. serm. 8 p. 893^B c. -e obtusus. HIER. epist. 147, 3 p. 316, 15 RVRIC. epist. 1, 5 p. 358, 27. *al.*). in psalm. 118 vau 1 p. 411, 16 pecudeae -is (*cf.* ENNOD. opusc. 2, 27 p. 296, 7 beluarum. *al. cf. p. 2581, 44*). SACERD. gramm. VI 502, 2 imperitissimi et omni arte metrica separati -e quadam decepti. AMBROSIAST. in Gal. 1, 6 p. 341^A -em illorum, qui in securitate positi, labori se subiecerunt inani. 3, 20 p. 357^B mentis (GILD. Brit. 23 chron. III p. 38, 16. *aliter infra l. 56*). RVFIN. Orig. in gen. 13, 4 p. 119, 11 B. mulier ... mundavit domum sordibus ..., quas longi temporis ignavia et -o congesserat. AVG. conf. 5, 8, 14 p. 87, 12 Sk. multa iniuriosa faciunt mirā -e. civ. 13, 3 p. 559, 27 D. ad infantilem -em et infirmitatem animi et corporis. serm. rev. Bénéd. 21 p. 131, 38 simplicitati animum, non -i, accomodare (*cf.* p. 131, 52 fac nos ... sine -e bonos). IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 6, 9 p. 1515^in. convincenda ... est sensus vestri -o (GREG. M. moral. 6, 12 p. 736^A *al.*; *aliter infra l. 60*). PS. AVG. categ. 18 p. 1438 *Peripatetici* inter versutiam et -em prudentiam posuerunt (*cf. Arist. Eth. Eud. 1221 a 12* εὐήθεια. *Divis. Arist. p. 48, 6 Mutschm.* ἀφροσύνης). GREG. M. moral. 2, 78 p. 593^B *animus* in rebus imis ... -e pigrescit. *et al.*

b *i. q. torpor, obtusio,* ἀναισθησία *sim.* (*fere i. q. stupor: infra l. 58*): α *hominum eorumque mentis*: CLAVD. DON. Aen. 3, 47 sq. p. 269, 16 'obstipui steteruntque comae' *eqs.* ... ut mens omnis in -em versa sit (*cf.* CAEL. AVR. chron. 4, 7, 92 mentis). PS. AVG. quaest. test. I 27, 2 p. 55, 1 tanta -e (*cf. supra l. 54*) demens effectus est Saul (*cf. Vulg. I reg. 28, 5* expavit cor eius nimis). CAEL. AVR. acut. 3, 2, 9 -o plurima. chron. 5, 3, 57 -o ... et articulorum frigus. β *sensuum, corporis sim.*: MACR. somn. 1, 14, 12 *memoria animalium* -em sensuum quinque comitatur (CAEL. AVR. acut. 2, 3, 13 intelligimus lethargum ex ... -e s. 2, 10, 69 s. torpor atque -o [2, 10, 73]. *al. cf.* PETR. CHRYS. serm. 111 p. 505^B). CAEL. AVR. chron. 3, 4, 58 cum cicatrices ... -e torpentes tamquam mortuae vim nullam medicaminum accipiant. 4, 7, 99. ORIBAS. syn. 5, 3 corporis.

2 *singulariter de colore gemmae* (*cf. p. 2583, 21*): ISID. orig. 16, 7, 5 *beryllus* politur ... in sexangulas formas, ut -o coloris repercussu angulorum excitetur.

hebetus, (-a, -um). GLOSS. II 282, 2 δύσνους ... hebes -us. SYNON. Cic. gloss. I 83, 54 insipiens ... demens aebeius (*corr. Heraeus*). 86, 155 duricordius hevitus (*cf. vol. V 1, 2289, 33*). [*e coni. dub.*: HIL. myst. 1, 21, 2.] *Groth.*

hebionim *hebr.* (אֶבְיוֹנִים). HIER. in Ier. 2, 6, 3 p. 78, 15 -m (-em *var. l.*) ... proprie 'pauperes', non 'viduas' sonat. *Brandt.*

hebisc- *v.* hibisc-.

hebitās, -ātis *f.* [*ab* hebes, *cf.* sospitas *sim. J. B. H.*] *fere i. q. stupor* (*cf. supra l. 54*): GREG. TVR. Iul. 2 p. 565, 8 cum starent in -e mentis attoniti (*cf. antea*: stupor mentes ... invadit). *v. Bonnet, Le lat. de G. 196. 458.* *Groth.*

hebris *v.* febris *vol. VI 1, 408, 45.* *cf. Walde-Hofmann 471.*

[**hebrius** *sim. v.* ebrius *sim.*] **hebs** *v. p. 2580, 72.*

(h)ecaergas (*cf. vol. V 2, 23, 38*) *v. Onom. s.* Hecaergos.

hecatebeletes *v. Onom.*

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hecatombē, -ēn *f.*, ἑκατόμβη. *abl. pl.* -is: *infra l. 8.* -cāt-: PRVD. perist. 10, 1051. VARRO (Men. tit.) Non. p. 466 Varro hecatombe (*saepius litt. gr.*: p. 213. 521 *al.*). *i. q. sacrificium centum animalium* (*cf. vol. III 825, 72*): VARRO Men. 98 mea . . . -e pura ac puta. 100 habes quī et cuius rei causa fecerim -en (CAPITOL. Max. Balb. 11, 4 Maximin. 24, 7 HYG. fab. 118 p. 102, 24). IVV. 12, 101 exsistunt qui promittant -en (VOPISC. Tac. 12, 1 SCHOL. Iuv. 12, 101). TREB. Gall. 9, 4 celebratis . . . -i[i]s. *describitur*: CAPITOL. Max. Balb. 11, 5 -e . . . tale sacrificium est: centum arae . . . exstruuntur et ad eas centum sues . . . mactantur. HYG. fab. 118 p. 102, 23 (*interpol.?*). PRVD. perist. 10, 1051.

hecatombeon *v. Onom.*

hecatombion *n.* [*aut deminutum* *ἑκατόμβιον *aut* ἑκατόμβοιον *pronuntiatione alteratum. Heraeus.*] *i. q. hecatombe*: SIDON. carm. 9, 203 Hammon . . . vix se post -n (-oub- *TP*, -onby- *CF*) litatum suetus promere Syrtium barathro. *v. et l. 8.*

hecatompolis, ἑκατόμπολις (*cf. Hom. B 649* Κρήτην ἑκατόμπολιν). *i. q. centum urbes habens*: SERV. Aen. 3, 106 *Creta* primo . . . centum habuit civitates: unde -s (-thop- *codd. plerr.*) dicta est (ISID. orig. 14, 6, 15).

hecatompylos (-us), ἑκατόμπυλος (*Hom. I 383* Θήβας Αἰγυπτίας . . . αἵ θ' ἑκατόμπυλοί εἰσι). *scrib. nonnisi* -onp-. *i. q. centum portas habens*: AMM. 17, 4, 2 urbem . . . portarum centum . . . aditibus celebrem -os Thebas institutores . . . cognominarunt (*sic de Thebis Aegyptiorum urbe* [*v. Kees, RE V A 1556, 20*]: 22, 16. 2 -os . . . Thebas. *cf.* HYG. fab. 275 p. 151, 11 in India Thebas . . ., quae -ae appellantur ideo quod centum portas habent). *cf. Onom.*

hecatontamachus, -ī *m.*, ἑκατοντάμαχος. CASSIOD. Ios. antiq. 13, 19 p. 384 (ed. Bas. a. 1524) habens octo milia pugnatorum, quos -os (*gr. 13, 339* ἑκατονταμάχους) vocabat, id est contra centum pugnantes.

hecatontarchus, -ī *m.*, ἑκατόνταρχος. *qui praeest centum militibus, centenarius* (*cf. vol. III 814, 3 et v. Grosse, Röm. Militärgeschichte 1920, 117 sq.*): PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 5 p. 712 (ed. Bas. a. 1524) eos . . . sequebantur de singulis -is (*gr. 3, 117* ἀφ' ἑκάστης ἑκατονταρχίας. '*an* -i⟨i⟩s?' *Leumann*). 3, 5 p. 713 quidam -us, disciplinae atque ordinis custos (*gr. 3, 124* ἑκατόνταρχος [-χης *var. l.*]). 5, 13 p. 769 convocatis . . . -is et chiliarchis (*gr. 4, 636* ἑκατοντάρχας [-ους *var. l.*]). 7, 3 p. 808 -us (*gr. 6, 81* ἑκατοντάρχης).

hecatontas, -adis *f.*, ἑκατοντάς. *dat. pl.* -asin: *infra l. 44*; *abl. pl.* -adibus: *infra l. 48.* *i. q. centenarius numerus*: IREN. 1, 15, 2 p. 183 St. *alphabetum* Graecorum habere monadas octo et decadas VIII et -as VIII (ἑκατοντάδας). 5, 30, 1 p. 799 sexcentos . . . et sexaginta et sex; hoc est decadas aequales -asin et -as aequales monasin (PS. ORIG. tract. 18 p. 196, 10). HIER. in Am. 5, 3 p. 1038[B] tertia *beatitudo* in tertio *numero*, id est in -e *eqs.* -s ex decem decadibus struitur. quartus numerus, qui millenario continetur, de decem constat -bus. MART. CAP. 7, 734 item -s a decade quaternario cumulatur, id est decem, viginti, triginta, quadraginta, qui sunt centum. 7, 745. 7, 746 *bis.*

hecatostylum (*sim.*) *v. Onom.*

heccedecasyllabus, (-a), -um, ἑκκαιδεκασύλλαβος (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 172, 7 ἑκκαιδεκασύλλαβα Sapphica). *i. q. sedecim syllabas habens*: **1** *masc.* -us (*plur.*: *infra l. 57*): FORTVN. gramm. VI 302, 6 'Tu ne quaesieris . . . tibi' -us Sapphicus (MAR. VICTORIN. gramm. VI 181, 6). MAR. VICTORIN. gramm. VI 181, 11 hactenus de -is. **2** *neutr.* (metrum) -um (-on *infra l. 59. 60*): DIOM. gramm. I 501, 25 alia *metra* a numero syllabarum, ut est Sapphicum hendecasyllabum et -um (505, 16 -on. 522, 4. MAR. VICTORIN. gramm. VI 167, 25 -on).

hecios (*Diosc. gr. 4, 27* ἔχιον, *Diosc. lat. 4, 26* acion; *cf.* ecion *vol. V 2, 46, 62*) quod capiti viperino semen ipsius sit simile PS. DIOSC. herb. fem. 40 ([= 39 K.]. *ibid. l. 9* [*om. L*[1]]. *cf. Kästner, Krit. u. Exeg. zu Ps.-D. 41*). *v. s.* acion *et* echion.

×hecticus, -a, um, ἑκτικός. *de scriptura v. infra passim: l. 71. 72. 75. 78.* [*dub.*: SEN. contr. 2, 4, 8 Albucius hecticos (het- *D*[2]) . . . dixit (= ἑκτικῶς '*commode*', '*scienter*'?; ethicos *cdd. recc., cf. vol. V 2, 923, 38*).] *in arte medica*: *i. q. ad pthisim pertinens*: **1** *qui tabe vel febri hectica laborat, pthisicus*: SORAN. p. 76, 1 ut *mulieres* sint tenues et macilentae et pthisicae vel -ae (aectico *l* [*cf. infra l. 75*]). ALEX. TRALL. 3, 58 sqq. *saepe* (*respondet gr.* [*I p. 361 sqq. P.*] ἑκτικός. *scribitur non nisi* ethic- [*cf. infra l. 78*]): *e. g.* 3, 64 poma . . . quia humectant . . . -is sunt acceptabilis cibus. **2** -a febris: ORIBAS. syn. 6, 21 sq. p. 108—10 *et syn.* 2 add. p. 843 *passim* (*respondet gr.* ἑκτικὸς πυρετός. *scribitur* hict-, ict-, ect-, aect- [*cf. supra l. 71*], eict-): *e. g.* syn. 6, 21 p. 109 duplex . . . -ae febris species est. ALEX. TRALL. 3, 46 sqq. *passim* (*respondet gr.* [*I p. 349 sqq. P.*] ἑκτικὸς πυρετός. *scribitur non nisi* ethic- [*cf. supra l. 72*]): *e. g.* 3, 46 tit. de -is febribus. *cf. Onom.* **hecyra** *v. Onom.*

×hedera, -ae *f.* [*orig. inc.*; *cf. Walde-Hofmann s. v. et Thurneysen, KZ 63, 1936, 116. J. B. H.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 100 -a dicta, quod haereat, sive quod edita petat, vel quia id, cui adhaeserit, edat (PHILARG. Verg. ecl. 3, 39 aedera [ed- *var. l.*; *de script. cf.* GLOSS.], id est ab aerendo arboribus, sine adspiratione dici debet. ISID. orig. 17, 9, 22 quod arboribus reptando adhaereat *eqs.* [*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. HE 55]. alii -am aiunt vocatam quod haedis supra lactis abundantiam in escam a veteribus praebebatur). *de aspirat.*: PAVL. FEST. p. 82 (*sub E*). 100 (*sub H*). TER. MAVR. 218 (h-). CASSIOD. (*ex Eutyche*) gramm. VII 200, 24 (h-). PHILARG. *p. 2587, 83.* h- *in titulis*: *p. 2589, 10. 73.* ed- *in codd. e. g.*: VERG. *saepe* (*v. Ribbeck, Proleg. p. 421*). DIG. *infra l. 38.* PALLAD. (*ubique*). GLOSS. *litt. gr.* ἕδερα, ἕδεραμ: PS. DIOSC. Vind. 2, 179. 4, 125. *de genere*: CHAR. gramm. p. 454, 13 B. *plur. inde a* VERG. (*cf. etiam p. 2589, 26*); *de plur. poet. v. Maas, ALL 12, 1902, 550 Schink, De Rom. plur. poet. 1911, 63 Löfstedt, Synt. I 41.* NOT. Tir. 105, 70 hedra (-dera *var. l.*). *legitur inde a* (*de* [?] *Fab. Pict. v. p. 2589, 27*; *de Laevio p. 2589, 26*) LABER. VARRONE CIC. CATVLL. CAES. [*val.* iederă, *it.* edera, *francog.* lierre, *hisp.* hiedra. *M.-L.*]

nomen fruticis: **I** *i. q.* κισσός (*cf.* GLOSS. *ad rem v. Olck, RE V 2826 sqq.*): **A** *de natura, generibus, specie, virtute sim.* (*fusius*: PLIN. nat. 16, 144 sqq. [*sec. Theophr.*]): VERG. georg. 2, 258 sceleratum exquirere frigus difficilest: . . . interdum . . . -ae pandunt vestigia nigrae (*cf.* ISID. orig. 17, 9, 23). VITR. 8, 1, 3 harundo, -a aliaque . . . non possunt nasci per se sine umore (*sic inter aquarum notas*: PLIN. nat. 31, 44 augurio fallaci. PALLAD. 9, 8, 4). COLVM. 11, 2, 30 -as ab Idibus Februariis . . . poni oportere. PLIN. nat. 8, 117 capti . . . iam sunt *cervi* -a in cornibus viridante (*cf.* MARCELL. med. 2, 20 in capite statuae). 12, 74 oesypum hircorum barbis . . . villosis inhaerens, . . . -ae flore deroso, pastibus matutinis. 15, 100 plurimum . . . differunt -ae sabucique acini. 16, 79 non decidunt *folia* . . . -ae. 16, 85 foliorum unitas in suo cuique genere permanet praeterquam populo, -ae *eqs.* 16, 144 -a iam dicitur in Asia nasci. 16, 145 duo genera prima, . . . mas atque femina. maior traditur mas et corpore et folio *eqs.* species horum generum tres: est . . . candida aut nigra -a, tertiaque vocatur helix. etiamnum haec species dividuntur in alias, quoniam est aliqua fructu tantum candida, alia et folio (*cf.* 1, 16, 62 genera . . . XX. SERV. ecl. 7, 38 nigra . . . vel alba -a non ex foliis, sed ex ligno cognoscitur. DIOSC. 1, 107. *al.*; *cf. p. 2590, 16. 22*). 16, 152 est et rigens -a, quae sine adminiculo stat. 18, 245 cavetur, ne fabis florentibus attingatur -a; id . . . noxium . . . ei est tempus. VLP. dig. 47, 7, 3, 1 -ae . . . arbores non male dicentur. TERT. anim. 19 p. 330, 29 video . . . -as . . . statim ad superna conari et . . . suspendi, quod malint parietibus invehi textili silva quam humi teri. coron. 7 p. 433, 2 Oe. (*p. 2590, 53. cf.* ISID. orig. 17, 9, 23). *et saepe.* *implicantur arbores* (*fruges*: *l. 45*): CVLEX 141 -ae . . . ligantes *populorum* bracchia . . . excedunt ad summa cacumina. PLIN. nat. 16, 151 arbores . . . necat candida *-a* (16, 243. 17, 239. *cf.* PAVL. FEST. p. 331 *fruges. v. etiam l. 54*). 16, 208 -ae modo arborem scandens. PLIN. epist. 5, 6, 32 *platani* -a vestiuntur *eqs.* -a truncum et ramos pererrat. PS. SORAN. epit. 38. *v. et p. 2587, 82 sqq.* *saepe in comparatione*: CATVLL. 61, 34 mentem amore revinciens ut tenax -a . . . arborem implicat (*sic in sermone amatorio*: HOR. epod. 15, 5 artius atque -a procera adstringitur ilex. carm. 1, 36, 20 nec Damalis novo divelletur adultero, lascivis -is ambitiosior. TREB. Gall. 11, 8 [= ANTH. 711] bracchia non -ae . . . vincant. CLAVD. 14, 19. *cf.* AVG. serm. 304, 3, 2 p. 1396 lilia virginum et coniugatorum -as). LABER. mim. 122 ut -a serpens vires arboreas necat, ita me vetustas amplexu annorum enecat (*cf. l. 44*). OV. met. 4, 365. AMM. 15, 2, 9 *potioribus* tamquam -ae celsis arboribus adhaerentes.

B *de usu*: **1** *in arte medica* (*cf. p. 2589, 3. 7. de bestiis sibi medentibus*: *l. 70*): CELS. 2, 33, 4 *simul et reprimunt et refrigerant* verbenarum contusa cum teneris caulibus folia; cuius generis . . . laurus, -a. 3, 20, 4 *imponenda* -a cum rosa et aceto. 5, 28, 4[E] *proficere* potest nigra -a ex vino austero cocta. 6, 9, 6 si dolor eximi *dentem* . . . cogit, . . . baca -ae coniecta in . . . foramen dentem findit (SCRIB. LARG. 2. 129 PLIN. nat. 25, 175). 8, 10, 7[K] aqua . . . in qua myrtus, -a . . . decoctae sint. COLVM. 6, 31, 2 ex aequo miscentur radices agrestis -ae (herbae *trad.*; *corr. Schneider ex Hippiatr. gr. I p. 276, 8*) sulfurque et pix liquida cum alumine. SCRIB. LARG. 7 per nares . . . purgatur caput his rebus infusis . . . . -ae suco per se vel betae suco *eqs.* (PLIN. nat. 21, 78 malvae suco aut foliorum -ae perungui salutare est *contra apes* vel percussos eas bibere [*cf.* CAEL. AVR. acut. 1, 16, 158 -a cum bibitur]). PLIN. nat. 8, 98 -a apri in morbis sibi medentur. 24, 75 sqq. (*fusius. cf.* 1, 24, 47). 24, 80 cummim etiam in -a quaerunt, quam ex aceto utilissimam dentibus promittunt. 28, 78 rutam et -am res medicatissimas. *et saepe.* **2** *-a alimentum*: *pecudum*: COLVM. 7, 6, 7 *haedis* super lactis abundantiam . . . -a praebenda *est* (*inde*: PALLAD. 12, 13, 8 ISID. *supra l. 2*). SCRIB. LARG. 132 (MARCELL. med. 23, 6) infantibus lienosis dare . . . lac caprinum capra tantummodo -a pasta (*sim.*: PLIN. nat. 28, 130). CALP. ecl. 5, 110. PLIN. nat. 12, 74 (*v. supra l. 26*). *apium*: COLVM. 9, 4, 2 -ae . . . non propter bonitatem recipiuntur, sed quia praebent plurimum mellis. PALLAD. 1, 37, 2. **3** *de materia hederacia*: SEN. nat. 2, 22, 1 *ad eliciendum ignem* duo ligna inter se . . . fricta sunt; non omnis hoc . . . materia praestabit, sed idonea eliciendis ignibus, sicut laurus, -ae (*cf.* PLIN. nat. 16, 207. 16, 208). PLIN. nat. 16, 155 (*cf. p. 2590, 37*) -ae mira proditur natura ad ex-

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perienda vina, si vas fiat e ligno eius, vina transfluere ac remanere aquam, si qua fuerit mixta (*cf.* 24, 79 -*ae* ligni vaso splenicos bibentes sanari invenio [*sic in arte medica*: SER. SAMM. 404 pocula]. AMPEL. 8, 15 scyphus. MACR. Sat. 5, 21, 11 poculum [*cf.* 5, 21, 13]). 17, 101 limen. 4 *de coronis hederaciis* (*cf. infra l. 30 sqq.*): PLIN. nat. 21, 52 folio coronantium milaces et -ae corymbique earum optinent principatum. 21, 55. SER. SAMM. 354 (*in arte medica*). 5 *in arte factis*: VERG. ecl. 3, 39 (*in poculo*) vitis diffusos -a vestit pallente corymbos. OV. met. 6, 128 (*in tela*). -*ae folia punctorum loco incisa* (*cf. Olck l. c. 2838, 68*): CIL VIII 6982 -ae distinguentes incoctiles ('*de auro incocto -is illis' Mo.*) n(umero) x.

C *loci generales*: 1 *varia* (*in imagine: l. 20*): CIC. ad Q. fr. 3, 1, 5 *topiarius* ita omnia convestivit -a, qua basim villae, qua intercolumnia ambulationis, ut denique illi palliati (*i. statuae*) topiarium facere videantur et -am vendere. CAES. civ. 3, 96, 1 in castris Pompei videre licuit ... tabernacula protecta -a. VERG. ecl. 4, 19 tibi *puero* ... errantes -as ... tellus ... fundet. 7, 38 Galatea ... -a formonsior alba (FIRM. err. 7, 2). georg. 4, 124 nec ... tacuissem ... pallentes ... -as (*cf.* CVLEX 405 -ae ... nitor pallente corymbo). HOR. carm. 1, 25, 17 (*v. l. 12*) pubes (*sc. amator*) -a virenti *gaudet* ... pulla magis atque myrto, aridas frondes ... *dedicat* Euro. 4, 11, 4 est -ae vis multa, qua crines religata fulges. PROP. 1, 2, 10 veniant -ae sponte sua melius. 4, 7, 79 pelle -am tumulo, mihi quae pugnante corymbo ... contortis alligat ossa comis (*cf.* PLIN. nat. 16, 144). OV. met. 10, 99 flexipedes -ae (*cf.* SERV. ecl. 4, 19 antiqui lyrici dixerunt 'f. -as' [*Laevio attrib. Norden, NJbb. 1925, 38 sq.; cf. Morel p. 63*]). GELL. 10, 15, 12 (*ex [?] Fab. Pict., cf. Peter* I^2 *p. 114*) -am ... neque tangere Diali mos est neque nominare (*sim.*: PAVL. FEST. p. 82). CLAVD. rapt. Pros. 2, 111.

2 -*a insigne*: a *Bacchi (Osiris: infra l. 52) eiusque cultorum* (*v. et infra l. 59.* *cf.* VARRO frg. Serv. auct. ecl. 8, 12 PAVL. FEST. p. 100 PLIN. nat. 16, 9 MACR. Sat. 1, 19, 2): VARRO ling. 6, 14 Liberalia dicta, quod per totum oppidum eo die sedent sacerdotes Liberi anūs -a coronatae (*cf.* OV. fast. 3, 767 *Liberalibus* cur -a cincta est [*sc. anus Bacchi sacerdos*]? -a est gratissima Baccho. *adde*: STAT. Theb. 7, 653 [*de Eunaeo Bacchi sacerdote*]. TAC. hist. 5, 5 [*de sacerdotibus Iudaeorum*]). LYGD. 6, 2 Liber ades: ... -a tempora vincta feras (*sic de ipso Baccho*: OV fast. 6, 483 SEN. Oed. 414 VERS. metr. [Bass. gramm. VI 256, 3] 2, 6 AVIEN. orb. terr. 1129 CLAVD. rapt. Pros. 1, 17. *cf.* VELL. 2, 82, 4 *Antonius* redimitus -is ... velut Liber Pater vectus *est* ... Alexandriae [PETRON. 41, 6 puer ... -is ... redimitus ... Bromium ... confessus *sc. significans*]). PROP. 3, 3, 35 *Musa* -as legit in thyrsos (ELEG. in Maecen. 1, 64 PLIN. nat. 16, 144 STAT. Theb. 12, 623. *cf.* MACR. Sat. 1, 19, 2). OV. met. 3, 664 (*cf. Hom. hym. 7, 40*) impediunt -ae remos *nautarum Tyrrhenorum* (SEN. Oed. 455 HYG. fab. 134 p. 114, 14 CLAVD. 24, 366. *cf.* OV. met. 4, 395). 6, 599 raptae *Philomelae* ... insignia Bacchi induit et vultus -arum frondibus abdit *Procne* (*sic de Bacchi cultoribus* [*de sacerdotibus v. supra l. 34*]: CVRT. 8, 10, 15 [*de Alexandri militibus ut*: PLIN. nat. 16, 144 IVST. 12, 7, 7]. VAL. FL. 2, 268 STAT. Ach. 1, 610. TAC. ann. 11, 31 *Messalina* thyrsum quatiens, iuxtaque Silius -a vinctus. APVL. met. 11, 27 [*spectat ad Osirim*]. VVLG. II Macc. 6, 7 *Iudaei* cogebantur -a coronati Libero circuire [-am habentes *vel* -ae h. coronas (*sim.*) *codd. apud De Bruyne-Sodar, Les anc. trad. lat. des Machabées 1932 p. 146/7; cf.* Lucif. non parc. 35 p. 282, 24. *gr.* κισσοὺς ἔχοντες]. CLAVD. 8, 609). CVRT. 7, 9, 15 transierant ... Liberi Patris terminos, quorum monumenta ... erant ... arbores ..., quarum stipites -a contexerat (*cf.* 8, 10, 13). *et al.* b *poetarum, Musarum (infra l. 74) sim.* (*Apollinis: infra l. 84. a Baccho tributa: l. 69. opponitur* laurus [*i. imperatoris insigne*]: *l. 64*; cupressus *sim.* [*i. mortis signum*]: *infra l. 81.* *cf.* VARRO frg. Serv. auct. ecl. 8, 12 SERV. ecl. 7, 25. 8, 12 PROB. Verg. georg. 3, 43 SCHOL. Pers. prol. 6): VERG. ecl. 7, 25 pastores, -a crescentem ornate poetam. 8, 13 hanc sine tempora circum inter victrices -am (-as *Char.*) tibi *Pollioni* serpere lauros (*v. l. 60. sim.*: MART. 8, 82, 8 MEROB. carm. 4, 8. *cf.* DRAC. Romul. 5, 319). HOR. carm. 1, 1, 29 me doctarum -ae praemia frontium dis miscent superis (epist. 1, 3, 25 [*v. Kiessling-Heinze ad l.*]). PROP. 2, 5, 26. 4, 1, 62 (*opp.: Ennii* hirsuta ... corona) mi folia ex -a porrige, Bacche, tua (*v. l. 59. cf.* OV. trist. 5, 3, 15 *et v. infra l. 71. 78*). OV. am. 3, 9, 61. ars 3, 411 nunc -ae sine honore iacent (*cf.* MART. 1, 76, 7 quid possunt -ae Bacchi dare? CIL VI 1724, 11 [*a. 435*] illi *Flavio Merobaudi poetae* cessit in praemium non ... otiosa -a, honor capitis Heliconius, sed imago aere formata. *v. et l. 80*). OV. met. 5, 338 immissos -a collecta capillos Calliope (*sic de Musis*: fast. 5, 79. STAT. silv. 1, 5, 13 procax vittis -isque soluta, fronde verecunda, Clio [-isque, soluta f. v. *Vollmer (cf. BphW. 1895, 168), Klotz*]. 2, 7, 11). OV. trist. 1, 7, 2 siquis habes nostris similes in imagine vultus, deme meis -as, Bacchica serta, comis (*paulo aliter*: PERS. prol. 6 quorum imagines lambunt -ae sequaces [IVV. 7, 29 ut dignus venias -is et imagine macra]). PLIN. nat. 16, 147 STAT. silv. 1, 2, 249. 5, 3, 8 funestam ... -is inrepere taxum extimui *poeta mortem patris deplorans* (*cf.* 5, 5, 30 hilares ... -as plorata cupressus excludit). MART. CAP. 1, 10 (*v. supra l. 59*) alibi (*antea*: in Helicona) ... arentes ... -as ... reppererunt. ENNOD. carm. 2, 66, 7. *spectantur carmina*: PRVD. cath. 3, 26 sperne, camena, leves -as ..., sertaque mystica dactylico texere docta liga strophio. SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 6 (*cf.* § 3 metatoriam paginam quasi cum Musa praevia misi) rugas tibi *Thaliae* syrmatis profundi succingant -ae expeditiores.

II *singulariter*: *vertitur hebr.* ciceion (*vol. III 1048, 41. cf.* HIER. in Ion. 4, 6 p. 1147^{B}—49^{B} [*vol. III l. c.*]. epist. 112, 22 RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 35 p. 614^{A}. AVG. epist. 82, 35 illud apud Ionam virgultum si in Hebraeo nec -a est nec cucurbita sed nescio quid aliud, quod trunco suo nixum nullis sustentandum adminiculis erigatur, mallem iam in omnibus Latinis cucurbitam legi; non enim frustra hoc puto septuaginta posuisse, nisi quia et huic simile sciebant. *v. et Rönsch, Itala u. Vulg. 9*): VVLG. Ion. 4, 6 praeparavit ... deus -am et ascendit super caput Ionae (*et quater* [*ibid.* 4, 6—10]. *Itala Wirc.* cucurbita [*al.*: *v. vol. IV 1283, 70—75 et Rönsch l. c.*]; *gr.* κολοκύνθη).

epitheta selecta: agrestis: *p. 2588, 65.* alba (*cf. p. 2588, 32*): *p. 2589, 18.* PLIN. nat. 16, 152. 24, 76 MARCELL. med. 1, 23. Bacchica: PLIN. nat. 16, 147. bacifera: SEN. Oed. 414. communis: MARCELL. med. 36, 73. crinalis: CLAVD. rapt. Pros. 1, 17. errantes: *p. 2589, 17.* flexipedes: *p. 2589, 25.* lascivae: *p. 2588, 51.* lēvis: CALP. ecl. 5, 110. nexiles: OV. met. 6, 128. nigra (*cf. et p. 2588, 32*): *p. 2588, 20. 61.* SCRIB. LARG. 129 PLIN. nat. 16, 151. 24, 78 MARCELL. med. 1, 38. 23, 60 PS. APVL. herb. 99 l. 1 sqq. H.-S. MISC. Tir. p. 59, 2 CAEL. AVR. chron. 2, 4, 82 GLOSS. Nysia: PLIN. nat. 16, 147. pallens: *p. 2589, 9. 19.* STAT. Theb. 7, 653. sequaces: *p. 2589, 79.* serpens: *p. 2588, 54.* ELEG. in Maecen. 1, 64 (*pl.*). silvatica: MARCELL. med. 23, 60. tenax: *p. 2588, 49.* terrestris (*sim.*): VEG. mulom. 2, 20, 1. 2 GLOSS. victrix: HOR. epist. 1, 3, 25 CLAVD. 8, 609. virens: *p. 2589, 20.* PLIN. nat. 16, 149. viridis: ENNOD. carm. 2, 66, 7.

hederāceus *et* (*saepius*) **hederācius**, -a, -um. *ab* hedera. *sine* h: VOPISC. Aurelian. 49, 7 (*P*). *traditur* -eus (*quantum ex edd. adnott. perspici potest*): CATO agr. 111 (*altero loco*). COLVM. 8, 10, 4 (hereciae *S*). PLIN. nat. 16, 92. 16, 153. *v. et l. 40.*

1 *i. q. hederae proprius* (*l. 36*) *vel ex hedera confectus* (*l. 39*): CATO agr. 54, 2 *bubus* frondem ... -am dato (*cf.* 111 vasculum facito de materia -a [*ad experienda vina. cf. p. 2588, 84*]. COLVM. 8, 10, 4 bacae. PLIN. nat. 16, 92 [*ex Catone*] *folia*). 111 (*cf. l. 37*) non continet vinum vas -um (*cf.* PLIN. med. 2, 13 p. 56, 6 -is [-iis *g*, -eis *d b*] vasis [*cf. Plin. nat. 24, 79 et v. Niedermann, RhM. 71, 1916, 145*; ericaeis *Rose*]). 2 *i. q. hederae similis* (*de colore: l. 43*): PLIN. nat. 16, 153 *smilax* folio -o (*cf.* 24, 178 *graminis* folia ... -a specie). VOPISC. Aurelian. 49, 7 (*v. l. 41*) calceos. *i. q. hedera ornatus*: TREB. Claud. 17, 5 patenam argenteam -am. CIL VI 13756 (= Dessau 8107) fecit se vivo sibi arca -a, in quo se poni iubet.

GLOSS. III 537, 30 crisomitas (*v. vol. IV 1206, 83*) id est **(h)ederaga.** [ἑδεράλις *v. s.* inferialis (ἰνφεριάλις).]

hederātus, -a, -um. [*ab* hedera, *cf.* laureatus *sim. J. B. H.*] *sine* h: TERT. *A.* [*de* TREB. Claud. 17, 5 *v. supra l. 44.*] *i. q. hedera ornatus* (*c. abl.: l. 55*): 1 *ornantur Bacchus eiusque cultores* (*fere i. q. Bacchicus: l. 56*): TERT. coron. 7 p. 433, 1 Oe. Liberum ... Harpocration industria -um argumentatur, quod hederae natura sit cerebrum ab heluco defensare (*cf.* NEMES. ecl. 3, 18 *Bacchus* gravidis -a fronte corymbis). PAVL. NOL. carm. 19, 278 (*v. l. 52*) lascivos ... choros -is ducere pompis. 2 *ornatur poeta*: SIDON. carm. 9, 295 (*cf. p. 2589, 60*) Quintianus ... in castris -e laureatis (*Chatelain*, hedera ter laureatus *codd.*).

hederiger, -a, -um. [*ab* hedera *et* gerere, *cf. gr.* κισσοφόρος. *J. B. H.*] *i. q. hederam gerens*: CATVLL. 63, 23 capita Maenades vi iaciunt -ae (ei derigere [*sim.*] *trad.*). *cf. Norden, NJbb. 1925, 38.*

hederōsus, -a, -um. *ab* hedera. *i. q. hedera plenus*: PROP. 4, 4, 3 lucus erat felix -o conditus antro.

[**hedium** (GLOSS.) *v.* heredium.] *H. H.*

[**hēdonicus** (CIL VI 25392 = Dessau 8527. *cf. Forcellini s. v.*) *v. Onom.*] *O. Prinz.*

hedra, -ae *f.*, ἕδρα. *scribitur* ed- *praeter* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 45. *occurrunt formae* (*trad. vel ed.*): -a (*nom.*); -ae (*gen.*); -an, -am (*acc.*); -ā (*abl.*). 1 *i. q.* πυγή, *anus, podex, sedes* (*cf. vol. II 200, 48—50. vox gr.*: CAEL. AVR. chron. 4, 6, 87): HIPPOCR. aer. 3 p. 7, 2 G. emorroidas ⌊in -a⌋ (⌊ ⌋ *del.* $m.^2$; *gr.* ἐν τῇ ἕδρῃ). DIOSC. 1, 34 p. 71, 2 ad tumores -ae (*gr.* 1, 32 *p.* 37, 12 ἐν ἕδρᾳ). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 45 sessioni, quam Graeci -am vocant (*cf.* CASS. FEL. 74 p. 178, 5 in sessu, quem G. -an [-am *p*, edaot *c*; *deficit g*] v.). 2 GLOSS.^{L} Corp. E 562—3 exedra: exterior sedes ubi sedet plebs; -a dicitur interior sedes ubi Papa sedet cum communionem dat ad populum.

hedricos *adi.*, ἑδρικός. *aspiratur*: *l. 82.* *i. q. ad anum, sedem pertinens* (*nonnisi de medicamento sedi commodo. cf.* sessorius *l. 83*; podicalis *Cass. Fel. 74 p. 178, 15.* *pro subst.*: *l. 82*): GARG. MART. med. 42 p. 184, 17 nobile medicamentum quod Graece hedrice (*r b*, aedrice *g l*, edrice *v*) dicitur (*sc.* ἔμπλαστρος). CASS. FEL. 74 p. 178, 9 cataplasma edricon appones, quod Latini sessorium dicunt. *ibid.* p. 178, 22 aliud medicamentum edricon.

[*H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hēdus *v.* haedus. **hēdybium** *v.* edubium.

hēdyc(h)rum, -ī *n.,* ἡδύχρουν (*sc.* μύρον). *de script. v. infra.* [VARRO Men. 511 (Non. p. 226) hedycus *trad.*; -um *corr. Forcellini et Lindsay post Passerat,* ἡδύχους *Buecheler-Heraeus, alia alii* (*v. Riese ad l.*).] *significat genus quoddam unguenti* (*cf. Pohlenz ad Cic. Tusc. 3, 46*): CIC. Tusc. 3, 46 (*v. app. crit.*) psaltriam adducamus, demus hedycrum, ⟨odorum⟩ incendamus scutellam? (hedryc(r)um, aedricrum *codd.*). DIOSC. 1, 64 p. 80, 2 de ydicrou qui menpiu appellatur (*gr. 1, 58, 3 p. 54, 12* τὸ καλούμενον ... ἡδύχρουν). 1, 64 p. 80, 3 oleu dicrou conficis sic. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 113 hedichrum vel murram cum ture.

hēdyosmus (-os), -ī *m.* ἡδύοσμος *et* **-mum** (-on), *n.,* ἡδύοσμον. *scribitur* (*de* GLOSS. *v. Goetz, Thes. gloss. em. s.* menta — mentastrum): ed-: *ubique praeter* PLIN. IREN. ORIBAS. *v. et infra l. 20. 34.* hid-: *infra l. 36 sq.* hyd-: *infra l. 36.* -dio-: PS. APVL. DIOSC. *infra l. 35* (-y- *infra l. 39*). MISC. Tir. ORIBAS. *de formis* (*de* GLOSS. *v. et Goetz l. c.*): -us *saepe: infra l. 20. 29. 33. 37. 39.* -os: GLOSS. *v. et infra l. 39.* -um: *infra l. 37.* -on: *infra l. 36.* GLOSS. *gen.* -i: PLIN. *l. 26* MARCELL. *l. 28.* *abl.* -o: *l. 32.* [*var. l.*: PS. APVL. herb. 121 l. 6 H.-S. (herba hediosmus β, herba menta α γ).]

i. q. menta (PLIN. nat. 19, 159 mentae nomen suavitas odoris apud Graecos mutavit, cum alioqui mintha vocaretur, unde veteres nostri nomen declinaverunt; nunc autem coepit dici ἡδύοσμον. *cf. Olck, RE VII 791; Steier, ibid. XV 2020 sq.*): PLIN. nat. 35, 181 utuntur ... ad quartanas bituminis drachma et -i pari pondere cum murrae obolo subacti (*in arte medica ut* [*cf. Ps. Apul. herb. 121 Diosc. 3, 36 Oribas. eup. 2, 1 H 1*]: MARCELL. med. 30, 62 -i aut erucae ramulos. PS. APVL. app. 121 p. 296 l. 3 H.-S. herba -us ... te precor. MISC. Tir. p. 52, 4 [*cf. infra l. 33*] herba menta, quod Graece daedios⟨...⟩[da- *obscurum*]). IREN. 2, 24, 3 p. 369 St. (*ad Vulg. exod. 30, 34 sq.*) incensum ... de stacte et ungula et galbano et -o et thure. PS. APVL. herb. 121 l. 7 H.-S. *menta* a Graecis dicitur -us ([odiosmu *Ca*, ociosmon *Ha V*, hediosmus β]. *cf.* DIOSC. 3, 36 p. 393, 7 [*gr. 3, 34 p. 45, 6* ἡδύοσμον] de ediosmu [-dyo- *G*]. ediosmu [-us *G*] aut m. dicunt. ORIBAS. eup. 2, 1 H 1 [hydiosmon *Aa*, hidiosmon *Ab*, hidiosmum *La*; *gr. 2, 1 H 1* ἡδύοσμος]. GLOSS. -us [-os, -on]: m. [*sim.*]. *v. et supra l. 30*). DIOSC. 3, 36 p. 393, 18 (*gr. 3, 34 p. 46, 10* ἡδύοσμον) est et agrestis -us (-os *G*).

APVL. apol. 39 Ennius **hēdyphagētica** (hedsphagitica *trad.*; -cis *coni. Scriver.* [*ἡδυφαγητικά]) [a] versibus scripsit (*inde* '-a' *tit. ad Enn. frg. var. 34 sqq.*; *cf. Vahlen p. CCXVII sq. Skutsch, RE V 2602, 16 Schanz-Hosius I 95*).

hēdypnois, -ida (*acc.*), -ide (*abl.*) *f.,* ἡδυπνοΐς (*v. Liddell-Scott*). *nomen herbae* (*cf. Olck, RE III 2540*): PLIN. nat. 1, 20, 31 *medicinae ex* -e IIII. 20, 75 est et silvestre genus alterum *intubi* — -a vocant —, latioris folii.

[PLIN. nat. 33, 156 **hedys** (*B*, haedis *a*, iedis *RV*, laedus *h*; *seq.* Thracides) *del. post Furtwängler (FlJb. 113, 508) Mayh.*; *at v Onom.* Hedys.]

hēdysaron *n.,* ἡδύσαρον. *nomen herbae* (*cf. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 349*): DIOSC. 3, 140 p. 434, 15 (*v. Stadler ad l.*) ⟨e⟩disaron a pimentariis dicitur *pelecinos* (*gr. 3, 130* ἡδύσαρον).

hēdysma, *pl.* -mata *n.,* ἥδυσμα. PLIN. nat. 13, 7 ratio faciendi *unguentum* duplex, sucus et corpus: ille olei generibus ... constat, hoc odorum; haec stymmata vocant, illa -ta (haedis- *FE*, edis- *a*).

[VARRO ling. 5, 112 item Graecis singillatim hec ovum bulbum (beleosinum b. *A. Spengel*; zeae ovum *Fay* [*AJPh. 35, 1914, 158*]; haec: o. b. *Heraeus in plag.*).]

heeliotropius *v.* hel-.

hēgemōn, -ona (*acc.*) *m.,* ἡγεμών. *t. t. metricorum: i. q. pyrrhichius*: DIOM. gramm. I 475, 10 primus pes dibrachys, bibrevis, pyrrichius vel pariambus vel -n Graece dicitur. PS. BASS. gramm. VI 307, 3 hunc alii -ona appellaverunt. *cf.* SERV. gramm. IV 458, 2 cod. Paris. 7530 (SERG. gramm. IV 480, 22). *litt. gr.*: TER. MAVR. 1359 (MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 20).

hēgemonicon *n.,* ἡγεμονικόν. *editur graece ubique praeter l. 82. 83. 84.* *scribitur in codd. plerumque* eg-. *t. t. philos.* (*maxime Stoicorum*) *quo principatus quidam significatur* (*de re scripsit post alios Schindler, Die stoische Lehre von den Seelenteilen eqs., Diss. München 1934*): *latine redditur per* '*principale*' (*v.* TERT. *infra l. 77. 80*), '*principatus*' (CIC. PS. SORAN.) *sim.* (*cf. Hauschild, Grundsätze ... der Wortbildung bei Tert., Progr. F'furt 1881, 8 sqq.*): CIC. nat. deor. 2, 29 principatum ... id dico quod Graeci -on vocant, quo nihil in quoque genere ... potest ... esse praestantius. TERT. anim. 14 p. 318, 29 *Posidonius* a duobus exorsus titulis, principali, quod aiunt -on, et a rationali, quod aiunt logicon, in decem et septem (quattuor *fort.*) *partes* exinde prosecuit *animam* (*sic de grad*ι *vel parte animae*: 15 p. 319, 29 -on ... id est principale. resurr. 15 p. 44, 25 principalitas sensuum ... quod -on appellatur. CHALC. comm. 213 ut domicilium esset *caput* partis animae principalis, quod -on a philosophis dicitur, id est ratio. AVG. anim. 4, 5, 6 p. 387, 3. PS. SORAN. quaest. med. 70 quid est -on [-on species *trad.*]? animae principatus *eqs.* [*cf. Gal.* ὅροι *113*]. 73).

GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie, Musée Belge 26 p. 264, 40

hegla capra (aegida *Thomas, Musée Belge 27 p. 310* [*cf. Loewe, Prodr. gloss. p. 159*]; aega [*sc.* αἶγα] *Heraeus* [*in plag.*]; aegia [*sc.* αἰγεία]: capr⟨in⟩a [*sc.* caro] *Niedermann* [*in plag.*]).

hēgūmenus, -ī *m.,* ἡγούμενος (*cf. Liddell-Scott s. v.* ἡγέομαι *II 3*). *scribitur* eg-: LIBERAT. *qui praeest monasterio, archimandrita* (*cf. infra l. 10*), *abbas*: VICT. TONN. chron. II p. 203, 553, 1 Felix Gillensis monasterii provinciae Africae -us (p. 204, 557, 2 [eug- *U*]). LIBERAT. 12 Conc.[S] II 5 p. 117, 11 Barsumam -um ([-min- *REI*]. *cf. Conc.*[S] *II 3, 1 p. 46, 8* archimandritam B.). 17 *ibid.* p. 131, 29 Iohannem episcopum -um (-min- *REIT*) monasterii Diolcon (*cf. ibid. p. 131, 28* Nefalii abbatis. *p. 131, 30* monasterio abbatis Amonis). *H. H.*

hehae *interiectio ridentis; cf. Hofmann, Umgangsspr. 12.* ENN. scaen. 417 (Varro ling. 7, 93) hehae ipse clipeus cecidit. *v.* habae.

hehes *vox magica.* CIL XIII 11069, 12. 11070, 9 *v. vol. V 2, 230, 43.*

hēheu *v.* eheu (*vol. V 2, 297, 28* [*ubi addas* CIL VIII 25006 = CE 1331, 5]) *et* heu.

hei *v.* ei. **hēiul-** *v.* eiul-. *Rubenbauer.*

(h)el, *hebr.* אֵל (*v. et* el). HIER. epist. 25, 2 primum dei nomen est -l (*ex* el *K*[2], eli *L*), quod Septuaginta 'deum', Aquila ἐτυμολογίαν eius exprimens ἰσχυρόν, id est 'fortem', interpretatur. VIRG. gramm. epit. 4 p. 21, 21 (*v. p. 2594, 79*). *cf.* helain, heli.

(h)elain, *aram.* אֱלָהִין. HIER. in Dan. 4, 6 p. 514[B] *pro* 'deorum sanctorum' lingua Chaldaica ... legimus 'elain cadisin', quod 'deos sanctos' ... significat. *inde* GLOSS.[L] I Ansil. HE 70 -n cadisin: Chaldaeo sermone, quod Latine dicitur 'deorum sanctorum'. *cf.* hel, heli.

helam *v.* aelam. *Groth.*

helcia, -ae *f.* [*cf.* helcium. *J. B. H.*] *i. q. funis* (*ad alqd. trahendum adhibitus*): SYNON. Cic. Char. gramm. p. 442, 25 B. rudentes, restes, lineae, funes, tomices, -ae (hal- *trad.*). (?) *e coni.*: *v. vol. III 1007, 83.*

helciārius, -ī *m.* [*ab* helcia (helcium). *J. B. H.*] *qui funibus navem trahit adverso amne* (*cf. Daremberg-Saglio s. v.*): MART. 4, 64, 22 *somnum* nec rumpere nauticum celeuma nec clamor valet -orum. SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 25 curvorum ... chorus -orum (elchi- *F*).

helcine. PS. APVL. herb. 82 l. 6 H.-S. adn. *inter synon. codd. interpol. ex Ps. Diosc. Vind. 4, 85* (ἑλξίνα).

helcio, -āre. *v. Svennung, Wortstud. 84 sqq.* *i. q.* σπαράσσω: ORIBAS. syn. 9, 10 p. 285 (rec. La) quidam ... nausiam patientes nihil vomunt, sed solum elciantur (*rec. Aa* perurguntur; *gr. 9, 10, 7* σπαράττονται).

helcium, -ī *n.* [*a gr.* ἕλκω *vel ab* *ἑλκίον. *J. B. H.*] *i. q. vinculum tractorium* (*cf. Daremberg-Saglio s. v.*): APVL. met. 9, 12 me *asinum*, -o sparteo dimoto, nexu machinae liberatum applicant praesaepio. 9, 22 -o ... absolutus refectuique ... redditus. *cf.* helcia.

helcōdēs (-is *infra l. 51*) *adi.,* ἑλκώδης. *scribitur* elc- (hilc-: *infra l. 57*). *i. q. ulcerosus*: passio -es (ORIBAS. rec. Ab) *et* labor -is (rec. La), *gr.* κόπος ἑλκώδης: ORIBAS. syn. 5, 15 p. 57 (rec. Ab) ex quibus *passionibus* una est qui a Graecis -es appellantur, id est trahentem plenitudinem humorum tenues et acres abundantiam (rec. La p. 56 -is labor dicitur qui ex plenitudinem fit ex superfluitatibus tenuibus et simul acribus humoribus). *ibid.* cum ... -es passio fuerit generata, cum igitur facta fuerit ventris egestio (rec. La p. 57 -is l.). 5, 17 p. 59 (rec. Ab) passio ... -es (hilc- *G*; rec. La p. 59 -is l.).

helcōsis *f.,* ἕλκωσις. GLOSS. III 600, 36. 601, 1 (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. EL 34—36) elcosis vulneratio iecoris (epatis). *cf. Svennung, Wortstud. 84 sq.*

helcticos *adi.,* ἑλκτικός. *scribitur* elc-. *abl. sing.* -a: *l. 66*; *acc. sing.* -en, -in, -im: ORIBAS. *i. q. attrahendi, continendi* (*cf. infra l. 66*) *vim habens,* ἐπισπαστικός: PHILVM. med. 3 p. 141, 6 M. nihil ... mirandum est, quod sanguis non perdigestus recidat in ventrem amissa aut laesa -a (elt- *codd.*), id est continenti, virtute. ORIBAS. eup. 2, 1 S 9 (rec. Aa) maxime opor ipsius *silphii* -is valde habens virtutem (*rec. La* tracturiam habet virtutem; *gr. 2, 1 Σ 19* μάλιστα πάντων ὁ ὀπὸς ἑλκτικῆς ἱκανῶς ὑπάρχων δυνάμεως). 2, 1 T 3 (rec. Aa) omnis ... sulfur -en (electicim *Ab*) est virtute ([virtutim *Ab*]. rec. La elcticin ... virtutem; *gr. 2, 1 Θ 9* ἑλκτικῆς ... δυνάμεως).

helcysma, -atos (*infra l. 74*) *n.,* ἕλκυσμα. *i. q. recrementum argenti, scoria*: PLIN. nat. 33, 105 scoriam in argento Graeci vocant -a. PLIN. VAL. 3, 20 *ad vulnera* recipe olei unciam I, -tos (-dos *trad.*) I, aquae marinae VI. *v. et vol. V 2, 424, 55* (elpis⟨ma⟩ *pro* -a ?).

[**hele** *v. p. 2594, 79.*]

? **helechon.** PS. APVL. herb. 93 l. 54 H.-S. adn. (*inter synon. codd. interp.*) glicon (*i. glechon*) Graeci -n (*cf. var. l. ibid.* l. 61 [*interp.*] -n *Ha V* [glechon *rell.*]).

heleio- *v.* heleo-.

helenium (-on: *p. 2593, 16. 23.* GLOSS.), -ī *n.,* ἑλένιον. *scribitur* el-: PS. APVL. herb. (*pars codd.*). DIOSC. (*praeter* 1, 28 tit. *et ibid.* p. 69, 17). APIC. (ell-). GLOSS. -li-: GLOSS. *occurrunt*

[*Groth-H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

formae vulgares (elna, aenula *sim. v. s.* inula): elenon, elenius, elenus: GLOSS. elena (*ad nom. propr. q. e.* Helena *assimilatum [Heraeus]; cf. infra l. 12*): PS. APVL. herb. β (*v. infra l. 17*). GLOSS. *legitur inde a* CELS. [*dub.*: APIC. (*cf. infra l. 30*) 1, 16 mel corruptum ut probes: -um infundes in melle. *sic ed. princ.*; inlunium (ilu-) *codd., def. Brandt, Unters. z. röm. Kochb. 49 adn. (cf. vol. V 2, 398, 26), Svennung, Wortstud. 93 adn. 1, Unters. z. Pallad. (v. p. 2584, 20) 227.*]

i. q. ***inula*** (MARCELL. *infra l. 26.* DIOSC. *infra l. 17.* GLOSS. *cf. Theophr. hist. plant. 6, 1, 1 al.; Diosc. gr. 1, 28 sq. et v. Olck, RE VII 791; Stadler, ibid. 2838 sqq.; Sofer, Lat. u. Roman. aus d. Etym. d. Isid. 96 sq.*): *describitur* (*v. et infra l. 23. de altero genere: l. 19*): PLIN. nat. 21, 59 -um e lacrimis Helenae dicitur natum, et ideo in Helene insula laudatissimum; est autem frutex humi se spargens *eqs.* (*cf.* 21, 159 -um ab H. . . . natum favere creditur formae *eqs.*). PS. APVL. herb. 5 H.-S. adn. (*inter synon. codd. interp. ex Diosc.*). 96 l. 11 (*inter nomina inulae herbae*) alii -on (*sic Ha V*, elenam β). DIOSC. 1, 28 tit. de -u id est innula. 1, 28 p. 68, 23 -um multi sinfitum vocant, aliqui Persicum et Medicum *eqs.* (*cf. l. 23*). *ibid.* p. 69, 17 Aegyptum habere alterum -um. *de usu* (*v. et supra l. 14*): CELS. 5, 11 ad discutienda . . . ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime possunt habrotonum, -um. PLIN. nat. 14, 108 invenitur et nectarites *vinum* ex herba, quam alii -on (*Barbarus e Diosc. gr. 5, 56 p. 32, 7*; meleni-, meneli- *codd.*), alii Medicam, alii symphyton . . . vocant (*cf. supra l. 18*). 15, 30 *oleum fit* ex . . . -o. 21, 59 folio coronant Iovis flos . . ., -um. MARCELL. med. 22, 5 (*tumori iocineris*) inulae radicis . . ., quae Graece dicitur -um. PLIN. VAL. 2, 37 ad renum dolorem vel ad lapides eiiciendos. 2, 45. DIOSC. 1, 14 p. 64, 24 *costus* adulter⟨ar⟩i potest -o admisto (*cf. Diosc. gr. 1, 16 p. 22, 17*). 5, 77 *bis.* APIC. 1, 5 oleum Liburnicum sic facies: in oleo Hispano mittes -um (ell- *trad.*). *cf. Onom.*

heleomolochē *f.*, *ἐλειομολόχη ([-μαλάχη]. *cf. Liddell-Scott s. v. et Koebert, De Ps. Ap. herb. medicam., Diss. München 1888, 43. de forma q. e.* *ἐλειομολόχι(ο)ν [*deminut.*] *cogitat Niedermann* [*in plagulis*]). *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 38 l. 16 H.-S. *hibiscum* alii eleomolocin (aeleomolocen γ) . . . dicunt. 40 l. 19 *malva erratica* a Graecis dicitur moloce agria, alii eleomolocin (emolocin γ).

heleos (-leios *infra l. 42*) actē, ἕλειος ἀκτῆ. *nomen herbae* (*i. q.* 'ebulum'. *cf. Diosc. gr. 4, 173 et v. Stadler, RE VIII 2141, 36*): PS. APVL. herb. 92 l. 23 H.-S. *ebulum* alii eleos acte (adiectehoc *vel* aiectehoc β). DIOSC. 4, 168 p. 84, 9 alterum genus *sambuci* quod cameliti (*i. chamaeacte*) dicitur, a multis eicios (*corrupt. ex* eleios?) acti appellatur. *v. et p. 2594, 68.*

heleoselīnum (heliō- *infra l. 47. 48. 50*), -ī *n.*, ἐλειοσέλινον (ἑλεοσ-). *nom.* -on: *infra l. 48; dat. abl.* -o: *v. infra passim. genus apii* ('*apium graveolens' L.; cf. Olck, RE VI 252 sqq. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 305*): PLIN. nat. 1, 20, 46 *medicinae ex* -o (helio-, hio- *codd.*). 19, 124 id *genus apii* . . . quod sponte in umidis nascitur, -um (helio- *trad.*) vocatur (*cf.* PALLAD. 5, 3, 2 -on [eleosol-, oleosel- (*sim.*) *var. ll.*] molli folio . . ., quod nascitur in lacunis). *ibid.* hipposelinum . . . simile -o (helio- *trad.*). 20, 117 -o vis privata contra araneos.

[**heleosinum** *v. p. 2591, 58.*]

heleosparagus (-liō- *l. 55*), -ī *m.* *a gr.* ἕλειος ἀσπάραγος (*cf. l. 56*). *nomen herbae* (*genus asparagi; cf. Wagler, RE II 1713, 67*): ALEX. TRALL. 1, 47 caulis et rapa et helyosparagus (*gr. p. 501 P.* ἕλειοι ἀσπάραγοι [ἐλαιοσπάραγοι *cod. Mf, quem* ALEX. *fere sequitur*]). 1, 84 olera qualia sunt . . . malvae et oleosparagi (*gr. p. 615 P.* τῶν ἐλείων ἀσπαράγων).

helepolis, *acc.* -im *f.*, ἑλέπολις. *scribitur* -liop-: VITR. *ubique. i. q.* *machina qua admota oppidorum moenia destruuntur* (*de re v. Lammert, RE VII 2849*): VITR. 10, 16, 3 *exemplar machinae* quae -im (quem lepidolim [lemp-] *codd.*) . . . corripuit et transtulit intra murum. 10, 16, 4 *Epimachus architectus* comparavit -im. *ibid. ut* contra eam -im (-iam *codd.*) machinam pararet *Callias architectus.* 10, 16, 7 -is accedens. 10, 16, 8. AMM. 23, 4, 10 machina . . . quam -im (haelepolini *V*) Graeci cognominamus.

heleucus *v.* elucus. *Groth-H. H.*

(h)eli, *hebr.* אֵלִי *et* (h)eloi (*v. infra l. 74 sqq.*). *cf. Wordsworth ad Matth. 27, 46; Dalman, Die Worte Iesu I² 1930, 42 sq.* HIER. epist. 106, 41, 5 (*ad psalm. 67, 25*) in Hebraeo scriptum habet: -i (eli *Pp*) melchi, quod deum meum et regem meum significat. VVLG. Matth. 27, 46 (*cf.* PS. Cypr. mont. 10 p. 115, 22 *et* Hier. epist. 57, 10, 4) clamavit Iesus . . . dicens: -i -i lema sabacthani, hoc est deus meus, deus meus, utquid dereliquisti me? (heloi heloi *pars codd.*; *gr.* ἠλεὶ ἠλεί *vel* ἐλωὶ ἐλωί. *cf.* Marc. 15, 34 heloi heloi [*v. Wordsworth l. c.: 'traditionem Aramaicam propius sequi videtur', sc.* אֱלָהִי]). IVNIL. 1, 13 deus aut dominus . . . aut sabaoth aut -i (-i deus meus *var. l.*) aut heloim (eloy *var. l.*). *v. et* hel, helain. *cf. Onom.* *Ehlers.*

1. helia. NOT. Tir. 99, 91.

? **2. helia.** PLIN. nat. 20, 79 alteram *brassicae speciem* -am (leam *Barbarus*; '*an* λείαν' *Mayh., cf. Orth, RE XI 1035, 46 sqq.*), latis foliis e caule exeuntibus, unde caulodem quidam vocavere.

hēliacos (-us: *p. 2594, 7. abl. sg.* -o, *nom. pl.* -a) *adi.*, ἡλιακός. el-: INSCR. *p. 2594, 14.* PS. APVL. herb. *p. 2594, 8.* **1** *ad solem pertinens, solaris*: CENS. 18, 10 annus *Aegyptiorum* . . . -os . . . dicitur. SERV. georg. 1, 221 p. 183, 10 'ante tibi Eoae Atlantides abscondantur': nam eoas ait in ortu -o (el- *AB*, eliacon *PH*) positas (*cf. antea* p. 182, 26 ortus et occasus duo sunt: unus ἡλιακός [eliacos, heliacus (*sim.*) *codd.*], id est solaris [solis *codd.*], et alter κοσμικός, id est mundanus [*inde fluxisse videntur* GLOSS. V 364, 57 -us occasus solis. GLOSS.ᴸ Corp. H 66 -us s. o.]). *in nomine herbae*: PS. APVL. herb. 23 l. 10 H.-S. camemelon . . . alii trociscos -os (ael- *L*, helicos *Ca*). **2** *n. pl.* **hēliaca** (*scrib.* el-) *pro subst.* *spectare videtur ad gradum heliodromi* (*v. infra l. 58. i. q. vestimentum heliodromi? cf. Dessau ad l.; Wüst RE 2142*): CIL VI 750 (= Dessau 4267ᵇ; *a. 358*) Nonius Victor Olympius v(ir) c(larissimus), p(ater) p(atrum), ⟨et⟩ Aur(elius) Victor Augentius v(ir) c(larissimus), p(ater), . . . tradiderunt -a XVI kal. Ma⟨i⟩. *cf. Onom.*

hēlianthes, -idis *n.*, ἡλιανθές. *nomen herbae, quae et heliocallis appellatur*: PLIN. nat. 1, 24, 102 magica de herbis . . . -e sive heliocallide. 24, 165 -s (*sic E*; -tes, -tidem, hellanthesi *rell.*) vocat *Democritus* . . ., folio myrti. hac . . . perungui . . . Persarum reges, ut fiat corpus aspectu iucundum; ideo eandem heliocallida nominari.

helica *v. p. 2596, 43.* **helicē** *v. Onom.*

helichrysos *v.* helioch-.

hēlicia *f.*, ἡλικία. PS. SORAN. quaest. med. 65 quid est elicia (ele- *trad.*)? aetas.

[? **helicium** *v. p. 2596, 49.*] **helimus** *v.* elimus.

helio. GLOSS. III 186, 44 cestreys: elio (257, 15 ὁ κεστρεύς: helio). *cf. Athen. 7, 77 p. 306ᵉ.* [χελ(λ)ών *cft. Buecheler. propius* χηλός *med. graec. affert Papendick (Fischnamen in gr.-lat. Gloss., Diss. Würzb. 1926, 38), cui formae convenit med. lat.* h = χ (*Birt, Hiat bei Pl. u. d. lat. Aspir. 178*); *unde* -io *ut* struthio *a* στρουθός *sim. Heraeus.*]

hēlioblattus, -a, -um. [*comp. hybr. ex* ἥλιος *et* blatta; *cf.* hypoblatta, oxyblatta, sericoblatta *et de re Blümner, Maximaltarif 165. J. B. H.*] *epitheton vestimentorum* (*significat genus purpurae*): DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVIIᵃ 24 vela tramosirica *elioblacta* II.

hēliocallis, -idis (*acc.* -ida *supra l. 19*) *f.*, ἡλιοκαλλίς. *nomen herbae, quae et helianthes nominatur: v. l. 17. 19.*

hēliocamīnus, -ī *m.*, ἡλιοκάμινος. ? -um *n.*: *infra l. 46. i. q.* *locus (concameratus?) soli expositus* (*app. solarium: infra l. 44. de re v. Winnefeld, JdI. 6, 1891, 216; Blümner, Privataltert. 81, 1; Fiechter, RE VIII 12; Paribeni, Rendic. della Pontif. Acc. Rom. di Arch. 4, 1926, 76*): PLIN. epist. 2, 17, 20 *in diaeta* -us quidem alia xystum, alia mare, utraque solem, cubiculum autem valvis cryptoporticum, fenestra prospicit mare. VLP. dig. 8, 2, 17 pr. sin . . . -o vel solario *sol auferatur*, dicendum erit, quia *arbor* umbram facit in loco, cui sol fuit necessarius, contra servitutem impositam fieri. NOT. Tir. 99, 93 -um.

helī(o)chrysos (-us), -ī (*acc.* -um: *l. 55; gen. gr.* -u: *infra l. 57*) *m.*, ἑλίχρυσος (ἑλειοχ-). *scribitur* elicriss- (*cf. codd. Plin. infra passim*): *infra l. 57.* *trad.* -lio- (*sic ubique Mayhoff*): PLIN. nat. 1, 21, 38 (*codd. RE*). 21, 66. 21, 168 (*cod. T*). *nomen herbae* (*cf. Olck, RE VII 779. i. q. chrysanthemon: infra l. 56*): PLIN. nat. 1, 21, 38 -os (-ocrisos *RE*, elicrysos *d*, melichr- *VFᵃ*, hellocrysos *F*). 21, 65 *sequitur* ex silvestribus -os (helichr- *d*, helychrisos *VG* [-issos *RE*]). 21, 66 -us (-ocrysus *V* [-ris- *dE*], -hyocrysus *R* [-ris- *G*]) florem habet auro similem. 21, 168 -um (*T*, -lich- *df*, -lychrysum *V* [el- *R*], -lycrisum *Gx*) alii chrysanth⟨em⟩on vocant. RVF. podagr. 26 elicrissu comas.

hēliodromus, (-ī) *m.*, ἡλιοδρόμος. *significat gradum initiationis Mithriacae* (*cf. Cumont, Die Myst. d. Mithra³ 1923, 138 sqq.; Wissowa, Rel. u. K.² 370; Wüst, RE XV 2142*): HIER. epist. 107, 2, 2 p. 292, 6 Gracchus . . . dum praefecturam regeret urbanam, . . . specu Mithrae et . . . portentuosa simulacra, quibus corax, cryphius, miles, leo, Perses, -us (elyo-, aelidr- *varr. ll.*), pater initiantur, subvertit. *cf. Onom.* *Groth-H. H.*

INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 220 (*s. fere IV*) spatium . . . ⟨. . .⟩ decoravit et **helioforum** da⟨. . .?⟩. *fort. i. q.* *ἡλιοφόρον. *O. Prinz.*

? PLIN. nat. 24, 51 *sambuci alterum genus* Graeci chamaeacten, alii **helion** (*sic post Barbarum Mayh.*; hellon *codd.*; *an* heleon ⟨acten⟩?, *cf. p. 2593, 40 sqq.*) vocant.

heliopolis *v.* helep-.

hēliopūs, ? -un *et* -onon (*acc.*) *m.*, ἡλιόπους (*Ps. Diosc. Vind. 4, 190 p. 338, 16* οἱ δὲ ἡλιόπουν). -iup-: *infra l. 76.* *i. q. heliotropium*: PS. APVL. herb. 49 l. 8 H.-S. a Graecis dicitur heliotropia, alii heliotropos, alii -un (-on *Forcellini*; helïoron *trad.*, *cf.* GLOSS. III 561, 45 elioron: eliotropium). 63 l. 5 adn. (*inter synon. codd. interp. ex Diosc.*) eliuponon.

[**(h)elioron** *v. l. 74.*]

hēlios *m.*, ἥλιος *et* (?) hēlium (*infra l. 81; cf. Stangl, Virgiliana 23*) *n.* VIRG. gramm. epit. 4 p. 21, 22 hel (*cf. p. 2592, 21*; hele *Huemer, sed v. Stangl l. c. 101*) . . . apud Hebraeos deus erit, unde et apud Graecos -um (el- *P*, eloim *N*, helios *A* [*v. Stangl l. c. 101*]) sol dicitur. GLOSS.ᴸ I Ansil. EL 152 ⟨h⟩elios sol Graece (*sim.*: GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie [Mus. Belge 26] p. 265, 85). *cf.* NOT. Tir. 99, 90 heljus (Helios *Kopp*). *cf. Onom.*

[*Groth-H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hēlioscopios (*acc.* -on: *infra l. 9; dat.* -o: *infra l. 9*) *et* **hēlioscopos** *m.*, ἡλιοσκόπιος (*? -πος*). *scribitur: sine* h: Ps. APVL. DIOSC. (yl-). GLOSS. *infra l. 6.* -lo-: *infra l. 7. 8.* -oco-: *infra l. 6. 9. de formis:* -pios: PLIN. (-pius: GLOSS. *infra l. 7*). -pos: Ps. APVL. DIOSC. *neutr.* -pion (*cf. supra l. 1*): GLOSS. *l. 6. nomen herbae; genus quoddam tithymalli* (GLOSS. III 561, 31 eliocopion: titimali⟨s⟩. 565, 25 heloscopius: titimallus. *cf. Diosc. gr. 4, 164, 7*): PLIN. nat. 1, 26, 42 tithymalos -os (*R*, helosc- *rell.*). 26, 69 quartum genus -on (-oco- *trad.*) appellant. 26, 70 -o aut characiae. Ps. APVL. herb. interp. 109 l. 16 H.-S. titimalli species sunt septem: ... -os. *ibid.* l. 20 -os. *ibid.* l. 41 -os. DIOSC. 4, 159 p. 76, 2 -os. *ibid.* p. 78, 1 -os. *cf.* helioscopium.

hēlioscopium *n.*, *ἡλιοσκόπιον. [*e coni.*: Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34) *Kästner* (*cf. Krit. u. Exeg. zu Ps.-Diosc. 38*); iocorium *vel* hicorium *trad.*; cichorium *Stadler (vol. III 1050, 10), recte ut vid.*] *nomen herbae* (*genus quoddam heliotropii*): PLIN. nat. 1, 22, 29 *medicinae ex* heliotropio sive -o sive verrucaria XII. 22, 57 (*v. infra l. 57*). *cf.* helioscopios (-pos).

helīoselīnum (-on) *v.* heleos-.

hēliōsis, -in (*acc.*) *f.*, ἡλίωσις. *t. t. med.* (*i. q. apricatio*): CAEL. AVR. chron. 4, 1, 1 -s, dropacismus *eqs.* (*saepius litt. gr.*: 1, 4, 112 sole corpus torrendum, quod Graeci ἡλίωσιν vocant [2, 13, 181. 3, 2, 40]). CASS. FEL. 54 p. 141, 2 solatione ..., quam -in (el- *trad.*) dicunt.

helīosparagus *v.* heleos-. **hēliostr-** *v.* heliotr-.

***hēliotropium** (-on), -ī *n.*, ἡλιοτρόπιον *et* **-pius** (-os) *m. et* **-pia,** -ae *f.* **hēliotropos** (-pus) *m.*, ἡλιότροπος *et* **-pon** *n.* (*cf. var. l.*: PLIN. nat. 21, 46 in -po *codd. praeter d*). *de scriptura* (*hic illic* y *pro* i *in 2ª vel 5ª syll.*; heel- *v. infra l. 49*): el-: CHIRON 357 DAMIG. Ps. APVL. herb. 40 l. 20 H.-S. 63 l. 5. *ibid.* adn. DIOSC. Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34) tit. MART. CAP. RVF. podagr. GLOSS. hyl-: ORIBAS. syn. 5, 9 p. 54; hil-: GLOSS. -liut-: RVF. podagr. 36. -lit- *et* -lot-: GLOSS. (*cf.* CHIRON 55). -ostro- (*a gr.* ἡλιόστρ- ? [*Niedermann in plagulis*]): Ps. APVL. herb. 63 l. 5 adn. (*bis*; *cf.* 40 l. 20 α -onstrofon). GLOSS. *infra l. 75.* -ofi-: Ps. APVL. herb. 63 l. 5 adn. *v. et supra l. 35.* -eum (-ea): GLOSS. NOT. Tir. (*v. Schmitz ad l.*). *de formis:* -pion: CELS. 5, 27, 5ᴮ PLIN. nat. 1, 37, 60 Ps. APVL. herb. 63 l. 5 (*cf. infra l. 54*). DIOSC. 4, 185 p. 91, 21. -pius: DAMIG. *p. 2596, 29.* PRISC. periheg. 254. -pios: DIOSC. 4, 186 p. 92, 15 Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34) tit. MART. CAP. 1, 75. -pia: CHIRON 55 (*acc.*). Ps. APVL. herb. 40 l. 20. 49 l. 1 sqq. (*saepe*; l. 3 *gen.*). (?) PLIN. VAL. 2, 58 ISID. orig. 16, 7, 12 GLOSS. *v. et infra l. 46. 47.* -pos: Ps. APVL. herb. 49 l. 8 (*om.* β γ). -pus: GLOSS. *infra l. 75.* -pon: Ps. APVL. herb. 63 l. 5 adn. *v. et supra l. 35. gen. in* -ii: PLIN. nat. 22, 57. 60 VEG. mulom. 2, 132, 7 THEOD. PRISC. add. p. 294, 3 *et* 299, 18 (-ię *b*). Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34) *bis* (-ie, -ia, -iae *trad.*; -ii *Kästner* [*cf. Krit. u. Exeg. zu Ps.-D. 1896, 38*]). *trad.* -i: PELAGON. 107 (-ii *Ihm*). CHIRON 552. *plur.* -ia: *infra l. 69. mensuratur* hēĕlĭŏtr-: PRISC. periheg. 254 (*v. p. 2596, 30*). NOT. Tir. 99, 92. *de genere:* -um (*lapis*) *f.* (*cf. Neue-Wagener I³ 939*): *p. 2596, 26. de notione:* GLOSS.ᴸ V Aa H 92 -um nomen gemmae, vel herba solisequa (*cf.* Abba HE 29). *al. legitur inde a* VARRONE CELS. [*e coni.*: Ps. APVL. herb. 63 l. 5.]

1 *nomen herbae* (*de generibus* [*cf. Diosc. gr. 4, 190 sq.*]: PLIN. nat. 1, 22, 29 [*v. supra l. 17*]. *ibid.* -o sive tricocco sive scorpiuro XIIII. 22, 57 genera ... duo, tricoccum et helioscopium. hoc altius *eqs.* [*cf.* 22, 58 maioris sucus]. 22, 60 alterum genus, quod tricoccum appellavimus et alio nomine scorpiuron vocatur, foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus. DIOSC. 4, 185 tit. de -o maiore [4, 185 p. 91, 19. *cf.* Ps. APVL. herb. 63 l. 5 H.-S. *et v. supra l. 58*]. 4, 186 tit. de -o minore [4, 186 p. 92, 15]. *nominatur et* intubus: CHIRON 357 i. agrestem [552 VEG. mulom. 2, 106, 2 GLOSS.]. Ps. APVL. herb. 49 l. 8 sqq. H.-S. i. silvaticam [Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34) ISID. orig. 17, 9, 37 GLOSS.]. *enumeratur inter nomina herbae q. e.* malva erratica: Ps. APVL. herb. 40 l. 20 H.-S. *ad rem cf. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 474 sqq.*):

a *de nominis originatione* (*cf. p. 2596, 24*): VARRO rust. 1, 46 quos *flores* vocant -a (*cf. supra l. 49*) ab eo, quod ad solis ortum mane spectant et eius iter ita sequuntur ad occasum, ut ad eum semper spectent. PLIN. nat. 2, 109. 18, 252. 22, 57 -ii miraculum ... cum sole sese circumagentis etiam nubilo die; tantus sideris amor est. noctu velut desiderio contrahit ... florem. DIOSC. 4, 185 p. 91, 21 Ps. DIOSC. herb. fem. 35 (34). ISID. orig. 17, 9, 37 unde et a Latinis solsequia nuncupatur (*cf.* GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie [Mus. Belge 26] p. 265, 85. *v. et supra l. 52*). **b** *varia de natura, qualitate, statu sim.*: PLIN. nat. 12, 100 *myrobalani arbor* est -o ... simili folio. 19, 100 *ocimum* particulatim *floret* et ab imo incipit, qua de causa diutissime floret. hoc et in -o herba evenit. 20, 7 similem -o cu⟨c⟩u⟨min⟩. 21, 46 tertius *color* est, qui proprie conchylii intellegitur multis modis: unus in -o (*cf. supra l. 28*) et in aliquo ex⟨il⟩is, plerumque saturatior. 21, 100 (*cf.* 1, 21, 60) diuturnior ... *flos* quibusdam per partes florentibus, ut ... -o *eqs.* multis ... aeterna folia ..., imprimis ... -o. 22, 58 hoc *genus* altius, quamquam utrumque semipedalem altitudinem non excedit, ab ima radice ramosum. semen in folliculo messibus colligitur. nascitur nonnisi in pingui solo cultoque maxime, tricoccum ubique. 22, 60 (*v. p. 2595, 59*). *ibid.* semen ei est effigie scorpionis caudae, quare nomen. 37, 83. *et al.* **c** *de usu*: **α** *in arte medica sim.* (*appellatur 'verrucaria': infra l. 11*): CELS. 5, 27, 5ᴮ *ad scorpionis ictum* bibere ... oportet herbae solaris, quam -on Graeci vocant, semen vel certe folia ex vino. PLIN. nat. 19, 178 *formicae* efficacissime -o herba necantur. 22, 58 si decoquatur, invenio cibis placere et in lacte iucundius alvum molliri. 22, 59 capitis dolores sedat rosaceo admixto. verrucas cum sale tollit sucus e folio, unde nostri verrucariam herbam appellavere, aliis cognominari effectibus digniorem (MARCELL. med. 19, 64 ISID. orig. 17, 9, 37 GLOSS. *v. et p. 2595, 17*). *ibid.* folia infantium destillationibus, quod siriasim vocant, inlita medentur, item contractionibus. 22, 60 vis ad omnia venenata et phalangia, sed contra scorpiones praecipue inlita. 22, 61 semen et venerem stimulat, cum melle panos discutit. 25, 39. *et saepe.* **β** *magica* (*cf. infra l. 24*): PLIN. nat. 22, 61 magi -um ⟨in⟩ quartanis quater ... adligari iubent ab ipso aegro *eqs.* 37, 165 *magi -um gemmam*, admixta herba -o ..., gerentem conspici *negant* (*sim.*: SOL. 27, 36 sq. ISID. orig. 16, 7, 12). Ps. DIOSC. herb. fem. 50 (49) ubicumque fuerit *-um*, nec fatuus (*cf. Kästner l. c. 49*) nec striga accedit.

2 *nomen gemmae* (*cf. Blümner, Technologie III 272. de nominis originatione [cf. p. 2595, 68]: infra l. 27. in arte magica [cf. supra l. 17]*): DAMIG. lapid. 2): PLIN. nat. 37, 165 (*cf.* 1, 37, 60) -um nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro, porraceo colore, sanguineis venis distincta (*cf. p. 2595, 51*). causa nominis, quoniam deiecta in vas aquae, fulgore solis accidente, repercussu sanguineo mutat eum (*sim.*: SOL. 27, 36 DAMIG. lapid. 2 *quater* [-us *ubique ed.*; -o, -o, -um, -us *trad.*]. PRISC. periheg. 254 hic lapis, -us [*v. p. 2595, 49*; hel- *codd. plerique*] qui ... dicitur. ISID. orig. 16, 7, 12). MART. CAP. 1, 75 hyacintho dendrites etiam -os utrimque compacti.

helisine *v.* helxine.

hēlītis (*scrib.* el-) *f.*, ἡλῖτις. *i. q. squama aeris clavis decussa* (*ad rem cf. Plin. nat. 34, 107*): DIOSC. 5, 100 p. 205, 9 lepida bona est, qui ex aeutis cyprinis fit, quae et pacia dicitur aut -s (*cf. gr.* 5, 78 p. 47, 9 ἡλῖτις).

helitor *v.* hol-. *?* **1. hēlium** *v. p. 2594, 78.* [**2. helium** (ἕλιονμ) *v. s.* lilium.]

1. helix, -icis *f.*, ἕλιξ. el-: BALB. grom. DIOSC. *acc. pl.* -as: *infra l. 55. cf. infra l. 57. vox gr.*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 9. *masc.*: *infra l. 59.* [*dub.*: CIC. Tim. 31 omnis ... orbis eorum *siderum* quasi -is (*Victorius*; helicae [*i.* ἑλίκης] *Baiter-Halm, al.*; felicitate *trad.* [*de errore cf. infra l. 54*]) inflexione vertebat (*gr. 39ᴬ* πάντας ... τοὺς κύκλους ... στρέφουσα ἕλικα). ITALA gen. 49, 11 (*testim. v. Onom. II 438, 50—54, ubi addas* Iren. 4, 10, 2) deligans (*sim.*) ... ⌊ad cilicium⌋ (⌊ ⌋ cilicio *var. l.*; *gr.* τῇ ἕλικι, *Vulg.* ad vitem) pullum asinae suae (⌊ ⌋ ad -em [*i. vitis claviculam*] *conicitur* Iren. 4, 10, 2 Cypr. testim. 1, 21 p. 55, 5 [*cf.* Rufin. patr. 1 praef. 2]; helicium *suspic. Rönsch, Zschr. hist. Theol. 1875, 115*).]

i. q. spira, gyrus, volumen sim.: **1** *generatim*: BALB. grom. p. 103, 10 (*interpol.?*) flexuosa ... linea sicut -is (aeliciis [el-] *GP*, elicus *R*, dil- *J*, del- *V*) aut cornualis. APVL. Socr. 8 p. 139 (*de cursu lunae*) citimam lunae -em (felicemque *trad.*). CHALC. comm. 116 p. 182, 10 quos ... gyros Graeci -as (heliac- *var. l.*) appellant. CHIRON 215 (= VEG. mulom. 1, 42, 2 [obices *var. l.*]) *intestina* ex locis suis exclusa quasi -es (*sic Löfstedt, Glotta 3, 1910, 29*; -as *Oder*; helias *trad.*) faciunt. **2** *speciatim*: **a** *ornamentum in capitulo Corinthio scalptum*: VITR. 4, 1, 12 (*cf. supra l. 41*) minores ... -es infra sinum (intra suum *trad.*) medium, qui est in abaco, ⟨sub⟩ flores subiecti scalpantur. **b** *species hederae* (*cf. Diosc. gr. 2, 179, 1.* [*prov.* euze. *M.-L.*]): PLIN. nat. 16, 145 (*cf. infra l. 66*) est ... candida aut nigra hedera tertiaque vocatur -x (*sim.* DIOSC. 2, 165 p. 244, 10). 16, 148. *ibid.* existimant primo ... -em esse, fieri hederam vetustate. 16, 149 -is plura genera reperiuntur. DIOSC. 2, 165 p. 244, 12. **c** *genus salicis*: PLIN. nat. 16, 177 (*cf. supra l. 62*) nigram ..., candidam ...; tertiam, quae brevissima est, -em vocant. **d** *concharum genus*: PLIN. nat. 32, 147 (*v. app. crit.*) -es ab aliis actinophoroe dicuntur (*ex Xenocr. 23*). *cf. Onom.*

2. helix, -icis. [*vox Germanica ad gr.* ἕλιξ *assimilata; cf. theod.* elaho *'alces' et v. quae s.* alce *et* achlis *dicta sunt. J. B. H.*] *i. q. alce*: VEN. FORT. carm. 7, 4, 19 cervi, caprae, -is (hi- *var. l.*), ur[s]i caede.

? **3. (h)elix.** GLOSS. V 568, 16 elix vasculum ubi lana tinguitur (498, 21 e. arcturus maior [*i. Helice*] vel v. u. l. t.).

helixine *v.* helxine. **hellebor-** *v.* ellebor-.

[**hellon** *v.* helion.]

helluābundī multum bibentes, ebriosi GLOSS.ᴸ I Ansil. HE 81.

helluātio, -ōnis *f.* *ab* helluor. *plur.*: *infra l. 81. i. q. luxuria, effusio sumptuum in conviviis comparandis*: CIC. p. red. in sen. 13 cur in lustris et -bus (helluoni [-is] *var. l.*) huius ... saltatoris (*i. Gabinii*; *cf. p. 2597, 29*) ... virtus tam diu cessavit? TREB. Gall. 4, 3 ludibriis et -i *vacare* (*antea*: luxuria et improbitate). SYMM. epist. 8, 23, 3 nulla in conviviis -o.

[*Groth-H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[? GLOSS. II 336, 62 κάκοσμος spurcus **(h)elluatus** ('helluator' [*cf.* stellionator = stellionatus] *vel* 'elucus' *? Heraeus*).]

? **helluī** (*pro* (h)el(l)uci *?*): crapula veter[a]ni; unde helluones dicuntur GLOSS.L IV Ps. Plac. H 16 (*v. app. crit.*). *cf. p. 2598, 62.*

***helluo**, -ōnis *m.* [*orig. inc. J. B. H.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 99 -o dictus immoderate bona sua consumens, ab eluendo; cui aspiratur, ut aviditas magis exprobretur; fit enim vox incitatior. *de aspirat.* (*scrib.* ell-: GLOSS.): CASSIOD. (*ex Eutyche*) gramm. VII 201, 9 'e' ... sequente 'l' plerumque graviter effertur, ut -o (ell- *C*), helvus, ... helops. *v. et supra l. 7.* *de declin. et genere*: AVG. gramm. V 502, 4 *v. vol. VI 2, 2119, 67.* *plur. inde a* GELL. (*gen.*: IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 4, 28 p. 1352 med.).

de notione (*cf. supra l. 6*): SCHOL. Ter. p. 126, 14 (*cf. infra l. 24*) -o: glutto, vorax. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 432, 18 B. luxuriosus, prodigus, ganeo, profusus, sumptuosus, nepos, erogator, -o, vorax, gurges, vorago *eqs.* GLOSS.L I Ansil. HE 87 -es: multum bibentes sive potulenti sive ebriosi et mente et corpore. HI 114 -o: gulosus, luxuriosus, eversor, absumptor. II Philox. HE 2 ἄσωτος, καταφαγᾶς. *al.* *legitur inde a* TER. [*e coni.*: PAVL. FEST. p. 75 *v. vol. V 2, 429, 17.*]

qui per luxuriam (respicitur saepe cupiditas edendi: infra l. 25. 34. 35. 37. al.; bibendi: infra l. 26. 35. al.) bona sua consumit, nepos, ἄσωτος (*de eo qui hereditatem, pecuniam publicam sim. dissipat: infra l. 27 sqq. l. 32 sq. acced. gen.: infra l. 28*): TER. Haut. 1033 (*cf. supra l. 13*) gerro, iners, fraus, -o, ganeo, damnosus. TVRPIL. com. 1 -o tuburcinatur. VARRO Men. 113 quis in omni vita -o (helio *trad.*) †πιοδεπς olfacit temetum? CIC. leg. agr. 1, 2 (*v. l. 22*) videte ... ut impurus (*cf. infra l. 30*) -o turbet rem publicam, ut a maioribus ... possessiones relictas ... dissipet (*cf.* Sest. 26 -o patriae. nam quid ego 'patrimonii' dicam ...? [*i. Gabinius. cf.* 55. prov. 11 *syn.* praedonis. *v. et infra l. 32. 50. p. 2596, 82*]). dom. 25 spurcatissimo (*cf. supra l. 27*). Pis. 22. 41 gurges atque -o, natus abdomini suo (*sc. Gabinius; cf. l. 29*). Phil. 2, 65 (*v. supra l. 22*) insolenter ... -o *Antonius* invasit in eius *Pompei* ... fortunas (*cf.* 13, 11 AMBR. off. 1, 49, 243). GELL. 6, 16, 2 *delicias ciborum* -es ... terra et mari conquirunt. APVL. apol. 57 summus -o et omnis fumi non imperitus. 59 ex crapula -o attemptatur. *et al.; nota de deis*: AVG. civ. 3, 20 p. 130, 18 D. dii -es atque nebulones, sacrificiorum adipibus inhiantes.

***helluor**, -ātus sum, -ārī. [*cf.* helluo. *J. B. H.*] *de aspirat.* (*v. varr. ll. infra l. 42. 54. 57. 58*): GELL. 2, 3, 3 (*cf. Walde-Hofmann 639*) 'h' litteram ... inserebant ... veteres ... plerisque vocibus verborum firmandis ..., ut sonus earum esset viridior ...: ... sic '-ari' (ell- *R*), ... (*v. vol. I 1787, 53*) dixerunt. -elu-: GLOSS. *cf. varr. ll. infra l. 54. 58.* *part. perf. sensu passivo: infra l. 54. cf.* GLOSS.L I Ansil. HE 84 -atur: multum bibitur (bibit *suspicatur Niedermann in plagulis*). *de notione* (*cf. supra l. 44*): GLOSS.L III Abstr. HE 9 -antes: avide comedentes (*al.*). *inde a* CIC. CATVLL.

i. q. per luxuriam bona sua (hereditatem, pecuniam publicam sim.) dissipare, abligurrire (*acced. abl. pro obi.: infra l. 51. 52. 61*): CIC. dom. 124 ille (*sc. Gabinius; cf. supra l. 29*) gurges (*cf. infra l. 53*), -tus ... rei publicae sanguine, ad caelum ... exstruit villam ... visceribus aerarii (*cf.* LAMPR. Comm. 3, 7 viribus Romani imperii). Sest. 111 tu Gelli meo periculo, gurges (*cf. l. 50*) ac vorago patrimonii, -bare (*cf.* VERG. catal. 13, 11 [*v. supra l. 43*] -to [helleuato *B*, elevato *MH*, levato *AR*] ... patrimonio. GELL. 2, 24, 11 cum ... in patrimoniis amplis [*sc. constituti; cf. Madvig ad Cic. fin. 3, 7*] -rentur [ell- *R*]). prov. 14 *cum Graecis* iam in exostra -atur *Piso*. CATVLL. 29, 16 parum expatravit an parum -tus (ell- *B*, elu- *CH*) est *Mamurra*? Ps. RVFIN. in Ioel 1, 5 p. 1037B -antibus (*antea*: deliciis assuetos, luxuriosis). *transl.* (*fere i. q. perfrui, delectari*): CIC. fin. 3, 7 *Cato* quasi -ari libris, si hoc verbo in tam clara re utendum est, videbatur. HIER. in Eph. 4, 22 p. 507C in opere corruptionis -ans.

deriv.: helluabundus, helluatio, (?) helluator.

helmī(n)s *f.*, ἕλμι(ν)ς. CASS. FEL. 72 p. 172, 17 generantur lumbrici, quos Graeci elmithas (ămictas, almitas *codd.*) dicunt, ... ex multo cibo accepto.

? **helōdis**, -e. *a gr.* ἑλώδης. *scrib.* el-. PS. SORAN. quaest. med. 120 (*cf. Gal.* ὅροι *195*) typhodis febres dicuntur, quas quidam -es appellant. *ibid.* est ... putor eis similis de paludibus ac per hoc -es vocantur. elos (elodin *trad., pro* τὰ ἑλώδη*?*) enim Graeci paludem vocant. **(h)eloi** *v.* heli.

(h)eloim *hebr.* (*p. 2593, 78*) *add. ad vol. V 2, 406, 61.*

hēlōma, (*pl.*) -ata *n.*, *ἥλωμα. *i. q. tuberculum callosum, clavus,* ἧλος: CHIRON 35 quae sunt ..., quae ... laxari debeant duritiam? marmora, aquatilia, elomata (yl- *trad.*). *cf.* 1. helus.

helops, -opis *m.*, ἔλ(λ)οψ. *de aspirat.*: CASSIOD. gramm. *supra l. 10.* *trad.* (*vel ed.*) el-: *l. 79. p. 2598, 3. 5. 6.* **1** *nomen piscis* (*cf. Wellmann, RE V 2438. i. q. 'acipenser': p. 2598, 3*): ENN. frg. var. 39 Surrenti -em (*scr.* el-) fac emas (*v. Vahlen ad l. et cf. Bergk, Kl. Schr. I 293*). LVCIL. 1276 quem praeclarus -s, quem Aegypto sargus movebit (*cf.* VARRO Men. 549 nec multunummus piscis ... -s neque ostrea ... quivit palatum suscitare. *v. et p. 2598, 1*). VARRO Men. 403 -s Rhodius (*sim.*: rust. 2, 6, 2 PLIN. nat. 9, 169. *cf.* COLVM. 8, 16, 9 *mari* Pamphylio ... pascitur). OV. hal. 96 (*inde* PLIN. nat. 32, 153) pretiosus (*cf. p. 2597, 80*) -s nostris incognitus undis (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 21 nec -em nostro mari ... ducas). PLIN. nat. 9, 60 quidam eum *acipenserem* -em (el- *trad.*) vocant (*cf. 32, 153*). 32, 153 -i palmam saporis ... multi dedere. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 15 *inter nomina natantium* (el- *trad.*). **2** *serpentis* (*cf. Nic. Ther. 490*): PLIN. 32, 46 a chalcide ... aut -e (el- *pars codd.*), dipsade percussis *hominibus*. *cf. Onom.*

? **helos** (*i.* ἕλος) *v. p. 2597, 70.*

GLOSS. III 318, 36 ἰουλίς: **helpis** (*piscis*). **helsine** *v.* helx-

helvācea genus ornamenti Lydii, dictum a colore boum, qui est inter rufum et album appellaturque helvus (beluus *var. l.*) PAVL. FEST. p. 99. [*ab* helvus; *cf. Walde-Hofmann 639.*]

helucus *v.* el-.

helvella, -ae *f.* *ab* helvus. *scrib.* el-: *infra l. 17.* *?* -a *neutr. pl.* (*cf. Ernout-Meillet s. v.; Strodach, Lat. diminutives in -ello- and -illo-, Philadelphia 1933, 49*): *infra l. 19.* *i. q. herbula culinis nata, olus minutum*: TITIN. com. 163 lenti calido, -a (el- *trad.*) ⟨e⟩t rapula, rumice. CIC. epist. 7, 26, 2 fungos, -as (*M*, vel viles *G R*), herbas ... condiunt. PAVL. FEST. p. 103 (*v. l. 15*) -a holera minuta.

helvennācus, -a, -um. [*ab* helvus. *fortasse subest n. pr.* *Helvenna; *v. Schulze, Lat. Eigenn. 82. J. B. H.*] *fere i. q. helvolus* (*nonnisi de genere vitis*): COLVM. 3, 2, 25 tres *vites* -ae (hennacae *SA*). 5, 5, 16 -i (etluennaci *SA*) generis. PLIN. nat. 14, 32 fertilitas commendat ceteras *vites* principemque -am (-aic- *var. l.*). 14, 84 (-nic- *var. l.*). *cf.* helvius, helvolus.

helvidus (*scrib.* elb-), -a, -um. *ab* helvus (*cf. Niedermann, Glotta 1, 1909, 267*). ISID orig. 19, 28, 7 -um ab elbo colore vocatum; elbum est enim medius color inter nigrum et album, ⌊et elbum⌋ (⌊ ⌋ *om. T*) ab albo dirivatum. *cf.* elbidus.

[**helvinus** *v. l. 34.*] [**helviolus** *v. l. 39.*]

helvius, -a, -um. *ab* helvus. *i. q. helvolus*: VARRO rust. 1, 25 *et* PLIN. nat. 14, 46 (*e Catone* [*v. infra l. 37*]) qui locus optimus vino sit (v. o. dicetur esse *Plin.*) ..., ... geminum eugeneum, -um (helutum *codd. Varr.*, helvinum *codd. dett. Plin.*) minusculum seri oportere (conserito *Plin.*). *cf.* helvennacus, helvolus. *cf. Onom.*

helvolus, -a, -um. *ab* helvus. *i. q. helvo colori similis* (*nonnisi de genere vitis* [*? de vino ipso: infra l. 38*]): CATO agr. 6, 4 (*cf. supra l. 32*) *vinum* -um minusculum conserito (24 si -um [*?, cf. l. 37.* -viol- *trad.*] v. facere voles, dimidium -i [-viol- *trad.*], dimidium apicii vini indito). COLVM. 3, 2, 23 sunt et -ae, quas nonnulli varias (varianas *Plin.*) appellant, neque purpureae neque nigrae, ab helvo (albo *A*), nisi fallor, colore vocitatae (*cf.* PLIN. nat. 14, 29 ISID. orig. 17, 5, 26 [elb- *DTK*. *inde*: GLOSS.L I Ansil. EL 33]). 3, 21, 3 (heluo *trad.*).

1. hēlus, -ī *m.*, ἧλος. *i. q. callus* (*cf. l. 40*), *tuberculum callosum clavo simile*: ORIBAS. eup. 2, 1 I 6 callos pedum ... quos Graeci ioilos (*Aa*, ylus *Ab*; *La aliter*) vel tylos appellant (*gr. I 14* ἥλους). *ibid.* M 5 ylos (*Aa*, ylius *Ab*, callos *La*; *gr. M 10* ἥλους). *cf.* heloma.

[**2. helus**, -a, -um. *pron. ficticium.* VIRG. gramm. epit. 6 p. 45, 7 H. (*sim.*: VIRG. gramm. suppl. p. 196, 8 GRAMM. suppl. p. 137, 6) sunt quae tetra casibus declinantur, ut '-us, -ius, -i, -um; -a, -ius, -i, -am; -um, -ius, -i, -um'. '*ubique* ellus *etc. legendum*' *Hagen* (*ad Gramm. suppl. p. 137, 6*).]

3. helus, helusa *v.* holus.

helvus, -a, -um. [*cf. c. lituan.* želvas '*subviridis*', gelsvas '*flavus*', *theod.* gelb (*anglosax.* geolo) *etc. et c.* gilvus, flavus, fulvus. *J. B. H.*] *de orig.*: *v. supra l. 29.* *scribitur* (*de aspirat. v.* CASSIOD. gramm. *p. 2597, 10*) elb-: ISID. *de notione* (*v. et supra l. 11*): ISID. orig. 17, 5, 26 -um est ... nigrum candidumque colore. nam -um nec album nec nigrum est (19, 28, 7 *supra l. 28*). GLOSS.L Corp. H 79 (*cf. p. 2597, 3*) hel⟨v⟩us: pallidus nausia (GLOSS. -us [hellu- *trad.*]: rufus p. vel n.). *fere i. q. sufflavus*: VARRO rust. 2, 5, 8 boves colore potissimum nigro, deinde robeo, tertio -o (th- *trad.*), quarto albo (PAVL. FEST. p. 99 [*supra l. 11*]). COLVM. 3, 2, 23 (*supra l. 42.* ISID. orig. 17, 5, 26 [*supra l. 43*]). ISID. orig. 19, 28, 7 (*supra l. 27*). *deriv.*: helvacea, helvella, helvennacus, helvidus, helvius, helvolus.

helxīnē, -ēs *f.*, ἑλξίνη. *aspiratio deest apud* PS. APVL., DIOSC. (el-, al-, ael-; *sed* he-: 4, 184; *nota* ce-: 2, 164), ORIBAS., RVF. *scribitur* -ls- (*confunditur c.* alsine: PLIN. nat. 27, 23 [*var. l.*; 28, 24]. DIOSC. *p. 2599, 8. 10*): PLIN. nat. *ubique praeter* 1, 27, 8. 22, 41. 30, 77. PS. APVL. DIOSC. *ubique praeter p. 2599, 8. 10. 17.* ORIBAS. *nonnisi p. 2599, 11* (*nota* -lcre- *p. 2599, 11*). -lix- (*sim.*), -lis-: PLIN. nat. 1, 27, 8. 21, 94 *var. l.* (*al.*). PS. APVL. DIOSC. *p. 2599, 8. 10. 17.* ORIBAS. *p. 2599, 11.* *occurrunt gen.* -es, *acc.* -en; *de* DIOSC. *v. et infra passim.* [*dub.*: PLIN. nat. 25, 92 (*v. app. crit.*).]

nomen herbae (*i. q.* περδίκιον, παρθένιον ['*parietaria officinalis*'. *cf. Diosc. gr. 4, 85*]: *p. 2599, 3 sqq.* *i. q.* ἀμερσίνη, κισσάμπελος ['*convolvulus arvensis*'. *cf. Diosc. gr. 4, 37*]: *p. 2599, 16.* *confunditur c. herba q. v.* ἰξίνη [*cf. Liddell-Scott s. v.*]: PLIN. nat 21, 94 sqq. [*cf.* 22, 41]): PLIN. nat. 1, 27, 8 alsine ad eadem quae -e (*cf.* 27, 23. 27, 24). 8, 101 columbae ... herba, quae vocatur

[Groth-H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e, *fastidium purgant.* 21, 94 carduus et folia et caules spinosae lanuginis habet, item ... -e *eqs.* quaedam aestate florent ut ... -e (*cf.* 1, 21, 56. 21, 96). 22, 41 (*cf.* 1, 22, 19) -en aliqui perdicium vocant ..., alii sideritem, nonnulli parthenium *eqs.* semina *habet* in capitibus lappaceis adhaerescentia vestibus, unde et -en dictam volunt. sed nos qualis vera esset -e diximus priore libro (PS. APVL. herb. 82 l. 6 H.-S. adn. *inter synon. codd. interpol. ex Ps. Diosc. Vind. 4, 85* perdicion ... elisine ... parthenion. DIOSC. 4, 82 de aligsine. alsinen [*v. p. 2598, 71*] aut parteneon aut perdicon ... dicunt [*cf.* 4 praef. p. 7, 4 de aligsine (de alsinen *cod. Bern.*)]. ORIBAS. eup. 2, 1 E 5 p. 468 elsine [*Aa*, elixine *Ab*, elcrene *La*] vitragine, alii ... perdiciadon, Romani vero parietariam ... vocant [RVF. podagr. 34 p. 34]. syn. 7, 24 p. 162 elcxini [*Aa*, meloxini *Ab*, elcxeni *La*]). nat. 28, 220 *ad podagras* (*sim.* 30, 77 -es herbae suco). DIOSC. 2, 164 p. 243, 25 celsine similes (*cf. Diosc. gr. 2, 178*). 2, 169. 4, 36 de aelsine (elsine *M*). ⟨aelsine⟩ aut melsime aut citampero ... dixerunt (*cf.* 4 praef. p. 5, 42 de elsine [-ae *P*]. 4, 37 folia ... ⟨similia⟩ elixine). 4, 184.

? **helynoeprotes** (*in loco corrupto inter nomina herbae q. e.* χαμαίμηλον) PS. APVL. herb. 23 l. 10 H.-S. (*sic Ca*; aelenae protates *L*, aeligionep- *Ha*, adligioneprorotis *V*, elionp- [*vel* ael-] *β*, elioneprofes *C*). *Groth-H. H.*

1. *hem *interiectio.* [*vox onomatopoetica ut theod.* hm, *francog.* hum, hom *etc.*; *cf.* ehem. *J. B. H.*] *de prosodia v. Richter, Studem. Stud. I 555.* *de notione*: PALAEMON Char. gramm. p. 311, 12 B. interiectiones ..., quae ... significant ... adfectum animi, velut 'heu', 'eheu', '-m', 'ehem', 'eho' *eqs.* COMINIAN. Char. gramm. p. 311, 4 adn. '-m' coercentis ([MAR.] VICTORIN. gramm. VI 205, 1). PRISC gramm. III 138, 15 respondendi. PS. ASPER gramm. V 554. 14 recordantis ut '-m' (*cf. infra l. 61*). DON. Ter. Hec. 339 interiectio est novas res audientis (Ad. 622. *cf.* Hec. 340 Ad. 266. 373). Eun. 805 '-m' et 'hui' et cetera id genus sannae sunt adversus eos, quibus irascimur (*cf.* Andr. 194. 435. 919 Ad. 467 SCHOL. Ter. p. 82, 27 *al.* AVG. de serm. dom. 1, 9, 23 p. 1241 p. init. *et al.*). *al.*; *cf. l. 65. 71. 76. p. 2600, 17.* *de differentia inter* -m, em *et* en *v. vol. V 2, 437, 29.* GLOSS.L II Philox. HE 3 φεῦ. GLOSS. ἔα πάρρημα (ἐπίρρημα heia *e*). *τί. v. etiam vol. V 2, 437, 33.* *legitur ap. poetas scaenicos* (PLAVT. *fere* 20ies, TER. *fere* 80ies. *cf. Haffter, Unters. z. altlat. Dichterspr. 1934, 128*), *deinde rarius* (*v. l. 62. p. 2600, 24 sqq.*).

[*variat c.* em: *v. e. g. infra l. 71. p. 2600, 7. 11.* em *legendum esse censuimus* (-m *vel in omnibus vel in singulis codd. traditum*): PLAVT. Asin. 880 Rud. 177 Stich. 376 TER. Andr. 248. 351. 416. 458. 556. 604. 619. 785 Hec. 271. 347 Eun. 237. 459. 472 Phorm. 227. 387. 847. 881 AFRAN. com. 33. *falso trad.*: TER. Andr. 743. 975 *al.* (*v. Richter l. c. 557; Dziatzko-Hauler ad Ter. Phorm. 386*). *pro* ehem: TER. Andr. 686 *al.* (*v. Richter l. c. 557*).]

-m *varios animi stupefacti affectus exprimit, praecipue admirationem vel indignationem* (*dolorem e. g. p. 2600, 17. 26; laetitiam e. g. l. 75*). *cf. Hofmann, Umgangsspr. 21 sq. Richter l. c. 544 sqq.*

I *notabiliora quaedam ex usu*: **A** *est eius qui ab alio vocatur*: PLAVT. Cist. 695 era. :: -m. ⌊:: est — ::⌋ quid est? ([⌊ ⌋ *del. Camerarius*]. *cf.* Stich. 660 Stiche. :: -m [he *coni. Lindsay, Early Lat. verse 58, sed v. Hofmann l. c. 21*]. Trin. 1102 TER. Hec. 339. Haut. 517 Syre. :: -m [757]. Phorm. 682). Most. 784 heus Theopropides. :: -m quis ... nominat me? (Rud. 237 Ampelisca. :: -m quis est? *cf.* TER. Andr. 184 Dave. :: -m quid est? [Ad. 281 (hem *om. A*). *cf. p. 2600, 1*]). TER. Phorm. 195 revocemus hominem. :: sta ilico. :: -m, satis pro imperio, quisquis es (Ad. 320 [*v. adn. crit.*]). **B** *est secum ipso cogitantis*: TER. Andr. 359 mi incidit suspicio '-m, paullulum opsoni; ipsus tristis ...: non cohaerent'. Haut. 128 haec coepi cogitare '-m, tot mea solius solliciti sunt causa ut *eqs.*?' (Eun. 636 [*cf.* DON. *ad l.* interiectio laborantis animi]. SERV. Cic. epist. 4, 5, 4 -m! nos homunculi indignamur, si quis nostrum interiit *eqs.*). Ad. 709.

II *generalia* (*sec. structuras digesta*): **A** *ap. poetas scaenicos*: **1** *ponitur nude* (*cf.* DON. Ter. Andr. 420 percussus hoc dicto Byrria interiectione magis quam verbo exclamavit): PLAVT. Cas. 660 gladium — :: -m. :: gladium — :: quid eum gladium? :: habet. Most. 1000 numquid processit ad forum ... novi? :: etiam. :: quid tandem? :: vidi efferri mortuom. :: -m. Poen. 1023 TER. Andr. 383. 420. 462. 682 restitue quem a me accepisti locum. :: faciam. :: at iam hoc opust. :: -m (em C^1P) — sed mane (*cf.* DON. *ad l.* -m quasi incipientis est demonstrantisque aliquid novi se invenisse). 780. 869 quid ait tandem? :: Glycerium se scire civem esse Atticam. :: -m! Dromo! Dromo! 919. 969 Haut. 654 Eun. 307. 647. 747 Phorm. 941. Ad. 260 o Syre, Aeschinus ubist? :: ellum, te exspectat domi. :: -m. :: quid est? :: quid sit? illius opera, Syre, nunc vivo (*cf.* DON. *ad l.* interiectio est laetantis). 467 *al.* CE 1866 (= LABER. mim.) cinerescu(n)t conquieta membra animantium. -m (*interiectio fort. ad aliam personam pertinet; v. Leo, Herm. 48, 1913, 147*). **2** *additur enuntiatis*: **a** *interrogativis*: *α praecedit* (*pendet* an: *p. 2600, 14*): PLAVT. Asin. 445 scyphos ... rettulitne? :: non etiam :: -m non? 705 -m quid istuc est? (TER. Ad. 622. *cf.* PLAVT. Capt. 1006 salve, exoptate gnate mi. :: -m, quid 'gnate mi'? [*cf.* Pers. 741 pater hic meus est. :: -m, quid? pater? Stich. 372 TER. Andr. 765 *al.*]. Cas. 187 -m, quid est? [TER. Eun. 977 (-m *om.* $AC^1P^1EF^1$). *al.*]. Cist. 511 non ... tua dicta ... in auris recipio. :: non? [*v. et infra l. 16*] -m, quid agis igitur? [*versus fort. spurios om. A*]. Poen. 1046 -m, quid ego audio? *al.* TER. Andr. 592 occidi. :: -m, quid dixti? [Haut. 340 *al.*]. 665 -m, quid ais? scelus! [Phorm. 1004 *al.* AFRAN. com. 95]. *sim. al.* AFRAN. com. 393 -m, quid hoc? perii ...: quid tumulti exaudii?). PLAVT. Aul. 720 -m (em *codd.*), nemo habet horum? 811 -m, erumne ego aspicio meum? *al.* TER. Andr. 270 (-m *om. G*). 590. 747 -m, quae haec est fabula? (Eun. 689). 882 me miserum! :: -m (*om.* $C^1P^1p^1$), modone id demum sensti, Pamphile? (Hec. 316 [$DLpv^1$; em *rell., edd.*]). Hec. 205 quam ob rem accuser nescio. :: -m, tu nescis? (*cf. c. verbo iterato*: Phorm. 775 *al.*). 706 abibo ... :: fugis? -m, nec quicquam certi respondes mihi? Haut. 906. Eun. 962 edico vobis nostrum esse illum erilem filium. :: -m, obsecro, an is est? Ad. 654 *al.* TVRPIL. com. 177. *β sequitur* (*cf. supra l. 2*): TER. Andr. 194 non hercle intellego. :: non? -m. 435 nihilne? -m. 803 itan Chrysis? -m (*cf.* DON. *ad l.* non ... interrogat, sed commiseratur, et ita sequebatur, ut diceret 'periit'; sed magis gemitu significat, quod minus dixerat). **b** *variis*: TER. Andr. 928 -m perii ([*v. adn. crit.*]. Ad. 326. *cf.* Eun. 827 -m misera occidi ..., siquidem tu istaec vera praedicas). Phorm. 548 -m tum igitur, dum licet, ... loquimini mecum, Antipho. Ad. 343 -m, mea Sostrata, vide quam rem agis.

B *ap. ceteros scriptores*: **1** *additur enuntiatis*: CIC. Rab. Post. 45 -m, Postume, tune es ⟨C.⟩ Curti filius? epist. 14, 2, 2 -m, mea lux (*sc. Terentia*), meum desiderium, unde omnes opem petere solebant. APVL. met. 1, 6 '-m', inquam 'mi Socrates, quid istud?' 5, 23 -m audax ... lucerna ..., ipsum ... deum aduris. 7, 11. 9, 23. TERT. pall. 5 p. 952 Oe. -m, quantis facultatibus aestimavere ligneas maculas! QVEROL. p. 27, 8 -m sodes, ipsud volebam dicere. *al.* INSCR. christ. Diehl 1237, 4. **2** *pendet accus.* (*i. q.* heu, o *sim.*): PS. CIC. exil. 30 -m (hanc *vel* novi *varr. ll.*) condicionem huius temporis! QVEROL. p. 46, 4 -m me miserum, -m me miserum! (*semel P*). *Burckhardt.*

[**2. hem** *vox hebr.* (הֵם, *cf.* הֵם, הֵם). HIER. in Ier. 6, 12, 2 (*v. p. 2607, 72*).] *Ehlers.*

hēma (hēma-) *v.* haema (haema-).

(h)emdem *v. vol. VII 1, 180, 67 sqq.*

PLIN. nat. 35, 124 *Pausias* absolvit uno die tabellam, quae vocata est **hēmerēsios** (-ris- *BV*), puero picto (*i.* ἡμερήσιος, *unius diei*).

? **(h)emericos.** PS. APVL. herb. 34 l. 19 H.-S. *inter nomina herbae q. e. centauria maior* (emerocus *HaV*, emercos *β*, *om.* *γ*; hemeroton *Ackermann*).

hēmeris *f.*, ἡμερίς (*sc.* δρῦς). *genus quercus* (*cf. Olck, RE V 2036 sq.*): PLIN. nat. 16, 22 quae *quercus* maximam *glandem* fert, -s vocatur. 16, 26 gallam -s optimam *fert.*

hemerc *v.* hemerocoetus.

hēmerobion *n.*, ἡμερόβιον *et* **-ius** *m.* *genus insectorum animalium*, ἐφήμερον (*cf. Lenz, Zoologie d. Gr. u. R. 550; Keller, Antike Tierwelt II 454*): PLIN. nat. 1, 11, 43 -on. 11, 120 (*ex Aristot.*) volucre quadrupes ..., nec ultra unum diem vivit, unde -on vocatur (ἐφήμερον *Aristot.*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 1 (*inter nomina insectorum*) emirobius.

hēmerocalles *n.*, ἡμεροκαλλές. *nomen herbae* (*cf. Olck, RE VII 790; Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 344*): PLIN. nat. 1, 21, 23 -es. 21, 59 folio coronant Iovis flos, amaracum, -es (*d*, hom- *VGR*, om- *E*). 21, 158 -es (phem- *codd.*) pallidum e viridi et molle folium habet, grandi radice odorataque, bulbosa. DIOSC. 3 praef. p. 374, 23 de ⟨e⟩merocalles (em- *Bern.*). 3, 132 p. 431, 14 (*cf. Diosc. gr. 3, 122 p. 133, 1* ἡμεροκαλλές) de ⟨e⟩merocalles. -es aut emerocatalepton (emme- *Bern.*; *cf. Diosc. gr. 3, 122 p. 133, 1* ἡμεροκατάλλακτον) folia habet et asta simile lilio.

hēmerocatallacton *n.*, ἡμεροκατάλλακτον. *nomen herbae. traditur forma vulg.* emerocatalepton. *v. l. 60.*

hēmero⟨coetus⟩: ἅρπαξ GLOSS.L II Philox. HE 4 (*cf. Lindsay ad l.*). *cf. Hes. op. 605.*

hēmerodromos (*pl. nom.* -oe: *infra l. 70*; *acc.* -ōs [*an* -ās?]: *infra l. 71*) *m.*, ἡμεροδρόμος (-ης). *de notione v. l. 72 et cf. Jüthner, RE VIII 232.* NEP. Milt. 4, 3 (*cf. Herod. 6, 105*) cursorem eius generis, qui -oe (*Dan.*, -me *ABP*, -mi *M*, hermodrame *FQR*) vocantur. LIV. 31, 24, 4 speculator — -os (hem[e]rodromas *trad.*; *v. l. 67*) vocant Graeci, ingens die uno cursu emetientes spatium — contemplatus ... agmen ex specula.

[**hemeroton** *v. l. 42.*]

hēmetera (*scrib.* em-. *i.* ἡμέτερα): nostra GLOSS.L V Abba EM 24. *Groth-H. H.*

hemian *vox 'Babylon.'* (*aram.* הֶמְיָנָא, הִמְיָן, *samarit.* 'emian', *syr.* 'hemjānā'; *cf. Ioseph. ant. 3, 156* ἐμίαν). HIER. epist. 64, 12, 1 tertium genus est vestimenti (*sacerdotum Hebraeorum*), quod illi appellant 'abaneth' (*cf. vol. I 46, 15*), ... Babylonii novo vocabulo '-n' (-m *D*, -ien *B*, heremiā *Π*) vocant. *Ehlers.*

hēmiastaton, -ō (*abl.*) *n.*, ἡμιάστατον. *fig. rhet.*: SACERD. gramm. VI 469, 31 de -o (em- *cod.*). -on est, cum dictio continet speciei ignorantiam et scientiam generis *eqs.*

[Groth-H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hēmicadium, -ī *n.*, ἡμικάδιον. *sine* h *praeter l. 3.* ISID orig. 20, 7, 1 -um vas olearium (GLOSS.L I Ansil. EM 54. GLOSS. V 568, 22 [-cand- *trad.*]). NOT. Tir. 91, 65 haebicadium.

[**hēmicillus** (CIC. Att. 13, 51, 1) *v. s.* micillus.]

hēmicirculus, -ī *m.* *comp. hybr. ex* hemi- *et* circulus. *scribitur ubique* am-. *t. t. grom.; genus lapidis finalis*: LIB. col. I grom. p. 250 (*inter nomina lapidum finalium*) -us quadratus (PS. BOETH. grom. p. 405, 15 [anni- *m*, semi- *a; om. b*]. *cf. var. l. l. 10*). *ibid.* qui sunt lapides finales: .... -us (PS. BOETH. grom. p. 406, 16 [emi- *corr. b*; quadratus *add. b*¹]).

hēmicorus, -ī *m.*, ἡμίκορος. *mensura, i. q. dimidium cori*: HIER. in Ezech. 13, 17 sqq. p. 115C *haereses decipiunt homines* non propter corum et -um hordei, ut in Osee legimus, sed propter pugillum hordei (*cf. Vulg. Os. 3, 2* dimidium corum; *Aquila, Symm., Theod.* ἡμίκορος; *LXX aliter. v. et Hier. in Os. 3, 2 p. 842D*).

hēmicosmion *n.*, ἡμικόσμιον. *traditur forma vulg.* micosmin. *i. q. dimidium mundi* (*ad rem cf. Sol. 22, 1*): RAVENN. p. 9, 11 *insulam Britanniam* Graecorum philosophi quasi -n appellant (*inde: ibid.* p. 423, 11 -n [mirosmi *A*, micosmi *B*, mycosmin *marg. C*]).

ˣ**hēmicrānia**, -ae *f.*, ἡμικρανία *et* (*saepius*) **hēmicrānium** (-on: CASS. FEL.), -ī *n.*, ἡμικράνιον (*cf. Liddell-Scott. an per retrogradam q. v. derivationem ab* hemicrania *formatum [v. Brender, Rückläuf. Ableitung 74]?*) *et* **hēmicrānius**, -ī *m.* (PS. THEOD. PRISC. add. p. 316, 3 ANTIDOT. Brux. app. 213). *scribitur* (mi- *v. Niedermann, Marcell. p. 302*): em-: ANON. med. ed. Piechotta 200 *cod. s. VI. et saepe.* -igr-: ANON. med. *l. c. et saepe.* -eum (-ea): PS. APVL. herb., PLIN. VAL., ORIBAS. (*semel*). *gen.* -ni: ANON. med. *l. c.* ORIBAS. syn. 8, 20 tit. (*Aa*). *legitur inde a* SER. SAMM. (*infra l. 42; cf. Vollmer praef. p. XXIII*), PLIN. med., AMBR.

1 *i. q. dimidia (altera) pars capitis* (*plur. v. l. 32. 41*): PLIN. med. 1, 1 p. 11, 20 peucedano ... -ae (*sic b* [*Rose*], -a *gd*) unguuntur. AMBR. Noe 6, 14 p. 423, 11 (*ad Vulg. [Itala] gen. 6, 14*) nidus est -um, nidus est membrana illa, quae cerebrum fovet. MARCELL. med. 2, 1 ad dolorem -ii sedandum (7, 20 temporum vel -ii [PLIN. VAL. 1, 8]. *al.* ANON. med. ed. Piechotta 200 PS. THEOD. PRISC. add. p. 314, 30 PLIN. VAL. 1, 8. CASS. FEL. 29 p. 57, 10 totius capitis vel -ii. ORIBAS. syn. 1, 35 [rec. Aa. *v. infra l. 58*]. *al. cf.* MARCELL. med. 2, 10 -um vel tempora quae dolebunt [*al.*]). VINDIC. epist. ad Valent. 8 comburi ... -um. PS. APVL. app. 55 p. 292 H.-S. capiti inducito vel -is. *et al.* 2 *i. q. dimidii capitis dolor* (*plur. v. l. 44. 47*): SER. SAMM. 2 tit. (*v. app. crit. p. 3*) -o medendo (*cf. Vollmer l. c.*). MARCELL. med. 2, 4 -um ... curant vermes terreni (*cf.* ANTIDOT. Brux. app. 213). 2, 14 heterocrania sive -a discutit haec compositio (2, 20). PS. APVL. herb. 53 l. 5 H.-S. ad -um vel capitis dolorem (PLIN. VAL. 1, 2. 1, 8 tit. temporis). THEOD. PRISC. log. 44 p. 143, 13 -is (-nicis *var. l.*) haec sunt adiutoria adhibenda. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 4 dolor ... capitis totius aut dimidii quem ... -am vocant (*sim.*: CASS. FEL. 1 p. 2, 3). *et al.*

hēmicrānicus, -a, -um, ἡμικρανικός. *scribitur*: em- *ubique*; -igr- *praeter* ORIBAS. syn. 8, 20 (*bis*). *i. q. ad hemicranium (ubique, ut vid., eo sensu qui est sub 2) pertinens*: ORIBAS. eup. 4, 3 -is adiutoriis (*gr. 4, 3, 2* βοηθήμασι ... ἡμικρανικοῖς. *cf.* syn. 3, 106 trociscus [*gr. 3, 106* τροχίσκος ἡμικρανικός. *ibid.* 8, 20]. 8, 20 *infra l. 65*). ALEX. TRALL. 1, 48 -as passiones (*gr. I p. 503 P.* ἡμικρανίαν. *cf. ibid.* 1, 51 -i dolores. ORIBAS. syn. 1, 35 [rec. La] ad scyaticos et -os et scotomaticos *dolores* [*an 'hemicranio laborantes'? cf. ibid. rec. Aa* ad s. et emigranii dolores et ad s.; *gr. 1, 35, 2* ἐπ' ἰσχιάδος καὶ ἡμικραίρας *eqs.*]). *? is qui -o dolore laborat: v. l. 57. de* THEOD. PRISC. log. 44 p. 143, 13 *v. l. 47.*

hēmicrānius, -a, -um. *cf.* hemicrania, hemicranium. *scribitur* em-: ORIBAS. ALEX.; -igr-: ORIBAS. ALEX.; -eus (*sim.*): ALEX. *i. q. hemicranicus, ad hemicranium pertinens*: ORIBAS. syn. 8, 20 (rec. La) quae vocantur -a medicamenta (*rec. Aa* hemicranicis ... medicaminibus. *gr. 8, 19, 1* ἡμικρανικοῖς φαρμάκοις). ALEX. TRALL. 1, 45 tit. (*gr. I p. 499 P.* περὶ ἡμικρανίας) de -o dolore (1, 50 tit. *cf. var. l.* ORIBAS. syn. 8, 20 tit. [*Ab*]. *adde*: ALEX. TRALL. 1, 51 tit. passiones). -us *pro subst.* (*de orig. et re v. Sofer, Lat. u. Rom. aus d. Etym. d. Isid.* [= *Glotta 16, 1928*] *14 sq.*): ISID. orig. 12, 5, 12 vermes carnium: -us, lumbricus *eqs.* (12, 5, 13 -us vermis capitis vocatur).

hēmicyclium (-on: *p. 2602, 27*), -ī *n.*, ἡμικύκλιον. *in libris saepe* em-. *gen.* -lī *ubique praeter p. 2602, 10. 26.* [*traditur* -lum, -lorum: *l. 76. p. 2602, 15. 21.*]

i. q. dimidius circulus, semicirculus (PS. CENS. frg. 7, 2 -um [-lum *DV*] circuli dimidium *est.* MART. CAP. 6, 711 -um est figura, quae diametro et peripheria media, quam eadem diametros distinguit, continetur): 1 *generalia*: VITR. 5, 1, 8 (*de struct. cf. Wistrand, Vitruvius-Studier 1933, 93*) tribunal ... -i (-lyi *S*) schematis minoris curvatura formatum; eius ... -i in fronte est intervallum pedes XLVI (*in architectura ut: ibid.* -um. 5, 7, 1 in cornibus -i centra signantur. PLIN. epist. 5, 6, 33 rectus ... hippodromi limes in extrema parte -o frangitur. SIDON. epist. 2, 2, 4 solii [*i. alvei; cf. Blümner, Privataltert. 424, 13*] capacis -o). 9, 7, 3 per centrum perducendum, ut aequa duo -a sint divisa (*sic in descriptione horologii solarii* [*ad rem v. Bilfinger, Zeitmesser d. ant. Völker, Stuttgart 1886, 23 sqq.*]: 9, 7, 5 describantur -a, quorum unum erit aestivum, alterum hibernum [9, 7, 6 *bis. cf. infra l. 10*]. CET. FAV. 29 p. 282, 13 K. [sem- *vp*]). CHALC. comm. 326 p. 350, 13 triangulorum, quadratorum, -i, circuli. PS. AVG. categ. 21 p. 1440. MART. CAP. 6, 638 lunata ... et quodam -o in promunturium ... circumfertur Italia. *terrae, caeli sim.*: SERV. georg. 1, 100 p. 156, 10 annus olim in duas tantum partes dividebatur ..., in duo hemisphaeria: ... *autumnale et hiemale tempus* pro uno habebantur secundum -ii (-li *var. l.*) rationem, ut diximus (*cf. supra l. 3*). 4, 64 -is caeli, quibus cingitur terra (AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 20, 1). HYG. astr. 1 praef. p. 21, 5 quare non essent in sphaera superiora inferioribus -i⟨is⟩ (*cf. Kauffmann, De Hyg. mem. XLIII*) aequalia. MART. CAP. 6, 603 terra duas sibi partes -orum (-lorum *C*) quadam diversitate dispescit, ... supernatem ... et .. infernatem.

2 *specialia*: a *i. q. sellae semicirculi formam habentes* (*ad rem v. Schneider, RE VIII 243*): CIC. Lael. 2 *Scaevolam* domi in -o sedentem. *in foro positae* (*i. q. 'exedra'?*): SVET. gramm. 17 *Verrius Flaccus* statuam habet Praeneste in inferiore fori parte circa (contra *var. l.; cf. Schanz-Hosius II 362*) -um (-lum *L*), in quo fastos a se ordinatos et marmoreo parieti incisos publicarat. b *genus horologii solarii* (*ad rem v. Schneider l. c.; Rehm, ibid. 2419; Diels, Antike Technik² 168*): VITR. 9, 8, 1 -um excavatum ex quadrato ad enclimaque succisum Berosus ... dicitur invenisse. CET. FAV. 29 p. 281, 12 K. multa ... genera sunt horologiorum, sed ... -ii magis aperta ... ratio videtur. *ibid.* p. 282, 2 horologium quod -on appellatur.

hēmicyclius, -a, -um (-on), ἡμικύκλιος. *i. q. semicirculi formam habens*: CET. FAV. 29 p. 282, 7 K. (*cf. supra l. 1 sqq.*) quae *rotunditas* cavata introrsus -o⟨n⟩ (sem- *p*) faciat schema (*an* [*subst.*] hemicyli[o]?; *cf. p. 2601, 79*). *comp.*: GROM. p. 344, 16 terminos -iores (emicic- *trad.*) vocavimus hos quos in capitibus centuriarum sub terra posuimus.

[**hēmicyclus**, -ī *m.* *v. varr. ll. et gen. p. 2601, 73 sq.*]

[VITR. 9 praef. 14 Archytas **hēmicylindrōrum** descriptionibus *explicavit. sic edd. ante Krohn* (*cf. Eutoc. ad Archim. sph. cycl. 2 p. 90, 6 H.*); cylindrorum *codd., Krohn* (*v. et vol. IV 1586, 44*).]

hēmidexius, -a, -um, *ἡμιδέξιος. *neutr. pro subst. (sc. metrum)*: *l. 42 sqq.* [*falso trad.*: SACERD. gramm. VI 515, 3. 6.] *t. t. metr.*: SACERD. gramm. VI 502, 11 dactylicum metrum ... dividitur in species XVII: ... trimetras quattuor, -am, glyconiam, Pherecratiam, tertiam trochaicam. 514, 28 de -o trimetro acatalecto dactylico (514, 28. 515, 2 -um t. d. schemata habet octo. 544, 15 *metro q. e. Archebulium hemiepes* addita syllaba faciet -um t.).

hēmiepes, *abl.* -ī (*l. 48*) *n.*, *ἡμιεπές. *litt. gr.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 119, 4. *t. t. metr.* (*ad rem v. Schroeder, Nomenclator. de caesura versus heroici: l. 52*): SACERD. gramm. VI 544, 11 de Archebulio -i. Archebulium -es constat duobus dactylis et spondeo. MAR. VICTORIN. gramm. VI 73, 10 trimetrus *dactylicus* ... acatalectus, qui e tribus, ut 'cui non dictus Hylas puer', hoc -es dicitur. PRISC. gramm. III 460, 15 (*v. l. 47*) quarta ... bucolica magis passio est, sicut -es (*G*, hemip- *C*, semip- *S*) et quarta trochaica et quae inveniuntur per singulos pedes.

hēmigrān- *v.* hemicran-. *Groth-H. H.*

ˣ**hēmīna**, -ae *f.*, ἡμίνα. *in codd. passim scrib.* em- (*e. g.* ANON. med. ed. Piechotta *cod. s. VI*; hem- *in titulo*: DECRET. decur. Ferent. Prisc. [CIL X 5853] 12), haem-, him-, hym-, hi(a)em-. *abbreviatur, notatur*: hem: PELAGON. 13 *al.* ANON. med. ed. Piechotta 135. 137. hemin: DECRET. *l. c.* (*l. 56*). ɢ: MAECIAN. distrib. 80. K°: METROL. p. 134, 19 ISID. orig. 16, 27, 5. ǀ: METROL. p. 128, 18. NOT. Tir. 90, 44 hymina. *inter metra* 'per qualitatem acervalem': MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 11. 21. GLOSS. ἡμίξεστον. *legitur inde a* PLAVTO (*semel*), CATONE (9ies), VARRONE (*semel*). *ap. poetas*: PLAVT. (*p. 2603, 19*) PERS. (*p. 2603, 84*) SER. SAMM. 474 CARM. de pond. 68.

i. q. mensura liquidorum et siccorum dimidiam partem sextarii continens, ἡμίξεστον, *cotula* (*v. Thédenat, Daremb.-S. III 72. Viedebantt, RE VIII 248 sq. Blümner, Privataltert. 403*). *syn.* cotula: CARM. de pond. 68 cotylas, quas ... dixisse licebit -as. EPIPHAN. de mensur. 20 c. est -a. *et saepius, cf. vol. IV 1093, 43 sqq.* *pro gr.* κοτύλη: ITALA lev. 14, 15 (Aug. loc. hept. 3, 36; *Vulg.* sextario). 14, 21 *et* 24 (Monac.; *Vulg.* sextarium). ORIBAS. *p. 2603, 51. al.* *nuncupatur* -a Romana: GILD. paen. 1 chron. III p. 89. *definitur, comparatur c. aliis mensuris* (*v. et* CATO *p. 2603, 20.* VARRO *p. 2603, 24*): PAVL. FEST. p. 100 -a ex Graeco †exestosimi (ξέστου ἡμίσεια *Huschke, alii aliter*); quod est dimidia pars sextarii. PLIN. nat. 21, 185 cum acetabuli mensura dicitur, significat -ae quartam, id est drachmas XV (*cf. p. 2603, 1. 2*). MAECIAN. distrib. 79 CARM. de pond. 68 EPIPHAN. de mensur. 20 (*cf.* ISID. orig. 16, 26, 5). 24. METROL. p. 128, 17 sestarius lib. II S, id est duas -as (*aliter*: 133, 4 -ae II sextarium complent, id est l. I [140, 23 ISID. orig. 16, 26, 5]. 140, 23 apud quosdam ... libram et dimidiam [*cf.* 128, 18]. *?* GLOSS. I p. 162 [libros *trad.*]). 128, 18 -a ... calices III. calix ciatus VIII. cotilla, id est -a, ciatus XXVII (*aliter*: 140, 20 apud quosdam c. novem -am facere

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videntur, quod sunt dragmae XC; apud quosdam vero acetabula quattuor, quod sunt dragmae XLVIII [*cf.* ISID. orig. 16, 26, 5. *aliter p. 2602, 78 ut passim*]. GLOSS. V 413, 46 c. III [*an* VI?]. *ceterum* -a *VI cyathos continere dicitur*). 128, 21. 133, 3 conclae VIII -am (emitiā *cod.*) faciunt, id est sol. XX. 140, 27 MARCELL. med. de mens. p. 7, 4 N. 7, 6 cotylus triunciarius habet -ae tertiam partem (*cf.* EXC. metrol. chron. I p. 549 -*a* olei pensat — VIIII Romani ponderis. 550). 7, 7 POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 11 EXC. metrol. *l. c.* *comprehenduntur* -ae *duae* (PLIN. nat. 28, 228 [PLIN. med. 3, 17 tres]. CAEL. AVR. acut. *infra l. 50.* chron. 4, 7, 101 *al.*), *tres (passim), quattuor (infra l. 39), quinque* (PLIN. nat. 14, 114 *al.*), *sex (infra l. 51 al.), octo (infra l. 19), decem (infra l. 38).* -a *dimidiatur*: PELAGON. 85 (VEG. mulom. 2, 130, 2) -am dimidiam (*cf. Hippiatr. II 73, 16. ibid.* 106 [VEG. mulom. 2, 132, 6. *cf. Hippiatr. II 69, 5*]. 314 [*Hippiatr. II 307, 20* ἡμικοτύλιον]. PLIN. VAL. 2, 28 in modum -ae d. 2, 45). ORIBAS. syn. 1, 9 (rec. Aa) mediam -am (*gr. 1, 9, 4* ἥμισυ. 1, 19 *v. infra l. 62*).

1 *generatim*: **a** *sensu strictiore* (*i. q.* '*potio -ae*': *l. 27*): PLAVT. Mil. 831 neque equidem -as (fem- *codd.*) octo (*vini*) exprompsi in urceum. CATO agr. 57 (*vinum familiae*) *bibant* mense quarto -as in dies, id est in mense congios II S . . .; nono, decimo (*eqs.*) . . . in dies -as ternas, id est ⟨in mense⟩ amphoram. 126. 156, 3 exurgeto sucum quasi -am. 156, 4 -am aut paulo plus bibat. VARRO frg. Gell. 3, 14, 2 si ⟨ex⟩ sextario -a fusa est, non 'dimidiatum sextarium fusum' dicendum est . . ., sed 'dimidium'. CELS. 3, 19, 4. 7, 15, 2 circa singulas -as. SEN. dial. 4, 33, 4 propinavit illi Caesar (*Pastori Caligula*) -am (*v. l. 18*). COLVM. 6, 4, 3 potiones trium -arum. 6, 14, 1 porri sucus instar -ae (6, 38, 1. 7, 5, 15). arb. 5, 4 quod (*stercus columbinum*) si quo amplius quam -am posueris. SCRIB. LARG. 118 *faenum graecum* aqua bene coquere oportet atque inde sumere -am ([*infra* hinc]. PLIN. nat. 26, 88 MARCELL. med. 29, 41 PLIN. VAL. 1, 18. *cf.* MARCELL. med. 22, 5 -am ex ea . . . dabis [PLAC. med. rec. *β* 5, 31]). PLIN. nat. 20, 227 dant . . . sucum (*malvae*) bibendum parturientibus . . . in vino decoctae (-ā *edd. vett.*, '*an recte?*' *Mayh.*) -ā (*abl. quantitatis ut* [*cf. infra l. 43*]: *ibid.* 24, 31 bilem . . . detrahit radix *pityusae* decocti -ā. 26, 132 *hippuris* per triduum -is pota [*cf.* 28, 91. 28, 127 *serum* bibitur . . . -is. *v. et l. 33*]. 27, 47 *absinthium* coctum . . . ad tertias X -is [28, 202 *ex emend. Mayhoffii.* 32, 136]. 28, 205 *immittitur* butyrum -is IIII. CHIRON 327 quam singulis -is dabis [949]. 956 infundito. *dub.* [*cf. infra l. 64*]: *ibid.* 309 oleum Cyprinum -a [*Veg. mulom. 2, 92, 4* olei C. lib. I]. 872 sinapem Alexandrinum -a, nasturcii semen -a. *v. Ahlquist, Stud. z. spätlat. Mulom. Chir. 19. 47 sq.*). 23, 81 *oleum oenanthinum* solvit alvum -ae mensurā (*abl. ut supra l. 34 sqq.*) . . . potum (MARCELL. med. 5, 9 ad -ae mensuram [12, 40. *cf. l. 50*]. *cf. supra l. 15*). 23, 109 contusum malum (*punicum*) ex III -is vini decoctum ad -am (26, 75. 87. 28, 207. 29, 80 *coqui.* MARCELL. med. 16, 38. 22, 1. *cf.* PLIN. VAL. 2, 38 ut ad -am redeat. MISC. Tir. 62, 27 redactum). 32, 10 *Iuba* tradit mitulos ternas -as capere. *al.* VOPISC. Tac. 11, 1 *potavit* saepe intr⟨a⟩ -am (*vini*). CAEL. AVR. acut. 1, 15, 125 aquam dantes potandam . . . usque ad -am vel duas (chron. 4, 3, 68 sex. ORIBAS. syn. 1, 8 [rec. Aa; *gr. 1, 8, 2* κοτύλας, *rec. La* cotilas]. 1, 9 [rec. Aa; *gr. 1, 9, 4* ἄχρι κοτύλης, rec. La usque una -a]. *cf. l. 44*). *et al.* *indicatur materia*: *gen.* (*saepe* vini, aquae, aceti, olei, passi): CATO agr. 71 -a vini (102. 127, 2). 107, 1 iris aridae contusae -am (minam *Niedermann, RevPhil. 59 [7], 1933, 15 sq.*). CELS. 4, 5, 8 non ultra -am aquae. *al.* COLVM. 11, 3, 59 paulo plus quam -am seminis. *al.* SCRIB. LARG. 16 *al.* PLIN. nat. 14, 105 *al. et passim. cf. infra l. 77.* ? *abl.* (*aliter, ut vid., l. 69 sqq. et* CHIRON 253 cum vino dulci -am [VEG. mulom. 2, 6, 9 cum dulcis vini -a]. *v. Svennung, Unters. z. Pallad. 176*): ORIBAS. syn. 1, 19 p. 825 (rec. Aa) *haemagogus clister* conficitur . . . sic: melle (rec. La mel) -a media, . . . ⌊olio -a quartario⌋ (⌊ ⌋ ?; *gr. 1, 19, 15* μέλιτος κοτύλης ἥμισυ . . ., ἐλαίου κοτύλης τέταρτον). *ibid.* (rec. La) aqua maritima -as duas (ὕδατος κοτύλαι δύο). ? *acc.* (*aliter, ut vid., l. 40 et l. 73*): ANON. med. ed. Piechotta 167 in aquam (-a *conicere vid. Piech. p. VI*) cotulis duobus id (est) -is. APIC. exc. 128 condis liquamen (-is *Giarratano-Vollmer, sed v. Brandt, Unters. z. röm. Kochbuche 111*) -a una, olei pondo uno, passo p. uno. *fort. add.*: ORIBAS. (rec. La) *l. 62.* *per appositionem* (*acc. l. 73, ceterum abl.; cf. Mørland, Die lat. Oribasiusübers. 112; Ruf. podagr. p. 13. Svennung l. c. 198 sqq.*): VEG. mulom. 2, 132, 6 cum vino optimo (vini o. *ed. pr.*, *cf.* PELAGON. 103 vini) -a et tribus cyathis olei. PS. APVL. herb. 19 l. 16 H.-S. herbae aristolochiae radicem pondus denarii unius, vinum (-i *β*) -am. PLIN. VAL. 1, 51 cum aceto et melle -is singulis. ORIBAS. syn. 1, 21 p. 828 (rec. Aa; *om. gr. et rec. La*) in aceto -a (*sed infra* mellis).

b *sensu latiore*: -a sanguinis *i. q.* '*exiguus sanguis*' *proverbialiter de vita* (*v. Mayor, Journ. of Phil. 8, 1879, 263 sq.*): SEN dial. 9, 14, 3 minabatur Theodoro philosopho tyrannus mortem . . .: 'habes', inquit (*Th.*), 'cur tibi placeas; -a s. in tua potestate est' (*falso Mayor 264*). HIER. epist. 147, 8, 1 '-am', ut tuis verbis utar, 's.' deprecaris.

2 *singulariter i. q. vas* (*cuiuslibet mensurae?*): PERS. 1, 130 se . . . aliquem credens, Italo quod honore supinus fregerit -as Arreti aedilis iniquas (*Schol.*: inaequales mensuras. *cf. Iuv. 10, 101* vasa. *Vlp. dig. 19, 2, 13, 8* mensuras).

deriv.: heminarium. *cf. Onom.*

hēmīnārium, -ī *n.* *ab* hemina *ad analogiam vocis q. e.* congiarium *iocose fictum.* *i. q. donum exiguitatem heminae habens*: QVINT. inst. 6, 3, 52 (*de metalempsi*) Fabius Maximus, incusans Augusti congiariorum (*i. donorum, v. vol. IV 282, 14*), quae amicis dabantur, exiguitatem, -a[m] esse dixit (nam congiarium commune liberalitatis atque mensurae) a mensura ducta imminutione rerum. *Ehlers.*

hēmiōbolium (DIOSC.) *et* **hēmiōbolum** (MARCELL.), -ī *n.*, ἡμιωβόλιον (-λον). *pondus, i. q. dimidium oboli* (*ad rem v. Viedebantt, RE VIII 249 sqq.*): MARCELL. med. 16, 8 cinnamomi -um. DIOSC. 4, 170 incides radices *apii* et in aqua mittes, et quod supernataverit, . . . colligis, siccas et reponis. unde dabis tria emi⟨o⟩boli⟨a⟩ (*gr. 4, 175* ἡμιωβόλια).

[**hēmiolia** *v. s.* mydion.]

***hēmiolius** (-os), -a, -um (-on), ἡμιόλιος. *scrib.* em-: *saepe*; himol-: *infra l. 46.* *sg.* -os, -on: *infra l. 27. 31.* MART. CAP. 2, 107. 7, 733. 7, 737. *vox gr.*: VITR. 3, 1, 6 (*ed.*, -us *trad.*). MART. CAP. 9, 959. *adhibetur saepe pro adi., rarius pro subst.*
[*de* GELL. 10, 25, 5 *v. l. 16.*]

i. q. sesquialter, sescuplus (*tam de ipso numero totum eiusque dimidium in se habente* [*cf. infra l. 27. 39*] *quam de comparatis inter se numeris, quatenus sesquialtera ratione constent* [*cf. infra l. 31. 44*]. *syn.* sesquialter: *infra l. 30. 44. al.*; sescuplus: *infra l. 39. 46.* *nota de usura: infra l. 46*): GELL. 18, 14, 3 quale . . . fieri nomen *Latinum* posset -o numero . . . ? est . . . -os, qui numerum aliquem totum in sese habet dimidiumque eius, ut tres ad duo. CENS. 10, 9 eam symphoniam quae διὰ πέντε dicitur ibi invenit *Pythagoras* ubi ponderum discrimen in sesquialtera portione, quam duo faciunt ad tria conlata, quod -on (hemil- *D*) appellant (*sic in mus. de symphonia q. v.* διὰ πέντε: FVLG. myth. 3, 9 p. 75, 10 MACR. somn. 1, 6, 43 *al.* MART. CAP. 2, 107 *al.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 11, 19 CASSIOD. art. 5 p. 1210^A. *de genere symphoniae q. v.* διὰ τεττάρων [*cf.* MART. CAP. 9, 930]: MART. CAP. 9, 959 chromatis tres *divisiones*, quarum prima quae mollis . . ., secunda quae -a est, tertia quae est toniaea [BOETH. mus. 5, 16 *et* 18 *passim*]). MAR. VICTORIN. gramm. VI 42, 27 tertius . . . rhythmus, qui paeonicus . . . dicitur, -a ⟨ratione⟩ subsistit, quae est sescupli ratio. -um . . . dicunt numerum, qui tantundem habeat quantum alius et dimidium amplius, ut si compares tres et duo: nam in tribus et duo et eorum dimidium continetur (*sim. in re metr.*: GRAMM. VI 645, 12 MART. CAP. 9, 972. 9, 977 [*quater*] *al.*). BOETH. arithm. 1, 24 p. 50, 18 si ternarius binario vel si senarius quaternario . . . comparetur, . . . -a, id est sesqualtera, proportio nascetur (*sic in arithm.*: 2, 33 p. 127, 7). CANON. Dionys. Exig. p. 30, 4 St. (*de clericis usuras accipientibus*) -a, id est sescupla, exigens.

hēmionion (-um *infra l. 57*) *n.*, ἡμιόνιον. -os: *infra l. 51.* *scrib.* em-: *infra l. 56*; im-: *infra l. 59.* [*ex coni. dub.*: PLIN. nat. 26, 40 (*v. s.* molemonium).] *nomen herbae*: *i. q. asplenos* (*cf. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 351.* *inter synon. herbae q. v. lingua canis*: *infra l. 56*): PLIN. nat. 1, 27, 17 asplenos sive -os. 25, 45 (*v. Berendes l. c. 330*) Teucrion, quam quidam -on (. . . mioneon *N*, hermi- *d*, -oncon *VR*, -mineon *E*) vocant *eqs.* a quibusdam splenion vocatur (PS. APVL. herb. 56 l. 11 H.-S. splenion, alii -on [hermion *trad.*] . . ., Itali T. 97 l. 11 *herbam q. v. lingua canis* alii -on [emin- *βγ*], . . . alii T. *cf. Ps. Diosc. Vind. 1, 134*). 26, 41 singultus -um (herm- *codd.*) sedat. 27, 34 asplenon sunt qui -on (-non *codd.*) vocant, foliis trientalibus. DIOSC. 3, 146 p. 436, 3 asplenon aut scolopendrion aut [t]imionion (*gr. 3, 134 p. 143, 7* ἡμιόνιον). *cf.* hemionitis.

hēmionītis (*scrib.* em-) *f.*, ἡμιονῖτις. *nomen herbae* (*cf. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 351*): DIOSC. 3, 147 de ⟨e⟩mionitis (em- *Bern.*). -s aut splenion vocant (*gr. 3, 135* ἡμιονῖτις). PHILAGR. med. 4 p. 189, 2 M. si pelecinum et -s herba in tali misceatur distemperantia. *cf.* hemionion.

hēmisescla, (-ae) *f.* *comp. hybr. ex* hemi- *et* sescla. *i. q. dimidia sextula*: LIB. de asse 15 unciae pars . . . -a. *ibid.* -a duodecima *pars unciae*. 16 -a *continet* duos scrupulos.

hēmisīcum, (-ī) *n.* [*comp. hybr. ex* hemi- *et* sica; *ad genus neutr. cf.* gladium, telum *sim. J. B. H.*] SYNON. Cic. Char. gramm. p. 425, 23 B. ferrum . . ., spatha, hemispatha, ⟨h⟩emisicum (*cf. Gloss.* semisicium).

hēmispatha, (-ae) *f.* *comp. hybr. ex* hemi- *et* spatha (*cf.* ἡμισπάθιον). *v. l. 71.*

***hēmisphaerium,** -ī *n.*, ἡμισφαίριον. *in codd. scribitur hic illic* em-, hiem- (*e. g. p. 2605, 13. 18. 35*), -sp- (*e. g. p. 2605, 16. 39. 53 bis*), -sp(h)er-. *de formis*: -on (*gen.* -ou: *p. 2605, 39*): CASSIOD. art. 7 p. 1217^C (*bis*). ISID. orig. 3, 43 (*bis*). GLOSS. -a (-ae) *f.*: ISID. *et* GLOSS. *p. 2605, 10 sq.* *ad rem v. Degering, RE VIII 253 sq.* *inde a* (?) NAEV. (*p. 2605, 13*), VARRONE, VITR.

i. q. dimidium sphaerae (*cf.* GLOSS.^L Corp. E 169 ⟨h⟩emisp⟨ha⟩erion: semis circulus. GLOSS. absida): **1** *generatim*: MACR. Sat. 7, 10, 3 *suturae* quibus -a, ut ita dixerim, capitis alligantur. MART. CAP. 2, 138 in aliis *voluminibus Musarum* circuli

[*Groth-H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lineaeque -aque cum trigonis et quadratis multiangulaeque formae ... formatae (*'ad astronomiam eiusque praesidem Uraniam haec spectare videntur' Kopp ad l.*). 7, 735 hunc numerum (*sc. pentadem*) quis neget esse diametrum? nam decadis perfectio circulusque huius -o (*v. app. crit.*) edissecatur. SIDON. epist. 2, 9, 8 antro in -ii formam corylis flexibilibus intexto. CASSIOD. var. 5, 42, 5 cum theatrum, quod est -um, Graece dicatur, amphitheatrum quasi in unum iuncta duo visoria recte constat esse nominatum. ***caeli, terrae, lunae:*** ***caeli sim.*** (*cf.* MACR. somn. 1, 18, 11 dimidium caelum, id est unum -um. ISID. orig. 3, 43 -a [*v. p. 2604, 79*] dimidia pars sphaerae est [GLOSS.^{L} IV Plac. E 15 -a: dimidia sphaerae]. *huc spectare videtur*: GLOSS.^{L} Corp. E 184 -um: aer): NAEV. (?) frg. Varro ling. 7, 7 h[i]emisph⟨a⟩erium ubi conc⟨h⟩a c⟨a⟩erula s⟨a⟩eptum stat (*cf. Enn. scaen. 93*). CHALC. comm. 66 p. 134, 6 obiectu terrae solum id -um quod superne fuerit videtur, alterum interim latet sub australi polo (*cf.* HIER. epist. 64, 18, 4 [-sper- *var. l.*]. EVSTATH. Bas. hex. 2, 8 p. 888^{B} [*gr. p. 48^{B} ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαιρίῳ*] *al.* CASSIOD. art. 7 p. 1217^{C}. ISID. nat. 12, 3 [*ex Suet.*] -a [hiem- *var. l.*] duo sunt quorum alterum est super terram alterum subter terra. orig. 3, 43 GLOSS.). SERV. georg. 1, 100 p. 156, 7 (*p. 2602, 9. cf.* 3, 296 secundum rationem -ii [*cf. infra l. 23*]). auct. georg. 1, 247 (*Epic. frg. 346 U.*) Epicurei dicunt, non ire solem per alterum -um. Aen. 1, 745 **ratio** hoc facit -ii, quia hieme breviore sol utitur circulo (1, 746. *cf. supra l. 20*). HYG. astr. 1, 6 p. 24, 7 in **triginta partes** unumquodque -um dividitur (*ibid.* p. 26, 9). 4, 10 p. 107, 15 haec signa sunt in **superiore** -o (*al.* MACR. Sat. 1, 23, 4 MART. CAP. 8, 873 *al. cf.* MACR. Sat. 1, 18, 8 in supero, id est in diurno o ..., in infero, id est nocturno). 4, 13 p. 112, 24 *sidera* cum abierint infra terram, nostrum quoque *effugiunt* ... conspectum, ita ut **inferius** -um ostendit ([-o ostenditur *var. l.*; inferiori -o ostendantur *post alios Bursian*]. MACR. Sat. 1, 19, 10. somn. 1, 20, 18 *al. v. et supra l. 27*). MACR. Sat. 1, 21, 15 aestivum. 1, 21, 18 dextrum -um, ... sinistrum. somn. 1, 15, 4 Theophrastus lacteum dixit esse compagem, qua de duobus -is caeli sphaera solidata est. 1, 18, 17 MART. CAP. 8, 873. ISID. nat. 12, 3 (*ex Suet.*) partes *caeli* ... haec sunt: ... poli, -a (hiem- *var. l.*). ***terrae:*** MELA 1, 4 *terra mari* in duo latera, quae -a nominant, ab oriente divisa ad occasum zonis quinque distinguitur. AGENN. grom. p. 22, 21 Th. alteram *partem* prop[r]iorem septentrioni antipodon *appellant*, quoniam -on (emisperion *trad.*) aliud latus obtinet. MACR. Sat. 1, 21, 1 physici terrae superius -um, cuius partem incolimus, Veneris appellatione coluerunt, inferius vero -um terrae Proserpinam vocaverunt (*cf.* MART. CAP. 6, 602). 1, 21, 3 *sol* incipit nostri circuli lustrare -um cum incremento luminis et dierum. somn. 2, 5, 29 in duobus terrae -is. ***lunae:*** AVG. epist. 55, 4, 7 si haberet suum lumen *luna*, id habere ex una parte in -o (*cf.* MART. CAP. 8, 862 si *luna* ab illa sola parte, qua se subicit soli, omni -o conlustratur *eqs.*).

2 ***speciatim:*** **a** ***i. q. tholus (camera) dimidiae sphaerae formam habens:*** VARRO rust. 3, 5, 17 sub tholo stella lucifer interdiu, noctu hesperus, ita circumeunt ad infimum -um ac moventur, ut indicent, quot sint horae. in eodem -o medio circum cardinem est orbis ventorum octo. VITR. 5, 10, 5 *in balneis* laconicum sudationesque ... quam latae fuerint, tantam altitudinem habeant ad imam curvaturam -ii (-sper- *trad.*). mediumque lumen in -o (-sper- *trad.*) relinquatur (*cf. Marquardt-Mau, Privatleben 291, 1*). **b** ***genus horologii solarii*** (*cf. Rehm, RE VIII 2418; Diels, Antike Technik^{2} 164*): VITR. 9, 8, 1 scaphen sive -um Aristarchus Samius *invenisse dicitur*. MACR. somn. 1, 20, 26 aequinoctiali die ante solis ortum aequabiliter locatum est saxeum vas in -ii speciem cavata ambitione curvatum. 2, 7, 15 stilus -ii monstrantis horas. *Groth-H. H.*

hēmistichium** (-on), -ī *n.*, ἡμιστίχιον. *scribitur* em- *in codd. passim, e. g. infra l. 62. 80. p. 2606, 9. nom.* -on: *l. 74. p. 2606, 5. ? masc.: infra l. 63. cf. l. 68.* GLOSS.^{L} Corp. E 167 ⟨h⟩emistic⟨h⟩ius: medius versis (GLOSS. V 359, 10). [*interpol.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 54, 8.] **1** *apud* GRAMM. ***i. q. colon, comma: BASS. gramm. VI 268, 14 sequitur comma 'stet nive candidum'; ex -o **pentametri** heroi delibata syllaba compositum est (*sim.* FORTVN. gramm. VI 291, 10 prima ... *spondei, i. tertii pedis* syllaba -um et partem orationis ... *finit*, sequens -um [-ius *A B*] sequens ... *incipit.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 112, 25. VI 169, 20 penthemimeres, id est -um pentametri. *cf. ibid.* VI 127, 5 *choriambicum* duobus dactylici versus colis, id est duobus -is, nectitur). MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 13 ex ... generalibus novem metris ... composita fiunt metra, cum invicem sibi per -a copulantur. VI 53, 15 cum -o iambico iungitur -on (*A*, -um *B*) trochaicum. VI 129, 4 pariambus in media sede duorum -orum positus duo cola nectit. VI 162, 13 ordine ... -orum mutato, adiectis duabus syllabis, erit trimeter sic: 'nivis atque dirae iam satis terris dedit'. CHAR. gramm. p. 378, 14 B. duo commata vel -a. **2** ***i. q. locus quilibet sumptus ex carmine (fere heroo; tragico: p. 2606, 9), qui versum non complet:*** SVET. vita Lucani p. 51, 8 R. cum crepitu ventris ⸤emissi⸥ -um (em- *M*; ⸤ ⸥ *secl. Reiff. ut dittogr.*) Neronis ... *pronuntiavit*: 'sub terris tonuisse putes'. DON. vita Verg. p. 9, 159 Br. omnia fere apud ... ***Vergilium*** -a absoluto perfectoque sunt **sensu** praeter illud: 'quem tibi iam Troia' (*sim.*: SERV. Aen. 3, 340 -um nec in sensu plenum. Aen. 8, 40 aliqua -a ... tam sunt sensu imminuta quam verbis. *adde*: auct. Aen. 1, 560 'Dardanidae'. haec -a Vergilius ⟨**tibicines**⟩ nominabat, quae in emendando carmine fuerat repleturus [SCHOL. Iuv. gloss. 3, 193 W. *cf. Don. vita Verg. p. 6, 86 Br. Serv. Aen. 6, 186*]). SERV. georg. 1, 113 'cum primum sulcos aequant sata' ... et est ... hoc -on unum de invictis. auct. Aen. 3, 128. Aen. 6, 165 'Martemque accendere cantu'. -um hoc dicitur addidisse dum recitat. 9, 163 'vertunt crateras aenos' ... est -um Ennianum (*cf.* 10, 807 sciendum est -um hoc Lucretii esse. *al.* SCHOL. Cic. Gron. A p. 344, 29 St. Enniano -o [em- *trad.*] usus est ex ea tragoedia, quae Achilles inscribitur. HIER. epist. 70, 2, 2 cuius heroici -um postea Callimachus usurpavit *ex Epimenide. al.*).

Kornhardt.

hēmistrigium**, -ī *n.* *comp. hybr. ex* hemi- *et* striga. *traditur* em-, aem-, -mest-, -(s)tric- *et sim.* [semistr- *ubique Lange, W. Gemoll; at v. A. Gemoll, Hermes 15, 1880, 251, 1.*] ***i. q. dimidium strigae (*ad rem v. Domaszewski, Hyg. p. 42 et 45; Die Anlage der Limeskastelle 1908 p. 4*): HYG. mun. castr. 1 quod ad latitudinem -ii (est hemestrici *trad.*) pedum XXX attinet, papilioni dantur pedes X, armis pedes V, iumentis pedes IX; fiunt pedes XXIV; hoc bis: XLVIII, quoniam cum compare tendent. efficitur **striga** pedum LX; reliqui pedes XII, qui conversantibus spatio sufficient. 25 omnis miles provincialis accipit pedaturam pedem adiecta quinta per totam latitudinem -ii. 31 semper numeris acceptis retenturam computare debemus, ut sciamus, quot -a in retentura nascantur. 35 reliqui quingenti, tot homines capiet -um. *ibid. al.*

hēmitheus, -ī *m.*, ἡμίθεος. em-: *saepe (v. infra).* im- (mith-): *infra l. 39 sq. acc. pl.* -us: *infra l. 40.* ***i. q. semideus:*** ZENO 2, 14, 2 p. 435^{B} (*interpr. alleg.*) Her (*sc. filius patriarchae Iudae*) primitivus filius, primitivus est populus, id est -i, omnes potentissimi ... qui ... omnem orbem corruperant terrarum (*cf. Vulg. gen. 6, 1 sqq.*). SERV. ecl. 6, 24 -i (em- *pars codd.*) cum volunt tantum videntur, ut fauni, nymphae. auct. ecl. 9, 46 inscriptum in basi *statuae in Capitolio ab Augusto positae* fuit 'Caesari -o' (em- *trad.*). Aen. 8, 314 secundum Hesiodi theogoniam primo deos genitos, inde -os (em- *trad.*). MART. CAP. 2, 160 a medietate ... aeris usque in ... terrae ... confinia -i heroesque versantur (*cf.* 2, 156 [*v. Dick ad l.*] superior portio eos ... claudit quos -os [em- *pars codd.*] dicunt quosque Latine semones aut semideos convenit memorare). CHRON. min. Frick p. 286, 10 (*de Aegypti regibus*) deorum regna ..., mitheorum regna (*cf.* 286, 17 Ecyniorum reges interpretavit imitheus vocans). GLOSS.^{L} IV Plac. I 27 (em- *trad.*; *cf.* GLOSS. V 76, 24).

? **(h)emit(h)olium** *v. vol. V 2, 692, 15 (cf. ibid. 693, 2). cf.* emituliarius.

GLOSS.^{L} Corp. E 183 **⟨h⟩ēmit[t]ogium** (*comp. hybr. ex* hemi- *et* toga): **dimidia** (demed- *trad.*) **toga** (GLOSS. V 289, 41. 628, 34).

***hēmitonium** (-on *v. infra l. 47*), -ī *n.*, ἡμιτόνιον. em- (aem-): HYG. *codd. A B (s. VI).* -on: HYG. *et* CENS. *ubique. legitur inde a* VITR. [*confunditur in codd. c.* semitonium: CENS. (*passim*).]

i. q. dimidium toni, semitonium: **a** ***in arte musica*** (*cf.* MART. CAP. 9, 930 -um dicitur, quod toni medium tenet): VITR. 5, 4, 3 in his tribus generibus *modulationum* dissimiles sunt tetrachordorum dispositiones, quod harmonia ... et tonos et diheses habet binas (dihesis ... est toni pars quarta; ita in -o duae diheses sunt conlocatae); chromati duo -a in ordine sunt composita, tertium trium -orum est intervallum; dia⟨tono⟩ toni duo sunt continuati, tertium -um finit tetrachordi magnitudinem. ita in tribus generibus tetrachorda ex duobus tonis et -o sunt peraequata. 5, 4, 4. 5, 4, 6 (*5^{ies}*). CENS. 10, 4 inter infimam summamque vocem multa esse possunt in ordine posita ... diastemata alia aliis maiora minorave, ut est illud quod tonon appellant, vel hoc minus -on *eqs.* 10, 6 sq. (*quater*). CHALC. comm. 45 p. 112, 9 sqq. -um quod dicitur, a veteribus ... diesis appellabatur, limma cognominavit (*cf. Macr. somn. 2, 1, 23*). limma ... est, cum aliquid deest integritati. hoc ... ipsum quod deest, id est -um sive limma, dixit hanc habere rationem *eqs.* 46 sq. (*quater*). 50. MACR. somn. 2, 1, 25 symphonia *διὰ τεσσάρων* constat de duobus tonis et -o ..., *διὰ πέντε* constat ex tribus tonis et -o (*ibid. al.*). MART. CAP. 7, 736. 9, 930 sqq. (*passim*). CASSIOD. art. 5 p. 1210^{D} sqq. (*passim*). **b** ***in astronomia:*** HYG. grom. p. 148, 14 sqq. Th. caeli ... punctum terram esse ... sic describunt, quod dicant a polo ad Saturni circulum intervallum esse quod Graeci -on appellant; ... ab *Iove* ... ad Martem tonon; a Marte ... ad solem ter tantum esse quantum a polo ad Saturnum, hoc est trihemitonion (*cf. et* PROB. *l. 78*) ... *eqs.* sic terram punctum caeli esse ostendunt: nam et ars musica per haec diastemata constare fertur ([*ibid. al.*]. ***sim.:*** CENS. 13, 3 sq. *saepe; nota* 3: ab terra ad lunam Pythagoras putavit esse stadiorum circiter centum viginti sex milia, idque esse toni intervallum; a luna ... ad Mercuri stellam ... dimidium eius, velut -on [sem- *codd.*]. PROB. Verg. georg. 1, 336 *bis; nota*: tribus -is ... intercedentibus [*cf. et* HYG. *l. 72*]. MART. CAP. 2, 171 *sqq. quater; nota* 171: exhinc medio quam ad lunam conscenderat, ad Cyllenii circulum venit. quo -o permeato ... ei *Philologiae* ... ministrorum populus ... occurrit). **c** ***t. t. in descriptione ballistarum, catapultarum sim.*** (*Heron bel. 9 p. 17 D.-Schr.* ἐκάλουν ... τὰ μὲν συνέχοντα τοὺς ἀγκῶνας **νεῦρα** τόνον, ἔνιοι δὲ ἐνάτονον, ἔνιοι δὲ **ἡμι-**

[Groth-H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

τόνιον. *ad rem cf. Vitr. 10, 12, 2 et v. Diels-Schramm, Herons [Philons] Belopoiika [Abh. Berl. 1918] passim*): VITR. 1, 1, 8 in capitulis . . . dextra ac sinistra sunt foramina -orum, per quae tenduntur . . . e nervo torti funes.

hēmitriglyphus, -ī *m.*, *ἡμιτρίγλυφος. *i. q. dimidium triglyphi*: VITR. 4, 3, 8 supra singula epistylia . . . triglyphi bini erunt collocandi, in angularibus hoc amplius dimidiatus et, quantum est spatium -i, id accedit.

***hēmitritaeus,** -a, -um, ἡμιτριταῖος. *scribitur hic illic* em- (aem-), -metr-, -teus (-teos). *litt. gr.: infra l. 19. 25.* *pro adi. nonnisi infra l. 23.* GLOSS.[L] I Ansil. EM 51 febres.
sg. -us (-os: *v. infra l. 27. 36. 42*) *pro subst.*: 1 *genus febris tertianae* (*sc.* πυρετός? *[aliter Vollmer, Ser. Samm. p. 80]. ad rem cf.* CELS. 3, 3, 2 tertianarum . . . duo genera sunt. alterum eodem modo quo quartana et incipiens et desinens . . ., tertio *die* redit. alterum longe perniciosius, quod tertio quidem die revertitur, ex quadraginta autem et octo horis fere triginta et sex per accessionem occupat . . ., neque ex toto in remissione desistit, sed tantum levius est. id genus plerique medici ἡμιτριταῖον [hemitritaiton *J*] appellant. PS. SORAN. quaest. med. 125 *Hippocrates* immoderatas . . . et continuas *febres* -os appellavit sic dicens: . . . quae . . . desinentes unum diem leviorem alterum graviorem habent et semper ad peius proficiunt [*sim. ibid.* 130]. hic modus -us est [*cf. Hippocr. epid. 1, 2* τρόπος ἡμιτριταῖος]. ORIBAS. syn. 6, 23): a *apud medicos*: CELS. 3, 8, 1 ubi id genus tertianae *febris* est, quod -on (ἡμιτριταῖον *J*) medici appellant, magna cura opus est ne id fallat. SER. SAMM. 932 (*cf. antea tit.*) mortiferum magis est quod Graecis -os (s *del. et* n *superscr. A*²; -um *B* [*cf. Vollmer l. c.*]) vulgatur verbis. PS. SORAN. quaest. med. 83. 127 -orum . . . methodici tres differentias dicunt, . . . maiorem, . . . mediam . . ., minorem (*ibid. al.* ANON. med. ed. Piechotta 134 CAEL. AVR. acut. 2, 22, 133). PS. APVL. herb. 124 l. 5 H.-S. ad -um (ANTIDOT. Brux. 12 *al.* PLIN. VAL. 3, 2 CASS. FEL. 56 tit. [*v. app. crit.*]). PLIN. VAL. 3, 1 dolores -i. CASS. FEL. 56 p. 144, 19 ORIBAS. syn. 6, 23 tit. 6, 23 verus (*gr.* ἀκριβής). b *apud ceteros scriptores*: MART. 2, 40, 1 uri Tongilius male dicitur -o. 12, 90, 2 cui gravis et fervens -os erat. PS. CYPR. singul. cler. 9 p. 184, 3 (*in comparatione*) nemo super unam febrem cupit adhibere peiorem, ne incipiat -o insanabili laborare, cui nullus valeat medicus subvenire. HIER. vita Hilar. 14 p. 34^A -o . . . arrepti omnes a medicis desperati sunt. 2 *singulariter: is qui -o laborat*: MART. 4, 80, 3 declamas in febre Maron: hanc esse phrenesin si nescis, non es sanus, amice Maron. declamas aeger, declamas -os (-o *Friedrich, Hermes 43, 1908, 634; at v. Heraeus ad l.*).

hēmitritaicus, -a, -um, ἡμιτριταϊκός. *scrib.* em-: MARCELL. ORIBAS. *i. q. ad hemitritaeum (cf. supra l. 12) pertinens*: MARCELL. med. 30, 51 febres acutas compescit *medicamentum*, id est -as (CAEL. AVR. acut. 2, 10, 66 chron. 1, 4, 105 ORIBAS. syn. 2 add. p. 841). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 7 quos typicos aut periodicos circuitus appellamus aut -os. ORIBAS. syn. 6, 23 -a passio ex duobus accedit generibus (*gr. aliter*).

hēmitriticus, -a, -um. *cf.* hemitritaicus. *i. q. ad hemitritaeum pertinens, hemitritaicus*: PS. SORAN. quaest. med. 127 quid est -a febris? quae non cessat et tamen quaedam intervalla habet.

1. hemo *v.* homo. **2. hemo** *v.* emo. **hēmo-** *v.* haemo-.
hemōnus *v.* humanus. *Groth-H. H.*

?**hemosus** (him-). GLOSS. IV 523, 54 -s odium (V 601, 15 [*cf. I p. 253*]). GLOSS.[L] Corp. H 109 himosus odio habitus. exosus *Linds. coll. Gloss.* e.: o. h. (*vel* invisus; *nunc intellegit 'Chamos'*), perosus *Heraeus coll. Gloss.* p.: o. h. *Ehlers.*

1. hen *n.*, ἕν. *plerumque personate* (*lat. redditur per* 'unum': *infra l. 65*; 'unio': *infra l. 62. 63*): IREN. 1, 11, 3 cum hac monade est virtus . . . quam . . . voco -n (unionem *Tert. adv. Val. 37 p. 211, 7*). hae . . . virtutes . . ., monotes et henotes et monas et -n (unio *Tert. l. c. 211, 8*), emiserunt reliquas emissiones Aeonum (*cf.* 1, 15, 1). 2, 14, 6 *Pythagorici dixerunt* esse omnium initium . . . -n, id est unum. *H. H.*

2. hen *vox hebr.* (חֵן). HIER. in Ier. 6, 12, 2 (*ad 31, 2*) θερμόν (*sic LXX*) . . . non habetur in Hebraeo. est enim scriptum '-n' (hem *L M al.*), quod Aquila, Symmachus et Theodotio χάριν, hoc est 'gratiam', interpretati sunt; soli LXX posuere 'calidum' putantes ultimam litteram 'm' esse. si enim legamus '-n' (han *L M al.*, an *P*) per litteram 'n', 'gratia' dicitur; si per 'm', 'calor' interpretatur.

hencūdo *v.* inc-. *Ehlers.*

hendecachordus (*scrib.* en-), -a, -um, ἑνδεκάχορδος. *n. sg.* -um *pro subst.* (*i. q. undecim chordarum series*): BOETH. mus. 1, 20 p. 210, 28 in . . . -i (-da *f*) dispositione.

***hendecas,** -adis *f.*, ἑνδεκάς *et* **hendecada,** -ae *f.* (COMPVT. Carth.: *pl.* -ae, -arum, -as; *at abl.* -bus). en-: COMPVT. Carth. *i. q. numerus undenarius* (*de annis in computatione paschae*): COMPVT. Carth. 1, 1 ogdoadarum et -arum anni. 2, 10 quinque . . . sunt ogdoadae et -ae quattuor *eqs. al.* DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 2 p. 513^C decemnovennalis cyclus per ogdoadem et -em semper in se revolvitur. octo namque et undecim ipse numeros explicatur. *ibid.* p. 514^B -as hac lege decurrit. incipit a nono cyclo decemnovennali *eqs. al.*

***hendecasyllabus,** (-a), -um, ἑνδεκασύλλαβος. *de orig. et signif.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 5 alia *metra appellantur* a numero syllabarum, ut . . . -on (*al.*). GLOSS.[L] III Abstr. EN 17 -us: versus undecim syllabarum (*al.*). *scribitur* en- *saepe in codd., in tit. v. infra l. 36.* *de formis et usu* (-os, -on: GRAMM.): 1 *adi. raro nisi apud* GRAMM. (*cf. infra l. 41*): versus: TER. MAVR. 2731 *al.*, metrum: *infra l. 56 al.* 2 *saepius pro subst.*: a *sg.* **-bus, -ī** *m.* (*sc. versus*) *et pl.* **-bī,** -ōrum *m.* (*sc. versūs*): α *sing. saepe apud* GRAMM., *alibi raro* (*v. infra l. 37*). β *plur. eo potissimum sensu qui infra l. 14 significatur.* b **-bum,** -ī *n.* (*sc. metrum*): *l. 53 et saepe sub 2.* NOT. Tir. 114, 52 endecasilaus. *legitur inde a* CATVLL., *passim apud* GRAMM.
i. q. undecim syllabas habens: 1 *generatim*: a *pro subst.*: α *plur.* -ī, -ōrum (*significatur plerumque carmen metro Phalaecio [cf. et infra l. 28. 34] compositum*): CATVLL. 12, 10 -os trecentos exspecta. 42, 1 adeste, -i, quot estis omnes undique. SEN. contr. 7, 4, 7 Catullus (*53, 5*) in -is vocat . . . *Calvum* 'salaputium disertum'. STAT. silv. 4 praef. -os, quos Saturnalibus una risimus. 4, 9 tit. -i iocosi. 4, 9, 55. QVINT. inst. 1, 8, 6 -i, qui sunt commata sotadeorum, . . . amoveantur *a pueris*. PLIN. epist. 4, 14, 2. 4, 14, 8 *sq. cogito* has meas nugas inscribere '-i' (-os *var. l.*), qui titulus sola metri lege constringitur. proinde sive epigrammata sive idyllia sive eclogas sive . . . poematia . . . vocare malueris, licebit voces, ego tantum -os praesto. 5, 10, 1. 5, 10, 2 cave ne . . . libellos, quos tibi -i nostri blanditiis elicere non possunt, convicio scazontes extorqueant. 7, 4, 1. 3. 7, 4, 8 placuit exemplo multorum unum separatim -orum volumen absolvere. AVSON. 393, 83 p. 248 P. notos fingo tibi poeta versus, quos scis -os vocari *eqs.* istos composuit Phalaecus olim, qui penthemimeren habent priorem et post semipedem duos iambos. SCHOL. Hor. Vind. ars 211. PRVD. perist. 6, 162 dulces -os revolvens. SIDON. epist. 2, 8, 2 neniam funebrem non per elegos sed per -os marmori incisam . . . dictavi (*cf. infra l. 36*). 8, 4, 2 rotundatos -os . . . elucubrasti. PRISC. gramm. II 16, 15 similiter Catullus . . . 'quod zonam soluit diu ligatam (*2ᵃ, 3 Kr.*)' inter -os Phalaecios posuit; ergo nisi 'soluit' trisyllabum accipies, versus stare non possit. CE 1514, 2 ⟨n⟩on te, qui properas viator ire, ⟨tr⟩istes -i tenebunt (*cf. supra l. 31*). β *sing.* -us, -ī: ASCON. tog. cand. p. 72, 14 St. in hunc *Curium* est -us Calvi elegans. AVR. Fronto p. 30, 7 N. habes . . . -um ingenuum. MART. CAP. 5, 517 incurrit *Cicero* etiam in -i Phalaecii petulantiam, dum dicit (*Verr. II 3, 43*) 'successit tibi Lucius Metellus' b *pro adi.*: SIDON. epist. 5, 8, 1 triplicibus trochaeis . . . in metrum -um compaginatis.
2 *speciatim in doctrina metrica: genera -i* (*exempla selecta*): a Phalaecius (Sapphicus *quoque hic illic nominatus; cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 148, 1 sqq. [*praecipue l.* 13 sq.] *et v. l. 51*): BASS. gramm. VI 258, 13 venio . . . ad -um Phalaecium, qui . . . a cultore suo, non inventore, nomen accepit. nam . . . apud Sappho frequens est, cuius in quinto libro complures huius generis . . . leguntur (*cf. l. 55*). 260, 37 -us *Phalaecius* . . . solebat incipere alias a spondeo, alias ab iambo, alias a trochaeo. TER. MAVR. 2545 quem nos -um solemus tamquam de numero vocare versum, tradunt Sapphicon esse nuncupandum. namque et iugiter usa saepe Sappho. FORTVN. gramm. VI 293, 5. MAR. VICTORIN. *ibid.* 155, 26 notum est -um Phalaecium spondeo, dactylo, dehinc tribus trochaeis fine tenus continuatis ordinari. DIOM. gramm. I 509, 11 -um Phalaecium a Phalaeco inventum (*cf. l. 47*). MALL. THEOD. gramm. VI 590, 21 metrum dactylicum Phalaecium -um. AVSON. (*supra l. 28*). *species eiusdem* (*v. etiam* QVINT. *l. 19* [*cf. Heinze, Die lyr. Verse d. Hor. 52, 4*]): BASS. gramm. VI 258, 16 -i *Phalaecii* varia divisio est et omnis aut ex se efficiens aut ad aliquod pertinens metrum. 263, 12 septima divisio -i *Phalaecii*. TER. MAVR. 2569 *hendecasyllabus Phalaecius* per commata septies feritur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 148, 9 quoniam -i mentionem fecimus, . . . de speciebus eiusdem, quae sunt ferme VII ex una eademque origine descendentes *dicam* . . ., quae . . . *ex* dactylici et iambici metri permixtione composita et copulata noscuntur. 155, 23. b Sapphicus (*cf. l. 73. 78. 84. dub.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 144, 14 [*v. Keil ad l.*]): BASS. gramm. VI 266, 23 -us Sapphicus fiet Phalaecius immutato ordine (*secl. Keil*). PS. BASS. *ibid.* 305, 17 Sapphicon -on . . . est trimetron choriambicon catalecticon. SACERD. *ibid.* 535, 10 trimetrum catalecticum Sapphicum -um fit primo pede ditrochaeo, medio choriambo, ⟨in⟩ fine palimbacchio . . .; aut primo trochaeo, secundo spondeo, id est hippio secundo, choriambo, palimbacchio. FORTVN. *ibid.* 297, 1 hos -os (*Hor. carm. 1, 2*) alii Alcaicos, alii Sapphicos vocant. prima . . . caesura trochaica est: nam habet dimetron brachycatalecton, sequens iambica dimetron hypercatalecton *eqs.* alii faciunt primam syzygiam trochaicam, . . . secundam choriambicam, tertia bacchium habet. MAR. VICTORIN. *ibid.* 161, 18 quod *metrum*, quamvis sit ab Alcaeo inventum, Sapphicum tamen -um a numero ⟨syllabarum⟩ nuncupatur, ideo quod eo frequentius usa sit Sappho quam Alcaeus repertor (*cf. infra l. 84*). 162, 23 feritur *Sapphicus hendecasyllabus* . . . vel per simplices pedes . . . vel per dipodian. 162, 29 -o Sapphico usus est *Horatius* primo libro novies, secundo sexies, tertio septies, quarto ter. DIOM. gramm. I 508, 22 -um Sapphicum Sappho poetria invenit (*cf. supra l. 80*) *eqs.*
[Wells]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

superior pars *versus* ex trochaico est ..., inferior ... de principio iambici. 519, 9 secunda ode tetracolos (*Hor. carm. 1, 2*) metro Sapphico, quod est pentametrum -um, scripta. 519, 17 aliis vero ... *-um Sapphicum* his pedibus placuit constare, hippio secundo et choriambo et bacchio. MALL. THEOD. gramm. VI 591, 8 metrum dactylicum Sapphicum -um. **c** Alcaicus (*cf. p. 2608, 74*): BASS. gramm. VI 268, 5 de -o Alcaico *eqs. constat* ex duobus commatibus, quorum quod antecedit ex trimetro iambico sumptum est *eqs. sequens* comma ... ex hemistichio pentametri heroi delibata syllaba compositum est *eqs.* potest etiam videri pars metri *Asclepiadei* ... extrema. PS. BASS. *ibid.* 306, 16 FORTVN. *ibid.* 297, 9. 301, 17 in ... *-is Alcaicis* prima tome dimetron habet iambicum hypercatalecton, secunda clausulam Asclepiadei. MAR. VICTORIN. *ibid.* 166, 11. 167, 2 -is ... Alcaicis usus est *Horatius* libro primo septies, secundo decies, tertio decies, quarto ter. 172, 21 Alcaicum -um, iambi duo cum syllaba ... et duo dactyli. MALL. THEOD. *ibid.* 591, 2 metrum dactylicum Alcaicum -um. **d** Archilochius (*nota* miuron: *l. 20*): FORTVN. gramm. VI 299, 16 hunc *versum* (*Hor. carm. 1, 4, 2*) quidam -um Archilochium dixerunt. MAR. VICTORIN. *ibid.* 142, 8 iambico trimetro suprema detracta syllaba -on, quem quidam miuron vocant, edidit (*cf. ibid. 136, 6* curtum). 168, 21 -o iambico Archilochio.

[hendiadyoin, ἓν διὰ δυοῖν. *editur graece ubique (recte ut vid.); in codd. saepe litt. lat. (nonnunquam divisis verbis.* en-: *semper praeter* SERV. Aen. 11, 571 *FG*; -nni-: SERV. *M bis*; -dyin, -diin, -dyn, -din: SERV. *codd. passim*). *ad rem v. Schmalz-Hofmann*[5] *823.* PORPH. Hor. carm. 2, 15, 18—20. SERV. *saepe* (*v. Mountford-Schultz s. v.*). GLOSS. ed. Hagen D 151 p. 503.] *Wells.*

hēniochus, -ī *m.*, ἡνίοχος. *i. q. auriga*: ANTH. 190, 6 (*'de Bumbulo'*) nec frustra ostendis proprio placuisse parenti, quod turpis nomen sumpseris -i (enioci *A*). *cf. Onom.*

[hennacus *v. p. 2598, 22.*] *H. H.*

hennom *vox hebr.* (הִנֹּם). HIER. in Ier. 2, 45, 3 (*de voce 'gehennom', q. v.*) '-m' (enn-, -on *varr. ll.*) vel hominis nomen vel 'gratiam' (*cf.* חֵן) sonat. 2, 46, 1 'gehennom', hoc est 'vallis -m'. *cf. Onom.* *Ehlers.*

henōsis (*acc.* -im, -in) *f.*, ἕνωσις. *t. t.* ECCL. (*lat. redditur per* unitas, unitio, adunatio *sim.* [*cf. Schwartz, Acta conc. I 5 p. 411*]. *ad rem v. e. g. Bardenhewer, Gesch. d. altkirchl. Lit. IV*[2] *70 sqq.; Harnack, Dogmengeschichte II*[4] *passim*): CONC.[S] I 5 p. 121, 4 (*Cyrilli apol. adv. Orient.*) est ... unus atque idem filius et dominus et ante incarnationem et post incarnationem, et dividere unum in duo et veram (*cf. infra l. 46*) -in labefactare et separare in partes et seorsum dicere hominem, seorsum deum, impietatis est crimen ingentis (*gr. I 1, 7 p. 38, 30* τὸ τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως ... χρῆμα. *sim.: ibid.* p. 120, 19 divinam -in naturalem vocans [120, 20. 120, 21 -is. 122, 21 veram (*cf. supra l. 42*)]. 123, 6 seiungentes -im. 123, 32 propter -im summam et nobis inintellegibilem [*gr. ibid. p. 42, 3* διὰ τὸ τῆς ἑνώσεως ἄκρον *eqs.*]. *saepe litt. gr.*). *cf. Onom.*

henotēs (*acc.* -ēta, -ētem) *f.*, ἑνότης. *nonnisi personate (lat. redditur per* 'unitas': *infra l. 53. Tert. adv. Val. 37 p. 211, 8 Iren. 1, 15, 1*): TERT. adv. Val. 37 p. 211, 3 sq. cum hac *monotete* erat alia virtus, quam ... appello -a (*sim.:* IREN. 1, 11, 3 [= 1, 11, 4] -em). monotes et -s, id est solitas et unitas ... protulerunt ... initium omnium (*sim.:* IREN. 1, 11, 3). IREN. 1, 11, 3 (*v. p. 2607, 63*).

***henōticus,** -a, -um, ἑνωτικός. *scrib. et* hen- *et* en-. *i. q. unitivus (cf. infra l. 60. 69), vim uniendi habens (agitur non nisi de unitate ecclesiarum*): CONC.[S] IV 2 p. 176, 23 -a ... et pacifica ad Iohannem Antiochenae civitatis episcopum epistola eius *Cyrilli*, per quam unitatem et pacem sanctis ecclesiis suis deus donavit (*syn.* unitivus: *Conc.*[s] *I 4 p. 132, 28. 133, 6. 172, 5 al.*; coadunans *IV 2 p. 181, 7. ad rem v. e. g. Bardenhewer, Gesch. d. altkirchl. Lit. IV*[2] *67; Hefele, Conciliengeschichte II*[2] *268*). *n. sg.* -um (-on) *pro subst.* (cum -on: *infra l. 68*): CONC.[S] IV 2 p. 180, 21 encyclia Basilisci adversus orthodoxam fidem et -um (endodia *cod.*) Zenonis *imperatoris* (*sic de edicto a. 482 edito* [*ad rem v. e. g. Bardenhewer l. c. 5; Schwartz, Publizist. Sammlungen 197*]: VICT. TONN. chron. II p. 190, 482 per -um [*ibid.* p. 190, 485]. LIBERAT. 17 Conc.[S] II 5 p. 127, 7 -on. p. 127, 15 cum -on. p 127, 17 -on ... quod Latine dicere possumus unitivum [*cf. ibid. p. 129, 19* in Zenonis principis unitivo]. *al.*).

heortasticus, -a, -um, ἑορταστικός. GLOSS. V 357, 13 eorta⟨s⟩ticae solemnes (358, 46 eortas⟨t⟩icai s.). *fortasse: ibid.* 358, 45 eortasitasi epistolarum (*cf. Hier. vir. ill. 87* ἑορταστικαί epistulae [*sim.: ibid. 69*]. *de re v. Bardenhewer, Gesch. d. altkirchl. Lit. II*[2] *224*).

heortē, *f.*, ἑορτή. [*acc.* -en *e coni. dub.: v. vol. V 2, 14, 71.*] *pl.* -ae (*scrib.* eor-): ITIN. [Silv.] 27, 1 remanent dies quadraginta et unum, qui ieiunantur, quod hic appellant -ae, id est quadragesimas. *H. H.*

***hēpar,** -atis *et* -aris *n.*, ἧπαρ. h *in codd. (item in* TAB. devot. *p. 2610, 25) ubique fere omittitur (at* PLIN. nat. 32, 149 *ord. alphab. et codd. consensu probatur). est masc. p. 2610, 22. 23. 32, fem. p. 2610, 22. de decl. graeca*: CHAR. gramm. p. 169, 10 B. *gen. in* -ris *habent* CHIRON, MARCELL. med., PS. APVL. *de notione*: HESYCH. in lev. 3, 1—5 p. 814[B] in iecore ... id est in -te. MARCELL. med. 22 tit. -ris sive iecoris (*cf.* PS. APVL. herb. 32 l. 6 H.-S. *et l. 7. 11*); *at* 20, 115 nec iocineris nec -ris. ISID. orig. 4, 7, 21 Graeci ... iecur ipaten vocant. GLOSS.[L] I Ansil. EP 11 -r iecur Graece. IP 1 ipar gecu⟨r⟩ id est ficatum. *al. nonnulli scriptores (velut* THEOD. PRISC. *et* CASS. FEL.) *de iecore humano tantum v. q. e.* -r *usurpant; utraque voce de eodem utuntur* MARCELL. med. *et* PS. APVL. (*cf. etiam l. 18*).

A *i. q. iecur*: **1** *generaliter*: EPIPHAN. Avell. p. 748, 17 *smaragdi*, qui sunt ex Aethiopia vel India, -tis id est iecoris similitudinem referunt. **2** *specialiter*: **a** *de iecore humano*: IREN. 2, 24, 4 in nostris sunt visceribus ... cor et -r (*cf.* CHALC. comm. 37 AMBR. epist. 44, 13). VINDIC. epist. ad Pentad. p. 486 sanguis dominatur in dextro latere in -te, quod iecur vocamus. *de morbis -tis eorumque remediis*: MARCELL. med. 14, 70 ad -ris ... dolores (20, 115 PS. APVL. herb. 3 l. 9 H.-S. *al.* MISC. Tir. p. 54, 19). 14, 70 duritiam. 22, 14 potio ad -r utilissima. *al.* PLIN. VAL. 2, 17 *passim.* THEOD. PRISC. log. 74 indignatio. 77 si de -te factus fuerit ictericus. *al.* DIOSC. 3, 5 tumorem (CASS. FEL. 49 p. 128, 19). 4, 39 causas -tis. CASS. FEL. 44 p. 110, 4 ad ... obtrusionem -tis. *al.* VITAE patr. 6, 3, 11 p. 1010[B] -r doleo (*praecedit*: dolore iecoris). ANTHIM. 58 -ti non expedit. 76. ORIBAS. syn. 1, 17 p. 818 quibus -r gravis est. 1, 25 p. 831 quando ... in -r ... continentur superflui humores. 1, 26 ad ... -tis sciroh (*ibid.* viscerum et -tis). 2 add. p. 845. 5, 50 p. 86 -r ... qualidus ... natura (*rec. La*: calidae -tis distemperantiam). *al.* ALEX. TRALL. 2, 68 distemperatus ... -r (*2 p. 399, 1 P.* τὸ σπλάγχνον). *al.* GLOSS. *v. p. 2592, 60.* *in devotione*: TAB. devot. StudIt. 7, 1899 p. 196 n. 3, 6 cor ... -r. *est sedes cupiditatum*: HESYCH. in lev. 3, 4 p. 815[C] in -te concupiscentiae requiescere putantur (*cf.* 3, 1 p. 814[B]). **b** *de iecore bestiarum*: CHIRON 442 ab interioribus ⌊et -re⌋ (*K. Hoppe*, ζ [*i.* et] epare *trad.*) vexati (*cf. 156* ab iocinere). VEG. mulom. 2, 119, 3 *stomachus non poterit* -ti aliquid propinare, in quo tota virtus ad nutriendum corpus ... praeparatur (*Chiron 408* iocineri). HESYCH. in lev. 3, 1 p. 814[B] -tis pinnam cum renibus offerri. DIOSC. 2, 34 de mergulo. -r eius siccus in potione datus. ORIBAS. syn. 4, 2 (*inter pachycyma*) de animalibus ... -r, renes, testiculi.

B *i. q.* ἥπατος *piscis*: PLIN. nat. 32, 149 *inter alia nomina piscium.*

deriv.: hepatiarius.

hēpatia *n. pl.*, ἡπάτια. *i. iecuscula cocta bestiarum*: LVCIL. 309 gizeria ni sunt (g. insunt *ci. Lachm.*) sive adeo -a. PETRON. 66, 7 in summo habuimus caseum mollem ... et cordae frusta et -a. APVL. apol. 41 si cocto *pisci* ventrem rusparer, -a suffoderem (*cf. ibid.* iocinera).

hēpatiārius, -a, -um. *ab* hepar. *i. q. hepaticus (cf. Conrad, Glotta 15, 1927, 34)*: PLAVT. Curc. 239 cruciatur iecur, radices cordis pereunt, hirae omnes dolent. :: tum te igitur morbus agitat -us (ep- *B*). :: facile est miserum inridere.

hēpatias (*scrib.* ep-) *m.*, ἡπατίας. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 106 vocatur ... hic hydropismus ... etiam -s ... a patientibus partibus nomen ducens, hoc est iecore.

hēpaticē *v. l. 65.*

hēpaticus, -a, -um, ἡπατικός. *apud scriptores rei medicae nusquam fere aspiratur. i. q. ad iecur pertinens: de morbo*: CELS. 4, 15, 1 *morbum iocineris* ἡπατικόν Graeci vocant (ISID. orig. 4, 7, 21 -us [ip- *vel* yp- *codd.*] morbus e iecoris passione nomen accepit). CASS. FEL. 44 p. 109, 8 est ... -a passio causatio in epate. *alia*: PS. SORAN. isag. 21 de brachio *incidimus venas* tres cephalicam nempe, meson et -am. PLIN. VAL. 2, 17 antidotum -on. CASS. FEL. 44 p. 110, 17 potio -a. *masc. pro subst.* ***hēpaticus,** -ī. *i. qui iecoris vitio laborat* (GLOSS. II 582, 13 iecorosus -us): PLIN. nat. 26, 39 *tripolion* datur -is. 27, 130 -is, splenicis, ischiadicis. 28, 120 lactis usus ... contrarius ... -is (DIOSC. 2, 47[extr.]). FIRM. math. 3, 12, 11 MARCELL. med. 1, 106. 20, 92. 93. 22, 7 ieiuno -o (22, 8. 9. 11. 15 THEOD. PRISC. log. 75). *al.* ANON. med. ed. Piechotta 164 PS. APVL. herb. 25 l. 2 H.-S. THEOD. PRISC. log. 73. 74. 77 *al.* MISC. Tir. p. 59, 3 CAEL. AVR. acut. exc. prooem. p. 480 CASS. FEL. 42 p. 97, 8 *al.* ANTHIM. 79. 90. *fem. pro subst.*: MARCELL. med. 22, 4 ēpaticē (*sc. cura,* ἡπατικὴ θεραπεία) experta sic *eqs.*

hēpatītēs, -ēs (-ae) *et* **hēpatītis,** -idos (-is) *m.* (*l. 78*) *et f.* (*etiam pro adi.*), ἡπατῖτις. *praeter codd.* PLINI *ubique fere aspiratio omittitur. de formis (cf. Svennung, Unters. zu Pallad. 147 sqq.)*: *nom.* -es: PLIN. nat. 1, 36, 38 DIOSC. 3, 22. -is: PLIN. nat. 37, 186. 1, 37, 71. *gen.* -es: PALLAD. 11, 14, 8. 13 (-ces *L*). MARCELL. med. 22, 31. -ae: MARCELL. med. 30, 50. CASS. FEL. 44 p. 110, 6 (-cae *trad.*). -idos: MARCELL. med. 8, 19. 76. 30. 56. -is (?): PLIN. VAL. 2, 17 (5[ies], *semper* aloe epaticis *edd.*). *acc.* -em: MARCELL. med. 11, 31. -en: PLIN. nat. 36, 147 CASS. FEL. 42 p. 96, 18. 100, 10. *cf. praeterea* -en *vel* -e *pro nom. in.* GLOSS.

1 *i. q. lapis (gemma) coloris iocineris*: PLIN. nat. 36, 147 *haematiten* quarti generis -en vocari, quamdiu crudus sit, coctum vero miltiten. 1, 36, 38 miltites sive -es. *habetur pro gemma*: PLIN. nat. 37, 186 *gemmae* a membris corporis habent nomina: -is a iocinere. 1, 37, 71. **2** *i. q. species aloes formam iocineris referens* (*cf. Berendes, Diosk. Arzneimittellehre 276*): DIOSC. 3, 22 aloen ... alter qui dicitur -es (*gr. 3, 22, 2* ἡπατίζον). GLOSS. aloen epatite (-en, -de, -ne) id est aloen bonum. III 549, 12 alopiadis id est camillea

[Rubenbauer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(631, 56 camilia: epatite). [*dub.*: III 600, 48 epotiotis timpanus ille qui fecatum et pulmonem sustinet.] *in usu*: PALLAD. 11, 14, 8 aloes -es (*Geopon. 7, 24, 4 ἀλόης ἡπατίτιδος*) *partes tot* (*cf.* 11, 14, 13 MARCELL. med. 8, 19. 76. 22, 31. 30, 50. 56 PLIN. VAL. 2, 17 CASS. FEL. 44 p. 110, 6. *cf. ibid.* 42 p. 96, 18. 100, 10). MARCELL. med. 11, 31 aloen -em ... in pulverem tenuissimum rediges.

hēpatizon, (-ontis) *n.*, ἡπατίζον. PLIN. nat. 34, 8 *genus aeris* suo colore pretiosum, ad iocineris imaginem vergens, quod ideo -n appellant (*cf. Blümner, Technologie IV 330, 1*).

hēpatus, -ī *m.*, ἥπατος. *nomen piscis* (*cf.* hepar *p. 2610, 34*): ORIBAS. syn. 4, 14 p. 14 aliorum *piscium* carnes ... cacocyma non sunt, qualia sunt ... et epatos et buclossa. *Rubenbauer.*

hēphaestion *n.*, *Ἡφαίστιον. *nomen herbae*: GLOSS. III 562, 1 epesteon i. butracion (*sc. batrachion*). *dub.*: PS. APVL. herb. 8 l. 14 H.-S. (*inter nomina herbae q. v. scelerata*) botracion ... †pheution (efestion *β*, peudion *γ*).

hēphaestītis, *f.*, *Ἡφαιστῖτις. epist- (*cf. vol. V 2, 680, 7 sq.*): DAMIG.; *cf. var. l. infra l. 21.* -tis: PLIN. ISID. -tes: DAMIG.; *cf. var. l. l. 20. 21.* *nomen lapidis* (*fusius* DAMIG.): PLIN. nat. 1, 37, 60 -s (hespest-, hepalest-, hephelest-, hepatites *codd.*). 37, 166 -s (-tes *d h*; -tis [hefa-, hepe-, hepi- *sim.*] *rell.*) ... speculi naturam habet in reddendis imaginibus, quamquam rutila (*sim.* ISID. orig. 16, 15, 15). DAMIG. lapid. 15 tit. lapis -s (epistem *cod.*). 15 -s (epistes *cod.*) ... lapis est rubicundus et dilucidus. *H. H.*

hephth- *v.* hepth-.

hepsēma, -atis *n.*, ἕψημα *et* hepsēma, -ae *f.* (MARCELL.; *cf. Niedermann, Essais 94, 1*). *i. q.* *mustum decoctum* (*de re v. Abel, RE XVI 916*): PLIN. nat. 1, 14, 11 de passi et -tum (eps-, -ate *sim. varr. ll.*) et dulcium generibus XVII. 14, 80 siraeum, quod alii -a, nostri sapam appellant, ingenii, non naturae, opus est, musto usque ad tertiam *partem* mensurae decocto. MARCELL. med. 26, 36 cum -ae (ipsimae *PL*), id est sapae, cyatho. PLIN. VAL. 2, 28 recipe ... -tis (?, epsemaci *trad.*) Cretici quantum sufficit ad coagulanda pigmenta.

hepta, ἑπτά. *i. q. septem*: SERV. ecl. 2, 11 (*sim.* FEST. p. 290 [*litt. gr.*; enta *F*]) in multis ... nominibus, quae in Graeco aspirationem habent, nos pro aspiratione 's' ponimus: inde ... pro -a (ep- *var. l.*) 'septem'.

heptabolus *v. Onom.*

heptachordus, -a, -um (-on), ἑπτάχορδος. *gr.*: CENS. 13, 5. *i. q.* *septem chordas habens*: AMBR. Iac. 2, 12, 56 p. 68, 17 spectares per ordinem peremptorum (*sc. puerorum Macchabaeorum qui una cum matre gloriosam mortem occubuerunt*) cadavera sicut fila chordarum. audires -um (ep-, septa-, septi- *codd.*) psalterium triumphalibus gemitibus resultare. *neutr. sg. pro subst.* (*i. q. septem chordarum series*): BOETH. mus. 1, 20 p. 207, 24 sqq. (*scrib.* ep-) in superioribus ... dispositionibus -i et octachordi -um ... dicitur synemmenon ... *eqs.* in -o ... est unum tetrachordum ..., aliud *eqs.* GLOSS.[L] IV Plac. N 12 nonnulli *fecerunt* ⟨h⟩eptac⟨h⟩ordon *eqs.* *cf. Onom.*

heptachronos, -on (-os *f.*: *v. infra l. 55*) *et* heptachronus, -a, -um, ἑπτάχρονος. *i. q. septem tempora habens*, ἑπτάσημος: MAR. VICTORIN. gramm. VI 41, 19 quos *hippios* epitritos vocamus, qui sunt -i, id est ex una brevi et tribus longis. 93, 30 ne fiat prima syzygia pentachronos, sequens -os.

heptaconchus, -a, -um (-on), *ἑπτάκογχος. *scrib.* ep- *et* -onc-. *i. q. septem* *conchas* (*apsidas?*) *habens* (*de triclinio. pro subst. [fere nom. propr.]: l. 61*): CONC.[S] IV 2 p. 169, 25 (*Innocentii epistula de collatione cum Severianis habita*) convenimus in eodem -o triclinio ([*sc. palatii Iustiniani principis*]. *Innocentii epistulam laudat* LIBERAT. 9 Conc.[S] II 5 p. 110, 4 in palatii loco quod dicitur -on [eptacon contra *et* epta contra *trad.*]).

heptafill- (-folium) *v.* heptaphyllon (-os).

heptagōnon, -ī *n. et* ***heptagōnus,** -ī *m.* (BOETH.), ἑπτάγωνος. *scrib. plerumque* ep-. *i. q. figura septem angulis constans* (*de numeris figuratis*: BOETH. *ubique*; *cf. etiam* hexagonon [-us] *2 b*): BALB. grom. p. 107, 1 (*antea*: orthogonion, pentagonon) amplioribus ... formis apud Graecos nomina ⟨ab⟩ angulis dantur ut hexagono, -o (-on *J*, -um *V*). BOETH. arithm. 2, 15 p. 98, 18 -i, qui VII ... lateribus continentur. 2, 16 tit. de -is eorumque generationibus. 2, 16 p. 99, 16 -i ... figura. 2, 18 p. 103, 9 -orum procreatio. *ibid.* p. 103, 12 septenarius ... -us nascitur ex senario hexagono et uno potestate triangulo (2, 19 p. 104, 2). *et al. apud* BOETH. *cf. Onom.*

[**heptalismus** *v.* heptalychnus.]

heptalychnus, -ī *m.*, ἑπτάλυχνος. *i. q. candelabrum septem lucernas habens*: PETR. CHRYS. serm. 134 p. 564[B] (*alluditur ad candelabrum septemplex Hebraeorum*) ipsius legis -um (-lismum *codd.*, *v. l. sq.*) meruit mater sancta (*sc. Felicitas martyr mater septem filiorum*) generare: -um (-lismum *codd.* [*cf. adn.*]; 'i. -licinum?' *Heraeus*) ..., qui non unius et temporalis tabernaculi illustraret arcanum, sed ecclesiam sempiternam sacro illuminaret incenso.

heptamerēs *adi.*, ἑπταμερής. *i. q. septem partes habens*: TER. MAVR. 1957 cum vero -es (*sic Lachmann*, hephthemimeres *M*) fuerit divisio versus *heroi*, in tragicis plerumque choris deprenditur unus insertus multis non una lege creatis (*cf. antea 1940* penthemimeris ... tome; *ad rem v. p. 2613, 76*).

heptameter (-trus *l. 15*), -tra, -trum, *ἑπτάμετρος. *etiam pro subst. (sc. metrum).* *t. t. metr.*, *i. q. septem pedes habens*: SACERD. gramm. VI 526, 23 multi ausi sunt et pentametra et hexametra et -a (epte- *A*) ... iambica facere (*ibid.* 528, 2 de -o acatalecto iambico [*ibid.* 528, 2. 15]. 528, 14). MAR. VICTORIN. gramm. VI 87, 20 hoc -um catalecticum choriambicum purum, quod Phrynichum ... sui nominis appellatione signasse dicunt. DIOM. gramm. I 512, 15 -um heroum fieri solere si dixero, ridiculum quibusdam videbitur (*cf. l. 12*). SERV. gramm. IV 461, 20 (*de dactylicis*) Stesichorium constat -o catalectico (*ibid.* 461, 22 acatalecto. *cf.* MALL. THEOD. gramm. VI 592, 16 metrum dactylicum -um constat ex duobus dactylis ⟨et⟩ spondio et dactylo et tribus trochaeis. *v. etiam l. 10*). VIRG. gramm. epit. 4 p. 24, 26 omnis versus hexametrus sive -us (ep- *ed.*) rhetoricus est.

heptamyxos, -on *et* heptamyxus, -a, -um, ἑπτάμυξος. *in codd. plerumque* ep-. -os, -ō *fem.*: *l. 21. 28.* *i. q. septem ellychnia habens* (*in imag.*; *alluditur ad septemplex illud candelabrum Iudaeorum*): IREN. 5, 20, 1 p. 771 St. ubique ... ecclesia praedicat veritatem: et haec est -os (*litt. gr. Stieren*) lucerna, Christi baiulans lumen. PS. AMBR. apol. Dav. II 9, 49 p. 393, 7 lux Christi in lege praecessit, cuius postea in euangelio gratia quasi in -o (-mymo, -nixo, -tico [*sim.*] *varr. ll.*; septiformi *ante* spiritu *del. Maurini*) spiritu universa mundi ... implevit (*cf. Carm. adv. Marc. 4, 128 Vincent. Ler. 6 [8] p. 17 R.*). HEGES. 5, 9, 4 p. 311, 18 U. lucerna ... ante sub modio erat, id est sub legis mensura, nunc est in gratiae plenitudine -o (-yxto *Ussani*; *cf. adn. Weberi*) frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarum gratiarum virtutibus dei templum illuminet (*cf. Ambr. in Luc. 7, 98*).

[**heptaneuron** (*nomen herbae*) PS. APVL. herb. 2 p. 141 ed. Ackermann (*antecedit* heptapleuron, *cf. infra l. 50*). *deest codd.*; *v. Howald-Sigerist 1 l. 70 (p. 25)*.]

PLIN. nat. 36, 100 quam *porticum* ob id **heptaphōnon** ([epta-, eita-, ita- *varr. ll.*]. ἑπτάφωνον) appellant, quoniam septiens eadem vox redditur. *ad rem cf. Bölte, RE VIII 368.*

heptaphyllon *n. et* **heptaphyllos** (*l. 40. 41*), ἑπτάφυλλος (*cf. Liddell-Scott s. v.*). *de scriptura v. infra.* *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 117 l. 6 H.-S. *herba septifolium* a Graecis dicitur heptafillum. app. 117, 3 p. 295 H.-S. herba eptafillos (septefolium *γ*) ... sanat (*ibid.* 117, 6 h. eptafillos [septefolium *γ*]). GLOSS.[L] Corp. E 84—85 eftafylon: gelodwyrt (*anglosax.*; *cf.* 236 eptasyllon). eftafolium: sinfulle (*anglosax.*; *cf.* 253 eptafolium). GLOSS. III 560, 66 eptefilon i. septem folia. 611, 55 eptafilon id est elleboro (?).

heptapleuron *n. et* **heptapleuros** (*l. 51 sqq.*; *vix l. 49*), ἑπτάπλευρον. *scribitur* ep- *praeter* PLIN. *inter nomina herbae q. e. plantago* (*cf. Diosc. 2, 126 [p. 198, 3* ἑπτάπλευρον*]*): PLIN. nat. 25, 80 *plantago maior* (*cf. l. 54*), foliis laterum modo inclusa, quae quia septena sunt, quidam eam -ōn vocavere. PS. APVL. herb. 1 l. 70 H.-S. a Graecis dicitur arnoglossa, ... alii -on. herb. interp. 1 l. 76 sqq. arnoglossa quae et -os nomen sumpsit ..., quod saepe adnata habeat germina in longitudinem septem lateribus similia, [et] propterea Graeci -on ... vocaverunt. sed sunt eius species duae, nam quae -os appellatur, est maior forma (*cf. l. 48*) *eqs.* GLOSS. III 561, 74 eptaplereon: plantago.

heptapylos, -on *et* heptapylus, -a, -um, ἑπτάπυλος. *scrib. et* hep- *et* ep-. *nom. sg.* -os *et acc. pl.* -ōs *fem.*: *l. 59. 64.* *i. q. septem portas habens* (*nonnisi de Thebis Boeotiae urbe*; *ad rem cf. Schober, RE V [A] 1428*): APVL. met. 4, 9 Thebas -os accessimus. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 135, 1 Iulius ab Acacia (*i. Achaia*) de Tebe -os (?, *sic Feder* [*cf. Stud. II 34*]; tebepsetafileos [*ex gen.* Θήβης ἑπταπόλεως] *A*, -pyleos *Migne et al.*). SCHOL. Stat. Theb. 3, 198 Thebae a veteribus -ae sunt nominatae, quia septem portis ambiebantur. 7, 252 Thebana civitas -os dicta est. HYG. fab. 275, 4 p. 151, 17 Thebas -as, quae septem portas habuisse dicuntur (dicitur *F*; *corr. Muncker, qui etiam* Thebam -am ... dicitur *legi posse monet*).

heptas, -adis *f.*, ἑπτάς. ep- *ubique.* *editur litt. gr.*: MACR. somn. 1, 6, 45. 76 MART. CAP. 6, 567 (vers.). *i. q. numerus septenarius*: MART. CAP. 2, 108 trias quaternario sociata -em (-en *trad.*) facit. 7, 738 quid ... te, -s, venerandam commemorem? *ibid.* -s ... quod nihil gignit, eo par virgini (pervirgo *var. l.*, *Dick*) perhibetur. 7, 740 -s. 7, 745 -s.

heptasēmus (-os *f.*: *l. 83*), -a, -um, ἑπτάσημος. *scrib. et* hep- *et* ep-. *i. q. septem tempora habens* (*cf. l. 79. 84*), ἑπτάχρονος: MAR. VICTORIN. gramm. VI 48, 1 epititri dicti ob adiectionem tertiae partis ∗ quam sunt paeones, meritoque a Graecis ita dicti ἐπίτριτοι: nam sunt -i (48, 15 epitriti, qui et hippii, ... sunt ... -i, id est temporum septem. MART. CAP. 9, 978 epitritus ab -o *pede* principium facit). 94, 29 ut praecedens colum *ionici minoris*, cum esse sena tempora in singulis coniugationibus oporteat, pentasemum fiat, sequens vero -o (*sc. pede?*) subsistat (*cf.* DIOM. gramm. I 506, 6 cum prior basis pentasemos fuerit ..., erit ... secunda -os, id est temporum septem).

[Groth-H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMM. 22, 16, 10 *Cleopatra* **heptastadium** ([ep- *V*]. *i. aggerem septem stadiorum*; *ἑπταστάδιον*) ... construxit (*cf. 11* septem diebus totidem stadia molibus iactis. *ad rem v. Puchstein, RE I 1379 sqq.*).

heptasyllabos, -on *et* heptasyllabus, -a, -um, *ἑπτασύλλαβος. *etiam pro subst. (sc. metrum).* *i. q. septem syllabas habens*: SACERD. gramm. VI 520, 7 dimetrum catalecticum Anacreontium -um ⟨fit⟩ hoc modo *eqs.* (*cf.* MAR. VICTORIN. *ibid.* 143, 24 -on A. primam habens longam). FORTVN. *ibid.* 297, 28 -um Pherecratium, qui constat ex spondeo et dactylo et spondeo (*cf.* MAR. VICTORIN. *ibid.* 74, 22. 119, 20. 152, 6 [152, 11]. 164, 35). 302, 20 -on choriacon ... esse dimetron catalecticon Euripidion (*cf.* MAR. VICTORIN. *ibid.* 168, 20). MAR. VICTORIN. *ibid.* 51, 4 alia *metra* a numero syllabarum *appellata*, ut -on.

heptateuchus, -ī *m.* (*? -um n.: infra l. 24. 34*), *ἑπτάτευχος (*sc.* βίβλος). *scribitur plerumque* (h)eptaticus (-um); *traditur vel editur* -teuch- (*sim.*): HIER. (*infra l. 22*) eptateucum, emptatheucum, pentateuchum *pars codd.* SIDON. (*infra l. 27*) -teuch- *codd.* CASSIOD. (*infra l. 29; bis*) -teuch- *Migne.* LEANDER (*infra l. 34*) -teuch- *Migne.* *tomus septem priores V. T. libros (i. Pentateuchum librosque Iosue et Iudicum) continens*: AMBR. in psalm. 118 serm. 21, 12 p. 480, 3 inveni -um. HIER. epist. 107, 12, 2 p. 303, 1 mandet memoriae ... -um. PS. HIER. expos. in Matth. p. 554^{A} per septem panes (*15, 36*) ostendit -um (*sic in interpr. alleg.: ibid.* p. 557^{D} mulier, id est synagoga, per septem viros [*22, 23 sqq.*] -um intellegitur. in Luc. p. 569^{D} vixerat cum viro ... annos septem [*sc. Anna prophetissa; 2, 36*], id est synagoga cum -o). SIDON. epist. 5, 15, 1 librum ... -i (*postea*: volumen ... prophetarum. *cf.* GREG. M. epist. 2, 38 p. 139, 17 codicem). ALC. AVIT. epist. 7 p. 38, 23 exemplum .. quod legitur in -o (CASSIOD. in psalm. 98, 7 p. 695^{C}. 98, 8 p. 696^{A}. *cf.* GREG. M. epist. 9, 138 p. 137, 2 in textu -i). GREG. M. epist. 12, 6 p. 352, 17 *loqui* de -o. BENED. reg. 42 *post completorium* legat unus ... Vitas Patrum ..., non autem -um aut Regum (*cf.* LEANDER reg. 7 p. 884^{C} merito a veteribus isti libri prohibiti sunt legere carnalibus, hoc est -um et Cantica Canticorum). GLOSS. V 413, 29 (*ad* BENED. reg. [*v. supra*]) -um: septem librorum vel septenarium.

heptaticus (*sim.*) *v.* heptateuchus.

heptēris, -is *f.* *a gr.* ἑπτήρης (*sc.* ναῦς). *scrib.* ep-: GLOSS., NOT. Tir. NOT. Tir. 110, 4. GLOSS.^{L} III Abstr. EX 113 (*cf. ibid.* EP 10. I Ansil. EP 95) hexeris: navis sex ordinum; ⟨-is: septem⟩.

i. q. navis septem remorum ordines habens (*ad rem v. Assmann, RE VIII 369; Miltner, ibid. Suppl. V 939. 958*): LIV. 37, 23, 5 regia classis (*sc. Antiochi*) septem et triginta maioris formae navium erat; in quibus tres -es, quattuor hexeres habebat (*cf.* 37, 30, 2 *hostium classis* maximae formae naves tres hexeres habebat, duas -es). 37, 24, 3 exterruit -is regia ... demersa. 37, 24, 9 -em captam.

hepthēmimerēs, *acc.* -ēn *et* **-ris,** *acc.* -in (*saepe pro subst. f., sc. tome sim.*), ἑφθημιμερής. *de scriptura* -pth- *v. Schulze, Orthographica (passim).* *formae rariores*: *nom. sg.* -is: FIN. METR. gramm. VI 240, 2. 5; -e: SCHOL. Hor. carm. 4, 7 pr. *acc. sg.* -in: *infra l. 59.* *abl. sg.* -e: *infra l. 75.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 121, 26 SERG. gramm. IV 480, 1. *nom. acc. pl.* -e: *p. 2614, 2. 3.* [*falso trad.: v. p. 2611, 83.*]

t. t. metr. (*nota def.: infra l. 56. 59*). *latine redditur per* semiseptenaria (*?* septenaria: *p. 2614, 2*): *infra l. 78.* *Prisc. gramm. III 420, 12. 459, 7. 460, 14. 474, 19.*

1 *generatim*: SERV. gramm. IV 457, 10 -en ... *esse*, cum tres pedes ... sequitur syllaba *quae partem terminat orationis* (*cf. infra l. 60*). 2 *speciatim*: **a** *caesura versus heroici*: TER. MAVR. 1681 hanc *caesuram* -in numeri de parte vocarunt, quia tres pedes et una septem dividunt (*definitur* [*cf. supra l. 56*]: MAR. VICTORIN. gramm. VI 65, 9 secundam divisionem -en [-em *AB*] Graeci dixerunt, quae tribus pedibus emensis adicit syllabam completque sensum quacumque orationis particula. EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 11. 19. AVDAX gramm. VII 333, 9 -es fit, si post tertium pedem *syllaba remanens partem terminat orationis.* FIN. METR. gramm. VI 240, 5 GRAMM. VI 638, 10. 645, 28). MAR. VICTORIN. gramm. VI 65, 22. 65, 26 -en disyllabo clausam. 65, 30 nonnumquam ... evenit, ut in eodem versu plures incisiones, id est penthemimeren et -en et eam ..., quam bucolicen Graeci dicunt, reperiamus (*enumerantur caesurae*: 114, 19. DIOM. gramm. I 497, 9 incisiones versus heroici sunt quattuor: ... tertia -es. EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 13 heroi versus quinque sunt ... caesurae: ... -es. AVDAX gramm. VII 333, 4 FIN. METR. gramm. VI 240, 2 FRG. Bob. gramm. VI 623, 15 GRAMM. VI 638, 6. 645, 25). 70, 23. 120, 12 de metris quae ex penthemimere et -e tome propagantur (*propagantur alia metra*: 121, 16 -es tome subdito sibi versu trimetro catalectico ... aptum tragicis choris metrum praestabit [*ad rem cf. p. 2611, 83*]. 121, 26. 128, 25). DIOM. gramm. I 497, 23 -es, Latina lingua translata semiseptenaria. SERG. gramm. IV 480, 1. EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 16 versus, qui non habet penthemimeren caesuram aut -en, non stat. GRAMM. VI 638, 8. SERV. Aen. 12, 144 versum hunc sine caesura esse: nam -es (-is *var. l.*), quam habere creditur, in synalipham cadit. SCHOL. Hor. carm. 4, 7 pr. (*rectius* penthemimere?). **b** *aliorum metrorum*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 20 tomas ..., id est divisiones versuum, recipit *metrum iambicum* penthemimeren et -en, id est quinariam et septenariam. 105, 16 si anapaestica -e copulentur, fiet metrum quod παροιμιακὸν appellatur. 105, 19 ex duobus trochaicis, quae -e nuncupamus, fit metrum Euripidion (*cf.* SCHOL. Hor. carm. 2, 18 pr. prior versus trochaicum metrum habet et est -es, id est trochaicum dimetrum catalecticum. *ibid. iterum*).

deriv.: hepthemimericus.

hepthēmimericus, (-a), -um. *ab* hepthemimeres. *i. q. ad hepthemimeren pertinens*: SACERD. gramm. VI 538, 12 de -o antispastico Pherecratio. antispasticum -um Pherecratium fit hippio quarto, hippio primo, hippio tertio, spondeo vel trochaeo.

hepthēmimeris *v.* -res. *Groth-H. H.*

1. hera *v.* era.

2. (h)era, -ae *f.*, ἔρα. MART. CAP. 2, 160 a medietate ... aeris usque in ... terrae ... confinia ... heroes ... versantur, qui ex eo quod -am (*trad.* heram, eram, aeram; Heram *Dick*) terram veteres dixere, heroes nuncupati. GLOSS.^{L} Corp. H 59 -a terra (unde heroes *add. EE*). *litt. gr.*: SERV. auct. ecl. 4, 35 heroas quidam a terra dictos volunt, quod terra ἔρα (herba *L*, ἤρα *Daniel*) dicta sit.

hēracl- *v. Onom.*

(erba) scruvaria (serovaria, scrovarion; *sc.* scrobaria *Goetz*, scrofaria *Heraeus*): **heranisida** (*?, vel* hyramsida, hramsida) GLOSS. III 565, 26 (*al.; v. Goetz, Thes. gl. em. s. v. scrovaria*).

(h)ēranthemum CHIRON 387 (*nomen herbae*) *v. vol. V 2, 744, 36* (*ad rem cf. Wagler, RE I 2364*). *H. H.*

***herba,** -ae *f.* [*orig. inc.; sunt qui conferant* gramen *et* hordeum, *q. v. J. B. H.*] *de etymol.*: ISID. orig. 17, 6, 1 ab arvis. *scribitur* (*cf.* CASSIOD. gramm. *p. 2625, 52*): erb-: LEX Visig. 8, 3, 12 p. 326, 7 (*codd. R 1, E 2, V 2*). 8, 5, 5 p. 347, 18 (*codd. R 1, E 2*). LVX. anth. 369 *et* 372 tit. (*cod. Salm.*). (h)erv- (*v. et supra l. 28*): ANON. med. ed. Piechotta (*cod. s. VI*) *frequenter.* *litt. graecis*: PS. DIOSC. Vind. (*v. Wellmann, Ind. p. 352*). *de genere*: GRAMM. suppl. 163, 32. NOT. Tir. 94, 62. 104, 26. *de notione*: NIGID. Serv. auct. georg. 1, 120 (*v. vol. VI 1, 641, 54*). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 427, 9 B. -a pabulum. germen. gramen. cespes. faenum. pastio. muscus. GLOSS. βοτάνη, χλόη, φλόη, πόη. *legitur inde ab* ENN. (*p. 2620, 37*), PLAVT. (*p. 2616, 17. 2620, 38. 2621, 71. 2622, 21 sqq.*). *singularis saepissime sensu collectivo usurpatur.* *translate et proverbialiter usurpata (sim.) v. p. 2615, 33. 2616, 33. 2619, 67. 2621, 68 sqq. 2622, 61 sq.* [*val.* iarbă, *it.* erba, *francog.* herbe, *hisp.* hierba. *M.-L.*] [*falso trad.*: OV. Pont. 1, 3, 51 (*cf.* 1, 7, 13) *pro* 'uvas'. TAB. Peut. 9, 2 (*pro nomine* 'Rhebas'; *v. Miller, p. 637. 839*). *loco corrupto*: OV. Pont. 4, 16, 33. *e coni.*: CAES. civ. 1, 48, 5 tempus ... difficillimum, quo neque frumenta in hibernis (*trad.*; in -is *Ellebodius* [*cf. p. 2622, 63*]; in acervis *F. Hofmann, Klotz; al. al.*) erant neque multum a maturitate aberant (*sim.* LIV. 25, 15, 18 *p. 2622, 65*). SEN. nat. 4^{a}, 2, 3 ⟨-isque in⟩gentibus sparsus *Oltramare* (*ed. Paris 1934; cf. p. 2620, 44*). COLVM. 8, 17, 6 (*at v. vol. I 1542, 58*).]

I *i. q.* ***planta humilis et viridis*** *a terra procreata*:
A ***potiora*** *quaedam de* ***natura, qualitatibus, speciebus sim.***:
1 *quem locum teneat -a inter naturae partes*: **a** *opponuntur homo, animalia (eorumve partes, e. gr. infra l. 55 et l. 75), inanimata*: VARRO rust. 2, 9, 8 cibatus canis propior hominis quam ovis. pascitur enim ... ossibus, non -is aut fronde (*cf.* PLIN. nat. 8, 140. 9, 37 *testudines* in mari conchyliis vivunt ..., in terram egressae -is. 9, 62 *scarus* solus piscium dicitur ruminare -isque vesci atque non aliis piscibus. 10, 199). CIC. nat. deor. 2, 133 quaeret quispiam, cuiusnam causa tantarum rerum (*i. mundi*) molitio facta sit, arborumne et -arum ...; an bestiarum; *an hominis* (TERT. adv. Hermog. 33 p 163, 5 ex terra -a *facta est* et fructus et pecudes et figuratio hominis ipsius. AVG. civ. 1, 20 p. 34, 28 D. 5, 7 p. 200, 9. MACR. somn. 1. 14, 13 terrenorum corporum tertius ordo in arboribus et -is est). LVCR. 1, 885 *si revera omnibus omnes res inmixtae latitarent*, -is ... saepe decebat, cum lapidi in lapidem terimus, manare cruorem. 5, 790 tellus -as virgultaque primum sustulit, inde loci mortalia saecla (*i. animalia*) creavit (QVINT. decl. 350 p. 378, 13 *venenum* aliud ex radicibus -arum contrahitur, aliud ex animalibus ... reservatur. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 209, 9 B. *al.* AVG. civ. 10, 17 p. 430, 20 D. *pulchritudines* non solum in corporibus animalium, verum in -is etiam ... gignuntur. *et al.*). SEN. benef. 5, 19, 6 prodest ... et animal et lapis et -a (PETRON. 88, 3. PS. APVL. Ascl. 38 constat ... de -is, de l. et de aromatibus divinitatis naturam in se habentibus. AVG. civ. 10, 11 p. 420, 32 D. 21, 6 p. 499, 14). APVL. apol. 30 in maleficio ille ... -as et surculos *nominat*, tu squamas et ossa. TERT. spect. 2 p. 3, 11 tam ferrum dei res est quam -ae. BOETH. c. Eut. 6, 28 neque ... potest aes in lapidem mutari nec ... aes in -am. cons. 3, 11, 17 W. quid de -is arboribusque, quid de inanimatis ... consentiam rebus ... dubito. *et al.*

b *opponuntur alia plantarum genera*: CIC. nat. deor. 2, 98 terra ... vestita floribus, -is, arboribus, frugibus. div. 1, 13 (*opp.* radicum) quae sint animadversa a medicis -arum genera (LVCR. 1, 889 -arum genera et fruges frondesque. *et al. cf. infra l. 84*). LVCR. 5, 921 -arum genera ac fruges arbustaque laeta (SEN. benef. 4, 5, 2

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tot a. . . . frugifera, tot -ae salutares. nat. 3, 25, 2). VITR. 8, 3, 13 in Syria . . . in harundinibus et iuncis -isque omnibus . . . *sunt* odores. SEN. nat. 3, 25, 8 Cutiliarum insula et **arbores** habet et -as nutrit: tamen aqua sustinetur (COLVM. 2, 2, 14 -arum et a. proventum. TERT. adv. Marc. 2, 11 p. 350, 18 faenum et -ae et arborum fructuosa. *al.* SERV. Aen. 5, 81 p. 602, 10 PRAEDEST. 1, 46 p. 603ᴮ. *et al. v. etiam p. 2614, 60. 63. 78. 81. vol. II 420, 3. 14. 26 et cf. infra l. 15*). PLIN. nat. 12, 104 dicamus et de iunco, quamvis alio -is dicato volumine. 16, 178 in **fruticum** . . ., veprium cauliumve . . ., -arum aut alio . . . genere (*saepe; v. vol. VI 1, 1443, 39—50*). 18, 1 natura **frugum** . . . ac florum quaeque alia praeter arbores aut frutices . . . tellure proveniunt, vel per se tantum -arum immensa contemplatione. 27, 143 de -is . . . memoria digna hactenus accepimus. ITALA gen. 1, 11 (Tert. adv. Hermog. 22 p. 150, 15) produxit terra -am foeni (VVLG. -am virentem) . . . et **lignum** fructuosum (exod. 10, 15 [Monac.] omnem -am terrae et omnem fructum ligni. *inde*: AVG. civ. 11, 29 p. 503, 20 D. *et al. cf. etiam* CLAVD. DON. Aen. epil. p. 643, 3 -arum . . . et lignorum vocabula). *speciatim: indicatur, ad quod genus aliquid pertineat*: PAVL. FEST. p. 30 batus genus -ae (GLOSS.). p. 120 luma genus -ae vel potius spinae. FEST. p. 263 ruscum est, ut ait Verrius, amplius paullo -a et exilius virgultis fruticibusque. PLIN. nat. 12, 45. 13, 107 est . . . eodem nomine *loto* et -a et in Aegypto caulis. 13, 135 alga -arum maris vocabulum intellegitur, *phycos* . . . est frutex. 14, 101 ex loto arbore, frutice, -a. 16, 79 *folia* non decidunt oleae, lauro . . . et, quamvis -a dicatur, Sabinae. 21, 43 *saliunca* -a verius quam flos. 21, 177 *vesicaria* frutex est surculosus verius quam -a. 22, 55. 27, 69 conferva . . . spongea aquarum dulcium verius quam muscus aut -a. GAIVS dig. 47, 7, 4 non dubitatur, si adhuc adeo tenerum sit (*sc. arbor*), ut -ae loco sit, non debere arboris numero haberi (*cf.* ISID. orig. 17, 6, 1 *et v. p. 2622, 57*).

2 *spectatur ipsius natura et vita* (*aetas p. 2616, 15. 16; modi et tempora crescendi l. 40 sqq. p. 2616, 7. 15. 17. commemorantur partes -ae infra l. 82. proverbialiter l. 65. p. 2616, 16. singulariter de -ae viridi superficie p. 2616, 21*): LVCIL. 947 austerissimarum -arum sucos +exprimebat (*cf. p. 2617, 60*) *medicus ut videtur* (*sim. de gustu*: VERG. georg. 3, 395 salsas . . . ferat *agricola* praesepibus -as. PLIN. nat. 21, 104 etiam homini dulcis. 27, 25 androsaces est -a alba, **amara** [HIER. hom. Orig. in Ezech. 12, 1 p. 433, 14 B. *cf. infra l. 65 et* ISID. orig. 17, 9, 28]). CATO agr. 48, 2 simul -ae inceperint nasci (*cf. p. 2619, 69*), eximito. nam si -am duram velles, cupressos simul evelles (*sim.*: COLVM. 6, 17, 3 si hanc -am **viridem** tempus anni negat, semina eius . . . dantur [6, 38, 4. 11, 2, 48 *Kal. Iun.*, si iam defecit v. -a]. SCRIB. LARG. 60 -am urceolarem . . . cum iam in semine est. PLIN. nat. 21, 106 cum omnes -ae folium primum emittant, mox in caulem rotundentur. PALLAD. 7, 10). VARRO rust. 2, 11, 2 ex -is, quae sumptae perpurgare solent corpora nostra (*sim. de viribus*: SCRIB. LARG. 135 mollit . . . alvum -a Mercurialis. PLIN. nat. 24, 168 -a lanaria ovibus . . . data lactis abundantiam facit. 26, 131 sanguinis profluvia sistit -ae Paeoniae semen. *et al.*). 3, 10, 6 -am . . . teneram aliquam *pullis anserum des* (*sim. de qualitate*: CIC. div. 2, 68 corona ex asperis -is. OV. met. 15, 417 mollis . . . -a sub undis. PLIN. nat. 1, 21, 39 quae semper vireat. 1, 21, 64 quae intra se parit. 17, 33 *in terra amara* atrae degeneresque. 19, 26 sponte nascens [*aliter p. 2616, 5*] et quae non queat seri. 21, 91 spinosae. *ibid.* sine spinis. 27, 55 fruticosa. ISID. orig. 17, 9, 20 semper frondens. 17, 9, 102 acuta et durissima). 3, 16, 36 *prope apium stationem* apponendum bene olentium -arum (*de -is gratis apibus v. etiam l. 61. p. 2617, 30. 2622, 45*) maxime apiastrum et thymum (*sim. de odore*: VERG. ecl. 2, 49 **suavibus** [georg. 4, 200 PALLAD. 5, 7, 6]. PLIN. nat. 12, 34 praecipui odoris. 27, 131 odorata. PALLAD. 1, 37, 2 *apium curator nutriat* -as suavissimi odoris et floris [*v. l. 57*]. CASS. FEL. 20 p. 32, 12 putidam. *cf.* SCRIB. LARG. 185). SALL. hist. frg. 2, 10 in Sardinia . . . nascitur . . . -a, ut Sallustius dicit, apiastri similis. haec comesa ora hominum rictus dolore contrahit et quasi ridentes interimit (*cf.* VERG. ecl. 7, 41 Sardoniis videar tibi amarior -is). VERG. ecl. 4, 24 occidet et serpens et fallax -a veneni occidet ([SEN. Herc. f. 936]. Aen. 4, 514 nigri cum lacte veneni. PORPH. Hor. epod. 3, 3 venenatissima. AVG. gen. c. Manich. 1, 13, 19 venenosae). HOR. sat. 2, 4, 29 lapathi brevis -a (*sim. de magnitudine*: PLIN. nat. 22, 23 brevem . . . et latam. 27, 76 parva. 27, 83 humilis. 27, 98 quincuncialis fere). LIV. 21, 54, 1 *rivus* obsitus palustribus (*aliter p. 2617, 27*) -is (*sic de loco nascendi*: PLIN. nat. 18, 34 pratensis [24, 152 in pratis]. 24, 91 silvestris. 24, 104 in umidis. 25, 140 in vineis. 27, 125 in saxosis montibus. 31, 28 in labris fontis. SERV. auct. ecl. 7, 42 alga -a, quae in mari nascitur. VVLG. IV reg. 19, 26 virens -a tectorum. MART. CAP. 2, 141 rurestri [CASSIOD. inst. div. 31 p. 1146ᴰ agrorum. PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304ᴮ agrestibus. *cf. et p. 2617, 1*]. GLOSS. III 588, 49 montana). SEN. epist. 84, 4 in nostris (*i. Italicis*) . . . -is vim eandem *esse* (*sim. de regione nascendi*: PLIN. nat. 16, 244 in Syria -a . . . cadytas. 27, 57 catanancen Thessalam -am. *al.* SERV. georg. 4, 31 -ae genus abundantis in Phrygia). COLVM. 6, 17, 3 -ae sucus vino mixtus (*sim.* [*v. supra l. 33*]: PLIN. nat. 1, 21, 60 differentiae -arum per folia. 15, 30 *oleum e* gramine -ae. 25, 3 fila. 26, 38 radix. *ibid.* superficies. 26, 104 semen. 37, 83 florem [AVG. civ. 5, 11 p. 211, 2 D. flosculum] PS. MAR. VICTORIN. phys. 13 p. 1303ᴬ comae. VVLG psalm. 36, 2 olera. CASS. FEL. 20 p. 32, 12 lac. DRAC. laud. dei 3, 28 frondibus -ae *vestiuntur* ISID. orig. 17, 10, 3 caulis . . . -arum vel olerum medius frutex. *et al.* [*v. etiam infra l. 35*]). PLIN. nat. 1, 25, 1 naturae -arum sponte nascentium (*aliter p. 2615, 54*). 1, 27, 118 de aetatibus -arum. 11, 18 *cum* mella -am eam (*sc. spartum*) sapiant. 11, 231 -ae . . . ab incisura augentur, . . . *pili* ab radice exeunt. 12, 72 a radice folia emittens (*sim. de forma*: 21, 183 convolutis foliis. 22, 161 spicam ferentis [ISID. orig. 17, 9, 3 spicosa]. 24, 152 capillamenti modo foliosam. 26, 59 a radice ramosae, pinguibus foliis, triangulis . . ., radice crassa. SERV. auct. georg. 1, 153 hirsutae. DIOSC. 3, 74 p. 408, 20). 14, 14 *in Africa vites* -arum modo vagantur per arva. 25, 15 nihil non -arum vi effici posse, sed plurimarum vires esse incognitas (*magica vis inesse creditur* [*cf. p. 2618, 30*]: 26, 18 Aethiopide -a amnes ac stagna siccari. *et al.*). 25, 109 ipsa -a incipit et desinit cum vite. 26, 26 condurdum . . . -a **solstitialis** (*per comparationem*: PLAVT. Pseud. 38 quasi s. -a paulisper fui: repente exortus sum, repentino occidi. AVSON. 196, 36 p. 55 P. s. velut -a). 31, 114. STAT. silv. 2, 1, 133 velabat amictu . . . *vel* -as imitante sinu (*sim.*: 2, 2, 91. MART. 5, 23, 1 -arum fueras indutus . . . colores. CLAVD. DON. Aen. 6, 304 p. 549, 18).

nota (*v. p. 2615, 34. dub.*: COLVM. 10, 246): VARRO rust. 1, 48, 3 *spicae* primitus cum oriuntur neque plane apparent, qua sub latent -a, ea vocatur vagina. PLIN. nat. 21, 89 *arachidne et aracos* nec folium nec -am aut quicquam aliud supra terram habent. 21, 93 mordacitas *urticae* non . . . cum ipsa -a gignitur, nec nisi solibus roborata (24, 100 *semen* auget et lacte . . ., item radix. ipsa -a strumis . . . inlinitur. 24, 179). 21, 152 *trifolii* seminis granis . . . potis vel foliis et tota -a decocta. 22, 147 per se imposita -a (*opp. folia*) . . . sanguinem cohibet. *cf.* 27, 47.

3 *species distinguuntur nomine proprio* (*exempla selectissima. nomen habet formam adiectivi e. gr. infra l. 35. 66; substantivi infra l. 52. 72. praecedit e. gr. infra l. 40; sequitur e. gr. infra l. 41. translate infra l. 57. saepius omittitur -ae vocabulum* [*inde a Varrone, ut vid.; e. gr. rust. 1, 42. 2, 1, 17 Medica*]): CATO agr. 70, 1 -ae Sabinae plantas tres (*sim. a regionibus nascendi*: CELS. 5, 27, 10 Vettonica vel Cantabrica. COLVM. 6, 25, 1 Santonica. PLIN. nat. 27, 93 Idaeae. 29, 55 quae Commagene vocatur. SERV. georg. 1, 215 *Medica* -a a Medis translata est in Graeciam. 4, 278 *iuxta Mellam fluvium* -a plurima nascitur; unde et amella dicitur. ISID. orig. 17, 9, 29 Dicta mons . . . ex quo dictamnum -a nomen accepit). agr. 158, 1 -ae Mercurialis non multum (SCRIB. LARG. 93 Apollinaris. PLIN. nat. 26, 151 Paeoniae [PS. APVL. herb. 65 l. 9 H.-S. peonia nomen auctoris retinet. *aliter p. 2617, 53*]. 30, 24 in -a Veneris labro appellata. PELAGON. 400 Heraclea. PS. APVL. herb. 35 l. 25 H.-S. Ciro centaurus has -as [*sc. Centaurias*] fertur invenisse. ISID. orig. 17, 9, 15 Hyacinthus. 17, 9, 45 Artemisia -a Dianae . . . consecrata est . . .; Graece enim Diana Ἄρτεμις dicitur [*aliter infra l. 79*]). MACER carm. frg. 11 inter praeteritas numerabitur ocimus -as. PAVL. FEST. p. 166 nautea -a granis nigris, qua coriarii utuntur: a nave ductum nomen, quia nauseam facit. CELS. 5, 27, 5ᴮ -ae solaris, quam heliotropion Graeci vocant (*sim. a natura*: PLIN. nat. 12, 46 hirculus vocatur a gravitate odoris. 24, 173 impia. 24, 176 philanthropon . . . Graeci appellant . . ., quoniam vestibus adhaerescat. 26, 62 lactariam. 27, 91 holosteon sine duritia est -a ex adverso appellata. PS. APVL. herb. 124 l. 1 H.-S. sempervivum). 5, 28, 18ᴮ *papula* murali -a tollitur (*cf.* MARCELL. med. 13, 6 parietalis. CASS. FEL. 2 p. 11, 4 parietariam. *transl.*: PS. AVR. VICT. epit. 41, 13 *Constantinus* **Traianum** -am parietariam ob titulos . . . aedibus inscriptos appellare solitus erat [AMM. 27, 3, 7 parietinam]). CELS. 6, 7, 4ᴬ -ae sanguinalis (ISID. orig. 17, 9, 79 sanguinariam . . . quod missa in naribus sanguinem moveat. *sim. ab effectu*: SCRIB. LARG. 8 pediculariam, quod pediculos necat. 150 ad calculosos -a . . . quam nos calcifragam appellamus. 181 altercum. PLIN. nat. 22, 59 *quod verrucas tollit sucus*, verrucariam -am appellavere. 22, 161 miliaria . . . quae necat milium. PS. DIOSC. herb. fem. 56 [55] lanariam . . . ex eo quod . . . lanam ex ea lavant. ISID. orig. 17, 9, 81 ab effectu -am salutarem). COLVM. 6, 17, 1 personatam ([persona *codd.*; *def. Svennung, Eranos 26, 1928, 183 sqq. qui fusius de -a personata scripsit*]. *sim. de forma*: SCRIB. LARG. 53 quinquefoliae [PLIN. epist. 5, 6, 11 trifolium. SER. SAMM. 813 quae nomen foliis de mille recepit. PS. APVL. herb. 117 l. 1 H.-S. septefolium]. PLIN. nat. 18, 155 securiclata, quam Graeci a similitudine pelecinum vocant. 21, 23 convolvulum. MARCELL. med. 28, 20 muris auricula. 31, 13 centenodiam. PS. DIOSC. Vind. 3, 7 p. 12, 12 μουλτιράδιξ. ISID. orig. 17, 9, 41 calicularis). SCRIB. LARG. 46 λυσιμάχιον -a (*sim. ab inventore*: PLIN. nat. 1, 25, 43 sqq. -ae quas gentes invenerunt [Scythice *eqs.*]. 1, 25, 50 sqq. -ae ab animalibus repertae [chelidonia, canaria *eqs.*]. 5, 16 Euphorbeam . . . ab inventore medico . . . appellatam. 25, 70 Clymenus a rege. 25, 73 *nomen dedit* Artemisia uxor Mausoli . . . -ae quae antea parthenis vocabatur [*aliter supra l. 46*]. 26, 88 Fulviana. PS. APVL. herb. 89 l. 16 H.-S. -am Achilles invenit, . . . quae ob id Achillea vocatur, de hac sanasse Telephum dicitur [*aliter p. 2617, 78*]). PLIN. nat. 14, 108 alii helenion, alii Medicam, alii symphyton, alii Idaeam, alii Orestion, alii nectariam. QVINT. inst. 8, 2, 2 *vitandi vulgaris nominis sparti causa quidam* in actione Hibericas -as . . .

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicebat. GLOSS. III 561, 1 -a rustica (*cf. p. 2615, 76. 2622, 29*) rosa agrestis. *nota* (*cum gen. definitivo. ad rem v. Svennung, Unters. Pallad. 210 sq.*): SER. SAMM. 693 -a chelidoniae (-a *var. lect.*). PS. THEOD. PRISC. add. p. 307, 22 -am mandragorae. *al.* (*v. Svennung l. c.*). *aliter: p. 2615, 69. 2620, 49.* COLVM. 12, 8, 3.

B *loci generales:* **1** *quae sponte nascuntur quibuslibet locis:* **a** *in universum:* CATO agr. 54, 5 *boves* viride cum edunt, semper id exspectant, et fiscellas habere oportet, ne -am sectentur, cum arabunt. 113, 2 amphoras in sole ponito, ubi -a non siet. 161, 4 aliut stercus -as creat (*sim.*: VARRO rust. 1, 38, 3 *equinum stercus* multam facit -am. COLVM. 11, 3, 12 *al.* PALLAD. 1, 33, 2 recentia stercora proficient ad uber -arum. *et al.*). VARRO ling. 5, 166 lectica, quod legebant unde eam facerent, stramenta atque -am (*cf.* frg. Non. p. 11, 12. CLAVD. DON. Aen. 11, 67 p. 417, 7 agreste stramen est, quod -is agro detractis sternitur). rust. 1, 7, 10 *campus* in quo relicta pertica postridie non appareret propter -am. 3, 12, 3 lepores interdius delitiscant in virgultis atque -is (*cf.* PLIN. nat. 32, 75). LVCR. 5, 1417 strata cubilia sunt -is et frondibus aucta (*cf.* PAVL. FEST. p. 44 COLVM. 2, 1, 5 PLIN. nat. 28, 124. *cf.* PLIN. epist. 7, 27, 10 -as et folia concerpta signum loco ponit). CAES. civ. 3, 58, 5 postquam non modo hordeum pabulumque ... -aeque desectae, sed etiam frons ex arboribus deficiebat. OV. hal. 90 vada subnatis ... viridentur ab -is (*sim. de aquatilibus*: SEN. nat. 6, 8, 4 implicatae aquis -ae. PLIN. nat. 2, 227. 18, 190 AVSON. Mos. 74). MANIL. 5, 212 *aestu* viridis nemori sanguis decedit et -is (SEN. Oed. 41 deseruit amnes umor atque -as color). SEN. nat. 3, 27, 4 *aquā* tunc corruptis quae seruntur manu, palustris (*praedicative; aliter p. 2615, 71*) omnibus campis -a succrescit. COLVM. 6 praef. 2 arator abominetur, at contra pastor optet -arum proventum. 6, 31, 1. 8, 15, 3 *solum stagni* ne possit -as evomere. 9, 8, 13 *apiastrum* aliasque ... -as, quibus id genus animalium (*i. apes*) delectatur. 12, 15, 4 PLIN. nat. 8, 132. 18, 251 *dicit natura*: tibi *agricolae* inter -as tuas spargo *cicindelas*. 18, 293. 22, 95 tot -ae, tot arbores fruticesque ab emersu *serpentis* ... ad latebram usque vernantes (AMM. 18, 6, 14 *planities*, ubi nec a. nec frutecta nec quicquam praeter -as humiles visebatur. CLAVD. DON. Aen. 3, 142 p. 285, 2). 25, 8 *Graeci auctores* pinxere ... effigies -arum atque ... subscripsere effectus. 31, 52. APVL. apol. 88 marita cubet ... inter suboles -arum et propagines vitium et arborum germina. met. 2, 4. *et al.*

b *specialia:* α *medicamina:* (I) *medicinales -ae* (*v. et p. 2615, 35. 46.* *de medicina -arum scientia l. 47 sqq. 67 sqq.* *de rite colligendis p. 2618, 23; quomodo adhibendae p. 2618, 1; de precationibus p. 2618, 17.* *de -arum inventione p. 2618, 10.* *notantur vires effectusque l. 64. 70 sqq. 81. p. 2618, 12; de gloria -arum p. 2618, 14.* *accedunt deorum heroumve nomina infra l. 53 sqq.* *metonymice fere i. q. medela l. 77 sqq.*): CIC. nat. deor. 2, 161 remedia morbis et vulneribus ... ex ... stirpibus et -is, quarum utilitates longinqui temporis usu et periclitatione percepimus (*sim.*: VERG. Aen. 12, 396 scire potestates -arum. SEN. epist. 95, 15 medicina quondam paucarum fuit scientia -arum [IREN. 2, 32, 2]. PLIN. nat. 25, 27 peritis -arum medicis. *et al.*; *cf. infra l. 67. 69 et nota*: CLAVD. 7, 62 medicas [*cf. p. 2618, 12*] seu disceret -as [CASSIOD. inst. div. 31 p. 1146^C]). VERG. Aen. 7, 769 *Hippolytum* Paeoniis revocatum -is et amore Dianae ([*falso explicat* (*cf. p. 2616, 43 et infra l. 78*): CLAVD. DON. Aen. 7, 769 p. 105, 27 remedio -ae Paeoniae]. VERG. Aen. 12, 402 manu medica Phoebique potentibus -is. OV. Pont. 1, 3, 21 afferat ... sacras Epidaurius -as. HOMER. 351). HOR. epist. 2, 2, 149 si volnus tibi monstrata radice vel -a non fieret levius, fugeres radice vel -a ... curarier (*cf. l. 70. p. 2618, 7 et al.*). TIB. 1, 6, 13 sucos -asque dedi, quis livor abiret (OV. rem. 528 auxilium ... s. et -a fuit. PETRON. 88, 3 -arum omnium s. Democritus expressit *experiundi gratia* [*cf. p. 2615, 35*]. SIL. 5, 353. ARNOB. nat. 1, 43 p. 28, 30 *Christus* sine ulla vi carminum [*cf. p. 2618, 53*], sine -arum ... s. *miracula fecit. et al.*). TIB. 2, 3, 13 nec potuit curas (*cf. infra l. 74*) sanare salubribus -is (HIL. in psalm. 134, 1 p. 694, 10. *cf.* OV. rem. 45 terra salutares -as ... et nocentes nutrit [RVFIN. Orig. in lev. 8, 1 p. 394, 16. *cf. etiam p. 2615, 1. 2616, 66*]. STAT. Ach. 1, 117 nosse salutiferas dubiis animantibus -as [*nota enallagen*: silv. 1, 4, 99 salutifero ... Chironis in antro -a]. *adde*: OV. trist. 2, 270 *medicina* quae ... iuvet, monstrat quaeque sit -a nocens). OV. epist. 5, 147 quaecumque -a potens ad opem radixque medendo utilis (met. 1, 522 -arum ... potentia. PLIN. nat. 1, 25, 53 potentissimae. ISID. orig. 4, 10, 3 potestas -arum, id est vis et possibilitas. *cf. etiam supra l. 48. 55. p. 2618, 19. 29. 58 sqq.*). epist. 5, 149 (*sim.* met. 1, 523) me miseram, quod amor (*cf. supra l. 64*) non est medicabilis -is (*cf.* met. 10, 188 animam admotis fugientem sustinet -is. LIV. 29, 32, 11. STAT. Ach. 2, 162 quae ferro cohibenda lues, quae cederet -is. *cf.* [*v. supra l. 45*]: OV. rem. 313 curabar propriis aeger Podalirius -is. CLAVD. carm. min. 22, 46 [*cf. etiam supra l. 53*] sanus Achilleis [*aliter p. 2616, 80*] remeavit Telephus -is). epist. 11, 39 quas mihi non -as, quae non medicamina nutrix attulit (RVFIN. hist. 1, 13, 6 p. 87, 8 *sanitates* sine medicamentis aut -is [*gr.* βοτανῶν]). met. 15, 534 fortibus (*cf. p. 2618, 77*) -is atque ope Paeonia. fast. 5, 401 lectas Pagasaeis collibus -as (*cf.* PLIN. nat. 25, 49 *et p. 2618, 44*). CELS. 1 prooem. 1 etiam imperitissimae gentes -as ... in auxilium vulnerum morborumque noverunt. 3, 22, 13 *utile est* -am sanguinalem ex aceto *edere* (*sim.* [*v. p. 2617, 41*]: 4, 13, 3 epota ex aqua -a trixago [*cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 C 1 p. 446 (La) *prodest* elefantiosis hec -a potata. *al. v. Svennung, Unters. Pallad. 527 sq. et cf. infra l. 72*]. SCRIB. LARG. 12 -a ebrio data ... in crapula. 39 sucus tepens ... in foramen auris dolentis infusus. *al.* PLIN. nat. 21, 116 suffitum ... excipientes ore. 27, 44 -a ... tusa cum foliis et inlita. *et al.*). SCRIB. LARG. praef. antiquos -is ac radicibus earum corporis vitia curasse, quia timidum genus mortalium ... non facile se ferro ... committebat (ISID. orig. 4, 9, 4. *cf. etiam p. 2617, 76. infra l. 28*). PLIN. nat. 1, 25, 7 nobilium -arum inventores (25, 22 -am invenire, vitam iuvare. 25, 86 nostra aetas meminit -am in Marsis repertam. *al. cf. etiam p. 2616, 75*). nat. 2, 155 *tellus* medicas fundit -as (CARM. poet. min. V 108, 109. *v. etiam p. 2617, 51*). 20, 241 marrubium ... inter primas -as commendavere (*sim.* [*loci selecti*]: 25, 1 ipsa ... nunc dicetur -arum claritas, medicinae tum gignente eas Tellure. 25, 10 *Homerus* gloriam -arum Aegypto tribuit. 25, 80). 22, 61 magi heliotropium ... adligari iubent ab ipso aegro precarique eum, soluturum se nodos liberatum, et iacēre non exempta -a (PREC. herb. 1 nunc vos potentes omnes -as deprecor *eqs.* terr. 25 MARCELL. med. 25, 13. PS. APVL. app. 119, 3 p. 296 H.-S. -a apium, te deprecor per inventorem tuum Aescolapium *eqs.* *cf.* PLIN. nat. 8, 3). 22, 119 medicinas ... *ex* hortensiis, quaeque mandantur -ae persecuti, quonammodo frugum omittimus? 24, 170 -a in capite statuae nata collecta in vestis ... pannum ... capitis dolorem confestim sedare traditur (*ibid.* -a ... e rivis ... ante solis ortum collecta ita, ut nemo colligentem videat. 25, 167. 171 cavendum, ne vulsa -a terram tangat. 26, 11 PS. APVL. herb. 18 l. 13 H.-S. *et al.*). STAT. Theb. 3, 399 Epidaurius ... nunc velox ferro, nunc ille tepentibus (*cf. supra l. 5*; potent- *var. l., v. p. 2617, 70*) -is mitior (*cf.* MART. 9, 17, 1). *et al.*

(II) *praeditae magica vi et quarum usus in re magica* (*cf. et p. 2616, 14. supra l. 18.* *-a per se magicam vim habet infra l. 82; notantur vires effectusque infra l. 58 sqq. 64. 77. 78. 80.* *regiones celebres -is infra l. 44; -ae a mythicis hominibus nominantur infra l. 66.* *et -ae et aliae res simul adhibentur infra l. 38; bibuntur infra l. 69.* *metonymice fere i. q. incantamentum, medicamen magicum infra l. 73 sqq.* *vox plerumque pluraliter usurpatur; nonnunquam sing. sensu collectivo*): LAEV. carm. frg. 27 (*potio amatoria paratur*) taeniae, radiculae, -ae, surculi, saurae *eqs.* (*sim.* [*v. supra l. 34*]: VERG. Aen. 4, 514. HOR. sat. 1, 8, 49 -as atque incantata ... vincula. epod. 5, 67 nec -a nec ... radix fefellit me. SEN. epist. 9, 6 [*Hecaton frg. 27 Fowler*] amatorium sine medicamento, sine -a, sine ... carmine. APVL. apol. 31 vim -arum et radicum ... et lapillorum. AVG. civ. 10, 11 p. 419, 10 D.). VERG. ecl. 8, 95 has -as atque haec Ponto ... lecta venena (*sim. de regione nascendi*: Aen. 7, 758 cantus somniferi et Marsis quaesitae montibus -ae. HOR. epod. 5, 21 quas Iolcos atque Hiberia mittit. TIB. 2, 4, 56 Thessala terra gerit. PROP. 1, 12, 10 lecta Prometheis [*i. Caucasis*] ... iugis. 2, 1, 61 Cressis. 4, 5, 11 Collinas [*i. a Collina porta*]. OV. met. 7, 224 SEN. Herc. O. 465). georg. 2, 129 (= 3, 283) novercae miscuerunt ... -as et non innoxia verba (LVCAN. 6, 768 nec v. nec -ae. *cf.* TIB. 1, 2, 62 amores cantibus aut -is solvere [PANEG. in Mess. 62 OV. epist. 12, 167 GRATT. 405 LVCAN. 6, 492 STAT. Theb. 9, 735. *v. etiam supra l. 45. infra l. 59*]. 1, 8, 17 carminibus ... *et* pallentibus [poll- *dett.*, *cf. infra l. 60*] -is [1, 8, 23 OV. met. 10, 397. 14, 21. 357. 15, 327 fast. 2, 426 LVCAN. 6, 683. 822 SIL. 8, 497. *v. etiam p. 2617, 62. l. 42. 61*]. OV. am. 1, 14, 39 cantatae ... paelicis -ae [met. 7, 98]. TERT. cult. fem. 1, 2 p. 703, 9 Oe. -arum ... et incantationum. *v. et l. 67. p. 2619, 1*). Aen. 7, 19 quos hominum ex facie ... potentibus -is induerat Circe in *feras* (OV. met. 4, 49 cantu ... *et* p. -is. LVCAN. 9, 893 par lingua *Psyllorum* p. -is. *sim.*: OV. met. 7, 196 magos, Tellus, pollentibus instruis -is [fast. 2, 425 *nec* p. -is nec ... magico carmine. LVCAN. 6, 685 vox ... pollentior -is. *v. etiam supra l. 53*]. met. 14, 14 quanta sit -arum ... potentia [PLIN. nat. 25, 11]. CLAVD. 3, 151 potestas. *cf. p. 2617, 70 sqq.*). HOR. sat. 1, 8, 22 *magae* ossa legunt -asque nocentes (LVCAN. 6, 438). TIB. 1, 2, 53 *saga* tenere malas (*cf. p. 2619, 1*) Medeae dicitur -as (*cf.* ELEG. in Maecen. 1, 112 Colchidos. OV. ars 2, 101 Medeides -ae mixtaque cum magicis naenia Marsa sonis. rem. 263 *Circes* Perseides [*i. patris sui*] -ae. met. 6, 139 sucis Hecateidos -ae. *cf. etiam* MACR. Sat. 5, 19, 9). 2, 4, 60 *Nemesis* mille ... -as misceat ..., bibam (LEX Sal. 19, 1 [*cf.* 19, 2 *var. l.*] si quis alteri -as dederit bibere, ut moriatur. *cf.* GREG. TVR. vit. patr. 6, 7 p. 686, 9 de qua caespite [*sc. ex sancti viri sepulchro*] infirmi ... bibentes -am sanabantur). PROP. 2, 4, 17 non hic -a valet, non hic nocturna Cytaeis (*sim.* [*v. supra l. 35*]: 3, 6, 25 non me moribus illa, sed -is improba vicit. OV. epist. 6, 93. met. 7, 149 -is sopire draconem. LVCAN. 6, 610 medios -is praerumpimus annos. 6, 715 [*v. vol. V 2, 1191, 64*] licet has exaudiat -as). 4, 7, 72. OV. medic. 35 fortibus (*cf. p. 2617, 81*). met. 13, 942 *quae* has ... vires habet -a? (14, 22 operosae viribus -ae. 14, 69. *sim.*: 7, 327 purum laticem et sine viribus -as). met. 14, 299 spargimur ignotae sucis -ae (NEMES. ecl. 4, 69). SEN. Med. 270 letales ... aufer -as, libera cives metu (*cf.* Phoen. 149 quae ferunt letum). LVCAN. 4, 555. PLIN. nat. 10, 40 *adactos* cuneos admota quadam ... -a elabi, creditur vulgo (*sim.* [*v. supra l. 31*]: 18, 160 a milio ... sturnorum ... agmina scio abigi a in ... angulis segetis defossa. 25, 14. 26, 19. *et al.*)

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

COMM. apol. 8 Marsus paene fui factus -as incantando malignas (*cf. p. 2618, 65*). SERM. Caspari anecd. p. 222, 11 -as nolite vobis ... adpendere (*sc. pro phylacterio*). *et al.*

(III) *reliqua medicamina*: CIRIS 370 (*cf. Wünsch, RhM. 57, 1902, 468*) -as incendit olentes (*sim. de suffimentis*: CVLEX 404 -a ... turis opes priscis imitata Sabina [PROP. 4, 3, 58 OV. fast. 1, 343. 4, 741]). OV. ars 3, 163 femina canitiem Germanis inficit -is. VITR. 7, 14, 2 -a, quae luteum appellatur, caeruleum inficiunt (*cf.* SEN. Herc. O. 668 quaelibet -ae tinxere colus, quas ... nevere manus [PLIN. nat. 22, 3. 22, 4 -is tingui parietes. SERV. ecl. 4, 45 PRVD. ham. 299 ISID. orig. 17, 9, 98]. PLIN. nat. 33, 161. *accedunt conchae*: TERT. cult. fem. 2, 10 p. 728, 7 Oe. [CYPR. hab. virg. 14 p. 197, 17]). PLIN. nat. 12, 43 adulteratur *nardum* et pseudonardo -a (*sim. de odoramentis*: 21, 35 omnium ... odoramentorum atque adeo -arum differentia est in colore et odore et suco. SCHOL. Iuv. gloss. 6, 465 W. CLAVD. DON. Aen. 1, 403 p. 87, 16 MART. CAP. 2, 110 ISID. orig. 17, 9 tit.). 14, 68. 24, 175 notia -a coriariorum officinis familiaris est (*cf.* HIER. in Ier. 1, 30, 1 p. 28, 17 -am fullonum, quae ... ad lavandas sordes ... vim habet [VVLG. Mal. 3, 2. *cf.* ITALA Aug. civ. 20, 25 p. 472, 14 D. -a lavantium]. *adde p. 2616, 65*). 27, 101 limeum -a ..., qua sagittas in venatu tinguunt *Galli venenandi causa* (*cf.* AMM. 23, 6, 38 *in comparandis malleolis*).

β -ae esculentae (*cibus fame sitique [infra l. 47] laborantium, praecipue militum infra l. 40 sqq. hominum priscorum, piorum sim. infra l. 33 sqq. 56. 61. incultarum gentium infra l. 48 sqq. usurpatur nonnumquam sensu collectivo*): VERG. Aen. 3, 650 *me Achaemenidem* volsis pascunt radicibus -ae (*sim.*: OV. met. 14, 216 *Achaemenides* glande [*cf. infra l. 32*] famem pellens et mixta frondibus -a. PLIN. nat. 37, 107 praedones fame et tempestate fessi ..., cum -as radicesque foderent. *cf.* OV. met. 8, 800). TIB. 1, 5, 53 *lena* fame stimulante furens -as ... sepulcris quaerat. PROP. 3, 12, 27. OV. am. 3, 10, 10 ante ... terris area nomen *ignotum* erat, sed *glans* (*cf. supra l. 28*) ... et teneri caespitis -a cibus (*sim.*: ars 2, 475. met. 15, 97 [*Pythagorae verba*] aetas aurea quas humus educat, -is fortunata fuit nec polluit ora cruore. fast. 2, 293 *Arcades* pro domibus frondes norant, pro frugibus -as [*cf.* met. 15, 393]. 4, 369 lacte mero veteres usi ... et -is, sponte sua si quas terra ferebat. 4, 395. 767. *cf.* VERG. georg. 3, 528 *de bove*). met. 15, 78 (*Pythagorae verba*) sunt -ae dulces, sunt, quae mitescere flamma mollirique queant. LIV. 23, 19, 13 ad id ventum inopiae est, ut *milites* ... nec muribus ... abstinerent et omne -arum radicumque genus aggeribus infimis muri eruerent ([23, 30, 3 coriis -isque et r. SEN. dial. 5, 20, 3 epist. 17, 7. LVCAN. 6, 113 vellere ab ignotis dubias r. -as. SPART. Sept. Sev. 16, 1 -arum (culp- *P, cf. app. crit.*) r.]. CVRT. 7, 4, 24 pisce et -is. LVCAN. 4, 414 IVV. 15, 99 TAC. hist. 4, 60 RVFIN. hist. 3, 6, 10 [*gr.* λαχάνων ... ἀγρίων καὶ πόας]. CORIPP. Ioh. 6, 383. *adde*: LVCAN. 4, 316 *sitientes* -as frondesque terunt *roscidas*). PAVL. FEST. p. 172 *Nomades appellantur*, quod -is ut pecora aluntur (*cf.* LVCAN. 9, 438 *Libya* raras ... exserit -as, quas Nasamon, gens dura, legit. TAC. Germ. 46 *Fennis* victui -a, vestitui pelles. AMM. 14, 4, 6. 31, 2, 3 *Huni* neque igni neque saporatis ... *indigent* cibis, sed radicibus -arum agrestium [*cf. infra l. 58*]). SEN. epist. 110, 12 tibi persuaseris -am ... non pecori tantum, sed homini nasci. PLIN. nat. 21, 86 -ae sponte nascentes, quibus pleraeque gentium utuntur in cibis *eqs.* 26, 82. SVET. Iul. 68, 2 *genus* panis ex -a, quo sustinebantur *Caesariani*. PANEG. 11 (3), 23, 1 *in Fortunatorum insulis* ad -arum vicem olus vulgo est. CLAVD. DON. Aen. 5, 40 p. 430, 7 *in epulis rusticis* ova atque -as agrestes (VVLG. IV reg. 4, 39. PAVL. MED. vita Ambr. 1 p. 40, 8 et hortorum amoena mirantibus -ae a. *placent. al.*). VVLG. Iob 30, 4. SVLP. SEV. dial. 1, 16, 3 *anachoreta ibici* fasciculum -arum, quem ... adtingere non audebat, obiecit: sed bestia ... innoxia ... eligebat. ita vir sanctus ... et periculum famis ... et -arum venena vitavit. *et al.*

γ i. q. herba mala, inutilis, odiosa (*cf. et p. 2620, 46. vox plerumque nude posita; sing. et plur. promiscue. nascuntur locis desertis neglectisve infra l. 84; in pratis p. 2620, 21. de seminibus p. 2620, 10; de radicibus p. 2620, 12. per comparationem p. 2620, 27*): CATO agr. 91 *aream amurca conspargito.* si ita feceris, neque formicae nocebunt neque -ae nascentur (*sim. de crescentibus*: 128 -a nascetur. VERG. georg. 1, 180 ne subeant -ae. COLVM. 2, 11, 3. 2, 11, 6 *ne* satis -a proveniat. 4, 14, 2 vites *solum* inumbrent nec patiantur -am subcrescere. *et al.*). 151, 2 *terram* depurgato ab -a (*cf.* [*loci selecti*]: 161, 2 -as ... purgato [OV. Pont. 1, 8, 59]. VARRO rust. 1, 30 -am ... expurgari. VERG. georg. 1, 155 -am insectabere. PAVL. FEST. p. 105 extirpandas. COLVM. 2, 9, 13 -is liberentur. 10, 149 augentem sulcis exterminet -am. 11, 3, 13 prosequuntur -as. 11, 3, 35 saritionibus -ae tollantur. 11, 3, 46 -ae ... eximendae [*v. et p. 2615, 40*]. PLIN. nat. 17, 70 evelli [*v. et p. 2620, 24*]. 18, 146 excludi. PALLAD. 4, 10, 12 runcetur. 5, 12 -a mundetur). VARRO rust. 1, 51, 1 *amurca* -arum et formicarum ... venenum. 1, 55, 7. CIC. orat. 48 segetes fecundae ... non solum fruges verum -as etiam effundunt inimicissimas frugibus (*cf.* PAVL. FEST. p. 331). phil. frg. I 12 (*Xen. oecon. 16, 14* ὕλη) -as arescere et interfici. VERG. Priap. 3, 7 assidua colens diligentia ut -ae asper aut rubus a meo sint remota sacello (*sim.*: PROP. 2, 6, 36 velavit aranea fanum et mala [*cf. infra l. 46*] desertos occupat -a deos. OV. epist. 1, 56. fast. 3, 728 in gelidis -a reperta focis. LVCAN. 5, 404 piger Apulus arva ... inerti tradidit -ae. *v. etiam p. 2621, 14*). georg. 1, 69 officiant ... no frugibus -ae (*cf.* PALLAD. 12, 1, 3 adversantibus). 2, 411 bis segetem densis obducunt sentibus -ae. SEN. dial. 1, 3, 6 cenat ... radices et -as, quas in repurgando agro ... vulsit *Fabricius*. epist. 90, 21 collectas manu -as (*cf.* COLVM. 5, 6, 7 manibus -as carpemus). CVRT. 4, 1, 21 *hortum* steriles -as eligens Abdalonymus repurgabat. COLVM. 2, 4, 1 *campi* cum omnes -as ediderint, neque adhuc earum semina maturuerint (*cf.* 2, 14, 7 ut -arum s. ... putrescant. PLIN. nat. 18, 300. 19, 182 *aquae* -arum s. invehunt. PALLAD. 5, 2, 4). *ibid. vomere* radices -arum perruptae necantur (11, 3, 11. PLIN. nat. 18, 172 *cuspis* acie laterum r. -arum secans. 18, 176 inverso caespite -arum r. necantur. 19, 107 exstirpatis r. PALLAD. 2, 10, 1). 2, 10, 27. 2, 11, 5 *lupinus* adeo non *infestatur* ... -is, ut ipse -as perimat ([PALLAD. 2, 9, 2 lupinus ... -as praeter auxilium cultoris affligit]. *sim.*: PLIN. nat. 17, 250 -ae aqua ... *agri Fabiani* necantur ... et riguus pro sarculo est. PALLAD. 10, 13, 2 *capparis* -as sponte persequitur). 2, 14, 9 *stercus vetustum* -as non creat (PLIN. nat. 18, 162 nec terra ipsa -as gignit). 2, 17, 1 *ne* spinas validiorisque incrementi -as pratis inesse patiamur *eqs.* (*cf.* 2, 17, 4 PALLAD. 10, 10, 2 *al.*). 4, 4, 3 humus nullis -is irrepentibus humorem *satis praebet.* 11, 3, 38 *ruta* ne -is enecetur (PLIN. nat. 18, 155). PLIN. nat. 18, 147 si evicerint -ae (18, 159). 18, 185 evolsis inutilibus -is. 18, 242 STAT. Theb. 7, 275 VLP. dig. 19, 2, 15, 2. *nota* (*per compar.*): OV. Pont. 2, 1, 15 nos quoque (*Ovidius*) frugiferum sentimus inutilis (*cf. supra l. 24*) -a numen (*i. Iovem pluentem*) ...; gaudia *Caesaris* ... pro parte virili sunt mea.

2 *quae nascuntur in pratis*: a *sensu strictiore* (*exempla selecta. de crescentibus -is infra l. 60; de soli fertilitate p. 2621, 3; de varia -arum qualitate infra l. 40 sqq. 46 sqq. mutantur diversis temporibus diei et anni: vere nascuntur p. 2621, 23 [? inde '-ā' i. q. 'verc' p. 2621, 26]; aestate arent infra l. 81; pruinosae p. 2621, 22; roscidae infra l. 54; mane vesperique iucundae infra l. 58. de faeno p. 2621, 18; i. q. viride pabulum, pastio pecoris e. gr. l. 64 sqq. p. 2621, 8 sqq. morientes mordent -am infra l. 51*): ENN. scaen. 155 -is prata convestirier. PLAVT. Pseud. 812 (*v. p. 2622, 21*). Trin. 31 mores mali quasi -a irrigua succrevere uberrime (CLAVD. 22, 469). CATO agr. 37, 2 circum salicta -am altam ulvamque (*sim. de qualitate*: VERG. georg. 3, 494 laetis ... in -is. OV. am. 2, 16, 6 fertilis. met. 1, 681 fecundior. COLVM. 6, 27, 2 mollibus potius quam proceris. CYPR. Demetr. 7 p. 355, 23 ieiunas et pallidas. PALLAD. 6, 7, 3. AVIEN. orb. terr. 999 luxuria⟨ns⟩. CLAVD. DON. Aen. 3, 221 p. 296, 14 ingentes [*cf. p. 2614, 47*]. SVLP. SEV. dial. 1, 3, 5 raram atque hispidam. *v. etiam p. 2621, 34 et al.*). agr. 50, 1 cum prata defendes, depurgato -asque malas ... effodito (PLIN. nat. 18, 258. VLP. dig. 19, 2, 19, 1 si saltum pascuum locasti, in quo -a m. nascebatur, ... si pecora ... deteriora facta *sunt*, quod interest praestabitur. *aliter supra l. 1. cf.* PLIN. nat. 18, 259 -a optima in prato trifoli, proxima graminis, pessima nummuli). MAT. carm. frg. 6 ille hietans -am moribundo contigit (tenit [*sim.*] *codd.*) ore (*sim.*: LVCAN. 6, 86 *equus* ore novas poscens moribundo labitur -as. HOMER. 371 carpit virides m. dentibus -as). VARRO rust. 1, 47, 1 -a in pratis ad spem faenisiciae nata. 2, 2, 10 -a roscida meridianam ... *aridam* iucunditate praestat (LVCR. 2, 319 gemmantes [*cf. infra l. 73*] rore recenti [5, 461]. 2, 361 -ae rore vigentes. VERG. ecl. 8, 15 ros in tenera pecori gratissimus -a [= georg. 3, 326]. OV. fast. 3, 880 MANIL. 2, 53. *et al.*). 2, 2, 11 *vesperi* iucunditas in -a redintegrabit (*cf.* OV. fast. 3, 711 aurora refecerit -as). 2, 2, 14 oritur -a imbribus ... evocata (*sim.* [*v. supra l. 30*]: VERG. georg. 3, 353 -ae ... apparent. PROP. 3, 13, 36 alta ... nativo creverat -a toro. OV. am. 2, 16, 9 per ... resurgentes ... -as ... caespes obumbrat humum [LVCAN. 7, 865]. FEST. p. 190 obherbescere: -am increscere. COLVM. 2, 17, 6 quotiens -a prosiluerit. LEX Visig. 8, 3, 12 p. 326, 7). 2, 5, 12 *tauros* -a ... facio pleniores (*cf.* 2, 5, 17. 2, 7, 7 equinum pecus pascendum in pratis ... -a, in stabulis ... faeno [PAVL. FEST. p. 100 herbilis anser -a pastus. PLIN. nat. 19, 56. 28, 230. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 32 pascere -am, fenum secare]. COLVM. 7, 3, 13 *agnos* -ae ... expertes [PLIN. nat. 28, 220 vituli, qui nondum -am gustaverit. *al.* IVV. 11, 66 inscius -ae]. 8, 13, 2). LVCR. 2, 33 anni tempora conspergunt viridantes floribus -as (5, 1396. CVLEX 88 floribus agrestes -ae variantibus adsunt. OV. met. 5, 266. *cf.* VERG. ecl. 9, 19 florentibus -is [georg. 3, 126 OV. fast. 3, 253]. CVLEX 70 florida ... tellus gemmantes [*cf. supra l. 55*] picta per -as. OV. met. 14, 267 MART. 8, 28, 3. APVL. met. 5, 25 super ripam florentem -is. *in imag.*: SVLP. SEV. dial. 2, 10, 4). CALV. carm. frg. 9 virgo infelix (*i. Io*) -is pasceris amaris (*sim.* OV. met. 1, 632). VERG. ecl. 5, 26 *bos* graminis attigit -am (*cf. p. 2622, 8 et v. vol. VI 2, 2166, 46. 2167, 17. 2168, 25*). 6, 54 *taurus* pallentes ruminat -as (OV. am. 3, 5, 17 revocatas r. SER. SAMM. 610. GREG. M. in Ezech. 1, 51 p. 821^c [*in imag.*]. *cf.* CALP. ecl. 3, 17 matutinas revocat palearibus -as). 7, 57 vitio moriens sitit aeris -a (georg. 4, 402. OV. fast. 4, 299 sitis usserat -as. *sim.*: VERG. georg. 1, 107 exustus ager morientibus aestuat -is [CYPR. Demetr. 20 p. 365, 15]. 4, 427 arebant -ae. TIB. 1, 7, 26 arida ... pluvio supplicat -a

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Iovi. CALP. ecl. 2, 76 siccus ager languentes excoquat -as. 5, 88). 8, 2 *iuvenca* immemor -arum (*sim.* georg. 3, 216. 3, 498). georg. 2, 185 frequens -is *campus* (AETNA 267 -is dignissima tellus. HOR. epist. 1, 7, 42 *locus* multae prodigus -ae. OV. am. 3, 5, 30 -ae fertilioris humum. CVRT. 5, 4, 8 gignendae ... -ae *fluvius aptus*. MELA 3, 53 *regio* luxuriosa -is. AVIEN. orb. terr. 939 -ae viduus *caespes*. 1147 *glebas* ieiunas -ae. SIDON. epist. 4, 8, 2 ager -is abundans). 3, 295 *in stabulis* ... -am carpere oves (3, 465 summas [*cf. infra l. 16*] c. ignavius -as *ovem*. TIB. 2, 5, 55 carpite ..., tauri, de septem montibus -as, dum licet. SEN. Oed. 134. VVLG. num. 22, 4 [*cf. Itala: vol. V 2, 390, 45*]). Aen. 5, 330 *sanguis* virides ... madefecerat -as (OV. met. 3, 86 adspergine tinxerat. 10, 210 cruor ... signaverat -as. STAT. Theb. 5, 590). PROP. 4, 1, 2 qua maxima Roma est, ante ... Aeneam collis et -a fuit (*sim.* OV. fast. 5, 93. 5, 639. *cf. p. 2619, 34. supra l. 10. p. 2626, 7*). EPIST. Sapph. 147 caespitis -as (*v. vol. III 110, 51 sqq. 112, 17. 36 et al.*). OV. ars 3, 694 *impulsa vento* -a ... summa (*cf. supra l. 8*) tremit (*cf.* STAT. Theb. 10, 99). rem. 191 *rusticus* temporibus certis desectas alligat -as (*sim. de faeno*: met. 6, 457. COLVM. 2, 18, 3 si quis humor -is inest, ... excoquatur in acervis. SYMPH. 165 GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 99, 18). met. 2, 792 *Invidia* exurit ... -as (PLIN. nat. 8, 78 *basiliscus*. *cf.* OV. met. 7, 105 STAT. Theb. 5, 527). 4, 82 pruinosas ... -as (COLVM. 7, 3, 25). SEN. Phaedr. 12 Zephyrus vernas evocat -as (Oed. 650 CARM. de mens. 2, 12 CLAVD. rapt. Pros. 2, 90. *adde*: PLIN. nat. 25, 94 quoniam *vere* ... sucis -ae turgeant. CHIRON 15 *equi* depleantur -arum tempore [*al. cf.* 14 castratos ... numquam deplere debemus -ā (*v. p. 2620, 33 et cf. Oder ad l.; Svennung, Unters. Pallad. 521*)]. 959 primo vere ante -am novam. *cf. etiam p. 2620, 71*). COLVM. 6, 23, 2 ut laetior -a consurgat, ... incenditur (LVCAN. 9, 183 renovare parans hibernas ... -as *eqs.*). PLIN. nat. 10, 116 -ae pabulo (ITALA gen. 1, 12 [Aug. gen. ad litt. 5, 4 p. 143, 15] -am pabuli [*gr.* βοτάνην χόρτου; VVLG. -am virentem]. PRISCILL. tract. 4, 80 p. 61, 2 -arum pastuus).

b *subest sensus localis* (*sing. et plur. promiscue usurpantur. accedunt adi.* mollis, tener, viridis *passim; indicantes regionem crescendi v. infra l. 42 sq. 56. 63* [*cf. 46*]): α *cum praeposit.*: in (*c. abl.*): CIC. de orat. 1, 28 ut se abiceret in -a (OV. epist. 7, 1. *cf.* SIL. 14, 468 proiectus). 2, 287 recubuisset (*cf.* TIB. 2, 5, 95 pubes discumbet. COLVM. 10, 283 tenerā decumbere). LVCR. 6, 785 iacuit prostratus in -is. VERG. ecl. 3, 55 in molli consedimus. 3, 93 latet anguis. *al.* LYDIA 66 laedere ... flores. CVLEX 115. 159 lentus ... pressos somno mandaverat artus. HOR. carm. 3, 23, 11 crescit Albanis in -is victima (*v. supra l. 34. cf.* OV. fast. 1, 539 Latia stetit exul in -a. 4, 67 Aventinis ... in -is). epist. 1, 14, 35 PROP. 4, 8, 35. OV. ars 1, 315 exsultet *vacca*. *al.* met. 3, 23 latus submisit. 3, 438 fusus (PLIN. nat. 24, 157 *sucum* effusum). 4, 341 ut vacuis et inobservatus in -is. *al.* fast. 1, 429 iam iam finitimā corpus librabat (IVV. 12, 12 nutritus). SEN. Herc. f. 145. BVC. Eins. 2, 26 pecus errat. SIL. 15, 705 laetus in -a. CIL XI 5357 viridi requiesce, viator, in -a. *et al.* per: LVCR. 1, 260 *grex* per -as ludit. VERG. georg. 2, 527 fusus (Aen. 1, 214 *al.* HOMER. 731). 3, 162 pascuntur ... armenta. 3, 436 iacuisse (OV. ars 3, 727 fast. 3, 525). 4, 121. Aen. 3, 221 pecus nullo custode. *al.* CORN. SEV. carm. frg. 11 strati (CVRT. 8, 10, 17). OV. met. 4, 635 armenta ... errabant (15, 14 HOMER. 501). 7, 836. fast. 1, 409 vestes trahit. STAT. Theb. 7, 67. in (*c. acc.*): OV. met. 2, 669 bracchia movit. LVCAN. 6, 506. PETRON. 127, 9 (vers.) humus Venerem molles clamavit in -as. STAT. Theb. 3, 290 Illyricas (*v. supra l. 34*). *et al.* super: PORPH. Hor. carm. 2, 15, 17 recumberet. CHIRON 758 *si equa* mixerit. VVLG. deut. 32, 2 *al.*

β *liberius*: LVCR. 5, 816 -a cubile praebebat (OV. epist. 5, 14 torum. *cf.* STAT. Theb. 1, 583). VERG. ecl. 7, 45 somno mollior -a. HOR. carm. 4, 2, 55 *vitulus* qui largis iuvenescit -is. epist. 1, 10, 34 *cervus equum* communibus -is pellebat. OV. am. 3, 13, 14 (= fast. 1, 84 = Pont. 4, 4, 32) iuvencae, quas aluit campis -a Falisca (*v. supra l. 34*) suis. epist. 4, 98 sustinuit ... -a duos. met. 3, 12 qua *bos* requieverit -a. *al.* EPIST. Sapph. 150 lacrimas conbibit -a. CALP. ecl. 5, 43 longinquas procul a praesepibus -as. 6, 71 melior viret -a tapetis. *et al.*

c *usus notabiliores*: α -am do (porrigo: *v. infra l. 74 et 81. ad rem v. Otto, Sprichw. 161; Borchling, Rechtssymbolik i. germ. u. röm. Recht [Vortr. Bibl. Warburg 3] 247*): PLAVT. frg. inc. 63 -am do. AFRAN. com. 145 (Non. p. 317 -am veteres palmam vel victoriam dici volunt) fit opus luculentum hoc. vici (dici *trad.*): -am det. SYMM. epist. 3, 44, 2 cum sim tibi dicto audiens atque -am dederim voluntati tuae. 7, 61 veluti -am porrigens (-a moriens *VMF*) cum veniae petitione. *explicatur res*: PAVL. FEST. p. 99 -am do, cum ait Plautus (*v. supra l. 71*), significat 'victum me fateor'; quod est antiquae ... vitae indicium. nam qui ... contendebant, cum superati erant, ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam -am adversario tradebant (*cf.* GLOSS.[L] IV Ps. Plac H 17). PLIN. nat. 22, 8 summum apud antiquos signum victoriae erat -am porrigere victos, hoc est terra et altrice ipsa humo et humatione etiam cedere, quem morem etiam nunc durare apud Germanos scio. SERV. Aen. 8, 128 (*ex Varronis aetiis*) -am do, i. e. cedo victoriam (*fusius de origine proverbii. sim.*: MYTHOGR. 2, 119 p. 115, 16).

β *de corona victoris*: ACC. (Non. *p. 2621, 71*) trag. 444 (*ad rem v. Ribbeck, Röm. Trag. 510*) -am conferunt, ... pro se quisque cum corona clarum conestat caput. FEST. p. 190 obsidionalis corona (*v. vol. IV 981, 51. sim.*: PLIN. nat. 22, 14). γ -a pura (*i. sagmina. ad rem cf. Borchling l. c. 247; Wissowa, Rel. u. K.*[2] *551; Pischel, SBBerl. 1908 I 462 sq.* [*448 sqq.*]): LIV. 1, 24, 5 *in foedere feriundo* 'sagmina' inquit *fetialis* 'te rex posco'. rex ait 'puram (-ra *dett. alqq.* [*Conway-Walters*]) tollito'. fetialis ex arce graminis -am puram attulit *eqs.* 30, 43, 9 -ae id genus (*i. sagmina*) ex arce sumptum fetialibus dari solet. FEST. p. 321 sagmina vocantur verbenae, id est -ae purae, quia ... legatis proficiscentibus ad foedus faciendum bellumque indicendum *dabantur* (*sim.* SERV. Aen. 12, 120 [*cf. ad l. Wissowa l. c. 551, 7*]). MARCIAN. dig. 1, 8, 8, 1. δ *in re militari (pro signo)*: *v.* manipulus.

3 *sativae* (*nascuntur in horto infra l. 32; in tecto infra l. 38. apibus gratae infra l. 45. seruntur, quae alioqui sponte nascuntur infra l. 43. de holeribus et -is [v. Armini, Eranos 23, 1925, 132 sqq.] infra l. 46. coquuntur per se infra l. 27; pro condimento sunt infra l. 22. 30 sqq. 54; condiuntur ipsae infra l. 51 sqq. species nominantur infra l. 37 sqq.*): PLAVT. Pseud. 812 *alii coci* boves ... convivas faciunt -asque (*v. p. 2620, 29*) oggerunt, eas -as -is aliis ... condiunt: indunt coriandrum, feniculum *eqs.* 823 homines tam brevem vitam colunt, quom hasce -as ... *edunt* formidulosas dictu, non essu modo. quas -as pecudes non edunt, homines edunt. LVCIL. 1076 pulmentaria ut intubus aut aliquae id genus -a. 1188 hic sunt -ae, quas sevit Iuppiter ipse. CIC. epist. 7, 26, 2 fungos helvellas, -as omnis ita condiunt, ut nihil possit esse suavius (*cf.* HOR. epod. 3, 7 num viperinus his cruor incoctus -is me fefellit? APIC. 3, 101 -ae rusticae [*cf. p. 2615, 76. 2617, 1*]). VERG. ecl. 2, 11 *Thestylis* alia serpullumque -as contundit olentes (*cf.* MORET. 97 dictas [*i. apium, rutam sim.*] super ingerit -as. 104. HOR. sat. 2, 4, 67 *ius* ubi confusum sectis inferbuit -is). MORET. 62 hortus ... fertilis -is (*cf.* OV. met. 14, 690 quas h. alit cum sucis mitibus -as. fast. 2, 703 h. odoratis ... cultissimus -is. ANTH. 86, 1. *cf. etiam infra l. 37. 44. 47. adde*: MART. 11, 18, 8 *rus*). HOR. epist. 1, 12, 7 in medio positorum abstemius -is vivis et urtica. OV. ars 2, 422 bulbus et ex horto quae venit -a salax ([MART. 10, 48, 10 menta ... *et* -a salax]. *sim.* [*v. supra l. 20*]: FEST. p. 343 -am quam Opillus ... sesuvium vocari ait eamque in tegulis seri. COLVM. 2, 10, 25 -a Medica ... semel seritur *decem annis*. 10, 124. PLIN. nat. 20, 33 Syria in hortis operosissima ... -am serit, quam ... gingidion vocant. 21, 68 *vicapervica* topiaria -a [22, 76]. *v. et supra l. 29*). MANIL. 4, 110 mortiferas ... -as, quod non arbitrio veniunt, sed semine certo (*sim.*: LVX. anth. 369 tit. de horto domni Oageis, ubi omnes -ae medicinales plantatae sunt. PALLAD. 1, 37, 3 -as ... *apibus aptas* conseremus). COLVM. 9, 4, 5. 9, 4, 7 *mel* villaticum, quod nascitur in holeribus et stercorosis -is (*sim.*: FRONTO p. 225, 21 N. hortus ... -as et holuscula nihili procreat. TREB. Claud. 14, 3 *in salario* aceti, holeris, -arum quantum satis est [VOPISC. Aurelian. 9, 6]. RVFIN. Orig. in gen. 1, 17 p. 20, 19 hist. mon. 7, p. 411[D]. *ibid.* p. 413[D]. *cf. etiam p. 2616, 2. 2619, 57*). 12, 7, 1 circa vernum aequinoctium -as ... colligi et reponi oportebit (*cf.* 12, 7, 3. 12, 8, 1. 12, 13, 2 -ae quas appropinquante vindemia condire possis. PS. GARG. MART. p. 210, 1 *ex piscibus et* -is odoratis aridis cum sale compositio). PLIN. nat. 15, 16 *olivae* -arum ... viridium sapore condiuntur. 19, 54. 144. MART. 2, 90, 8 *me fumosa* tecta iuvant et fons vivus et -a rudis. CHAR. gramm. p. 128, 3 B.

II ***tenera satorum gramina, prima quae exit ex terra viriditas, praecipue frumenti*** (*vox plerumque nude ponitur; raro accedunt adi.; sing. et plur. promiscue. de modo crescendi p. 2623, 11; de luxurie infra l. 78. praeter frumenti -ae p. 2623, 1; in universum p. 2623, 24. per comparationem infra l. 71 [adde infra l. 77. 81. p. 2623, 6. 7]; proverbialiter dicta infra l. 70. p. 2623, 6. 7*): CATO or. frg. 65, 1 nunc ita aiunt, in segetibus, in -is bona frumenta esse (*sim.* [*v. et p. 2614, 45*]: LIV. 25, 15, 18 ad frumenta ..., quae iam in -is [in hibernis *trad.*; *cf. p. 2614, 44*] erant, corrumpenda. OV. met. 5, 482 primis segetes moriuntur in -is. GERM. frg. 4, 3. COLVM. 1, 2, 1 sive in frondibus et -is, sive iam maturis frugibus. LABEO dig. 18, 1, 78, 3. *in comparatione v. infra*). *ibid.* saepe audivi, inter os atque offam multa intervenire posse; verumvero inter offam atque -am, ibi ... longum intervallum est. CIC. Cael. 76 *cupiditas gloriae et impetus animi* in adulescentia ... tamquam in -is significant, quae virtutis maturitas et quantae fruges industriae sint futurae (*cf.* [*v. supra l. 61*] fin. 4, 37 *natura non* quod facit in frugibus, ut, cum ad spicam perduxerit ab -a, ... pro nihilo habeat -am, idem facit in homine, cum eum ad rationis habitum perduxit. TAC. dial. 9 FRONTO p. 102, 23 N. AMBR. Noe 2, 5 p. 416, 18 tamquam in -is). de orat. 2, 96 *in oratione*, ut in -is rustici solent dicere, in summa ubertate inest luxuries quaedam, quae stilo depascenda est (*sim.*: 3, 155. VERG. georg. 1, 112 ne gravidis procumbat culmus aristis, luxuriem segetum tenera depascit in -a. PLIN. nat. 18, 161 SERV. georg. 2, 253). Lael. 68 *in novis amicitiis si* tamquam in -is non fallacibus fructus *apparet* (TIB. 2, 1, 19. *cf.* OV. fast. 4, 645 saepe Ceres primis dominum fallebat in -is). VERG. georg. 1, 134 frumenti ... -am (*sim.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 100 p. 74, 17). 2, 251.

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MACER carm. frg. 12 quales aget intubus -as (*cf.* PLIN. nat. 22, 132 *sesima inhibet vomitiones.* eadem efficit et dum in -a est). OV. am. 3, 7, 31 carmine laesa Ceres sterilem vanescit in -am (*cf.* fast. 3, 854 seminibus tostis [*cf. infra l. 15*] ... fraude novercae sustulerat nullas ... -a comas). epist. 16, 263 nimium properas et adhuc tua messis in -a est (met. 8, 290 crescentes segetes proculcat in -a. PERS. 6, 26 occa, et seges altera in -a est. PLIN. nat. 18, 52 frumenta hieme in -a sunt, verno tempore fastigantur in stipulam. 18, 152. 186. 33, 89. *cf. etiam p. 2622, 80. supra l. 2. infra l. 20*). rem. 84. met. 15, 202 -a nitens et roboris expers turget et insolida est (*cf.* fast. 1, 680). fast. 1, 154 prodit ... in summum seminis -a solum (*sim.*: 3, 240. 4, 127 *vere* -ae rupta tellure cacumina tollunt. trist. 3, 12, 11. PLIN. nat. 18, 51 ex hordeo alterum caput grani in radicem exit, alterum in -am). fast. 4, 911 aspera Robigo, parcas Cerialibus -is (*cf.* COLVM. 10, 342 mala Rubigo viridis ne torreat [*cf. supra l. 4*] -as). LIV. 23, 48, 1 altae in segetibus -ae pabulum praebere poterant. SEN. epist. 121, 15 *alia est* -a quae in segetem frugemque ventura est, ... tenera et vix eminens sulco, *alia* ... cum convaluit et molli ... culmo, sed quo ferat onus suum, constitit, ... *alia* cum flavescit et ... spica eius induruit. 124, 11 *triticum* in -a lactente (*cf.* NEMES. cyn. 291). LVCAN. 7, 851. PLIN. nat. 16, 98 *gemina germinatio* magis in -is segetum evenit. TAC. hist. 5, 7. VVLG. Matth. 13, 26 (*gr.* χόρτος. Marc. 4, 28). EVSTATH. Bas. hex. 5, 1 p. 909^C primum est in generatione nascentium germinatio, deinde, cum paulisper emerserit, -a fit, et cum creverit, pabulum habetur. eadem ... pubescens articulatur et ita usque ad ... maturitatem seminis coalescit ([*gr. p.* 96^A βοτάνη]. *sim. [cf. etiam p. 2615, 29]: ibid.* 2 p. 910^D [*gr. p.* 97^A χλόη]). ISID. orig. 17, 3, 14 GLOSS. III 265, 28.

deriv.: herbaceus (herbacium), herbago, herbanus, herbarius, herbaticus, herbesco (obherbesco), herbeus, herbidus (herbido), herbilis, herbitum, herbo (herbans), herbosus, herbula, herbuscula. *comp.*: herbifer, herbigradus, herbipotens; exherbo. *Kornhardt.*

herbacanthus, -i *m.* [*ex gr.* ἑρπάκανθα *priore membro ad v. q. e.* herba *assimilato. J. B. H.*] *i. q.* acanthus (*v. vol. I 248, 2 sqq.*): SERV. Aen. 1, 649 *acanthus* genus virgulti flexuosum, quod vulgo -um (*sic L*, -achanthum *B*, -achantum *HM*) dicunt, in cuius imitationem arte vestis ornatur. PASS. coron. 3 p. 328, 26 W. coeperunt cavare concas ex lapide porphyretico cum sigillis et herbacantis (*sic codd. 3. 4* [erb-], harbacantis *codd. 1. 2*, herba canitas *Bern.*, herba acantu *B*). 4 p. 330, 1 W. conca ... cum malis et herbacantis (harb- *codd. 1. 2*, herbacantaris *Bern.*; herba ac cantaris [*cf. 2 p. 327, 5* concas et lacus cum sigillis et cantaris] *Petschenig, SBWien 97, 1880, 770*).

herbāceus, -a, -um. [*ab* herba, *cf.* rosaceus *sim. J. B. H.*] *scrib.* -cius: *l. 48. 62.* *nonnisi ap.* PLIN. nat.

1 *i. q. herbae similis*: **a** *i. q. herbae colorem habens* (*cf.* herbidus *p. 2625, 16*; herbosus *p. 2626, 34*): PLIN. nat. 12, 48 secunda bonitas pallido *amomo*; -um (-atium *var. l.*) peius, pessimumque candidum (*sic de herbis, floribus sim.*: 19, 110. 20, 14. 21, 25. 128. 26, 55). 20, 6 *elaterium* pallidum ... -o ... melius. 33, 90 *chrysocollam* attritam, quam et -am vocant. -us color (*excepto loco l. 54 allato non legitur nisi gen. sing.*): PLIN. nat. 20, 184 -i ... coloris foliis (*sic de herbis sim.*: 26, 58. 27, 92. 122. 124. 125). 37, 156 chloritis -i coloris est (*sic de lapidibus*: 37, 191 colos appellavit drosolithum -us). **b** *de statu*: PLIN. nat. 16, 149 helicis plura genera reperiuntur ...: -a ac virens (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 18, 8* χλοερὰ καὶ ποιώδης) ..., altera candido folio, tertia versicolori (*sic de hederae genere* [*cf. s.* helix *2 b*]: 149. 150).

2 *i. q. herbae proprius (l. 60) vel ex herba confectus (l. 62)*: PLIN. nat. 19, 125 *lactucae* folium ... paulo maius -o (*sc. folio*) et angustissimum. 23, 95 Selgiticum *oleum* nervis utile esse diximus, sicut -um (-ium *Vd*, -eum *E*) quoque (*cf. 15, 31*).

herbācium, (-ī) *n.* [*neutr. subst. adi.* herbaceus (*fort. sec. gr.* χλωρόν *vel* χλοερόν, *sc.* πότισμα) *esse videtur. J. B. H.*] erb-: *l. 69.* *nomen potionis medicatae (l. 66) vel collyrii (l. 68 sq.)*: PELAGON. 375 item alia potio, -um (*Hippiatr. I 397, 7* προπότισμα ἐπὶ χλόης. *cf. Ihm p. 187*). *in signaculis oculariorum*: CIL XIII 10021, 78 Gentiani -um ad clarit(atem). *ibid.* (*in planitie sup. litteris malis incisum*) erbac 10021, 142 Natalini Victorini herbaci(um). *cf.* herbidum (*collyrium*).

herbāgo *f.* *ab* herba *ad exemplum vocis* plantago. *nomen herbae* (*i. q.* ποταμογείτων): PS. DIOSC. Vind. 4, 100 p. 256, 18 ποταμογείτων ἕτερος: ... οἱ δὲ πλαντάγω (πλαντάγονις *N*), οἱ δὲ ἑρβάγω (πλαντάγινις ἑρβάγω *dubitanter Wellmann*).

herbāns *v.* herbo.

herbānus, -a, -um. *ab* herba. *qui herbis pascitur, herbaticus* (*in enumerandis bestiis. cf.* herbarius [*p. 2624, 33*], herbaticus). *nonnisi subst.* herbanae, -arum *f.* (*sc. ferae vel bestiae. an* -i, -orum *m.* [*sc. feri; v. l. 81*]?): CIL X 6012 (Dessau 5062. *a. 249*) *gladiatorum* paria tria cum ursis ⌊et⌋ (II *lapis*) herban(is). *ibid.* herban(as) univers(as) in dies sing(ulos) occidit ⌊quaternos⌋ (*errore lapidarii pro* -nas?). *ad rem v. Friedländer, Sittengesch. IV*[9] *271.*

herbārius, -a, -um. *ab* herba. erb-: *p. 2624, 20 (in tit.). p. 2624, 31.* NOT. Tir. 104, 27. GLOSS. βοτανικός.

1 *i. q. ad herbarum scientiam pertinens*: **a** *masc.* -us: *i. q. medicus herbarum peritus* (*cf.* DIOM. gramm. I 326, 14 omnis ... appellatio primae positionis a littera terminata casu nominativo acceptis syllabis 'ri' et 'rus' significat eum, qui eam rem aut praestat aut vendit ..., veluti ... herba '-ius'. *app.* medicus: *l. 10*): PLIN. nat. 20, 191 Dalion (*cf. Wellmann, RE IV 2022, 13*) -us parturientibus ex eo *aneso* cataplasma imposuit. 21, 144 scelus -orum aperietur (26, 24). 22, 147 nostri, qui nunc sunt, -ii (25, 174 n. -ii strumum eam *herbam* vocant. 27, 67). 27, 117. FIRM. math. 3, 3, 11 in terrenis *signis* ... -os faciet *Iuppiter* (3, 9, 2 -os, medicos et per quos hominibus sanitas compararetur. 8, 13, 3 qui herbas ... ad medelas laborantium pecorum servent). **b** *fem.* -a: *subst.* (*i. ars -a*): PLIN. nat. 7, 196 volunt repertam ... -am et medicamentariam a Chirone. *adi.* (ars -a): SCHOL. Stat. Theb. 3, 453 Melampus -ae artis peritissimus fuit. **c** *neutr.* -um: *i. q. liber in quo herbae notantur, depinguntur, describuntur*: CASSIOD. inst. div. 31 p. 1146^D habetis -um Dioscoridis qui herbas agrorum ... disseruit atque depinxit. ISID. orig. 4, 10, 4 botanicum -um (*sic cod. C*, herbarum *cett.* [*Lindsay*]) dicitur quod ibi herbae notentur.

2 CIL III 3498 (= Dessau 3560) Silvano erbario Septimia Constantina v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito). *'dem Schützer des Gartens' vertit Klotz, RE III (A) 121, 31; v. et Peter, Roscher s. v. 'Silvanus' p. 852.*

3 REG. urb. p. 13, 2 (= CVRIOS. urb. reg. 8 p. 12, 2) elephantum -um. *cum foro holitorio (cf. p. 2622, 17) conectit post alios Armini, Eranos 23, 1925, 129 sqq. ('elephantum ob mercaturam herbarum -um cognominatum opinor ut Apollinem sandaliarium, Herculem olivarium' p. 135); de explicat. priorum v. Armini l. c.*

4 *subst.* **herbāria**, -ae *f.* (*sc. res?*). *i. q. pabulum,* βοτάνη: CHIRON 503 observandum erit, ut quodcumque iumentum potionabitur, deduci ei et de -a (erb- *trad.*) debebit. 526 ad -am non accedit *iumentum aegrum.*

5 *subst.* **herbāriae**, -ārum *f.* (*sc. ferae vel bestiae*). *i. q. animalia herbis pascentia, herbatica* (*in enumerandis bestiis. cf.* herbanus, herbaticus): CIL VI 10209 p(rae)p(ositus) -arum (*cf. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten*[2] *288*). X 7295 ⟨omni⟩ genere -arum. INSCR. Dessau 5063^a feris n(umero) IIII, ursis XVI, noxeis IIII et ceteris -is. *ad rem v. Friedländer, Sittengesch. IV*[9] *271.*

herbāticus, -a, -um. [*ab* herba, *cf.* aquaticus *sim.; v. Stolz-Leumann 230. J. B. H.*] GLOSS. βοτανικός. *qui herbis pascitur, herbanus* (*in enumerandis bestiis. cf.* herbanus, herbarius [*supra l. 33*]): SOL. 27, 27 inter ea, quae dicunt -a (*sc. animalia*), eadem Africa onagros habet. *agitantur in venationibus* (*cf. Friedländer, Sittengesch. IV*[9] *271*): VOPISC. Prob. 19, 4 damae, ibices, oves ferae et cetera -a animalia. CIL VIII 7969 (Dessau 399) venat(ionem) vari gen(eris) dentatar(um) ferar(um) et mansuet(arum), item herbat(icarum).

herbēsco, -ere. [*ab* herba, *cf.* viresco *sim. J. B. H.*] DIOM. gramm. I 344, 17 ex appellationibus ... sic: ... ex herba '-it' (CHAR. gramm. p. 330, 24 B.). *i. q. herbam (cf. s.* herba *II) fieri*: CIC. Cato 51 *terra* elicit -entem ex eo *semine* viriditatem (AMBR. hex. 3, 8, 34 p. 81, 24). AVG. civ. 5, 7 p. 200, 28 D. multa grana ... simul germinant, exorta segete simul -unt, pubescunt, flavescunt. *de campis fere i. q. herbis vestiri, virescere* (*cf.* BEDA gramm. VII 274, 24 -it ager, cum herbam generat): AMM. 31, 2, 19 ibi campi semper -unt (AMBR. hex. 3, 9, 42 p. 87, 12 primo germinare, deinde -ere). *comp.*: obherbesco.

?**herbētum** *v.* herbitum.

herbeus, -a, -um. *ab* herba. *i. q. herbaceus* (*q. v. sub 1 a*): PLAVT. Curc. 231 (*cf. 232* de colore non queo novisse) quis hic est homo cum ... oculis -is?

herbido, -āre. [*ab* herbidus. *J. B. H.*] *i. q. herbaceum (s. 1a), herbidum (s. 2a) reddere*: MART. CAP. 1, 75 qui lapides coloribus suis terras ... -bant.

×herbidus, -a, -um. [*ab* herba, *cf.* floridus; *v. Leumann, Die lat. Adj. auf -lis 68. J. B. H.*] CASSIOD. gramm. *de aspirat.*: *v. p. 2625, 52.* PRISC. gramm. II 137, 13 haec ... in '-dus' supra dictae formae nomina demonstrant habere ea in se, ex quibus derivantur, ut '-us', qui habet herbas. GRAMM. suppl. 68, 3 alia in '-idus' *desinunt* ... ut herba '-us'. NOT. Tir. *v. p. 2625, 67.* *plur.* -a *pro subst.*: *p. 2625, 24.* *de notione: v. l. 76 sqq. p. 2625, 16 sqq.* *inde a* VARRONE. [*e coni.*: CALP. ecl. 4, 3 iuvat -a (*sic Schenkl* [*cf. p. 2625, 11*]; algida *Baehrens*; humida *codd., Giarratano*) ... ripa ...? *dub. interpr.*: ALC. AVIT. hom. 22 p. 141, 1 demerso in quoddam -um clavo *crucis dominicae* (*cf. Peiper ad l.*).]

1 *de campis, agris, montibus sim. (speciatim de segetibus: p. 2625, 7)*: *i. q. herbis plenus, herbis vestitus, herbosus sim.* (AGROEC. gramm. VII 123, 5 [= BEDA gramm. VII 274, 15] -um locum [*cf. p. 2625, 1*] ... in quo herba est ..., herbosum qui herbam facile generat [*sim.*: ISID. diff. 1, 287 diff. app. 134. *cf.* DIFF. ed. Beck p. 62, 1]. GLOSS.[L] V Aa H 98 -us locus: in quo herbae sunt [? II Abav. HE 3 *p. 2625, 64*]. GLOSS. -um [*scrib.* -bed-, herv-]: herbosum. *v. etiam supra l. 68*): VARRO rust. 2, 1, 16 pascas ... capras in montuosis potius locis [quam] fru[c]ticibus quam in -is campis (LIV. 9, 2, 7 *app.* aquosus. CVRT. 6, 6, 24. COLVM. 6, 27, 3 *app.* laetis). OV. met. 8,

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

282 Epirus. LIV. 1, 7, 4 Herculem ... memorant ... loco -o, ut ... pabulo laeto reficeret boves, ... procubuisse (PLIN. nat. 18, 164 [*at Cato agr. 35, 1* herbosus]). 23, 19, 14 quidquid herbi⟨di⟩ terreni ... erat (*cf.* TAC. ann. 15, 5 vis locustarum ambederat quidquid -um aut frondosum). 29, 31, 9 *mons* (*app.* aquosus. COLVM. 2, 2, 1). SEN. epist. 79, 3 regio (*app.* laeta). COLVM. 1, 6, 22 ut ... graminum semina intereant nec in agrum exportata segetes -as (*i. herbis permixtas*) reddant. 8, 11, 3 ager (*app.* silvestris. 8, 14, 2 *app.* palustris). *al.* PLIN. nat. 18, 164 aquoso -oque (*aliter Cato agr. 35, 1* herbosis locis) *solo* (TAC. hist. 5, 3). SIL. 16, 42 pondera (*i. caespes*). CYPR. GALL. Ios. 418 vallis (*app.* laeta). AMM. 14, 3, 4 ripas. *et al.* (*in imagine*: PHOC. carm. de Verg. 51 terra ... -a supposuit puero fulmenta virescens. RVFIN. Basil. hom. 2, 6 p. 1741^{D} thori). *accedit abl.*: PLIN. epist. 8, 20, 5 innatant insulae, -ae omnes harundine et iunco. CYPR. GALL. num. 773 gramine multo -a *tellus*.

2 *i. q. herbae similis*: **a** *respicitur color* (GLOSS.^{L} IV Ps. Plac. H 10 [*ad Plaut. Curc. 231 p. 2624, 59 refert Lindsay*] -is [-us *var. l.*]: herbae colore, id est luridis [viridis *var. l.*]. *cf.* herbaceus *p. 2623, 46*, herbosus *p. 2626, 34*): PLIN. nat. 12, 56 folio *arboris* ... -i coloris (13, 60 pomum ... colore -o [16, 88]). TIBERIAN. carm. 1, 2 amnis ... flore pictus -o (PRVD. psych. 863 lux. CLAVD. 5, 109 velamina [MART. CAP. 1, 71 palla]. SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 14 crusta *marmoris*. ENNOD. carm. 1, 7, 50 coronam. 2, 10, 3). **b** *spectatur status* (*pro subst.*: TERT.): TERT. pall. 3 p. 929, 8 Oe. lini -a (*i. partes herbidae; cf. p. 2616, 21*) post virorem lavacro nivescunt. SOL. 27, 48 virgulto *laserpicii* -o magis quam arbusto. LACT. ira 13, 4 sol ... facit, ut ... -ae fruges maturitate durentur. AVG. civ. 4, 8 p. 155, 27 D. (*cf. s.* herba *II*) quamdiu seges ab initiis -is usque ad aristas aridas perveniret.

3 *i. q. ex herbis factus, ex herbis constans sim.*: *de cibo*: PLIN. nat. 24, 28 lactis -os per montium aestiva potūs (*i. lactis ex herbis recentibus geniti* [*cf. 25, 94*]). TERT. ieiun. 4 p. 278, 7 *deus* in primordio ... -um solummodo et arbor⟨e⟩um homini pabulum adixerat. *de tecto*: SYMM. or. 2, 14 *regionem* virgeis domibus et tectis -is indecoram.

collyrium: CIL XIII 10021, 108 Titi Iuli Victoris lene herbidum. *cf.* herbacium.

deriv.: herbido.

herbifer, -a, -um. [*ab* herba *et* ferre, *cf. gr.* ποηφόρος. *J. B. H.*] *i. q. herbas* (*magicas*: *l. 41*; *medicas*: PLIN.) *ferens*: OV. met. 14, 9 -os adiit colles atque atria Glaucus ... Circes. fast. 4, 468 praeterit *Ceres* ... ripas, -r Aci, tuas. PLIN. nat. 25, 94 -um esse ... Pelium montem ... tradunt.

herbigradus, -a, -um. [*ab* herba *et* gradi. *J. B. H.*] *qui per herbas ingreditur*: CIC. (?) carm. frg. 38 M. (Cic. div. 2, 133 cocleam) terrigenam, -am, domiportam, sanguine cassam (*cf. Morel ad l. et Marx ad Lucil. 1377*).

herbilia *v.* ervilia.

herbilis, -e. [*ab* herba, *cf. Leumann, Adj. auf -lis 68. J. B. H.*] *de aspiratione*: CASSIOD. (*ex Eutyche*) gramm. VII 201, 24 'e' vocalis 'r' sequente leviter effertur ..., nisi post 'r' 'b' sequatur ...: tunc ... graviter enuntiatur, ut 'herba', 'herbidus', '-is', 'herbosus'. *i. q. herba pastus* (*cf. l. 54*): LVCIL. 1106 anseris -is virus (*cf.* PAVL. FEST. p. 100 -is anser herba pastus, qui gracilior est quam frumento altus).

herbipotēns, (-entis) *adi.* *ab* herba *et* potens. *fere i. q. herbarum peritus*: BOETH. cons. 4 carm. 3, 9 (*nota enall.*) -s manus *Circes*.

[**herbitōsus** *v. l. 77.*]

herbitum, (-ī) *n.* [*ab* herba; *cf. Sofer, Lat. u. Roman. aus ... Isid. p. 8. J. B. H.*] -tium: *infra l. 66*. ISID. orig. 17, 7, 55 -um (erbutum *K*, erbitum *DT* [*non C*]) vocaverunt pastores eo quod vice herbae praebeatur pecoribus, ubi pascua desunt (*'Kräuterwerk' vertit post alios Sofer l. c.*). GLOSS.^{L} II Abav. HE 3 -um (-bēt-?, *cf. et p. 2624, 81; fort.* herbidus, *v. p. 2624, 80*): locus in quo herbae sunt (*inde*: GLOSS. V 601, 9 herbitium: l. i. q. h. nascuntur). NOT. Tir. 94, 63^{a}. 104, 28 (-bidum *var. l., Schmitz* [*Comm. p. 89*]).

herbo, -āre. [*ab* herba *sec.* gemmare *ut vid. J. B. H.*] *nonnisi part. praes.* *i. q. herbas emittere, virere*: APVL. met. 7, 15 pratis -antibus.

herbola *v.* herbula. *H. H.*

***herbōsus**, -a, -um. *ab* herba. GRAMM. suppl. 68, 6 alia in '-osus' desinunt, ut ... herba '-us'. *de scriptura* (*de aspirat. v. supra l. 52*): erb- *e. gr. infra l. 84. p. 2626, 3. 31*; herv- DIOSC. 4, 168. CASSIOD. (*ex Papiriano*) gramm. VII 160, 13 formosus sine 'n' ... scribendum est, ut ... '-us'. *superl.*: -issimus *p. 2626, 26*; maxime -us *p. 2626, 15*. NOT. Tir. 93, 63^{b}. 104, 29 (herbitosum *K*). *de notione*: *de differentia inter -um et* herbidum *v. p. 2624, 78*. GLOSS. χλοώδης. *legitur inde a* CATONE, VARRONE, VERG. [*vul.* ierbos, *it.* erboso, *francog.* herbeux, *hisp.* herboso. *M.-L.*]

1 *i. q. herbis abundans, herbis uberrimus*: **a** *generaliter* (*de agro, terra, flumine sim. c. ablativo*: *p. 2626, 11. apponitur* pinguis: *p. 2626, 11. 14. 20 bis. neutr. pl. pro subst.*: *p. 2626, 22*): CATO agr. 34, 2 quae loca sicca et non -a (erb- *PAc*) erunt (35, 1 *bis* [*cf. etiam p. 2625, 3. 9*]. APVL. met. 5, 1 Psyche teneris et -is locis ... recubans. PALLAD. 2, 9, 1. DIOSC. 3, 148 p. 436, 24 *antilios* nascitur locis -is [*scrib.* erb- *exc. Bern.*] et solanis). VARRO rust. 1, 6, 5 prata ... -a. VERG. georg. 2, 199 flumine (*cf.* PROP. 1, 3, 6 in -o ... Apidano. SIDON. epist. 2, 2, 18 lacus). HOR. carm. 3, 18, 9 ludit -o pecus ... campo (CORIPP. Iust. 4, 30 per -os errant examina c.). TIB. 2, 5, 25 pascebant -a Palatia vaccae (*cf. p. 2621, 14*). PROP. 4, 11, 8 ubi portitor *Charon* aera recepit, obserat -os (umbrosos *var. lect.*) lurida porta rogos (*i. tumulum*; locos *coni. Markland*). OV. met. 2, 689 -a ... pascua Nelei. 10, 128 terra (AMBR. hex. 1, 8, 28 p. 27, 9 toris -a riparum. HEGES. 3, 6, 2 p. 195, 18 t. pinguis, -a [*gr. 3, 42* εὔβοτος]). met. 14, 445 aggere. 15, 574 e caespite factas ... -as ... aras. fast. 1, 423 humo. hal. 118 harena (AVSON. Mos. 85). PLIN. nat. 18, 146 umidum solum -umve (18, 175 pingue -umque. *al.* AVIEN. ora 231 regio ... maxime -o solo est. CLAVD. DON. Aen. 6, 192 p. 535, 2). 33, 77 caespite (EVG. TOLET. carm. 33, 7 *al.*). IVV. 3, 173 dierum festorum -o colitur ... theatro maiestas ([*Schol. ad l.* quoniam post longum tempus celebrantur ludi. *cf. et Friedländer ad l.*]. *sim.*: SIDON. epist. 7, 6, 8 *armenta* -a ... altarium latera depasci). PALLAD. 6, 3, 1 pingues agri et -i (SERV. georg. 1, 43 pinguem et -um. CORIPP. Iust. 4, 199). *et al.* (*nota de gramine*: CYPR. GALL. gen. 1119 *Iosepus* servabat ... -o in gramine fetas). *neutr. pl. pro subst.* (*cf. infra l. 28*): PLIN. nat. 26, 72 nascitur in montosis asperis, aliquando et -is (et in -is *a*). DRAC. Romul. 8, 33 fuerant -a tribunal *Paridis*. **b** *singularia* (*i. q. multis herbis permixtus*): CATO agr. 54, 2 cum stramenta condes, quae -issima erunt, in tecto condito ...; ea pro faeno dato. OV. fast. 4, 367 -um ... moretum.

2 *i. q. herbae similis* (*n. pl. pro subst.* [*cf. supra l. 23*]: SEN. nat.): SEN. nat. 5, 5, 2 muscum ... innasci aquis et -a quaedam videmus summo innatantia. DIOSC. 4, 168 p. 84, 10 *chamaeacte* brevior est et -a ([erb- *P*]. *gr. 4, 173, 2 p. 323, 2* βοτανωδεστέρα). EVSTATH. Bas. hex. 5, 1 p. 909^{C} (*cf. p. 2622, 57*) -a viridisque species omnibus *plantis nascentibus* est communis (*gr. p. 96^A* τὸ χλοερὸν καὶ ποάζον). *spectatur color* (*i. q. viridis*): AVIEN. orb. terr. 1324 *pars Indorum* -i lapidis venas fodit. MART. CAP. 1, 66 calceos ... smaragdinae fluctu viriditatis -os. SIDON. carm. 5, 39 marmoris -i (22, 139 -is ... vernant marmora venis).

3 *i. q. constans ex herbis*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962^{B} leonis ... et similium ferarum, quibus -a non sunt alimenta (*gr p. 200^C* οὐκ ἐκ τῆς πόας ... ἡ τροφή).

herbula, -ae *f.* *ab* herba *deminutive*. *scribitur* -bol-: GREG. TVR. *infra l. 59 sqq.* *de forma*: DIOM. gramm. I 326, 21. [*e coni.*: PETRON. 88, 3 *Buech.*] *i. q. herba parva, vilis* (*v. l. 47. 56*), *nonnumquam grata* (*v. l. 48. 53*) *sim.*: CIC. nat. deor. 2, 127 *cervae* perpurgant se quadam -a (*cf.* herba *Plin. nat. 8, 112*), quae seselis dicitur (*sic de medicinalibus*: APVL. met. 2, 28. 3, 23 quam parvis quamque futtilibus tanta res procuretur -is [herc- *trad.*]). SEN. dial. 7, 9, 2 in arvo ... aliqui flores internascuntur, non tamen huic -ae, quamvis delectet oculos, tantum operis insumptum est. QVINT. inst. 1, 3, 5 quae summo solo sparsa sunt semina, celerius se effundunt et imitatae spicas -ae inanibus aristis ante messem flavescunt. VLP. dig. 32, 55, 5 *lignorum appellatione in Aegypto* et -ae quaedam vel spinae ... continebuntur. APVL. met. 3, 29 praeter ceteras gratas -as rosae ... florebant (*sim.* 4, 2). 10, 30 *capellae* tondebant -as. PS. AVG. comm. 3 p. 980, 19 *in* cucumeribus ... et porris et quibuscumque vilissimis -is (herbis *S*) eqs. (*sim. de herbis, quarum usus in culina*: PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298^{B} -as ... conditas, quas lapsanas vocant. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 43 p. 260^{D} parvas escas, id est olivas et -as). GREG. TVR. Franc. 7, 12 p. 297, 18 -ae (-bol- *B 2, C 1*) ... collectae altarioque *ornandi gratia* locatae. 9, 6 p. 363, 8 resperso *pavimento* ... -is (-bol- *codd. praeter A 1, D 5*) odoratis. vit. patr. 6, 7 p. 686, 20 (-bol- *codd.*).

herbulum, -ī *n.* [*orig. inc., nisi est demin. ab* herba (*neutr. sec.* serpyllum?) *vel ab* ervum. *J. B. H.*] *scribitur* herv-: ANON. *nomen herbae* (*cf. Stadler, RE VI 449, 28*): ANON. med. ed. Piechotta 98 ad splenem -um decoces. PS. DIOSC. Vind. 4, 96 p. 254, 14 ἠριγέρων, ... Ῥωμαῖοι ἑρβουλουμ (-λον *N*), οἱ δὲ σενεκίων.

herbum *v.* ervum.

herburgius, -ī *m.* *de etym. et re v. Geffcken, Lex Sal. p. 231 sq.* *maledictum*: LEX Sal. 64 tit. de -um (*cf. app. crit.*). 64, 1 si quis alterum -um (*cf. app. crit.*) clamaverit, h. e. strioporcium aut illum qui hineo (*sc. aeneum*) portare dicitur, ubi strias coccinant, ... culpabilis iudicetur.

herbus *v.* ervum.

herbuscula, -ae *f.* [*ab* herba, *cf.* arbuscula *sim. J. B. H.*] *i. q. herba parva, herbula*: MART. CAP. 2, 100 dum flores ... decerperet praeelectis quibusdam -is *Philologia*. *Kornhardt.*

hercantilla *f.* *nomen herbae*: MISC. Tir. p. 65, 21 ad gutta frenitica herba panalea et agrimonia et -a cum piper bibere facias (*cf. adn.*). 65, 23 herba agrimonia et -a. *cf.* GLOSS. **apiata** (app-): argentilla, ercentilla, arcantilla, erceltella.

hercēus *v. Onom.* **hercinia** (*nomen avis*) *v. Onom.* Hercynius.

hercīsco (hercīscundus) *v.* erc-. **hercius** *v. Onom.*

herclānia (*nomen herbae*) *v. Onom.* **hercle** *v. Onom.* Hercules.

[*H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

herctum *v.* erc-. **hercul-** *v. Onom.* **here** *v.* heri.

hereceddy. BOETH. herm. sec. 1, 2 p. 59, 23 sqq. nomen ... per se nihil designat, ut cum dicimus 'scindapsos' vel 'hereceddy' (-cethi *T*). haec per se nihil ... significant, sed si ad subiectae alicuius rei significationem ponantur, ut dicatur vel 'homo scindapsos' vel 'lapis hereceddy' (-ceddin *SF*, -cethin *T*, -ceddyn *E*), tunc hoc ... positione et secundum ponentis quoddam placitum designabit.

hērēdēs *v.* heres. *H. H.*

hērēdifico, -āre. [*ab* hereditas (?) *et* facere, *cf. gr.* κληρονομέω *et* heredito. *J. B. H.*] *i. q. hereditate accipere, hereditare* (*cf.* heredito *2*): IREN. 4, 22, 1 hic est ... finis humani generis -antis deum: ... omnes ... in vitam ... dei *veniunt*.

hērēdiolum, -ī *n.* [*ab* heredium *demin.*, *cf.* praediolum. *J. B. H.*] *de notione et origine*: NON. p. 61 -i proprietatem indicat Varro ...: *citatur rust. 1, 10, 2* (*v. s.* heredium). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. H 12 -um: possessiunculam. GLOSS. *infra l. 30.* *i. q. heredium (praedium hereditarium) parvum* (*laxius fere i. q. praediolum, possessiuncula: infra l. 21*): COLVM. 1 praef. 13 Quinctius Cincinnatus ... fascibus depositis ... ad ... quattuor iugerum avitum -um *rediit.* GELL. 19, 7, 1 Iulius Paulus poeta ... -um tenue possidebat. APVL. apol. 101 (*v. supra l. 17*) exiguum -um LX milibus nummum *emptum* ([*ibid. iterum*]. *opp.* pulcherrimum praedium; *syn.* agellum). flor. 11 p. 42 -um sterile[m] et agrum scruposum. AVSON. 320, 1 p. 16 P. -um, maiorum regna meorum, quod proavus, quod avus, quod pater excoluit (320, 9 p. 16 P. parvum).

hērēdipeta, -ae *m.* [*ab* heredium (hereditas?) *et* petere, *cf.* agripeta *sim. J. B. H.*] NOT. Tir. 51, 98. *de notione*: SCHOL. *l. 36.* GLOSS.[L] I Ansil. HE 117 -ae: qui hereditate⟨m⟩ petunt (*cf. s.* honoripeta *et v. Heraeus, Spr. d. Petron. 26*). GLOSS. qui alienam hereditatem desiderat. est qui hereditatem petit; hinc herediolum, parva hereditas. *qui hereditates captat, captator* (*ad rem v. Friedländer, Sittengesch. I*[9] *246 sqq.*): PETRON. 124, 2 incidimus in turbam -arum (124, 4 -ae muneribus gratiam Eumolpi sollicitant. *cf.* *125, 3* captator). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 191 hic heres non legitimus, sed -a. SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 1 sqq. *quater* (*nota*: 2, 5, 1 artem -arum). SCHOL. Pers. 6, 52 poeta -as tangit, qui, quamvis nulla cognatione testatoribus adhaereant, se tamen propinquos vel heredes videri volunt. SCHOL. Iuv. 3, 129. 4, 22. 6, 39. 10, 202. 12, 111. HIER. epist. 117, 8, 2 parasitum ... impostorem ... -am. [MART.] 5, 39 (*scrib.* -dep-). 11, 44. 12, 90 lemma (*v. Landgraf, ALL 12, 1902, 456*).

*hērēditārius, -a, -um. [*ab* hereditas. *v. Stolz-Leumann*[5] *212. J. B. H.*] *litt. gr.*: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A]. *formae graeco adaptatae*: THEOPHIL. inst. Iust. (*v. Psichari, Lexique des mots lat. dans Théoph. p. 260*). *notatur* (h: NOT. laterc. gramm. IV 307. 320. 341): hereditar: CIL VI 13267 XIV 4862. NOT. Tir. 52, 1. *de notione*: GLOSS. κληρονομιαῖος. κληρονόμος. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ὑπόχρεος. *legitur inde a* CIC., LIV. *omnes dedi locos praeter nonnullos apud* GROM. (*p. 2629, 40*), ICTOS. [*locus mutilus*: CIL XII 5873.]

I *quod spectat ad hereditatem* (*sed non est in hereditate*) *ut successionem vel ius heredis vel universitatem bonorum quae mortis causa transit*: A *generalia*: 1 *proprie* (*app.* iustus: *l. 60*): CIC. Quinct. 76 cum eo tu voluntariam societatem coibas, qui te in -a societate fraudarat ...? Caecin. 18 auctio (APVL. met. 9, 31). BRVT. Cic. ad Brut. 1, 6, 4 controversia, quam habet cum Dyrrhachinis -am (COD. Theod. 2, 22, 1. *cf.* QVINT. inst. 3, 10, 2 in -is litibus [SCAEV. dig. 17, 1, 62 pr. *al.*]. HIER. epist. 50, 2, 2 -ae vel centumvirales causae [LEX Burg. Rom. 31, 1. *aliter p. 2628, 5. 2629, 67*]. COD. Theod. 16, 7, 3, 1 quaestiones). LIV. 32, 10, 4 *civitatium* -a ac iusta possessione non excessurum *Philippum.* IVLIAN. Vlp. dig. 10, 2, 18 pr. tabulas -as interlevisse (*al. cf.* GAIVS dig. 10, 2, 5 cautiones. SCAEV. dig. 35, 2, 95, 2 instrumentorum -orum et pupillarium rationum [*al.*]. VLP. dig. 10, 2, 16, 5 rationes [*aliter p. 2629, 12*]). GAIVS dig. 3, 5, 21 negotia (*al. cf.* PAPIN. dig. 29, 5, 20 res -as urguentes ordinare [COD. Iust. 2, 58, 1, 1. *aliter p. 2629, 26*]). SCAEV. dig. 29, 2, 89 contractu. VLP. dig. 18, 4, 2, 17 (*ex Labeone*) impensa. 19, 1, 10 *heres debet* ante aditam hereditatem proprium venditorem convenire, deinde adita hereditate -um (*i. hereditati obligatum*). 44, 4, 4, 11 molestiis. MOD. dig. 36, 1, 47 metu. COD. Iust. 3, 36, 8 (*a. 243*) successione. 2 *per imaginem* (*antecedit* velut: *l. 75. 76*): TERT. cult. fem. 1, 3 p. 705 Oe. No ... -a traditione ... meminerat de proavi sui penes deum gratia. RVFIN. Basil. hom. 6, 2 p. 1785[B] unigenitas ... omnia pariter quae patris sunt in semetipso complectitur, dum inter plures -a divisio non habetur. FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 12, 21 velut quodam -o ordine. SEDVL. op. pasch. 1, 14 p. 185, 18 *Elias* velut -a largitate propriae virtutis munus transtulit in amicum.

B *structurae speciales* (*fere t. t. iuridicales*): 1 actio (*aliter p. 2629, 68*): *heredi data*: POMPON. dig. 29, 2, 99 (*ex Aristone*) actiones -as ... daturum ... ei, quae ad hereditatem ... accesserat. PAPIN. dig. 34, 4, 22 -ae ... actiones ei non denegabuntur. VLP. dig. 37, 10, 5, 1 actiones -as quis exercebit? *al.* *in heredem (hereditatem) data*: GAIVS inst. 2, 255 in utrumque actiones -ae ... dantur. MARCIAN. dig. 36, 1, 73 *heredes* exonerentur actionibus -is. MOD. dig. 31, 34, 6 (*infra*: an ... petitiones ... -ae in utrumque heredem creditoribus dari debeant). *al.* *et heredi et in heredem data*: GAIVS inst. 2, 258 actiones -ae ei et in eum transferuntur qui receperit hereditatem (DIG. 36, 1, 85 dantur).

2 causa (*aliter p. 2627, 58. 2629, 67*): *de condicione rerum -arum*: IAVOL. dig. 45, 3, 34 *si servus* in causa -a maneret (VAL. [?] dig. 36, 4, 15 *al. cf.* VLP. dig. 36, 4, 5, 9 est [*al.*]). *de successione* (*l. 9. 12*) *vel iure heredis* (*l. 10*): IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 7 iudicio patris facultates paternae per causam -am ex substitutione ad eum *perveniunt* (37, 4, 13 pr.). 46, 3, 36 *si* ex causa -a totum hoc, quod patri meo debitum fuisset, petissem (GAIVS dig. 31, 55 pr. [*opp.* propria]. *al. aliter*: VLP. dig. 44, 2, 11, 1. 44, 2, 11, 5 ex c. -a dominium habere [*opp.* ex c. donationis]. *al.*). *singulariter* (*plur.*): COD. Iust. *p. 2629, 31.*

3 creditor (*cui ex hereditate alqd. debetur*): POMPON. dig. 12, 6, 19, 1 si is qui heredem se ... falso existimans creditori -o solverit. PAPIN. dig. 42, 6, 3, 2 admittendum est circa creditores herēdis dimissis -is. *al.* *per ellipsin* (*sc. vocis q. e.* cr.): MARCIAN. dig. 42, 6, 7.

4 debitor (*qui hereditati alqd. debet; singulariter de eo qui alqd. ex hereditate debet l. 25*): a *proprie*: IVLIAN. dig. 10, 2, 51, 1 si ego debitor -us sim (*infra*: quod defuncto debui). GAIVS inst. 2, 35 debita ... pereunt eoque modo debitores -i lucrum faciunt. VLP. dig. 5, 3, 16, 3 non solum ... a debitore defuncti, sed etiam a debitore -o. *al.* *nota* (*v. l. 20*): COD. Iust. 4, 16, 4 (*a. 293*) pupilli debitoris -i. b *per imaginem* (*de peccato originali; cf. l. 58. p. 2630, 29*): AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 21 p. 1550 *posteros* quamvis mitiore nexu, tamen -os debitores fieri.

5 gradus (*ad rem cf. vol. VI 2, 2160 et v. Mitteis, Röm. Privatrecht 1908, 105, adn. 29*): CIL VI 8513 quodque ad nos per gr⟨adus⟩ -os perv⟨enit⟩ (XIV 1357 p. gradu -o). 13267 quod obvenit eis ex grado hereditar(io) (17078. XIV 523 [= Dessau 8299]. 4862).

6 ius (*fere de successione -a; significantius de iure heredis e. gr. infra l. 39. 46. 50. 70*): a *abl.* iure: α *proprie* (*acced. gen. hereditatis: l. 43.* *de regno sim. [cf. p. 2629, 23]: infra l. 42 sq. 48. 52*): CIC. har. resp. 14 multae sunt domus in hac urbe ... atque haud scio an paene cunctae i. optimo, sed tamen i. privato, ⌊i. -o, i. auctoritatis, ... i. nexi⌋ (⌊ ⌋ *del. Karsten*). FLOR. epit. 2, 8, 7 Lysimachiam urbem in litore Thracio positam a maioribus suis Antiochus ut -o i. repetebat. NERAT. dig. 41, 10, 5, 1 cuius in locum -o i. successi (*al.* HEGES. 2, 13, 1 p. 167, 25 Simon frater germanus tamquam i. -o per electionem tamen successit. AVG. civ. 15, 20 p. 102, 16 D. ut ... ille potissimum succederet ... -o quodam i. regnandi, quem prae ceteris filiis dilexisset. *cf. infra l. 56*). IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 1 fundi partem -o i. habet (*al.*). *ibid.* partem ... fundi -o i. retinet (*al, aliter*: MARCIAN. dig. 36, 1, 31, 3 interest, utrum quarta pars i. -o retineatur an vero in re vel pecunia). GAIVS dig. 26, 1, 16, 1 -o i. ... transire (*al.* CLAVD. DON. Aen. 4, 275 p. 390, 6 *imperium*). 39, 6, 31 pr. qui -o aut legati aut fideicommissi i. capit (*al.*). PAVL. dig. 21, 2, 73 i. quidem proprio, non -o ... controversiam ... facere posse. VVLG. lev. 25, 46 *servos* -o i. transmittetis ad posteros (COD. Theod. 14, 24, 1). COD. Theod. 13, 5, 2 (*syn.* hereditatis successione). IORD. Get. 66 reliquerat successorem. *et al.* β *per imaginem* (*antecedit* velut: *l. 56. 61*; tamquam: *l. 60*; quasi: *l. 63.* *c. gen. rei traditae: l. 60.* *de peccato originali: l. 58*): LAMPR. Alex. 10, 4 in *Augusti* ... nomen (*cf. p. 2629, 33*) omnes velut quadam adoptione aut i. -o succedimus (*cf. supra l. 41*). PACIAN. sim. carn. p. 121, 8 chirographum ... per omnes generationes -o i. saevientem (*sim. de peccato originali* [*cf. l. 26. p. 2630, 29*]: AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 214 p. 1233 tamquam -o miseriae i.). SYMM. epist. 7, 88 ut caritas semel iuita successoribus ... velut -o i. proficiat. PS. AMBR. serm. Sess. 3, 4 p. 127[A] Christo -o i. coniungimur (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 32, 3). PELAG. in II Tim. 1, 5 *fides* ad te ... quasi -o i. descendit. PS. RVFIN. in Ioel 2, 15 sqq. p. 1046[B] quos decrevisti i. -o possidere *domine* (*cf. p. 2630, 23*). EPIST. pontif. 379 Conc.[S] I 2 p. 23, 7 -o in hanc sollicitudinem i. constringimur quicumque *sacerdotes* ... eorum *apostolorum* vice nomen domini praedicamus (*cf. de apostolis*: APON. 12 p. 243). PASCHAS. epist. 5.
b *acc.*: AMBR. Cain et Ab. 1, 6, 23 p. 359, 13 (*v. supra l. 33*) nec ullum ius -um ... ancillarum filiis derelinquens. COD. Theod. 14, 17, 9 per successionum gradus ⟨in⟩ -um ius venire.

7 nomen (*nonnisi abl.* nomine. *acced. gen. eorum inter quos successio fit l. 75*): IVLIAN. dig. 18, 4, 18 pecuniam -o n. datam (*v. p. 2641, 80*). GAIVS dig. 29, 4, 16 qui ... rem -o n. possideat (*v. p. 2631, 58 et cf.* COD. Theod. 14, 3, 13 -o pistorum n. [*antea* ex successione p.]. GREG. M. epist. 6, 12 p. 391, 14 dereliquit). inst. 2, 252 quidquid -o n. condemnatus solvisset *heres* (*v. p. 2633, 1 et cf.* SCAEV. dig. 46, 3, 93 pr. utrumne suo n. an -o experiatur *heres.* VLP. dig. 37, 10, 3, 7 [*ex Iulian.*]. *al.*).

8 pars (*cf.* portio. *saepe opp.* virilis): NERAT. dig. 30, 124 -as partes debituri. IVLIAN. dig. 40, 7, 12 pro -a parte heredibus ... solvere (*al.*; *plur.*: GAIVS dig. 34, 5, 7, 2 fideicommissum pro -is partibus ... restitui. *al.*). PAVL. dig. 40, 7, 22, 2 extraneo virilis, ceteris -ae dari debent. *al.* *magis ad II A*: NERAT. dig. 10, 2, 54 pars ...
[*Wolff-H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tua ... remanet in pristino iure -aque est (*postea*: si ... aliqua portio alienata ab *herede* ... -a esse desiit).

9 petitio: MOD. dig. *p. 2628, 1.*

10 portio (*cf.* pars. *saepe opp.* virilis): NERAT. dig. 16, 3, 18 in heredem ... actio est pro -a portione (*al.*; *plur.*: CELS. dig. 28, 5, 60, 3. GAIVS dig. 34, 5, 7, 2 pro portionibus -is, ex quibus heredes scripti sunt. *al. cf.* CLAVD. Scaev. dig. 33, 2, 32, 1 in vicem portionum -arum. COD. Theod. 6, 4, 17 iuxta portionem -am). IVLIAN. dig. 36, 1, 24 -as portiones accipere *debent heredes.* VLP. dig. 12, 6, 31 is, qui plus quam -a portio efficit, per errorem creditori caverit. *al. magis ad II A*: NERAT. dig. *l. 1.*

11 ratio (*cf. p. 2627, 63*): TAB. cer. Pomp. (CIL IV suppl.) 49, 8 (= Bruns⁷ p. 356) manc⟨i⟩pia ... vendita r(atione) -a L. Corneli Terti (*sc. testatoris; ad rem cf. Mommsen, Ges. Schr. III 247*). TRYPH. dig. 23, 2, 67, 5 si puellae tutelam Titius administravit ... eaque nondum recepta ratione decessit filia herede relicta, quaerenti, an eam filio ... posset Titius collocare in matrimonium, dixi posse, quia ratio -a esset et sit simplex debitum.

12 titulus: COD. Iust. 5, 73, 1 (*a. 238*) -o titulo successit.

II *quod est in hereditate (sive adita sive nondum adita [apud ICTOS]), quod hereditate accipitur (acceptum est) sim.*:

A *proprie* (*acced. gen. heredis: infra l. 75. app.* adventicius: *infra l. 25. de nomine: infra l. 33; ritu: infra l. 44; imperio sim. [cf. p. 2628, 35]: infra l. 50*): CIC. Verr. II 1, 126 *Verres* Ligurem accusare coepit, qui in re adventicia atque -a tam diligens ... esset (AFRIC. dig. 12, 1, 41 [*opp.* nostra]. *al. paulo aliter [sc. de singulis; cf. infra l. 65]*: IVLIAN. dig. 4, 2, 18 imperator Titus Antoninus ... de pretiis rerum -arum rescripsit [*syn.* res quae in hereditate fuerant]. 9, 4, 40 si ... servus -am rem subtraxerit. VLP. dig. 5, 3, 18, 2 res -as ..., sive iura sive corpora sint. COD. Iust. 6, 61, 8, 5 pretium ... in res et causas -as procedat [*sc. ante testatoris mortem*]. *al. aliter p. 2627, 64*). II 2, 61 illa HS D̄ -a. II 4, 71 ornamentis. rep. 6, 11 (*verba Africani maioris*) erit ... cognomen id tibi per te partum quod habes adhuc -um (SVET. Tib. 26, 2 ne 'Augusti' quidem nomen, quamquam -um, nullis nisi ad reges ... epistolis addidit. *cf.* LAMPR. Alex. 10, 5. *v. etiam p. 2628, 56*). LIV. 21, 3, 5 regis genero -i *sunt* ... relicti exercitus nostri. POMP. TROG. Iust. 38, 5, 4 *Paphlagonia* -a *obvenit* (VELL. 2, 39, 2 Bithynia). LABEO dig. 18, 4, 25 fundo (*al. cf.* PLIN. epist. 7, 11, 1 agros [SCAEV. dig. 32, 41 pr.]. AFRIC. dig. 17, 1, 34, 1 praedium [*al.*]. LIB. col. I grom. p. 226, 2 loca [*al.*]). 28, 7, 20, 1 servus (*al. cf.* GAIVS dig. 35, 2, 73 pr. ancillarum [PAVL. dig. 41, 10, 2 *opp.* emptae]. PAPIN. dig. 6, 1, 65, 1 mancipium [*al.*]). SEN. contr. 1, 6, 4 imagines. VAL. MAX. 1, 1, 17 ritum, quem pro dono genti eorum ab *Hercule* ... adsignatum velut -um obtinuerant *Potitii.* SEN. epist. 50, 2 Harpasten, uxoris meae fatuam, ... -um onus in domo mea remansisse (*potius sensu iuridicali*: GAIVS inst. 2, 254 ⟨heres⟩ onera -a sustinet [*al.* GREG. M. epist. 6, 33 p. 411, 21]. PAVL. dig. 3, 5, 20, 1 id aes alienum cum ceteris -is oneribus ad eum transit. *al. cf.* CELS. dig. 36, 1, 2 muneribus). CVRT. 6, 3, 12 imperium (10, 7, 15. PANEG. 7, 5, 3 si *imperium* ... non -um ... crevisses, sed virtutibus tuis debitum ... meruisses [*sim.* TREB. Claud. 12, 3]. VOPISC. Prob. 10, 8. 11, 3 Tac. 14, 1 MART. CAP. 6, 698. *cf.* PLIN. nat. 6, 89 regnum [TERT. adv. Iud. 7 p. 714 Oe. (*v. adn.*). SOL. 9, 17 IVST. 37, 4, 5]. *adde*: RVFIN. Orig. in num. 4 p. 208, 12 B. -um ... ecclesiae principatum). QVINT. inst. 7, 1, 19 faenore (*cf.* IVLIAN. dig. 30, 92 pr. aes alienum [*al.*]. SCAEV. dig. 12, 6, 67, 4 debitum [*al. cf.* AVG. in euang. Ioh. 84, 2 p. 1848]). ORAT. imp. Hadr. Paul. dig. 5, 3, 22 in locum -ae rei venditae pretium eius successisse et quodammodo ipsum -um factum. CELS. dig. 50, 16, 88 pecunia (*al.*). IVLIAN. dig. 42, 6, 6, 1 bona eius separari ab -is (*al.* MARTYR. gramm. VII 176, 5). GAIVS dig. 11, 7, 5 familiaria sepulchra dicuntur, quae quis sibi familiaeque ... constituit, -a autem, quae quis sibi heredibusque suis constituit (VLP. dig. 29, 2, 20, 5. 47, 12, 3, 3 COD. Iust. 3, 44, 13 [*a. 294*]. *ad rem v. Mommsen, Ges. Schr. III 203 sqq. Albertario, ZSavSt. 32, 1911, 390*). SCAEV. dig. 18, 4, 22 corpora (*al.*; *sing.*: VLP. dig. 5, 3, 13, 13. *cf. supra l. 26*). TRYPH. dig. 5, 2, 22, 2 decessit me herede relicto egoque -am causam peregi ([*aliter p. 2627, 58. 2628, 5*]. *cf.* VLP. dig. 5, 3, 20, 4 actiones [18, 4, 2, 8 *opp.* obligationes, quas ipse heres constituit. 19, 1, 10 *opp.* propriam. *aliter sub I B 1*]. *adde*: COD. Iust. 4, 1, 12 pr. discrepat iuramentum -um [*i. ab herede dictum*] a principali sacramento). PAVL. dig. 29, 2, 88 gerit pro herede, qui animo agnoscit successionem, licet nihil attingat -um (*cf.* VLP. dig. 5, 3, 27 pr. omnia). APVL. met. 2, 27. Socr. 23 p. 175 hoc (*sc. doctum esse*) ... nec a patre -um est nec ⟨a⟩ casu pendulum. IVST. 36, 4, 9 Attalicas ... gazas, -as populi Romani. SYMM. rel. 41, 4 census (*cf. p. 2639, 49*). SALV. eccl. 3, 7. *et al.* *sensu latiore (de successione in munere fungendo)*: CIC. Verr. II 3, 177 *Malleolo quaestore Dolabellae mortuo Verres pro quaestore* gessit -am quaesturam (*cf. p. 2640, 59*). OPTAT. 1, 15 p. 18, 2 cuius tu (*Maiorini Parmenianus*) -am cathedram sedes.

B *translate et in imagine* (*v. et supra l. 74. antecedit* quasi: *p. 2630, 17. 20.* VAL. MAX. 9, 14, 2; quodam modo: *p. 2630, 34*; tamquam: *p. 2630, 12. 24. 32. 33*; velut: *p. 2630, 3. 36.* RVFIN. hist. 2, 1, 12. *syn.* paturnus: *p. 2630, 9. 24. 26. cf. p. 2630, 4.* *de peccato originali: infra l. 29. usu biblico: infra l. 23. 28*): LIV. 3, 18, 6 memorem cognominis *Publicolae*, quo populi colendi velut -a cura sibi a maioribus tradita esset. 42, 11, 5 Persea -um a patre relictum bellum ... alere (FLOR. epit. 3, 17, 2. *cf.* QVINT. decl. 323 p. 270, 22 non tam propria quam -a ... contentione). VELL. 1, 1, 2 Aegisthi -um exercentis in eum *Agamemnonem* odium (PS. QVINT. decl. 9, 14 p. 179, 17 SERV. Aen. 4, 624. HEGES. 1, 38, 3 p. 78, 18 -a odia transmisit [*cf.* HIER. in Ezech. lib. 6 praef. p. 166ᴰ -is ... odiorum ... catulis derelictis]). SEN. dial. 6, 1, 6 studia, -um et paternum bonum (*sim.*: SOL. 1, 116. *paulo aliter*: PS. AVG. serm. 97ᵇ Christus ... -um bonum, id est pacem suam [*cf.* VRAN. epist. 4 p. 862ᴬ], suis cultoribus reliquit [213. *adde* AMBR. obit. Theod. 28 tamquam ... possessionem -am]. *cf. p. 2629, 60*). PS. VARRO sent. 124 -um putes, quidquid audisti, lucrum autem, quae inveneris (*cf. Germann p. 58*). TERT. ieiun. 13 p. 292, 12 religione. ITIN. Alex. 2 p. 2, 7 munus (CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 4, 22 *filio* hoc ... opusculum peculiaris animi quasi quoddam -um munus in iura transmitto. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 20 fac memineris docendi munus tibi a proavis et citra -um fore). PANEG. 2, 1, 3 ingenita atque -a. HIL. in Matth. 2, 1 p. 924ᴮ. OPTAT. 7, 1 p. 164, 5 macula (*ibid.* p. 168, 2 [quasi]). SYMM. epist. 9, 48 amore (*cf.* ALC. AVIT. epist. 10 p. 44, 13 affectu). CLAVD. DON. Aen. 1, 130 p. 35, 29 AMBR. epist. 14, 7. VVLG. deut. 4, 20 ut haberet populum -um *dominus* (*i.* '*proprium*'; *cf. p. 2628, 64 et v. p. 2642, 36*). PS. AVG. serm. 154, 6 *paradisus* tamquam -a et paterna sedes. COD. Theod. 9, 14, 3 pr. (= Iust. 9, 8, 5, 1) in quibus *filiis* paterni, hoc est -i, criminis exempla *metuuntur* (*cf. l. 32*). SIDON. epist. 1, 3, 1. 5, 9, 3. GREG. M. moral. 33, 18 p. 683ᴮ -as dimensionum sortes (*de hereditate Iudaica [v. p. 2643, 3]; cf.* FILASTR. 153, 2 funiculus [*v. vol. VI 1, 1594, 8*]). *nota de peccato originali sim.* (*cf. p. 2628, 26 et 58*): AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 21, 2 caro ... -o erat damnata maledicto. 6, 22, 1. AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 158 *natura* suam ... stirpem suo crimini tamquam -o fecit obnoxiam (*cf. l. 26*). 6, 21 p. 1550 tamquam -i debiti obligare chirographum (*cf. p. 2629, 56*). in psalm. 118 serm. 9, 1 p. 1523 (quodam modo). serm. 135, 1, 1. PROSP. in psalm. 118, 21 p. 339ᴰ (*opp.* voluntatis). FACVND. defens. 4, 4 p. 626ᴮ (velut).

fere i. q. antiquitus traditus, tralaticius: VAL. MAX. 4, 3, 8 veterem atque -am urbis nostrae paupertatem. HIER. epist. 27, 2, 2 numquid reprehendi -as sepulturas?

III *singulariter: qui hereditate accipit, hereditans* (*cf.* GLOSS. *p. 2627, 46*): TERT. scorp. 9 p. 163, 1 -os discipulos et apostolici seminis frutices. orat. 14 p. 189, 10 conscientiā patrum -i rei nec attollere eas *manūs* ad dominum audent.

adv. **hērēditāriē.** *i. q. hereditate, iure hereditario*: VVLG. Ezech. 46, 16 possidebunt eam *hereditatem* -e (*cf. Itala Weing.* erit possessio haec in hereditate). *Wolff-H. H.*

***hērēditās**, -ātis *f.* [*ab* heres. *J. B. H.*] *de etym.*: CASSIOD. in psalm. 2, 8 p. 40ᴬ ab hero dicta est, id est domino, quod in ea potestate libera dominetur (*cf.* 15, 6 p. 114ᴮ. 77, 66 p. 570ᴮ quoniam eam iure legitimo dominus noscitur possidere). ISID. orig. 5, 25, 1 dicta ... -s a rebus aditis sive ab aere, quia qui possidet agrum et censum solvit. *scribitur*: GRAMM. suppl. 299, 1 'heres', '-s' ... per h litteram. er-: CIL XII 122, 9. VISIO Pauli 27 p. 26, 14 (aer-). *abbrev.* (*cf.* NOT. laterc. gramm. IV 294. 341): h: CIL III 6756, 4. 6757, 2. her: CIL II 2029, 3. 2214, 3. 4114, 14. 4184, 5. 8 III 1996, 6. 14195, 37, 5 V 876, 9. 8659, 6 VI 8444, 12. 8445, 2 VIII 1174, 7 IX 4753, 11 X 3578, 5. 3878, 2. 7347, 1. 5. 7584, 4. 7 XI 378, 6. 1222, 4. 7249, 3 XII 1926, 3 XIV 200, 5. 2922, 7. 11 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455, 2 Gall. Narb. Espér. 574 (*dub.*). RevA. 34, 1931 p. 332 n. 2. here: CIL VI 8443, 5. hered: CIL III 726, 9. 4065, 4 VI 1625 a 8 (*cf.* b 6). 8432, 6. 8434, 4. 8499, 4 VIII 9990, 6 IX 5357, 3. 5835, 9 X 6657, 5. 6977, 5. 7585, 5 INSCR. Dessau 9014. *suppl.*: CIL VI 8515, 5 XIII 1812, 9. heredit: CIL III 431, 7 VI 5554, 3. 8433, 3. 8439 a 4 IX 5746, 4 X 7580, 2 XI 1326, 7. 5028, 5 XIV 2262, 3. hereditat: CIL III 14199, 5, 6 VI 1620, 6. 8436, 4. 8438, 4. 8475, 10. 8933, 8 XIV 154, 7. 2932, 2. 3903, 9 INSCR. Dessau 1389. 1454. hereditati (-um): CIL IX 2565, 13. *de formis*: *abl. sg.* -i *praecipue in quibusdam locutionibus iuris veteris* (obvenire, venire, relinquere): *p. 2631, 78. 80. 81 bis. 82. 2632, 5. 6. cf.* habere, possidere, consequi ITALA *sub II B (passim). gen. pl.* -ium: *praecipue in formulis p. 2637, 73—2638, 34* (*sed* -um: *p. 2638, 17 sqq. 28*); *praeter formulas p. 2631, 25 sq. 70. 2635, 55. 2637, 27. utrumque habent*: CIC. dom. 35 (-um *e. g.* Verr. II 1, 117 Phil. 2, 62 Att. 6, 1, 15 *al.*). GAIVS inst. 3, 125 (-um *e. g. p. 2633, 5*). LAMPR. Heliog. 12, 2 (-um [*in formula*] CAPITOL. Aur. 11, 8). COD. Iust. 7, 54, 1 (-um *e. g.* 6, 33, 3 pr.). *acc. pl.* -is: *p. 2631, 30. 2639, 69.* CAPITOL. Aur. 7, 1. *de notione*: PELAG. in Col. 1, 12 p. 453, 16 sortem -em scriptura cognominat. CASSIOD. in psalm. 32, 12 p. 229ᶜ -s ... dicitur et cum dimittitur alteri et cum acquiritur (*de populo dei*). ISID. eccl. off. 2, 1, 1 p. 777ᴮ cleros sors interpretatur, unde et -s Graece cleronomia appellatur. GLOSS. II 350, 39 -s: κληρονομία (*al.*). IV 348, 39 -s patris: bona patris. V 365, 12 -s: ab herede. *cf. etiam definitiones ICTORUM p. 2631, 6 sqq.* *legitur inde a* PLAVT. (*p. 2639, 64 bis. 2640, 54 sqq.*), TER. (*p. 2633, 68. 2639, 67*), L. CRASS., [Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VARRONE. [*dub.*: CIL X 121. VVLG. Is. 17, 11 *per confusionem vocabulorum hebr.*]

I *usu Romano:* **A** *originali: i. q.* ***successio mortis causa*** *qua heres ius defuncti, patrimonium sim. recipit, vel* ***iuris rerumque universitas*** *quae transfertur ad heredem. variae iuris peritorum opiniones atque definitiones sim.*: CIC. top. 29 -s est pecunia, quae morte alicuius ad quempiam pervenit iure; ... nec ea aut legata testamento aut possessione retenta ([*v. Costa, Cicerone giurisconsulto 1927, 211*]. *inde* [*male intell.*]: ISID. orig. 5, 25, 1). SEN. benef. 6, 5, 3 iuris consultorum istae acutae ineptiae sunt, qui -em negant usu capi posse, sed ea quae in -e sunt, tamquam quicquam aliud sit -s quam ea quae in -e sunt (*cf.* GAIVS dig. 1, 8, 1, 1). HIL. *p. 2641, 63. ceterum v. V(ocab). i(ur). R(om). III 75, 8 sqq.*

1 *spectatur ipsa* ***successio hereditaria,*** *ius succedendi:* **a** *sensu stricto i. ex iure civili Romano (de -bus regiis populi Romani [cf. p. 2632, 20]: v. p. 2632, 5 et 7. similia apud gentes externas: v. infra l. 53. 75. p. 2632, 9. 14)*: **α** *loci varii de iure -ium quod in legibus, edictis,* ICTORUM *doctrina tractatur*: CIC. Q. Rosc. 55 simillima ... societas -is est; quemadmodum socius in societate habet partem, sic heres in -e. Verr. II 1, 118 (*bis*) *edicendum* et de mulierum -bus (Balb. 21 tulit Q. Voconius. rep. 3, 17 alia ... iura ... esse de m. legatis et -bus. GELL. 20, 1, 23 plebiscito Voconio de coercendis). II 1, 143 edictum de -e. dom. 35 iure Quiritium legitimo tutelarum et -ium relicto (FLORENT. dig. 28, 6, 37 *pater* si ius legitimarum -ium inter ... *liberos* custodiri velit. COD. Iust. 5, 9, 6 pr. [*a. 478*] -is ... iure sive legati. 6, 61, 3 pr. [*a. 439*] iure -is, non ... iure peculii. 10, 36, 1, 3 [*a. 442*]. *cf. infra l. 75*). Caecin. 102 Sulla ipse ita tulit de civitate, ut non sustulerit ... *municipalium* nexa atque -is (*i. -es*). leg. 2, 49 tribus modis sacris adstringi, -e, aut ..., aut ... *eqs.* IVLIAN. dig. 49, 15, 22 pr. hi de quorum -bus et tutelis constituebatur. POMPON. dig. 38, 1, 4 nec hoc quicquam commune habet cum -e aut bonorum possessione. GAIVS dig. 30, 64 captatoriae scripturae ... neque in -bus neque in legatis valent. 38, 10, 1, 2. inst. 2, 286ᵃ sicuti iuris est in legatis et in -bus. 2, 287 idem in fideicommissis, quod in legatis -busque constitutum est. epit. 2, 2 pr. per universitatem, hoc est omnia simul bona, adquirimus -e, emptione, adoptione. PAPIN. dig. 31, 80 legatum ita dominium rei legatarii facit, ut -s heredis *facit* res singulas. VLP. dig. 5, 3, 20, 10 *et* in -e utimur senatus consulto ... et in peculio castrensi. 17, 2, 11 de -e ... Q. Mucius scribit. 38, 17, 1, 8 capitis minutio salvo statu contingens liberis nihil nocet ad legitimam -em. PAVL. dig. 28, 2, 11 in suis heredibus ... apparet continuationem dominii eo rem perducere, ut nulla videatur -s fuisse, quasi olim hi domini essent *eqs.* COD. Iust. 6, 27, 5, 1ᵇ hoc et in -e ... inducimus. 6, 35, 11, 2 in -bus et in legatis ... et maxime in libertatibus. *et al.*

β *loci generales* (*i. q. heredis institutio: infra l. 54 sqq. 64. 66. plur.: l. 51. 53. 61. 63. 70. 75. p. 2632, 7. 9. i. q. -s ex lege [ab intestato]: infra l. 78 [v. Woess, Erbr. u. Erbanw. 31]*): ① *in universum*: CIC. Phil. 2, 40 ego ... amplius sestertium ducentiens acceptum -bus rettuli (*cf. p. 2636, 72. aliter v. p. 2640, 70*). off. 2, 81 *Aratus* possessiones moveri *iniquum* ... putabat, ... quod tam longo spatio multa -bus, multa emptionibus ... tenebantur. SEN. contr. 2, 7, 2 poteram ego ... nihil de -e suspicari *uxoris ab alieno viro* (*sic fere i. q. institutio heredis*: IVLIAN. dig. 34, 8, 1 an -s ... pro non scripto habeatur. VLP. dig. 34, 4, 3, 9 condicio legati an adimi possit vel -is vel statu liberi [40, 7, 2, 3. *et al.*]). VAL. MAX. 4, 4, 3 cum -is nomine ea accepisset (IVLIAN. dig. 30, 91, 7 obvenerit. POMPON. dig. 24, 1, 31, 7 *testator* relicturus *est.* GAIVS inst. 1, 24 capere. COD. Theod. 16, 9, 4. COD. Iust. 12, 16, 5 pr. [*a. 497/9*] donationum seu -um. 12, 19, 11 [*aet. Anastas.*] LEX Burg. lib. const. 60, 1. *cf. p. 2632, 14. aliter p. 2633, 1. 2641, 60*). QVINT. decl. 249 p. 24, 12 gradum -um (*i. successio per gradus*). 332 p. 308, 27. p. 309, 16. PLIN. epist. 10, 4, 4 patris -em et adoptionem a vitrico meruit. POMPON. dig. 10, 2, 45 pr. *id* ex -e mihi tecum commune esse (*opp.* ex alia causa). PAPIN. dig. 35, 1, 77 pr. *cum* avia nullam ... in -e substitutionem fecisset ([MARCIAN. dig. 28, 7, 18, 1]. VLP. dig. 29, 1, 28 -i ... suae miles qualem vellet). 45, 3, 18 pr. partem *stipulationis* non facit -s ..., quae nondum est (*ibid.* -em ... iam esse). VLP. dig. 26, 4, 3 pr. per consequentias -ium. 43, 19, 3, 2 (*interpol.*) in cuius locum -e ... aliove quo iure successi. PAVL. dig. 35, 2, 3, 1 pecuniam non ex -e, sed ex decisione habet. FIRM. math. 6, 31, 78 ab extraneis adoptati -is titulo patrimonium quaerunt (COD. Iust. 6, 24, 12 [*a. 469*] -is vel legati. 11, 32, 3 pr. [*a. 469*]). SERV. Aen. 3, 486 omnia ... ad Ascanium -is iure deveniunt. COD. Theod. 13, 5, 14, 3 per succedaneas -um vices. 14, 3, 13 *rem* -is successionisve meritis obligatam (COD. Iust. 11, 25, 1, 1 [*a. 392*]). *et al.* ⓘ *locutiones* (*c. ablativo*): obvenire: LEX agr. (CIL I² 585) 23 is ager, locus testamento, -i deditionive obvenit. L. CRASS. or. frg. Plin. nat. 17, 4 (frg. 37 M.) mihi -e. VARRO rust. 1, 12, 2 -i. POMPON. dig. 23, 3, 65 legato aut -e. CALL. dig. 6, 1, 50, 1 -i. venire: RHET. Her. 4, 29, 40 -i (-e *var. l.*) tibi venisse. *ibid.* -i tibi me vivo mea pecunia v. non potuit. CIC. inv. 1, 84. 85 QVINT. decl. 336 p. 325, 12. *cf. p. 2632, 16.* possidere: CIC. inv. 1, 84 aut emeris ... aut -e possideas. *cf. p. 2642, 50.*

2643, 21. relinquere: SALL. Iug. 85, 30 (*Marius loq.*) hae (*cicatrices, honores sim.*) sunt meae imagines, haec nobilitas, non -e relicta (*neutr. pl.*) ut illa illis, sed quae ego meis ... laboribus ... quaesivi. NEP. Att. 13, 2 domum ab avunculo -e relictam. VELL. 2, 4, 1 Attalo, a quo Asia populo Romano -e (-i *AP*) relicta erat. QVINT. decl. 311 p. 224, 10. 12. FRONTIN. aq. 98 *familiam aquarum* -e (-i *C*) ... sibi relictam. FLOR. epit. 2, 20, 1 regiis -bus opes ... veniebant. *cf. infra l. 17.* adquirere: POMP. TROG. Iust. 38, 7, 10 *Mithridates* externa regna -bus. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 adquirunt *servi* stipulatione ..., *quod* -e non possunt. VLP. dig. 43, 8, 2, 38 ex causa emptionis ... vel -e. AVG. serm. 167, 2, 3 p. 910. *adde p. 2631, 38. aliter p. 2641, 61. 2642, 71.*

b *sensu laxiore de -e regni* (*cf. p. 2640, 36*): VAL. MAX. 6, 9 ext. 6 Dionysius ... cum -is nomine a patre tyrannidem accepisset. **c** *sensu translato* (*v. etiam supra l. 2*): VARRO ling. 5, 9 an non potius mea verba sunt illa, quae -e a Romulo rege venerunt, quam quae a poeta Livio relicta? NEP. Hann. 1, 3 velut -e relictum odium paternum erga Romanos.

2 *spectatur* ***possessio hereditaria:*** **a** *sensu* ***stricto*** *i. ex iure civili Romano (de -bus regiis populi Romani [cf. p. 2631, 16]: v. p. 2634, 30. 55. 2636, 24. 2637, 41. 44. 70. 2638, 40. 84. 2640, 14. 24. similia apud gentes externas:* CAES. Gall. 6, 13, 5 *et v. infra p. 2640, 30 sqq.*): **α** *in usu iuridicali:* ① *respicitur magis* ***ius possedendi,*** ***status iuris,*** ***officium*** *quae heres adeundo cernendo capit:* Ⓐ *significantur varia* ***genera*** *possessionis hereditariae*: ① *adiectivo*: communis: CIC. Flacc. 89 quae aequaliter ad ... *duos agnatos* lege venisset. NERAT. dig. 10, 2, 54 mihi et tibi ... erat. *al.* (*v. V. i. R. I 832, 15*). COD. Iust. 3, 36, 18, 1 (*a. 239*). extranea: FIRM. math. 3, 3, 4. fideicommissa: *v. V. i. R. II 838, 10.* COD. Iust. 6, 54, 4 (*a. 215*). fideicommissaria: *v. V. i. R. II 831, 40.* COD. Iust. 6, 49, 7, 1. fiduciaria: *v. V. i. R. II 853, 7.* gentilicia: SVET. Iul. 1, 2 gentilicis -bus multatus. *cf. infra l. 49.* honoraria: COD. Iust. 5, 9, 1, 4 (*a. 380*) vel legitimas vel honorarias. immunis: PAP. Oxyrh. VIII 1114, 11 ducenariam et i. a vicesima. individua: MOD. dig. 26, 7, 32, 6 pro communi et individua. intestata: ISID. orig. 5, 25, 7 est, quae testamento scripta non est, aut si scripta sit, iure tamen nequaquam sit adita. *cf. infra l. 46.* iusta: VARRO rust. 2, 10, 4 adiit. PAVL. dig. 17, 2, 3, 2 obvenerit. legitima: IVLIAN. dig. 1, 5, 26 *al. apud* ICTOS. DON. Ter. Hec. 172. luctuosa: COD. Iust. 6, 25, 10 pr. LEX Burg. Rom. 28 tit. testamentaria: VLP. dig. 50, 16, 130. *et al. in* DIG. COD. Iust. 3, 28, 33, 1. ultima: COD. Iust. 3, 28, 33, 1 ab u. suae matris -e repelli. ② *apposita relinquentis persona*: GAIVS inst. 1, 165 -es libertorum libertarumque. 3, 18 hactenus lege XII tabularum finitae sunt intestatorum -es. 3, 58 civis Romani liberti -s. PAPIN. dig. 35, 2, 10 -s pupilli. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 in -e captivi, quae lege Cornelia inducitur. VLP. coll. Mos. 16, 4, 1 intestatorum gentiliciorum -es pertinent primum ad suos heredes. 16, 9, 3 in -bus, quae ab intestato deferuntur. PAVL. dig. 40, 10, 5 in -e eius, *qui ius anulorum impetravit,* patronus non excludatur. COD. Iust. 6, 62 tit. de -bus decurionum, ... cohortalium *eqs.* LEX Visig. 4, 2, 12 tit. p. 177, 20 de -e clericorum vel monacorum. 7, 2, 19 tit. p. 295, 13 de -e et successoribus furis.

Ⓑ ***generalia*** (ICTORUM *exempla selecta. qui relinquit -em significatur genet.: e. gr. l. 84. p. 2633, 3; adi.: e. gr. l. 81. p. 2633, 33; pron. possessivo: saepissime [heres nonnisi infra l. 60 sqq.]. de forma iuris quam patrimonium recipit morte domini: infra l. 84. p. 2633, 20. 27. 30. appos. genet. significat rem quae -e continetur: infra l. 72*): RHET. Her. 1, 13, 23 suam vocat -em lege agnationis (*sic de heredis possessione*: CIC. inv. 2, 123 Flacc. 85 GAIVS dig. 5, 3, 10, 1. nostra: QVINT. decl. 325 p. 281, 21 GAIVS dig. 5, 3, 3. mea: GAIVS dig. 44, 2, 15 VLP. dig. 12, 2, 11, 3. 44, 2, 9 pr. tua: GAIVS dig. 44, 2, 15 AFRIC. dig. 3, 5, 48. *v. et p. 2639, 69*). CIC. inv. 2, 62 de -e inter *heredes* ... controversia est ([2, 149 NERAT. dig. 37, 10, 9 *al.*]. CIC. epist. 13, 30, 1 habiturum. IVLIAN. dig. 37, 10, 7, 3 fit. VLP. dig. 37, 10, 3, 5 faciunt. *adde* [c. -is]: CIC. Verr. II 2, 46 fuerat [PAVL. dig. 37, 10, 6, 3]. IAVOL. dig. 43, 5, 5. IVLIAN. dig. 37, 10, 7 pr. fiat. VLP. dig. 5, 4, 1, 2 faciunt. 11, 1, 6, 1 patiatur. PAVL. dig. 35, 2, 41 mota. COD. Iust. 3, 20, 1 [*a. 260*]. *cf. p. 2639, 80.* ***nota*** [-s in c. venit]: CIC. Verr. II 2, 37). Verr. II 1, 125 edictum ... in eas -es valere. II 4, 7 *signum* relictum ... in -e sacrorum (dom. 35 quas adoptiones sicut alias innumerabiles -es nominis, pecuniae, s. secutae sunt [*ad rem v. Jachmann, Plautin. u. Att. 148 sqq.*]). Phil. 10, 11 caducae -es (VLP. reg. 17, 3 PAVL. dig. 29, 6, 2, 2). leg. 2, 51 ita *per stipulationem* solutā -e *a legato imposito,* quasi ea pecunia legata non esset. epist. 13, 19, 2 *clientis* -is ius causamque tueare (GAIVS inst. 3, 19 ius in -em. frg. Autun. 72 omne ius -is [*bis*]. IAVOL. dig. 45, 3, 36 [*bis*]. COD. Iust. 9, 41, 18 sive de iure -is aliqua moveatur inter heredes quaestio sive de corporibus tantum hereditariis. *cf. p. 2631, 75. 2641, 63*). epist. 14, 5, 2 de -e Preciana ... hoc velim cures *eqs.* QVINT. inst. 3, 10, 3 uter dignior -e sit (7, 1, 45). 12, 10, 70 in certamine -is. decl. 306 p. 200, 15 *mulieris patrimonium* utrum -em ... *suum* faciat an dotem. PLIN. paneg. 38, 2 in -e filii pater

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit ... immunis. IAVOL. dig. 32, 29, 2 si quid ... eius -is nomine heres damnatus esset (*ibid.* praestaturus *heres. cf. p. 2631, 58 sqq. 2641, 80*). 42, 5, 28 tunc -s et patris et filii una est (*sim.*: GAIVS dig. 29, 1, 17, 1 [*ex Iulian.*] quasi duorum hominum duas -es. inst. 2, 180 unum est testamentum duarum -um. PAPIN. dig. 28, 6, 42 VLP. dig. 18, 4, 2, 2. 28, 6, 2, 4). NERAT. dig. 29, 2, 59 coniungi *-em* ... -i (*sim.* VLP. dig. 28, 6, 10, 2 iuncta ... -s coepit esse). IVLIAN. dig. 28, 5, 22 libertas sine -e data. 36, 1, 28, 10 Titianam. POMPON. dig. 17, 2, 37 animum ... societatis in ea -e *inire*. GAIVS dig. 37, 4, 12, 1 potiores sunt in ea -e ... scripti heredes. epit. 17, 1 proximus ... ad (VLP. dig. 37, 11, 2, 4). MAECIAN. distrib. 44 assis appellatio ad ... -is totius, divisio autem eius ad partium demonstrationem pertinet. MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1 -is appellatione ... hanc stipulationem usurarum ad me pertinere (*ibid.* continentur. *aliter* POMPON. dig. *V. i. R. III 75, 40* [*al.*]). PAPIN. Vlp. dig. 17, 2, 52, 6 parentium indivisas -es. dig. 28, 6, 41, 3 fideicommissum -is. 34, 9, 18, 2 in -e ... tacitum ministerium susceperat. 49, 17, 16, 1 meritum -is accipiendae (*aliter p. 2631, 76. cf. etiam p. 2640, 6*). TRYPH. dig. 37, 4, 20, 1 occasione omissae -is (VLP. dig. 18, 4, 2, 7 PAVL. dig. 36, 1, 61, 1). VLP. dig. 10, 2, 2, 2 -em effectam per constitutiones (*sim. de iusta forma -is*: 38, 16, 1 pr. 50, 16, 3, 1 eius, qui apud hostes decessit, dici -s non potest, quia servus decessit. PAVL. dig. 35, 2, 18 pr. fictio legis Corneliae et -em et heredem facit. 35, 2, 18, 1 fiat ... -s post restitutionem). 18, 4, 11 spes -is (36, 1, 23, 1 libertatis et -is). 26, 4, 1, 1 interdum alibi est -s, alibi tutela. 29, 2, 13 pr. si in ea causa erat -s, ut ... adiri posset. 49, 17, 2 *filii familias intestati militis* bona ... non quasi -s, sed quasi peculium patri deferuntur (*sim. de peculio atque -e: ibid.* 49, 17, 9. COD. Iust. 12, 36, 5 [*aet. Diocl. Max.*]). PAVL. dig. 11, 1, 3 probatio aditae -is. 38, 2, 44, 2 *si* debitam partem dedit libertus in -e vel legato. COD. Iust. 5, 16, 15, 1 (*a. 291*) in -e ... dominium *rei* resedisse. 6, 30, 7 (*a. 293*) an ... aliquid -is fuisset relictum. 6, 37, 23, 2 sive in legato hoc *ius* consistat sive in -e. 9, 8, 5, 1 (*a. 397*) a materna ... -e ... habeantur alieni (*cf.* 6, 30, 22, 1[b] alienus ... -e). SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 41 proscriptus est, id est -e privatus. SIDON. epist. 3, 1, 3 sororiae -is. 8, 9, 2 -e socruali.

Ⓒ **iuncturae atque locutiones notabiliores** (*hic dantur loci de -e empta, vendita, dividunda, portionibus hereditariis, quamquam nonnulli magis ad p. 2637, 38 spectant*): ① **verbales** (*subst. verbalia adiuncta sunt verbis. ubi post Digestorum auctores 'al.' adnotatur, v. V. i. R. III 80, 4—94, 48; subst. ibid. III 88, 2—90, 37*): ⓐ -s *pendet ex ipsis verbis*: *nom.* (*passiva dantur p. 2634, 20 sqq.*): accedere: VLP. dig. 28, 5, 13, 2 -s ... residua *heredibus*. competere *alicui*: VLP. dig. 28, 5, 9, 14 (*ex Labeone al.*) servo libertatem et -em. COD. Iust. 1, 3, 48, 7 CONSVLT. 9, 2. *v. et p. 2640, 47. 2642, 56.* ad: CONSVLT. 6, 1. decurrere ad: COD. Iust. 6, 30, 21, 3. 10, 35, 2, 1 (*a. 443*) ab intestato. devenire ad: SCAEV. dig. 20, 6, 15. devolvi ad: PAPIN. dig. 46, 3, 96, 4 VLP. dig. 37, 9, 1, 7 COD. Iust. 6, 30, 18, 3 (*a. 426*). *al.* expedire *alicui*: MAECIAN. dig. 36, 1, 73. iacere: VLP. dig. 36, 4, 5, 20 si -s iacuerit aliquo tempore. 43, 24, 13, 5. labi: VLP. dig. 4, 4, 11, 5 *si* subito -s lapsa sit, puta praedia ... chasmate perierunt. obtingere *alicui*: POMPON. dig. 28, 5, 23, 2 intra certum tempus. *v. et p. 2639, 64. 2640, 58.* obvenire *alicui*: PLIN. epist. 3, 6, 1 mihi. 7, 11, 6. IAVOL. dig. 42, 5, 28 filio. GAIVS dig. 6, 1, 20 per ... servum. VLP. dig. 17, 2, 31 communiter nobis. 36, 1, 17, 6 ab aliquo. 50, 16, 130 lege. *al.* CAPITOL. Pert. 9, 7 AVG. civ. 5, 3 p. 194, 14 D. *cf. etiam (aliter) p. 2631, 78 sqq.* perire: QVINT. inst. 9, 2, 74. POMPON. dig. 38, 16, 11 capitis deminutione pereunt legitimae -es. pertinere ad: CIC. Flacc. 84 ad ipsum. PLIN. nat. 2, 248 QVINT. decl. 278 p. 134, 4. 325 p. 279, 6. GAIVS inst. 2, 36 legitimo iure. S. C. Orfit. (dig. 38, 17, 1, 9) si nemo ... volet ad se eam -em pertinere. *al.* EVGRAPH. Ter. Andr. 796 SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 35. COD. Iust. 12, 36, 1, 3 (*a. 223*) -s ... ad peculium castrense. *cf. etiam p. 2640, 41. 69.* pervenire ad: Q. SCAEV. dig. 50, 17, 73 pr. CIC. fin. 2, 55 omnis -s ad filiam. QVINT. decl. 325 p. 280, 17. IAVOL. dig. 28, 3, 15 ex eo testamento ... ad neminem. *al.* (*v. V. i. R. I 156, 51*). recidere ad: IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 6 PAVL. dig. 21, 2, 41, 2. redire ad: TER. Hec. 172 ea ad hos redibat lege -s (*cf.* DON. *ad l.*). CIC. de orat. 1, 176 Marcelli ab liberti filio stirpe, Claudii ... -em gente ad se redisse *dicebant*. POMPON. dig. 29, 4, 3 lege. GAIVS inst. 3, 14 agnationis iure. PAVL. dig. 38, 10, 10 pr. legibus -es et tutelae. *al.* LEX Burg. lib. const. 14, 2. remanere apud: IVLIAN. dig. 37, 6, 3 pr. tota -s. sequi: GAIVS inst. 3, 43. COD. Iust. 7, 15, 1, 1[a] -s legitimam tramitem sequatur. transire ad: IAVOL. dig. 29, 2, 60 ad substitutum heredem. VLP. dig. 36, 1, 17, 4 (*ex S. C. Trebell.*). *v. et p. 2640, 80. 2641, 2.* vacare: IVLIAN. dig. 28, 6, 30 si tota -s vacasset (*sc. mortuis heredibus primis et secundis*). VLP. dig. 5, 3, 13, 9 si quis a fisco -em quasi vacantem emerit. venire (*sc.* venio): *1*: RHET. Her. 4, 23, 33 -s aliqua venit. CIC. Verr. II 1, 125 div. 2, 18. POMPON. dig. 38, 16, 11 ex lege duodecim tabularum. COD. Iust. 8, 44, 1 (*a. 200*) iure. ab: CIC. Verr. II 1, 27 a propinquo. Flacc. 84 -es lege non veniunt? *al.* QVINT. decl. 273 p. 120, 4. ad: CIC. inv. 1, 89 *bis.* Verr. II 1, 115 lege -s ad gentem. Flacc. 89 GAIVS dig. 4, 3, 26. *v. etiam p. 2640, 41. 72.* *alicui*: CIC. Verr. II 1, 126. 127. II 2, 35 -s ad HS ... triciens venit testamento propinqui. *al. v. p. 2640, 59 sqq. 65 et cf. p. 2640, 15.* *2*: IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 1 in restitutionem. *cf. p. 2635, 83.* VLP. dig. 18, 4, 2, 2 in venditionem. *cf. p. 2636, 20.* venire (*sc.* veneo): LABEO dig. 18, 4, 24 POMPON. dig. 18, 4, 1. AFRIC. dig. 38, 2, 26 pluris. GAIVS inst. 2, 252 nummo uno ... dicis causa. *al.* versari: VLP. dig. 37, 4, 8, 5 -s ... in secundo gradu versatur.

dat.: alligare: ALF. dig. 28, 5, 45 neminem ex alterius facto -i ... alligari. se: POMPON. dig. 29, 2, 78. astringere: GAIVS inst. 3, 87 iuris necessitate -i *heres* adstringatur. immiscere se: IVLIAN. dig. 29, 2, 41. 36, 1, 28, 3 si non immiscuerit se -i. *al.* miscere se: IAVOL. dig. 42, 5, 28. VLP. dig. 38, 2, 6, 3 qui mixtus est paternae -i. *al.* obligare: IVLIAN. dig. 28, 1, 12 invitus -i obligatur. VLP. dig. 29, 2, 6, 4 obliget se -i. PAVL. dig. 29, 2, 93, 2 servus ... obligat dominum -i. *al.* COD. Iust. 6, 30, 9 (*a. 293*). obstringere: VLP. dig. 29, 2, 21, 1 animus ... eum. PAVL. dig. 29, 2, 22 pro herede gerendo obstringat se -i. renuntiare: COD. Iust. 6, 37, 12 (*a. 240; ex Papin.*) -i matris filia. *al. cf.* 6, 30, 19, 3 vel adeundam vel renuntiandam -em.

acc.: abiudicare: VLP. dig. 30, 50, 2 *heredi*. accipere (*cf. p. 2638, 39*): PAVL. FEST. p. 77 iure. p. 100 SEN. contr. 1, 1 pr. PETRON. 77, 3 PLIN. epist. 2, 20, 11. IVLIAN. dig. 28, 7, 13 -em vel legatum. PAVL. dig. 35, 1, 44, 7 ex senatus consulto. *al. v. et p. 2640, 76. 2642, 48.* adimere: CIC. Verr. II 1, 107 *Voconius* lege sua -em ademit nulli ... mulieri. IVLIAN. dig. 28, 2, 13, 1 regula est iuris civilis ..., -em adimi non posse. GAIVS dig. 29, 1, 17, 2 exheredatione. VLP. dig. 29, 1, 15, 1 miles nuda voluntate dare ... et a. potest. *al. v. et p. 2641, 50.* ademptio -is: MOD. dig. 28, 7, 27, 1. adire: *v. vol. I 627, 84 et V. i. R. I 196, 51.* FLOR. epit. 2, 20, 3 adita ... -e *Attalica*. INSCR. Bruns *infra l. 61. cf. p. 2640, 79.* aditio -is: *v. V. i. R. I 222, 10.* COD. Iust. 6, 50, 6 pr. (*a. 223*). 6, 51, 1, 1[c]. aditus ad -em: TRYPH. dig. 28, 2, 28, 3 COD. Iust. 6, 31, 6 pr. 6, 31, 6, 3. adipisci: COD. Theod. 12, 1, 124. 16, 7, 2, 2. COD. Iust. 6, 58, 15 pr. legitimo iure. *v. et p. 2640, 48.* admittere (*i. q. recipere*): VLP. dig. 29, 2, 6, 3 (*ex rescr. Anton. Pii*). COD. Iust. 6, 30, 22, 2. 6, 58, 14, 6. *cf. p. 2636, 46.* adquirere: NERAT. dig. 29, 2, 59 adcrescendi iure. IVLIAN. dig. 24, 3, 31, 4 per servos. *al.* COD. Iust. 6, 15, 4 (*a. 293*) voluntate adquirendae sibi -is. *al.* (*v. V. i. R. I 258, 4*). *cf. p. 2640, 2 et v. p. 2632, 8.* adquisitio -is: MAECIAN. dig. 36, 1, 67 pr. COD. Iust. 6, 30, 21 pr. adsequi: CIC. Balb. 57 propinquorum ... -es. agnoscere: PAPIN. dig. 30, 90, 1 VLP. dig. 4, 6, 17 pr. *al.* (*v. V. i. R. I 209, 38*). COD. Iust. 3, 31, 10 (*a. 294*). 6, 30, 2 (*a. 223*). *al.* alienare: COD. Iust. 5, 27, 4 (*a. 470*) nec renuntiandi ... aut alienandi vel repudiandi ... -es ... facultas. amittere: *v. vol. I 1926, 43.* VLP. dig. 29, 2, 17 pr. adeundo adquirit, ... repudiando amittit -em. amissio -is: MOD. dig. 25, 3, 6 pr. amplecti: *v. vol. I 1993, 67.* apisci: VLP. dig. 2, 14, 7, 18 (*ex Vindio*). 4, 1, 6. *v. et p. 2640, 54.* appetere: GAIVS dig. 29, 2, 57, 1 *minores* si temere damnosam. *cf. p. 2640, 25.* auferre: PLIN. paneg. 39, 4 (*de principe*) dare -em ... *et* a. PAPIN. dig. 12, 6, 3 inopinata causa -em abstulit, veluti nato postumo *eqs.* 34, 9, 12 indignis ... abstulit ... senatus. *al. aliter p. 2640, 12.* avocare: *v. vol. II 1469, 42.* capere: CIC. Caecin. 102 *Ariminenses* a civibus Romanis -es. SVET. Dom. 8, 3 CELS. dig. 28, 5, 61 *al.* PORPH. Hor. carm. 2, 18, 6 populus Romanus *Attali*. HIER. epist. 52, 6, 1. usu capere: CIC. Att. 1, 5, 6. GAIVS inst. 2, 54 quod olim ... ipsae -es usucapi credebantur. *v. etiam p. 2631, 11.* cedere: VARRO rust. 3, 16, 2 *a Lucullo* -e me *i. mihi* cessa. GAIVS inst. 2, 36 in iure cedendo *-em.* 2, 37. 3, 85. 86 VLP. reg. 19, 12—14. dig. 44, 4, 4, 28 pretio accepto. *al.* SERV. Aen. 3, 297. cernere: *v. vol. III 865, 10. adde*: INSCR. Bruns, Font.[7] nr. 124[A.B] (*a. 170*). *cf. etiam p. 2640, 40. 46. 69. 73. 77. 2641, 33.* committere: CIC. Verr. II 1, 27 -em Veneri Erycinae esse commissam (*i. cessisse*). QVINT. decl. 325 p. 278, 3 fidei (*ibid.* p. 278, 17 tacite [*cf.* COD. Iust. 10, 13, 1 pr. (*a. 317*) tacitae]. p. 279, 21 tuae. IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 8 PAPIN. dig. 30, 11). *cf. p. 2632, 29 sqq. 2633, 16.* concedere: CIC. Verr. II 4, 139 -e quam palaestritis concessisset *Verres*. Flacc. 85. 89 in -e concedenda liberalis. CIL IX 5746, 4 (*aet. Trai.*). VLP. dig. 38, 17, 1, 3 PAVL. dig. 36, 1, 83. *v. et p. 2641, 30.* confirmare: IVLIAN. dig. 29, 7, 2, 4 -s ... non potest codicillis quasi -s confirmari (COD. Iust. 6, 27, 5, 1[d]). VLP. dig. 50, 16, 130 lege ... testamentariae -es. consequi: NEP. Att. 21, 1 multas -es ... bonitate consecutus. NERAT. dig. 28, 5, 55 ex ... testamento. IVLIAN. dig. 5, 3, 54, 1 petendo. *al. v. et p. 2641, 35. 47.* dare: IAVOL. dig. 29, 2, 60 testamento. IVLIAN. dig. 35, 1, 26, 1 pure. MAECIAN. dig. 40, 5, 42 (*ex Anton. Pio*) per fideicommissum. GAIVS inst. 3, 11 agnatis dat lex. SCAEV. dig. 36, 1, 78 codicillis. PAPIN. dig. 28, 5, 34 ex die vel ad diem non recte. VLP. dig. 28, 4, 1, 4 semel data adimi ... non potest. *al. adde l. 27. cf. p. 2640, 81.* debere: CIC. Verr. II 2, 43 -s ea, quae nulla debetur. QVINT. decl. 325 p. 281, 4 *heredi* debeatur -s. MARCELL. dig. 35, 1, 47 domino. *al.* VAL. CEM. hom. 20, 5 p. 573[C]. debitor: PAPIN. dig. 36, 1, 54, 1 debitor libertatis et -is idem esse *coepit*. defendere: NERAT. dig. 5, 3, 57 eandem -em adversus duos. IVLIAN. dig. 37, 10, 7, 5 pro parte sua. GAIVS dig. 29, 1, 17, 1

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

totam. *al.* deferre *alicui*: S. C. Orfit. (dig. 38, 17, 1, 9) *filiis* legitima -s. CLEM. dig. 50, 16, 151 'delata' -s intellegitur, quam quis possit adeundo consequi. PAPIN. dig. 49, 15, 10, 1 captivi ... -em per legem Corneliam deferri. *al.* CAPITOL. Aur. 7, 1. ad: COD. Iust. 3, 62, 1 (*a. 326*) -em eius ... ad fiscum ... deferri. demittere: INTERPR. novell. Theod. 22, 2 p. 59, 161 de -e sibi debita vel demissa quartam partem. denegare: VLP. dig. 38, 16, 3, 4 quasi indigno. derelinquere (*i. omittere*): GAIVS dig. 29, 2, 57 pr. *i. relinquere* (*gr.* καταλείπειν): COD. Iust. 6, 30, 18 pr. (*a. 426*) si infanti ... -s sit derelicta vel ab intestato delata. *al.* LEX Visig. app. 8. dimittere: GAIVS epit. 2, 1, 7 eis aut -s aut legatum dimittitur. distribuere: IVLIAN. dig. 36, 1, 24 *testator partes* in -e distribuenda *facit*. PAVL. sent. 4, 8, 19 non in stirpes, sed in capita. *al.* dividere: IVLIAN. dig. 10, 2, 51, 1 -s inter nos non potest. GAIVS inst. 3, 8 non in capita, sed ⟨in⟩ stirpes -em (-es *cod.*) dividi. cod. F 4, 17ª. SCAEV. dig. 20, 5, 11 arbiter dividendae -is (PAPIN. frg. Vat. 296 dig. 28, 5, 79 pr. *cf.* COD. Iust. 3, 28, 8 pr. [*a. 223*] arbitrium). *al.* (*v. V. i. R. II 286, 41*). HIL. in psalm. 118 nun 19 p. 486, 13 (*in imagine*) *p. 2641, 64. cf. p. 2640, 34. 2641, 41.* divisio (VLP. dig. 10, 3, 4 pr. *per communi dividundo iudicium* corporalium rerum fit divisio, ... non etiam -is): SCAEV. dig. 26, 8, 20 inter pupillos paternae -is d. facta est. COD. Iust. 6, 20, 12, 2 (*a. 294*). ISID. orig. 5, 25, 9 familia herciscunda est d. -is inter heredes. emere: *v. vol. V 2, 513, 57.* VLP. dig. 6, 2, 9, 3 PAVL. dig. 5, 2, 23, 1. emptio -is: AFRIC. dig. 16, 1, 19, 3 in e. -is. *cf. p. 2637, 52.* emptor: *v. vol. V 2, 537, 53.* LABEO dig. 18, 4, 24 (*opp.* venditor). *al.* evincere: *v. vol. V 2, 1043, 64.* firmare: PAVL. sent. 3, 4ᴬ, 8 lege *Cornelia* ... legitimae. *cf. p. 2634, 70.* habere: ALF. dig. 48, 22, 3. LABEO dig. 28, 6, 9 quibus ex partibus. VAL. MAX. 7, 7, 4 -em maternam filios h. iussit *Augustus*. IAVOL. dig. 28, 3, 15 *al.* in: PAPIN. dig. 49, 17, 16 pr. -em in castrense peculium. infigere: COD. Iust. 6, 30, 22, 19 -e ei ex sua voluntate infixa. intervertere: PAVL. dig. 4, 5, 7 pr. legare: PAPIN. dig. 31, 76, 1 (*test.*) Sempronio lego omnem -em ... Maevii. morari: VLP. dig. 28, 5, 9, 17 die veniente libertatis, quae -em moratur. nancisci: COD. Iust. 1, 3, 48, 3. 6, 58, 12 pr. obire: CIC. leg. agr. 1, 8 -um obeundarum causa ... *senatus* legationes *dedit*. obtinere: CIC. top. 44 epist. 13, 29, 5 IVLIAN. dig. 29, 2, 41 *al.* omittere: IAVOL. dig. 29, 2, 60 CELS. dig. 28, 5, 60, 7 *al.* percipere: SVET. Tib. 15, 2 -em ... aut legata. PAVL. dig. 28, 2, 11. 35, 2, 1, 18 LEX Visig. 4, 2, 8 p. 176, 19. *v. etiam p. 2639, 2.* perdere: MARCELL. dig. 4, 6, 41. VLP. dig. 38, 2, 19 pr. facto suo perdidit -em. *al.* petere: CIC. Verr. II 2, 22 Veneri Erycinae. II 2, 25 ab *heredibus* ... Veneris nomine petita est. de orat. 1, 241 ex testamento. QVINT. decl. 332 p. 306, 25 IAVOL. dig. 5, 3, 44 S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6ᵇ). GAIVS inst. 2, 57 -em petendo ... rem consequi. *al.* petitio: CELS. dig. 5, 3, 45. IVLIAN. dig. 10, 2, 51, 1 per -is petitionem consequeris. petitor: GAIVS inst. 4, 133 *al.* possidere: IAVOL. dig. 29, 4, 11 omissa causa testamenti -em p.... lege. VLP. dig. 5, 3, 13, 12 absentis nomine. *al.* possessio (*v. Costa l. c. 214*): CIC. Verr. II 1, 117 de -um possessionibus dandis edixit *Verres* (II 1, 124. 3, 16 Phil. 2, 62). II 1, 118 (*bis*). II 3, 16 edicto ... possessiones -um a liberis ad alienos ... transtulisse. Flacc. 85 istius -is ... Flacci nomine petita p. est (part. 98). Att. 6, 1, 15 *edictum* de -um possessionibus. QVINT. inst. 9, 2, 47 -ium. VLP. dig. 5, 2, 8, 13 *si filius* in possessione sit -is. COD. Iust. 9, 22, 9 pr. (*a. 284*). *cf. p. 2641, 31. 2642, 46.* possessor: IVLIAN. dig. 5, 4, 8 *al.* praesumere: LEX Burg. lib. const. 65, 2. praetermittere: ALF. dig. 28, 5, 45 heres -em. NERAT. dig. 29, 2, 59 *al.* promittere: PAVL. dig. 29, 7, 17 litterae, quibus -s promittitur. promissum: COD. Iust. 2, 4, 34 (*a. 294*). quaerere: PAPIN. dig. 49, 17, 16 pr. adventicio iure. 49, 17, 16, 1 -em castrensi peculio. *al. aliter p. 2640, 1.* recipere: SVET. Dom. 9, 2 *imperator* -es ab iis, quibus liberi erant, non recepit. VAL. dig. 36, 1, 69 pr. GAIVS inst. 2, 251 qui recipit -em, aliquando heredis loco est, aliquando legatarii. *al.* recusare: PAPIN. dig. 28, 6, 12 *al.* COD. Iust. 6, 30, 22, 14 *al.* reddere: CIC. fin. 2, 58 ut -em *heres factus* reddas *testatoris* ... filiae (*ibid.*). GAIVS inst. 2, 250 (*test.*) reddas, restituas. dig. 36, 1, 65, 1 *al.* COD. Iust. 6, 50, 8 pr. (*a. 233*). *al.* relinquere: QVINT. decl. 325 p. 279, 28 *al.* SVET. Dom. 9, 2 relictas *principi* ... -es. IVLIAN. dig. 12, 6, 34 per fideicommissum. POMPON. dig. 28, 7, 26 pure. VLP. dig. 36, 3, 14 pr. sive res ..., sive -s, sive ius. *al.* COD. Iust. 5, 4, 23, 3 *al. v. et p. 2640, 67. 2641, 9.* *i. derelinquere*: CIC. Flacc. 86 *praetor* si -em in provincia non reliquerit. GAIVS inst. 2, 163 postea *heres* relinquendae -is facultatem non habet. repudiare: POMPON. dig. 29, 2, 23 *al.* CAPITOL. Pius 8, 5 *imperator* -es eorum, qui filios habebant, repudiavit. SPART. Hadr. 18, 5. repudiatio: COD. Iust. 6, 31, 5 (*a. 293*). respuere: COD. Iust. 6, 27, 4, 2. 6, 31, 3 (*a. 294*) cum r. quaesitam nequiret. 6, 61, 8⁶ª. restituere: QVINT. decl. 325 p. 279, 11. IAVOL. dig. 36, 1, 48 filio suo. GAIVS inst. 2, 273 -em ... totam vel ex parte. PAVL. dig. 3, 3, 42, 3 ex Trebelliano senatus consulto. *al.* restitutio: IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 6. PAVL. dig. 5, 3, 19, 3 in restitutionem -is ... venire. *al. cf. p. 2634, 3.* retinere: QVINT. decl. 247 p. 13, 2 *uxores* retineant maritorum -es. IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 2 pupilli -em *substitutus*. *al.* revendere: PLAVT. Paul. dig. 35, 1, 43 pr. totam *heres*. scindere: COD. Iust. 6, 57, 2 pr. (*a. 293*) pro numero ... succedentium materna scinditur -s. spernere: COD. Iust. 7, 2, 6 ob aes alienum. subire: PAVL. dig. 50, 17, 181 COD. Theod. 4, 2, 1. suscipere: GAIVS inst. 2, 163 temere damnosam. *al.* tenere (*i. obtinere*): LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 19 GAIVS dig. 36, 1, 65, 5 (*ex rescr. Anton. Pii*). SORT. Sangall. 24, 3. *aliter p. 2639, 82.* *i. retinere*: COD. Iust. 3, 28, 1 (*a. 193*) ex causa fideicommissi. *cf. p. 2631, 53.* tollere: GAIVS frg. Autun. 47. tradere: TAC. ann. 2, 48 *Tiberius* equitis Romani -em, quamquam ipse heres in parte legeretur, tradidit M. Servilio. COD. Iust. 2, 3, 7 (*a. 213*). *v. p. 2640, 42. cf. p. 2640, 38.* transferre *ad alqm.*: MARCELL. dig. 28, 8, 10 VLP. dig. 50, 17, 6. *in alqm.*: VLP. dig. 36, 1, 17, 9 PAVL. sent. 1, 11, 1. transmittere: PLIN. epist. 8, 18, 7 -s Afri ... transmittenda *erat* ... filiae. VLP. dig. 5, 2, 8, 9 ad substitutum. *al.* COD. Iust. 6, 30, 19 pr. in suam posteritatem ... t. *al.* tribuere: VLP. dig. 37, 5, 5, 6 -es ... honestiore titulo ... *tribuuntur quam legata.* vendere: LABEO dig. 18, 4, 24 *al.* venditio: IAVOL. dig. 18, 4, 10. PAVL. dig. 45, 3, 20, 1 in venditionem -is *res* venerunt. *al.* COD. Iust. 2, 3, 2 (*a. 202*). *cf. p. 2634, 4.* venditor: POMPON. dig. 18, 4, 3 *al.* venumdare: VLP. dig. 18, 4, 2, 1 COD. Iust. 4, 39, 2. vindicare: QVINT. decl. 325 p. 281, 7 IVLIAN. dig. 37, 11, 8, 1. POMPON. dig. 49, 14, 35 -em fisco. *al.* PORPH. Hor. carm. 2, 18, 6 *populus Romanus Attali.* SCHOL Cic. Bob. p. 107, 2.

abl.: abstinere: IAVOL. dig. 42, 5, 28 se (IVLIAN. dig. 29, 2, 41 *al.*). AFRIC. dig. 16, 1, 19, 1 *tutor pupillum* (*cf.* [*transit.*] VLP. dig. 4, 4, 7, 10 minor. *al.*). SCAEV. dig. 29, 2, 98 heredes abstinuerunt -e beneficio principis (*cf.* [*absol.*] TRYPH. dig. 23, 2, 67 pr. filius ... paterna. *al.* COD. Iust. 4, 26, 2 [*a. 196*]. *al.*). nota: COD. Iust. 6, 31 tit. de repudianda vel abstinenda -e. *cf. infra l. 37.* arcere: CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 4 arcentur -bus liberi. COD. Iust. 5, 5, 6, 4 (*a. 396*) -e defuncti penitus. excludere: SCAEV. dig. 38, 8, 10. *cf. infra l. 39.* potiri: VLP. dig. 28, 5, 9, 13 heredes scripti -e potirentur. COD. Iust. 1, 7, 4, 3 (*a. 426*).

ⓑ -s *pendet ex praepos.* (*exempla selecta*): ab: abstinere: IAVOL. dig. 42, 5, 28 se. GAIVS inst. 2, 224. SCAEV. dig. 2, 14, 44 cum ... pupillus ... ab -e patris abstineretur. *al. cf. supra l. 26.* excludere: CIC. Cluent. 31 ne ... ab -e fraterna excluderetur. GAIVS inst. 1, 192 *al. v. et p. 2641, 34. cf. supra l. 33.* expellere: MOD. dig. 28, 7, 27 pr. repellere: GAIVS inst. 2, 125 heredes a tota -e. 2, 169. COD. Iust. 1, 3, 54, 5 quasi ingratum a sua -e vel successione r. *al.* summovere: GAIVS inst. 2, 144 propter caelibatum ex lege Iulia summotus ... ab -e. 3, 66.

ad: accedere: POMPON. dig. 29, 2, 99 *filia* ad -em patris. admittere: IVLIAN. dig. 35, 1, 26 pr. verbis edicti *heredem*. GAIVS inst. 3, 21 ex ea lege. PAPIN. dig. 28, 7, 28 altera ... species condicionis ... non admittit nepotes ad -em. *al.* (*v. V. i. R. I 136, 31*). proficere: VLP. reg. 16, 4 impar matrimonium ... non p. ad capiendas -es et legata (22, 8). succedere: LEX Visig. 3, 5, 2 p. 161, 1 illi ad capiendam -em succedant. *v. et p. 2641, 5. cf. p. 2637, 9.* venire: PAPIN. dig. 28, 7, 24. COD. Iust. 6, 38, 4, 1ᵇ ambo veniant aequa lance ad -em. *al.* LEX Burg. Rom. 10, 7. *v. p. 2643, 36. cf. p. 2640, 41.* vocare: IVLIAN. dig. 38, 2, 23, 1 proximum quemque (*cf.* VLP. dig. 38, 2, 12, 6 *pater filium* primum). GAIVS dig. 38, 8, 2 quos sanguinis ratio vocat ad -em. inst. 2, 167 ab intestato legitimo iure. *al.*

de: ambigere: CIC. Verr. II 1, 116 si de -e ambigitur (*ex edicto urbano* [*v. Lenel, Ed. Perp.*³ *p. 171*]: II 1, 117 [*bis*]). II 2, 45. cognoscere: CIC. Verr. II 2, 19 praetorem de -e velle c. PAPIN. dig. 36, 1, 56 COD. Iust. 3, 8, 1 (*a. 203*). decernere: VLP. dig. 29, 2, 13, 2 heres ... decernat de -e. deliberare: POMPON. dig. 18, 1, 26 *al.* deliberatio: COD. Iust. 7, 66, 6 (*a. 321*) ad deliberationem -is certum tempus indulgetur. iudicare: CIC. leg. agr. 2, 44 ⟨de⟩ populi Romani -e[m] decemviri iudicent, cum ... de privatis -bus centumviros iudicare *volueritis*. VLP. dig. 12, 6, 2, 1 (*ex rescr. Hadr.*). *al.* COD. Iust. 7, 21, 3. iudex -is (*v. Bozza, Competenza dei centumviri 1928, 105*¹): VLP. dig. 30, 50, 1. iudicium: CIC. Brut. 197 centumvirale iudicium -is. VLP. dig. 37, 10, 3, 10.

ex: accipere: NEP. Att. 5, 2 circiter centiens sestertium. IAVOL. dig. 32, 29, 2 acceptum in tabulis ... ex ea -e *rettulit*. PAPIN. dig. 31, 77 pr. *cf. p. 2631, 51.* adquirere: GAIVS inst. 2, 182 pupillo ex -bus ... aut donationibus adquisitum. PAVL. dig. 42, 6, 5. *cf. p. 2632, 8.* capere: CIC. off. 3, 93 nihil. PAVL. sent. 1, 13ᴮ, 8 fructus. cedere: SERV. auct. Aen. 3, 297 ex -e ... illud (*nom.*) mihi cessit. consequi: VLP. dig. 29, 2, 40. 36, 1, 18 pr. debere: CIC. Caecin. 16. descendere: SCAEV. dig. 3, 3, 70 *actiones. v. et p. 2641, 69.* habere: DIG. 36, 1, 45 ex -e ..., non ... ex persona sua. legare: IVLIAN. dig. 36, 2, 16, 1 -s ex qua servus legatus erat. obvenire: PLIN. paneg. 40, 1 modica pecunia ex -e alicuius. *cf. p. 2631, 78.* pertinere: GAIVS dig. 35, 2, 80 pr. *al.* COD. Iust. 9, 41, 13 (*a. 293*). pervenire: IAVOL. dig. 32, 29, 2 quanta pecunia ex -e Titii ad me. *al.* possi-

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dere: ARISTO Pompon. dig. 26, 7, 61 quod culpa tutoris pupillus ex -e desiit p. VLP. dig. 12, 2, 11, 3. *cf. p. 2639, 5. 2631, 83.* sperare: VLP. dig. 26, 2, 10 pr. -s ..., ex qua tutor speratur.

in (*c. acc.*): succedere: GAIVS inst. 2, 177 substitutus in totam. MOD. dig. 34, 9, 7 INTERPR. novell. Maior. 7 p. 173, 132. *cf. p. 2636, 50.* venire: LEX Burg. Rom. 9, 4.

in (*c. abl.*): relinquere: QVINT. decl. 342 p. 353, 2. POMPON. dig. 36, 1, 70, 2 si temporalis actio in -e relicta fuerit. *al. cf. p. 2632, 72.* succedere: VLP. dig. 29, 2, 8 pr. -e ..., in qua non succedunt huiusmodi personae. GAIVS epit. 1, 6, 4. 5. 2, 8, 6 COD. Theod. 16, 5, 58, 4 *al.* INTERPR. novell. Theod. 16 p. 41, 108 COD. Iust. 1, 7, 3 pr. (*a. 391*). LEX Visig. 4, 2, 7 p. 176, 11 LEX Burg. Rom. 3, 2 lib. const. 14, 1 VAL. CEM. hom. 20, 5 p. 755^C. *v. et p. 2636, 50. supra l. 4.* successio: SEN. dial. 6, 9, 2 nos ... paternae -is successionem agitamus animo. COD. Theod. 5, 1, 3. COD. Iust. 5, 31, 8 (*a. 291*) ab -is successione matrem repelli. 6, 57, 4 (*a. 383*). LEX Visig. 4, 2, 2 tit. p. 174, 6 LEX Burg. lib. const. 78 tit. versari: VLP. dig. 5, 3, 25, 5 dolose in -e.

per: CELS. dig. 28, 5, 60, 7 per -em Titii triens ... ad Seium perveniet. PAPIN. dig. 47, 12, 10 per -em optigit ... actio *heredi. al.* propter: *v. V. i. R. III 87, 50.*

(2) *coniung. subst.*: medietas *i. dimidia pars*: GAIVS epit. 2, 3, 1 AMM. 28, 1, 35. *cf.* INTERPR. novell. Valent. 35 p. 152, 204. pars: CIC. Verr. II 1, 125 sextam partem -is ... petere. parad. 48 -is fratri partem suam concessit. LEX Falcid. (dig. 35, 2, 1) quartam -is. SEN. contr. exc. 6, 1 pr. dimidiam ... daturum -is. QVINT. decl. 341 p. 347, 10 vindicat. SVET. Aug. 66, 4 legata vel partes -ium (-tuum *et* -tum *varr. ll.*) relicta sibi. IAVOL. dig. 28, 5, 14 aequae. POMPON. dig. 46, 3, 25 reliqua. GAIVS dig. 29, 4, 13. MARCELL. dig. 28, 5, 40 priusquam adiret ... partem -is. VLP. dig. 5, 1, 50 pr. maior. *al. cf. et l. 34. p. 2638, 12.* portio: FRONTO p. 216, 14 N. Lucullanae -is (*sic Hauler*). IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 7 paternae. GAIVS inst. 2, 217. SCAEV. dig. 33, 2, 32, 1 pro portione -is. VLP. dig. 37, 5, 5, 7 virili. 37, 8, 1, 10 quota. *al.* quarta (*sc. Falcidia*): PAPIN. dig. 35, 2, 11, 5 *al.* (*v. V. i. R. III 90, 4*). *cf. etiam supra l. 25.* *partes assis*: bes, dodrans, quadrans *eqs.*: *v. V. i. R. III 88, 2—90, 37 et cf. p. 2633, 11.*

(II) *respiciuntur* ***bona hereditaria****, pecunia, res, onera, commoda, quae -e continentur, vel census, aestimatio bonorum*: (A) ***generatim*** (*ICTorum exempla selecta*): VARRO frg. Non. p. 537 quot ex -e Attalica aulaea *eqs.* CIC. Verr. II 2, 45 -is ..., quae erat HS triciens. epist. 13, 28, 2 cum fere consistat -s in eis rebus, quas avertit Oppia SEN. dial. 6, 20, 6 Catonem ... a Cypro et -is regiae dispensatione redeuntem. SVET. Aug. 101, 3 *patrimonium* cum ... ceteris ... -bus in rem publicam absumpsisset. IAVOL. dig. 38, 2, 36 solvendo -s est, quae inveniat heredem (IVLIAN. dig. 40, 9, 5 pr. s. non est. *al.* [*v. V. i. R. III 80, 37*]. *et al.*). IVLIAN. dig. 29, 2, 43 quod eiusdem -is sit (PAPIN. dig. 5, 4, 10 *al.*). 35, 2, 85 in computatione -is (CLAVD. dig. 36, 1, 80, 9 -em computari [VLP. dig. 15, 1, 7, 5 in peculium]. *cf.* VLP. dig. 35, 2, 82 in -e c. [PAVL. dig. 35, 2, 1, 17]). 36, 1, 28, 16 -is, quae mortis tempore fuit (VLP. dig. 18, 4, 11 si qua sit. PAVL. dig. 18, 4, 7 esse debet -s, ut sit emptio). GAIVS dig. 35, 2, 73 pr. *si* ex fetu pecorum tantum accesserit -i (VLP. dig. 5, 3, 20, 3 augmenta. *ibid.* ex ipsa -e [*opp.* extrinsecus]). MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1 pro fructu rei, quae -e continetur. PAPIN. dig. 26, 7, 39, 3 cum -s in Italia esset (*sic apposito loco*: 36, 3, 5, 3 *bis*). 35, 2, 11, 5 si non sufficiat ... -s legatis. 35, 2, 15, 4 fideicommissum ... -e ... compensari. VLP. dig. 5, 3, 20 pr. quae ... -i sunt comparata (*cf. ibid.* -is causa). *ibid.* veniunt in -em (*i. -is petitionem*) etiam ... mancipia. 5, 3, 25, 11 sumptum fecerint ex -e. 5, 3, 25, 12 si quis re sua lautius usus sit contemplatione ... -is (5, 3, 25, 16). 10, 4, 11 pr. aestimari officio iudicis damnum -is (29, 2, 71, 8 -i d. det. 37, 5, 8, 2 damno adficit -em. *aliter infra l. 65*). 19, 1, 13, 5 quanto pluris -s valeret (*ibid.* minime). 28, 6, 10, 2 an possit *pupillis* substitutus separare -es *pupillorum.* PAVL. dig. 17, 2, 65, 3 si ... damnum attulerit -s (LEX Visig. 7, 2, 19 maius est d. quam -s. *aliter supra l. 62*). 21, 2, 41, 2 ratio ... inter heredem et -em ponitur. MARCIAN. dig. 35, 2, 91 quinquaginta extra -em haberi. MOD. dig. 46, 3, 75 confusio -is *et debiti.* HERMOG. dig. 5, 3, 52 ex -e ... habuerit quaestus. PORPH. Hor. carm. 1, 1, 12 *Attali* -e p(opulus) ... locupletatus fuerit. COD. Iust. 6, 61, 8, 5 exceptis ... rebus ... illis, quae onerosae -i sunt vel ... damnosae.

(B) ***specialia***: *quod spectat ad* (*cf. etiam Dessau in indicibus*): (1) *fiscalem -ium administrationem (ad rem v. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten*[2] *109 adn. 110 sqq.)*: res: ratio -ium: CIL VI 8432, 6 proc(uravit) in ratione hered(itatium) ad leges praedior(um) (CIL IX 5898, 7 procurator Augg. rationis -ium [INSCR. Dessau 1518 p. r. thesaurorum -ium fisci Alexandri]). VI 8435, 4 librario ex numero rationis -ium. VI 8438, 4 adiutor tabularior(um). VI 8439^a, 4 Aug(usti) lib(ertus) ... ab auctorita(tibus) ration(is) heredit(atium). VI 8933, 8 l(ibertus) a comment(ariis). XIV 2262, 3 Aug(usti) lib(erto) tabular(io). statio -ium: CIL VI 8437, 3. VIII 1439, 7 fisci advocato codic⟨il⟩lari stationis heredi⟨ta⟩tium et cohaerentium (IX 2565, 13 XIV 154, 7). X 3878, 3 libr(ario) comm(entariorum). X 4721, 4 proc(uratori) ducenario. *tituli administrantium*: ad -es: CIL VI 6291 T. Statilius Iucundus ad -es. exactor -ium: CIL VI 8434, 4 hered(itatium) legat(orum) peculior(um). libertus supra -bus: SCRIB. LARG. 162. praesignator -ium: CIL VI 8436, 4. procurator -ium: MARCIAN. dig. 49, 14, 32 procuratoribus -ium. COD. Iust. 7, 54, 1 (*aet. Antonin.*). CIL VI 8515, 5 fisci castrensis. VIII 23948, 6 XIV 3903, 9 INSCR. Dessau 1389, 6. *cf. infra l. 68.* procurator ab -bus: CIL XI 5028, 5 proc(urator) imp(eratoris) a patrim(oniis) et heredit(atibus). promagister -ium: CIL XI 1326, 6 INSCR. Dessau 1389, 9. tabularius -ium: CIL IX 4977, 9 XIV 200, 5. (2) *vicesimam -ium* (*ad rem v. Hirschfeld l. c. 96 sqq. Kreller, Erbrechtl. Unters. 104, 1.* vicesima [XX] -ium [-is *infra l. 19*] *ubique praeter infra l. 14*): PLIN. paneg. 40, 1 carebit onere vicesimae parva et exilis -s (*cf.* PAP. *p. 2632, 35*). GAIVS inst. 3, 125 lege vicesima -ium (MACER dig. 2, 15, 13 Aemilius Macer libro primo ad legem vicensimam -ium [*al. v. Mommsen, Ind. p. 936*]). CAPITOL. Aur. 11, 8 leges ... de vicensima -um (LAMPR. Heliog. 12, 2 ad vicensimam -um mulionem curare iussit. COD. Iust. 6, 33, 3 pr. sub occasione v. -um. *ibid.* v. -is). *tituli administrantium*: a commentariis: CIL II 4184, 5. arcarius: CIL II 2214, 3 vil(icus) ⟨et⟩ ark(arius). III 1996, 6. VI 8444, 12 Caes(aris) ser(vus) arcar(ius) XX her(editatium). X 6977, 5. dispensator: CIL VI 8475, 10. *cf. p. 2637, 44.* procurator: CIL II 2029, 3 p. Aug(usti) XX her(editatium) (III 726, 9 VI 1523, 10. 31032, 7 IX 5357, 3). II 4114, 14 p. XX her(editatium) (X 3849 XI 7249, 3 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455, 2 RevA. 34, 1931 p. 333 n. 2. *cf.* CIL III 14199, 5, 6 lib(ertus) subproc(urator) XX hereditat(ium)). XI 7487, 7 p. publici XX -um. *cf.* procurator ad vectigal XX -ium: CIL X 7583, 7. 7584, 4. 7. promagister: CIL IX 5835, 9 XIII 1812, 9. tabularius: CIL II 3235, 4. 4184, 8. VI 8449, 5 adiutori tabular(iorum). XI 1222, 4. *cf.* VI 8445, 2 p(rae)p(ositus) tabell(ariorum) st(ationis) XX her(editatium). VI 8446, 3 princeps tabularius in statione XX -ium. vilicus: CIL *supra l. 21.* III 1996, 6 XII 1926, 3. *nota*: CIL II 1741 Cratetis XX -ium (*sc. servi*).

(C) *iuncturae atque locutiones notabiliores* (*cf. p. 2633, 37*): (1) *verbales* (*subst. verbalia adiuncta sunt verbis. ubi post Digestorum auctores 'al.' adnotatur, v. V. i. R. III 80, 4—94, 48; subst. ibid. III 88, 2—90, 37*): (a) -s *pendet ex verbo transit.*: accipere (*cf. p. 2634, 20*): LIV. 38, 59, 8 ubi ... regium aurum, ubi tot -es acceptas? PETRON. 43, 4 cito accipiam. QVINT. inst. 6, 3, 97. aestimare: IAVOL. dig. 18, 4, 8. *aliter p. 2639, 81.* aestimatio -is: IAVOL. dig. 5, 3, 48. IVLIAN. dig. 36, 1, 26, 3 -is ... aestimationem heredes ... praestare debent. *al.* attingere: CIC. Att. 6, 9, 2 Precianam -em ... ne attingat. VLP. dig. 5, 3, 25, 12. 14. 25, 6, 1, 8. augere: SCAEV. dig. 35, 2, 56, 2. PAPIN. dig. 5, 3, 51, 1 *fructus.* VLP. dig. 5, 3, 25, 20 pecorum partus. *al.* COD. Iust. 3, 31, 2, 1 (*a. 200*). colligere: VLP. dig. 29, 2, 25, 7. compensare: PAPIN. dig. 31, 77, 7 -em fideicommisso. 35, 2, 15, 3. *cf. p. 2637, 58.* compilare: PAPIN. dig. 3, 5, 32 compilatae -is postulare. 40, 5, 23 pr. confiscare: SVET. Dom. 12, 2 alienissimae -es. deducere: IVLIAN. dig. 36, 1, 26, 3 -s in causa fideicommissi non deduceretur. deminuere: PAVL. dig. 40, 9, 18 pr. sicut aucta -s prodest libertatibus, ita nocet deminuta. deminutio: PAPIN. dig. 36, 1, 60, 7. depopulari: VLP. dig. 47, 4, 1, 1. distrahere: S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6^a) hi qui se heredes esse existimant, -em d. POMPON. dig. 28, 5, 23 pr. (ercìscere): *v. vol. V 2, 745, 25.* exhaurire: PAVL. sent. 3, 8, 1 legatis aut fideicommissis. 4, 5, 5. COD. Theod. 2, 21, 1 dote. exinanire: GAIVS epit. 2, 6 legatis. expilare: VLP. dig. 26, 10, 3, 5 expilatae -is crimine. *al.* COD. Iust. 2, 11, 12 (*a. 224*) te expilasse -em. 9, 32, 5 (*a. 245*) obtentu expilatae -is. *al.* invadere: MOD. dig. 22, 3, 15 invasit et ... quasi ex mandatu defuncti fideicommissa solvit. minuere: VLP. dig. 37, 10, 5, 3 -em propter alimenta. onerare: VLP. dig. 5, 3, 20, 12 *res* quae onerabant magis -em quam fructui erant. *al.* partiri: GAIVS inst. 2, 254 cum herede legatarius partitur -em. *al.* COD. Theod. 5, 1, 5 LEX Visig. app. 7 p. 470, 3. praestare: VLP. dig. 24, 3, 64, 10 aestimationem -is ..., non ipsam -em. *al.* procurare: CAES. civ. 2, 18, 2 procurandae -is causa venerat. *v. p. 2637, 76. l. 5.* *cf.* PAVL. dig. 3, 5, 12 -is curationem suscepi. COD. Iust. 6, 61, 8, 1^c curatorem -i dari. spoliare: SCAEV. dig. 40, 7, 40 pr. apertis clam horreis.

(b) -s *pendet ex praepos.* (*exempla selecta*): de: adquirere: VLP. dig. 18, 4, 2, 5. exire: NERAT. dig. 10, 2, 54 *pars fundi* alienata de -e. GAIVS dig. 5, 3, 21 usucaptum. *cf.* PAVL. dig. 11, 3, 8 servus. obtinere: SIDON. epist. 8, 9, 2 quicquam. possidere: VLP. dig. 29, 4, 6, 5 aliquid.

ex: alienare: NERAT. dig. 10, 2, 54 fundi partem meam. POMPON. dig. 36, 1, 72, 1 si heres ... quid ex -e. PAVL. sent. 1, 13^B, 3 *res.* amittere: VAL. MAX. 7, 8, 9 ne quid ex ea -e. amovere: SCAEV. dig. 40, 4, 59, 1 multa per fraudem. VLP. dig. 29, 2, 71, 3 quid. *al.* COD. Iust. 6, 30, 22, 10. erogare: *v. vol. V 2, 800, 77.* erogationem facere: PAPIN. dig. 36, 1, 56. esse: POMPON. dig. 41, 5, 3 CALL. dig. 36, 4, 13 *al.* VIR. ill. 64, 5 pecunia, quae ex Attali -e erat. ferre: VAL. dig. 36, 1, 69, 2. TRYPH.

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 37, 4, 20 pr. *heredes* nihil laturi ex -e. habere: PAPIN. dig. 28, 5, 78 VLP. dig. 37, 8, 1, 16 (*ex Scaev.*) *al.* percipere: CELS. dig. 36, 1, 33 fructus. *al.* persequi: PAVL. dig. 18, 4, 21 rem hereditariam. petere: IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 8 fundum. PAVL. dig. 5, 4, 9. possidere: GAIVS dig. 44, 2, 15 res. *al. v. p. 2636, 84. cf. p. 2631, 83.* relinquere: GAIVS epit. 2, 5, 7 praecipuum. retinere: GAIVS epit. 2, 7 pr. quartam sibi. PAPIN. dig. 46, 3, 95, 2 creditum. VLP. dig. 5, 3, 13, 7 fructus. sperare: PAPIN. dig. 38, 16, 16 ne quid aliud. sumere: SCAEV. dig. 31, 88, 3 e media -e ... instrumentum tabernae. superesse: PAPIN. dig. 31, 70, 3 quidquid. *al.* CIL V 8664, 10 *et* 11 (*suppl.*) ex tota -e. vendere: S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6^{b} = 5, 3, 20, 17) rerum. *al.*

in (*c. abl.*): deminuere: VLP. dig. 25, 6, 1, 8 multa. esse: IAVOL. dig. 5, 3, 48 plus. IVLIAN. dig. 4, 2, 18 res. 33, 5, 10 *servus.* GAIVS dig. 28, 8, 6 vinum, oleum. MARCELL. dig. 33, 2, 15, 1 fundus. 36, 1, 46, 1 locationum obligatio. VLP. dig. 11, 7, 12, 6 pecunia. 35, 2, 82 nomen minus solvendo. PAVL. dig. 29, 2, 88 possessio. *al.* facere: GAIVS dig. 30, 67 pr. *servus* si quid in -e malitiose fecisse dicatur (forte rationes interlevisse). VLP. dig. 10, 2, 16, 4 dolo aut culpa. gerere: VLP. dig. 10, 2, 49 aliquid. invenire: GAIVS dig. 30, 65 pr. *servos.* SCAEV. dig. 34, 2, 18, 2 *vestes.* 39, 5, 35, 2 instrumenta debitorum. *al.* COD. Iust. 6, 30, 22, 16. manere: AFRIC. dig. 41, 2, 40, 1 *al.* remanere: SCAEV. dig. 34, 3, 31, 1 conservis. VLP. dig. 9, 2, 15 pr. actio. *al.* reperire: PLIN. nat. 36, 197 Obsianam imaginem. COD. Iust. 5, 53, 4 pr. (*a. 238*). subsidere: PLIN. epist. 2, 16, 4 heredi donare, quod in -e subsedit.

(2) *acced. adi.*: auctior: CLAVD. dig. 36, 1, 80, 9 eo auctiorem -em computari. damnosa: IVLIAN. dig. 17, 1, 32 POMPON. dig. 50, 16, 119 *al.* (*v. V. i. R. II 9, 6*). idonea: *v. V. i. R. III 346, 28.* integra: GAIVS epit. 2, 4, 3 VLP. dig. 38, 16, 3, 10 INTERPR. novell. Theod. 22, 2 p. 59, 167 *al.* locuples: AFRIC. dig. 40, 7, 15 pr. VLP. dig. 35, 2, 43 PAVL. dig. 10, 4, 12, 6. 35, 2, 1, 18 *al.* lucrosa: GAIVS dig. 29, 4, 17 VLP. dig. 4, 4, 7, 5. media: SCAEV. dig. 31, 88, 3 e media -e. minima: VLP. dig. 4, 3, 9, 1. onerosa: COD. Iust. 6, 30, 22, 1. *cf.* MARCIAN. dig. 36, 1, 73. opulenta: VLP. dig. 1, 19, 1, 2. plenior: MARCELL. dig. 35, 2, 56, 1. quanta: PAVL. dig. 18, 4, 14, 1. reliqua: PAVL. dig. 36, 1, 76, 1. residua: VLP. dig. 28, 5, 13, 2 PAVL. sent. 4, 3, 3. 5. 9. suspecta: *v. V. i. R. V 899, 32.* COD. Iust. 6, 49, 4 (*a. 293*). tota: SCAEV. dig. 29, 2, 98 VLP. reg. 25, 11 *al. apud ICTOS.* uberior: MARCELL. dig. 35, 2, 56, 1. universa: SCAEV. dig. 36, 1, 80, 16 PAPIN. dig. 5, 2, 16, 1 *al. apud ICTOS.*

(3) *coniung. subst.* (*quanti sit vel quid insit in -e significantia. ubi post Digestorum auctores 'al.' adnotatur, v. V. i. R. III 88, 2—90, 37*): augmenta: PAVL. dig. 5, 3, 40, 1. bona: APVL. apol. 93 VLP. dig. 42, 5, 31, 3. census: COD. Iust. 6, 30, 22, 14^{a} exiguus. commodum: GAIVS inst. 2, 255 *al.* COD. Iust. 3, 28, 36, 1. *et al.* corpora: GAIVS inst. 2, 35 *al.* emolumentum: SCAEV. dig. 36, 3, 18, 1 *al.* fructus: PAPIN. dig. 22, 1, 3, 2 *al.* lucrum: PAPIN. dig. 34, 9, 13 COD. Iust. 6, 42, 32, 2. onus: IVLIAN. dig. 38, 2, 20, 6 *cum* totius -is o. susceperit. VLP. dig. 25, 6, 1, 10 legata ceteraque onera -is. *al.* opes: COD. Iust. 5, 27, 3, 1 (*a. 443*). pretium: IAVOL. dig. 5, 3, 48 venditae. *al.* COD. Iust. 6, 23, 23 (*a. 524*). quantitas: GAIVS inst. 3, 212 *al.* COD. Iust. 4, 39, 4 (*a. 223*). res: LABEO Paul. dig. 45, 3, 20, 1. servus: MARCIAN. dig. 29, 2, 52 pr. substantia: GAIVS dig. 4, 3, 23 *al.* vires: PAPIN. dig. 34, 1, 10, 2 pro viribus -is. *al.*

β in usu vulgari vel familiari (*non distinguuntur notiones sub α (I) et (II) allatae*): PLAVT. Stich. 605 illic homo tuam -em inhiat, quasi esuriens lupus. Truc. 344 si qua mi obtigerit -s magna atque luculenta *eqs.* ([CIC. fin. 2, 56 SEN. epist. 123, 11 QVINT. inst. 5, 12, 5]. CIC. Flacc. 85 maximas [FIRM. math. 4, 9, 2 *al.*]. *adde* Verr. II 2, 21 permagnam [*v. l. 82*]. *cf. p. 2640, 4*). TER. Andr. 815 sycophantam -em persequi (*cf.* CIC. leg. 3, 18 *senatores* qui legatione -is aut syngraphas suas persequuntur) RHET. Her. 3, 20, 33 hominem veneno necatum et -is causa factum arguerit (SEN. epist. 95, 43 SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 9. *cf.* QVINT. inst. 5, 12, 5 -is gratia). CIC. Verr. II 1, 105 *Verrem* posse ... condonare edicto -em (II 1, 106. 2, 45). II 1, 106 -em ereptam a liberis (II 2, 46. *cf.* MARCELL. dig. 48, 10, 26 tota -s ... heredi *fraudatoris* ... eripietur). II 2, 19 ea -s erat ... pergrandis pecunia. II 2, 45 ex ista ... -e ... praedatum *Verrem.* Caecin. 18 non ... esse tanti -em, ut de civitate in dubium veniret (*cf.* Att. 13, 14, 1). Cluent. 190 *eum* spe -is obstrinxit (parad. 39 QVINT. inst. 7, 1, 33 decl. 321 p. 261, 11. *cf.* CIC. Att. 1, 16, 10 -em spe devorarat. PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 10). de orat. 2, 104 *si* causa constat ... ex controversia ut -is (*cf. p. 2633, 65*). parad. 48 utrum ... pluris aestimemus ... -em L. Pauli an liberalitatem Africani. fin. 2, 55 tenuit permagnam ... -em (Att. 13, 48, 1). *ibid.* illā -e dives (*cf.* SVET. Nero 6, 3 -e ditatus [CAPITOL. Pius 1, 9]). div. 2, 32 *haruspices* -es ... denuntiant. off. 3, 74 verae -es (*sc. ex veris testamentis*) ... si sunt malitiosis blanditiis ... quaesitae (APVL. apol. 70. 101. *cf.* 85 ob adquisitam. *aliter p. 2634, 36. 2635, 61*). 3, 83 quid ... minuta colligimus, -es, mercaturas, venditiones fraudulentas? Att. 3, 20, 2 in tanta -e. epist. 13, 30, 1 hanc -em fraternam ... tibi commendo *et* ... ipsum virum optimum. *al.* FEST. p. 289 regalia exta ... pollicentur privatis ... -es. SEN. contr. 1, 4, 4 meruit -em (*cf.* APVL. apol. 23 immeritis -bus). contr. exc. 6, 4 persuasit res blandior, uxoris -s. VAL. MAX. 7, 7 pr. *testamenta quae* ad alios quam qui expectabant, honorem -is transtulerunt (*cf.* CALP. decl. 14 p. 14, 11 beneficium -is filio datur. *v. et p. 2633, 17*). SEN. benef. 3, 7, 7 quem census in album et equestris -s misit. dial. 2, 9, 2 magno labore adfectata -s aversa est (QVINT. decl. 342 p. 352, 23). 5, 34, 2 auferre hic mihi -em voluit (LAMPR. Comm. 19, 6). PETRON. 140, 1 -es ... extorserat. *al.* PLIN. nat. 33, 148 inutilior ... victoriā illā -s *Attalo* rege mortuo fuit. MART. 4, 61, 11 -is tibi trecenta venisse (*cf. Heraeus, RhM. 74, 1925, 331*[1]). QVINT. decl. 247 p. 13, 25 captavit -em (321 p. 261, 6 VLP. dig. 29, 6, 1 pr. LACT. inst. 5, 9, 16 *pagani* -es captent. SCHOL. Iuv. 4, 18. 12, 95. 126 COD. Iust. 2, 4, 25 [*a. 294*]). 306 p. 206, 13 de -e sollicita est (*cf.* APVL. apol. 100 sollicitudinem de -e materna). 325 p. 278, 9 illius ... fidei haec -s mandata est (*cf. p. 2634, 64*). 388 p. 441, 12 ingentis patrimonii -s (*cf. p. 2641, 57*). *al.* TAC. ann. 15, 19 ne simulata adoptio ... usurpandis ... -bus prodesset. PLIN. epist. 2, 4, 1 -em etiam viro gravem *femina adit. al.* FLOR. epit. 3, 12, 3 Attali regis Asiatica -e. 4, 2, 2 lacerare furtis -em. SVET. Aug. 66, 4 quamvis minime appeteret -es (SCHOL. Iuv. 12, 94). VLP. dig. 3, 3, 10 -s superveniens *excusatio est.* APVL. apol. 99 neque -is neque ultionis occasio (*aliter p. 2633, 19*). *ibid.* spernens -is. *al.* CAPITOL. Max. Balb. 7, 4 erat ... dives et multa -bus ... collegerat. FIRM. math. 5, 3, 12 repentina proveniat. *al.* HIER. epist. 33, 3 oculi ad -es, sensus ad patinas. VVLG. Sirach 9, 6 ne des fornicariis animam ..., ne perdas te et -em tuam (*gr.* κληρονομίαν). 41, 9 filiorum peccatorum periet -s (*gr.* κληρονομία). Matth. 21, 38 hic est heres ..., occidamus eum et habebimus -em eius (*gr.* κληρονομίαν. *cf.* Marc. 12, 7 Luc. 20, 14). Luc. 12, 13 magister, dic fratri meo, ut dividat mecum -em (*gr.* κλῆρον). *et al.*

b *sensu laxiore de -e regni, imperii sim.* (*exempla externa praeter l. 44. 47*): CIC. nat. deor. 3, 84 *Dionysius* potestatem, quam ipse per scelus erat nanctus, ... -is loco filio tradidit. BELL. Alex. 66, 5 ne ... regni -s Ariarathen sollicitaret (LIV. 24, 25, 3 cum ... Adranodorus ... -em regni creverit *eqs.* 40, 11, 6. 40, 21, 10 ad quem ... pertineret. 40, 54, 7 ventura esset ad Persea. IVST. 10, 3, 1 Ocho tradita *a patre. cf.* HEGES. 5, 15 p. 322, 1 a Salomone ... divisa dominationis -s). LIV. 2, 2, 3 ne intervallo quidem facto oblitum, tamquam alieni, regni ... Tarquinium velut -em gentis ... vi repetisse. 40, 8, 17 (*Philippus*:) vivo ... me -em meam ambo et spe et cupiditate ... crevistis. PANEG. 6, 4, 2 paterni lares successorem videre legitimum, neque enim erat dubium, quin ... competeret -s *primo imperatoris filio.* CASSIOD. var. 8, 1, 4 adepti sumus (*sc. Athalaricus*) regiam -em (dignitatem *var. l.*). *huc traham*: CIC. Att. 15, 12, 2 quid *Octaviani* aetati credendum sit, quid nomini, quid -i (*sc. et bonorum et potentiae Caesaris*), quid κατηχήσει.

c *sensu translato*: *α colore Romano*: (I) *i. q. lucrum, commodum, insperata fortuna* (*plerumque proverbialiter; cf. p. 2642, 72 sq.*): PLAVT. Capt. 775 (*loq. parasitus*) sine sacris -em sum aptus effertissimam (Trin. 484 cena hac annonā est. *cf. explicat.*: FEST. p. 290 in proverbio ... sine ulla incommodi appendice). Curc. 127 mihi haud saepe eveniunt tales -es (*sc. vinum*). Stich. 384 mi optigit -s (*sc. cena*). CIC. Verr. II 1, 90 Malleolo quaestore ... occiso duas sibi -es venisse *Verres* arbitratus est, unam quaestoriae procurationis ..., alteram tutelae, nam ... *pupilli* in bona ... impetum fecit (II 4, 62 Verres -em sibi venisse arbitratus est, quod in eius ... manus venerat is *Antiochus homo dives*). (II) *de rebus quae loco patrimonii relinquuntur, quamquam proprio sensu res hereditariae esse non possunt* (*plerumque relictae a patre vel maioribus*): CIC. Caecin. 74 maior -s uni cuique nostrum venit in ... bonis a iure et a legibus, quam ab iis a quibus illa ipsa nobis relicta sunt. Phil. 4, 13 *virtutem* quam vobis tamquam -em maiores ... reliquerunt. off. 1, 78 fili ... ad quem et -s huius gloriae et factorum imitatio pertinet (1, 121. epist. 9, 14, 4 quasi falsam -em alienae gloriae ... cernere. VAL. MAX. 4, 4, 10 paternae -i praeter opimam gloriam nihil erat quod acceptum referrent). off. 2, 28 *Caesaris* rei familiaris ad paucos, cupiditatum ad multos ... venit -s. Att. 6, 1, 10 fratris ... amorem erga me cum reliqua -e crevisse. PVBLIL. P 49 probo bona fama maxima est -s (*cf.* EPIST. ed. Morin [RevBén. 34, 1922] 2 l. 156 nulla ... bonae vitae maior est -s). LIV. 37, 53, 7 hanc ego *amicitiam* maximam -em a patre accepi *Eumenes.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 hanc -em paternam ... solam se crevisse *Cimonem*: catenas et carcerem. 8, 3, 3 Hortensianae eloquentiae tanta -s. SEN. epist. 64, 7 *in sapientia* adire tamquam multorum -em iuvat (*ibid.* maior ista -s a me ad posteros transeat). PETRON. 140, 4 *pueri ut Eumolpum* loquentem audirent, quae sola posset -s iuvenibus dari. PLIN. nat. 2, 95 caelo *ab astronomo* in -e cunctis relicto, si quisquam, qui cretionem eam caperet, inventus esset. QVINT. inst. 6 pr. 1 *filio* hanc optimam partem relicturus -is *i. librum.* decl. 298 p. 178, 11 AVR

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Fronto p. 17, 6 sq. N. LACT. epit. 31, 10 *Pythagoras* invenit ... qui crederent ..., ad quos stultitiae transiret -s. IVST. 36, 2, 11 *Mosen* praeter paternae scientiae -em etiam ... pulchritudo commendabat. HIL. c. Aux. 5 p. 612^{A} *Arii* -s omnis ad Valentem ..., Gaium successit atque defluxit (*sim. de Arii haeresi*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 158, 14 *Arius*, cuius Fotinus partiaria -e damnatur. AMBR. epist. 8, 63 p. 935^{C}. PHOEBAD. c. Arrian. 8, 38 successoribus ... huius perfidiae ..., per quos malorum serpit -s). RVFIN. hist. mon. 7 p. 413^{A} *fratrem* -em sibi virtutum et gratiae reliquisse (28 p. 450^{A}). BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 2 p. 172, 12 multitudo ... Romanorum ... Romulo et ad se invicem quasi nominis -e coniuncta est. ENNOD. epist. 9, 30, 6 p. 253, 11 *post proelium militibus* de irae -e nihil manet. ③ *fere i. q. quod sequitur, effectus*: FLOR. epit. 3, 22, 1 bellum Sertorianum quid amplius quam Sullanae proscriptionis -s fuit?

β colore Christiano (cf. II B): ① *de aeterna beatitudine, promissione caelestis regni (ratio quae intercedit inter deum patrem, filium, fideles circumscribitur quodammodo imagine civilis -is. exempla selecta; in scriptura sacra*: VVLG. Gal. 3, 18 *et* Hebr. 9, 15 [*gr. utroque loco* κληρονομία]): TERT. uxor. 1, 1 p. 669 Oe. ex bonis immortalibus et de -e caelorum deputantur. CYPR. eleem. 19 p. 388, 10 patrimonium deo creditum nec res publica eripit nec fiscus invadit ...; in tuto -s ponitur quae deo custode servatur. unit. eccl. 24 p. 231, 22. LACT. inst. 4, 20, 13 *deus* nos testamento suo adoptavit et liberatos ... in -em regni caelestis adscivit (*sim. de -e adoptatorum*: HIL. in Matth. 11, 7 p. 981^{B} *Christi* -em adoptio [*sc. adoptati*] expetit, familia reicit *eqs.* trin. 6, 23 p. 174^{C} per communionem adoptivae -is). HIL. in Matth. 4, 27 p. 942^{A} vocat ... nos in dei -em. PS. HIL. libell. 12 p. 744^{C} deum se ... habere patrem: illius sperare debent -em, quae non in temporalibus constat. OPTAT. 2, 1 p. 34, 14 vos ... *Christum* in -e sibi a patre concessa fraudare laboratis. AMBR. epist. 75, 4 p. 1258^{B} *Christus* dedit illis speciem -is, possessionem negavit. habent nomen heredis, usum non habent *ut pupilli eqs.* 75, 6 p. 1258^{C} tamquam clausis tabulis cernit -em, non possidet. RVFIN. Orig. in num. 18, 4 p. 175, 7 B. nec excludatur ab -e Christi *Esau eqs.* 21, 1 p. 199, 20 qui -em consequitur paternam *ab Iesu.* 22, 2 p. 206, 12 tertius -is sub titulo fraterni nominis gradus *datur.* AVG. epist. 33, 5 p. 22, 4 de Christi -e rixantur. 43, 25 p. 107, 15 *Christi* -i qui non communicet ... exheredatum se esse cognoscet *eqs.* in epist. Ioh. 3, 7 p. 2001 habemus ... testamentum dominicae -is, recitamus et ibi nos invenimus: dabo tibi gentes -em tuam *eqs.* serm. 47, 13, 22 p. 310 quaelibet -s dividatur inter consortes, pacis -s dividi non potest. serm. coll. Morin p. 163, 14 una est ... -s; et ... *Christus* voluit nos esse patri heredes, sibi coheredes. talis est ... illa -s, quae coheredum multitudine angusta esse non possit (*sim. de solida -e*: *ibid.* p. 334, 6 cum ad illam -em nascamur, quae possessoribus suis et omnibus integra est et singulis tota). *ibid.* p. 179, 21 dimissum est mihi, -em consecutus sum, testamentum lego. SACR. Greg. 93, 4 in Christo renatis et aeterna tribuatur -s et vera libertas. *de morte spe caelestis regni frustrata*: TERT. resurr. 51 p. 105, 25 (*ad I Cor. 15, 50*) ipsi ... corruptelae (*i. morti*) ... -em incorruptelae ademit *deus.* *nota (opponitur temporalis -s; cf. infra l. 65)*: AMBR. epist. 77, 1 p. 1263^{D} in usu humano -is pecuniariae gratiā facit, ut *eqs.* (*praecedit*: rei divinae -s). HIER. epist. 14, 6, 1 -em expectas saeculi, coheres Christi? 52, 6, 5 quantis sudoribus -s cassa expetitur! minori labore margaritum Christi emi poterat. ② *de testimoniis divinis et fide, quae servantur inter fideles*: HIL. ad Const. 2, 7, 1 p. 202, 13 inter haec fidei naufragia, caelestis patrimonii iam paene profligata -e, *opus est* ... fidem ... retinere (*cf.* HIER. epist. 15, 1, 2 profligato ... patrimonio apud vos solos incorrupta patrum servatur -s). in psalm. 118 nun 19 p. 486, 3 testimonia dei ... tamquam -em retineat *apostolus* ...; testimonia -e acquisita (*cf. p. 2632, 8*) habet. p. 486, 11 sqq. *apostolus* tamquam novi patrimonii heres occupat *testimonia* non ex parte, sed totum. ius enim -is ex solido est. etsi inter plures secundum humanam successionem -s dividatur, tamen -s ipsa nomine heredis ex solido est. *nota (opponitur temporalis -s; cf. supra l. 51)*: HIL. in psalm. 118 nun 19 p. 485, 23 humanas -es dedignatur propheta: testimonia dei hereditavit. ③ *de peccato originali (cf. p. 2630, 29)*: FILASTR. 120, 6 de parentibus (*sc. Adam et Eva*) ... praevaricationis iniquitatem ... ex -e prima descendentem in omnes. AMBROSIAST. in Rom. 7, 24 p. 114^{C} homo qui in hanc -em praevaricationis successit. *cf. p. 2642, 34.*

3 *in* ICTORUM **doctrina**: *i. q.* **universitas** *bonorum hereditariorum inde a morte testatoris ad -is aditionem quasi iuris* **personam** *sustinens (ad rem v. praeter alios Scaduto, Annali del Semin. Giurid. Palermo 8, 1921/22, 1 sqq. Bonfante, Corso di diritto Romano VI 1930, 51 sqq.)*: IAVOL. dig. 31, 38 quod servus legatus ante aditam -em adquisiit, -i adquirit (IVLIAN. dig. 44, 7, 16 *al.* AFRIC. dig. 12, 1, 41 [*bis*]. GAIVS dig. 30, 68, 1. 31, 55, 1 VLP. dig. 47, 10, 1, 6 *al.* HERMOG. dig. 41, 1, 61, 1). IVLIAN. dig. 46, 1, 11 -s, cuius nomine fideiussores obligari possent. POMPON. dig. 11, 1, 15 pr. domini loco habetur -s (*sim.*: GAIVS dig. 28, 5, 31, 1 -em dominam esse [*del. Mo.*]. VLP. dig. 9, 2, 13, 2. 43, 24, 13, 5 dominae locum optinet. HERMOG. dig. 41, 1, 61 pr. pro domino habetur. COD. Iust. 4, 34, 9 [*a. 293*] personam dominae sustinet. *cf. etiam p. 2642, 12*). 46, 2, 24 heredem cuius personam interim -s sustinet (MARCELL. dig. 41, 3, 22 heres et -s ... unius personae ... vice funguntur [FLORENT. dig. 30, 116, 3 p. defuncti. 46, 1, 22 sicut municipium ... et societas]. VLP. dig. 41, 1, 34 PAVL. dig. 41, 3, 15 pr. *v. et p. 2641, 84 et cf.* GAIVS dig. 28, 5, 31, 1 defuncti locum optinere). SCAEV. dig. 35, 2, 95 pr. quod debuisset -i (PAVL. dig. 21, 2, 41. 35, 2, 1, 17). PAPIN. dig. 31, 80 dominium, quod -is fuit. VLP. dig. 29, 2, 8 pr. -s ... obliget nos aeri alieno (PAVL. dig. 45, 2, 17. *cf.* 3, 5, 20, 1 qui negotia hereditaria gerit quodammodo sibi -em seque ei obligat). 36, 1, 19, 2 fructus ... non -i, sed ipsis rebus accepto feruntur. 41, 1, 33, 1 quoniam -i furtum non fit (47, 2, 14, 14. *cf.* 47, 4, 1, 1 [*ex Labeone*] *hereditarium servum* damnari, quia -i furtum fecit, hoc est dominae). 47, 10, 1, 6 *iniuriam factam* -i. PAVL. dig. 21, 2, 41, 2 tamquam ipsa -s heredi solverit. 46, 4, 11, 2 -s ... liberetur *a promisso.* MOD. dig. 45, 3, 35 servus hereditarius et heredi futuro et -i recte stipulatur. COD. Iust. 3, 31, 5 (*a. 213*) creditoribus ... -is (6, 30, 22, 14^{d}).

B **metonymico**: *i. q.* **heredes,** *posteritas (cf. p. 2641, 25 et v. Philol. 95. 1943. Beitr. aus d. Thes.-Arbeit)*: TAC. hist. 1, 16 sub Tiberio et Gaio et Claudio unius familiae (*sc. Iuliae*) quasi -s fuimus (*sc. principes; postea*: optimum quemque adoptio inveniet. *cf. s.* heres *p. 2654, 33*). HIL. in Matth. 24, 5 p. 1049^{C} quisquis fuerit acquisitus ad plebem *Iudaicam*, filius fit gehennae, poenae suboles et aeterni iudicii -s *eqs.* AMBR. Abr. 1, 4, 27 p. 522, 14 *Abraham* accepturus veri seminis -em *Isaac.* 1, 4, 31 p. 526, 3 legitimi fili promissa est -s. epist. 45, 12 p. 1144^{A} serpentis fraudibus involuta est humani generis -s. HEGES. 5, 15 p. 320, 15 *in Aegypto* -s eorum (*sc. filiorum Iacob*), cum vocaretur a Moyse, ... haerere desiderabat. 5, 15 p. 321, 19 *Hebraei*, cur patrum revellitis testamenta, -s et in patres contumax? VVLG. Sirach 23, 32 mulier ... relinquens virum suum et statuens -em ex alieno matrimonio (κληρονόμον, *cf. 23, 33* ex alio viro filios statuit). AVG. in psalm. 88 serm. 1, 29 p. 1130 ('ponam in saeculum saeculi semen eius *David*') semen eius, quae est -s eius. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 24, 3 toto derivatae -is accessu (*v. Goelzer, Lat. de St. Avit 628*). *fortasse*: AVELL. p. 110, 1 originale peccatum, quod ... usque in finem mundi tenet -em Adae.

II *usu Hebraico et biblico (cf. p. 2630, 77 et 80)*: *i. q.* **possessio,** *fundus, portio agri, quae per sortem alicui obvenit et in familia manet (exempla paucissima. graece, ubi nihil adnotatur, respondet* κληρονομία. *hic illic locutiones similes sunt verbis iuris Romani*: *e. g. infra l. 48. 56 sq. p. 2643, 31. 36. abl. coniung. c. verbis*: *l. 50. 54 sq. 65 sqq. 71. p. 2643, 21 sqq. 28. 33. ad rem v. Lohmeyer, Diatheke 1913, 97 sqq. Kittel, Theol. Wörterb. z. N. T. III 757 sqq. 767 sqq.)*: **A** *proprie (-s dividitur*: *v. l. 46 et 60; manet in familia*: *v. infra l. 52 sq.)*: ITALA num. 14, 31 (Lugd.) *Israelitae* capient -em terrae (κληρονομήσουσι, *Vulg. aliter*). 27, 6 (Lugd.) *filiis Salphaad* dabis ... possessionem -is (κατάσχεσιν κληρονομίας, *Vulg.* possessionem) in medio fratrum patris earum (*cf.* Coll. Mos. 16, 1 *et* HIER. epist. 78, 43, 3 iudicio domini -em accipiunt inter fratres ... nec femineus a possessione dei sexus excluditur). deut. 12, 2 (Tert. scorp. 2 p. 148, 10) nationes ... quas vos possidebitis -e. iud. 18, 1 (Lugd.) tribus Dan quaerebat sibi -em, ut inhabitaret (*Vulg.* possessionem). VVLG. num. 36, 8 ut -s permaneat in familiis. III reg. 21, 3 respondit Naboth: propitius sit mihi dominus, ne dem -em patrum meorum tibi. psalm. 36, 34 expecta dominum ... et exaltabit te, ut -e capias terram (κατακληρονομῆσαι). 68, 36 -e acquirent eam *terram* ([κληρονομήσουσιν]. *cf. p. 2632, 8*). Ier. 32, 8 tibi competit -s et tu propinquus es, ut possideas (*gr. aliter*). Ezech. 46, 17 *dedit* legatum de -e sua uni servorum (*gr. aliter*). HIER. epist. 60, 2, 3 propheta qui reliquit domum suam, dimisit -em suam. CASSIOD. in psalm. 15, 7 p. 114^{B} prisco more funibus terrarum dividebatur -s, ... sicut Moyses *praecepit* ... ut funibus distribueret *Iosue* -em terrae promissionis. **B** *translate (cf. I A 2 c β)*: **1** *generatim*: ITALA deut. 33, 4 (Lugd.) legem ... mandavit nobis Moyses, -em synagogae Iacob (VVLG. -em multitudinis. *cf.* VVLG. Sirach 24, 33). Is. 53, 12 (Tert. adv. Marc. 3, 19 p. 409, 24) *salvator* multos ... -i habebit et multorum dividet spolia ([*gr.* κληρονομήσει, *Vulg. aliter. cf.* Tert. adv. Iud. 10 p. 730 Oe. multos in -em habebit]. I Cor. 15, 50 [Tert. resurr. 51 p. 105, 18] nec corruptela incorruptelam -i habebit [*gr.* κληρονομεῖ, *Vulg.* possidebit. *cf.* Tert. *ibid.* p. 106, 8 -em corruptelae consequitur]). VVLG. exod. 15, 17 in monte -is tuae ([*i. dei*]. *ad rem v. Lohmeyer l. c. 100. cf.* II Macc. 2, 4). psalm. 118, 111 -e acquisivi (*cf. supra l. 55*) testimonia tua (*sc. dei*) in aeternum. 126, 3 ecce -s domini *sunt* filii (*sim. i. q. thesaurus*: Sirach 22, 4 filia prudens -s viro suo [*v. Kautzsch, Die Apokryphen des A. T. ad l.*]). HIL. trin. 4, 37 p. 125^{B} nos ... filio in -em a deo patre donamur (*cf.* RVFIN. Adamant. 1, 24). LVCIF. Athan. 1, 36 p. 130, 5 tu mihi ... -s antichristi. 1, 37 p. 131, 20 futuri ... dei -is (*i. ecclesiae*) persecutores (1, 43 p. 143, 2 ad dei delendam -em. *cf.* TYCON. 1 p. 2, 19 invictae ... -is Christi [AMBR. c. Aux. 18 p. 1012^{C} *non* tradam]. CASSIOD. in psalm. 15, 7 p. 114^{C} est praedestinata multitudo sanctorum). AVG. serm. coll. Morin p. 449, 12 -s *dei* ... primus et ipse -s nostra erit (ISID. eccl. off. 2, 1, 2 p. 777^{C} clericos vocari ..., quod in sortem -is domini dentur, vel ... quod ipse dominus sors eorum sit). **2** *speciatim*: **a** *de populo Iudaeorum, propria domini possessione, quam per testamentum vetus acquisivit*

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*inde etiam de finibus quibus inhabitat populus e. g. infra l. 6 sqq.; de homine in universum infra l. 18*): ITALA deut. 32, 9 (Lugd.) facta est pars domini plebs ipsius Iacob, funiculus -is (VVLG. Iacob funiculus -is eius) eius Israel (HIER. epist. 52, 5, 2 ego pars domini sum et f. -is eius *eqs.* CASSIOD. in psalm. 15, 7 p. 114^B. *cf. p. 2642, 60*). iud. 20, 6 (Lugd.) concubam divisi et misi carnes eius in omnem -em domini ([*sc. terram Iudaeam; Vulg.* possessionis vestrae]. VVLG. I reg. 26, 19 habitem in -e d. Sirach 24, 11). Rom. 11, 1 (Pelag. in Rom. 11, 1 p. 85, 3) reppulit deus -em suam (*Vulg.* populum suum). VVLG. deut. 9, 26 domine ..., ne disperdas populum tuum et -em tuam. I reg. 10, 1 unxit te, *Saul*, dominus super -em suam in principem. Sirach 23, 15 loquela ... *ista* non inveniatur in -e Iacob. HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 209, 26 R. ut de cunctis -bus Persarum sive Graecorum ... raperet homines et -i dei faceret esse subiectos. epist. 21, 35, 1 Macchabaei qui pro tua -e pugnabant. RVFIN. Orig. in num. 28, 3 p. 284, 14 B. Bosor in -e Ruben civitas esse dicitur in deserto. GREG. M. moral. 21, 6 p. 192^A (*ad Iob 31, 2*) *immundus ego* eius qui munditiae auctor est, esse -s nequaquam possum. **b** *de loco quem fideles in caelesti regno possidebunt, de promissa caeli possessione* (*de aeterna pernicie infra l. 26*): ITALA Matth. 5, 4 (Aug. c. Faust. 16, 20 p. 462, 5) mites ... -e possidebunt terram ([*gr. aliter, Vulg.* possidebunt]. *cf.* I Cor. 15, 50 [Tert. resurr. 48 sqq. *passim*] caro et sanguis regnum dei -e possidere non possunt [*gr.* κληρονομῆσαι, *Vulg.* possidere]. VVLG. I Petr. 3, 9 benedictionem [*gr.* κληρονομήσετε]. PSALT. Rom. 36, 9 p. 182^A [*Vulg.* hereditabunt]. *al. cf.* HIER. epist. 80, 3, 2 locum aeterna -e p., ubi est fletus. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 168, 8. *adde infra l. 33 et cf. 2631, 83. 2635, 48*). Gal. 5, 21 (Tert. resurr. 49 p. 103, 8. *sim.*: pudic. 17 p. 256, 15) regnum dei non sint [in] -e consecuturi (*gr.* κληρονομήσουσιν, *Vulg.* consequentur). VVLG. psalm. 36, 18 *immaculatorum* -s ... in aeternum erit. Eph. 5, 5 avarus ... non habet -em in regno Christi et dei. Hebr. 1, 14 qui -em capient salutis. HIER. hom. Orig. in cant. 1, 1 p. 28, 9 B. ut milites sub Iesu et terram sanctam -e possideas (*sim. de militibus dei*: RVFIN. hist. 5 pr. 4 proelia quae non pro ... provinciarum possessionibus, sed pro caelorum regno et paradisi -e peracta sunt). RVFIN. Orig. in gen. 9, 1 p. 87, 25 B. qui per passionem Christi veniunt ad -em (*cf.* Orig. in Ios. 3, 2 p. 302, 6 per Iesum -e potiuntur). Orig. in num. 21, 2 p. 201, 4 B. in illa -e, quae speranda est. *ibid.* p. 203, 4 in illa regni caelorum beata -e (*cf.* 28, 4 p. 284, 29 caelestis -is sortem. in Ios. 12, 1 p. 368, 10 loca ... regni caelorum -is sorte suscipere. 17, 1 p. 402, 6 -em quaeratis in caelis). 26, 6 p. 255, 5 caelestis *Hierusalem* ... ad cuius nos -em *perducit Iesus.* in Ios. 18, 1 p. 406, 10 cum coeperit ... illa -s terrae sanctae a salvatore distribui. AVG. in psalm. 67, 20 p. 824/5 -s veteris testamenti est ... terrena felicitas; -s vero novi testamenti est aeterna immortalitas. **c** *de ipso domino deo -e Levitarum*: ITALA num. 18, 20 (Lugd.) dixit ... dominus ad Aaron: ... pars tibi non erit inter illos, quia ego sum pars tua et -s tua. Ios. 13, 14 (Lugd.) tribui Levi non est data -s (*Vulg.* possessio); dominus deus eorum est -s (VVLG. -s). RVFIN. Orig. in num. 21, 1 p. 200, 6 B. dominus sors iis et -s. Orig. in Ios. 26, 1 p. 451, 18 Levitis ... in -e solus sufficit deus. *v. etiam p. 2642, 81.*

deriv.: hereditarius, heredito (*cf.* heredifico). *cf. compos.* heredipeta. *Kornhardt.*

***hērēdito, -āvī, -ātum, -āre** *et* **hērēditor, -ātus sum, -ārī.** [*ab* hereditas, *cf. gr.* κληρονομέω, κληρόω. *J. B. H.*] *formae deponentis: p. 2644, 47. 55. 57. dub.*: SORT. Sangall. 25, 7 (*mutil.*) -aris. *aliter p. 2644, 65* (*passive*). NOT. Tir. 51, 96^a -at. [*sard.* redare, *francog. vet.* ereter, *hisp.* heredar. *M.-L.*]

[*in* ITALA (*et* VVLG. Sirach *infra l. 71*) *hic illic pro gr.* (κατα-)κληρονομεῖν *interpretamento vocis hebr.* יָרַשׁ *fere i. q. 'expellere', 'delere'* (*cf. p. 2644, 20 et v. Kittel, Theol. Wörterb. III 777 sqq.*): ITALA deut. 12, 29 (Aug. quaest. hept. 7, 49 p. 482, 14) -bis eos (*gr.* κατακληρονομήσῃς αὐτήν *sc.* γῆν [-εις αὐτοὺς *cod. Alex.*], *Vulg.* possederis eas *sc. gentes*). iud. 1, 19 (Lugd.; *cf.* Aug. *l. c.* 7, 5 p. 453, 5) non poterat -are inhabitantes vallem (*gr.* ἐξολοθρεῦσαι [κληρονομῆσαι *cod. Alex.*], *Vulg.* delere). iud. 1, 21 (Aug. *l. c.* 7, 7 p. 454, 8) Iebusaeum ... non -erunt filii Beniamin (*gr.* ἐκληρονόμησαν [ἐξῆραν *cod. Alex.*], *Vulg.* deleverunt; *explicare temptat Aug.*). iud. 1, 27 (Aug. *l. c.* 7, 8. 9) non -vit Manasses Bethsan (*gr.* ἐξῆρε [ἐκληρονόμησεν *cod. Alex.*], *Vulg.* delevit). VVLG. Sirach 39, 28 ira ipsius *dei* gentes ... -bit (*gr.* ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει, *hebr.* זַעְמוֹ גוֹיִם יוֹרִישׁ). *adde*: ITALA iud. 1, 20 (Lugd. *et* Aug. *l. c.* 7, 6) -vit tres civitates (*cf. p. 2644, 28*) et abstulit inde tres filios Enoc ([-vit inde t. c. filiorum Enac et a. i. t. f. E. *Aug.*]. *gr.* ἐκληρονόμησεν ἐκεῖθεν τὰς τρεῖς πόλεις τῶν υἱῶν Ἐνάκ [ἐ. ἐ. τ. τ. π. καὶ ἐξῆρεν ἐκεῖθεν τοὺς τρεῖς υἱοὺς Ἐ. *cod. Alex.*], *Vulg.* delevit ex ea t. f. E. [*sec. hebr.*]). iud. 11, 24 (Lugd. *et* Aug. *l. c.* 7, 48 p. 480, 11) quaecumque -vit dominus ... a facie nostra ([vestra *Aug.*]. *gr.* οὓς ἐξῆρε ... ἀπὸ προσώπου ὑμῶν [ὅσα κατεκληρονόμησεν σοι *cod. Alex.*], *Vulg.* quae ... obtinuit). *v. et p. 2644, 59.* *dub. interpr.*: PASS. Theclae D 5 p. 132, 4 cum deo -bunt (*E p. 137, 8* cum Christo erunt heredes. *an ad p. 2644, 11 [cf. Rom. 8, 17 Gal. 4, 7]?; sed gr.* κληρονομήσουσιν τὸν θεόν *sim.* [*cf. Gebhardt p. CVIII*], C d p. 15, 23 -bunt deum, B a p. 14, 5 -bunt vitam, *cett.* possidebunt).]

verbum biblicum et ecclesiasticum (*leg. inde ab* ITALA Clem. Iren. Cypr.; *de usu v. Matzkow, De vocab. quibusdam Italae et Vulg. christianis, Diss. Berlin 1933, 45 sq.*). *adhibetur raro vi propria hereditatis integra* (*v. infra l. 11. 14. 57. 71. 72. p. 2645, 7*), *potius fere notione latiore possessionis praevalente, saepe sec. gr.* (κατα)κληρονομεῖν *sim.* (*v. infra l. 24*). *est vocab. praecipue* ITALAE; *raro* VVLG. (*v. infra l. 31. 45. 47. 48. 53. 54. 63*; ITALAE *adnumeranda sunt* psalm., Sirach, Macc.).

1 *absolute i. q. heredem vel possessorem fieri, esse* (*obi. subaudiendo: l. 13*): ITALA gen. 21, 10 (Lib. iubil. 17, 4) non -bit filius ancillae huius (*sc. Ismael*) cum filio meo Isac (*gr.* κληρονομήσει, *Vulg.* erit heres. *cf. p. 2643, 81*). deut. 2, 24 (Lugd.) inchoa -are ([*subauditur* terram]. *gr.* κληρονομεῖν, *Vulg.* possidere). PS. HIER. expos. in Matth. p. 548^A lex humana -are facit filios (*antea*: heredes ... esse). *acced.* in *c. abl.* (*cf. infra l. 75*): ITALA (Psalt. Cas. *et* Rom.; Aug. in psalm. 81, 7 'nonnulli codices') *et* VVLG. psalm. 81, 8 tu (*deus*) -bis in omnibus gentibus (*gr.* κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, HIER. psalt. sec. Hebr. -bis omnes gentes [*cf. infra l. 52*]; *Itala Sangerm. et Cypr. testim. 2, 28 p. 96, 4 [v. app. crit.] et Aug. l. c.* disperdes [-is *Sangerm.*] in o. g.; *v. p. 2643, 59 sqq. et vol. V 1, 1405, 9*).

2 *i. q. hereditate accipere, possidēre* (*saepe pro gr.* κληρονομεῖν *vel* κατακλ. [*cf.* HIER. adv. Rufin. 2, 6 p. 428^C homo Graecus videtur mihi ... pro eo quod apud eos dicitur κληρονομήσουσιν et apud nos uno verbo dici potest '-bunt', compositius et ornatius dixisse 'hereditate potientur']; *hoc infra fere non notabo. in Vulg. resp. fere* possidere. *subi. res, bestiae: infra l. 43. 50. 54*): ITALA gen. 22, 17 (Lib. iubil. 18, 14) -bit semen tuum civitates adversariorum eius (*al.* LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 2 provincias et c. [*Lib. gener. chron. I ibid.* sortitae sunt]. *cf. p. 2643, 72*). iud. 1, 18 (Lugd. *al.*; *Vulg.* cepit). 1, 19 (Lugd. *al.*) -vit montem (VVLG. Abd. 19). 11, 24 (Aug. quaest. hept. 7, 48 p. 480, 10) haec -bis ([*Vulg.* tibi iure debentur]. *ibid.* [Aug. *ibid.* p. 480, 12] haec -bimus [*gr.* αὐτοὺς κληρονομήσομεν (αὐτὰ κ.-ωμεν *cod. Alex.*), *Vulg.* in nostram cedent possessionem]). psalm. 118, 111 (Hil. in psalm. 118 nun 19 p. 485, 20 *al.*; *cf. p. 2645, 2*) testimonia (*Vulg.* hereditate acquisivi). Is. 53, 12 (Aug. civ. 18, 29 p. 295, 26 D.) -bit plures (*gr.* κληρονομήσει πολλούς, *Vulg.* dispertiam ei plurimos, *hebr.* אֲחַלֶּק־לוֹ בָרַבִּים). Matth. 19, 29 (cod. δ d *et* Iren. 5, 33, 2) vitam aeternam (*al.* HERM. Pal. vis. 3, 8, 4 [*vulg. 3, 8 p. 24, 3* heres erit vitae aeternae]. *cf.* IREN. 5, 1, 3 mortem ... vitam. VVLG. Sirach 4, 14 vitam [*gr.* δόξαν]. *adde p. 2643, 84*). I Cor. 6, 9 (cod. r *et* Iren. 5, 11, 1) regnum dei (I Cor. 15, 50 [cod. g *et* Iren. 5, 9, 1] caro et sanguis r. d. -are non possunt. *al. cf.* VVLG. I Macc. 2, 10 regnum). Hebr. 1, 4 (cod. f *et* Clem. ad Cor. 36 p. 35, 7 *al.*; *item* VVLG.) nomen (*cf.* IREN. 3, 23, 2 appellationem). 6, 12 (cod. f *et* Mutian. Chrysost. hom. 10, 2 p. 307/8; *item* VVLG.) qui ... -bunt (-ti sunt *Mutian.*) promissiones (*cf.* VISIO Pauli 26 promissa). 12, 17 (cod. f; *item* VVLG.) benedictionem. *al.* IREN. 3, 7, 1 *infideles* venturum incorruptelae non -bunt saeculum. HYMN. Ambros. II 78, 30 VVLG. Sirach 4, 17. 6, 1. 19, 3 putredo et vermes -bunt illum (*cf. infra l. 74*). 20, 27 perditionem (*cf. supra l. 41*). 37, 29 honorem (*gr.* πίστιν). 45, 27 in terra gentes non -bit ([*gr.* ἐν γῇ λαοῦ (*sic*) οὐ κληρονομήσει]. Is. 54, 3. *adde supra l. 18*). Os. 9, 6 argentum eorum urtica (*gr.* ὄλεθρος) -bit. DIDASC. apost. 8, 24 'vae' -aris. AVG. serm. 45, 5. FACVND. defens. 10, 5 p. 783^C et tunc temporis Iudaei et nunc isti novi a patre suo diabolo hanc furiam adversus Christum rebellem -ti sunt. -are terram: ITALA gen. 28, 4 (Lugd.) -are t. habitationis tuae. deut. 12, 29 (Aug. quaest. hept. 7, 49 p. 482, 13) in quas *gentes* tu intras -are t. eorum (*gr.* κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, *Vulg.* ad quas ingredieris possidendas, *hebr.* לָרֶשֶׁת אוֹתָם. *cf. p. 2643, 59 sqq.*). Ios. 18, 3 (Lugd.). Matth. 5, 4 (cod. δ d f k *et* Iren. 3, 22, 1 *al.*). *saepe.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 65, 30 VVLG. psalm. (*Itala*) *et* Is. *saepius.* LIB. iubil. 17, 3.

3 *i. q. heredem vel possessorem facere* (*adiecta re i. q. ditare [cf. p. 2645, 6]: infra l. 77. 80. 81. 83*), *passive fere i. q. her. vel poss. fieri* (*infra l. 71. 72. 77. 80*): VVLG. Sirach 36, 13 congrega (*deus*) omnes tribus Iacob ... et -bis eos (*gr.* κατεκληρονόμησα [*leg.* κατακληρονόμησον] αὐτούς). 44, 23 -are illos a mari usque ad mare *eqs.* (*gr.* κατακληρονομῆσαι [*an Itala intellexit 'accipere'?*], *hebr.* לְהַנְחִילָם). AVG. c. Faust. 20, 23 p. 566, 16 filiorum gignendorum, nutriendorum, -andorum. serm. coll. Morin p. 316, 27 dedignaris flagellari? dedignare ergo -ari (*cf. in psalm. 37, 23* non vis flagellum, non tibi datur hereditas). *fort. add.*: VVLG. Sirach 10, 13 *mortuus* -bit serpentes et bestias et vermes (*cf. Kautzsch, Apokryphen d. A. T. ad l. et supra l. 51*). *acced.*: in *c. abl.* (*cf. supra l. 15*): ITALA gen. 22, 18 (Praedest. 3, 3 p. 635^D. 636^B) in semine tuo -bo omnes gentes (*cf. ibid.* p. 636^B i. s. eius -entur o. g. [*sim.* Pass. Petr. Paul. long. 7 -rentur]. *gr.* ἐνευλογηθήσονται, *Vulg.* benedicentur). VVLG. Sirach 24, 13 in Iacob inhabita et in Israel -are, *sapientia* (*gr.* κατακληρονομήθητι). *abl.*: VVLG. Sirach 15, 6 *sapientia* nomine aeterno -bit illum (*gr.* ὄνομα αἰώνιον κατακληρονομήσει). *acc.* (*per hebraismum*): VVLG. Sirach 17, 9 *deus* legem vitae -vit illos *homines* (*gr.* νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς [αὐτοὺς *cod. Alex.*]).

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 *i. q.* ***hereditate vel dono dare, assignare*** (*cf.* AVG. in psalm. 118 serm. 23, 7 [*ad psalm. 118, 111; v. p. 2644, 35*] 'hereditate acquisivi ...': nonnulli uno verbo volentes dicere, quod uno verbo in Graeco positum est, '-vi' interpretati sunt. quod etsi Latinum esse posset, magis significaret eum qui dedit hereditatem quam eum qui accepit; ut sic esset '-vi' quomodo 'ditavi' [*cf. p. 2644, 64 sqq.*]): SALV. eccl. 3, 44 discite ... bona vestra vel ipsi -are morientes. *c. dat.*: ITALA deut. 12, 10 (Lugd.) quam *terram* dominus ... -at vobis (*gr.* κατακληρονομεῖ ὑμῖν, *Vulg.* daturus est vobis, *hebr.* מַנְחִיל אֶתְכֶם). iud. 11, 24 (Aug. quaest. hept. 7, 48 p. 480, 10) quaecumque -vit tibi Chamos ..., haec -bis ([*v. p. 2644, 32*]. *gr.* κληρονομήσει σε [κατεκληρονόμησέν σοι *cod. Alex.*], *Vulg.* possidet, *hebr.* יוֹרִישְׁךָ; *dat. 'eth.' intellegit Aug.*).

compos.: exheredito, inheredito, praeheredito(r).

hērēditor *v.* heredito. *Ehlers.*

hērēdium, -ī *n.* [*ab* heres. *J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 99 -um: praedium parvulum (GLOSS. V 108, 9 he⟨re⟩dium: praedium. GLOSS.[L] III Abol. HE 2 he⟨re⟩dium: praediolum [*v. Lindsay ad l.*]). GLOSS. V 459, 35 (*cf.* GLOSS.[L] V Aa H 101) -um: herediolum (V 503, 11).

1 LEX XII tab. (Plin. nat. 19, 50) 7, 3 in XII tabulis ... nusquam nominatur villa, semper in significatione ea 'hortus', in horti vero '-um' (*v. Mommsen, Staatsr. III 23 sq.; cf. l. 25 et supra l. 17*). **2** *i. q.* ***praedium quod heredem sequitur***: VARRO rust. 1, 10, 2 (*cf.* tit. capit. p. 3, 12 K.-G.) bina iugera quod a Romulo primum divisa dicebantur viritim, quae heredem sequerentur, -um appellarunt (*cf. supra l. 22 et Mo. l. c.*). NEP. Cato 1, 1 *in Sabinis* -um (praedium *var. l.*) a patre relictum habebat. PLIN. nat. 18, 39 *abavorum* -a (-rend- *var. l.*) colenda suscipiebat res publica.

deriv.: herediolum. ***compos.***: ? heredipeta; ? pet(h)eredium.

herēm- (herĕm-) *v.* erem-.

herēna *v.* harena. **herenicas** *v.* heroicus. *H. H.*

hērēs**, -ēdis (*acc. sg.* -rem: NAEV. com. 58 *test.* Non. p. 486) *m.* (*f.*: *p. 2646, 17*). [*ex* *hēr-ēd-, *cf. c. gr.* χῆρος 'orbus', χήρα 'vidua', χηρωσταί 'οἱ μακρόθεν συγγενεῖς'; *v. Fraenkel, Glotta 4, 1913, 26. J. B. H.*] ***de etymol.: PS. PRIMAS. in Hebr. p. 687[A] -s dicitur ab hero, id est domino. ISID. orig. 9, 5, 1 -is nomen imposuit census aeris. ***de notione***: PAVL. FEST. p. 99 -s apud antiquos pro domino ponebatur (*v. etiam supra l. 36 et* GLOSS. *cf.* GLOSS.[L] II Philox. HE 10 κύριος). AVG. in psalm. 67, 19 Graece appellatur ... -s κληρονόμος (*cf.* ISID. eccl. off. 2, 1, 1 GLOSS.). ISID. orig. 9, 5, 1. GLOSS.[L] I Ansil. HE 131 -s vocatur qui per directam generis lineam venit. III Abol. SE 31 secundus -s: nepos. V Abba HE 38 -s: filius. *et al.* ***de declinat.***: CHAR. gramm. p. 47, 9 B. *inter ea* quae adaugentur syllaba (*cf.* p. 168, 22). PRISC. *p. 2646, 16*.

de scriptura (h- *testantur*: VARRO Cassiod. [*ex Cornuto*] gramm. VII 152, 12 [= frg. 279 F.]. GRAMM. suppl. 299, 1 MART. CAP. 3, 252): er-: *infra l. 69. 73. 76.* CIL III 6605. 10561. 11816. 12091 V 6244 VI 9162. 37216. 37438 X 3625. 6577. 7884 XII 122. 281. 5750, 7 XIII 608. 5976. 6230 XIV 1908. 3457. 5175 CE 1005 adn. INSCR. christ. Diehl 1073, 5. 1512, 7 Gall. Narb. Espér. 242 RevA. 4, 1906 p. 471 TAB. vendit. (Journ. des Sav. 1930 p. 25 sqq.) I B 21. II B 12. aer- (*cf. supra l. 36*): CIL I[2] 1362 III 2147. 10500 VI 3246 XIII 748 XIV 2286. 2675 INSCR. Schober, Röm. Grabsteine 167. haer-: *l. 72. 75.* CIL VI 2752 XIII 2666. 4705. 7779. err-: CIL III 7800 VI 3282. *nom. sg.* -rens: CIL III 673. 5839 VI 3290. 15237 VIII 20753 XII 122 XIV 3630. *dat. sg.* -dei: LEX agr. (CIL I[2] 585) 63. 68. *dat. pl.* -divus (*i.* -*bus*): CIL VI 9162. -rud-: CIL III 12091. hirid-: PAP. Marini 75, 23 (*a. 575*). ***cum apice***: CIL VI 1527, 13 heredés (X 3071). 2731 hér. 36271 hérédés. XII 739 hérés. 2005 hérēdés. 3538 herédés. 4027 heré⟨d⟩es. XIII 1899 heréd. ***litt. graecis***: PAP. Marini 75, 26 (*a. 575*) ερηδη. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A (*passim*).

de abbrev. (*cf. etiam* PROB. litt. sing. gramm. IV 276 NOT. laterc. gramm. IV 307. 341): h: *p. 2647, 32. 37. 43. 2653, 14.* FORMVLA Baet. (CIL II 5042) 12. 14 CIL VIII 2070. 11714. 16629. 16797. 24838 *al.* XIII 5708 I 23. 24. II 3. 6318 XIV 4795 INSCR. christ. Diehl 3823. 4877 INSCR. NSc. 1914—1928 *passim*. BerRGK. 17, 1929 p. 101, 304. he: *p. 2647, 39.* CIL III 7799 VI 3300 INSCR. NSc. 1915 p. 43, 15. e: CIL I[2] 1263 VI 27991. her: *l. 60. p. 2647, 28. 30. 36. 2648, 47. 2653, 16.* CIL V 2834 VIII 2109. 2153. 2168. 9059. 11638*. 27563 (*dub.*). 27939. 27960* X 3486. 3645 XIV 2294 INSCR. Bull. corr. hell. 47, 1923 p. 95, 34. haer: *p. 2647, 32.* er: *p. 2648, 49.* CIL III 6605 X 2990. 3527 XIII 2978. hered: *p. 2647, 36. 2648, 51. 2653, 13.* CIL XIII 1899 INSCR. Ital. X 2, 27 NSc. 1917 p. 271, 15. p. 304, 52. haered: CIL XIII 2535. 8591. ered: CIL IX 5016. hh (*i.* -*es*): *p. 2647, 36.* CIL VI 9920 (*passim*). hr: *p. 2647, 42.* herr: *p. 2647, 39.* herd (*sim.*): CIL II 6087 herd (*i.* -*e*). IX 896 herde (*i.* -*e*). XIII 922 herdes (*i.* -*es*). hereds (*i.* -*es*): CIL III 15193. hdes (*i.* -*es*): GAIVS inst. cod. F 3, 154*.

de formis (*v. etiam supra l. 32*): ***abl. sg.*** -i: LEX agr. (CIL I[2] 585) 23. ***nom. sg.***: -ris: ITALA deut. 9, 4. 6 (Lugd.). CIL VI 3254 INSCR. christ. Diehl 1073, 5. 4216 (*v. Diehl ad l.*). NSc. 1934 p. 451. -redes (-dis): ITALA Gal. 4, 1 (cod. d). COMM. apol. 380. VEN. FORT. carm. app. 34, 12 (-dis). LEX Burg. lib. const. 40, 2 (-dis *var. l.*). ? *dat. pl.* -redis: CIL XIV 766. ? *acc. pl.* -res (*cf. p. 2645, 32*): GLOSS. V 569, 58. NOT. Tir. 51, 94. 52, 2 -s institutus (3 i. -s). 52, 4 -s relictus (5 r. -s).

de prosodia: PS. PRISC. de acc. gramm. III 524, 16 'es' syllaba finita breviantur ...; excipitur -s ..., locuples, quae producuntur (GRAMM. suppl. 14, 14 'es' producta, ut -s -is). hĕr- (*cf. script. graec. p. 2645, 62*): CYPR. GALL. exod. 542. -rĕs: CYPR. GALL. gen. 509 AVIAN. fab. 35, 14 (*interp.?*). MAR. VICTOR aleth. 3, 620 CORIPP. Ioh. 3, 366 ARATOR act. 1, 587.

de genere (*cf. Wackernagel, Synt. II 28*): CHAR. gramm. p. 130, 19 B. -s, ... homo, etsi in communi sexu intellegantur, tamen masculino genere semper dicuntur. nemo enim aut 'secundam -em' dicit aut ... 'malam hominem', sed masculine, tametsi de femina sermo habeatur. PRISC. gramm. II 159, 12 communia ... ut -s (GRAMM. suppl. 116, 32. *cf.* PRISC. gramm. II 243, 8 hic et haec -s -is). *est fem.* (*feminae -es inde a* Q. SCAEV. dig. 50, 17, 73 pr.): SEN. contr. *p. 2649, 36 sq. 2653, 44.* QVINT. decl. *p. 2649, 4.* DIG. *p. 2647, 18. 79. 2648, 67. 2649, 31. 63. 2651, 31. 43 al.* HIER. *p. 2653, 58.* epist. 107, 13, 3. COD. Iust. *p. 2649, 76.* CIL *p. 2648, 8.* CIL II 2326 VI 2563. *nota* (-es primi *de feminis*): CIL III 6207.

legitur inde a LEGE XII tab. (*p. 2648, 63*). NAEV. (*p. 2650, 22*). *in comoediae titulo*: POMPON. Atell. tit. *ad* 53 sq. -s petitor. [*francog. vet.* oir, *port. vet.* erel. *M.-L.*] [*e coni. dub.*: PLIN. nat. 12, 22 (*cf. p. 2655, 81. 84*) ficus ... se (sui *M, Madvig*) ipsa semper ⌊serens⌋ (⌊ ⌋ heret *M*, -s *Madvig*). *loc. corrupt.*: CHAR. gramm. p. 130, 23 B. (= CIC. frg. inc. K 33 M.).]

I *usu* ***Romano***: *significatur is qui* ***mortis causa*** *in* ***defuncti ius, familiam, dominium, officia, possessionem bonorum sive omnium sive partis, succedit***:

A *sensu* ***stricto*** *ex iure civili Romano* (*similia apud gentes externas*: *e. gr. infra l. 80—83. p. 2647, 76. 2650, 60. 2651, 63. 2653, 47. 49.* *pop. Rom. -s instituitur*: *p. 2649, 13. 2650, 14. 27. 29. 62. 2651, 34. 62. 2652, 37*): **1** *in* ***sermone iuridicali***:

a *potiora quaedam ex* ***doctrina*** *et opinionibus* ICTORUM: CIC. Q. Rosc. 55 quemadmodum socius in societate habet *partem*, sic -s in hereditate. Caecin. 19 nomine -is *bonorum possessor* arbitrum familiae herciscundae postulavit (IAVOL. dig. 12, 6, 46 legata ... solvit. GAIVS inst. 2, 224 nec quicquam -i relinquere praeterquam inane n. -is. *aliter p. 2647, 20*). leg. 2, 48 *eorum* qui adstringantur sacris, -um causa iustissima. IAVOL. dig. 41, 3, 22 -s et hereditas ... unius personae ... vice funguntur. CELS. dig. 50, 17, 193 omnia fere iura -um perinde habentur, ac si continuo sub tempus mortis -es extitissent (PAPIN. dig. 50, 16, 219 ad legatarium quoque transferri potuit. *adde p. 2647, 65. cf. V[oc]. i[ur]. R[om]. III 98, 32. 148, 22*). IVLIAN. dig. 4, 8, 49, 2 *compromisso si* neutrius -is persona comprehenderetur (POMPON. dig. 17, 2, 59 pr. si pars defuncti *socii* ad personam -is eius adscripta sit. 46, 2, 24 -em cuius p. interim hereditas sustinet. VLP. dig. 45, 1, 38, 14 suae personae adiungere quis -is p. potest. *al.*). IVLIAN. dig. 28, 5, 37 pr. *si filio nepos substituitur*, duo gradus -um sunt: nullo enim casu uterque ad hereditatem admittitur (GAIVS inst. 2, 174 duos pluresve gradus -um facimus. *v. etiam p. 2647, 62*). 37, 4, 13 pr. quem praetor -is loco constituit (GAIVS inst. 2, 103 olim familiae emptor ... -is locum optinebat. 2, 251 qui recipit hereditatem *restitutam*, aliquando -is loco est, aliquando legatarii. 4, 172 -es vel qui -um loco habentur [MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1 fideicommissarium. PAVL. dig. 11, 1, 12 pr. hunc qui abstinuit, ·praetor non]. *v. etiam ad rem p. 2653, 22—34*). VAL. dig. 36, 1, 70 pr. -is vice fungi *fideicommissarium* (VLP. dig. 18, 4, 2, 18 emptorem hereditatis vicem -is obtinere. 37, 1, 2 vice -um bonorum possessores habentur. *cf.* QVINT. decl. 273 p. 120, 2). VLP. dig. 11, 7, 14, 7 utrum negotium quis vel defuncti vel -is gerit (*al.*). 50, 16, 65 -is appellatio non solum ad proximum -em, sed et ad ulteriores refertur: nam et -is -s et deinceps ... continetur (50, 16, 170 omnes significari successores. PAVL. dig. 50, 16, 70 paucis speciebus ... proximum continet. *al.*).

b *loci* ***generales*** (*selecti*): VARRO frg. Non. p. 163 (*ad rem cf. Wissowa, Rel. u. K.*[2] *193*) praecidaneum: praecidendum. quod humatus non sit *defunctus*, -i porca praecidanea suscipienda Telluri et Cereri ([*cf.* CIC. leg. 2, 57 porcam -i esse contractam et habendas triduum ferias]. *sim. de sacris*: PAVL. FEST. p. 100 Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant quae a nomine appellabatur -um. CIL VI 10241, 24 sacrum ... quotiens facere vellit Herennius Agricola -esve eius *sc. in monumento sepulcrali*). CIC. inv. 2, 120 *electionem testator* si -is voluntati permitteret (VLP. dig. 30, 43, 2 legatum in ... voluntate ... -is *poni*. PAVL. dig. 1, 19, 2 -is ... instituti in adeundis *suspectis* ... hereditatibus v. exploranda. *al. aliter*: FLORENT. dig. 35, 2, 90 si -s ... a voluntate *testatoris* ... discedat [VLP. dig. 44, 4, 4, 10 -s qui non habet v.]). Phil. 2, 74 auctionem -es ... decreto Caesaris prohibuerunt (*cf.* PLIN. nat. 35, 162 in Aristotelis -um auctione). fin. 2, 101 -es sui (*sc. Epicuri*) ... dent, quod satis sit ad diem agendum natalem suum. OV. fast. 6, 430 cura ... *servandae Minervae* ad -em *Ili* Laomedonta redit. LABEO dig. 32, 29, 1 si non aequales partes essent -um. PLIN. nat. 18, 37 *patrimonium* usque ad

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

detrectationem -is exhausit. PLIN. paneg. 40, 1 parva ... hereditas ..., si ita gratus -s volet, tota sepulcro, tota funeri serviet. SVET. Aug. 59 nonnulli ... testamento caverunt, ut ab -bus suis ... votum ... pro se solveretur, quod superstitem Augustum reliquissent. Galba 5, 2 -e Tiberio legatum ad quingenta revocante (*cf.* VLP. dig. 24, 1, 32, 4 etiam -i *donationem* revocandi potestatem tribuimus). Iul. 88 (*v. app. crit.*) ludis quos primos consecrato ei -s Augustus edebat (*sim. de ludis*: Tib. 37, 3 extorta pecunia per vim -bus ad gladiatorium munus). FRONTO p. 167, 11 N. amici atque -is officium ... retinere cupiebam IVLIAN. dig. 41, 4, 7, 5 suspectum. POMPON. dig. 6, 1, 51 culpa ... et dolus malus -is in hoc iudicium venit. AFRIC. dig. 30, 108, 2 arbitrium -is est, quem velit, dandi *servum*. MARCELL. dig. 31, 17 pr. commodo ... -is (*cf.* VLP. dig. 33, 1, 3, 3 sine ... incommodo -is fiat). SCAEV. dig. 20, 4, 19 idoneos. 23, 4, 29, 2 *cum* -es defunctae ... legatariis obnoxii sint. 26, 7, 47, 5 fisco bona defuncti adiudicata sunt, quia mortem eius -s non est ultus (*cf.* PAVL. dig. 29, 5, 22 *ei* -s exstitit ... et mortem ... exsequi neglexit. MARCIAN. dig. 29, 5, 15, 2 -bus qui in ulciscenda morte defuncti cessaverant). 32, 42 ab utraque -e monumentum pro hereditariis portionibus instruendum. VLP. dig. 28, 5, 9, 8 si quis n o m e n -is ... non dixerit, sed ... signo eum demonstraverit (30, 39, 4 nisi n. -is adiectum. PAVL. dig. 37, 2, 1 n. inconsulto ita deletum ..., ut ... legi non possit. *aliter p. 2646, 37*). PAVL. dig. 50, 17, 120 nemo plus commodi -i suo relinquit, quam ipse habuit. *tituli sepulcrales*: CIL I² 1341 Archelavi sibi et sueis -bus (*sim.* VI 9163. *et al. cf. ad rem*: GAIVS dig. 11, 7, 5 *sepulcra* hereditaria *nominantur* ... quae quis sibi -busque suis constituit). III 5839 Clandia ... soror et -s fratri (*sim.* XII 2005 fili et -es patri. *et al.*). 6136 hoc monum(entum) ab her(ede) excipitur. 7291 -s Iul(ius) Apolinaris posuit (VI 3246 bene m(erenti). VIII 24682 -s eius e(x) t(estamento). *cum abbrev.*: CIL VIII 425 h e r(edes) patrono [27852. INSCR. BerRGK. 17, 1929 p. 200, 330 de suo]. 11487 fil(ius) pius h(eres). XIII 7779 haer(edes) et collegae. *et al.*). III 10500 -s amico bene merenti f e c i t (V 1047 ex parte bonor(um) hoc monim(entum) de suo. VI 24353 pater filio ... et -bus -busque eorum. VIII 191 -es fecerunt, dedicant. 1986 -s collibertus. 27985 -es Iuli Donati. *cum abbrev.*: V 2834 hered(es). VI 2694 h h [*i. -es*]. 2731 her(es) Iuli Potentini [VIII 1876 m(onumentum). 1886 *al.*]. VIII 2070 h(eres) f(ilius) f(ecit) [11696. 11714. INSCR. NSc. 1923 p. 374 sua pec(unia)]. VIII 4366 herr [*i. -es*] fecerunt et dedicaveru(nt). 16683 fili et he(redes)). III 12091 procuraverunt *sc. monumentum*. VI 15237 faciundum c u r a v i t ... -s fiduciarius (VIII 811. 12590. 24629 propincuus et -s. *cum abbrev.*: INSCR. Germ. 19, 1935 p. 134 hr [*i. -es*] secundo voluntatem. BerRGK. 17, 1929 p. 31, 92 h(eres) f(aciendum) c(uravit) [*sic saepe*]). VIII 1025 cura ... -is. 7543. XIV 1214 (*interpr. dub.*).

c *iuncturae, structurae, locutiones (ad specialia illustranda)*: *quae pertinent*: α *ad varia genera -um* (*c. verbis [fere praedicative] posita ad* (I) *et* (III) *v. sub* β (I)): (I) *accedd. adi.* (*numeralia v. p. 2648, 5*): a l i e n u s: VLP. *p. 2652, 37. cf. p. 2653, 74.* d o m e s t i c u s: PLIN. paneg. 37, 1 vicesima ... tributum ... facile -bus ... extraneis, domesticis grave. GAIVS inst. 2, 157. e x t e r: PAPIN. dig. 31, 69, 1 *al. et saepe in titulis sepulc.* (*v. p. 2653, 8*). e x t r a n e u s: SVET. Claud. 4, 7 IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 5. GAIVS inst. 2, 124 (*opp.* sui). 2, 162 deliberandi potestas data est de adeunda hereditate vel non adeunda. VLP. dig. 7, 2, 8 mixti ... liberi et extranei -es. *v. et l. 50. et al.* e x t r a r i u s: PAPIN. dig. 27, 1, 28, 1. f i d u c i a r i u s: IAVOL. dig. 36, 1, 48 VAL. dig. 36, 1, 69, 3. *et in tit.: l. 41. p. 2653, 16 al.* h a b e n s l i b e r o s: GAIVS inst. 2, 207 -um liberos habentium est portio deficientis *-is*. i n s t i t u t u s: MARCELL. dig. 36, 1, 28, 6 mortuo -e i. VLP. dig. 28, 5, 1, 1 *et qui* scriptus non est, sed solummodo nuncupatus. PAVL. dig. 36, 1, 41, 1 persona ... -is i. Trebelliano continetur. MOD. dig. 28, 6, 1 pr. -es aut i. dicuntur aut substituti: i. primo gradu, substituti secundo vel tertio. *al.* CIL III 10561 fratri -s i. l e g i t i m u s: IVLIAN. dig. 30, 94 pr. SCAEV. dig. 2, 15, 14 controversia inter l. et scriptum -em. PAPIN. dig. 38, 8, 9 pr. iure legitimi. VLP. dig. 29, 2, 17, 1 -s institutus idemque l. *al.* CAPITOL. Pert. 7, 3 *imperator non adit, ne* l. -es et necessarii privarentur. *v. etiam infra l. 83. cf. p. 2654, 40.* m i n o r: PAPIN. dig. 27, 3, 20 pr. n a t u r a l i s: VLP. reg. 29, 1. 5 contra suos -es non n. n e c e s s a r i u s: *v. V. i. R. III 96, 51. cf. p. 2654, 35.* p r o x i m u s: AFRIC. dig. 22, 1, 27. VLP. dig. 29, 2, 30, 1 p. a filio postumo -s. *al. cf.* INSCR. christ. Diehl 1073, 5 *et p. 2653, 77. aliter p. 2654, 31.* s c r i p t u s: QVINT. inst. 3, 6, 98 -i s. opponitur lex. IAVOL. dig. 38, 2, 36 cum a scriptis -bus adita est hereditas. IVLIAN. dig. 37, 5, 6 ne s. -s amplius habeat quam emancipatus. 37, 11, 8, 4 a scriptis patris -bus (*opp.* nuncupato). *et al.* s o l u s: CVRT. 10, 7, 2 *Arrhidaeus* nunc solus -s. *cf. p. 2653, 55. 2655, 74.* s u b s t i t u t u s: VLP. dig. 29, 4, 10, 2 si duo sint -es: institutus et s. *al.* s u u s: *v. V. i. R. III 96, 27.* COD. Theod. 2, 24, 1 -bus defuncti *al.* *fem.* (*cf. defin.*: GAIVS inst. 3, 3 uxor ... quae in manu viri est, ei sua -s est, quia filiae loco est): TRYPH. dig. 37, 7, 9 sua -s filia patri cum fratribus. t e s t a m e n t a r i u s: VLP. dig. 28, 5, 9, 6 (*ex Marcell.*). CASSIOD. var. 9, 14, 3 nullus -s aut t. aut legitimus. CIL XII 3538, 5. u n c i a r i u s: VLP. dig. 30, 34, 12. *cf. p. 2649, 33.* u n i c u s: VAL. MAX. 7, 8, 8 anulos suos perinde atque unico -i tradidit. *aliter v. p. 2654, 73 et 75.* v e r u s: CIC. Phil. 2, 41 off. 3, 76 POMPON. dig. 12, 6, 19, 1. 41, 3, 29. v o l u n t a r i u s: PAVL. dig. 33, 5, 13 pr. *cf.* HERMOG. dig. 28, 7, 12 in voluntaria -is persona.

numeralia sim. (*significantia ordinem testamenti; exempla selecta*): s e c u n d u s: CIC. inv. 2, 62 PLIN. nat. 7, 40 PAVL. dig. 4, 2, 17 CIL III 6605. 7799 pri(mus) et ... s. VI 3254. VIII 9059 s(ecundus). XIII 6318 secund(a). INSCR. NSc. 1922 p. 142, 1. p. 142, 3. *v. et l. 10. p. 2653, 38. 40. 55.* p r i m u s: CIC. Verr. II 3, 6 a liberis ad alienos, a primis ad secundos. IAVOL. dig. 28, 1, 25 IVLIAN. dig. 30, 104, 6. VLP. dig. 29, 1, 13, 4 p. -s et substitutus. CIL III 6207. 11816. *v. et p. 2653, 50.* t e r t i u s: SVET. Claud. 4, 7. *cf. p. 2654, 30.* n o v i s s i m u s: SCAEV. dig. 34, 1, 18, 1. p o s t e r i o r: VLP. dig. 29, 1, 19, 2. p r i o r: VLP. dig. 29, 1, 19, 2. u l t e r i o r: VLP. *p. 2646, 63.* PAVL. dig. 41, 4, 2, 18. m e d i u s: PAVL. dig. 41, 4, 2, 18.

(II) *coniung. genet.*: (A) *testatoris* (*cuius status iuris -is statum afficit. exempla selecta*): LABEO dig. 19, 2, 60, 1 -em coloni ... domino possidere. IVLIAN. dig. 5, 3, 54, 1 debitoris. GAIVS dig. 30, 68, 2 ad -em legatarii non pertinet legatum. inst. 3, 48 extraneos -es patronorum. 3, 114 adstipulatoris -s non habet actionem (*cf.* VLP. dig. 12, 6, 26, 14 [*ex Cels.*]). 3, 120 sponsoris et fidepromissoris. *ibid.* f i d e i u s s o r i s (VLP. dig. 30, 49, 6). PAPIN. dig. 5, 3, 51 pr. furiosi. 45, 3, 18, 2 captivi. VLP. dig. 4, 4, 3, 1 t u t o r i s (27, 8, 4. DIG. 27, 7 tit. de -bus tutorum et curatorum). 12, 6, 26, 14 p r o m i s s o r i s (PAVL. dig. 45, 1, 2, 2. 45, 1, 4. 46, 5, 2, 2). 13, 7, 11, 4 creditoris. 17, 2, 63, 8 s o c i i (PAVL. dig. 17, 2, 65, 9). 27, 8, 4 m a g i s t r a t u u m (27, 8, 6 PAVL. dig. 27, 3, 23). 46, 7, 5, 7 actoris. PAVL. dig. 37, 15, 8 liberti. 45, 1, 85, 5 auctoris. COD. Iust. 6, 24, 14, 2 et hoc argumentamur ex antiqua regula, quae voluit -em -is testatoris esse -em. (B) *originis*: CIC. Cluent. 32 subsidium generis, -em familiae. TAC. ann. 11, 7 ditium familiarum -es. PANEG. 2, 31, 1 te -em nobilissimae familiae esse, se clientem. PRVD. c. Symm. 1, 554 Olybriaci generis ... et nominis -s. COD. Theod. 12, 1, 74, 1 -em generis ac munerum (*sc. filium senatoris*). CIL VI 19915² exteri nominis -es. *nota de Christo in imag.*: PRVD. apoth. 1000 *Christus est* de semine David stirpe recenseta numerandus sanguinis -s. *cf. etiam p. 2654, 78. 81. 2655, 74. 78.* (C) *rei* (*portionis hereditariae: v. p. 2652, 9. 20*): *absolute* (*fere attributive*): LIV. 45, 40, 7 *filios duos* solos nominis, sacrorum familiaeque -es. QVINT. decl. 332 p. 309, 30 omnium bonorum. *cf. etiam p. 2653, 43 et passim sub B 1 et C 1.* *praedicative (c. verbis): v. p. 2649, 10. 71. 2650, 41. 52. 54. 77. 2651, 39. 50 al. cf. etiam p. 2653, 45. 2654, 3 et passim sub B 1 et C 1.*

(III) *varia*: PLIN. epist. 6, 33, 6 noverca ... -s ex parte sexta (SVET. Nero 6, 3 *pater* cuius ex parte tertia. GAIVS dig. 32, 96 ex p. VLP. dig. 11, 7, 6 pr. ex minima. 15, 1, 30, 1 cum ex p. -e. *cf. p. 2647, 33. 2652, 14. 25*). MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1 e x a s s e (TRYPH. dig. 37, 4, 20 pr. VLP. dig. 29, 2, 10. *cf. p. 2647, 84*). CIL II 25 her(es) ⟨pe⟩r successi⟨o⟩nem (*cf. p. 2649, 72. sim.*: CIL X 523 nepos per gradus -s). VII 66 er(edes) testame(nto) (*cf.* ex t.: IX 896 XII 281 XIII 5976, 18. *adde p. 2647, 29. 2652, 29. nota* ex formula t.: CIL XII 1115 hered(es)).

β *ad -is ius, statum sim.*: (I) *quomodo -s fiat, instituatur*: (A) *verbales (exempla selecta. ubi 'al.' post ICTOS adnotatur, v. V. i. R. III)*: *nom.*: a d c r e s c e r e: GAIVS inst. 2, 124 *sui -es praeteriti* scriptis -bus in partem a. ... virilem. a g n a s c i: TERT. dig. 29, 1, 33, 1 suus (VLP. dig. 25, 3, 3, 6). 29, 1, 33, 3 novus. *al.* a g n a t i o: GAIVS inst. 2, 138 sui -is (PAPIN. dig. 28, 3, 1). *al.* c o n s i s t e r e: MOD. dig. 50, 17, 194 per successionem ., . defuncto. *aliter v. p. 2655, 74.* e f f i c i: VLP. dig. 12, 6, 26, 9 patri. PAVL. dig. 28, 6, 43, 3 adeundo. MOD. dig. 28, 6, 3 ex substitutione. *al.* COD. Iust. 6, 30, 14 (*a. 294*). *cf. p. 2655, 46. 50.* e s s e (*alicuius: infra l. 70; alicui: p. 2649, 15*): LEX XII tab. (Vlp. reg. 26, 1 = Coll. Mos. 16, 4, 1) 5, 4 si intestato moritur, cui s u u s -s nec es⟨ci⟩t, adgnatus proximus familiam habeto (*c. dat.*: GAIVS dig. 5, 3, 3 sui -es defuncto sumus, vel adgnati. *sine dat.*: GAIVS inst. 2, 160 necessarius, non etiam s. -s sit *servus*. 3, 40 *si* uxor, quae in manu esset, sua -s esset). SVLP. RVF. or. frg. Fest. p. 153 (= frg. 11 M.; *suppl. Huschke*) ⟨mancipatus et adoptatus⟩ ut patri⟨s⟩ sui -s e⟨sse desinit, ita eius qui adop⟩tet, tam -s est quam ⟨ex eo natus⟩ (*sic c. gen. defuncti*: CIC. inv. 2, 62 patris familias. dom. 35 patris. epist. 13, 46 patroni. LABEO dig. 22, 2, 9 debitoris. SEN. contr. 9, 5, 7 cuius intestati. QVINT. inst. 4, 4, 6 eius, a quo accepisse mutuam dicor. 7, 1, 20 faeneratoris. *al.* PLIN. epist. 6, 8, 4. COD. Iust. 5, 37, 22, 3ᵃ [*a. 326*] cuiuscumque. INSCR. NSc. 1919 p. 57 cuius et -s sum). VARRO ling. 6, 81 videant, te esse -em (*sic nude*: 7, 98 constituit se -em esse. CIC. Verr. II 1, 104 filia. 1, 117 se dicat -em esse. leg. 2, 48 si nemo. ALF. dig. 28, 5, 45 *non*, quod coheres ... non adisset. LIV. 2, 34, 4 Aristodemo tyranno, qui -s erat [*sc. Tarquiniorum*]. QVINT. inst. 9, 2, 35 adiectis ... aliis. *al.* IVLIAN. dig. 12, 6, 33 cum existimaret se. GAIVS inst. 2, 117 sollemnis ... institutio haec est: Titius -s esto. VLP. dig. 11, 1, 11, 4 negaverit se. PAVL. dig. 11, 1, 20 pr. -em se esse responderit. 16, 1, 23 sciens se). RHET. Her. 1, 13, 23 t e s t a m e n t o (CIC. inv. 2, 23. 62. Verr. II 1, 115 se ... -em esse arbitraretur. LAVD. Turiae [CIL VI 1527] 1, 13. *cf.* ex t.:

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GAIVS dig. 5, 3, 17. DON. Ter. Andr. 799 si non est -s de proximo aut ex testamento). CIC. inv. 2, 62 secundum -em non filio, sed sibi iussit (*sic -bus enumeratis sec.* ordinem testamenti: *ibid.* secundi. QVINT. decl. 388 p. 435, 16 prior. p. 441, 10 avia secunda -s non. IAVOL. dig. 28, 1, 25 primos. *et al.*). inv. 2, 63 unius ... pecuniae plures dissimilibus de causis -es esse non possunt (2, 64. Caecin. 18 quod is deterior iure esset quam ceteri cives. Brut. 195. NERAT. dig. 28, 5, 55 servus et -s. GAIVS inst. 3, 72 moritur ... Latini iure nec ei liberi eius -es esse p. VLP. dig. 38, 7, 2, 4 ab intestato. 38, 16, 1, 8 nepos ... suus -s esse). inv. 2, 63 lege -s. 2, 64 pecuniae (*sic c. gen. rei*: HOR. sat. 2, 5, 101 quartae ... partis [*cf. infra l. 26*]. SEN. contr. 2, 7, 7 omnium bonorum meorum. CVRT. 10, 6, 23. FLOR. epit. 2, 20, 2 populus Romanus bonorum meorum. IAVOL. dig. 28, 5, 11 fundi. GAIVS inst. 3, 201 res hereditarias quarum. VLP. dig. 30, 4, 1 VOPISC. Aurelian. 14, 7). inv. 2, 122 *filius* mihi -s esto (*sic c. dat. defuncti* [*adde p. 2648, 64*]: Verr. II 1, 124 equiti Romano tam locupleti libertinus homo sit -s. Scaur. frg. 10. rep. 3, 17 cur virgini Vestali sit -s, non sit matri suae? [*cf.* LABEO Gell. 1, 12, 18]. *al.* SEN. contr. 9, 3, 14. VAL. MAX. 7, 8, 5 unum illum. TEST. Dasum. [CIL VI 10229] 9 sqq. CELS. dig. 28, 5, 24 uterve eorum vivet. POMPON. dig. 9, 2, 43 parentibus *liberi*. SVET. Dom. 12, 2 -em sibi Caesarem. FRONTO p. 135, 8 N. patri. *et al.*). Verr. II 1, 114 si tabulae testamenti non proferrentur, tum uti quemque potissimum -em esse oporteret (II 2, 53 legibus. de orat. 2, 140. IVLIAN. dig. 38, 7, 1 haec verba edicti: 'tum quem ei -em esse oporteret'. *et al.*). Caecin. 12 suis bonis. epist. 13, 29, 4 ex parte dimidia et tertia (TEST. imp. Aug. Suet. Tib. 23 Tiberius Caesar mihi ex p. dimidia ... esto. QVINT. decl. 336 p. 324, 2 cuius *patris*. *cf.* GAIVS dig. 28, 6, 5 in p. ... deficientis. VLP. dig. 36, 3, 1, 19 pro. *adde*: PAVL. dig. 5, 4, 5, 1 pro virilibus portionibus). ALF. dig. 48, 22, 3 fratres fratribus fore legitimos (GAIVS inst. 3, 14 soror fratri ... legitima -s. SCAEV. dig. 2, 15, 3, 2 creditoris). TEST. imp. Aug. Suet. Tib. 23 ex ... sextante (*sic c. partibus assis*: SEN. contr. 9, 5, 15 ex uncia -s erat patris. QVINT. inst. 7, 1, 20 ex asse. IVLIAN. dig. 28, 2, 13 pr. ex besse. AFRIC. dig. 28, 5, 48, 2 ex reliquo dextante. *et al.*). LIV. 38, 36, 6 iusti sibi liberi -esque essent (APVL. apol. 98). SEN. contr. 2, 7, 6 sola -s esto (2, 7, 7 [*bis*]. 9, 6, 15. SEN. clem. 1, 9, 12 -s solus illi. QVINT. inst. 5, 14, 15 IVLIAN. dig. 46, 3, 36). QVINT. inst. 5, 10, 74 quem quis -em suum esse voluit (decl. 308 p. 214, 11 *al.* GAIVS inst. 2, 117 *institutio non* comprobata: Titium -em e. v.). IAVOL. dig. 29, 2, 60 *servum* -em esse iusserat (VLP. dig. 28, 5, 1, 7 [*ex Iulian.*]). NERAT. dig. 28, 5, 55 pupillo ex ea substitutione (*cf.* VLP. dig. 29, 2, 35 pr. ex causa substitutionis). IVLIAN. dig. 28, 5, 43 solum necessarium (TRYPH. dig. 28, 5, 91 domino. *et al.*). 28, 6, 31 pr. quamvis ... esse desisset (GAIVS inst. 3, 84 quae ... in manum convenit. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 13 suus -s esse d. PAVL. dig. 37, 1, 6, 1 propter capitis deminutionem). GAIVS inst. 2, 168 cernendo. TRYPH. dig. 29, 1, 41 pr. usque ad annos decem. 34, 5, 9 pr. ab intestato (VLP. dig. 37, 7, 1, 8 patri). VLP. dig. 38, 2, 6, 2 *filius liberti abstentus* quamvis nomine sit -s, patronus admittitur. 50, 17, 6 non vult -s esse, qui ad alium transferre voluit hereditatem. PAVL. dig. 29, 2, 26 ex ... institutione. *nota in imagine* (*de struct. v. supra l. 15*): PLAVT. Men. 493 fecisti funus med absente prandio. cur ausu's facere, quoi ego aeque -s eram (*sc. tamquam coheres tecum sepelire [i. edere] cupiebam; cf. Fredershausen, Herm. 47, 1912, 246*). existere (*alicuius: l. 56; alicui: l. 59*): PLIN. epist. 4, 2, 2 ut -s matris existeret (*sic c. gen. defuncti*: MOD. dig. 3, 5, 25 defuncti. COD. Theod. 2, 16, 2, 3 cuius. COD. Iust. 2, 52, 5, 2 [*a. 312*] cuius). IVLIAN. dig. 15, 1, 28 socio (*sic c. dat. defuncti*: AFRIC. dig. 30, 108, 6 domino. MARCELL. dig. 30, 123 pr. debitori suo). 45, 1, 56, 1 solus (GAIVS dig. 35, 2, 78 deficiente *altero*). 49, 15, 22, 1 ex lege Cornelia. POMPON. dig. 7, 4, 18 ante ... quam tu -s extiteris (*sic nude*: GAIVS dig. 1, 8, 1 pr. antequam aliquis). 13, 1, 2 necessarii (29, 2, 99 duae filiae patri necessariae). GAIVS dig. 29, 2, 53, 1 aliqua ex parte (SCAEV. dig. 14, 5, 7 ex minima. *cf.* MARCELL. dig. 16, 3, 22 pro qua [SCAEV. dig. 33, 8, 23 pr. dimidia testamento]. *adde*: VLP. dig. 11, 1, 4 pr. portionis pro qua quisque). 38, 1, 22, 1 per alium (inst. 2, 245 VLP. dig. 36, 3, 1, 8). inst. 2, 123 ex eo testamento (VLP. dig. 3, 5, 44, 2). SCAEV. dig. 34, 2, 16 ex substitutione (VLP. dig. 28, 6, 8 pr.). 35, 1, 108 novissimus. 35, 2, 95, 1 legitimus (PAPIN. dig. 38, 12, 2 ad finem quinti gradus. COD. Iust. 6, 30, 3, 1 [*a. 241*] fratri). PAPIN. dig. 16, 2, 16 pr. castrensium bonorum. VLP. dig. 34, 1, 3 plures ... per successiones. 38, 16, 1, 10 sui -es ... patri (COD. Iust. 5, 70, 7, 2 suis ... parentibus. 6, 14, 2 [*a. 293*] ex testamento vel ab intestato existente filio ... suo -e, nemo potest intestato -s existere. 6, 55, 8 [*a. 294*] apud hostes patre defuncto filia ... -s ... sua). COD. Iust. 4, 16, 6 (*a. 294*) pro triente. exstare: EDICT. Cic. Quinct. 60 cui -s non exstabit. SVET. Tit. 8, 4 bona oppressorum ... quorum -es non. GAIVS inst. 2, 58 necessario -e. *al.* fieri: QVINT. decl. 258 p. 54, 21 ut -s citius. 281 p. 146, 30. IVLIAN. dig. 28, 5, 43 *lex Sentia* amplius quam unum necessarium -em fieri vetat (AFRIC. dig. 37, 4, 14 pr. VLP. dig. 28, 6, 18 pr.). GAIVS dig. 5, 3, 3 novo iure ... qui ex senatus consultis ... vocantur (inst. 3, 32 quos ... praetor vocat ad hereditatem, hi -es ipso ... iure non fiunt). 28, 5, 32, 1 per servum (inst. 2, 188 LIC. RVF. dig. 31, 62). inst. 1, 32a ut suus -s patri fiat *ex cive Romana natus*. 2, 124 adcrescendo *filia* pro quarta parte (*ibid.* ex dimidia). 2, 176 cernendo. 3, 87 pro -e gerendo. *al.* COD. Iust. 6, 30, 6 (*a. 290*) sola animi destinatione. nasci: IVLIAN. dig. 29, 7, 3, 1 proximus adgnatus vel suus. *al.* succedere: FLORENT. dig. 29, 2, 54 adeundo hereditatem iam tunc a morte s. defuncto intellegitur. VLP. dig. 3, 2, 6, 6 neque in tutelam ..., sed tantum in aes ... defuncti. COD. Theod. 12, 1, 107 *al.* successor: VLP. dig. 6, 2, 11, 2 -s furis ... vitiorum defuncti. 28, 5, 9, 12 -es iuris successores sunt.

acc.: adsciscere: MOD. dig. 1, 7, 40, 2. constituere: PAVL. sent. 4, 8, 11 MART. CAP. 5, 462. COD. Iust. 4, 19, 16 (*a. 294*). PAP. Marini 75, 24 (*a. 575*) *testamento* ecclesiam (eclisia *scrib.*). *cf. p. 2655, 40. 57.* derelinquere: COD. Theod. 12, 1, 74, 1. dimittere: AMPEL. 34, 2 *Nicomedes* populum Romanum -em dimisit (*v. app. crit.*). COD. Theod. 4, 6, 4. eicere: CIC. Phil. 2, 41 in multas ... pecunias alienissimorum hominum vi eiectis veris -bus, tamquam -s esset, invasit. excludere: VLP. dig. 29, 2, 69 excluso -e instituto *substitutus* succedit. 38, 16, 1, 3 suus -s ... fisco praelato. HERMOG. dig. 37, 4, 18 pr. a contra tabulas bonorum possessione. expellere: VLP. dig. 36, 4, 5 pr. 38, 2, 6 pr. liberti filium patronum. facere: *de testatore*: NAEV. com. 58 meis bonis omnibus ego te -em (*v. p. 2645, 32*) faciam. PLAVT. Curc. 639 me -em (*sic nude*: Men. 62 adoptat ... eumque -em fecit, quom ipse obiit diem [*sic acced. adopt.*: Poen. 77 *et* ARGVM. 3]. Poen. 70. 1070 RHET. Her. 1, 12, 20. CIC. Verr. II 1, 107 *Voconius* sanxit ... ne quis -em virginem neve mulierem. *al.* LABEO dig. 18, 4, 24. LIV. perioch. 93 Nicomedes ... populum Romanum. SEN. contr. 9, 3, 7 VAL. MAX. 7, 7, 6 PHAEDR. 4, 5, 7 PETRON. 71, 3 QVINT. decl. 388 p. 433, 12 *al.* AMPEL. 33, 3 *Attalus* populum Romanum. PAVL. dig. 28, 1, 31 imperatorem. 37, 12, 3 pr. [*ex Pacon.*] turpes personas. AVG. civ. 3, 21 p. 133, 8 D. feminam). RHET. Her. 2, 21, 33 testamento (CIC. Verr. II 1, 111 filiam. Caecin. 11. QVINT. decl. 308 p. 212, 7 ego -s factus sum. *et al.*). 2, 21, 33 ex parte (VAL. MAX. 7, 7, 2. GAIVS dig. 28, 6, 5 ex maiore. VLP. dig. 5, 1, 17 solum ... vel ex parte. DON. vita Verg. l. 138 Br. ex dimidia. *cf.* PAVL. dig. 28, 5, 18 [*ex Sabin.*] sine). CIC. Caecin. 17 ex deunce et semuncia Caecinam (*sic c. assis partibus*: NEP. Att. 5, 2 ex dodrante. IAVOL. dig. 38, 2, 34 ex semisse. *al.* CIL XIV 3654 ex asse. *in imag.*: COMM. apol. 723). LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 4 omnes filios aeque. IAVOL. dig. 28, 6, 39 pr. *nepotem* solum -em fecit. GAIVS dig. 5, 3, 3 Titio. PAVL. dig. 10, 2, 25, 1 castrensium ... bonorum. *cf. p. 2653, 37. 2654, 16. 24 sq. 2655, 48.* *de lege (sim.) vel personis non testantibus*: LVCIL. 424 iudex -em facit, et damnati alii omnes (*cf.* PAPIN. dig. 5, 2, 15, 2). IVLIAN. dig. 28, 5, 41 si Stichus neque ipse -s erit neque alium fecerit. VLP. dig. 1, 19, 1, 2 procurator ... Caesarem. 29, 2, 67 servus *sociorum dominum socium*. 38, 7, 2, 4 lex duodecim tabularum ... legitimum. *et v. V. i. R. III 138, 26.* fingere: GAIVS inst. 4, 34 ficto se -e intendit (*ibid. iterum.* 4, 35 *bis*). fictio: GAIVS inst. 4, 34. habere (*de defuncto*): SEN. contr. 2, 4, 4 *al.* VAL. MAX. 5, 9, 2 sororis ... filium -em. 7, 8, 5. SEN. epist. 87, 16 multos. PETRON. 116, 7 quisquis suos -es habet (VLP. dig. 25, 3, 1, 12. PAVL. dig. 28, 6, 43 pr. an iure h. coepit suum -em). QVINT. decl. 332 p. 308, 11 -em omnium bonorum. PAPIN. dig. 31, 78, 3 extrarium (-neum F^3). COD. Iust. 9, 49, 2 (*a. 226*) deportati ... rerum, quas post poenam ... habuerint, -em h. *non* possunt. CIL VI 19915. instituere: CIC. Verr. II 1, 104 filiam bonis suis (PLIN. nat. 7, 122). Cluent. 22 nepotem (*sic nude*: 162. LIV. perioch. 41 Voconius ... legem tulit, ne quis mulierem -em. VAL. MAX. 5, 9, 3 *al.* QVINT. decl. 264 p. 78, 24. GAIVS inst. 2, 110 peregrinos et Latinos). top. 44 qui testamento sic -es instituisse⟨n⟩t, ut *eqs.* (SALL. Iug. 9, 3 *Micipsa* adoptavit et ... -em i. VAL. MAX. 7, 8, 1. QVINT. decl. 308 p. 209, 22 primo t. SVET. Iul. 83, 1 tres. AFRIC. dig. 28, 5, 47 ignotus testatori. IVST. 36, 4, 5 *Attali* t. -s populus Romanus. COD. Iust. 1, 3, 28 pr. [*a. 468*]. *cf.* GAIVS inst. 2, 141 in ... t.). epist. 13, 61 secundum (*sic ex* ordine testamenti: SVET. Aug. 101, 2 primos. *ibid.* secundos. PAVL. dig. 31, 82, 1). LIV. 39, 9, 7 unum (CELS. dig. 28, 5, 60, 7). perioch. 116 ex parte dimidia (PLIN. epist. 2, 16, 1 ex parte. SVET. Aug. 101, 2 tertia. GAIVS dig. 29, 2, 53 pr. ex duabus. *al.* QVINT. decl. 264 p. 78, 7 dimidiis [264 p. 79, 17]. *cf.* SCAEV. dig. 32, 37, 2 [*bis*] pro. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 in partem. PAVL. dig. 37, 11, 12 sine. *adde*: SCAEV. dig. 33, 2, 32, 1 aequis portionibus [34, 4, 30, 3 ex disparibus. PAVL. dig. 5, 4, 5, 1 ex certa. 36, 1, 62 ex debita]). QVINT. inst. 9, 2, 73 per leges institui uxor non poterat -s (PLIN. epist. 5, 7, 1 *non* ... posse rem publicam. GAIVS dig. 28, 5, 31 pr. servos. inst. 2, 243 poenae nomine non. 2, 273 codicillis nemo. 2, 274 per legem Voconiam. VLP. dig. 29, 1, 13, 2 deportati. 37, 4, 3, 10 liberi, qui ... iure non possunt). decl. 325 p. 278, 1 bonorum omnium (*sic c. gen. rei*: 332 p. 306, 21. 24 *al.* SVET. Cal. 24, 1 b. atque imperii *Drusillam*. PAPIN. dig. 28, 5, 79 pr. maternorum. *cf.* GAIVS dig. 29, 1, 17 pr. certarum rerum [PAPIN. dig. 28, 6, 41, 8 certae rei]. *adde*: GAIVS dig. 29, 1, 17, 1 castrensium rerum [PAPIN. dig. 29, 1, 36, 1 (*bis*) bonorum. COD. Iust. 6, 21, 2 (*a. 213*])). decl. 332 p. 308, 8 primo loco. PLIN. epist. 5, 1, 9 ex asse (8, 18, 7 MARCELL. dig. 36, 1, 28, 16. *sim. c. partibus assis*: IAVOL. dig. 29, 2, 76, 1 sextantis ex quo. COD. Iust. 2, 18, 7 [*a. 216*] ex duabus unciis. *cf.* PAPIN

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 31, 76, 5 pro semisse). SVET. Aug. 101, 2 tertio gradu (AFRIC. dig. 28, 2, 14, 1 primo. GAIVS inst. 2, 154 secundo vel etiam ulteriore. *al*). Vitell. 6 a matre sub condicione. IAVOL. dig. 29, 2, 60 solum (POMPON. dig. 33, 1, 7 *al.*). CELS. dig. 32, 80 coniunctim ... hoc est: *eqs.* (PAVL. dig. 28, 5, 20, 2). POMPON. dig. 28, 5, 23 pr. in diem certum (*cf.* MOD. dig. 28, 5, 63 pr. in tempus). GAIVS dig. 29, 1, 17, 3 ex castrensi peculio (*sic apposita re*: VLP. dig. 28, 5, 35 pr. fundo. 36, 1, 17, 6 [*ex Maecian.*] certa re. MARCIAN. dig. 36, 1, 30 [*ex const. Sev. et Anton.*] certis rebus). PAPIN. dig. 28, 6, 41, 6 primis tabulis. 31, 69, 3 extero. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 in totum (*cf.* VLP. dig. 28, 5, 3 pr. totus). *cf. etiam p. 2654, 19. 2655, 37.* institutio (*cf.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A): *v. V. i. R. III 148, 16.* COD. Iust. 6, 23, 15 pr. (*a. 339*). invenire: SEN. contr. exc. 6, 4 testamento inventus est maritus -s. QVINT. decl. 275 p. 124, 22. 347 p. 366, 25. p. 367, 17. APVL. apol. 100 filium. PAPIN. dig. 28, 2, 23, 1. CASSIOD. var. 9, 14, 3 *peregrinis* quibus nullus -s aut testamentarius aut legitimus invenitur. nominare: SVET. Iul. 83, 1 Brutum ... in secundis -bus. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 2 si quis testamento -s nomina⟨tu⟩s. MOD. dig. 37, 14, 12 libertum ... ex parte. *aliter V. i. R. III 135, 54.* nuncupare: TAC. ann. 16, 11 magna ex parte -em Caesarem (SVET. Claud. 4, 7 e parte sexta. 6, 2 tertia). IAVOL. dig. 28, 1, 25 -bus primis. SVET. Aug. 17, 1 Cleopatrae liberis inter -es. Cal. 38, 2 inter liberos palam *Caesarem* (vita Hor. p. 48, 6. VLP. dig. 28, 1, 21 pr. n. -es vel scribere *licet.* sed si nuncupat, p. debet. *ibid. iterum*). Claud. 4, 7 inter tertios ac paene extraneos (*cf.* 6, 2 in tertiis). *cf. p. 2654, 26.* pronuntiare: IAVOL. dig. 28, 1, 25 (*ex Labeone*). *al.* recitare: CIC. Caecin. 54 testamento ... Cornelius. PLIN. nat. 7, 177. IVLIAN. dig. 34, 8, 1 qua ex parte me ... -em scriptum in tabulis. relinquere: CIC. Quinct. 14 -em testamento (SEN. contr. 2, 7 pr. -em ... omnibus bonis. QVINT. decl. 268 p. 92, 4 *al.* SVET. Tib. 76. GAIVS inst. 3, 42 duos duasve. PAPIN. dig. 2, 14, 40, 3 *al. cf.* COD. Iust. 10, 10, 4 [*a. 421*] legitimum ... intestatus). Cluent. 21 -em ... fratrem (*sic nude*: LIV. perioch. 58 -em ... populum Romanum ... Attalus [*cf.* 70 Ptolemaeus. CLAVD. 18, 215 Attalus]. SEN. contr. 2, 7, 9 VAL. MAX. 3, 5, 2 QVINT. decl. 306 p. 204, 25 *al.* PLIN. epist. 4, 10, 1 *al.* IAVOL. dig. 5, 1, 34 CELS. dig. 5, 1, 31 SVET. vita Crispi p. 89, 11. FLOR. epit. 4, 3, 2 *pax erat* nisi aut Pompeius liberos aut Caesar -em reliquisset. APVL. apol. 68. 102. *et al.*). FEST. p. 290 sic⟨ut⟩ pecuniae, etiam sacrorum (*sic. c. gen. rei*: VAL. MAX. 7, 8, 5 [-em *suppl.*] omnium ... bonorum [QVINT. decl. 342 p. 348, 23 PS. QVINT. decl. 1, 16 p. 18, 17. *cf.* VAL. MAX. 9, 1, 2 b. suorum]). VAL. MAX. 7, 8, 3 *Metellus praeteritis gentilibus* solum (7, 8, 7. IVLIAN. dig. 23, 4, 22 solam). 7, 8, 8 nulla ex parte (PLIN. epist. 7, 24, 2 ex tertia p. neptem. *cf.* SVET. Tib. 76 aequis partibus [CLAVD. dig. 34, 1, 16, 3]). MART. 3, 10, 5 moriens -em ex asse (7, 66, 1. *cf.* PLIN. epist. 7, 24, 2 ex besse). IAVOL. dig. 36, 1, 48 fiduciarium. POMPON. dig. 29, 2, 78 intestato mortuus suum -em non. PAVL. dig. 36, 1, 76, 1 legitimis -bus. *cf. p. 2654, 16 sq. 39. 2655, 5. 10. 23.* scribere: CIC. inv. 2, 64 *pecunia* cuius -s non illo in testamento quisquam scriptus erat (*sic c. gen. rei*: GAIVS dig. 29, 1, 17, 1 rerum. VLP. dig. 28, 5, 35 pr. rerum provincialium. 28, 5, 35, 2. 29, 1, 13, 2 servum poenae -em. MARCIAN. dig. 36, 1, 30 [*ex const. Sev. et Anton.*] certarum rerum). inv. 2, 149 in tabulis (MART. 6, 63, 3 supremis. PAPIN. dig. 29, 1, 36, 1 prioribus). Verr. II 2, 36 in ... testamento (CAES. civ. 3, 108, 4 in t. Ptolemaei patris. GAIVS inst. 2, 143. *cf.* IAVOL. dig. 28, 5, 64 testamento [GAIVS dig. 37, 4, 12, 1 posteriore]). Mil. 48 et illum -em et me scripserat (*sic nude*: off. 3, 75 ut digitorum percussione -s posset scriptus esse *Crassus. al.* VAL. MAX. 7, 7, 1. MART. 10, 97, 4 iam pollinctore parato. 12, 48, 4 -s vis scribi. QVINT. decl. 373 p. 413, 5 moriens. *al.* IVV. 9, 87 TAC. Agr. 43 ann. 14, 31 PLIN. paneg. 43, 1. VLP. dig. 28, 2, 6 pr. spadonem ... posse postumum. *al.* AVG. civ. 6, 7 p. 259, 19 D. populum Romanum *Larentina*). SALL. Iug. 65, 1 secundum *Micipsa* (HOR. sat. 2, 5, 49 IVLIAN. dig. 30, 104, 6). VAL. MAX. 7, 8, 4 magna ex parte (IVLIAN. dig. 36, 1, 24 ex disparibus. *al. cf.* IVLIAN. dig. 28, 5, 38, 5 pro parte [PAPIN. dig. 22, 3, 3 *al.*]. SCAEV. dig. 32, 37, 2 aequis partibus. VLP. dig. 28, 5, 17, 2 [*ex Celso*] sine parte. *al.* PAVL. dig. 28, 5, 10 non adiectis. *adde*: GAIVS dig. 34, 5, 7, 2 portionibus ... ex quibus [PAPIN. dig. 31, 67, 4 non aequis]). QVINT. decl. 325 p. 280, 17 extrarium (*cf.* IVLIAN. dig. 38, 2, 20, 2 extraneum). SVET. Iul. 83, 1 -em ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius primo usque ad initium ... belli. IVLIAN. dig. 30, 81, 4 ex septunce. POMPON. dig. 28, 2, 10 sub condicione. GAIVS inst. 2, 176 primo ... gradu (VLP. dig. 28, 3, 7 *al. cf.* VLP. dig. 37, 4, 8, 13 eo gradu. 38, 2, 12, 6 priore. *adde*: SCAEV. dig. 31, 88, 4 primo loco). MARCELL. dig. 29, 4, 5 aliter *patronus* a liberto ... quam eum institui oportet. VLP. dig. 28, 5, 35 pr. rem ex qua (*sic cum re*: 29, 1, 6 ex fundo). 28, 7, 10, 1 codicillis. PAVL. dig. 28, 2, 26 filius familias *miles* ... nominatim ... scribi ... debet. *cf. etiam p. 2653, 41. 2655, 35.* substituere: QVINT. inst. 7, 6, 10 decl. 275 p. 125, 16 IAVOL. dig. 28, 6, 39, 1 SVET. Galba 9, 1. POMPON. dig. 28, 6, 13 quo gradu. GAIVS dig. 28, 5, 74 pure. *al. cf. p. 2654, 20.* substitutio: GAIVS inst. 2, 183 MOD. dig. 28, 6, 1, 1. vocare: GAIVS dig. 5, 3, 3 ad hereditatem. inst. 3, 34 ad bonorum possessionem.

c. praepos. (*paucissima*): ab: auferre: PAPIN. dig. 34, 9, 13 quasi ab indigno hereditatem. *al.* ad: pertinere: LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 17 ea res. *v. V. i. R. III 142, 4.* pervenire: CIC. Quinct. 38 res. Verr. II 1, 110 si plus *testator* legarit quam ad -em -esve perveniat. SVET. Aug. 101, 3 plus. *v. V. i. R. III 142, 36.* venire: CIC. Quinct. 41 res. POMPON. dig. 50, 16, 165 nihil. *al.*

Ⓑ *omisso verbo quo -s existens vel instituendus significatur: iuxta verba (falso) existimandi, credendi*: adseverare: VLP. dig. 11, 1, 11, 3 se minoris portionis -em. arbitrari: CIC. inv. 2, 23 quod eo testamento se -em. cognoscere: PAPIN. dig. 29, 2, 86 pr. -em se institutum. comperire: SVET. Aug. 8, 2 -em ... se *Octavianus.* contendere: IVLIAN. dig. 27, 1, 20 patruus ... se -em scriptum. VLP. dig. 5, 3, 12 per mendacium. dicere (*cf. p. 2648, 76*): MART. 12, 73, 1 tibi me. VLP. dig. 5, 3, 42 se. 5, 4, 1, 3 ex parte me. 11, 1, 6, 1 (*ex const. Hadr.*) dicendo. 16, 3, 1, 37 solum se. existimare (*cf. p. 2648, 80*): S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 12) eos qui se -es existimassent. POMPON. dig. 12, 6, 19, 1 se -em vel bonorum possessorem falso. PAVL. dig. 16, 1, 23. intellegere: IVLIAN. dig. 29, 7, 3, 1 intellegitur ... *postumus* -s scriptus. iurare: MART. 9, 48, 1 -em cum me partis tibi ... quartae ... iurares. negare (*cf. p. 2648, 81*): VLP. dig. 11, 1, 6, 1 ne ... negando se -em praeiudicet sibi. 11, 1, 11, 10 iusto errore ductus. putare: VLP. dig. 3, 5, 5, 12 (*ex Pedio*) cui te. 5, 3, 31 pr. se. 11, 7, 14, 11 (*ex Trebat. Proc.*) dum se. 28, 5, 2 pr. non putat Marcellus eos. respondere (*cf. p. 2648, 82*): VLP. dig. 11, 1, 9, 5 se r. nec adiecerit ex qua parte. 11, 1, 11, 8 se. PAVL. dig. 11, 1, 20 pr. *cf.* PAVL. dig. 42, 5, 4 se spondendo (F^1 *et Bas.*; resp. F^2). scire (*cf. p. 2648, 82*): PAVL. dig. 22, 6, 1, 1 se sciat scriptum -em. videre: NOVIVS Atell. 89 postquam se vidit -em, desubito divortium fecerunt. VLP. dig. 29, 4, 1, 7 *-es sui tum* ex testamento videntur -es. *abl. abs.* (te -e, filio -e *sim.*): TER. Haut. 969 te ipso -e haec possidere Bacchidem. *c. verbis moriendi*: SEN. contr. exc. 6, 2 te. QVINT. inst. 9, 2, 98 filio (CAPITOL. Pert. 10, 5. *cf.* PLIN. nat. 7, 150 hostis sui f.). decl. 264 p. 78, 21 aliis. 306 p. 199, 8 uxore (*cf.* AVG. civ. 6, 7 p. 259, 16 D. illa). PLIN. paneg. 43, 3 illo *principe* (*cf.* SVET. Cal. 38, 2 Caesare. *al.* PROB. Verg. ecl. praef. p. 323, 17 Augusto et Maecenate cum ... fratre). PAPIN. dig. 31, 77, 26 pluribus. VLP. dig. 36, 1, 18, 8 alieno. *al.* CAPITOL. Gord. 28, 1 Romana re publica. sine -e (*ceterum v. V. i. R. III 163, 39; aliter p. 2654, 52*): IVLIAN. dig. 27, 8, 5 s. -e decessit (VLP. dig. 40, 5, 30, 9 s. -e vel alio successore. COD. Iust. 6, 62, 5 pr. [*a. 439*] sine liberis vel legitimo -e. *al.*). SCAEV. dig. 14, 3, 20 defuncto (MACER dig. 49, 13, 1 pr.). VLP. dig. 40, 5, 30, 10 non est sine -e qui suum -em habet licet abstinentem se. COD. Iust. 4, 10, 1 (*a. 242*). 6, 62, 4 (*a. 429*). 10, 14 tit.

Ⓘ *quomodo -s acquirat, adeat, amittat sim.*: Ⓐ *verbales (exempla selecta. ubi post ICTOS 'al.' adnotatur, v. V. i. R. III)*: *nom.* (*ubi nihil adnotatur*, hereditas *pro obi. suppl.*): abstinere (se): *v. V. i. R. III 106, 2.* adire: CIC. Q. Rosc. 55 -s ex ea parte, qua hereditatem adiit (*cf.* MARCELL. dig. 29, 2, 75 ex quadrante). AFRIC. dig. 36, 1, 29 pr. sua sponte. GAIVS inst. 2, 258 si recuset scriptus -s. PAPIN. dig. 36, 1, 55 non cogendus ... suspectam. VLP. dig. 29, 2, 3 quamdiu prior -s institutus ... potest, substitutus non potest. aditus: TRYPH. dig. 28, 2, 28, 3. aditio: VLP. dig. 36, 2, 7 pr. capere: CIC. leg. 2, 52 tantundem ... quantum omnes -es. POMPON. dig. 27, 7, 1, 1. deliberare: *v. V. i. R. III 111, 17.* habere: LABEO dig. 32, 29, 1 uxor mea ... partem. IAVOL. dig. 28, 3, 15 scripti -es. IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 1 fundi partem ... hereditario iure. 37, 10, 7, 8 secundum tabulas bonorum possessionem. GAIVS dig. 35, 2, 73 pr. quartam partem. *al.* omittere: *v. V. i. R. III 116, 26.* petere: IVLIAN. dig. 5, 3, 54, 1. GAIVS inst. 2, 147 scriptus -s secundum tabulas bonorum possessionem. PAPIN. dig. 37, 11, 11, 2 possessionem. VLP. dig. 5, 2, 8, 13. PAVL. dig. 22, 6, 1, 4 bonorum possessionem ... ante apertas tabulas. *al.* possidere: *v. V. i. R. III 117, 30.* praetermittere: ALF. dig. 28, 5, 45. recusare: VLP. dig. 36, 1, 4. *cf. supra l. 50.* repudiare: *v. V. i. R. III 120, 22.* *dat.*: adcrescere: CELS. dig. 28, 5, 60, 6 sextans *hereditatis.* IVLIAN. dig. 35, 1, 26, 1 deficiente condicione *legati. al.* adimere: *v. V. i. R. III 150, 41.* adquiri: *v. V. i. R. III 150, 42.* auferre: PAPIN. dig. 29, 5, 21, 2 hereditatem. 35, 2, 11, 2 (*ex decr. Anton.*) pars bonorum *a fisco.* VLP. dig. 38, 2, 16, 11 *adcrescens -s* omnibus -bus pro parte aliquid. *al.* concedere: CIC. inv. 2, 64 mortui voluntas *pecuniam* ... mortuo pupillo ... -bus. CELS. dig. 43, 26, 12, 1 possessio. deferre: VLP. dig. 49, 17, 9 hereditatem ... -i scripto. *al.* COD. Theod. 2, 24, 1 successio. eripere: *v. V. i. R. III 153, 35.* optingere: LABEO dig. 33, 2, 31. reddere: LEX agr. (CIL I² 585) 67 II vir. 69. VAL. MAX. 7, 8, 9 fideicommissarius. relinquere (*ironice*: SEN. *l. 79*): VARRO frg. Plin. nat. 14, 96 Hortensius ... cadum -i (*cf.* Non. p. 495). CIC. leg. 2, 50. 51. SEN. contr. 9, 1, 1 nihil aliud ... quam se patrem. PLIN. nat. 29, 8. 33, 141. MART. 8, 44, 12 iurabit -s te nihil *sibi.* 13, 126, 1 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 18 VLP. dig. 25, 6, 1, 8 *al.*

acc.: sequi: CATO orig. 61 si quis mortuus est Arpinatis, eius -em sacra non sequuntur. SENT. Minuc. (CIL I² 584) 5 quem

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agrum eos vendere -emque sequi licet. Varro rust. 1, 10, 2 bina iugera (*i. heredium*). Hor. sat. 1, 8, 13 -es monumentum ne sequeretur ([*v.* Porph. *ad l.*]. Petron. 71, 7. Vlp. dig. 10, 2, 18, 2 -um ... quos ius monumenti sequitur. *in tit. v. infra l. 11*). Plin. nat. 9, 124 *unio* sequitur -em ... ut praedium. Qvint. inst. 7, 7, 9 liberti. Marcian. dig. 38, 16, 9 hereditas. Frontin. aq. 107 ius impetratae aquae neque -em sequitur neque emptorem. Inscr. NSc. 1928 p. 392, 4 *locus in decuria* sequi eum debet aut -em eius. *in titulis sepulcr.*: CIL I^2 1328 ⟨sep⟩ulcrum -em non ⟨se⟩quetur (Inscr. NSc. 1917 p. 174 sepulcr(um) -es ne. 1924 p. 347, 3 hoc monimentum sive sepulchrum est ⟨cum agro⟩ et taberna... -em n⟨on sequetur⟩). $\mathrm{I}^2$1351^a hoc monumentum -em sequitur (VI 6193 non sequetur. 34104 *al. cf.* XIV 166 exteru(m) non [4821 *al.*]. *cum abbrev.*: CIL I^2 1220 hered(em) [1707]. XIII 280 h(eredem) n(on) s(equitur) n(ec) h(eredem) h(eredis) [XIV 3945. 4827 h(eredem) e(xterum). 5026. 5107. 5132 h(eredem) ex(terum). *sic saepissime*]. XIV 331 her(edem) fiduciar(ium)).

c. praepos.: **ab**: obvenire: Lex agr. (CIL I^2 585) 23 quoi ab eo -ive eius. **inter**: distribuere: Vlp. dig. 28, 5, 1, 5 *testator* portiones. dividere: *v. V. i. R. III 145, 51.* divisio: Labeo dig. 28, 6, 9 *al.* Isid. orig. 5, 25, 9. **secundum**: dare: Lex agr. (CIL I^2 585) 16 possessionem.

(B) ***praepositionales et adverbiales de pro -e gestione***: pro -e (*cf.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A): *v. V. i. R. III 163, 10.* quasi -s: Vlp. dig. 29, 2, 20 pr. eum demum pro -e gerere, qui aliquid q. -s gerit. 29, 2, 21, 1 si re non hereditaria q. -s usus sit. 29, 2, 42, 3 evidenter ... manumiserit. 37, 10, 3, 13 petat ... directa actione q. -s. 46, 1, 5 teneri. Pavl. dig. 10, 4, 12, 6 -s non q. -s, sed suo nomine hac actione uti potest. 41, 3, 14, 1 in re legata ... legatarius quodammodo q. -s est. *al.* tamquam -s: Ivlian. dig. 18, 4, 18 quod t. -s impenderit. ut -s: Scaev. dig. 2, 15, 3, 2 Maevio ... numerata est pecunia. Papin. dig. 47, 2, 81, 6 sibi deberi. 49, 17, 17 pr. Vlp. dig. 29, 2, 20, 1 iumenta ... pavit ...: si hoc ut -s, gessit pro -e; ... si non ut -s, sed ut custodiat, ... non ... pro -e *gessit.* animo -is: Vlp. dig. 10, 2, 49 non a. -is gessisse videtur. 29, 2, 20, 1.

2 ***in sermone vulgari et familiari***: **a** ***generalia***: Plavt. Poen. 839 omnia edepol mira sunt, nisi erus hunc *servulum* -em facit, nam ... illi ... verba faciet mortuo. Cic. Verr. II 1, 110 *Verris* edictum ... non populo esse scriptum, sed P. Anni secundis -bus. Phil. 2, 41 palam -em semper factitarat (*cf. p. 2650, 21*). Att. 15, 2, 4 quos ... secundos -es, scire velim et diem testamenti. *al.* Pvblil. M 5 magis fidus -s nascitur quam scribitur. M 24. T 1. Ov. fast. 5, 657 displicet -i mandati cura sepulcri. *al.* Liv. 1, 34, 3 Lucumoni ... omnium -i bonorum cum divitiae ... animos facerent. Sen. contr. 2, 7, 8 pudica -s. Val. Max. 9, 4, 1 tabulis -es inseruisset. Sen. dial. 9, 11, 10. Cvrt. 10, 6, 23 harum ... opum regiarum ... populus est -s. Pers. 6, 56 praesto est mihi Manius -s. Petron. 88, 5 Myron ... non invenit -em *propter paupertatem.* Plin. nat. praef. 20 statutum erat -i mandare *opus meum edendum* (*cf.* Mart. 4, 33, 3). *al.* Stat. silv. 3, 3, 35. Mart. 6, 86, 4 mavult -s divitis esse Midae. 8, 57, 5 ossa ... defuncti non legat -s *eqs.* Qvint. decl. 388 p. 438, 8 primus ... -s sepultus est. *al.* Ivv. 1, 41 ad mensuram inguinis -s. *al.* Tac. Germ. 20 -es ... successoresque sui cuique liberi et nullum testamentum. *al.* Plin. epist. 4, 10, 3 defunctorum voluntatem, quam bonis -bus intellexisse pro iure est. 6, 10, 5. paneg. 38, 5 misera res est pater filio solus -s. Flor. epit. 4, 4, 1 secundus -s Antonius praelatum sibi Octavium furens. Tert. anim. 56 p. 389, 25 *defunctus* amabit impium -em (*cf. p. 2647, 31. 2655, 28*), per quem adhuc pascitur luce *insepultus.* Hier. chron. a. Abr. 2054 fraude -is suae. *et al.* **b** ***speciatim fere i. q. -s gaudens vel deceptus, spe frustratus, alienus heres qui nullo modo meritus de defuncto commodum hereditatis habebit, heredipeta*** (*sing. collect. [cf. p. 2654, 44]: infra l. 74*): Ter. Hec. 460 voluptati *obsequentes* ... haud multum -em iuvant. Varro Men. 178 quanti misericordia mea -bus meis stet. Pvblil. H 19 -is fletus sub persona risus est (*cf.* Ps. Varro sent. 11). Hor. sat. 2, 2, 132 expellet ... vivacior -s. 2, 3, 122 libertus ut ebibat -s *vinum* (*cf.* carm. 2, 14, 25). 2, 3, 145 ut -s iam circum loculos ... laetus ovansque curreret. 2, 5, 86 anus improba ... ex testamento sic est elata: cadaver unctum oleo ... umeris tulit -s. carm. 2, 3, 20 exstructis in altum divitiis potietur -s. 3, 24, 62 indigno ... pecuniam -i properet. 4, 7, 19. epist. 1, 5, 13 parcus ob -is curam *testator* (*cf.* Sen. epist. 123, 11 -is sui res procurare). 2, 2, 191 *ex* acervo tollam nec metuam, quid de me iudicet -s (*cf.* Porph. *ad l. et ad* epist. 2, 2, 183 hic -em captatorem significat, non adgnatum). *al.* Sen. contr. 2, 1, 29 *al.* Val. Max. 7, 2 ext. 1 *ex caelibatu* generis interitus, ... -s alienus excipiet. Phaedr. 4, 20, 18 avare, gaudium -is tui. Sen. dial. 10, 20, 2 diu tractus risit -s. rem. fort. 11, 3 *al.* Colvm. 1, 1, 20. Pers. 2, 12 pupillum ... utinam, quem proximus -s (*i. secundus*) inpello, expungam (*i. in tabulis*). 6, 33 cenam funeris -s negleget iratus. *al.* Stat. silv. 4, 7, 34 orbitas ... quam premit votis inimicus -s. Ps. Qvint. decl. 12, 9 p. 226, 9 -s cadaver cernit. Lampr. Heliog. 31, 2 quid melius quam ut ipse mihi -s sim et uxori meae? (*sc. absumam quod possideam*). Avson. 166, 10 p. 34 P. Hier. epist. 79, 6, 2 uxor -s pudicitiae pretium est. Drac. laud. dei 3, 48. **c** ***quasi per analogiam*** (*comparatur persona accipientis, arripientis, furantis cum -e. alludit ad veram hereditatem: infra l. 5. c. terminis iuris: l. 5. 7. cf. ad rem etiam p. 2650, 17. 2652, 31. 2653, 49*): Plavt. Men. 476 abstuli hanc *pallam*, quoius -s numquam erit post hunc diem. Most. 234 (*v. p. 2653, 84*) utinam ... emortuus pater ... nuntietur, ut ego exheredem meis bonis me faciam atque haec *puella* sit -s. Cic. Phil. 2, 62 (*ironice*) nondum in ... Pompei locum multorumque aliorum, qui aberant, repentinus -s successerat *Antonius.* Hor. carm. 2, 18, 6 non trabes Hymettiae premunt columnas ... neque Attali ignotus -s regiam occupavi (Clavd. 3, 192 *colonos* detrudit avitis finibus; aut aufert vivis aut occupat -s). epist. 2, 2, 175 *fundi* perpetuus nulli datur usus et -s -em alterius velut unda supervenit undam. Coripp. Ioh. 3, 366 qui mille parentum -s erat. non notus (*cf. supra l. 8*) avis patrimonia, fructus ... abstulit.

B ***sensu laxiore***: **1** *-s regni, imperii sim.*: Bell. Alex. 66, 5 *Ariarathes* -s regni (Liv. 1, 40, 4 *Tarquinius generum* regni -em facturus [1, 53, 6 relinquat. *al.*]. 39, 53, 6 Philippus ... relinqueret. 42, 16, 8 *Attalus. al.* Cvrt. 6, 5, 30 dignam, ex qua *Alexander* ... r. generaret -es. Ivst. 2, 10, 7. Avr. Vict. Caes. 13, 13 testamento ... institutum. Prvd. psych. 805 r. pacifer -s belligeri ... Salomon. Cassiod. var. 8, 5, 1 nos -es r. sui ... substituit. 8, 16, 5 adhuc incerto. Iord. Get. 288 designat. Coripp. Iust. 1, 269). Verg. Aen. 7, 424 *gener* externus ... in regnum quaeritur -s (*cf.* Serv. *ad l.*). Sen. Phaedr. 1112 *Hippolytus* paterni clarus imperii comes et certus -s (Vopisc. Tac. 6, 8 *ne* facias Romani -es i., ne ... populum Romanum ut villulam tuam ... relinquas [*cf. infra l. 33*]. Ivst. 12, 15, 8 faciat 12, 15, 9 nuncuparet. Clavd. 28, 76. Cassiod. var. 8, 3, 1 externus. *al.*). Cvrt. 10, 5, 12 sine certo regis *Alexandri* -e (*cf.* Iord. Get. 174 -em regum constabat esse multorum). Lvcan. 10, 44. Stat. Theb. 11, 445 mundi ... novissimus -s ([Drac. Romul. 10, 189 -s, Proserpina, mundi. *cf. p. 2655, 55*]. *sic de Plutone*: Clavd. rapt. Pros. 2, 167 tertius -s Saturni [*al. aliter infra l. 78*]). Stat. silv. 3, 3, 69 proximus -s ([*i. Gaius; antea*: Tibereia ... aula]. *cf.* Coripp. Iust. 1, 46). Qvint. decl. 288 p. 155, 27. Plin. paneg. 7, 5 summae ... potestatis -em tantum intra domum tuam quaeras? (*sim.*: 7, 6 non enim servulis tuis dominum, ut possis esse contentus quasi necessario -e [*v. p. 2647, 69*], sed principem civibus daturus -es. Spart. Ael. 4, 5 Hadrianus dixisse fertur: facile ista dicis tu, qui patrimonii tui, non rei publicae quaeris -em. *cf. et supra l. 24. p. 2642, 19*). Paneg. 6, 8, 2 vidit, quem relinquebat -em (Spart. Sept. Sev. 21, 5. *et al. adde supra l. 16. 17*). Clavd. 20, 550. Drac. Orest. 307 *Aegisthus* tamquam legitimus -s Agamemnonis aulae ... intrat (*sc. superbe*). Cassiod. var. 8, 1, 1 dignus -s existerem. *et al.*

2 *quasi i. q. suus -s, filius familias qui patris successor futurus est* (*sing. collect. [cf. p. 2653, 61]: v. infra l. 51. 60. usu familiari, notione succedendi successorisve neglecta vel debilitata [fere i. q. infans]: infra l. 51. 55. 61 sq. 71. adoptivus: infra l. 52. synon.* filius: *infra l. 52*; liberi: *infra l. 65. opponitur -s sensu iuridicali: infra l. 56; in lusu cum sensu iuridicali: infra l. 60. 64 et al. cf. ad rem* Cypr. Gall. gen. 509 Cassiod. var. 7, 40, 2. 7, 40, 3. 7, 46, 2): Verg. Aen. 4, 274 Ascanium surgentem et spes -is Iuli respice. Sen. contr. 2, 1, 7 multus intra limen -s. 2, 1, 21 expellere insitivum *i. adoptivum* -em. 2, 4, 5. 9, 3, 6 sine -e ero, qui paulo ante habui filios duos (9, 3, 10. Sen. dial. 5, 33, 3 senex sine -e moriturus [Cypr. mort. 16 p. 307, 12 Vopisc. Tac. 15, 2. *aliter v. p. 2652, 38*]. Avson. 196 p. 55 P.). Val. Max. 8, 6, 1 -em ... tollere (Ivv. 6, 39 dulcem). Sen. clem. 1, 15, 6 Tarius ... eodem die et alterum -em perdidit (*et filium deportatum et Caesarem hereditatem repudiantem*). dial. 10, 7, 7 epist. 88, 12. Lvcan. 9, 94 noster *i. Pompei* nullis non gentibus -s bella dabit (*cf. p. 2655, 21*). Sil. 5, 361 Qvint. decl. 377 p. 421, 23. Ivv. 6, 601 esses Aethiopis fortasse pater, mox decolor -s impleret tabulas (Cypr. Gall. iud. 419). 12, 95 parvos tres habet -es (*cf.* Schol. *ad l.*). 14, 4 si ... senem iuvat alea, ludit et -s (*simul -s aleae; cf. infra l. 71*) bullatus. Tert. castit. 11 p. 754 Oe. -es dei servus desiderabit, qui semetipsum de saeculo exheredavit? (*cf.* monog. 16 p. 786). Cypr. eleem. 19 p. 388, 6 (*syn.* liberis). Paneg. 2, 27, 2 Lampr. Alex. 58, 4 *al.* Ivst. 15, 2, 14 quoad Alexandro iustus -s fuit. Avson. 191, 37 p. 50 P. -is egens ... fletus es a nobis ut pater. *al.* Hier. epist. 60, 1, 1. Vvlg. Gal. 4, 1 *dum* -s (*gr.* κληρονόμος) parvulus est, nihil differt a servo, cum sit dominus. Prvd. psych. praef. 49 *Sarah* -e gaudens *Isaac* (68 Avg. civ. 16, 23 p. 159, 28 D. *al.*). c. Symm. 1, 199 tener horruit -s (*simul superstitionis; cf. supra l. 62*) et coluit quidquid sibimet ... cani monstrarant atavi. Avian. fab. 35, 14 servatus vetulis unicus -s avis (*de simia*). Drac. *saepe.* Cassiod. var. 9, 25, 8. *nota*: *de Christo*: Pacian. sim. carn. p. 128, 8. Prvd. cath. 12, 82 unicus (Drac. laud. dei 2, 613). *in imag.*: Avson. 416, 7 p. 283 P.

3 *enumerantur stirpes gentis ex ordine aetatum*: Catvll. 64, 346 Troica ... moenia ... Pelopis vastabit tertius -s (Mart. epigr. 33, 1 *Flaviae gentis i. Domitianus.* Sidon. epist. 3, 12, 5 quod -s tertius quartusque dependimus *in cura sepulchri aviti. aliter supra l. 30*). Avson. 266, 1 p. 188 P. Aeneadum generis qui sextus et ultimus -s *Nero.* Cassiod. var. 11, 1, 20 quale ... *maioribus* esset de tali -e gaudium (*sc. Amalaswintha*). *nota* (*de pluribus*): Prvd. apoth. 546 servit ab antiquis dilapsa fidelibus -s nobilitas *Iudaeorum.*

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C *sensu* ***translato*:** **1** *spectat magis ad A (sens. strict.): de eo qui succedit in hereditatem quae proprie pervenire ad -em non potest:* **a** *colore Romano (cf. et p. 2654, 62. 71):* CIC. Brut. 332 *Academiae* -s Aristus (*sic de philosophis*: ac. 1, 17 cum Speusippum . . . Plato philosophiae quasi -em reliquisset. CIRIS 15 [*v. edd. ad l.; Reitzenstein, Herm. 48, 1913, 252; Helm, RhM. 85, 1936, 257*]. MART. 9, 47, 3 quasi Pythagorae loqueris successor et -s [CLAVD. MAM. epist. p. 204, 14 Pythagoricarum doctrinarum. BOETH. arithm. 2, 27 p. 117, 2]). Att. 14, 21, 3 quis enim hoc non vidit, regni (*i. scelestae dominationis; aliter p. 2654, 15*) -em relictum *Antonium?* OV. am. 3, 15, 5 ordinis. epist. 2, 78 -em patriae . . . fraudis (*cf.* ars 3, 459 criminis. OPTAT. 2, 5 p. 40, 17 sceleris. SVLP. SEV. chron. 1, 51, 5 paternae impietatis). met. 3, 589 studii successor et -s. 6, 239 aviti nominis -s Tantalus (15, 819 *Augustus sc. Caesaris.* fast. 5, 155. CLAVD. 10, 39 cui . . . successi. ARATOR act. 1, 587 Stephanus, qui primus *martyr* agone coronam, nominis [*sc. stephani i. coronae*] -s, habet. *cf.* OV. fast. 1, 615 *Tiberius* tanti cognominis -s *sc. Augusti* [INSCR. Dessau 5172 magni parvus c. -s]. TERT. adv. Val. 39 p. 211, 23 paternae appellationis -em *Christum*). Pont. 2, 2, 54 *eloquentia patris* -em repperit . . . suum. *al.* LIV. 41, 23, 11 Persea . . . ⌊belli cum⌋ (⌊ ⌋ *add. Madvig*) populo Romano prius . . . quam regni -em futurum (SIL. 4, 814. AVG. civ. 5, 25 p. 238, 19 D. *Pompeius Catonem* civilis belli quodammodo -em reliquerat). SEN. dial. 4, 34, 3 -em paterni odii (*i. contra patrem*) fieri (*cf.* TAC. ann. 16, 28 in principes). LVCAN. 6, 595 *Pompeii filius* tanti funeris *sc. cladis* -s (*cf.* DRAC. laud. dei 3, 357 *Verginius* virginei truculentus funeris -s [*i. futurus ultor filiae*]). PLIN. nat. 36, 24 artis. STAT. Theb. 1, 233 *Oedipus* scandere . . . thalamos hic impius -s patris . . . appetiit (*cf.* TERT. pudic. 13 p. 243, 5 impium patris de matrimonio). APVL. met. 7, 5 *latro* -s et aemulus virtutis paternae (SEDVL. carm. pasch. 1, 178). TERT. praescr. 37, 5 ego sum -s apostolorum *servando leges et scripturam.* HIL. c. Aux. 11 p. 615ᶜ -s Arii (*cf.* OPTAT. 1, 10 p. 13, 2 scismaticorum. AMBR. exc. Sat. 1, 47 fidei). SYMM. epist. 1, 3, 2 iustus -s veterum litterarum. 1, 15, 2 bene loquendi gignuntur, non scribuntur -es. HEGES. 3, 17, 1 ecqui velit esse tantae mortis superstes? quis eligat fieri -s doloris? VVLG. Hebr. 11, 7 Noe . . . iustitiae . . . -s (*gr.* κληρονόμος) institutus. *et al.* **b** *colore Christiano (cf. sub II B. graece, ubi nihil adnotatur, resp.* κληρονόμος*):* TERT. resurr. 59 p. 119, 24 apostolus scribens: . . . 'sive futura, sive praesentia, omnia vestra sunt', . . . *homines* constituit -es etiam futurorum. adv. Iud. 6 p. 712 Oe. novi testamenti -s *Christus* (*de homine:* AVG. enchir. 22, 7 gest. Pelag. 5, 14 p. 66, 17 in euang. Ioh. 108, 2). ITALA Eph. 5, 5 (Nicet. fid. 7 p. 17, 19) non erit -s in regno Christi et dei (οὐκ ἔχει κληρονομίαν, *Vulg.* non habet hereditatem). HERM. vulg. vis. 3, 8 p. 24, 3 -s erit vitae aeternae ([*gr.* κληρονομήσει]. VVLG. I Petr. 3, 22 -es efficeremur [*om. gr.*]). CYPR. unit. eccl. 24 p. 231, 23 -es Christi sumus (MAXIMIN. c. Ambr. 56). LACT. inst. 4, 20, 5 Christus . . . nos -es regni aeterni facit (VVLG. Iac. 2, 5 AVG. civ. 16, 24 p. 162, 28 D. CHROMAT. beat. 10 p. 328ᴮ caelestis . . . efficiamur [NICET. symb. frg. 1 p. 7, 3]). HIL. in Matth. 27, 6 p. 1061ᶜ *evangelii praedicatio est* Christi patrimonium aeternis -bus reservatum. AMBROSIAST. in Gal. 3, 18 p. 356ᴮ -es . . . promissionis (*de genet. v. Bauer, Wörterb.² 435*) Abrahae (PASS. Andr. brev. 2. *cf.* VVLG. Hebr. 6, 17 pollicitationis). VVLG. Rom. 4, 13 promissio Abrahae aut semini eius, ut -s esset mundi (*aliter p. 2654, 29*). 8, 17 *sumus* -es . . . dei, coheredes . . . Christi. Hebr. 1, 2 *Christus* quem *deus* constituit -em universorum (PS. PRIMAS. in Hebr. p. 687ᴮ constitutus est . . . dominus et -s super omnem creaturam). BARNAB. 13, 6 videte quem voluerit *deus* esse primum testamento -em. *et al.*

2 *spectat magis ad B (sens. lax.): de eo qui vice alicuius existit, fungitur sive successor sive superstes sive suboles:* **a** *de hominibus:* α *spectat ad munus, potestatem sim.:* LVCAN. 9, 275 o famuli turpes *i. milites Pompei*, domini post fata prioris *i. Pompei* itis ad -em *Caesarem* (*cf. ad sensum p. 2653, 60 et* DRAC. Romul. 4, 6 [*Hercules queritur*] superbi . . . *nunc* caelum . . . -es et Iuno tenent *sc. post Iovem mihi propitium*). STAT. Theb. 1, 141 (*de Eteocle et Polynice*) sic iure maligno *regnum* . . . transire iubent, ut sceptra tenentem . . . semper novus angeret -s *i. frater impatiens.* CLAVD. 17, 337 accipiat patris exemplum tribuatque nepoti filius . . ., coeptis *a Theodoro* ne desit fascibus *i. consulatui* -s. CARM. c. pag. 114. CONC. Rom. a. 502 p. 445, 21 nobis -busque nostris. β *ad genus:* MANIL. 1, 891 *post pestilentiam* tanto quondam populo vix contigit -s. 4, 832 humani generis cum solus constitit -s Deucalion. **b** *de rebus, animalibus sim.* (*v. etiam p. 2646, 25. propius ad B 2 spectans:* PALLAD.): OV. met. 9, 72 nec ullum *Hydrae* . . . caput est . . . recisum, quin gemino cervix -e valentior esset. COLVM. 9, 2, 4 *apes* an -em generis sui floribus eligant (*cf. Verg. georg. 4, 200*). PLIN. nat. 16, 173 *alni* in aqua satae densius caesaeque innumero -e prosunt. TERT. resurr. 12 p. 41, 2 *solis lux mane* revivescit, interficiens mortem suam, noctem, . . . -s sibimet existens. PALLAD. 15, 31 si . . . equae . . . miscetur asello ardor . . ., fecundum . . . genus productus deleat -s *i. mulus.* CLAVD. carm. min. 27, 101 (*de Phoenice*) o felix -sque tui.

II *usu* ***Hebraico*** *et biblico: fere i. q.* ***possessor*** (*cf.* hereditas *II*): **A** *proprie:* ITALA gen. 15, 7 (Aug. civ. 16, 24 p. 160, 26 D. *cf. ibid.* p. 160, 28) eduxi te, *Abraham* . . ., ut dem tibi terram hanc, ut -s sis eius (15, 8 [*ibid.* p. 161, 28] *Abraham.* 28, 4 [*ibid.* 16, 38 p. 185, 28] *Iacob. gr. ubique* κληρονομῆσαι, *Vulg.* possidere). VVLG. Ier. 8, 10 dabo mulieres eorum exteris, agros eorum -bus. Mich. 1, 15 -em adducam tibi. *huc spectare videtur (cf. Vulg. exod. 15, 17):* CYPR. GALL. exod. 542. **B** *transl.: v. inter locos sub I C 1 b allatos (imprimis p. 2655, 43. 55. 58), a quibus non satis distingui possunt.*

deriv.: hereditas, heredium. *compos.*: coheres, exheres, proheres, subheres; exheredo. *Kornhardt.*

***hĕrī**, here, *adv.* [*cf. c. sanscr.* hyáh, *gr.* χθές, ἐχθές, *hibern.* in-dhē, *cambr.* doe, *alban.* dje *'heri' et c. theod.* gestern. *J. B. H.*]

de etymol.: PAVL. FEST. p. 99 here id est adverbium temporis -i, dictum a Graeco ἐχθές. *de* ***littera finali*** *(cf. etiam supra l. 15): de pronuntiandae ambiguitate:* QVINT. inst. 1, 4, 8 ⟨in⟩ 'here' neque 'e' plane neque 'i' auditur (*cf.* DON. *infra l. 29*). *de usu vario:* QVINT. inst. 1, 7, 22 'here' nunc 'e' littera terminamus. at veterum comicorum adhuc libris inven. 'heri ad me venit' (*Ter. Phorm. 36*), quod idem in epistulis Augusti (*cf. infra l. 46*), quas sua manu scripsit aut emendavit, deprehenditur. ROMAN. Char. gramm. p. 260, 11 B. 'heri' Terentius in Phormione (*36*) *, Cicero quoque Tusculanarum libro II (*15*) . . .; quidam 'here' putant dici debere (*q. seq. v. p. 2657, 13*). PRISC. gramm. III 71, 19 'heri', ibi, ubi. dicitur tamen et 'here': Iuvenalis in I (*3, 23*) . . ., Horatius in II sermonum (*sat. 2, 8, 2*) . . . (*isdem exemplis:* POMP. gramm. V 244, 13 'heri' . . . in usu; magis '-i' legimus, haut '-e'. GRAMM. suppl. 258, 25 [*versu Iuv. demutato*]). DON. Ter. Phorm. 36 propter cognationem 'e' et 'i' litterarum non dubitaverunt antiqui et '-e' et '-i' dicere et 'mane' et 'mani' et 'vespere' et 'vesperi' (*cf.* SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 67). GLOSS. Plaut. gramm. III 59, 2 (*cf. Ritschl, Opusc. II 254 sqq.*) in Rudente: 'here' (*ad* 940 *Leo, Goetz-Schoell; probabilius ad* 130 *vel* 151 [*utrubique in fine versus*]). *ibid.* 59, 5 in Persa: 'here' (*ad* 108 [*in fine versus*] *probabiliter e cod. Pal. testimonio* [*def. A*]).

de codicum memoria (nusquam in titulis): **-i:** *scaen.:* NAEV. com. 21 (Macr. Sat. 3, 18, 6). PLAVT. *35ies* (*A*: Mil. 73 *p. 2657, 7.* Most. 953. 956 *p. 2657, 4.* Persa 577 Stich. 416 [hieri *P*]. -i *an* -e *incertum*: Pseud. 148 Stich. 516 [*utrubique probabilius* -i]). CAECIL. com. 197 (Gell. 15, 15, 2). TER. *13ies*. AFRAN. com. 71 (Roman. Char. gramm. *p. 2657, 14*). 163 (Non. p. 73, 32). *poet. non scaen.* (*non nisi in fine versuum*): CATVLL. 61, 137 PROP. 2, 14, 20. 3, 23, 12 OV. fast. 2, 76 MART. 1, 24, 4. 5, 58, 8. *prosae serm. script.* (*dub.*: QVADRIG. *p. 2657, 17*): VARRO frg. Non. p. 167, 21 si tuam -i redam (*at* tuam heredam *L¹*; *cf. infra l. 55*) non habuissem. CIC. Phil. 1, 16. 2, 110 de orat. *7ies*. philos. *11ies*. Att. *et* epist. *l. 56 sqq.* IMP. AVG. epist. Suet. Aug. 71, 2 Cal. 8, 4 PETRON. 34, 7. 41, 4. FRONTO *5ies*. *et apud* VLP. TERT. OPTAT. HYG. astr. HIER. epist. *al.* **-e:** *scaen.*: PLAVT. Mil. 59 *A* (hercle *P*). Persa 108 *P* (*cf. l. 35*). *v. etiam l. 33.* TER. Haut. 568 *A* (*corr. in* -i; *sic rell.*). *poet. non scaen.* (*locis, quibus littera aut brevem efficit aut in synalipha [semel, infra l. 52] posita est*): HOR. sat. 2, 8, 2 (*synal.*). PROP. 2, 22, 1 OV. am. 1, 8, 23 fast. 3, 852 CALP. ecl. 4, 59 MART. 1, 43, 2. 3, 12, 2 (*hendec.*). 4, 7, 1. 5. 4, 61, 9 (*choliamb.*). 10, 31, 1 IVV. 3, 23 PS. PROSP. carm. de prov. 804. *prosae serm. script.*: VARRO rust. (*non* -i; *sed cf. supra l. 44*): 2, 11. CIC. Att. (-i *20ies omnes*): 10, 11, 4 *EW.* 10, 13, 1 *MEW, probant edd.* 15, 1ᵇ, 1 *Mᵐᵍ·, C* (hercle *M; cf. supra l. 49*). epist. (-i *bis omnes*): 9, 23 *M, probant edd.* (-i *HD*). PAVL. FEST. p. 99 (*ibid.* -i, *v. supra l. 15*). SEN. contr. 2, 3, 6 (*p. 2657, 9; at* Quint. inst. 9, 2, 91 -e *A b*, -i *BP*). SEN. epist. (*non* -i): 64, 1 *V¹ bis, prob. edd.* (-i *QL*). 120, 22 *omnes* (*edd.*). PETRON. (-i *bis*): 74, 15 (*inc., v. p. 2657, 19*). QVINT. inst. (*non* -i): 1, 4, 8 (*supra l. 17*). 1, 7, 22 (*supra l. 19*). PLIN. epist. (*non* -i): 2, 7, 1 *v. adn. crit., item* 2, 14, 6 (*prob. edd. utrubique*). ITALA Ioh. 4, 52 (cod. e).

de i finalis quantitate: **-ī** (FIN. METR. gramm. VI 237, 14 [-ī]. GRAMM. suppl. 258, 25 'heri', quod poetae dicunt 'here' causa metri, quia i longa est, e . . . brevis): *duobus exemplis certum*: TER. Eun. 169 -i minas viginti pro ambobus dedi (*v. Fraenkel, Iktus 201*). 357 inhonestum hominem, quem mercatus est -i, senem mulierem. *ex incertis veri similia*: PLAVT. Amph. 799 (*loc. Iacobs.*). Capt. 111 -i quos emi de praeda ⌊a⌋ (*Fleckeis., Leo*; de *codd., Linds.*) quaestoribus (*v. Fraenkel l. c. 110*). *incertiora*: PLAVT. Amph. 303 Curc. 17 (*cf. Iacobsohn, Quaest. Plaut. 44*). Most. 953 (*loc. Iacobs.*). TER. Hec. 251 (*cf. Drexler, Akzentstud. II 309. 322, 1*).

i *aut brevis aut breviata: exempla certa* (*inc. v. supra l. 69 sq. 72 sq.*): *-i efficit arsin*: PLAVT. Amph. 514. Merc. 257 (*in hiatu*). Pseud. 148 (*cf. supra l. 39*). Rud. 940 (*cant. iamb., cf. Jachmann, RhM. 71, 1916, 529*). Stich. 152 (*in hiatu*). 516 (*cf. supra l. 39*). TER. Hec. 466 AFRAN. com. 71. 163. *thesin*: CAECIL. com. 197 TER. Hec. 329. i *mensura ancipiti: in fine versuum*: PLAVT. Capt. 499 (*bacch.; in* -i *exit colon e distinctione Leonis, aliter Linds.*). Merc. 106 Mil. 73 Rud. 130. 151. *ap. poet. non scaenicos: v. supra l. 42 sq. aliis locis* (*praeter exempla loc. Iacobs., v. supra l. 70 et 72 sq.*): PLAVT. Amph. 731 Asin. 436 Persa 116 Pseud. 549 TER. Andr. 85. 768 Hec. 237 Haut. 519. i *in synalipha: arseos*: NAEV.

[Dittmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

com. 21 (*aliter Birt, Hiat b. Plaut. 57*). PLAVT. Amph. 714 (?). 717 (?). 725 (?). 758 Capt. 30 Merc. 481 Poen. 114 (?, *cf. l. 4*). 138 Stich. 416 TER. Phorm. 36 Eun. 83. 539. *theseos*: PLAVT. Amph. 823 Mil. 439. 489 Most. 956 Persa 577 Poen. 114 (?, *cf. supra l. 2*). TER. Hec. 190. *de* **aspiratione** (*praecipitur*: CASSIOD. [*ex Eutyche*] gramm. VII 201, 26): *omissa in codd.*: PLAVT. Amph. 303 *BD*. Asin. 436 *DE*². Mil. 73 *A* (aeri *P*). 489 *B*¹*D*. Persa 108 ere *CD*. VVLG. exod. 2, 14 *pars codd.* *inde fort. natae corruptelae*: CIC. Att. 12, 33, 1 ⌊ut -i⌋ (⌊veteri⌋ *fere codd.*). SEN. contr. 2, 3, 6 dura: -e (durere *codd.*). *de hiatu ante* h *v. Drexler l. c.* 322¹ (*raro* h *in synalipha antecedente monosyllabo*). NOT. Tir. 44, 81. *de* **significatu** *et* **usu**: DOSITH. gramm. VII 409, 3 -e et -i χθές. GLOSS. ἐχθές. χθές. *futilis distinctio*: ROMAN. Char. gramm. p. 260, 13 B. '-e' quandiu, '-i' quando. Afranius tamen in Emancipato (*com. 71*) 'quod -i valetudo', inquit, 'obstitit'. *legitur inde a* NAEVIO. [*val.* ierĭ, *it.* ieri, *francog.* hier, *hisp.* ayer. *M.-L.*]

[*dub.*: PLAVT. Mil. 217 (*v. edd. ad l.*). QVADRIG. hist. 75 (*cf. Buecheler, Kl. Schr. III 260; Münzer, RE VIII 685; sed cf. etiam infra l. 56*). PETRON. 74, 15 -e proxime (*v. vol. V 2, 850, 45*). IMP. AVID. Gallican. Avid. 9, 7 (*v. Hohl ad l.*).]

i. q. **χθές** (*spectat ad tempus loquenti proximum* [*cf.* hesternus *p. 2667, 78*] *praeter* PALLAD. *infra l. 65*):

I *sensu stricto i. q. die hodiernum antecedente*:
A *usu generali*: 1 *nude* (*acced.* iam: *infra l. 32 sqq.* PLAVT. Pseud. 549): NAEV. com. 21 quis -i apud te? PLAVT. Amph. 303 (*opp.* iam pridem). 714 te ... -i advenientem ilico et salutavi et *eqs.* (758 [*opp.* hodie]. 799 Mil. 489 TER. Hec. 190. *cf.* TER. Phorm. 36 *al.*). Amph. 731 (*opp.* hac noctu). 823 cenavin ego -i in navi ...? (*item ad tempus cenae hesternae spectant*: PLAVT. Curc. 18 Rud. 151 TER. Haut. 519 [*opp.* mane *sc. hodie*]. 568 CIC. epist. 6, 22 HOR. sat. 2, 8, 2 PETRON. 34, 7. 41, 4 [*opp.* hodie]. MART. 1, 43, 2. 3, 12, 2). Merc. 106 advexi -i (257). 481 -i ... mihi narrasti (Persa 116 iam -i narravi tibi. *sim.*: 108. Pseud. 148 -i iam edixeram. *cf. infra l. 40 sqq.*). Stich. 516 -i me iam vocaverat in hunc diem. *al.* CAECIL. com. 197 -i vero prospexisse eum se ex tegulis. TER. Andr. 85 quis -i Chrysidem habuit? Hec. 251 adii te -i de filia. Eun. 169 (*p. 2656, 67*). 357 (*p. 2656, 68*). 539 (*opp.* in hunc diem). *al.* AFRAN. com. 71 (*supra l. 14*). 163 Septembris -i kalendae (*opp.* hodie. *cf. infra l. 47*). VARRO frg. Non. p. 167, 21 (*p. 2656, 44*). rust. 2, 1, 1 quae mihi -e dixisti de *eqs.* (*item spectat ad disputata die antecedente*: CIC. de orat. 2, 18. 37. 40 [*ibid.* hesterno sermone; *opp.* nunc]. *al.* rep. 3, 32. 43 [*opp.* nunc]. ac. 2, 10. 11 *al.* Tusc. 2, 15 [*opp.* nunc]. 4, 59 off. 3, 59 HIER. epist. 29, 1, 2. *cf.* PS. AMBR. sacr. 2, 2, 3 quid lectum est -i? [*ibid. 2, 1, 1* hesterno coepimus disputare]. AVG. serm. 246, 4 -i lectum est [*ibid.* hesternam lectionem]. EVSTATH. Bas. hex. 3, 1 p. 889^C. *ibid.* p. 890^C [*gr. utroque loco* χθές, *syn. 3, 2 p. 891*^A hesterno die]). CIC. Phil. 1, 16. 2, 110 -i quartum ... diem ludorum ... fuisse (*opp.* hodiernus dies. *cf. supra l. 38*). Att. 10, 13, 1 (*opp.* hodie). 12, 18, 1 ut -i me salutavit (*cf.* 13, 9, 1). 13, 23, 1 (*opp.* nunc). *al.* epist. 9, 23 (*opp.* cras). PROP. 2, 22, 1 scis -e mi multas pariter placuisse puellas (*imitatur* OV. am. 1, 8, 23). 3, 23, 12 irascor, quoniam es, lente, moratus -i. OV. fast. 3, 852 hic (*sol*) -e *Arietis signum ingressus est* (*sim.* HYG. astr. 4, 13 p. 112, 19 [*opp.* hodie]). IMP. AVG. epist. Suet. Cal. 8, 4. *et al.* 2 *accuratius definitur*: PLAVT. Amph. 514 -i venisti media nocte (Persa 577 -i ... noctu). Mil. 439 -i ... adveni vesperi (*item* [-i ... vesperi]: Poen. 114 TER. Andr. 768 CIC. Att. 12, 16. *cf.* [-i vesperi]: CIC. de orat. 2, 13 CIC. Att. 10, 11, 4 *al.* epist. 11, 1, 1. *adde*: CIC. fin. 3, 8 -i ... ludis commissis ... profectus veni ad vesperum). Rud. 151 post cenam ... -i. CIC. Att. 13, 7, 2 -i ... post horam decimam (VVLG. Ioh. 4, 52 hora septima [*gr.* ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην]). AVR. Fronto p. 93, 1 N. totum diem (*opp.* hodie). 3 *iuncturae* (*acced.* hodie, nudius tertius): PLAVT. Curc. 17 caruitne febris te -i vel nudius tertius (Most. 956 -i et n. t., quartus, quintus, sextus. PALLAD. hist. mon. II 20, 16 p. 381^C [*v. supra l. 22*] *in cellula* continebat se, sicut -i et n. t. *cf. p. 2658, 6*). Most. 953 nisi hinc hodie emigravit aut -i (Rud. 130 aut h. aut -i. Stich. 152 aut. CIC. Att. 16, 4, 1 -i ... vel fortasse h. IMP. AVG. epist. Suet. Aug. 71, 2 et -i et h. VVLG. exod. 5, 14 nec -i nec h. [I reg. 20, 27]. *cf. infra l. 72 sqq.*).

B *usu speciali et significanti in locutionibus, comparationibus, proverbiis*: 1 *copulatum c.* hodie (*cf. supra l. 66 sqq. et gr.* χθὲς ... σήμερον): a *per* atque, et: CATVLL. 61, 137 sordebant tibi vilicae, concubine, h. atque -i. *aliter ex gr.*: VVLG. Hebr. 13, 8 Christus -i et h. (ἐχθὲς καὶ σήμερον). b *in oppositione*: PROP. 2, 14, 20 sic h. veniet, si qua negavit -i. OV. fast. 2, 76 dicet 'ubi est h., quae Lyra fulsit -i?' SEN. epist. 35, 4 observa, an eadem h. velis quae -i. MART. 4, 7, 1 cur, -e quod dederas, h., puer Hylle, negasti? (4, 7, 5). 5, 58, 8 cras vives? h. iam vivere ... serum est: ille sapit, quisquis ... vixit -i. IVV. 3, 23 res h. minor est, -e quam fuit, atque eadem cras *eqs.* VLP. dig. 47, 10, 7, 2 nec ... ferre praetor debet -i servum, h. liberum. VVLG. Sirach 38, 23 mihi -i et tibi h. (χθὲς ... σήμερον). AVG. civ. 13, 10 p. 567, 7 D. ord. 2, 19, 50 p. 182, 8 serm. 339, 5, 5. 387, 1 in euang. Ioh. 14, 5. 33, 7 *al.* *item opp.* hodiernum: OPTAT. 5, 5 p. 131, 22 post h. iam non licebat, quod -i licuit. *nude* (*ubique observante statu hodierni memoria*): SEN. contr. 2, 3, 6 ⟨dura⟩, anime, dura: -e (*de lect. v. p. 2657, 9*) fortior eras (fuisti *Quint. inst. 9, 2, 91*). SEN. epist. 120, 22 de aliquo, quem -e vidisti, merito dici potest: 'hic qui est?' MART. 1, 24, 4.

2 *copulatum c. vocabulis tempus diem hesternum antecedens significantibus*: a *in hebraismo c.* nudius tertius (כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם *vel sim.; aliter p. 2657, 63*): ITALA Lugd. (= VVLG.) gen. 31, 5 (ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν). exod. 5, 14 (ἐχθὲς καὶ τρ. ἡμ., VVLG. *aliter, v. p. 2657, 68*). VVLG. gen. 31, 2. 5. deut. 19, 4 (*Itala Lugd.* ante hesternam et n. tertianam diem). I reg. 4, 8. 10, 11. 14, 21. 19, 7 *al.*, ab -i (*cf. infra l. 23*) et n. d.: VVLG. exod. 4, 10 (*Itala Lugd.* ante hesternam vel n. tertiam diem; *item* 21, 29). 21, 36. I reg. 21, 5. b *ex graeco c.* nuper (*cf. infra l. 23*): CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 7 omnia Graecorum nova et -i vel, ut ita dicam, n. facta (χθὲς καὶ πρῴην ..., ὡς ἂν εἴποι τις, ... γεγονότα). *cf.* Didym. in Ioh. 2, 17 p. 46, 2 evangelicae doctrinae tamquam -i et n. inceptae (*desunt gr.*).
ad IB notandum: -i *fere pro subst.*: PS. PROSP. carm. de prov. 804 una dies cui (*deo*) semper adest cras atque -e nostrum. PS. AVG. serm. ed. Mai 123, 1 p. 284 *in caelo*, ubi non putantur dies nec -i nec hodie nec cras nominatur, sed aeternitas sine labore.

II *sensu dilatato i. q. proxime, nuper* (*cf. supra l. 13; de* PETRON. 74, 15 *v. p. 2657, 19*): TERT. apol. 4, 8 Papias leges ... -i Severus ... exclusit. *in hebraismo*: ab -i (מֵאֶתְמוֹל) *i. q. iam inde a tempore nuper praeterito* (*cf. supra l. 11*): VVLG. Is. 30, 33 praeparata est ... ab -i tophet (*i. locus sacrificii*).
deriv.: hesternus. *Dittmann.*

[**heribefontican** *vel* **-con** (*i.* περὶ βίου θεωρητικοῦ [*cf. Hier. vir. ill. 11*]): de vita theorica GLOSS. V 365, 4 = GLOSS.^L Corp. H 67.]

heribulbum *v.* hierob-. **hĕrīc-** *v.* eric-.

herifuga *v.* erif-. **herīlis** *v.* erilis. **herimus** *v.* eremus.

hērīnāceus *v.* erin-. **hērīnus** (PLIN. VAL.) *v.* irinus.

heritūdo *v.* erit-. **1. herma** *v. Onom.* Hermes.

2. herma a Graecis ponitur pro firmamento ...; interdum etiam saburram significat PAVL. FEST. p. 99 (*litt. gr. Lindsay Gloss. IV*). *i.* ἕρμα.

[**3. herma** *v. s.* Hermaphroditus.]

[**herm(a)edon(a)e** VITR. 9, 5, 3. ἁρπεδόναι *em. Turnebus.*]

hermēneuma, -atis *n.*, ἑρμήνευμα. ? -ta, -ae *f.*: GLOSS. III 421, 1 (= David p. 206) pars ermineumate (-tum [*gen. pl.*] *dubitanter David* [*v. etiam adn. p. 226*]). *de scriptura*: *sine* h: *v. infra passim. adde* GLOSS. -min- (*cf. Baehrens, App. Probi p. 48*): *infra l. 45. 54.* GLOSS. -neom- (*cf. Baehrens l. c.*): GLOSS. III 398, 1. 579, 1; -nom- (*cf. Heraeus, ALL 11, 1900, 327 adn.; Baehrens l. c.; Niedermann, LitBlatt germ. u. rom. Phil. 45, 1924, 310*): PROB. app. gramm. IV 199, 6 ermeneumata non erminomata. *de formis*: PROB. app. gramm. IV 195, 17 (er- *cod.*) *inter* nomina generis neutri, quae nominativo casu numeri singularis a littera terminantur. *de notione*: GLOSS.^L I Ansil. ER 202 -ta: interpretationes Graece. GLOSS. interpretatio. interpretationes.
i. q. interpretatio: SEN. contr. 9, 3, 14 dixit Haterius quibusdam querentibus pusillas mercedes eum (*sc. Clodium Sabinum uno die et Graece et Latine declamantem*) accepisse, cum duas res doceret: numquam magnas mercedes accepisse eos, qui -ta docerent ([er- *codd.*]. *sim.*: contr. exc. 9, 3 [-mineum- *M*, -minem- *P*, -rimineum- ε]).

[**hermēnīa** (ἑρμηνεία) *trad.* AVG. civ. 7, 14 p. 292, 5 D. (*cf. etiam* HIER. epist. 50, 1, 2) *graece editur.*]

hermēs (hermēs-) *v. Onom.* Hermes.

? PLIN. nat. 1, 25, 20 Teucria sive **hermione** (*pars codd., Detlefsen, Mayhoff*; hemiones *d*, hermiones *T*) sive splenios (hemione *Sillig, al.*; hemionio *Harduini ed. 1723; an* hemionion?). *cf.* hemionion *p. 2604, 52.*

[**hermionium** *v.* hemionion (-um) *et cf.* molemonium.]

hermo- *v. Onom.* Hermes.

[**hermones**: genus serpentium (GLOSS.^L II Abav. HE 11) *pro* haemorrhois: *g. s.* (*cf. p. 2492, 63 et nota scripturam* hemorres *i. haemorrhois* [*Gloss.*]).]

? DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII a 3 **hermoras** (remoras *dubitanter Du Cange*; hermolas *sc.* -ulas *probabilius Heraeus, cf. Onom.*).

hermu- *v. Onom.* Hermes.

herna, (-ōrum) *n.* *vel* -ae, (-ārum) *f.* [*cf. c. avest.* zarštva- '*lapis*' *et c.* horreo, hirsutus, hispidus. *J. B. H.*]
i. q. saxa: PAVL. FEST. p. 100 Hernici dicti a saxis, quae Marsi herna dicunt (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 684 ⟨h⟩ernas). SERV. Aen. 7, 684 Sabinorum lingua saxa hernae vocantur ([herne *LHF*]. GLOSS.^L Corp. H 62 hernae [*scrib.* herrae]: saxa [Sabinorum lingua *add. EE*]). *H. H.*

hernea *v.* hernia. **herneum** *v.* erneum.

hernia, -ae *f.* [*derivatum ex* *herno- '*hira, intestinum*'; *cf. theod.* Garn, *island.* gorn '*hira*', *lituan.* žarnà (*acc.* žárną) '*hira*' *et* haru-spex. *J. B. H.*] *scribitur* (*cf.* hirnea. *sine* h: *in codd. passim.* GLOSS.): hirnea: CELS., MART. (*bis*), IVV., ARNOB. *cod. P* gruenearum (*pro* hirnea-?), NON., NOT. Tir. *cod. A.* hirnia: GLOSS.,

[Hastrup]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

NOT. Tir. *cod. Cass.* hernea: HIPPOCR. *cod. Par. 7027 s. X* (haernee *plur. ed. Gundermann*), GLOSS. NOT. Tir. 111, 60. *de notione*: CELS. (*infra l. 14*). NON. p. 166 ramices dicuntur pulmones vel -a. GLOSS.[L] II Philox. HI 12 -a: κήλη. Abav. HI 12 -a: ramea (*pro* -ex). GLOSS. II 581, 50 -a: ponderositas (*cf. infra l. 22 et v. Rönsch, Collectanea 276 sqq.*). [GLOSS. -a: castratio (*sim.*) *corrupt. ex* herma(phroditus): castratus *v. Onom.* Hermaphroditus.]

i. q. ruptura scroti tunicarum, κήλη, ramex (*? fere i. q. coleus praegrandis vel ad venerem tardior [v. Housman ad Iuv. 11, 168]: infra l. 16. 19*): VERG. catal. 12, 8 ducit, ut decet, superbus ecce Noctuinus -am (*cf. Buecheler, Kl. Schr. II 511 Marx, RhM. 78, 1929, 417 Morel, PhW. 1922, 308. aliter* [-am *i. vas vinarium, cf. s.* hirnea] *Heyne et Birt [v. et RhM. 65, 1910, 347 sq.] ad l.*). CELS. 7, 18, 3 enterocelen et epiplocelen Graeci vocant: apud nos indecorum, sed commune his -ae nomen est (*cf. infra l. 26 et* GLOSS. III 602, 1 interocele -a). MART. 3, 24, 9 ingens iratis apparuit -a sacris. 12, 83, 1 derisor Fabianus -arum (*cf. 3* tumidas ... hydrocelas). IVV. 6, 326 quibus (*sc. rebus veneriis*) incendi iam frigidus aevo Laomedontiades et Nestoris -a possit. ARNOB. nat. 7, 34 p. 268, 27 non dubitarent *deos* ... enterocelicos dicere, eo quod ipsi ... sunt ... -arum (*v. p. 2658, 84*; gricenearum *Marchesi, non probab.*) magnitudine ponderosi (*cf. supra l. 5*). COMMENT. Lucan. 1, 58 adlusit ad -am. HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 10 G. pueris (*cf. l. 24*) ... -ae (*gr.* κῆλαι) nascuntur. THEOD. PRISC. eup. faen. 79 p. 83, 13 -as infantum (*cf. supra l. 23*) ... emergentes. *ibid.* p. 84, 10 hoc -as ... percuravit, et hydrocelas et sarcocelas et enterocelas similiter (*cf. supra l. 14*). *in comoediae titulo*: POMPON. Atell. *tit. ad* 55 sq. (Non. p. 40) -a Pappi (*cf. Buecheler, Kl. Schr. II 384; Leo, Herm. 49, 1914, 173 adn. 1*).

deriv.: herniacus, herniosus.

herniacus, -a, -um. [*ab* hernia, *cf.* coeliacus. *J. B. H.*] *scrib. sine* h. *i. q. hernia affectus, herniosus*: CE 358, 2 Actius -as qui ducet saepe choreas.

herniōsus *et* (*saepius*) hirneōsus, -a, -um. [*ab* hernia. *J. B. H.*] *scripturae rariores* (*cf. Landgraf, ALL 12, 1902, 457*): (h)erniosus: (?) CIL IV 3421 (*v. infra l. 51; at* XIII 10027, 252 hirneosus). SCHOL. Hor. *pars codd.* VVLG. *pars codd.* (*etiam* -neos-). THEOD. PRISC. GLOSS. hirniosus: VVLG. *pars codd.* GLOSS. NOT. Tir. NOT. Tir. 111, 61. *de notione*: PORPH. *infra l. 45.* SCHOL. Hor. *infra l. 47.* GLOSS.[L] I Ansil. RA 110 ramicosus: -us. GLOSS. κηλήτης.

i. q. hernia affectus, ramicosus (*cf. l. 39. infra l. 47. 49*), κηλήτης (*cf. l. 40. infra l. 46*) *sim.* (*etiam pro subst.*): VERG. catal. 13, 39 -i patrui pedes inedia turgidos. [MART.] 3, 24 *et* 12, 83 lemma (*cf. Landgraf, ALL 12, 1902, 457*). PORPH. Hor. sat. 1, 1, 105 Tanais spado fuit ..., Viselli socer ... -us *eqs. Graeci* dicunt ἢ σπάδων ἢ κηλήτης (*ibid. iterum [del. Petschenig]. cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 1, 105 multum interest inter eunuchum et -um, idest inter ramicosum et ⌊spadosum⌋ [?]). LAMPR. Heliog. 25, 6 quanti -i esse possent in urbe Roma. VVLG. lev. 21, 20. MARCELL. med. 33, 23 -is, ramitosis ydrocelicisque (*cf.* 33 tit.). 33, 24 ieiuno -o. THEOD. PRISC. eup. faen. 79 tit. CIL IV 3421 Fauste (h)erniose (*cf. van Buren, AJPh. 47, 1926, 178 et Della Corte, RivIGI. 1927, 152*). XIII 10027, 252 (*in armilla infantis*) -us (*cf. Eck, Bull. arch. comité 1895, 280*). *Hastrup.*

hernum *v.* herna. **hērō** *v.* ero.

? **hērōana(s)** *v. p. 2661, 8.* **hērōas** (*f.*) *v. p. 2661, 9.*

? **herodes.** INSCR. Lehner, Die antiken Steindenkmäler ... in Bonn 1251ᵃ Tib(erii) Iuli(i) Asonis hero/des ad aspr(itudines). her(bacium) ... *vel* her(bidum) ... *suspic. Lehner*, (h)euodes (*i.* εὐώδες, *cf. vol. V 2, 1063, 52*) *Heraeus* (*per litteras*).

[CAEL. AVR. acut. exc. p. 485 **herodia** *falso trad. vid. pro* rhoodia (*a gr.* ῥοώδης).]

herōdius (*sim.*) *v.* erodius. *H. H.*

***hērōicus**, -a, -um, ἡρωικός. *scribitur* er- *passim in codd. de formis*: *acc. sg. fem.* -en: *p. 2660, 75; sg. neutr.* -on: *p. 2660, 53* (*ad rem v. Neumann, De vocum Graec. ap. poetas Latinos ... usu, Diss. Breslau 1912, 86*). *de notione*: GLOSS.[L] III Abstr. HE 13 -as antiquas (*al. sim.* [*scrib. et* herenicas, heruicas]). *legitur inde a* CIC., QVINT., TAC. *frequenter sensu metrico apud* GRAMM. (*inde a* TER. MAVR.); *priores in doctrina metrica solent uti vocabulo* 'herous', *q. v. p. 2665, 25.*

I *quod spectat ad heroas mythicos, praecipue qui ab Homero laudati sunt*: **A** *sensu stricto*: **1** *quod pertinet ad heroas ipsos* (*adi. pro gen.* 'heroum': *p. 2660, 5*): CIC. div. 1, 1 vetus opinio ... usque ab -is ducta temporibus (QVINT. inst. 1, 11, 17 chironomia ... ab illis t. -is orta. ARNOB. nat. 4, 14 p. 152, 2 Ialysi pater, quem Rhodi peperit -is t. Acantho. 7, 26 p. 260, 2 t. ... -is, quidnam esset thus, scitum *non* est. SERV. Aen. 1, 184. 213. *cf.* CIC. Tusc. 5, 7 *et septem sapientes et Lycurgum* et iam -is aetatibus Vlixem et Nestorem accepimus ... habitos esse sapientes. *v. etiam p. 2660, 6*). CIC. nat. deor. 3, 71 Medea et Atreus ... -ae personae ([*opp. comicae*]. *cf.* SERV. auct. Aen. 1, 92 magis altum et -ae personae). DIOM. gramm. I 483, 27 epos ... divinarum rerum et -arum humanarumque comprehensio. 487, 11 tragoedia est -ae fortunae in adversis comprehensio (*cf.* AMM. 22, 8, 3 Ilium -is casibus claram). AVSON. 324 p. 109 P. illae -ae *mulieres amatrices, ... quas* in lugentibus campis Maro noster enumerat. 468, 2 p. 405 circa Agamemnonem manes -i congregantur (*aliter p. 2661, 2*). AMM. 28, 4, 12 *parasiti in comoedia* sufflant milites gloriosos ... pugnas contra milia hostium isdem ut -is (*v. p. 2659, 73*) aemulis adsignantes. MACR. Sat. 2, 1, 2 -i saeculi pudicitiam et nostri ... elegantiam. GLOSS.[L] III Abol. HE 3.

2 *i. q. dignus heroibus, similis heroum antiquorum*: CIC. Att. 14, 15, 1 (*ad rem v. Münzer, RE IV 1304 sq.*) o mirificum Dolabellam meum! ... columnam (*sc. Caesaris*) tollere, locum illum sternendum locare! quid quaeris? -a (*sc. haec sunt*). AMM. 25, 4, 1 *Iulianus* vir profecto -is connumerandus ingeniis, claritudine rerum ... conspicuus. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 2 p. 807 (ed. Bas. 1524) anima quaedam -a in macro corpore ... habitabat (*gr. 6, 55* ἡρωικὴ ψυχή).

B *i. q. epicus* (*de poeta*: *v. infra l. 30. hic illic pro subst. masc. [cf. infra l. 30] et neutr.*: *v. infra l. 25. 37. 44. 68. 82*):

1 *spectatur genus, argumentum, verborum delectus sim.*: TAC. dial. 10 *omnes eloquentiae partes* venerabiles puto, nec solum coturnum ... *tragicum* aut -i carminis sonum *eqs.* DIOM. gramm. I 483, 5 communis poematos species prima est -a, *secunda lyrica.* 502, 13 qualitates carminum sunt sex: -a, comica, tragica *eqs.* VLT. SYLL. gramm. IV 255, 35 *vox inepta* -o tragicoque carmini ... fortia tumidaque verba quaerenti (*sim.*: SERV. auct. Aen. 3, 343 quidam 'avunculus' humiliter in -o [-rooo *F*] carmine dictum accipiunt. *cf. etiam*: PORPH. Hor. carm. 3, 3, 71 magnas res, quae -o ... carmini conveniunt. SERV. Aen. 5, 27). PORPH. Hor. ars 81 -um solet [res] referre, quid actum sit, tragoedia agit. PS. CATO Mus. 9 carmina Calliope libris -a mandat. FIRM. math. 6, 30, 23. SERV. Aen. praef. p. 4, 4 est ... ⟨argumentum⟩ -um, quod constat ex divinis humanisque personis. SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 53 operis -i (*cf.* epist. 2, 2, 92). *nota*: *masc. pro subst. de poeta*: SIDON. epist. 1, 9, 7 mea carmina non -orum phaleris, sed epitaphistarum neniis comparabuntur. 4, 1, 2 si quid -us arduum, comicus lepidum ... condiderunt. SCHOL. Verg. Veron. ecl. 3, 29.

2 *respicitur metrum, versus sim.* (*exempla selecta*): **a** *generalia* (*nota usum in oratione l. 37*): TER. MAVR. 1646 leges ... datas -a carmina poscunt. DIOM. gramm. I 495, 27 versus -us ... dignitate primus est. CASSIOD. gramm. VII 211, 7 in prosa caput versus -i finemque non corrigas (*sim.*: MART. CAP. 5, 517 ne ... in ... -os structura fundatur. 5, 522). PORPH. Hor. epist. 1, 19, 7 *Ennius* primus Latinorum ad -i versus imitationem *adspiravit* (*cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 19, 7 primus ... -a fecit carmina ad annales conscribendos). FIRM. math. 2 praef. 2 *Cicero* versibus -is ... de institutione pauca respondit (*cf.* AMM. 15, 9, 8 bardi ... virorum inlustrium facta -is composita versibus ... cantitarunt. SCHOL. Hor. ars 86 -o metro scribas bella). HIER. epist. 70, 2, 2 cuius -i hemistichium ... Callimachus usurpavit. CASSIOD. var. 2, 40, 9 duo ... metra principalia ..., id est -um et iambicum, unum, quod erigeret, alterum quod placaret. SVBSCR. Sedul. cod. vet. et boni (*cf. Schanz-Hosius IV 2, 368*). **b** *speciatim in doctrina, definitione, descriptione* (*distinguuntur hexametri -i et bucolici l. 54 sqq. nota commata, quae constant ex heroi hexametri quadam particula infra l. 70 sqq.*): VEL. gramm. VII 54, 11 *prima syllaba longa*, quae est -o metro necessaria (GELL. 4, 17, 3). TER. MAVR. 1093 trochaeum, quem tantum in fini sumunt -a metra. 1644 hexametron dicunt, sed non -on omnem. SACERD. gramm. VI 502, 7 *dactylicum metrum species habet* hexametras ... quattuor, -am, bucolicam hexametram, Choeriliam, Priapeiam; pentametras quattuor *eqs.* (*sim.* [*v. l. 49*]: 506, 8 *hexameter bucolicus* ab -o hoc differt, quod ille ... schemata habet triginta duo, hic ... vero decem. SERV. gramm. IV 461, 10 -um constat hexametro catalectico; ... bucolicum constat hexametro catalectico, ita ut quartus dactylus partem determinet orationis). VI 502, 15 -um metrum et Delphicum et theologicum nuncupatur, -um ab Homero, qui hoc metro heroum facta composuit (DIOM. gramm. I 494, 32 -us ... quod virorum fortium res gestas ... commemoret). MAR. VICTORIN. gramm. VI 46, 23 *cuiuslibet pedis resolutionem* in ... metrorum generibus excepto -o reperies. DIOM. gramm. I 494, 31 -i igitur sunt, quotiens in primo spondeus est et in tertio et in sexto. PRISC. gramm. II 343, 4 *creticus* in -o stare metro non *potest.* III 420, 12 *accipit iambus* caesuras duas quas et -um. GRAMM. VI 274, 12 princeps genus versuum -um, quod et epos dicitur et dactylicon. SCHOL. Hor. ars 77 exiguos *elegos* dixit ad comparationem -i metri. *nota* (*v. supra l. 49*): DIOM. gramm. I 502, 4 secutus trimeter -us (SERV. gramm. IV 469, 26). 512, 12 pentameter ... -us fit ex superiore parte hexametri (*cf. p. 2665, 81*). 520, 16 *metrum Archilochium* quod constat hexametro -o et tetrametro item -o arctico (*cf.* SCHOL. Hor. expos. metr. p. 6, 18 carm. 1, 28 pr.). 521, 9 strophen -en telicen dimetron sic: dactylus, spondeus (522, 1). SERV. gramm. IV 465, 19 elegiacum constat de penthemimeri prima -a, secunda dactylica (PRISC. gramm. III 459, 23 *al.* SCHOL. Hor. carm. 1, 1 pr. *cf.* PRISC. gramm. II 304, 10 dimetrum iambicum coniunctum semiquinariae -ae). IV 471, 6 iambicus ... versus non iambum solum sed et -os recipit pedes (*i. dactylos et spondeos*). *cf.* PS. BASS. gramm. VI 306, 13 'solvitur acris hiems grata vice' huc usque -um.

II *fere i. q. particeps divinitatis, per mortem super humanam naturam elatus* (*cf. p. 2664, 36*): AMM. 14, 8, 3 *Mopsum* (*v.*

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Kruse, RE XVI 241 sq.) mors repentina consumpsit, et ex eo cespite Punico tecti manes eius -i (herotici *V*) dolorum varietati medentur plerumque sospitales (*aliter p. 2660, 3*).

adv. **hērōicē.** *i. q. antiquo sive heroum more:* MACR. Sat. 5, 14, 5 sunt apud Homerum versus ... nihil differentes ab usu loquendi. hos quoque tamquam -e incomptos adamavit *Vergilius* (*cf. p. 2660, 6*).

hērōīna, -ae *et* **hērōīnē,** (-ēs) *f.*, ἡρωίνη. GLOSS.ᴸ IV Plac. H 1 mulier vero (*antea* heros) -e vel heroana (-anas *R*, -adas *rell.*; herois *Goetz*) aut heroas ut Lemnias. *i. q. mulier antiquitatis, heroica:* PROP. 1, 13, 31 Inachiis ... blandior -is. 1, 19, 13 formosae veniant chorus -ae. 2, 2, 9 Ischomache, Lapithae genus, -e.

hērō(i)on *n.*, *ἡρῷον (-ώιον). PLIN. nat. 22, 67 asphodelum de clarissimis herbarum, ut quod -on (heroion *post alios Mayh.*; -oneon *dRE*, hereneon *V*, heroum *T*) aliqui appellaverint.

hērōis, -idos *f.*, ἡρωίς. *scribitur* er- *in codd. l. 34. 37. de formis: secundum decl. latinam (de dat. sg. et nom. pl. non constat): gen. plur.* -idum: *infra l. 31; abl. plur.* -idibus: *infra l. 37 (cf. l. 30). nota gen. plur.* -idarum: FVLG. myth. *infra l. 34. legitur inde a* LAEV.

1 *i. q. mulier aetatis Homericae, femina illustris* (*Romana: infra l. 28 [aetatis Augusteae: infra l. 24]. in scaena: infra l. 31. nota epitheta: infra l. 26. 27. 29*): LAEV. carm. frg. 12 ⟨se⟩seque in alta maria praecipem ⟨misit⟩ inops et aegra sanitatis -s *Ino.* VERG. catal. 9, 21 certatim ornabant omnes -a (*i. Messallae amicam*) divi. CVLEX 261 Persephone comites -as urguet ... praeferre faces. PROP. 2, 28, 29 Maeonias inter -as. OV. am. 2, 4, 33 tu, quia tam longa es, veteres -as aequas (*cf.* ars 1, 713. STAT. silv. 3, 5, 45 *fides*, qua v., Latias Graias, -as aequas. 5, 1, 255). trist. 1, 6, 33 prima locum sanctas (*i. Penelŏpam sim.*) -as inter haberes. 5, 5, 43 mores illis -isin (heroibus, -idibus *sim. codd.*) aequos. SVET. Nero 21, 3 *in tragoedia* -um ac dearum personis effectis ad similitudinem *Neronis.* AVSON. 325, 3. 15 p. 110 P. 325, 95 p. 113 P. 455, 2 p. 397 P. -as plurimas videt *Vlixes in Orco.* SERV. Aen. 7, 268. 11, 74 *Dido* ut -es solebant *texuit.* FVLG. myth. 1 praef. p. 3, 21 illas -idarum ... lucernas (*e. g. Psyches, Heronis*). SIDON. carm. 2, 501 veteris repetam conubia saecli, transcendunt hic heroas, -as illa. *nota tit. libri:* PRISC. gramm. II 544, 4 *Ovidius* in -bus (er- *GL*; erod- *K*).

? **2** *titulus honorarius* (*de re v. Guarducci, Atti del III Congr. Stud. Rom. 4, 1935, 328 sqq.*): INSCR. Dessau 9415 ⟨C⟩laudiae Eupatrae -i, uxori C. Arrun⟨ti⟩ Valentis tribus Ha⟨d⟩riana Herculana (CIL III 14399ᵇ *de eadem*). *de utroque loco v. Wiegand, AM 30, 1905, 324 sq.*

cf. Onom.

VARRO frg. Non. p. 149, 16 'pondo mille octingentum' nove Varro de Vita Populi Romani lib. III: 'itaque rettulit auri pondo mille octingentum septuaginta quinque. Graeci enim † **heron** mole (*F*³; herona mole *LB*⁴) dixerunt.' *Lindsay cogitat de* αἱροῦν MDL edixerunt (*v. RhM. 56, 1901, 324*); *Heraeus per litteras suadet* ἱερόν ([hieronimole *cod. Harl.*]. ? *i. magnum*) *sc.* σταθμόν (*sim.*) a mole. *Kornhardt.*

GLOSS. V 365, 5 = GLOSS.ᴸ Corp. H 68 **heroniacah (-nalacah)** brut(a)e diversarum. Hero machinarum structor d. *suspic. Buecheler*; ἡρώων ἄλοχοι brutae (*sc. novae nuptae*) diversorum *Gundermann, ALL 12, 1902, 411*; περὶ ἐγγαστριμύθου d. *Lindsay (coll. Hier. vir. ill. 85).* *H. H.*

***hērōs,** -ōis (-ōos) *et* **hērōa,** -ae *m.*, ἥρως. *de orig. voc. gr.:* SERV. auct. ecl. (*v. p. 2614, 18*). AVG. civ. 10, 21 p. 434, 16 sqq. D. a Iunone ..., quod Graece Iuno Ἥρα appellatur et ... filius eius ... -s fuerit nuncupatus (*cf.* ISID. orig. 8, 11, 98 GLOSS.ᴸ IV Plac. H 1). ISID. orig. 8, 11, 98 -as (er- *trad.*; ἀηρωας *Linds.*) id est viros aerios *eqs. scribitur:* (a)er- *persaepe in codd., e. gr.:* LYDIA *p. 2663, 10,* SERV. auct. *p. 2663, 40,* ALC. AVIT. *p. 2664, 13,* DRAC. *p. 2662, 42,* ENNOD. *p. 2663, 76 sq.,* CORIPP. *p. 2664, 25,* ISID. *supra l. 60 et* 10, 2 *sub littera A. cf. etiam infra l. 83.* ir-: *p. 2663, 74.* herus: *p. 2664, 81 (in tit.).* GLOSS. IV 523, 51. *v. etiam p. 2664, 20 sq. litt. gr.: p. 2663, 57.* ISID. orig. 8, 11, 98. *de formis:* PRISC. gramm. II 255, 1 Graeca eiusdem terminationis genitivum Graecum sequuntur, 'os' finali in 'is' conversa: ... ἥρως, ἥρωος, -s, -is (*cf.* GLOSS.ᴸ IV Plac. H 1). *nom. voc.* -a: *p. 2663, 75 sq. (voc.* -os: *p. 2662, 69. 74). dat.* -o: *p. 2664, 75 et* GLOSS.ᴸ IV Plac. H 1 *var. l. acc.* -am: *p. 2663, 79. 80. 84.* ALC. AVIT. carm. 4, 286; -a: *p. 2662, 65. 2663, 11. 22. 25. nom. plur.* -oĕs: STAT. Ach. *p. 2662, 64. acc. pl.* -as: *ubique praeter p. 2663, 74. mensuratur* hĕr-: VEN. FORT. carm. 2, 14, 12 Mart. 3, 83 (*v. p. 424*); -ŏs: PRVD. perist. 10, 52. 457 (*at* -ōs: 6, 149). *de notione:* PORPH. Hor. ars 83 pueros ... deorum -as dicit (*cf.* SCHOL. Hor. Vind. ars 84). ISID. orig. 8, 11, 98 quo nomine appellant alicuius meriti animas defunctorum *eqs.* GLOSS.ᴸ IV dub. Plac. H 4 -as non solum viros, sed viros fortes posuerunt, alii non solum fortes viros, sed divinos sive divino sanguine natos sive semideos intellegi voluerunt, ... propter nobilitatem generis aut propter bona ... ab eis instituta, id est aut legum aut morum. I Ansil. HE 156 viri fortes. 169 vir magnus sive fortis. 174 -um: antiquorum aut iuben[i]um (*i. iuv-*). *cf. etiam p. 2664, 56 sqq.* [*falso trad.* eorum *pro* -um: IVST. *p. 2663, 34.* ? ISID. orig. 1, 39, 10 (*var. l.*). MALL. THEOD. gramm. VI 589, 22 (*var. l.*). *dub.:* VARRO ling. 7, 3. *coni.:* CIL X 3757 (= Dessau 137) templum hoc sacratum her⟨oibus qui⟩ quod ger⟨unt⟩ Augusti nomen felix ⟨illis⟩ remaneat (*Mommsen cogitat de -bus i. Laribus; cf. p. 2664, 55. 58*).]

I *i. q. vir fortis, egregius, magnis virtutibus praecellens:* **A** *sensu originario i. q. bellator, vir strenuus antiquitatis, praecipue aetatis Homericae:* **1** *personae agentes in epicis (rarius lyricis sim.) carminibus (de imitatione inferioris aetatis v. p. 2664, 6):* **a** *indicantur nominibus:* α *nomine proprio -is:* Ⓘ *sine epithetis:* VERG. Aen. 1, 196 *vinum Acestes* ... dederat ... abeuntibus -s. 6, 103 incipit Aeneas -s. ANTH. 392, 5 Clonus -s. DRAC. Romul. 8, 253 quos suscipit -s hospitio Telamon. Ⓘⓘ *cum epithetis:* VERG. Aen. 6, 649 magnanimi -es, ... Ilusque Assaracusque et ... Dardanus. HOR. sat. 2, 3, 193 Aiax -s ab Achille secundus. SIL. 13, 38 fortissimus -s ... narrabat ... Diomedes. DRAC. Romul. 10, 41 callidus -s solus Iason ... prosilit. β *patronymico sim. (exempla selecta. adi. trahitur ex nomine patris: infra l. 23. 31. 34. 38 al., sive maiorum cuiusdam: infra l. 22. 32 al.; matris: infra l. 25. 28. 29 al.; patriae, terrae sim.: infra l. 24. 26. 30 al. singulariter 'Mavortius' [i. Mars]: infra l. 46. accedit proprium -is nomen: infra l. 40. 44. ponitur -s in finiente versu praeter infra l. 24. 34. in prosa oratione: infra l. 33*): -s Aeacides: STAT. Ach. 2, 42. Aeetius (*Absyrtus*) -s: VAL. FL. 8, 379. Aesonius: OV. met. 7, 156 (*in initio vers.*). Aetolius (*Diomedes*): OV. met. 14, 461 HOMER. 556. Autonoeius (*Actaeon*): OV. met. 3, 198. Calydonius: (*Meleager*) OV. met. 8, 324; (*Diomedes*) HOMER. 399 *al.* STAT. Ach. 1, 500 *al.*; (*Tydeus*) STAT. Theb. 2, 476. Cycneius: *v. Onom. II 784, 51.* Cythereius (*Aeneas*): OV. met. 13, 625 *al.* HOMER. 895. Danaeius: OV. am. 3, 6, 13 *al.* Daunius (*Turnus*): VERG. Aen. 12, 723. Gortynius (*Minos*): CIRIS 114. Ismenius: (*Polynices*) STAT. Theb. 1, 673; (*Eteocles*) 2, 307. Laertius: OV., STAT., AVSON., DRAC. Laomedontius: VERG. Aen. 8, 18 (CLAVD. DON. *ad l.*). Larissaeus (*Achilles*): TERT. pall. 4 p. 933, 7 Oe. Narycius (*Aiax Oilei*): OV. met. 14, 468 (*in in. vers.*). Neptunius (*Theseus*): OV., STAT. Theb. Nereius (*Achilles*): LAVS Pis. 176 HOMER. 938 *al.* Nonacrius (*Euander*): OV. fast. 5, 97. Perseius (*a Persa nymphe i. Adrastus*): STAT. Theb. 3, 441. Philyreius (*Chiron*): OV. met. 2, 676 fast. 5, 391. Poeantius: OV. rem. 111 *al.* MART. 2, 84, 1. Priameius: (*Hector*) LAVS Pis. 174; (*Paris*) HOMER. 271. Priamides: VERG. Aen. 3, 345 -s P. multis Helenus comitantibus *se* adfert (*cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. HE 172). Thessalus: (*Admetus*) STAT. Theb. 6, 442; (*Achilles*) DRAC. Orest. 480 (er- *B*; heres *A*). Thetideius: HOMER. 690. 892. Tirynthius: (*Hercules*) OV., VAL. FL., STAT.; (*Fabius*) SIL. 8, 217. Troezenius: OV. met. 8, 567 T. -s ... Lelex. Troius: (*Aeneas*) VERG., CLAVD. DON.; (*Aesacus*) OV. met. 11, 773; (*Paris*) PETRON. 108, 14 vers. 2 (hostis *var. l.*). *adde* (*v. supra l. 20*): Mavortius -s: CARM. c. pag. 20.

b *vox certos viros indicat nomine non apposito* (*sing. nom. voc. semper in fine versus praeter l. 61. nonnunquam subest sensus latior: fere i. q. bellator, vir strenuus e. gr.* VERG. *l. 54. 56.* PROP. *l. 59; vir adultus e. gr. l. 67*): α *sine epithetis:* CATVLL. 64, 23 o nimis optato saeclorum tempore nati -es, salvete, deum genus. 64, 343 (*verba Parcarum*) non illi (*i. Achilli*) quisquam bello se conferet -s. VERG. ecl. 4, 35 quae vehat Argo delectos -as. Aen. 5, 289 quo se ... -s ... tulit (*cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. HE 165 sq.). 5, 389 Entelle, -um quondam fortissime frustra. 5, 684 *in incendio* nec vires -um infusaque flumina prosunt (STAT. Theb. 5, 373 robora ... semideum -um). *al.* CVLEX 296 vos sede piorum, vos manet -um contra manus (PROP. 1, 20, 21 manus -um ... litora fronde tegit. VAL. FL. 3, 691. 4, 325 m. omnis -um *Argonautarum*). OV. met. 7, 863 haec lacrimans -s memorabat. *al.* VAL. FL. 4, 311 labentem propulit -s. *al.* HOMER. 3 *Achillis ira* animas fortes -um tradidit Orco (*sim.:* SIL. 13, 799. STAT. Theb. 3, 363 -um inmanibus umbris). STAT. Ach. 1, 709 segnes -es eunt *per campum.* 1, 754 -es et arma. Theb. 10, 784 intra muros ... receptum ... -a ferunt. *al.* MACR. Sat. 2, 1, 1. MART. CAP. 9, 904 tam puellarum ... quam -um populus ... properabat. 9, 906 numerus -um crinitorumque sapientum, qui *canebant eqs.* 9, 996 Harmonia intentis tam divis quam -um populis *canebat.* DRAC. Romul. 8, 268 germanam *Hesionen* regis *Priami* ut, -s *Telamon,* ... in pace refundas. *al.* β *cum epithetis* (*iunctura plerumque in fine versus*): VERG. Aen. 6, 169 Aeneae sese fortissimus -s addiderat socium (OV. met 10, 207 f. -s *Aiax.* CLAVD. DON. Aen. 10, 315 p. 334, 19). 6, 192 tum maximus -s (*Aeneas*) maternas agnoscit aves (OV. met. 8, 573 tum m. -s ... inquit. 13, 644 non falleris, -s maxime. HOMER. 566. 668. 1000). STAT. Ach. 1, 698 tunc providus -s (*Ulixes*) ... iubet (STAT. Theb. 4, 197 [*Amphiaraus*]. 8, 681).

2 *generaliter:* **a** *proprie* (*in pictura sim.: l. 82. p. 2663, 20; in scaenico ludo: p. 2663, 14. inter familiae nobilissimae maiores: p. 2663, 39. eximia corporis magnitudine: p. 2663, 28*): CIC. de orat. 2, 194 non -um veteres casus fictosque luctus velim imitari *in iudicio.* nat. deor. 2, 166 principibus -um Ulixi, Diomedi, Agamemnoni, Achilli. CATVLL. 64, 51 vestis priscis hominum variata figuris -um mira virtutes indicat arte (MAR. VICTORIN. gramm. VI 50, 15 Homerus -um virtutes est persecutus. *cf. aliter* [*de qualitate animi*]: SIL. [*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

15, 276 gloria lausque magnorum -um celebrataque carmine virtus. APVL. Plat. 1, 2 Plato non solum -um virtutibus praestitit, verum etiam aequiperavit divum potestatibus). 64, 385 ante domos invisere castas -um ... caelicolae ... solebant. VERG. ecl. 4, 16 deum vitam accipiet divisque videbit permixtos -as. 4, 26 -um laudes et facta parentis ... legere (QVINT. inst. 1, 10, 10 inter regalia convivia l. -um ac deorum ... canebantur. PORPH. Hor. ars 83 [*cf.* SCHOL. Hor. ars 83. 86]). georg. 4, 476 (= Aen. 6, 307) matres atque viri ... *et* corpora magnanimum -um, pueri innuptaeque puellae *apud inferos.* LYDIA 75 quod deus atque -s ([ha]eros *trad.*) *fecerunt*, cur non minor aetas? (*cf.* FRONTO p. 212, 11 N.). HOR. carm. 1, 12, 1 quem virum aut -a lyra ... sumis celebrare, Clio, quem deum? (*cf.* STAT. Theb. 1, 41). ars 114 intererit multum, Davusne (*sic K¹ς, v. Porph. ad l.*; div- *rell.*) loquatur an -s, maturusne senex an *iuvenis* (*sim. in scaena*: ars 227. MANIL. 5, 482 magnos -as aget *eqs.* SVET. Nero 21, 3 cantavit personatus, -um deorumque ... personis effectis ad similitudinem oris sui). PROP. 1, 14, 17 *Venus* potest magnas -um infringere vires. 3, 11, 27. OV. am. 2, 1, 35 -um clara valete nomina! MANIL. 5, 13 ratis -um (*i. Argo*). PAVL. FEST. p. 74. PLIN. nat. 35, 72 *Parrhasius* superatus a Timanthe ... in Aiace armorumque iudicio -is nomine se moleste ferre dicebat, quod iterum ab indigno victus esset (*cf.* 35, 74 pinxit -a absolutissimi operis. 35, 94. 107. 128 Euphranor primus ... *expressit* dignitates -um. QVINT. inst. 12, 10, 5). SIL. 11, 450 formabat ... canendo -um mentes *Chiron* (*cf.* STAT. Ach. 1, 118 monstrare lyra veteres -as). STAT. Ach. 1, 5 ire per omnem ... -a (*i. Achillis vitam*). silv. 5, 3, 25 concilia -um iuxta manesque beatos. 5, 3, 236 pandere facta -um bellique modos (*apud* GRAMM.). QVINT. inst. 8, 4, 24 ex instrumento ... -um illorum magnitudo aestimanda nobis datur (*cf.* SVET. Aug. 72, 3 ferarum ... membra praegrandia, quae dicuntur ... arma -um. ARNOB. nat. 2, 75 p. 109, 15). decl. 306 p. 201, 25 *carmina*, ubi ... primi -es canebantur (*cf.* FRG. Bob. gramm. VI 623, 6). SVLPICIA sat. 1 -as et arma. TERT. anim. 32 p. 352, 13 *Empedocles* dedignatus aliquem se -um recordari. ITIN. Alex. 8 p. 5, 9 diis -busque apud Ilium litans *Alexander* (*cf.* IVST. 11, 5, 12 ad tumulos -um [eor- *τπι, Seel; cf. p. 2661, 83*], qui Troiano bello ceciderant. *sim.*: AVSON. 217 p. 72 P. epitaphia ... -um, qui bello Troico interfuerunt). AVSON. 419, 36 p. 362 P. non possum fidei causa ostendere imagines maiorum meorum, ut ait apud Sallustium (*85, 29*) Marius, nec deductum ab -bus genus ad (vel *Peip.*) deorum stemma replicare (*cf.* MEROB. carm. 4, 17). SERV. auct. Aen. 3, 593 cum -es (er- *trad.*) non fuerint soliti tondere barbam. SIDON. carm. 2, 35 -um fertilis ora. *et al.; huc spectare videtur et* VARRO Men. 45 (*Bimarcus*) τρόπων τρόπους qui non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnes -as negat nescisse (*ad rem cf. frg. 60 et v. Vahlen, Coniect. 129 sqq. Ribbeck, RhM. 14, 1859, 121 sqq. Norden, Observ. [Diss. 1891] 278 sqq.*; *-as pro subi. habet Ribbeck, ceteri pro obi.*). **b** *quasi metonymice* (*subst. pro adi.*): PERS. 1, 69 res grandes nostro dat Musa poetae. ecce modo -as (-os ς) sensus adferre videmus nugari solitos Graece.

B *transfertur vox ad viros fortitudine, sapientia, magnitudine animi antiquis similes -bus* (*ad mulierem: p. 2664, 19; ad philosophos maximos: infra l. 58; ad Romanos priscos: l. 65 et 67. familiariter: infra l. 53 sqq.*): **1** *generalia*: CIC. Att. 1, 17, 9 erat dicturus *in senatu* ... -s ille noster Cato (*sim.*: 4, 3, 5 *Clodiani* ignari, quantum in illo -e *Milone* [-ro Ω] esset animi, quantum ... consili. 14, 6, 1 -bus nostris [*de interfectoribus Caesaris ut*: 14, 11, 1 nostri illi non -es sed di futuri. 15, 12, 2 *Octavianus* erga nostros ἥρωας ..., ut nos vellemus, animatus]). rep. 3, 12 illorum fuit -um (*i. Platonis et Aristotelis*), *iustitiam* ... in illo divino solio ... conlocare (*sim. de sapientibus*: APVL. Plat. 2, 7 ille -s *Plato.* MART. CAP. 6, 576 tot gymnasiorum ac tantorum -um matrem Philosophiam. *cf. supra l. 2. p. 2664, 66 et v.* ISID. orig. 1, 39, 9 -es ... viri ... caelo digni propter sapientiam et fortitudinem [8, 11, 98. 10, 2]). MORET. 59 ergo aliam molitur opem sibi providus (*cf. p. 2662, 75*) -s (aeris *var. l.*) *Simylus* (*v. quae exposuit Lenz, PhW. 1937, 231 sq.*). CVLEX 359 *apud inferos* hic alii se dant pariles virtutis honore -es (*i. Fabii, Decii eqs.*). HOR. sat. 2, 2, 93 rancidum aprum antiqui laudabant *eqs.* hos utinam inter -as natum tellus me prima tulisset! FIRM. math. 6, 31, 89 hoc decretum -em, virum fortem homicidamque perficiet. PRVD. apoth. 236 (*de prophetis test. vet.*) -um ... priscorum. MEROB. poet. 119 *Aetius* tanti *patris* sibi conscius -s sanguinis. AVG. civ. 10, 21 p. 434, 23 D. martyres nostri -es nuncuparentur, si ... usus ecclesiastici sermonis admitteret, ... quod ... daemones, id est aerias vincerent potestates et ... ipsam ... Iunonem *sc. Heram* (*cf.* p. 434, 16. 435, 16). EXC. barb. p. 280, 18 Fr. in chronica deos et -es (ir- *trad.*) vocatos reges. ENNOD. dict. 4, 5 p. 437, 4 Antoninus vetusti -a (*Bᵃ*; -os *b et m. rec. in B*) saeculi. 16, 7 p. 473, 4 -a (er- *B²*) magnanime (*ironice*). 22, 4 p. 494, 14. opusc. 1, 20, 87 p. 285, 10 quis credat -as (er- *var. l.*) tuos (*sc. milites Theodorici*) ... non respuere ... formidinem. VITAE patr. Iurens. 1, 9 p. 136, 8 -am (-a *2*) Christi Romanum (1, 19 p. 143, 4). CASSIOD. var. 8, 9, 3 p. 238, 13 crescebat visendi studium eois populis -am (-eam, -oem, -oa *varr. ll.*) nostrum *i. Theodoricum regem.* IORD. Get. 79 *proceres, quos Gothi semideos et Ansis vocant*; horum ... -um ... primus fuit Gapt. CONSTANT. vita Germ. 12 p. 259, 11 -es devotissimi *Germanus et Lupus* susceperunt *negotium.* 42 p. 281, 5 fessum -am (erum *var. l.*) laboribus *Germanum.* *i. q. vir adultus* (*paene evanuit notio originaria, cui inerat semper laudandi vis*): PRVD. ham. 283 (*ironice*) *non modo femina, sed etiam vir* solvitur in luxum. cernas mollescere cultu -as vetulos. perist. 6, 149 circumstet chorus ex utroque sexu: -s, virgo, puer, senex, anulla. *cf. p. 2662, 51.*

2 *in imitatione priscorum carminum epicorum* (*v. p. 2662, 8*): **a** *de scripturae sacrae viris*: CYPR. GALL. gen. 380 *Nembrodus* -um de more ferox. iud. 146 bellator, Ceneza satus, Gothozelus -s. 585 coniugis esse dolos confestim noscitat -s (-es *L*) *Samson.* PRVD. cath. 10, 70 sancti sator ille Tobiae, sacer ac venerabilis -s. PAVL. NOL. carm. 24, 573 *Samson* praepotens -s dei hostes ruinae miscuit. ALC. AVIT. carm. 4, 222 visu ... perterritus -s *Noe* (*cf.* 4, 285). 5, 67 virgam ... gestabat legifer -s (aer- *L*) *Moses.* **b** *de sanctis viris, martyribus sim.*: PRVD. cath. 6, 114 sopore iustus mentem relaxat -s (*i. Johannes evangelista*). perist. 10, 52 Romanus *martyr* acris -s excellentiae. 10, 457 (*de eodem*) *carnifices* diffluunt sudoribus, cum sit quietus -s (hae- *B*), in quem saeviunt. ALC. AVIT. carm. 6, 527 *Eugenia* quamvis exterius carnem compulsa fateri, interiore tamen servato permanet -s. VEN. FORT. carm. 2, 14, 12 *martyres* alter in alterius caede natavit -s (*APGBLF Ven.*; -rus *D*; erus *CMR*). Mart. 3, 83 dum pede tardat -s (er- *PN*; erus *MS*) *i. Martinus.* **c** *de ducibus, regulis sim.* (*cf. etiam infra l. 78*): CORIPP. Ioh. 1, 468 tibi nos, Guenfeius -s Antalas (*regulus Libycus; cf. p. 2662, 21*), haec ferre iubet. 2, 335 Recinarius -s edidit (*i. adiutor Iohannis*). 4, 290 placidis iam vultibus -s (er- *T*; *i. Iohannes*) respicit. 4, 720 (5, 76 Petsch.) hunc maximus -s excipit. 6, 682. 8, 630 *Carcasan regulum* vidit -s magnanimus *Iohannes.* **d** *singulariter*: PRVD. psych. 509 stupuit Luis improba castis -um iugulis longe sua tela repelli.

epitheta notabilia ad I: callidus: *p. 2662, 16.* fortissimus: *p. 2662, 15. 71 sq.* legifer (*Moses*): *supra l. 13.* magnus (maximus): *p. 2662, 73 sqq. 2663, 1. 15. supra l. 26*; magnanimus: *p. 2662, 13. 2663, 9. 76. supra l. 27.* praepotens: *l. 11.* primus: *p. 2663, 31.* priscus: *p. 2663, 69.* AVSON. 211, 16 p. 67. 393, 38 p. 246 P. providus: *p. 2662, 75 sq. 2663, 63.* vetus *sim.*: *p. 2663, 25. cf. l. 4.*

II *i. q. mortuus* super humanam naturam *elatus, numen propitium infestumve, divina quadam potestate praeditum, certi incertive nominis, qui colitur in fano, sacello sim.* (*de re v. Eitrem, RE VIII 1119; Rohde, Psyche⁸ I 246, 4 et passim [v Ind.]; Wilamowitz, Glaube d. Hell. II 9 sqq.*): TERT. anim. 49 p. 380, 16 Aristoteles -em quendam Sardiniae notat incubatores fani sui visionibus (*i. somniis*) privantem. AMM. 22, 8, 35 visis *in Leuce* ... templo ... et donariis eidem -i (er- *V*; *sc. Achilli*) consecratis. SERV. ecl. 5, 40 -um animae habitant vel in fontibus vel in nemoribus (*cf.* Aen. 6, 673). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 1 p. 806 (ed. Bas. 1524) *virorum fortium* manes ... se bonos ac propitios -as videndos offerunt posteris suis (*gr. 6, 47* δαίμονες δ' ἀγαθοὶ καὶ ἥρωες εὐμενεῖς). PRVD. c. Symm. 1, 191 tot templa deum Romae, quot in orbe (urbe *BPE*) sepulcra -um numerare licet, quos fabula manes nobilitat. MACR. Sat. 5, 19, 22 *in sterili anno* Siculi -i cuidam sacrificium celebraverunt et revertit ubertas.

III *i. q. daemones, manes, lares, semidei, numina aeria sim.* (*in variis virorum doctorum opinionibus, definitionibus, interpretationibus; ad rem v. Wissowa, Rel.² 169. 174*): VARRO frg. Arnob. nat. 3, 41 p. 139, 8 Varro ... nunc esse *Lares* ... Manes ..., nunc aerios ... deos et -as pronuntiat appellari (*cf.* PS. APVL. Ascl. 33 -as ... inter aeris purissimam partem ... et aethera *commorari credo.* AVG. civ. 7, 6 p. 282, 16 D. *aerias animas* vocari -as et Lares et genios. 10, 21 p. 434, 21 [ISID. orig. 8, 11, 98]. MART. CAP. 2, 160 a medietate ... aeris usque in montium terraeque confinia Hemithei -esque versantur. *cf. etiam p. 2663, 72*). SERV. Aen. 1, 196 -s, vir fortis, semideus plus ab homine habens, ut ait Hesiodus (*op. 159*). 6, 129 'diis ... geniti', quia corporibus se infundebant potestates supernae, unde -es procreabantur. SCHOL. Hor. sat. 2, 2, 93 ex terra generati traduntur -es (*adde locos p. 2614, 14 laudatos*). AVG. civ. 2, 14 p. 69, 29 D. Platonem Labeo inter semideos commemorandum putavit sicut Herculem, sicut Romulum. semideos autem -bus anteponit (*sim.* p. 69, 31). *cf. etiam p. 2661, 79.*

IV *in inscriptionibus*: *loci dub. plerumque interpr.: vox incisa in statuae basi titulus honorarius, ut videtur (de re v. Guarducci, Atti del III Congr. Stud. Rom. 4, 1935, 328 sqq.); in cippo fortasse i. q.* μακαρίτης (*de re v. Eitrem, RE VIII 1134; Rohde, Psyche passim [v. Ind.]; Wilamowitz, Glaube d. Hell. II 18 sq.; Kleberg, Eranos 27, 1929, 149*). *vide ne hic illic sit nomen proprium.* CIL III 6850 (= Dessau 7777) Ti. Claudio Paullino philosopho hero (*i.* ἥρωι *ut vid., cf. Inscr. RevA. VI 2, 1933, 438 n. 267 [cf. Wiegand, Abh. Berl. 1932, 39 sqq.]* Τι Κλαυδιωι Παυλεινωι ηρωι). INSCR. christ. Diehl 66, 1 (*de viro nobili quodam; cf. locos supra l. 22 sqq. allatos*) hic decus Italiae tegitur Constantius -s. 744 ⟨causarum no⟩bilis actor, ... ⟨...⟩nius -s (*fort. nomen propr.*). 1062 adn. primum quae gesseret -s. 1097, 5 s(an)c(tu)s et inlustris -s (-us *scriptum*) Leo.

cf. Onom.

***hērōus**, -a, -um, ἡρῷος. *scribitur* here-, er- *nonnumquam in codd.* *neutr. sg.* -on: MAR. VICTORIN. gramm. VI 145, 16.

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitur inde a CIC. (*infra l. 25*), PROP., OV., PLIN. nat.; *frequentant* GRAMM. (*inde a* BASS.). *saepe pro subst.: i. q. 'hexameter, versus epicus' v. (certa exempla) infra l. 17—20. 22. 33—34.* PS. PROSP. carm. de prov. 96 *et apud* GRAMM. *passim; i. q. pes dactylicus infra l. 46. 47.* [*confunditur saepe c.* heroicus.]

A *i. q. epicus:* 1 *spectatur genus, argumentum, verborum delectus sim.* (*alludunt ad notionem q. e. 'heroicus, ad heroas pertinens' loci infra l. 9 sqq. laudati*): PROP. 2, 1, 18 si ... fata dedissent, ut possem -as ducere in arma manus, ... bellaque resque ... memorarem Caesaris (*sim.* [*v. supra l. 7*]: STAT. silv. 1, 3, 102 seu tibi Pindaricis animus contendere plectris, sive chelyn tollas -a ad robora. 4, 7, 2 diu lato sociata campo fortis -os [-is *M*], Erato, labores differ atque ingens opus in minores contrahe gyros). PROP. 3, 3, 16 quis te carminis -i tangere iussit opus? (QVINT. inst. 1, 8, 5 sublimitate -i [ici- *BP*] carminis animus adsurgat. SERV. Aen. 1, 474 hoc [*i. argumentum humile*] quasi indignum -o [-ico HC^2] carmine mutavit poeta. 2, 14. 4, 254). OV. trist. 4, 10, 47 Ponticus -o, Bassus quoque clarus iambis. MART. 3, 20, 6 lascivus elegis an severus -is ([-eis C^A]. *cf.* QVINT. inst. 10, 1, 88 lascivus ... in -is [-icis *MPV*] ... Ovidius). PLIN. epist. 7, 4, 3 expertus sum me aliquando et -o (-ico *a i Cat.*). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 250 -o (herbo *trad.*) coturno par ... ingenium. SIDON. epist. 9, 16, 3 vers. 33 praeter -os ioca multa ... texui. BOETH. mus. 1, 12 p. 199, 16 -um poema legimus ... *non* continuo cursu ut prosam.

2 *sensu metrico* (*legitur inde a* CIC., OV., PLIN. nat.; *cf.* heroicus *p. 2659, 68*): **a** *generalia:* CIC. leg. 2, 68 -is versibus, quos longos appellat Ennius. OV. am. 2, 17, 22 apte iungitur -us cum breviore modo. fast. 2, 126 quid volui demens elegis imponere tantum ponderis? -i (-ici *DB*) res erat ista pedis. PLIN. nat. 7, 205 versum -um Pythio oraculo debemus. STAT. silv. 5, 3, 99 -os (*Domitius*; oroos *M*) gressu truncare tenores (*Dom.*; leones *M*). AMM. 21, 2, 2 imago ... visa *in somnio* ... hos ... versus -os ... edixit (*sim.* 29, 1, 31). PAVL. NOL. carm. 10, 14 *convicia* graviore vindicis -i sunt agitanda sono. interea levior ... praecurret iambus. 21, 104 sit caput -us fundamentumque libelli. PS. PROSP. carm. de prov. 96. **b** *in doctrina, descriptione, definitione* (*exempla selecta. de usu in prosa oratione: infra l. 42 sqq.; de pentametro: infra l. 53; fere i. q. dactylicus sive spondeadeus: l. 42 sqq. 60. 62; distinguuntur genera hexametri: infra l. 55 sqq.; nota commuta, quae constant ex parte quadam hexametri sive componuntur ex pedibus dactylicis spondeisve: infra l. 71 sqq.*): CIC. de orat. 3, 182 sq. *in clausulis Aristoteles* primum ad -um *numerum* nos ... invitat; in quo impune progredi licet duo ... pedes aut paulo plus *eqs.* 'altae sunt geminae quibus' hi tres [-i] pedes in principia continuandorum verborum satis decore cadunt (*sim.*: 3, 191. 193. orat. 192 *Aristoteles* iudicat -um numerum grandiorem, quam desideret soluta oratio [QVINT. inst. 9, 4, 88 -us, qui est idem dactylus, Aristoteli amplior *videtur*]. QVINT. inst. 9, 4, 89 -o aut paeane ... uti licebit). QVINT. inst. 1, 5, 28 iambum ... non recipit versus -us. BASS. gramm. VI 258, 18 *hendecasyllabum* partem habere ex -o, partem ex iambo, cuius exemplum 'castae Pierides meae Camenae'. 260, 19 adeo totus ... *Priapeius* ex -o venit hexametro, ut ... apud Homerum nullo immutato verbo complures inveniantur Priapei. 264, 8 pentametrum -um ... velut hunc 'unde meus veniat mollis in ore liber' (*cf.* 264, 11. 268, 14. *sed v. infra l. 81*). FORTVN. gramm. VI 283, 27 sq. volunt ... -um illo distare a dactylico, quod dactylicus ex dactylo solo sit, -us et ex spondeo (*sim.* [*v. supra l. 38*]: MAR. VICTORIN. gramm. VI 65, 1. 151, 20 *Priapeius* quod genus hexametri adeo abhorret ab -i lege, ut *eqs.* 209, 16 *inter hexametri genera* est hexameter dactylicus tantum, est hexameter dactylicus -us, est hexameter iambicus). MAR. VICTORIN. gramm. VI 149, 18 si duobus -is quattuor pedes coniungas, erit versus hexameter. 167, 17 dimoeron epicon ideo quod duos pedes -os accipiat, dactylum et spondeum. 169, 19 epos -um hexametrum. 210, 14 versus hexameter dactylicus sive -us (er- *A*; eroicus *C*). DIOM. gramm. I 494, 29 versus -us senarius diversis vocabulis appellatur. 516, 17 hexametrum -um plerique ita adcumularunt, ut facerent talem rhythmum, 'et mediis properas Aquilonibus ire per aequora, litus ama'. SERV. gramm. IV 467, 7 reciprocum -um in Sotadicum est, quotiens a fine scansus Sotadicum facit. EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 31 iambicus -us (*opp.* spondiadius) scanditur *sic.* GELL. 18, 15 tit. quod M. Varro in -is versibus observaverit rem nimis .. curiosae observationis. *nota* (*v. supra l. 39*): BASS. gramm. VI 268, 30 *Archilochus* tetrametro -o phallicum metrum iunxit (FORTVN. gramm. VI 300, 14 [*Hor. carm. 1, 7*] primus -us, secundus item -us, sed tetrameter. MAR. VICTORIN. gramm. VI 166, 28. 172, 16. DIOM. gramm. I 506, 28 tetrameter -us ex inferiore parte *hexametri.* 512, 9 ex superiore. 519, 29 arctico). MAR. VICTORIN. gramm. VI 124, 1 -o penthemimeri si phalaecii colon ... iunxeris, prosodiacum metrum efficies. 145, 16 dimetron -on (DIOM. gramm. I 511, 35 -um ex superiore parte hexametri. *al.*). DIOM. gramm. I 506, 24 trimeter -us ex inferiore parte hexametri (516, 23 *al.*). 506, 31 pentameter -us ex inferiore parte. huius exemplum est 'sparsaque luminibus polus indicat astra' (517, 24. *aliter supra l. 53*). 512, 15 heptametrum -um fieri solere ..., ridiculum quibusdam videbitur.

?**B** *i. q. heroicus, magnus, grandis:* PAVL. NOL. carm. 16, 141 quo vasta gigantum robora? quo Pharii reges? ubi magna Hierico? omnibus exitii sua gloria, qua tumuerunt, causa fuit, neque -is (vero suis *trad.*) virtutibus ista, sed magis infirmis divina potentia fregit (*vide ne* 'hērōicis' [*cf. Liddell-Scott s. v.* ἡροικός]).

subst. **hērōum,** -ī *n.,* ἡρῷον. *scribitur* er- *infra l. 22* (*at v. infra l. 24*). *masc. infra l. 22 ex lapidarii errore, ut videtur.*

1 *i. q. sacellum memoriae causa mortuo exstructum:* PLIN. nat. 10, 18 *aquila a virgine educata, illa* defuncta ... in rogum accensum eius iniecisse sese et simul conflagrasse. quam ob causam incolae, quod vocant -um (-oeum *Fau*) in eo loco fecere, appellatum Iovis et virginis. 2 *i. q. sepulchrum, monumentum mortuo positum* (*ad rem v.* heros *II et IV*): CIL V 4057 (= Dessau 8230) secundum mandatum ... Alexandriae, quae cum adviveret testamento suo praecepit, hunc praetoriolum cum hortulo et -o libertis libertabusque posterisque eorum cedi. VI 1479 (= D. 8093) L. Ovinius Curius ... -um coeptum in honorem Claudianae ... perfecit. VI 8511 (= D. 8094) -um maceria cinctum cum superficio insulae comparavit. VI 8513 deustum huius her⟨oi ad nos⟩ pertinentem restit⟨uimus⟩. VI 12405, 10 *maritus et uxor* hoc -um se vivi fec⟨erunt⟩. 32308 (= D. 1921) praetoriolum pertinens ad ⟨her⟩oum. X 563, 5 a solo sumptibus suis se vibi fecerunt et consummaverunt hunc eroum (ir- *leg. Accursius*) sive monomentum. *ibid. l.* 10 item ... fratri meo locum unum sibi concessi -um Decentianum. XIII 1571, 8 -um instituerunt. INSCR. Dessau 9518 Domitia Athenais fratri et Ianuarius cognatus ex collegio -i Corbulonis et Longinae p. (*de re v. Dessau ad l.*).

Kornhardt.

herpēn, *acc.* -ēna *m.,* ἑρπήν (*cf.* herpes). *genus morbi* (*i. q. herpes*): PS. DIOSC. herb. fem. 29 *strychnos* -a quoque, qui se papulis rubris per corpus ostendit, ... sanat (*cf. Diosc. gr. 4, 70, 1* ἕρπητας, *Diosc. lat. 4, 66 p. 38, 5* herpetas). *cf. l. 41. 48. 50. 51 et v. Kaestner, Krit. u. Exeget. zu Ps. Diosc. p. 34.*

***herpēs,** -ētis *m. et* herpēta, -ae *f.,* ἕρπης (*cf.* herpen). *scribitur etiam* erp- (PS. APVL., DIOSC. 4, 51 *al.*), (h)aerp-, arp-, herb-, -pit- (DIOSC. 3, 168 p. 445, 22 *al.; cf. l. 41*), -ped-, -pent-. *litt. gr.:* SCRIB. LARG. 63 zonam, quam Graeci ἕρπητα dicunt (247). *de formis: abl.* -e: *l. 57. a nom.* herpeta: MARCELL. med. 11, 29 -am *PL* ('*quod fortasse servandum erat' Niedermann, Ind. p. 302;* ἕρπητα *Scrib. Larg. 63*). DIOSC. 4, 87 p. 48, 13 *aizoum* -is et igne agro ... adponitur (*gr. 4, 88, 2* ἕρπητας). [*dub.:* GLOSS. III 600, 23 erpinas ('= *derbitas' Goetz*) i. aranea. 600, 30 erpitas (herpetas? *Goetz*): derbitas (*v. vol. V 1, 626, 46*).]

1 *genus morbi* (*syn.* zona: *supra l. 36*; serpusculus: *infra l. 50. 52*; aranea: *infra l. 50. 54*): PLIN. nat. 26, 145 aizoum -as (haerp- *V*, herb- *E*) quoque ac nomas ac putrescentia *cohibet.* 27, 130 *rhecoma bibitur contra* singultus, tormina, -as (d^1T, herb- *VR*, hesperit- *E*, esp- *r*, asperitates d^2*vulg.*) *eqs.* PS. APVL. herb. app. 117 l. 5 (erpenas *γ Vind.*, arpenas *Oribas.*). l. 6. DIOSC. 3, 47 p. 398, 26 (*gr. 3, 45, 4* ἕρπητας). *al.* CASS. FEL. 24 p. 42, 3 ad -as (erpetas *p*, herbenas *g*, hertenas *c*) hoc est serpusculos. 25 p. 42, 5 araneas Graeci a serpendo quod herpin dicunt -as (*em. Simon*, herpenas *g*, herpepēticos *p, om. c*) dicunt, nos vero ... serpusculos nominamus. *ibid.* p. 42, 9 est et aliud genus -is (erpetis *c*, herpentis *gp*), quem Graeci cenchrias vocant ...: quam Latini vulgo araneam verrinam vocant. ORIBAS. eup. 2, 1 A 6 rec. Aa (erpedas *cod. Ab*; aerpetas A 7 rec. La; *gr. 2, 1 A 10* ἕρπητας). 2 *genus animalis:* PLIN. nat. 1, 30, 8—53 p. 102, 7 (*medicinae in animalibus*) -e I. 30, 116 -s (perpes *x*) quoque animal a Graecis vocatur, quo praecipue sanantur quaecumque serpunt (*glossema putat Mayh. dubitans*).

herpēsticus, -a, -um, ἑρπηστικός (*cf.* -στικός). LVCIL. 53 (*transl., ut vid.*) serpere uti gangrena malo (-li *Deubner*, -la *Dousa, Terzaghi*) atque[m] -a posset. '*id est quae serpit* νόσος' *Marx, i. 'herpes' (probat Terzaghi, Lucilio 1934, 279, 2), sed fort. seq. subst. (v. Cichorius, Unters. 229, 2). de toto loco v. s.* gangraena *p. 1691, 63.*

herpēta *v.* herpes.

herpeton *n.,* ἑρπετόν. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 715 ⟨r⟩eptare ... Graece di⟨citur⟩ σέρπειν (*sic*), unde erpeton serpens ⟨dici⟩tur.

herpex *v.* hirpex.

DIOSC. 3, 40 p. 395, 11 quod Graeci **herpī** dicant ambulat ([*gr. 3, 38, 1* ἀπὸ τοῦ ἕρπειν]. *cf.* CASS. FEL. 25 p. 42, 5 a serpendo quod herpīn [*c*, -en *g, om. p*; erpem *Simon*] dicunt *Graeci*).

GARG. MART. cur. boum 14 (*verba magica ad glandulas iumentorum sanandas*) utriculum cossia **herpiosum** arbor fuit manu humana haec ipsa concisa est *eqs. vox obscura; vocab. q. e.* herbosus *latere putat Schuch, Curae boum ex corpore Garg. Mart. 1856, 10.*

herpit- *v.* herpes.

herpyllus (-os), -ī *m. et f.,* ἕρπυλλος *et* **-um** (-on), -ī *n.,* ἕρπυλλον (*om. Liddell-Scott, sed v. e. g. p. 2667, 20. 25*) *et* **-ion** *n.,* ἑρπύλλιον (*cf.* serp-). *de scriptura:* erp-: *e. g.* PS. APVL. (*v. p. 2667, 14*, ORIBAS., GLOSS. -pyll-: *e. g.* CAEL. AVR. -pull-: PS. DIOSC. herb. fem. 7. -pill-: *e. g.* PS. APVL. herb., DIOSC., ORIBAS., GLOSS. -pil- (*cf. Hippiatr. I p. 241, 27* ἑρπύλον): DIOSC. 1, 28 p. 69, 20. *var. l.:* SERV., CASS. FEL., ORIBAS. *de formis* (*de* DIOSC. *et* GLOSS. *cf. infra*): -us: PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 50 GLOSS. *cf. et*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 2. -os: ? PS. APVL. (*v. l. 21*). PS. DIOSC. herb. fem. 7 ISID. orig. 17, 9, 51 (-us *var. l.*). -um: GLOSS. *cf. et infra l. 20.* -on: PS. APVL. (*infra l. 14; cf. infra l. 21*). ? CASS. FEL. (*infra l. 33*). -ion: ORIBAS. *cf. et infra l. 33.* *nom. ambiguo: acc.* -on (*infra l. 11. 33?*), -um (*infra l. 23. 31. 32*), *abl.* -o (*infra l. 8. 11. 27. 30. 32*), *gen.* -i (*infra l. 24*). *de genere vocis q. e.* -us (-os): *fem.*: PS. DIOSC. herb. fem. 7 ISID. orig. 17, 9, 51. *masc. vel fem.*: DIOSC. 3, 40.

nomen herbae, i. q. serpyllum (*describitur*: DIOSC. 3, 40 de -o et PS. DIOSC. herb. fem. 7 [*gr. 3, 38, 1* ἕρπυλλος]; *de re v. Olck, RE VII 790. 802 et cf.* serp-): SERV. ecl. 2, 11 serpyllus herba est, quam Graeci -on (*de scriptura v. app. crit.*) dicunt (*ibid.* est pro -o 'serpyllum' [*inde* ISID. orig. 3, 3, 3]. *cf.* PS. APVL. *l. 14.* PS. DIOSC. herb. fem. 7. ISID. orig. 17, 9, 51 eadem et matris animula [*cf. l. 25*]). PS. APVL. herb. 100 l. 12 (*herba serpullum*) a Graecis dicitur erpillon (serpillon, serpullum *varr. ll.*; *Ps. Diosc. Vind. 3, 38* ἕρπυλλος), alii **zigis** (*i.* ζυγίς. *cf.* DIOSC. 3, 40 -u [*eadem forma ibid. bis*] aut zois, qui dicitur. *ibid.* est et agrestis -is [*sic*], quem zigium vocant), . . . alii **cicer erraticum** (*cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 E 8 rec. Aa ⌊epillion. erpillion⌋, quem Romei c. e. bocant [⌊ ⌋ erpilion *cod. Ab*; E 15 rec. La erpillion. erpillum; *gr. E 19* ἕρπυλλον]). herb. interp. 106 l. 7 (*herba sisimbrium*) alii -on megan (mega *duo codd.*; *cf. Diosc. gr. 3, 41* οἱ δὲ ἕρπυλλον ἄγρι⟨ον μέγ⟩αν [*v. app. crit.*] καλοῦσιν, *Ps. Diosc. Vind. ε̃.* μέγαν, DIOSC. 3, 43 quae -um vocant maiore agreste). DIOSC. 1, 28 p. 69, 20 *helenium habet virgas* -i similes (*gr. 1, 29* ὥσπερ τὸ ἕρπυλλον). GLOSS. III 538, 61 -o id est **matris animula** (561, 3 -um i. animola. *cf. supra l. 13*). 562, 65 eredentin (ἐρέβινθον ? *Goetz*) i. -us. *de usu*: PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 50 [de -o.] -us in tantum calidae virtutis est, ut et menstrua et urinam provocet (*Galen. XI p. 877 K.* ἕρπυλλος). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 45 fomenta probaverunt ex oleo rosaceo (*eqs.*) . . . et -o (*cf. 2, 1, 59* cum -o). 3, 5, 75 qui . . . -um dari probaverunt. CASS. FEL. 1 p. 4, 16 quod *oleum* recipit -um (erpillum *gp* [serp- $g^c p^c$], et pilum *c*). 33 p. 69, 19 -o (-a *p*, *om. c*). 62 p. 155, 10 hederae folia (*eqs.*) . . ., -on (heripilion *c* ['*id est* erpillon' *Rose p. 238*], serpillō *p*, *deest g*; *antea p. 155, 6* serpillum), herbam papaveris hortini (*eqs.*) . . . dormire faciunt freneticos.

hērūca *v.* eruca. **herūdo, herūgo** *v.* hirudo.
hērūicus *v.* heroicus. **hervilia** *v.* erv-. **herus** *v.* erus.
hervum, hervus *v.* ervum.

? GLOSS. III 606, 22 (*inter morbos*) templas i. **hesnas.** ⟨en⟩terocelas (*nisi* [t]empias *i.* ἐμπύας) i. hern⟨i⟩as ? *Heraeus.*

hespegeton *v.* hypogeson. *Ehlers.*

DIFF. ed. Beck p. 88, 5 vespera a Graecis accepit nomen, quod illi **hesperan** (asperan *trad.*) appellant (ἑσπέραν).

hesperis *f.*, ἑσπερίς. *nomen herbae* (*cf. Theophr. caus. plant. 6, 17, 3*): PLIN. nat. 21, 39 -s noctu magis olet, inde nomine invento.

hesperus (*sim.*) *v. Onom.* *H. H.*

***hesternus, -a, -um** (*de productione v. infra*). [*ab* heri, *cf. got.* gistra-dagis 'αὔριον' (*theod.* gestern), *gr.* χθεσινός, *sanscr.* hyastanah 'hesternus'. *J. B. H.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 81, 3 'heri' alternitatis causa '-us' *habet.* *de scriptura*: **hestiernus** (*sec.* hodiernus, *v. Rönsch, Coll. phil. 112*): ITALA act. 7, 28 (cod. g). *inferiore aetate scrib.* **externus** (ISID. diff. app. 81 multi imperitorum 'externa dies' dicunt, quod non admittitur; *nota originationem l. 61*): *e. g.* ITALA cod. d (act.), ACT. Petr., GLOSS., *passim var. l.* *grammatici differentiam statuunt*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 558, 26 'hodie heri -o': dicimus sine aspiratione 'externus' 'extraneus'. GRAMM. suppl. 293, 4 'externus' 'extremus' per e et x. '-us' dies praeteritus per h et e. ISID. orig. 5, 30, 20 '-um' (ext- *codd.*, '*et Isid.*' *Linds.*) est pridie; et dictum '-um' ab eo quod iam dies ipse sit a nobis extraneus et praetereundo alienus. diff. 1, 178 inter 'externum' et '-um': '-um' dicimus pridianum, 'externum' autem extraneum, hoc est alienum (*cf.* diff. app. 81). *de productione*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 15, 15 '-um' producte dici debet: nemo enim est, qui latine modo sciat loqui, qui aliter quam producta syllaba '-um' dixerit. *dubium est, utrum* hēst- (*Buecheler, Kl. Schr. II 479 sq.*; *resp.* crāstinus, *opp.* ĕxternus, *quod monent Niedermann, Heraeus*) *an* hestĕrn- (*Stolz-Leumann*⁵ *147*) *intellegendum sit.* *de notione*: GLOSS.ᴸ II Philox. HE 11 -us χθεσινός. Abav. EX 118 externi: pridiani vel extranei (= V Aa E 1040). V Aa E 1039 externus: praeteritus seu [rex] extraneus. *legitur inde a* PLAVT., TER., CIC. [*confund. c.* externus (*v. supra*), extremus. *e coni. probab.*: ANTH. 370, 2 *pica* docto (*Burm.*, -tas *cod.*) -um (*C. F. W. Müller in notis margini lexici sui adscriptis, i.* '*quod heri didicit*'; ternum [*vel potius* sternum *adsumpta antecedente* s] *cod.*, externum *Riese*) perstrepit ore melos.]

i. q. **χθιζός:** *usurpatur tam de tempore loquenti proximo i. q.* '*heri factus*' *sim.* (*in or. indir.*: LIV. 1, 51, 3. 4. 3, 48, 1 *al.* APVL. flor. 16 p. 66 IVST. 1, 6, 6) *quam de tempore factis proximo i. q.* '*pridie factus*' *sim.*, '*pristinus*' (*inde a* TER. *v. p. 2669, 3*; *ap. scriptores inde a* LIV. 1, 51, 7 *v. Weissenb.-Müller ad l.*).

I *sensu strictiore: spectat ad diem proxime praeterlapsum*: **A** *generatim: significat ea, quae heri fuerunt vel facta sunt*: **1** *de temporibus*: **a** -us **dies** (lux: *infra l. 27*): PLAVT. Pseud. 731 neque Athenas advenit umquam **ante** -um diem *Simia* (ITALA exod. 4, 10 [Lugd.; *cf.* Aug. loc. hept. 2, 20 quaest. hept. 2, 7] non sum dignus ante -am vel nudustertiam diem *i.* '*prius*' [πρὸ τῆς χθὲς οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, *Vulg.* ab heri et nudiustertius. *sim.* Lugd.: 21, 29 deut. 19, 4. 6 (*Vulg.* prius)]). CIC. Phil. 8, 20 quam -us dies nobis . . . turpis inluxit. de orat. 3, 81 disputatione -i et hodierni diei. LIV. 44, 39, 8 dilatae pugnae ex -o die in hodiernum. SEN. epist. 65, 1. ITALA (Psalt. Cas. *al.*) *et* VVLG. psalm. 89, 4 (ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθές). AMBR. epist. 22, 15. AVG. in epist. Ioh. 2, 5 non ponunt illum (*sc. sempiternum*) diem in medio -us et crastinus: -o enim die finito incipiens hodiernus venturo crastino finietur (*cf.* serm. coll. Morin 1930 p. 338, 14 *al.*). serm. 188, 2, 2 *dies hodiernus* cras fit -us (*cf.* serm. coll. Morin 1930 p. 551, 18 [ext- *cod.*]). *al.* -o (-a) **die** (d. -o [-a]: SIDON. epist. 5, 20, 1 GREG. TVR. dorm. 7 p. 766, 9 K.-L.) *i. q.* **heri** (NOT. Tir. 44, 83. GLOSS. ἐχθές. τῇ χθὲς ἡμέρᾳ): CIC. Quinct. 33 Catil. 2, 6 *al.* Balb. 2 *al.* har. resp. 1 *al.* Planc. 37 Phil. 1, 11 *al.* or. frg. A IX 6 Sch. de orat. 2, 15 *al.* nat. deor. 2, 73 CATVLL. 50, 1 LIV. 1, 51, 4. 7, 35, 5. 25, 38, 9 *al.* PETRON. 131, 2. 139, 3 APVL. apol. 59 met. 3, 16. 9, 21 INTERLOC. praef. vig. (CIL VI 266) 8. ITALA exod. 2, 14 (Lugd.; χθές, *Vulg.* heri; = act. 7, 28 [cod. d (ext-) g]). 5, 7 (Lugd.) -a et nudustertiana d. (χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, *Vulg.* prius. *cf.* deut. 4, 42 [Lugd.; πρὸ τῆς χθὲς καὶ τῆς τρίτης, *Vulg.* ante unum et alterum diem]). act. 16, 35 (cod. d [ext-]; *gr.* ἐχθές, *om. plur. codd. gr. et Vulg.*). *et ap.* CHALC., AVG., PS. AVG. serm. ed. Mai, SVLP. SEV. (epist. 1, 1), CONC.ˢ, EVSTATH., SIDON., BOETH., ACT. Petr. (ext- *cod.*). *cf.* -a **luce**: PRIAP. 12, 8 (nocte *coni. Buecheler*). OV. am. 2, 2, 3 MART. 1, 68, 5. 4, 15, 1 (ext- *var. l.*). **b** -a **nox** (lucernae: *l. 31*) *i. q.* *nox modo praeterlapsa* (*nos* '*die heutige*'): OV. epist. 18, 193 -ae confundor imagine noctis. *cf.* PROP. 3, 8, 1 dulcis ad -as (ext- *DV*, hext- *L*) fuerat mihi rixa lucernas. -a **nocte** (n. -a: *l. 35*; noctu: *l. 37*): TIB. 2, 1, 12 discedat ab aris, cui tulit -a (ext- *y dett.*) gaudia n. Venus. 3, 4, 2 (ext- *vel* extrema *dett.*). SVLPICIA Tib. 3, 18, 5. PROP. 2, 29, 1 (*v. Rothstein I 491 sq.*; extrema *Heins.*, *quod probat Enk 170*). OV. epist. 18, 72 n. . . . -a. MART. 1, 27, 1 -a tibi n. dixeramus . . ., cenares hodie . . . mecum. GELL. 8, 1 tit. '-a (ext- *vel* estrema *recc.*) noctu' rectene an cum vitio dicatur (*sc. pro* '*-a nocte*').

2 *de variis rebus* (*n. pl. pro subst.: infra l. 63*): CIC. Mur. 81 -a **contione** (Mil. 3. 71). Phil. 1, 11 querar de -a M. Antoni **iniuria** (PETRON. 131, 10). or. frg. A VI 1 Sch. -a ex potatione oscitantes (*cf.* Tusc. 5, 91 **cenula** [*inde* VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 cena. *cf.* MART. 2, 72, 1 cena. *aliter p. 2669, 7. 22*]. HOR. sat. 2, 2, 78 corpus onustum -is vitiis [*sc. edendi*]. LIV. 40, 14, 2 convivium. STAT. Theb. 2, 161 mensas [silv. 4, 6, 16]. silv. 2, 4, 4 -as [*Itali*, ext- *codd.*, extremas *Markland*] . . . dapes [*cf. p. 2669, 23*]. CHALC. transl. p. 17ᴬ epuli [*gr.* χθές]). de orat. 2, 40 -o **sermone** (rep. 3, 24 ac. 2, 10 *al.* PLIN. epist. 3, 16, 2). Tusc. 2, 10 -a **disputatione** (2, 66 *al.* CHALC. transl. p. 17ᶜ [*gr.* χθές] *al.*). LIV. 1, 28, 4 -um (ext- *var. l.*) . . . proelium (*cf.* 10, 35, 11 pugna [*in enallage*: 2, 51, 7 -a felicitate pugnae]. HOMER. 637 -ae [et- *MN*] . . . caedis. CORIPP. Ioh. 7, 86 Marte). 1, 51, 3. 1, 51, 7 **oratio** (CHALC. transl. p. 19ᴬ [*gr.* χθές]). 3, 48, 1 (*v. app. crit.*). 25, 38, 20. 27, 13, 12 ne prius -ae fugae quam hodiernae victoriae fama Romam perveniat. 27, 14, 2 Poenis ad obtinendum -um decus adnitentibus. 44, 38, 4. VAL. FL. 3, 288 neque -os agnovit in hospite vultus (*Iason in Cyzico*). APVL. flor. 16 p. 66 imbrem. met. 2, 15. IVST. 1, 6, 6 -i (ext- *var. l.*) laboris an praesentium epularum (*infra*: -o . . . labori . . . hodiernis epulis). AVG. serm. 239, 2, 2 **lectione** (246, 4). CONC.ˢ IV 2 p. 171, 29. DRAC. laud. dei 1, 424 revocata fovent -a (ext- *var. l.*) in gaudia mentes. BOETH. trin. 4, 58 in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 85, 2 *al.* *singulariter* **cras** -um *i. q.* '*dies heri crastinus dictus*': PERS. 5, 68 cum lux altera venit, iam c. -um (ext- *P*) consumpsimus. *subst.* **hesterna, -ōrum** *i. q.* **heri facta** (*cf. p. 2669, 67*): QVINT. inst. 11, 2, 6 non haec varietas mira est, excidere proxima, vetera inhaerere? -orum immemores acta pueritiae recordari? AVG. conf. 1, 6, 10 p. 8, 5 Sk. (*de deo*) omnia crastina atque ultra, omniaque -a (ext- *var. l.*) et retro hodie facies, hodie fecisti.

3 *transfertur ad homines, qui heri aliquid egerunt*: APVL. met. 2, 26 uxor . . . cum -is (ext- *cod.*, *corr. in marg. al. manu*) testibus introrumpit (*i.* '*cum iis, qui heri testes fuerunt*'; *cf. 24*). AMM. 14, 6, 13 hortatore illo -o.

B *speciatim de iis, quae quomodocumque sub specie -i diei spectantur*: **1** *in univ. i. q. heri adhibitus, expertus*: VERG. Aen. 8, 543 Herculeis sopitas ignibus aras excitat, -umque (ext- *MR Serv. var. l.*) larem parvosque penates . . . adit *Aeneas* (*Serv.*: cui pridie sacrificaverat. *cf.* OV. met. 8, 642 ignes suscitat -os *Baucis* [*i.* '*qui heri arserunt*']. fast. 5, 506 ignis in -o [ext- *vel* extremo *recc.*; '*heri ad ignem in foco apposito*' *Forcellini s. v.*] stipite parvus erat). *i. q.* '*qui usque ad -um diem* (*vel* '*noch gestern*') *adhiberi potuit*': CATVLL. 64, 377 non illam (*novam nuptam*) nutrix orienti luce revisens -o collum poterit circumdare filo (*de re v. edd. ad l. et Wilamowitz, Hell. Dicht. II 302, 3*).

2 *accedunt notiones secundariae*: **a** *i. q. ex -o die servatus, relictus; fere c. notione antiquitatis* ('*noch von*

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

yestern'): α *sine negatione*: (I) *de cibo integro reservato*: PLAVT. Persa 77 (*loq. parasitus*) nunc huc intro ibo, visam -as reliquias. TER. Eun. 939 quo pacto ex iure (*cf. l. 14*) -o panem atrum vorent *meretrices* (*cf. Don.*: ex antiquitate mucidum). HOR. sat. 2, 6, 105 ubi ... multa ... de magna superessent fercula cena, quae procul exstructis inerant -a canistris. CELS. 1, 3, 24 pane -o. IVV. 9, 44 -ae occurrere cenae. 14, 129 -um solitus ... servare minutal *avarus*. *inde fere i. q. immundus, profanus* (*sec. legem Iudaicam monentem, ne quid -i cibi relinquatur, v. exod. 12, 10*): ITALA Ezech. 4, 14 (Rufin. Orig. in lev. 5, 8 p. 348, 20) neque caro -a introivit in os meum (ἕωλον, *Vulg.* immunda, *hebr.* פִּגּוּל. *quid sit* caro -a, *Rufinus l. c. fusius explicat, nota* p. 348, 25 -is, id est veteribus, carnibus. *cf. infra l. 67*). HIER. in Is. 65, 4/5 p. 633^A (*ad Vulg. Is. 65, 4* ius profanum) ius -um, quod Graeci vocant ἕωλον, avidis faucibus devorabant *Israelitae*. (II) *de cibo heri consumpto, quem stomachus non concoxit* (*acc. neutr. pro adv.*: *infra l. 30*): VERG. ecl. 6, 15 *Silenum* inflatum -o venas ... Iaccho (NEMES. ecl. 3, 62 [ext- *G*]. *cf.* PAVL. FEST. p. 75 -o [*dett.*, ext- *codd.*] vino languentem, quod ἕωλον vocitant Graeci [MART. 1, 87, 1 SCHOL. Pers. 3 praef. PAVL. NOL. epist. 22, 2 p. 156, 6 nec -o inflati vino, sed hodierno abstemii]. MART. 1, 28, 1 mero [IVST. 24, 8, 1]). COLVM. 8, 5, 17 ne quid -i (*cibi*) habeant in gutture *pulli*. PLIN. paneg. 63, 3 -a ... cena redundantes (*cf.* SIDON. epist. 3, 13, 6 esculenta ructatio de dapibus -is. *an ad p. 2668, 41 sqq.?*). *transl. de crapula*: SEN. dial. 10, 14, 4 -a (*dett.*, *vulg.*, ext- *A*) crapula semisomnes (epist. 122, 2 oculos -a graves crapula. *in imag.*: AVG. vera relig. 3, 5 quid adhuc oscitamus crapulam -am [*i.* '*errorem veterem*'] et in mortuis pecudibus divina eloquia perscrutamur *eqs.*?). *inde audacius usurpatur acc. n.* hesternum *pro adv.*: PERS. 3, 59 stertis adhuc laxumque caput ... oscitat -um dissutis undique mālis? ('*oscitat propter -am crapulam*' *Némethy coll.* AVG. *l. 27*). (III) *de floribus*: PROP. 2, 34, 59 me iuvet -is (ext- *NF*², et- *LF*, aeternum *DV*) positum languere corollis (*cf.* MART. 9, 61, 17 -is ... coronis). OV. am. 3, 7, 66 *membra* -a languidiora rosa. (IV) *de crinibus incultis*: PROP. 1, 15, 5 potes -os (est- *V*¹, ext- *DF*) manibus componere crines. OV. ars 3, 154 (*praedicative*) neglecta decet multas coma: saepe, iacere -am credas, illa repexa modost.

β *c. negat. i. q.* '*novus*': MART. 2, 29, 7 (*describ. homo elegans*) non -a sedet lunatā lingula plantā, coccina non laesum pingit aluta pedem.

b *c. notione novitatis i. q.* '*ex -o demum die existens*' (*cf. infra l. 52 sqq.*): PERS. 3, 106 illum (*mortuum*) -i (ext- *var. l.*) capite induto (*i.* '*pilleati*') subiere Quirites (*Schol.*: a defuncto pridie manumissi, id est liberti et cives Romani facti).

II *sensu latiore*: *spectat ad tempus nuper praeterlapsum*: A *de temporibus* (*de anno proximo*: *l. 51*): AVG. civ. 7, 26 p. 307, 11 D. de mollibus ... Matri Magnae ... consecratis, qui usque in -um diem ... per plateas vicosque Karthaginis etiam a propolis unde turpiter viverent exigebant, nihil Varro dicere voluit. VIRG. gramm. epit. 14 p. 82, 22 memini esse me ... -o (hist- *cod.*) rogatum anno (epist. 7 p. 175, 11 [est- *cod.*]).

B *de variis*: 1 *i. q. novus, recens*: a *de re*: TERT. nat. 1, 14 p. 84, 19 in tota civitate Onocoetes praedicatur. sed et hoc tam⟨etsi⟩ -um et auctoritate temporis destitutum ... libenter excipiam studio retorquendi (*cf. p. 84, 11* nuper *et v. apol. 16, 12*).

b *de hominibus* (*cf. supra l. 42*): TERT. apol. 37, 4 *Christiani* -i (ext- *var. l.*) sumus, et orbem iam ... implevimus *eqs.* (VVLG. Iob 8, 9 interroga ... generationem pristinam et ... investiga patrum memoriam: -i [תְמוֹל] quippe sumus et ignoramus). adv. Prax. 2 p. 229, 16 hanc regulam ab initio evangelii decucurrisse, etiam ante priores quosque haereticos, nedum ante Praxean -um, probabit tam ipsa posteritas omnium haereticorum quam ipsa novellitas Praxeae -i. AVG. c. Cresc. 3, 46, 50 p. 457, 23 -o contra stante tirone *Possidio* (*opp.* doctissima annositas *Crispini*). 2 *in allegoria i. q. vetus* (*cf. imaginem supra l. 27*): RVFIN. Orig. in lev. 5, 8 p. 349, 2 (*de* '*carne -a*', *v. supra l. 10*) commonentur *sacerdotes*, ut, cum proferre ad populum sermonem coeperint, non '-a' (*n. pl. pro subst.*, *cf. p. 2668, 63*) proferant, non vetera ... proloquantur, sed ... nova semper proferant *eqs.*

subst. **hesterna,** -ae *f.* (*sc.* '*dies*'). ITALA exod. 21, 29 (Aug. loc. hept. 2, 103) ante -am (ext- *LS*) et nudiustertianam (πρὸ τῆς χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, *Vulg.* ab heri et nudiustertius. *cf. l. 84. p. 2668, 3*). hesternā *adverbialiter i. q.* '*heri*': PS. ORIG. in Iob 2 p. 512^B (*omnium dierum vitae ratio exigetur*) hoc ... ignorant plerique insipientium ..., qui admonentur festinare ad templum dei ... et ... excusationes inveniunt dicentes: -a manducavi, crastina manducem. CONC.^{S} IV 2 p. 171, 32 confessi estis -a ... haereticum esse Eutychen *eqs.*

subst. **hesternum,** -ī *n.* NOT. Tir. 44, 82 -um. GLOSS. (ἐ)χθεσινόν -um. ἀπὸ χθὲς ex -o. *cf. p. 2667, 60. 65.* *i. q. -us dies*: SEN. epist. 24, 20 usque ad -um (aest- *L*, st- *P*), quicquid transīt temporis, perit; hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus. 83, 8 superest ex -o mihi cogitatio (*cf. supra l. 80*). CIL IV 5180 (*graphio scriptum*) in -um. AMBR. epist. 5, 2 qui ante -um et nudiustertius non fuerint inimici (*cf. p. 2668, 3 sqq. 2669, 71*). BOETH. cons. 5, 6, 5 W. nihil ... est in tempore constitutum, quod totum vitae suae spatium pariter possit amplecti, sed crastinum quidem nondum apprehendit, -um vero iam perdidit. '*nonnumquam -us, -ī m.* (*sc.* '*dies*') *subesse potest*' *Löfstedt* (*in plag.*).

adv. **hesternō.** EXPLAN. in Don. gramm. IV 558, 26 (*v. p. 2667, 58*). GLOSS.^{L} I Ansil. ES 54 -o pridie, id est ante unum diem. [*falso trad.*: CIC. Vatin. 3 (die *suppl. edd. vett.*).]

i. q. heri: SISENNA Miles. frg. 2 (Roman. Char. gramm. p. 260, 22 B. '-o') te istuc (istic *Keil*) -o quaesisse (*Buech.*, -oq. hesisse *cod.*; -o quoque haesisse *Putschen*, -o quid h. *Keil*) oportuerat. AVSON. 74, 1 p. 342 P. Alcon -o (ext- *var. l.*) signum Iovis attigit (*opp.* hodie. *cf. Anth. Pal. XI 113, 1* ἐχθές). AMBR. epist. 22, 15 -o tractavi versiculum 'dies *eqs.*' (*opp.* hodie). PS. AMBR. sacr. 2, 1, 1. 5, 1, 1. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 80, 1 ea quae placebant hodie in aliquo, crastino ... displicebunt, et qui laudabatur -o (ext- *R*, est- *V*), culpabitur hodie. 4, 14, 3. Orig. in lev. 5, 8 p. 349, 4 (-a *E*, *om. AG*; *opp.* hodie). AVG. in euang. Ioh. 35, 9 serm. 4, 28, 30 PS. AVG. serm. ed. Mai 152, 2 SVLP. SEV. dial. 3, 1, 1 (-um *var. l.*). 3, 1, 5. 3, 2, 1. 3, 5, 2 (ext- *V*). 3, 5, 3. 3, 17, 3 MAX. TAVR. serm. 36 p. 605^B (*bis*). BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 190, 14 CASSIOD. hist. 9, 14 p. 1130^C. GREG. TVR. dorm. 8 p. 766, 20 K.-L. (-a, -a die *varr. ll.*). LAVRENT. Chan. p. 117^D (*ter*). *Ehlers.*

hestiātēris, *acc.* -ida, *abl.* -ide *f.*, *ἑστιατηρίς. hestiātoris (*ἑστιατορίς) *malunt post alios Liddell-Scott s. v.* *nomen herbae*: PLIN. nat. 1, 24, 102 -e (hesteriat-, hestitat-, besitiat- *codd.*) sive protomedia. 24, 165 -a (hestitat-, haestitat-, hesiti *codd.*) a convictu nominari in Perside, quoniam hilarentur illa, eandem protomediam, qua primatum apud reges obtineant.

hestiātoris *v.* hestiateris. **hestiernus** *v.* hesternus.

hēta *v.* eta. **hetaera** *v. Onom.*

hetaeria, -ae *f.*, ἑταιρία. *i. q. sodalicium, factio* (*ad rem v. e. gr. Liebenam, Zur Gesch. ... des röm. Vereinswesens 38 sq.*): TRAIAN. Plin. epist. 10, 34 (43), 1 (*antea* factionibus) quodcumque nomen ex quacumque causa dederimus iis, qui in idem contracti fuerint *-aeque brevi fient (f. -ae quae breves f. *Bodl., Ald.*; f., -ae eaeque brevi f. *temptavit Schuster*; f., -ae utique brevi f. *Brakman, Mnem. 53, 1925, 99*; *de coniect. priorum v. Merrill ad l., Liebenam l. c. 38 adn. 2*). PLIN. epist. 10, 96 (97), 7 edictum meum, quo secundum mandata tua -as esse vetueram.

NEP. Eum. 1, 6 praefuit ... alterae equitum alae, quae **hetaericē** appellabatur (*i.* ἑταιρική [*sc.* ἵππος]).

hetaerus, -ī *m.*, ἑταῖρος. *scrib.* eter- (INSCR.). [*e coni. dub.*: TERT. adv. Val. 8 p. 186, 20 (*v. s.* sterceia).]

i. q. sodalis: INSCR. christ. Diehl 4928 (*inter tit. Iud.*) Esidorus eterus. en irene quimesis (*i.* κοίμησις) su. *cum* κολληγα *ibid. 4929 confert Diehl* (*v. etiam Vogelstein-Rieger, Gesch. d. Juden in Rom I 47*); *de re non satis constat.*

heteroclitos, -on, ἑτερόκλιτος. *litt. gr.*: *infra l. 58. vol. V 1, 1571, 77.* *nonnisi sg.* -on, *pl.* -a.

t. t. gramm. ('*quod diversa ratione declinatur*'. *vertitur latine per* diversiclinis: PRISC. *vol. V l. c.* GLOSS. V 597, 35 diversiclinia: -a): CHAR. gramm. p. 40, 17 B. sunt quaedam nomina singulariter tantum monoptota quae pluralibus casibus naturalem declinationem admittunt et appellantur -a, velut 'gelu' *eqs.* SERV. Aen. 12, 519 (*seq.* alterius declinationis). PRISC. gramm. II 229, 6 'hoc iter iteris' et 'hoc itiner itineris' ...: quae sunt nunc -a. II 357, 11. FRG. Bob. gramm. V 559, 30 'Iuppiter' cum sit ἑτερόκλιτον.

[heterocopia *v.* hater-.]

heterocrānia, -ae *f.* (PLIN., CASS. FEL.), ἑτεροκρανία *et* **heterocrānium,** -ī *n.* (MARCELL.), ἑτεροκράνιον (*an per retrogradam q. v. derivationem ab* heterocrania *formatum* [*v. Brender, Rückläuf. Ableit. 74*]?). *scribitur*: et-: MARCELL., CASS. FEL. (eth- *codd.*). -ogr-: PLIN. *codd. RV.* MARCELL. *codd. L* (*praeter 2, 19*) *et P.* NOT. Tir. -ea: PLIN. *cod. d.* NOT. Tir. 111, 81.

1 *i. q. dolor quo altera pars capitis afficitur* (*plur. praeter infra l. 71. appos.* hemicranium [*cf. infra l. 72*]: *infra l. 69*): PLIN. nat. 31, 99 ad -as ... *sal* cum sebo vitulino. MARCELL. med. 2, 14 -a sive hemicrania discutit haec compositio (2, 20). 2, 19 herba ... -a ... sedat. CASS. FEL. 1 p. 5, 8 dispari temporum dolori, nam Graeci -am vocant (*cf. 1 p. 2, 3*). 2 *i. q. altera pars capitis* (*nonnisi sing. appos.* hemicranium [*cf. supra l. 67*]: *infra l. 73*): MARCELL. med. 2 tit. ad omnes dolores hemicranii ⟨et⟩ -ii (2, 6). 2, 18 -ii molestias.

heterodoxos, -on, ἑτερόδοξος. *alienus a fide orthodoxa*: CONC.^{S} I 5 p. 163, 27 *veritate* inluminati manifestam eius fidem -on (etrod- *trad.*) faciamus (*gr. I 1, 6 p. 142, 17* ἑτερόδοξον ... πίστιν).

heteromēcēs, -es, ἑτερομήκης. *litt. gr.*: *v. infra l. 82 et 84.* *t. t. geom. et math.* (*plur.*: BOETH.; *neutr. sg. pro subst.*: PS. CENS., MART. CAP. [*gr.*]): *de figura*: PS. CENS. frg. 7, 3 -es (et- *codd.*) quod angulos ⟨rectos⟩ nec latera paria habet (*sim.* MART. CAP. 7, 712 ἑτερόμηκες [-κης *edd.*]). *transfertur ad numeros*: BOETH. arithm. 2, 31 p. 124, 15 distribuendum est, qui sint hi *numeri*, quos promeces vocant, id est anteriore parte longiores, vel qui, quos ἑτερομήκεις

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(eteromhici *a*), id est parte altera longiores. est ... parte altera longior numerus, quicumque unitate tantum lateri crescit adiecta (2 × 3, 3 × 4) eqs. anteriore ... parte longior est, qui sub duobus numeris huiusmodi continetur, quorum latera non possidet unitatis differentia (3 × 5, 3 × 6) eqs. (*sim.*: 2, 26 p. 115, 8. *cf. etiam explicat. vocabuli q. e. 'numerus p. a. l.': 2, 27*).

heteromerēs, -es, ἑτερομερής. *t. t. rhet. (litt. gr.): v. infra l. 14. metr.*: FORTVN. gramm. VI 290, 14 (*de ionico a minore*) tetrametrum ionicum a minore anaclomenon, quod -es Sapphicum nominatur.

heteromeria, -ae *f.*, ἑτερομέρεια. *t. t. rhet.*: AVG. rhet. 16 p. 147, 1 tertium est asystati genus, quod Graeci καθ' ἑτερομερίαν (*sic litt. gr.*: FORTVN. rhet. 1, 2 p. 83, 4 monomeres quid aliud appellatur: ἑτερομερής et κ. ἑ. IVL. VICT. rhet. 2 p. 375, 3) appellant, id est, cum reo nulla defensio est et aut color in facto non invenitur aut parum probabilis color invenitur eqs. si evidenter confessa causa est, ut oportet, secundum -an explodemus.

[**heteromorphia** *graece ed.* ISID. orig. 11, 3, 9. *v. Liddell-Scott s. v.*]

heteronyma (*cf. antea gr.* ἑτερώνυμα) a multis aeque (*opp.* polyonyma) nominibus res singulas tenent. verum in his habet rationem diversitas nominum, velut est 'homo', 'terrenus', 'mortalis' PS. AVG. categ. 2.

heteroplocus, -a, -um, *ἑτερόπλοκος. *t. t. metr.*: DIOM. gramm. I 481, 13 pedes -i pentesyllabi sunt ... triginta et duo hi: ... pariambus ... antispastus eqs. (475, 8). *opp.* simplices: dibrachys, dactylus eqs.; duplices sive combinati: dispondius eqs.

heteropūs, *pl.* -podes, ἑτερόπους. CHIRON 753 qui alterna genua (*sc. bonum et debile*) habent, qui appellantur Graece heterosceles (ether- *trad.*), item qui alternos pedes habent, qui appellantur Graece -es ([et hepodus *trad.*]. 741 tit. de -es [etheros *trad.*]). *cf. Hippiatr. gr. I p. 77, 15* ὅνπερ γὰρ τρόπον ὁ ἑτεροσκελὴς καὶ ὁ ἑτερόπους σκάζει.

heteroscelēs *adi.*, ἑτεροσκελής. *v. s.* heteropus.

heteroscius, -a, -um, ἑτερόσκιος. EVSTATH. Bas. hex. 6, 8 p. 930[B] qui -i ([et- *cod.*]. *gr. p. 136[C]* ἑτεροσκίοις) nominamur, id est alias umbras habentes, et partes habitamus arctoas (*de notione et re cf. Strab. 2, 5, 43* ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἀεὶ πίπτουσιν [αἱ σκιαὶ] ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ νότια).

heterousion (eur- *trad.*): alterius creaturae GLOSS.[L] III Abstr. EV 10.

hetērus *v.* hetaerus. *H. H.*

heth *subst. indecl.*, חֵית. *septima littera alphabeti Hebraici* (ח): HIER. epist. 20, 3, 3 *'anna' scribitur* -h (he *edd. vett.*), nun, he (*cf.* 20, 3, 4 *bis* [het, eth *varr. ll.*; he *edd. vett.*]). 36, 13, 2 *'amesim' his litteris scribitur*: -h (eth, nech, he *varr. ll.*), mem, sin, iod, mem. quaest. hebr. in gen. p. 13, 21 frequenter LXX interpretes, non valentes -h litteram, quae duplicem aspirationem sonat, in graecum sermonem vertere, chi graecam litteram addiderunt (*cf. ibid.* p. 60, 6 in Ier. 4, 11, 2 [beth *V*]). p. 22, 27. 23, 2.

hēthologus *v.* eth-. *Ehlers.*

hetta. [*ex gr.* ἧττα *natum putat Niedermann, Gnomon 3, 1927, 351. J. B. H.*] *scrib.* hitta: GLOSS. *infra.* PAVL. FEST. p. 99 -a (hecta *TLI*) res minimi pretii, quasi hieta (eta *L*), id est hiatus hominis atque oscitatio; alii pusulam dixerunt ... quae in coquendo pane solet adsurgere (*cf.* GLOSS. II 472, 25 φλοκτὶς [= φλυκτὶς] ἄρτου: -a), a qua accipi rem nullius pretii cum dicimus: non -ae te facio. GLOSS.[L] II Philox. HI 24 -a (*scrib.* hitta): ὑμήν (*vel* ὑ. ῥοίας. *v. Linds. Gloss. IV p. 220 adn.*). GLOSS. II 581, 51 -a (*scrib.* hitta): membranum in carne.

[**hettematicus**, -a, -um. *e coni. falsa* FIRM. math. 3, 9, 7 ed. Basil. 1533 -os = *3, 8, 7 Kroll-Skutsch* stomachicos (sthomaticos *trad.*).] *Wells.*

***heu.** [*interiectio lamentantis ut sanscr.* ahō *'ei', cf.* eheu. *J. B. H.*] PRISC. gramm. III 91, 27 voces interiectionum primitivae sunt ut ... heu. PALAEMON. Char. gramm. p. 311, 12 B. interiectiones ... significant ... affectum animi velut heu, eheu. ROMAN. Char. gramm. p. 311, 16 B. interiectio est ... dolentis ut heu (*cf.* COMINIAN. Char. gramm. p. 311, 7 B. PROB. inst. gramm. IV 146, 3 *al.* GLOSS.[L] V Abba HE 25 heu[s] ingemiscentis vox est. *al. nota*: SCHOL. Stat. Theb. 2, 23 heu interiectio dolentis sive invidentis alienis bonis). GLOSS. φεῦ. ὠή. GLOSS.[L] I Ansil. HE 204 vae. *interdum adnumeratur adverbiis* (*e. g. l. 78 et* DIOM. gramm. I 419, 14), *quod* DON. gramm. IV 391, 28 PRISC. gramm. III 73, 14 *improbant* (*cf. etiam* CLAVD. DON. Aen. 9, 485 p. 253, 7 ubicumque est heu, separari a ceteris debet. *sim.*: SERV. Aen. 12, 486. GRAMM. suppl. 260, 35 heus et heu absolute manent). *varias differentias inter adv. et interi.* heu *statuunt* PROB. inst. gramm. IV 146, 8 CLEDON. gramm. V 21, 6. 26, 20. 69, 12. 79, 9 *al. discernitur ab interi. vocantis* heus (COMINIAN. Char. gramm. p. 233, 14 B. *adverbia* significant ... invocationem ut heus, responsionem ut heu. *sim.* CHAR. gramm. p. 234, 13. 244, 23 *al.*) *et laudantis* eu (*v. vol. V 2, 982, 2*). heu *antiquitus aegritudinem et dolorem animi (etiam in aliena miseratione) exprimit (verborum coniunctione acuta e. g. p. 2672, 80. 2673, 3. 57. 60), interdum (p. 2672, 76. 78. 2673, 40. 2674, 31) ex gravi quadam animi commotione verbis nihil triste per se indicantibus interseritur. cf. Hand, Tursell. III 64; Hofmann, Umgangsspr. 14.*

de ratione metrica (cf. etiam infra l. 25 de mensuratione vocis tamquam disyllabae): post v. heu *hiatus sequitur (in geminatione* heu heu *v. l. 29. p. 2674, 27)*: PLAVT. Rud. 821 (*sed v. l. 21*). OV. am. 3, 8, 18 heu ubi (epist. 4, 150 [heu mihi *dett.*]. 6, 41 [heus *G*]. fast. 3, 485. 5, 465 STAT. *5[ies]* CLAVD. rapt. Pros. 3, 189). STAT. Theb. 5, 478 heu iterum. CE 769, 1 heu ecce. *praecedit hiatus*: STAT. silv. 5, 5, 74 CE 614, 5. *syll. praecedens eliditur*: PLAVT. Merc. 701. 770 TER. Hec. 271. 282 PACVV. trag. 264 TRAG. inc. 184 GERM. 100 OCTAVIA 169 LVCAN. 5, 727 VAL. FL. 1, 150. 5, 686 SIL. *10[ies]* STAT. Theb. *7[ies]* SIDON. carm. 5, 292 CORIPP. Ioh. 6, 301 CE 526, 6. *part.* heu *ipsa numquam synaliphen patitur. in prosa oratione raro legitur (cf. Hofmann l. c.)*: CIC. Phil. 7, 14 SEN. contr. 9, 2 (25), 10 VAL. MAX. 8, 14 ext. 2 PETRON. 42, 4. 44, 12. 64, 3 PLIN. nat. *7[ies]* APVL. met. 5, 12. 10, 2. 22. *postea paulo saepius (in* VVLG. *16[ies])*. NOT. Tir. 124, 125 (eheu *non extat*). [*pro* heu *saepe falso scrib.* eu (*in lapide*: CE 490, 3. 678, 5 [*a. 398*]. 768, 2. 1620, 5. 2008, 2), (h)eheu (*cf. in lapide*: CE 1040, 5 [*s. I*] ehiu *metro repugnante*) *et* heus (*cf. p. 2671, 68 et errorem* SERV. Aen. 1, 321 heus nunc adverbium vocantis est, alias interiectio dolentis); *e contrario falso trad. pro* eheu, eu (*v. vol. V 2, 297, 28. 982, 6*), heus (*v. p. 2675, 13*). *dub.*: PLAVT. Rud. 821 (eheu *codd., Marx*; heu *vel* eu *vg.*). CATVLL. 76, 21 (*v. vol. V 2, 299, 78*). COMM. instr. 1, 26, 15 (heu *in parte codd. add.*). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 696, 7 (*v. Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. 38*). *dub. interpret.*: SERV. Aen. 2, 69 heu modo una est syllaba, sed interdum propter metrum duae fiunt, ut (*Verg. ecl. 3, 100*) 'eheu (heu *var. l. fort. recte, sc. tamquam disyll. acceptum*) quam pingui ...'.]

I *usus* **priscae Latinitatis** (*cf. Richter in Studemund, Stud. I 562*): *abs.*: PLAVT. Pseud. 1320 heu heu heu (*tertium* heu *om. A*). :: desine. :: doleo. *coni. c. acc.*: PLAVT. Aul. 720 heu me miserum, misere perii (PACVV. trag. 264 [h. miserum me *codd.*]. TER. Andr. 646 qui ... spectavi. ACC. trag. 346 cum ... reminiscor. *abs.*: PLAVT. Merc. 624 TER. Phorm. 187 [eheu *trad.*]. AFRAN. com. 407). ENN. scaen. 202 heu (*pars codd.*, eheu *all.*) me miseram, interii (TER. Hec. 271). TER. Hec. 282 heu me infelicem, ... parsi (TVRPIL. com. 117). *c. dat*: PLAVT. Merc. 661 heu (ei *Ritschl*) misero mihi. 701 heu miserae mihi (770). *seq. enunt. exclamat.*: PLAVT. Bacch. 251 heu, cor meum ... finditur. ENN. scaen. 419 heu, mea puella, ... succenset tibi. ACC. trag. 450. 558 heu, Mulciber, arma ignavo invicta es fabricatus manu. *c.* quam: ENN. ann. 139 TRAG. inc. 184. *cf.* ACC. trag. 21 heu, cuiatis stirpem funditus fligi studet. *seq. enunt. interrogat.*: PACVV. trag. 149 ⌊heu non⌋ (⌊ ⌋ euno *codd.*) tyrannum novi temeritudinem? ACC. trag. 562 POMPIL. trag. 1.

II *exempla* **posteriora:** **A** *c. simplici* heu: **1** *abs.*: HOR. carm. 4, 10, 6 dices: 'heu'.

2 *in exclamationibus (causa lamentationis saepius partic. vel enunt. addita. nota collocationem p. 2673, 7. 9)*: **a** *pertinet ad animantia*: **α** *c. acc.*: CIC. Phil. 7, 14 heu me miserum ([QVEROL. p. 48, 17]. VAL. MAX. 8, 14 ext. 2 *seq.* quod. *cf.* VAL. FL. 1, 150 heu miseros nostrum natos ...!). TIB. 2, 3, 78 heu miserum, laxam quid iuvat esse togam? (*nisi pertinet ad p. 2673, 15*). *sim.*: VERG. Aen. 7, 293 heu stirpem invisam ...! HOR. epod. 11, 7 heu me ..., fabula quanta fui! SEN. Phaedr. 898 *al.* OCTAVIA 31 heu me ... iaces (CE 1337, 1). 169 CARM. de Sod. 115. POTAM. tract. 1 p. 1414[A] heu me, quid interrogo ...? VVLG. iud. 11, 35. *seq. enunt. secundarium*: APVL. met. 10, 22 heu me, qui ... sim. ITALA iud. 6, 22 (Lugd.) eu me (ἆ, ἆ, VVLG. *v. p. 2674, 3*) domine, quoniam. Mich. 7, 1 (Ps. Ambr. laps. virg. 7, 29) heu me (οἴμοι, *Vulg.* vae mihi), quia (psalm. 119, 5 [Hier. epist. 39, 3, 2 *al.*] οἴμοι, VVLG. heu mihi. VITAE patr. 5, 16, 18). *cf. p. 2674, 38. paulo aliter (cf. p. 2673, 69) de part. corp.*: SIL. 16, 344 heu surdas aures. **β** *c. dat.*: ITALA Ier. 15, 10 (Hier. epist. 39, 2, 2) heu mihi (οἴμοι, *Vulg.* vae mihi) ... ut quid me genuisti ...? VVLG. psalm. 119, 5 *v. l. 60.* HIST. Apoll. rec. A 32. LEANDER reg. praef. p. 878[A] si. 1 p. 881[D]. **γ** *c. voc.* (*interdum nom.*): CATVLL. 101, 6 heu miser indigne frater adempte mihi (OV. met. 11, 720 heu miser ... quisquis es. LVCAN. 4, 382 heu miseri, qui [*cf.* VAL. FL. 3, 592. SIL. 13, 866 h. m., quotiens ... pugnabitis]. *al. cf.* VERG. Aen. 6, 882 heu miserande puer). LVCAN. 2, 575 heu demens (5, 228 SIL. 2, 180 STAT. Theb. 7, 550). PERS. 5, 75 heu steriles veri, quibus eqs. (*cf.* STAT. Theb. 3, 17 Ach. 1, 846). VAL. FL. 8, 100 heu saevum passure diem (*cf.* STAT. Theb. 2, 23). STAT. Theb. 5, 117. 8, 439 heu celeres Parcae (*cf. p. 2673, 6*). CLAVD. 18, 480 rapt. Pros. 1, 138. CE 707, 1 heu memorande pater, longi mihi causa doloris. *adde de animo sim.*: VERG. Aen. 4, 65 heu vatum ignarae mentes (*cf.* SIL. 2, 28 APVL. met. 10, 2). PLIN. nat. 33, 4 heu prodiga ingenia (*cf. p. 2671, 83*). *cf.* OV. epist. 9, 153 heu devota domus. SIL. 17, 7 heu (en *L. Müller*) nomen melius maiusque triumphis (*cf. p. 2671, 83*). STAT. silv. 2, 1, 50 heu lactea colla. *per prosopopoeiam*: OV. trist. 3, 10, 76 heu loca felici non adeunda viro. SIL. 2, 223 heu, blandum caeli lumen (*cf.* 16, 73).

b *pertinet ad res incorporeas (c. voc. vel nom., acc. [cf. p. 2673, 1. 10], gen. [p. 2673, 7]; c. praep. p. 2673, 14)*: *fatum sim.*: VERG. Aen. 2, 402. 10, 848. 11, 273 heu dira meorum supplicia. SIL. 4, 792. 6, 203 heu

[Rubenbauer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

genus infandum leti. 7, 628 heu sortem necis (*cf.* STAT. Theb. 1, 195 heu ... aspera sors populis. CORIPP. Ioh. 1, 391). STAT. Theb. 11, 651. silv. 5, 1, 1 heu durus fati tenor. *al.* CLAVD. 15, 103 heu prospera (*cf. p. 2671, 82*) fata (*cf.* CE 1549, 1 heu nimium crudele f.). *al. facinus sim.*: HOR. carm. 3, 24, 30 heu nefas (*cf.* MART. 6, 62, 3 heu crudele n. [CE 1225, 3. 1549, 1] malaeque Parcae [*cf. p. 2672, 72*]). PROP. 4, 7, 21 foederis heu taciti. OV. am. 1, 6, 22 heu facinus (*cf. vol. VI 1, 78, 51*). met. 12, 498 heu dedecus ingens. LVCAN. 2, 708 heu pudor (VAL. FL. 1, 44 heu magni Solis p. 6, 374. *cf.* 1, 172 quis p. heu nostros tibi tunc audire labores. CLAVD. 18, 9). PLIN. nat. 7, 3 heu dementiam ... existimantium *eqs.* 7, 132 heu vana ... diligentia. 14, 149. 19, 54. 32, 3. 33, 153 heu mores. SIL. 5, 627 heu belli vecordia. 8, 100. 112. 14, 106 heu dolor (STAT. Theb. 12, 210. *cf.* LEANDER reg. praef. p. 877^B heu pro d.). *al.* VVLG. Ezech. 6, 11 heu ad omnes abominationes. AVELL. p. 21, 29 heu gemitus. *et al.* *c. adi. pro subst.* (*cf. p. 2672, 51*): SIL. 2, 232 heu deforme. CE 1438, 6 heu triste.

3 *add. enuntiatis* (*secundariis e. g. l. 32 et 36*): **a** *exclamativis vel pronuntiativis*: *α generatim*: PVBLIL. H 25 heu conscientia animi gravis est servitus. VERG. Aen. 4, 376 heu furiis incensa feror. 6, 150. 9, 483 heu ... iaces (*cf.* NEMES. ecl. 1, 49 *et p. 2672, 54*). HOR. carm. 1, 15, 19 heu serus adulteros crines pulvere collines. PROP. 1, 4, 22. 3, 15, 6 OV. epist. 2, 48 met. 3, 229. VAL. FL. 8, 441 heu, dure, siles. STAT. Theb. 5, 478. silv. 5, 5, 74 heu munera nostra rideres ingratus adhuc. MART. 7, 21, 3 heu, Nero crudelis ..., debuit hoc saltim non licuisse tibi. POTAM. tract. 1 p. 1414^B. VVLG. II reg. 14, 5 heu, mulier vidua ego sum. IS. 1, 24 heu consolabor super hostibus. *et al.* *exempla collocationis liberioris*: VERG. georg. 4, 491 Eurydicen ... immemor heu victusque animi respexit. Aen. 3, 709. 4, 267. 7, 594 frangimur heu fatis. 12, 452 CVLEX 337 HOR. epod. 16, 11 PROP. 4, 3, 17 OV. epist. 1, 68. 11, 15 imperat heu ventis, tumidae non imperat irae. ars 3, 573 ignibus heu (*R*, hic *vg.*) lentis uretur. Ib. 30 quod licet heu (hei *pars codd.*, ei *Merkel*) misero, debitus hostis ero. EPICED. Drusi 259 uritur heu decor ille viri. 458 GERM. 100. SEN. Med. 649 raptus heu tutas puer inter undas. Herc. O. 123 OCTAVIA 267. LVCAN. 8, 604 disponis gladios, ne ... non fiat ... heu facinus civile. VAL. FL. 1, 442. 2, 146 quoniam ... coniunx ... heu furit. 3, 272 sumus heu Minyae, sumus hospita turba (*item inter eadem voc. interponitur*: SIL. 5, 154 STAT. silv. 5, 5, 33 MART. 1, 3, 3) 4, 26 hoc nemus heu (*Dilthey*, haec *codd.*) fatis mihi iam domus. *al.* SIL. 4, 786 *saepe.* HOMER. 1019. STAT. Theb. 8, 512 ipsa heu comes invia mecum Tartara ... isses (*cf. p. 2671, 83*). *al.* MART. 10, 13, 8 AVSON. 182, 10 PRVD. CLAVD. DRAC. CORIPP. *al.* *nota in fine sententiae*: CE 526, 6.

β specialia quaedam: (I) *pertinet ad singulas voces*: *verba*: LVCAN. 5, 690 pudet heu (VAL. FL. 7, 43. STAT. Theb. 12, 384 p. heu! pietas ignava sororis! silv. 4, 7, 35 *al.* Ach. 1, 503. 635 p. heu taedetque fateri. 2, 63 p. heu miseretque. *al.* MART. 2, 18, 1. *et al.* PETRON. 119 v. 19 heu p. effari. PRVD. praef. 11 p. ac piget). LVCAN. 6, 303 dolet heu semperque dolebit (*cf.* COMM. instr. 1, 22, 1 heu doleo). SIL. 8, 303 piget heu taedetque senectae (PRVD. c. Symm. 2, 666). *adv.*: VERG. georg. 1, 158 heu ... frustra spectabis (HOR. carm. 1, 24, 11 TIB. 1, 5, 67. OV. met. 3, 500 heu f. dilecte puer! 11, 562 SIL. 1, 416. *cf.* VERG. Aen. 3, 711 heu tantis nequiquam erepte periclis [VAL. FL. 1, 237]). 1, 448 heu male tum mitis defendet pampinus uvas (3, 249 TIB. 1, 4, 57 OV. am. 1, 14, 24. EPICED. Drusi 418 heu m. fortis. AVSON. Mos. 242 *al.* *cf.* PROP. 4, 1, 94 heu ... non bene cavit). Aen. 4, 657 felix, heu nimium felix ([LVCAN. 8, 139]. 6, 189. 11, 841 CIRIS 161 OV. trist. 2, 180. 3, 1, 8 heu n. sero. 4, 1, 86 heu n. fati tempora lenta mei. SIL. 8, 169. 11, 6 STAT. Theb. 7, 547 *al.* *cf.* HOR. carm. 1, 2, 36 *Mars* heu nimis longo satiate ludo [STAT. silv. 2, 7, 24 felix heu n. et beata tellus, quae *eqs.* CLAVD. 3, 50]). TIB. 1, 8, 41 heu sero revocatur amor seroque iuventas (PROP. 2, 5, 8 OV. met. 2, 612 SIL. 2, 141). *adde*: EPICED. Drusi 290 heu sine fratre (SIL. 12, 286 ANTH. 455, 2). *nomina*: VERG. georg. 4, 498 tibi tendens, heu non tua, palmas (*cf.* VAL. FL. 3, 177). CIRIS 190 ignorans ... heu tamen infelix. HOR. epod. 5, 101 parentes heu mihi superstites. 17, 14 rex procidit heu pervicacis ad pedes Achillei. SIL. 1, 395 Hiberus felix heu ..., si ... tenuisset. 8, 544 Capua heu ... inconsulta. STAT. Theb. 12, 124 heu vacuos ... rogos. *et al.* (II) *in enunt. a part. exclamativis vel pron. incipientibus*: PVBLIL. H 1 heu quam difficilis gloriae custodia est. *al.* OV. am. 2, 4, 6. trist. 4, 5, 10 excidit heu nomen quam mihi paene tuum. *al.* SEN. contr. 9, 2 (25), 10 SEN. Ag. 589 OCTAVIA 55 *al.* *nota*: AVG. serm. 141, 4 si ... non tenent viam, ... heu quam dolendum est. HOR. carm. 1, 5, 5 heu quotiens flebit (VAL. FL. 4, 378. SIL. 6, 584 q. heu, nate, petebam. 13, 667 CLAVD. rapt. Pros. 1, 192). CATVLL. 64, 94 heu ... qualibus incensam iactastis mente puellam fluctibus (TIB. 2, 4, 35. PROP. 4, 1, 40 heu [*N*, en *codd. dett.*, o *vulgo*, huc *Baehrens*] quali vecta est Dardana puppis ave! SEN. Herc. O. 1218 STAT. Theb. 9, 162 silv. 5, 3, 217 *al.*). VERG. Aen. 4, 13 heu quibus ille iactatus fatis (VAL. FL. 1, 744. 2, 217 heu vatem monstris quibus intulit ordo. *al.* SIL. 1, 134 STAT. Theb. 9, 310 *al.*). 6, 828 heu quantum inter se bellum ... ciebunt (8, 537. PROP. 1, 1, 38 heu referet quanto verba dolore mea! 2, 29^b, 30. OV. am. 1, 6, 46 heu melior quanto sors tua sorte mea. epist. 5, 120. *et saepe.* *nota* [*cf. p. 2671, 83*]: LVCAN. 5, 354 [*v. Housm.*]. MART. 7, 47, 3 redderis, heu, quanto fatorum munere, nobis). (III) *seq. enunt. secundarium* (*cf. l. 38. p. 2672, 56*): VVLG. iud. 6, 22 heu, mi domine deus, quia vidi angelum. DRAC. satisf. 44 heu ... quippe *eqs.* (IV) *seq. acc. c. inf.*: CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20) 25 heu virginalem me ore ploratum edere. *cf.* VERG. Aen. 5, 615 heu tot vada fessis ... superesse.

b *interrogativis*: VERG. Aen. 2, 69 heu quae .... me aequora possunt accipere? 2, 738. 3, 317. 4, 283 heu quid agat? (12, 486 OV. fast. 3, 609 VAL. FL. 1, 71 *al.*). 5, 13 CVLEX 223 HOR. sat. 2, 8, 61. OV. am. 3, 8, 18 heu ubi mollities pectoris illa tui? (*v. p. 2672, 4 et cf.* EPICED. Drusi 83. 125 heu ... ubi es? STAT. Theb. 10, 888. 12, 561). Pont. 4, 4, 48. SEN. Herc. O. 1595 heu quid hoc? OCTAVIA 632. 738 VAL. FL. 1, 211. 3, 292 heu (*Thilo*, en *M*) quibus adsum colloquiis? *al.* *in collocatione liberiore*: VERG. Aen. 4, 267. 541 nescis heu ..? 5, 671. 6, 458 funeris heu tibi causa fui? HOR. carm. 4, 1, 33 cur heu, Ligurine, cur manat ... lacrima ...? (*cf.* 4, 13, 17 quo ... heu quove ...? TIB. 1, 8, 23 quid ... heu ... quid ...?). LVCAN. 5, 310 non pudet heu ... bella placere ...? (STAT. Theb. 9, 389). SIL. 4, 403 *al.*

c *adhortativis vel optativis*: *imp.*: VERG. Aen. 2, 289 heu fuge (3, 44 VAL. FL. 4, 140. ROMVL. fab. rec. gall. 77, 9 heu fugite). VAL. FL. 7, 449 heu formae ne crede tuae. STAT. silv. 5, 4, 14 ⌊heu si⌋ (*Barth*, heus *M*) aliquis ... te, Somne, repellit, inde veni. *coni.*: PROP. 2, 20, 16 si fallo, cinis heu sit mihi ... gravis. VAL. FL. 1, 815. 7, 199. STAT. Theb. 3, 609 heu pudeat.

B *c. iterato heu*: **1** *in geminatione* (*cf.* GLOSS. heu heu *ἰοὺ ἰού*. *v. etiam vol. V 2, 297, 55. 56. 78. 80.* *de* SERV. Aen. 2, 69 *v. p. 2672, 24*): VERG. ecl. 5, 58 heu heu (heheu *P*) quid volui misero mihi? 3, 100. CIRIS 264 heu ⟨heu⟩ quid dicam ...? HOR. epod. 15, 23 (eheu eheu *B*). carm. 1, 15, 9 heu heu (eheu *var. l.*) quantus ... adest viris sudor. 1, 35, 33 heu heu (*B*, eheu *all.*) cicatricum ... pudet. TIB. 1, 4, 81 (heu heu *V*, heheu *A*). 1, 6, 10. 2, 3, 2 ferreus est heu heu, quisquis in urbe manet. 2, 3, 49. 2, 5, 108. 3, 19, 17. PETRON. 44, 12 heu heu, quotidie peius. 64, 3 heu heu abistis dulcis caricae. NEMES. ecl. 2, 40. VVLG. III reg. 13, 30 heu heu (*οὐαί*), mi frater. PS. RVFIN. in Os. 8, 8—10 p. 1002^D heu heu, quam flebilis fuit. PRIAP. 56, 3 heu heu (*AB*, heheu *Ald.*), me miserum, quod *eqs.* VVLG. Tob. 10, 4 heu heu me, fili mi, ut quid te misimus ...? *nota*: PETRON. 42, 4 heu eheu (*Buech.*, hey est hey *L*) utres inflati ambulamus. *cf.* CE 362, 1 (*aetate Lucretiana*) eheu heu. HOR. carm. 4, 6, 17 heu nefas, heu. VAL. FL. 7, 533 heu miser, heu *eqs.* STAT. Theb. 2, 296. *ter iteratum*: VVLG. IV reg. 3, 10 heu heu heu congregavit nos dominus. 6, 5 heu heu heu, domine mi. IER. 4, 10. 32, 17 Ezech. 9, 8. 11, 13.

2 *per anaphoram*: VERG. ecl. 9, 17 heu, cadit in quemquam tantum scelus? heu, tua nobis ... solacia rapta. Aen. 6, 878 heu pietas, heu prisca fides (*cf.* SIL. 5, 190. 9, 636. 10, 222 STAT. Theb. 11, 616). CIRIS 81 sq. heu, quotiens mirata novos expalluit artus! ipsa suos quotiens, heu, pertimuit latratus! HOR. epod. 11, 21 ferebar ... ad non amicos, heu, mihi postis et heu limina dura. SIL. 5, 75. STAT. Theb. 12, 216 heu, si nudus adhuc, heu, si iam forte sepultus. MART. 6, 85, 7 heu, qualis pietas, heu, quam brevis occidit aetas. PRVD. apoth. 338 CLAVD. 28, 274. CE 1443, 5 [h]eheu quam ... heu quam. ITALA Ezech. 11, 13 (Hier. epist. 18^A, 2, 3) heu mihi, heu mihi, adonai domine (VVLG. *v. l. 45*). *Rubenbauer.*

? **hevescimus** (biscimus *dubitanter Goetz*): diximus, memoravimus GLOSS.^L V Aa H 106.

heurēmaticus, -a, -um, **εὑρηματικός*. *n. pl. -a pro subst.*: *tit. libri Modestini iurisconsulti*: DIG. 3, 3, 65 idem *Modestinus*, libro singulari de -is (16, 1, 25. *et saepe* [*v. Ind. p. 938*]).

heurĕsilogus (-a, -um), *εὑρησίλογος* (-ρεσ-). *scrib.* eur-. *i. q. promptus ad invenienda verba* (*pro maledicto*): RVFIN. Orig. in lev. 16, 4 p. 497, 27 dicit fortassis auditor: quid iterum hic -us agit? quid undecumque verba conquirit, ut explanationem lectionis effugiat? (*ad rem v. Zucker, Philol. 82, 1927, 256 sqq.*).

heuresis *v. Onom.*

heuretēs *trad.* PLAVT. Pseud. 700 (*verba Calidori adulescentis*) nimium est mortalis graphicus, -s mihi est (*sc. servus*). *εὑρετής* mihist *editt. plerique* (-ρητ- *Palmer, Hermathena 9, 1896, 71*) *quod refellunt Luchs in Studemund, Stud. I 58 et Leo ad l.* (*cf. adn.* '*fort.* heureticissimust', *sed v. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. 57*). *H. H.*

***heus.** [*interiectio acclamantis ut theod.* husch; *cf. et Wackernagel, IF 45, 309 sqq. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 100 -s adverbium vocandi a Graeco *αὖς* venit. *de signif. et ratione gramm.*: ROMAN. Char. gramm. p. 248, 5 B. DON. Ter. Andr. 636 -s significatio est modo nominis ad intentionem considerationemque revocandi. Ad. 281 vox est de longinquo revocantis. *cf.* 776. DOSITH. gramm. VII 411, 10 *adverbium* compellandi *προσφωνήσεως* -s, *ὦ, ὠή*. PRISC. gramm. III 12, 8 nihil ... interest inter 'o', hoc est vocativum, et -s. 138, 14 *adverb.* vocandi. 197, 10. GLOSS. -s *δεῦτε. ἰὼ ἰώ. ὠὴ ὠή.* GLOSS.^L III Abstr. HE 27 vocatio. Abol. EV 19 adverbium rogantis. I Ansil. HE 213 adverbium interpellantis. *adnumeratur vel adv. vel interi.* (*cf.* DIOM. gramm. I 419, 14); *differentias quasdam inter adv. et interi.* -s *sta-*

[Rubenbauer]

tuunt Serv. gramm. IV 440, 2 Cledon. gramm. V 67, 1 Pomp. gramm. V 251, 23. *discernitur ab* heu *p. 2671, 77. vox est sermonis familiaris, cf. Hand, Tursell. III 70 sqq. Hofmann, Umgangsspr. 15. particulae* -s *hiatus praecedit (qui tamen ubique fere metricam quoque excusationem habet)*: Plavt. As. 446 (?). Epid. 398 Men. 696 Rud. 830. 1369 Trin. 1059 Truc. 917. *in sermone scaenico saepissime vocalis praecedens eliditur.* -s *exceptis* Plavt. Cas. 163 Rud. 413 Ter. Eun. 594 (*recentiore aetate* Verg. Aen. 1, 321 Apvl. met. 1, 13. 22. 2, 10. 18. 8, 10 Clavd. 10, 128) *semper a viris pronuntiatur. plerumque initium enuntiati obtinet, sed cf. l. 22. 39. 55. 57. 60. 76. p. 2676, l. 7. 16 al.* [*pro* -s *falso scrib.* eus (*cf. l. 27; in lapide*: CE 120, 1) *et* heu *vel* eu (*cf. l. 21. 34. 39. 42. 58. 59. p. 2676, 10*); *e contrario traditur* -s *pro* heu *p. 2671, 68. 2672, 5. 2674, 24 (in lap. perd.*: CE 1260, 3) *et* eu (Plavt. Mil. 394). Plavt. Mil. 1043 *trad. pro* deus. Ter. Phorm. 882 *A habet* -s *pro* o mi. *dub.*: Trag. inc. 22 -s -s pater -s Hector (*ter* heu *Ribb., cf.* Roman. Char. gramm. p. 315, 20 B. a dolore mentis affectae).]

A *in dialogo scaenico (tragicorum solummodo l. 15. 46; cf. Richter in Studemund, Stud. I 566 sqq.)*: **1** *abs. (in compellandis et arcessendis hominibus)*: *c. nominibus*: Plavt. Cas. 688 -s Pardalisca! (Rud. 97 -s [heu *codd.*] Sceparnio! 677 *al.* Ter. Hec. 339 Haut. 743 Phorm. 847). Epid. 1 -s adulescens! (*cf.* Men. 844 filia -s! [Ter. Phorm. 152]). *c. pron.*: Plavt. Poen. 1398 -s tu, leno! (*cf.* Most. 680 -s tu — at hic sunt mulieres).

2 *add. enuntiatis*: **a** *interrogativis (cf. et l. 46. 63. 70. intercedente altero enunt. l. 34. 36)*: Plavt. Amph. 1020 -s ecquis hic est (Most. 445 [eus *codd.*]. *al. cf.* Rud. 762 -s ecquis hic est? -s. *sim.*: Men. 673 -s ecquis hic est ianitor? Rud. 413 -s ecquis in villast? Trin. 870). Capt. 592 -s audin quid ait? 830 Mil. 178 *al.* *c. nom.*: Plavt. Most. 937 -s reclude! -s Tranio etiamne aperis? (Mil. 420 -s quid istuc est, Philocomasium? Poen. 279 Milphio, -s ubi es?). Men. 135 -s adulescens, ecqua ... inest praeda mihi? (*cf.* Most. 940 *al.*). *c. pron.*: Plavt. Cas. 163 -s vos, ecquis haec ... audit (Most. 988). Most. 939 -s vos, pueri *eqs.* Persa 844 -s (heu *codd.*) vos :: quid ais? :: hicin Dordalus est ...? Rud. 830 vobis dico, -s vos, num *eqs.* Ter. Eun. 217 sed -s tu :: quid vis? :: censen *eqs.* 434.

b *adhortativis (cf. etiam l. 30. 63; intercedente altero enunt. l. 43. 47)*: Plavt. Epid. 398 -s foras exite huc aliquis (Merc. 910. Pseud. 1284 aperite -s [heu *P*] ... a. nuntiate). 472 -s foras educite *eqs.* Most. 467 et -s iube *eqs.* Pseud. 1164 Rud. 938 Ter. Andr. 579 Eun. 469. 712. *elliptice*: Ter. Phorm. 440. *c. nom.*: Plavt. Aul. 264 -s Strobile, sequere ([350 (heu *vel* eu *codd.*) *al.* Ter. Phorm. 1037 -s Nausistrata, priusquam huic respondes ..., audi]. Persa 459 Sagaristio, -s exi. Poen. 205 -s i foras, Agorastocles [Rud. 481 Truc. 115]). Cas. 955 -s sta ilico, amator ([Pompon. Atell. 54]. Ter. Andr. 84 -s puer, dic sodes, quis ... habuit? [Eun. 624. Acc. trag. 140 -s vigiles, properate]). *c. pron.*: Plavt. Bacch. 327 atque -s tu :: quid vis? :: ... facito (Poen. 1320 -s tu, si ... dixi, nolito). Persa 615 heus tu, advigila. *al.* Ter. Haut. 369. 550 Phorm. 398. Eun. 594 -s tu ... Dore, cape *eqs.*

c *pronuntiativis (aliter supra l. 24; intercedente altero enunt. l. 53. 66)*: Plavt. Most. 651 -s iam appetit meridie. Pseud. 241. 989 Ter. Andr. 636 Haut. 313 Phorm. 819. 903 -s quanta (-s *dett.*) quanta haec mea paupertas est, tamen adhuc curavi. Eun. 276 omnium rerum -s vicissitudost. *elliptice*: Plavt. Asin. 446 -s iam satis tu (*sc. locutus es*). *c. nom.*: Plavt. Aul. 269 -s Staphyla, te voco (Mil. 217 -s te alloquor, Palaestrio. 434 tibi ego dico -s, Philocomasium. *al.* Ter. Andr. 945 Ad. 776. 882). 456 -s (eu *codd.*) senex ... mercedem petam (Men. 378 Trin. 871 [heu *P*]. *nota*: Curc. 147 pessuli -s pessuli vos saluto [Merc. 800]). Pseud. 243 hodie nate -s, hodie nate, tibi ego dico -s, hodie nate, redi. *c. pron.*: Plavt. Cas. 837 -s tu, malo ... cavebis (Curc. 516 -s tu, tibi ego dico [*cf. l. 57. 61. 70; seq. imper.* (*cf. l. 37*): Men. 696 Pseud. 243; *interrog.* (*cf. l. 35*): Poen. 1305 Ter. Hec. 523]. *al.* Ter. Eun. 102). Curc. 185 -s tu mulier *eqs.* (686). Most. 790 -s tu, si voles ..., haud facilest (*cf.* Poen. 515 *al.*). Pseud. 1124 -s tu :: quid vis? :: hic homo meus est.

3 *c.* heus *iterato (cf. etiam l. 15. 27. 30. 60)*: **a** *per iocum in anaphora*: Plavt. Trin. 1059 -s tu, asta ilico. :: -s tu, non sto. **b** *in geminatione*: Ter. Haut. 348 Syre Syre inquam, -s -s Syre (*cf.* Ad. 281. 634). Eun. 337 -s -s tibi dico, Chaerea. 530 -s -s ecquis hic?

B *in usu recentioris aetatis*: **1** *abs.*: Phaedr. 2, 5, 21 '-s' inquit dominus. Boeth. herm. pr. 1, 4 p. 71, 3 *est oratio vocativa ut* '-s tu'. *cf.* Gloss. V 300, 20 -s tu : audis tu?

2 *add. enuntiatis*: **a** *interrog. (cf. p. 2676, 3. 9. 15)*: *c. pron.*: Cic. de orat. 1, 240 -s tu ... quid tibi in mentem venit ...? epist. 7, 11, 1 sed -s tu, quid agis? (16, 17, 1 Att. 1, 16, 13 *al. cf.* Att. 6, 1, 25 et [sed *var. l.*] -s tu [Macr. Sat. 1, 5, 10]). Hor. sat. 1, 3, 21 -s tu, ... ignoras ...? Plin. epist. 9, 12, 1 Gell. 17, 20, 4 Apvl. met. 1, 15. 22 Qverol. p. 34, 6. *c. nom.*: Sil. 7, 301 -s ... quae te cura ... germane fatigat? Clavd. 10, 128. *nude*: Phaedr. 1, 23, 5 -s ... linguam vis meam praecludere ...?

b *adhortat.*: *c. nom.*: Rhet. Her. 4, 51, 65 -s ... Gorgia, pediseque puerorum, absconde pueros. Verg. Aen. 1, 321 -s ... iuvenes, monstrate ... errantem (Phaedr. 3, 14, 6 Apvl. met. 3, 5. 9, 33. 10, 16). Apvl. met. 2, 23 sed -s, iuvenis, cave ... custodias. *cf.* CE 55, 1 (*s. I a.*) -s oculo errante quei aspicis leti domus, morare gressum. *c. pron.*: Cic. Mil. 60 quae erat ... quaestio? '-s tu, Rufio, ... cave sis mentiare: Clodius insidias fecit Miloni?' (Apvl. met. 1, 3 -s tu ..., ne pigeat te *eqs.* 1, 13 -s tu ... spongia, cave ... transeas. 2, 18. 7, 22 -s tu, puer, ... reserva. Tert. paenit. 8, 3 Qverol. p. 47, 23. CE 120, 1 -s tu, viator). Fronto p. 75, 3 N. sed -s tu ..., ne ... existas (*cf.* Apvl. met. 8, 10). *elliptice*: Cic. epist. 7, 25, 1 sed -s tu, manum de tabula. *nude*: Pers. 2, 17 -s age, responde ... de Iove quid sentis? Val. Fl. 4, 387 -s (*Burmann,* heu *V*) respice. Apvl. met. 8, 26.

c *pronuntiat. (intercedente altero enunt. l. 18. 20)*: *c. nom.*: Rhet. Her. 4, 10, 14 -s ... adulescens, pueri tui modo me pulsarunt (Pers. 3, 94 -s bone tu palles. Qvint. inst. 6, 3, 90 Ter. Mavr. 1926 Paneg. 3, 13, 3 Mart. Cap. 2, 134). Priap. 45, 4 -s ... tibi dicimus, cinaede ..., num *eqs.* *c. pron.*: Cic. Att. 13, 42, 2 sed -s tu, diem meum scis esse (ad Q. fr. 2, 15, 5 Qverol. p. 24, 2 Avson. 12, 7. 321, 4. *cf.* Cic. Att. 15, 11, 4 et [*codd.*, sed *vg.*] -s tu, ne forte sis nescius, Dolabella me sibi legavit). CE 119 (= CIL I^2 2138) -s tu, viator lasse, ... cum diu ambulareis, tamen hoc veniundum est tibi. Priap. 52, 1 Plin. epist. 1, 15, 1 Apvl. met. 2, 10. *nude*: Verg. Aen. 7, 116 -s etiam mensas consumimus (*ind. pro exhortativo?*). Clavd. 10, 140 (*v. adn. Birtii*). *Rubenbauer.*

hex, ἕξ. *litt. gr.: v. infra l. 27. i. q. sex*: Serv. ecl. 2, 11 in multis ... nominibus, quae in Graeco aspirationem habent, nos pro aspiratione 's' ponimus: inde ... pro -x (*RM,* ex *AP, graece H*) 'sex' (*sim.* [*litt. gr.*]: Fest. p. 290 [ez *F*]. Don. Ter. Eun. 478 [*v. app. crit.*]). Gloss.[L] I Ansil. ex 2 ⟨h⟩ex: sex Graece.

[**hexa** *v. p. 2679, 82.*]

⟨h⟩exacaidecetērida (*scrib.* -daec-): seuecennalem Gloss. V 358, 40–41 (= Gloss.[L] Corp. e 413). *pro* heccaidecaeterida *i. cyclum sedecim annorum* (ἑκκαιδεκαετηρίδα [*e gr. Hier. vir. ill. 61*]).

hexachordos, -on, *ἑξάχορδος. *i. q. sex chordas (sc. sonos) habens*: Vitr. 10, 8, 2 (*de hydraulis*) arcula sustinet caput machinae, qui Graece κανὼν μουσικός appellatur. in cuius longitudine canales, si tetrachordos est, fiunt quattuor, si -os (ex- *trad.*), sex *eqs.*

hexachronos, -on, ἑξάχρονος. *i. q. sex tempora habens,* ἑξάσημος: Mar. Victorin. gramm. VI 45, 7 trisyllabi ... pedes octo, in quibus mensura temporum a trisemo sive trichrono ad hexasemon sive -on usque porrigitur.

hexaclīnon *n.*, *ἑξάκλινον (*cf.* ἑξάκλινος). *i. q. sigma (lectus) sex convivas capiens (ad rem cf. Marquardt-Mau 307; Blümner, Privatalt. 119 adn. 5)*: Mart. 9, 59, 9 *Mamurra* testudineum mensus quater -on ingemuit citro non satis esse suo.

hexaedron *v.* hexahedron.

hexaēmeron, *abl.* -o (*infra l. 73. 75*) *n.*, ἑξαήμερον. *scribitur vel editur*: (h)exam-: Ambr. hex. tit. (*cf. infra l. 73 sqq.*) 'exameron ..., *non* hexaemeron, *si quid libris tribuendum est, id vocavisse videtur Ambrosius' Schenkl, Corp. script. eccl. Vind. 32, 1 praef. p. XII; v. etiam p. 3 adn.* (-xam- *codd. praeter S*). Ambr. epist. 45, 1 p. 1142[A] -xam- *codd.* (*v. Schenkl l. c. p. XII adn.*). Cassiod. art. 7 p. 1218[D] *Migne*. Isid. vir. ill. 37 p. 1101[A] *Migne*. Gloss. (*passim*). *v. etiam codd. infra l. 54. 65. 68. 78.* (h)exem-: Hier. vir. ill. *Richardson* (-xaem-, -xam-, -xem- *codd.* [*ut vid.*]). Gennad. vir. ill. *Richardson. v. etiam codd. infra l. 65. 68.* (h)exaim- (-xei-): Gloss. -um (*pro* -on): *varr. ll. infra l. 65. 68. cf.* Gloss. V 430, 38 (exametrum *trad.*). *de notione*: Gloss. (*v. infra*). [*e coni.*: Gloss. *l. 82* (exalteron *vel* exaltemeron *trad.*).]

i. q. spatium illud sex dierum, quibus mundus creatus est: **1** 'in -on' *sc. principium geneseos libri (v. explicat. infra l. 66. fere pro tit. librorum* [*ut vid.*]. *cf.* Gloss.[L] III Abol. in 114 ⌊in⌋ [*secl. Lindsay*] -on: sex dierum. Gloss. V 421, 55 in -on: sex dierum computatio [430, 38. *cf. infra l. 72*]): Hier. vir. ill. 37 *Rhodon* in -on elegantes tractatus composuit. 48 *Candidus* (Rvfin. hist. 5, 27 p. 499, 23 C. qui in -on [ex(a)emerum, (h)exameron *codd.*], id est de principio genesis, scripsit [*gr.* εἰς τὴν ἑξαήμερον]). vir. ill. 49 *Appion.* 61 *Hippolytus.* 116 *Basilius* (*cf. infra l. 84*). Rvfin. hist. 5, 13, 9 p. 459, 11 eiusdem *Callistionis* in -on (exemerum, (h)exameron *codd.*) commentarius (*gr.* εἰς τὴν ἑξαήμερον). **2** *titulus librorum sc. de principio geneseos libri compositorum (v. explicat. l. 79 sqq. p. 2677, 1. cf.* Gloss.[L] V Abba ex 152 -on: opus sex dierum. Corp. e 522 -on: septem [*pro* sex] dierum computatio [Gloss. V 359, 51. *cf. supra l. 63*]): Ambr. epist. 43, 1 p. 1129[B] lecto -o (*litt. gr. codd., Schenkl l. c. p. XII adn.*), quod ipse scripsi (45, 1 p. 1142[A] l. -o, utrum paradisum subtexuerim, requirendum putasti. *cf.* Cassiod. inst. div. 1 p. 1110[C] *Ambrosius* sex libros ... confecit, quos -on appellavit). Hier. epist. 84, 7, 6 Ambrosius ... -on (exaem- *G A s. VII—VIII,* exam- *rell. s. IX—XII*) illius *Origenis* compilavit. Gennad. vir. ill. 13 *Prudentius* commentatus est ... -on de mundi fabrica usque ad conditionem primi hominis (*cf.* 68 *Salvianus* de principio genesis usque ad conditionem hominis composuit versu quasi -on librum unum [*cf.* Gloss.[L] I Ansil. ex 48 = III Abstr. ex 81 -on librum unum composuit]). Evstath. Bas. hex. prol. p. 867 *animus tuus* pervenit ... ad -on ... Basilii (Cassiod. art. 7 p. 1218[D]. *cf.*

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 2676,67). ISID. vir. ill. 37 p. 1101^A Dracontius composuit ... -on creationis mundi (*ad rem cf. Vollmer, Drac. praef. p. XVII*).

[**hexaeōnius** (*ἑξαιώνιος. *i. sex aeonibus constans*) *e coni. Massueti* IREN. 1, 3, 1. *v. Stieren et Harvey (p. 24) ad l.*]

***hexagōnum** (-on: *infra l. 16*), -ī *n.*, ἑξάγωνον *et* **hexagōnium,** -ī *n.* (AMBR. *infra l. 18*) *et* ***hexagōnus,** -ī *m.* (BOETH. *ubique.* GROM. *infra l. 49*). *in codd. fere semper* ex-. *gr.: infra l. 32. legitur inde a* VARRONE. *omnes dedi locos praeter* FIRM. *infra l. 40. 43.* BOETH. *infra l. 47.* [*dub.*: CARM. de mens. 1, 5 dulcia, Maie, tuis ducis -a nonis (*sic codd.* [ex-], *def. Burmann* [*V 71; loc. ad infra l. 16 sqq. referens*] *et Riese* [*v. etiam Anth. II² p. 375*]; examina [*sc. apium*] *post Scaligerum Fröhner, RhM. 47, 1892, 301* [*quem conferas*]). *scrib. in codd.* sex-: *infra l. 18. 26.*]

i. q. figura sex angulis constans, sexangula: **1** *generatim:* VARRO rust. 3, 16, 5 (*antea*: sex angulis cella *apium*) quod geometrae -on fieri in orbi rotundo ostendunt, ut plurimum loci includatur (*cf.* AMBR. hex. 5, 21, 69 p. 191, 18 quis architectus eas *apes* docuit -ia [*sex- var. l.*] illa cellularum indiscreta laterum aequalitate componere?). COLVM. 5, 2, 10 si fuerit *ager* sex angulorum, in quadratos pedes sic redigitur. esto -um quoquo versus lineis pedum XXX (*sim.* GROM. p. 356, 12). BALB. grom. p. 107, 1 amplioribus quoque formis ... nomina ⟨ab⟩ angulis dantur, ut -o, heptagono. OPT. PORF. schol. carm. 3 in hac pagina quattuor -a sunt pari numero litterarum et octo orthogona (*sim.* carm. 6). MART. CAP. 6, 712 pentagona, -a et cetera euthygrammi generis. CLAVD. MAM. anim. 1, 18 p. 65, 23 tetragonum sive -um (sex- *var. l.*). 1, 25 p. 92, 17 (sex- *var. l.*). BOETH. arithm. 2, 6 p. 91, 11 figura ... -i (*cf. infra l. 35*). 2, 6 p. 91, 16 *a medietate per singulos angulos lineae ductae* -um in sex *triangulos partiuntur* (*sim.* 2, 6 p. 92, 1). ISID. orig. 15, 8, 2.

2 *specialia:* **a** *in astron.: de conspectu solis* (*ad rem v. Bouché-Leclerq, L'astrologie Grecque 377 sqq.*): CENS. 8, 6 qui conspectus vocatur κατὰ ἑξάγωνον (*sic litt. gr.* 8, 13), quia sextam partem circuli subtendit. nam si, ut a primo zodio ad tertium, sic a tertio ad quintum, inde porro ad septimum ac deinceps alternae lineae emittantur, -i aequilateralis forma (*cf. supra l. 27*) in eodem circulo scribetur. *de radiationibus stellarum* (*ad rem v. Bouché-Leclerq l. c. 171 sq.*): FIRM. math. 2, 19, 4 *locus* respicere ... horoscopum de -o videtur (3, 5, 18 si sic sole posito praesens in eodem signo se Veneris stella sociaverit vel de -o coniunxerit. 3, 5, 32 *si luna* a benivolis stellis ... de -o radiata fuerit. *al. cf.* 3, 5, 32 in -o). 2, 22, 1 quod *sit* -um dextrum, quod sinistrum (2, 22, 8). 2, 22, 8 -a ... sunt potiora, quae habent in medio tropica ... signa (*sim.* 6, 21). *al.* **b** *in arithm. de numeris figuratis:* BOETH. arithm. 2, 6 p. 91, 3 quartus *numerus* -us, id est qui sex angulis includitur (*cf.* 2, 15 p. 98, 18 -i ... qui sex angulis continentur). 2, 18 p. 103, 10 *heptagoni* ex super se -is et ex eminus positis triangulis procreantur. 2, 18 p. 103, 12 (*v. p. 2611, 72*). *al.* (*aliter supra l. 27 sq.*). **c** *in grom. inter nomina lapidum finalium:* LIB. col. I grom. p. 249, 10 -us (*sim.*: PS. BOETH. grom. p. 405, 7 -us).

adi. **hexagōnus,** -a, -um. *i. q. sexangulus* (*nonnisi apud* FIRM.; *spectat ad radiationes stellarum* [*cf. supra l. 36*]): FIRM. math. 2, 23, 3 latus. 2, 29, 9 *stellae se* -a radiatione *coniungunt* (3, 2, 17 bona ... radiatio ... -a. 6, 21 cum stellae -a ⟨se⟩ radiatione respexerint [*cf. gr. Kroll-Skutsch adn.* τὰ δὲ ἑξάγωνα τῶν ἀστέρων]). 6, 28, 2 quid -ae humilis potestatis auctoritate perficiant *stellae.*

hexa(h)edron, *pl.* -edra *n.*, ἑξάεδρον. *t. t. geom.* (*i. corpus solidum sex lateribus constans*): CHALC. comm. 53 p. 121, 12 quae vocantur -a (ex- *pars codd.*) et octahedra *in aliquo numero inveniantur necesse est.*

hexāmeron *v.* hexaemeron.

***hexameter** (-trus), -a, -um (-on), ἑξάμετρος. *scrib. in codd. saepe* ex-. *de formis: masc. sg.* -ter *et* -trus (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 209, 7 sqq. [*inde* AVDAX gramm. VII 336, 25 sqq.] -r dicitur an -us? utrumque, ut Euander et Euandrus, quorum unum venit ex Graeca enuntiatione, alterum ex Latina. quippe Cornelius Epicadus [*frg. 2 F.*] ... '-r' inquit 'versus'. *ad rem v. et Neue-Wagener I³ 125 sq.*): *legitur* -ter *post Cornelium Epicadum* (*supra l. 66*) *apud* PS. CENS. frg. 14, 1. FORTVN. (*saepe*). DIOM. (*saepe*). MAR. VICTORIN. (*saepe*). *et al.* -trus: BASS. gramm. VI 256, 12. 269, 18 TER. MAVR. 2105 MAR. VICTORIN. gramm. VI 165, 21. 181, 14. 209, 13 GRAMM. VI 634, 11 VIRG. gramm. epit. 4 p. 24, 26. *neutr. sg.* -on: TER. MAVR. 1644 *et* 2570 (-um: 1849 *al.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 9 *et* 178, 12 (-um *saepe*). GRAMM. VI 633, 15 (*ex* MAR. VICTORIN. 79, 9). *raro occurrunt fem. sg. pl.*: SACERD. gramm. VI 502, 7. 8. 510, 10; *neutr. pl.: ibid.* 520, 4 (*sim.* 526, 22). *de notione:* GLOSS.^L IV dub. Plac. E 13 -r: versus qui senarius (*scrib.* gen-) dicitur. *de usu:* -r versus (v. -r: CIC. de orat. 3, 194 PORPH. Hor. ars 403 GELL. 18, 15, 2. *et al.*) *inde a* LVCIL. 229, *Cornelio Epicado* (*v. supra l. 66*), CIC.; *subst. masc.* -r (*sc. versus*) *inde a* CIC. orat. 191 (*cf. p. 2678, 18*), BASS., STAT., MART., QVINT. *iuncturae rariores:* carmen -um: DIOM. gramm. I 483, 27. 495, 4; epos: DIOM. gramm. I 501, 22 MAR. VICTORIN. gramm. VI 169, 19; metrum (species, genus): *passim ap. GRAMM.*; sonus: ARATOR ad Vigil. 25 (*abl. pl., v. adn.*). [*loco interpol.*: FORTVN. gramm. VI 283, 23 (*v. Keil ad l.*) melius sonat versus dactylicus -r, si catalecticus fiat, hoc est si disyllabum pedem in ultimo habeat. *cf. p. 2679, 2. 10.*]

i. q. (*versus*) *sex pedibus constans* (*cf.* FORTVN. gramm. VI 282, 9 dicitur ... et unus pes metrum, unde -um versum appellamus. 284, 9 [*v. infra l. 48*]. MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 19 [*infra l. 56*]). *significatur fere semper* (*ubique sub 1*) *versus dactylicus herous* (*epicus*); *rarius* (*apud* GRAMM.; *in universum de quovis metro e. gr. infra l. 77—80*) *versus dactylicus sc. acatalecticus, iambicus* (*p. 2679, 42—52*), *choriambicus* (*p. 2679, 13*), *Paeonicus* (*p. 2679, 54*).

1 *loci generales* (*pl.* -i *pro subst. hic illic fere i. q. carmen* -um. *de usu in prosa oratione v. infra l. 29*): LVCIL. 229 servorum est festus dies hic, quem plane -o versu non dicere possis (*cf.* PORPH. Hor. sat. 1, 5, 87 Aequum Tuticum *oppidum* ..., cuius nomen -o versu compleri non potest. 1, 6, 12). CIC. de orat. 3, 194 Antipater ... Sidonius ... solitus est versus -os aliosque variis modis ... fundere ex tempore. orat. 191 ut is *numerus iambicus* potissimum ... adhibeatur in fabulis, quod ille dactylicus numerus -orum magniloquentiae sit accommodatior. 222 e quattuor ... quasi -orum instar versuum quod sit constat fere plena comprehensio (*cf.* RVFIN. gramm. VI 567, 15 [*vers.*] quattuor -is hunc *ambitum* versibus aspicis aequum). STAT. silv. 1 praef. *epithalamion* ⌊tantum⌋ tamen -os habet (⌊ ⌋ ter centum *Elter, Vollmer*). 2 praef. laudes eius *Lucani* dicturus -os meos timui (*paulo aliter*: AVR. Fronto p. 34, 4 N. -os meos ... petis. *cf.* FRONTO p. 24, 8 N. mihi ipse *Victorinus* de tuis -is numquam quicquam impertivit [24, 10]. p. 34, 9 istis. SIDON. epist. 1, 9, 7 moneo ... quisquilias istas Clius tuae -is minime exaeques). MART. 6, 65, 1 -is epigramma facis. QVINT. inst. 9, 4, 74 initia *versuum* initiis *orationis* non convenient, ut Livius -i exordio coepit: facturusne *eqs.* (*cf.* 9, 4, 75 peius cludit finis -i. 9, 4, 78 *in Timaeo Platonis* initium -i statim invenias). SVET. Aug. 85, 2 liber exstat scriptus ab eo -is versibus, cuius ... titulus est 'Sicilia' (*sim.*: PORPH. Hor. sat. 1, 10, 36 Cornelius Alpinus Memnona -is versibus ... descripsit. PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 364, 2). DIOM. gramm. I 483, 27 epos dicitur Graece carmine -o divinarum rerum et heroicarum humanarumque comprehensio (*sim.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 50, 12). I 495, 4 Apollo cum Pythona ... necasset, accolae ... carmen heroicum -um initio sex spondiis compositum texuerunt (*cf.* AVDAX gramm. VII 332, 7). PORPH. Hor. carm. 2, 20, 2 (*sim.* SCHOL.) biformem ... vatem se dicit, quod et lyrica scribat et -os. sat. 1, 10, 66 nulli Graecorum -is versibus hoc genus operis scripserunt (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 10, 66 *et* ISID. orig. 1, 39, 6 -os ... Latinos primos fecisse Ennius traditur; eosque 'longos' vocant). ars 403. HIER. chron. praef. p. 4 H. (p. 3 F.) quae omnia (*sc. Salomon, Iob eqs.*) -is et pentametris versibus ... apud suos composita decurrunt (*sic de V. T. libris*: praef. Vulg. Iob I ARATOR ad Vigil. 25 ISID. orig. 1, 39, 11. 6, 2, 21. 22).

2 *specialia in doctrina metrica* (*exempla notabiliora*): **a** *de nomine* (*cf. supra l. 4*): FORTVN. gramm. VI 284, 9 -r ... dictus, quod sex metris, hoc est sex pedibus, feritur. DIOM. gramm. I 474, 19 per numerum pedum, quia versus pro mensura sua quisque pentametri vel -i vel deinceps intelleguntur (*sim.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 18. *cf.* DIOM. gramm. I 501, 22 a pedum quantitate quaedam nominantur, ut est epos -um. MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 4 ISID. orig. 1, 39, 6). I 494, 34 -um ... quod sex regionibus spondium et dactylum pedes diversis modis ... conservet. MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 19 -um poetae appellarunt, quod sex pedibus ingrediatur, quos metra eodem modo Graeci nominant (*sim.* GRAMM. VI 633, 5). VI 132, 9 ⟨a⟩ sex pedum cursu.

b *de forma et vi* (*cf. sub a et c et v. supra l. 13*): GELL. 18, 15, 1 in longis (*cf. supra l. 43*) versibus, qui hexametri vocantur, item in senariis, animadverterunt metrici primos duos pedes, item extremos duos, habere singulos posse integras partes orationis, medios haud umquam posse (*cf.* 18, 15, 2 Varro ... scripsit observasse sese in versu -o, quod omnimodo quintus semipes verbum finiret. *sim. de caesuris*: TER. MAVR. 2570 quales -on tomas *habet.* AVSON. 393, 88 p. 248 P. sunt quos *hendecasyllabos* -i creant revulsi, ut penthemimeres prior locetur, tum quod bucolice tome relinquit. MAR. VICTORIN. gramm. VI 214, 23 quot ... species?). TER. MAVR. 1849 -um quotiens ita totum dactylus explet, ut nusquam in medio, sed sit spondeus in imo, sive trochaeus erit (*sim.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 122, 29. 125, 21). DIOM. gramm. I 506, 16 versuum genera praecipua sunt quinque: ... dimetri ... aut trimetri (*eqs.*) ... aut -i. sed singulorum plurimae sunt species. MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 21 cum -r versus metrorum omnium ... summa sit, hi qui epici non sunt, si per singulos pedes feriantur, excedant necesse est modum -i versus (*cf.* 76, 24 persuasum est nullum metrum -o posse esse maius. 76, 26. *adde*: 55, 13 sqq. *versus incipit* a dimetro et procedit usque ad -um, in his dumtaxat versibus qui per singulos pedes dirimuntur; in illis autem, qui per dipodiam, usque ad ... pentametrum, nonnumquam -um procedit). VI 209, 13 -r ... quot pedibus caeditur? sex, dactylo et spondeo circum se positis aut alterna interpositione variatis. 211, 13 omnis versus -r, si solis spondeis constiterit, erit duodecim syllabarum; si unum dactylum habuerit, tredecim *eqs.* VIRG. gramm. epit. 4 p. 24, 26 (*p. 2612, 15*).

[*H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *de generibus, speciebus, schematibus* (*enumerantur sec. iuncturas*): acatalectus (⏑̲ ◡ ◡ | ⏑̲ –): FORTVN. gramm. VI 285, 12 -um acatalectum (*cf. p. 2678, 1. infra l. 10*). bucolicus: SACERD. gramm. VI 502, 7 (*v. p. 2660, 55*). *et al.* (*v. vol. II 2234, 53*). catalecticus (⏑̲ ◡ ◡ | ⏑̲): SACERD. gramm. VI 507, 21 metrum -um catalecticum: una ... syllaba deest ut sint in eo pedes sex. MAR. VICTORIN. gramm. VI 73, 16. *aliter* (⏑̲ ◡ ◡ | ⏑̲ ◡): MAR. VICTORIN. gramm. VI 72, 21 si trochaeus versum clauserit, XXIII *temporum*, quem volunt haberi -um catalecticum. *aliter* (⏑̲ ◡ ◡ | ⏑̲ –): SERV. gramm. IV 461, 10 *et* 12 (*cf. p. 2678, 1 et supra l. 2*). *v. et infra l. 14. 44 et cf. p. 2678, 1.* Choerilius: SACERD. gramm. VI 502, 7 sq. (*v. p. 2660, 55*). 507, 19 (*v. Onom. II 403, 52*). choriambicus: SACERD. gramm. VI 536, 18 -um catalecticum choriambicum ... constat quinque choriambis, sexto pede, id est novissimo, amphibrachy (MAR. VICTORIN. gramm. VI 86, 16. 27). dactylicus: DIOM. gramm. I 522, 31 ode (*carm. 1, 28*) -o et tetrametro dactylicis constat. MAR. VICTORIN. gramm. VI 209, 6 quae sunt ... quinque genera ... in dactylico metro? -r, pentameter *eqs.* (*cf.* 73, 4 adcrescit ... dactylicum metrum a dimetro usque ad -um). VI 209, 15 sq. -i versus genera ... tria ...: est -r dactylicus tantum, est -r dactylicus herous, est -r iambicus, qui et senarius, cum constat ex simplicibus sex, idemque ex duplicibus trimeter (*cf.* 211, 18 'per quot species ...?). VI 209, 18 si versus -r sex spondeis constiterit, potest dactylicus dici? 210, 1 qui sunt versus -i dactylici tantum? qui sex pedibus dactylicis constant, praeter ... facta heroum quodlibet aliud continentes, ut ... bucolica et georgica (*cf. infra l. 38*). 210, 14 omnis versus -r dactylicus sive herous a duodecim syllabis crescit usque ad decem et septem (*cf.* 211, 12). *et saepe.* epicus: MAR. VICTORIN. gramm. VI 165, 16 ode (*carm. 1, 7*) ... -o epico tetrametrum eiusdem generis habet subnexum. 172, 14 epicum -um, quod heroum ⟨dicitur⟩. heroicus: TER. MAVR. 1644 (*v. p. 2660, 53*). PS. CENS. frg. 14, 1 primus est et legitimus maxime numerus -r heroicus. huius pedes aut dactyli sunt aut spondii (GRAMM. VI 634, 11). SACERD. gramm. VI 502, 7 (*v. p. 2660, 54*). *et saepe.* herous (*inde a* BASS.): MAR. VICTORIN. gramm. VI 64, 32 incisiones ... ante omnia in -o heroo ... observandae sunt (*cf.* 64, 33. 65, 1. 28). 163, 25 perissosyllabes (*v. infra l. 60*). 209, 15 (*v. supra l. 21*). 210, 3 qui sunt -i dactylici heroi? qui ... res gestas heroum complectuntur, ut ... Ilias ... et Aeneis (*cf. supra l. 25*). 210, 14 (*v. supra l. 27*). *et saepissime.* hypercatalectus (⏑̲ ◡ ◡ –): SERV. gramm. IV 461, 17 Alcmanium *dactylicum* constat -o hypercatalecto. iambicus (*cf. p. 2678, 9*): *per dipodias*: SACERD. gramm. VI 520, 4 ausi *sunt* ... multi et pentametra et -a iambica componere (*sim.* 526, 22). 527, 14 -um iambicum catalecticum tale est, quinque pedes iambicos tetrasyllabos recipiens et sextum trisyllabum. PRISC. gramm. III 418, 15. *de trimetro vel senario*: TER. MAVR. 1580 -os tradit geni⟨tos⟩ duo prima vetustas: herous ille est, hunc vocant iambicum (*opp. -r dactylicus ut*: DIOM. gramm. I 528, 34. 529, 18. MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 9 senarium ... veluti -on [*sim.* GRAMM. VI 633, 15]. 209, 16 [*v. supra l. 21*]. MALL. THEOD. gramm. VI 593, 2 metro ... dactylico heroico metri iambici -i proxima definitio visa est). DIOM. gramm. I 527, 36. 528, 31 MALL. THEOD. VI 593, 6. *significatur herous iambo terminatus* (⏑̲ ◡ ◡ | ⏑̲ –): DIOM. gramm. I 517, 15. Paeonicus: MAR. VICTORIN. gramm. VI 97, 30 -um ... Aristophanes composuit tale, ut sint paeones primi tres et insequantur totidem cretici. perissosyllabes: MAR. VICTORIN. gramm. VI 117, 19 Archilochus paenultimis heroi -i partibus adiecta syllaba ... versum induxit, qui metro Phalaecio, id est tribus trochaeis ultimis, clauderetur ...; quod quidam -um heroum περιττοσυλλαβές dixerunt (163, 25 [*litt. lat.*]). Priapeius: SACERD. gramm. VI 502, 7 sq. (*v. p. 2660, 55. cf.* VI 510, 10 MAR. VICTORIN. gramm. VI 151, 19). VI 510, 12 de metro Priapeio monoschematisto -o. *et al.* spondiacus: DIOM. gramm. I 513, 19 *molossicum* simillimum ... illi -o qui spondiacus dicitur. nam et hic similiter duodecim syllabas longas habet.

hexaphorus, -a, -um *vel* hexaphoros, -on, *ἑξάφορος.

1 *neutr.* -um (-on); -ī *pro subst.* (*vix -os f.*). [SCHOL. Iuv. 1, 64 W. adn. (Valla!) 'sexta cervice' -o, hoc est a sex hominibus.] *i. q. lectica quae a sex servis portatur* (*ad rem v. Lamer, RE XII 1065. 1089 sq.*): MART. 2, 81, 1 laxior -is tua sit lectica licebit: cum tamen haec tua sit ..., sandapila est (*sim.* [*alluditur ad sandapilam, cf. Friedl. ad 2, 81, 1*]: 6, 77, 10 non debes ferri mortuus -o). 4, 51, 2 ingenti late vectus es -o.

2 *masc.* -ī, -ōrum. *qui seni onus quoddam portant*: VITR. 10, 3, 7 onerum ... maxima pondera cum feruntur a phalangariis -is (ex- *trad.*) et tetraphoris *eqs.*

hexapla, *abl.* -īs *n.*, ἑξαπλᾶ (*dat. -οῖς infra passim*). *? sing. pro adi.: p. 2680, 3.* *scribitur (vel ed.) saepe litt. gr.* *de notione*: EVCHER. instr. 2 p. 161, 8 -a sexsimplicia ([sexiplicia *var. l.*]. GLOSS.^L I Ansil. EX 94 sexinplica. *cf. p. 2680, 20*). GLOSS.^L Corp. E 360 -a: sexies. GLOSS. V 598, 65 -a: exempla (*v. Goetz et cf. p. 2680, 2. 4*). 619, 19 -a est bibliotheca sex ordines habens: nam exa VI, quia Origenes VI ordinibus diversas interpretum editiones in una pagina constituit. [*e coni.*: HIER. in psalm. 1 p. 5, 16 ⌊ἑξαπλοῦς⌋ Origenis in Caesariensi bibliotheca relegens (*sic Morin*; exap ... s *E*, et actus *C*, exemplis *vel* exemplaria *rell.*). 4 p. 12, 8 (*v. p. 2679, 78*) cum vetustum Origenis ⌊hexaplum⌋ psalterium revolverem (*sic Morin*; exemplum *vel* exemplar *codd.*).]

significantur V. T. librorum editiones (i. exemplum Hebr. interpretationesque Aquilae, Symmachi, LXX al.) ab Origene sex ordinibus digestae (*cf. explicat. p. 2679, 82. infra l. 20*). *ad rem v. Rufin. hist. 6, 16.*

HIER. in Tit. 3, 9 p. 595^B veteris legis libros, quos ... *Origenes* in -a digesserat. epist. 106, 2, 2 aliam *editionem* septuaginta interpretum, quae et in ἑξαπλοῖς codicibus repperitur (*sim.* 106, 2, 4 [*gr.*]). 106, 41, 4 licet in septuaginta et in ἑξαπλοῖς ita reppererim. praef. Vulg. Ios. pro Graecorum ἑξαπλοῖς ... editionem nostram habeant. praef. Vulg. Esdr. Aquilam ... et Symmachum et Theodotionem et curiose legunt et per Origenis laborem in -is (ἑξαπλοῖς *cod. Am.*) ecclesiis dedicarunt ([= adv. Rufin. 2, 28 p. 452^B ἐν ἑξαπλοῖς]. *sim.*: praef. Vulg. Iob I in ἑξαπλοῖς = adv. Rufin. 2, 29 p. 453^B in -is). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 36 p. 614^A ut componeret *Origenes* volumina, quae appellantur -a. hist. 6, 16, 4 *Origenes* exemplaria ipsa nominavit ἑξαπλᾶ, id est sextiplici ([s]exsimplici *trad., cf. p. 2679, 79*) ordine scripta (*gr. paulo aliter*).

hexaptōtos, -on (-os *fem.*: CONSENT. gramm. *bis* [*infra l. 34*]) *et* hexaptōtus, -a, -um, *ἑξάπτωτος. *in codd. plerumque* ex-. *sg. et pl. pro subst. (sc. nomen, nomina): infra l. 35.*

i. q. sex (diversos) casus habens (*t. t.* GRAMM.; *explicatur: v. infra l. 33. 35. 36 et al.; latine redditur per* senarius: *e. gr. Prob. cath. gramm. IV 33, 6 inst. gramm. IV 121, 9 Char. gramm. p. 191, 16 B. Diom. gramm. I 308, 7*): DON. gramm. IV 377, 25 sunt ... formae casuales sex, ex quibus sunt nomina alia monoptota, alia diptota, ... alia -a (CONSENT. gramm. V 351, 34 neutra nomina neque -a neque pentaptota esse possunt. ISID. orig. 1, 7, 33 GRAMM. suppl. 88, 27. 90, 11. 25). SERV. gramm. IV 433, 28 aliquando ... omnes casus varios exitus sumunt, ut est 'unus', quae dicitur forma -a (CONSENT. gramm. V 351, 22 -os *forma* [*item* 351, 31]). POMP. gramm. V 172, 7 -on (*pro subst. ut*: PRISC. gramm. II 188, 19 -a sunt, quae sex diversos casus habent). V 184, 20 dicitur ... declinatio -a, quod sex casuum habet varietates. PRISC. gramm. III 2, 9 -a pronomina non inveniuntur.

? (h)exarchus, -ī *m.* (* ἔξαρχος. *munus militare* [*'qui praeest sex militibus'*]) *v.* exarchus.

hexas, (-adis) *f.*, ἑξάς. *scrib.* ex-. [*e coni. dub.*: MART. CAP. 7, 736 *v.* sexis.] *i. q. numerus senarius*: MART. CAP. 7, 738 -s, ogdoas (octas *codd.*) generantur tantummodo, tetras autem et creat et creatur. 7, 745 -s a paribus impar (par *Dick*) et ab imparibus par, unde et perfectus nominatur (*ad rem v. 7, 748 sq.*).

hexasēmos, -on *et* hexasēmus, -a, -um, ἑξάσημος. *codd. plerumque* ex-. *nom. pl.* -oe: *l. 52.* -os (*sim.*) *fem. v. infra.*

i. q. sex tempora habens (*cf. infra l. 51 et 52*), ἑξάχρονος: MAR. VICTORIN. gramm. VI 45, 7 (*v. p. 2676, 39. cf.* 49, 17 hexasyllabi ab -o ad duodecasemum). VI 63, 17 *epiplocarum species* sunt tres, quarum ... tertia -os dicitur ex eo quod e ... sex temporibus *subsistat* (63, 22 in coniugatione ... -oe sunt, id est temporum sex. 64, 7 -os). MART. CAP. 9, 979 mixti *numeri* ... qui aliquando in tempora (pedes *codd.*; χρόνους *Aristid. 1, 14 p. 36 M.*), aliquando in numeros resolvuntur, ut in -o numero (οἱ ἑξάσημοι *sc.* ῥυθμοί *Aristid. l. c.*) accipere debemus.

hexastichus, -a, -um, ἑξάστιχος (*cf.* ἑξάστοιχος). *in codd. plerumque* (h)exasticus (*v. infra*).

i. q. sex ordines (*cf. infra l. 63*), *versus* (*infra l. 65*) *habens*: **1** *de hordei genere* (*ad rem v. Orth, RE VII 1275. 1278*): COLVM. 2, 9, 14 quod *hordeum* rustici -um (*S*, -icum *rell. praeter d*), quidam etiam cantherinum appellant. ISID. orig. 17, 3, 10 -um (-aticum *codd.*) vocatur eo quod spica eius sex ordines habeat. **2** *de myrti genere*: PLIN. nat. 15, 122 (*sativarum genus*) -am (-icam *codd.*) densissimo *folio*, senis foliorum versibus.

hexastȳlos, -on, *ἑξάστυλος. -os *f.: infra l. 69 (bis); gen.* -ī *f.: infra l. 68.* *i. q. sex columnas habens* (*de aede*): VITR. 3, 3, 7 (*antea*: sex ... columnarum) sive tetrastyli sive -i sive octastyli *frontis* (4, 3, 3 -os. 4, 3, 7 -os). 3, 3, 8 huius exemplar Romae nullum habemus, sed in Asia Teo -on (exastilon *trad.*) Liberi Patris.

hexasyllabus, -a, -um, ἑξασύλλαβος. *i. q. sex syllabas habens* (*t. t.* GRAMM.): *de pede*: SACERD. gramm. VI 526, 6 *tetrametrum cinaediambicum brachycatalectum tertium pedem* -um ex tribrachy et dactylo constantem *habet*. MAR. VICTORIN. gramm. VI 43, 13 syllabarum ... incrementa fiunt quinque, incipientia a disyllabo usque ad -um. 43, 22. 48, 25 *conicere quemadmodum* geminatis trisyllabis -i pedes formati videantur. 49, 7. 17 (*v. l. 49*). MALL. THEOD. gramm. VI 588, 2 pentasyllabos etiam quidam et -os pedes, quos Graeci syzygias (*cf.* ISID. orig. 1, 17, 20 [*bis*]. *v. et infra l. 83*) vocant, faciendos crediderunt, quorum nobis superflua ... opera repudianda est (POMP. gramm. V 122, 32 in musicis et in oratoribus invenimus et *pedes* pentasyllabos et -os, qui de usu recesserunt). *de syzygia* (*cf. supra l. 79*): POMP. gramm. V 123, 19 varietates -arum non perveniunt nisi usque ad sexaginta quattuor species.

[H. H.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hexdecasyllabus (*i.* heccedecasyllabus) *scribitur* (hexcedeca- *mavult Stowasser, WSt. 27, 1905, 76*): SCHOL. Hor. carm. 1, 11 pr. metrum choriambicum -um (*Aγ*, exad- *c*). 4, 10 pr. metrum Sapphicum -um sive choriambicum. *cf.* heccedecasyllabus.

hexēcontalithos, -on (*acc.*) *m.*, *ἑξηκοντάλιθος. *nomen lapidis* (*de notione v. infra l. 10*): PLIN. nat. 1, 37, 60 -os. 37, 167 -os, in parva magnitudine multicolor ... (*de contextu v. Mayhoff*), reperitur in Trogodytice. SOL. 31, 3 *Trogodytae* lapide uno gloriantur, quem -on (-um *var. l.*) nominamus, tam diversis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in parvo orbiculo eius deprehendantur. ISID. orig. 16, 12, 5 (*ex* PLIN. *et* SOL.) -os (-us *var. l.*).

hexĕrēmis, -is *f.* [*ex* hexeris *ad exemplum vocum q. s.* quinqueremis, triremis *fictum. Niedermann.*] *scrib.* ex-. *i. q. hexeris*: COMMENT. Lucan. 3, 536 'verberibus senis agitur' -is. GLOSS.[L] I Ansil. EX 484 (*ex Isid. infra l. 19*) -es (*sed* hexeris *Isid., ut vid.; cf. l. 21*).

hexēris, -is *f.* *a gr.* ἑξήρης (*sc.* ναῦς). *scrib.* ex-: ISID., GLOSS., NOT. Tir. *notatur* VI: INSCR. *ubique.* NOT. Tir. 110, 3. *de notione*: ISID. orig. 19, 1, 23 -es ... senos ordines *remorum* habentes. GLOSS.[L] III Abstr. EX 113 (*cf.* I Ansil. EX 30 *et* 485) *v. s.* hepteris. I Ansil. EX 484 *v. l. 15* (hexeris *Lindsay*). [*dub.*: CIL X 3560 (*v. Mommsen ad l. et ad X 3611*).]

i. q. navis sex remorum ordines habens (*ad rem v. Miltner, RE Suppl. V 939. 958*): LIV. 29, 9, 8 Scipio ... -e (-i *dett.*) advectus. 37, 23, 5 (*v. p. 2613, 43. cf.* 37, 30, 2 *ibid.*). VAL. MAX. 1, 8 ext. 11 in -e Tyriorum sentinam haurientem *remigem.* CIL XIV 232 (= Dessau 2835) Antonius Longus c(enturio) (hexere) Ope (VI 3163. 3170 [*cf. adn. et v. Mommsen ad X 3611*]. X 3611. *loc. dub.: l. 22*).

hexis *f.*, ἕξις. *litt. graecis*: QVINT. inst. 10, 1, 1 (*v. infra l. 32*). 10, 1, 59. 5, 1 FORTVN. rhet. 2, 23 p. 115, 34 SERV. auct. georg. 1, 52 AVG. divers. quaest. 73, 2 p. 85. *t. t. rhet.* (*de notione v.* QVINT. inst. 10, 1, 1 firma quaedam facilitas, quae apud Graecos ἕξις nominatur): SEN. contr. 7 praef. 2 non -is (exhis *C*, texis *M*; *corr. Bursian*) magna, sed phrasis.

[VIRG. gramm. epit. 2 p. 10, 12 *littera 'h'* cum semivocalem praecesserit 'f' ... ut **hfascon.** *cf. p. 2391, 25.*]

hī *v.* hic (*adv.*).

SCHOL. Iuv. 6, 198 quia vetulae **hiacessant** (*corruptum*). flaccescant *Rutgers, Wessner (scholiorum ordinem immutans) probab.*

hianio (hiamio, hiameo, hinio): margarita pretiosa GLOSS.[L] III Abstr. HI 8 (*et al. in* GLOSS.). *pro* 'unio'? (*confusum cum* (h)iaspis?). *v. Goetz s. v.*

hians *v.* hio.

[**hiantia,** -ae *f.* (*sc. oris*) *var. l.* (*B*): TERT. anim. 10 p. 313, 10 (= 10, 5 W.). *v. s.* lancea.]

[**hiantimembris** *v.* hiatimembris.]

hiāsco, -ere. *ab* hiare. *de deriv. v.* GRAMM. *sub* hisco. *i. q. findi, se aperire* (*nonnisi de nucibus*): CATO agr. 17, 2 *nuces* (*pineae?*) ubi primum incipiunt -ere, tum legi oportet. GARG. MART. pom. 3, 1 cum -ere (-ac- *cod.*) coeperunt *nuces amygdalae.*

compos.: dishiasco.

hiātimembris, -e. *ab* hiare *et* membra. *qui membra hiantia habet*: MART. CAP. 8, 805 (vers.) Satyrus ... *Silenum* scapulis ... dat supinum uvidumque -em (*sic codd., ed. Dick* [hianti- *Forcellini al.*]; quadrimembrem *in codice legi testatur Vulcanius, ed. Kopp*) colloque complicatum utribus parem reportat.

hiātūra, (-ae) *f.* *ab* hiare. GLOSS.[L] V Aa H 112 -a: apertura. *falsa var. l.: Gloss. II 250, 53 (v. Goetz s. v. 'hiatura'). H. H.*

***hiātus,** -ūs *m.* *ab* hiare. *scribitur sine* h *in codd. passim; in tit. aspiratur.* *dat. sg. et gen. pl. non leguntur.* ?*neutr.*: LVCR. 6, 599 (*v. Diels ad l.*). GLOSS. IV 86, 60 (*al.*) -um fissura. *de significatione*: CHAR. gramm. p. 456, 23 B. -s χάσμα (GLOSS.). ISID. orig. 14, 9, 3 praeruptio terrae profunda, quasi 'itus'. proprie autem -s est hominis oris apertio, translata a feris, quarum aviditas oris adapertione monstratur (*sim.* GLOSS.[L] IV Plac. H 15). GLOSS.[L] IV Plac. H 7 apertio est, ut sunt rimae in vasis, sulci in terra, quando aer suo candore finditur, aut si ovum in partes aperias. II Abav. HI 3 fissura vel apertio terrae. Abav. HI 4 patefactio. V Abba HI 2 fissura, vorago. II Philox. HI 5 χάσμα γῆς. III Abstr. HI 2 patefactio terrae (*v. Linds. ad l.*). *al.* *legitur inde a* VARRONE, CIC., LVCR. [*e coni. dub.*: SEN. dial. 6, 22, 5 rumpere -um *Schultess*, aperire -um *Vetter (PhW. 1925, 974); al. al. (v. editt.).* ANTH. 149, 7 -um *Baehrens*; meatum *trad., def. (i. cunnum equae) Svennung, Unters. Pallad. 584.*]

i. q. **χάσμα:** I *usu generali*: **A** *proprie*: **1** *variarum rerum*: LVCR. 4, 417 a terris quantum caeli patet altus -s (*cf.* PRVD. ham. 518 vacuo. 879 aerios). 5, 375 *leti ianua* patet immani et vasto respectat -u. LIV. 22, 1, 11 caelum findi velut magno -u visum (*sic de caelo*: PLIN. nat. 2, 96 fit et caeli ipsius -s, quod vocant chasma. CLAVD. DON. Aen. 9, 20 p. 189, 1. *sim.*: CLAVD. carm. min. 29, 6). CALP. ecl. 1, 23 aspicis ut virides ... littera (*sc. arbori incisa*) rimas servet et arenti nondum se laxet -u? (*cf.* PLIN. nat. 16, 57 aperitur picea ... bipedali -u. ENNOD. carm. 1, 9, 142 tenero). PLIN. nat. 11, 98 *lampyrides* nunc pinnarum -u refulgentes, nunc vero compressu obumbratae. STAT. Theb. 12, 448 rogi ... -s. IVV. 3, 195 rimae ... -um (*sc. aedificii*). PLIN. epist. 5, 6, 37 *aqua saliens* iunctis -bus (*sc. foraminibus*) absorbetur et tollitur. SYMM. or. 2, 20 (*de propugnaculo*) crebris -bus distincta coniunctio. AMM. 20, 11, 10 -u ... violento disiectis operimentis (*sc. vimineis cratibus*). VEG. mil. 3, 20 -s aliqui *aciei.* PRVD. perist. 10, 1020 pateat minutis ut frequens -bus *lignum.* PAVL. NOL. carm. 32, 170 *Christus abstulit* informem contextae noctis -um (*cf. p. 2681, 77. 79*). MART. CAP. 8, 815 cum poli velut perforatae exterioris sphaerae cavernis emineant et -us quidam cardinesque fingantur. VEN. FORT. carm. 2, 16, 51 *tintinni* feno praecludit -um (*inde* PS. VEN. FORT. vita Med. 6, 17 -um *tintinnibuli. cf. [fere personate] ibid.* 18 -u ingenti vomens). CE 424, 2 coniunx ..., condite perpetuis tumulis sine lucis -u, defleo te (*vix 'nullo intermisso diei tempore defleo te'; cf. Buech.*). *in corpore humano*: VAL. FL. 6, 552 lato per pectus -u (*sic de vulnere*: STAT. Theb. 12, 340 quanto descendit vulnus -u [*inde* DRAC. Romul. 9, 184]. AMM. 29, 5, 42 dilatato vulneris -u discessit. SIDON. carm. 7, 293). STAT. Theb. 9, 530 cruor ... tenues venarum laxat -us. MART. 3, 72, 5 infinito lacerum patet inguen -u (*cf.* CLAVD. carm. min. 43, 7 spurcos ... lambit meretricis -us [*i. cunnum, cf. ibid. 44, 8*]). SER. SAMM. 240 patulis ... -bus *dentium.* LACT. opif. 10, 7 nasi. CASS. FEL. 74 p. 178, 6 ragades id est -us.

2 *terrae, soli sim.* (*de terra personata v. p. 2684, 6. singulariter de nivis -u: l. 54. de notione v.* GLOSS. *p. 2681, 62 sqq.*): CIC. nat. deor. 2, 14 labibus aut repentinis terrarum -bus. off. 3, 38 cum terra discessisset ... descendit *Gyges* in illum -um. LVCR. 6, 584 *ventus* diffindens terram magnum concinnat -um. 6, 599 *ne terra* distracta suum late dispandat -um. VERG. Aen. 6, 237 spelunca ... vasto ... immanis -u (*cf.* OV. met. 7, 409 specus est tenebroso caecus -u. MELA 1, 72). AETNA 96 omnis -u secta est ... humus. *al.* PROP. 4, 1, 149 tellus diducat -um. 4, 8, 5 sacer abripitur caeco descensus -u. OV. epist. 3, 63 devorer ante, precor, subito telluris -u. met. 3, 162 fons ... margine gramineo patulos succinctus -us (*cf.* SEN. nat. 3, 30, 4 omnium ... mare ora fontium implebit et maiore -u solvet. VAL. FL. 4, 595). 5, 357 ne pateat latoque solum retegatur -u. *al.* LIV. 7, 6, 4 M. Curtium ... in patentes terrae -us ad deos manes porrigentem se devovisse (PAVL. FEST. p. 49 *Curtius* in profundissimum se ... proiecit -um). VAL. MAX. 5, 6, 2 vasto ac repentino -u terra subsideret. NERO carm. frg. 1, 2 Tigris ... longo terrarum tractus -u (*cf.* LVCAN. 3, 261 Tigrim subito tellus absorbet -u). SEN. Tro. 179 scissa vallis aperit immensos specus et -s Erebi ... ad superos iter ... praebet (*sic de aditu ad Orcum vel ipso Orco*: LVCAN. 6, 714 *anima* pallentis -u haeret adhuc Orci. PETRON. 120 v. 67 est locus exciso penitus demersus -u. SIL. 3, 483 Tartareus. 12, 128. 14, 239. STAT. Theb. 8, 19 dissiluisse novo penitus telluris -u Tartara. CLAVD. rapt. Pros. 2, 259 exul ad immanes Erebi detrudor -us [*cf.* 3, 101]). nat. 3, 16, 4 *sub terra* sunt abrupti in infinitum -us. 6, 9, 2 tunc (*sc. in terrae motu*) chasmata, tunc -us vasti aperiuntur. 6, 24, 5 cum ... adapertum ingenti ruina solum est, totas nonnumquam urbes et recipit -s ille et abscondit. *al.* OCTAVIA 726 diducta subito patuit ingenti mihi tellus -u. LVCAN. 5, 131 muto Parnasus -u conticuit. 10, 248 sunt qui spiramina terris esse putent magnosque cavae conpagis -us. *al.* PETRON. 121 v. 101 *Dis pater* rupto tellurem solvit -u. SIL. 3, 520 (*v. supra l. 24*) haurit -u nix resoluta viros. STAT. silv. 2, 5, 10 caeco foveae deceptus -u *leo* (*sim. de fovea*: PRVD. psych. 241 caecum. CASSIOD. psalm. 24, 14 fovearum -us. VEG. mil. 3, 2 p. 68, 17 in abruptis et fossarum -u difficillimis semitis). CLAVD. rapt. Pros. 3, 395 undantem flammarum ... -um *Aetnae.* ENNOD. epist. 1, 6, 4 p. 14, 12 per praerupta convallia et patulos cohaerentium -us montium. *et al.; nota in imagine* (*ad Vulg. Luc. 16, 26* inter nos et chaos magnum ... est *eqs.*): AVG. epist. 164, 7 p. 527, 18 chaos ... quid est nisi quidam -s multum ea separans, inter quae ... est (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 123 p. 538[B] [*antea* chaos]).

B *translate*: **1** *t. t.* GRAMM. *de concursu vocalium* (*antecedit* tamquam: *infra l. 67. de re v. infra l. 75 et l. 77. in lusu verborum: p. 2683, 35*): CIC. orat. 77 (= QVINT. inst. 9, 4, 37) ille tamquam -s et concursus vocalium. QVINT. inst. 9, 4, 33 praecipuus ... erit -s earum (*sc. litterarum*), quae cavo aut patulo maxime ore efferuntur. DON. gramm. IV 392, 27 fiunt etiam barbarismi per -um. 393, 1. DIOM. gramm. I 453, 4 pronuntiationis quaedam vitia ... -us, conlisiones ... ab eruditis auribus respuuntur (*sim.* POMP. gramm. V 286, 7). 466, 26 iunctura ... sine -u verborum construi debet. SERV. gramm. IV 419, 24 *e et ex praepositiones falso* positae aut -um faciunt aut asperitatem, -um 'e amico', asperitatem 'ex foro'. 445, 19 -s autem est, quando vocalis vocalem sequitur in duabus partibus orationis, ut 'Musa amavit' (*sim.*: POMP. gramm. V 287, 20 [*bis*]. 23. ISID. orig. 1, 32, 5 per -um, quotiens in pronuntiatione scinditur versus antequam compleatur, sive quotiens vocalis vocalem sequitur, ut 'Musae Aonides'). PRISC. gramm. II 17, 10 -us ... causa (35, 10 *littera d* frequenter interponitur compositis -us c. prohibendi, ut 'redigo'. 181, 10. 303, 17. 356, 3 SERV. ecl. 1, 15 Aen. 5, 122. 11, 72). PRISC. gramm. II 87, 11 -um intolerabilem fieri tribus vocalibus per tres syllabas continue positis nulla consonante media, si dicamus ... 'arduior'. CASSIOD. gramm. VII 211, 9 (= inst. div. 15 p. 1128[B]). GELL. 6, 20, 3 canoro

[Hastrup]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

simul atque iucundo -u. 6, 20, 6 *Catullus* amans . . . -us illius Homerici suavitatem. SERV. Aen. 1, 562. 2, 633. 2, 778 MACR. Sat. 6, 9, 6.
2 *de tempore*: MACR. Sat. 5, 2, 5 *Pisander* universas historias . . . in unam seriem coactas redegerit, et unum ex diversis -bus temporum corpus effecerit.

II *usu speciali de ore animantium*: A *proprie* (*appos.* rictus: *v. infra l. 29. 47. 67. 69*): 1 *bestiarum*: a *cum gen.* oris (*cf. infra l. 50 et 73*): CIC. nat. deor. 2, 122 cibum . . . oris -u et dentibus ipsis capessunt *animalia*. VERG. Aen. 11, 680 caput (*sc. pugnatoris*) ingens oris -s et malae texere lupi (*cf. infra l. 16*). CIRIS 453. ARNOB. nat. 7, 45 p. 279, 8 cibos . . . oris -bus (*sc. Aesculapi serpentis, cf. infra l. 20*) appetitos. AVIEN. orb. terr. 790 immodici late patet oris -s quippe feris. AVG. civ. 7, 8 p. 284, 30 D.
b *absolute*: α *de leonibus* (*de stella v. infra l. 18*): LVCR. 5, 24 quid Nemeaeus enim nobis nunc magnus -s ille leonis obesset? (*cf.* VAL. Fl. 1, 34 Cleonaeo iam tempora clusus -u Alcides [*cf.* TERT. pall. 4 p. 936 Oe. -s crinibus infarsus *et v. supra l. 10*]. SIL. 3, 34. *de stella*: MANIL. 5, 206 in vastos surget Nemeaeus -us). LVCAN. 1, 209. PLIN. nat. 8, 57 (*bis*). 24, 162 leones resupinari cum -u lasso. STAT. Theb. 11, 28. ARNOB. nat. 6, 10 p. 222, 6 fremibundus -bus torvis (*deus leo; cf. supra l. 11*). PS. RVFIN. in Os. 13, 7 sq. p. 1028^A CLAVD. 5, 252.
β *de canibus*: VARRO rust. 2, 9, 4 latratu gravi, -u magno. SEN. Med. 352 Siculi virgo Pelori, rabidos utero succincta canes, omnes . . . solvit -us (*cf.* SIL. 5, 136 *Scylla* saevos . . . canum pandebat -us). STAT. Theb. 2, 27 Cerberus . . . omnes capitum subrexit -us (*cf.* 7, 783 tergeminos. FRONTO p. 228, 28 N. trinas latrandi fauces ac trinos -us). MART. 1, 22, 5. γ *de serpentibus sim.* (*cf. supra l. 12*): VERG. Aen. 6, 576 quinquaginta atris immanis -bus hydra (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.*). PROP. 3, 11, 11. OV. met. 11, 60 rictus serpentis apertos congelat *Phoebus* et patulos . . . indurat -us. PLIN. nat. 28, 38 (*inter amuleta*) si quis in -um *serpentium* . . . exspuat. SIL. 3, 194 anguis immani . . . fauces diducit -u. 6, 187 serpens dispersit saniem et caelum foedavit -u. 6, 278 lasso . . . -u *al.* CLAVD. 2, 3. 3, 66. MART. CAP. 4, 333 (*alludere videtur ad notionem q. e. sub I B 1*) lubrici anguis circulatos orbes et -us cum Grammatice . . . accipere formidaret, ipsi *Minervae* . . . committuntur. SIDON. carm. 5, 404. δ *de variis bestiis*: MANIL. 1, 356 Andromedam vastos metuentem pristis -us (*sic de belua maris*: CLAVD. 20, 431 vanos scopulis inlidit -us). PLIN. nat. 9, 132 *conchas* redditas mari avido -u reviviscentes. SIL. 4, 336 *tigris* immani stragem meditatur -u (*sic de tigri*: 10, 295 languentem pandit -um). 7, 722 *lupus* vacuo fugit aeger -u (*sic de lupo*: STAT. Theb. 10, 44). MART. 3, 19, 3 *ursi ex aere facti* dum patulos . . . temptat -us . . . Hylas (*sim.*: IVV. 11, 123 magno sublimis pardus *eburneus* -u. AMM. 16, 10, 7 [*de signis militaribus*] dracones . . . -u vasto perflabiles). APVL. apol. 8 crocodillus . . . purgandos sibi dentes innoxio -u praebet. SOL. 40, 22 -s *chamaeleonis* . . . aeternus. AVSON. Mos. 265 nec coeunt rictus *piscium*, haustas sed -bus auras reddit . . . branchia. AMM. 25, 1, 14 *elephantorum* -us vix mentes pavidae perferebant (*sic de elephantis*: CLAVD. 24, 353).

2 *hominum*: a *cum gen.* oris (*cf. supra l. 8. infra l. 73*): SVET. Claud. 27, 1 Drusum . . . piro . . . in sublime iactato et -u oris excepto strangulatum. PS. QVINT. decl. 19, 15 p. 350, 15 -u oris avide flammas . . . collegit. IVL. VAL. 3, 33 uvae . . . immensae, prorsus ut singulis acinis vel improbissimi oris -bus non occurses (*aliter Kroll, RhM. 70, 1915, 600*). AMBR. Noe 6, 14 p. 423, 8. DRAC. Romul. 2, 113 respirat -s oris (*cf.* 10, 233). b *absolute*: VARRO ling. 6, 9 quod tum anima quae flatur (?) omnium apparet, ab -u hiems. PRIAP. 12, 13 qui tanto patet indecens -u (*de ore aniculae, quae dentes amisit*). PROP. 3, 7, 52 miser invisam traxit -s aquam. OV. met. 7, 557 arentia . . . ora patent, auraeque graves captantur -u. EPICED. Drusi 97 non animam apposito fugientem excepit -u. PAVL. FEST. p. 99 -s hominis atque oscitatio (p. 100). SEN. Thy. 157 alludit patulis arbor -bus *Tantali*. VAL. FL. 4, 277 arenti . . . -u. SIL. 2, 119 calamum . . . volantem . . . patulo excipiens . . . -u. 9, 512 miles . . . mortem compresso maeret -u. 15, 429 corpora letifero sorbet Polyphemus -u. *al.* STAT. Theb. 6, 873 aegro . . . effetus -u (*cf.* VICTORIN. Christ. 44 anhelo). QVINT. inst. 1, 11, 9 ne immodicus -s rictum distendat. 6, 2, 31 non animo . . . extremus . . . exspirantis -s insidet? TERT. resurr. 61 p. 122, 14 ad omnem -um et rictum tuum coronandum. AVG. civ. 7, 8 p. 283, 32 D. *al.* EVGRAPH. Ter. Eun. 335 retortis ad -um labris. CORIPP. Ioh. 3, 170. *de personae ore*: IVV. 3, 175 personae pallentis -um . . . formidat . . . infans. PRVD. c. Symm. 2, 648.

3 *rerum personatarum* (*v. et p. 2682, 12*). c. *gen.* oris [*cf. supra l. 8 et 50*]: *v. infra l. 78*): AETNA 171 venti rabies . . . saevo quassat -u fundamenta soli (*sic de vento*: STAT. Theb. 1, 352 sicco . . . -u *Boreas*. 7, 37 Aquilonis -us [SIDON. carm. 2, 48 Bistonios Aquilonis -us]. *sim. de autumno*: silv. 2, 1, 217 imbrifero pallens . . . -u). SEN. Oed. 164 mors atra avidos oris -us pandit (*sic de morte*: STAT. Theb. 8, 378 nigro . . . viros invitat -u [TER. MAVR. 1294 avide nigros pandebat -us]. CARM. de Iona 82. ANTH. 477, 5 immanes . . . solvit -us. ARNOB. nat. 2, 32 p. 74, 11 -bus mortis et faucibus INSCR. christ. Diehl 173, 1 mors quae perpetuo cunctos absorbet -u). dial. 6, 17, 2 Charybdin . . . magno -u profundoque navigia sorbentem (*cf.* VAL. FL. 1, 638 vasto puppes mare sorbet -u). VAL. FL. 7, 97 me . . . hauriet adverso . . . ignis -u. ARNOB. nat. 1, 63 p. 44, 5 non -um compressit aviditatis *Christus*? (*sic de aviditate* [*cf. infra l. 12*]: EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 p. 939^A inexpletis -bus . . . rapacitatis [*gr. p. 152^D* κόλποις]. *cf.* BOETH. cons. 2 carm. 2, 14 saeva rapacitas alios pandit -us). OPTAT. 1, 21 p. 24, 16 terra fauces suas . . . aperuit et contemptores mandatorum dei avido -u absorbuit. ENNOD. carm. 1, 5, 4 arentis . . . cordis. opusc. 2, 73 p. 310, 8.

B *metaphorice*: 1 *spectatur arrogantia, superbia*: HOR. ars 138 quid dignum tanto feret hic promissor -u? IVV. 6, 636 grande Sophocleo carmen bacchamur -u. ENNOD. epist. 1, 1, 4 p. 2, 9 graves -us patitur alienae gratiae commissa credulitas (3, 5, 1 p. 75, 14 grandes). 2 *respicitur aviditas* (*cf. supra l. 2 sqq.* c. *gen.*: TAC. *et* AVG. *subauditur sensus proprius*: AMM.): TAC. hist. 4, 42 libidine sanguinis et -u praemiorum . . . ingenium . . . caede nobili inbuisti. AMM. 29, 1, 19 avaritia *aulicorum* . . . novos -us aperientium. AVG. conf. 6, 8, 13 p. 111, 13 Sk. gladiatorii spectaculi -u incredibili . . . abreptus. *Hastrup.*

hiber *v.* iber.

hibēris *v.* iberis. *cf. Onom.* Hiberis. *H. H.*

hībernāculum, -ī *n.* *ab* hibernare. VARRO ling. 6, 9 hiems . . .; hinc -a. NOT. Tir. 69, 30. GLOSS. hiemale. *legitur inde a* LVCIL. LEGE Anton. de Term. VARRONE. [*var. l.*: CAES. Gall. 2, 35, 3 legionibus in -a deductis α; hiberna β, *edd. recc.*]

1 *i. q. conclave hibernum, pars aedificii qua hieme tantum utimur* (*plur. praeter* PLIN.): VITR. 1, 2, 7 lumina capiuntur balineis et -is ab occidente hiberno. 6, 3, 2. 7, 4, 4 Graecorum -orum usum. COLVM. 1, 6, 1 *aedificii pars* urbana . . . in -a (*SA*; hiberna *var. l., cf. p. 2689, 74*) et aestiva sic digeratur *eqs.* PLIN. epist. 2, 17, 7 hoc (*sc. angulus*) -um, hoc . . . gymnasium meorum est.

2 *in re militari i. q. tentoria, aedificia in hibernis castris* (*e. g. infra l. 40. 43. 45*), *inde fere i. q. hiberna* (*nonnisi plur.*): LVCIL. 1302 <suberiem largam nac>ti hibernacu<la ponunt> (*suppl. ex* ISID. orig. 17, 7, 27; *cf. Marx ad l.*). LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 2, 12 (*a. 71a.*) in -a meilites deducantur (LIV. 35, 7, 7 in -a milites [hiberna loca *B*; -erna milites *recc. codd.*] deduxit. *cf. etiam supra l. 23*). SALL. Iug. 103, 1 exercitu in -is (hiberculis, -ernis, -alis *varr. ll.*) composito (TAC. ann. 3, 74 *copias* in -is veteris provinciae componit). NEP. Ages. 3, 4 copias extrahere ex -is. Eum. 8, 4 ad adversariorum -a . . . perveniri. LIV. 5, 2, 1 *in obsidione urbis Veiorum* -a . . ., res nova militi Romano, aedificari coepta (frg. 22 -is . . . aedificatis. *v. etiam l. 43 et cf.* 30, 3, 8 -a . . . congesta temere ex agris materia exaedificata lignea ferme tota erant). 22, 32, 1 -is . . . communitis (24, 39, 13 -a . . . communiit aedificavitque). 40, 35, 14. 42, 9, 2 legionibus . . . Pisas in -a missis (*cf.* TAC. ann. 2, 23 legiones in -a remissae). 45, 28, 10 *tegulae* ad tegenda -a. TAC. ann. 14, 38 cohortes alaeque novis -is locatae. 15, 7. 15, 8. ORAT. imp. Hadr. (CIL VIII 18042) frg. D 2, 3 (*a. 128*) murum . . . qualis mansuris -is fieri solet. CLAVD. 8, 322 non brumae requies, non -a segnes enervent torpore manus.

hībernālis, -e. *ab* hibernus, *cf.* autumnalis (aestiv-); *v. Leumann, Adj. auf -lis 34.* GLOSS. χειμερινή.
i. q. hibernus, ad hiemem pertinens: 1 *adi.*: VVLG. sap. 16, 29 ingrati . . . spes tamquam -is (hyb- *trad.*) glacies tabescet (*gr.* χειμέριος πάχνη). 2 *subst. sc. herba* (*nomen herbae. cf.* χειμερινή [= ἀείζωον] *Ps. Diosc. Vind. 4, 89*): CHIRON 130 *equa si languebit* hiberno vel quoquo tempore, . . . -em aridam facito et conterito. *Kornhardt.*

hībernātio, (-ōnis) *f.* *ab* hibernare. *i.* παραχειμασία: GLOSS. III 157, 6. 450, 28. 482, 9. *H. H.*

***hīberno, -āvī, -ātum, -āre.** *ab* hibernus. *inter verba coniug. prim.*: CHAR. gramm. p. 472, 34 B. *depon.* -atur: *p. 2685, 2.* GLOSS.^L II Philox. HI 6 -at: παραχ<ε>ιμάζει. GLOSS. χειμάζω. hiemat. *inde a* CIC. VARRONE HIRT. LIV. (*37^ies*), *praecipue apud scriptores rerum gestarum et rei rusticae. deest* (*cf.* hiemo) CAES. SALL. NEP. *al., poetis exc.* PERS. (*sub 2*). [*ital.* iernà, *it.* invernare, *francog.* hiverner, *hisp.* invernar. *M.-L.*]

1 *i. q. hiemem agere*: a *technice*: α *in re militari de militibus, classe, imperatore sim.*: CIC. Manil. 39 quem ad modum milites -ent. epist. 7, 17, 3 ubi sis -urus et qua spe . . ., perscribas ad me velim (*cf. Cic. ad Q. fr. 3, 3, 4*). HIRT. Gall. 8, 46, 7 *Caesar* -vit . . . Nemetocennae. 8, 48, 1 (hiemaret *var. l.*). LIV. 7, 38, 9 *consul* rumorem dissipat in iisdem oppidis et anno post praesidia -ura (*sim.* FRONTIN. strat. 1, 9, 1). 7, 39, 2 *cohortes* quia procul ab domo ac rebus suis -assent. 10, 46, 9 *consul* exercitum in agrum Vescinum . . . -tum duxit (*cf. etiam p. 2685, 11*). 24, 40, 17 Romana classis . . . Orici -vit. 27, 33, 5 Attalus rex et P. Sulpicius Aeginae -arunt. 28, 37, 5 ubi commode (*cf. etiam p. 2685, 20*) -urum se credebat. 32, 18, 2 rationem -andi. 32, 18, 3 nullus portus erat, qui simul et omnes onerarias . . . caperet et tecta ad -andum legionibus praeberet (37, 32, 14. *cf. etiam p. 2685, 14*). 36, 11, 5 *Antiochus* animadvertit nihilo severiore disciplina milites quam ducem (*sc. Antiochum. cf. p. 2685, 16*) -asse. 38, 41, 15 *Manlius*, nondum adeo hiberno contempto mari ut traicere auderet, Apolloniae -vit. *et saepius.* INSCR. Dessau 9108 *legio* <hibernav>it in Arm<e>nia (*gr.* παραχειμάσ<ασα>).
[Wells]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TAC. ann. 1, 45. 15, 6. 17 FLOR. epit. 4, 12, 51. PAP. Berol. 696 I 3 (a. 156) cohors -atur (v. p. 2684, 61) Contrapollonospoli maiore. SPART. Carac. 6, 6. β in re rustica de pecore (opp. aestivare): VARRO rust. 2, 2, 9 greges in Apulia -bant, qui in Reatinis montibus aestivabant. 2, 5, 11 hieme ⌊cum -ant⌋ (del. Scaliger) armenta secundum mare, aestu abigantur in montes frondosos. COLVM. 6, 22, 2 vacca facile sub dio -at (sim. PALLAD. 4, 11, 8). inde de piscibus: PLIN. nat. 9, 51 ubicumque deprehensi thynni usque ad aequinoctium, ibi -ant. 9, 52 (antea aestivant). γ de rebus quarum usus hieme intermittitur: VARRO rust. 1, 8, 6 dominus simul ac vidit occipitium vindemiatoris, furcillas reducit -tum (cf. p. 2684, 75) in tecta, ut sine sumptu harum opera altero anno uti possit. LIV. 29, 1, 14 novas naves Panhormi subducit, quia ex viridi materia raptim factae erant, ut in sicco -rent (28, 37, 9 ad -andum [cf. p. 2684, 79] n. subduxerunt. SCHOL. Pers. l. 26).

b in universum (cf. p. 2684, 81. nota imaginem infra l. 20): LIV. 40, 54, 2 eodem anno Philippus rex ... mortem obiit. Demetriade -bat eqs. (LAMPR. Heliog. 5, 1 Heliogabalus. AMM. 21, 12, 16 Iulianus). AMBR. epist. 83, 10 filiam adhortatus sum, ut etiam hiemali tempore viae laborem exciperet, commodius (cf. p. 2684, 77) -ura non solum in hospitio, sed etiam in affectu paterno.

2 fere i. q. saevire, hiemare (cf. 'mare hiemat' Hor. sat. 2, 2, 17; 'mare [aequor sim.] hibernum' p. 2686, 53. v. etiam SCHOL. infra l. 25 et Jahn ad l. aliter alii): PERS. 6, 7 mihi nunc Ligus ora intepet -atque meum mare (cf. SCHOL. -at: saevit vel a navigiis vacat. sicut ... naves -are dicimus quum non navigant, sic et mare -are dicimus dum non navigatur).

deriv.: hibernaculum, hibernatio.

hībernor v. hiberno. *Wells.*

ˣ**hībernus**, -a, -um. [ex *heimrinos ortum videtur, cf. gr. χειμερινός et hiems; sed v. etiam Stolz-Leumann⁵ 166. J. B. H.] de etymol.: VARRO ling. 6, 9 hiems, quod tum multi imbres; hinc hibernacula, -um (ib- var. l.; de re v. p. 2689, 74). PRISC. gramm. II 81, 15 ab hieme quoque vel imbre -us fit. CASSIOD. gramm. VII 180, 10 deminutiva nomina vel derivativa ... prototypa sua sequentur, ut ... ⟨hiems⟩ vel imber -us (ib- C), ... quae omnia per b mutam ... scribentur. scribitur saepe in codd. ib- (yb-): e. g. supra l. 33. infra l. 75. p. 2687, 3. 56. 2689, 55. 64. 66; in inscr. ACT. Arv. a. 214 b 5 (I longa). hiv- in codd.: e. g. p. 2686, 5. 2687, 21. 26. 28. 53. 67. 2689, 69. litt. graecis: PAP. Britann. 481, 9 ειβερνος χιμον. de formis: comparat. -ior p. 2687, 5. NOT. Tir. 69, 29 -um. de notione (v. etiam infra l. 67. 75. p. 2686, 80. 2689, 69): IDIOM. gen. Char. gramm. p. 461, 66 B. -um παραχειμασία. DIFF. ed. Beck p. 62, 4 inter -a et hiemalia: -a calida sunt et facta loca, ubi sub hieme calide morari possumus; hiemalia sunt frigida hiemi similia (cf. GLOSS.ᴸ II Abav. HI 7). GLOSS.ᴸ I Ansil. HI 32 -as: magnas et turbidas. hoc Virgilius (georg. 4, 235); Plautus enim: increpui -um (Rud. 69). II Abav. HI 5 -a: tempora vel castra militum ubi hiemant. GLOSS. χειμερινός, -όν, -ή. φύσημα. gelida, frigida. hiemalibus legitur inde a PLAVT. (p. 2686, 25. 2687, 41. 2688, 40), CATONE (quater s. II B), ACC., VARRONE, CIC. per totam latinitatem (v. etiam p. 2690, 6). [val. iarnă, it. inverno, francog. hiver, hisp. invierno. M.-L.] [dub. interpr.: CET. FAV. 14 p. 273, 32 Kr. (cf. p. 2687, 70). GERM. frg. 4, 35 COLVM. 9, 14, 18 SIDON. epist. 8, 8, 1. dub. trad.: QVINT. inst. 12, 10, 64 Homerus (Γ 221 sq.) Vlixi vim orationis nivibus -is (v. app. crit.) ... parem tribuit (cf. infra l. 79). falso trad.: CAES. civ. 1, 48, 5 (LIV. 25, 15, 18) v. p. 2614, 44.]

I quod spectat ad hiemem ut caeli intemperiem sive ad tempestatem frigidam et aquosam, quae singulis annis revertitur (non distinguuntur loci qui pertinent ad hiemes extra brumale tempus anni ut e. g.: infra l. 68. 72. 75. 81. p. 2686, 23. 25. 55): A proprie: 1 quod spectat ad vires hiemis, quod proprium est hiemis (nota 'minae -ae': p. 2686, 16. n. pl. pro subst. fere i. q. tempestates maris: infra l. 75): a de ventis, procellis: ACC. trag. 390 profusus flamine -o gelus. VERG. georg. 2, 339 vere -is (Serv. ad l. 'asperis, saevis') parcebant flatibus euri (LVCAN. 5, 413 CLAVD. 22, 411). Aen. 5, 126 -i (v. GLOSS. IV 445, 1) condunt ubi sidera cori (sim.: TIB. 1, 1, 47 -us aquas cum fuderit auster [COLVM. 11, 2, 74 TAC. ann. 6, 33]. PROP. 2, 9, 34 noto [MART. 8, 14, 3]. PLIN. nat. 2, 125 tempus aquilonis -i [opp. aestivo]. STAT. silv. 5, 1, 82 boreas). OV. trist. 3, 4, 9 effugit -as demissa antemna procellas (AVIEN. Arat. 1755). PS. QVINT. decl. 6, 17 p. 126, 30 venti. ISID. orig. 19, 1, 4 (v. supra l. 65) gubernator prohibet prudentia sua -a (ibernia var. l.), id est tempestates maris. b de imbribus, nivibus sim.: CATVLL. 80, 2 labella -a ... fiunt candidiora nive (HOR. carm. 4, 12, 4 fluvii ... -a n. turgidi [SEN. Herc. f. 933]. MANIL. 1, 100 PLIN. nat. 37, 23. PLIN. epist. 1, 20, 22 illam Vlixis orationem similem nivibus -is, id est crebram et adsiduam eqs. [cf. etiam supra l. 56]. PANEG. 11, 9, 5). VERG. georg. 4, 474 in foliis aves ... se condunt, vesper ubi aut -us agit de montibus imber (MANIL. 2, 195 mense Martio -i coeunt cum vernis roribus i. [sic acced. sensu temporali: PLIN. nat. 17, 17. FRONTIN. aq. 90 -is ... vernis ... aestivis]. SEN. Med. 583. COLVM. 2, 8, 3 radices infestantur -is ... aut gelicidiis. MELA 2, 81 Atax -is intumuit [sic de fluviis: 3, 21 PANEG. 10, 5, 3]. LVCAN. 8, 829. STAT. silv. 3, 3, 97 [de nive vel grandine; cf. l. 4] -os citius numeraveris i. quam divitias. et al.). OV. met. 5, 158 (de comparat. cf. l. 2) tela volant -a grandine plura (PLIN. nat. 18, 342 nuntiat oriens -am [hiv- H] pallidus g. SIL. 12, 22). LIV. 44, 8, 6 amnis -is ... incitatus pluviis (GERM. frg. 4, 71 COLVM. 2, 4, 4 al. SOL. 4, 5). GERM. frg. 4, 140 ver exsecrabile nimbis. COLVM. 1, 5, 6 uligine. 4, 24, 4 suffrago ferro ... allevanda est, ut -as aquas respuat (MART. 7, 36, 2 cum -is villa nataret a. aliter infra l. 43 sqq.). et al. c de gelu sim.: SEN. nat. 3, 10, 5 umbra -i frigoris ([u. inferni f. cod. Z, def. Axelson, Senecastudien 1933, 48]. COLVM. 4, 32, 5 PLIN. nat. 17, 262. IVST. 2, 1, 7 frigora [opp. aestivi solis ardores]. PALLAD. 8, 4, 5 BOETH. cons. 3, 3, 17 W.). PLIN. nat. 18, 184 induratam -o rigore terram (33, 86). 29, 10 algoribus. 34, 124 gelu (MART. 4, 18, 4). d varia: TIB. 2, 3, 46 intra molem neglegat -as piscis adesse minas (OV. fast. 4, 132). VITR. 2, 9, 2 aeris -i vis (cf. PS. QVINT. decl. 13, 3 p. 249, 13 aestivus ardor aut -a vis ne penetret alveum apium). 8, 1, 2 stillae ex -is tempestatibus collectae (SEN. epist. 91, 5. APVL. met. 11, 5 sedatis -is t. ..., navigabili iam pelago. mund. 22 serenae -aeque confligunt. aliter infra l. 77). PLIN. nat. 21, 34 umbra ... -a. VAL. FL. 3, 578 pectora nautis congelat -i vultus Iovis (i. caeli; aliter infra l. 67) agricolisve (cf. STAT. Theb. 3, 26 fragor -i subitus I.). STAT. Theb. 7, 9 nubibus. APVL. met. 9, 32 annus ad -as ... pruinas deflexerat. quasi adverbialiter: PLAVT. Rud. 69 (loquitur Arcturus) increpui -um et fluctus movi maritimos (cf. Marx ad l.).

2 quod hiemalem vim subit (abit saepius in notionem q. e. nivosus: e. g. infra l. 34 sqq.; tumens, aquosus: infra l. 43 sqq.; gelatus: infra l. 48; vento agitatus: e. g. infra l. 54. p. 2687, 7. 9; frigidus: e. g. infra l. 67. 73. metonymice de homine: infra l. 38. singulariter i. q. septentrionalis: infra l. 40): a de rebus naturalibus: α de terris, montibus: (I) de montibus hieme nivosis: BIBAC. carm. frg. 15 (cf. ad l. Quint. inst. 8, 6, 17; deridet versum HOR. sat. 2, 5, 41) Iuppiter -as cana nive conspuit Alpes (TAC. hist. 1, 70 -is adhuc A.). VAL. FL. 6, 612 Caucasus ... summas abiit -us in arctos. ANTH. 931, 23 monte. CLAVD. 3, 269 vertice. (II) de regionibus semper hiemalibus: PROP. 2, 7, 18 gloria ad -os lata Borysthenidas (sic meton. de incolis: 4, 3, 9 -i ... Getae). SEN. nat. 4ᵃ, 2, 29 terrae partibus semper -is. MART. 7, 7, 1 Arctos. MEROB. poet. 5 (v. supra l. 31) -i famulantia foedera (sc. f. se dedentium Romanis) Rhenus orbis praebuit. β de fluminibus sim. (saepe in comparatione): VARRO ling. 5, 54 Romulus et Remus inventi, quo aqua -a Tiberis eos detulerat (OV. fast. 2, 206 Cremera turbidus -is ... fluebat aquis [sim.: 2, 390 SEN. nat. 3, 1, 1]. LVCAN. 4, 16 saxeus ... pons ... -as passurus a.). HOR. sat. 1, 7, 27 oratio ruebat flumen ut -um. SEN. nat. 3, 3 -i defluxere torrentes. 4ᵃ, 2, 19 flumina aestiva -is minora sunt. LVCAN. 10, 229 Nilus non tumet -us. VAL. FL. 6, 100 -i qui terga Novae gelidumque securi eruit (sim. IVV. 6, 522). STAT. Theb. 6, 407 amnibus -is minor est ... impetus quam quadrigae (8, 460 qualiter -i summis duo montibus a. CLAVD. rapt. Pros. 2, 199 torrentius amne -o). MART. 10, 85, 4 cum Thybris ... -o rumperet arva lacu. PS. QVINT. decl. 10, 15 p. 201, 23 -i fluviorum ... decursus. γ de mari: VERG. georg. 4, 235 Plias sidus fugiens ... piscis aquosi tristior -as caelo descendit in undas (Aen. 7, 719. SIL. 15, 570 undis -is ... velocior). CIRIS 480 Afer ... -o bacchatur in aequore turbo (HOR. sat. 2, 3, 235 pisces -o ex a. verris. CLAVD. 17, 194 aequora). HOR. epod. 15, 8 dum ... nautis infestus Orion turbaret -um mare (LIV. 38, 41, 15 -o contempto m. SEN. contr. 2, 1, 13 maria. PETRON. 98, 9 [opp. ignis]. PLIN. nat. 2, 125. 6, 83 Taprobanitae non navigant a solstitio ... centum dies, tunc illo mari -o. et al.). epod. 17, 55 saxa Neptunus alto tundit -us salo. PANEG. in Mess. 194 freta. OV. trist. 1, 11, 33 -is agitatum fluctibus aequor (SEN. contr. 10, 2, 13. INST. Iust. 2, 1, 3 est ... litus, quatenus -us fluctus maximus excurrit). STAT. Theb. 1, 370 ponto (6, 306 -o par inconstantia ponto). PRVD. c. Symm. 1 praef. 8 pelagus. δ de aëre, caelo sim. (aliter supra l. 22): SEN. dial. 6, 17, 5 insalubris aestas -i caeli beneficia corrumpet (PLIN. nat. 2, 122 favonii -um molliunt c. SIL. 11, 403 sub -o somnos educere c.). VAL. FL. 6, 632 velut -o proruptus ab arcu imber. AVSON. 400, 3 p. 231 P. ego, ut palmes audacior in -as adhuc auras improbum germen egissem (i. librum edidissem).

b de diversis spatiis temporis (aliter p. 2687, 14): CIC. rep. 1, 18 ut in aprico ... loco, quod erat -um tempus anni, considerent (BELL. Alex. 43, 1 -o tempore anni ac difficili. PROP. 4, 3, 42. SEN. nat. 6, 12, 2 [syn. inquieto]. PLIN. nat. 17, 17 ut omnia pira desiderent -um t. PALLAD. 5, 6 agnos iam maturos -um t. inveniat. AMM. 21, 6, 7). BELL. Alex. 64, 3 secunda ut -a tempestate (VITR. 2, 1, 3 per -as tempestates tecta non potuerunt imbres sustinere. PAVL. FEST. p. 223. aliter supra l. 18). VERG. Aen. 6, 355 tres notus -as ... per aequora noctes vexit me ([Serv. ad l. '-as' asperas]. TIB. 1, 2, 31 -ae frigora noctis. VAL. FL. 4, 105 STAT. Theb. 4, 85 silv. 1, 1, 45 Ach. 1, 705). HOR. epod. 2, 29 cum tonantis annus -us Iovis imbres nivesque comparat (v. PORPH. ad l. 'annus -us' pro '-um tempus anni'). TIB. 1, 4, 5 ac ... frigora brumae (PROP. 1, 8, 9 utinam -ae

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

duplicentur tempora b.). PLIN. nat. 19, 64 diebus. SVET. Iul. 4, 1 *Rhodum* -is iam mensibus traicit. AVSON. 333, 6 p. 26 P. Decembrem (*cf.* 382, 11 p. 102 P. scorpios -um [ibernum *V*; -us *rell.*, *Peiper*] praeceps iubet ire Novembrem). BOETH. anal. post. 2, 16 p. 758^B propter quid Nilus finiente mense magis fluit? propter id quod ior est finiens mensis *eqs.* *nota de sidere*: VERG. Aen. 4, 309 quin etiam -o moliris sidere classem ([*Serv. ad l.* non hieme sed hiemali sidere. *cf.* GLOSS.^L III Abstr. HI 11 -o sidere hiemis tempore]. LVCAN. 5, 408 pavidas -o s. classes. PS. QVINT. decl. 12, 16 p. 233, 6). STAT. Theb. 3, 48 -ae ventosa cacumina lunae.

B *metaphorice*: PLIN. epist. 5, 6, 31 porticus ante medium diem -a, inclinato die aestiva.

II *quod spectat ad hiemale tempus anni, ad certum spatium temporis* (*v. etiam p. 2685, 82*): **A** *de temporis partibus rebusque ad tempus spectantibus*: **1** *generaliter de temporis spatiis*: **a** tempus (*accedunt adi.: infra l. 22. 24 bis; appos.* ʻanni': *infra l. 20* [*cf. p. 2686, 73*]. *aliter v. p. 2686, 72*): *α sing.*: VARRO rust. 1, 28, 2 *dies* verni t. . . ., aestivi . . ., autumnalis . . ., -i (*sic appositis aliis anni temporibus*: CIC. Arat. 40 [*v. Schulze, Kl. Schr. 472*]. CELS. 7, 14, 8 tempus . . . anni et autumnale et -um. VLP. dig. 43, 20, 1, 3. CHIRON 130 [hiverno *trad.*]. *al.* PAVL. NOL. carm. 28, 50). rust. 1, 36 antelucano t. -o. *al.* LVCR. 5, 699. 5, 940. Ov. met. 11, 745 dies placidos -o t. septem. SEN. nat. 6, 13, 3. COLVM. 4, 30, 2 tempore iniquissimo -o. *al.* PLIN. nat. 9, 53 reliquo t. -o. *al.* SVET. Claud. 18, 2. Galba 22 tempore -o . . . ante lucem. CYPR. epist. 75, 5 p. 812, 31 -um t. urguebat. PS. ORIG. tract. 17 p. 188, 22 (hiv- *F*). PALLAD. 4, 15, 4 sordes, quas *in alveis* t. contraxit -um. ANTHIM. 23 p. 12, 4 *gallinae* -o (hiv- *var. l.*) t. ante biduo occidantur. *et al.* *β plur.*: CIC. Verr. II 5, 26 temporibus -is ad magnitudinem frigorum . . . remedium comparat. nat. deor. 2, 25. VITR. 5, 11, 4 *xysto* athletae per -a t. . . exercentur (*cf.* 6, 7, 5). 6, 1, 9 per brumalia . . . et -a t. 6, 8, 5 (*opp.* per aestatem). PLIN. nat. 2, 236 *Aetna* nivalis -is t. SIDON. epist. 8, 12, 1. **b** menses (*cum appositione: l. 37. 39*): CIC. Verr. II 5, 26 . . . -is m. ut eum non facile . . . extra tectum . . . quisquam viderit. Att. 5, 14, 2 aestivos m. . . . rei militari dare, -os iurisdictioni. MANIL. 3, 443 GERM. frg. 4, 24 COLVM. 4, 15, 4 PLIN. nat. 2, 91. 18, 191 quattuor mensibus -is (*cf.* AMM. 22, 15, 20 per quattuor m. -os). *al.* SVET. Claud. 23, 1 -os aestivosque m. *al.* PALLAD. 1, 24, 3. 13, 6 per omnes menses . . . -os. *al.* DICT. 3, 4 exactis -is m. ver coeperat. *et al.* **c** *varia spatia*: PLAVT. Pseud. 1304 credo . . . potesse te . . . Massici montis uberrumos quattuor fructus ebibere in hora una :: ʻ-a' addito (MORET. 1 -as bis quinque . . . horas). CIC. Arat. 64 non -a cito volvetur curriculo nox (PROP. 4, 3, 33. Ov. Pont. 2, 4, 26 [*inter adynata*] nox . . . tardior -ā solstitialis erit. MANIL. 1, 499 aestivas . . . n. . . . et -as. 3, 267 LVCAN. 8, 469. FRONTO p. 61, 6 N. -a n. prolixior. CLAVD. 26, 325). VERG. georg. 2, 482 (= Aen. 1, 746) Oceano properent se tinguere soles -i (*i. dies. cf.* PANEG. in Mess. 160 *Sol* -as properat decurrere luces). MANIL. 2, 269 quattuor in partes scribuntur sidera terna, -a aestivis, autumnis verna repugnant. SEN. Ag. 54 repente noctis aestivae vices (*acc.*) -ā longā spatia (*nom.*) producunt morā. nat. 6, 1, 1 -is diebus (COLVM. 8, 8, 4 *fenestra* maiorem partem -i diei solem admittat. MART. 6, 59, 4 odit . . . -os, si tepuere, d. VEG. mil. 2, 23 p. 58, 19 [hiv- *var. l.*]).

2 *technice de solis cursu eiusque momentis*: COLVM. 7, 3, 11 *magis* ante aestivum quam -um solstitium (PANEG. 11, 2, 4). AVSON. 333, 13 p. 27 P. -o . . . (ib- *V*¹) pulsu (*i. solstitio -o*). *in horologio struendo*: VITR. 9, 7, 4 solis radius unus -us, alter aestivus. 9, 7, 5 superior *linea* partis . . . aestivae, inferior -ae. *ibid.* hemicyclia, . . . unum . . . aestivum, alterum -um. 9, 7, 7 per -as lineas. *de ortu, occasu, statu* (*in indicandis caeli regionibus*): VARRO rust. 2, 3, 6 stabulatur pecus melius, ad -os (hyb- *V*) exortus si spectat (*sim.*: 3, 16, 12. LIV. 38, 20, 5 *iter* ab -o solis ortu. 38, 20, 7 ab -o ortu. CET. FAV. 2 p. 264, 2 Kr. ab occasu -o. SEN. nat. 5, 16, 3 ortus occasusque aequinoctialis . . . solstitialis . . . -us [-alis *δ*]. PLIN. nat. 6, 57 exortum. *al.*). VERG. georg. 3, 302 stabula a ventis -o opponere soli (PLIN. epist. 5, 6, 28 obvium soli maxime -o. PALLAD. 1, 8, 3 ortum solis -i [HIPPOCR. aer. 3 p. 5, 16 G. -i (hiv- *scrib.*) o. s. et occasum -i. *cf. gr.*]. 1, 9, 1. 1, 37, 8). LIV. 44, 46, 5 in occidentem -um (VITR. 1, 2, 7 ab o. -o. *al.* SEN. nat. 5, 16, 5 PLIN. nat. 2, 120 *al.* PALLAD. 1, 39, 1 a parte meridiana et occidentis -i. *cf.* VITR. 1, 6, 5 ab oriente -o [SEN. nat. 5, 16, 4. COLVM. 8, 3, 1 *villa* -um spectat o. *al.* PLIN. nat. 6, 88. 164 -o o. obversas. *al.* GELL. 2, 22, 10 APVL. mund. 13]. COLVM. 8, 8, 2 -um meridiem). EVSTATH. Bas. hex. 3, 6 p. 896^C ab orientis partibus -is progreditur Indus fluvius (*gr.* ἐκ . . . τῆς ἕω ἀπὸ μὲν χειμερινῶν τροπῶν).

B *de variis quorum condicio, proventus, usus pendet quomodocumque ex vi naturaque hiemis*: **1** *quod tempore hiemis fit, agitur, nascitur*: **a** *omni anno et solito more* (*nota quod per totam hiemem extenditur: l. 84. p. 2688, 4. 5*): *α generaliter*: PAVL. FEST. p. 68 res divina quae fiebat aut -a sementi aut verna (PLIN. nat. 18, 229). SEN. nat. 4ᵃ, 1, 2 *aestate Nilus* ad -am magnitudinem redit. COLVM. 2, 11, 8 -a sartio plurimum iuvat . . . mense Ianuario. 4, 14, 2 *fossuram* -am. 9, 13, 2 *apes* post -am famem (*cf.* PALLAD. 4, 15, 1 post -a ieiunia). 11, 3, 24 *brassica* -um caulem amplum facit (*cf.* PLIN. nat. 19, 138 aestivi autumnalesque cauliculi, mox -i). LVCAN. 9, 183 renovare parans -as Apulus herbas (*sc. aridas incendit*). PLIN. nat. 8, 99 *anguis* -o situ membranā corporis obductā (*cf.* 30, 89 membrana -a). *ibid.* -ā latebra visu obscurato. 8, 224 *glires* -a quiete conditi (*cf.* AMM. 26, 2, 10 [*imperator ad milites*] dum -a patitur quies, . . . reparate vigorem). 16, 99 *fit germinatio* -a aquilae exortu. 18, 208 aestivas . . . alites praeposteri . . . rigores necant, -as aestus. MART. 5, 67, 1 *hirundines* -os peterent solito cum more recessus. MIN. FEL. 17, 7 -a olivitas. COD. Theod. 13, 9, 3 ex -is oneribus *navium* (*sc. quae per hiemem vehuntur. an ad b?*). *β de frugibus, animalibus i. q. hieme natus sive maturescens*: CATO agr. 8, 1 ficos (COLVM. 5, 10, 10 sq. arb. 21, 1 -as serotinas. PLIN. nat. 15, 72 *bis*). PLIN. nat. 8, 187 -os agnos (*opp.* vernis). 16, 84 -ae piro (16, 106 -a aut praecocia). 18, 49 frumenti . . . genera per tempora . . . divisa: -a, quae circa vergiliarum occasum sata *sunt* (*cf.* 18, 52 frumenta . . . -i generis). 18, 204 -a semina, cum ante brumam sata sint (*cf.* 19, 181). 18, 241 fruges. 18, 283 fructus. 20, 76 *seris* melior . . . aestiva, deterior -a. 23, 129.

b *fortuito vel inusitate*: CARM. Macr. Sat. 5, 20, 18 -o pulvere, verno luto, grandia farra, camille, metes (*sim.*: VERG. georg. 1, 101 -o laetissima pulvere farra. PLIN. nat. 17, 14 -o quidem p. laetiores fieri messes). CIC. Cato 46 *delectat* refrigeratio aestate et vicissim aut sol aut ignis -us (Ov. met. 13, 793 solibus -is, aestivā gratior umbrā. CELS. 1, 2, 3 perflatum aestivum, -um s. PLIN. epist. 5, 6, 15. SVET. Aug. 82, 1 solis . . . ne -i quidem patiens). Att. 15, 25 est . . . -a navigatio odiosa (*sim.* [*de militaribus negotiis*]: SALL. epist. Pomp. 6 quid . . . proelia aut expeditiones -as . . . enumerem? [LIV. 21, 57, 14 Hannibalis. 43, 19, 14]. LIV. 22, 9, 4 -is itineribus ac palustri via. TAC. Agr. 22 damna aestatis -is eventibus pensare). CELS. 5, 28, 6^A fiunt etiam ex frigore ulcera -a (*v. adn. crit.*). SEN. Med. 761 *cantu magae* coacta messem vidit -am Ceres. LVCAN. 4, 55 aruerat tellus -o dura sereno (*cf.* MEROB. carm. 4, 11 serenis). STAT. silv. 4, 6, 9 ab -a Rhodopes grue (*v. Vollmer ad l.*). MART. 4, 29, 4 rara iuvant: . . . -ae pretium sic meruere rosae (6, 80, 2. PANEG. 3, 11, 3 aestivae nives, -ae r. 12, 14, 1). 7, 95, 17 (*antea 2* osculo nivali) -as . . . basiationes in mensem rogo differas Aprilem. GELL. praef. 10 ex ipso loco ac tempore -arum vigiliarum Atticas noctes inscripsimus. *v. etiam supra l. 10.*

2 *quo hieme tantum utimur*: **a** *generalia* (usus -us: *infra l. 46*): PLAVT. Mil. 688 tunicae -ae bonae, ne algeas hac hieme (*sim. de vestitu*: SEN. benef. 1, 12, 3 vestimenta aestiva . . ., -a. PLIN. nat. 16, 34 in -o feminarum calceatu. IVV. 7, 221). VERG. ecl. 10, 20 -a venit de glande ([*Serv. auct. ad l.* de collectione glandis, quia per hiemem colligitur]. *cf.* CALP. ecl. 4, 35 -a [yberno *var. l.*] . . . ieiunia solvere fago). georg. 1, 291 seros -i ad luminis ignes. VITR. 9, 8, 8 horologia -a (*cf.* 9, 8, 6 horologiorum . . . -um usum). PLIN. nat. 21, 5 *coronae* -ae, cum terra flores negat (*cf.* 21, 47). MART. 11, 8, 3 poma . . . -ā maturescentia capsa. EVG. TOLET. carm. 45, 1 alcyon -um cum ponit litore nidum.

b *specialia*: *α de pecoris stabulis, pascuis, pabulis*: CATO agr. 14, 1 praesepes bubus -as, aestivas (AVSON. 392, 7 p. 255 P. *turdos* -is . . . de saepibus). 149, 1 qua lege pabulum -um venire oporteat (SEN. benef. 6, 12, 2 *pastor* pecori suo -um et aestivum p. prospicit. PLIN. nat. 10, 72). HOST. carm. frg. 2 M. greges pecuum ex -is pastibus pulsae (*cf.* VARRO rust. 2, 2, 9 -ae pastiones). VARRO rust. 2, 1, 16 loca aestiva et -a idonea . . . ad pascendum. SEN. benef. 4, 6, 5 *pastor* pascua -is aestiva substituit. COLVM. 1, 6, 4 *bubilia* -a atque aestiva (*sim.* CALP. ecl. 5, 18 -o pecus omne movebis ovili). 2, 10, 22 *rapa* -a cibaria *bubus praebent.* 6, 3, 1 -ae stabulationi *boum.* PAPIN. dig. 41, 2, 44, 2 saltus -os et aestivos (*cf.* VLP. dig. 43, 16, 1, 25 PAVL. sent. 5, 2, 1 IVST. 8, 5, 7). *β de militum castris, sedibus*: CATO or. frg. 13 ubi anni tempus venit, castra -a *feci* (LIV. 29, 35, 13 communit. 34, 13, 2 posuit. PLIN. nat. 10, 16 legionis . . . -a . . . c. TAC. ann. 1, 27. FLOR. epit. 3, 10, 22 ex distantibus -is castra contraxit. CIL VIII 10023 [*cf.* VIII 10018] viam ex cast(ris) -is Tacapes). AMM. 14, 1, 1 milite locato per stationes -as (16, 11, 15). 17, 2, 1 ad sedes . . . -as *militum*. *audacius de legione*: CIC. Att. 4, 19, 2 (*v. Sternkopf, NJb. 23, 1909, 661*) *Q. Ciceroni legato a Caesare* -am legionem eligendi optio delata. SVET. Cal. 8, 1 *Caligulam* apud -as legiones procreatum *esse.* *γ de conclavibus, aedificii partibus* (*cf.* hibernaculum *1*): VARRO rust. 1, 13, 7 ut spectent . . . triclinaria . . . -a ad solem occidentem (*sim.*: ling. 8, 29 et -a triclinia et aestiva [VITR. 6, 4, 1. 7, 4, 4 CET. FAV. 14 p. 272, 26. 25 p. 278, 7 Kr.]). CIC. Att. 13, 29, 1 balnearia . . . -a (VITR. 6, 4, 1). PLIN. epist. 2, 17, 10 cubiculum . . . altitudine aestivum, munimentis -um. PALLAD. 1, 9 tit. de -is et aestivis mansionibus. 1, 12 *aedis partes* -as. 1, 39, 5 -a aedificia balneis imponere. *nota metonymiam*: VERG. Aen. 4, 143 *Apollo* ubi -am Lyciam . . . deserit (*cf. Serv. ad l.* non asperam, sed aptam hiemare cupientibus). MART. 5, 71, 6 longas his exige messes collibus (*sc. frigidis*): -um iam tibi Tibur erit (*v. Friedländer ad l.*).

pro subst. (*v. etiam p. 2685, 65*): **hībernum**, -ī *n.*: *p. 2689, 37 et 74.* **hīberna**, -orum *n.*: *p. 2689, 1 et 80.* **hībernus**, -ī *m.*: *p. 2689, 67.*

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *significantur spatia temporis:* **A** *neutr.* **-a**, -orum (*nota locos qui spectant ad intemperiem caeli: v. infra l. 13. 14. apponuntur adi.: v. infra l. 7. 24 sq. 30. 31; numeralia: v. infra l. 5. 32*): **1** *i. q. hiems, tempus hiemale:* VERG. Aen. 1, 266 tertia dum Latio regnantem *Aeneam* viderit aestas, ternaque transierint Rutulis -a subactis (*ad 2 ref. editt.*). SEN. dial. 6, 17, 4 *habebis Syracusis* tepidissima (lep- *var. l.*) -a et nullum diem sine interventu solis. 9, 2, 13 *Tarenti* laudatus ... portus et -a caeli mitioris. VAL. FL. 1, 552 (*fort. ad 2 trah.*) ad Troiam flentes -a Mycenas (*i. viros Mycenenses*). TERT. apol. 40, 14 cum ab imbribus aestiva (*i. calores*) -a suspendunt et annus (*i. messis*) in cura est (*v. Waltzing ad l.*). PAVL. NOL. carm. 23, 4 licet atro frigore tempus adhuc mediis -a pruinis ducat. MART. CAP. 8, 820 *aequinoctialis* cum *sol* in aestivam flagrantiam surgit vel cum in -a descendit.

2 *in re militari i. q. tempus mansionis in hibernis, hiberna quies militum (nonnumquam fere i. q. res agendae tempore hibernorum e. g. infra l. 18. 22 sq.):* CIC. Att. 5, 21, 6 (*de re cf. Att. 5, 20, 5 epist. 15, 4, 10*) aestivis confectis Quintum fratrem -is et Ciliciae praefeci. CAES. Gall. 3, 2, 1 cum dies -orum complures transissent. civ. 1, 14, 3 *legiones* in Apulia -orum causa disposuerat. HIRT. Gall. 8, 50, 1 -is peractis. LIV. 9, 28, 2 *consules* ad Bovianum oppugnandum legiones ducunt, ibique -a egerunt, donec *dictator exercitum accepit* (34, 22, 4 in Graecia ita -is actis, ut exceptis Aetolis ... universa Graecia *pace frueretur*). 21, 57, 5 ne -a quidem Romanis quieta erant vagantibus passim Numidis equitibus *eqs.* (*cf.* 39, 42, 1 quieta ... -a et citerior *Hispania* ... habuit). 23, 46, 9 praesidio, quod per -a ad tenendum locum satis esset (*cf. l. 28. 29. 32. aliter p. 2690, 21*). 36, 5, 1 per -orum tempus (36, 17, 7 toto tempore -orum. 37, 18, 1 per omne -orum t.). 36, 15, 1 Antiochus ... cernens nihil se ex Graecia praeter amoena Chalcide -a et infames nuptias petisse. 38, 51, 1 luxuriae crimina Syracusanorum -orum (perioch. 23 exercitus Hannibalis per -a ... luxuriatus. *cf.* SEN. epist. 51, 5 una Hannibalem -a solverunt). TAC. ann. 1, 37 largitio, *quam milites flagitabant*, differebatur in -a cuiusque. FLOR. epit. 1, 12, 8 *in obsidione urbis Veiorum* primo hiematum sub pellibus, taxata stipendio (-a *var. l.*) -a. *v. etiam supra l. 6. 9.*

B *neutr.* **-um**, -i: *i. q. hiems* (*? gen. -ii: infra l. 52. nota plur. [apponitur numerus]: infra l. 47*): MIN. FEL. 34, 11 ita corpus in saeculo ut arbores in -o ([*postea*: cruda ... hieme]. AVG. in psalm. 148, 16 p. 1947 CASS. FEL. 24 p. 41, 6). TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 1 totus annus -um, omne quod flaverit aquilo est *apud Pontum*. CYPR. epist. 37, 2 p. 577, 14 sol per vicissitudines mensium transmeavit -um (-us *P*). PALLAD. 2, 15, 4 servantur ... in -um (*aliter*: 12, 8, 1 servantur -o [*cf. Colum. 9, 14, 11* cibariis hiemis]). vet. med. ed. Sv. 39, 3 per -um ..., aestate (CHIRON 953 [hieme] per -um [hieme, per vernum *Heraeus*]. AVG. serm. coll. Morin p. 640, 8). AVIEN. Arat. 1366 solem -a novem ... aethere volvi. AMBR. hex. 5, 13, 41 p. 173, 10 inter -i saeva. Abr. 2, 8, 55 p. 609, 13 veris, aestatis, -i (*cf.* HYD. chron. II p. 35, 252 [*dub. constr.*] -i, veris, aestatis, autumni). POL. SILV. fast. Dec. 25 p. 279 solstitium et initium -i. EVSTATH. Bas. hex. 6, 8 p. 931[A] tempus autumnale ... nos tradit adventui sequentis (*cf. l. 53*) -i (-ii *var. l., Migne [cf. p. 2685, 75 al.]. gr.* τῷ χειμῶνι). 7, 4 p. 942[A] asperitate succedentis -i (*gr.* τοῦ δυσήνεμον τῶν ἀρκτῴων). 9, 3 p. 959[C] pericula ... -i (*gr.* χειμῶνος). GREG. TVR. Franc. 9, 40 p. 397, 25 praeterito -i (ib- *B 1*) huius tempore (CE 439, 4).

abl. hiberno *pro adv.* (*cf.* in -o *supra l. 39; plerumque opp.* aestas *sim.*): VENVL. dig. 42, 8, 25, 6 qui -o habuerit fundum centum, si sub tempus messis ... fructus eius vendere possit decem *eqs.* ANTH. 569, 4 (*opp.* autumnus, ver). SOL. 5, 8 *Syracusis* etiam cum -o (-a *A*) conduntur serena, nullo non die sol est. CET. FAV. 3 p. 265, 34 Kr. CHIRON 567. 658. 675. 737. 740. AMBR. Abr. 2, 8, 58 p. 611, 15 (*opp.* veris mensibus). CAEL. AVR. chron. 3, 1, 2. CASS. FEL. 33 p. 70, 14 (yb-, ib- *trad.*). 39 p. 90, 5 (*g*; (h)yeme *rell.*). EVSTATH. Bas. hex. 5, 9 p. 920[A]. GREG. TVR. stell. 12 p. 861, 6 verno -oque. ANTHIM. 50 p. 20, 14 (ib- *A*; hieme [*sim.*] *varr. ll.*). GLOSS. III 47, 21 (*gr.* χειμῶνος).

C *masc.* **-us**, -i: *i. q. hiems* (*cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 203*): CHIRON 626 si aestas fuerit, ... si -us fuerit. ISID. orig. 5, 35, 7 -us autem inter hiemem et vernum est quasi hievernus (hiv- *C*), qui plerumque a parte totum, hiemem, significat. *v. etiam p. 2685, 41. vix huc spectat:* LACT. inst. 2, 9, 9 p. 143, 18 occidentis autumnus est, septentrionis -us (*trad.*; -um *Brandt*).

II *significantur res (loca, aedificia sim.) quarum hieme tantum usus est:* **A** *neutr.* **-um**, -i: *i. q. hibernaculum, conclave hibernum:* VARRO ling. 5, 162 posteaquam *maiores* ubi cenabant, plura facere coeperunt, ut in castris ab hieme -a, -um domus vocarunt. CIC. ad Q. fr. 3, 1, 2 subgrande cubiculum autem et -um altum (*v. Wistrand, Vitruvius-Studier 15 adn.*; alterum *ed. Sjögren*) valde probavi. *adde locos p. 2685, 33. 45 allatos.*

B *neutr.* **-a**, -orum. *plurale tantum.* **1** *i. q. loca (pascua) ubi pecora hibernant* (*acced. adi.: l. 82. p. 2690, 1*): VARRO rust. 1, 6, 5 -a (*v. app. crit.*) iis ... meliora, qui colunt campestria ...; contra aestiva montanis locis commodiora. 2, 1, 26 in -is habent in villis mulieres, quidam etiam in aestivis 2, 9, 16 *gregem* comitari in aestiva et -a. COLVM. 6, 22, 2 armentum maritima et aprica -a desiderat. MARCIAN. dig. 32, 67 *pecora* hieme in -is ⌊aut⌋ (*del. Mommsen*) aestate in aestivis esse solent.

2 *i. q. loca ubi milites hibernant, castra (cf. p. 2688, 61 sqq.) exercitus hiberna. hospitia quae militibus per hiemem praebentur (legitur inde a* VARRONE *[v. p. 2689, 76],* CIC., CAES. *classis, classiariorum -a:* LIV. 37, 10, 12. 37, 37, 4. 44, 13, 11. *adde infra l. 22. 40. 61. urbes et oppida pro -is e. g.: infra l. 12. 33. 38. 41. 44. 58. fere metonymice de militibus: infra l. 69*): **a** *loci generales et notabiliores:* CIC. Pis. 86 -a cum legato *malo* ... tradidisses, evertisti ... funditus civitates. Att. 5, 21, 7 civitates locupletes, ne in -a milites reciperent, ... pecunias dabant. epist. 7, 10, 2 ne frigeas in -is. 7, 16, 1. CAES. Gall. 3, 3, 1 opus -orum munitionesque. 5, 25, 5 locum ... -is esse munitum (LIV. 22, 15, 2 -is locum circumspectaret. 24, 20, 15 -is placebat l. *cf.* 42, 67, 12 -is aptior regio). 5, 27, 11 *civitas* -is levetur. 5, 31, 4 ex instrumento -orum. 5, 41, 5 *ut Nervii* -a recusent. 5, 42, 1 vallo ... et fossa ... -a cingunt. HIRT. Gall. 8, 1, 1 milites ... -orum quiete reficere. 8, 6, 4 -orum opportunitas bellique ratio postulabat. BELL. Hisp. 16, 2 *casae* -orum causa aedificatae. SALL. Iug. 100, 1 (*dub. constr.*). NEP. Eum. 8, 3 *veterani Alexandri* -a sumpserant *luxuriosa*. LIV. 33, 29, 2 vagos per -a milites. 37, 9, 2 gravia -a navium erant *civitati Phocensium*. 40, 35, 13 *civitates hostium, quas* vicina ... -a premebant (*cf.* TAC. hist. 4, 23 *et paulo aliter l. 22. infra l. 56 sq.*). TAC. hist. 1, 55 *duae* legiones isdem -is tendentes. PANEG. 5, 3, 3 -is hospitaliter praebitis. VEG. mil. 2, 11 p. 45, 5 *fabros* ad -orum aedificia fabricanda.

b *iuncturae:* **α** *coniunguntur verba* (*exempla selecta*): aedificare: LIV. 23, 48, 2. 26, 1, 10. constituere: CAES. Gall. 4, 38, 4. curare: AMM. 19, 11, 1 Constantium Sirmi ... -a quietē curantem. 31, 6, 1 *Gothi cum populis* curare apud Hadrianopolim -a dispositi. disponere: LIV. 32, 32, 1 VELL. 2, 111, 4. *cf.* CIC. Font. 20 de dispositione -orum. distribuere: HIRT. Gall. 8, 54, 3 exercitui ... -a. LIV. 42, 67, 8 *Numidis* ... -a in proximis ... urbibus. munire (com-): CAES. Gall. 5, 24, 8. 5, 28, 3 LIV. perioch. 29. conlocare (locare) in: POLLIO CIC. epist. 10, 33, 3 CAES. Gall. 3, 29, 3 *al.* HIRT. Gall. 8, 6, 1 TAC. Agr. 38 ann. 1, 51. deducere in: CIC. Att. 5, 20, 5 exercitum in -a agri male pacati. 9, 19, 1 in -a deducuntur. CAES. Gall. 6, 3, 3. civ. 3, 31, 4 in locupletissimas urbes in -a. *al.* HIRT. Gall. 8, 46, 3 LIV. 21, 5, 4. 31, 18, 9 Apolloniam terrestres copias, navales Corcyram in -a. *al.* dimittere in: CIC. epist. 15, 4, 10 LIV. 28, 4, 4 *al.* TAC. hist. 4, 39. SVET. Aug. 49, 1 *cohortes urbanas* in -a et aestiva circa finitima oppida. disponere in: BELL. Alex. 49, 1 in -a. distribuere in: BELL. Alex. 64, 2. dividere in: LIV. 37, 45, 19. 43, 23, 6 per ... socias urbes in -a. 45, 26, 11 IVST. 38, 10, 8. evocare ex: CAES. civ. 1, 8, 1 HIRT. Gall. 8, 6, 3. 8, 52, 1. SALL. Iug. 37, 3 milites mense Ianuario ex -is in expeditionem. movere ex: LIV. 22, 1, 1 Hannibal ex -is movit. 27, 39, 5 *al.* CVRT. 8, 4, 1 exercitum. proficisci ad: SALL. Iug. 103, 3. ex: LIV. 21, 58, 2 *al.* (*cf.* CAES. Gall. 5, 47, 4 ex -is fugae similem profectionem). in: CIC. epist. 12, 14, 7 SALL. Iug. 97, 3 LIV. 32, 28, 7.

β *apponitur genet.:* (I) *hibernantium:* CIC. Manil. 38 militum vestrorum ... -is sociorum civitates esse deletas. CAES. Gall. 4, 38, 4 omnium legionum -a (5, 24, 7. HIRT. Gall. 8, 2, 2 unius l. TAC. hist. 4, 18 duarum l. SVET. Dom. 7, 3. *et saepe. cf. l. 58*). HIRT. Gall. 8, 47, 3 -a Romanorum (SALL. Iug. 70, 4. 103, 4). LIV. 21, 22, 5 exercitūs (26, 20, 1. *plur.*: 21, 56, 8 ne duorum e. -is una colonia premeretur. 22, 1, 2 *terras* premi ... exercituum -is). TAC. hist. 3, 1 tertiae decumae legionis (*sic certa legione indicata*: 4, 25 Bonnam, -a primae. ann. 2, 57 SIDON. epist. 2, 14, 1). 3, 46 alarum ... -is (4, 33. 61). 4, 15 duarum cohortium. PAP. Britann. 229, 17 (*a. 166*) Seleuciae Pieriae in castris ⌊in⌋ -is vexillationis clas(sis) pr(aetoriae) Misenatium (⌊ ⌋ *del. Schulten, Herm. 32, 1897, 274; sed v. p. 2689, 83*). *indicatur qui imperet castris:* CAES. Gall. 5, 27, 5 Caesaris. 5, 39, 1 Ciceronis. 5, 41, 3. 5, 46, 1. 5, 53, 1. (II) *loci:* CIC. *supra l. 37.* HIRT. Gall. 8, 6, 1 Cenabi. LIV. 23, 46, 8 Apuliae. 32, 39, 4. 38, 27, 9 maritimae orae. 41, 12, 6 sociarum urbium. ACT. Arv. a. 214 b 5 ad -a Nicomediae. *cf. etiam l. 73.*

γ *accedunt adi., numeralia sim.:* CAES. Gall. 5, 28, 5 ex proximis -is (5, 29, 1. 5, 30, 3 cum proximis -is [*i. militibus, cf.* TAC. hist. 1, 53] coniuncti. 5, 46, 4 TAC. Agr. 19 hist. 1, 57). 5, 53, 3 trinis -is hiemare. LIV. 40, 35, 13 (*v. supra l. 23*). 42, 67, 8 commoda. VELL. 2, 113, 3 partitis. 2, 120, 3 inferiora. PLIN. nat. 4, 80 Pannonica -a Carnunti (*cf.* TAC. hist. 4, 54 Moesica ac Pannonica. *adde l. 74*). TAC. hist. 1, 64 solitis. 2, 80 Germanica -a (-o *trad.*) caelo ac laboribus dura. 4, 15 proximo applicata Oceano.

deriv.: hibernalis, hiberno. *Kornhardt.*

hibirrode. *nomen herbae dubium* (*ἰβηρίς? Goetz*). *v. vol. VI 2, 1996, 63.*

hibiscālis. *ab* hibiscum. *nomen herbae: v. vol. VI 2, 1975, 55* (evi- *trad.*).

***hibiscum**, -ī *n. et* hibiscus, -ī *m.* (*f. v. p. 2691, 17*). [*vox peregrina ut vid. J. B. H.*] *de scriptura: aspirandum sec.* CASSIOD. gramm. VII 200, 19. hib-: VERG. ecl. 2, 30 *codd. PR.* 10, 71 *MR* (ib- *P*). CALP. ecl. 4, 32 PLIN. nat. PROB. Verg. georg. [Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 382 PELAGON. 180. 337. *et al.* heb-: VEG. mulom. 3, 28, 26 MARCELL. med. 15, 96. hiv-: MISC. Tir. p. 57, 11 GLOSS. ib- (*cf. p. 2690, 84*): CELS. 4, 31, 4 PALLAD. 11, 14, 11 (iv- *G*). PLIN. med. 1, 18 (ev- *rb*). SERV. ecl. 2, 30 PELAGON. 261 CHIRON MARCELL. med. Ps. APVL. herb. 38. *et al.* eb-: PLIN. med. 2, 26 *cod. g* (ev- *rell.*). VEG. mulom. 2, 66, 2. iv-: CHIRON 975. 980 ORIBAS. eup. 2, 1 M 1 (rec. La). *et hic illic var. l.* (*cf. l. 3*). ev- (*cf. l. 19*): Ps. SORAN. epit. 64 ORIBAS. eup. 2, 1 E 1 recc. Aa (v- *var. l.; cf. l. 10*) La (*gr.* ἐβίσκος). syn. 2 add. p. 846 *al.* ALEX. TRALL. 1, 141 ISID. orig. 17, 9, 75 (*v. infra l. 27*). *et saepe var. l.* (*cf. l. 4. 5*). viscus (*cf. l. 8. 19. 27. 42*): DIOSC. 3, 157 p. 441, 6 altea, quem multi viscum dicunt (*gr. 3, 146* ἐβίσκον). *de formis*: -um: SCRIB. LARG. 80 PLIN. nat. 19, 89. 20, 29 Ps. APVL. herb. 38 (5^ies^). THEOD. PRISC. log. 74 MISC. Tir. p. 57, 11. 15 GLOSS. -us (*cf. l. 11. 17. 22. 23*): SERV. ecl. 2, 30 CHIRON 728 *plur.* (*loco corrupto*). CASSIOD. gramm. VII 200, 19 ALEX. TRALL. 1, 141 ISID. orig. 17, 9, 75 GLOSS. *de genere*: *fem.*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 161 -us praecocta. *dub.* ORIBAS. *infra l. 23.* *componitur cum voce q. e.* malva (*cf.* malvaviscus): GLOSS. III 580, 2 altea i. eviscus vel vis malba (*cf. l. 10*). 611, 51 evis malva (*cf. l. 7*). *latinum esse testantur*: EROT. 320 ἀλθαίης ..., ἣν Ῥωμαῖοι ἰβίσκον καλοῦσι. Ps. DIOSC. Vind. 3, 146. Ps. SORAN. epit. 64 altea, quem Latine -um dicimus. Ps. APVL. herb. 38 l. 17. 115 l. 11. ORIBAS. eup. 2, 1 E 1 -us, quam Graeci altheam appellant. *legitur inde a* VERG. *gr.* ἐβίσκος (ἰβ-, β-) *inde a Diosc. et Erot. cf. francog.* guimauve (*v. l. 19*).

[*confunditur cum herba, q. e.* viscum (*cf. supra l. 10*): ISID. orig. 17, 9, 75 althaea ... eviscus (viscus *Lindsay*), quia glutinosa est. GLOSS.^L^ I Ansil. IB 20 -um ... est genus frondis, in arboribus nascitur, unde hieme animalibus datur cibus. *dub.*: ORIBAS. eup. 2, 1 M 1. *loco obscuro*: PROB. Verg. georg. 3, 382.]

i. q. althaea, malvarum genus (*cf.* althaea, malva, malvaviscus *et v. Wagler, RE I 1694; Steier, ibid. XIV 924*): **1** *describitur, definitur*: **a** *de natura*: PLIN. nat. 19, 89 -um (*sc. -i radix*) a pastinaca gracilitate distat, damnatum in cibis (*cf. infra l. 52*), sed medicinae utile. 20, 29. Ps. APVL. herb. 38 l. 17 nascitur locis humidis et campis. DIOSC. 3, 157 (*gr. 3, 146*). GLOSS.^L^ I Ansil. IB 19 herba mollis. *ibid.* 21 genus virgulti. **b** *de synon.* (*cf. l. 18 sq.*): ἀγριομαλάχη (*cf. l. 43. 44*): GLOSS. althaea: PALLAD. 11, 14, 11 CASS. FEL. 81 p. 192, 17 GLOSS. *v. et l. 11. 19. 20. 22. 23.* anadendromoloche: Ps. APVL. herb. 38 l. 17 ORIBAS. eup. 2, 1 M 1. *cf. et* GLOSS. III 560, 32 (dentrolimolum). eleomoloche (*sc.* ἑ-): Ps. APVL. herb. 38 l. 17. *χαριέντερα*: *Hippiatr. II p. 313, 30* βίσκος· ἡ ἀλτία, λέγεται δὲ καὶ γ. malva agrestis (*cf. l. 38. 44*): DIOSC. 3, 157 (*gr. 3, 146*). GLOSS. *cf. vol. VIII 207, 36 sqq.* moloche agria (*cf. supra l. 38. 43*): PLIN. nat. 20, 29 Ps. APVL. herb. 38 l. 17 GLOSS. moloche Cretice: Ps. APVL. herb. 38 l. 17 GLOSS. III 568, 63 (molaceratica). πλειστολοχεία: PLIN. nat. 20, 29. sycophyllon: Ps. APVL. herb. 38 l. 17 GLOSS. III 577, 3. *al. v. Thes. gloss.*

2 *de usu*: **a** *generaliter*: VERG. ecl. 2, 30 haedorum ... gregem viridi compellere -o ([SERV. '-o' 'ad -um'. *aliter* GLOSS.^L^ I Ansil. IB 22 genus virgulti, quod pastores pro flagello utuntur]. *cf.* CALP. ecl. 4, 32 viridi ... famem solarer -o). 10, 71 *poeta* gracili fiscellam texit -o (*cf. Theocr. 1, 52* σχοίνῳ). PALLAD. 11, 14, 11 *vinum* ex molli forte sic fieri: altheae, hoc est -i, folia *mitti.* **b** *specialiter in medicina* (*cf. supra l. 35. plerumque ad cataplasmata, unguenta, fomenta sim.*): CELS. 4, 31, 4 cataplasmata calfacientia imponere, maximeque -i radicem ex vino coctam (SCRIB. LARG. 82. 160 PLIN. nat. 20, 29. 26, 21 CHIRON 975. 980 MARCELL. med. 19, 4. *et saepe*). SCRIB. LARG. 80. PLIN. nat. 20, 29 folia eius ex aqua pota alvum solvunt *eqs.* PELAGON. 180 *al.* CHIRON 50 *al.* VEG. mulom. 2, 66, 2 *al.* MARCELL. med. 18, 2 -i suci (25, 15). 20, 47 *al.* Ps. APVL. herb. 38 l. 3. 6 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 24 fomentum aquarum chalasticarum ex seminibus -i (51). gyn. 3 aqua -i. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 151. chron. 1, 1, 13 vaporationes ... ex ... decoctione -i (4, 7, 95 -i radicis. 5, 10, 115). ORIBAS. eup. 2, 1 E 1. *et al.*

deriv.: hibiscalis. *Brandt.*

? NOT. Tir. 92, 52^a^ **hibria** (Hiberia *Kopp*).

hibrida, hibridicus, hibris *v.* hybr-.

[**hibulana** SCHOL. Pers. 2, 42 K. *cod. b 1* (bubula *rell.*) *pro* bubulina.] *H. H.*

***hic**, haec, hoc *pron. demonstr.* [hīc *ex* *ho-ce *vel* *he-ce, haec *ex* *hai-ce (*cf.* quae), hoc *ex* *hod-ce, hunc *ex* *hom-ce *etc.; cf. c. particulis encliticis sanscr.* gha, ha, *lituan.* -ga, -ge *sim., v. Brugmann, Grdr. II² 2, 345. cf.* hodie *al.* (*p. 2746, 78*). *J. B. H.*]

notatur per h *passim inde a* LEGE Bant. (CIL I² 582) 8 *al.; v. p. 2391, 59 et cf. Lindsay, Notae Lat. 34 sqq. 97 sqq.* NOT. Tir. 1, 80. 4, 23. 30. 31 *al. cf. p. 2694, 31. 2695, 9.* *de notione*: VARRO ling. 10, 30 *genera articulorum* partim sunt finita, ut 'hic haec', partim infinita, ut 'quis [et] quae'. PROB. inst. gramm. IV 133, 1 (*inter pron.* '*minus quam finita*'). DON. Ter. Ad. 312 'hanc' interdum pro qualitate, interdum pro quantitate accipimus, interdum pro utroque. gramm. IV 381, 7 pronomina ... ut 'quis' 'iste' 'ille'; articuli vero cum [pronominibus aut] nominibus aut participiis iunguntur, ut 'hic huius ...', et pluraliter 'hi horum ...'. haec eadem pronomina et pro articulis et pro demonstratione ponuntur (*cf.* CLEDON. gramm. V 15, 7 'hic' ... articulare praepositivum dicitur, quia praeponitur nomini ...; vel demonstrativum *eqs.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 558, 24 POMP. gramm. V 203, 13 PRISC. gramm. II 579, 18. III 5, 8 [*deducitur a relativo graeco; cf.* 127, 1]. 31, 7. 500, 26 VIRG. gramm. suppl. 194, 17 GRAMM. suppl. 203, 25 CASSIOD. in psalm. 47, 15 p. 340^C^. *et al. cf. p. 2737, 46. 60*). CHAR. gramm. p. 205, 17 B. ⟨ego⟩ tu hic *eqs.* (*cf.* PRISC. gramm. II 577, 10 *inter tertiae pers. pron.*). p. 392, 13 'hunc' et 'istum' in proximo notat; 'illum' ostendit quidem longe stantem, sed in conspectu; 'eum' absentem refert (*cf.* PRISC. gramm. II 577, 19. III 142, 30 'ille' spatio longiore intellegitur, 'iste' vero propinquiore, 'hic' autem non solum de praesente, verum etiam de absente possumus dicere, ad intellectum referentes demonstrationem [*cf.* 142, 17]. 147, 8). GLOSS. ὅδε. οὗτος. is. iste. GLOSS.^L^ V Aa H 180 hos: ipsos. *cf. p. 2694, 53. 2695, 3.* *composita deformia*: CLAVD. MAM. anim. 2, 11 p. 142, 3 harumpiam scripturarum (*v. Engelbrecht, Unters. 98*). NOT. Tir. 4, 35 huiusquis ('*huiusque?*' *Kopp, cf. p. 2697, 61*). *cf. vol. VII 1, 180, 49 sqq.* (hidem *sim.*). *legitur inde a temp. antiquissimo* (? INSCR. for. Rom. *p. 2698, 75.* LEX XII tab. *bis* [Cic. leg. 2, 59 Fest. p. 273]. LIV. ANDR.) *per totam latinitatem. usurpatur tam pro subst. quam pro adi. de interitu quarundam formarum saeculis infimis paulatim facto v. imprimis Grevander, Unters. Chiron. 17 sqq. Schmalz-Hofmann⁵ 475.* [*francog. vet.* o. *M.-L.*]

[*in codd. confund. c.* is *passim, praecipue formae* hi — (i)i, his — (i)is *necnon* hae — eae, *v. imprimis H. Ziegel, De 'is' et 'hic' pron. quatenus confusa sint ..., Diss. Marburg 1897* (*nota e. g.* S. C. Trebell. [dig. 36, 1, 1, 2] neque in eos neque his dari, qui ...; sed his et in eos, quibus ...). *a quo tempore ipsi scriptores* hi *sim. pro* (i)i *sim. adhibuerint, non liquet, certe aevo cadente usus legitimus fuit* (*cf. p. 2732, 80 sqq.*). *in titulis iam inde a s. I occurrit*: LEX Malac. (CIL II 1964 *a. 81/4*) 1, 3 ex his, quorum nomine professio facta erit. 2, 19. 26 (*sed e. g. 1, 29* ex is, qui ... erunt). EPIST. praef. praet. ad Saepin. (CIL IX 2438 *ca. a. 168*) 4. CE 465, 8 (*fere s. II ex.*). CIL II 6278, 36 (*a. 176/7*). 41 his qui ... vel iis qui. III 12336 (*subscr.; a. 238/40*). VI 10247, 20 (*a. 252*). VIII 26416 III 4 (*act. Severi*) de his (eis *25943 III 6*) ... r⟨egionibus, quae⟩ *eqs.* (*cf. II 3* illis). X 114, 33.]

CONSPECTVS MATERIAE

CAPVT PRIMVM: *de scriptura, formis, prosodia sim.*

***pars prior de pron.* hic *in universum*:**
- I *de aspiratione: p. 2694, 18.*
- II *de formis in* -ce: *p. 2694, 26.*
- III *de compositis* (-ne, -que): *p. 2694, 82.*
- IV *de scriptura per duplicem* 'c': *p. 2695, 49.*
- V *soloecismi: p. 2696, 1.*

***pars posterior de singulis formis*:**
- I *singularis*: **A** *nom.: p. 2696, 23.* **B** *gen.: p. 2697, 32.* **C** *dat.: p. 2698, 3.* **D** *acc.: p. 2698, 74.* **E** *abl.: p. 2699, 19.*
- II *pluralis*: **A** *nom.: p. 2699, 62.* **B** *gen.: p. 2700, 65.* **C** *dat., abl.: p. 2701, 4.* **D** *acc.: p. 2701, 40.*

CAPVT SECVNDVM: *de notione.*

***pars prima*: hic *mera vi demonstrativum i. e.* δεικτικόν:**
- I *usu strictiore*:
  - **A** *de variis conspectui suppositis*: **1** *generatim: p. 2702, 13.* **2** *speciatim*: **a** *de iis, qui modo e scaena abierunt: p. 2703, 12.* **b** *plurali persona praesens cum sociis comprehenditur: p. 2703, 22.* **c** *de genere fere i. q. talis: p. 2703, 27.*
  - **B** *de prima persona*: **1** *de ipso loquente: p. 2703, 40.* **2** *fere i. q. meus: p. 2703, 82.*
  - **C** *de secunda persona fere i. q. iste, tuus, vester: p. 2704, 35.*
- II *usu latiore: de loco et eis, quae cum loco cohaerent*:
  - **A** *ap. scaenicos i. q. qui hic habitat: p. 2705, 9.*
  - **B** *vi demonstr. evanescente*:
    - **1** *spectat ad partes terrae vel mundi proximas*: **a** *de loco: p. 2705, 39.* **b** *de iis, quae ad locum pertinent: p. 2705, 52.* **c** *locutiones: p. 2706, 43.*
    - **2** *spectat ad ipsam terram vel ad totum mundum*: **a** *de mundo: p. 2706, 83.* **b** *de iis, quae ad mundum pertinent: p. 2707, 29.* **c** *locutiones: p. 2707, 54.*

***pars secunda*: hic *anaphoricum* (*pertinet ad memorata vel nota*):**
- I *usu strictiore: pertinet ad ea, quae in antecedentibus memorata sunt*:
  - **A** *generatim pertinet ad quaelibet ex anteced.*:
    - **1** *vario usu: p. 2708, 35.*
    - **2** *formulae explicativae* (hoc est *sim.*): *p. 2709, 1.*
    - **3** *in enuntiatis vel locutionibus enuntiata antecedentia per parallelismum resumentibus: p. 2709, 77.*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 *refertur ad partes orationis*: **a** *nomina: p. 2710, 29.* **b** *enunt. relat. sim.: p. 2711, 36.* **c** *enunt. a coniunctione incipientia: p. 2712, 29.* **d** *enunt. varia: p. 2712, 68.*

B *speciatim pertinet ad unum ex pluribus*:

1 *solum ponitur: p. 2713, 27.*

2 *formae bimembres*: **a** *alterum membrum repetitur: p. 2713, 77.* **b** *opp. adiectiva sim. varia: p. 2714, 41.* **c** hic — ille: *p. 2714. 66.* **d** hic — hic: *p. 2717, 14.* **e** hic — iste: *p. 2717, 61.* **f** hic — is: *p. 2717, 82.* **g** *pron. miscentur vel confund.: p. 2718, 9.*

3 *formae trimembres: p. 2718, 25.*

4 *forma quadrimembris: p. 2718, 54.*

5 *iuncturae: p. 2718, 58.*

II *usu latiore: pertinet ad ea, quae animo obversantur*:

A *vi generali signif. ea, de quibus agitur*:

1 *spectantur varia: p. 2718, 80.*

2 *spectantur ea, quae cum prima vel secunda persona arte cohaerent: p. 2719, 81.*

B *vi temporali*:

1 *de ipso tempore*: **a** *de praesenti: p. 2720, 41.* **b** *de proximo (praeterito, futuro): p. 2720, 63.*

2 *de variis rebus: p. 2721, 57.*

3 *de hominibus: p. 2722, 42.*

C *vi significanti fere i. q.* 'notus':

1 *usu generali: p. 2723, 38.*

2 *acced. notio q. e. solitus, vulgaris sim.: p. 2724, 5.*

III ***appendix rerum notabilium ad I et II:***

A *locutiones appositivae, explicativae, ellipticae sim.*:

1 *pertinet ad nomina: p. 2724, 81.* 2 *pertinet ad sententias verbales: p. 2725, 66.*

B *usu laxiore vel neglegenti: p. 2726, 79.*

C *acced. notiones secundariae*: 1 *fere i. q. talis: p. 2728, 16.* 2 *fere i. q. idem: p. 2729, 14.* 3 *fere i. q. tantus: p. 2729, 38.*

D *in orat. obl. pro secunda vel prima persona: p. 2729, 43.*

pars tertia*: hic *praeparativum (*pertinet ad ea, quae sequuntur*):

I ***vario usu*:**

A *generatim: p. 2729, 81.*

B *anticipative: p. 2730, 24.*

C *spectat ad partes orationis*: 1 *nomina: p. 2730, 59.* 2 *enunt. a coniunctione incipientia: p. 2731, 13.* 3 *enunt. varia: p. 2731, 84.*

D *appendix rerum notabilium ad A—C: p. 2732, 43.*

II *pertinet ad enunt. relat. sim.* (**hic** '*determinativum*'):

A *seq.* qui: 1 *vario usu: p. 2733, 10.* 2 *abl. mens.* hoc — quo: *p. 2733, 66.* 3 *in appositione: p. 2733, 83.* 4 *de prima pers.: p. 2734, 18.*

B *seq. pron. relat. varia: p. 2734, 27.*

C *seq. enunt. vices relat. servantia: p. 2734, 44.*

pars quarta*: hic *indefinitum (*pertinet ad quaelibet*):

I *in correlatione (c. oppos.)*:

A *in comparationibus, relationibus sim.: p. 2734, 71.*

B *in enumerationibus*: 1 *fere i. q.* ὁ δεῖνα — ὁ δεῖνα: *p. 2735, 15.* 2 *i. q.* ὃ μέν — ὃ δέ: *p. 2735, 38.*

C *locutiones sollemnes: p. 2736, 40.*

II *solum positum i. q.* ὁ δεῖνα:

A *in formulis generalibus: p. 2737, 5.*

B *significantius dictum: p. 2737, 19.*

***pars quinta: recentiora*:**

I *vice articuli definiti*:

A *adminiculum pronominale est: p. 2737, 72.*

B *plus minus abundanter ponitur*: 1 *vario usu: p. 2738, 25.* 2 *iuncturae* (hic idem, h. ipse, h. talis): *p. 2738, 49.*

II *in serm. philos. ad signif. individuum: p. 2738, 79.*

III *varia admodum dubia: p. 2739, 12.*

CAPVT TERTIVM: *syntactica et stilistica.*

I *de collocatione notabilia: p. 2739, 32.*

II *anaphora, geminatio, polyptoton: p. 2740, 36.*

III *de attractione genetivi: p. 2741, 52.*

IV '*ellipsis*' *substantivi: p. 2742, 1.*

V *de neutro notabilia quaedam*: **A** *de cas. obl.: p. 2742, 22.* **B** *acced. gen. partit.: p. 2742, 55.*

VI *augetur aliis pron. sim. per abundantiam* (hic ille, h. iste, qui h., h. similis): *p. 2742, 80.*

VII *locutiones adverbiales*:

A *iuncturae modales*: 1 huiusmodi: **a** *generatim: p. 2743, 61.* **b** *pro subst.: p. 2744, 11.* **c** *i. q.* '*hoc modo*': *p. 2744, 63.* 2 hoc modo (his modis): *p. 2744, 66.* 3 ad hunc modum: *p. 2745, 17.* 4 in hunc modum: *p. 2745, 28.* 5 secundum hunc modum: *p. 2745, 37.* 6 hunc modum: *p. 2745, 39.* 7 hoc pacto: *p. 2745, 43.*

B *locut. causales* (hoc, hoc ipso *sim.*, hac re, hoc ipsum): *p. 2745, 57.*

C hoc *fere i. q.* '*ita*': *p. 2746, 56.*

D propter hoc *i. q.* '*propterea quod*': *p. 2746, 67.*

E hoc quidem — hoc autem (vero) *i. q.* '*modo — modo*'. *p. 2746, 70.*

CAPVT PRIMVM

de scriptura, formis, prosodia sim.

(*de declinat.*: PROB. inst. gramm. IV 133, 1 sqq. POMP. gramm. V 209, 16 GRAMM. suppl. 141, 17. *e litteris nomino in univ.: Neue-Wagener II^3 411 sqq. Sommer, Handb.$^{2.3}$ 422 sqq. 449 sq. al. Stolz-Leumann^5 285 sq. al.*)

***pars prior de pron.* hic *in universum*:**

I *de aspiratione*: *testantur* h: TER. MAVR. 218. 793 PRISC. gramm. III 6, 19 GRAMM. suppl. 293, 17. 299, 2 ISID. diff. 1, 281. *non aspiratur* (*cf. etiam* TAB. devot. Audollent 138 [CIL I^2 1013] ^{h}anc (h)ostiam): TAB. devot. CIL I^2 2541 I 7 (*Pompeis*) aec (*cf.* TAB. devot. Audollent 135^A, 10 [*s. II/III*] in as tabelas [135^B, 8]. 251 [*s. II*] *al.; nota* 293^A, 8 ex anc die ex anc ora ex hoc momento. 293^B, 4. *v. Jeanneret, Tabl. d'exécr. 40*). CE 516, 9 (*acrostich., s. II/III*) anc. CIL XI 5750, 11 (*a. 260*). *et saepe.*

II *de formis in* -ce (*cf.* hicine *infra l. 83*): **A** *de scriptura sim.*: -que (*v. Löfstedt, Verm. Stud. 42; aliter p. 2695, 42*): *p. 2697, 5. 36. 61. 2700, 73. 2701, 21. saepius var. l.; cf. infra l. 51.* *abbrev.* (*dub. p. 2700, 4*): -sc: *p. 2697, 57. 2699, 78. 81. 2700, 48. passim in codd.* PLAVTI, *v. F. Schmidt, Quaest. (infra l. 59) 40 sqq.* -sq: *p. 2697, 66.* NOT. Tir. 4, 25 hisce. 4, 33 huiusce. 8, 85 hosce. 8, 86 hasce.

B *de doctrina* GRAMM.: QVINT. inst. 9, 4, 119 (*de plena oratione*) 'per hosce dies' (*Cic. Verr. II 1, 1*) ...: cur 'hosce' potius quam 'hos'? neque enim erat asperum. rationem fortasse non reddam, sentiam esse melius (*cf. infra l. 43*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 16, 2 ab hocce et ab hacce fit huiusce (*v. Keil ad l.*). EXPLAN. in Don. gramm. IV 516, 4. PRISC. gramm. II 592, 18 'ce' quoque solebant per omnes casus vetustissimi addere articularibus vel demonstrativis pronominibus, hoc est ab aspiratione incipientibus, ut 'hicce, huiusce, haecce, hocce', unde 'hoc' ... solent poetae producere *eqs.* (*v. p. 2695, 65*) ...; nunc vero eorundem pronominum his casibus frequenter additur 'ce', qui in s desinunt, euphoniae causa (*cf. p. 2699, 73*): 'huiusce, hi-ce, hosce, hasce'. nec solum poetae, sed etiam oratores his utuntur supra dictis adiectionibus *eqs.* (*affert Cic. Catil. 2, 21; deinde agit de nom. pl.* hisce. *cf.* III 5, 19. CASSIOD. [*ex Curtio Valeriano*] gramm. VII 156, 8 [*testatur adhuc solam formam* huiusce *servari*]. GRAMM. suppl. 227, 21). 593, 23 'egomet, tute, suapte, huiusce' minime dicenda sunt composita, quia additio, si separetur, nihil significare possit per se (*cf.* GRAMM. suppl. 140, 10 multa ... pronomina componuntur, ut egomet tumet hicce haecce hocce [hicque -que -que *cod.*] quisquis *eqs.*). GLOSS. V 317, 16 osce. os est sed Romani invenerunt syllabam. *cf. p. 2695, 50 sqq. 2698, 8.* GLOSS.^{L} I Ansil. HI 193 hisce: [h]istis. II Abav. HA 22 hasce (hascine *Linds.*): has autem (HU 2. V Aa H 39. 181). HU 4 huiusque (-cine? *Linds.*): huius vero (V Abba HU 4. Aa H 199 GLOSS. IV 412, 30). Philox. HU 2 huiusce: τουτου[τ]ί.

C *de usu*: 1 *ap. scaenicos* (*cf. F. Schmidt, Herm. 8, 1874, 478 sqq. Quaest. de pron. demonstr. formis Plaut. 1875, 5 sqq. Studemund, FlJb. 113, 1876, 57 sqq.*): huiusce, hisce (*nom., dat., abl.*), hosce, hasce *fere ante vocal. et* h (*v. infra sub sing. form.*). 2 *ap. poetas ceteros*: *in synalipha*: LVCIL. 49 ⟨h⟩isce abdomina. 535 CIC. Arat. 285. 296 LVCR. 4, 547. 6, 211. *ante cons. syllaba* -ce *integra* (*in fine versus: infra l. 65*): ENN. ann. 234 haece locutus. CE 3, 3 (*tit. Mumm.*). LVCR. 3, 35. 6, 647. HOR. sat. 1, 3, 70 hisce. 1, 4, 6 APVL. carm. frg. 3, 4 TER. MAVR. 102 CE 19, 3 PRVD. cath. 8, 49 perist. 10, 496. 711 c. Symm. 2, 880 CE 104, 2. 3 *in sermone pedestri (tam ante cons. quam ante voc.)*: *in titulis vett. (cf. Ritschl, Opusc. IV 89. 132 sq.): formae in* -ce, *etsi hic illic solae leguntur* (S. C. de Bacch. [*ante voc.*], LEX Bant. [*ante cons.*]. *al.*), *non iam constanter adhibentur. pugnant cum formis curtis e. g. his locis*: LEX repetund. (CIL I^2 583) hace *saepe, sed* 12 hac. LEX Vrson. (CIL I^2 594) huiusce (-que) *ter vel quater, sed* 93, 20 huius, *ceterum etiam* his, hac, harum. *ap. scriptores maxime formae* huiusce (*creberrime; solam hanc ex formis in* -ce *cadentibus adhibent e. g.* VAL. MAX., QVINT.; *cf. supra l. 48*), hisce (*dat., abl.*), hosce, hasce *in usu sunt (cf. supra l. 44; v. et l. 31 sq.). adhibentur praecipue plenae orationis gratia (cf. supra l. 34. 43), quod agnoscere licet his numeris*: CIC. S. Rosc. 20^{ies} (*v. Landgraf^2 p. 21*), *cett. oratt. ca.* 100^{ies}, *rhet.* (inv., de orat.) 12^{ies}, *phil.* 5^{ies} (*praeterea in nom. propr.* leg. 2, 28), *epist.* 5^{ies}. APVL. apol. 14^{ies}, *cett. opp.* 10^{ies}.

III *de compositis*:

A *acced.* -ne *interrog. vel affirm.*: CHAR. gramm. p. 204, 12 B. *inter pron. composita* (*cf.* GRAMM. suppl. 139, 16). GRAMM. suppl. 140,

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18 sunt item pronomina interrogativa conposita cum adverbio interrogandi 'ne', ut hicine haecine hocine; sic enim dicimus hicine, quasi hicne, haecine haecne, hocine hocne (*cf.* 205, 5). GLOSS.^L I Ansil. HA 40 hacine (ho-?): hoc ergo (III Abol. HI 23 hiscine: e. illis. IA 14 ⟨h⟩icine e. (i)ste vel non [*i.* num] (i)ste). 78 hancine: istam vero (HO 4. 153. HU 49. *passim*). 109 hascine: has autem (II Abav. HI 17 hiscine: ipsius [*i.* -is] a. [= V Aa H 142]. V Aa H 153 hocne: hoc a.). HE 36 haecine: ista. II Philox. HU 9 huncine: τοῦτον. GLOSS. II 457, 53 τουτονὶ ἄρα huncine. NOT. Tir. 4, 26 hisne (*cf.* 4, 34 huiusne. 8, 87 hosne. 8, 88 hasne). 4, 27. 8, 82. 89 sqq.

1 *de usu formarum in* -ne: *leguntur saepius ap.* PLAVT., TER., CIC. (*orat.* 9^ies^, *rhet. bis, phil.* 8^ies^, *epist. ter*), HOR. sat. (*bis*), PROP. (*bis*), OV. (*bis*), LIV. (8^ies^ *in decade I^a^ et p. 2698, 18*), SEN. trag., LVCAN., VAL. FL., STAT., QVINT. decl., FRONTONEM, APVL., TERT., IVL. VAL., *al.; singulis locis ap. hos:* PACVV., ACC., TRAG. inc., LVCIL., SALL., SEN. contr., VAL. MAX., CVRT., PERS., MART. *iuxta ponitur merum* hic: TER. Ad. 408 haecin flagitia facere te, haec te admittere *eqs.* (*cf.* CIC. fin. 3, 12 hosne ... et hanc eorum ... sententiam. LIV. 8, 5, 9. 10, 17, 5. PERS. *p. 2734, 75.* VAL. FL. 7, 417 STAT. Theb. 10, 270 *al.* APVL. apol. 84). 709 hic non amandus, hicine non gestandus in sinust? (*cf.* AVG. in psalm. 63, 16 p. 769 hoc erat illud ...? hoccine erat ...? hoccine erat illud ...?). 758 hancin vitam, hoscin mores, hanc dementiam (*cf.* CIC. Verr. II 5, 62). CIC. Verr. II 5, 157 haecine ... condicio, haec ... spes, hoc ... discrimen? (*cf.* LVCAN. 2, 221 STAT. Theb. 9, 381. 11, 723). SEN. Herc. O. 1235 sqq. STAT. Theb. 3, 369.

2 *de ratione, quae inter* hicine *et* hicne *intercedit:* hicne *sim. non legitur ante* CIC. inv. 2, 45 (huiusne). CIC. *formis in* -ce *cadentibus, quibus adhuc utitur* (huiusce, hisce, hosce, hasce), -ne *addere aspernatur, ceterum formis in* -ine *et* -ne *promiscue uti videtur: habet ergo e. g.* hocine *et* hocne, hōcine *et* hōcne, *sed tantum* huiusne, hisne, hosne, hasne (*cf. supra l. 9*). *alii omnino sive has sive illas formas repudiant, habent e. g.* STAT. -ne, APVL. -ine *tantum. poetae hic illic metro indulgent, cf.* PROP. 1, 17, 8 haecine ... arena, *sed* 4, 3, 11 haecne ... fides. *mirum* CE 627, 11 *et* 12 h(a)ecne, *ubi* haecine *iustos efficit numeros.*

3 *varia:* *de ictu ap. scaenicos vet.:* hicín(e) *sim.*: PLAVT. Amph. 514. Merc. 753 (*in I^o^ pede iamb., item:* Most. 9. 25. 26. 27. 508 Trin. 186 TER. *11^ies^. cf. Fraenkel, Iktus 184 sq.*). Rud. 189. 190 TER. Hec. 282. 771 Phorm. 1013 Ad. 379. 610^a^. hócín(e): PLAVT. Asin. 128 (*cret.*). *de scriptura per* -cc- *v. infra l. 49 sqq.; de apocope Dziatzko-Hauler ad Ter. Phorm. 210 Anh.*

B *acced.* -que *copulat. (aliter p. 2694, 27): v. s.* que. *nota post* c (*cf. Madvig, Cic. fin.*^3^ *p. 677*): APVL. Plat. 1, 18 hancque (2, 23 IVL. VAL. 2, 38 p. 109, 12. HIL. in psalm. 147, 4 p. 856, 10 [*?; G,* hanc namque *R, edd. vett.*]. AMM. 30, 9, 2). CIL XI 6335, 21 (*a. 256*) hocque testimonium (AMM. 17, 5, 7 *al.* COD. Iust. 1, 17, 2 pr. *al.*). AVIEN. Arat. 1478 hōcque (AMM. 14, 5, 8 *al.* COD. Iust. 1, 17, 1, 2 *al.*). AMM. 14, 2, 3 haecque *n. pl.* (20, 4, 15 *al.*). 14, 6, 13 hacque (19, 6, 11 *al.*).

IV *de scriptura per duplicem* 'c': hocc(e), hoccine *sim.* (*cf. Stolz-Leumann*^5^ *285 sq.*): VEL. gramm. VII 54, 6 cum dicimus 'hic est ille', unum c scribimus et duo audimus, quod apparet in metro ...; ergo scribendum per duo c 'hoc erat ...' (*Verg. Aen. 2, 664*) aut confitendum quaedam aliter scribi, aliter enuntiari. TER. MAVR. 1659 c geminum, quoniam sermónis regula poscit ut fiat 'hicce' plena vox, ⟨si⟩ excluditur vocalis, dabitur *eqs.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 22, 17 (*v. Keil ad l.*) hicce et hocce pronominibus, si vox sequens a vocali incipiat, e novissimam detrahetis, ut 'hic⟨c⟩ alienus ...' (*Verg. ecl. 3, 5*). et '... hicc (hic *A*) est' (*Aen. 11, 16*). et 'hoc⟨c⟩ erat ...' (*ibid. 2, 664*). et 'hocc Ithacus • velit' (*ibid. 2, 104*). 27, 7. 30, 27 sqq. (= CHAR. gramm. p. 12, 22 sqq. B. *cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 258, 25 sqq.). 36, 8. 19. 37, 18 DIOM. gramm. I 430, 13 sqq. SERV. Aen. 6, 791. SERV. auct. ecl. 7, 29 ('caput hoc apri') multi per duas c scribi volunt propter metrum. VLT. SYLL. gramm. IV 221, 32 sqq. MALL. THEOD. gramm. VI 587, 20 sqq. POMP. gramm. V 119, 13 sqq. PRISC. gramm. II 592, 22 (*p. 2694, 38*) et sic in antiquissimis codicibus invenitur bis c scriptum, quomodo est ... in Andria (*625*): 'hoccine ...'. III 6, 5 sed scriptorum neglegentia praetermisit unum c. FIN. METR. gramm. VI 230, 22. 242, 15 GRAMM. suppl. 227, 19 sqq. *cf. p. 2694, 33 sqq.*

scriptura hocc, *quam* GRAMM. *haud sine ratione postulant (v. p. 2697, 22) dicentes eam 'in antiquissimis codicibus' inveniri (supra l. 65), sed a scriptoribus neglegi (l. 67, cf. l. 51), saepius in codd.* (PLAVT. Mil. 1025 hocc. GLOSS. hocce [*falso:* QVINT. decl. 344 p. 358, 15, *ubi* hoc certe *edd. vett.,* hoc *Ritter*]; hoccine *passim*) *nec non in titulo legitur* (CIL VIII 17938 [*tab. lusoria*] occ est [*sed ibid.* oc anas; *utroque loco senae litterae esse debebant, v. E. Hoffmann, De tit. Afr. lat. quaest. phon., Diss. Breslau 1907, 50*]). *non minore suo iure (v. p. 2696, 65) postulant* hicc, *quod legitur* CE 1533, 3 (*s. I/II*) hicc est (*cf.* hiccine *in codd.*: PLAVT. Persa 544 *P* [*contra metrum, item* 846]. CIC. epist. 2, 10, 2 LIV. 1, 3, 2 *var. l.* APVL. apol. 63 VVLG. I reg. 21, 15). *inepte alias quoque formas per cc scribi volunt, quam doctrinam fort. posteriores scriptores, certe hic illic librarii sequuntur. de titulis non constat:* CIL VI 30837^b^, 1 (*a. 84/96*) hancce (hanc 30837^a^, 1). CE 104, 2 hōcce (hōce *tradunt alii*).

V *soloecismi selecti (de* HIPPOCR. aer. *v. Wenz, Quaest. gramm. ..., Diss. Marburg 1935, 29; de* GREG. TVR. *Bonnet 386 sq.):* *confund. genera:* ? CIL I^2^ 1218, 4 (= CE 67, 2) locum (*pro neutr.*) hoc (1638, 4. IV 6641. *cf.* XII 1553, 1 in hoc tumolum requiescit. *al.*). INSCR. RevA. VI 2, 1933, 392 nr. 90 (*a. 233*) honc Augustium (*pro masc.*) ... fabricaverunt (*cf.* CIL III 2632 hunc sepulcrum. 14524, 4 in hunc monumentum. *al.*). VVLG. II Macc. 9, 13 haec (hoc *cod. Amiat.,* hic *edd.*) scelestus (*gr.* ὁ μιαρός. *cf.* VISIO Pauli 20 p. 21, 30 haec [hic *James*] est Enoc. 49 p. 40, 15 *al.* CIL VIII 14439, 1 hec titulus [*v. edd. ad l.*]. *cf. infra l. 24*). GREG. TVR. Franc. 3, 31 p. 134, 18 hic (*pro* '*haec*'; haec *cod. unus. cf.* CIL XIII 2474^b^ 1. *adde infra l. 28?*). *casus:* CIL I^2^ 766 (*Pompeis*) haec (*pro* '*hanc*') nave(m) pinxsiit (*cf.* VIII 22660, 4 hec memoriam feceru⟨nt⟩ [22661, 3. *v. et* 25040, 4 memoria hac fecit. INSCR. Schober, Die röm. Grabsteine v. Noricum u. Pannonien 45 (*s. II/III*) memoriae hec meruit. *cf. p. 2699, 10*]). TAB. devot. Audollent 286^B^ 3 (*s. III*) ex anc ora ex anc die (291^A^ 8 *al. cf.* CIL V 8776, 1 in hanc arca iacet. *al.*). CIL XI 1540, 1 in hunc loco ... requiscit (*cf.* XIII 7200, 1 in h. tumulo. 7201, 1 in h. titolo. *al. v. O. Prinz, De O et U ..., Diss. Halle 1932, 138 sq.*). XII 2193, 5 (*a. 527*) de haec luce megravit.

pars posterior de singulis formis:

I ***singularis:*** **A** *nom.:* **1** *masc.* **hic:** **a** *de script. et formis:* hec: ELOG. Scip. CE 6, 5 (*sed* 4 hic). *cf. supra l. 7.* hicc: *p. 2695, 78.* hi: INSCR. christ. Diehl 3732^A adn.^; *in codd. trad.:* TVRPIL. com. 139 (Prisc. gramm. III 426, 2) hi quidem (PLIN. nat. 32, 25 [hii *var. l.*]. *cf.* GAIVS inst. 3, 206 hi quoque). DIOSC. 4, 184 p. 91, 14. ? ic (*pro* haec): INSCR. christ. Diehl 3645^D^ (*v. Diehl III p. 532; fort. adv., cf. vol. V 1, 1954, 2*).

compos.: hicine: PLAVT. Epid. 541 *al.* TER. Andr. 478 *al.* PACVV. trag. 119 (hec- *var. l.*). TRAG. inc. 93 (haec- *var. l.*). CIC. Mil. 104 (hicne *C*). epist. 2, 10, 2 LIV. 1, 3, 2 (hicne *D*). 4, 19, 3 MART. 6, 63, 7 APVL. apol. 63. 100. *et al.* hicne: STAT. Theb. 1, 189 *al.* Ach. 1, 938.

b *de prosodia:* *de differentia inter* hĭc *pron. et* hīc *adv.*: DON. gramm. IV 380, 24 hic correptum pronomen est, productum adverbium loci. SERV. Aen. 9, 203 gramm. IV 444, 20 VLT. SYLL. gramm. IV 246, 15 CLEDON. gramm. V 15, 7. 52, 27 POMP. gramm. V 208, 6 GRAMM. suppl. 203, 27. 212, 4. 293, 20 VIRG. gramm. epist. 1 p. 115, 1. *cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 3 nominativo singulari masculino sive neutro genere eadem syllaba brevis est. *de productione:* MAR. VICTORIN. gramm. VI 31, 2 pro brevi bis fere tantum (*sc. apud Vergilium*): nam ut longa sit et ipsi et omnibus usitatum est (= CHAR. gramm. p. 12, 29 B. *cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 258, 34). *cf. p. 2695, 50 sqq.*

α breve usurpatur: (I) *ap. scaenicos vett.:* *ubique, e. g. in arsi* PLAVT. Capt. 39 híc illius hódie, *in thesi* PLAVT. Mil. 1082 (*anap.*) hic habéret (*v. Luchs, Comment. prosod. Plaut. I 1883, 3 sqq.; falso longum trad.:* PLAVT. Amph. 300; *dub.:* AFRAN. com. 135). *cave longum intellegas his locis:* PLAVT. Amph. 742 iám hic (*v. vol. VII 1, 79, 75. sic anteced.* '*hiatus prosod.*': Capt. 805 Epid. 307 Pseud. 284 *P.* Rud. 1100. *cf. infra l. 54*). Asin. 456 (*in diaeresi*). Capt. 547 Hégió | hĭc. Epid. 291 (*loco* '*Jacobs.*', *nisi in arsi dissol., item:* Mil. 348 Persa 830. *fort. c.* '*hiatu prosod.*': Pseud. 1018 Stich. 343 TER. Haut. 802). hĭc quidem (*v. Luchs, Comment. prosod. II 1884, 7 sqq. Vollmer, SBMünch. 1917, 12 sqq.* *scrib.* hi q.: *supra l. 26*): PLAVT. Capt. 823 (*troch. sept.*) hĭc q. habĕt *et ubique praeter* PLAVT. Poen. 1125 (*interpol., v. Leo ad l.*). (II) *in dactylis:* LVCR. 2, 387 nŏster hic ĕ (*post I^um^ trochaeum, item:* 2, 1066. 4, 921. VERG. Aen. 4, 22 solus hic [CLAVD. 24, 39 CE 1801, 3]. 6, 791 hic vir hic est [= PAVL. NOL. carm. 25, 211]. SER. SAMM. 719 [*sed longum in arsi* 127]. PS. DAMAS. epigr. 72, 2 [*pentam.*]). 6, 9 vīdit hic ăd. TIB. 1, 10, 39 laudāndus ⌊hic ĕst⌋ (⌊ ⌋ et hic *recc.*, '*ad brevem syllabam ... tollendam*' *Levy*).

β producitur ad analogiam neutr (non ᵒhīc, *sed* hicc *intellegendum est, cf. p. 2695, 78 et v. Skutsch, Kl. Schr. 77 sqq.):* (I) *in dactylis (in thesi non ante* VERG. Aen. 2, 554. 9, 205 *al.* HOR. ars 345 OV.): ? PS. ENN. ann. 124 hīc idem. LVCIL. 117 hīc est. 422. 1018. 1022 CIC. Arat. 113. 362 LVCR. *14^ies^* VERG. *14^ies^* CIRIS 262 HOR. *20^ies^* TIB. 3, 12, 20 PROP. *7^ies^. et passim.* (II) *in variis metris (in thesi non ante* SEN. trag.): VARRO Men. 121 (*sen.*). 205 *bis* (*troch. oct.*). CATVLL. 6, 9 (*hendec.; v. app. crit.*). *et passim.*

2 *fem.* **haec:** **a** *de script. et formis:* hec: CIL II 20, 6. VIII 839. 18552. *et passim.* ec: CIL III 7582 (?). 14886 (?). VIII 2079 (*cf. add. p. 942*). he: CIL VIII 20478, 5 (*a. 324; ibid.* 4 hec). ? haecce: AVG. serm. coll. Morin p. 637, 14 (ecce *cod.*). *falso trad.:* GAIVS inst. 1, 103 (ecce *Hollweg*).

compos.: haecine: PLAVT. Amph. 362 *al.* TER. Hec. 771 Phorm. 1013 CIC. Verr. II 5, 157. PROP. (*p. 2695, 34*). APVL. apol. 63 TERT. resurr. 9 p. 37, 28. *et al.* haecne: PROP. (*p. 2695, 34*). SEN. Herc. O. 1243 Phaedr. 1269.

b *de prosodia:* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 4. *corripitur:* *in* '*corrept. iamb.*': PLAVT. Epid. 620 (*troch.*) séd quis haec ést (*in thesi, item:* Persa 200 *al.*). Stich. 237 (*sen.*) quís haec (*in arsi,*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

item: Truc. 335). haec quidem: PLAVT. Mil. 1259 (*aliter Luchs l. c. [p. 2696, 55] 8 sq.*). *dub. in 1° pede iamb.* (*v. Fraenkel, Iktus 298, 5*): NAEV. com. 129 PLAVT. Cist. 43 Rud. 827 TITIN. com. 181.

3 *neutr.* **hoc** (*nom. et acc.*): **a** *de script. et formis*: hoce: S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 26 CIL I² 42. 1847, 2. hocque: CE 787, 54 (*ca. s. IV*). *cf. p. 2694, 51.* huc (*v. Prinz l. c. [p. 2696, 19]; dub.*: CIL XI 1790, 3 huc titulum [*pro* 'hunc'?, *cf.* INSCR. christ. Diehl 3727C adn. (*a. 468*) huc locum]. CE 1381, 11 *a. 552*): CE 2, 5 LEX vic. Furf. (CIL I² 756) 16 GLOSS. II 457, 52. ?uc: INSCR. NSc. 1914 p. 402 nr. 19 cus uc le<se>rit. oc: CIL III 459A, 19. IV 4600. V 8752, 4. *et al.* occ, hocce: *p. 2695, 70.* ho: GLOSS.L II Philox. HO 1 ho: τοῦτο. <h>oci: CIL VIII 11520, 20. *compos.*: hocine: PLAVT. Amph. 514 *al.* TER. Andr. 186 *al.* ACC. trag. 96 (hoc in re *codd.*). CIC. Phil. 1, 26 (hoc enim *V²D*). LIV. 6, 17, 3. 6, 40, 18 SEN. Phaedr. 1110. *saepius* QVINT., FRONTO, APVL. *et al.* hocne: CIC. Att. 13, 16, 2 (hocine *Wesenberg*). STAT. Theb. 5, 633 GLOSS. (*p. 2695, 7*). hocque: *p. 2695, 46.*

b *de prosodia*: *voc. brevis est* (*graece* οκ: PLVT. *bis* [*vol. I 1380, 53*]. CIL VI 20294, 9; οχ: TAB. devot. Audollent 270, 5 *s. II*. *inter* hŏc *et adv. vel abl.* hōc *distinguit* DON. Ter. Ad. 225 Andr. 946; *cetera testimonia* GRAMM. *v. p. 2695, 50 sqq. 2696, 41*), *sed originaria productio syllabae positione facta* (*i.* hocc *ex* *hod-ce, *v. p. 2691, 72. 2695, 70*) *servatur praeter hos locos*: *ap. scaenicos*: *in 'corrept. iamb.'*: ENN. scaen. 156 (*iamb.*) quid hoc híc (*in thesi, item ap.* PLAVT. *et* TER. *passim.* POMPON. Atell. 121). PLAVT. Amph. 769 quíd hoc (*in arsi, item passim.* CAECIL. com. 245. TER. *passim*). hŏc quídem: ? PLAVT. Epid. 393 (*interpol.?*). TER. Ad. 469. *dub. in I° pede iamb.*: PLAVT. Rud. 1300 TER. Eun. 129. *corripitur ap. alios* (*falso trad.*: LVCIL. 378 PRIAP. 51, 28): DRAC. laud. dei 2, 306 gessit hoc (et *M³*, id *Arevalo*) inpietas. GRAMM. suppl. 227, 19 (*versus fictus?*) 'est decus hoc animae, virtus hoc et inclytus ordo'.

B *gen.* **huius** (*formam generis communis esse docet* CLEDON. gramm. V 15, 12):

1 *de script. et formis*: ho-: LEX repetund. (CIL I² 583) 56 hoiusce (LEX colleg. aq. [CIL VI 10298] 4). LEX vic. Furf. (CIL I² 756) 4 hoiusque. huiius (*cf.* PLAVT. Most. 664 *A*): CIL II 2102b, 6 TAB. devot. RevA. 34, 1931, 374 nr. 132 (*sic leg. sec. Audollent; ibid.* eiius). *cf.* TAB. devot. Audollent 270, 18 (*s. II*) ουιουç. hulius: CIL XIII 2210, 12. hulus: *infra l. 66.* huiuis: CIL V 6206, 8 (*iud.*). huzus: CIL VI 37200b, 5. uzus: CIL VI 24724a, 2. huus: INSCR. Dessau 2556 (*Brit.*). uius: TAB. devot. Audollent 251 I 1 *et* 4 (*s. II*). CIL III 14242, 3. V 1741, 4 *et* 6. VI 2160, 5. *et al.*

huiusce (*cf.* ho- *supra l. 35*): huiuscemodi: *solum adhibent repudiata forma* huiusmodi (*infra per* h. *notata*) CATO (agr. 157, 4. 5), VARRO, SALL., TAC., FRONTO, *praefert* GELL. (*66ies*, h. *quater*). *ceterum legitur ap. hos*: RHET. Her. 2, 21, 33 (h. *Hb¹*). 2, 25, 39 (h. *M*; h. *saepe*). CIC. *ca. 25ies* (h. *saepius*). VATIN. Cic. epist. 5, 10a, 1 (*iuxta* h.). POLLIO *ibid.* 10, 32, 3 NIGID. Gell. 4, 9, 2 APVL. *6 (7)ies* (h. *10ies*). TERT. pall. 2 p. 922, 11 Oe. (h. *saepe*). *et al.* *ceteri loci* (*cf. p. 2694, 74*): *scriptores* (*ap. scaenicos ante* h; *dub. ante cons.*: PLAVT. Capt. 10 Poen. 1257): TER. Andr. 439 huiusce hospitai. Phorm. 827 CATO or. frg. 54 Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17. CIC. *ca. 45ies*. VARRO *7ies*. COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 92. SALL. *ter*. LIV. *10ies*. SEN. contr. 10, 2, 1 (huius *exc.*). VAL. MAX. *15ies*. COLVM. 4, 33, 4. 6, 36, 4 (huius *SA*). PETRON. 100, 7. *et ap.* PLIN. nat., QVINT., TAC. (hist. 2, 101), FRONTONEM, GELL., APVL., *al.* *tituli*: LEX Vrson. (CIL I² 594) 79, 40 h<u>iusc. (*?, v. Lommatzsch ad l.; cf.* INSCR. RevA. 1930, 2 p. 341 nr. 6 [*Apuli*] huiusc.). 98, 23 FAST. ann. Iul. Allif. Iul. 30 (CIL I 1² p. 217). LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 34 (*sed* 36 huius). CIL III 1115, 8. VIII 989, 2. XI 5996, 8 (*a. 375*). 7298, 3.

huiusque (*cf.* ho- *supra l. 36; quod* MAR. VICTORIN. gramm. VI 16, 1 *et* CASSIOD. [*ex Caesell.*] gramm. VII 207, 5 *inter* huiusce *et* cuiusque *discernunt, scripturae* huiusque *deberi videtur, v. Bergk, Kl. Schr. I 96, 7*): LEX Vrson. (CIL I² 594) 91, 2. 92, 16 FAST. ann. Iul. Pinc. Iul. 30 (CIL I 1² p. 219). LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 11 hulusque. CIL III 987, 4 huiusq. 1114, 6 (*sed* 1115, 8 -ce). VI 975a, 2, 21 SCHOL. Iuv. 3, 175 GLOSS. NOT. Tir. (*?, p. 2692, 18*). *compos.* huiusne: CIC. inv. 2, 45 Tusc. 3, 39 NOT. Tir. 4, 34.

2 *de prosodia* (*v. Ahlberg, De corrept. iamb. Plaut. quaest. 1901, 82 sqq.*): **a** *trochaice* (*i.* 'huiius', *v. supra l. 36. 39 et cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 5 trochaeum recipit non tam natura quam positione, quod i littera duplex sit): *mensura sollemnis.* *de ictu ap. scaenicos*: húius: *passim* (*nota in fine iamb. sept.*: PLAVT. Asin. 681). huiús (*pleraque incerta sunt, cf. Luchs in Studemund, Stud. I 347 sqq., vix recte* huiúsce *ante cons.*: *supra l. 51*): PLAVT. Aul. 22 (eius *Serv. auct., Non.*) Capt. 4 (*v. Linds. ad l.*) 17 Merc. 514 Mil. 1023 Poen. 389. 390 (*interpol., om. A*). TER. Hec. 385 (eius *Σ*). Phorm. 505. 529 (*v. Dziatzko-Hauler, Krit. Anh. ad l.*). 827 huiúsce. *in 'corrept. iamb.'* (*non huc pertinere vid.* TER. Andr. 439 proptér huiusce [*pyrrh. legitimus?, v. O. Skutsch, Prosod. u. metr. Gesetze d. IK. 1934, 55 sqq.*]. Haut. 551 siquíd huius [Eun. 980 quidquid. *v. O. Skutsch l. c. 56, 1*]): PLAVT. Capt. 1015 quíd huius. Curc. 716 híc huius (*?; v. Leo ad l.*).

b hŭĭus *vel* hŭĭŭs (*cf. l. 80*): NAEV. com. 2 (*sen.*) huius aútem. PLAVT. Amph. 267 (*troch. sept.*) húius habére. *et saepe ap.* PLAVT., TER., TVRPIL., ACC.

C *dat.*: **1 hŭīc**: PRISC. gramm. III 10, 14 'huic', in quo c per adiectionem differentiae causa accedit (*cf.* 449, 30 propter hui interiectionem). PS. PRISC. de acc. gramm. III 528, 16 notandum est ..., quod illa pronomina, quae in ultimis accentum servant, sic uti huic nostras vestras, ideo haec apud modernos ita habent, quia apud antiquissimos huicce (huiccine *vel* hiccine *codd.*) et nostratis vestratis declinabatur.

a *de script. et formis*: ho- (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 12, 2 [*docet in libris antiquis foederum et legum* 'o' *pro* 'u' *legi*] pro huic hoic. *cf.* ? VEL. gramm. VII 76, 3): LEX Bant. (CIL I² 582) 26 hoice. LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 30 hoic. hulc: CIL III 11229, 12 (*Carnunti, s. I*). VI 8542, 9 (*s. II*). 17951, 8. 22915, 11. 25063 (= CE 1549), 12 (*s. I/II*) *bis*. huhic: CIL VI 7308, 5 (*pro* 'hunc'). 18773, 6 INSCR. christ. Diehl 3681A. hui: CIL VI 5175, 4. IX 5813, 5. X 7297, 4. XIV 4832, 8. hul: CIL VI 34124, 9. *compos.* huic(i)ne: LIV. 38, 49, 4 (huiccine *vel* huicne *codd.*; *cf. p. 2695, 13*). GLOSS.L V Aa H 192 huic<i>ne: huic vero.

b *de prosodia* (*v. Maurenbrecher, Parerga 110. 129 sqq.*): VLT. SYLL. gramm. IV 235, 8 dativus pyrrhichium *recipit*, huic: sed possunt ambae syllabae in synalipham cadere, ut 'atque huic responsum *eqs.*' (*Verg. Aen. 6, 672*). PRISC. gramm. II 303, 14 pro monosyllabo. III 10, 2 *quaeritur*, an 'huius huic', 'cuius cui', 'eius ei' monosyllaba sint accipienda in dativo, quod regula exigit et plerique poetarum metris comprobant, ut Virgilius ...; et ubique hoc servat. inveniuntur tamen, sed raro, bisyllaba, et maxime 'ei' ... *eqs.* (21) Statius quoque 'huic' videtur protulisse per diaeresin (*silv. 1, 1, 107. 1, 2, 135*). CASSIOD. (*ex Cornuto*) gramm. VII 149, 9 '*qui*' si dividitur, ut sit cui ut huic, per c scribitur (huic *fort. nonnisi formae dat.* cui *significandae inservit*). BEDA gramm. VII 249, 35 disiunctis eisdem (*sc.* '*u*' *et* '*i*') in alio pronomine Paulinus '... aut huic ora' (*carm. 16, 64*), Prosper conglutinatis *eqs.*

α hūic (ī *nonnisi exemplis l. 59, etiam l. 13. 17 allatis probatur*; PLAVT. Poen. 395 *est* '*locus Iacobs.*'): *ap. scaenicos*: húic: PLAVT. Amph. 702 Asin. 10 Bacch. 484. 764. Poen. 1036 (*A*). Pseud. 327 Rud. 750. 1342. 1343. ? TVRPIL. com. 170 (hic *var. l.*). huíc: PLAVT. Rud. 39. *probab.*: PLAVT. Men. 40. 1098. Mil. 1381 (hinc *B*). Poen. 395 Trin. 971 VARIVS trag. 3. *in dactylis*: CIL XIV 4488, 12 misére; huíc suo númine (*v. Lommatzsch, Gnomon 10, 1934, 313*).

β hŭīc: *mensura sollemnis.* *ap. scaenicos* (*exempla certissima*): PLAVT. Cas. 832 (*bacch.*) hŭíc. Cist. 721 (*in diaeresi iamb. sept.*) húic (TER. Andr. 615 Hec. 794 Eun. 595). *in 'corrept. iamb.'* (*in sen. nonnisi* TER. Ad. 638): PLAVT. Aul. 829 (*troch. oct.*) út huic (*in arsi, item*: Curc. 133 Epid. 655 TER. Hec. 807). Mil. 1059 (*anap.*) nisi huic vérri (*in thesi, item*: Pseud. 593 TER. Ad. 638 [*sen.*]). *in dactylis et variis versibus*: *in arsi*: ENN. ann. 567 húic. LVCIL. 78. 160 *al.* CIC. Arat. 7 *al.* CATVLL. 24, 8 (*hendec.*). *al.* LVCR. 2, 934 VARRO AT. carm. frg. 7 VERG. ecl. 1, 20 *al. et passim.* *in thesi*: LVCIL. 482 pórro huic máius. 983. CIC. Arat. 49 párs huic óbscura (*ante voc., cf.* 283 VARRO AT. carm. frg. 15, 2 VERG. Aen. 8, 631. 11, 644 [*ante* h]. *et saepe; ne intellegas* hŭĭc). LVCR. 5, 1048. 6, 1206 VERG. Aen. 3, 652 *al. et passim.*

γ hūĭc (*in dactylis nonnisi post Ium trochaeum*; ī *evincitur ante voc.*: *v. infra l. 59*): STAT. Theb. 8, 459 Pállas huíc (*P*, hunc Pallas *cett.*) praesens. silv. 1, 1, 107. 1, 2, 135. CE 1549, 12 (*s. I/II*) nomen huic Probus est, húic quidem Athenaidis. TER. MAVR. 793 (*troch.*). 1375 (*troch.*) huíc advérsus (1396). 1472 (*Sotad.*). 1919 (*anap.*). CARM. adv. Marc. 1, 90 AVIEN. Arat. 734 orb. terr. 22 AVSON. 164, 3 p. 32 P. SIDON. carm. 7, 145 ALC. AVIT. carm. 5, 284.

δ hŭĭc: PAVL. NOL. carm. 6, 30 coniúnx huic álma. 16, 64.

2 *? masc., neutr.* **hōc** (*cf. Mommsen, dig. praef. p. 39, 9; dub.*: APVL. met. 1, 23 hoc eidem usui ['*i.* huc' *Helm*, huic *vulg.*, haec *Beroald.*]): VLP. dig. 2, 2, 3, 4 an ... hoc (huic *fVbUb*, haec *Pa*) edicto locus sit (2, 7, 1, 2 [huic *PU*]. 4, 2, 9 pr. [huic *PbVLU*]. *cf.* 10, 2, 2, 2 hoc [huic *f*, *Mommsen ut infra passim*] iudicio l. erit. 39, 1, 20, 2 hoc interdicto l. erit [43, 8, 2, 7. 43, 16, 1, 7. 43, 17, 1, 5 *al.; postpon.*: 43, 32, 1, 5 i. h. l. e.]). CE 101, 6 (*aevi Hadriani*) fata ... tradiderunt hoc loco. CIL VI 37529 quisquis hoc monumento malem fecerit.

3 *fem.* **hae**: CATO agr. 14, 3 hae rei. *cf.* ?h(a)ec: CE 640, 4 (*Aquileiae*).

D *acc.*: **1** *masc.* **hunc**: **a** *de script. et formis* (*cf.* PRISC. *p. 2700, 68*): ho- (*suppletur* INSCR. for. Rom. [CIL I² 1] 1 ho<nce> *sim.*; *v. Stroux, Philol. 86, 1931, 466*): ELOG. Scip. CE 6, 1 honc. LEX luci Spolet. (CIL I² 366) 1 honce. *p. cf. 2696, 5.* ?hunc(c)e: APVL. apol. 99 (*v. app. crit.*). unc: CIL III 9585, 3. 13374. 14855, 7. VIII 23417, 2. *et al.* ?un: CIL VI 8987, 12 (*s. II/III*). ?huc: *p. 2697, 7.*

compos.: huncine: PLAVT. Pseud. 202 Truc. 933 TER. Haut. 203. LVCIL. 276 CIC. Verr. II 5, 62 dom. 104 div. 2, 30 HOR. sat. 1, 9, 72 OV. epist. 15, 305 LIV. 1, 26, 10 LVCAN. 9, 1047 PERS. 5, 155. *et al.* huncne: STAT. Theb. 9, 421 FRONTO p. 226, 18 N.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *de prosodia*: VLT. SYLL. *infra l. 41.* *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Amph. 917 vél hunc (*in arsi, item saepius.* TER. Hec. 875). Mil. 1026 (*anap.*) quasi hu⟨n⟩c dépereat (*in thesi, item saepius.* TER. Eun. 463 Ad. 854 [*?*]).

2 *fem.* **hanc**: a *de script. et formis* (*cf.* PRISC. *p. 2700, 68*): hance: LEX Bant. (CIL I^2 582) 8. 23. 25 LEX repetund. (CIL I^2 583) 59 CIL I^2 825 INSCR. RevA. VI 2, 1933, 398 nr. 106 (*s. II a. C.*). *cf. p. 2695, 83.* anc: TAB. devot. *saepius* (*e. g. p. 2694, 21. 23*). CE 516, 9 (*p. 2694, 24*). INSCR. christ. Diehl 3866, 12. henc: CIL III 12484 memoriam (*cf. p. 2696, 13*).

compos.: hancine: PLAVT. Mil. 626 *al.* TER. Hec. 282 *al.* CIC. Verr. II 5, 62 Tusc. 3, 43. SEN. contr. 2, 1, 1 (hanccine *JD*, hancne *AB*). *et al.* hancne: STAT. Theb. 1, 173 TERT. resurr. 4 p. 30, 11. hancque: *p. 2695, 43.*

b *de prosodia*: VLT. SYLL. *infra l. 41.* *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Epid. 338 per hanc cúram (*in thesi, item saepius.* TER. Andr. 708 *al.*). Men. 732 tíbi hanc (*in arsi, item*: Mil. 472 *al.*).

3 *neutr.* **hoc**: *p. 2697, 4.*

E *abl.*: 1 *masc., neutr.* **hōc**: a *de script. et formis*: hoce (*vix recte coni. Marx* RHET. Her. 4, 39, 51 [hocne *HP*, hoc *CE*]): LEX luci Lucer. (CIL I^2 401) 1 CIL I^2 1847, 3 CE 104, 2. hóc: DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 37 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 28. 2, 18 CIL VI 29943 (*?*). X 112, 10 CE 863, 4. 962. 2126, 8. *adde*: ORAT. imp. Claud. (Bruns, fontes^7 nr. 53) 1, 8 (*pap.*). oc: TAB. devot. Audollent 229, 12 *al.* CIL V 4488, 10. VIII 9132, 10. 21491, 6. *et al.* ok: INSCR. RevA. VI 2, 1933, 425 nr. 220 (*Africa, s. V/VI*) *bis.* huc (*v. Prinz l. c.* [*p. 2696, 19*]): CIL XII 1724, 1 (*a. 472*) in huc loc⟨o⟩ (2422, 1. XIII 2354, 1 [*a. 431*] locu). 2693, 2 in huc to⟨molo⟩ (CE 2206, 1 *a. 486*). INSCR. Lehner, Die antiken Steindenkmäler ... in Bonn 1014 (*Vochem, s. VI?*) de huc mundo. uc: CIL XII 2147, 1 sub uc tetol. INSCR. christ. Diehl 3572 sqq. (*Madauris*). ho: CIL IX 3058, 12. XII 5879 (*medii aevi?*). INSCR. Bull. corr. hell. 47, 1923, 64 nr. 24 (*prope Philippos*). oh: CIL XIII 8481, 1. ?o: CIL V 8773, 4 (= INSCR. christ. Diehl 457^a; *pro 'eo'?*).

compos.: hocine: PLAVT. Bacch. 447 *al.* CIC. Sest. 17 ?orat. 27 ?CVRT. 10, 6, 8 VAL. FL. 1, 630. hocne: CIC. fat. 5. Att. 9, 7, 3 (hocine *var. l.*). SEN. Herc. O. 771 (hoccine *E*). hocque: *p. 2695, 47.*

b *de prosodia*: *inter* hŏc *et abl.* hōc *distinguit* DON. Ter. Andr. 946. *falso* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 11 accusativus et ablativus brevem syllabam recipiunt natura, sed positione longam (*cf. transcriptionem graecam* οκ: TAB. devot. Audollent 231, 9. 24 GLOSS. Klio 13, 1913, 29). *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Cas. 932 exéo hoc (*v. O. Skutsch l. c.* [*p. 2697, 80*] *50, aliter Leo. cf.* Persa 676 *P*). Cist. 699 in hoc iám (*in thesi, item*: Persa 37 Stich. 697).

2 *fem.* **hāc**: a *de script. et formis*: haace: LEX Bant. (CIL I^2 582) 12. hace (*admodum dub.*: LAEL. or. frg. Schol. Cic. Bob. p. 118, 15 St. [*v. Stangl ad l.*]): LEX Bant. (CIL I^2 582) 7 *bis.* LEX repetund. (CIL I^2 583) 41. 52 *al.* (58 haci *aes*). hác: ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 5. 2, 4 EPIST. Secundi (CIL XII 4393) 2, 14 CE 1120, 1. ac: TAB. devot. Audollent 292^B, 3 CIL III 9567, 8. XI 5750, 11. ?ha: SVET. frg. p. 345 (Isid. orig. 18, 6, 8; *v. Linds. ad l. et Glotta 2, 1910, 300*).

compos.: hacine: TER. Hec. 283 SALL. epist. Pomp. 2 LIV. 10, 17, 5 VAL. FL. 1, 151. hacne: CIC. Tusc. 1, 62. hacque: *p. 2695, 48.*

b *de prosodia*: VLT. SYLL. *supra l. 41.* *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT Amph. 773 ín hac (Capt. 250 TER. Haut. 932 *A. v. Drexler, Plaut. Akzentstud. I 163. II 93*). Trin. 1090 fúi hac (hoc *Non.*). hăc quidem: PLAVT. Amph. 736 (*sed v. edd. ad l.*). TER. Haut. 87.

II *pluralis*: A *nom.*: 1 *masc.* **hī** (*de prosodia cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 12 pluraliter hi et hae et haec nominativus longam recipit): hi (BEDA gramm. VII 274, 20 hi pronomen plurale per unam i scribendum): *ap. scaenicos nonnisi ante cons.* (*dub. ante vocal. et* h: PLAVT. Amph. 974 hi | ambo. Men. 221 [*loco 'Jacobs.'*]), *ap. ceteros ubique.* hei: VARRO ling. 8, 70 FAST. cos. Capitol. a. u. c. 575 (CIL I 1^2 p. 25). CE 18, 6 (*s. I*). 58, 1. heI: CIL VI 27024, 5. hisce (DON. Ter. Eun. 269 'hisce' pro 'hi' vetuste, Vergilius 'his [hisce *B* V^2] certe ...' [*ecl. 3, 102*], quia ⌞'hice' debebat⌟ [⌞ ⌟ *v. app. crit.*] dicere. PRISC. gramm. II 593, 5 inveniuntur tamen etiam nominativum pluralem 'hisce' proferentes antiqui, ut Terentius in Eunucho [*269*] ..., in quo videntur euphoniae causa s interposuisse [*inde* SCHOL. Ter. Eun. 269]. GLOSS. V 534, 56. *ap. scaenicos ante vocal. et* h; *dub.* hiscé: PLAVT. Persa 856): PLAVT. Capt. 35. Cas. 744 (*om. P*). *al.* TER. Eun. 269 SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 13. CIL I^2 681, 1 (*Capuae, a. 98 a. C.*). 2131^a (*Arimini*). 2247, 7 (*Deli*). INSCR. Minturn. Johnson I p. 48 hisc(e). LIV. 9, 10, 9 (*verba fetialis*; hice *Ups.*). GELL. 3, 16, 4 (hice *Carrio, Hosius*). heisce (*cf. p. 2700, 4*): CIL I^2 674, 6 (*Capuae, a. 110 a. C.*) ⟨he⟩isc(e) (*item abbreviatur*: 686, 5. 690, 5 INSCR. Minturn. Johnson I p. 29. *cf. supra l. 78*). 675, 7. 676, 7. 677, 8. 678, 7. 680, 8. 687, 7. 1555, 4 (*Tarracinae*). 2270, 1 (*prope Carthaginem novam*). INSCR. Minturn. Johnson I p. 42. 44. ?his: HERM. Pal. sim. 1, 3 his qui habent potestatem (*def. Usener, Kl. Schr. I 361*; hi *Gebh.-Harnack, 'an ... legendum* is qui habet*?' idem fort. recte; om. gr. et vulg.*). heis: CIL I^2 1319, 7. 1347, 5. INSCR. Minturn. Johnson I p. 41 (heis(ce) *ed.*). ?hic (*forma dubia, v. Sommer, Handb.*$^{2.3}$ *423; falso trad.*: PLAVT. Men. 958 VARRO ling. 6, 73 rust. 3, 17, 4 CIC. orat. 72 Att. 4, 16, 5 Q. CIC. pet. 5. *et saepius; fort. retinend. ap.* GREG. TVR., *v. Bonnet 388*): ENN. ann. 436. LVCIL. 726 (hi *Marx*).

compos. hine: VAL. MAX. 7, 6, 4. LVCAN. 5, 698 (hinc *G*). STAT. Theb. 8, 671 *al.*

2 *fem.*: a **hae, haec**: α *de formis*: DON. Ter. Andr. 656 'hae nuptiae': legitur et 'haec nuptiae'; sic enim veteres dixerunt. Eun. 582 'haec' pluraliter pro hae, ut in Phormione (*1012*) 'haecine *eqs.*'. SERV. auct. georg. 3, 305 legitur et 'haec': veteribus enim mos fuit, ut neutra femininis iungerentur, unde Terentius ... in Eunucho (*582*) 'haec *eqs.*'. *ceterum* hae *forma sollemnis est grammaticis inde a* VARRONE ling. 9, 41. *scrib.* he: INSCR. christ. Diehl 2112, 1 (*hisp., s. VI/VII?*). ***ap. scaenicos:*** *ante vocal. et* h *usurpatur* haec (*falso trad.* hae: PLAVT. Bacch. 1140^a. 1142 Rud. 294. 746. TER. Hec. 289 [haec A^2]. *passim var. l.*): PLAVT. Aul. 386 Bacch. 1123 *al.* TER. Hec. 289 (*supra l. 20*). 762 *A.* 790 *A.* Eun. 582 *A* (*cf. supra l. 13. 16*). *ante cons. trad. tam* haec (PLAVT. Asin. 808 Aul. 532 *al.* TER. Haut. 838) *quam* hae (PLAVT. Bacch. 801. 808 *al.* TER. Andr. 328. 438 [haec D^1?]. 656 [haec *Don. var. l., v. supra l. 12*]. 700 [haec C^1?]. Hec. 101 [haec E^1]. Eun. 89. 282. Ad. 785 [haec *E*]. TVRPIL. com. 41), *passim var. lectione. Schmidt (Quaest. 45 sqq.) ap.* PLAVT. *ubique* haec *restituendum censet, de* TER. *dubitat. quod Studemund l. c. (p. 2694, 59) 61 inter* háec *ictum et* hae *non ictum distinguit, libris non probatur.* **haec ap. ceteros:** *forma ap. scriptores aevi cadentis certe retinenda, sed bona aetate plerumque dubia est. in titulis non inveni nisi* CE 934, 4 (*?, v. infra*). 1559, 5 (*s. III/IV*). *legitur tam ante cons. quam ante vocal. et* h, *etsi hoc paulo rarius neque in poesi, ita ut metro fulta exempla desint* (*v. Heraeus ad Mart. 7, 26, 4; dub.*: LVCR. 3, 601. CE 934, 4 *e suppl.* [= CIL I^2 2540^a, *ubi Lommatzsch n. pl. intellegit*]). *exempla plus minus certa collegerunt Fleckeisen, RhM. 7, 1849, 271 sqq. Neue-Wagener* II^3 *417 sq. Heraeus l. c.*

compos. haecine: PLAVT. Poen. 1166 TER. Phorm. 1012 VVLG. III reg. 9, 13.

β *de prosodia*: VLT. SYLL. *p. 2699, 63.* haec *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Poen. 1171 (*interpol.?*).

b **hās, hāsce**: CATO agr. 134, 1 priusquam hasce fruges condantur (condas *Keil; sed v. Hauler, Zu C.'s Schrift üb. d. Landwesen 1896, 24 sq.*), far, triticum, hordeum, fabam (*l.* -a), semen rapicium. POMPON. Atell. 151 has (*def. Löfstedt, Synt. II 333 sq.*; his *i.* 'hi' *Ribb. haud sine ratione, quoniam de pueris pedicatis agi vid., cf. Housman, Herm. 66, 1931, 404 sq.*) quaerunt quod (quos *trad.*) cacent *sc. mentulam.* INSCR. Minturn. Johnson I p. 25 hasc(e) mag(istras).

3 *neutr.* **haec** (*nom. et acc.*): a *de script. et formis*: haice: S. C. de Bacch. (CIL I^2 581) 22. haece: ENN. ann. 234. hec: TAB. cer. Pomp. (CIL IV suppl.) 155, 33 (*a. 61*). TAB. devot. Audollent 250^A, 29 (*s. III*). 288^B, 8. 16 CIL III 9585, 4 *al.* ec: TAB. devot. Audollent 251 I 2 (*s. II*). CIL VIII 16396, 10 *al.* hae: ?EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 1, 1 hae, quae ... con⟨tul⟩is⟨tis⟩ (haec *edd., cf.* EPIST. imp. Constant. [*ibid.*] 1, 47 haec, quae ... contulerunt). PEREGR. Aeth. 14, 2. ?ha: GLOSS.^{L} II Philox. HA 1 ha: ταῦτα (*v. Linds. ad l.*).

compos.: haecine: PLAVT. Asin. 226 *al.* TER. Ad. 379 *al.* CIC. Tusc. 3, 8 LIV. 8, 5, 9 APVL. met. 5, 6 TERT. *bis. et al.* haecne: STAT. Theb. 9, 715 CE 627, 11 *et* 12 (*p. 2695, 35*). GLOSS.^{L} V Aa H 62. haecque: *p. 2695, 48.*

b *de prosodia*: VLT. SYLL. *p. 2699, 63.* *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Trin. 273 sibi haec. Truc. 105 scitís pol haec vós (*in thesi. dub.*: Amph. 195 Trin. 341).

B *gen.* **hōrum, hārum** (*de prosodia cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 13): -mce (-nce, *cf. infra l. 76.* PRISC. gramm. III 6, 5 accusativi casus singulares et genetivi plurales m in n convertunt c consequente: 'hunc hanc, horunce, harunce'): CATO agr. 33, 3 horumce (*?; sic Plin. nat. 17, 196*; horum, quo rectius valeat *Cato*). 139 (*precatio*; -uce *cod.*). 141, 3 (*item*; -nce *cod.*). CINC. Gell. 16, 4, 4 (*formula sollemnis*) harunce *bis.* IVL. VAL. 2, 9 p. 73, 13 harumce (harum *P*; *cf. Stengel, De Iul. Val. usu pron. 23*). SIDON. epist. 4, 6, 3. 7, 1, 3. -mque: ?CATO agr. 139 harumque (*precatio*; -ce *Victorius, 'et harum' Keil*). IVL. VAL. 3, 33 p. 141, 20 (*v. Heraeus, BphW. 1911, 1095*). *ap. scaenicos* (*codd. hic illic praebent* -mc, -n, -ncc, -nce, -nt): *ante vocal. et* h *usurpatur* -nc (*dub.* -m [*corrigit F. Schmidt ubique*]: PLAVT. Aul. 720. Poen. 969 profecto | horum | hominum. TER. Andr. 58): PLAVT. Merc. 399. 832 (-m *Non.*). Most. 404 Poen. 115. 551 (-m *CD*). Stich. 450 (-m *CD*). TER. Hec. 172 (*v. app. crit.*). 818. Haut. 746 (-m *dett. aliquot*). Phorm. 290 (-m *A*). 518 (-m *dett. aliquot*). *ante cons. trad. tam* -nc (PLAVT. Amph. 356 Capt. 431 *al.*) *quam* -m (PLAVT. Amph. 105. 146 *al., semper* TER. [*falso* -nc: Hec. 865 p^1, *Linds.*]), *varia lectione* PLAVT. Pseud. 69. *Studemund l. c. (p. 2694, 59) 59 inter* horúnc

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(ha-) *et* hórum (há-) *distinguit, sed repugnant* PLAVT. Aul. 348 Bacch. 578 Mil. 1016 Trin. 1049. horunc *in titulo*: CE 52, 5 (*aet. fere Gracch.*).

C *dat., abl.*: **1 hīs: a** *de script. et formis*: his (BEDA gramm. VII 274, 20 his . . . per unam i *scribendum*): *ap. scaenicos ante cons., dub. ante vocal. et* h (PLAVT. Mil. 332 Most. 336 *al.* TER. Hec. 288. 628 Eun. 1062 ARGVM. Plaut. Amph. 1, 5; *saepius varia lect.; F. Schmidt ubique corrigit, fort. recte*), *ap. ceteros ubique.* heis: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 143 CIL VI 10046, 3. hIs (-ce, -que): LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 8 *bis.* 23. 24 CIL XI 4639, 16. hís: CIL VI 34004, 2 (*a. 9*) hísque. is: TAB. devot. Audollent 251 I 11 (*s. II*). CIL VIII 13905. 21511, 2. hisce (*titulos v. infra l. 23. 25; ap. scaenicos ante vocal. et* h; *falso trad. ante cons.*: PLAVT. Poen. 770 *CD.* Truc. 638 NOVIVS Atell. 39): PLAVT. Capt. 212 Cist. 546 *al.* TER. Phorm. 442 *al.* LVCIL. 49. CATO agr. 141, 3 *et* 4 *ter* (*precatio*). 150, 1. MACER or. frg. Prisc. gramm. II 532, 25 (-que *DL*). VARRO 7*ies*. RHET. Her. 2, 18, 28 (his *H*). CIC. 36*ies* SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 3. 5 TIRO Gell. 6, 3, 28 LVCR. 6, 647 HOR. sat. 1, 3, 70. LIV. 22, 10, 2 (*votum*). FEST. p. 348 PLIN. nat. 14, 49 TAC. ann. 11, 21. 12, 21. *et ap.* FRONTONEM, GELL., APVL., TER. MAVR., PANEG. *al.* hisque: LIV. 25, 12, 13 (iisquae *sim. codd. opt.*, hisce *Macr. Sat. 1, 17, 29; vix recte Weissenb.-M. ad l.*). ? LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 24 hisce legibus hisque regionibus (*cf.* 2, 8 his l. hisque r. LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 8 hisce l. hisce r.). CIL VI 34004, 2 (*a. 9*). ? IVL. VAL. 3, 24 p. 132, 29 (usque *cod.*; hisce *Mai, Müller*; hisque *Löfstedt, Verm. Stud. 42*). heisce: LEX repetund. (CIL I² 583) 8.

compos.: hiscine: TER. Hec. 70 HOR. sat. 1, 2, 109 LIV. 7, 30, 16 APVL. apol. 27. 85 NOT. Tir. 4, 27 GLOSS. hisne: CIC. Mil. 79 (his *H*, eisne *Clark*). part. 99 SEN. Herc. O. 1235 LVCAN. 2, 221 STAT. Theb. 1, 79. 3, 513 Ach. 1, 717. LACT. inst. 3, 8, 8 (iisne *R*). AVG. civ. 7, 26 p. 308, 18 D. MACR. Sat. 1, 5, 10 BOETH. cons. 4, 4, 30 W. NOT. Tir. 4, 26.

b *de prosodia*: VLT. SYLL. gramm. IV 235, 13. *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Mil. 332 in his áedibus (*in thesi, item*: Most. 502 [*v. vol. VII 1, 156, 55*]). *de* Epid. 353 *v. O. Skutsch l. c. (p. 2697, 80) 48.*

2 hībus (VARRO ling. 8, 72 est enim ut 'hi [ei *cod.*] qui' 'his quis', a⟨u⟩t sicut 'quibus' 'hibus'. CHAR. gramm. p. 68, 7 B. Plautus in Curculione 'hibus'. PRISC. gramm. III 10, 15): PLAVT. Curc. 506.

D *acc.*: **1** *masc.* **hōs** (*de prosodia cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 235, 13): hos: *ap. scaenicos ante cons., dub. ante vocal. et* h (PLAVT. Amph. 854 Aul. 351. 414 Capt. 455, *non ap.* TER.; *F. Schmidt ubique corrigit, fort. recte*), *ap. ceteros ubique.* hós: CIL VI 37412, 6. IX 1783, 3. os: TAB. devot. Audollent 233, 29. 251 III 3 (*s. II*). 289ᴮ, 4. ? us: CE 1383, 7. hosce (*ap. scaenicos ante vocal. et* h; *falso trad. ante cons.*: PLAVT. Capt. 34): PLAVT. Asin. 737 Aul. 517 *al.* TER. Haut. 514 *al.* LVCIL. 535 (hoc se *codd.*). GRACCH. or. frg. Gell. 11, 13, 3. VARRO *ter.* CIC. Arat. 285. 296 *et ca. 20ies*. ALF. dig. 39, 3, 24, 1 (*v. app. crit.*). HOR. sat. 1, 4, 6. LIV. 9, 10, 9 (*verba fetialis*). COLVM. 11, 2, 15 PLIN. nat. 25, 17. *et ap.* POMPON. dig., GELL., SOL., IVL. VAL., *al.*

compos.: hoscine: TER. Ad. 758 ARNOB. nat. 5, 29 p. 200, 21 NOT. Tir. 8, 89 GLOSS. hosne: CIC. Sull. 75 fin. 3, 12 OV. met. 2, 285 STAT. Theb. 2, 448 *al.* NOT. Tir. 8, 87 GLOSS.ᴸ V Aa H 183.

2 *fem.* **hās: a** *de script. et formis*: has: *ap. scaenicos ante cons., dub. ante vocal. et* h (PLAVT. Amph. 143 Asin. 654 *al.*, *non ap.* TER.; *F. Schmidt ubique corrigit, fort. recte*), *ap. ceteros ubique.* as: TAB. devot. Audollent 135ᴬ, 10 = 135ᴮ, 8 (*s. II/III*). hasce (*ap. scaenicos ante vocal. et* h; *falso trad. ante cons.*: PLAVT. Aul. 385 Bacch. 787 Most. 796 Trin. 186 *A*): LIV. ANDR. trag. 20 PLAVT. Amph. 350 Asin. 381 *al.* TER. Haut. 837 *al.* CE 3, 3 INSCR. Betilieni (CIL I² 1529) 13 CIL I² 2251. 2439, 5 CIC. *10 (11)ies* LVCR. *ter.* LIV. 10, 37, 6 FRONTO p. 47, 4 N. GELL. praef. 4 APVL. carm. frg. 3, 4 apol. 5*ies* CE 19, 3 (*s. II ex.*). IVL. VAL. 6*ies*. *et al.*

compos.: hascine: PLAVT. Trin. 186 *P* (*A falso*). VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 VAL. FL. 7, 417 APVL. apol. 85 NOT. Tir. 8, 90 GLOSS. hasne: CIC. fat. 5 SEN. Herc. O. 1243 STAT. Theb. 9, 49. Ach. 1, 319 (has *Q*). ANTH 411, 3 NOT. Tir. 8, 88 GLOSS.ᴸ V Aa H 40.

b *de prosodia*: VLT. SYLL. gramm. IV 235, 13. *in 'corrept. iamb.'*: PLAVT. Persa 195 séd has. 497 tene has, péllege (*in thesi, cf.* Stich. 326. *dub.*: TER. Andr. 766). ? hăs quidem (*in I° pede iamb.*): PLAVT. Pseud. 25. 30.

3 *neutr.* **haec:** *p. 2700, 49.*

E *abl.*: *supra l. 4.*

CAPVT SECVNDVM

de notione.

***i. q.* ὅδε, οὗτος:** *cf. Bach in Studemund, Stud. II 149 sqq. Wölfflin-Meader, ALL 11, 1900, 369 sqq. 12, 1902, 239 sqq. 355 sqq. 473 sqq. Meader, The Latin pronouns 'is hic iste ipse', New York 1901. Schmalz-Hofmann⁵ 474 sqq.*

***pars prima*: hic *mera vi demonstrativum i. e.* δεικτικόν:**

I *usu strictiore*: **A** *de variis conspectui suppositis: spectat potissimum ad ea, quae loquenti proxima sunt (cf. p. 2692, 9 sqq.); opp.* ille (*infra l. 37 sqq.; nota* ille ulterior *infra l. 37,* hic prior *infra l. 40*), iste (*infra l. 43 sqq.; praecipue de eis, quae interlocutori proxima sunt*). *de pluribus usurpatur infra l. 25 sqq. variatio, quae fit cum aliis pronominibus, fere condicioni vel mutationi scaenicae debetur (infra l. 33 sqq.), sed maxime ap. scaenicos haud raro accidit mero arbitrio (infra l. 22 sqq. 53 sqq. p. 2703, 19; cf. infra l. 58) necnon per confusionem (infra l. 29. 44. 56. p. 2703, 17. 21). cf. p. 2708, 8 sqq.*

1 *generatim* (*loci paucissimi; nota de actoribus infra l. 21, de spectatoribus infra l. 50, de iudicibus infra l. 60; alia v. p. 2719, 33 sqq.*): **a** *in univ.*: PLAVT. Amph. 292 sed quis hic est homo, quem ante aedes video . . .? Amph. frg. 15 sq. (*Iupp.*:) manifestum hunc . . . teneo furem flagiti. :: (*Amph.*:) immo ego hunc . . . teneo, thensaurum stupri (*in altercatione, item*: Bacch. 534 estne hic meus sodalis? :: estne hic hostis, quem aspicio, meus? Most. 571 *al. cf.* Persa 13 quis illic est . . .? :: quis hic [illic *Bach*] est . . .? [Bacch. 451]). Asin. 3 gregi . . . huic (*i. actoribus.* Pseud. 1334). 456 erus istunc novit atque erum hic (*syn.* iste, *cf.* Capt. 547. 734 abducite istum . . ., iubete huic [*item* 737. 738] . . . compedes impingier. Epid. 401. Pseud. 857 sqq. [*sed v. Fraenkel, Sokrates 8, 1920, 18*]. *al.* TER. Phorm. 528 sqq. 991 APVL. apol. 63). 662 hanc *Philaenium*, cui daturu's hanc *cruminam* (*sic de diversis fere duobus*: 679 hunc *Argyrippum* delude atque amplexare hanc *Philaenium*. Bacch. 881. Curc. 716 libera haec *Planesium* est, hic *Therapontigonus* huius frater est, haec autem illius [huius *Luchs, v. app. crit.*] soror, haec mihi nubet: tu huic argentum redde. Mil. 1308 hoc . . . oculo . . . tamquam hoc. Stich. 351 TER. Andr. 463 SEN. Med. 1000. VAL. FL. 2, 657 [*de pluribus, item*: STAT. silv. 5, 2, 144 MART. 8, 6, 5]. PANEG. 7, 14, 7). Bacch. 44 id . . . huic *sorori* caveas. :: quid isti caveam? (*de eadem personis alternantibus, item*: Most. 988 ecquis hasce *fores* aperit? :: quid istas pultas . . .? Rud. 1143 TER. Eun. 705. *cf.* PLAVT. Mil. 362 quis illaec est mulier? :: . . . haec [Poen. 1144 Pseud. 1125]). 1151 senem illum tibi dedo ulteriorem (vet- *Prisc.*) . . ., ego ad hunc iratum adgrediar (*sic de diversis*: Capt. 38 illic vocatur Philocrates, hic Tyndarus: huius illic, hic illius hodie fert imaginem. Epid. 620. Trin. 624 ille reprehendit hunc priorem pallio. CIC. Verr. II 2, 183 leg. 1, 1 VERG. Aen. 6, 325 HOR. epist. 1, 6, 52. OV. ars 1, 223 sqq. [*226* ista. *de pluribus ut*: 2, 133 trist. 4, 2, 27 SIL. 13, 725 STAT. Theb. 3, 539]). Cas. 410 (*Cleostr.*:) tam huic (*Chalino, cui favet; cf.* 403 hic, *sed 406* istunc) loqui licere oportet quam isti *Olympioni* (*sic de diversis*: Curc. 663. Most. 392 cum hac, cum istac eris. RHET. Her. 4, 52, 65 iste [is te *Halm*] . . . rogat . . .; et tu . . . hunc [*cf. infra* hic] examplexare. OV. trist. 3, 1, 27. *ap. posteriores fere nullo discrimine, e. g.* VITAE patr. 6, 3, 11 p. 1010ᴬ hanc speluncam atque fontem hunc et istam palmam [*v. Salonius 231*]). Cist. 680 non sum scitior, quae hos rogem (*spectatores, cf.* Poen. 550 Pseud. 720. CIC. S. Rosc. 1 omnes hi, quos videtis adesse in hac causa. Verr. I 15 haec multitudo, quae ad audiendum convenit). Curc. 275 quis illic est? estne hic parasitus . . .? (*syn.* ille, *cf.* Mil. 1381 me quaerit illic. ibo huic [ilico hinc *B*] puero obviam. *nota*: Aul. 656 ille nunc intus turbat, hunc [*Strob., cf.* 657] si amitto, hic [illi *659 ut supra*] abierit. Mil. 989 pithecium haec *ancilla* est prae illa . . .; viden tu illam oculis venaturam facere . . .?). Truc. 579 haec . . . dona, quae vides illos (nos *Buecheler*, hos *Bothe*) ferre. TER. Ad. 576 postea est ad hanc manum sacellum. CIC. Quinct. 4 te (*C. Aquilium iudicem*) et hos, qui tibi in consilio sunt (*i. iudices. cf.* 5. 54. S. Rosc. 8 qui . . . in hoc consilium delecti estis. 54. div. in Caec. 54 hos iudices [Verr. II 1, 10. 30]. *al.* QVINT. decl. *saepius*). Balb. 44 et hos praesentes viros . . . et illam . . . civitatem *Gaditanorum* (Lig. 38 *opp.* illi absenti). VERG. Aen. 6, 406 '. . . ramum hunc' — aperit ramum, qui veste latebat — 'adgnoscas' (*inde* CIRIS 280. *sic c. 'adnot. scaenica'*: VERG. Aen. 12, 206 '. . . sceptrum hoc', dextra sceptrum nam forte gerebat [*cf. Leo, Herm. 42, 1907, 50, 2*]. OV. epist. 11, 97 fast. 4, 691 *al.* STAT. Theb. 9, 900). OV. am. 3, 1, 20 saepe aliquis digito vatem designat euntem atque ait 'hic, hic est, quem ferus urit Amor' (PERS. 1, 28 MART. 5, 13, 3 IVV. 1, 161. *cf.* PLIN. epist. 9, 23, 4). *et passim.* *fere i. q.* *tantulus accedente gestu* (*v. Hofmann, Umgangsspr. 168; cf. p. 2703, 9*): PLAVT. Most. 393 non hoc longe (*abeatis*), Delphium. nam intus potate hau tantillo . . . minus (Trin. 483. *dub.*: Cist. 582. *cf. Bacch. 423* digitum longe). TER. Ad. 163 tu quod te posterius purges . . ., huius non faciam (*Don.*: δεικτικόν, aut enim stipulam aut floccum moverat aut summum digitum).

b *vices demonstrantis servat titulus, epistula vel quodlibet scriptum* (*de ipso scripto v. p. 2719, 18 sqq.*): LEX luci Spolet. (CIL I² 366) 1 honce loucom nequ⟨i⟩s violatod (*cf.* LEX luci Lucer. [CIL I² 401] 1). CE 3, 4 hanc aedem . . . imperator dedicat. ELOG. Scip. CE 6, 1 honc oino (*sepultum*) ploirume cosentiont R⟨omane⟩ duonoro optumo fuise viro (*cf.* CE 58, 1 omnes hei mei sunt. *cum imagine*: VARRO carm. frg. Non. p. 528, 25 ['*Hebdomadum sub imagine Demetri*'] hic Demetrius est *eqs.* CARM. pop. [Suet. Iul. 80, 3] 2 OV.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 2, 74. *et al.*). 9, 2 hoc saxsum. CIL I² 1319, 6 haec est domus aeterna, hic est fundus, heis sunt horti, hoc est monumentum nostrum. 1847 itus actusque est in hoce delubrum Feroniai ex hoce loco *eqs.* CATVLL. 65, 16 mitto haec expressa tibi carmina Battiadae (*sc. carm. 66. sic de donis epistulae adiunctis*: MART. 13, 20, 1 *et al.*). VERG. Aen. 3, 288 clipeum ... postibus ... figo et rem carmine signo 'Aeneas haec ... arma (*dedicat*)'. *et passim.* *i. q. tantus* (*spatio lineola definito*): CIL IV 4713 fenestra Cypares alta a terra inter duo hoc est. *ibid.* lata fenestra inter duo hoc est (*i. quantum lineola, quae est supra utriusque inscriptionis principium, distat a terra*).

2 *speciatim*: **a** *de iis, qui modo e scaena abierunt*: PLAVT. Aul. 806 postea intro hunc subsequar (*cf.* TER. Hec. 327). Cist. 131 (*interpol.?*) hanc (*123* illanc) ... mulierculam, quae hinc modo flens abiit. 607 huius, quae locuta est. Most. 932 hunc ut hinc amoverim. Pseud. 1018 (*Ballio et Simia abeunt*) peiorem ego hominem ... numquam ... quemquam vidi, quam hic (*cf.* 1026. 1031) est Simia; nimisque ego illum (*cf. 1023*) hominem metuo ..., ne malus item erga me sit ut erga illum (*Ball.*) fuit. Truc. 335. 436 haec (*441* illam ... illi. 442 huic. *443* isti. *444* istam. *446* illi). TER. Hec. 712 id ego hoc praesente tibi nolueram dicere (714 huic. *718* illo [*nota de Bacchide* hanc 716. 719, istam *725*]). **b** *plurali persona praesens cum sociis comprehenditur* (*cf. p. 2728, 3 sqq.*): TER. Haut. 514 (*Syrus adstat*) num me fefellit hosce id struere? Phorm. 268. 518 horunc amorem (*Phaedriae adstantis et Pamphilae*). Eun. 269 hisce (*parasitus militis cum ipso milite absente*) hoc munere arbitrantur suam Thaidem esse. **c** *de genere, cuius homines (res) praesentes specimina sunt, fere i. q. talis* (*cf. p. 2728, 43 sqq.*): *de personis*: PLAVT. Curc. 506 (*trapezita*:) lenones ... novisti ... :: (*Curc.*:) eodem hercle vos (*trapezitas*) pono ...: parissimi estis hibus (*Cappadox adstat*): hi ..., vos *eqs.* Pseud. 1132 Venus mi haec bona dat, quom hos (*ut Harpagem eiusque dominum*) huc adigit lucrifugas *eqs.* APVL. met. 1, 17 stabularios hos (*ut ianitorem, qui introrupit*). *de variis* (*cf. p. 2704, 15*): VERG. ecl. 7, 33 haec te, liba, Priape, quotannis expectare sat est. MART. 13, 16, 1 (*rapa*) haec ... rapa, quae damus, in caelo Romulus esse solet. 13, 74, 1 (*anseres*) haec servavit avis Tarpei templa Tonantis. *et al.*

B *de prima persona* (*cf.* PRISC. gramm. III 198, 17 'ipse' ... et 'ille' et 'hic' et 'iste' et 'is' figurate et pro prima et pro secunda *persona* solent accipi. 199, 3 'hic ego'): **1** *de ipso loquente* (*tamquam aliena persona; sed dissimulatione neglecta seq.* mi *infra l. 52, prima pers. verbi infra l. 63 [aliter infra l. 68], minus temerarie e. g. infra l. 49; v. Thomsen, Pleonasmus I 1930, 146, 2. falso huc trahuntur*: Ov. met. 14, 13 [*v. Helm, GGA 1915, 548 sq.*]. PERS. 5, 86 [*adv.*]): **a** *vi demonstrativa valente*: ENN. ann. 216 nec dicti studiosus quisquam erat ante hunc (*cf. Cic. Brut. 71* ait ipse de se). PLAVT. Amph. 615 geminus Sosia hic factust tibi (*c. nom. propr., cf.* SEN. Phoen. 313 SIL. 10, 10). Bacch. 640 hunc hominem decet auro expendi, huic decet statuam statui ...; nam duplex hodie facinus feci *eqs.* (Curc. 248 Epid. 141 Pseud. 1315 Trin. 1115. TER. Haut. 356 [*Schol. p. 118, 2* mihi, quasi digito tetigit se]. LVCIL. 428 huic homini quaestore aliquo esse opus ... qui mi [mihi *codd.*] ... praebeat aurum. HOR. sat. 1, 9, 47 [*cf. Schol.*]). Cas. 331 hic ... Iuppiter (*cf. infra l. 80*). Merc. 123 genua hunc cursorem deserunt. 996 hunc senem para [me] clientem (TER. Ad. 906 SEN. epist. 104, 2 FRONTO p. 94, 26 N.). Mil. 310 (*e coni.*). Most. 870 Poen. 358. 647. 1271 Truc. 936. TER. Andr. 310 tu si hic sis, aliter sentias (*Don.*: 'hic' ... se ipsum ostendens dicit. et est 'hic' pronomen). PRIAP. 84 (Verg. 1), 4 vereor, ne ligneus ignem hic deus ignaris praebeat agricolis (85 [Verg. 2], 16). TIB. 2, 6, 7 quod si militibus parces (*Amor*), erit hic quoque miles. Ov. epist. 8, 8 (*loq. Hermiona*) 'haec tibi sub dominost, Pyrrhe, puella suo'. met. 14, 676 *si* anum ... hanc audire voles, quae te plus omnibus illis ... amo. LIV. 2, 10, 11 haec arma et hunc militem ... accipias (*cf.* 25, 14, 7 hoc signum et hic centurio). AVR. Fronto p. 94, 11 N. in iis (*qui te diligunt*) primis hunc tuum discipulum ponito, inibi dominum meum fratrem. *in appos. ad vocem* ego (*cf. supra l. 40*): PRIAP. 85 (Verg. 2), 1 ego haec ... populus agellulum hunc ... tuor.

b *vi demonstr. debilitata* (*magis pertinet ad* hic *'anaphoricum': repetitur vox antecedens* [*syn.*: *l. 80. 81*]): PLAVT. Bacch. 86 rapidus fluvius est hic ... :: atque ecastor apud hunc fluvium aliquid perdundumst tibi (*pertinet ad verba interlocutoris, item*: 1140ᵃ [*cf.* 1142]. Poen. 1236 Pseud. 1146 Trin. 172. Truc. 295 pessumae estis. :: quid est quod vobis pessumae haec male fecerint? TER. Andr. 890 mi pater. :: quid 'mi pater'? quasi tu huius indigeas patris [*Don.*: 'huius' se ostendens dixit]). Rud. 937 (*931* apud reges rex perhibebor) sed hic rex cum aceto pransurust *eqs.* TER. Haut. 13 me actorem dedit. sed hic actor *eqs.* Ov. trist. 1, 6, 18 MART. 1, 108, 8. *adde*: PLAVT. Capt. 865 ego nunc tibi sum summus Iuppiter ...: proin tu deum hunc saturitate facias tranquillum tibi. PRIAP. 68, 3 rusticus ... rudis hic.

2 *de iis, quae cum loquente arte cohaerent, fere i. q. meus* (*emphatice p. 2704, 10; usum maxime poeseos et orationis effusae proprium exemplis selectis illustrare satis habeo; cf. sub II et p. 2720, 1 sqq.*): **a** *de corpore eiusque partibus sim.* (*lacrimis*: *infra l. 14. cf. p. 2702, 59. pro ipsa persona*: *infra l. 4. 5*): **α** *proprie*: PLAVT. Amph. 312 haud malum huic est pondus pugno. :: perii, pugnos ponderat. Asin. 496 scibam huic te capitulo hodie facturum satis (*i. mihi, cf.* Pseud. 723 si quidem hoc vivet caput [*plura v. vol. III 404, 15 sqq.*]. *aliter*: Most. 201 ubi aetate hoc caput colorem commutavit). Bacch. 226 dum quidem hoc valebit pectus perfidia meum (Curc. 725 pugnos. Mil. 290 oculis. CIC. Q. Rosc. 1 hanc manum ... et hos digitos meos. APVL. met. 3, 16 auribus. *cf.* Ov. met. 13, 960). Mil. 1021 hic astabo tantisper cum hac (*emphatice*) forma ... frustra? Trin. 541 oves scabrae sunt, tam glabrae, em, quam haec est manus. CIC. Mil. 77 si cruentum gladium tenens clamaret T. Annius: '... hoc ferro et hac dextera a cervicibus vestris reppuli *furores Clodi* (*eqs.*)'. VERG. Aen. 4, 314 lacrimas (STAT. Theb. 7, 521 liquistis ... lacrimas has quisque domi *i.* '*quales meae sunt*'). Ov. met. 13, 264 vestem ... manu deduxit *Ulixes* et 'haec sunt pectora semper' ait 'vestris exercita rebus *eqs.*' STAT. Ach. 1, 904 lacertis (*app.* nostras ... vires). *et passim.* **β** *transl. de animo (-a), indole sim. variisque non plane visibilibus*: PLAVT. Asin. 537 si hic animus occupatust. CATO orig. 83 ego hanc tibi et rei p. animam do. L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 3, 4 haec tibi est excidenda lingua, qua vel evolsa spiritu ipso libidinem tuam libertas mea refutabit. CIC. Arch. 1 quodsi haec vox ... nonnullis aliquando saluti fuit (*cf.* PANEG. 6, 23, 1 hanc meam qualemcumque vocem). Phil. 2, 2 in hac mea mediocritate ingenii. SEN. Ag. 977 caede respersam viri ... sanguine hoc dextram ablue (STAT. Theb. 3, 83 numquam tibi sanguinis huius ius erit *i.* '*vitae*'). *et passim.* *adde*: PROP. 4, 1, 54 (*loq. Cassandra*) huic cineri Iuppiter arma dabit (*i.* '*nobis, ubi cinis erimus*'). **b** *de ornatu vario* (*cf. supra l. 13*): PLAVT. Amph. 116 ne hunc ornatum vos meum admiremini, quod ego huc processi sic cum servili schema (Rud. 429). Asin. 124 quam *scio* me hunc scipionem contui (*cf. p. 2702, 66*). Most. 166 contempla ..., satin haec me vestis deceat. Truc. 627 istam machaeram longiorem habes quam haec (*fort. peniculus, v. Leo ad l.*) est. *et al.*

C *de secunda persona, sc. de iis, quae cum compellato arte cohaerent, fere i. q. iste, tuus, vester* (*praecipue quae loquens comprehendit vel tangit [infra l. 46. 48. 53. 62], sed maxime ap. poetas aevi imperatorii de quibuslibet; hic illic emphatice [e. g. infra l. 43 sqq. 73] vel ita, ut in notionem 'anaphoricam' transeat [cf. p. 2720, 24 sqq.]*): **1** *de corpore eiusque partibus sim.* (*dub.*: CATVLL. 64, 233 simul haec [s. ac *Turneb., edd.*] nostros invisent lumina colles [*cf. infra l. 64*]): **a** *proprie*: PLAVT. Persa 229 temperi hanc vigilare oportet formulam atque aetatulam (*cf. p. 2720, 35. emphatice, item*: Ov. epist. 15, 191 faciem [*190* talem formam. 15, 286 IVV. 9, 6]. 16, 136 si non hoc ego pectus amem. 19, 63 forma [STAT. silv. 1, 2, 277]). Rud. 627 per ego haec genua te optestor ... :: quin tu ergo omitte genua (*in obtestatione, item*: TER. Andr. 289 per hanc te dexteram [oro *add. codd.*] et genium [*Don. var. l.*, ing. *codd.*] tuom ... te obtestor [SALL. Iug. 10, 3]. Ov. met. 14, 373 per o tua lumina ... perque hanc ... formam. STAT. Ach. 1, 267 decus). PROP. 2, 9, 26 haec mihi vota tuam propter suscepta salutem, cum capite hoc Stygiae iam poterentur aquae ...? (*cf.* LIV. 1, 41, 3 LVCAN. 5, 686 SIL. 10, 52 IVV. 14, 58). SEN. Herc. f. 1319 hanc manum amplector libens, hac nisus ibo *eqs.* (Ag. 971 LVCAN. 1, 369. 2, 261 [*syn.* lacertis ... tuis]. STAT. Theb. 8, 510 [*app.* aegis ista]). Phoen. 203 non es *dignus nece* nec ulla pectus hoc culpa attigit (STAT. Ach. 1, 931 PANEG. 7, 4, 1. *paulo aliter*: APVL. met. 8, 12 [*loq. Charite ad Thrasyllum dormientem*] haec est illa dextera ..., hoc pectus ..., oculi isti. *cf. supra l. 45*). VAL. FL. 4, 241 hoc ... frontis (fontis *V*) decus (*cf.* MART. 12, 61, 11). SIL. 9, 151 hac condas oculos dextra, precor (PANEG. 5, 1, 3. *cf. l. 48. 58*). STAT. Theb. 2, 337 (*loq. Argia Polynicem complexa*) quotiens haec ora natare fletibus ... deprendo ...? 5, 569. silv. 4, 1, 21 hos umeros. QVINT. decl. 297 p. 175, 3 hos (tuos [*?*] *Rohde*) oculos (*cf. supra l. 41. infra l. 73*). IVV. 10, 345 APVL. met. 5, 11. **b** *transl. de animo (-a), indole sim. variisque non plane visibilibus* (*sim. v. p. 2720, 24 sqq.; de sexu l. 71*): Ov. met. 3, 366 (*loq. Iuno ad Echo*) huius ... linguae, qua sum delusa, potestas parva tibi dabitur (MART. 3, 81, 2). LVCAN. 5, 685 (*milites ad Caesarem*) cum tot in hac anima populorum vita ... pendeat (VAL. FL. 7, 441 [*?; v. Leo, GGA 1897, 961*]. SIL. 10, 58 [*v. app. crit.*]). 8, 75 sexu. MART. 5, 50, 6 gula. APVL. met. 1, 23 de ista corporis speciosa habitudine deque hac virginali prorsus verecundia. PANEG. 7, 9, 5 istae ... vires, hic totius corporis vigor, hic imperatorius ardor oculorum. PRVD. perist. 5, 430 spiritum.

2 *de ornatu vario* (*de equo p. 2705, 4; fasce infra l. 83. aliter* PLAVT. Curc. 2 [*v. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. 414*]. *dub. de iis, quae compellatus fortuito tenet*: PLAVT. Aul. 638 pone hoc sis ... :: quid ego ponam? ['*huc*' *intellegit Bach 236, sed v. Seyffert, BursJber. 80, 1894, 305*]. Persa 497 [*v. Bach 251 sq. Seyffert l. c.*]. Pseud. 993 [*Bach 249*]): PLAVT. Bacch. 110 te sequor ⟨ex⟩spectans, quas tu res hoc ornatu geras (125. Cas. 974 mi vir, unde hoc ornatu advenis?). Cist. 115 amiculum hoc sustolle saltem (Poen. 349). TER. Eun. 558 hic vestitus. VERG. ecl. 9, 65 ego hoc te fasce levabo. SEN. Oed. 104 laudis hoc pretium tibi sceptrum ... datur (VAL.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FL. 8, 14). STAT. Theb. 3, 657 (*Capaneus ad Amphiaraum*) haec pacem tibi serta dabunt ([*Schol.*: quae Amphiaraus gerebat in capite. *v. 3, 466 sq.*]. 10, 207. *cf.* 3, 666 infula. Ach. 1, 511 vittas). 11, 338 arma. 11, 342 sonipes (*cf.* 12, 596 cornipedem). PLIN. epist. 2, 20, 10 Aurelia ... sumpserat pulcherrimas tunicas. Regulus ... 'rogo', inquit, 'has (habes *M*) mihi leges'.

II *usu latiore: de loco et iis, quae cum loco cohaerent (fere i. q.* ὁ ἐνταῦθα. *singulariter fere i. q.* ὁ ἐντεῦθεν, ὁ δεῦρο: *p. 2706, 11*): **A** *ap. scaenicos de iis, quorum domus in conspectu est: i. q. qui hic habitat,* ὁ ἔνδον *(fere de duarum aedium proximarum habitatoribus, qui in fabula agunt; de aliis infra l. 34; de deis infra l. 28)*: PLAVT. Amph. 146 nemo horum familiarium (*cf.* Aul. 2 ex hac familia, unde exeuntem me aspexistis [TER. Phorm. 748]). 356 hic ... habito ego atque horunc servos sum. 917 vel hunc rogato Sosiam (*'servum in aedibus versantem non quasi erus dicit' Leo*). Aul. 5 huius qui nunc hic habet (21 habitat [Capt. 95 Curc. 44]. Truc. 77. 246. *cf.* Epid. 171 hanc quae domist filiam. Trin. 359 huic [*cf.* 366, *sed 369* illi, *item in seqq.*] adulescenti ..., qui illic habitat). 31 hic senex de proxumo (171 ex p. [290 vicini. Cas. 687. 1013. Mil. 472 hinc. 969 *e corr.*]. Most. 663 vicinum hunc proximum [668 TER. Hec. 124]). 603 nunc erus meus amat filiam huius Euclionis pauperis; eam ero nunc renuntiatum est nuptum huic Megadoro dari (*de duobus, item*: TER. Hec. 294/8). Cas. 477 apud hunc sodalem meum atque vicinum (502. 532 vicinam meam [554 Persa 400 Poen. 154]. 579 tuam [Pseud. 526]. Merc. 559 Mil. 479. 1212. Most. 1078 nostrum [TER. Hec. 719 Haut. 180]. *al.* TER. Andr. 105 Haut. 169. 527. *cf. supra l. 20. 21*). Curc. 699 Aesculapio huic habeto ... gratiam (*de deo, cuius templum conspicitur, item*: Rud. 305 nunc Venerem hanc veneremur. 1332. 1334). Mil. 519 itast ista huius similis nostrai tua (*de diversis, cf.* 474. 516. 552. 983 ne ⟨et⟩ istam *Philocomasium* amittam et haec *vicina* mutet fidem [*vix recte Leo ad l.; vicina per* haec *significatur, quia nunc militi magis cordi est, cf.* 1096 *opp.* illam]). *al.* TER. Haut. 1065 Archonidi huius (*om.* Σ) filiam (*Arch. in fabula non agit. cf.* Ad. 581). Phorm. 752 huic adulescenti, harum qui est dominus aedium. *al.* QVEROL. p. 6, 5.

B *vi demonstr. plus minus evanescente:* **1** *spectat ad partes terrae vel mundi proximas (i. q. 'septentrionalis': p. 2706, 3)*: **a** *de loco, ubi loquens versatur (de populo l. 44; civitate l. 46)*: PLAVT. Amph. 97 haec urbs est Thebae (CIC. leg. agr. 1, 20 non praeponitur huic urbi ista colonia [*Romae Capua. cf.* 1, 18. 2, 86 hanc Romam ... illa altera Roma]). Persa 636 at ego patriam te rogo quae sit tua. :: quae mihi sit, nisi haec ubi nunc sum? Poen. 959 in hisce habitare monstratust regionibus. Pseud. 204 populum hunc (CIC. rep. 3, 24 noster hic p.). Rud. 211 ex his locis. LEX repetund. (CIL I² 583) 12 in hac ceivit⟨ate⟩ (*v. vol. III 1232, 48 sqq.; cf. infra l. 68*). LAEL. or. frg. Schol. Cic. Bob. p. 118, 17 St. qui hanc rem p(ublicam) salvam volunt (CIC. Verr. II 5, 94 non modo illa provincia, verum etiam hac re p. *cf. p. 2706, 70*). CIC. S. Rosc. 50 imperium. epist. 13, 64, 2 magnum theatrum habet ista provincia (*Bithynia*), non ut haec nostra (*Cilicia*) *eqs.* *et passim.*

b *de iis, quae ad locum praesentem pertinent:* **α** *generatim:* (I) *de hominibus (de populo, civitate v. supra l. 44. 46)*: PLAVT. Men. 258 ita est haec hominum natio: in Epidamnieis voluptarii atque potatores maxumi *eqs.* CIC. Catil. 2, 27 meam hanc esse patriam, me horum esse consulem, mihi aut cum his vivendum aut pro his esse moriendum. Att. 9, 7, 5 (*p. 2706, 52*). 11, 4, 1 hic tua ... tueor apud hos. CAEL. Cic. epist. 8, 17, 1 perire satius est quam hos videre (*Caesarianos Romae*). PS. VERG. catal. 9, 44 castra foro ... praeponere, castra tam procul hoc gnato *eqs.* AMPEL. 43 Caesar Gallicos, Crassus Syriacos exercitus habebat, Pompeius horum viribus fretus in senatu dominabatur. *acced. notio temporalis q. e. 'nostri saeculi' (cf. p. 2723, 4 sqq.)*: CIC. Arch. 24 magnus ille Alexander ...; noster hic Magnus (*sc. Pompeius*). Att. 1, 18, 3 ille pastor Idaeus ..., hic noster Paris (*sc. Memmius*). *adde p. 2706, 26.* (II) *de rebus (subst. verbale: p. 2706, 2)*: CIC. S. Rosc. 48 non modo in Umbria atque in ea vicinitate, sed in his (*Latii*) veteribus municipiis (Att. 8, 1, 3. *cf.* 8, 1, 1 oppida). Caecin. 100 amittitur haec civitas (*i. 'status -is'*) ..., cum is qui profugit receptus est ... in aliam civitatem (dom. 78. Balb. 30 *opp.* illam *Atheniensium*). Manil. 19 (*p. 2706, 45*). leg. agr. 2, 96 oppidorum ... finitimorum illam copiam cum hac ... contendent (contemn- *codd.*). Rab. perd. 15 *carnificem* non modo foro, sed etiam caelo hoc ac spiritu censoriae leges atque urbis domicilio carere voluerunt (Catil. 1, 15 haec lux ... aut huius caeli spiritus. *aliter p. 2707, 9. 31. 33*). Mur. 21 agitat rem militarem ..., assiduitatis et operarum harum (*'sc. forensium' Halm*) cotidianarum putat esse consulatum (Pis. 64 in hac cotidiana assidua urbanaque vita [*v. Klotz ad l.*]. *cf. p. 2724, 36*). Sest. 19 nostra hac purpura plebeia (de orat. 1, 197 ius civile. div. 1, 94 et Pisidiae ... et huic nostrae Umbriae [*cf. 1, 92*]. PLIN. epist. 4, 22, 7 *agon Viennensis* mores Viennensium infecerat, ut n. hic omnium [*cf. 3* Romae]). Pis. 48 (*v. Klotz ad l.*). Mil. 67 Italiae dilectus ... haec arma ... Capitolinae cohortes. fin. 3, 51 quod nobis in hac (*Latina*) inopi lingua non conceditur (TERT. test. anim. 6 p. 142, 23 *opp.* Graecae [*infra*: non Latinis nec Argivis]. *cf. infra l. 49*). Att. 11, 18, 1 quodvis ... supplicium levius est hac permansione (*i. 'quam Brundisii permanere'*). epist. 7, 20, 1. *i. q. 'septentrionalis' (cf. p. 2715, 82)*: PLIN. nat. 2, 177 *fit*, ut nobis septentrionalis plagae sidera numquam occidant, contra meridianae numquam oriantur, rursusque haec illis (*incolis meridianae plagae*) non cernantur. 2, 179 neque ... mundus hoc (hic *opz, edd. vett.*) polo excelsiore se attollit — aut undique cernerentur haec sidera. *ibid.* ut ... nunc sublimis in deiectu positis videtur hic vertex, sic in illam terrae devexitatem transgressis illa se attollunt, residentibus quae hic excelsa fuerant. *spectatur motus localis (fere i. q.* ὁ ἐντεῦθεν *l. 13. 15;* ὁ δεῦρο *l. 16)*: CIC. Att. 15, 21, 3 (*ex Tusculano*) Tiro negat iam tibi placere Brundisium ...; at ego iam destinaram Hydruntem quidem ...; hic (hinc *Ernesti*) autem quantus πλοῦς (*'from the west coast of Italy' Tyrrell-Purser. cf.* 16, 4, 4 haec ... navigatio). VERG. Aen. 4, 46 (*loq. Anna*) dis ... auspicibus reor ... hunc (huc *Serv.*) cursum Iliacas vento tenuisse carinas (*cf. p. 2727, 54*).

β *acced. adiect. locale (appositio pro adi.: l. 20; add.* hīc *l. 23,* huius gentis *l. 30)*: CIC. S. Rosc. 74 si *per* liberos *fecit*, quos homines? indidemne Ameria an hosce ex urbe (*fere i. q. 'ex hac urbe'*) sicarios? Catil. 2, 6 video cui sit Apulia attributa, quis habeat Etruriam (*eqs.*) ..., quis sibi has urbanas insidias ... depoposcerit (3, 8 ducibus. Mur. 19 Servius hīc nobiscum hanc u. militiam respondendi ... secutus est. 38 *si* hanc u. suffragationem militari anteponis. prov. 8 audacia [*opp. provincialis*]. *cf. p. 2705, 77*). (?) Cael. 18 hanc Palatinam Medeam ⌞migrationemque⌟ (*Clodiam, opp. M. Colchis;* ⌞ ⌟ *del. Schoell*; hanc migrationem Palatinamque M. *Klotz adnotans 'vereor ne hanc de Clodia quam nondum ne nominavit quidem dici nequeat'. cf. p. 2705, 62*). har. resp. 19 nec calliditate Poenos nec artibus Graecos nec denique hoc ipso huius gentis ac terrae domestico nativoque sensu Italos *superavimus*. de orat. 3, 69 inferum hoc, Tuscum et barbarum *mare* (*opp.* superum mare ... Graecum). Att. 2, 16, 4 te ... hospitio agresti (*Arpinati*) accipiemus, quoniam maritimum hoc (*Formianum*) contempsisti. 4, 10, 1 (*ex Cumano*) his rebus Puteolanis et Lucrinensibus *me pasci*. epist. 15, 1, 5 in hoc provinciali dilectu (MART. 12 praef. solitudine). VARRO rust. 3, 12, 5 Italicum hoc nostrum *genus leporum* (*opp. Gallicum, Hispanicum*). COLVM. 9, 1, 8 Punicum cicer vel hoc vernaculum (TAC. dial. 28 quamquam vestra [*sc. provincialia*] vobis notiora sunt: ego de urbe et his [huius *Spengel*, eius *Meiser*] propriis ac vernaculis vitiis loquar [*syn.* 29 propria et peculiaria huius urbis vitia]. *cf. p. 2724, 67 sqq.*).

c *locutiones* 'haec' (*neutr.*), 'hae res' *sim. i. q.* τὰ ἐνταῦθα (*cf. p. 2707, 54 sqq.*): **α** *n. pl.* haec: (I) *in universum (de scriptis l. 49)*: CIC. Manil. 19 haec fides atque haec ratio pecuniarum, quae Romae, quae in foro versatur, implicata est cum illis pecuniis Asiaticis ...; ruere illa non possunt, ut haec non ... concidant. ac. 1, 10 aut ... Graeca legere malent qui erunt eruditi, aut ne haec quidem (*scripta Latina*) qui illa nescient (*cf.* 1, 4 *et v. p. 2705, 83*). Att. 9, 7, 5 nec tam ut illa (*res Pompei*) adiuvem, quam[quam] ut haec (*facta Caesarianorum*) ne videam, cupio discedere. nol[u]i enim putare tolerabiles horum insanias ... fore (*cf.* 9, 11, 4 et haec perdita sunt et illa non salutaria). epist. 1, 7, 9 te ita gerere volo, quae per exercitum atque imperium gerenda sunt, ut haec multo ante meditere (*aliter dist. Tyrrell*). 7, 20, 1 (*Velia*) quamquam ... Velia non est vilior quam Lupercal, tamen istuc (*Romam*) malo quam haec omnia. 7, 28, 3. VERG. Aen. 9, 323 haec ego vasta dabo. (II) *de civitate (nimirum fere Romana; de externa l. 67)*: CIC. Font. 48 cuius (*Vestalis*) preces si di aspernarentur, haec salva esse non possent (Flacc. 104 Marcell. 32 Phil. 4, 7). Catil. 1, 21 te haec, quae vastare ... studes, relinquentem. 4, 7 eos qui haec (*infra*: imperium) delere conati sunt (p. red. in sen. 4 p. red. ad Quir. 19. prov. 24 haec omnia). 4, 16 qui non haec stare cupiat (Sull. 76 Att. 12, 19, 1). Sull. 32 ut haec omnia perire voluerit (*cf.* HIRT. Cic. Att. 15, 6, 3). Cael. 39 har. resp. 60 Mil. 63. SALL. Catil. 52, 10 haec (*antea*: imperium) ... nostra ... futura sint (*cf.* LIV. 5, 44, 7 haec omnia Gallorum fieri [6, 40, 17]). LIV. 31, 29, 12 si alienigenae homines ... haec tenuerint (*Aetoliam, syn.* 14 his terris. *cf.* 34, 24, 4 *de Graecia*). SEN. contr. 1, 6, 4. **β** hae res (*per sing.: l. 73*): CIC. leg. agr. 2, 71 nisi ... mavultis relictis his rebus (*fere i. q. 'hac civitate'*) atque hac luce rei publicae in Sipontina siccitate ... collocari (Balb. 28 [*'i. nostris scil. Romanis' Klotz*, suis *Halm*]. epist. 9, 15, 3. *cf.* LIV. 6, 41, 8 parva ista [*sc. religiones*] non contemnendo maiores vestri maximam hanc rem fecerunt. *cf. p. 2705, 47*). epist. 7, 28, 1 cum prope desperatis his rebus te in Graeciam contulisti. 7, 30, 1 qui his rebus intersim.

2 *spectat ad ipsam terram opp. caelo sim. (in caelo stanti signif. caelum: p. 2707, 81) vel ad totum mundum opp. mundo altero (cf.* AVG. loc. hept. 5, 10 saepe dici ... hunc mundum, quasi alius sit [non sit *var. l., Zycha*]), *maxime mundo speciali (p. 2707, 4. 17) necnon praeterito vel futuro (p. 2707, 3. 5. 49; hic saepius transit in notionem temporalem q. e. 'praesens'). saepe per contemptum dicitur.*

a *de mundo et iis, quae in mundo sunt (loci paucissimi)*: **α** *generatim*: ENN. scaen. 326 ita ... atque hoc lumen candidum

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

claret mihi. CIC. rep. 1, 19 mundus hic totus. fin. 1, 20 hunc mundi ornatum. ac. 2, 55 in hoc ... nostro mundo (*opp.* alteri. *cf.* TERT. adv. Hermog. 25 p. 153, 9 terram quidem illam [*priorem*] ..., hanc vero nostram. pall. 2 p. 919 Oe. cuius *mundi Platonici* imago hic sit. CELERIN. Cypr. epist. 21, 1 p. 530, 10 *opp.* futuro. LACT. inst. 3, 23, 13 fortasse noster hic orbis alterius inferioris terrae luna sit). nat. deor. 2, 30 mundi ille fervor purior ... quam hic noster calor, quo haec quae nota nobis sunt retinentur et vigent (*cf.* 2, 41). LVCR. 1, 235 haec rerum ... summa. SEN. nat. 6, 16, 2 totum hoc caelum (*aliter p. 2705, 73*), quod igneus aether ... claudit, omnes hae stellae ..., omnis hic (*om. δ*) caelestium coetus et ... hic ... sol. epist. 92, 7 ex hoc animalium (*i. hominum*) numero pulcherrimo ac dis secundo (*de animantibus, cf.* 108, 20 in his pecudibus ferisve aut aqua mersis [*infra*: in hoc mundo]. IVV. 15, 69 genus hoc *sc.* '*humanum*'). TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 24 totum ... hoc (*al. cf.* LACT. inst. 5, 1, 1 huius immensi). FILASTR. 80, 7 homines cum hac ipsa visibili creatura. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 26, 29 non hanc cuiuslibet subiectam substantiam, sed illum ipsum hominem specialem *eqs.* (*v. p. 2739, 6*). *et passim.* β *speciatim de corpore humano eiusque partibus*: LIV. 2, 32, 11 hunc, quo vivimus vigemusque, ... sanguinem. SEN. epist. 58, 29 huic corpusculo (65, 22. *cf.* TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 649, 10 corpus hoc nostrum [carn. 9 p. 443 Oe.]). 102, 25 detrahetur tibi haec circumiecta ... cutis. 120, 14 *ex deo* pars et in hoc pectus mortale defluxit. PERS. 2, 63 ex hac scelerata ... pulpa. TERT. resurr. 56 p. 115, 17 ut haec quidem caro per martyria lanietur, alia vero coronetur *eqs.* (carn. 9 p. 443 Oe. in hac c. terrena. PS. TERT. haer. 4 p. 221, 9 *opp.* alterius). 60 p. 120, 26 spelunca haec oris et dentium statio *eqs.* *et passim.*

b *de iis, quae ad mundum pertinent, maxime vita, morte, tempore sim.* (*alia v. infra l. 44. 51. 52; dedi locos paucissimos; cf. p. 2721, 46*): CIC. S. Rosc. 63 propter quos (*parentes*) hanc suavissimam lucem aspexerit (150 lucem ... hanc quae communis est, eripere. *aliter p. 2705, 74*). Catil. 4, 7 frui vita et hoc communi spiritu (har. resp. 57 caelesti. *aliter p. 2705, 73*). Sull. 89 quod eum in hac vita teneat (Att. 10, 8, 8 de illa perpetua ..., non de hac exigua vita. TAC. ann. 14, 54 in hoc itinere vitae. CYPR. eleem. 18 p. 387, 18 saeculari [*opp.* spiritali adque caelesti]. LACT. inst. 5, 17, 16 praesentem [5, 18, 3 *opp.* melior et longior]. 6, 14, 6 temporariae [LVCIF. reg. apost. 6 p. 49, 28]). Tusc. 1, 74 ex his tenebris in lucem illam (*cf.* 1, 75 ex his vinclis). SEN. dial. 10, 14, 2 quidni ab hoc exiguo et caduco temporis transitu in illa toto nos demus animo, quae inmensa, quae aeterna sunt, quae cum melioribus communia? epist. 102, 23 per has mortalis aevi moras illi meliori vitae longiorique proluditur. QVINT. decl. 316 p. 245, 9 hae (*i.* '*humanae*') amicitiae, hae propinquitates, hi congressus, haec studia laudesque. CYPR. mortal. 3 p. 299, 8 hac morte (*antea*: istis mundi turbinibus. *cf.* 14 p. 306, 5 qui ad secundam mortem de hac morte transibit. 15 p. 306, 9 mortalitate). PS. CYPR. mont. 2 p. 106, 1 in hoc saeculo terreno (LACT. inst. 7, 14, 14 terrestri. FILASTR. 134, 5 si ... et dives in hoc s. bene operatus fuerit, necesse est ut et illic futurae vitae consortium consequatur). LACT. inst. 1, 1, 17 terrenae huiusce philosophiae. AVG. civ. 1, 10 p. 18, 11 D. terrenis his bonis (*cf.* 3, 18 p. 128, 2 D. temporalibus [*opp.* aeternis]). *et passim.*

c *locutiones* 'hoc' *et* 'haec' (*neutr.*), 'hae res' (*cf. p. 2706, 43 sqq.*): α *n. sg.* hoc (*de caelo praeter l. 60*): ENN. scaen. 345 aspice hoc sublime candens, quem vocant omnes Iovem (*cf. Eur. frg. 941 N.*[2] ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα ...;). 401 hoc quod lucet. PACVV. trag. 86 hoc vide, circum supraque quod complexu continet terram (*sim.* LVCR. 5, 318. *cf.* QVINT. decl. 314 p. 236, 3 hoc supra nos). PLIN. nat. 2, 170 totum hoc, quicquid est (*cf. supra l. 15*). *ex caelo colligitur tempus diei* (*formulae sollemnes*): PLAVT. Amph. 543 lucescit hoc iam (TER. Haut. 410. SVLP. SEV. dial. 3, 1, 1 [*V*, l. ó *AF*, *ed. vet.*]. *cf.* PLAVT. Curc. 182 hoc ... haud multo post luce lucebit [Mil. 218 lucet]. *v. Bach 189 sq. Löfstedt, Synt. II 328*). *cf.* Bacch. 1205 vesper hic est (*v. O. Skutsch l. c. [p. 2697, 80] 19; per attractionem*). β *n. pl.* haec: CIC. Catil. 3, 21 haec omnia, quae videmus, ... deorum ... potestate administrari. rep. 1, 34 deduc orationem tuam de ⌊eo loco⌋ (caelo *var. l. Non.*) ad haec citeriora (leg. 3, 4 ut ad haec c. veniam et notiora nobis). ac. 2, 120. 121. 127 humana despicimus cogitantesque supera atque caelestia haec nostra ut exigua et minima contemnimus. nat. deor. 3, 10 quo *numine* haec regantur (*cf.* 2, 4). Tim. 9 (*29D* τὸ πᾶν τόδε). de orat. 3, 20 omnia haec, quae supra et subter (*cf.* SEN. nat. 5, 14, 2 ne haec quidem supra terras ['τὰ ὑπὲρ γῆς' *Gercke falso; v. p. 2738, 9*]. ? TERT. nat. 2, 5 p. 104, 17 omnia haec super nos). orat. 120 cum ... illa divina cognoverit, nolo ignoret ne haec quidem humana (PS. APVL. Ascl. 38). SEN. epist. 82, 15 (*opp.* illa, ad quae transituri sumus). TERT. anim. 23 p. 336, 27 *Plato dicit animas* ex his visibilibus edoctas recordari. AVG. civ. 10, 14 p. 424, 18 D. haec terrena et ima (*cf.* 10, 17 p. 430, 17 D.). *in caelo stanti significatur caelum*: CIC. rep. 6, 20 (*loq. Africanus*) haec caelestia semper spectato, illa humana contemnito. γ hae res (*cf. supra l. 9*): CIC. Tusc. 1, 76 nihil malo quam has res relinquere (*i.* '*mundum, vitam*'; *aliter p. 2706, 70*). BOETH. cons. 3, 9, 29 W. in his mortalibus caducisque rebus.

pars secunda: **hic** ***anaphoricum*** (*pertinet ad memorata vel nota*):

vi originaria significat potissimum ea, quae ad primam personam pertinent vel sub conspectu eius spectantur (*cf. p. 2702, 4 sqq.*). *v. e. g.* PLAVT. Poen. 1197 hoc volo agas. :: ... ago istuc. TER. Ad. 944 etsi hoc mihi pravom ... videtur, si vos ... istuc voltis, fiat. *raro fere i. q.* '*iste*': *l. 39 sqq. p. 2720, 24 sqq.* *passim variat c. aliis pron., e. g.* TER. Andr. 286 huius formam atque aetatem vides nec clam te est, quam illi nunc utraeque inutiles ... sient; ... huius ... hanc ... haec ... isti (*similia p. 2702, 8*). *bona aetate raro iuxta pon.* iste (*e. g.* CIC. Sull. 60 ad istam coniurationem atque ad hoc nefarium facinus. *passim inde ab aevo imperatorio*), *saepissime* ille, is, *fere ita, ut* hic *plus ponderis habeat* (*e. g. supra l. 8*). *audaciora*: CIC. leg. 3, 8 (*verba legis*) iuris disceptator ... praetor esto; is iuris civilis custos esto; huic potestate pari ... sunto. TIB. 1, 7, 33 hic ... hic ... illi (OV. fast. 1, 417. *cf.* TIB. 2, 1, 37 his ... illi ... illi. OV. ars 2, 492 illa ... illa ... his [MART. epigr. 23, 5]). OV. fast. 5, 484 hic sensus verbi, vis ea vocis erat (*cf.* SIL. 3, 349). SEN. dial. 8, 7, 4 contemplationem ...: alii petunt illam, nobis haec statio ... est (*cf.* epist. 90, 38 *al.* TAC. ann. 16, 18). VEG. mulom. 1, 38, 5 oculi eius ... et auriculae huius.

saepe c. emphasi ponitur, fere per contemptum vel commendationem i. q. '*hic talis*', *e. g.* VERG. Aen. 1, 253 hic pietatis honos, sic nos in sceptra reponis (*Serv.*: id est talis). HOR. sat. 1, 6, 89 nil me paeniteat sanum patris huius. PLIN. nat. 33, 141 hoc (*i.* '*tantulum*') argenti tota Carthago habuit (*cf.* STAT. Theb. 12, 329. Ach. 1, 937 thalamis haec tempora nostris?). IVV. 5, 173 his epulis et tali dignus amico (*cf.* TAC. ann. 14, 53 tales hortos extruit *animus* et per haec suburbana incedit et tantis agrorum spatiis, tam lato faenore exuberat? PRVD. c. Symm. 1, 193). *et passim.* *aliter p. 2728, 16 sqq.*

I ***usu strictiore***: *pertinet ad ea, quae in antecedentibus memorata sunt*:

A ***generatim*** *pertinet ad quaelibet ex antecedentibus*:

1 *vario usu*: **a** *in univ.* (*exempla paucissima*): ENN. ann. 47 compellare pater me voce videtur his verbis: 'o gnata ...'. haec effatus pater ... recessit *eqs.* 251 hunc (*descriptum*) ... compellat Servilius. PLAVT. Amph. 594 sum profecto et hic et illic. hoc cuivis mirari licet. Asin. 306 vae tibi. :: hoc (istuc *Weise, cf. Bach 279*) testamento Servitus legat tibi (*fere i. q.* '*istuc*', *cf.* Mil. 1400 perii. :: haud etiam, numero hoc [*del. Bach 283, cf. etiam Leo ad l.*] dicis. Poen. 189. TER. Haut. 694 audio. :: at iam hoc non ages. Ad. 329 [hoc *om. D*[1]*GL*]. 897). Bacch. 689 hoc ut faceret, quod loquor. Capt. 19 patri ... vendidit. hic (is *Fleckeisen, edd.*) postquam hunc emit *eqs.* (*sic de persona ap. scaenicos* [*ap.* PLAVT. *fere a vv. dd. corrigitur*]: 335 Curc. 302 Epid. 301 Men. 650. Trin. 878 [*plur., cf.* 948]. TER. Haut. 601. 847 Eun. 567 *al.*). LVCIL. 110 verum haec ludus ibi ... fuerunt ...: illud opus durum, ut Setinum accessimus finem *eqs.* (*opp.* ille '*praepar.*', *item*: CIC. inv. 1, 66. S. Rosc. 76 verum haec missa facio; illud quaero *eqs. al. contra v. p. 2729, 78*). CIC. Q. Rosc. 17 Roscius socium fraudavit. potest hoc homini huic haerere peccatum? Planc. 97 cui cum omnis metus, publicatio bonorum, exilium, mors proponeretur, haec perpeti ... maluit (*in enunt. correlativo, item*: Brut. 292 faceti *hominis est*, cum de sapientia disceptatur, hanc sibi ipsum detrahere. *sim. saepe*). *et passim.* *vox repetitur*: ENN. scaen. 323 divitias ...: de his divitiis. PLAVT. Amph. 372 profecto ...: hoc quidem 'profecto' (*cf.* TER. Andr. 264 LVCIL. 185. CIC. Verr. II 3, 124 qui reliqui? quid hoc est 'r.'? Caecin. 87 'unde tu'. hoc verbum 'unde'. *al. adde*: CIC. Flacc. 23 roges ... priusquam hoc 'te rogo' dixeris). Rud. 912. TER. Phorm. 126 lex ... eadem haec lex. CIC. S. Rosc. 10. *et passim.*

b *artiore conexu*: α *refertur ad subi. ablativi absol.* (*c. oppos. infra l. 66; usus Caesarianus, v. Meusel ad Gall. 4, 21, 6 civ. 1, 36, 5*): CAES. Gall. 3, 14, 4 turribus ... excitatis tamen has altitudo puppium ... superabat. 5, 4, 3 principibus ... convocatis hos (eos *β*) ... conciliavit. 5, 44, 6 quo percusso ... hunc scutis protegunt hostes, in illum *eqs.* 6, 4, 4 civ. 1, 36, 5 *al.* β *refertur ad obi. structurae particip.* (*c. oppos. infra l. 71; in fig. anaphorae infra l. 72*): CAES. Gall. 5, 42, 2 quosdam ... nacti captivos ab his (iis *α*) docebantur. 7, 63, 3 civ. 1, 70, 3. 3, 40, 3 naves longas adgressus ... IIII ex his abduxit, reliquas incendit. TIB. 1, 5, 33 (*vs. suspectus*) tantum venerata virum hunc sedula curet, huic paret ... epulas *eqs.* SEN. benef. 3, 33, 5 si quis sapientiam consecutus hanc patri tradiderit. γ *in ipso contextu* (*vi debilitata fere i. q.* '*is*'; *cf. p. 2740, 50*): QVINT. decl. 269 p. 99, 26 facilius est egestatem ferre in hac natis.

c *in serie*: CIC. leg. 3, 3 mundus ...: nam et hic deo paret et huic (*deo*) oboediunt maria *eqs.* OV. met. 13, 145 mihi *Ulixi* Laertes pater est, Arcisius illi, Iuppiter huic (*cf.* fast. 4, 33). MANIL. 2, 292 Libram Capricornus et illum (*C.*) conspicit ... Aries, atque ipsum (*A.*; illum *FV*[2]*F*) ... Cancer, et hunc ... sidera Librae. PLIN. nat. 3, 112 Umbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. 11, 176. 18, 188 palmae ... subditur olea, huic ficus, fico punica, illi (*d, edd.*; -is *cett.*) vitis *eqs.* STAT. silv. 3, 3, 52.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *formulae explicativae*: **a hoc est** (*de ratione inter usum formularum* hoc est *et* id est *intercedente v. imprimis Meader 53 sqq. Wölfflin-Meader, ALL 11, 1900, 378 sqq.; iuxta pon.*: GAIVS epit. 2, 8, 5 reliquae feminae, h. e. amita, id est patris soror *eqs.* PORPH. Hor. carm. 1, 30, 7 CYPR. domin. orat. 17 p. 279, 23. *et al. seq. nomin. extra structuram*: COLVM. 5, 1, 9 sqq. *passim.* SORAN. 1, 73 p. 27, 3 [*v. Svennung, Unters. Pallad. 175; cf.* CASS. FEL. 82 p. 193, 15]):

α in adiungenda qualibet locutione simili (*membris non parallelis e. g. infra l. 14. 15*): LVCIL. 304 cum poclo bibo eodem, amplector (*eqs.*) . . ., h. e. cum ⌊psolo copumai⌋ (⌊ ⌋ *v. app. crit. et Marx ad l.*). 387 (?). OPIL. Gell. 1, 25, 17 initiae (inviae *codd.*), h. e. initus atque introitus. RHET. Her. 2, 30, 48 pares, h. e. in isdem partibus . . . positos. 3, 11, 20 mollitudinem vocis, h. e. ut eam torquere . . . possimus. *al.* CIC. inv. 1, 23 si . . . summam causae exponemus, h. e., in quo consistat controversia. 1, 76 distinguere convenit, h. e. tum inductione uti, tum ratiocinatione *eqs. al.* Quinct. 76 qua ratione . . ., h. e. cur. S. Rosc. 117 tribus praediis, h. e. praemiis sceleris ornatus. Q. Rosc. 56 societati, h. e. Roscio. Tull. 55 'endoplorato', h. e. conclamato. *al. et apud* CIC. de orat., philos., epist. (*etiam ad Cic.*), LVCR. (5, 446), SALL. (Iug. 31, 20), HOR. sat., OV., LIV. (41, 23, 15), PAVL. FEST., SEN. contr., COLVM., ASCON., PLIN. nat., QVINT., FRONTIN., PLIN. epist., SVET., *al.* *per pleonasmum*: PORPH. Hor. carm. 2, 20, 13 'gementis . . . Bosphori', ⌊h. e.⌋: perstrepentis ac sonantis intellege (⌊ ⌋ *del. Pauly; aliter Keller*).

β acced. notiones secundariae (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 309, 1; dub.*: CHIRON 949 si hoc non profecerit, ⌊h. e.⌋: lac caprinum . . . dato [⌊ ⌋ *del. Oder*]. INSCR. christ. Diehl 3813 [*vix recte huc trahit Svennung*]): (I) *artiore sensu explicativo i. q. 'scilicet', 'et quidem'*: RHET. Her. 1, 7, 11 haec ⟨t⟩res utilitates . . . sunt conparandae, h. e. ut auditores sese perpetuo nobis adtentos, dociles, benivolos praebeant (*in digerendo numero, item*: PLIN. nat. 18, 350 sunt et ipsius lunae VIII articuli . . ., h. e. [*enumerantur*]. LAMPR. Alex. 25, 7 de duobus marmoribus, h. e. porfyretico et Lacedaemonio. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 p. 163, 7 MART. CAP. 9, 894 NOT. urb. Const. 8, 11). 3, 8, 15 absoluta . . . difficillima parte rhetoricae, h. e. inventione. 3, 9, 16. COLVM. 5, 10, 8 autumno serito, h. e. circa idus Octob. (*cf.* PLIN. nat. 17, 78). PLIN. nat. 2, 242. 15, 78. 22, 5 utroque nomine idem significatur, h. e. gramen *eqs. al.* CAPITOL. Aur. 5, 5 in Aureliam *gentem*, h. e. Antonini (*cf.* SPART. Ael. 2, 6). Pius 7, 3 unus tantum . . ., h. e. Atilius Titianus. TREB. Gall. 19, 4 ITIN. Anton. Plac. rec. A 37 p. 184, 3 *al.* AVX. Hil. c. Aux. 15 p. 618^C SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 123, 5. AVG. civ. 3, 26 p. 138, 13 D. paucissimis, h. e. minus quam septuaginta. *et al.* *adde*: VICTORIN. POETOV. in apoc. 10, 3 p. 92, 15 'oportet', inquit, 'iterum praedicare . . .': h. e., quoniam, quando hoc vidit Iohannes, erat in insula Patmos. *in responso*: GRAMM. suppl. 139, 14 figurae pronominum quot sunt? h. e. duae. 141, 4. (II) *restrictive fere i. q. 'hactenus'* (*infra l. 50*), *'vel potius'* (*l. 51 sqq.*): HOR. sat. 2, 7, 3 mancipium . . . frugi quod sit satis, h. e., ut vitale putares. VLP. dig. 37, 6, 1, 14 is quoque, qui in adoptiva familia est, conferre cogitur, h. e. non ipse, sed is, qui eum habet. 41, 1, 23, 2 ex re sua, h. e. eius, cui bona fide quis servit. ITIN. Theod. 7 p. 140, 18 in ipso monte, h. e. ad pedem montis ipsius. ANTHIM. 22. (III) *conclusive fere i. q. 'igitur'* (*nos 'und das heißt', 'und somit'*): SEN. epist. 110, 1 iubeo (*te*) habere mentem bonam, h. e. propitios deos omnes *eqs.* PLIN. nat. 2, 31 obliquitatem eius (*signiferi*) intellexisse, h. e. rerum fores aperuisse Anaximander . . . traditur. 7, 117 te (*Cicerone*) dicente legem agrariam, h. e. alimenta sua abdicarunt tribus. 23, 48 noctu, h. e. spe somni. 35, 105 in suburbano suo hortulo, ⌊h. e.⌋ Demetrii castris (⌊ ⌋ *'an non procul a?' Mayh.*).

b hoc est dicere (*cf. francog. 'c'est à dire'*): OPTAT. 5, 10 p. 141, 1 hanc patris familias auditurus est vocem: 'amice' — h. e. d.: agnosco te — 'aliquando renuntiaveras diabolo *eqs.*' (*cf.* p. 141, 4). 6, 8 p. 156, 7 *al.* AMBR. off. 1, 45, 220 alibi dicit *propheta*: 'te decet hymnus, deus, in Sion'; h. e. d.: honestum est ut te timeamus *eqs.* PELAG. epist. ad Demetr. 17 p. 31^B AVG. cons. euang. 2, 46, 96 p. 204, 19 in euang. Ioh. 7, 19 *al.* gen. c. Manich. 2, 28, 42 in psalm. 130, 7^extr. serm. coll. Morin 1930 p. 48, 27 *al.* SALV. eccl. 1, 28 VIRG. gramm. epist. 3 p. 153, 1. 7 p. 173, 22. 175, 20 (est *suppl. Mai*). *seiuncte*: ARNOB. nat. 5, 2 p. 175, 21 h. e. enim d. SALV. eccl. 1, 29 h. e. utique d. RVSTIC. c. aceph. p. 1242^A h. e. autem d.

c hoc est intellegere: SOMN. Neron. (ed. Dobschütz, JThSt. 16) 8, 3 'exierunt duo ursi *eqs.*' (*IV reg. 2, 24*): h. e. i.: . . . *exierunt* Vespasianus et Titus *eqs.* 10, 1 'fac altare deo *eqs.*' (*gen. 35, 1*): h. e. i.: deus pater deo filio suo altare fieri iubet *eqs.*

3 *in enuntiatis vel locutionibus enuntiata antecedentia per parallelismum resumentibus* (*cf. p. 2711, 16 sqq.*): **a** *parallelismo integro*: *α enunt. primar.*: CIC. Verr. II 3, 59 mitto vincla, mitto carcerem (*eqs.*) . . ., mitto, i n q u a m, h a e c o m n i a (II 4, 116. *cf.* div. 1, 36 irrideamus haruspices . . ., condemnemus, i., hos). OV. trist. 4, 7, 19 credam prius (*seq. a. c. i.*) . . . : haec ego cuncta prius . . . credam. *β enunt. a coniunctione incipientia* (*relat. p. 2710, 8*): PLAVT. Amph. 13 ut vos . . . voltis . . . me laetum lucris adficere . . . et ut . . . voltis . . . et uti . . . voltis . . .: haec ut me voltis adprobare adnitier. CIC. Verr. II 3, 148 si doceo (*seq. a. c. i.*) . . ., si hoc doceo. II 3, 178 ut illud missum faciam (*seq. a. c. i.*) . . ., ut hoc praeteream. Cluent. 125 dum . . . constabit . . ., dum haec, i n q u a m, . . . constabunt (Phil. 7, 15 CYPR. epist. 52, 1 p. 617, 12). Tusc. 1, 70 (*68* cum videmus . . .) haec i g i t u r . . . cum cernimus (Att. 10, 3 epist. 15, 21, 2). *al.* LIV. 9, 7, 1 *al.* SEN. dial. 7, 20, 5 (3 qui sibi hoc proposuit: 'ego *eqs.*') qui haec facere proponet. *et al.* *γ inf.*: TER. Eun. 940 harum (*meretricum*) videre inluviem . . ., quam inhonestae . . . sint . . ., quo pacto . . . vorent, nosse o m n i a h a e c salus est adulescentulis (CIC. dom. 98 suscipere . . . dolores [*eqs.*] . . . — h. o. subire). VARRO Men. 294 currere vigilare esurire, ecquando (haec q. *codd.*) haec facere oportet? *δ acc. c. inf.*: VARRO rust. 2, 2, 6 (*prisca formula; cf. p. 2713, 13*) illasce oves . . . sanas recte esse . . . neque de pecore morboso esse habereque recte licere, haec sic recte fieri spondesne? (*cf.* EPIST. donat. Iren. [CIL VI 10247] 21). *ε particip.*: VERG. Aen. 12, 865 alitis in parvae subitam conlecta figuram, quae . . . serum canit . . . per umbras, hanc versa in faciem (*Dira*) *eqs.* AVG. civ. 1, 9 p. 14, 20 D. excepto . . ., quod (*eqs.*) . . ., hoc ergo excepto.

b *per anacoluthon*: CIC. Balb. 11 cum Q. Metellus . . . causam . . . diceret . . . — hoc igitur causam dicente. NEP. Eum. 2, 2 Alexandro . . . mortuo, cum (*eqs.*) . . ., hoc tempore. LIV. 10, 28, 18 cum . . . adiecisset (*seq. a. c. i.*) . . ., haec exsecratus *eqs.* 21, 6, 3 cum . . . placuisset . . . mitti legatos . . ., hac legatione decreta *eqs.* 25, 37, 13. 34, 27, 8 pauca praefatus, cur . . ., sub haec. *al.*

4 *refertur ad partes orationis* (*quae ratio intercedat inter haec exempla et ea, quae sub 3 posui, cognosces, si contuleris supra l. 15 cum p. 2713, 13*): **a** *nomina* (*vel pronom.*): *α arto conexu* (*collective; de singulis non legitur nisi structura liberiore*: VARRO ling. 6, 14 quinquatrus: hic dies unus ab nominis errore observatur [*v. Svennung, Unters. Pallad. 172*]. MART. 2, 85, 2. *iniuria a* QVINT. inst. 9, 3, 18 *affertur* HOR. carm. 1, 12, 41): (I) *eodem casu*: PLAVT. Asin. 198 diem aquam solem lunam noctem, haec argento non emo. Men. 976 verbera compedes molae (*eqs.*) . . ., haec pretia sunt ignaviae. Poen. 211 navem et mulierem, haec duo comparato. CATO agr. 8, 2. 37, 1 hordeum, faenum Graecum, ervum, h a e c o m n i a segetem exsugunt (51 *al.* VARRO rust. 1, 59, 1. SALL. Iug. 85, 4 o. h. [COLVM. arb. 10, 2]. SEN. epist. 95, 58. *et al. cf.* HOR. sat. 1, 2, 2 ambubaiarum collegia, pharmacopolae, mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne. HOMER. 203. STAT. Theb. 5, 739 cuncta haec). AFRAN. com. 381. CIC. Phil. 1, 36 quid enim? gladiatoribus clamores . . ., quid? populi versus, quid? Pompei statuae plausus . . ., parumne haec significant . . . voluntatem? fin. 2, 76 officium, aequitatem (*eqs.*) . . ., mori pro patria, haec cum loqueris (*app. inf., item*: CYPR. domin. orat. 15 p. 278, 5). LIV. 1, 38, 4. 2, 39, 3 HOMER. 214 MART. 2, 48, 7. 5, 20, 10. *et al.* *pertinet ad adiectiva*: CATO agr. 31, 2 ulmeam, pineam, nuceam, hanc atque aliam materiem omnem. (II) *extra structuram*: LVCR. 1, 458 servitium . . ., paupertas divitiaeque, libertas, bellum, concordia (*eqs.*) . . ., haec soliti sumus . . . eventa vocare (*anteced. 'nom. pendens', cf.* SEN. epist. 77, 6 cibus, somnus, libido, per hunc circulum curritur). LIV. 37, 56, 4 Lycaoniam omnem et Phrygiam utramque (*eqs.*) . . .: haec omnia, quae supra sunt scripta, regi Eumeni iussa dari. COLVM. 12, 59, 4 piperis . . . unciae tres, apii seminis unciae duae, laseris (laridis *SA*[1]) radicis . . . ses⟨c⟩unciam, casei sextantem: haec . . . melli permisceto *eqs.* (*de mensuris, cf.* 12, 59, 5 ligustici unciam, passae uvae . . . sextantem [*eqs.*] . . .: haec . . . possunt melli admisceri *eqs.* PELAGON. 384 resinae terebinthinae [*gen.*], resinae frixae [*eqs.*] . . .: haec omnia, . . . decoquis [*Hippiatr. gr. I p. 419, 22 ῥητίνης κτλ. . . . ταῦτα πάντα. cf. Svennung, Unters. Pallad. 192*]). ORIBAS. syn. 3 add. p. 918^in. rec. Aa (*v. Svennung l. c. 187*). *in fig. anaphorae*: LIV. 34, 7, 9 munditiae et ornatus et cultus, haec feminarum insignia sunt, his gaudent . . ., hunc mundum muliebrem appellarunt maiores nostri.

β post interruptam orationem (*collective vel de singulis; formam* hic, qui . . ., hic *v. p. 2741, 18; cf. etiam p. 2743, 71; dub.*: PLAVT. Trin. 292): (I) *post enunt. secund., parenthesin sim.* (*add. aliquid novi: l. 84; acc.* omnis: *l. 82 al.*): LVCIL. 485 terriculas (-col- *var. l.*), Lamias, Fauni quas Pompiliique instituere Numae, tremit has, hic omnia ponit (*in fig. anaphorae, item*: CIC. Pis. 1 vultus . . ., qui . . ., hic . . ., hic. Mil. 70). VARRO Men. 559 equus, qui ad vehendum est natus, tamen hic traditur magistro. CIC. Verr. I 30 M. Crepereius ex acerrima illa equestri familia . . ., Lucius Cassius ex familia . . . severissima, Cn. Tremellius, homo summa religione . . ., tres hi homines veteres. II 1, 49 Tenem ipsum, qui . . ., qui . . ., cuius . . ., hunc ipsum i n q u a m Tenem . . . abstulit (Phil. 7, 24). II 2, 160. 5, 53 (iis *Halm*). 5, 114 leg. agr. 1, 13. har. resp. 24 ludos e o s, quorum religio tanta est . . ., hos ludos (Phil. 3, 7[?]. 7, 15 de orat. 1, 109. 169 carm. frg. 11 [de consul.], 31 PANEG. 2, 47, 4. FIRM. math. 2, 14, 4 haec eadem. *et al.*). Phil. 2, 101. fin. 2, 23 mundos, elegantes . . ., quibus (*eqs.*) . . ., hos e r g o asotos (*cf. p. 2711, 3*). 3, 30 his . . . omnibus (*cf. p. 2711, 5*). carm. frg. 13 (de consul.), 3. LVCR. 3, 63 avarities et honorum caeca cupido, quae . . ., haec vulnera vitae. 6, 532.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

677 VERG. Aen. 9, 364 COLVM. 10, 184. PLIN. nat. 3, 58 (*aliter Detlefsen*). CE 950, 7 (*Pompeis*). FRONTO p. 226, 18 N. 234, 13. APVL. apol. 58 Quintianum istum, qui ..., quem ..., hunc igitur Quintianum (PEREGR. Aeth. 14, 2). mund. 11 Plat. 1, 13. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 124, 3 illos autem, hoc est Theodorum, Narcissum (*eqs.*) ..., hos omnes (AVG. civ. 1, 1 p, 5, 11 D. *al.*). *et al.* *extra structuram* (*cf. etiam* CIC. Att. 2, 9, 1): CIC. Sest. 57 rex Ptolemaeus, qui ...: de hoc ... est rogatum. LVCR. 4, 399 exstantesque (extant usque *Lachm.*) procul ... montes, classibus inter quos ... patet exitus ..., insula coniunctis tamen ex his una videtur. HIRT. Gall. 8, 44, 3. VERG. Aen. 11, 554 telum ... quod forte ferebat *Metabus* ..., huic natam ... implicat. MART. 14, 33, 2. CONSVLT. 6, 17 (*aliter Cuiacius, Mommsen*). VVLG. psalm. 117, 22 (= Matth. 21, 42 *al.*) lapidem (*'attr. inversa'*; lapis *Itala Firm. err. 20, 2 Hier. psalt. sec. Hebr., item Vulg. I Petr. 2, 7*), quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli (*gr.* λίθον, ὃν ..., οὗτος). *repetitur coniunctio, praepos., verbum* (*cf. p. 2709, 77 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 27 cum omnibus in aliis vectigalibus, Asiae, Macedoniae (*eqs.*) ..., cum in his inquam rebus omnibus. Catil. 4, 23 pro imperio, pro exercitu, pro provincia, quam ..., pro his igitur omnibus rebus (fin. 5, 90 cum omnia, quae illi commoda certe dicunt esse ..., haec i. cum ego ..., sed cum ego ista omnia bona dixero. 5, 96 laetor ... eam philosophiam, cuius ..., hanc i. laetor etiam acutiorem repertam *eqs.*). LIV. 37, 4, 1 ut milites, quos ... quique ..., ut hi (biduo *recc.*, ii *Drakenb.*) omnes ... convenirent (*cf. supra l. 20*). TRYPH. dig. 24, 1, 16 si ex centum, quae ..., quinquaginta apud debitorem ⌊ex his⌋ perierint (⌊ ⌋ haec *Pa* [?], eius *Mo.*). APVL. flor. 17 p. 83 quin ex plurimis, quae ..., ex his plurimis quin. VVLG. act. 4, 10.

(II) *post enunt. compar.*: CIC. leg. 3, 5 Plato Titanum e genere statuit eos, qui, ut illi caelestibus, sic hi adversentur magistratibus (VARRO rust. 3, 17, 4 [nos *codd.*]. CYPR. epist. 43, 4 p. 593, 23 sic et hi). ac. 1, 10 si *philosophi*, ut illi (*poetae*) Aeschylum (*eqs.*) ..., sic hi Platonem imitentur *eqs.* Tusc. 1, 40 VITR. 2, 6, 3. QVINT. inst. 6, 3, 19 sales enim (*Spalding*, sane tamen *codd.*), ut ille ..., ita hi quoque (*cf. l. 32*).

b *enunt. relat. sim.*: *α* **qui** (*singularia de usu v. p. 2728, 27. 65. 2729, 4. 18; iuxta pon.* is: TERT. nat. 2, 6 p. 105, 22 ut qui melius dixerit, hic verius dixisse videatur, non qui verius, is melius. BOETH. cons. 4, 2, 9 W.): ENN. (?) ann. 193 qui antehac invicti fuere viri ..., hos ego ... vici. PLAVT. Merc. 500 vicinus quod rogavit, hoc emi mercimonium. Rud. 997 quo colore est *vidulus*, (*sic dist. Leo, Linds.*) hoc colore capiuntur pauxilluli (*subst. repetitur, item*: CIC. Caecin. 14. Cael. 70 quae lex ..., quam legem ..., quaeque lex ..., hac ... lege. Phil. 2, 68 LVCR. 4, 596. PROP. 2, 1, 64 qua cuspide ..., hac ipsa c. *et al.*). TER. Hec. 609 quod ..., idem hoc (*v. vol. VII 1, 200, 57. 60. 201, 77; adde* CIC. nat. deor. 1, 24. 2, 17). Phorm. 345 ea qui praebet, non tu hunc (*cum δ*) habeas plane praesentem deum? Eun. 525 Ad. 994. LVCIL. 171 qui edit se, hic comedit me. 638. 1285 MACER or. frg. Prisc. gramm. II 532, 25 CE 4, 2 CIC. Arat. 117. 162. Quinct. 50 cuius bona ex edicto possidentur, huius omnis fama et existimatio cum bonis simul possidetur. Q. Rosc. 46 qui semel a veritate deflexit, hic ... ad periurium ... perduci consuevit. *et passim.* *abl. mens.* quo — hoc: CIC. Q. Rosc. 31 q. quisque est sollertior et ingeniosior, h. docet iracundius et laboriosius. Caecin. 2 Font. 20 *al.* (de orat. *bis*, phil. 6ies, Att. epist. *ter*). Q. CIC. pet. 36 CATVLL. 39, 21 CAES. Gall. 4, 17, 7 HIRT. Gall. 8, 9, 4 VERG. georg. 4, 248. AETNA 149 magis h. (*postpon., item*: OV. met. 14, 302). PROP. 1, 4, 16. 1, 10, 28. *et ap.* OV., LIV., VAL. MAX., CELS., PHAEDR., SEN. trag., phil., CVRT., COLVM., PLIN. nat., QVINT., *al.* *sensu finali*: CIC. epist. 4, 13, 5 q. facilius ... respondere tristius possit, h. est ... tardior. *?per ellipsin* (*cf. p. 2733, 77*): TERT. idol. 24 p. 57, 27 *lex* q. expedita, h. plenius administranda.

β **quicumque**: CIC. Tusc. 4, 38 ut, quemcumque casum fortuna invexerit, hunc ... quiete ferat *sapiens*. Att. 14, 13, 2 CATVLL. 76, 8. LVCR. 1, 1112 quacumque prius de parti corpora desse constitues, haec rebus erit pars ianua leti, hac *eqs.* (*subst. iteratur, cf.* GAIVS dig. 6, 2, 13 pr.). 4, 331 quaecumque ..., omnia ... haec (PANEG. in Mess. 27 PROP. 4, 1, 60). *al.* CAES. civ. 1, 75, 1 CVLEX 411 HOR. carm. 3, 3, 54 OV. rem. 332 fast. 6, 182. *et al.* *formae mixtae*: CATVLL. 64, 283 quoscumque ferunt campi, quos Thessala ... ora creat, quos ... aura parit flores ... Favoni, hos ... tulit (*cf.* PROP. 2, 16, 45 quascumque ... vestes, quoscumque smaragdos quosve ... chrysolithos, haec. MANIL. 1, 292. 2, 340). SEN. Med. 216 quodcumque ... quicquid ... qua ... quicquid ..., hoc omne.

γ **quisquis** (-e; *adde supra l. 74*): CIC. Verr. II 2, 183 quicquid erit in his libellis, quantulumcumque videbitur esse, hoc quidem certe manifestum erit. CAES. civ. 2, 39, 5 ut, quidquid intercederet temporis, hoc omne victoriam morari videretur (*cf.* MANIL. 3, 118 hoc totum [FIRM. err. 7, 1. 16, 5]). PROP. 2, 20, 26 SEN. Thy. 611 *al.* LVCAN. 5, 351 *al.* PETRON. (*p. 2728, 73*). PLIN. nat. 11, 8 PLIN. paneg. 15, 5. 62, 7. *et al.* *per incongruentiam*: LIV. 36, 2, 5 (*votum*) quisquis magistratus eos ludos quando ubique faxit, hi ludi recte facti ... sunto. quisque *i.* '-*quis*': COMM. apol. 804. *adde p. 2728, 74. 2743, 69.*

δ **quantus** (-libet *infra l. 3*): PLANC. Cic. epist. 10, 4, 3 hoc unum tibi persuade, quantum viribus eniti ... potuero, hoc omne rei p. semper futurum. QVINT. decl. 309 p. 216, 1 quantumlibet. *abl. mens.* quanto (-um: *l. 7*) — hoc: LVCR. 2, 827 q. in partes res quaeque minutas distrahitur magis, h. magis est ut cernere possis evanescere ... colorem. SEN. Phaedr. 1087 dial. 3, 1, 5. VAL. FL. 4, 545 quantum (*i. 'quanto magis'*) ... propinquat Phasis ..., h. magis angunt proxima. AVG. civ. 15, 1 p. 59, 21 D.

ε **quot**: MANIL. 5, 733 q. (quod *codd., item infra*) eant ... fluctus, q. ... cadant foliorum milia ..., amplius hoc ignes numero (*i. 'plures horum numero stellas'*) volitare per orbem.

ϛ *enunt. vices relat. servantia*: **si quis** *sim.* (qui, aliquis, quisquam): TER. Andr. 458 si hic malist quicquam, em illic est huic rei caput (*cf. p. 2728, 71*). TRAG. inc. 122 si quis sanguine exortam tuo prolem ... immolet, quid meritus hic sit, dubium⟨ne⟩ an cuiquam fuat (fiat *trad.*)? CIC. Cluent. 142. Cael. 42 si quem forte inveneritis, qui aspernetur oculis pulchritudinem rerum ..., huic homini ... iratos (*deos*) putabunt. prov. 12 si qui (*infra*: quem ..., huic). *saepe.* LVCR. 2, 934 si ... aliquis. *al.* CAES. Gall. 1, 40, 8 HOR. sat. *ter. et passim.* **ut** (*cf. infra l. 65; dub.*: CAES. civ. 3, 49, 3): RVT. LVP. 2, 20 ut familiares videbantur, hos necessitudine opitulandi adstrinxit. VERG. Aen. 12, 273 hasta ..., ut forte novem ... fratrum corpora constiterant contra ..., horum unum ... transadigit costas (*sim.* 12, 490). **ubi**: VARRO ling. 10, 78 u. additur 'ex quadam parte', significat non esse in consuetudine in his verbis omnes partes. CELS. 3, 2, 1 u. lenti dolores ... sunt ..., longum hunc (*morbum*) futurum esse. *paulo aliter*: OV. fast. 6, 201 mane u. bis fuerit ..., hac sacrata die ... Bellona ... dicitur. **unde**: AVG. civ. 21, 26 p. 541, 24 D.

c *enunt. a coniunctione incipientia* (*cf. l. 12 sqq. p. 2711, 62. 2728, 30. 2744, 78; dedi locos selectos infra l. 30. 50. 53*): **cum**: CIC. Verr. II 3, 132 c. palam Syracusis ... L. Rubrius Q. Apronium sponsione lacessivit: 'ni (*eqs.*) ...', haec te vox non perculit ...? (*cf.* fin. 4, 14 ac. 1, 39). Att. 9, 6, 1 Ciceroni meo togam puram c. dare Arpini vellem, hanc eram ipsam excusationem relicturus ad Caesarem. VARRO rust. 3, 16, 29 c. examen exiturum est ..., huius quod duo solent praeire signa, scitur. LIV. 1 praef. 7. *et al.* *adde*: CIC. epist. 5, 18, 2 tu vero, qui ... habeas ..., quomque ... et c. ..., omnibus his de causis debes *eqs.* **ne**: PROP. 1, 19, 4 ne forte tuo careat mihi funus amore, hic timor. ?LIV. 41, 24, 16. COLVM. 12 praef. 1 ne ..., propter hoc. ?TERT. apol. 18, 7. *cf. infra l. 63.* **quia** (*adde p. 2745, 78; abl. mens.: l. 43*): LVCR. 6, 572 q. respirant alternis (*venti*) ..., saepius hanc ob rem minitatur terra ruinas quam facit. HOR. sat. 1, 3, 93 minus hoc iucundus. **quod** (*abl. mens.: l. 46*): PLAVT. Asin. 797 q. illa autem simulet, quasi gravedo profluat, hoc ne sic faciat. CIC. Planc. 26 q. me ... conservarit, ... hanc fidem. fin. 2, 81 hoc ... maior (*abl. mens., item*: LVCR. 6, 315 CVLEX 200 LIV. 41, 23, 14 MART. 8, 34, 2). LVCR. 5, 1150 hanc ob rem. PRIAP. 79, 3 OV. trist. 3, 1, 12. LIV. 38, 49, 11 hoc ... vos sciturus. MANIL. 4, 49 MART. 1, 95, 2 *al.* CYPR. epist. 55, 12 p. 632, 10. *et al.* **quoniam** (*adde p. 2745, 78; abl. mens.: l. 51*): CIC. de orat. 1, 264 quoniam ..., hoc facilius. Att. 3, 6 quoniam id non contigit (*sc. ut te viderem*), erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. **si** (quod si: *l. 59; abl. mens.: l. 55; cf. p. 2745, 77. 2746, 40; aliter supra l. 12 sqq.*): CIC. Mil. 92 nolite, si ... nullam lacrimam aspexistis Milonis, si ..., hoc minus ei parcere (*abl. mens., item*: Tusc. 1, 42 AETNA 318 CHIRON 331). Brut. 285 sin autem ieiunitatem ... in Attico genere ponit, hoc recte dumtaxat. off. 2, 56 Att. 12, 4, 2 *al.* VARRO ling. 6, 55 si quis re fallit, in hoc (*neutr.*) non proprio nomine 'fallacia'. HOR. sat. 1, 4, 104. 1, 6, 71. PROP. 2, 26, 58 quod (quid *var. l.*) mihi si ponenda tuo sit corpore vita, exitus hic nobis non inhonestus erit (3, 14, 34). MANIL. 3, 41. *et al.* **ut** *fin.*: TER. Phorm. 934 ut filius cum illa habitet apud te, hoc vostrum consilium fuit. CIC. Verr. II 3, 51 ut ..., ut ... ne ..., ut ..., haec omnia. de orat. 2, 307 fin. 3, 22 LIV. 9, 11, 9 SEN. epist. 20, 8 HIER. epist. 50, 5, 1. *et al.* **ut** *temp.* (*cf. supra l. 20*): OV. met. 5, 183 ut ... iaculum ... parabat mittere, in hoc haesit, signum de marmore, gestu *Thescelus*.

d *enunt. varia*: *α interrog. indir.*: PLAVT. Amph. 609 iste qui sit Sosia, hoc dici volo. TER. Phorm. 130 qui fuerit pater, quae mater, qui cognata tibi sit, omnia haec confingam. LVCR. 4, 384 AETNA 28 TERT. monog. 3 p. 763, 21 Oe. *et al.* *β inf.* (*cf. p. 2710, 45*): PLAVT. Curc. 177 totum insanum amare, hoc est quod meus erus facit. CIC. Verr. II 3, 169 publicam (*pecuniam faenerare*) ..., hoc licuisse cuiquam probabis? Deiot. 26 fortem, iustum (*eqs.; sc. dici*) ..., hae sunt regiae laudes. 30 servum sollicitare verbis (*eqs.*) ..., hoc est ... omnibus familiis nefarium bellum indicere (*respondet inf., item*: LVCR. 3, 1000 petere imperium [*eqs.*] ..., hoc est adverso nixantem trudere monte saxum. PROP. 2, 17, 2 SEN. epist. 123, 10 CYPR. epist. 28, 2 p. 546, 20 AVG. civ. 12, 7 p. 522, 7 D. CIL VIII 17938. *cf. infra l. 83 sqq.*). Tusc. 1, 22. 3, 7 haec omnia. LVCR. 3, 1008 VERG. Aen. 6, 129. 10, 469 HOR. sat. 1, 1, 78. 1, 10, 60 pedibus quid claudere senis, hoc tantum contentus. LIV. 39, 13, 11 VAL. MAX. 4, 7, 4 TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 332, 12. *et al.* *abundanter in formula* hoc est (*respondet inf., cf. supra l. 76 sqq.; vix ad p. 2732,*

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7 sqq., etsi dubites de CELS. dig. 1, 3, 17 scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac potestatem): QVINT. inst. 8 prooem. 15 eloqui enim hoc (*del. Gesner*) est omnia, quae mente conceperis, promere *eqs.* MARCELL. dig. 5, 2, 3 inofficiosum testamentum dicere hoc est allegare, quare *eqs.* VLP. dig. 5, 1, 63. 43, 5, 3, 8. 50, 16, 42. PAVL. dig. 39, 3, 2, 9 hoc esse. MOD. dig. 50, 16, 107 CASSIOD. var. 2, 39, 8. 7, 6, 1 *al.* *γ acc. c. inf.*: PLAVT. Mil. 1350 nos secundum ferri nunc per urbem haec omnia, ne quis tibi hoc (istuc *Luchs*) vitio vortat. CIC. fin. 4, 63 omnes ... esse miseros (*aliter Madv.*). nat. deor. 3, 62 exsectum (*esse*) a filio Caelum, vinctum ... a filio Saturnum, haec et alia generis eiusdem ... defenditis. M.' MANIL. Varro rust. 2, 3, 5 capras hodie recte esse et bibere posse habereque ⟨recte⟩ licere, haec spondesne? (*cf. p. 2710, 15*). QVINT. decl. 309 p. 216, 23 FRONTO p. 146, 10 N. *et al.* *δ structurae particip.*: *gerund.*: CIC. inv. 2, 93 ab eius (*accusati*) officio ... accusator factum removendo hac ipsa ratione confirmat accusationem. *particip.*: CIC. rep. 3, 33 naturam hominis aspernatus hoc ipso luet ... poenas (PLIN. nat. 35, 69 TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 326, 9 *al.*). off. 3, 31 ut ne ipse de se bene existimans ... hanc causam habeat ad iniuriam. ? HIRT. Cic. Att. 15, 6, 2 cedentes ... haec ais scripsisse *Brutum et Cassium.* CATVLL. 116, 5. CAES. Gall. 1, 8, 4 si perrumpere possent conati, ... repulsi hoc conatu destiterunt. OV. met. 14, 757. SEN. dial. 5, 17, 2 elapsus, ob hoc. *et al.* *abl. absol.*: CAES. civ. 3, 51, 5 *Sulla* liberatis suis hoc fuit contentus. LVCAN. 4, 514.

B ***speciatim pertinet ad unum ex pluribus*** (*saepius in appos., e. g. l. 34. 39. p. 2715, 10. 76. 2716, 39; in 'appos. distrib.' sim. p. 2715, 21. 2716, 55. 2717, 52*): **1** *solum ponitur*: **a** *pertinet ad posterius et propius* (*exempla selecta; cf. p. 2718, 58 sqq.; nota de duobus ultimis infra l. 34*): RHET. Her. 3, 22, 36 solis eclipsis magis mirantur quam lunae, propterea quod haec (*eclipsis lunae*) crebriores sunt (VARRO rust. 1, 20, 4 facilius asellus q. vacca alitur; sed fructuosior haec. CIC. fin. 3, 15 SEN. dial. 5, 43, 4 MELA 1, 20. *contra v. infra l. 53 sqq.*). CIC. Mur. 51. ac. 2, 131 Callipho ... Hieronymus ... Diodorus, ambo hi Peripatetici (*de duobus ultimis, item*: LIV. 29, 38, 5 hi duo [35, 20, 9. 43, 14, 2 PLIN. nat. 37, 86 SVET. Aug. 87, 2]. *cf. p. 2714, 7. 62*). Tusc. 4, 59. Att. 8, 3, 6 idem fecero, quod ... Philippus, quod L. Flaccus, quod Q. Mucius, quoquo modo ea res huic quidem cecidit. 13, 9, 1 cum Trebatius venit, paulo post Curtius, hic salutandi causa. NEP. Phoc. 3, 1. HOR. sat. 1, 3, 70 amicus ... cum mea compensat vitiis bona, pluribus hisce (*bonis*) ... inclinet. *et passim.*

b *pertinet ad prius et remotius* (*fere animo propius; audaciore usu infra l. 72 sqq.; nota de duobus infra l. 50*): PLAVT. Pseud. 124 de istac re in oculum utrumvis conquiescito. :: oculum [utrum] anne in aurem? :: at hoc (*quod ego dixi*) pervolgatumst minus (*cf.* HOR. epist. 1, 17, 19 scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc [*quod ego facio*] ... est). RHET. Her. 1, 14, 24. CIC. inv. 2, 173 summa ... necessitudo videtur esse honestatis; huic proxima incolumitatis; tertia ac levissima commoditatis; quae cum his numquam poterit duabus contendere (*cf. p. 2714, 35*). leg. agr. 1, 7. Brut. 152 iuris civilis ... usum et apud Scaevolam et apud multos fuisse, artem in hoc uno. fin. 1, 20. 4, 9 (*v. Madv. ad l.*). div. 2, 141. Lael. 19 cives potiores quam peregrini, propinqui quam alieni; cum his enim (*civibus, propinquis*) amicitiam natura ipsa peperit (*in comp. de re 'illustranda', item*: LIV. 9, 34, 7 Aemiliae potius legi paruerunt q. illi antiquae ..., quia hanc [*Aem.*] postremam [-um *var. l.*] iusserat populus. SVET. Aug. 31, 2. *cf.* COLVM. 6, 20 neque ... alio distat bonus taurus a castrato, nisi quod huic *tauro* torva facies est *eqs.* SCRIB. LARG. 163 QVINT. inst. 5, 13, 12. *contra v. supra l. 30 sqq.*). off. 2, 60. Att. 1, 19, 5 Herennium ... saepe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere coepisse. huic (*Her.*) frequenter interceditur. 12, 23, 3 nec mihi argento iam nec veste opus est (*eqs.*) ...; hoc (*sc. hortis*) opus est (*post. negat., cf.* PROP. 1, 6, 30. TAC. ann. 2, 77 Pisonem, non Sentium ...; huic [*Pis.*] *eqs.*). *al.* LVCR. 1, 421 SALL. (?) rep. 2, 5, 8. VERG. Aen. 1, 742 citharā ... Iopas personat ..., docuit quem maximus Atlas. hic (*Iopas*) canit *eqs.* 10, 50. VELL. 1, 3, 2. QVINT. inst. 10, 7, 25 *praeter exercitationem dicendi* est ⌊alia⌋ (illa *BH*, et illa *Spalding*) exercitatio cogitandi ..., quae ... est in parte ⟨maioris⟩ utilitatis quam haec (est *cod. unus*) proxima: diligentius enim componitur quam ⟨in⟩ illa ...; rursus in alia plus prior confert *eqs.* (*nota syn.; v. edd. ad l.*). TAC. ann. 4, 34. *et al.* *exempla paulo audaciora*: VERG. Aen. 11, 623 Troes agunt (*Latinos*) ... rursusque Latini ... mollia colla (*equorum*) reflectunt: hi (*Troes*) fugiunt *eqs.* HOR. epist. 1, 2, 13 Nestor componere lites inter Peliden festinat et inter Atriden. hunc (*Pel.*; nunc *Φ*) amor, ira quidem ... urit utrumque (*v. Heinze ad l.*). OV. fast. 2, 406.

2 *formae bimembres*: **a** *alterum membrum sive ipsum sive syn. voce repetitur* (*pron. relat.: l. 83. p. 2714, 20*): *α* hic *pertinet ad posterius et propius* (*cf. p. 2718, 58 sqq.; nota de duobus p. 2714, 7*): PLAVT. Rud. 146 Cererem te meliust quam Venerem sectarier: amori haec (*Venus*) curat, tritico curat Ceres (CIC. Caecin. 75 SEN. dial. 2, 2, 1. 7, 22, 1. *cf.* CIC. off. 1, 78 sunt ... domesticae fortitudines non inferiores militaribus; in quibus [*dom.*] plus etiam quam in his [*mil.*] operae ... ponendum est. GAIVS dig.

14, 4, 11. *contra v. infra l. 14 sqq.*). CIC. leg. agr. 2, 19 videte quid intersit inter Cn. Domitium ... et P. Rullum ...; Domitius ..., hic ...; ille ..., hic ... (off. 1, 11). rep. 1, 51 non solum ut summi ... praeessent imbecillioribus, sed ut hi etiam parere summis velint. MORET. 26 PANEG. in Mess. 165 LIV. 2, 19, 9. 26, 24, 9 ut ... eodem iure amicitiae ... Attalus et Pleuratus et Scerdilaedus essent, Asiae Attalus, hi Thracum et Illyriorum reges (*de duobus ultimis, item*: VLP. dig. 28, 5, 15 pr. hi duo. *cf. p. 2713, 34. infra l. 62*). *al.* SEN. benef. 6, 9, 2 *al.* *et saepius.*

β hic *pertinet ad prius et remotius* (*nota de duobus infra l. 35; usu sollemni in fig. anaphorae ut* LIV. 39, 52, 1 neque his neque Valerio ... his ... Antiatem auctorem [*sim. l. 51. 53. p. 2715, 41*]): Ⓘ *animo propius*: RHET. Her. 2, 7, 11 plus oportere signis et argumentis credi quam testibus: haec enim eo modo exponi, quo modo re vera sint gesta; testes corrumpi posse (*in compar. de re 'illustranda', item*: VARRO rust. 1, 6, 2 LIV. 3, 19, 6 PAVL. FEST. p. 220. *cf.* CIC. Lael. 63 qui honores, magistratus [*eqs.*] ... amicitiae non anteponant, ut cum ex altera parte proposita haec sint, ex altera ius amicitiae, non multo illa malint. VARRO ling. 5, 118 trulla a similitudine truae, quae *trua* quod magna et haec pusilla. *contra v. p. 2713, 80 sqq.*). CIC. Arat. 188 (*de Ara*) procul Arcturo est ... locata. Arcturo magnum spatium ... dedit ... Iuppiter; huic (*Arae*) parvum ... locavit (*gr. 407* τοῦ μὲν ... Ἀρκτούρου, τὸ δέ). Phil. 3, 16 si Aricinam uxorem (*Atiam*) non probas, cur probas Tusculanam (*Fulviam*)? quamquam huius ... feminae (*Atiae*) ... pater ... praetorius fuit: tuae coniugis ... Bambalio quidam pater. div. 2, 120 OV. fast. 4, 817 VELL. 2, 32, 2 TAC. ann. 4, 26 VLP. dig. 43, 7, 3, 1. Ⓘⓘ *animo non propius* (*cf. p. 2716, 32*): PROP. 4, 7, 65 Andromedeque et Hypermestre ... narrant historiae tempora nota suae; haec (*Andr.*) ... queritur ...; narrat Hypermestre *eqs.* LIV. 29, 22, 2 terrestrem navalemque exercitum, non instructos modo, sed hos (*sc. terr. exerc.*) decurrentes, classem in portu simulacrum et ipsam edentem navalis pugnae ostendit. PLIN. nat. 34, 129. VLP. reg. 20, 2 testamentorum genera fuerunt tria: unum ..., alterum ..., tertium, quod per aes et libram appellatum est. his duobus testamentis (*cf. Gaius inst. 2, 103* illa ... d. genera. *Inst. Iust. 2, 10, 1* illa ... priora d. g.) abolitis hodie solum in usu est, quod per aes et libram fit (*cf. p. 2713, 49*). *adde*: PLIN. nat. 17, 222 et grando ... et carbunculatio et quod pruinarum iniuria evenit. haec (*carb.*) ...; pruinae *eqs.* (*de grandine nihil*).

b *opp. adiectiva sim. varia* (hic *pertinet ad posterius et propius; cf. p. 2718, 58 sqq.; nota de duobus infra l. 62*): CIC. inv. 1, 23 id (*sc. infestus animus auditoris*) ... tribus ex causis fit maxime: si aut inest in ipsa causa quaedam turpitudo aut ... aut ...; nam ex hac quoque re non minus quam ex primis duabus ... nonnumquam animus auditoris offenditur (*cf.* VARRO rust. 2, 5, 8 *corium* colore potissimum nigro, deinde robeo, tertio helvo, quarto albo: mollissimus enim hic, ut durissimus primus). 2, 92 hoc genus causae cum superiore (*2, 87 sqq.*) hoc differt, quod in illo ...; in hoc autem *eqs.* (2, 136 de orat. 2, 117. fin. 4, 15 hoc ... dissimile est superiori. illud enim ..., hoc autem [VAL. MAX. 2, 9, 2. *adde supra l. 49*]. *al.* RVT. LVP. 1, 8 inter hoc schema et superius hoc interest, quod in superiore ..., in hoc autem. 1, 9 *opp.* duorum s. *al.* PAVL. FEST. p. 81 SCRIB. LARG. 202 PLIN. nat. 2, 224. *et saepe*). orat. 36 Ennio ... Pacuvio ...; omnes apud hunc ornati ... sunt versus, multa apud alterum neglegentius (VARRO rust. 3, 1, 8 LIV. 2, 47, 2 *al.* PLIN. nat. 25, 148. *et al.*). fin. 4, 10 hanc posteriorem ..., priorem (MANIL. 2, 172 CELS. 5, 26, 31^C *al.* SCRIB. LARG. 160 PLIN. nat. 25, 111 *al.* PLIN. epist. 6, 19, 2 duo priora ..., hoc tertium. *et saepe*). AETNA 170 densā ... premit premiturque ruina nunc Euri Boreaeque Notus, nunc huius uterque (*Noti Eurus et B.*). SEN. epist. 124, 14 quattuor hae naturae sunt, arboris, animalis, hominis, dei: haec duo (*cf. p. 2713, 34. supra l. 7*), quae (qua *Matthias*) rationalia sunt, eandem naturam habent ...; cetera *eqs.* PLIN. nat. 10, 32 in hac et supradicta alite. SVLP. APOLL. (*vol. I 1649, 60*) *opp.* aliam. *et al.*

c hic — ille (*adv.* illic *p. 2715, 4 al.*): *α* hic *pertinet ad posterius et propius* (*loci selecti; post enunt. relat.: p. 2715, 15*): PLAVT. Bacch. 397 nimio inpendiosum praestat te quam ingratum dicier: illum (*inpend.*) laudabunt boni, hunc (*ingratum, v. Leo ad l.*; hoc *codd., corr. Aldus*) etiam ipsi culpabunt mali (Vid. *p. 2726, 82.* CATO [?] dict. 69 [Cic. Lael. 90]. CIC. Tull. 30 in hoc posteriori ..., in illo priore. Brut. 155 BRVT. or. frg. Quint. inst. 9, 3, 95 SALL. Iug. 85, 2. *et al. cf.* CIC. epist. 12, 10, 3 numquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto est Lepidus. ille enim [*A.*] ..., hic. PLIN. nat. 10, 61. *contra v. p. 2716, 7 sqq.*). Cist. 535 (*v. Leo ad l.*). Pseud. 503 (*v. vol. VII 1, 346, 22*). Rud. 966 vidulum istum cuiust novi ego hominem (*eqs.*) ... :: at ego quo pacto inventust scio ...: nihilo pol pluris tua hoc quam quanti illud refert mea. TER. Andr. 210. Haut. 203 quem ferret *Clinia*, si parentem non ferret suom? huncin (*par.*) erat aequom ex illius more an illum ex huius vivere? (*per chiasmum, item*: 325 vis amare ...; tuom esse ... periclum non vis: ... aut haec cum illis sunt habenda aut illa cum his mittenda sunt. CIC. de orat. 1, 233 nat. deor. 1, 90. *cf. p. 2716, 79 sqq.*). Eun. 640 ACC. trag. 6. RHET. Her. 2, 25, 39 auctior illa superior *conclusio,*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

facilior haec posterior *eqs.* (4, 19, 26 CIC. inv. 1, 61. de orat. 2, 218 haec altera [3, 109]. part. 93 hae reliquae. Lael. 20 hoc ... extremum. *al.* LIV. 24, 18, 6. PAVL. FEST. p. 82 hoc inferius. APVL. mund. 8. *cf.* CIC. inv. 2, 171 illic, in superiore ...; hoc inferius). 4, 34, 46 et in hoc postremo ... et ⌞in illo⌟ (nullo *M*) primo (CIC. nat. deor. 3, 44). CIC. Arat. frg. 7, 1 hac ... prior illa ([*cf. gr. 39 sq.*]. OV. met. 12, 443 SEN. suas. 6, 8 CELS. 4, 20, 1. SEN. epist. 56, 13 hic alter. QVINT. inst. 1, 5, 6 hoc secundum [3, 8, 63]. 1, 8, 12 haec sequentia [5, 10, 42]. *al. cf. p. 2714, 72. l. 25*). Verr. II 1, 76 parens adductus est ..., ex altera parte filius, ille quod pudicitiam liberorum, hic quod vitam patris ... defenderat. Sest. 49. de orat. 2, 200 *opp.* illud alterum *genus*, de quo ante disputavi (2, 211 part. 90 VARRO rust. 3, 7, 2 VERG. georg. 4, 92. *et al.*). fin. 4, 73 quae bona negarentur ab eo *Zenone* esse et quae mala, illa (*b.*) laetioribus nominibus appellari ab eo quam a nobis, haec tristioribus (*post enunt. relat., item*: PERS. 5, 108). CATVLL. 86, 2. LYGD. 2, 14 veniat *Neaera* ... matris comitata dolore: maereat haec genero, maereat illa viro (ille *de subi.* [hic *spectat ad cas. obl.*], *cf.* OV. epist. 8, 46 SEN. epist. 89, 8 QVINT. inst. 2, 19, 3. *et al. contra v. infra l. 63 sqq.*). OV. met. 15, 42 mos erat antiquus niveis atrisque lapillis, his damnare reos, illis absolvere culpa (*in 'appos. distrib.', sim.*: LIV. 26, 33, 8 COLVM. 10, 200 TAC. hist. 1, 19 ann. 2, 64). MANIL. 2, 426 ver autumno tempore differt, fructibus hoc (*cf. Housman ad l.*) implet ..., floribus illud (QVINT. inst. 5, 10, 63. *cf.* SEN. dial. 2, 5, 1 dividamus ... iniuriam a contumelia. prior illa ..., haec. PLIN. nat. 2, 134 distat [34, 117 QVINT. inst. 4, 1, 28. *et al.*]. QVINT. inst. 3, 5, 11 distinguunt [SVET. gramm. 4]. PLIN. epist. 3, 9, 17 separari. *contra v. p. 2716, 24 sqq.*). PLIN. epist. 9, 32 quo fit, ut scribere longiores epistulas nolim, velim (*om. γ δ*) legere, illud tamquam delicatus, hoc tamquam otiosus (*in appos. verbali, item*: TERT. uxor. 1, 3 p. 672, 4 Oe.). *et passim.* *nota inversionem pron.* (*contra v. infra l. 41*): SEN. dial. 1, 3, 13 quanto magis huic *Socrati* invidendum est quam illis, quibus gemma ministratur ...; hi ..., at ille. MART. 11, 4, 8.

dubium est, huc an ad l. 40 sqq. referas (*fere i. q. 'alter — alter'; cf. p. 2717, 36 sqq.; aliter p. 2716, 66 sqq.*): VERG. Aen. 10, 751 Messapus Cloniumque Lycaoniumque Ericeten (*obtruncat*), illum infrenis equi lapsu tellure iacentem, hunc peditem (*in descriptione pugnae, item*: VAL. FL. 6, 551. 573. HOMER. 444 [*E 145* τὸν μέν ..., τὸν δ' ἕτερον]). STAT. Theb. 8, 492.

β hic pertinet ad prius et remotius (*usu sollemni in fig. anaphorae ut*: CIC. inv. 2, 51 hi *loci communes* ... ex iisdem praeceptis sumuntur, quibus ceterae argumentationes; sed illae .... hi *eqs.* off. 2, 63. *cf. p. 2714, 11; contra v. supra l. 31. p. 2716, 29*): (I) *animo propius est sub specie temporis, loci sim.* (*cf. p. 2713, 42 sqq. 2714, 13 sqq.; quam non mera collocatio verborum spectetur, cognoscas ex his exemplis*: CIC. Tusc. 1, 117 melior Enni quam Solonis oratio. hic enim noster [*E.*] ...; at vero illo sapiens *eqs.* AVIEN. orb. terr. 400 Europam et Libyam ...; ... prior illa [*L., de qua supra agebatur*] ..., haec). TER. Hec. 390 te obsecramus ..., uti advorsa eius (*Philum.*) per te ... tacita ... sient. si umquam erga te animo esse amico sensisti eam ..., ... hanc gratiam (*de qua nunc agitur*) te uti sibi des pro illa (*priore*) nunc rogat. Phorm. 208 non possum inmutarier. :: quid faceres, si aliud quid gravius tibi nunc faciundum foret? :: quom hoc (*inm.*) non possum, illud minus possem. CIC. S. Rosc. 34 hominem longe audacissimum nuper habuimus in civitate C. Fimbriam *eqs.* (*seq. narratio*) ...: estne hoc (*de quo nunc agitur*) illi dicto atque facto Fimbriano simillimum? *eqs.* 110 Q. Rosc. 7. Phil. 9, 14 sin id tribuit Ser. Sulpicio, quod non est datum Cn. Octavio, cur quod illi (*O.*) datum est, huic dandum esse non censet? (*cf.* OV. met. 10, 213 *hyacinthus* formam ... capit quam lilia, si non purpureus color his [*hyac.*], argenteus esset in illis). 11, 6. de orat. 3, 141 *Aristoteles* versum ... quendam Philoctetae paulo secus dixit: ille enim (*Ph.*) turpe sibi ait esse tacere, cum barbaros, hic autem (*A.*), cum Isocratem pateretur dicere (*de subi., item*: OV. fast. 2, 589. MANIL. 4, 341 Libra ... Lanigerum sequitur; ... ille, haec [*cf.* SEN. dial. 5, 5, 6 TAC. ann. 6, 37 FLOR. epit. 1, 16, 11]. SEN. clem. 1, 3, 5 epist. 89, 4 MELA 1, 27. *et al. adde p. 2716, 9 al.; contra v. supra l. 17 sqq.*). part. 27 est ... amplificatio vehemens quaedam argumentatio; ut illa (*arg.*) docendi causa, sic haec (*ampl.*) commovendi (ille *de 'nomine praedicat.', item*: OV. met. 1, 697). fin. 4, 10 hanc posteriorem (*artem*) et Stoici et Peripatetici, priorem autem illi (*P.*) egregie tradiderunt, hi (*St., 'tempore et cognitione propiores' Madv.*) ... ne attigerunt quidem. epist. 13, 10, 4 MESSALA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 CAES. civ. 2, 31, 1. 2, 31, 4. SALL. Catil. 12, 5 (illi *de maioribus*). 58, 14. Iug. 94, 5 omnibus, Romanis hostibusque, proelio intentis, ... pro gloria ... his (*Romanis*), illis pro salute certantibus (*cf.* VAL. MAX. 2, 7, 15$^{extr.}$ [*corrupt. ?*]. 3, 2, 1. *adde*: LIV. 3, 72, 3 *de sociis. cf. vol. VII 1, 344, 27*). SALL. (?) rep. 1, 3, 1 tibi victori de bello atque pace agitandum est, hoc uti civiliter deponas, illa ⟨ut⟩ ... diuturna sit (*v. Edmar, Stud. 55; vix ad p. 2716, 32*). VERG. georg. 1, 242 mundus, ut ad Scythiam ... consurgit, premitur Libyae devexus in austros. hic vertex (*i. arcticus, cf. p. 2706, 3*) nobis semper sublimis, at illum sub pedibus Styx atra videt (*infra* hīc ... illīc). HOR. sat. 1, 6, 49 (*antea* nunc ... olim). 2, 2, 37 OV. epist. 12, 27 ars 3, 632 fast. 3, 341 EPICED. Drusi 176 LIV. 22, 39, 6. 24, 29, 3. 39, 38, 9. 45, 19, 6 (*p. 2729, 56*). VELL. 2, 92, 5 (his *de praesentibus*). VAL. MAX. 5, 2 ext. 3. 6, 9 ext. 2 (haec *de Europa*). *al.* CELS. 1 prooem. 64 SEN. clem. 1, 4, 3 benef. 2, 14, 5. 6, 9, 2 dial. 3, 5, 2 *al.* PLIN. nat. 2, 160. 23, 17 MART. 7, 69, 10 TAC. hist. 4, 27 ann. 14, 63 VLP. dig. 29, 5, 3, 8 TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 332, 19 PANEG. 2, 24, 5 (hic *de Italo*). *et al.* *in compar. sim. de re 'illustranda'* (*contra v. p. 2714, 69 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 9 *hoc ferundum putas esse*, Verrem esse qui cum L. Mummio certet, ut plures hic (*V.*) sociorum urbes quam ille hostium spoliasse videatur *eqs.*? Mur. 31. fin. 4, 43 *Stoici* sunt non dissimiles Aristonis. ille enim ...; hi autem *eqs.* (SEN. dial. 3, 6, 4. *cf.* MART. CAP. 1, 67 consimilis). Cato 68 *senex* est eo meliore condicione quam adulescens, cum id, quod ille sperat, hic consecutus est *eqs.* (nat. deor. 2, 88 LIV. 22, 39, 4. 25, 29, 7 *al.* VAL. MAX. 2, 7, 12 *al.* SEN. benef. 1, 1, 8 *al. et saepius* [*paulo aliter p. 2715, 46*]. *cf.* VARRO rust. 3, 16, 6 ut. LIV. 37, 51, 3 quale. VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 quantum). Lael. 10. SEN. contr. 10 praef. 3 extant libelli (ex his libellis *CD*, extant hi libelli *Gertz*) ... multo ... solutiores ipsis actionibus (*Scauri*): illas enim (*a.*) ..., hi (*D*, haec *cett.*) *eqs.* (*abl. compar., item*: VAL. MAX. 4, 7 praef. 5. 3, 2^{b}. *cf.* SEN. benef. 5, 4, 4 VLP. dig. 50, 13, 1, 1 SPART. Sept. Sev. 20, 2 LACT. inst. 1, 22, 14). VAL. MAX. 5, 8, 1 par. 7, 2 ext. 14 conparabat. 8, 1 amb. 2 eodem (SEN. benef. 6, 38, 4 PRVD. c. Symm. 2, 871. *cf.* PLIN. paneg. 55, 7). SEN. dial. 5, 5, 5 vincit. OCTAVIA 240. *et al.* *in separatione sim.* (*contra v. p. 2715, 23 sqq.*): SEN. nat. 2, 39, 3 *fulmen monitorium* ob hoc separetur a consiliario, quia illud (*c.*) suadet ..., hoc (*m.*) *eqs.* PLIN. nat. 36, 55 differentia. QVINT. inst. 8, 6, 8 distat. FLOR. epit. 4, 8, 2 diversus. VLP. dig. 1, 1, 1, 4 recedere. *nota inversionem pron.* (*contra v. p. 2715, 41*): SEN. dial. 2, 13, 3 illos *divites* nihil a mendicis differre, immo miseriores esse, illi enim *mendici* exiguo, hi *divites* multo egent (*cf.* VELL. 2, 9, 3 PLIN. epist. 8, 18, 6).

(II) *animo non propius est, sc. vera inversione* (*in prosa non ante* SEN. phil., COLVM., PLIN. nat.; *aliter* SALL. *p. 2715, 79.* VAL. MAX. *infra l. 51; de usu cf.* SERV. georg. 2, 92): CATVLL. 97, 3 non ... quicquam referre putavi, utrum os an culum olfacerem Aemilio. nilo mundius hoc (*os*), nihiloque immundior ille (-dius illud *codd.*). verum etiam culus mundior *eqs.* 100, 3 Caelius Aufilenum (-am *Schoell*) et Quintius Aufilenam (-um *Schoell*) ... depereunt ..., hic fratrem, ille sororem. VERG. Aen. 8, 358 (*in Capitolio stant*) haec duo ... oppida ... vides ...; hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit arcem: Ianiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen. PROP. 2, 1, 38 Theseus infernis, superis testatur Achilles, hic Ixioniden (*Pirithoum*), ille Menoetiaden (*Patroclum*). 2, 22, 33. 3, 14, 18 Pollux et Castor ..., hic victor pugnis, ille futurus equis. OV. am. 2, 4, 46 epist. 1, 40 met. 1, 539 fast. 1, 674 *al.* MANIL. 1, 503. 2, 872 (?). 3, 230. SEN. benef. 2, 17, 3 *beneficium* nisi utrique personae, dantis et accipientis, aptatur, nec ab hoc (*d.*) exibit nec ad illum (*a.*) perveniet, ut debet. 4, 24, 2. epist. 99, 5 et futura et praeterita delectant, haec (*f.*) exspectatione, illa (*pr.*) memoria, sed alterum pendet ..., alterum non potest ⟨non⟩ fuisse (*cf.* COLVM. 11, 1, 3 STAT. Theb. 6, 348 QVINT. inst. 6, 2, 9. *magis ad* (I): VAL. MAX. 1, 7, 2). PLIN. nat. 10, 23. 25, 39 (*de generibus linozostidis*) folia maribus nigriora, feminis candidiora ...; mirum est, quod de utroque eorum genere proditur: ut mares gignantur, hunc (*m.*) facere, ut feminae, illum (*cf.* STAT. Theb. 2, 239 [*in 'appos. distrib.'*]. TAC. Agr. 26 PLIN. epist. 1, 20, 21. *cf. supra l. 46*). STAT. Theb. 8, 427. 12, 126 silv. 4, 8, 27 QVINT. inst. 3, 10, 1. 6, 1, 21. 6, 2, 21 *et saepius.* TAC. hist. 4, 81 ann. 6, 37. 14, 57 PLIN. epist. 5, 8, 9 AMPEL. 18, 11. APVL. met. 11, 10 viri feminaeque ..., illae ..., hi[c]. ARGVM. Plaut. Epid. 7 IVST. 2, 1, 20. 22, 3, 3. 23, 2, 10 AVSON. 65, 4 p. 339 P. 295, 2 p. 149 P. AMBR. epist. 63, 71 (*syn.* ista ... illa). MACR. Sat. 1, 1, 5. 7, 4, 21. SEDVL. op. pasch. (*p. 2717, 34*). *usu neglegentiore*: VERG. Aen. 8, 466 *Euander Aeneam petebat*; nec minus Aeneas se matutinus agebat. filius huic Pallas, illi comes ibat Achates. 12, 529 (*ordine sollemni* 516). APVL. met. 10, 13.

γ distinctione nulla i. q. 'alter — alter' (*semper ordine* hic — ille *praeter infra l. 74; aliter* PLAVT. Cist. *p. 2714, 75.* SEN. epist. 117, 8 PLIN. epist. 5, 8, 9. *per chiasmum*: *infra l. 80. hic illic evanescentibus iis, ad quae referantur, pronomina transeunt in notionem 'indefinitam'* [*v. p. 2736, 54 sqq.*]): PLAVT. Most. 1179 hanc modo noxiam unam ... ⟨missam⟩ fac ... :: quid gravaris? quasi non cras iam commeream aliam noxiam: ibi utrumque, et hoc et illud, poteris ulcisci probe (PRIAP. 35, 4 OV. met. 13, 814 SEN. benef. 2, 34, 4 *al.* MART. 12, 67, 4. AVG. civ. 14, 4 p. 10, 26 D. et illud et hoc. *cf. p. 2736, 80*). TER. Haut. 442 *vehemens es* aut largitate nimia aut parsimonia: in eandem fraudem ex hac re atque ex illa incides (*cf.* PROP. 2, 25, 46 LIV. 2, 51, 9 *al. saepius*). ? LVCIL. 338 (*de vocab. 'poesis' et 'poema'*) non haec *poesis* quid valeat quidve hoc intersiet illud, cognoscis (CIC. ac. 2, 49). CIC. de orat. 3, 72 philosophi ... oratores ... quod illi ab his aut ab illis hi mutuarentur (*per chiasmum, item*: Tusc. 5, 116 PLIN. epist. 10, 19, 2. *cf. p. 2714, 79 sqq.*). Brut. 186 in Antonio et Crasso aut dubitaret *interrogatus* aut hunc alius, illum alius diceret *eloquentissimum*. ac. 2, 121 nec Stratoni ... adsentior nec vero tibi: modo hoc, modo illud probabilius videtur (VLP. dig. 39, 2,

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

15, 32. *et al.* *cf.* BELL. Hisp. 5, 4 m. . . ., nonnumquam). 2, 134 tum . . ., tum (off. 3, 33). epist. 6, 8, 2 sive hoc sive illud est. CATVLL. 57, 8 (*de Mamurra et Caesare*) non hic quam ille magis vorax adulter (*cf.* LVCR. 5, 730). VERG. Aen. 10, 757 neque . . . neque (Ov. trist. 4, 4, 75 nec . . . nec [LIV. 1, 25, 3 SEN. epist. 88, 19. MART. 4, 20, 3 *syn.* altera . . . altera. *al.*]). LIV. 2, 19, 5 aut (29, 1, 23 *al.* CVRT. 4, 1, 40 TAC. hist. 1, 64 *al.*). 5, 40, 3 nunc . . ., nunc. 29, 23, 9 aut . . . aut (31, 32, 1 *al.* VAL. MAX. 6, 9 ext. 4. *et al.*) VAL. MAX. 7, 6, 4 an. CELS. 2, 1, 11 vel (*om. VP*) . . . vel (3, 18, 5 GAIVS dig. 29, 1, 17, 1 *al.*). *ibid.* his illisve (TAC. hist. 2, 98). SEN. Thy. 617. PLIN. nat. 16, 60 has et illas (STAT. silv. 2, 2, 136). TAC. Germ. 10 huius vel illius (PLIN. epist. 6, 5, 5 *al.*). hist. 3, 22 his, rursus illis (3, 83). GAIVS inst. 2, 277 tam . . . quam (4, 124 TERT. spect. 12 p. 14, 24). *et al.*

d hic — hic (*fere in poesi; in prosa infra l. 30. 31. 42. 49. 50 51; nota l. 34. potius in fig. anaphorae* [*cf. p. 2718, 26*]: VAL. MAX. 3, 2, 23 alter dexterā, alter oculo amisso hostibus inhaesit, ille post hanc iacturam victor, hic ne hac quidem iactura victus. PLIN. nat. 37, 2 TAC. ann. 4, 34 GALLICAN. Avid. 2, 8):

α primo loco signif. posterius: TER. Haut. 276 Dromo pultat fores; anus quaedam prodit; haec ubi aperuit ostium, continuo hic se coniecit intro, ego consequor; anus foribus obdit pessulum *eqs.* Ad. 650 (*645* amicus quidam) virgo est cum matre . . .: haec virgo orbast patre; hic meus amicus illi genere est proxumus: huic leges cogunt nubere hanc. ? VARRO Men. 205 CVLEX 325. HOR. sat. 2, 3, 141 *Orestes* non Pyladen ferro violare ausus sororem Electran, tantum maledicit utrique vocando hanc Furiam, hunc aliud. SIL. 4, 338 STAT. Theb. 10, 250. 11, 115 MART. 9, 52, 6. 9, 71, 10. 11, 81, 3. IVLIAN. dig. 12, 6, 20 si reus et fideiussor solverint pariter, in hac causa non differunt a duobus reis promittendi: quare omnia, quae de his (*de duobus reis*) dicta sunt, et ad hos (*reum et fid.*) transferre licebit. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 (illi *loco altero Mommsen*). AVSON. 91, 4 p. 318 P. 328, 12 p. 116 P. CLAVD. rapt. Pros. 2, 20. SEDVL. carm. pasch. 4, 250 nec veterem studet hic veniam nec habere futuram, huius (illius *op. pasch. 4, 19 p. 269, 17*) damna tenens, huius conpendia perdens.

dubium est, huc an ad l. 44 sqq. trahas (fere i. q. 'alter — alter'; cf. p. 2715, 34 sqq.): VERG. Aen. 9, 572 Emathiona Liger, Corynaeum sternit Asilas, hic iaculo bonus, hic . . . sagitta (*Serv. auct.*: nescias de quo dixerit. *in descriptione pugnae, item*: 12, 510 STAT. Theb. 7, 713. 12, 741). SIL. 5, 542. *neglegentius*: VARRO rust. 3, 16, 7 *apes* musarum esse dicunt⟨ur⟩ volucres, quod (*eqs.*) . . .: et ⟨ut⟩ his dis Helicon⟨a⟩ . . . adtribuerunt homines, sic his (*apibus*) floridos . . . natura adtribuit montes.

β primo loco signif. prius: VERG. ecl. 4, 56 non me carminibus vincat nec Thracius Orpheus nec Linus, huic (*O.*) mater quamvis atque huic (*L.*) pater adsit, Orphei Calliopea, Lino formonsus Apollo. SEN. Ag. 907 (*anteced.* uterque). SIL. 16, 492 STAT. Theb. 8, 454. TAC. hist. 4, 55 miscuere sese Iulius Tutor et Iulius Sabinus, hic (*Tutor*; ille *Pichena*) Trevir, hic Lingonus, Tutor . . ., Sabinum *eqs.* MIN. FEL. 40, 4 AVSON. 56, 4 p. 336 P. 336, 47 p. 202 P. VVLG. I Cor. 6, 13 (*gr.* καὶ ταύτην καὶ ταῦτα). PRVD. c. Symm. 2, 986. AVG. civ. 14, 13 p. 33, 23 D. (*in 'appos. distrib.'*). *neglegentius*: VERG. Aen. 5, 229 solus . . . superest . . . Cloanthus, quem petit *Mnestheus* . . .; hi (*socii Cloanthi*) . . . partum indignantur honorem ni teneant . . ., hos (*socios Mnesthei*) successus alit.

γ distinctione nulla i. q. 'alter — alter': VERG. Aen. 10, 9 abnueram bello Italiam concurrere Teucris; . . . quis metus aut hos aut hos arma sequi . . . suasit? (*cf. p. 2736, 45*). ELEG. in Maecen. 1, 18 Pallade cum docta Phoebus donaverat artes: tu decus et laudes huius et huius eras (*i. 'utriusque'. cf. p. 2736, 52*).

e hic — iste: *α* iste *magis 'demonstr.'* (*pertinet ad personam compellatam*): PLAVT. Bacch. 708 militi nummis ducentis iam usus est pro Bacchide. :: ego dabo. :: tum nobis opus est sumptu. :: ah, placide volo unum quidque agamus: hoc ubi egero (*i. ubi militi nummos dedero*), tum istuc agam. Merc. 877 hīc favonius serenust, istīc auster imbricus. hic facit tranquillitatem, iste omnes fluctus conciet. Truc. 960 tu dedisti iam, ⟨hic⟩ daturust: istuc habeo, hoc expeto. AEDIT. epigr. 2, 5 CIC. Verr. I 34 epist. *p. 2706, 56.*

β iste *vere 'anaphor.'*: (I) hic *pertinet ad posterius*: VARRO rust. 3, 3, 4 (*1* genera sunt tria . . . *3* singula genera minimum in binas species dividi possunt) de his sex partibus ad ista tria genera ⟨item tria genera⟩ artificum paranda. (II) hic *pertinet ad prius et remotius* (*e coni.*: CIC. Arat. 266 [ipse *codd.*]. *minus audacter*: SEN. epist. 117, 19): CONC.[s] I 3 vers. Tur. p. 14, 13 quae differentia Christi et Moysi intellegenda est . . .? quomodo iste quidem (*M.; infra* ille) famulus . . ., hic autem (*Chr.*) . . . dominus . . .? (*gr. I 1, 1 p. 21, 17* ὃ μέν . . ., ὃ δέ). SIDON. epist. 8, 11, 1. SEDVL. carm. pasch. 1, 324 Arrius 'unum' debet scire 'sumus'que Sabellius esse fatendum. iste (*S.*) fidem ternam, hic ⌊non amplectitur⌋ (⌊ ⌋ *i. 'negat'*) unam (*op. pasch. 1, 29 p. 194, 8* alter . . ., alter).

f hic — is (*usu sollemniore ita, ut* is *minus momenti habeat ut*: PLAVT. Trin. 1049 *perfidi etiam innoxiis fidem abrogant*; quippe eorum ex ingenio ingenium horum probant. VARRO ling. 5, 67 LIV. 4, 61, 11 PLIN. nat. 13, 7. *audacius*: CIC. Att. 12, 19, 4 vides et officium agi meum . . . et . . . Ciceronis rem: me . . . id [*off.*] multo magis movet, quod mihi est . . . antiquius, praesertim cum hoc alterum . . . *non* firmum putem fore. CELS. 3, 20, 1 [*in compar.*]. PLIN. nat. 10, 205 [*aliter Mayh.*]): PAVL. dig. 9, 4, 19, 2 si servus tuus navem exercuerit eiusque vicarius . . . in eadem nave damnum dederit, perinde in te actio danda est ac si is exercitor liber et hic vicarius servus eius esset.

g *pron. miscentur vel confund. usu sive neglegentiore sive audaciore* (*cf. p. 2715, 31. 2716, 29. 41. aliter*: CIC. de orat. 2, 213 SEN. epist. 94, 17): PLAVT. Epid. 154 (*151* quid illa fiet fidicina igitur?) *miles* ubi tibi istam emptam esse scibit atque hanc adductam alteram, continuo te orabit . . . ut illam tramittas sibi. sed ubi illa est, quam tu adduxisti tecum? ? Men. 40 (*v. Leo ad l. et cf. totum prologum*). RHET. Her. 4, 11, 16. 4, 55, 68 *Gracchus* iubet advocari ⌊contionem. iste⌋ (*interfector;* ⌊ ⌋ *E,* continet ipse *M*) . . . ire celerius coepit. illi (*Gr.*) . . .; hic (*infra* iste *bis, de Graccho* ille). CIC. Verr. II 1, 70 iste *Verres* multo sceleratior . . . quam ille Hadrianus . . . fuit. ille . . .; hic (*V.; cf.* II 1, 105. 5, 146. *v. p. 2719, 42*). Att. 2, 18, 3. ? OV. epist 19, 161 (*aliter b, edd. recc.*). STAT. silv. 1, 2, 221 sqq. AVSON. 286, 5 p. 145 P. Constantinopoli adsurgit Carthago priori . . .; vetus hanc (*Carth.*) opulentia praefert, hanc (*Const.*) fortuna recens; fuit haec, subit ista *eqs.* *adde vol. VII 1, 346, 21 sqq. 50 sqq.*

3 *formae trimembres* (hic — hic — hic [ille — ille — hic: *infra l. 32*] *potius in fig. anaphorae*: LIV. 33, 18, 22 haec in Thessalia, haec in Achaia, haec in Asia per eosdem dies ferme gesta [*spectat ad cap. 6—13. 14—15. 18*]. MELA 1, 24 PLIN. nat. 3, 138. SEDVL. carm. pasch. 5, 101 vel colaphis pulsare caput, vel caedere palmis, aut spuere in faciem . . .; . . . per hos colaphos . . ., haec sputa . . ., his alapis [op. pasch. 5, 7 p. 278, 17 colaphis . . . sputis . . . palmarum ictibus . . .: per illos . . . colaphos . . ., illa sputa . . ., his alapis]. *cf. p. 2717, 15*): RHET. Her. 4, 22, 30 hae sunt adnominationes . . .; sunt autem aliae . . .: quibus de generibus unum est huiusmodi: . . . (*opp.* illae superiores); alterum genus huiusmodi: . . .; haec adnominatio magis accedit ad similitudinem quam superior, sed minus quam illae superiores. VERG. Aen. 12, 342 iamque neci Sthenelumque dedit (*Turnus*) Thamyrumque Pholumque, hunc congressus et hunc, illum eminus. PRIAP. 22, 2 femina si furtum faciet mihi virve puerve (-que -que *codd.*), haec cunnum, caput hic (*vir*) praebeat, ille nates. SEN. dial. 8, 7, 2 nec ille (*secundus*) . . . nec hic (*postremus*) . . . nec ille tertius (*supremus*). VAL. FL. 5, 514 (*loq. Iason ad Aeeten*) munera . . . accipe . . . chlamydem . . . frenaque et . . . ensem: hoc patrium decus (*ensis*), haec *chlamys* materni texta laboris (-es *V*), his *frenis* Lapithes adsuerat eques (*magis 'demonstr.'?; cf.* AVSON. 325, 33 *et* 39 p. 111 P.). SIL. 13, 196 Numitor . . . Laurens . . . Taburnus . . .: hic (*Num., cf. 212*) . . ., ille . . ., tertius. BOETH. cons. 2, 6, 19 W. nec opes . . . nec potestas . . . et . . . dignitas . . . nec illae divitiae nec illa potentia nec haec dignitas iure appellari potest (*cf. supra l. 32*). *neglegentius*: TER. Eun. 443 ubi nominabit (*Thais*) Phaedriam, tu Pamphilam continuo; siquando illa dicet 'Phaedriam intro mittamus . . .', Pamphilam . . . provocemus; si laudabit haec illius (*Ph.*) formam, tu huius (*Pamph.*) contra. QVINT. inst. 12, 10, 60.

4 *forma quadrimembris* (*cf. p. 2737, 28*): HIER. epist. 22, 26, 1 mi Eustochia, filia, domina, conserva, germana — aliud (*filiae*) enim aetatis, aliud (*dominae, cf. 22, 2, 1;* hoc *Φ*) meriti, illud (*conservae*; aliud *k*) religionis, hoc (*germanae*) caritatis est nomen — *eqs.*

5 *iuncturae selectae*: **a** hic *pertinet ad posterius*: *acced.*: alter: CIC. de orat. 2, 218. 219. 3, 109 Tusc. 3, 57 Att. 12, 19, 4 SEN. epist. 56, 13 QVINT. inst. 5, 11, 1 *al.* ambo: *p. 2713, 34.* duo: *p. 2713, 35. 2714, 8.* extremus: CIC. Lael. 20 epist. 10, 3, 1. *cf. l. 69.* inferior: CIC. inv. 2, 171 PAVL. FEST. p. 82. infimus: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 19. novissimus: SEN. epist. 115, 15. posterior: RHET. Her. 2, 25, 39 CIC. Tull. 30 off. 2, 52 *al.* VLP. dig. 47, 2, 48, 5. *cf.* CIC. fin. 4, 30 huic . . ., quod posterius posui. postremus: RHET. Her. 4, 34, 46. *cf.* CIC. de orat. 3, 105 in hoc, quod postremum dixi. proximus: RHET. Her. 4, 22, 32 QVINT. inst. 5, 11, 9. *cf.* QVINT. inst. 6, 1, 21 hoc, quod proxime dixi. quartus: CIC. fin. 3, 33 hoc quarto quod extremum posui. secundus: QVINT. inst. 1, 5, 6. 3, 8, 63. *cf.* SEN. contr. 9, 1, 11 hoc, quod secundum posuit. QVINT. inst. 10, 5, 21. sequens: QVINT. inst. 1, 8, 12. 5, 10, 42 *al.* tertius: QVINT. inst. 3, 6, 43. 3, 8, 22 PLIN. epist. 6, 19, 2. *et al.* ultimus: SEN. contr. 1, 3, 8. 7, 8, 9 QVINT. inst. 3, 6, 51. 9, 4, 30. **b** hic *pertinet ad prius*: *acced.*: alter: LIV. 4, 61, 11. duo: *p. 2713, 49. 2714, 35.* proximus: *p. 2713, 69.*

II *usu latiore: pertinet ad ea, quae animo obversantur* (*sine vi locali*):

A *vi generali signif. potissimum ea, de quibus agitur* (*loci paucissimi*): **1** *spectantur varia*: **a** *in univ.*: PLAVT. Amph. 15 huic (*quae agitur*) facietis fabulae silentium. Asin. 834 (*conviv.*) hoc agitemus convivium vino ut sermone suavi. Cas. 277 subolet hoc iam uxori, quod ego machinor. Truc. 659 istos mundulos urbanos amasios hoc i⟨c⟩tu exponam (*quem mihi proposui,*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sc. donata meretrici pecunia. cf. Ov. met. 2, 423 Iuppiter ut vidit ... custode vacantem *Callisto*, 'hoc certe furtum coniunx mea nesciet' inquit *eqs.*). Ter. Eun. 1070 huius quidquid facio. Cic. S. Rosc. 11 iudicium inter sicarios hoc primum committitur. 117 hoc ... maleficium, de quo iudicium est (*cf.* Caecin. 55 hoc ... interdictum, quo de agitur). *et passim.* c. *gestu sim.* (*cf. p. 2702, 71 sqq.*; *formulam* hoc habet *v. p. 2431, 18*): Plavt. Asin. 431 (*verberatio*) em ergo hoc tibi (*cf.* Men. 1018 em tibi etiam: ... hoc praemi feres. Most. 9 em, hocine volebas? :: perii. cur me verberas? Persa 809). 905 (*talos iaciunt*) hoc Venerium est. Persa 764 accede ad me atque amplectere sis. :: ego vero. :: oh, nihil hoc (*om. B*) magis dulcest (*sim.* Truc. 371 complectere. :: lubens. heia, hoc est melle dulci dulcius. *cf.* Curc. 172). Stich. 769 (*Stich. saltat*) qui ... cinaedicust, qui hoc tale facere possiet? (*cf. p. 2744, 71*). *add.* praesens *per abund.* (*cf. infra l. 30. p. 2722, 52*): Ivl. Val. 1, 11 p. 22, 9 in hoc pr. certamine (*gr. 1, 18, 10 Kr.* ἐνθάδε). 1, 46 p. 57, 12 in his (*om. PA*) rebus pr.

b *per 'identitatem' de scriptis propositis* (*hic illic in epistula libro adiuncta de ipso libro usurpatur, ita ut magis ad p. 2703, 4 pertineat, e. g.* Catvll. 1, 8 habe tibi quidquid hoc libelli. Nep. praef. 8 Ov. trist. 1, 11, 3): Plavt. Curc. 432 (*epistula*) qui has tabellas adferet tibi (Cic. Att. 1, 1, 1 cum his litteris. 1, 9, 1 haec ipsa epistula. 1, 10, 3 ibi sedens haec ad te scribebam [*cf.* 15, 29, 3 hoc. ad Brut. 2, 4, 1 hoc paululum]. 5, 4, 4 huius paginae. Ov. epist. 15, 1 hanc ... salutem [Pont. 1, 3, 1 *al.*]. *cf. p. 2742, 7*). Lex Bant. (CIL I² 582) 7 ex hace lege (8 *al.* Lex repetund. [CIL I² 583] 5 *al.*). Rhet. Her. 1, 17, 27 huius voluminis (*opp.* in altero libro. *cf.* 2, 1, 1 hoc et priore libro. Cic. de orat. 3, 1 hoc et superiore libro). *sim.* hoc S. C., rogatio, decretum, testamentum *al. passim.* *nota abundantiam:* Macr. Sat. 1 praef. 10 hoc praesens opus (*cf. supra l. 14. p. 2722, 52*). Oros. hist. 5, 24, 21 huic nunc quinto volumini iam finem fecerim (*v. Svennung, Oros. 100; cf. p. 2720, 51*).

c *de personis notabilia* (*cf. p. 2702, 13 sq.*): α *de cliente* (*utrum adsit necne, nihil refert*): Rhet. Her. 4, 39, 51 'nam si de hoc, iudices, gravem sententiam tuleritis, uno iudicio simul multos iugulaveritis *eqs*'. Cic. inv. 1, 45. Quinct. 11 P. Quincti huiusce. S. Rosc. 6 huiusce Sex. Rosci. div. in Caec. 23 (*loq. Hortensius*) ut ab hoc (*Caecilio*) potius quam ab illo (*Cic.*) accusetur *Verres*, id peto. *saepe.* Sen. contr. 1, 2, 17. Qvint. inst. 4, 5, 9 hunc, quem tueor, reum ([r. *om. BP*]. *cf.* decl. 276 p. 126, 18 pro qua loquor [331 p. 301, 25 *al.*]. 338 p. 332, 6 cui adsum [*opp.* istum *adversarium*]). *et passim.*
β *de accusato vel adversario* (*sive adest sive non; syn.* iste *passim*): Cato or. frg. 54 (*contra C. Cassium*) per huiusce petulantiam. Scip. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 (*adv. M. Naevium*) relinquamus nebulonem hunc (*cf.* frg. Cic. de orat. 2, 249 quid hoc Naevio ignavius?). Rhet. Her. 4, 35, 47. Cic. Q. Rosc. 11 hic *Chaerea* (*cf.* 13 *al.*). Verr. I 13 hoc praetore (*minus recte Klotz ad II 3, 200. cf.* I 47 in hoc homine. II 1, 19 in hunc reum. *al.*). Cluent. 166 Oppianico huic adulescenti. leg. agr. 1, 7 (*Rullus*). Rab. perd. 15 (*Labienus; syn.* iste). Catil. 1, 2 hic ... vivit (1, 30 *syn.* iste. *al.*). *saepe.* Ov. met. 13, 135 Sen. contr. 1, 1, 4 Qvint. decl. 304 p. 193, 25 *al.* Tac. hist. 1, 37 Plin. epist. 3, 9, 25. Apvl. apol. (*saepe*). met. 10, 11. *et al.* γ *in vitarum descriptionibus de ipso descripto* (*v. Leo, Gr.-röm. Biogr. 140. 217 sq. 308 sq.*): Nep. Att. 11, 6 hic fecit, ut vere dictum videatur: 'sui cuique mores fingunt fortunam hominibus'. Milt. 8, 1 hic ... crimine Pario est accusatus. Phoc. 4, 3. *saepe* (*etiam in ipso initio, e. g.* Alcib. 1, 1 Alcibiades, Cliniae filius, Atheniensis. in hoc *eqs.* Them. 1, 1). Svet. Aug. 13, 2 gramm. 22 *al.* frg. p. 89, 7 Capitol. Maximin. 2, 2 *al.* Ps. Avr. Vict. epit. 4, 3 (4, 2 iste). *al. et saepe.*
sim. in commentariis: Porph. Hor. sat. 1, 2, 37 urbanius, quod, cum Ennius 'vultis' dixerit, hic 'non vultis' intulerit. Serv. auct. Aen. 10, 835. Schol. Cic. Bob. p. 175, 24 St. Q. Ciceronem .... huius M. Tulli fratrem. δ *in prologis Terentianis de poeta* (*v. Ritschl, Opusc. III 242*): Ter. Andr. 18 *vituperatores* quom hunc accusant, Naevium, Plautum, Ennium accusant, quos hic noster auctores habet. Haut. 18. 23 Phorm. 18. Eun. 3 poeta hic. *al.* ε *in sermone epistulari de tabellario:* Plavt. Curc. 436 (*epistula*) argentum des lenoni, ⌊huic des⌋ (⌊ ⌋ is huic det *Mueller*) virginem. Cic. Att. 1, 13, 4 huic terrae filio nescio cui (4, 16, 9). 1, 19, 11 Cossinius hic, cui dedi litteras. ad Q. fr. 2, 12, 3 Cael. Cic. epist. 8, 12, 4. ζ hic ordo *de auctore decreti propositi:* Cic. Phil. 5, 41 (40 senatus consultum his verbis censeo perscribendum: ...) ex huius ordinis auctoritate (*in senatusconsulto, item:* 5, 53 *al.* S. C. Cael. Cic. epist. 8, 8, 7 S. C. Frontin. aq. 100 S. C. de aedif. [CIL X 1401] 33. 38). Decret. decur. Puteol. Atimet. (CIL X 1783) 6 (*syn. 4* nostro).

d *formulae sollemnes:* ? ab hoc *i.* '*ab re*' (*cf. vol. I 24, 65 sqq.*): Varro rust. 1, 2, 18 vide ..., ne ... istuc sit ab hoc (*v. Keil ad l.*). hoc age *sim.: vol. I 1380, 52 sqq.; cf. vol. VI 2, 1944, 8* (gero). hoc habet: *p. 2431, 18 sqq.* quid hoc (est)? *sim.: v.* quis.

2 *spectantur ea, quae cum prima vel secunda persona arte cohaerent* (*hic illic transit in notionem possessivam q. e. 'meus, noster' [sub a], 'iste, tuus, vester' [sub b]; c. emphasi i. q. 'hic talis, tantus' p. 2720, 17 sqq. et sub b saepius*): **a** *pertinet ad primam personam* (*cf. p. 2703, 82 sqq.*): Plavt. Amph. 852 quin te hoc multem matrimonio (Mil. 1164). Cist. 121 (*loq. lena*) mulierum, quae hunc (nunc *P*) quaestum facimus. Persa 143 exigam ... te ex hac decuria. Rud. 282 haec pauperes res sunt ...: egomet ⟨meam⟩ vix vitam colo (*i.* '*meae opes*', *item:* Vid. frg. 3. *cf.* Ter. Haut. 964 neque ut haec posses perdere [hoc *Don. Phorm. 408. cf.* 969]. Eun. 120 haec, quae habeo, omnia. *sim.:* Plavt. Trin. 507 si haec res ['*mea fortuna*' *Ussing*] graviter cecidit). Ter. Phorm. 167 quid ego ex hac inopia nunc capiam et quid tu ex ista copia. Cic. Manil. 69 quicquid hoc beneficio populi Romani atque hac potestate praetoria ... possum. leg. 3, 14 ab hac familia (*sc. Academia, opp.* Stoicis; *paulo aliter Vahlen, du Mesnil ad l.*) magis ista manarunt Platone principe (*de secta, cf.* fin. 5, 74 haec disciplina [*antea:* nostram philosophiam. nat. deor. 1, 11]. Att. 2, 16, 3 familiam. Sen. epist. 83, 9 Zenon ... huius sectae ... conditor [92, 5. Tert. spect. 2 p. 2, 19 *Christiana. al.*]. Tert. nat. 1, 7 p. 68, 2 prin⟨cipe⟩ Augusto nomen hoc *Christianum* ortum est. ieiun. 13 p. 291, 13 fidei. *al.*). *et al.* *de aetate* (*fere c. emphasi i. q. 'hic tantus'*): Plavt. Bacch. 343 ne navigarem tandem hoc aetatis senex. Trin. 301 semper ego usque ad hanc aetatem ab ineunte adulescentia ... servivi. 381 haec mea senectus. Ter. Hec. 619. Cic. Cato 83 ut ex hac aetate repuerascam. Sen. epist. 26, 1 aliud iam his annis, certe huic corpori, vocabulum convenit. Plin. epist. 2, 1, 9 me huius (*i.* '*tantulae*') aetatis ... elegit. *et al.*

b *pertinet ad secundam personam* (*cf. p. 2704, 35 sqq.*): Plavt. Bacch. 1110 numquid nam ad filium haec aegritudo attinet? Stat. Theb. 4, 318 (*Atalante ad Parthenopaeum*) unde haec furibunda cupido ... tibi? 5, 663 *al.* silv. 1, 2, 162. Ach. 2, 38 an haec tacita virtus torperet in umbra ...? (Tac. hist. 2, 47 hunc ... animum, hanc virtutem vestram [*cf. Suet. Otho 10, 1* tales tamque bene meritos]. *similiter:* Flor. Verg. p. 184, 6 cum hoc singulari ingenio tantaque natura). Mart. 4, 1, 4 Caesaris alma dies ..., ... semper ... hoc voltu vel meliore nite. *nota etiam:* Paris 4, 5, 5 *Pompeius* obviam sibi populo exeunte 'ite' inquit 'et hoc (istud *Val. Max.*) officium praestate victori' (*cf.* 4, 7, 1 *al.*). *de aetate* (*cf. l. 17; in imag. l. 38*): Plavt. Most. 217 dum tibi nunc haec aetatulast (Persa *p. 2704, 43.* Apvl. met. 5, 29 [*Venus ad Amorem*] hoc aetatis puer). Stat. Theb. 6, 141 his in finibus aevi (*antea:* annorum ... tuorum). silv. 2, 3, 72 hac ... animi morumque iuventa.

B *vi temporali* (*artiore sensu; usus distinguendus ab illo, quo significantur praesentia, de quibus agitur [v. sub A]; cf. p. 2727, 56*): **1** *de ipso tempore* (memoria: *infra l. 57*): **a** *de praesenti* (*loci paucissimi ad rem illustrandam, plura v. s.* annus, dies, tempus *sim. et praepos.*; hic dies *pro* hodiernus *d. sermonis cotid. proprium vid., v. Ed. Fraenkel, DLZ 1936, 884; iuxta pon.:* Cic. Phil. 2, 112 hunc unum diem, unum, inquam, hodiernum diem. *cf.* Itala act. 20, 26 [Iren. 3, 14, 2] hac die [*gr.* ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, *Vulg.* hodierna die]): Plavt. Asin. 253 ad hoc diei tempus dormitasti. Capt. 980 quam diu id factum est? :: hic annus incipit vicensimus (*cf.* Persa 172 te iam sector quintum hunc annum). Epid. 157 ut hunc hodie diem luculentum habeamus (*v. vol. V 1, 1052, 32 sq. et Thomsen, Pleonasmus I 79 sq.; cf.* Ps. Orig. in Iob 2 p. 505ᴰ hoc nunc tempore [Virg. gramm. epist. praef. p. 106, 1. *cf. p. 2719, 31*]). Ter. Andr. 67 hoc tempore obsequium amicos, veritas odium parit (*nos 'heutzutage'. cf.* 819 nolo me in tempore [*i.* '*momento*'] hoc videat senex. Cic. Verr. II 1, 106 non modo his temporibus, sed etiam apud maiores nostros). Cic. Verr. II 2, 146 totiens apud maiores nostros ..., totiens hac memoria. rep. 2, 19 antiquitas ..., haec aetas autem. *et passim.* hoc tertio *i. q. 'nunc tertium'* (*cf. p. 2727, 73*): Cvrt. 4, 11, 2. *in orat. obl.:* Caes. Gall. 1, 44, 7 (*or. Ariovisti*) numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae ... fines ingressum. 5, 27, 5 hunc esse dictum diem (*cf.* civ. 3, 10, 7 hoc unum esse tempus de pace agendi. Tac. ann. 1, 51). Ivv. 10, 254.

b *de proximo* (*saepius ita, ut ipsum tempus praesens sub specie respicientis vel prospicientis significetur, nam e. g. ab* Cic. Att. 13, 5, 2 cum hi [*praesentes*] tibi dies in magno nostro negotio consumantur *differunt* Plavt. Capt. 168 illum confido domum in his [*futuris*] diebus me reconciliassere *vel* Cic. ad Q. fr. 3, 1, 7 utinam his [*praeteritis*] diebus ... mecum fuisset *mero tempore verbi; sim. e. g.* hic annus *usu latiore significat 'annum, cuius hic dies est', artiore comprehendit annum ex praesenti die praeteritum vel futurum*):

α *de praeterito* (*opp. tempus longius remotum: infra l. 84; acced.* proximus: *l. 76. 79. p. 2721, 7*): Plavt. Amph. 314 continuas has tres noctes pervigilavi (*acc. spatii, item:* Asin. 428 triduom hoc. Cist. 226 hos dies sex ... continuos. Men. 104 multos [Pseud. 9 Rud. 137]. Rud. 131 complusculos [Tvrpil. com. 183]). 548 quanto, nox, fuisti longior hac proxuma (Merc. 227 nocte hac quae praeteriit pr. [*sim.* Rud. 596]. Rud. 84 *al.* Cvrt. 6, 10, 12. *cf. Thomsen, Pleonasmus I 80 sq.*). Ter. Eun. 331 illum ... his mensibus sex septem ... non vidisse proxumis (*abl. spatii definiti, item:* Cic. Q. Rosc. 23 decem his annis pr. *cf.* Cic. har. resp. 10 *ostentum* gravissimum multis his annis [*nos 'seit'. cf.* Liv. 25, 31, 4 paucis]. Phil. 2, 1 annis viginti [14, 11. Sall. Iug. 31, 2 quindecim. *cf.* Cic. epist. 7, 9, 1]. 14, 10 biduo [Att. 7, 26, 1. *cf.* Phil. 14, 15 Tusc. 4, 82]. Att. 6, 2, 5 ipso lustro [*opp.* superioris; *antea:* annis X proximis]. Q. Cic. pet. 19 bi-

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ennio. *aliter infra l. 10 sqq.*). GRACCH. or. frg. Gell. 11, 13, 3 quae ... per hosce annos adpetistis (PLIN. epist. 4, 8, 3 continuos. *cf.* CIC. Verr. II 1, 1 dies. Mur. 81 triennium. Sull. 92 *al.*). CIC. Marcell. 1 quo (*silentio*) eram his temporibus usus (*cf.* epist. 7, 1, 3 diebus. NEP. Att. 21, 5 tempore. LIV. 39, 16, 2 annis. *al. aliter infra l. 23 sq.*). LIV. 4, 4, 3 decemviros ... intra decem hos annos et creavimus et ... sustulimus (TRAIAN. Plin. epist. 10, 32, 2 proximos. *cf.* PLIN. nat. 9, 26 i. hos annos. IVST. 14, 4, 3 ter i. hunc annum. *aliter infra l. 25 sqq.*). *et al.* *spectatur terminus spatii praeteriti, quo aliquid factum est*: GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 5 his annis paucis ... missus est *adulescens* (*i. ante annos p.; cf.* CIC. Tull. 8. Verr. I 17 diebus. Cael. 78 *al.* RVT. LVP. 1, 16 p. 10, 10 nuper atque his p. diebus [hic p. d. *codd.; Demosth. de cor. 130* χθὲς ... καὶ πρώην]. LIV. 4, 4, 5 PLIN. nat. 19, 35. *cf.* CIC. de orat. 3, 93 biennio [Att. 13, 35, 1]. rep. 1, 58 his annis quadringentis Romae rex erat. 2, 18 minus his sescentis a. PLIN. nat. 14, 43. *aliter p. 2720, 78 sqq.*). CIC. de orat. 1, 168 in (*om. H, recte?*) his paucis diebus ... postulabat (*i. ante p. dies, cf.* PLIN. nat. 14, 49 in hisce viginti annis). PHAEDR. 1, 1, 10 ante hos sex menses (PLIN. nat. 14, 143 a. hos annos XL. AVR. Fronto p. 29, 15 N. triduum. HIER. epist. 54, 18, 3 biennium. VVLG. I Esdr. 5, 11 a. hos annos multos [*gr.* πρὸ τούτου ἔτη πολλά]. *et al.; nude* a. hos dies, a. hos annos *saepius ap. posteriores, v. Löfstedt, Verm. Stud. 78 sq.*). SEN. dial. 10, 13, 3 his diebus audii quendam *eqs.* (*fere i. q.* '*nuper*', *item*: epist. 117, 23. *cf.* PLIN. nat. 6, 96 annis. *aliter supra l. 4 sq.*). PETRON. 38, 4 intra hos dies scripsit, ut *eqs.* (*fere i. q.* '*nuper*', *cf.* PLIN. nat. 12, 13 primus C. Matius ... invenit nemora tonsilia i. [*i.* '*ante*'] hos LXXX annos. 18, 55. 317. *aliter supra l. 6 sqq.*). PLIN. nat. 25, 17 insanabile ad hos annos (*fere i. q.* '*ad paucos abhinc annos*') fuit rabidi canis morsus ...; nuper *eqs.*

β de futuro: PLAVT. Asin. 194 hanc tibi noctem ... gratiis dono dabo (Cas. 671 hac nocte. *al.*). 230 annum hunc (*cf. p. 2720, 69*) ne cum quiquam alio sit (*acc. spatii, item*: 235 perpetuom [721]. 635 totum [754]. *al. cf.* Cist. 104 triduom [Curc. 208 *al.* TER. Phorm. 489 *al.* CIC. Att. 12, 3, 1. *cf.* TER. Eun. 187 biduom]. Pseud. 283 aliquot [-d *codd.*, -s *Mueller et fort. A*] hos dies manta [TER. Haut. 752 *al.*]. 321 hos sex dies aliquos [Truc. 872 h. d. a.]. TER. Eun. 277 sex ... totos ... hos menses). Most. 238 neque edes quicquam neque bibes apud me his decem diebus (*abl. spatii definiti, item*: Persa 504 his octo ... mensibus. TER. Ad. 520 triduo hoc perpetuo. *aliter infra l. 52 sqq.*). Rud. 630 si speras tibi hoc anno multum futurum sirpe *eqs.* (637. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 9 ut *Caesar* ... maneat neque h. a. sua ratio habeatur [*v. Hirschfeld, Kl. Schr. 313, 3; E. Meyer, Caes. Mon.*[3] *255, 2*]. LIV. 3, 19, 11 *al. cf.* CIC. Att. 5, 21, 14 mensibus). TER. Eun. 190 in hoc biduom ... vale. 283 sine biduom hoc praetereat. *et al.; adde*: PLAVT. Cas. 858 numquam ... ullo die risi adaeque neque hoc, quod relicuom est ('*sc. vitae*' *Ussing*), plus risuram opinor (*sim.* SIL. 9, 375. QVINT. inst. 12, 1, 21 aliquid in hac, quae superest, aeternitate inveniri posse eo, quod fuerit, perfectius [FRONTO p. 88, 25 N. vita]. *cf. p. 2707, 29 sqq.*). *spectatur terminus spatii futuri, quo aliquid fiet*: PLAVT. Persa 37 *nummos* continuo tibi reponam in hoc triduo aut quadriduo (*fere i. q.* '*post triduum*'. Pseud. 316. *cf. p. 2720, 66*). Poen. 872 iam his duobus mensibus volucres tibi erunt tuae hirquinae (*cf.* CIC. rep. 6, 11 *Karthaginem* hoc biennio consul evertes. epist. 7, 4 me hoc biduo aut triduo exspecta. CAES. [?] or. frg. Suet. Iul. 66 scitote paucissimis his diebus regem adfuturum. *aliter l. 38 sq.*). PRVD. perist. 2, 28 post hoc ... triduum.

2 *de variis rebus praesentibus vel recentibus*: a *de praesentibus* (*saepe i. q.* '*modern*'; *acced. hic illic* recens, novus, noster, qui nunc est *sim.*, hodie [*p. 2722, 5*]): *α in neutram vel bonam partem* (*c. emphasi i. q.* '*hic talis*': *l. 61. p. 2722, 3 al.*): PLAVT. Trin. 484 cena hac annona est sine sacris hereditas. CIC. Verr. I 1 *inveteravit opinio* his iudiciis, quae nunc sunt, pecuniosum hominem ... neminem posse damnari (I 49. II 1, 18 hunc statum rei publicae, quo nunc utimur [har. resp. 61 Att. 2, 19, 2]. Pis. 25 haec ..., quae nunc est *Capua* [*opp.* illa vetere]. *al.*). II 4, 103 non modo illis Punicis bellis ..., sed etiam hac praedonum multitudine semper inviolatum *fanum*. de orat. 3, 68 hinc (*ex Arcesila*) haec recentior Academia manavit (*cf.* 3, 71 aut ... haec Carneadia aut illa Aristotelia vis. 3, 80. leg. 1, 39 Academiam, hanc ab Arcesila et Carneade recentem. fin. 5, 7 ab hac Academia nova ad veterem illam. *cf.* orat. 115 vel illa antiqua [*Aristotelis*] vel hac Chrysippi disciplina). Brut. 31 philosophia non illa de natura, quae fuerat antiquior, sed haec, in qua de bonis rebus et malis ... disputatur. 66 Catonis luminibus obstruxit haec posteriorum quasi exaggerata altius oratio. 132 Q. Catulus non antiquo illo more, sed hoc nostro ... eruditus (QVINT. inst. 1, 7, 11 illa vetustissima ... tempora, quibus et pauciores litterae nec similes his n. earum formae fuerunt. 2, 5, 23 n. h. cultus [*opp.* rudis saeculi squalore]). orat. 169 quid si antiquissima illa pictura paucorum colorum magis quam haec iam perfecta delectet ...? fin. 5, 2 Hostiliam dico, non hanc novam *eqs. al.* VARRO ling. 10, 73 una (*species*) consuetudinis veteris, altera consuetudinis huius (*syn.* qua nunc utimur). CATVLL. 21, 2 Aureli, pater esuritionum, non harum modo, sed quot aut fuerunt ⌊aut sunt⌋ aut aliis erunt in annis (⌊ ⌋ = *supra* harum. *cf. p. 2722, 57*). LIV. 1, 5, 1 iam tum in Palatio monte Lupercal hoc fuisse ludicrum ferunt. 1, 56, 2 nova haec magnificentia (6, 4, 12). 3, 34, 6 nunc quoque, in hoc immenso ... legum cumulo (*cf.* TAC. ann. 3, 25). 7, 29, 2 *al.* VITR. 2, 1, 8 SEN. epist. 95, 15. 100, 5 huius recentis politurae. PLIN. nat. 31, 59. 35, 158 etiam inter has opes hodie ... fictilibus prolibatur simpulis. MART. 7, 54, 3 iam prior ad faecem, sed et haec vindemia venit. *et al.* *β per contemptum*: CIC. Verr. II 2, 7 ad nostram disciplinam illam veterem, non ad hanc, quae nunc increbruit (LIV. 3, 20, 5 nondum haec, quae nunc tenet saeculum, neglegentia deum venerat. 9, 30, 10 hac, quae nunc sollemnis est, licentia. QVINT. inst. 1, 10, 31). Cluent. 95 his temporibus, his moribus, his magistratibus (*cf.* div. 2, 4 *al.*). Mur. 44 hoc novo more (Att. 4, 1, 6. LIV. 3, 68, 12 *si* patrum vestrosque antiquos mores voltis pro his n. sumere). Flacc. 16 ut hanc Graeciam, quae iam diu ... afflicta est, omittam, illa vetus, quae quondam ... floruit, ... concidit. LIV. 44, 9, 4 VELL. 2, 33, 4. QVINT. inst. 2, 5, 22 recentis huius lasciviae (10, 1, 43). 4, 1, 9 illa veterum circa occultandam eloquentiam simulatio, multum ab hac nostrorum temporum iactatione diversa. TAC. dial. 12 lucrosae huius et sanguinantis eloquentiae.

b *de proxime praeteritis*: CIC. S. Rosc. 16 *Roscius pater* cum omni tempore nobilitatis fautor fuisset, tum hoc tumultu proximo, cum omnium nobilium dignitas ... in discrimen veniret, ... eam partem ... defendit (Att. 13, 35, 2 cum has pr. scripsisti *litteras* [epist. 5, 19, 1 *opp.* superiores. 7, 23, 4]. SEN. nat. 7, 29, 2 hic pr. *cometes*, prior [*annorum 60 et 54; item*: 7, 29, 3 hic pr. ..., alter ille Claudianus. *cf.* 7, 17, 2. 7, 21, 3 *opp.* illi Claudiano. 7, 28, 3]). Manil. 10 initia illa rerum gestarum ..., haec autem extrema quae nuper acciderunt (Att. 8, 12, 3 *opp.* tum). Sull. 14 de hac coniuratione, quae me consule facta est (*opp.* superioris). Sest. 13 ut quaesturam Macedoniae relinquam et aliquando ad haec propiora veniam (*sc. res a. 58 gestas*). har. resp. 9 responsum haruspicum hoc recens de fremitu (18 nostra memoria primum Italici belli ... illa principia, post Sullani Cinnanique temporis ... discrimen, tum hanc r. ... coniurationem. Planc. 86 Phil. 3, 8. epist. 11, 21, 2 hanc ipsam r. novam *rem* [*opp.* veterem]. 15, 21, 2 *opp.* illa. *al.* PANEG. 5, 4, 2 quae pueri vidimus. *et al.*). fin. 4, 1 hac nova lege ([*a. 52*]. LIV. 1 praef. 4 haec n. [*sc. bella civilia; opp.* primae origines proximaque originibus]. *cf.* CASS. [*Parmens.*] Cic. epist. 12, 13, 1 haec novissima nostra facta [CAES. Gall. 4, 16, 7 RVT. LVP. 2, 3 p. 14, 4. *et al.*]) *al.* SEN. nat. 6, 12, 2 nunc quoque, cum hic motus in Campania fuit (*a. 63, v. 6, 1, 1 sq.; cf.* 6, 25, 3. 6, 27, 1).

3 *de hominibus praesentibus vel recentibus* (*saepe opp. antiquiores; nimirum facile transit in notionem, quam posui sub C; v.* CIC. ac. 2, 13 repetunt ... a P. Valerio [*eqs., sc.* '*antiquis*'] ...; tum ad hos notiores, C. Flaminium ..., L. Cassium, Q. Pompeium. *cf. infra l. 84. p. 2723, 9. 27. 28*): a *usu generali*: *α de vivis* (*cf. p. 2723, 7 sqq.; acced.* praesens, recens, qui nunc est *sim.*):

(I) *in neutram vel bonam partem*: CIC. Verr. II 2, 191 *oratores veteres* non ingenio solum his patronis, sed fortuna etiam praestiterunt. Cael. 36 (*v. Klotz ad l.*). Balb. 40 *Gaditani* testantur et mortuos nostros imperatores ..., Scipiones, Brutos, Horatios, Cassios, Metellos, et hunc praesentem Cn. Pompeium. Brut. 248 de his ... oratoribus, qui hodie sunt (*cf.* leg. 3, 29 non ... de hoc senatu nec his de hominibus, qui nunc sunt, sed de futuris). Cato 14 hi consules (*i. huius anni.* Att. 4, 16, 5. 7, 20, 1. *cf.* 6, 7, 2 magistratibus). epist. 6, 6, 12 non solum veterum, sed horum etiam recentium. CATVLL. 24, 2 qui flosculus es Iuventiorum, non horum modo, sed quot aut fuerunt aut posthac aliis erunt in annis (*cf. p. 2721, 83*). NEP. Eum. 8, 3. HOR. sat. 1, 3, 30 minus aptus acutis naribus horum hominum.

(II) *per contemptum*: PLAVT. Trin. 295 hi mores maiorum laudant, eosdem lutitant quos conlaudant (*cf.* 293 hoc genus hominum). CIC. de orat. 2, 19 ne Graeci quidem ..., qui in civitatibus suis clari ... fuerunt ..., horum Graecorum, qui se inculcant auribus nostris, similes fuerunt. 3, 54 horum, qui nunc ita appellantur, rhetorum. 3, 62 hi, qui nunc voluptate omnia metiuntur (*Epicurei. cf.* fin. 2, 82 horum recentiorum [*opp.* ipso illo *Epicuro*]. Tusc. 3, 40 a gravibus illis antiquis philosophis ..., non ab his voluptariis. div. 1, 62 hos minutos philosophos [*opp. Plato, Socrates*]). Tusc. 3, 45 *Ennius* ab his cantoribus Euphorionis contemnitur. epist. 3, 12, 1 non horum temporum, non horum hominum atque morum negotium (ad Q. fr. 3, 9, 1 nihil est ... perditius his h., his temporibus). VARRO rust. 1, 13, 6 si potius ad antiquorum diligentiam quam ad horum luxuriam derigas aedificationem (*cf.* 1, 13, 7).

β de mortuis (*cf. p. 2723, 15 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 209 Africanos ... et Catones et Laelios commemorabis ...? ... an ... proferes hos recentes, Q. Catulum patrem, C. Marium, Q. Scaevolam, M. Scaurum, Q. Metellum? ([*de Met. non constat*]. *per seriem ut*: Mur. 17 non modo Curiis, Catonibus, Pompeis antiquis illis ..., sed his r. Mariis et Didiis et Caeliis. *cf.* PLIN. epist. 8, 6, 2 non dico illi veteres, Africani, Achaici, Numantini, sed hi proximi, Marii, Sullae, Pompei [paneg. 11, 4 *opp.* illos veteres et antiquos]). Sull. 23 nemo istuc M. illi Catoni seni ..., nemo Ti. Coruncanio, nemo M.' Curio, nemo huic ipsi nostro C. Mario ... obiecit umquam. de orat. 3, 71 veterem illum Periclem aut hunc etiam, qui familiarior nobis ... est,

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Demosthenem (*cf. infra l. 38 sqq.*). LIV. 7, 40, 11 non ... patres avique vestri, non illi qui in Sacrum montem secesserunt, non hi (hii *P*), qui postea Aventinum insederunt.

b *specialia*: *α in distinguendis personis eiusdem nominis i. q. 'iunior' (fere etiam eiusdem praenominis, v. Cichorius, Unters. Lucil. 309 sq.; diversi infra l. 11. 28.* *acced.* minor, recentior, noster. *cf. p. 2705, 62*): (I) *de vivis*: CIC. Verr. II 4, 56 L. Pisonem ..., huius L. Pisonis, qui praetor fuit, patrem (de orat. 2, 265 M. Cicero senex, h. viri optimi, nostri familiaris, p. [nat. deor. 1, 79]. *cf.* nat. deor. 2, 6 P. ... Vatinius avus huius adulescentis). de orat. 1, 170 (*post verba de P. Scaevola facta*) hic, qui mecum consul fuit, filius eius (*Q. Mucius Scaevola*). fin. 2, 58 Sextus Peducaeus Sex. F., is qui hunc nostrum reliquit ... filium. Cato 50 huius P. Scipionis, qui his paucis diebus pontifex maximus factus est (*aliter infra l. 16 sqq.*). (II) *de mortuis*: CIC. Verr. II 5, 25 neque ad illius superioris Africani ... celeritatem neque ad huius, qui postea fuit, singulare consilium (*de Scipione minore, item*: Arch. 16 hunc ..., quem patres nostri viderunt, ... Africanum [*opp.* illis temporibus doctissimum, ⟨M.⟩ Catonem illum senem]. de orat. 2, 270. Brut. 77 hunc minorem Scipionem [*opp.* superiore Africano]. rep. 1, 14. off. 1, 121 superioris filius Africani, qui hunc Paulo natum adoptavit. *cf.* FAV. EVL. p. 1, 16. *aliter supra l. 14*). Phil. 11, 17 C. Laelium, huius Sapientis patrem (illius *Ernesti, Schoell; def. Sternkopf, WklPh. 1916, 885 sq.*). off. 3, 66 M. Cato ..., huius nostri Catonis pater (*Uticensis. cf.* SEN. epist. 104, 29 recentiorem. QVINT. inst. 11, 1, 35). (III) *incert.*: LVCIL. 413 Luci[li]us Cotta senex, crassi pater huius ([*L. Cottae; per convicium, cf. Cichorius, Röm. Stud. 77 sqq.*]. 418 Quintus Opim⟨i⟩us ille, Iugurtini p. h. [*L. Opimii; item ut supra, cf. Cichorius, Unters. 89 sqq.*]. SEN. suas. 2, 19). VELL. 2, 43, 4 sub Vetere Antistio, avo huius Veteris consularis *eqs.* (*inconsiderate v. Rohden, RE I 2559, 7. cf.* 2, 72, 3). *adde*: SEN. contr. 1, 8, 16 Aeschines, non ille orator ..., sed hic ex declamatoribus novis (nobis *codd.*). *cf. p. 2705, 62.*

β per hic *et* ille *signif. status praesens et pristinus eiusdem personae*: CIC. Att. 8, 7, 2 cum illo Pompeio, qui tum erat ...; cum hoc vero, qui ante fugit, quam scit aut quem fugiat aut quo *eqs.* BRVT.(?) Cic. ad Brut. 1, 16, 10 OV. epist. 9, 24.

C ***vi significanti fere i. q. 'notus'***: **1** *usu generali*: **a** *de hominibus* (*cf. p. 2722, 42 sqq.*): *α nominatim signif. familiares, noti, celebres* (*infamis: infra l. 49*): LVCIL. 422 Cassius Gaius hic operarius, quem Cephalonem dicimus *eqs.* CIC. de orat. 1, 57 M. Marcellus hic noster. 2, 246 huic lusco familiari meo, C. Sextio. Brut. 212 hic Scipio collega meus. nat. deor. 3, 42 (*plures traduntur Hercules*) sextus hic ex Alcmena quem Iuppiter genuit. off. 3, 74 M. Satrium ... — hunc dico patronum *eqs.* (Att. 2, 3, 3 PLIN. epist. 2, 20, 2. *cf.* PERS. 4, 27). Att. 2, 24, 4 (*v. Cichorius, Festgabe Bezold 1921, 68*). 4, 8ª, 3. 12, 5ᵇ. 15, 29, 3 epist. 9, 21, 3. ad Brut. 1, 15, 6 Caesarem hunc adulescentem (*Octavianum*), per quem adhuc sumus. ? CIL VIII 2170, 7 (*s. III*) quievit ab hoc Capeliano captus (*v. l. 40*).

β per circumscriptionem vel adumbrationem i. q. 'der bewußte': (I) *vario usu*: RHET. Her. 4, 49, 63 (*describ. 'effictio'*) 'hunc, iudices, dico, rubrum, brevem, incurvom ..., cui sane magna est in mento cicatrix, si quo modo potest vobis in memoriam redire'. 4, 50, 63 *puerum* hunc unum, quem ego novi — vos non arbitror — *eqs.* HOR. ars 140 SEN. apocol. 3, 3. (II) *de personis vitae publicae* (*fere in serm. epistolari*): CIC. off. 2, 23 huius tyranni (*Caesaris. cf.* 2, 84 hic nunc victor, tum quidem victus. Att. 7, 5, 5 reliquum est iocari, si hic sinat. 8, 9ª, 2 hoc τέρας. 8, 13, 2 illum [*Pomp.*], quo antea confidebant, metuunt, hunc amant, quem timebant [*cf.* 9, 13, 4]. *passim.* ATT. Cic. Att. 9, 10, 7. 9). Att. 2, 5, 1 his mittentibus αἰδέομαι Τρῶας *eqs.* (*triumviris. cf.* 2, 9, 1 dynastis. ad Q. fr. 1, 2, 16 regum). 2, 9, 1 hic noster Hierosolymarius traductor ad plebem (*Pomp.*). 9, 7, 1 sic ... video, nec duobus his vivis (*Caes. et Pomp.*) nec hoc uno (*Caes.*) nos umquam rem p. habituros. 10, 10, 5 hic ... Cytherida[m] secum lectica ... portat (*Antonius. cf.* 15, 22. 10, 28, 1 pestis). 11, 15, 1 hi (*Pompeiani*). *ibid.* cui (*sc. mihi*) neque ad illos (*Pompeianos*) reditus sit neque ab his ipsis (*Caesarianis*) quicquam ad spem ostendatur (11, 16, 3. *cf.* 9, 7, 4 ab hac parte [*sc. Caesaris, opp.* illinc *sc. a Pompeio.* 11, 6, 6]. *cf. p. 2705, 59. 2706, 51*).

b *de bestiis* (*cf. p. 2724, 67 sqq.*): CIC. rep. 3, 25 *Arcades et Athenienses* commenti sunt se de terra tamquam hos ex arvis musculos extitisse (*cf.* PLIN. nat. 8, 221). PLIN. nat. 10, 46 hi nostri vigiles nocturni *eqs.* (*galli*). 11, 65 papilio ... hic (*M, om. cett.*) ignavus et inhonoratus *eqs.*

c *de rebus*: CIC. Verr. II 1, 61 haec ... duo signa pulcherrima, quae nunc ad impluvium tuum stant ..., haec inquam duo, quae in aedibus tuis sola iam sunt *eqs.* 1, 62 etiam haec, quae certissima sunt et clarissima, relinquam. leg. 2, 64 has amplitudines sepulchrorum, quas in Ceramico videmus. nat. deor. 1, 107 hoc Orphicum carmen (*sc.* Ἱεροὺς λόγους, *ut vid.*). 2, 88 sphaeram ... hanc, quam nuper familiaris noster effecit Posidonius. VELL. 1, 11, 3. SEN. nat. 6, 30, 3 per hanc inundationem, quam poetarum maximi celebrant, ab Italia Sicilia resecta est. PLIN. nat. 22, 138 panis hic ipse, quo vivitur. TAC. Germ. 3 sunt illis haec quoque carmina, quorum relatu ... accendunt animos *eqs.* (*v. Norden, Die germ. Urgeschichte 181, 1*). 20 in hos artus, in haec corpora, quae miramur, excrescunt. *et al.*

2 *acced. notio q. e. solitus, communis, cotidianus, vulgaris, vilis sim.* (*plus minus fastidiose; per ironiam infra l. 35; opp.* antiquus [*infra l. 15*], perfectus, singularis, verus, ille): **a** *vario usu*: *α de hominibus* (forma: *infra l. 11*): TER. Hec. 600 sine me obsecro hoc effugere volgus, quod male audit, mulierum (*cf.* Eun. 297 deleo omnes dehinc ex animo mulieres: taedet cotidianarum harum formarum [*Schol. Bemb.*: 'harum' dixit vilium]). CATVLL. 16, 10 *si versus pruritum incitare possunt* non dico pueris, sed his pilosis, qui duros nequeunt movere lumbos. SEN. clem. (*infra l. 56*). dial. 10, 10, 1 Fabianus, non ex his cathedraris philosophis, sed ex veris et antiquis (*cf. p. 2722, 60 sqq.*). epist. 60, 4 hos ..., ut ait Sallustius (*Catil. 1, 1*), 'ventri oboedientes'. 79, 15 non tantum eruditiores, sed haec quoque imperitorum turba (114, 12 cultiore). MART. 9, 59, 4. *per sing. i. q. 'generis noti, cotidiani'* (*cf. infra l. 65*): SEN. epist. 110, 1 *deum* non ... ordinarium, sed hunc inferioris notae *eqs.* (*cf. infra l. 58*). QVINT. decl. 329 p. 294, 6 tyrannum non hunc vulgarem (*opp.* crudelissimum *eqs.*). *fort. add.*: CIC. de orat. 3, 86 magister hic Samnitium.

β de rebus: CIC. S. Rosc. 62 in minimis noxiis et in his levioribus peccatis, quae magis crebra et iam prope cotidiana sunt (fin. 2, 107 PLIN. paneg. 55, 11). 134 mitto hasce artes vulgares, coquos, pistores, lecticarios (de orat. 1, 109 si minus illa subtili definitione, at hac v. opinione. 3, 147 SEN. benef. 3, 9, 1. *cf.* CIC. de orat. 3, 151 hoc, quod vulgo ... ab imperitis dici solet [ad Q. fr. 3, 1, 21. QVINT. inst. 12, 1, 24 *opp.* perfectus]. ac. 2, 118 pervolgata et nota [FRONTO p. 185, 11 N. vulgata]. PROP. 2, 23, 1 SEN. dial. 1, 5, 1 epist. 23, 5. *v. et supra l. 21. infra l. 70*). Verr. II 1, 8 neque hoc avaritiae supplicio communi *Verres contentus est*...: singularem quandam poenam istius ... natura desiderat (de orat. 1, 249 QVINT. inst. 1, 10, 4. 2, 10, 13 GELL. 2, 28, 1. *fort. huc trah.*: TER. Hec. 117). Sest. 86 (*per ironiam*) nullo praemio proposito praeter hoc, quod iam contritum et contemptum putatur, iudicium. de orat. 2, 16 ut ... vel hoc sim cotidiano tuo sermone contentus (3, 188 haec opera c. et pervagata. nat. deor. 3, 74. CAES. anal. frg. Cic. Brut. 253 hunc facilem et c. ... sermonem. SEN. benef. 7, 8, 1. TAC. dial. 32 [*e coni.*]. *cf. p. 2705, 76. supra l. 11*). 3, 99 unguentis minus diu nos delectari summa ... suavitate conditis quam his moderatis. 3, 185 quibus (*modis*) hic usitatus versus efficitur (*cf.* Tusc. 1, 66 singularis est ... quaedam natura ... seiuncta ab his u. notisque naturis). 3, 220 gestus, non hic verba exprimens scaenicus, sed universam rem ... significatione declarans (*cf.* orat. 86). Brut. 70 qui haec minora animadvertunt (QVINT. inst. 3, 1, 20. *cf.* CIC. Tusc. 5, 46 haec, quae sunt minima. PLIN. epist. 3, 1, 3 parva). orat. 57 non hic e Phrygia et Caria rhetorum (*sc. Asianorum*) epilogus paene canticum, sed ille (*cantus*), quem significat Demosthenes *eqs.* fin. 1, 37 non ... hanc solam sequimur (*voluptatem*), quae suavitate aliqua naturam ipsam movet ..., sed maximam voluptatem illam habemus, quae percipitur omni dolore detracto (*cf.* 2, 6. 2, 16). ac. 2, 66 rationes has latiore specie, non ad tenue limatas. Tusc. 1, 64 haec ... notiora et inlustriora (*cf.* CAES. Gall. 6, 26, 1. *adde p. 2722, 45. supra l. 29. 43*). *al.* CATVLL. 61, 146 haec ..., quae licent. HOR. epist. 1, 1, 27. SEN. clem. 2, 6, 2 *dabit* egenti stipem, non hanc contumeliosam, quam pars maior horum, qui misericordes videri volunt, abicit ..., sed ut homo homini ex communi dabit. epist. 40, 4 haec popularis *oratio* nihil habet veri. 42, 1 huius secundae notae *bonum* (*cf. supra l. 19*). 56, 1 hac plebeia unctione. 88, 20 hae viles ex professo artes (QVINT. decl. 301 p. 187, 22. *cf. infra l. 69*). 109, 14 haec civilia et domestica ... et ... mortalia. TAC. dial. 16 horum quos nos vocamus annorum (*opp.* magnus et verus). PLIN. epist. 2, 19, 6 potius dulcia haec et sonantia quam austera et pressa. *et al.*

nota (*cf. supra l. 18*): PLIN. epist. 7, 9, 9 fas est et carmine remitti, non dico continuo et longo ..., sed hoc arguto et brevi, quod apte quantas libet occupationes ... distinguit.

b *speciatim apud rerum naturalium scriptores de bestiis vel herbis sim.* (*acced. notio q. e. 'vernaculus', cf. p. 2706, 37. 38; cf. gr.* ὅδε, *e. g. Arist. Av. 271*): COLVM. 7, 1, 1 minor Arcadico vilis hic vulgarisque asellus (PLIN. nat. 10, 201 mures [*opp.* Pontici, Libyci]. 24, 111 spina. *cf.* 15, 129 hanc *laurum*, quae vulgatissima est *eqs.*). PLIN. nat. 14, 10 ista ex silvestribus *vitibus* facta crediderim; hae vites (mites *Salm.*) tonsura annua coercentur *eqs.* (16, 78 sunt ... arborum quaedam omnino s., quaedam urbaniores ...; hae [ergo *edd. vett.*, h. e. *Müller*, ac *Mayh.*] mites, quae fructu ... humanius iuvant, non improbe dicantur urbanae. 29, 60 mustelarum duo genera; alterum s. ...; haec autem, quae in domibus nostris oberrat *eqs.*). *aliter p. 2723, 72 sqq.*

III ***appendix rerum notabilium ad I et II***:

A *locutiones appositivae, explicativae, ellipticae sim.*: **1** *pertinet ad nomina*: **a** *c. particulis copulativis, explicat. (i. q. 'et quidem', hic illic c. vi augendi i. q. 'et insuper'), adversat., concess. sim.*: **atque** *explicat.* (ac: *p. 2725, 3; cf. vol. II 1052, 3 sqq.*): CAES. Gall. 5, 15, 4 duabus ... missis ...

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cohortibus . . . a. his (iis *var. l.*) primis legionum duarum. 5, 18, 1 civ. 2, 2, 2. 3, 70, 1 HIRT. Gall. 8, 7, 2. 8, 20, 2 HOR. sat. 1, 2, 40. PLIN. nat. 16, 24 ac ne hae quidem (FLOR. epit. 2, 7, 11). SIL. 7, 261. QVINT. inst. 4, 2, 96 quidem. BOETH. c. Eut. 3, 2. **autem:** PLIN. nat. 11, 100 omnibus a. his. **et:** *explicat.* (*cf. vol. V 2, 875, 22 sqq.*): COM. pall. inc. 71 clamor, lapides (*eqs.*) . . ., et (*om. pars codd.*) haec improvisa omnia. CIC. nat. deor. 1, 4 sunt . . . alii philosophi, et hi quidem magni . . ., qui (1, 55). OV. epist. 17, 9 VITR. 7, 3, 1. CELS. 1 prooem. 26 quoque (PLIN. nat. 7, 4. 17, 199. *dub.*: SEN. contr. 7, 2, 8). 2, 7, 24 ipsa (8, 4, 2 MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 4). SEN. dial. 1, 4, 15. 3, 6, 3 *al.* PLIN. nat. 10, 173 tantum (11, 246. 22, 24). *al.* STAT. Theb. 11, 358. MART. 2, 51, 2 (*an* sed?). PLIN. epist. 1, 14, 9 *al.* APVL. met. 6, 26. *et saepius.* *i. q.* '*etiam*' (*cf. infra l. 40. 47*): PLIN. nat. 6, 123 *oppidum* Hipparenum, Chaldaeorum doctrina et hoc, sicut Babylon. 25, 157. 32, 146 FLOR. epit. 2, 4, 1. 4, 9, 5. TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 440, 22 ut. 5, 14 p. 625, 19 quasi non. **etiamnum** (*cf. infra l. 44*): PLIN. nat. 35, 16 (-nc *VR*, '*an* etiamtum?' *Mayh.*). **licet:** AMM. 31, 10, 18. **ne — quidem** (*cf. l. 3. infra l. 27*): TERT. anim. 24 p. 340, 3 tantummodo philosophi *recordantur*: ne hi (nec ii *Latinius*) q. omnes. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 1 adv. Val. 25 p. 201, 18 (quidem *om. F*). SEN. contr. exc. 6, 8 (nec *M*[3] *P*). **neque** (nec: *infra l. 23*): OV. Pont. 3, 1, 19 rara, n. haec felix, . . . arbor. PLIN. nat. 2, 66. 16, 158. 19, 26 n e c (QVINT. decl. 338 p. 333, 11. PLIN. epist. 2, 13, 2 [quidem *add. pars codd.*]. 5, 6, 34 [ne *β δ*]. paneg. 54, 4 BOETH. c. Eut. 6, 25). BOETH. c. Eut. 6, 45. **quamquam:** PLIN. epist. 3, 4, 5 non solum consensus senatus, q. hic maxime. 6, 3, 2 quoque. paneg. 27, 4 q. (*om. A*) ne (nec *X*) hunc (hoc *codd. interpol.*) quidem. **-que:** CELS. 8, 2, 1 ulceribus aut fistulis, hisque . . . cancro occupatis (*pron. ipsi adnectitur, item*: PS. APVL. Ascl. 9 VOPISC. Aurelian. 48, 2 SIDON. epist. 2, 12, 2). PLIN. nat. 16, 142 in Idaeis montibus . . . summisque in his. **quidem** (*cf. supra l. 4. 8*): CVRT. 8, 5, 8 Cleo, hic q. . . . adulator. PLIN. nat. 2, 240. 7, 27 *al.* SVET. gramm. 3 (*de postremo*). APVL. apol. 100. **quoque** (*cf. l. 27. infra l. 41. 44*): OV. met. 3, 135 tot natas natosque et . . . nepotes, hos q. iam iuvenes. trist. 5, 7, 52 CVRT. 3, 13, 15 PLIN. nat. 6, 143 *al.* SVET. Aug. 31, 1. *aliter* (*cf. supra l. 9*): OV. epist. 12, 44 praetenta . . . naribus (*taurorum*) aera, nigra per adflatus haec q. facta suos (*i.* '*etiam nigra facta*'). **sed:** CELS. 1, 3, 23 paulum cibi, s. huius idonei, gustandum. SEN. epist. 31, 11. COLVM. 8, 5, 10 et (PLIN. nat. 8, 115. 9, 115 MART. 1, 43, 9. *cf.* STAT. Theb. 4, 724 Kl. quoque). PLIN. nat. 8, 132 *al.* PLIN. epist. 2, 1, 4 ipse. DON. vita Verg. l. 109 Br. (*de postremo*). *cf.* CELS. 1 prooem. 40 non solum pestem . . ., s. hanc etiam atrocissimam. **tamen:** PLIN. nat. 9, 131 melius taeniense (*genus purpurae*) . . ., hoc quoque t. etiamnum levius *eqs.* AVIEN. Arat. 639 (*em. Aldus*). PRVD. c. Symm. 1, 105 hic t. idem (*cf. infra l. 62. p. 2743, 25*). **verum:** MELA 1, 107 v. et hi.

b *n u d e fere i. q.* '*et quidem*' (*usus potissimum Plinianus, fere per abundantiam; saepius c. maiore vi significandi sive uno ex pluribus spectato [p. 2713, 26] sive sequente opposito ut* LIV. 1, 43, 2 arma his imperata galea, clipeum [*eqs.*] . . .; haec, ut tegumenta corporis essent: tela in hostem hastaque et gladius. 35, 10, 2 CVRT. 6, 8, 17. *et al.* *a u d a c i u s*: PLIN. nat. 13, 76 propior . . . cortici Taeneotica *charta est* . . ., pondere i a m haec, non bonitate, venalis [13, 137 FRONTO p. 74, 6 N.]. 35, 29): PLIN. nat. 3, 22 *oppidum* Emporiae, geminum hoc veterum incolarum et Graecorum. 3, 50 *oppidum* Populonium, Etruscorum quondam ⌊hoc tantum⌋ in litore (⌊ ⌋ *i.* '*solum*'). 7, 105 *M. Sergius* Cremonam obsidione exemit (*eqs.*) . . ., quos hic (quasi *F*[2]) coronarum acervos constructurus hoste mutato! 28, 191 prodest et sapo, Galliarum (-llarum, -llorum *varr. ll.*) hoc inventum rutilandis capillis. 36, 138 *al.* *h i c i d e m* (*cf. supra l. 46*): FIRM. err. 17, 2 Luna etiam — haec eadem Lucina — a nocturno lumine nomen accepit. *collective*: CIC. fin. 2, 23 *asotos* optimis cocis, pistoribus, piscatu, aucupio, venatione, his omnibus exquisitis, vitantes cruditatem.

2 *pertinet ad sententias verbales* (*vulgo vv. dd. statuunt e l l i p s i n v e r b o r u m q. s.* '*facere, fieri, dicere*' *sim.; cf.* PLIN. nat. 18, 243 Cato verna opera sic definit [*agr. 50, 2*]: scrobes fieri, . . . et vetera sarciri: haec, antequam *eqs.* [et vetera resarcito. haec facito, a. *Cato*]):

a *artiore conexu*: *α c. particulis copulat., explicat. (i. q.* '*et quidem*', '*et insuper*'*), adversat. sim.*: **atque** *explicat.*: CAPITOL. Maximin. 8, 7 alios in crucem sublatos, alios . . ., alios . . ., alios . . ., a. omnia haec sine dilectu dignitatis. **et:** *explicat.* (*cf. vol. V 2, 875, 22 sqq.*): CIC. inv. 2, 125 *poterit uti* scriptoris conlaudatione . . .: et hoc eo magis, si *eqs.* Att. 6, 1, 3. VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 et haec omnia (QVINT. inst. 1, 12, 3. CAPITOL. Pius 2, 1 et o. h. *cf.* SEN. dial. 6, 1, 2 et haec [QVINT. inst. 1, 11, 14]). VELL. 2, 99, 1 VAL. MAX. 4, 8, 1 SEN. dial. 7, 22, 2 epist. 45, 9 COLVM. 1, 8, 7 PETRON. 105, 1 PLIN. nat. 10, 65. 112 MIN. FEL. 5, 4. TERT. apol. 10, 5 (6) et hoc n o n u t . . ., sed ut (adv. Marc. 2, 8 p. 345, 5 et hoc non . . . sicuti nec. *al.* CAPITOL. Ver. 8, 3 [sed *Peter*]. AVG. civ. 7, 3 p. 275, 19 D.). *et al.* *a b u n d a n t e r*: ? SEN. contr. exc. 10, 3[in.] adlatum ad se Caesar Pompei caput flevit ⌊et hoc ille propter filiam flevit⌋ (⌊ ⌋ *om. P*; h. i. pr. f. praestitit *Sen. contr. 10, 3, 1*). AVG. in psalm. 73, 16 p. 938[extr.] corpus diaboli consumendum erat, et hoc ab Israelitis ⌊consumendum⌋ (⌊ ⌋ *del.?*). *i. q.* '*etiam*' (*cf. infra l. 20*): PLIN. nat. 11, 26 donec una (*apis*) circumvolet . . . ceu quietem capere imperans, et hoc castrorum more (*cf. 20*). 14, 143 PLIN. epist. 1, 16, 5. **ne — quidem:** TERT. bapt. 8 p. 207, 23 'estote', inquit, 'simplices sicut columbae', ne hoc q. sine argumento praecedentis figurae. **neque** (nec: *infra l. 10*): CIC. Scaur. 40 coniuratio⟨ni⟩ vi⟨a⟩ intercludatur . . ., n. hoc in Sardis magis quam in Gallis *eqs.* ac. 2, 92 n e c (CIRIS 520 n. tamen hoc. LIV. 2, 47, 12. SEN. contr. 2, 4, 4 [ne *B*]. COLVM. 11, 2, 36 QVINT. inst. 11, 1, 58). QVINT. decl. 321 p. 258, 20. *et al.* **-que:** LVCIL. 689 impertit totumque hoc studiose *eqs.* PLIN. nat. praef. 3 omniaque haec. **quidem** (*cf. infra l. 44. 55*): CIC. Phil. 13, 36 fatetur, hoc q. satis acute, *eqs.* **quoque:** OV. ars 3, 763 aptius est . . . potare puellas . . .; hoc q., qua patiens caput est *eqs.* PLIN. epist. 4, 2, 6 TERT. nat. 1, 10 p. 77, 23 AVIAN. fab. 39, 12. **sed:** SEN. dial. 3, 15, 1 quo uno modo possunt, desinant mali esse, s. hoc (s. et hoc *J. Mueller*) sine odio. PLIN. nat. 7, 212 VLP. dig. 12, 2, 9, 7. TERT. resurr. 26 p. 62, 11 s. et hoc ipsum. PORPH. Hor. carm. 1, 3, 21 AVSON. Symm. epist. 1, 32, 1. **tamen:** CAES. Gall. 5, 33, 1 *Titurius* trepidare et concursare cohortesque disponere, haec t. ipsa timide *eqs.*

β n u d e: CIC. leg. 2, 19 (*verba legis*) certasque fruges certasque bacas sacerdotes publice libanto: hoc (*fere i. q.* '*et quidem*') certis sacrificiis ac diebus (*v. Vahlen ad l.*). VARRO rust. 3, 7, 9 manducato candido farciunt pane (*columbas*): hieme hoc bis, aestate ter *eqs.* SEN. contr. 2, 3, 2 virginem rapuit, patrem accusat: haec (hoc *E*) intra dies triginta. SEN. dial. 3, 19, 2 COLVM. arb. 6, 5 PLIN. nat. 34, 106 FRONTO p. 74, 8 N. *et al.; n o t a* sive hoc: CIC. Att. 15, 1[a], 2 sed ego secutus aliud sum, s. h. recte sive non recte. *i u n c t u r a e v a r i a e*: VERG. Aen. 2, 79 neque me Argolica de gente negabo: hoc p r i m u m (*Serv. auct.*: 'fatebor' subaudis). 2, 690 Iuppiter . . ., adspice nos — h o c t a n t u m — *eqs.* (STAT. Theb. 6, 155 [*ironice*] non regem dominumve, alienos impia partus *Hypsipyle abiecit*, h. t. 11, 192 me . . . tegas urnamque reportes, h. t. CLAVD. rapt. Pros. 3, 299 [?; *v. Vahlen, Opusc. I 110*]. *cf.* VERG. Aen. 9, 636 h. t. Ascanius [*Serv.*: et dixit et fecit]). COLVM. 11, 2, 34 non. Apr. Favonius aut Auster cum grandine, nonnumquam h o c i d e m pridie (PLIN. nat. 10, 177 *canes* existimantur in urina attollere crus fere semenstres . . .: feminae h. i. sidentes. 17, 253. 31, 17 *al.* PEREGR. Aeth. 25, 11 alia . . . die . . . proceditur . . ., h. i. et tertia die [*fere i. q.* '*itidem*', *v. Löfstedt ad l. et cf. p. 2746, 61*]. *cf. infra l. 47 et 61*). PLIN. nat. 16, 152 *helix alba* emittit bracchia . . ., h o c e t in muris (22, 64. 33, 96 hoc quidem et. *al.* *audacius* [*propius ad p. 2746, 58*]: TERT. apol. 12, 5 ignibus urimur: hoc et illi *dei* ['*faciunt, i. e. uruntur*' *Henen, ind. p. 59; paulo aliter Waltzing ad l.*]. *cf. supra l. 41*). 19, 109 antiqui silice *subiecto* . . . capita *porri* dilatabant — h o c i t e m in bulbis — *eqs.* *cf. p. 2732, 52 sqq.*

b *nexu minus arto, fere c. maiore vi significandi* (*cf. p. 2715, 29; dedi locos paucissimos fere antiquiores, cf. etiam* PLAVT. Men. 752 Mil. 220): PLAVT. Merc. 49 obiur⟨i⟩gare pater haec noctes et dies, perfidiam . . . lenonum expromere (*eqs.*) . . .; summo haec clamore; interdum mussa⟨ns⟩ conloqui *eqs.* Pseud. 1288 quid video ego? :: cum corona ebrium Pseudolum tuom. :: libere hercle hoc q u i d e m (CIC. Phil. 1, 12. 13, 22. Brut. 181 *intellego* praeteriri . . . a me aliquot . . .: sed hoc q. ignoratione. *al.*). TER. Haut. 98 *Corinthiae* filiam ille amare coepit perdite . . .: haec clam me omnia. CIC. Verr. II 2, 192 quis contumacior (*eqs.*) . . . ? at haec sine cuiusquam malo (*cf.* CELS. 2, 1, 3). Flacc. 68. Phil. 2, 81 dixisti . . .; esto, hoc imperite. Brut. 140 Antonius in verbis . . . eligendis . . . nihil non ad rationem . . . dirigebat; verum multo magis h o c i d e m in sententiarum ornamentis *eqs.* (IVV. 10, 256 quaerit *Nestor* . . .: haec eadem Peleus. *cf. supra l. 38*). Tusc. 2, 46 atque ut haec de honesto *sc.* '*dixerim*' (*in enunt. secund., sim.*: SEN. epist. 81, 1 si hoc nunc primum [*cf. supra l. 30*]. *cf.* VERG. georg. 2, 312 hoc u b i [*Serv.*: subaudis 'contigerit'. *cf.* haec ubi: CLAVD. 5, 169 rapt. Pros. 3, 137]. Aen. 12, 268 s i m u l hoc *eqs.* [*cf.* s. haec, et: STAT. Theb. 2, 659 TAC. ann. 1, 65. s. haec -que: STAT. Theb. 5, 635]). Att. 4, 4[a], 2 HOR. sat. 1, 2, 90. *et passim.* *nihil novi additur*: CIC. leg. 2, 67 haec igitur Athenienses tui (*sc.* '*statuerunt*'). nat. deor. 2, 96 atque haec quidem ille (*sc.* '*dixit*'. *cf.* Att. 14, 20, 3 *al.* VARRO rust. 1, 22, 6 h i c haec [2, 5, 1]. 2, 6, 1 haec i l l e [2, 11, 12 PROP. 1, 16, 45. *et al.*]. VERG. ecl. 8, 62 *al.* OV. am. 2, 5, 33 haec e g o [*v. vol. V 2, 276, 33*]. *et saepe*). SEN. Herc. f. 160 haec (*sc.* '*faciunt*'), innocuae quibus est vitae tranquilla quies *eqs.* (*cf.* STAT. Theb. 12, 341 hoc frater? IVV. 4, 23). *h a e c n u d e p r o c l a u s u l a*: CIC. Att. 2, 11, 2 haec igitur, et (*om. pars codd.*) cura, ut valeas (*cf. Sjögren, Comment. Tull. 115. paulo aliter*: CIC. Att. 14, 1, 2 haec et eius modi multa *sc.* '*dixit*').

B *usu l a x i o r e vel n e g l e g e n t i* (*de attractione gen. v. p. 2741, 52 sqq.*): **1** *g e n e r a l i a: significatio petitur ex ipso contextu* (*acced. explicatio: p. 2727, 21*): PLAVT. Vid. frg. 15 malim moriri meos quam mendicarier: boni miserantur illum, hunc (*sc.* '*mortuum*', '*mendicum*'; ministr. i. nunc *trad.*) inrident mali (*ex actione ad agentem pervenitur, cf.* NEP. Ages. 8, 3 munera . . . sunt allata. his

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[iis *var. l.; sc.* 'qui m. afferebant'] quaerentibus Agesilaum *eqs.* SEN. dial. 4, 4, 1 FRONTO p. 145, 15 N.). CIC. har. resp. 27 nec hoc ... tibi in mentem veniebat Sibullino sacerdoti, haec sacra maiores nostros ex vestris (*sc. Sibyllinis*) libris expetisse? ... hac igitur vate (*sc. Sibylla*) suadente *eqs.* (*ex adi. colligitur nomen, item*: VARRO ling. 7, 97 id a Graeco est, quod hi *eqs.* [*sc.* 'Graeci'. *sim.*: PAVL. FEST. p. 34 *s. v.* 'blitum'. *al.*]. LIV. 25, 12, 3 VELL. 2, 1, 3 PLIN. nat. 2, 123. 11, 199. 28, 235). VARRO rust. 1, 49, 1 cum peraruit (*herba in pratis*), de his (*sc.* 'herbis aridis') manipulos fieri *oportet*. NEP. Att. 13, 3 anagnostae ... et ... librarii ... utrumque horum (*sc.* 'legere, scribere'. *cf.* VLP. dig. 3, 2, 4 pr.). LIV. 1, 57, 4 obsidione ... coepti premi hostes. in his stativis *sc.* 'quae tum tenebantur' (*cf.* GRATT. 145. SEN. nat. 4, 6, 3 digitum ... pungebat et hoc sanguine litabat. epist. 119, 3 PLIN. nat. 28, 122). CELS. 3, 20, 1 (*de lethargo morbo*) hos aegros quidam subinde excitare nituntur *eqs.* (*i.* 'hoc morbo affectos', *item*: 6, 6, 15A. 7, 7, 7A. 7, 26, 5F *al.* SCRIB. LARG. 121 SER. SAMM. 400). COLVM. 7, 12, 5 mores *canis* ... his *i.* 'horum morum canes' (*cf.* QVINT. inst. 12, 10, 61 [*describ. genus q. d.* ἁδρόν] hic orator. decl. 321 p. 261, 4). STAT. Ach. 1, 116. PAPIN. dig. 2, 15, 17 debitore hereditario ... hoc debitum. VLP. dig. 50, 16, 195, 3 de familia publicanorum; ... huius rei causa ..., hoc est vectigalis causa (*explicatur, cf.* TERT. adv. Marc. 5, 13 p. 620, 7 nec iudicat nec irascitur; ... haec ..., iudicium dico et iram). *signif. e longinquo petitur*: CAES. civ. 1, 15, 3 legio XII Caesarem consequitur. cum his duabus (*sc. hac et leg. XIII memorata 1, 7, 8*) ... proficiscitur. NEP. Hann. 11, 4. *tecte de obscaenis* (*cf. p. 2730, 28*): PETRON. 112, 2 *miles* etiam pudicitiam eius (*matronae Ephesiae*) aggressus est ...; ne hanc quidem partem corporis mulier abstinuit (*cf.* QVINT. decl. 306 p. 200, 3).

2 *specialia*: a *substituitur persona pro re*: CIC. epist. 13, 19, 2 totam tibi domum (*i.* 'familiam') commendo, in his adulescentem filium eius *Lysonis* (*cf.* RVT. LVP. 1, 13 p. 8, 31). BELL. Alex. 9, 4 hae naves ... prohibebantur ...; hi cum diu retinerentur *eqs.* (*sc.* 'milites in naves impositi' [*v. 9, 3*]; *sim. 15, 6* naves ... illi ['*an* illae?' *Klotz*]. *cf.* STAT. Theb. 5, 133 rates ... hos [has *MfC*]). OV. met. 5, 8 turba ... his. LIV. 2, 11, 8 cohortes ... hi (*cf.* 10, 38, 12 legio. 29, 22, 2 *p. 2714, 32*). 3, 19, 9 si quis ... de vestra plebe ..., si quis ex his *eqs.* (TAC. ann. 13, 48). 37, 23, 5 regia classis ... hi (hii *B.* TAC. hist. 5, 23). *al.* SIL. 3, 335 venit et ... Astyr (*i.* 'Astures'): his *eqs.* (*cf.* 3, 388). *nota*: CVLEX 300 Telamonia virtus (*i.* 'Telamo') ... hunc. ? PROP. 2, 34, 72 felix, qui viles pomis mercaris amores (*fere i. q.* 'puellam'). huic (*N*, hinc *cett.*) licet ingratae Tityrus ipse (*recc.*, -a *trad.*) canat.

b *de locis fere i. q.* ὁ ἐνταῦθα (*nota neutr. infra l. 46*; ὁ δεῦρο: *infra l. 54*): CIC. Verr. II 4, 72 *Segestam oppidum* ab Aenea ... in haec loca veniente conditum esse demonstrant. epist. 9, 17, 2 Veientem ... agrum et Capenatem metiuntur; hoc non longe abest a Tusculano. CAES. Gall. 7, 69, 5 quae pars collis ..., hunc omnem locum (*post enunt. relat., cf.* MANIL. 2, 922 qua ..., qua ..., asserit hanc Cytherea sibi ... sedem [SEN. Phaedr. 334. *adde p. 2711, 74*]). LIV. 21, 23, 2 Ilergetes (*eqs.*) ... et Lacetaniam ... subegit oraeque huic omni praefecit Hannonem (*cf.* MELA 1, 49 litore). 24, 13, 5 (*de Tarento*) hunc portum. VITR. 8, 2, 6. ? LVCAN. 9, 421 (*v. Housman ad l.*). *nota* (*v. supra l. 44*): VERG. Aen. 1, 534 est locus (*eqs.*) ...: hic cursus fuit (*Serv. auct.*: vel iste cursus vel pro 'illuc'. *cf. Gloss.*). *cf. p. 2706, 16.*

c *de tempore fere i. q.* ὁ τότε: CIC. Tusc. 1, 85 quodsi ante occidisset, talem eventum omnino amisisset *Priamus*; hoc autem tempore sensum amisit malorum. BRVT. Cic. epist. 1, 13, 1 eram sine equitibus ... nesciebam (*eqs.*) ...; hic dies hoc modo abiit. postero die *eqs.* (BELL. Hisp. 26, 2 Caesar ... donavit ...; hoc die *eqs.*). LIV. 2, 21, 3 A. deinde Postumius et T. Verginius consules facti. hoc demum anno *eqs. et al.* *locutiones*: CAES. Gall. 3, 17, 3 Quintus Titurius Sabinus ... in fines Venellorum pervenit ...; atque his (*β*, iis *α*) paucis diebus (*i.* 'post p. dies'; *sed v. Meusel, Krit. Anh.*) Aulerci ... portas clauserunt *eqs.* COLVM. 11, 2, 39 kal. Maiis (-as *SAR*), hoc (*i.* 'abhinc') biduo sol unam dicitur tenere particulam. PLIN. nat. 34, 7 Corinthus capta est olympiadis CLVIII anno tertio ..., cum ante haec (*B*; in *h, edd. vett.*; *om. cett., Gelen.*) saecula (-o *edd. vett.*) fictores nobiles esse desissent (*cf.* GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 240, 15 a. hoc anno [*v. Löfstedt, Verm. Stud. 79, 2*]). CHIRON 542 p. 176, 7 ⌊his diebus⌋ gallam contundito *eqs.* (⌊ ⌋ *fere i. q.* 'post aliquot dies', *v. Löfstedt 80*; post *Veg. mulom. 2, 31*). *adde*: VAL. FL. 4, 253 *Amycus* extremum hoc armis innectere palmas dat famulis (*cf. p. 2720, 58*).

d *numerorum usus liberior*: α *plur. pertinet ad singulas res* (*cf. p. 2732, 68 sqq.; ceterum saepius n. sg.* hoc *et pl.* haec *nullo discrimine de eisdem rebus usurpantur, e. g.* S. C. de Bacch. [CIL I² 581] 22 haice utei ... exdeicatis ∾ 26 utei hoce ... inceideretis. PLAVT. Truc. 105): CIC. ac. 1, 41 comprehendibile — feretis haec (hoc *Davisius*)? CATVLL. 29, 5 quis hoc potest videre ..., Mamurram habere, quod ... Gallia habebat ante et ... Britannia? cinaede Romule, haec (hoc *Heinsius*) videbis et feres? CAES. Gall. 1, 2, 4 his rebus (6, 9, 3 civ. 3, 1, 2). 7, 26, 3 (hoc *ed. pr.*).

β *constr. 'ad sensum'* (*in assimilatione ad alterum membrum infra l. 8; cf. infra l. 61*): (I) *plur. post sing.* (*cf. infra l. 55 sqq.; comprehend. persona cum sociis infra l. 4. 8 sqq.* [*cf. p. 2703, 22*]; *post vocem collect. infra l. 10*): CIC. Att. 16, 7, 7 Antoni edictum legi a Bruto (*sc. sumptum, v. Tyrrell-Purser ad l.*) et horum contra scriptum praeclare (*sc. Bruti et Cassi*; '*post* Bruto *addendum videtur* et Cassio missum *vel simile quid*' *Purser*). NEP. Thras. 2, 2 quae ... res et illis (*tyrannis*) contemnentibus pernicii et huic despecto saluti fuit. haec enim illos segnes ..., hos autem (*i.* 'hunc cum suis', *v. 2, 1*) ... fecit robustiores (*cf.* VERG. Aen. 5, 229 LIV. 7, 34, 10). SIL. 7, 400 miles ... hos. (II) *sing. post plur.* (*cf. infra l. 76 sqq.*; ἓν διὰ δυοῖν *infra l. 12. 13, sing. collect. infra l. 14. 15*): CAES. Gall. 7, 72, 4 aggerem ac vallum ... exstruxit. huic loricam ... adiecit. civ. 3, 92, 5 animi incitatio atque alacritas ...: hanc. OV. met. 8, 658 vestibus hunc (*lectum*) velant ..., sed et haec vilis ... vestis erat. LIV. 38, 21, 13 velitibus ... hic miles (*cf.* 42, 27, 4).

C *acced. notiones secundariae*: 1 *fere i. q. talis* (*usu sollemni ita, ut congruentibus numeris* hic *generale ad rem generalem pertineat, e. g.* ENN. frg. var. 37 Brundisii sargus bonus est; hunc, magnus si erit, sume. CATO agr. 1, 4. HOR. ars 345 [*Schol.*: istiusmodi, qualem dixi]. *aliter p. 2708, 22 sqq.*):

a *generatim*: α *vario usu* (*loci select.*): PLAVT. Pseud. 1275ª (*Pseud. saltans*) sic haec incessi ludibundus (*cf.* 1274 ad hunc ... modum). PRIAP. 23, 4 *fur* hac tentigine, quam videtis in me, rumpatur. STAT. Theb. 3, 188 nec ... cum ..., neque ... cum ..., hic gemitus Thebis *fuit* (*Schol.*: talis qualis nunc est). CE 256, 6 (*s. III*) credo ... donum nullis hoc antea natum collibus *eqs.* *post enunt. relat.*: STAT. Theb. 10, 471 qui tremor ... caeli de lampade tactis, hic fixit *Amphiona* (*Schol.*: tali ..., qualis). IVV. 15, 126. *anteced.* ut: STAT. Theb. 11, 524 ut noctes rates ... frangunt tonsas (*eqs.*) ...: haec pugnae facies.

β *praedicative*: LVCIL. 188 non operam perdo, si tu hic (*cf.* OV. trist. 4, 10, 67). VERG. Aen. 9, 481 hunc ego te, Euryale, adspicio (*Serv.*: talem. STAT. Theb. 12, 322). HOR. epist. 1, 6, 40 mancupiis locuples eget aeris Cappadocum rex: ne fueris hic tu (*Schol.*: talis, qualis C. r.). 1, 15, 44. ars 35 hunc (huic similem *explic. Frg. Bob. gramm. VII 543, 38*; *cf. Schol. ad l.*) ego me ... non magis esse velim *eqs.* PROP. 2, 24, 51 vix venit, extrema qui legat ossa die. hi (hic *dett.*, ni *Lachm.*) tibi nos erimus (*i.* 'qui ossa legat, ego ero'). OV. met. 7, 293. SEN. epist. 34, 4 hunc te (h. in te *LPb*) prospicio. VAL. FL. 7, 481 STAT. Theb. 7, 503 FRONTO p. 103, 11 N. *nota*: VAL. FL. 5, 475 siquando hic aliquam ... solebat Thessaliam, siquos Phrixus memorare Pelasgos, hi tibi ... cernimur. *cf. p. 2703, 57.*

b *ex singularibus ad generalia pervenitur* (*cf. p. 2703, 27 sqq.*; *acced.* huiusmodi: *l. 50*): α *in univ.*: PLAVT. Poen. 280 facis delicias. :: de te quidem haec didici omnia ('*totum hoc genus cavillandi*' *Leo*. CIC. Verr. II 1, 64). TER. Hec. 710 *uxor* hoc aegre tulit: amarae mulieres sunt, non facile haec ferunt. CATO agr. 33, 3 addito stercus, paleas, vinaceas, aliquid horum (*in fine seriei, cf.* TVRPIL. com. 201 coronam, mensam, talos, vinum [hor. m. t. vinus in *codd.*], haec huius modi, quibus rebus vita amantum invitari solet [vitam amattum i. solem *codd.*]. *huc traham*: CIC. Cael. 47 solitudinem ac tenebras atque haec flagitiorum integumenta. Att. 12, 9). CIC. Rab. Post. 19 his causis. epist. 15, 6, 2. HOR. sat. 2, 3, 286 libertinus erat ... (*describitur*): hoc ... volgus. LIV. 9, 26, 14. *et al.*

β *plur. post sing.* (*cf. supra l. 1; in assimilatione ad alterum membrum infra l. 61, cf. supra l. 8*): (I) *vario usu*: TER. Haut. 260 (*258* conlocupletasti te, Antiphila, *eqs.*) harum mores cantabat mihi *pater*. Eun. 168 eunuchum dixti velle te, quia solae utuntur his (is *A, edd. recc.*) reginae (*cf. Don. ad l.*). VARRO ling. 5, 119. 5, 129 calamistrum, quod his calfactis ... capillus ornatur. HOR. sat. 2, 2, 37 mullum ... lupos ... illis *lupis* ... his *mullis* (*cf.* OV. *p. 2715, 61*). PROP. 2, 34ᵇ, 51 (*cf. 46*). PAVL. FEST. p. 226 (*s. v.* 'proletarium'). CELS. 4, 11, 6. 4, 16, 2 PLIN. nat. 11, 100 *al.* QVINT. inst. 11, 1, 41 decl. 317 p. 247, 23 IVV. 2, 18. 14, 116 TAC. hist. 1, 76 TRAIAN. Plin. epist. 10, 62 CALL. dig. 48, 19, 28, 7. *et al.* (II) *post enunt. relat. sim.* (*liberius*: TER. Andr. 58 quod plerique omnes faciunt adulescentuli, ut animum ad aliquod studium adiungant, aut ... aut ... aut ..., horum ille nil egregie ... studebat *eqs.*): TER. Haut. 393 quoius mos maxumest consimilis vostrum, hi (*om. A*, ei *vel* i *edd. recc.*) se ad vos adplicant (*cf. Schol. Bemb. ad l.*). Eun. 3 si quisquamst, qui (*om. A*) placere se (*om. AP*) studeat bonis ..., in his (is *edd. recc.*) poeta hic nomen profitetur suom (*cf. Don. ad l.*). LVCAN. 9, 144 quaecumque iniuria ..., ... haec crimina. PETRON. 115, 17 quicquid ..., omnia haec. IVL. VAL. 3, 59 p. 166, 29 quisque (*i.* '-is') ..., his. *cf. p. 2733, 40. 2734, 42. 46. 48.*

c *ex generalibus ad singularia pervenitur* (*sing. post plur.*; *cf. supra l. 10*): α *vario usu*: VARRO ling. 5, 122 paterae ...: hisce ... potio circumfertur, et ... hoc poculo magistratus dat deo vinum. rust. 3, 6, 2 hi (*pavones*) ... parantur ... bona forma. huic enim (*pavoni, cf. 1* de pavone [pavonibus *m, edd.*]) natura formae ... dedit palmam. 3, 15, 2. HOR. sat. 1, 2, 80 matronas ... huic. SEN. epist. 114, 14 multi ..., quidam ...; tam hunc dicam peccare quam illum (*in sententia bimembri, item*: PLIN. nat. 10, 60). PLIN. nat. 2, 89 acontiae (*cometae*) iaculi modo vibrantur ...; haec fuit, de qua ...

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Titus ... perscripsit (*fere i. q.* '*ex his*', *item*: 9, 9. 33, 38 coronas ... hanc coronam). 13, 105 fructibus ... huic. *al.* QVINT. inst. 12, 10, 21 (*describ. Attici*) quis erit hic (*nos* '*in diesem Sinne*') Atticus? **β** *post enunt. relat.* (*cf. p. 2734, 30. liberius*: CIC. de orat. 1, 226 quae ... addidisti, non modo senatum servire posse populo, sed etiam debere, quis hoc philosophus ... probare posset, senatum servire populo ...?): ? VERG. ecl. 4, 63 cui non risere parentes, nec deus hunc mensa dea nec dignata cubili est (qui [cui *codd. priore loco falso*] ... parentes *Quint. inst. 9, 3, 8 incongruentiam statuens, unde* qui ... parenti *Schrader, cf. Norden, Geburt d. K. 62, 2; trad. lect. def. Deubner, Gnomon 1, 1925, 166 sq.*). PORPH. Hor. carm. 1, 25, 6/7 quae olim ... solebant ... amatores tibi dicere ..., iam hoc (haec *Pauly*) minus et minus audis dici.

2 *per ellipsin vocis* '*etiam*' *sim. fere i. q.* *idem* (*praecipue in formula* hoc facere. *pro adi.: infra l. 26. 36. usus ap. scriptores bonae aetatis anaphora fultus [infra l. 22 sqq.], aevo cadente fere vulgaris. falso trad.*: LIV. 43, 6, 7. *paulo aliter, sc. anteced. enunt. relat.*: VARRO ling. 10, 47 quam rationem habet 'legebam' ad 'lego', hanc habet 'lego' ad 'legam'. OV. am. 1, 4, 32. SEN. epist. 72, 1 quod evenit libris ..., hoc evenisse mihi sentio [*sed* 24, 13 nobis quoque]. *cf. p. 2733, 56. 2739, 23*): VERG. Aen. 2, 394 *Coroebus* Androgei galeam ... induitur (*eqs.*) ...: hoc Ripheus, hoc ipse Dymas omnisque iuventus laeta facit (*in fig. anaphorae, item*: 5, 73 *Aeneas* velat ... tempora myrto. hoc Elymus facit, hoc ... Acestes, hoc puer Ascanius *eqs.* STAT. Theb. 6, 577 cutem fuscatur olivo *Parthenopaeus*. hoc Idas, hoc more [rore *Baehr.*] Dymas aliique nitescunt. PLIN. epist. 9, 33, 6. DRAC. Romul. 9, 84 faciunt. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 38 p. 40, 13 hoc beluae fel ... facit, hoc sucus rutae ... similiter [*v. Sundelin, Adnotat. 89*]). PALLAD. 1, 35, 5 (*v. Svennung, Unters. 307*). AMM. 17, 5, 7 reputans medellarum quoque artifices ... partes corporum amputare, ut reliquis uti liceat integris, hocque bestias factitare. HIPPOCR. aer. 9 p. 21, 1 G. hoc pati (*gr.* τὠυτό). THEOD. PRISC. eup. faen. 34 p. 36, 3 hoc pulvis rosarum facit (DIOSC. 2, 14 p. 190, 14 [*gr. 2, 24, 1* τὰ αὐτά]. ORIBAS. syn. 8, 35 [rec. La; *gr. 4* τὰ αὐτά, *sed* ταῦτα *A*]. *cf. supra*). ORIBAS. syn. 1, 9 p. 811, 12 (rec. La) secundum hanc ... rationem (*gr. 3* κατὰ τὸν αὐτόν ... λόγον, *rec. Aa* s. ipsa etiam r.).

3 *fere i. q.* *tantus* (*pluraliter i. q.* '*tot*': *infra l. 41*): STAT. Theb. 9, 218 audisse (*orationem*) accensumque putes equum: hoc fulmine raptum abstulit *Hippomedonta* (*Schol.*: tantae velocitatis nimietate). silv. 4, 3, 56 o quantae pariter manus laborant! ... hae possent et Athon cavare dextrae *eqs.*

D *in orat. obl. pro secunda vel prima persona* (*ceterum passim in or. obl. legitur [v. e. g. Schmalz-Hofmann⁵ 476; exempla facile augeri possunt], raro quidem vi temporali [p. 2720, 59]*): **1** *secunda* (*fere c. oppos.: potius iis quam his leg.*: CAES. Gall. 1, 16, 6 *al.* [*v. Meusel, Lex. I 1491*]. LIV. 44, 7, 9. FEST. p. 158 *s. v.* 'Mamertini'): CIC. Verr. II 2, 70 ad Sopatrum Timarchides venit, ait accusatores eius multo maiorem pecuniam praetori (*Verri*) polliceri quam quantam hic dedisset. Phil. 2, 77 caput ... litterarum (*Antonii ad Fulviam missarum*) erat, sibi cum illa mima posthac nihil futurum; omnem se amorem abiecisse illim atque in hanc transfudisse. de orat. 1, 112 cum ita ei (*Scaevolae*) dicerem, me velle esse ineptum ..., hunc autem esse unum hominem ..., quo *eqs.* LIV. 45, 19, 6 (*Romani ad Attalum*: eam opinionem de Attalo et Eumene Romae esse, tamquam *eqs.*) universos omnia et huic (*A.*) tribuere et illi (*E.*) vero negare. TAC. ann. 2, 55. ? **2** *prima*: LIV. 41, 8, 8 Fregellas ... milia quattuor familiarum transisse ab se Samnites Paelignique querebantur, ⌊neque eo minus aut hos aut illos⌋ in dilectu militum dare (⌊ ⌋ n. eo aut minus hos aut plus illos [*sc. Fregellanos*] *Gronov., cf. edd. ad l.*).

pars tertia*: hic *praeparativum (*pertinet ad ea, quae sequuntur*):

I *vario usu*: *hic illic vi significanti fere i. q.* '*hic tantum*', *e. g.* CIC. Att. 3, 7, 2 non faciam, ut enumerem miserias omnes ...: hoc adfirmo, neminem umquam tanta calamitate esse adfectum *eqs.* 3, 15, 2 SEN. suas. 2, 22. *raro iuxta pon.* ille (AETNA 275 illae [*G*, -is *cett.*] sunt animi fruges, haec rerum est optima merces, scire *eqs.*), is (OV. met. 13, 593 trist. 1, 9, 37). *ad alteram sententiam praeparandam repetitur e. g.* OV. trist. 3, 4, 61 ingravat hoc, quod abest *uxor*, levat hoc, quod praestat amorem. QVINT. inst. 7, 4, 36. *c.* ille *variat e. g.* CIC. fin. 4, 67 hoc perspicuum est, vitia alia [in] aliis esse maiora, illud dubium *eqs.* QVINT. inst. 3, 6, 45. *nota*: LVCR. 4, 750 quatinus hoc simile est illi, quod mente videmus atque oculis (*i.* '*quod mente videre similiter fit atque oculis*'). *opp.* '*anaphor.*': hic: CIC. Planc. 14 haec populi oratio est, mea vero ... haec (*seq. a. c. i.*). Mil. 99. *saepe.* ille: CIC. epist. 12, 22, 4 sed illud ... levius est, haec magna res est: fac, ut provinciam retineas *eqs.* CVRT. 10, 3, 8. *contra cf. p. 2708, 47.* iste: MACR. Sat. 1, 17, 61.

A *generatim*: **1** *exempla paucissima ad rem illustrandam*: ENN. ann. 45 (*p. 2708, 36*). 198 et hoc simul accipe dictum: quorum *eqs.* PLAVT. Amph. 202 sic hoc proloquar: principio ut illo advenimus *eqs.* (Asin. 352). Asin. 491 hoc nunc dixerim: nemo etiam me accusavit merito meo *eqs.* 578 hoc, quod rogo, responde. :: rogita quod vis. :: argenti viginti minas habesne? (*cf.* Cas. 211 semper tu huic verbo vitato abs tuo viro. :: cui verbo? :: 'ei foras, mulier'. Stich. 593). Capt. 872 hanc laetitiam accipe a me, quam fero. nam filium tuom ... vidi (QVADRIG. hist. 85 CIC. inv. 1, 40. *cf.* CIC. Att. 12, 19, 1 enim [*cf. vol. V 2, 587, 55. 62. 65*]. PLIN. nat. 16, 208 ergo. *v. et p. 2745, 5*). Pseud. 138 qui haec habent consilia ..., rape clepe tene harpaga bibe es fuge. 1250 magnum hoc vitium vino est: pedes captat *eqs.* TER. Ad. 884 haec tria ... addidi ...: 'o noster, quid fit? quid agitur?' CATO agr. 37, 3 RHET. Her. 1, 7, 11. CIC. Sest. 20 erat hic omnium sermo: 'est tamen rei publicae magnum ... subsidium (*Piso*) *eqs.*'. *et passim.* **2** *ad inducenda vocabula, scripturas, formas sim.* (*maxime ap.* GRAMM.; *cave articulum intellegas*): VARRO ling. 6, 58 'pro' idem valet quod 'ante', ut in hoc: 'proludit' (8, 47 ut in hoc 'humanus, humana, humanum'. 8, 76 *et saepe.* QVINT. inst. 1, 5, 22. 7, 9. 13. *cf.* VARRO ling. 9, 103 ut in hoc verbo 'volo'). 9, 44 quid similius videtur quam in his est extrema littera 'crux', 'Phryx'? (9, 94 ut in his 'nemus', 'lepus'. 10, 50 *et saepe.* QVINT. inst. 1, 4, 8. *cf.* NIGID. Gell. 19, 14, 6). 10, 50 ab his rectis 'hi Baebiei (abiei *cod.*), hae Baebiae'. 10, 67 ut est huius ordinis 'una[e] duae tres' princip⟨i⟩um 'una', sic in hoc ordine altero 'unae binae trinae' principium est 'unae'. QVINT. inst. 1, 6, 10 hoc verbo ... 'pepigi'. POMPON. dig. 28, 5, 29. 32, 85.

B *anticipative de iis, quae nondum dicta animo loquentis obversantur* (*cf.* TER. Eun. 980 quidquid huius factumst, culpa non factumst mea. :: quid? :: recte sane interrogasti: oportuit rem praenarrasse me. emit *eqs.*): **1** *in univ.*: PLAVT. Amph. 105 nam ego vos novisse credo ..., quam liber harum rerum multarum siet ('*quam multa eiusmodi licenter agat*' *Gronov.*) ...: is amare occepit Alcumenam *eqs.* (*cf. p. 2727, 27*). Curc. 404 hunc, quem quaero, commonstrare si potes, inibis a me ... grandem gratiam. Lyconem quaero tarpezitam. CIC. ad Brut. 1, 10, 1 erat ... acer Pansa cum in ceteros huius generis, tum maxime in socerum (*Calenum*). NIGID. Gell. 4, 9, 2 hoc inclinamentum ... huiuscemodi verborum ut 'vinosus' *eqs.* CAES. anal. frg. Gell. 19, 8, 8 APVL. apol. 93 ^extr.^ *explicatur post longius spatium*: PLAVT. Amph. 24 hoc petere me ... iussit *Iuppiter* (*explicatur*: 64 nunc hoc me orare ... iussit Iuppiter, ut *eqs.*). Asin. 47 cur hoc ego ex te quaeram? ('*quod quaesiturus sum*' *Leo, cf. 88*). **2** *in enunt. secund.*: PLAVT. Most. 790 si voles verbum hoc cogitare, simul flare sorbereque haud factu facilest. TER. Eun. 961 ne hoc nesciatis. CIC. Cluent. 89. fin. 5, 33 sive ... maior aliqua causa ... hanc vim ingenuit, sive hoc ita fit fortuito, videmus *eqs.* (TAC. hist. 1, 29). SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 6 OV. met. 2, 126 Pont. 3, 7, 39 SEN. suas. 6, 18. *et al.* **3** *in parenthesi*: CIC. dom. 104 o di immortales — vos enim haec audire cupio — P. Clodius vestra sacra curat ...? Phil. 4, 10 quibus M. Antonius — o di immortales, avertite ... hoc omen — urbem se divisurum esse promisit. de orat. 2, 362. top. 92 tertia *quaestio*, quamvis molestum nomen hoc sit, iuridicialis vocetur. off. 1, 23 epist. 10, 1, 1. epist. frg. VIII (VII Sj.) 9 ut hoc verbo utar. *al.* PRIAP. 77, 13 OV. fast. 4, 857. SEN. epist. 108, 4 qui in solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur. *et saepius.*

C *spectat ad partes orationis* (*liberius vel structuris mixtis*: TER. Andr. 904 una harum quaevis causa me ... monet, vel tu vel quod verumst vel quod ipsi cupio Glycerio. CIC. Att. 9, 6, 7 me ... haec duo fefellerunt, initio spes compositionis ...; deinde ... intellegebam [*cf.* epist. 11, 8, 1]. 16, 7, 1 haec adferebant, edictum Bruti et Cassi, et fore frequentem senatum kalendis *eqs.* SIL. 4, 286 [*in orat.*]): **1** *nomina*: **a** *plura* (*collective*): **α** *eodem casu*: PLAVT. Merc. 18 amorem haec cuncta vitia sectari solent, cura aegritudo nimiaque elegantia (*cf.* TER. Eun. 59 in amore haec omnia insunt vitia: iniuriae, suspiciones *eqs.* [CIC. epist. 2, 6, 3]. RVT. LVP. 1, 2 universa). 24 (*interpol.?*). 161 adporto hoc (*ambigue simul pro adv., v. Leo ad l.*) — :: quid fers? dic mihi. :: vim metum *eqs.* (*per sing., cf.* TER. Ad. 904 hoc mihi moraest, tibicina et hymenaeum qui cantent. CIC. rep. 1, 35 opus hoc. SEN. epist. 5, 4. *et al. aliter p. 2731, 5 sqq.*). Trin. 273 TER. Ad. 906. LVCIL. 527 rex Cotus ille duo[s] hos ventos, austrum atque aquilonem novisse aiebat solos (CIC. de orat. 3, 174 ac. 2, 29 *al. cf.* CIC. Manil. 28 quattuor has res. part. 19 SEN. epist. 78, 6 *al.*). CATO agr. 134, 1 RHET. Her. 2, 13, 19 *al.* CIC. inv. 1, 34 has res. Sest. 98 *al.* VARRO Men. 263 ling. 5, 77 *al.* HOR. sat. 2, 8, 45. *et passim.* *nota*: TER. Haut. 876 in me quidvis harum rerum convenit, quae sunt dicta (-ae $D^1 E^1 \eta$) in stulto, caudex stipes asinus plumbeus. CINC. Gell. 16, 4, 4 (*formula sollemnis*) nisi harunce quae causa erit: funus ... feriaeve *eqs.* *repetitur praepos.*: SEN. epist. 89, 16 corporum locus in hos primum (*gradus dividitur*), in ea quae faciunt et quae ex his gignuntur. TERT. nat. 2, 1 p. 94, 7. **β** *extra structuram* (*seq. nom.* '*pendens*' *praeter p. 2731, 1; cf. Havers, Glotta 16, 1928, 98 sqq.*): VITR. 5, 4, 5 *sonitus mobiles* vocabula ... habent haec: parhypate hypaton (-e *codd.*), lichanos hypaton (phalon *codd.*) *eqs.* CELS. 5, 18, 27 ad spissa ... Aristogenis fit ex his: sulpuris P. ✱ I *eqs.* ...; sesami fricti acetabulum (*in mensuris ut:* ? 5, 19, 11^B^. SCRIB. LARG. 42 *caro* conpescitur ... hoc pastillo [quod conficitur sic *ins. Marcell. med. 9, 38*]: aluminis fissi

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pondo triens *eqs.*). SCRIB. LARG. 66 perunguere ... fauces hoc medicamento ... (quod conficitur sic *ins. Marcell. med. 14, 3*): mellis ... heminam *eqs.* PALLAD. 4, 13, 2 in forma haec sequemur: vastum corpus ..., robori conveniens altitudo *eqs.* CHIRON 350.

b *singula*: PLAVT. Most. 981 nihil hoc quidem est, triginta minae. Pseud. 678 sola haec ... dea, Fortuna. Trin. 389 (?). TER. Hec. 445 nescio, quo pacto hoc celem, quod me oravit Myrrina, suae gnatae partum. Ad. 870 hoc fructi ... fero, odium. CIC. de orat. 1, 188 ac. 2, 29 Q. CIC. pet. 4. OV. epist. 8, 101 pars haec una mihi (*Hermionae*), coniunx bene cessit Orestes (*cf.* SEN. Med. 237 obici crimen hoc solum potest, Argo reversa. 992 hoc ..., spectator iste). SEN. epist. 59, 16 *al.* LVCAN. 2, 387. *et al.*

2 *enunt. a coniunctione incipientia* (*cf. p. 2734, 44*): **cum** (*cf. p. 2734, 50. 2746, 14*): PLAVT. Capt. 217 propter hanc rem, quom. Poen. 1203 hoc ... maxumumst (*vitium mulierum*), quom sibi nimis placent *eqs. al.* TER. Haut. 298 Phorm. 966 CIC. Verr. II 3, 3. har. resp. 63 haec deorum ... vox ... iudicanda est, c. ipse mundus, c. maria atque terrae ... contremescunt. Brut. 6 *al.* VARRO ling. 6, 94. *et saepius.* **donec**: SEN. contr. 2, 4, 5. **dum**: PLAVT. Asin. 166 semper tibi promissum habeto hac lege, d. superes datis. TER. Phorm. 160. CIC. Phil. 5, 31 hanc moram ..., d. (*i. 'ut exspectemus, d.'*). VATIN. Cic. epist. 5, 10^{a}, 3 expectandumst ... (BRVT. Cic. ad Brut. 2, 3, 4). MART. 9, 35, 1 TERT. carn. 17 p. 453, 28 Oe. *al.* **ne**: PLAVT. Aul. 99 atque etiam hoc praedico tibi, si Bona Fortuna veniat, ne intro miseris. Rud. 1246 *al.* CAECIL. com. 139. TER. Andr. 269 timet. *al.* RHET. Her. 2, 21, 33 CIC. Verr. II 2, 161. *et passim. cf. infra l. 79.* **quando**: AVELL. p. 32, 20. *cf.* PLIN. nat. 22, 12 hoc exsecrabiliorem ..., quandoquidem. **quasi** (*cf. p. 2744, 9. 2745, 26*): CELS. dig. 31, 21 hoc ... praetextu ..., q. POMPON. dig. 13, 6, 13, 2 quod non hac mente cum eo ... contraheremus, quasi eum obligatum habituri (*seq. particip., item*: VLP. dig. 11, 7, 14, 7 hoc animo [11, 7, 14, 11]. 14, 1, 1, 9). 30, 24, 3 hoc minus, q. (*abl. mens.*). VLP. dig. 34, 3, 5, 3 *al.* MARCIAN. dig. 5, 2, 2 TERT. apol. 21, 1. adv. Hermog. 23 p. 151, 23 q. quae. *et al.* **quia** (*cf. p. 2746, 12. 26*): PLAVT. Amph. 254 hoc ... magis, q. (*abl. mens., item*: CIC. de orat. 1, 12. 2, 9 rep. 3, 45 AETNA 286. *et al.*). Rud. 388 hoc sese excruciat animi, q. Trin. 394 consolatur. *al.* TER. Andr. 268 ex hoc. LIV. 30, 30, 28 ob hoc. SEN. contr. 1, 5, 8 propter hoc. *et saepe.* **quin**: PLAVT. Capt. 525 neque de hac re negotium est, q. male occidam *eqs.* TER. Andr. 391 haud dubiumst (CIC. Caecin. 51. *cf.* Verr. II 2, 119. SCAEV. dig. 32, 39, 1 *c. indic.*). CIC. Pis. 3 VERG. Aen. 10, 614. **quippe**: PAVL. dig. 32, 78, 4 (*interpol.?*). **quoad**: VLP. dig. 21, 1, 17, 4. **quod**: PLAVT. Asin. 262 sed quid hoc, q. picus ulmum tundit? (Curc. 456 TER. Eun. 642. *cf.* PLAVT. Bacch. 415 quid hoc negoti est [Cist. 774 Men. 762]. Cist. 655 sed quid hoc est [Most. 1062 OV. am. 1, 2, 1 SEN. contr. 1, 1, 6. *et al.*]. IVL. VAL. 2, 22 p. 83, 3 quid hoc ... rei est [3, 8 p. 118, 22]). Capt. 357. Mil. 1411 de hac re (RHET. Her. 4, 7, 10 CIC. inv. 1, 5 div. in Caec. 61 *al. cf. p. 2746, 39*). *al.* TER. Hec. 236. 727 QVADRIG. hist. 19 RHET. Her. 4, 5, 8 CIC. Verr. I 5. II 3, 108 *Centuripini* hoc in te graviores ... testes sunt, q. (*abl. mens., item*: II 4, 39 hoc etiam acrior. *al.* LVCR. 2, 125 CAES. Gall. 1, 2, 3 *al.* BELL. Alex. 16, 3. *et saepe. postpon.*: LVCAN. 4, 229 vilior hoc. QVINT. inst. 5, 7, 22. *et al. cf. p. 2733, 77*). *et passim.* *cf.* Q. CIC. Cic. epist. 16, 16, 2 propter hanc (*causam*), vel q. mihi sic ... nuntiasti. PEREGR. Aeth. 8, 5 hoc ... retulit, eo q. ... isset *eqs.* (*v. Löfstedt, Komm. 119 sq.*). **quominus**: CIC. Cluent. 155. **quoniam**: RHET. Her. 4, 5, 8 hoc signi est ..., q. IVLIAN. dig. 24, 3, 31, 3 hoc minus (*abl. mens.*). PEREGR. Aeth. 20, 10 (*i. 'quod'*). **quo pacto**: TER. Eun. 584 *in tabula* inerat pictura haec, Iovem q. p. Danaae misisse aiunt quondam in gremium imbrem aureum. **si** (*cf. p. 2743, 83. 2745, 12. 54*): TER. Hec. 570 hoc mi unum ... relicuom fuerat malum, si puerum ut tollam cogit. CIC. inv. 2, 142 S. Rosc. 49. 131 div. in Caec. 15. off. 2, 26 ex hac una re (LVCR. 5, 1056 SEN. epist. 39, 2). *et passim; nota*: QVINT. inst. 11, 2, 41 (*abl. mens.*). **tamquam** (*seq. particip.: infra l. 68*): SEN. contr. 9, 4, 16 hoc colore omnes declamaverunt, t. patre iubente fecisset. SEN. epist. 61, 2 hoc animo (70, 19 TAC. hist. 2, 47). PLIN. epist. 9, 13, 25. GELL. 1, 3, 30 hac ... fini (*syn.* hactenus) ames, t. ... et osurus. 1, 8, 2 t. si. **ut** *fin., cons.*: PLAVT. Asin. 801 haec multa ei (*lenae*) esto, vino viginti dies ut careat. Bacch. 35 quid si hoc potis est, ut tu taceas, ego loquar? *al.* TER. Eun. 544 *al.* PACVV. trag. 179 TVRPIL. com. 211 RHET. Her. 4, 16, 23 *al.* CIC. S. Rosc. 114 hanc ... rem (149 Cael. 64 fin. 2, 41 *al.* CAES. Gall. 7, 14, 2. *cf.* LIV. 42, 23, 5 trium harum r. unam. *saepius*). *et passim.* *fere i. q. 'talis', 'tantus'*: CIC. Sest. 130 haec erat studiorum in mea salute contentio, ut *eqs.* de orat. 3, 180 *navalia* hanc habent in specie venustatem, ut ... voluptatis causa inventa esse videantur. div. 1, 105 epist. 3, 10, 10 *al.* LIV. 5, 6, 8 VITR. 3, 5, 7 QVINT. inst. 5, 12, 19. *et al.* *cf.* **ut ne** (*adde p. 2745, 9*): PLAVT. Mil. 185 TER. Andr. 899 CIC. Caecin. 24 Cluent. 6. *et saepius.* **ut** *adv.* (*cf. p. 2734, 65. 2745, 7*): ENN. ann. 208 div⟨i⟩ hoc audite ..., ut ... mitto. PLAVT. Cist. 55 hoc sis vide, ut petivit suspiritum alte (Curc. 128. 153 *al.*). Merc. 265 ad hoc exemplum.

3 *enunt. varia*: **a** *acc. c. inf.*: PLAVT. Amph. 760 etiamne hoc negabis, te auream pateram mihi dedisse dono ...? Asin. 407 quid hoc sit negoti, neminem meum dictum magni facere? Cist. 102 hanc (eam *P*) rem (CIC. Caecin. 32 leg. agr. 2, 58). Merc. 242 hoc ... respondet, ... ducturum (*sc. 'se'. cf.* Rud. 246 TER. Eun. 660). *al.* TER. Andr. 506. Eun. 275 hoc ... dicis, eiectos hinc nos (*esse*). *al.* LVCIL. 624 RHET. Her. 4, 9, 13 *al.* CIC. inv. 1, 63. *et passim.* **b** *inf.* (*cf. p. 2712, 84*): PLAVT. Asin. 509 hocine est pietatem colere, matris imperium minuere? Capt. 750 vis haec quidem hercle est, et trahi et trudi simul. Curc. 670 *al.* CAECIL. com. 28. TER. Ad. 964 et quidem porro haec, opsonare cum fide, scortum adducere, adparare de die convivium: non mediocris hominis haec sunt officia. *al.* RHET. Her. 4, 2, 3 *al.* CIC. div. in Caec. 63 *al.* *et passim; nota*: CARM. inc. Char. gramm. p. 355, 31 B. horum quod (quid *Baehr.*) mavis, stultusne malusne videri? SEN. contr. 10, 2, 13 hanc rem (MART. 11, 5, 3). **c** *interrog. indir.*: PLAVT. Amph. 1015 hanc rem pergam exquirere, quis fuerit *eqs.* (Men. 761 VOLCAC. carm. frg. 1, 1 LIV. 5, 6, 7. *et al.*). Trin. 227 hoc non liquet ..., utram ... artem expetessam. *al.* TER. Haut. 890 *al.* CIC. Quinct. 76 haec duo. *et passim.* *c. indic.*: PLAVT. Most. 1039. DIG. *saepius.* AMM. 29, 2, 9. *cf. p. 2731, 60 et 81.* **d** *enunt. relat. pro finali*: CIC. rep. 6, 15 homines ... sunt hac lege generati, qui tuerentur illum globum (*sc. terram*). HOR. sat. 2, 6, 42 *Maecenas me habet* ad hoc, quem tollere raeda vellet iter faciens (2, 8, 25. TERT. adv. Marc. 5, 2 p. 573, 18 quo. *cf.* VAL. MAX. 6, 9, 1 in hoc ..., quo). CELS. 2, 10, 4. ? TERT. apol. 47, 1. **e** *enunt. relat. explicat.*: CIC. Cato 85 quodsi in hoc erro, qui animos hominum inmortales esse credam, libenter erro. div. 2, 100 haec me Peripateticorum ratio magis movebat et ... Dicaearchi et ... Cratippi, qui censent *eqs.* VERG. Aen. 6, 344 SEN. benef. 2, 21, 4 PLIN. nat. 18, 35 APVL. apol. 40 TERT. nat. 1, 12 p. 82, 5 BOETH. c. Eut. praef. 37. **f** *gerundi(v)um, particip.* (*infra l. 34. 39*): *α eodem casu* (*cf. p. 2745, 2*): TER. Ad. 545 me credo huic esse natum rei, ferundis miseriis. PLIN. nat. 10, 154 *Iulia* hoc usa est puellari augurio, ovum in sinu fovendo (*E?, Barbarus*; -dū *cett.*) atque ... tradendo. 19, 39 hoc ... signo: ove ... dormiente (dormit *Q*) *eqs.* *β add. gen. ad subst.* (*paulo aliter*: SEN. benef. 2, 5, 1 epist. 86, 10): COLVM. 1 praef. 14 duces hoc ... duplici studio floruisse vel defendendi vel colendi ... fines. LVCAN. 6, 492. PLIN. nat. 25, 22 hic ... ambitus ... adoptandi (QVINT. inst. 4, 1, 18). QVINT. decl. 298 p. 176, 24. TERT. apol. 17, 3 haec est summa delicti nolentium (*v. supra l. 31; pro gerundio vel inf.*) recognoscere, quem ignorare non possunt (*aliter Waltzing ad l.*). praescr. 42, 1 *al.* *cf. p. 2745, 4.*

D *appendix rerum notabilium ad A—C*: **1** *per abundantiam in compar.* (*v. Löfstedt, Synt. II 170 sq.*): CIC. Quinct. 8 quid hoc iniquius ... dici ... potest, quam me ... priore loco causam dicere? (*seq. acc. c. inf., item*: Verr. II 4, 77 Phil. 12, 9 de orat. 1, 169 ac. 1, 45 Att. 4, 8^{a}, 2. 8, 9^{a}, 1). de orat. 2, 38 hoc certius esse nihil potest, quam quod *eqs.* (div. 1, 87). *huc traham*: VARRO rust. 3, 16, 33 alii hoc plus (*ed. pr.*, eius *codd.*) relinquunt, quam dixi (*v. Keil ad l. [?]; aliter Krumbiegel, Index p. 107^{b}*). *cf.* hoc amplius quam *i. 'praeterquam'* (*vol. I 2016, 65*).

2 *pron. nudum sententiae loco ponitur* (*vulgo vv. dd. statuunt ellipsin verbi; cf. Vahlen, Opusc. I 106 sqq. Leo, Misc. Cic. 1892, 10. Havers, Glotta 16, 1928, 115*): PLAVT. Bacch. 546 sed etiam unum hoc: ex ingenio malo malum inveniunt suo (757 numquid aliud? :: hoc atque e.: ... ne ... exsurgatis. Poen. 40 et hoc quoque e., quod paene oblitus fui. Stich. 427 hoc e. unum. TER. Eun. 1081 praeterea hoc e. VARRO rust. 2, 10, 9). Mil. 1166 nisi modo unum hoc: ... dicas. Most. 328 sine cadere me. :: sino, sed hoc, quod mi in manu est: si cades, non cades, quin cadam tecum (*cf.* CIC. epist. 6, 10, 1). Trin. 449 verum hoc, quod (ut *P*) dixi: meus me oravit filius *eqs.* (*cf. l. 59; aliter p. 2733, 84*). Truc. 570 hoc saltem. TER. Haut. 269 hoc primum, ut ne quid huius rerum ignores: anus *eqs.* ? VARRO ling. 5, 95. OV. epist. 17, 121 hoc quoque (19, 93). ? VAL. FL. 5, 246 (*v. Langen ad l.*). *seq. particip.*: PROP. 4, 6, 64 *Cleopatra* petit Nilum ..., hoc unum (h. animo *Rossberg*), iussa non moritura die.

3 *plur. spectat ad singulas res* (*cf. p. 2727, 75 sqq.*): *n. pl.* haec: PLAVT. Amph. 195 ut haec nuntiem ..., ut gesserit rem publicam ductu imperio auspicio suo. Capt. 406. 442 haec ... te ... opsecro, infidelior mihi ne fuas quam ego sum tibi. Merc. 797 Mil. 256. 944 Most. 1039 Rud. 216 Trin. 255. Truc. 839 eloquere haec erae tu: puerum reddat, si quis eum petat. TER. Haut. 102 Eun. 386. CIC. Tull. 27 (hoc *Mueller al.*). fin. 5, 21 (*v. Madv.^{3} p. 797*). ac. 2, 102 (*v. Plasberg ad l.*). epist. 6, 10, 1 (hoc *var. l.*). Q. CIC. pet. 38 VARRO ling. 9, 107 QVINT. decl. 258 p. 53, 28. 268 p. 93, 11 *al.* APVL. apol. 32$^{extr.}$ (hoc *vulg.*). *alia*: CIC. fin. 1, 55 in his rebus peccant, cum ... ignorant (HIER. epist. 7, 4, 2). BELL. Afr. 91, 2 ob has causas.

II *pertinet ad enunt. relat. vel vices relat. servantia* (**hic 'determinativum'**): *usus prorsus distinguendus ab illo sollemni, quo enunt. relat. potius enarrandi quam determinandi causa additur (ut p. 2702, 15 et passim). ap. poetas inde a* CIC. (*p. 2733, 13. 41. 44*), LVCR. (*p. 2733, 22*) *metri gratia pro 'is' usurpatur (paulo*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliter PLAVT. *p. 2743, 80. 2745, 55.* TER. *p. 2734, 51.* LVCR. *p. 2734, 63), ceterum bona aetate fere cum emphasi ponitur (i. q. ‘hic talis’), ita ut prope ad notionem accedat, quam posui p. 2723, 38 sqq.; ap. posteriores favente confusione, quae inter formas pron.* hic *et* is *facta est (v. p. 2692, 25 sqq.), magis magisque in meram notionem q. e. ‘is’ transit.* *ea exempla, quibus formae* hi, his (*necnon* hae, hos, has *sim.*) *non confirmatae metro leguntur, nisi in rebus notabilioribus non affero, etsi illae formae ap. posteriores procul dubio retinendae sunt (v. p. 2692, 30).* *aliter p. 2732, 20. 25.*

A *seq.* **qui:** **1** *vario usu*: **a** *generatim*: RHET. Her. 4, 43, 55 quis est ..., qui non hunc hominem ... laudet ..., qui pro salute patriae ... periculum studiose suscipiat ...? CIC. Arat. 235 haec *signa*, quae semper certo [e]volvuntur in orbe fixa (*gr. 461* ἀπλανέων). Verr. II 1, 109 hoc reperies in omnibus (*legibus*) statui ius, quo post eam legem populus utatur. Rab. Post. 43 haec vera (mira *codd.*) laus est, quae non poetarum carminibus ... celebratur, sed prudentium iudicio expenditur. de orat. 1, 48 si quis hunc statuit esse oratorem, qui tantummodo in iure ... possit ... copiose loqui *eqs.* Tusc. 1, 7 hanc ... perfectam philosophiam semper iudicavi, quae de maximis quaestionibus copiose posset ... dicere. nat. deor. 2, 97 quis ... hunc hominem dixerit, qui ... neget *eqs.*? off. 1, 100. 3, 76 VARRO ling. 5, 10 rust. 3, 2, 10. LVCR. 2, 731 ne ... haec albis ex alba rearis principiis esse, ... quae candida cernis, aut e a, quae nigrant, nigro de semine nata (*cf.* SEN. dial. 1, 4, 7 hos ..., quos ...; eos autem, quibus. PLIN. nat. 2, 172 GAIVS dig. 15, 1, 27, 8). HOR. sat. 1, 2, 121 illam (*mulierem*) ‘post paulo’ ... Gallis (*i. ‘exsectis’*), hanc Philodamus ait sibi, quae ... *non* cunctetur ... venire (*cf.* SEN. nat. 7, 27, 4 [*v. Gercke ad l.*]. epist. 49, 12 de pudicitia utraque, et illa, cui alieni corporis abstinentia est, et hac, cui sui cura. TERT. anim. 3 p. 303, 16 FILASTR. 89, 5 AVSON. 39, 1 p. 332 P.). 2, 7, 109 TIB. 1, 8, 39. 1, 10, 39 OV. ars. 1, 274. 3, 663 rem. 791 *al.* SEN. dial. 3, 9, 4 hic erit utilis miles, qui scit parere consilio. epist. 34, 4 non est huius animus in recto, cuius acta discordant. 124, 13. 14 *et saepius.* OCTAVIA 566 LVCAN. epigr. frg. 9 M. PETRON. 74, 13 (*loq. Trim.*) hic, qui in pergula natus est, aedes non somniatur. MART. 9, 32, 1 sqq. QVINT. inst. 3, 8, 23 *al.* IVV. 8, 30. 13, 21. 14, 312 *et saepe* (*cf. Housman ad 7, 41. 14, 164*). TAC. hist. 1, 30 (*v. Gudeman ad dial. 37*). PLIN. paneg. 7, 5. DIG. *saepe.* APVL. flor. 9 p. 29. *et saepe ap. posteriores.* *nota incongruentiam*: COD. Iust. 1, 46, 3 (*a. 443*) de his, qui ... militaverit (*v. Löfstedt, Synt. II 165*). *cf. p. 2734, 27. 45.*

b *fere i. q. ‘tantus’*: CIC. Arat. 338 hoc spatium tranans ... nox conficit (huc ... confugit *D*) umbris, quod supera terras ... relictum *est* (*gr. 556* τόσσον δ' ἐπὶ μῆκος ..., ὅσσον. CAES. Gall. 7, 14, 5 [*interpol.?, v. Meusel, Krit. Anh.*]). carm. frg. 40, 1 haec habeo, quae edi (*Anth. Pal. VII 325, 1* [*ibi v. app. crit.*] τόσσ' ἔχω, ὅσσ' ἔφαγον). PERS. 2, 70 in sancto quid facit aurum? nempe hoc, quod Veneri donatae a virgine pupae (*fere i. q. ‘tantillum’*). QVINT. decl. 332 p. 309, 24 ut mihi hoc relinqueret, quod habebam (*syn. e. g. p. 309, 12* tantam pecuniam ..., quantam).

c *fere i. q. ‘talis’*: CIC. Planc. 37 (*senatuscons.*) per hanc (*om. recc.*) consensionem, quae magis honeste quam vere sodalitas nominaretur. SEN. contr. 3 praef. 6. SEN. epist. 70, 19 non est, quod existimes magnis tantum viris hoc robur fuisse, quo servitutis humanae claustra perrumperent (*seq. sententia finalis, item*: 80, 3 CALP. ecl. 4, 6).

d *fere i. q. ‘idem’* (*cf. p. 2729, 14. 2739, 23 et v. Svennung, Orosiana 68; Unters. Pallad. 307 sq.*): HOR. sat. 1, 7, 10 *bellantes* hoc ... sunt omnes iure molesti, quo fortes. PROP. 2, 18, 22 saepe Cupido huic (nunc *var. l.*) malus esse solet, cui bonus ante fuit. PAVL. FEST. p. 46 cantherius hoc distat ab equo, quo[d] maialis a verre *eqs.* (*cf.* SEN. nat. 5, 6 interest [epist. 72, 6. 95, 12]). SEN. contr. 2, 3, 13. SEN. epist. 4, 4 non putas virtutem hoc effecturam, quod effecit nimia formido? 92, 18 *al.* PLIN. nat. 16, 178 MART. 12, 42, 2 *al.* QVINT. decl. 277 p. 131, 24 PLIN. paneg. 62, 5 MARCELL. dig. 33, 2, 15, 1 APVL. apol. 16. 22. *et al.*

2 *abl. mens.* hoc — quo (*nota collocat. infra l. 72. falso trad. pro* quod: COLVM. 3, 2, 11 PLIN. nat. 11, 12. *v. p. 2731, 50*): CIC. Tusc. 2, 57 plaga hoc gravior, quo (*recc.*, cum *cett.*) est missa contentius (*antea*: eo ..., quo). Att. 13, 36 hoc audio libentius, quo saepius. epist. 5, 19, 1. 13, 14, 2 (quod *HD*). PLANC. Cic. epist. 10, 9, 1 PS. HOR. sat. 1, 10 l. 3 OV. epist. 18, 76. trist. 4, 6, 28 *mala* magis hoc (haec *dett.*), quo (quod *F, dett.*) sunt cognitiora, gravant. PHAEDR. 3 epil. 11 SEN. nat. 4, 8. 4, 11, 1. 6, 14, 3. PETRON. 97, 7 hoc (hic *Burman*) ... pleniorem spem concepit, quo[d] diligentius oppessulatas invenit fores. QVINT. inst. 2, 5, 22. 4, 2, 14 PLIN. epist. 3, 10, 6. paneg. 21, 4 (quod *Livin., fort. recte*). IVST. 8, 5, 11 PRVD. perist. 12, 18 AVG. civ. 14, 9 p. 25, 25 D. SIDON. epist. 2, 10, 6. *?* quo *i. q. ‘quo magis’* (*nisi i. q. ‘quod’, v. Thörnell, Stud. Tert. II 1 sqq. et cf. p. 2711, 62; restit.* quod *supra l. 67*): TERT. apol. 1, 3 hoc magis gloriabitur potestas earum, quo (quod *edd. vett.*) etiam inauditam damnabunt veritatem? resurr. 8 p. 37, 21 *caro* hoc magis vincta, quo (quod *PM, sed* d *eras.*) absoluta. CYPR. eleem. 18 p. 387, 14 (‘quod *malim*’ *Hartel*).

3 *in appositione*: **a** *ad sententiam verbalem*: OV. trist. 5, 9, 36 hoc quod non prohibet vox tua, gratus ero (*anticipative, item*: LIV. 26, 13, 6 SEN. clem. 1, 12, 3. epist. 114, 1 hoc quod audire vulgo soles, quod ... in proverbium cessit: talis hominibus fuit oratio qualis vita. *aliter p. 2732, 59. 61*). *?* MART. 10, 20 (19), 16 *Plinius* totos dat ... dies Minervae, dum centum studet (vacat *γ*) auribus virorum, hoc ⌞quod⌟ (⌞ ⌟ *om. γ*; si *Linds.*) saecula posterique possint Arpinis quoque conparare chartis. COD. Iust. 1, 17, 2, 21.

b *ad nomina* (*fere c. emphasi; forma* hi: CIC. Scaur. 28 tui isti Sardi ..., hi qui te in Sardiniam minime venire voluerunt. MELA 3, 81. *cf. l. 21 sqq.*): SEN. Herc. f. 265 *terra Thebarum*, e cuius arvis ... iuventus ... stetit cuiusque ..., in cuius ..., haec quae caelites recepit et quae fecit et ... fortasse faciet, sordido premitur iugo. SEN. Thy. 844 sqq. (*syn.* qui). benef. 2, 27, 1 Cn. Lentulus augur ..., hic ⌞qui⌟ (*om. GP*) quater milies sestertium suum vidit ..., ingenii fuit sterilis *eqs.* epist. 81, 10 *neque* beneficium dare quisquam scit nisi sapiens, hic scilicet, qui magis dato gaudet quam alius accepto (*fere i. q. ‘quippe qui’. cf. l. 23*). 87, 9 LVCAN. 10, 456 PLIN. nat. praef. 25 MART. epigr. 17, 2 PLIN. epist. 7, 24, 8.

4 *de prima persona* (*v. Hartel, ALL 3, 1886, 22; ubique formae* hi, his): LVCIF. Athan. 1, 38 p. 133, 28 hi (nos *Galland*) ... non eum *deum* derelinquimus, qui fidem tenemus apostolicam. moriend. 3 p. 289, 5 his ..., qui ... cupimus. *in appositione* (*cf. l. 7 sqq.; nota attractionem l. 26*): LVCIF. Athan. 1, 34 p. 126, 14 quid aliud essemus ... nisi totius iniquitatis fontes? hi scilicet, qui ... *iniustitiam* essemus suscepturi (*cf. supra l. 15*). non parc. 19 p. 250, 7 (*fere i. q. ‘etsi’*). moriend. 3 p. 290, 17 ignorans probationis nostrae nos gaudere occasionibus, hi videlicet qui ... existimemus (13 p. 313, 10).

B *seq. pron. relat. varia* (*nota numeros non congruentes infra l. 30. 42; cf. p. 2733, 40*): **1 qualis** (*cf. p. 2744, 8*): IVV. 7, 56 vatem egregium, cui non sit publica vena, qui ..., hunc, qualem nequeo monstrare *eqs.* 15, 65 *non torquent* hunc lapidem, quales et (qualem vel *U*) Turnus et Aiax vel quo ..., sed quem *eqs.* (*Schol.*: tam magna ..., qualia). **2 quantus** (*abl. mens.: l. 36*): STAT. Theb. 1, 474 hanc perhibent per vulnera iunctis (*Polynici et Tydeo*; iunctam *Baehr.*) esse fidem, quantā partitum extrema ... Thesea Pirithoo *eqs.* *?* PAPIN. dig. 28, 5, 78 hoc (*del. Mommsen*) tantum ... habebit, quantum. *?* TERT. monog. 10 p. 776, 25 Oe. hoc ..., quanto (*bis*). **3 quicumque** (*formae* hi, his: ITALA Luc. 8, 21 [Hier. epist. 14, 3, 6; qui *var. l., Vulg.*]. IVL. VAL. 1, 11 p. 21, 24 FIRM. math. 3, 1, 15 [?]. COD. Iust. 2, 7, 23, 5 *a. 506. al.*): FIRM. math. 4, 19, 2 alii ... hunc esse dixerunt dominum (*geniturae*), cuiuscumque signum ... Luna ... fuerit ingressa (*antea*: eum). **4 quisquis:** VEN. FORT. carm. 1, 15, 87 haec possessor habet, quicquid transmiserit ante (3, 12, 43).

C *seq. enunt. vices relat. servantia*: **1 si quis** (*nota numeros non congruentes l. 46. 48. formae* hi, his: VAL. MAX. 2, 7, 15 p. 90, 18 his [iis *Halm*] ..., si quis ... tulisset. SCAEV. dig. 32, 41, 14 TRYPH. dig. 29, 1, 41, 1. COD. Theod. 12, 6, 31 [= Iust. 10, 72, 14, 2] exceptis his, si qui ... fuerit deprehensus [-si *Iust.* (fuerint d. *K*)]. *al.*): CE 944, 1 (*Pompeis*) alliget hic auras, si quis obiurgat amantes.

2 *alia*: **cum** (*cf. p. 2731, 14. forma* his: VARRO rust. 1, 27, 3): TER. Hec. 651 hunc videre saepe optabamus diem, quom ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem. CIC. Verr. II 4, 36 (*vix vi temporali*) horum ... temporum, cum te plurimas res emisse dicis (Sull. 53 TERT. ieiun. 6 p. 281, 22). **qua:** PEREGR. Aeth. 5, 4 his diebus, q. **quod:** PEREGR. Aeth. 2, 2 his diebus, q. (*syn.* 5, 3 h. d., quibus). **ubi** (*cf. p. 2743, 81. forma* his: VARRO ling. 9, 112 rust. 2, 4, 4. CAES. Gall. 2, 35, 3 [iis *ed. pr.*]. CALL. dig. 48, 19, 28, 15 PEREGR. Aeth. 6, 2 EDICT. imp. Diocl. II 11. *paulo aliter*: PLAVT. Pseud. 771): HOR. sat. 1, 3, 60 cum genus hoc inter vitae versemur, u. ... invidia atque vigent u. crimina. PROP. 4, 11, 71. PEREGR. Aeth. 2, 5 locus. **unde** (*forma* his: VARRO rust. 2, 6, 2): LVCR. 2, 673 quaecumque ... cremantur, si nil praeterea, tamen haec in corpore tradunt (*v. app. crit.*), unde ignem iacere ... possint. TRYPH. dig. 37, 4, 20, 1. *?* **ut:** PERS. 5, 73 libertate opus est, non hac, ut (qua *φ*) quisque Velina Publius emeruit, scabiosum tesserula far possidet (*v. Löfstedt, Verm. Stud. 10*).

pars quarta*: hic *indefinitum (*pertinet ad quaelibet*): *v. Sonny, Glotta 6, 1915, 61 sqq. Wackernagel, Synt. II 107 sqq. Svennung, Unters. Pallad. 294 sqq.*

I *in correlatione* (*c. oppos.*): **A** *in comparationibus, relationibus sim.* (*disting. ‘aliud’ ab ‘alio’ vel ‘alterum’ ab ‘altero’*): **1** hic — hic (*i. q. ‘alter — alter’: l. 75*): CIC. inv. 2, 75 neque esse rationem (*accusator demonstrabit*), quare hoc propter hoc fiat. PERS. 5, 155 duplici ... scinderis hamo. huncine an hunc sequeris? QVINT. inst. 7, 3, 9 interim convenit solum quaerere, ‘an hoc sit’, ut ‘an (in *codd.*) adulterium in lupanari’; ... interim quaeritur, ‘hoc (*om. P V*) an hoc? furtum an sacrilegium?’ 7, 3, 10 interim quaeritur ..., an ⌞et hoc et hoc⌟ (hoc et hoc *M*, et hoc *P*) eodem modo sit appellandum ...; in omnibus autem huius generis litibus quaeritur, ‘an etiam hoc’ *eqs.* 7, 8, 6 an, quia hoc, et hoc (*v. app. crit.*). **2** hic — ille (*cf. p. 2735, 14*): CIC. inv. 2, 29 vir an mulier, huius an illius civitatis sit (*cf.* SEN. Thy. 725 hac parte an illa. nat. 5, 18, 12). 2, 45 *considerabit*, hoc cur modo potius quam

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

illo *factum sit*; cur ab hoc potius quam ab illo; cur nullo adiutore aut cur hoc (*eqs.*) ...; hoc huiusne rei sit signum an illius, an et huius et illius et utrius potius (*cf.* top. 49 si hoc est, illud non est. 56 aut hoc aut illud: hoc autem, non igitur illud *eqs.* [SEN. contr. 7, 8, 8]. 57 fin. 4, 55). Planc. 16 'hic quam ille dignior' perquam grave est dictu (*cf.* OV. am. 2, 10, 6 IVV. 10, 197). ac. 2, 36 SEN. contr. 7, 7, 18 GELL. 1, 22, 1. *in chiasmo*: LVCR. 6, 1085 ut cava conveniant plenis haec illius illa huiusque inter se. OV. met. 15, 258 PLIN. epist. 9, 6, 2. 3 *alia* (*dub.* CIC. inv. 1, 26 commune *exordium est*, quod nihilo minus [*pro* '*n. magis*'] ⌊in hanc quam⌋ in contrariam partem causae potest convenire [⌊ ⌋ *fort. recte del. Sauppe coll. Rhet. Her. 1, 7, 11*]) QVINT. inst. 7, 3, 11 in hac (*finitione*) quaeritur, an idem sit huius rei nomen quod alterius, illo (*syllogismo*), an proinde habenda sit haec atque illa.

B *in enumerationibus*: 1 *c. maiore vi significandi fere i. q.* ὁ δεῖνα — ὁ δεῖνα: a hic *iteratur*: TER. Ad. 417 *iubeo* ex aliis sumere exemplum sibi: 'hoc facito ..., hoc fugito ..., hoc laudist ..., hoc vitio datur' (*sim.* CIC. de orat. 2, 173. div. 2, 127 'hoc facito, hoc ne feceris' [*cf.* SEN. epist. 94, 50 QVINT. inst. 4, 4, 8 PLIN. paneg. 2, 8]. HOR. sat. 1, 4, 134 SEN. epist. 94, 8. 95, 37 TERT. adv. Val. 4 p. 182, 2 LAMPR. Heliog. 10, 3). CIC. Verr. II 3, 76 *reges barbari solent* uxoribus civitates attribuere hoc modo: haec civitas ⌊mulieri in⌋ (*Hotoman*, -em *vel* -i *codd.*) redimiculum praebeat, haec in collum, haec in crines. epist. 9, 16, 4 (*verba Servii*) 'hic versus Plauti non est, hic est'. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4. b *compon. c. pron. variis*: TER. Ad. 425 conservis ... praecipio ...: 'hoc salsumst, hoc adustumst, hoc lautumst parum; illud recte: iterum sic memento' (*cf.* CIC. ac. 2, 21 'illud est album, hoc dulce, canorum illud, hoc bene olens, hoc asperum'. PERS. 4, 9). 824 duo quom idem faciunt, saepe ut possis dicere 'hoc licet inpune facere huic, illi non licet' (*cf.* CIC. Planc. 14). CIC. inv. 2, 121 hoc genere ... uti oportebit: 'hoc modo scripsisset, isto verbo usus non esset, non isto loco verbum istud conlocasset' (*cf.* off. 3, 75 sic ... cogitans 'est istuc quidem honestum, verum hoc expedit'. GELL. 1, 9, 9). SEN. benef. 4, 32, 2. HIER. epist. 60, 10, 9 (*v. vol. VII 1, 346, 45*). *nota*: CIC. Phil. 8, 17 ego huic faveo, tu illi (*i.* '*quibuslibet*')? immo vero ego D. Bruto faveo, tu M. Antonio.

2 *c. mera vi disiungendi i. q.* ὁ μέν — ὁ δέ (*cf.* PRISC. gramm. III 125, 11. 364, 16): *inde ab* ENN. (*l. 65. 79. p. 2736, 22*), LVCIL. (*l. 67*), *in prosa inde a* CIC. (*l. 50. 52. 68. 80*). *cf. sub C. saepius in 'appos. distrib.' q. d., e. g.* VERG. *infra l. 55. 77.* HOR. *infra l. 71.* SEN. benef. 4, 5, 3 SIL. 10, 38 STAT. *infra l. 76.* TAC. ann. 1, 18. 4, 62 (*p. 2736, 32*). PLIN. epist. 5, 6, 19 APVL. met. 4, 31 mund. 30. *nota variationem*: *? generis*: IVV. 3, 216 (*v. Knoche, Gnomon 9, 1933, 252, qui confert* 6, 610). HIER. epist. 45, 2, 2 alius ..., ille ..., haec (*G*, hic *cett.*). *numeri*: OV. ars 3, 527 huic ..., huic .., illis. SEN. Ag. 572 AVSON. 419, 77 p. 374 P. *cf. p. 2736, 74.*

a *formae bimembres*: α hic — hic (*cf. p. 2736, 5 al. vix recte* LVCR. 3, 83 *huc trahit Heinze*): *de quibuslibet i. q.* '*alius — alius*': CIC. top. 88 si hanc rem illa sequitur, hanc autem non sequitur *eqs.* (*cf. l. 68. 80*). div. 2, 127 quae est ista designandi licentia, ut hoc deus, hoc natura fecerit potius quam aut omnia deus ... aut omnia natura? VERG. georg. 2, 23 hic plantas ... deposuit sulcis, hic stirpes obruit arvo *eqs.* Aen. 1, 106 (*cf. Serv. auct. ad l.*). 7, 506 olli ... adsunt, hic torre armatus obusto, stipitis hic ... nodis: quod cuique repertum *eqs.* HOR. epist. 1, 17, 39 OV. met. 12, 56 SEN. benef. 4, 30, 3. *et saepius.* *de duobus i. q.* '*alter — alter*': OV. trist. 5, 10, 24 *agricola* hac arat ..., hac tenet arma manu (STAT. Theb. 1, 112. 10, 110 silv. 4, 6, 56). VAL. FL. 4, 683 *Iuno et Pallas* insiliunt pariter scopulos (*sc. Cyaneas*): hunc nata coercet, hunc coniunx Iovis. PANEG. 2, 36, 4. *et al.*

β *compon. c. aliis pron. sim.* (hic *fere antecedit; raro sequitur inde a* LVCIL. *infra l. 67, in prosa* QVINT. decl. 382 p. 427, 15 [*saepius in paribus seriei ut p. 2736, 12*]): (I) hic — ille (pars illa: *l. 66*): *de quibuslibet i. q.* '*alius — alius*': ENN. ann. 559 hos pestis necuit, pars occidit illa duellis. LVCIL. 1176 adferri quod quisque volebat (*in cena*). illum sumina ducebant ..., hunc ... catillo. CIC. top. 88 si huic rei repugnat, illi non repugnat *eqs.* Tusc. 5, 60 VERG. Aen. 10, 130 HOR. sat. 1, 2, 11 *al.* OV. met. 8, 567 *al.* PHAEDR. 3, 3, 7 *al.* SEN. benef. 2, 4, 2. *et saepe.* *de duobus i. q.* '*alter — alter*': HOR. carm. 1, 12, 26 dicam ... pueros ... Ledae, hunc equis, illum superare pugnis nobilem (*cf.* OV. fast. 5, 700). OV. met. 1, 469 *Amor* prompsit duo tela ... diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem. fast. 1, 136 (*de frontibus ianuae*). *al.* LIV. 2, 49, 2. MANIL. 5, 441 (*de petauristis*). PETRON. 123 v. 218. STAT. Theb. 6, 118 geminas hanc ... umbris, ast illam superis ... aras. *al.* MART. 10, 81, 4. *et al.* *adde*: VERG. Aen. 8, 287 Salii ... adsunt ..., hic iuvenum chorus, ille senum (*nos* '*halb — halb*').

(II) *varia*: ENN. ann. 436 hic insidiantes vigilant, partim requiescunt *eqs.* (*cf. supra l. 66*). CIC. top. 88 si huius rei haec, illius alia causa est (SEN. epist. 120, 9 LVCAN. 3, 578. VAL. FL., STAT. *saepius.* TAC. hist. 3, 55 ann. 6, 1. *et al.*). SEN. contr. 9, 4, 15 ex hac parte ..., ex altera (LVCAN. 2, 55 *al.* STAT. Theb. 1, 226. *saepius*). PERS. 6, 21 est qui ..., hic (IVV. 6, 73). *liberius*: HOR. sat. 1, 2, 4 *Tigellius* benignus erat. contra hic ... inopi dare nolit amico, frigus quo ... propellere possit. 1, 2, 7. epist. 2, 2, 91 carmina compono, hic elegos. SEN. Herc. f. 155 STAT. Theb. 1, 483 IVV. 1, 123. *cf. p. 2737, 19 sqq.*

b *formae plurium membrorum* (*saepius paribus comprehensis*: HOR. epist. 2, 2, 67 hic ..., hic ...; ... hic ..., hic. ars 363 ut pictura poesis: erit quae, si propius stes, te capiat magis, et quaedam, si longius abstes; haec amat obscurum, volet haec sub luce videri ...; haec placuit semel, haec deciens repetita placebit. PROP. 3, 9, 19 est quibus ..., est quibus ...; hic ..., hic. OV. ars 1, 124 pars ... pars ...; altera ... altera ...; haec ... haec; haec ... illa. *al.* SEN. dial. 5, 10, 4 alium ..., alium ...: hic ..., hic ...; hic ..., ille ...; hic ..., hic ...; ille ..., ille ...; ille ..., hic. *al.* PLIN. nat. 13, 40. 26, 4 QVINT. inst. 10, 5, 8. *et al.*):

α hic *iteratur*: VERG. Aen. 7, 473 hunc decus egregium formae (*Turni*) movet ..., hunc atavi reges, hunc claris dextera factis. SEN. Tro. 1144. dial. 3, 16, 4 pro cuiusque morbo medicina quaeratur, hunc sanet verecundia, hunc peregrinatio, hunc dolor, hunc egestas, hunc ferrum. *al. et ap.* LVCAN., SIL., STAT., IVV., FLOR. (epit. 4, 12, 52), AMPEL. (48, 2).

β *compon. c. aliis pron. sim.*: (I) *ap. poetas* (*exempla paucissima afferre satis habeo; usurpatur in seriebus variis c.* ille, alius, alter, quidam, pars, est qui *al.*): ENN. scaen. 123 ⟨h⟩is erat in ore Bromius, his Bacchus pater, illis Lyaeus. VARRO Men. 358 equi colore dispares item nati hic badius, iste gilvus, ille murinus. LVCR. 3, 311 hic ..., ille ..., at ille tertius. VERG. georg. 2, 505 alii ... hic ... alius ... hic ... hunc. AETNA 266 haec ... altera ... haec ... haec ... haec. HOR. carm. 3, 1, 10 vir ... hic ... hic ... illi. *et passim.* (II) *ap. scriptores*: LIV. 37, 54, 15 *causam armorum habent* illi agrum, hi vicos, hi oppida, hi portus ... ut possideant. SEN. contr. 10, 4, 2 hinc ..., hinc ...: huic ..., huic ..., illius. SEN. benef. 3, 12, 1 hic auxilia tribuit, ille ornamenta, ille solacia. epist. 119, 15. TAC. ann. 4, 62 iam ceteri ..., hic fratrem, propinquum ille, alius parentes lamentari (*cf.* APVL. met. 2, 26. 7, 16. 8, 18). GELL. praef. 6 alii 'Musarum' inscripserunt, alii 'silvarum', ille πέπλον, hic Ἀμαλθείας κέρας, alius κηρία, partim λειμῶνας, quidam ..., alius ... atque alius ... et item alius *eqs.* APVL. met. 8, 16 hic lanceam, ille venabulum, alius gerebat spicula, fustem alius, sed et saxa ...; erant qui sudes ... attollerent; plerique tamen ... facibus proterrebant feras. 11, 8 *al.* TERT. scorp. 6 p. 157, 8. *et al.*

C *locutiones sollemnes*: 1 *hic iteratur* (*cf. p. 2738, 83. 84*): RHET. Her. 2, 25, 40 hoc aut hoc fecissem. CIC. inv. 1, 99 cum vobis hoc et hoc sit demonstratum (1, 100 HOR. ars 439. QVINT. inst. 6, 1, 3 his et his. 6, 1, 4 haec et haec [HIER. adv. Rufin. 1, 11 p. 405^{B} *ex Eusebio.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 63, 1 p. 51, 11 GREG. TVR. Franc. 3, 14 p. 121, 9 *al.*]). VERG. georg. 4, 84 aut hos aut hos (*cf. p. 2717, 57*). Aen. 11, 766 hos aditus iamque hos aditus ... pererrat (*cf.* MANIL. 1, 658 modo ..., nunc). HOR. sat. 1, 1, 112 hunc atque hunc. ITALA psalm. 143, 13 (Aug. serm. 32, 25, 25) ex hoc in hoc (*gr.* ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, *Vulg.* ex hoc in illud; *hebr. aliter*). HIER. in Eph. 3, 1 p. 477^{B} hoc vel hoc feci vel illud et illud docui (AVG. virg. 44, 45 p. 289, 15 haec ... v. haec virgo ... illi vel illi mulieri). *nota*: OV. Ib. 410 *Pityocamptes* aequoris adspiciens huius et huius aquas (*i.* '*utriusque*', *sc. sinus Corinthiaci et Saronici. cf. p. 2717, 60*).

2 *compon. c. aliis pron.* (hic *ubique antecedit*): a hic — ille (*cf. p. 2716, 66 sqq.; nota asynd. infra l. 78*): PLAVT. Poen. 435 *non meream*, quantum Acheruntest mortuorum ... neque ... neque ... neque ... neque hoc neque illud neque *eqs.* (CIC. inv. 1, 24 PS. SALL. in Tull. 7. PETRON. 50, 6 sic Corinthea nata sunt, ex omnibus in unum, nec hoc nec illud). CIC. inv. 1, 76 tum ..., tum (div. 1, 120. Lael. 13 non t. hoc, t. illud ..., sed idem semper. *cf.* APVL. met. 3, 7 tunc ..., tunc). 2, 99 aut (leg. agr. 2, 55 [*? ; vix recte trad.*]. LIV. 35, 28, 3 MANIL. 3, 667. SEN. epist. 94, 3 didicit ... non hoc aut illud ferire, sed quodcumque voluerit. *et al. cf.* PETRON. 45, 5 aut hoc aut illud erit, quid utique [*cf. p. 2735, 4*]). Verr. II 1, 53 non dicam illinc (*Aspendo*) hoc signum ablatum esse et illud (II 4, 140 ARNOB. nat. 1, 11 p. 10, 16. 5, 2 p. 175, 23 [*cf. Hagendahl, Prose métrique d'Arn. 254*]). nat. deor. 1, 47 modo ..., modo (2, 49 div. 1, 62 *al.* CATVLL. 50, 5 PS. SALL. in Tull. 5 NEP. Att. 10, 2. *et al. cf.* MANIL. 1, 231 m., post). div. 2, 24 vel ... vel (MART. 5, 12, 6. *cf.* TAC. hist. 1, 12 vel [ann. 16, 3 PLIN. epist. 9, 29, 2. *et al.*]). SALL. or. Phil. 11 expers consilii ..., haec atque illa temptans (HOR. sat. 1, 4, 126 SEN. dial. 9, 2, 6 nat. 3, 25, 8 STAT. Theb. 2, 589). VERG. Aen. 4, 157 iamque ..., iam (*v. vol. VII 1, 118, 79. 119, 2*). 5, 441 nunc ..., nunc (6, 315 *al.* LIV. 34, 13, 2. *et al.; nota*: HIER. epist. 49, 13, 1 n. haec, n. illud [-a *var. l.*]). LIV. 4, 7, 8 seu ... seu (*cf.* CELS. 1 prooem. 38 sive ... sive). VAL. MAX. 7, 4, 5 hos (modo h. *A marg.*) obsidebat montes, paulo post ad illos transgrediebatur (*cf.* SEN. dial. 5, 28, 1 huic ..., deinde illi). CELS. 5, 26, 5 huic illive figurae. MART. 9, 29, 10 quae sciet hos illos vendere lena toros? (*per asynd., item*: 12, 60, 11). *nota*: CATVLL. 6, 9 pulvinus ... peraeque et hic et ille (*i.* '*uterque*'; et hec et illo *var. l.*) attritus (SEN. Herc. f. 1205 polus. *cf. p. 2716, 72*).

b hic — alter (alius): RHET. Her. 4, 14, 21 modo in hac, modo in altera re. QVINT. inst. 11, 3, 176 vel hoc vel aliud (BOETH. cons. 5, 6, 40 W. nunc hoc, nunc a. [illud T^1, *Peiper*]).

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *formae quadrimembres*: CATVLL. 68, 152 ne vestrum scabra tangat robigine nomen haec atque illa dies atque alia atque alia. APVL. met. 9, 7 hoc et illud et aliud et rursus ali⟨u⟩d.

II ***solum positum*** *i. q. ὁ δεῖνα (cf. p. 2734, 77. 81. 2735, 2. 2738, 80)*: **A** *in formulis generalibus*: CIC. part. 99 cum ... illane lege, hisne verbis sit actio quaeritur (*cf. ibid. infra*). QVINT. inst. 3, 6, 69 cum ... hae sint quaestiones, ʽan huic, an cum hoc, an hac lege, an apud hunc, an hoc tempore liceat agere’. 7, 3, 28 quaestio ʽan hoc sit’ (*cf. p. 2734, 77*). *al.* IAVOL. dig. 50, 16, 111 dicere solemus ʽcenseo hoc facias’ et ʽsemet (senatum *var. l., Mo.; v. app. crit.*) aliquid censuisse’. GAIVS epit. 2, 5, 2 (*cf. inst. 2, 201*) ut testator in testamento scribat: ʽtu (ille *add. G*) heres meus illi hoc da’, aut: ʽillud illi ab herede meo dari iubeo’. 2, 9, 2. *in serm. gramm.*: QVINT. inst. 9, 3, 1 ut ʽhac re (hanc rem *A²b*, huic rei *P*) invidere’, non ... ʽhanc rem’ ... et ʽhuic’, non ʽhunc adulari’ iam dicitur (*v. vol. VII 1, 350, 67*). CHAR. gramm. p. 408, 26 B. (*inter synon.*) ad hoc negotium non accedo. abstineo me hac re. non intervenio huic rei. non adiungo me negotio. *al.*

B *significantius dictum (c. quadam vi demonstrandi; cf. p. 2735, 84 sqq.)*: HOR. sat. 1, 9, 51 nil mi officit ..., ditior hic aut est quia doctior (ʽ*dieser zum Beispiel*’ *Heinze*). 2, 2, 31. 2, 3, 23 huic signo ponebam milia centum. 2, 3, 30 lethargicus hic cum fit pugil. 2, 3, 162 ʽnon est cardiacus’ Craterum dixisse putato ʽhic aeger’. PERS. 5, 76 hic Dama. IVV. 9, 60 melius⌞ne hic⌟ rusticus infans ... legatum fiet amici? (⌞⌟ nec hic *AL*, nunc *Housman*). *huc traham (vix ad p. 2718, 54)*: HOR. sat. 1, 1, 29 (*4 mercatores. 5 miles. 9 agricolam. ibid.* iuris ... peritus) ille ... terram qui vertit aratro *agricola*, perfidus hic caupo (*substituitur pro iuris perito*), miles nautaeque.

pars quinta: recentiora:

I *vice articuli definiti: legitur inde ab* ITALA *fere in litteris ex graeco pendentibus, ceterum nonnisi in formulis sollemnibus, ut vid. (v. sub B 2 a—c; dub. l. 83); nota l. 48. vix recte vv. dd. exempla quaedam bonae aetatis conferunt, quibus* hic *c.* ʽ*inf. pro subst.*’ *coniungitur (Wölfflin, ALL 12, 1902, 474. Wackernagel, Synt. I 274. II 129): sunt enim omnia* ʽ*anaphorica*’, *v. e. g.* CIC. de orat. 2, 24 nihil agit ... hoc ipsum nihil agere. 2, 39. 218. orat. 73 hoc decere (*v. Kroll ad l.*). fin. 2, 18 (*de vacuitate doloris*) hoc non dolere (*opp.* illud Aristippeum). 3, 59 reddere ... hoc ipsum reddere. Att. 7, 11, 2 SEN. epist. 8, 7. PERS. 6, 39 (*c. emphasi*). *v. etiam p. 2707, 74. diversum est, quod in serm. gramm.* hic *apponitur discernendorum casuum vel generum gratia (v. Ritschl, Parerga 25; cf.* VARRO ling. 9, 41 *virilia dicimus*, quibus proponimus ʽhic’ et ʽhi’ *eqs.* 10, 80 PRISC. gramm. II 581, 24. III 120, 5. 124, 17 deficit ... praepositivis articulis lingua Latina. nam pronomen ʽhic’, quod grammatici in declinatione nominum loco praepositivi ... ponunt articuli, numquam in oratione sensum articuli habet. 500, 27): VARRO ling. 8, 66 alii dicunt in singulari ʽhac ovi et avi’, alii ʽhac ove et ave’; in multitudinis ʽhae puppis restis’ et ʽhae puppes restes’; ... in accusandi *casu* ʽhos montes fontes’ et ʽhos montis fontis’. 9, 82. 10, 15 declinamus, ut ʽhuius Romae’, ʽhanc Romam’, ʽhac Roma’. 10, 44 primo versu ʽhic albus, huic albo, huius albi’, secundo ʽhaec alba, huic albae, huius albae’, tertio ʽhoc album, huic albo, huius albi’. *saepe.* NIGID. Gell. 13, 26, 4 FEST. p. 150 *al.* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 168, 32 B. ʽUlixi’ pro ʽhuius Ulixis’. *al.* QVINT. inst. 1, 6, 5. 1, 6, 42. 1, 7, 19 GELL. 4, 1, 2. 15, 9, 4 *al.* TERT. adv. Val. 34 p. 209, 18 PORPH. Hor. carm. 4, 4, 34 *al. et passim. cf. p. 2730, 12 sqq. supra l. 13 sqq. in doctrina gramm.* hic *adiective usurpatum (v. p. 2692, 21) articulus habetur*: PLIN. dub. serm. frg. Prob. inst. gramm. IV 133, 8 Plinius Secundus ʽhic’ tunc voluit dici pronomen, quando solum reperitur declinari, ut puta ʽhic’, ʽhuius’ ...; at vero si cum alia parte orationis inveniatur declinari, articulum appellari, ut puta ʽhic Cato’, ʽhuius Catonis’ ...: sed haec discretio ... cunctis artis latoribus supervacue visa est constitui *eqs.* SERV. gramm. IV 436, 25 CLEDON. gramm. V 15, 7 POMP. gramm. V 211, 3 GRAMM. suppl. 234, 23. 249, 33 ea pronomina esse putantur, quae sine nomine vicem nominis implent, ut ʽiste’, ʽipse’, ʽille’; articuli autem cum pronominibus ponuntur, ut ʽhic ipse’, ʽhic ille’; cum nominibus, ut ʽhic vir’, ʽhic magister’; cum participiis, ut ʽhic legens’ *eqs.* (*cf.* 149, 30). *v. et p. 2691, 82 sqq.*

A *adminiculum pronominale est*: **1** *nominum peregr. (decl. lat.: l. 82. p. 2738, 2)*: ITALA deut. 33, 10 (Lugd.) manifestabunt iustitias tuas huic Iacob et legem tuam huic Istrahel (τῷ, *Vulg.* o). Ios. 4, 8 (Lugd.) huic Iesu (τῷ, *V. aliter*). 13, 6 (Lugd.) huic Istrahel (τῷ, *V. aliter*). 24, 4 (Lugd.) *dedit* huic Isac Iacob et Esau (τῷ, *V.* illique rursum). iud. 2, 7 (Lugd.) quae *opera* fecit huic Istrahel (τῷ, *V.* cum; *item*: 2, 10). 6, 4 (Lugd.) huic Istrahel (ἐν τῇ γῇ ʼI., *sed* ἐν ʼI. *cod. Alex.; V.* in I.). Hos. 2, 8 (Wirc., Sangall.) huic Bahal (τῇ, *V.* Baal). Mich. 1, 13 (Weing.) impietates huius Istrahel (τοῦ, *V.* scelera I.). 7, 20 (Weing., Sangall.) dabis veritatem huic Iacob, misericordiam huic Habrahae (τῷ, *V.* I. ... A.). *?* IREN. 1, 30, 11 (*v. vol. VII 1, 359, 32*). *?* LVCIF. reg. apost. 7 p. 51, 10 (*v. Hartel, ALL 3, 1886, 22*). VVLG. psalm. 96, 1 huic David (τῷ, *Psalt. Rom.*

psalmus D.). CONC.[S] I 3 Rustic. p. 12, 7 hunc (*om. vers. Tur.*) Emmanuhel (*gr. I 1, 1 p. 19, 10* τόν). LIB. iubil. 29, 17 barin huius Abrahae (*29, 20* b. Abraham). **2** *adverbiorum*: ITALA I Macc. 2, 33 (rec. L) usque hoc nunc (ἕως τοῦ νῦν, *rec. B* hactenus, *Vulg.* et nunc adhuc). II Macc. 12, 14 (rec. B) hi etiam intus (οἱ δὲ ἔνδον, VVLG. hi vero, qui intus erant). VVLG. psalm. 112, 2 *ex hoc nunc* et usque in saeculum (ἀπὸ τοῦ νῦν, *Hier. psalt. sec. Hebr.* a modo; *item*: 113ª, 18. 120, 8. 124, 2. 130, 3. *cf.* LIB. iubil. 22, 10). **3** *locut. praepositionalium sim. (aliter p. 2707, 73, cf. ibid. l. 59. 75)*: ITALA II Macc. 3, 40 (rec. BM) haec ergo de Heliodoro ... sic gesta sunt (τὰ μὲν κατὰ ʽH., *Vulg.* de Heliodoro ... ita res se habet. *cf.* 15, 37). CHIRON 135 ex his iuxta naturam. CONC.[S] I 5 p. 353, 31 inquisitionem haberi hanc cum concordia *eqs.* (*gr. I 1, 5 p. 129, 38* τὴν μεθʼ ὁμονοίας, *Rustic. ibid. I 4 p. 46, 10* cum c.). EXC. barb. p. 280, 19 Fr. his in divino verbo. *similiter*: CHIRON 18 pulmo ... ⌞et iocur aut haec ei vicina⌟ (⌞⌟ et occurrat hec enim vicia *cod.; Veg. mulom. 1, 25, 4* cetera, quae his vicina sunt membris).

B *plus minus abundanter ponitur: hic illic variae lectioni deberi vid.*: ITALA Luc. 17, 17 (cod. a b c d e *al.*) hi decem (οἱ δέκα, *sed add.* οὗτοι *d al.; Vulg.* d.). II Cor. 5, 4 (cod. g, Tert. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 21 *al.*) mortale hoc (τὸ θνητόν, *sed add.* τοῦτο *g al.; V.* quod m. est). Eph. 2, 12 (cod. d e f g *al.*) in hoc mundo (ἐν τῷ κόσμῳ, *sed add.* τούτῳ *f g al.; V.* in m.).

1 *vario usu (nota formulam: infra l. 38)*: **a** *exempla certa*: ITALA Ios. 13, 7 (Lugd.) partire terram ... his nove⟨m⟩ tribus (ταῖς, *Vulg.* n. t.). Luc. 8, 22 (cod. c e) transfretemus contra (*om. c*) hoc stagnum (τῆς, *V.* trans st.). act. 4, 8 (cod. d) principes huius populi (τοῦ, *V. p. cf.* 4, 37. 11, 22. 19, 23. 35). 21, 11 (Ambr. in psalm. 36, 54 *al.*) virum hunc, cuius *eqs.* (τόν, *V.* v., *Itala cod. d* eum v.). apoc. 17, 7 (Primas. in apoc.) huius mulieris (τῆς, *V.* m.). 20, 6 (Primas. in apoc. *al.*) in hac prima resurrectione (τῇ, *V.* in r. p.; *sed v.* 20, 5 *et cf. Meader 202*). VVLG. sap. 8, 21 III Esdr. 8, 15 II Macc. 9, 13. HIPPOCR. aer. 2 p. 5, 12 G. ab hac intentione (*gr.* τῆς). CONC.[S] I 3 Rustic. p. 158, 16 hoc (*om. vers. Tur.*) praesepe (*gr. I 1, 2 p. 86, 25* τήν). 165, 33 hunc (*om. vers. Tur.*) hominem (*p. 78, 11* τόν). 167, 36 huius (rei *vers. Tur.*) visibilis (*p. 80, 18* τοῦ φαινομένου). I 5 p. 376, 34 hanc ipsorum partem (*I 1, 7 p. 79, 18* τό γε αὐτῶν μέρος, *Rustic. ibid. I 4 p. 68, 20* quod ad ipsos pertinet). *al.* **b** hic *fort. ad analogiam locutionum sollemnium additur* (**hic mundus** *pro* ὁ κόσμος *sim., cf. p. 2706, 76 sqq. et v. Meader 200 sq. Hans v. Soden, Das lat. NT in Afrika z. Zt. Cyprians 209 sq.; nota varias lectiones in ipsis exemplaribus graecis: supra l. 22. 24*): ITALA II Macc. 7, 9 (Cypr. Fort. 11 p. 339, 13) ex hac praesenti *vita* (τοῦ, *Vulg.* in pr. v.; *cf.* VVLG. Luc. 21, 34 curis huius vitae [μερίμναις βιωτικαῖς]). Matth. 4, 8 (cod. k) regna huius *mundi* (τοῦ, *Vulg.* m.; *sic passim, v. Rönsch, It. u. Vulg. 421 sq. Semas. Beitr. II 17*). II Cor. 7, 10 (cod. d e) huius saeculi (τοῦ, *Vulg.* s.).

2 *iuncturae: quoniam inde ab antiquissimo tempore* hic idem (*v. vol. VII 1, 200, 20 sqq.*), h. ipse, h. talis *leguntur, difficile est diiudicare, ubi vis pronominis desinat, articuli incipiat. nimis dubia, qualia ex* VICTORIN. POETOV. *colligit Haussleiter ed. p. 180, praeterire malui, tamen nonnulla non prorsus certa propter evidentem abundantiam confidentius attuli.*

a hic idem: BOETH. herm. pr. 1, 7 p. 97, 21 (= sec. 2, 7 p. 173, 15) hoc enim i. oportet negare negationem, quod adfirmavit adfirmatio (*Arist.* π. ἑρμ. *7 p. 17ᵇ 39* τὸ γὰρ αὐτό ..., ὅπερ). BENED. reg. 35 (*v. Linderbauer ed. 1922 p. 257*). *cf.* HIPPOCR. aer. 8 p. 15, 23 G. hoc i. (*gr.* τὸ τοιοῦτο). BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 108, 17 (= sec. 3, 9 p. 201, 11) hoc i. ipsum (*Arist.* π. ἑρμ. *9 p. 18ª 36* τὸ αὐτὸ τοῦτο).

b hic ipse (*cf. l. 60. p. 2737, 69*): ITALA Phil. 3, 16 (cod. d e g) ad hoc i. (huic ipsi *g*) convenire (τῷ αὐτῷ στοιχεῖν, *Vulg.* in eadem permaneamus regula). AVG. in euang. Ioh. 40, 5[extr.] esse et nosse non est aliud atque aliud, sed hoc i. BARNAB. 4, 5 (*gr.* τοῦ αὐτοῦ).

c hic talis (*saepius fere i. q.* ʽ*hic*’, *v. Svennung, Wortstud. Oribas. 129 sq. Unters. Pallad. 311; resp.* οὗτος *infra l. 72. 73*): ITALA Rom. 16, 18 (Ambrosiast.) hi ... t. (*gr.* οἱ ... τοιοῦτοι, VVLG. huiuscemodi). VICTORIN. POETOV. in apoc. 11, 2 p. 96, 15 (ʽτοὺς τοιούτους’ *Haussleiter*). ATHAN. Lucif. epist. 8 p. 332, 24 dicite huic ʽave’ et sicuti fratrem hunc t. suscipite (*v. Hartel, ALL 3, 1886, 22*). MARCELL. med. 23, 70. ORIBAS. eup. 2, 1 K 9 p. 460 (rec. La) haec loca t. (*gr. K 96* ταῦτα τὰ μόρια, rec. Aa: h. l. ipsa). syn. 1, 19 p. 823, 29 (rec. Aa) hii t. (*4* ἐπὶ τούτων, rec. La p. 824, 5 ad haec). 5, 46 p. 83 (rec La) hii t. (*15* οἱ τοιοῦτοι). 7, 50 p. 196 (rec. La) in his t. passionibus (*4* ἐπὶ τῆς τοιαύτης διαθέσεως, rec. Aa: in hac passione). *saepe* (*v. Mørland, Oribasiusübers. 138. Svennung l. c.*). PS. ORIG. in Iob 2 p. 476ᶜ. 518ᴮ (*syn.* istis t.). BENED. reg. 5 *al.* (*v. Linderbauer ed. 1922 p. 203*).

II *in serm. philos. ad signif. individuum (de partibus infra l. 84)*: BOETH. c. Eut. 2, 44 *particularia* ut Cicero, Plato, lapis hic unde haec Achillis statua facta est, lignum hoc unde haec mensa composita est. Porph. isag. p. 27, 3 sicut individua ut Socrates et hic et hoc (*gr. p. 2, 18* καὶ τὸ οὗτος καὶ τὸ τοῦτο). trin. 2, 32 unum quodque ... habet esse suum ... ex partibus suis, et est hoc atque

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hoc id est partes suae coniunctae, sed non hoc vel hoc singulariter, ut ... *homo* corpus et anima est ...; quod vero non est ex hoc atque hoc, sed tantum est hoc, illud vere est id quod est. hoc ipsum *i. q.* *αὐτὸ καθ' ἑαυτό* (*syn.* ipsum *infra l. 9. 11*): BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 26, 28 Platonis ... dicentis h. i. homo et h. i. equus ... illum ipsum hominem specialem et illum ipsum equum. subst. bon. 73 non est dubium, quin, substantialia cum sint bona, primo sint bono similia ac per hoc h. i. bonum erunt (*alterum* hoc *om.* *ψ E* [?]). trin. 4, 32 homo non integre ipsum homo est ...; deus vero h. i. (quod est *add. exemplar Vallini*) deus est. nihil enim aliud est nisi quod est ac per hoc ipsum deus est.

III *varia admodum dubia*: HIPPOCR. aer. 4 p. 9, 1 G. mulieribus vero hec: primo steriles multe fiunt (*sic dist. Kuehlew.; gr.* *τῇσι δὲ γυναιξί, πρῶτον μὲν στεριφναὶ πολλαὶ γίγνονται*). hec *cum* fiunt *coniungit Wenz, Quaest. gramm. 54 collato pron. pers. francog. personae tert. (vix recte); plane non debuit huc trahere* 7 p. 13, 21 hii (non *corrector*) ergo putant ... aquas optimas nasci (*gr.* *οὐ τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ⌊ὕδατα ἀγαθὰ γίγνεται⌋ [⌊ ⌋ οἴονται ὕ. ἀ. γίνεσθαι* *var. l.*]. *interpres legit* *οὗτοι νῦν* [*vel* *οὔ⟨τοι⟩ τοίνυν*] ... *οἴονται ... γίνεσθαι*). HIPPOCR. aer. 8 p. 15, 25 G. ex his (ipsis *Kuehlew.*) hominibus (omnibus *cod.*; *gr.* *ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων*). his '*ipsis*' *intellegit Wenz l. c. coll.* 21 p. 41, 10 hec *pro* *αὐταί* (*sed* *αὗται V*). CASSIOD. var. 1, 42, 4 numquid (idem *add. Traube*) hoc est palatia regere et domos proprias ordinare? '*idem*' *intell. Svennung, Unters. Pallad. 639 sq.; obscurus est locus* DIOSC. 1, 40 p. 72, 16 (hic *c. dat. i. q.* '*idem*' *statuit Svennung l. c. 308*). *cf. p. 2729, 14. 2733, 56.*

CAPVT TERTIVM

syntactica et stilistica *(locut. adverbiales: p. 2743, 49 sqq.).*

I ***de collocatione notabilia***:

A *postponitur*: **1** *nomini* (*cf.* PRISC. gramm. III 31, 7): *ap. poetas passim; ap. scriptores saepe notione 'praepar.' vel seq. structuris vel in paribus, e. g.* RHET. Her. 3, 7, 13 divisione hac utemur: exponemus *eqs.* CIC. inv. 1, 43 res haec, quas commemoravimus. S. Rosc. 25 scelera haec et flagitia. Verr. II 4, 151 Verria haec turpia ac ridicula. *usu audaciore inde a* SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 nebulonem hunc. RHET. Her. 1, 17, 27 CIC. inv. 1, 45. 57 S. Rosc. 19. Q. Rosc. 17 potest hoc homini huic haerere peccatum? *nota*: CIC. Phil. 14, 32 urbem hanc gentibus, vos huic urbi. **2** *verbo*: *ap. poetas passim; ap. scriptores saepius sim. ut supra (l. 34 sqq.), e. g.* RHET. Her. 4, 25, 34 non sensi hoc et non suasi. CIC. inv. 1, 83 concedendum hoc ..., ut. *usu audaciore inde a* RHET. Her. 2, 26, 42 qua causa accusem hunc? CIC. Quinct. 83 Q. Rosc. 2. 29 qui diligebant hunc, illi favebant, qui admirabantur hunc, illum probabant. Verr. II 2, 80 dicent hoc ..., dicent (*in fig. anaphorae, item*: II 2, 118. 3, 223 Mur. 90 *al.*).

B *enclitice inseritur inter vocab. arte cohaerentia* (*cf. Wackernagel, IF 1, 1892, 333 sqq. praeter exempla poetica omitto etiam ea, quibus* hic *una cum pluribus vocab. inseritur ut* CIC. Verr. II 1, 117 neminem umquam hoc postea alium edixisse. leg. agr. 2, 22 servis hoc eum suis ... probaturum): **1** *inter vocab. eiusdem casus*: CATO or. frg. 9 nemo hoc rex ausus est facere (SEN. contr. 1, 7, 14 PLIN. nat. 8, 154. *cf.* CIC. Verr. II 4, 25 nulla. SEN. epist. 76, 3 ulli [QVINT. decl. 322 p. 269, 8]). CIC. Verr. II 2, 158 de quo hoc (*om.* *β*) homine auditum est ...? (Sest. 11. 12 *al.* SEN. clem. 1, 9, 10. *cf.* CIC. Tusc. 5, 108 quocumque [PLIN. nat. 27, 114]). Cluent. 89 quod vos non vestra hoc sponte faciatis (PANEG. 10, 11, 1. *cf.* SEN. contr. 9, 6, 20 meis). 197 omnes haec decuriones decrevisse (leg. agr. 2, 14 *al.* SEN. epist. 81, 30). Flacc. 2 novas huic inimicitias. Phil. 8, 20 iure hoc meo dico (SEN. epist. 119, 15. *cf.* CIC. rep. 2, 31 reges hoc nostri. SEN. benef. 6, 18, 1 suo [PLIN. nat. 36, 114]). orat. 112 te haec solum (Tusc. 3, 79). rep. 2, 1 Catonis hoc senis est. *al.* CAES. civ. 1, 32, 9 LIV. 2, 46, 4 SEN. contr. 7, 4, 4 SEN. nat. 7, 21, 4 CVRT. 7, 2, 19. 8, 14, 25. *et saepius.* *cf.* LIV. 30, 32, 11 celsus haec corpore ... dicebat. **2** *inter nomen et genet.*: CIC. Sest. 8 quaestor hic C. Antoni ... fuit (*cf.* LIV. 27, 8, 12 *al.* CVRT. 3, 11, 18 *al.* PLIN. nat. 16, 11). Phil. 13, 10 quis hoc vestrum non videt ...? (HIER. epist. 49, 15, 7. *cf.* PLIN. nat. 32, 69 nulli). SEN. contr. 7, 6, 5 SEN. dial. 12, 12, 5. PLIN. nat. 28, 183 Poppaea hoc Neronis ... instituit. QVINT. decl. 262 p. 73, 1. *et al.* *genet. et nomen*: CIC. Font. 46 de matris hunc complexu ... abstrahet? Sull. 72. Cael. 45 defendendi haec causa (c. h. *H*) ... loquor (leg. 1, 28 SEN. epist. 52, 9). epist. 6, 6, 11. LIV. 1, 38, 1 fratris hic filius erat regis (*cf.* CVRT. 7, 11, 5). 34, 7, 7 PLIN. nat. 16, 208 *al.* TAC. ann. 3, 34. *et al.* **3** *post* quanto, quam *sim.*: CIC. Mil. 92 quanto hoc magis ... facere debemus (Lig. 14 *al.* SEN. nat. 7, 30, 1. *et saepius*). Phil. 2, 53 quam haec falsa (fin. 2, 88 *al.* QVINT. decl. 331 p. 302, 25). ac. 2, 146 minus (Cato 24). BELL. Afr. 73, 3 quo. FRONTO p. 108, 11 N. paulo. AMM. 16, 5, 4 multo. **4** *post negat.*: CIC. Verr. I 14 neque hoc solum in statuis ... fecit, sed etiam delubra ... depeculatus est (Att. [*ad Pompeium*] 8, 11^{d}, 7 [atque *codd.*]. LIV. 6, 18, 10 nec). GAIVS dig. 40, 4, 57 non hoc (h. n. *Mommsen*) est consequens (CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 26).

C *c. praepos.*: **1** *forma* hunc propter: *ap. poetas inde a* CIC. Arat. 120. 321 *al.* LVCR. 1, 90 *al.; ap. scriptores* (*dub.*: RHET. Her. 4, 5, 7 VELL. 2, 91, 2): CIC. Tusc. 2, 15. nat. deor. 2, 105 (*in contextu poetico*). NEP. Con. 2, 2 Paus. 4, 4 Timoth. 4, 3 QVINT. decl. 291 p. 162, 8 PLIN. epist. 5, 6, 8. 8, 8, 2 AMM. 25, 7, 4 *al.* **2** *forma* hunc in collum: *passim ap. poetas inde a* PLAVT. Persa 691 *al.; ap. scriptores inde a* RHET. Her. 1, 12, 22. 4, 7, 10 CIC. (*nota variationem*: leg. 3, 29 non ... de hoc senatu nec his de hominibus. epist. 4, 13, 6). **3** *forma* diem in hunc: *ap. poetas inde a* TER. Andr. 269 LVCR. 6, 710 *al.; in prosa cf. p. 2725, 31. cf.* OV. met. 2, 446 numerum ... ad harum. **4** *varia*: PLAVT. Cist. 677 loca haec circiter. LVCR. 3, 141 haec loca circum (VERG. ecl. 8, 74 Aen. 6, 329. *cf.* LVCR. 4, 597 per). VERG. Aen. 2, 716 hanc ... sedem ... in unam. HOR. sat. 1, 3, 60 genus hoc inter vitae. AVIEN. Arat. 403 ora 574.

D *fig. ἀπὸ κοινοῦ*: ENN. scaen. 29 pestem abige a me, flammiferam hanc vim. PLAVT. Curc. 632 chlamydem et machaeram hanc. Men. 1142 Pseud. 598. CIC. S. Rosc. 50 rem publicam atque hoc imperium (*cf.* Pis. 6 r. p. atque hanc urbem. *v. infra l. 64*). dom. 46 VERG. ecl. 7, 33. LIV. 6, 40, 11 (*cf. ibid.* 7).

E *hyperbaton (saepe comprehendit initium et finem versus vel sententiae)*: *ap. poetas passim, e. g.* PLAVT. Merc. 831 hunc hodie postremum extollo mea domo patria pedem. TER. Andr. 471 CATVLL. 64, 202. *ap. scriptores*: CATO agr. 14, 5 haec quae supra pretia posita sunt. orig. 83 (*p. 2704, 20*). CIC. Verr. II 4, 107 quod horum in his locis vestigia ac prope incunabula reperiuntur deorum. II 5, 157 Cluent. 131 Sull. 8. Arch. 15 ex hoc esse hunc numero, quem *eqs.* LIV. 5, 2, 8 VITR. 1, 4, 6 VELL. 2, 7, 1 PETRON. 138, 2. *et al.* *inseritur anaphorae* (*fere in poesi; praedicative* CIC. Manil. 32 fuit hoc quondam, fuit proprium *eqs.*): VERG. Aen. 9, 205 est hic, est animus lucis contemptor. PRIAP. 85 (Verg. 2), 1 VAL. MAX. 2, 1, 10. SEN. Thy. 265 fiat hoc, fiat nefas. *al.* SIL. 10, 517. STAT. Theb. 11, 301 spes sub lacrimis, spes ... his latet. *al.* MART. epigr. 30, 7. QVINT. decl. 272 p. 115, 16 quis hunc in matre, quis (*del. Rohde*) miratur adfectum ...? PANEG. 10, 11, 5 AVIEN. Arat. 1649 *al.*

II ***anaphora, geminatio, polyptoton***:

A *anaphora*: **1** *generalia* (*loci selecti*): **a** *ducit sententias pares*: PLAVT. Men. 132 hoc facinus pulchrumst, hoc probumst, hoc lepidumst, hoc factumst fabre. Poen. 387 Pseud. 445. TER. Andr. 312 ipsum hunc orabo, huic supplicabo, amorem huic narrabo meum. LVCIL. 1336. CIC. inv. 1, 5 hoc ..., hoc ..., hoc ..., hoc eodem. Verr. II 3, 8. 5, 177 *legem promulgavit* hic reus, hic inquam ... legem illam scribendam ... curavit (leg. agr. 3, 12). *et passim.* **b** *repet. in enunt. correlativo*: PLAVT. Amph. 266 quoniam formam cepi huius in me⟨d⟩ ..., decet et facta ... huius habere me similes item. Aul. 22 hunc ... filium pariter moratum ut pater ... huius (eius *Serv. auct., Non.*) fuit. Capt. 638 neque. Most. 652 *al.* CIC. Quinct. 35 in hac causa faciam, propterea quod in hac videor posse facere. Caecin. 88 Deiot. 32 SEN. dial. 3, 3, 3 PETRON. 138, 6. *saepius.* **c** *in ipso contextu repet. fere i. q. 'is'* (*cf. p. 2708, 76; post abl. absol. l. 54, particip. l. 57*): PLAVT. Capt. 395 quo pacto mihi cum hoc convenerit de huius filio. CIC. inv. 2, 157 ex his horum contraria ... intellegentur. S. Rosc. 6 *Chrysogonus* sese hoc incolumi non arbitratur huius ... patrimonium ... posse obtinere (*v. Landgraf*[2] *ad l.*). 148 si pro patris huius hospiti⟨i⟩s ... vellent omnes ⌊huic hospites⌋ adesse (⌊ ⌋ *Eberhard*; huius hosp. *codd., del. Pluygers*). Balb. 59 (*?; v. app. crit.*). Planc. 28 huius ... periculo commoti huic adsident, pro hoc laborant *eqs.* VLP. dig. 43, 3, 1, 3 hoc interdictum et heredem ... habere propter utilitatem ⌊huius⌋ (*del. Mo.*) dicendum est.

2 *specialia*: **a** *subst. diversis*: PLAVT. Poen. 1099 nunc hoc consilium capio et hanc fabricam apparo, ut *eqs.* Pseud. 594 hi loci ... atque hae regiones (Rud. 227). CATO or. frg. 9 quis hanc contumeliam, quis hoc imperium, quis hanc servitutem ferre potest? LVCIL. 1040 CIC. S. Rosc. 29. Font. 35 hanc urbem et hoc imperium (*sed e. g.* Catil. 1, 33 huius urbis atque imperi. *cf.* Sull. 86 huic urbi atque huic rei p. *eqs.* [*sed* dom. 144 huic urbi et r. p.]. *al. cf. supra l. 18*). Manil. 19. *et passim.* **b** hic et huiusmodi *sim.* (*contra cf. e. g.* VARRO Men. 162 his atque eiusmodi. HIER. epist. 57, 2, 3 haec et istius modi): PLAVT. Mil. 699 haec atque horum (*Ritschl*, huius *codd.*) similia alia damna multa mulierum (CIC. de orat. 1, 184 et. OV. met. 7, 12 hoc ... aut aliquid certe s. huic. LIV. 1 praef. 8 haec et his s. *et passim*). TER. Eun. 746 haec atque huiusmodi (eiusm. γp^{2}) ... multa (RHET. Her. 3, 3, 4 CIC. inv. 2, 134 *al.* Vatin. 22 VARRO rust. 1, 6, 6 SALL. Iug. 32, 1. *et al. cf. p. 2744, 36*). CIC. Phil. 11, 14 hanc et huius generis copiam. OV. epist. 17, 75. met. 6, 702 haec ... aut his non inferiora (*cf.* Ib. 413 LIV. 7, 12, 13). COLVM. 8, 2, 7 SIL. 15, 283 APVL. flor. 14 p. 46 PANEG. 2, 15, 1.

B *geminatio* (*maxime ap. poetas; dub. vel falso trad.*: PLAVT. Epid. 343 CIC. Att. 10, 4, 6 MANIL. 4, 180; *add.* inquam: *infra l. 82. p. 2741, 9. 10. 22. 26*): **1** *continua* (*nota collocat. p. 2741, 2*): PLAVT. Bacch. 1098 hoc, hoc est quo[d] ⟨cor⟩ peracescit (*cf.* OV. am. 3, 1, 20 hic, hic est). CIC. Flacc. 3 hoc, hoc inquam tempore (*Schol. Bob.*; h. i. t. [h. t., h. i. t. b^{1}] *codd.; cf.* SIL. 2, 302 [*v. app. crit.*]). Planc. 101. Att. 9, 10, 3 ⌊haec, haec⌋ (haec *pars codd.*) me fefellerunt.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

HOR. epod. 4, 20 SEN. Herc. f. 99 Herc. O. 861. Phaedr. 1230 cervicibus his, his. *al.* SIL. 13, 490. 15, 362 *al.* AVIEN. Arat. 489. 742. PRVD. perist. 5, 169 hunc, hunc lacesse, hunc discute. 10, 736. 14, 74 CE 219, 1. 2 *interced. vocab.*: VERG. Aen. 6, 791 hic vir, hic est, tibi quem promitti . . . audis (*inde* PAVL. NOL. carm. 25, 211. *interced. subst., item*: SEN. Herc. O. 813 hac manu, hac. PLIN. nat. 27, 8 ANTH. 434, 4). 12, 259 hoc erat, hoc (OV. met. 11, 694. PLIN. paneg. 62, 2 est. *cf.* STAT. Theb. 10, 812 MART. 9, 2, 14). OV. met. 13, 284 his umeris, his inquam umeris (*subst. repetitur, item*: STAT. Theb. 5, 139. 9, 900. *cf.* PANEG. 3, 28, 1 hic ipse, hic inquam ipse dies). SEN. Herc. O. 1448. Oed. 1038 hunc, dextra, hunc pete uterum (*interced. compellatio, cf.* VAL. FL. 5, 18 hoc, pater, hoc nobis refove caput. SIL. 2, 531. 6, 310). Tro. 707 hic ⌊est⌋ (puer *A*), hic est terror (*cf.* OCTAVIA 371 MART. 3, 63, 13). LVCAN. 2, 317 PERS. 4, 27. CALP. ecl. 3, 76 his tamen, his ⌊isdem⌋ (inquam *ed. Veneta*) manibus (*interced. particula, cf.* 4, 76 hos potius, magis hos calamos [PANEG. 2, 44, 5]. SIL. 5, 672 en. *cf.* VAL. FL. 7, 268 precor). STAT. Theb. 10, 925 *al.* 3 *repet. post interruptam orationem* (*cf. p. 2710, 66 sqq.*): PLAVT. Capt. 2 hos, quos videtis stare hic captivos duos, †illi (in vinclis *Brix*) qui astant, hi (ii *Camerarius*) stant ambo, non sedent. Poen. 770 hi, qui . . ., . . . his. TER. *p. 2732, 11.* CIC. har. resp. 24 inquam. SEN. dial. 10, 12, 9 STAT. Ach. 1, 952 PEREGR. Aeth. 16, 3. CASSIAN. c. Nest. 7, 16, 1 hac ratione, qua . . . sine patre . . ., hac etiam sine matre. 4 *specialia*: CATVLL. 91, 2 in misero hoc nostro, hoc perdito amore (BOETH. cons. 2, 8, 6 W. *cf.* LVCR. 2, 256 inquam. OV. met. 1, 770). *?* SEN. epist. 92, 25 (*Epic. frg. 138 U.*) 'beatissimum', inquit, 'hunc et ⌊hunc⌋ (ultimum *recc.*, summum *Buech.*) diem ago' Epicurus, cum *eqs.* ('*dieser Tag, und eben gerade dieser Tag' vertit Apelt; cf. epist. 66, 47* illum). QVINT. decl. 279 p. 139, 7 (*per ironiam*) cum hoc patre, hoc severo.

C *polyptoton* (*componuntur variae formae vel coniunguntur c. adverbiis,* hodie. *loci selecti. cf. p. 2720, 49*): NAEV. com. 74 quanto libertatem hanc hic (haec *Ribb.*) superat servitus. ENN. scaen. 156 quid hoc hic clamoris . . . est? PLAVT. Amph. 94 hanc fabulam . . . hic Iuppiter hodie ipse aget (*cf.* LIV. 1, 24, 8 *in formula foederis feriendi*). Bacch. 510 qui ad hunc modum haec hic quae futura fabulor. Mil. 377 quo modo ⌊haec hinc huc⌋ (haec hic *P*) transire potuit (418). CIC. S. Rosc. 5 his de causis ego huic causae patronus exstiti (*cf. Landgraf*[2] *ad l.*). Verr. II 2, 157. Sest. 144 hunc hoc anno in hac toga. Brut. 252 de hoc huius generis acerrimo existimatore (*v. Kroll ad 281*). nat. deor. 1, 87 huius (*solis*) hanc lustrationem (*cf.* ad Q. fr. 2, 12, 2 in hoc horum dierum otio. SEN. dial. 7, 14, 3). S. C. de mense Aug. (Macr. Sat. 1, 12, 35; *a. 8 a. C.*) *cum* et Aegyptus hoc mense in potestatem populi Romani redacta sit, finisque hoc mense bellis civilibus impositus sit, atque ob has causas hic mensis huic imperio felicissimus sit *eqs. et al.* *nota* hic huiusmodi (*cf. p. 2730, 34 et* CATO agr. 157, 4 ea vulnera ⌊huiuscemodi⌋ [*v. Svennung, Eranos 32, 1934, 26 sq.; ⌊ ⌋ del. Keil; infra* huiuscemodi vulnus *sim.*]. CIC. Quinct. 59 in hac eiusmodi causa [huiusmodi *b. sic saepe*]): PLAVT. Mil. 1023 hasce (*om. B*) h. m. merces. Poen. 824 Pseud. 823. TVRPIL. (*p. 2728, 50*). GELL. 13, 22, 1. TERT. apol. 16, 1 (eiusm. *P*).

III *de attractione genetivi* (*exempla paucissima*): **A** *generatim*: 1 *gen. obiect.* (*saepe* hic nuntius, metus, dolor, laetitia, spes, cura, pudor *sim.*): PLAVT. Epid. 285 repperi, haec te qui abscedat suspicio ('*i. e. huius rei*' *Leo.* CIC. S. Rosc. 100). Rud. 906 gratias (CIC. Phil. 5, 37 de orat. 3, 65). CIC. prov. 2 sententia. fin. 3, 36 defensio. CAEL. Cic. epist. 8, 5, 1 rationem (VITR. 1, 1, 10). OV. ars 1, 612 fides. fast. 5, 147 carminis. LIV. 36, 7, 1 consultationem. COLVM. 4, 24, 22 inscitiam. *et al.* 2 *gen. subiect.* (*saepe* hic numerus): CIC. Lig. 24 *Numidiam* huic (*Caesaris*) victoriae maxime infensam. Tusc. 1, 45 pulchritudo. VARRO ling. 9, 44. 58 rust. 3, 14, 5 LVCR. 6, 1085. CAES. Gall. 1, 31, 11 hanc (*Gallorum*) consuetudinem victus. MANIL. 3, 230. PLIN. nat. 2, 102 infra lunam haec sedes ('*aeris*'; hoc *p*, huic *Detlefsen*). 11, 118. *et al.* 3 *gen. partit.*: VARRO rust. 1, 6, 2 cum tria genera sint . . . agrorum . . . et ex iis tribus quartum, ut in eo fundo haec (*i.* '*ex his*') duo aut tria sint. 1, 10, 2 SCRIB. LARG. 151 CARM. de pond. 22. 25. *adde*: PLIN. nat. 11, 271 vox . . .: totidem . . . sunt hae, quot . . . mortales. 4 *gen. varii*: CIC. de orat. 1, 130 ut ad hanc similitudinem ⌊huius histrionis⌋ (⌊ ⌋ *del.?*) oratoriam laudem dirigamus (2, 53 *infra l. 75.* 2, 96. 3, 56 VARRO ling. 5, 167. *cf. p. 2743, 43*). VERG. Aen. 7, 595 poenas. NEP. Cim. 1, 3 coniugii (*cf.* LIV. 44, 30, 4). OV. ars 3, 178 hic (*color*) undas imitatur . . .: crediderim nymphas hac ego veste tegi (PLIN. nat. 11, 78). PLIN. nat. 31, 70.

B *specialia*: 1 *enallage*: CIC. de orat. 2, 53 hanc similitudinem scribendi (*i.* '*huius simile genus scr.*'). Tim. 33 hos siderum errores (*gr. 39ᶜ* τὰς τούτων πλάνας). off. 2, 65 ante hanc confusionem temporum (*cf.* Att. 12, 40, 3. epist. 5, 16, 3 haec perturbatio temporum [*sed* 13, 28ᵃ, 2 horum t. p.]). LVCR. 6, 604 CAES. Gall. 4, 22, 2 VERG. Aen. 9, 142 OV. met. 13, 398 LIV. 1, 30, 4. *et saepe.* 2 hic medius *fere i. q.* '*inter hos (sim.) m.*': CAES. Gall. 5, 13, 3 (*describ. Britannia et Hibernia; interpol.?*) in hoc m. cursu est insula *Mona.* civ. 1, 43, 1 spatio (PAVL. dig. 33, 2, 26 pr. *per enallagen*). QVINT. inst. 5, 13, 59.

IV *'ellipsis' substantivi* (*verbi v. p. 2725, 66 sqq. 2732, 52 sqq.; praecipue adiuvante gestu, v. Hofmann, Umgangsspr. 167 sq.*): PLAVT. Aul. 467 ubi erat haec defossa *aula.* Capt. 152 huic *ventri* illud dolet. Cist. 668. Epid. 10 huic *manui* gratia (*cf.* PAVL. NOL. epist. 13, 13 p. 94, 18 de hac tua, ut dici solet, plena). Most. 988 ecquis hasce *fores* aperit? (*cf.* Pseud. 1121 ut hoc pultem [*ostium; sim.*: 1139 Rud. 413 Trin. 870. 1174. *cf.* Amph. 1020]). Persa 529 qui hasce huc attulit (*tabellas. saepe in serm. epist.*: CIC. Att. 5, 5, 1. 5, 11, 4 *al.* OV. met. 9, 569. *et ap.* HIER., PAVL. NOL., FAVST. REI., RVRIC., ALC. AVIT., CASSIOD. *cf.* CIC. ad Q. fr. 3, 7, 2 hanc [Att. 15, 20, 4 OV. epist. 1, 1 CVRT. 4, 1, 14]). 770 *al.* CIC. inv. 2, 15 in hac (*causa suppl. Schuetz, sed cf.* 2, 68. 70. 94. 96. Quinct. 3 [causam *add. R. Klotz*]. *?* Mur. 90 [causa *om. plurr. codd.*]). TIB. 1, 9, 83 *in dedicatione.* PRIAP. 6, 4 totam . . . hanc *mentulam* . . . tibi . . . recondam (79, 2 PETRON. 24, 7). OV. met. 13, 387 *Aiax* arripit ensem et 'meus hic certe est *eqs.*' ait (*sim. saepe*). VAL. FL. 1, 642. *et saepius.* *per hebraismum* (*v. Rönsch, It. u. Vulg. 452*): VVLG. psalm. 26, 4 unam petii a domino: hanc requiram ([μίαν . . ., ταύτην. *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr.: unum . . ., hoc]. *sim.*: 31, 6. 118, 56). 118, 50 haec me consolata est (αὕτη. *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr.: haec est consolatio mea).

V *de neutro notabilia quaedam*:

A *de casibus obliquis neutr. pro subst.*: *hic illic evitandorum casuum obl. gratia, ut vid., substituitur* haec res (TER. *p. 2730, 73.* CIC. Phil. 2, 54 hoc . . . hoc . . . huius rei [*cf.* Att. 6, 6, 4 QVINT. inst. 2, 4, 17]. LIV. 21, 13, 8 haec . . . haec . . . ex his rebus [r. *del. Wölfflin*]), *etsi etiam alias respondet* (*e. g.* LVCR. 1, 449 aut his coniuncta duabus rebus . . . aut horum [harum *Bernays*] eventa. LIV. 42, 23, 5. *cf.* PLAVT. Persa 393 hoc . . ., cui rei [AFRIC. dig. 14, 1, 7 pr.]. TVRPIL. *p. 2728, 50.* EDICT. Vlp. dig. 4, 3, 1, 1 quae . . ., si de his rebus).

1 *sing.*: a *gen.* huius: PLAVT. Aul. 802 quid h. verum (-i *codd.*) sit. Cas. 772 nil (Mil. 1153). TER. Hec. 338. Haut. 551 siquid h. simile . . . evenerit (*cf.* AFRAN. com. 397. VARRO ling. 10, 3 contrarium). 961 quidquid (Eun. 202. 980. 1070). RHET. Her. 4, 6, 9 exemplum. VARRO rust. 3, 16, 29 LVCR. 6, 1086 OV. met. 14, 26 CELS. 5, 17, 1ᴬ SEN. nat. 6, 24, 3 IVV. 14, 38. *et al.* b *dat.* huic: CIC. top. 75 (*interpol.*) h. simile quiddam (fin. 4, 30 nat. deor. 1, 90 div. 2, 77 OV. met. 7, 12 SEN. nat. 2, 13, 2. *et al.*). Tusc. 5, 18 quo modo hoc sit consequens illi, sic illud h. (DIG. *saepius*). AETNA 344 (*?; v. Sudhaus ad l.*; hinc *Haupt, Schwartz*). 517. CVLEX 90 (huc *var. l.*). SEN. nat. 3, 25, 9. epist. 118, 8 opponitur (118, 9). *al.* QVINT. inst. 7, 6, 11 contrarium (DIG. *saepius*). 10, 5, 21 PLIN. epist. 8, 22, 4. *et al.* c *abl.* hoc: *passim inde a* LEGE XII tab. (Cic. leg. 2, 59) h. plus ne facito.

2 *plur.*: a *gen.* horum (*cf. Landgraf, Cic. S. Rosc.*[2] *p. 95*): PLAVT. Aul. 348 h. . . . nihil (Cist. 51 *al.* TER. Andr. 58 *al.* RHET. Her. *bis.* CIC. *passim*). Most. 1071 quicquam. Stich. 713 paenitet (*cf.* TER. Phorm. 392 pudet). TER. Hec. 525 utrumvis. CATO agr. 33, 3 aliquid. RHET. Her. 2, 4, 7 *al.* CIC. inv. 1, 49 exempla. 2, 18 genus. *et passim. nota ap. poetas*: LVCR. 1, 853 *al.* HOR. sat. 2, 6, 8 PROP. 2, 17, 3 OV. Pont. 2, 10, 5. 3, 1, 29 PHAEDR. 4, 24, 9 CARM. *p. 2732, 13.* b *dat., abl.* his (*cf. s.* is): PLAVT. Merc. 92 (*?*). TER. Haut. 132 uti (*cf.* 133 ad haec utenda). LVCIL. 1285. RHET. Her. 3, 6, 10 contraria (CIC. inv. 2, 165). 3, 16, 29 similia (CIC. inv. 1, 48). *al.* CIC. inv. 1, 25 ex. 1, 79 h. concessis. *et passim.*

B *acced. gen. partit.*: 1 *n. sg.* hoc: a *generatim*: *passim inde ab* ENN. (*p. 2741, 34*). PLAVT. Amph. 463 *al., ap. scriptores inde a* CIC., *e. g.* Verr. II 1, 62 (*aliter, sc. praedicative*: CATO agr. 38, 4 hoc signi erit. RHET. Her. 4, 5, 8). *seq. plur.* (*cf. infra l. 65. 66. 77. 79*): CIC. Att. 12, 1, 1 hoc litterularum (*cf.* epist. 2, 8, 3). CIRIS 455 hoc tantum . . . malorum. PLIN. nat. 16, 248 unum . . . hoc rerum. b *c. praepos.* (*cf.* PLAVT. Poen. 217 ad hoc quod diei est): SALL. Iug. 85, 7 ad hoc aetatis (VAL. MAX. 5, 9, 4 sceleris [TERT. nat. 1, 16 p. 87, 8]. LVCAN. 10, 195 aevi [PLIN. nat. 2, 99 *al.* PLIN. paneg. 6, 5 APVL. apol. 5. 56. *et al.*]. VLP. dig. 5, 2, 8, 4 temporis [43, 26, 4, 4]. FRONTO p. 193, 8 N. locorum [*cf. Schmalz-Hofmann*[5] *390*]. CYPR. epist. 74, 4 p. 802, 10 malorum). OV. met. 10, 218 honor . . . durat in hoc aevi (*acc., cf.* TERT. adv. Val. 32 p. 207, 12 exitus. *v. et infra l. 79*). PLIN. epist. 3, 3, 4 in hoc lubrico aetatis. c *acc. temp.*: PLAVT. Amph. 154 qui hoc noctis solus ambulem (164. 292. 310 Curc. 1 LIV. 40, 9, 12 *?* FRONTO p. 51, 12 N. APVL. met. 1, 15). Bacch. 343 hoc aetatis senex (1090. 1100 Trin. 787 SEN. clem. 1, 9, 1 APVL. met. 5, 29. *cf. Leo, Plautin. Forsch.*[2] *305 sq.*). APVL. apol. 98 puer hoc aevi. d *abl. loci*: VAL. MAX. 3, 2 ext. 3 hoc loci (3, 7, 3. 4, 1, 4. 8, 2, 4).

2 *n. pl.* haec (*falso trad.*: PLAVT. Bacch. 422. *aliter*: CIC. Manil. 21 satis opinor haec esse [*E*, hoc e. *cett.*; concessi *Eberhard*] laudis): LVCAN. 7, 107 haec (hoc *U*[1]) tam prospera rerum (AVIEN. Arat. 1860 haec . . . omnia [omina *Grotius*] r.). AVIEN. ora 173 in haec locorum (266).

VI *augetur aliis pron. sim. per abundantiam* (*cf.* hic talis *p. 2738, 65*):

A hic ille (*cf. p. 2737, 69; aliter*: VERG. Aen. 7, 255 hunc illum . . . portendi generum [*i.* '*hunc illum esse, qui portendatur*'. *sim.*: 7, 272 TAC. ann. 14, 22 APVL. met. 3, 1. *?* 8, 21]): CATO agr. 132, 1 (*pre-*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

catio) hac illace dape. TIB. 1, 3, 93 hunc (tunc *y*) illum nobis Aurora nitentem luciferum ... portet (*cf. Woltersdorff, Glotta 10, 1920, 71*). HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 14, 3 p. 135, 1 pluribus speciebus hoc illud ostendit ('= τὸ αὐτό' *Haussleiter vix recte*; h. et i. *S*; hic i. *CB, ed. Victorin.*). FAV. EVL. p. 20, 15 quantum hoc ad illud, tantum hoc illud ad hoc. PRVD. perist. 10, 586 haec illa crux est ... salus ..., hominis haec redemptio est. EPIST. pontif. 665 Schwartz p. 32, 6 hic erit ille sincerae catholicae ... fidei. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 34 p. 817[C] quorum haec illa vox magna est. *cf.* BOETH. subst. bon. 48 quale est illud hoc ipsum quod appetit.

B hic iste: APVL. met. 2, 13 quo ... nomine nuncupatus hic iste Chaldaeus est? HERM. Pal. sim. 7, 5 cui hoc istud praediceret *dominus* (*gr.* τὴν θλῖψιν, *vulg.* incommodum tibi instare). *haud raro* ista haec *sim. pro* istaec *sim. traditur (v. e. g. Lodge, Lex. Plaut. I 687*[B]*. Stengel, De Iul. Val. usu pron. 1909, 48 sq.): nimirum falso ap. antiquiores, sed cadente aevo fort. retinend., e. g.:* SCAEV. dig. 16, 3, 28 (*epist. Q. Caecilii Candidi*) notum ⌊tibi ista⌋ hac epistula facio *eqs.* (⌊ ⌋ tibista *F*, tibi ita *PU*). APVL. met. 1, 2 (*v. Leo, Herm. 40, 1905, 608*). IVL. VAL. 1, 2 p. 2, 24 AVSON. Symm. epist. 1, 32, 5. CHIRON 457 (*v. Svennung, Unters. Pallad. 311, 1*).

C qui hic (*v. Schmalz-Hofmann*[5] *707 sq.; aliter in adnectendo altero membro*: CIC. Flacc. 45 qui *Heraclides* ..., cui ..., res autem ea, quae tenuissimis committebatur, huic [haec *Pluygers*] ... commissa ... est. LVCR. 1, 60 quae *primordia* ... semina rerum appellare suemus et haec eadem usurpare corpora prima [IVV. 11, 25 illum ..., qui scit ..., hic tamen i. ignorat]): FIRMIL. Cypr. epist. 75, 3 p. 811, 27 quod totum hoc fit divina unitate. ARNOB. nat. 4, 5 p. 145, 10 quae tamen haec ipsa, quae laeva appellamus et dextera (dextralia in nobis *cod., cf. Löfstedt, Arnob. 23 sqq.*), nihil habe⟨n⟩t perpetuum *eqs.* FILASTR. 27, 2 quae de gente Cananeorum omnis haec ... exarsit impietas (THEOD. PRISC. gyn. 4 p. 227, 15 quibus his o. [*v. app. crit.*]. CIL XIII 2000, 11 [*Lugud.*] ex quibus his o. *cf. supra l. 27*). CHIRON 171 qui hic (qui *Veg. mulom. 1, 5, 1. cf.* 235 quam hanc vesicam [quam *Veg. mulom. 1, 51*]. 389 [*Veg. mulom. 2, 54, 2*]). 213 in quibus in his. *al.* HESYCH. in lev. 15, 26 p. 979[D] quae haec (*mulier*) ... liberata est a fluxu. IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 41, 14 quod quia tu veritati hoc contrarium esse iudicas (*nisi* quod *c.* quia *coniung.*). EPIST. pontif. 311 Migne 20, 558[A] quod hoc ... non licet. *dub.*: CE 1388, 16 (*a. 577; v. Buech. ad l.*). *construct. mutata*: CHIRON 352. DIOSC. epist. p. 14, 13 quorum ex his unus (*v. Svennung, Unters. Pallad. 485*).

D hic similis *fere i. q.* '*similis*' (*v. Svennung, Unters. Pallad. 310; usus vix cum p. 2741, 69 coniungendus i. q.* '*huius s.*'): PS. APVL. Ascl. 14 de spiritu ... et de his similibus. CHIRON 260 haec similis ratio toracis (toricis *cod.; Veg. mulom. 2, 5, 1* s. passio thor.). 545 hac (ac *Oder*) simili[s] ratione. THEOD. PRISC. eup. faen. 42 p. 43, 16 nam et de cocleis hoc (hui *b*) simile est adiutorium. log. 37 p. 136, 12. 67 p. 170, 3.

VII *locutiones adverbiales*:

A *iuncturae modales selectae*: **1 huiusmodi** (huiuscemodi): *de formis v. p. 2697, 43 sqq.* PRISC. gramm. II 183, 2. 205, 16. 564, 3. 596, 5. III 22, 5. 113, 11. 175, 10 GRAMM. suppl. 89, 24. NOT. Tir. 4, 36. 37. *de notis v. Lindsay, Notae Lat. 35. aevo cadente transit in notionem q. e.* '*hic*', *e. g.* HIPPOCR. aer. 8 p. 19, 5 G. h. m. aquas (*gr.* ταῦτα τὰ ὕδατα. *sic resp.* οὗτος: 15 p. 33, 27 CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 72. *adde p. 2744, 56. cf. p. 2744, 21. 61 et* HERM. vulg. vis. 2, 3 hi qui h. m. sunt [*gr. 2, 3, 2* οὗτοι, *Pal.* tales]). CONC.[S] II 5 p. 15, 35 h. m. causa. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 4, 2/3 p. 64, 30 rei. COD. Iust. 11, 12, 1, 2 si quis posthac contra vetitum h. m. sanctionis effecerit. *cf. p. 2738, 65.*

a *generatim* (GLOSS. τούτου τοῦ τρόπου. istiusmodi): α *anaphor.* (*iuncturas* hic et h. m., hic h. m. *sim. v. p. 2740, 73. 2741, 46*): PLAVT. Amph. 941 irae interveniunt ...: verum irae si quae forte eveniunt h. m. inter eos *eqs.* Poen. 1273 Trin. 795. TER. Haut. 339 aliquid. 812 res. Phorm. 529 hic me h. m. scibat esse, ego hunc esse aliter credidi. *al.* CATO agr. 157, 4. 5 MET. NVM. or. frg. Gell. 7, 11, 3 RHET. Her., CIC. *et passim. anteced. acc. c. inf.*: GELL. 12, 9, 2. *in correlat.*: OPTAT. 5, 10 p. 140, 22 quicumque ..., h. m. homini. SIDON. epist. 8, 11, 13 quisque ..., vereor h. m. (*v. p. 2744, 34*) ... exorbitaturum. *adde*: VVLG. II Cor. 12, 2 scio hominem ... — (*parenthesis*) — raptum h. m. (*gr.* τὸν τοιοῦτον). β *praepar.*: PLAVT. Amph. 938 in hominum aetate multa eveniunt h. m.: capiunt voluptates, capiunt rursum miserias *eqs.* RHET. Her. 1, 12, 21 *al.* CIC. inv. 1, 100 alicui rei h. m., legi, loco *eqs.* ac. 1, 25 in h. m. (eiusce m. *var. l.*) verbis, ut philosophiam aut rhetoricam (*eqs.*) ... appellem. nat. deor. 1, 70 si concessum esset h. m. aliquid 'aut vivet cras aut non vivet Epicurus'. *et saepe. seq. interrog. indir.*: CIC. inv. 1, 18 top. 82 off. 1, 7 *al.* SCAEV. dig. 29, 7, 14 pr. *acc. c. inf.*: CIC. inv. 1, 46. 2, 152 GELL. 9, 4, 6. *et al. in correlat.*: PLAVT. Bacch. 66 penetrem me (penetrare *codd.*) h. m. in palaestram, ubi (*magis enarrative*) damnis desudascitur (Capt. 1033 VARRO ling. 9, 74 VLP. dig. 45, 1, 29, 1 PALLAD. 10, 10, 1). RHET. Her. 2, 26, 40 id est h. m., ut si quis ... dixerit: 'satius *eqs.*' (2, 26, 41 [*E*]. VLP. dig. 48, 19, 8, 4 ut puta, si. *cf.* CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 h. m., ut [*om. codd., add. edd. vett.*] tu mihi ... praedicabas. NIGID. *p. 2730, 34*). CIC. Verr. II 3, 171 reperio genus h. m. ... praedae, ut praetor ... *frumentum* vendat *eqs.* (leg. agr. 2, 32 *al.* RVT. LVP. 1, 16 QVINT. inst. 7, 2, 18 *al.*). VARRO ling. 9, 74 quod (GELL. 14, 3, 2. 19, 12, 3). MARCIAN. dig. 48, 19, 11, 1 cum. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 88 vult ostendere h. m. homines, qui ... faveant *eqs.* (COD. Iust. 2, 3, 19 [*a. 290*]. HIER. epist. 49, 1 BOETH. subst. bon. 109. *potius enarrative p. 2728, 50. et al.*). HIER. in Is. 33, 13 sqq. p. 367[B] qualem (BOETH. cons. 3, 10, 2 W. 5, 1, 10). PASS. Thom. p. 137, 22 quasi. γ *indefinite*: VVLG. III reg. 22, 20 dixit unus verba h. m., et alius aliter.

b *pro subst. i. q.* ὁ, ἡ, τὸ τοιοῦτο (*cf.* GLOSS. τοιουτότροπα. τοιουτοτρόπον. talia. talibus. huic similia, h. m. factum): α *vario usu* (*dub.*: APVL. Plat. 2, 25[in.]): PAVL. FEST. p. 17 ambiguum est, quod in ambas agi partes animo potest: h. m. apud Graecos ἀμφίβολα dicuntur (*pro nom.* '*talia*', *item*: TERT. orat. 15 p. 189, 18 anim. 14 p. 319, 2 *al.*). TERT. monog. 16 p. 786, 21 Oe. nubant ... h. m. (*pro nom.* '*tales*', *item*: uxor. 2, 7 p. 693, 9 Oe. CYPR. ad Donat. 9 p. 11, 9. VICTORIN. POETOV. in apoc. 3, 2 p. 42, 1 [homines *add. F*]. CHIRON 442 AMBROSIAST. in II Cor. 11, 15. VVLG. Rom. 16, 18 [*gr.* οἱ ... τοιοῦτοι]. *et al.*). ITALA II Ioh. 10 (Hier. in Ier. 3, 61, 2 p. 197, 4) ne have quidem h. m. dixeritis (*gr.* αὐτῷ, *Vulg.* ei). HERM. vulg. vis. 2, 3 quicunque h. m. operantur (*gr. 2, 3, 2* τὰ τοιαῦτα, *Pal.* eadem. *pro acc. neutr., item*: HIER. epist. 64, 10, 2 HESYCH. in lev. 20, 13 p. 1046[A]. GREG. M. epist. 3, 37 p. 195, 10 [*sing.*]. PS. MATTH. euang. 20, 3 [*infra*: talia verba]). CYPR. unit. eccl. 17 p. 226, 1 aversandus est talis ...; perversus est h. m. *eqs.* (*pro nom.* '*talis*', *item*: PS. AVG. quaest. test. I 1, 4 p. 15, 4 *al.* HESYCH. in lev. 27, 7 p. 1163[A] [*infra*: hic qui talis est]. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 2/3 p. 52, 20 *al.*). HIER. epist. 14, 8, 4 oportet ... h. m. (eius m. *t*) inreprehensibilem esse *eqs.* (*cf. Vulg. I Tim. 3, 2* episcopum. *pro acc. pers., item*: VVLG. Ioh. 8, 5 [*gr.* τὰς τοιαύτας. *cf.* III Ioh. 8 HIPPOCR. aer. 7 p. 11, 29 G.]. act. 22, 22 [*gr.* τὸν τοιοῦτον. *cf.* I Cor. 5, 5 *al.* NOVELL. Iust. 134, 5 p. 682, 1]. PELAG. in Rom. 1, 32 p. 18, 23 *al.* PS. AVG. quaest. test. I 67 p. 117, 9. SIDON. *p. 2743, 69.* MAX. TAVR. serm. 94 p. 723[A]). VVLG. Ier. 2, 10 si factum est h. m. (*pro nom.* '*tale*', *item*: BOETH. c. Eut. 6, 92). haec et (atque) h. m. (*aliter p. 2740, 73*): TAC. ann. 6, 18 APVL. met. 8, 26. MOYS. Cypr. epist. 31, 5 p. 560, 20 (eius m. *Tμ*). AMM. 18, 7, 7 HIER. adv. Iovin. 1, 48 p. 278[B] AVG. civ. 4, 2 p. 148, 8 D. *al.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 252 (*gr.* ταῦτα ... καὶ τὰ τοιαῦτα). *cf.* COD. Theod. 12, 1, 63 (= Iust. 10, 32, 26, 1) hos ... atque h. m.

β *c. praepos.* (*dub.*: SCRIB. LARG. 118 [vitium *add. Helmreich*]): TERT. nat. 2, 1 p. 94, 14 maior in h. m. penes vos auctoritas litterarum ... est (*pro abl., item*: idol. 13 p. 44, 14 *et* 6[ies]. PRISCILL. tract. 1, 32 p. 27, 12 [?]. 6, 102 p. 76, 15 TYCON. 7 p. 71, 22. VVLG. I Cor. 7, 15 [*gr.* ἐν τοῖς ... τοιούτοις. *item*: NOVELL. Iust. 7, 1 p. 52, 21]. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 6 p. 11, 20). adv. Marc. 5, 9 p. 601, 4 nihil ex h. m. (ex *om. Rhenan. 1539; cf.* HERM. Pal. sim. 9, 33, 1 [= vulg.] nullus). Scap. 4 p. 549, 15 Oe. animadverti in h. m. (*i.* '*tales*'). ITALA I Tim. 6, 5 (Cypr. epist. 43, 6 p. 595, 17 *al.*) discede ab h. m. (*gr.* ἀπὸ τῶν τοιούτων [*om. plurr. codd. gr. et Vulg.*]. *cf.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 52, 19. HEGES. 4, 10, 1 [*cf. gr. 4, 337*]. VVLG. sap. 16, 9 [*gr.* ὑπὸ τοιούτων]. APON. 8 p. 142, 8 CASSIOD. hist. 1, 14 p. 906[B]). IREN. praef. 1, 2 de (*gr.* ἐπὶ τῶν τοιούτων. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 94, 8 PRISCILL. tract. 1, 7 p. 8, 21. 6, 103 p. 77, 9 AMBROSIAST. in Rom. 9, 13 p. 135[C]. PELAG. in Rom. 8, 23 p. 66, 17 [*syn.* de talibus]. 14, 19 p. 110, 22. HIPPOCR. aer. 12 p. 27, 26 G. [*gr.* περὶ ... τουτέων]. COD. Iust. 8, 10, 13). 4, 30, 3 adversus (VVLG. Gal. 5, 23 [*gr.* κατὰ τῶν τοιούτων]). PRISCILL. tract. 3, 60 p. 47, 19 inter (10, 136 p. 99, 10. VVLG. Iob 30, 7 [*i.* arbores *Hier. interpr. Iob al.*]). HIER. epist. 117, 4, 1 cum (eiusce m. *D*; *syn.* talis. *cf.* in Ezech. 18, 5 sqq. p. 174[D]). VVLG. Iob 14, 3 super (*hebr.* זֶה, *gr.* τούτου, HIER. [interpr. Iob] huius). II Cor. 12, 5 pro (*gr.* ὑπὲρ τοῦ τοιούτου).

c *i. q.* '*hoc modo*': MARCELL. chron. II p. 100, 518, 3 Daras civitate h. m. condita. GREG. M. epist. 3, 45 p. 201, 21 h. m. fecit affligi *matriculam*.

2 hoc modo (his modis: *l. 76. 79. p. 2745, 5. 11. 16*): GLOSS. hac similitudine, hoc more. *?* GLOSS. III 6, 50 τοιουτότροπον hocmodis. NOT. Tir. 20, 14. *responsiones velut* illo modo — hoc modo, vel hoc vel illo modo *sim. attuli supra in cap. secundo.*

a *anaphor.*: PLAVT. Most. 26 hocine m. hic rem curatam offendet suam *erus*? Pseud. 1268. 1277 (*Pseud. saltans*) occepi denuo, h. m. (*cf.* Stich. 771 fac tu h. m. :: at tu h. m.). Trin. 603. TER. Phorm. 869 ita animum coepi attendere, h. m. sermonem captans. Eun. 185 CATO agr. 52, 2 RHET. Her. 2, 21, 33 *al.* CIC. inv. 2, 44 S. Rosc. 54. 58 Verr. II 1, 36 *al.* BRVT. Cic. epist. 11, 13, 1 LVCR. 3, 1068 CAES. civ. 1, 46, 1. *et saepius; plur.* his modis *inde a* QVINT. inst. 9, 1, 17. *abundanter*: CASSIAN. c. Nest. 5, 3, 2 sic h. m. *in correlat.*: HOR. sat. 2, 3, 51 velut. OV. Ib. 56 quo (LVCAN. 2, 366. AVG. civ. 3, 10 p. 107, 30 D. quibus modis ..., his modis). b *praepar.*: CATO agr. 6, 3 *harundinetum* h. m. serito: bipalio vortito *eqs.* 22, 1 *al.* RHET. Her. 1, 9, 14. 1, 12, 22 ut h. m. *al.* CIC. inv. *saepe.* Verr. II 3, 76 Lig. 30 *al.* RVT. LVP. 1, 2 p. 4, 13 BELL. Afr. 27, 1 *al.* SALL. Iug. 13, 8. *et saepius. seq. interrog. indir.*: RHET. Her. 1, 16, 26 *al.* CIC. inv. 1, 11 *al.* *acc. c. inf.*: RHET. Her. 2, 7, 10 *al.* CIC. de

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orat. 1, 211 *al.* SEN. contr. 2, 6, 8. *structurae particip.*: CIC. Verr. II 1, 158 h. m. iste sibi ... prospicere didicit referendo in tabulas ... quod gestum non esset (*cf.* PS. VARRO sent. 143). PS. APVL. Ascl. 13 h. m.: ... miscentes. *nomina*: PLIN. nat. 34, 155. *cf.* GAIVS epit. 1, 1, 1 his tribus modis, id est testamento aut in ecclesia aut ante consulem (VLP. reg. 3, 1 TERT. adv. Hermog. 9 p. 136, 9). *in correlat.*: PLAVT. Rud. 1072 h. m. res gesta est ut (*magis enarrative*) ego dico (*adv., cf.* RHET. Her. 4, 31, 42). Truc. 919 quo modo? :: h. m., ut molestus ne sis (*fin., cf.* CATO agr. 32, 1 RHET. Her. 2, 20, 32 CIC. Q. Rosc. 10 Verr. II 2, 129 *al.* SALL. Catil. 43, 2. *et saepius. nota*: PS. BOETH. fid. cath. 84 his modis). RHET. Her. 1, 11, 19 si (2, 4, 7. 2, 29, 46 ut si [3, 20, 33]. *al.* CIC. inv. 1, 87 SEN. Tro. 636. *et al.*). SEN. contr. 1, 8, 8 h. m., quo (SEN. Med. 54 nat. 4, 3, 1. *potius enarrative*: LIV. 28, 44, 12 *al.*). QVINT. inst. 6, 3, 34 ne (*cf. supra l. 9*). TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 441, 24 dum. VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 9 p. 8, 22 his modis ...: cum ..., cum *eqs.*

3 ad hunc modum: a *anaphor.* (*abundanter l. 19*): PLAVT. Aul. 69 *erus* me ... ad h. m. ... saepe extrudit aedibus. Bacch. 510. 908 cum haec sic facta ad h. faciat m. Curc. 204 *al.* TER. Hec. 676 CATO agr. 133, 2 CIC. inv. *ter.* Tim. 32 (*gr.* 39^C οὕτως). CAES. Gall. 5, 24, 6. *et ap.* VAL. MAX., PLIN. nat., QVINT., FRONTIN., SVET., GELL., APVL., *al.* b *praepar.*: CATO agr. 18, 1 ad h. m. vasa conponito (*seq. descriptio*). 18, 7. 46, 1. 151, 1 CIC. inv. *saepe.* Tusc. 2, 10 CAES. Gall. 3, 13, 1 civ. 3, 88, 1. *et ap.* CVRT., PLIN. nat., TAC., GELL., APVL., *al.* *seq. interrog. indir.*: CIC. inv. 1, 8. 17. *acc. c. inf.*: CAES. Gall 2, 31, 1. 5, 27, 1 APVL. Plat. 2, 24. quasi: PLAVT. Stich. 76.

4 in hunc modum (*contextu incerto*: SALL. hist. frg. 1, 76): a *anaphor.*: LIV. 34, 13, 10 (*post orat.*) in h. m. maxime adhortatus. 42, 59, 1 VAL. MAX. 4, 5, 6. 5, 1 ext. 2 SEN. phil. *ter.* TAC. hist. 2, 96 SVET. rhet. 30. *et ap.* TERT., IVL. VAL., AMM., HIER. b *praepar.*: LIV. 37, 41, 6 armatae ... in h. maxime m. erant *quadrigae*: cuspides ... habebant *eqs.* 37, 45, 11. 38, 17, 1. 38, 47, 1 VAL. MAX. *saepe.* CVRT. 4, 1, 10 TAC. *saepe.* FLOR. Verg. p. 186, 20 VLP. reg. 20, 9. *et ap.* DIG., GELL., TERT., IVL. VAL. *seq. acc. c. inf.*: VAL. MAX. 2, 8, 2 TAC. ann. 12, 10. 19.

5 secundum hunc modum (*abundanter l. 38*): BOETH. c. Eut. 3, 91. 7, 9. EXPOS. mundi 6 sic s. h. m. (*v. Löfstedt, Verm. Stud. 65*).

6 hunc modum (*cf. Löfstedt, Synt. I 210 sq.*): VVLG. I Macc. 11, 29 epistolas ... ⌊h. m. continentes⌋ ([*gr.* ἐχούσας τὸν τρόπον τοῦτον, *Itala rec. B* habentes scripta haec, *Itala rec. L cod. G* in h. m.]. *cf.* II Macc. 11, 16 VICT. VIT. 2, 3). THEOD. MOPS. in Col. 3, 11 p. 302, 13.

7 hoc pacto (p. h.: *infra l. 52.* *raro post* CIC. inv. LVCR.): a *anaphor.* (*abundanter infra l. 49*): PLAVT. Aul. 51 utinam me divi adaxint ad suspendium potius ... quam h. p. apud te serviam. Curc. 695 Most. 589 Trin. 376. 649 TER. Haut. 475 LVCIL. 637 RHET. Her. 4, 31, 42 CIC. inv. 1, 59 *bis.* Verr. II 1, 37 VARRO Men. 444 LVCR. 1, 980 CIRIS 508 PERS. 4, 43 STAT. Theb. 10, 614 APVL. apol. 5 Plat. 2, 10 SER. SAMM. 487. ARNOB. nat. 3, 32 p. 133, 7 ita h. p. (acto *cod.*). *et al.* b *praepar.*: PLAVT. Most. 492 ait illum h. p. sibi dixisse mortuom (*seq. oratio*). Rud. 957. Stich. 697 p. (facto *P*) ... h. (*'singulare* p. h. *pro* h. p.' *Leo*). RHET. Her. *et* CIC. inv. *saepe.* LVCR. 6, 173 VERG. georg. 2, 248 HOR. sat. 2, 3, 148. *seq. interrog. indir.*: CIC. inv. 1, 17. *in correlat.*: PLAVT. Bacch. 447 si (APVL. apol. 54. *cf.* RHET. Her. 3, 2, 2 ut si). Cas. 651 h. p. ..., quod haud Atticam condecet disciplinam. LVCR. 6, 121 cum.

B *locut. causales*: **1 hoc** *i. q. 'ob hoc' (nude positum): utrum abl. causae (cf.* eo *et v. sub 2. 3) an acc. (cf.* id *et v. sub 4) intellegendus sit, non liquet; cf. Hand, Turs. III 92 sq. Meader (p. 2701, 83) 35 sqq. Wölfflin-Meader, ALL 11, 1900, 376 sq. Baehrens, Beitr. 373. Löfstedt, Synt. I 205 sq. usus ab abl. instr. non semper facile distinguendus (v. e. g. infra l. 77). hic illic etiam abl. mens. transit in* hoc *causale, e. g.* PLAVT. Amph. 167 opulento homini hoc servitus dura est, hoc magis miser est divitis servos: noctes diesque *eqs.* HOR. sat. 1, 1, 46 milia frumenti tua triverit area centum, non tuus hoc capiet venter plus ac meus. 1, 6, 87. 110. 1, 9, 8 (*cf. Schol.*). STAT. Theb. 4, 333.

a *anaphor.* (*acced.* ergo: *infra l. 76*): PLAVT. Cist. 320 suspiciost eam esse ...: nam hasce aedes conductas habet meus gnatus, haec ubi astat: hoc hanc eam esse opiniost; nam haec illum nominavit. Mil. 850 (*?*; hic *trad.*). Persa 133 ita est. hoc tu mihi reperire argentum potes. Pseud. 807 BELL. Hisp. 1, 5 VERG. georg. 2, 425 HOR. sat. 1, 2, 81. 1, 6, 41 hoc tibi Paulus ... videris? (*Schol.*: ideo). *?* PLIN. nat. 20, 37 (*'an* ob hoc*?' Mayh.*). TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 528, 1 resurr. 16 p. 47, 9. SERV. auct. ecl. 10, 18 p. 121, 24 (ob hoc *Duker*). GREG. M. moral. 14, 23 p. 1051^D hoc ergo. *in correlat.*: PLAVT. Mil. 297 si falso insimulas Philocomasium, hoc perieris. LVCR. 4, 1093 quoniam. SCHOL. Cic. Gron. D p. 311, 13 St. quia.

fort. hinc explic. formula Lucretiana hoc ubi *fere i. q. 'cum ergo' vel 'quodsi' (aliter p. 2726, 65. cf. Hidén, ALL 11, 1900, 102 sq. Munro ad 3, 531. 4, 553. ubique in initio versus)*: LVCR. 4, 360 *quadratae turres procul videntur rotundae, quia angulus non cernitur*: h. u. (*i. 'cum ergo'*) suffugit sensum simul angulus omnis, fit quasi ut ad tornum saxorum structa tuantur. 4, 553 (h. tibi *Q*). 4, 622 *cibus mandendo expressus* per caulas ... palati diditur (*eqs.*) ...: h. u. (*i. 'quodsi'*) levia sunt manantis corpora suci, suaviter attingunt *eqs.* 4, 658. 800 (huc, hac, haec *varr. ll.*; *syn. 771* quippe ubi). 6, 274. 864. 1005. *? i. q. 'ubi ergo'*: 5, 807 multus ... calor ... superabat in arvis: h. u. quaeque loci regio opportuna dabatur, crescebant uteri *eqs.*

b *praepar.*: *?* PLAVT. *p. 2745, 64.* *in correlat.*: PLAVT. Most. 16 rus mihi tu obiectas? sane hoc (*om. CD*), credo, Tranio, quod te in pistrinum scis actutum tradier (HOR. sat. 1, 6, 52. SEN. contr. 10, 3, 10 [*?*; ob hoc *D, edd.*]. QVINT. inst. 8, 3, 30 [quia, qui *varr. ll.*]. PS. QVINT. decl. 2, 1 p. 21, 16). Most. 51 quasi invidere mi hoc videre, Grumio, quia mihi bene est et tibi male est (Pseud. 643 Rud. 388. TER. Haut. 786 hoc, q. ..., eo [ego *A*]. AMBR. in psalm. 43, 40 p. 291, 11). Pseud. 822 quom. SEN. contr. 2, 5, 6 hoc (*?*; in h. *τ, Mueller*) desinebatur torqueri aliquando, ut saepius posset (TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 13 [ob hoc *Rhenan., vulg.*]. MART. BRAC. ira 5 p. 45^C. *fort. huc trah.*: PLIN. nat. 19, 29 [*'an* hinc*?' Mayh.*]). SEN. epist. 114, 11 sunt qui ... hoc (hinc *recc.*, ex hoc *Madv.*) gratiam sperent, si *eqs.*

2 hoc ipso *sim. i. q. 'ob hoc ipsum' sim. (hic illic praevalente notione instrumentali)*: CIC. rep. 2, 30 h. i. sapientiam maiorum statues esse laudandam, quod (quot *cod.*) multa intelleges etiam aliunde sumpta meliora apud nos ... esse facta (QVINT. inst. 9, 2, 75. 11, 2, 35 IAVOL. dig. 35, 2, 61 TERT. adv. Hermog. 27 p. 155, 14 *al.* COD. Theod. 11, 39, 10 [= Iust. 1, 3, 8, 1]). SEN. epist. 117, 27 quis nescit h. i. non esse bonum id, quod futurum est, quia futurum est? (TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 28 ut, quando h. i. nemo creatorem deum dubitet, q. totum hoc condidit, h. i. nemo debeat credere deum et illum, qui nihil condidit). TERT. anim. 26 p. 344, 13 *sterilis et virgo* vel h. i. imperfectos edere potuissent ..., ut altera (a. ut *Reiff.*) semini stupida, altera intacta. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 1 h. i. ..., dum. *cf.* HOR. sat. 1, 2, 53 *Sallustius* hoc se amplectitur (*i. 'sibi placet'*) uno, hoc amat et laudat: 'matronam nullam ego tango' (*v. Heinze ad l.*). TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 320, 28 hoc primo, quod.

3 hac re *i. q. 'hanc ob rem'* (*cf.* quare, ea re. *dub.*: VARRO Men. 18 [acre *trad.*]): BALB. Cic. Att. 9, 7^b, 2 h. r. mihi placet ... te ad eum scribere *eqs.* LVCR. 1, 172 h. r. nequeunt ex omnibus omnia gigni, quod certis in rebus inest secreta facultas (MELA 1, 54). PRIAP. 14, 4 si nocte fuit puella tecum, h. r. quod metuas adire (*sc. sacellum meum*), non est. VAL. MAX. 7, 8, 3 (A^1; *v. app. crit.*). PHAEDR. 4, 10, 4 SEN. epist. 9, 9 (*bis*). MELA 1, 70. 2, 63. 97. 3, 31.

4 hoc ipsum *i. q. 'ob h. i.' (v. Baehrens l. c. 370 sqq. Löfstedt l. c. 206; edd. fere* h. ipso *vel* ob h. i. *coniciunt. fere i. q. 'sua sponte': infra l. 54. aliter p. 2739, 3)*: SEN. contr. 1, 2, 2 si quis h. i. concupit, quod virgo eras (MARCIAN. dig. 20, 1, 16, 1. TERT. adv. Hermog. 28 p. 156, 5 [*aliter Ursinus, fort. recte*]. PANEG. 9, 3, 1 SCHOL. Iuv. 13, 199 COD. Theod. 10, 10, 30 pr. SIDON. epist. 6, 8, 1). SEN. epist. 78, 18 h. i. (ob h. i. *recc.*) irati. SCHOL. Iuv. 1, 33 ipse postea sub Vespasiano h. i. Musonio Rufo accusante damnatus est. AVELL. p. 486, 7 h. i. (haec i. *F*, ob h. i. ϱ^2) ..., cum. THEOD. MOPS. in Gal. 1, 17 p. 14, 11 ascendens ... h. ipsud (*cf. 2, 2 p. 15, 31* qua de causa ascenderet). *nota (v. supra l. 45)*: NOVELL. Iust. 39, 2 $pr.^{extr.}$ causa non per suspicionem est solam, sed h. i. increpatio manifesta ... praebita est delicto ... partus (h. ipso *vulg., gr.* αὐτόθεν).

C hoc *fere i. q. 'ita' (v. Svennung, Wortstud. Oribas. 85 sq.)*: ORIBAS. eup. 4, 109 (rec. La) *lactucae semen* quibus in somnis contingit datur; hoc et cannabus silvestris semen datur (*gr. 107, 2* οὕτω δὲ καί. *cf. p. 2726, 43*). syn. 5, 31 p. $69^{med.}$ (rec. La) hoc enim quando (*i. 'interdum'*) labor minus contingit (*gr. 5* οὕτω). hoc idem *i. q. 'itidem'*: PEREGR. Aeth. 27, 3 lucernare h. i. hora sua fit sicut semper ad Anastasem *eqs.* (*v. Löfstedt ad 25, 11; cf. p. 2726, 41 et vol. VII 1, 194, 29 sqq.*). quod — hoc *i. q. 'ut — ita'*: GREG. M. moral. 2, 38 p. 574^D q. ergo illic (*Vulg. III reg. 22, 19*) ... exercitus caeli astitisse describitur, h. hic (*Iob 1, 6*) ... Satan adfuisse perhibetur. 3, 27 p. 613^C.

D propter hoc *i. q. 'propterea quod' (v. Löfstedt, Verm. Stud. 51)*: VISIO Pauli 49 p. 40, 22 (*loq. Loth*) viris his nihil faciatis male, p. h. introierunt sub tectum domus meae.

E hoc quidem — hoc autem (vero) *i. q. 'modo — modo' (sec. gr.* τοῦτο μέν — τοῦτο δέ*)*: IREN. 5, 12, 6 (*dei verbum hominem curavit*) h. q. et secundum unumquodque membrum ...; h. autem et in semel totum sanum ... redintegravit hominem. PRISC. LYD. solut. 10 p. 102, 13 B. h. q. a lacubus et fluminibus, h. vero sinibus marinis.

deriv. et compos.: hac; hacpropter, hactenus; adversus hac, antehac, posthac, praeterhac. *cf.* hic (*adv.*), hinc, huc (hoc); hodie, hornus; horsum; eccum *sim.* *Ehlers.*

adv. **˟hāc.** *scrib. in tit.* ac: *p. 2748, 63 bis.* ha: *p. 2748, 62.* NOT. Tir. 8, 78. CHAR. gramm. p. 241, 12 B. per locum, ut -c (p. 243, 22 GRAMM. suppl. 155, 18). DON. Ter. Ad. 574 proprie '-c' hac parte, ut manu viam ostendere videatur. GLOSS. -c: ταύτῃ. -c illac (*cf. p. 2748, 77*): ταύτῃ κἀκεῖσε. *praecipue vox poetarum inde ab* ENN. PLAVT., *saepissime apud poetas scaenicos et epicos. rarius in*

[Schmid]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prosa oratione: nota CIC. (*bis, infra l. 50. 64, fortasse etiam p. 2748, 16; in carm. infra l. 60*). CAES. (*bis*). NEP. (*semel*). LIV. (*semel*). SEN. rhet. (*semel*). CELS. (*semel*). SEN. philos. (*quater*). MELA (*bis*). PETRON. (*bis*). PLIN. nat. (*bis*). [*dub. trad., emend., interpr.*: NAEV. com. 25 PROP. 4, 1, 36 CALP. ecl. 5, 104 PLIN. nat. 4, 31 STAT. silv. 4, 4, 2 CIL IV 1086. 2284. GLOSS. IV 523, 23 ⌊-c⌋: itaque (⌊ ⌋ hac re [*v. p. 2746, 36*] *vel* ac [= atque; *v. vol. II 1048, 28*] ?).]

I *notione directionis vigente i. q. hac via, hac parte, per hunc locum*: A *sensu proprio* (*directio quasi digito monstratur p. 2748, 12*): 1 *de motu euntium sim. in via* (*coniungitur cum verbo eundi metaphorice usurpato infra l. 39. 41. 46. 47. 58*): a *cum verbis admodum usitatis*: sequi: PLAVT. Amph. 628 sequere -c ... me (660 Persa 332. 752). 674 sequere -c me (Asin. 876. 941 Aul. 349. *sic saepe.* TER. Andr. 978. Haut. 832 [*v. app. crit.*]. *ponitur* 'me' *ante* '-c': PLAVT. Rud. 184 Truc. 644 *al.*). Asin. 490 sequere -c (648. 810 Bacch. 39. *sic saepe.* TER. Haut. 743 Eun. 714 Ad. 280. *cf.* STAT. Theb. 5, 246 -c sequere). Bacch. 108 intro (Capt. 953 Curc. 370 *al.* TER. Haut. 664 Ad. 609. *cf.* PLAVT. Curc. 87 ad fores. Pseud. 1230 ad forum). Cist. 698 persequar (Curc. 109). Pseud. 1315 consequere. Rud. 658 sequimini (Friv. 3 TER. Eun. 816). VERG. Aen. 12, 625 -c ... sequamur Troiugenas, qua prima viam victoria pandit. SEN. dial. 9, 1, 13 ut qua *res* duxerint, -c ... sequatur oratio. venire *sim.* (*cf. p. 2748, 72*): PLAVT. Asin. 741 -c quidem non venit. AFRAN. com. 6. PANEG. in Mess. 96 sive -c sive illac veniat gravis impetus hastae. OV. epist. 10, 83 venturos aut -c aut suspicor illac ... lupos. LVCAN. 7, 500 qua torta graves lorica catenas opponit ..., -c quoque perventum est ad viscera. ire: PLAVT. Aul. 694 i -c intro mecum. Bacch. 87 (*in imag.*) non -c temere transiri potest *fluvius.* Cist. 683 si nemo -c praeteriit. Merc. 747 ite -c. Rud. 213 -c an illac eam incerta sum consili. *saepe.* TER. Ad. 574 praeterito -c (*c. verbo coniung., v. Dziatzko-Kauer*) recta platea. 580 -c multo propius ibis. *al.* LVCR. 6, 697 -c (*sc. per speluncas*) ire fatendumst ⟨*ventum?*⟩. VERG. Aen. 11, 763 qua se cumque furens ... tulit ... virgo, -c Arruns subit et ... vestigia lustrat; qua victrix redit illa ..., -c iuvenis ... detorquet habenas. OV. epist. 1, 33 -c ibat Simois. rem. 532 (*in imag.*) quaque (quo- *P*) vocant fluctus, -c tibi remus eat. met. 13, 728 -c subeunt Teucri. LIV. 4, 28, 5 -c qua me praegressum videritis ... ite mecum. PHAEDR. app. 26, 8 abiit -c ad laevam. SEN. Phaedr. 1071 quacumque rabidos *equos* pavidus evexit furor, -c ire pergunt. Oed. 748 -c transierit civile nefas. epist. 3, 1 si proprio illo verbo quasi publico usus es ..., -c (*inusitatius pro* '*sic*'*; v. vol. I 69, 75*) abierit. 48, 10 -c ad summum bonum itur (*cf.* 73, 15). LVCAN. 9, 444. PETRON. 72, 10 exire -c ..., qua venisti. PLIN. nat. 2, 18 -c proceres iere ..., -c nunc ... vadit ... Vespasianus (*antecedit* 'haec ad ... gloriam via'). SIL. 14, 242 -c (ac *Heinsius*) ... *Dis* ausus adire diem. STAT. Theb. 5, 319 -c dubios leti precor ire timores. 10, 845 -c ... in Thebas, -c me iubet ... virtus ire. Ach. 1, 265 -c (*sic Postgate*; hae *P*, has *rell.*) sine quaeso minas nubemque exire malignam. CIL VI 31559 -c rivi trium aquar(um) eunt. *et al.* iter facere, esse *sim.*: PLAVT. Cas. 968 -c iter faciundumst (CIC. epist. 5, 4, 1 PROP. 4, 2, 7). TER. Eun. 1065 iter -c habui. VERG. Aen. 6, 542 -c iter Elysium nobis *est* (9, 321 OV. met. 1, 170. 2, 133. LVCAN. 1, 257 quotiens Romam fortuna lacessit, -c iter est bellis. SIL. 1, 389. 12, 194). b *cum aliis verbis*: PLAVT. Cas. 955 -c dabo protinam ⟨me⟩ et fugiam (VERG. Aen. 1, 467 uti bellantes Pergama circum -c fugerent Grai ..., -c Phryges. HOR. epist. 2, 2, 75 -c rabiosa fugit canis, -c lutulenta ruit sus). Pseud. 250 occedamus -c obviam (*cf.* Stich. 484 [*v. app. crit.*] quoniam nihil processi sat ego -c, ivero apertiore magis via [*sim.* TER. Andr. 670]. CIC. Arat. 209 Centaurus ..., qua sese ... Scorpios infert, -c [hunc *Orelli*] subter [*adv.*] ... cedit). Pseud. 252 vorte -c te puere (*cf.* FIRM. math. 6, 14, 3 *coniunctio* consilia eorum -c atque illac varia cogitatione transvertit). TER. Haut. 512 -c illac circumcursa. Ad. 575 -c te praecipitato. 577 -c pergito (CIC. leg. 1, 14 quin pergimus? ... nos vero et -c quidem ad Lirem ... per ripam. SEN. Phaedr. 83 -c, -c pergam qua via longum compensat iter). Ad. 921 puerperam -c (hanc *var. l.*) nunc duci per viam (SEN. Herc. O. 126 Dolops -c ducet pecudes qua patet ... Ochaliae cinis. PLIN. nat. 4, 75). LAEV. carm. frg. 32 -c qua sol ... igneas habenas immittit propius iugatque terrae. CAES. civ. 1, 45, 6 -c nostris erat receptus. NEP. Hann. 3, 4 -c copias traduxit. VERG. Aen. 8, 203 Alcides ... tauros ... -c victor agebat (SEN. Phaedr. 702 quacumque gressus tuleris, -c amens agar. SIL. 6, 630). OV. epist. 18, 163 (*in freto*) -c (hoc *et* huc *varr. ll.*) vectis Phrixo Phrixique sorore (ars 2, 138 illic ... fuerant tentoria Rhesi; -c ego sum ... revectus equis. STAT. Ach. 1, 157 cum *navis* ... -c [*praeter hanc oram*] veheret). met. 2, 204 *equi*, qua impetus egit, -c sine lege ruunt. fast. 4, 488 -c gressus ecqua puella tulit. 4, 685 -c ego Paelignos ... petebam. SEN. contr. 1, 3, 6 a templo ad saxum, a saxo ad templum: -c ... sacerdotis inter supplicia ... discursus est. GERM. frg. 2, 2 -c rapitur Phoebe. SEN. Med. 565 -c aggredere, qua nemo potest quicquam timere. Phaedr. 9 scandite colles ... -c, -c alii, qua nemus alta texitur alno, qua ..., ubi. MELA 1, 113 -c ingressos lacus accipit. 2, 79 *Rhodanus* -c intrat (AVG. serm. coll. Morin p. 609, 13). LVCAN. 10, 249 commeat -c penitus tacitis discursibus unda. SIL. 5, 576 te ... Hamilcar -c trahit ad manes dextra. STAT. Theb. 5, 279 -c rege ... patrem, ... qua *moenia* ... litus eunt. MART. 1, 70, 9 flecte vias -c qua ... sunt tecta Lyaei. FIRM. math. 3, 3, 6 qui cursu publico iussu principum ... -c atque illac frequenti discursione mittuntur. AVG. civ. 3, 28 p. 140, 26 D. *licentia iugulandi* -c atque illac (-c a. -c *var. l.*) passim furibunda ferebatur (epist. 92, 4 p. 440, 7 -c atque -c vagabunda fertur ... loquacitas. gen. ad litt. 12, 33 p. 428, 14). *et al.*

2 *de variarum actionum directione*: PLAVT. Cas. 971 -c lupi, -c canes (*cf.* HOR. sat. 2, 2, 64 -c urget lupus, -c canis). Cist. 641 utrum -c me feriam an ab laeva latus? 697 -c socci video vestigium in pulvere. Mil. 353 -c quidem pol certo verba mihi numquam dabunt. Rud. 156 (*v. p. 2747, 9*) ubi sunt i homines? ... :: -c ad dexteram ... secundum litus. Stich. 463 augurium -c facit. TER. Eun. 105 plenus rimarum sum, -c atque illac perfluo. ACC. trag. 570 -c (ac *codd.*) ubi curvo litore ... unda ... labunda sonit. CIC. ac. frg. 20 p. 23, 27 (Aug. c. acad. 3, 7, 16) cum et -c et illac (*vix Tulliane; de Academico et Stoicos et Epicureos audiente*) aurum diligenter admoverit. CAES. civ. 2, 2, 3 -c agger inter manus proferebatur. VERG. Aen. 10, 374 qua globus ille virum densissimus urget, -c vos ... patria ... reposcit. CVLEX 151 quaqua ... avium vox obstrepit aures, -c querulae referunt voces. 186 qua diducta genas pandebant lumina gemmis, -c ... erat ... pupula telo icta. PROP. 1, 3, 14 quamvis ... iuberent -c Amor -c Liber ... positam temptare lacerto. OV. am. 3, 11, 34 luctantur pectusque leve in contraria tendunt -c amor -c odium. met. 4, 360 *nais* nunc -c iuveni, nunc circumfunditur illac. trist. 3, 11, 46 -c ... coniciendus erit. GERM. 53 qua desinit ultima cauda, -c caput est Helices. 75 qua se vertice tollit ... sidus, -c (hic *codd. pler.*) Ophiuchus erit. CELS. 7, 7, 14^A si *suffusio* labat et -c atque illac movetur. SEN. Med. 1006 -c qua recusas ..., ferrum exigam. Phoen. 165 -c extrahe animam. PETRON. 57, 10 qui mihi pedem opponerent -c illac. VAL. FL. 4, 727 *unda* -c Europam ... urguet, -c Asiam. STAT. silv. 2, 2, 77 *Misenus* -c ... patet. Theb. 4, 197 regum animos et pondera belli -c nutare videt, *si Amphiaraus una militet.* 9, 762 exsilit -c ferrum, velox -c pinna remansit. *al.* QVINT. inst. 9, 4, 129 *historia* -c atque illac fluit (*cf.* AMBR. Hel. 13, 50 -c atque illac tamquam navigia sine gubernatore fluctuant). PLIN. epist. 2, 17, 18 *umbra* modo brevior modo longior -c vel illa cadit. 8, 20, 7 *insulae natantes* modo -c modo illa lacum reddunt auferuntque. APVL. met. 8, 4 genis *apri* -c illac iactatis. TERT. adv. Val. 8 p. 185, 23 -c Sermo et Vita decuriam Aeonum simul fundunt, illac Homo et Ecclesia duos amplius. PS. CYPR. rebapt. 5 p. 75, 4 -c atque illac dispersis regionibus. AVG. serm. 4, 4, 5 *solem* non habere finem, nec -c nec illac, nec sursum nec deorsum. *et al.* *nota* '-c stare' *pro* '*hinc stare*' (*cf.* illac facere *Cic. Att. 7, 3, 5*): ENN. ann. 258 Iuppiter -c stat (*inde*: VERG. Aen. 12, 565). STAT. Theb. 12, 644 -c omnem divumque hominumque favorem ... stare palam est (*opp.*: illic *esse*).

B *sensu translato* (*v. etiam p. 2747, 11*): *fere i. q. partim* (... *partim*): FAVSTIN. trin. praef. p. 37^C confiteor ... quod -c me ... imperitia squalidi sermonis suffundit, ut taceam; -c fervor fidei periculum credit esse, si taceam. *fere i. q. hac ratione* (... *illa r.*): TERT. idol. 13 p. 45, 8 sive -c sive illac, reus es confusionis. resurr. 34 p. 74, 18 -c an illac hominem perditio depostulet.

II *usu secundario*: A *notione directionis evanescente fere i. q. hic* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 615*): 1 *generatim*: CVLEX 301 hic et uterque Aeacides ..., assidet -c iuvenis (*de variationis causa cf. Leo ad 296*). MANIL. 2, 890 Iuppiter -c ([*sic Reg.*; hoc *codd. mell.*]. *fortasse* '*hac sede*' *intellegendum*) habitat. POMP. gramm. V 105, 31 '*Maia*' -c habet 'a' et -c habet 'a' (*item* 105, 32). AVG. in psalm. 44, 2 vident refertas ecclesias, templa deserta; -c celebritatem, ibi solitudinem. serm. 46, 7, 15 et -c et -c Deus est. CIL IV 88 Gemellus cum Proclo -c (*cf.* 1653 Hermaiscus invictus -c. 1767. 4550 Matialis -c te videbo. 4745. 5190 Tyndaris ha. INSCR. christ. Diehl 3174^b ac [ic *Mommsen*]. 3237^a ac dormit. ? INSCR. christ. Hisp. 335 sepelivit eam -c tumulo. *al.*) 2 *speciatim in oppositione vel comparatione locorum biblicorum*: AVG. in psalm. 65, 3 anceps ... remanebo; -c ... dicis ..., -c ... dicis. 145, 13 -c 'de bobus cura non est deo'; -c 'homines et iumenta salvos facies, domine': numquid contraria sunt ista? serm. 6, 4, 5 quomodo illac vocor hoc, quia sum; et ecce -c aliud nomen ...? 294, 3, 3 -c regnum nominat, -c cum diabolo damnationem. *sim. saepius apud* AVG.

B *notione directionis mutata i. q. huc*: VEN. FORT. carm. 7, 24^c, 2 veniens (*cf. p. 2747, 22*).

appendix correlationum: 1 -c ... -c (*quae correlatio distinguenda est a duplici positione velut p. 2747, 43 et 46*): *p. 2747, 55. 56. supra l. 9 bis. 23. 24. 31. 34. 48. 66 bis. 69.* -c atque -c: *supra l. 6.* AVG. civ. 18, 32 p. 301, 22 D. (et) -c et -c: *supra l. 58. 60.* 2 -c ... ibi: *supra l. 59.* 3 -c (...) illa(c): *p. 2747, 62. supra l. 31. 39 bis.* -c an i.: *p. 2747, 29. supra l. 52.* -c atque i.: *2747, 62. supra l. 4. 5. 14. 28. 35 bis. 41.* -c vel i.: *supra l. 37.* aut -c aut i.: *p. 2747, 25.* et -c et i.: *supra l. 16.* modo -c modo i.: *supra l. 38.* nec -c nec i.: *supra l. 42.* nunc -c ... nunc i.: *supra l. 25.* sive -c sive i.: *p. 2747, 24. supra l. 51.* 4 illac ... et -c: *supra l. 68.* 5 -c (...) qua: *p. 2747, 21. 37. 43. 65. 67. 68. 80. 81. l. 1. 2.*

[*Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6 qua (quacumque, quaqua) . . . -c: *p. 2747, 22. 26. 33 sq. 36. 39. 60. 72. 76. 2748, 19. 21. 22. 27 bis.* 7 -c ubi: *p. 2748, 14.* *Schmid.*

adv. (*compos.*) **hācpropter.** *ab* hac *et* propter. [*de* Ps. APVL. Ascl. 37 *extr.* *v.* propter.] *i. q. propterea, ideo: pertinet ad ea quae antecedunt*: VARRO Men. 213 Hannibalis cum fugavi exercitum, Tutanus . . . nuncupor. -r omnes qui laborant, invocant. SORAN. app. 39 sunt . . . mulieres, quae volunt menstrua . . . differre. -r . . . piperis . . . et faeni Graeci aequale pondus teris. AVELL. p. 645, 22 ut *illud* . . . proveniat, . . . *illum* iuxta alias causas etiam -r (hanc propter ϱ) direximus. *ad ea quae sequuntur*: DIDASC. apost. 52, 25 iugum . . . legem ha[n]cpropter dicit, quia veluti iugus boum imposita est. *cf.* propter.

adv. (*compos.*) ×**hāctenus.** *ab* hac *et* tenus. *de scriptura et formis*: MAR. VICTORIN. gramm. (*v. s.* hodie). GRAMM. suppl. 300, 19 per 'e' (*cf.* -tin-: EPIST. pontif. 555 Arel. 18 p. 26, 36 [*codd. 1 et 2*, -ten- *3 et 4*]. EPIST. Merov. 1 p. 436, 27). NOT. Tir. 49, 35. *de compositione*: SERV. georg. 2, 1 ut multi volunt, una pars orationis est . . .; alii duas partes volunt, pronomen et adverbium . . .; sed melius est unam partem accipere orationis. Aen. 5, 603 'hac celebrata tenus': tmesis est . . .; duas continet partes orationis, ut 'hac' pronomen sit, 'tenus' praepositio . . .; sed iam usus obtinuit ut pro una parte habeatur. *in tmesi q. v.* (*apud poetas nonnisi initio versus*): VERG. Aen. 5, 603. 6, 62 OV. met. 5, 642 trist. 1, 10, 22 STAT. Theb. 4, 836 Kl. 11, 76. GELL. 1, 3, 30 h. itidem t. AVG. c. Faust. 30, 1 p. 748, 12 h. enim t. *de notione* (*cf.* PAVL. FEST. p. 367 'tenus' significat finem; ut cum dicimus '-s'. MAR. VICTORIN. gramm. VI 201, 23 [= AVDAX gramm. VII 348, 12] *inter adverbia* temporis et loci [*cf.* GRAMM. suppl. 167, 21 ordinis]): FEST. p. 258 *significat* hac fine. SERV. Aen. 6, 62 '-s' hucusque, id est hic sit finis. nam tenus proprie est extrema pars arcus . . .: unde tractum est, ut '-s' hucusque significet (*cf.* georg. 2, 1. Aen. 5, 603 temporis est, nam hucusque significat. CLAVD. DON. Aen. 5, 600 p. 491, 20. GLOSS.^L III Abstr. HA 4 hucusque. V Aa A 200 hucusque, usque modo, usque nunc vel in ⌊totum⌋ [tantum?]. *et sim. in* GLOSS.). GLOSS.^L V Aa A 201 quo usque. GLOSS. μέχρι τοσούτου. μέχρι τοῦ παρόντος. *legitur inde a* VARRONE, CIC. *deest e. gr.* LVCR. CAES. SALL. VITR. [*dub. trad., emend., interpr.*: CIC. de orat. 3, 110 EPIST. Sapph. 156 TAC. ann. 13, 41 APVL. Plat. 2, 3 PS. APVL. Ascl. 16 ROMVL. fab. 58, 15 rec. vet. (*E*).]

de termino ad quem usque aliquid extenditur vel procedit i. q. hucusque:

I *de loco* (*pertinet ad sequentia: infra l. 46. 54* [*in correlat.*]. *de libri loco sim.* [*aliter p. 2750, 51*]: NEP. SVET.): NEP. Att. 19, 1 -s Attico vivo edita a nobis sunt ([*opp.* reliqua]. *cf.* SVET. vita Verg. l. 117 Br. [*de versu dimidiato*] *poeta* cum -s haberet 'Misenum Aeoliden', adiecisse 'quo . . . alter'). VERG. Aen. 6, 62 Italiae . . . prendimus oras; hac Troiana tenus fuerit fortuna secuta. OV. am. 2, 11, 16 (*opp.* cetera). met. 13, 700 -s . . . signis fulgentibus . . ., summus . . . crater erat *aureus*. trist. 2, 197 -s Euxini pars est Romana . . ., proxima Basternae . . . tenent (*sic in descriptione terrae, itineris sim.*: *ibid.* 1, 10, 22. MELA 2, 23 -s Pontus; deinde est Bosphorus [3, 11]. PLIN. nat. 4, 68 -s . . . Cycladas servant, ceteras . . . Sporadas. 5, 73 AMM. 22, 8, 37). SEN. suas. 1, 1 satis sit -s Alexandro vicisse, qua mundo lucere ⟨soli⟩ satis est.

II *de tempore*: **A** *non restrictive* (*spectatur potius continuatio temporis 'usque ad hunc diem'* [*vi terminante fere abolita*]: *l. 77 sqq. 83 sq.*): **1** *generatim*: **a** *seq. oppos.*: VERG. Aen. 11, 823 -s . . . potui; nunc vulnus . . . conficit (VOPISC. Tac. 7, 3 SVLP. SEV. Mart. 4, 2 COD. Theod. 11, 1, 9. *et al.*; *v. et infra l. 64*). OV. met. 5, 250 -s . . . *Minerva Perseum comitata est*; inde . . . Seriphon deserit. LIV. 7, 26, 6 -s quietae utrimque stationes fuere. postquam *eqs.* STAT. Theb. 11, 76 hac . . . tenus . . . potui tolerare furores . . ., sed iam (*92*) *eqs.* (SIDON. epist. 3, 6, 3 i. nunc). FLOR. epit. 1, 11, 5 -s pro libertate, mox de finibus . . . pugnatum est (1, 17, 1). 2, 19, 1 reliqua saeculi. LAMPR. Alex. 64, 1 post (*praep.*). SPART. Sept. Sev. 5, 1 dehinc. AVR. VICT. Caes. 11, 12 hinc. COD. Theod. 8, 5, 48, 1 ulterius. *et al.* **b** *sine oppos.*: SIL. 13, 270 -s et vixisse satis. PLIN. epist. 7, 6, 14 similiter . . . exceptum est, quod pro Vareno -s [non] tacui (*v. app. crit.*). TERT. pudic. 17 p. 258, 5 qui moechabatur -s, non moechetur (*sim. ibid.*). PANEG. 2, 11, 4 parumne me . . . -s distulere fata. 2, 19, 3 TREB. Gall. 19, 4 LVCIF. reg. apost. 2 p. 41, 16. SYMM. epist. 8, 70 me -s . . . amaritudo mordebat. *al.* RVFIN. hist. mon. 16 p. 437^D PS. RVFIN. in Am. 8, 8 p. 1094^C. PRVD. psych. 230 -s exul (SIDON. epist. 1, 3, 2 -s tantum tribunicius). MART. CAP. 8, 849 COD. Theod. *saepe.* NOVELL. Maior. *et* Mart. *et* Theod. *et* Valent. *saepe.* MARCELL. chron. II p. 62, 390, 3 columna . . . -s contemplatur (*sim.* [*v. supra l. 57*]: 67, 403, 2 statua . . . -s sistit. 86, 454, 2. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 111 *et* 2, 36 [*gr.* μέχρι νῦν]). *et al.* **2** *speciatim*: **a** *in iunctura* usque -s: RVSTIC. c. aceph. p. 1232^A (*antea* nunc usque). CONC.^S I 4 p. 5, 1. 68, 34 nihil u. -s sanae fidei praeponentes. CONC.^S IV 2 p. 184, 6. p. 184, 9. NOVELL. Iust. 7, 1 (*opp.* de cetero; *gr.* μέχρι νῦν). ITIN. Anton. Plac. rec. A 43 qui fons u. -s rigat (*sim.* [*v. supra l. 57*]: 44 u. -s non potest aperiri [*rec. B* adhuc]). **b** *in correlatione* -s . . . donec (*fere i. q. tamdiu*): AVELL. p. 104, 14 stetit in eo (*solio*) -s umbra sacerdotii *sc. Lazarus*, d. tyranno imago staret imperii.

B *restrictive i. q. hucusque tantum, non amplius* (*cf. Hoppe, Synt. Tert. 111*): **1** *usu generali*: TERT. test. anim. 1 p. 134, 21 -s sapiens . . . habebitur qui prope Christianum pronuntiaverit. pudic. 10 p. 240, 26. 19 p. 264, 22. resurr. 6 p. 34, 10 et aurum terra, quia de terra, -s tamen terra, ex quo aurum. 58 p. 118, 18. 60 p. 121, 27. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 2 carens . . . anima caro -s peccat. castit. 1 p. 738 Oe. -s nubendi (*i. non iterum*). pall. 2 p. 922 Oe. -s Sodoma et nulla Gomorrha. praescr. 11, 6 paenit. 7, 4. ITALA Rom. 6, 6 (Tert. resurr. 47 p. 95, 24) uti -s delinquentiae serviamus (μηκέτι, *Vulg.* ultra non). apoc. 21, 1 (Tert. adv. Hermog. 34 p. 164, 3) mare -s (οὐ . . . ἔτι, *Vulg.* iam non). 21, 4 (Tert. resurr. 58 p. 118, 17) mors -s (οὐκ . . . ἔτι, *Vulg.* ultra non). VITA Cypr. 16 p. 108, 11 se esse respondit et -s verba (*cf. infra l. 50*). CARM. de Sod. 4 -s ⌊et⌋ (*PV, Hartel*; haud *L, Peiper*) liquido poenas decernere pactus excidio *deus.* **2** *cum negatione* (*v. etiam supra l. 17*): HERM. vulg. vis. 3, 3 p. 16, 18 et -s mihi de relatione molestior esse noli (*gr.* μηκέτι μοι κόπους πάρεχε, *Pal. 2* numquam me fatiges).

III *de relatione, modo*: **A** *vi plena et originaria: terminantur*: **1** *narratio vel expositio*: **a** *significatur hucusque satis dictum esse* (*vox narrationem abrumpentis*): **α** *verbo addito*: VARRO ling. 6, 35 quod ad temporum vocabula . . . attinet, -s sit satis dictum (COLVM. 5, 9, 18 ac de olivetis -s dixisse s. est [*sic c. inf.*: QVINT. inst. 2, 4, 32. 6, 3, 62 GAIVS inst. 3, 54 TER. MAVR. 278]). CELS. 8, 11, 1 ac de fractis quidem ossibus -s dictum sit (*sim.*: PLIN. nat. 33, 41. 35, 28 SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 21). SEN. contr. 9, 5, 2 exposuisse -s iuvat; iam nunc *eqs.* COLVM. 2, 3, 2 -s de officio bubulci dixisse abunde est (6, 26, 4. 12, 55, 1 *al.* PLIN. nat. 24, 167). PLIN. nat. 15, 111 et -s sint species . . . pomorum. 31, 30 et -s contenti simus exemplis. VAL. FL. 2, 439 (*v. app. crit. et cf. Apoll. Rh. 1, 919*). *et al.*; *nota post orat. directam*: CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 133, 8 sed -s satis Ambrosius. **β** *verbo omisso* (*usus frequentissimi attuli fere primos quosque locos*): CIC. Phil. 11, 20 sed de hoc quidem -s (Brut. 52 sed de . . . -s. TERT. carn. 25 p. 464 Oe. sed -s de). top. 25 utrum igitur -s satis est? 32 quod ad definitiones attinet, -s. 86 de cognitionis quaestionibus -s. rep. 2, 70 sed . . . in hunc diem -s. parad. 41 sed haec -s. fin. 4, 80 nunc quidem -s. Tusc. 3, 84 verum haec quidem -s. 4, 3 et de coniectura quidem -s (PLIN. nat. 6, 220 et -s de. 16, 93 et de . . . -s). 4, 65 ac de malorum opinione -s. nat. deor. 1, 23 nunc autem (*antecedit* 'paulo post') -s (*aliter editt.*). div. 2, 76 nunc -s. off. 1, 91 sed haec quidem -s. 1, 160 atque haec quidem -s. Att. 5, 13, 1 sed -s (*item*: 9, 7, 3. 13, 9, 1. 14, 17, 2). 14, 13, 6 sed haec quoque -s. 16, 6, 2 haec -s. 16, 15, 3 quam ob rem haec quidem -s. epist. 12, 25, 6 verum haec -s (PLIN. epist. 3, 14, 5). HOR. sat. 1, 4, 63 -s haec. VAL. MAX. 3, 2, 3 -s istud, quia *eqs.* COLVM. 7, 13, 3 -s de minore pecore. STAT. silv. 4 praef. sed si videtur -s (*v. editt.*). QVINT. inst. 1, 12, 19 -s ergo de studiis quibus *eqs.* TERT. apol. 23, 4 sed -s verba (*cf. supra l. 16*).

b *comprehenduntur quae adhuc dicta sunt* (*cf. etiam p. 2749, 45*): **α** *verbo addito*: CIC. Lael. 24 -s mihi videor de amicitia quid sentirem potuisse dicere. Att. 11, 4, 2 -s fuit, quod caute a me scribi posset. VERG. Aen. 5, 603 hac celebrata tenus . . . certamina patri. OV. ars 1, 263 -s, . . . ubi retia ponas, praecipit . . . Thalea . . .; nunc *eqs.* (CELS. 4, 1, 1 PANEG. 2, 8, 1). rem. 397 met. 5, 332. 13, 956 epist. Pont. 3, 6, 51. SEN. contr. 1, 2, 1 *oppos.* cetera (PLIN. nat. 14, 25. 36 STAT. Ach. 2, 166). CELS. 3, 22, 11 -s non magna mole pugnatur: si vehementer noxa est *eqs.* (3, 21, 9). 6, 6, 16^A -s oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur; genera deinde alia sunt *eqs.* (7, 8, 2). *al.* COLVM. 10, 433 -s hortorum cultus . . . docebam. *al.* PLIN. nat. 6, 219 -s antiquorum exacta celebravimus. 14, 1 externae arbores . . . -s fere sunt licetque iam de communibus loqui. 17, 101 et -s natura ipsa docuit, insitionem autem casus. 35, 138 -s indicatis proceribus *pictoribus* . . . non silebuntur et primis proximi. *al.* TAC. Germ. 35 -s in occidentem Germaniam novimus. *et al.* **β** *verbo omisso*: VERG. georg. 2, 1 -s arvorum cultus . . .; nunc te, Bacche, canam (PROP. 4, 1, 119 CLAVD. 22, 1. *cf.* STAT. Theb. 10, 827 *opp.* sed n.). LVCAN. 4, 48 -s armorum discrimina; cetera bello fata dedit *tempestas.* PLIN. nat. 6, 84 -s a priscis memorata. STAT. silv. 5, 1, 135. PLIN. epist. 5, 4, 2 -s illo die. SVET. Cal. 22, 1 -s quasi de principe; reliqua ut de monstro narranda sunt. *post orat. directam sim.*: OV. am. 3, 1, 31 -s et movit . . . caput (*item* -s et: 3, 6, 79 epist. 6, 63 met. 2, 610 *al.* fast. 5, 661). met. 5, 642 hac Arethusa tenus (12, 82 -s Aeacides. *al. cf.* PLIN. nat. 11, 276 -s Trogus [14, 96 Varro]).

2 *aliae actiones* (*accedit sensus restrictivus* [*i. q. 'eatenus tantum'*; *cf. etiam* dumtaxat -s CIC. *p. 2751, 67*]: *e. gr. infra l. 80. 84 et p. 2751, 1. 8. 11. 26. 31. 36. 43. 46*): **a** *pertinet ad antecedentia*: **α** *generatim*: CIC. Verr. II 4, 56 nimium fortasse dicet aliquis hunc diligentem; -s reprehendet . . ., nihil amplius (LACT. mort. pers. 10, 5). VERG. Aen. 10, 625 Turnum . . . eripe fatis: -s indulsisse vacat. sin *eqs.* (*cf.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 -s saevire . . . abunde duxerunt. STAT. Theb. 4, 836 Kl. sufficiat. 9, 812 satis). VAL. MAX. 4, 7, 3 nec -s amicum egisse contentus etiam fugae eius

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

comes accessit. 6, 8, 7 nec -s benevolentia processit, sed in domino ... conservando mira quoque arte usus est *servus* (SEN. Ag. 28 LACT. inst. 4, 26, 6). SEN. Oed. 954. Thy. 744 -s si stat nefas, pius est (STAT. Theb. 3, 96 *Eteoclis* non -s irae stare queunt. QVINT. decl. 335 p. 320, 8). epist. 90, 7 -s Posidonio assentior: *illud* ... non concesserim (*cf.* QVINT. inst. 12, 10, 47 me -s cedentem nemo insequatur ultra. decl. 313 p. 228, 18). PLIN. nat. 9, 129. SIL. 9, 347 sitque -s, oro (*cf.* SVET. Dom. 16, 2 dum ... verrucam ... scalpit, profluente sanguine, 'utinam' inquit '-s'). QVINT. inst. 12, 9, 5 artes ... lateant ...; -s eloquentia secretum habet. decl. 272 p. 115, 25. TAC. Agr. 10 dispecta est et Thule, quia -s (*sc. tantum dispicere, non etiam occupare*) iussum. Germ. 25. ann. 12, 42 -s Vitellius voluerat. 13, 47. PLIN. paneg. 38, 1 -s ille: parcius fortasse quam decuit optimum principem. *et al.*

β anteced. quatenus: COD. Iust. 4, 29, 8, 1 (*a. 238*) q. ad patrem per restitutoriam actionem redit *obligatio*, -s tenebuntur *pignora patris.* AVG. in euang. Ioh. 84, 2 q. ... martyres pro fratribus sanguinem ... fuderunt, -s talia exhibuerunt, qualia de mensa dominica perceperunt.

b *ad sequentia:* *α generatim:* TAC. ann. 14, 51 Burrum ... -s respondisse: 'ego me bene habeo' (AMM. 16, 5, 12). IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 7 si in stipulationem ratam rem haberi -s comprehensum fuerit: 'Lucium Titium ratum habiturum' (*postea*: heredis ceterorumque personae *omittuntur*). SVET. vita Ter. 7 *Terentium* Cicero ... -s laudat: 'tu quoque ...'. AMM. 28, 4, 16 dominus -s exclamabit: '*eqs.*' (*text. corrupt.*). ANTH. 478, 3 qui non vult properare mori ..., -s iratum mare noverit: ecce refuso gurgite securos obluit unda pedes *eqs.* *β seq. enuntiatum:* (I) *acc. c. inf. sim.* (*accedit* quod *infra l. 32*): CIC. Att. 6, 2, 1 -s dixerim, me vel plurima vincla tecum summae coniunctionis optare *eqs.* SIL. 4, 795 -s ... sit satis ... caesos vidisse iuvencos (*humanam hostiam ne postulaveritis*). TAC. ann. 15, 60 *Natalis* -s prompsit, missum se ad aegrotum Senecam, uti *eqs.* AMM. 24, 2, 1 -s responderunt, quod ... se quoque victoribus accessuros (30, 5, 2). MEROB. pros. frg. 1 B 15 queruntur -s me ... omisisse. (II) *coni.*: CIC. Att. 13, 49, 2 tibi -s mando, de illo ... exquiras, de me ne quid labores. (III) an: TAC. ann. 14, 3 *matrem* interficere constituit, -s consultans, a. veneno a. ferro. VLP. dig. 10, 4, 3, 11 (*ex Nerat.*) -s cognoscere, a. iustam ... causam habeat actionis. (IV) ne: CIC. Att. 5, 4, 2 curandus ... *est mihi* -s, n. quid ad senatum 'consule!' (QVINT. inst. 6, 2, 3). TAC. ann. 14, 7 -s adito discrimine, ⟨n.⟩ auctor dubitaretur. VLP. dig. 7, 1, 9, 7 TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 613, 15 CHALC. comm. 76. *v. et supra l. 35.* (V) qua: QVINT. decl. 338 p. 336, 18 -s veritatis inquisitio est, q. victum te sperat, si verum dixerit. GELL. 13, 30 tit. non -s esse faciem, q. vulgo dicitur. TERT. adv. Prax. 26 p. 278, 15. (VI) quatenus: IVLIAN. dig. 17, 1, 33 -s mandati actionem habere, q. rogatus esset. VLP. dig. 30, 93 fideicommissum -s, q. impubes decedat, valebit. *al.* (*v. V. i. R.*). AVG. civ. 13, 23 p. 590, 22 D. -s ... *corporis* mutata ... natura, q. in illo *Adae*, posteaquam peccavit, effectum est. *al.* (VII) quoad: CIC. epist. 4, 3, 3 -s existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, q. certior ... fieres iis de rebus, quibus *eqs.* (VIII) quod (*rel. et coniunct.*): PLIN. epist. 9, 15, 3 patrem familiae -s ago, q. aliquam partem praediorum ... percurro. IVLIAN. dig. 7, 1, 34, 2. AFRIC. dig. 37, 4, 14 pr. ut -s deteriorem causam suam fecerit, q., si ex minore parte sit institutus, eam dumtaxat retinere possit. 37, 10, 8, 1. AMM. 14, 11, 22 -s valuit loqui, q. ... incitante coniuge ... iugulaverit. *al.* AVG. serm. 165, 5, 5. COD. Iust. 5, 11, 1 (*a. 231*) -s nuptiali instrumento adscriptum, q. ea quae nubebat dotem dare promiserit. *v. etiam supra l. 32.* (IX) si: SEN. epist. 88, 11 *liberalia studia* -s utilia, s. praeparant ingenium, non detinent. AFRIC. dig. 41, 4, 11 -s verum esse ..., s. nullam iustam causam ... erroris emptor habeat. *al.* (*v. V. i. R.*). (X) tamquam: GELL. 1, 3, 30 hac ... fini ames, t. forte fortuna et osurus, hac itidem tenus oderis, t. fortasse post amaturus. (XI) ut (*dub.*: PANEG. 8, 9, 6 ⟨quam⟩ *suppl. Acidalius*): CIC. Flacc. 36 nisi ... -s ista formula testimonii ... describi ac distingui potest, u. Flacco absenti aliquid civitates tribuisse dicantur, Laelio praesenti ... nihil ... scripsisse ... videantur. de orat. 2, 119 artem ... dumtaxat -s requirunt, u. certis dicendi luminibus ornentur. div. 1, 13 *Boethus in eliciendis causis praesensionum* -s aliquid egit, u. *eqs.* HOR. sat. 1, 2, 123 *puella sit* munda -s, u. neque longa nec magis alba velit quam dat natura videri (*cf.* AVG. civ. 10, 9 p. 416, 7 D. u. non). TAC. ann. 14, 7 Seneca -s promptius, ⟨u.⟩ ... Burrum ... sciscitaretur, an *eqs. al.* PLIN. epist. 7, 9, 3 quae legeris -s, u. rem ... teneas. *al.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 80 -s ... novatam esse legem ..., u. *eqs.* SVET. Nero 31, 2 domum ... -s comprobavit, u. 'se' diceret 'quasi hominem tandem habitare coepisse'. gramm. 2 *Cratem nostri* -s tamen imitati, ut carmina parum adhuc divolgata ... diligentius retractarent. FLOR. epit. 2, 6, 34 S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 49. AFRIC. dig. 19, 1, 30, 1 venditorem -s teneri, u. rem emptori habere liceat. 19, 2, 33 quod -s verum erit, u. pretium restituas, non u. etiam id praestes *eqs. al.* (*v. V. i. R.*). LACT. epit. 63, 9 animas ... -s condemnari ..., u. in pecudibus renascantur. IVST. 39, 1, 9 rex ... -s constituitur, u. ... nomen regis penes filium, vis ... imperii penes matrem esset. *et al.* (*saepe ap.* AVG.).

B *vi debilitata fere i. q. hoc modo, ita, sic sim.:* **1** *generatim* (*dub.*: HIPPOCR. aer. 13 p. 31, 5 G.): **a** *pertinet ad sequentia:* POMPON. dig. 40, 4, 61 pr. -s scribere ...: 'Stichus cum moreretur, liber esto' ([*cf. postea* ita scriptum]. *item seq. or. recta*: FIRM. math. 2, 16, 1. CHALC. comm. 125 dicit ... Homerus de hoc sidere -s: '*eqs.*' *al.* MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 67, 11 [*syn.* ita]). IVL. VAL. 3, 11 instituit ... cum hisce *Bragmanis* -s loqui, ac primum, an *eqs.* rursus quaerit *eqs.* FIRM. math. 2, 6, 2 *Arietis* fines ... -s dividuntur (8, 4, 4 *et saepe*). CHALC. comm. 254 (*ex Plat.*) id ego ... interpretor -s, ut *eqs.* transl. p. 35[B] divisionem instaurans *deus* -s: ... sumpsit *eqs.* (*gr.* ὧδε). *al.* HIPPOCR. num. sept. 19, 35 (*gr.* ταύτῃ). **b** *ad antecedentia:* LICIN. Lact. mort. pers. 48, 11 -s fiet, ut ... divinus ... favor ... perseveret (*cf. gr. Euseb. hist. eccl. 10, 5, 13* τούτῳ ... τῷ λογισμῷ). FIRM. math. 3, 2, 16 in octavo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, si per diem fuerit -s collocatus, *eqs.* PETIL. Aug. c. Petil. 2, 17, 38 qui -s fallis ac decipis, vere diaboli filius es. PS. AVG. serm. 56, 1 vult temptationum severitate corrigere ..., vult ... -s reformare peccantes. 56, 3 c. Fulg. 1 p. 289, 23. ?**2** *coniung. c. adi.:* APVL. met. 3, 20 omnibus abiectis amiculis -s denique intecti atque nudati. 6, 18 sed non -s vacua debebis ... incedere (*in Orcum*), sed offas ... gestare. *de coniect. et explicat. priorum v. Wiman, Textkritiska studier 1927, 31.* *Bulhart.*

adv. (*compos.*) **adversus hac** *v. vol. I 851, 3*; **antehac, posthac, praeterhac** *v. s. v.* *H. H.*

***hīc** *adv.* [*ex *hei-ce, i. q. falisc.* hei, he, fe. *J. B. H.*]

derivatur ex pron.: VARRO frg. Prob. inst. gramm. IV 152, 32 PRISC. gramm. III 63, 19. *scribitur:* *i longa*: CIL VI 889 (*ante a. 12*). LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 9 (*a. 11/13*). CIL IV 3794 *al.* *litt. graec.*: GLOSS. Klio 13, 1913 p. 28, 27. p. 30, 73.

de formis (-ce *v. infra l. 35. 40*): ec: INSCR. christ. Diehl 3242[A] adn. eic: CIL VIII 21267 XII 870. *dub.*: VIII 21145. haic: INSCR. christ. Diehl 4895[A]. he (*falisc.*): CIL XI 3159, 1. 5. 8. hec: CIL VIII 21113, 4. *dub.*: XII 2409, 1 INSCR. christ. Diehl 1706. 3778[a], 16. hei (*falisc.*): CIL XI 3159, 7[a]. heic (*nota*: PLAVT. Merc. 307 *et* 468 *A*): CIL I[2] 638, 15 (*a. 132 a.*). 756, 15 (*a. 58 a.*). CE 981, 1 (*s. I*). *al.* heice: CIL I[2] 1295, 7. heicei (*cf. Stolz-Leumann*[5] *78*): CE 361 (*s. II a.*). hi: CIL II 3244 IV 3146, 2 XII 2113 INSCR. christ. Diehl 2083[a]. 3176. 3202. hiic (*cf.* VIRG. gramm. epist. 1 p. 115, 3 si emendatius ... scribere vis, adverbium per duo 'i' caraxabis, ut hiic): INSCR. christ. Diehl 1326. hiu (*falisc.*): CIL XI 3159, 2[a]. ic: CIL II 660. 960 III 809, 2 INSCR. christ. Diehl 174. 282 adn. *al.* ice: INSCR. christ. Diehl 1419. 4883 (ic*e*). ih: INSCR. christ. Diehl 2930[A]. *dub.: ibid.* 4565. ihc: *v.* INSCR. christ. Diehl *ind. XII p. 533.* iic: INSCR. christ. Diehl 3279 (*a. 564*). 2340 (*s. VII*). INSCR. Afr. Gsell I 2594. uhic: INSCR. christ. Diehl 1435. *abbrev.*: h: *v.* INSCR. Dessau *ind. III 2 p. 772.* *dub.*: CIL I[2] 1756. *nota* hh (*quasi plur.?*): INSCR. Afr. Gsell I 2741. hc: *v.* INSCR. christ. Diehl *ind. XII p. 533.* i: INSCR. Afr. Gsell I 2630. *componitur c. enclicitis:* hicine: NAEV. com. 81. PLAVT. *p. 2756, 50. 2757, 84 al.* TER. *p. 2755, 61.* Ad. 183. CIC. S. Rosc. 141 (*cf. infra l. 50*). QVINT. decl. 333 p. 314, 8 APVL. met. 2, 21. hicne: CIC. S. Rosc. 141 (*cf. supra l. 49*). hicque: AVIEN. Arat. 1591 orb. terr. 130 *al.* *de prosodia:* *v.* GRAMM. *p. 2696, 36.* *breviatur in correptione iambica: v. Müller, Plaut. Prosodie 393 sqq. Lindsay-Nohl 497. O. Skutsch, Prosod. u. metr. Gesetze der IK 1934, 42.* NOT. Tir. 123, 269 (*al.*) -c finem faciunt (*sim.*). *de notione* (*cf.* GRAMM. suppl. p. 168, 18 adverbia finita ut -c): GRAMM. suppl. p. 53, 12 inter adverbia loci (p. 154, 27 *al.*). p. 155, 17 adverbia ... ⟨in loco⟩: -c sum illic (p. 168, 24 *al.*). DIFF. ed. Beck p. 62, 2 inter -c et huc: -c qui dicit, personam ostendit ... in loco, huc qui dicit, vocat in locum. GLOSS.[L] II Philox. HI 2[a] ἐνταῦθα. GLOSS. II 299, 9 ἔνθα καὶ ἔνθα -c atque -c (III 515, 63 ἐνθάδε εἰμί -c sum). IV 524, 7 ⟨i⟩stic (V 300, 23). *de -c adv. temp.*: CHAR. gramm. p. 356, 14 B. (*ad Verg. Aen. 1, 728*) pro 'tunc', locale positum pro temporali (PRISC. gramm. III 139, 17 *ad ibid. 5, 827*). *legitur inde a* NAEV., ENN., PLAVT. [*francog. hisp.* i. *M.-L.*]

[*varia lectio*: hinc: *v. infra l. 77 et s. v.* hinc. huc: *variat*: LVCAN. 4, 118. -c *falso trad.*: PLAVT. Aul. 666 Most. 1095 CIC. Phil. 5, 19 (-c *V*). -c *ex coni.* (*cf. l. 73*): STAT. silv. 3, 4, 97. *formae pron.*: hoc: *variat*: VOPISC. Prob. 6, 7 (hoc *Ch*). -c *ex coni.*: PLAVT. Cas. 485 AVIEN. ora 273. huic: *variat*: CIC. de orat. 1, 89 STAT. silv. 3, 1, 162. -c *falso trad.*: PLAVT. Capt. 1026 (huic *A*, -c *P*). -c *ex coni.*: CAES. Gall. 5, 39, 2 (huic *α*, huc *L*). hac: -c *falso trad.*: SEN. Tro. 553. hi: -c *ex coni.*: CIC. Mil. 60. haec: PS. BOETH. fid. cath. 238 (haec *T*, -c *Eψ*). -c *ex coni.*: SEN. suas. 5, 4 TERT. anim. 29 p. 349, 6. his: -c *falso trad.*: VAL. FL. 5, 75 TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 16. -c *ex coni.*: LVCR. 2, 1089 PROP. 3, 18, 9 PLIN. nat. 2, 3 (hinc *F*[2]*z*, his *rell.*). *suppletur*: CIC. Balb. 35 SEN. dial. 6, 26, 5. *loci manci*: PLAVT. Truc. 710 FRONTO p. 49, 26 N. *dub. trad., emend., interpr.*: PLAVT. Mil. 765 CIC. de orat. 3, 79 TIB. 2, 4, 38 PRIAP. 19, 1. 46, 6 SEN. contr. 1, 6, 3 PHAEDR. 5, 10, 6 SEN. nat. 2, 1, 2 LVCAN. 4, 171 PETRON. 60, 5 PLIN. nat. 31, 104 QVEROL. p. 23, 14. VVLG. psalm. 72, 10 (*cf. Kautzsch, adn. ad l.*). MART. CAP. 1, 12.]

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CONSPECTVS MATERIAE

CAPVT PRIMVM: *de loco.*

pars prior: *notione* '*in hoc loco*':
I *de loco praesenti*:
A -c *mera vi demonstrativum convertit alicuius oculos*:
1 *ad locum*: a *quemlibet: infra l. 53.* b *certum*: α *varia: infra l. 66.* β *de domo: p. 2754, 12.* γ *de sepulcris: p. 2754, 77.*
2 *ad res: p. 2755, 25.* 3 *ad homines: p. 2755, 36.*
B *vi demonstrativa evanida significat locum intra quem aliquis (-quid) est*: 1 *locum modica extensione: p. 2755, 69.*
2 *loca, regiones sim.*: a *de urbe, regione: p. 2757, 22.* b *de mundo: p. 2757, 82.*
C *iuncturae, stilistica*: 1 *correlationes: p. 2758, 49.*
2 *c. adv. temporis: p. 2759, 31.* 3 *anaphorae: p. 2759, 54.*
II *de loco non praesenti* (*de quo narratur, cogitatur*):
A -c *anaphoricum*: 1 *per se positum*: a *de loco: p. 2759, 68.* b *de rebus: p. 2760, 58.* c *de animantibus: p. 2760, 75.* 2 *iuncturae, stilistica: p. 2761, 17.*
B -c *praeparativum*: 1 *in responsione* (-c *determinativum*): *p. 2762, 37.* 2 *per se positum: p. 2762, 52.*
C -c *indefinitum*: 1 *per se positum: p. 2762, 57.* 2 *in correlatione: p. 2762, 62.*
pars altera: *notione* '*in hunc locum*', *fere i. q.* ***huc***: *p. 2763, 34.*

CAPVT SECVNDVM: *de relatione.*

pars prior: *excipit ea, quae* ***antecedunt***:
I *notione generali*: A *pertinet ad singula: p. 2763, 70.*
B *ad contextum: p. 2764, 56.*
II *notione peculiari*: A *de occasione, tempore, condicione*: 1 *notione temporis, occasionis: p. 2766, 4.* 2 *notione condicionis: p. 2767, 26.* B *in explicatione, conclusione*:
1 *vi explicativa: p. 2767, 79.* 2 *vi conclusiva: p. 2768, 17.*
III *correlationes: p. 2768, 49.*
pars altera: *excipit ea, quae* ***sequuntur***:
I *per se positum: p. 2769, 2.*
II *in responsione*: A *sensu generali: p. 2769, 11.*
B *sensu peculiari: p. 2769, 27.*

CAPVT TERTIVM: *de ordine.*

pars prior: *de momento, fere i. q.* ***nunc*** *sim.*: I *in oratione, explicatione: p. 2769, 46.* II *in narratione: p. 2769, 74.*
pars altera: *de (con)sequentia, serie, fere i. q.* ***deinde, tum***: I *sensu generali: p. 2770, 26.* II *sensu peculiari: p. 2770, 54.*

CAPVT PRIMVM: *de loco.*

pars prior: *notione* '***in hoc loco***' (*interrogatur* '***ubi***'):
I ***de loco praesenti***: A -c *mera vi demonstrativum convertit oculos alcs. ad ea, quae monstrantur vel monstrari possunt*: 1 *convertit oculos ad locum*: a *quemlibet*: α *sine additamentis*: PLAVT. Cas. 363 adpone -c sitellam (Most. 308 mensulam. Truc. 477 date mi huc stactam atque ignem in aram *eqs.* -c apponite. *al. cf.* HOR. carm. 1, 19, 13 -c ... mihi caespitem, -c verbenas ... ponite. SEN. Phaedr. 1268 -c, -c repone, non suo, at vacuo loco). Curc. 76 anus -c solet cubitare custos ianitrix. Stich. 9 -c ... asside (92 asside ... -c). *al.* LVCAN. 1, 225 Caesar, ut adversam ... ripam attigit ...: '-c', ait, '-c pacem ... relinquo'. STAT. silv. 5, 2, 144 -c suetus dare iura ..., hoc caespite turmas adfari. β *cum additamentis*: PLAVT. Pseud. 959 ego -c in insidiis ero (TER. Phorm. 229). TER. Ad. 169 -c propter hunc adsiste (*cf.* LIV. 2, 46, 6 prope te -c ... dimicans cadam). VVLG. gen. 31, 37 pone -c coram fratribus meis.

b *ad locum certum* (*plerumque ad res ut locum, ubi aliquis est, versatur vel aliquid est, inest*): α *varia*: (I) *sine additamentis*: PLAVT. Amph. 783 pateram -c inesse oportet. :: ... exsolve cistulam (Cist. 635 -c [*i. in cistella*] crepundia. Epid. 346 quantum -c [*i. in crumina*] inest?). Bacch. 941 quae -c (*i. in epistula*) sunt scriptae litterae (989. Pseud. 672 *epistula*, ubi inest quidquid volo: -c doli, -c fallaciae omnes, -c sycophantiae, -c argentum, -c amica). Most. 1096 hanc aram occupabo, ... ne ... illi huc confugere possint *eqs.* -c ego tibi praesidebo (*et de ara*: CE 4, 2 [*s. I a.*] -c vovit. PROP. 4, 2, 15 -c ... cerasos, -c ... pruna cernis *eqs.* insitor -c solvit ... vota. *et al. cf.* MART. 7, 74, 9). Rud. 1144 video cistellam *eqs.* :: ... o mei parentes, -c vos conclusos gero. *al.* SEN. Tro. 811 si quid -c (*sc. in veste*) cineris latet, scrutabor ore. MART. 14, 77, 2 -c (*in cavea*) habitare potest *passer. al.* IVV. 3, 155 de pulvino surgat equestri ... et sedeant -c lenonum pueri. 3, 157. PLIN. paneg. 65, 3 procedere in rostra ..., -c suscipere -c ponere magistratus. *de locis librorum* (*exempla sel.*): VARRO ling. 5, 6 in superioribus libris ... -c. 9, 92 supra ... -c. NEP. praef. 8 -c plura persequi cum magnitudo voluminis prohibet *eqs.* Ov. trist. 3, 1, 9 nihil -c nisi triste videbis. VELL. 2, 103, 4 vix in illo ... opere *eqs.*, nedum -c *eqs.* PERS. 1, 120 -c ... infodiam. MART. 1, 16, 2 mala ... quae legis -c. TERT. resurr. 17 p. 47, 23 et -c ... et in suo volumine. *v. et* Ov. *infra l. 5.* *in imagine, comparatione de loco abstracto*: CIC. Quinct. 63 tribuni ... appellabantur. '-c te', inquit, 'teneo *eqs.*' (*sim.* Verr. II 5, 166 hoc teneo, -c haereo). Ov. ars 1, 772 -c teneat nostras ancora iacta rates. PERS. 1, 112 -c (*de rebus proceribus ut de pariete, muro*) ... veto quisquam faxit oletum. TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 25 -c (*i. in hac quaestione*) gradum fige (22 p. 270, 1 adv. Marc. 4, 2 p. 426, 21). (II) *cum additamentis*: PLAVT. Amph. 792 -c patera nulla in cistulast. Asin. 653 viginti minae -c insunt in crumina (Persa 317). Aul. 606 in ara -c adsidam sacra (Rud. 688. 768). Rud. 913 quod fero -c in rete. β *de domo*: (I) *sine additamentis* (*huc fort.* VARRO Men. 119. *de tabernaculo l. 19, de conclavi* PETRON. *l. 16, de urbe, oppido infra l. 37*): PLAVT. Amph. 356 -c ... habito ego (Aul. 21 hunc ... qui -c nunc h. filium. Bacch. 472 ubi ... h.? :: -c. *al.* TER. Ad. 647 PETRON. 7, 2. AVSON. 33, 2 p. 331 P. -c habito alma Venus. *cf. et p. 2755, 21*). 1020 heus, ecquis -c est? (Bacch. 582. Men. 673 ecquis -c est ianitor? *al.* TER. Eun. 530 ecquis -c? [*v. adn. crit.*]. *cf.* VVLG. iud. 4, 20 numquid -c [*i. in tabernaculo*] est aliquis?). Asin. 851 meum virum -c potare. Aul. 5 qui nunc -c habet (Trin. 390 haec sunt aedes, -c h. *al. aliter infra l. 44*). 431 sinas nos coquere -c cenam? (435). 663 -c (*i. in templo*) iam non audebit aurum abstrudere. Cas. 143 -c quidem pol certo nil ages sine med arbitro (Stich. 622 veni. :: hucine? :: immo in carcerem; nam -c qu. genium meliorem tuom non facies. *al.*). 482 uxor vocabit huc eam ad se ..., ut -c sit secum. Men. 382 quin ... is intro? -c tibi erit rectius. 781 vivere -c non possum. Mil. 187. 480 -c ero: hinc me arcessito. Most. 965 ain tu istic potare solitum Philolachem ... cum ero ...? :: -c (*Itali*), inquam. Stich. 682 ibo hinc et amicos ... curabo -c advenientes (*aliter Svennung, Unters. Pallad. 387*). *al.* TER. Andr. 506 scio ... neminem peperisse -c. Hec. 807 sed quid Bacchidem ab nostro adfine exeuntem video? quid huic -c est rei? (*sim.* Ad. 638 quid huic -c negotist? [642]). Phorm. 744 quid has metuis fores? :: conclusam -c habeo uxorem. *al.* COPA 20 est -c (*i. in caupona*) munda Ceres, ... Amor, ... Bromius (*cf.* CE 931, 1, *v. adn.*). LIV. 26, 43, 4 oppugnabitis ... moenia unius urbis *eqs.* -c sunt obsides (*etiam de urbe*: 26, 43, 5 sq. SIL. 12, 102). VAL. FL. 5, 405 'Phoebi ... ad aras ventum' ait. 'huc ... se ... rex feret; -c proceres audit.' SIL. 6, 440 semel -c iterumque ... prolem ... sum enixa tibi. CIL IV 807 hospitium -c locatur triclinium cum tribus lectis. VI 30973 intrantibus -c deos propitios (*sed cf. p. 2763, 42*). X 7296 tituli -c (*gr. ibid.* ἐνθάδε) ordinantur et sculpuntur *eqs.* (*cf.* VI 9556 titulos scribendos vel si quid operis marmorari opus fuerit, -c habes). (II) *cum additamentis* (*huc fort.* CAECIL. com. 40. *plerumque c. praep., c. adv. infra l. 46. 58. c. locat. infra l. 49*): PLAVT. Amph. 112 pater nunc intus -c cum illa cubat (Asin. 329 -c est i. Aul. 617 aulam ... abstrusisse -c i. in fano Fide [Merc. 684 i. -c in aedibus. Mil. 301 i. -c in proxumost. *al.*]. Cas. 650 -c ... i. apud nos [Merc. 1008]. *al.*). 128 -c ... domi (*v. vol. V 1, 1956, 36. cf.* Mil. 273 scio me vidisse -c proxumae viciniae Philocomasium). 700 -c in aedibus, ubi *eqs.* (*et c. enunt.*: Bacch. 204 -c, exeuntem me unde *eqs.*). Aul. 83 ne quis aedes auferat? nam -c apud nos nihil est aliud quaesti furibus (Merc. 580 *al.* TER. Eun. 534. *v. et Bach in Studemund, Stud. II 194 sq. cf. l. 49. 56*). Cist. 752 ubi ea est ...? :: -c in proxumo. :: istic ... mei viri habitat gener (Mil. 134 in pr. -c ... apud ... paternum hospitem. 366 *al.* TER. Hec. 341). Curc. 527 -c in fano (Rud. 564 *al. v. et supra l. 47*). Most. 482 -c defodit hospitem ibidem in aedibus. 755 gynaeceum aedificare volt -c in suis et balineas *eqs.* (1028 in tuis [hoc *trad.*]). Trin. 1085 -c in hoc posticulo *habitat.* *nota* (*significatur pars aedium*): PLAVT. Trin. 151 in hisce aedibus, -c in conclavi quodam. (III) *non tam de domo quam de habitantibus in aliqua domo* (*accedit ad subi. infra l. 67, ad subst. infra l. 74*): PLAVT. Asin. 135 vos *estis* mare acerrumum; nam in mari repperi, -c (*apud vos*) elavi bonis. 592 amplius valerem, si -c (*i. apud me*) maneres (Stich. 80 si manere -c sese malint potius quam alio nubere). Bacch. 223 *miles* de amittenda Bacchide aurum -c exiget. Capt. 98 nunc -c (*i. qui -c habitat*) occepit quaestum hunc ... inhonestum. 854 nec nihil hodie nec multo plus tu -c (*i. apud me*) edes (*sim.*: Rud. 1417 -c hodie cenato. 1423 Truc. 361). Merc. 587 (*anteced.* apud; *seq.*: Poen. 842). Trin. 497 ut scias -c (*i. in familia, apud me*) factiones atque opes non esse. Truc. 153 et illic (*sc. apud pueros*) et -c (*i. apud nos meretrices*) pervorsus es. TER. Eun. 230 mirum ni ego me turpiter hodie -c (*apud Thaidem*) dabo cum meo ... eunucho. 985 quandam fidicinam amat -c (*i. quae apud Thaidem habitat*) Chaerea. Ad. 554 non ... -c ... durare quisquam ... potest. scire ... volo, quot mihi sint domini. γ *de sepulcris, tumulis* (*loci sel.*): (I) *apud scriptores*: ENN. frg. var. 19 -c est ille situs, cui *eqs.* (LVCIL. 580. PACVV. epigr. Gell. 1, 24, 4 -c sunt ... sita ossa. TIB. 3, 2, 29 Ov. met. 2, 327 LIV. 26, 25, 14 LVCAN. 8, 793. *et al.*). CIC. carm. frg. 39, 1 nos te -c (*Simonides 92 D.* τῇδε) vidisse iacentes (TIB. 1, 3, 55 -c iacet ... consumptus morte Tibullus. PROP. 4, 7, 85 -c Tiburtina iacet ... Cynthia terra. Ov. trist. 3, 3, 73 -c ego qui iaceo. MART. 7, 40, 1. *et al.*). Ov. met. 14, 443 urna ... nutrix condita ... tumulo breve carmen habe-

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bat: '-c me ... igne cremavit.' PETRON. 71, 12 C. Pompeius Trimalchio ... -c requiescit (MART. 10, 61, 1). MART. 7, 96, 1 conditus -c ego sum (AVSON. 223, 1 p. 74 P.). CLAVD. 26, 645 -c Cimbros ... tegit Itala tellus. (II) *in titulis* (*c. locat. infra l. 9*): CE 52, 2 (*ex. s. II a.*) -c est sepulcrum *eqs.* (CIL I² 1406ª -c sunt ossa [1419 *al.*]. CE 1532, 2 mortua -c ego sum [2177, 7 sq.]). 9, 4 (*in. s. I a.*) is -c situs. quei *eqs.* (362, 1 [*med. s. I a.*] ossa ... -c sita sunt. 63, 3 sepulta -c sita sum [*cf.* 974, 3 mortua -c sita sum]. 800, 4 -c situs est patriae. *et saepe*). 119 (= CIL I² 2138) M. Statius M. l. Chilo -c (*sine verbo et*: CE 185 [= CIL I² 1219] Primae Pompeiae ossua -c. CIL VI 6900. 8095 X 554. 2663ª. *al.*). CIL I² 1297, 6 quius -c reliquiae suprema manent. 1312, 4 ossa -c cubant (1988. 2135, 1 *al.*). 1366 -c sepulta est (1379 III 11281, 4 *al.*). 1393 -c requiescit (2283, 7. CE 77, 4 [*s. I*] -c o⟨ssa req⟩u⟨ies⟩cunt mea. CIL XII 4475. *cf.* CIL VI 7580, 3 ossa ... -c intus bene posita quiescunt. INSCR. NSc. 1919 p. 342, 86 -c erit ⟨re⟩quiementum laboris. *al.*). VI 888 (*in. s. I*) Ti. Caesar ... -c crematus est (889. 890 III 4060, 5 [*med. s. I*]. *al.*). III 3351, 1 (*s. III*) -c iacet in tumulo (6618, 3 [*s. III*]). INSCR. NSc. 1923 p. 194 (*a. 405*) ⟨dep⟩osita -c ⟨e⟩st in domu s⟨epulchr⟩ale. CE 644, 1 condidit -c natum ... mater (1060, 1 CIL VIII 24406 *al.*). 2177, 7 -c est nostra domus, -c habitabimus una (CIL IX 2893). CIL XII 5102, 5 dormiendum et permanendum -c est mihi (*v. vol. V 1, 2030, 75 sqq.*). INSCR. christ. Diehl 3242 -c ... pausat in pace (3242 A adn. 3301 *al.*). INSCR. NSc. 1918 p. 24, 21 -c humata est.

2 *convertit oculos ad res* (*accedit ad nomen l. 27*): PLAVT. Epid. 646 -c sunt quadraginta minae (Persa 683 Poen. 713 *al.* TER. Eun. 471 -c sunt tres minae). Cas. 485 id rus -c (hoc *codd.*) erit (Rud. 61 id -c est Veneris fanum. TER. Haut. 653 is -c est anulus). LVCIL. 1188 -c sunt herbae (*cf. Terzaghi, Lucilio 1934, 322*). HOR. sat. 2, 3, 59 -c fossa est ingens, -c rupes. PETRON. 33, 8 paene proieci partem (*sc. cibi*) meam *eqs.* deinde ut audivi ... convivam: '-c nescio quid boni debet esse' *eqs.* VAL. FL. 2, 656 -c (*sc. in carchesiis*) portus ... mihi territat hostes *eqs.* SIL. 6, 437 coniunx ... in limine primo clamabat: '... non Punicus -c (*i. haec domus*) est ... carcer.' STAT. Theb. 9, 70 quis tuus -c, quis ab hoste cruor?

3 *convertit oculos ad homines* (*vel corpus humanum*): **a** *loquens denotat se ipsum vel illos, inter quos est*: *α sine additamentis* (*accedit ad nomen v. infra l. 39. 44. 49*): PLAVT. Cist. 67 hoc (*sc. cor*) -c dolet. TER. Haut. 829 ubi Clitipho -c est? ... :: eccum -c tibi. Phorm. 926 sin est ut velis manere illam apud te, dos -c (*apud me, mihi*) maneat. MET. NVM. or. frg. Gell. *v. p. 2758, 71.* VERG. Aen. 10, 528 non -c (*i. in me, mea caede*) victoria ... vertitur. LIV. 22, 14, 8 strepunt aures clamoribus ... sociorum ... nostram ... invocantium opem: nos -c *eqs.* (PANEG. 10, 2, 1). SEN. Herc. f. 1192 supplices tendo manus ... *eqs.* manus refugit. -c errat scelus. 1313 -c, -c (*i. in pectore*) iacebit Herculis sani scelus (LVCAN. 5, 321 promptum ... ad volnera pectus. -c ... ense relicto. PERS. 3, 108 pone in pectore dextram. 'nil calet -c'). Med. 166 Medea superest, -c mare et terras vides. Tro. 680 me sternite -c ferro prius. TAC. hist. 4, 77 nulla -c (*i. in me*) proditio. *β cum additamentis*: PLAVT. Asin. 219 auceps ... concinnavit aream, offundit cibum; aves adsuescunt *eqs.* itidem -c apud nos: aedis nobis area *eqs.* (Bacch. 82 ubi ... accumbam? :: apud me ..., ut lepidus cum lepida accubet. locus -c a. nos ... semper liber est. Cist. 503 alibi quaere ubi *eqs.*: -c a. nos iam ... confregisti tesseram). 657 -c pone, -c ... colloca cruminam in collo. Poen. 440 vin bona dicam fide, quod -c inter nos liceat? CARM. Varro rust. 1, 2, 27 salus -c maneto in meis pedibus. CATVLL. 55, 12 en -c in roseis latet papillis.

b *loquens monstrat alterum* (*accedit ad nomen infra l. 62*): PLAVT. Persa 788 hoc vide, quae haec fabulast? -c quidem pol (pol -c q. *codd.*) potant. TER. Andr. 908 -cinest Simo? :: -c. Ad. 479 mater ... in mediost, ipsa virgo, res ipsa, -c Geta praeterea *eqs.* LIV. 9, 4, 14 -c (*i. in hoc exercitu, his militibus*) omnes spes opesque sunt (*cf.* 9, 4, 11). SIL. 7, 743 -c (*i. in Fabio*) patria est murique urbis stant pectore in uno. MART. 14, 25, 1 quid faciet nullos -c (*i. in capite*) inventura capillos ... buxus ...?

B *vi demonstrativa evanida significat locum amplum, spatiosum, intra quem aliquis (aliquid) est, versatur*: **1** *significat locum modica extensione, qui conspici vel intellegi potest*: **a** *sine additamentis* (*cf.* ENN. ann. 204 quid ego -c animo lamentor? [*v. p. 2756, 34*]): *α varia* (*huc ut vid.* VARRO Men. 511 LVCAN. frg. 10. *de animantibus, inter [vel apud] quae aliquis versatur p. 2756, 5 [v. ibid. l. 54]. 28; cf. et p. 2758, 56. 80. 2759, 13.* -c *accedit ad nomen p. 2756, 4*): ENN. scaen. 156 quid hoc -c clamoris ... est? PLAVT. Amph. 16 aequi ... -c eritis omnes arbitri (*sim.* Amph. 151. Aul. 717 scio fures esse -c complures. Cas. 67). Aul. 731 quis homo -c loquitur? (Capt. 133 *al.* TER. Andr. 267 *al. sim.*: PLAVT. Aul. 811 vocem -c loquentis audire [TER. Hec. 453 *al.*]). Capt. 593 quin fugis? iam illic -c nos insectabit lapidibus. Epid. 345 quid -c agitis? (Most. 293 Rud. 348 *al. sim.*: VARRO rust. 1, 2, 1 quid vos -c?). Most. 945 quid vobis est negoti -c? Rud. 125 ecquem tu -c hominem crispum ... videris (VERG. Aen. 1, 322 vidistis si quam -c errantem ... sororum. *sim.*: PLAVT. Rud. 314 ecquem adulescentem huc, dum -c astatis, ... vidistis venire?). 866 in iure causam dicito, -c verbum sat est: sequere. Stich. 245 quo in loco? :: -c quom auctionem praedicabas. *al.* TER. Andr. 750 quem ... rogem, qui -c neminem alium video? (AFRAN. com. 203 nolo -c te videat: .... puer, facesse hinc). Haut. 499 Simus et Crito vicini nostri -c (hinc *A*) ambigunt de finibus. *al.* POMPON. Atell. 158 nunqui (-quis *codd.*) -c resistit, qui nondum labeas lirarit mihi? CIC. S. Rosc. 32 ad subsellia cum ferro atque telis venistis ut -c ... iuguletis? (*de foro, iudicio et*: 33 neque -c locus est ut *eqs.* Mil. 57 facti ... in eculeo quaestio est, iuris in iudicio. quod igitur in causa quaerendum est, id agamus -c. *al.*). har. resp. 48 leges ... et -c et in contionibus dicere (*sic de senatu*: Phil. 3, 32 qui ... frequentes -c videt nos. *al.* LIV. 26, 31, 5. TAC. ann. 2, 38 ut privata negotia ... -c augeamus. *al.*). fin. 3, 10 'quos *libros* -c (*sc. in bibliotheca*) ... requiris?' 'commentarios ..., quos -c sciebam esse' (*et de conclavi, interiore parte domus, tabernaculi*: CVRT. 5, 12, 11 MART. 8, 39, 3. CIL IV 1305 Paris -c [*i. in hac cella*] fuit. 1845. 2175 -c ego puellas multas futui. 2192. 2193. *saepe*). 5, 2 -c (*sc. in Academia*) Speusippus, -c Xenocrates, -c ... Polemo. VERG. ecl. 7, 12 huc ... potum venient ... iuvenci; -c ... tenera praetexit harundine ripas Mincius (*cf.* 9, 40 huc ades *eqs.* -c ver purpureum, varios -c ... fundit humus flores, -c *eqs.* [*cf. Theocr. 11, 45* τηνεί]). PRIAP. 23, 1 quicumque -c violam ... carpet *eqs.* (58, 3 [*in parte codd.* haec]). *al.* PROP. 1, 18, 3 haec deserta loca ..., et vacuum zephyri possidet aura nemus. -c licet ... proferre ... dolores. OV. am. 3, 6, 11 si ... -c (*i. in ripa*) standumst. met. 3, 622 pars -c (*i. in navi*) mihi maxima iuris (*et de navi*: PETRON. 101, 4 quae ... -c insidiae sunt ...? *de covinno*: MART. 12, 24, 4 -c mecum licet, -c ... quidquid in buccam tibi venerit, loquaris). PHAEDR. 3, 15, 1 inter capellas agno palanti canis: '... non est -c mater tua'. VAL. FL. 8, 77 quem metuis me -c (*v. app. crit.*) stante dolum? *et al.* *in comoedia* (*fere i. q. -c in scaena*): PLAVT. Amph. 94 hanc fabulam ... -c Iuppiter hodie ipse aget. 202 quo modo me deceat fabularier, prius ... volo -c meditari (*sim.* Bacch. 510 haec -c quae futura fabulor?). Asin. 290 quid ego -c properans concesso pedibus ...? (*et in verbis abire studentis*: Aul. 369 Epid. 157. Merc. 218 quid ego -c in lamentando pereo, ad navem non eo? *al.* TER. Phorm. 209 quid -c conterimus operam frustra? quin abeo?). 379 iam ego recurro huc. tu hunc interea -c tene (*sic in verbis abeuntis, qui aliquid mandat*: Men. 1038 -c me mane. Rud. 1351 tu -c opperire [TER. Andr. 714 Haut. 833]. *al.*). Aul. 134 te huc foras seduxi, ut tuam rem ego tecum -c loquerer familiarem (*et in verbis in scaenam prodeuntis*: Curc. 159 Truc. 715 *al.*). Bacch. 227 abi intro, ego -c curabo (*et in verbis alios abire iubentis, in scaena remanentis*: Poen. 605. 1173 TER. Andr. 433 Haut. 619 *al.*). Pseud. 573ª tibicen vos interibi -c delectaverit. *al.*

β speciatim de praesentia: (I) *strictius fere i. q. praesens* (*v. et p. 2757, 11*): PLAVT. Amph. 545 prius tua opinione -c adero (Bacch. 100 prius -c adero quam *eqs.* Pseud. 1113 etsi abest, -c adesse erum arbitror. *et saepe* [*v. et vol. VII 1, 105, 41 sq.*]. PACVV. trag. 118 aut -c est aut -c adfore actutum autumo. VERG. Aen. 9, 242. SIL. 10, 444 ni talia sancis ..., Hannibal -c armatus adest). Cist. 21 nemo alienus -c est (Stich. 102. Truc. 719 amabo -cin tu eras? *al.* [*v. et vol. VII 1, 105, 39 sq.*]. POMPON. Atell. 147 negato esse -c me. OV. epist. 3, 24 -c parvo tempore ... eris. met. 15, 594. SEN. Thy. 977 -c sunt eruntque [*sc. nati*]. CVRT. 8, 7, 10 sunt -c, qui mecum *eqs.* PETRON. 64, 12 quot sunt -c? STAT. Theb. 10, 427 si quis -c pater. VVLG. Ioh. 11, 21 [ὧδε]). (II) *laxius fere i. q. praesto, paratus*: PLAVT. Persa 437 cape hoc sis. :: quin das? :: nummi sescenti -c erunt *eqs.* (Poen. 253 sunt -c omnia, quae ad deum pacem oportet adesse? TER. Andr. 606 utinam mihi esset aliquid -c, quo nunc me praecipitem darem. LVCIL. 275 -c est Macedo, si Agrion longius flaccet. CVRT. 4, 10, 32 tormenta iam -c erunt). CLAVD. DON. Aen. 5, 710 p. 506, 8 habemus -c ... Acesten (VVLG. I reg. 21, 8 si habes -c [*cf. gr.* ἐνταῦθα] ad manum hastam aut gladium? Luc. 24, 41 habetis -c [ἐνθάδε] aliquid, quod manducetur?).

b *cum additamentis* (*huc fort.* ACC. trag. 435. *praecipue c. praep.; c. adv. infra l. 74. 75. 78. 83, c. locat. infra l. 79, c. enunt. p. 2757, 5 sq., accedit ad nomen* TER. *l. 72*): NAEV. com. 72 quae ego in theatro -c meis probavi plausibus *eqs.* PLAVT. Amph. 91 histriones ... cum in proscaenio -c Iovem invocarunt. Asin. 151 opinor -c ante ostium ... loquar quae volam (Aul. 727 quinam homo -c a. aedes nostras ... conqueritur ...? Cist. 675 Pseud. 1202 Rud. 1299 *saepe.* TER. Eun. 895 *al.*). Cist. 100 cognata Lemniensis, quae habitat -c in proxumo (TER. Haut. 54 agrum in pr. -c mercatus es. *aliter p. 2754, 48*). Men. 332 ut te hinc abducat potius quam -c adstes foris (362 Most. 683 *al. cf.* TVRPIL. com. 154 visere quid -c [hinc *vel* in *codd.*] tumulti ante fores). Mil. 994 numquis ... -c prope adest qui *eqs.* (Persa 99 pr. me -c nescio quis loquitur [Rud. 97 Stich. 330 pr. nos. *al.*]. Rud. 214 nec pr. usquam -c *eqs. al. cf.* Mil. 1258). Rud. 328 ilico -c opperiar erum (*v. vol. VII 1, 330, 54 sq.*). 613 quid -c in Veneris fano meae viciniae clamoris oritur? (*et c. locat.*: TER. Phorm. 95 modo quandam vidi virginem -c viciniae [*cf.* DON. *ad l.*]. *aliter p. 2754, 50*). *al.* CIC. S. Rosc. 12 -c in foro ante tribunal tuum (LIV. 34, 2, 2 nunc domi victa libertas ... -c quoque in foro obteritur). 13 -c ibidem ante oculos vestros (APVL. apol. 44 -c i. pro tribunali. 101 -c i. pro pedibus. *et al.*). Tull. 38 -c in iudicio (QVINT.

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

decl. 267 p. 89, 14). Catil. 1, 8 -c in senatu. 1, 9 -c, -c sunt in nostro numero ..., in hoc orbis terrae sanctissimo ... consilio. Rab. Post. 36 dixerunt -c modo nobiscum ad haec subsellia. Verg. ecl. 1, 51 -c inter flumina ... et fontes ... frigus captabis opacum (5, 3 -c corylis mixtas inter ... ulmos). 9, 60 -c, ubi ... agricolae stringunt frondes, -c ... canamus; -c *eqs.* (*et c. enunt.*: Prop. 3, 18, 5 Sil. 3, 684). Hor. carm. 1, 17, 17 -c in reducta valle ... vitabis aestus. Ov. fast. 2, 167 ut tetigit lucum ... '-c', ait, 'in silva ... lavemur!' (Nemes. ecl. 1, 84 -c in silvis). Liv. 1, 12, 4 -c in Palatio ... fundamenta ieci. 3, 48, 4 sinas -c coram virgine nutricem percontari. 30, 18, 4 ego -c in prima acie rem geram. Sen. Thy. 976 -c esse natos crede in amplexu patris. Stat. silv. 3, 3, 196 -c manes, -c intra tecta tenebo (Orat. imp. Claud. [Bruns, fontes^{7} nr. 53] 3, 12 -c in⟨tra⟩ templum). Tert. apol. 23, 4 -c ... sub tribunali vestro. Peregr. Aeth. 36, 5 -c omnes convenire in isto loco. *c.* ubi: Plavt. Mil. 9 sed u. Artotrogus -c est? Rud. 1034 u. tu -c habitas? :: porro illic *eqs.* Trin. 873 Lesbonicum -c ... quaero in his regionibus u. habitet. Ter. Andr. 965 Pamphilus ubinam -c (hinc *A*) est? Haut. 829 Afran. com. 136. *cf.* Varro rust. 3, 2, 4 nuncubi -c (*sc. in hac villa*) vides citrum aut aurum?

2 *significat loca sim., quae propter amplitudinem, magnitudinem magis ratione, mente quam sensibus, oculis accipiuntur*: **a** *de* urbe *(oppido),* regione, *locis sim.* (*exempla sel.*): α *sine* additamentis (*huc fort.* Lucil. 1219 Acc. trag. 646. -c *in notabiliore ellipsi infra l. 44; accedit ad nomen infra l. 29 sqq.*): Plavt. Capt. 391 *dicito* me -c valere. Cist. 158 mercator venit huc ad ludos ... isque -c compressit virginem (177 sq. Poen. 121. 903). Men. 723 mos -c ita est, peregrino ut advenienti narrent fabulas? (*cf.* Truc. 955 tu peregrinu's, -c ⟨ego⟩ habito). Mil. 93 -c meretrices ... maiorem partem videas valgis saviis (*ad nom. accedit ut*: Cic. Att. 11, 4, 1 -c tua [*i. praedia sim.*] ... tueor apud hos. Paneg. 11, 7, 2 itidem ... -c gens *eqs. cf.* Plavt. Poen. 73 vendit eum domino -c diviti quoidam seni). 1436 si sic aliis moechis fiat, minus -c moechorum siet (*et de urbe Roma*: Liv. 2, 37, 5 Pers. 5, 149 Petron. 44, 4 Mart. 10, 58, 7 Ivv. 2, 167. *et saepe*). Trin. 919 multi Lesbonici sunt -c. Ter. Andr. 797 (*opp.* in patria). 910 tune -c (*i. Athenis, cf.* Don. *ad l.*) homines ... in fraudem inlicis? (*et ponitur iuxta pron.*: Cic. Att. 1, 3, 2 nos -c te ... exspectamus. 4, 10, 1 *al.* -c *praecedit*: Cic. Att. 10, 10, 4 -c ego Servium exspecto. Verg. Aen. 8, 39. *et al. cf. supra l. 29*). Hec. 174 relinquit cum matre -c uxorem. Haut. 160. 162 *al.* CIL I^{2} 638, 15 (*a. 132 a.*) forum aedisque poplicas -c fecei. Tvrpil. com. 140. Varro ling. 5, 74 potest ... Saturnus -c de alia causa esse dictus atque in Sabinis. Cic. Att. 4, 9, 1 est enim -c rumor. 12, 40, 5 quod quaeris, quam diu -c: paucos dies. Sall. or. Cottae 3 bis genitus -c (*et de patria, Italia*: Verg. georg. 2, 149 -c ver adsiduum. Prop. 3, 22, 18. Cels. 3, 21, 7 non quae -c nascuntur *eqs. et saepe*). Verg. georg. 2, 4 huc ... — tuis -c omnia plena muneribus *eqs.* —, huc ... veni. Hor. epist. 1, 11, 29 quod petis, -c est, est Ulubris. Tib. 1, 3, 5 me tenet ignotis ... Phaeacia terris ...: non -c mihi mater (Ov. Pont. 3, 8, 13 non -c ... amicitur vitibus ulmus. trist. 3, 3, 9. Sil. 8, 320 non -c domus hospita ... invitat. Tac. ann. 1, 68 non -c silvas nec paludes. *et al.*) 2, 5, 56 -c magnae iam locus urbis erit. *al.* Liv. 8, 7, 6 si ad Regillum lacum ... pugnavimus, -c quoque *eqs. al.* Sen. dial. 11, 9, 1 non pretiosus -c lapis caeditur (*ante*: haec terra). Lvcan. 5, 290 Rheni mihi Caesar in undis dux erat, -c socius. Val. Fl. 4, 145. Tac. ann. 1, 42 -c ... interfici centuriones *eqs.* (*opp.* aliis e provinciis). Plin. epist. 10, 49, 2 alium -c, alium apud nos esse morem dedicationis. *et al.* β *cum* additamentis: (I) explicantibus (*c. adv. infra l. 61; locat. infra l. 61; c. abl. infra l. 64; c. enunt. infra l. 65 sq.*): Naev. com. 84 adulescentes ..., qui -c ante parta patria peregre prodigunt. Plavt. Cist. 190 -c est Sicyoni (*et c. nom. urbium*: Merc. 945 Athenis. Mil. 441 in Epheso. Cic. Arch. 5 Romae. Att. 2, 6, 1 Anti. Apvl. apol. 59 Sabratae. *et al.*). Men. 1005 -c in pacato oppido ... deripier in via. *al.* Lvcil. 405 -c terrā ... miles Hiberā (*Palmer*) nobiscum meret. Varro rust. 1, 2, 5 ego -c, ubi *eqs.* (Cic. Verr. II 5, 143 non modo -c, ubi *eqs.* Ov. fast. 1, 243. *et al.*). 2, 1, 27 -c in Italia (*et c. regionum, insul. nom.*: Cic. Verr. II 3, 187 in Sicilia. Liv. 28, 12, 13 in Hispania. *sim.* Optat. 2, 9 p. 45, 1 apud nos -c in Africa. *cf.* Plavt. Cas. 72). 3, 7, 11 antequam aedificas rure, ... condiscas -c in urbe (*sim.* Cic. Phil. 12, 22 -c cum essem in urbe ac domi). Ov. trist. 5, 10, 48 -c in Scythicis gentibus esse. Vvlg. Luc. 4, 23 fac et -c (ὧδε) in patria tua. *et al.* (II) coartantibus: Plavt. Capt. 312 -c apud te servio. Stich. 606 non tu scis quam ecflictentur homines noctu -c in via? Trin. 508 est ager sub urbe -c nobis (Ter. Ad. 949 agellist -c sub urbe paullum). Varro Men. 589 ex agri depolitionibus eiciuntur, -c in cenaculo polito recipiuntur. Cic. Flacc. 71 -c alicubi in Crustumino aut in Capenati. Verg. Aen. 3, 616 -c (*in hac regione, insula*) me ... socii vasto Cyclopis in antro deseruere. Peregr. Aeth. 15, 1 requisivi ..., quam longe esset ... locus. tunc ait ...: ecce -c (*in hac regione*) est in ducentis passibus (*sim.* 20, 10 -c sunt ... ad mille passus de civitate).

b *de* mundo *vel* partibus mundi (*terra, locis caelestibus, infernis*): α *de* terra *sede generis humani*: (I) varia (*c. additament. p. 2758, 4. 10*): Plavt. Merc. 602 ubi ego sum? -cine

an apud mortuos? :: neque apud mortuos neque -c es (*cf.* 606 si neque -c neque Acherunti sum, ubi sum?). Rud. 5 signum quod ... exoritur ... -c atque in caelo. 16 sq. Varro ling. 5, 64 terra Ops, quod -c omne opus *eqs.* Men. 516 -c linquit homines ... in terra pila (*sim.* Comm. instr. 1, 6, 8 in terris). Lvcr. 3, 1023 -c Acherusia fit stultorum ... vita (*huc adde magis de vita in terra*: 3, 992 Tityos nobis -c est *eqs.*). Hor. carm. 1, 2, 49 -c (*i. in terra, inter Romanos*) magnos potius triumphos, -c ames dici ... princeps. Sen. Phoen. 234 cur caput ... non mitto ad umbras Ditis ...? quid -c manes meos detineo? epist. 102, 22 corpus (tempus *codd.*) -c, ubi inveni, relinquam, ipse me dis reddam. Plin. nat. 2, 174 haec (*sc. terra*) est materia gloriae nostra *eqs.* -c honores gerimus, -c exercemus imperia, -c ..., -c ..., -c *eqs.* Tert. anim. 56 p. 389, 7 disceptatio ..., an quasdam animas aliqua ratio detineat -c *eqs.* Comm. instr. 1, 5, 1 Iuppiter -c natus in insula Creta. Avson. 75, 6 p. 312 P. 'vivisne?' hic (*sc. mortuus*) abnuit. 'et quid nunc agis -c?' (II) *sensu* Christiano (*accedit ad nomen infra l. 36; c. additament. infra l. 26. 32; definitur*: Tert. scorp. 10 p. 165, 29 non -c, id est non intra hunc ambitum terrae nec per hunc commeatum vitae nec apud homines huius communis naturae): Tert. scorp. 10 p. 167, 25 memento claves eius (*sc. caeli*) -c dominum Petro ... reliquisse, quas -c unusquisque ... confessus feret secum. *saepe.* Itala Matth. 12, 32 (Lucif. non parc. 26 p. 265, 14) non dimittetur ei neque -c neque in futuro (ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, *Vulg.* in hoc saeculo. *cf.* Rvric. epist. 2, 12 quem viderit -c facere, quod praecepit, in futuro *eqs.* Pass. Thom. p. 136, 13 in futuro saeculo ..., -c ... in isto saeculo). Cypr. hab. virg. 7 p. 192, 18 terrena ... -c cum saeculo remansura. Demetr. 18 p. 363, 25 *ille*, cui bene non potest esse post saeculum, cuius vivendi fructus omnis -c capitur, cuius -c solacium omne finitur, cuius ... vita -c aliquam dulcedinem computat *eqs.* epist. 58, 10 p. 665, 16 quod -c ... patimur (*syn.* passiones huius temporis). *saepe.* Hier. epist. 60, 3, 4 *nobis* -c adhuc positis ... in terra. *al.* Vvlg. Hebr. 13, 14 non ... habemus -c (ὧδε) manentem civitatem. Avg. civ. 4, 28 p. 181, 25 D. melius -c regnum haberent ... et post haec acciperent sempiternum, sive -c haberent sive non haberent. *al.* Drac. laud. dei 2, 611 Christus ... nostra -c peccata lavet. *al.* Caes. Arel. serm. 56, 3 p. 240, 2 -c extinguamus mortem moriendo peccatis, -c vitam *eqs. et al.* β *de* inferna *aut* caelesti *(infra l. 44)* sede (*c. additament. infra l. 40*): CE 55, 18 (*med. saec. I a.*) bis -c septeni mecum natales dies tenebris tenentur Ditis aeterna domu. Cvlex 367. Prop. 4, 11, 18 huc non noxia veni (*i. Cornelia*): det pater -c umbrae mollia iura meae. Ov. met. 10, 27 an sit et -c *bene notus Amor*, dubito. sed et -c tamen auguror esse. Sen. dial. 6, 26, 4 quid dicam nulla -c (*sc. in arce caelesti*) arma mutuis furere concursibus *eqs.* (*de caelo, aeternitate apud Christianos*: Hier. epist. 39, 7, 1). Stat. Theb. 8, 90 si ... -c ora resolvere fas est manibus. 8, 100 testor inane chaos — quid enim -c iurandus Apollo? Clavd. Don. Aen. 6, 830 p. 612, 23 (*syn.* sedes inferna). CE 85, 3 -c summa est severitas (*v. app. crit.*).

C iuncturae, stilistica: 1 *in* correlatione (*ubique ad B praeter l. 71. p. 2759, 7. 11. 22*): **a** formae bimembres: *accedit*: α illic (*cf. et p. 2754, 72*): (I) *praeced.* -c: Plavt. Amph. 594 sum profecto et -c et i. 969. Capt. 261 ut vos -c, itidem i. apud vos. 314 Most. 792. Ter. Hec. 217 melius -c quae fiunt quam illi ubi sum ... scio. Cic. Att. 9, 7, 2 Catvll. 10, 21 Liv. 23, 9, 8. 28, 41, 10. 28, 42, 17 Mart. 10, 37, 13 Tert. resurr. 49 p. 101, 28 Epist. pontif. 110 Cypr. epist. 50 p. 613, 15. Cypr. epist. 69, 11 p. 760, 7 ut -c (*ante*: apud nos) accipiatur quod i. (*i. apud haereticos*) nec est *eqs.* Avg. c. Pelag. 4, 10, 28 p. 559, 4 CE 2100, 22. *et al.* (II) *seq.* -c: Plavt. Trin. 1109 i. sum atque -c sum. Cic. Cluent. 171 plures i. (*syn.* ad inferos) offendisse inimicos quam -c reliquisse. Ov. epist. 12, 25 hoc i. Medea fui, nova nupta quod -c est. Liv. 36, 17, 5 Stat. Theb. 9, 784 Plin. epist. 6, 19, 6 Apvl. Socr. 4 p. 127 Tert. scorp. 10 p. 167, 27 anim. 24 p. 340, 9 Cypr. Demetr. 9 p. 357, 1. 24 p. 368, 20 epist. 71, 1 p. 772, 1 Avg. civ. 3, 6 p. 103, 12 D. *et al.* (III) *repetitur correlatio*: Anth. 477 Ambr. bon. mort. 11, 49. β domi: (I) *seq.* -c: Plavt. Amph. 562 d. te esse nunc, qui -c ades. Sall. Catil. 52, 23 d. voluptatibus, -c pecuniae ... servitis. (II) *praeced.* -c: Plavt. Amph. 593 uti ... -c sis et d.? Aul. 181 sum -c, animus d. est. Poen. 26. 35.
γ istic: (I) *praeced.* -c: Plavt. Merc. 876 -c favonius serenust, i. auster imbricus. Cic. epist. 3, 10, 3. 6, 18, 5 Plin. epist. 6, 30, 1. *ad A* (*cf. supra l. 50*): Met. Nvm. or. frg. Gell. 12, 9, 4 (frg. 4 M.) ut -c (*mihi*) conquestio, i. (*vobis*) vituperatio relinquatur. (II) *seq.* -c (*cf.* Plavt. Aul. 342): Cic. Att. 3, 12, 3 epist. 9, 18, 3. 12, 18, 2 i. ... bellum est exortum, -c pax consecuta. Plin. epist. 8, 17, 1.
δ ibi: (I) *seq.* -c: Lvcr. 6, 140 i. (*in nubibus*) ... -c ... in terra. Sen. contr. 1, 6, 3 Qvint. decl. 388 p. 440, 1 Hier. epist. 15, 1, 2. Vvlg. deut. 12, 8 (*gr.* ὧδε). Avg. civ. 17, 4 p. 208, 32 D. i. (*in aeternitate*) ... stant anni, -c ... transeunt. (II) *praeced.* -c (*cf.* Gann. carm. frg. 1; *locus l. 82 positus iam ad anaphoricum usum spectat*): Tac. Agr. 32 -c dux, -c exercitus; i. tributa et metalla *eqs.* Vlp. dig. 5, 1, 19, 4 qui ita fuit obligatus, ut in Italia solveret, si in provincia habuit domicilium, utrubique posse conveniri et -c (*in Italia*) et i. Cypr. mortal. 20 p. 309, 22. Ambr. obit. Theod. 53 -c in labore, i. (illic *DF*) in requie. Avg. civ. 20, 21 p. 457, 32 D. 22, 17 p. 595, 16 Caes. Arel.

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serm. 58, 1 p. 244, 13. *et al.* (III) *repetitur correlatio*: MART. 10, 96, 7 pascitur -c (*Romae*), i. pascit ager; tepet igne maligno -c focus, ingenti lumine lucet i. *eqs.* AVG. civ. 21, 26 p. 543, 11 D. sive i. ... sive et -c et i. sive ideo -c ut non i. saecularia ... concremantem ignem ... inveniant. IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 24, 44 i. secundum divinitatem, -c ... secundum humanitatem; i. deus ..., -c ... homo. *ε* -c (*ad A, cf. p. 2758, 50*): SEN. Ag. 11 locus -c habendae curiae — -c epulis locus. Phaedr. 1258 fortis -c dextrae locus, -c laeva ... manus ponenda. Phoen. 67 -c alta rupes arduo surgit iugo *eqs.* nudus -c pendet silex *eqs.* -c ... torrens cadit *eqs.*

ζ **alibi** (*ad A, cf. p. 2758, 50*): PLIN. nat. 37, 90 hoc (*nomen onychis*) a. lapidis, -c gemmae vocabulum est. *η* **alibi**: (I) *seq.* -c: PLIN. paneg. 4, 3 a. tibi gratias agi non sinis et ... -c (*i. in senatu*) sinis. (II) *praeced.* -c: HIER. epist. 22, 3, 1 -c contendimus, ut a. coronemur. (III) *repetitur correlatio*: TERT. scorp. 10 p. 189, 9 si cetera -c (*in saeculo*), nec confessio a.; si confessio a., nec cetera -c.

ϑ **alicubi**: AVG. civ. 15, 9 p. 76, 4 D.

b *formae multimembres*: CIC. Att. 13, 10, 3 -c ... nihil habeo quod agam, ne ... illic quidem nec usquam, sed tamen illic. OV. epist. 1, 34 aliquis positā monstrat fera proelia mensā pingit et exiguo Pergama tota mero: 'hac ibat Simois, haec est Sigeïa tellus, -c steterat Priami regia ..., illic Aeacides, illic tendebat Ulixes, -c *eqs.*'

c *correlat. commixtae*: CLAVD. 3, 206 ibi (*apud te*) quaerit inanes luxuries ... cibos, -c (*apud me; sic C*, tibi V^1, mihi $V^3φ$) donat ... terra dapes. rapiunt Tyrios ibi vellera sucos *eqs.* -c (hinc *P*) *eqs.* fulgentibus illic surgunt strata toris; -c *eqs.* turba salutantum ... ibi perstrepit aedes; -c *eqs.* AVG. civ. 12, 21 p. 545, 6 D. si ... ibi (*post mortem*) ea ... scituri sumus, -c (*in terra*) ... nesciamus, ut -c felicior sit exspectatio quam illic adeptio ... boni; quando -c *eqs.* ibi *eqs.*

2 *c. adv. temp. notabiliora*: **a** *c.* **hodie** *in formula, per quam aliquid terminatur, constituitur* (*cf.* ENN. scaen. 360): PLAVT. Mil. 1412 iura te non nociturum esse homini ... nemini, quod tu h. -c verberatu's *eqs.* (1415). LIV. 1, 24, 7 uti ... ea -c h. rectissime intellecta sunt, illis legibus populus Romanus prior non deficiet. si prior defexit ... dolo malo, tum tu ille Diespiter populum Romanum sic ferito ut ego hunc porcum -c h. feriam *eqs.* LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 9 (*a. 11/13*) hanc aram ... his legibus hisque regionibus dabo dedicaboque, quas -c h. palam dixero *eqs.* (LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 6 [*a. 137*]). **b** *in asseveratione, comminatione, iussu sim.*: *α c.* **hodie**: PLAVT. Amph. 334 metuo, vocis ne vicem h. -c vapulem. Bacch. 241 quem ... ego h. faciam -c arietem Phrixi. Most. 427 ludos ego h. vivo praesenti -c seni faciam *eqs.* TER. Eun. 800 si quicquam h. -c turbae coeperis, faciam ut huius loci dieique meique semper memineris. *β c.* **iam**: PLAVT. Rud. 1008 i. ego te -c ... exurgebo *eqs.* Truc. 268 i. hercle ego -c te ... quasi sus catulos pedibus proteram. 614 i. ego ⟨te⟩ -c agnum faciam *eqs.* TER. Ad. 782 an tibi i. mavis cerebrum dispergam -c? STAT. Theb. 3, 616 i. ... -c ... sacerdos exeat aut hodie *eqs. cf.* PLAVT. Curc. 576 i. ego te faciam ut -c formicae frustillatim differant. *γ c.* **ilico**: PLAVT. Stich. 727 si peccassis, multam -c retinebo i. *δ c.* **statim**: LIV. 28, 27, 10 si ... exercitum ... mortem mihi optasse crederem, -c st. ante oculos vestros morerer.

3 *anaphorae notabiliores*: *ad A: p. 2753, 74. 2755, 21. 46. 55 sq.* *ad B: p. 2756, 17. 2757, 1. 2758, 7 sq. 12.* CIC. leg. 2, 3 -c (*A*, hinc *cett.*) ... orti ... sumus; -c sacra, -c genus, -c maiorum ... vestigia. VERG. ecl. 10, 42 -c ... fontes, -c ... prata ..., -c nemus, -c *eqs.* OV. Pont. 4, 10, 31 -c agri infrondes, -c spicula tincta venenis, -c freta *eqs.* LIV. 5, 54, 7 -c (*i. Romae*) Vestae ignes, -c ancilia ..., -c omnes ... dei. STAT. Theb. 7, 385 -c pater, -c genetrix, -c ... sorores, -c erat et frater. TERT. scorp. 10 p. 169, 6 odium nominis -c erit et persecutio -c erumpit et traditio -c producit et interrogatio -c compellit et carnificina -c desaevit. AVSON. Mos. 148 -c tamen, -c ... ballena Mosellae *eqs.* CLAVD. 5, 95 dilecta -c (*i. Romae*) pignora ..., -c domus, -c thalamis primum genialibus omen, -c tibi *eqs.*

II *de loco non praesenti* (*de quo narratur, cogitatur*):

A -c *anaphoricum*: **1** *per se positum*: **a** *de loco*: *α sine additamentis* (*huc fortasse.* LVCIL. 128. *nota c. verb. motionis p. 2760, 21; de loco incorporeo p. 2760, 23*): PLAVT. Mil. 73 eamus ad forum, ut in tabellis quos consignavi -c heri latrones, ibus denumerem stipendium. Pseud. 796 quin ... Orcus recipere ad se hunc noluit, ut esset -c qui mortuis cenam coquat. TER. Phorm. 89 exadversum ilico tonstrina erat ...: -c solebamus ... eam opperiri. 869 *al.* VARRO ling. 5, 41 Capitolium dictum, quod -c *eqs.* 5, 101 a Roma quod orti Siculi ... hinc illuc (*in Siciliam*) tulerunt et -c reliquerunt id nomen (*sc. leporis*). rust. 1, 6, 5 aestiva montanis locis commodiora, quod ibi tum et pabulum multum ... et cultura arborum aptior, quod tum -c frigidior aër (*et sine verbo fin.*: VAL. FL. 1, 832 SIL. 1, 228 STAT. Theb. 10, 94. *et al.*). *al.* CIC. Arat. 180 -c (*propter signa ante nominata*) aliae volitant *stellae* (*et de caelo loco signorum sim.*: *214 al.* MANIL. 2, 901. *et al.*). Verr. II 5, 26 -c (*sc. Syracusis in urbe*) ita vivebat *eqs.* epist. 10, 15, 4 *al.* LVCR. 6, 269 ... aether. -c ... ventis ... omnia plena. CAES. Gall. 4, 19, 3 hunc *locum* esse delectum medium ... regionum *eqs.*; -c Romanorum adventum exspectare atque ibidem decertare constituisse. civ. 3, 35, 2 in Thessaliam ... pervenit. -c cum *eqs.* (NEP. Them. 8, 2 Argos habitatum concessit. -c cum *eqs. cf.* OV. met. 1, 318 mons ibi verticibus petit ... astra *eqs.* -c ubi *eqs.*). *al.* VERG. georg. 3, 379 in ... specubus ... otia agunt eqs. -c noctem ludo ducunt *eqs.* Aen. 1, 52 nimborum in patriam ... Aeoliam venit. -c *eqs.* HOR. sat. 1, 5, 7 inde Forum Appi *eqs.* -c ego ... ventri indico bellum. 1, 5, 30 huc venturus erat Maecenas *eqs.* -c *eqs. al.* TIB. 1, 3, 59 campos ... in Elysios. -c *eqs.* PROP. 1, 20, 33 ibat Hylas, ibat hamadryasin. -c erat *eqs.* OV. fast. 1, 471. 4, 503 venit ad portus *eqs.* -c ... sedit ... saxo. trist. 4, 10, 5 Sulmo mihi patria est *eqs.* editus -c (hac *T*, hinc *Dς*) ego sum. *saepe.* LIV. 3, 28, 8 invaditur vallum. -c instabat nova pugna. 38, 2, 10 *al.* MANIL. 3, 365 -c (*sc. sub vertice caeli, cf. 356*) erit una dies per senos ... menses. PHAEDR. 4, 22, 19. SEN. Herc. f. 783 Ditis apparet domus: -c *eqs.* Phoen. 121 illuc ire ... placet, ubi sedit ... Sphinx *eqs.* dirige huc gressus ..., -c siste patrem. *al.* CVRT. 4, 9, 9 pervenerat Arbela vicum *eqs.* -c *eqs. al.* MELA 1, 83 -c (*sc. in Caria*) castella sunt aliquot. 2, 25 terra quae sequitur nusquam lata atque -c (*sc. ubi Lysimachia sita est*) artissima *eqs. al.* LVCAN. 6, 127 opportuna ... valli pars visa propinqui *eqs.* -c (hinc G^1) ... agmen agit subitus. 7, 597 (*syn. 592* istic). 10, 152. PERS. 1, 50 'belle' ...: quid non intus habet (*hoc verbum*)? non -c est Ilias Atti ...? PLIN. nat. 6, 173 maximum -c (*sc. in oppido Aduliton*) emporium Trogodytarum. VAL. FL. 2, 302 delubra ... Dianae advenit. -c *eqs. al.* STAT. Theb. 1, 273 (*syn.* illic). 1, 387 *al.* MART. 1, 12, 5 *al.* IVV. 6, 309 -c (*sc. ad aram Pudicitiae*) ponunt lecticas, micturiunt -c. *al.* TAC. ann. 2, 19 deligunt locum flumine et silvis clausum *eqs.* -c pedes adstitit. *et al.* *nota* (*accedit ad subst.*): AVIEN. ora 98 in quo (*i. sinu*) insulae sese exerexerunt Oestrymnides *eqs.* multa vis -c gentis est, superbus animus, efficax sollertia *eqs.* *de locis librorum* (*exempla sel.*): VARRO ling. 7, 73 -c ... noctem ostendere volt *eqs.* (TERT. resurr. 40 p. 84, 16. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 16 -c ostendit, cur supra dixerit *eqs.* CYPR. eleem. 2 p. 374, 7). FEST. p. 360 non enim -c tempus ... significat. VLP. dig. 3, 2, 2, 1 sed -c (*in loco edicti*) etiam eum *eqs.* (*item*: 4, 6, 21, 1. 39, 2, 15, 2 *al.*). TERT. pudic. 12 p. 242, 4. PORPH. Hor. carm. 2, 16, 15 Cupidinem -c ... pro amore posuisse. CYPR. epist. 55, 23 p. 641, 5 comparat -c dominus *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 12, 15 p. 549, 4 AVG. civ. 3, 15 p. 117, 24 D. *β cum additamentis* (*huc fort.* VARRO Men. 276. *plerumque c.* ubi; *c. abl. infra l. 49, c. praep. infra l. 44. 50*): LVCR. 6, 836 fit ..., ut ... vis haec atque aestus Averni aëra ... discutiat, prope uti locus hic linquatur inanis *eqs.* -c ubi nixari nequeunt *aves* insistereque alis *eqs.* LIV. 21, 63, 2 -c (*sc. Arimini*) in provincia consulatum inire consilium erat. PROP. 4, 8, 4 Lanuvium ... vetus est tutela draconis: -c ubi tam rarae non perit hora morae, qua ..., qua *eqs.* LVCAN. 3, 233 movit et eoos bellorum fama recessus, qua colitur Ganges *eqs.* -c ubi Pellaeus ... ductor constitit. 4, 72. SIL. 6, 144 -c (*cf. 140*) ... per ripas ... saevis consedimus arvis (*cf.* AVIEN. orb. terr. 1151 mediis -c [*sc. in hac parte Syriae*] impigra in arvis Cappadocum gens est). MART. 4, 25, 8 felix Aquileia Timavo, -c ubi septenas Cyllarus hausit aquas. 9, 59, 1 in Saeptis ..., -c ubi Roma suas ... vexat opes. IVV. 3, 12 substitit ad veteres arcus madidamque Capenam. -c ubi *eqs.* AVIEN. orb. terr. 824 in matutinos oram conducitur *Asia* axes. -c adstare procul Bacchi fert fama columnas, ultimus Oceani qua *eqs.* (*Dionys. 623* ἔνϑα). AVSON. 175, 15 p. 40 P. iuncta colis (*mortua*) thalamo ... monumenta tuo. -c ubi primus hymen, sedes ibi maesta sepulchri. **b** *de rebus*: PLAVT. Asin. 713 si ... mihi statuam et aram statuis atque ut deo -c immolas bovem. VERG. georg. 3, 28 -c (*sc. in foribus, cf. 26.* huic *P*) undantem bello ... Nilum *faciam* (*et de foribus, valvis*: Aen. 6, 24. 27 VAL. FL. 5, 418. *similia*: VERG. Aen. 8, 663 -c exultantes Salios ... extuderat [*item de clipeo*: STAT. Theb. 9, 334 CLAVD. 1, 96. *cf.* VERG. Aen. 8, 655 -c (*sc. in regia, quae sculpta est in clipeo*) auratis volitans argenteus anser porticibus]. VAL. FL. 1, 130 picturae varios superaddit honores. -c *eqs.* CLAVD. 22, 354 Venus -c invecta columbis *eqs.* [*sic de veste*: rapt. Pros. 1, 248. 2, 44]). Aen. 11, 67 extructos ... toros obtentu frondis inumbrant. -c iuvenem ... ponunt. OV. met. 7, 624 fuit ... sacra Iovi quercus ...: -c nos ... adspeximus ... formicas (STAT. Theb. 9, 588). 8, 664 mensam ... ponit anus *eqs.* ponitur -c bicolor ... baca *eqs.* SEN. nat. 1, 7, 1 non imaginem -c (*sc. in virgula vitrea*) solis esse. LVCAN. 9, 916 ultima castrorum medicatus circumit ignis. -c ebulum stridit *eqs.* PAVL. dig. 33, 7, 18, 3 nec multum refert inter caccabos et aenum ...: -c (*in aeno*) aqua ad potandum calefit *eqs.* APVL. apol. 100 si quid quasi insana scripsit, -c (*sc. in testamento*) reperies. **c** *de animantibus vel animantium corporibus* (*de numinibus p. 2761, 15; de bestiis p. 2761, 4. 8*): PLAVT. Persa 74 qui -c (*ad tres viros, cf. 72*) albo rete aliena oppugnant bona (CASSIOD. var. 8, 14, 4 -c [*sc. penes praetorem*] ... aulicae famae insignia reponuntur). LVCIL. 485 terriculas, Lamias ... tremit ..., -c (*i. in his monstris*) omnia ponit (*sim.* 560 'vis hominem ...? habeas'; ... non video -c [*in hoc homine*] quid magno opere optem. 859 -c [*in libertinis, cf. Terzaghi, Lucilio 1934, 205 sq.*] corpus solidum invenies, -c *eqs.* [*cf.* OV. epist. 15, 145 plus -c invenio quam quod promiserat *Venus*]). VARRO ling. 5, 69

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mulieres ... supercilia sua attribuerunt ei deae (*Lucinae*). -c ... debuit ... collocari ... Lucina, ubi ab diis lux datur oculis (*sic de parte corporis hominum vel bestiarum*: PLIN. nat. 9, 126 purpurae florem ... in mediis habent faucibus. liquoris -c minimi est ... vena. 11, 135 huc [*in cerebrum*] venarum ... a corde vis tendit, -c desinit ..., -c mentis est regimen. 11, 138. MART. 3, 85, 3 quis tibi persuasit nares abscidere moecho? *eqs.* nihil -c tibi perdidit uxor). rust. 3, 16, 6 haec (*sc. apium*) ut hominum civitates, quod -c est et rex *eqs.* HOR. sat. 2, 3, 221 ubi prava stultitia, -c summa est insania. SEN. Herc. O. 885 quid domum (*i. familiam*) impulsam trabis? erroris est -c *eqs.* VAL. FL. 6, 129 -c (*i. in hac turba*) et ... Cessaeae manus (*et de iis, inter quos aliquis versatur*: SIL. 8, 395 -c [*in hoc exercitu*] Scaptica pubes, -c *eqs.* 8, 431. IVV. 15, 77 terga fugae ... praestant ..., qui ... colunt ... Tentyra *eqs.* labitur -c quidam *eqs.* APVL. met. 11, 11 dei ... prodeunt, -c horrendus ille superum commeator). TAC. Germ. 10 illud ... etiam -c (*apud Germanos*) notum.

2 *iuncturae, stilistica*: **a** *correlationes*: *accedit*: *α* illic: (I) *praeced.* -c (*ubique ad prius et remotius pertinet praeter l. 22 sqq. ad posterius et propius [infra l. 27 ad neutrum strictius referendum]. de animantibus l. 32 sqq.*): VARRO rust. 1, 6, 3 verno tempore in campestribus maturius eadem illa seruntur quae in superioribus et celerius -c quam i. coguntur. 3, 2, 12 -c (*sc. in agro Reatino*) aprum glas ... empticia facit pinguem, i. (*sc. apud Seium*) gratuita exilem (*ad membrum posterius et propius pertinet et*: PLIN. nat. 2, 195 Galliae et Aegyptus minime quatiuntur, quoniam -c aestatis causa obstat, i. hiemis). 3, 5, 6 non ut advenae volucres pullos faciunt, in agro ciconiae, in tecto hirundines, sic aut -c aut i. turdi (*ad neutrum strictius referendum et*: OV. Pont. 1, 7, 58 -c i. [*cf. 54. 57*] vestro sub lare ... eram. LIV. 8, 37, 6 ager Apulus Samniumque evastatum, hostes nec -c nec i. inventi. *cf.* LVCAN. 10, 301 soli [*sc. Nilo*] ... vagari concessum per utrosque polos. -c quaeritur ortus, i. finis aquae). 3, 16, 4 -c (*sc. apud apes*) societas operis ..., quod i. (*sc. apud gragulos*) non est (*et de animantibus, hominibus*: STAT. Theb. 9, 568 Grais Sidoniisque ... nectebat vulnera Mavors: -c ... Hippomedon, i. ... Hypseus fletur). VELL. 2, 49, 2 alterius ducis causa melior ..., alterius ... firmior: -c omnia speciosa, i. valentia. MELA 2, 74 Gallia ... in duo latera divisa atque altero Tuscum pelagus adtingens altero oceanum, -c a Varo i. a Rheno ad Pyrenaeum usque permittitur. PLIN. epist. 2, 14, 3 -c (*sc. in foro*) quoque ut i. (*sc. in schola*) primum coepit esse quod maximum est. *et al.* (II) *seq.* -c: (A) *pertinet ad posterius et propius* (*de hominibus infra l. 55; de bestia l. 51*): VERG. georg. 1, 70 i. (*in tellure fecunda*) officiant laetis ne frugibus herbae, -c sterilem ... ne deserat umor harenam. PHAEDR. 4, 7, 16. COLVM. 1, 6, 4 pecoribus ... ex parte tecta loca, ex parte sub dio parietibus ... circumsepta, ut i. per hiemem, -c per aestatem ... conquiescant. 2, 15, 6 succidi ... lupinum sabulosis locis oportet, cum secundum florem, lubricosis (rubricosis *R*), cum tertium egerit. i. (*in sabulosis l.*) dum tenerum est convertitur ...: -c *eqs.* 3, 2, 8 *vitis* minor ... habilis arbori nec non iugo: i. (*in arbore*) pinguem terram, -c mediocrem desiderat. 8, 7, 2 pluma ... e capite ... atque clunibus detergetur: i., ne pediculum creet; -c, ne stercore *eqs.* PLIN. epist. 10, 39, 6 cum timeam, ne i. (*sc. Nicaeae*) publica pecunia, -c (*sc. Claudiapoli*) ... munus tuum male conlocetur. QVINT. inst. 10, 1, 106 densior ille (*sc. Demosthenes*), hic (*sc. Cicero*) copiosior ..., i. nihil detrahi potest, -c nihil adici (*sic de hominibus*: CYPR. laps. 3 p. 239, 4 ille iudicem saeculi vincit, hic ... conscientiam puram ... custodit: i. fortitudo promptior, -c sollicitudo securior. AVG. civ. 18, 2 p. 258, 30 D. secundi reges erant: apud Assyrios Ninus, apud Sicyonios Europs; primi ... i. Belus, -c Aegialeus). 11, 1, 4 i. (*in libro de Oratore*) ... -c (*in Oratore*). *et al.* (B) *pertinet ad remotius et prius* (*de re infra l. 64*): MELA 1, 61 Arabia hinc (*sc. ex Aegypto*) ad Rubrum mare pertinet, sed i. (*prope R. mare*) magis laeta ..., -c ... plana et sterilis. PLIN. nat. 37, 90 i. (*sc. in sardonyche Indica*) ... momentum esse, -c (*sc. in onyche Indica*) circulum. PLIN. epist. 9, 7, 4 haec *villa* unum sinum molli curvamine amplectitur, illa editissimo dorso duos dirimit: i. recta gestatio ... super litus extenditur, -c *eqs.* POMPON. dig. 33, 7, 15, 2 desiderant tam villae quam agri custodiam, i., ne quid vicini aut agri aut fructum occupent, -c, ne quid ... rerum, quae in villa continentur. *et al.* (III) *repetitur correlatio* (*ubique pertinet -c ad posterius et propius praeter l. 74*): SEN. contr. 9 praef. 5 in foro partem accipiunt, in schola eligunt; i. iudici blandiuntur, -c imperant; i. ... intendendus animus est ..., -c *eqs.* (CYPR. epist. 38, 2 p. 581, 2 ad pulpitum post catastam venire, i. fuisse conspicuum gentilium multitudini, -c a fratribus conspici, i. ..., -c *eqs.*). PLIN. nat. 2, 189 -c (*sc. in adversa plaga Aethiopum, septentrione*) graves feras, i. (*apud Aethiopas*) varias effigies animalium provenire ..., corporum ... proceritatem utrobique, i. ignium nisu, -c umoris alimento. *β* -c: TIB. 3, 7, 40 quis te maiora gerit castrisve forove? nec tamen -c aut -c (*cf. adn. crit.*) tibi laus maiorve minorve. *γ* ibi: (I) *praeced.* -c (*pertinet ad prius et remotius*): FLOR. epit. 2, 2, 16 Olbiae -c, i. Aleriae urbis *eqs.* (II) *seq.* -c (*ubique ad posterius et propius pertinet. de rebus p. 2762, 1, de animantibus p. 2762, 3*): FLOR. epit. 3, 21, 23 apud Sacriportum Collinamque portam *eqs.* i. Marius, -c Telesinus oppressi. APVL. met. 2, 2 aurum in gemmis et in tunicis, i. inflexum, -c intextum. AVG. civ. 9, 15 p. 388, 8 D. i. (*sc. in daemonibus*) ... cavenda est miseria sempiterna; -c (*sc. in Christo*) mors timenda non est (*et de animantibus*: 15, 2 p. 61, 26). (III) *repetitur correlatio* (*pertinet ad posterius et propius*): AVG. civ. 1, 4 p. 9, 17 D. i. (*sc. in asylo Iunonis*) amissa, -c (*sc. in memoriis apostolorum*) servata libertas; i. clausa, -c interdicta captivitas. *δ* alibi: PORPH. Hor. sat. 2, 4, 14.

b *anaphorae notabiliores* (*ubique de loco nisi l. 29 sqq. cf. p. 2760, 82 sq. 2761, 5 sq. 12 sq.*): VARRO rust. 1, 13, 3 boves ... -c (*sc. in lacu cohortis*) bibunt, -c perfunduntur. CIC. dom. 109 *quid* sanctius ... quam domus uniuscuiusque civium? -c arae sunt, -c foci, -c di penates, -c *eqs.* VERG. Aen. 1, 16 -c (*Karthagine*) illius (*Iunonis*) arma, -c currus fuit. 6, 479 iam ... arva tenebant ultima *eqs.* -c illi occurrit Tydeus, -c ... Parthenopaeus ..., -c *eqs.* 7, 173 -c sceptra accipere ... omen erat, ..., -c ... soliti ... considere mensis. CVLEX 361 mediis siti sunt sedibus ..., -c Fabii Deciique, -c est et Horatia virtus, -c *eqs.* MORET. 71 -c (*sc. in horto*) holus, -c ... betae ..., -c siser. TIB. 1, 7, 59 -c (*sc. in tellure Tusca*) glarea dura sternitur, -c ... iungitur arte silex. MANIL. 1, 762 huc (*i. in orbem lacteum*) migrant *animae eqs.* -c Aeacidas, -c et veneramur Atridas. MELA 1, 93 -c (*sc. in hoc sinu*) Sigeum fuit oppidum, -c Achivorum fuit ... statio. 1, 108. 2, 36 terrae interiores claris locorum nominibus insignes *eqs.* hinc non longe est Olympus, -c Pelion -c Ossa ...; -c ... domus ... Pieria; -c ... saltus Oetaeus; -c ... Tempe; -c *eqs.* LVCAN. 6, 61 coit area belli: -c alitur sanguis ..., -c et Thessalicae clades ... tenentur. 7, 551 ille locus fratres habuit, ... parentes. -c furor, -c rabies, -c (hinc *VC*) sunt tua crimina, Caesar. STAT. silv. 2, 2, 90. MART. 3, 58, 6 -c (*sc. in villa*) farta premitur angulo Ceres omni ...; -c ... putator ... refert uvas. AVIEN. Arat. 226. 981 orb. terr. 100. CLAVD. 21, 155 mixtis -c (*sc. in hac turba*) Colchus Iberis, -c ... Arabs, -c (cum *AA*) ... Armenius, -c ... Saces ..., -c ... Indus, -c Rhodani ... cohors, -c miles alumnus Oceani. rapt. Pros. 2, 110 fluctuat -c (*sc. in hac silva*) ... buxus, -c (hinc *F*) hederae serpunt, -c pampinus induit ulmos. PAVLA Hier. epist. 46, 11, 2 in hoc parvo ... foramine ... natus est. -c involutus pannis, -c visus a pastoribus, -c demonstratus ab stella, -c adoratus a magis.

B -c *praeparativum*: **1** *in responsione* (-c *determinativum. ubique de loco [terrae] praeter infra l. 48 de homine; seq. ubi [aliter infra l. 54] praeter infra l. 44 qua*): VERG. Aen. 2, 608 -c, ubi disiectas moles ... vides ..., Neptunus muros ... quatit. OV. met. 7, 581 membra ... tendunt ad sidera caeli, -c illic, ubi mors deprenderat, exhalantes. fast. 1, 258 cur stas sacratus in uno *iano*, -c, ubi iuncta foris templa duobus habes? MELA 1, 63 -c Palaestine est qua *Syria* tangit Arabas. STAT. silv. 2, 2, 54 mons erat -c, ubi plana vides *eqs.* MART. 1, 90, 10 -c, ubi vir non est *eqs.* 8, 65, 1 -c, ubi Fortunae ... templa nitent, felix area nuper erat. epigr. 2, 1. 5. 7. IVV. 3, 119 non est Romano cuiquam locus -c, ubi regnat Protogenes aliquis. TERT. apol. 30, 7 -c erit crimen, ubi veritas est dei. spect. 28 p. 27, 16 -c voluptas, ubi et votum. AVIEN. Arat. 887 -c, ubi ... Pelius adsurgit ..., arbiter aequi egerat *Centaurus eqs.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 258 statuit requiescere ... -c, ubi ... Italiam pingit ... Mediolanus. **2** *per se positum*: TERT. pudic. 17 p. 258, 18 sicut et -c: '*eqs.*'. resurr. 45 p. 92, 14 adv. Marc. 4, 30 p. 525, 20 *saepius*. AVG. civ. 13, 24 p. 595, 1 D. -c ..., ubi legitur: '*eqs.*'. 15, 26 p. 115, 27 *al.* EVCHER. form. 2 p. 12, 7 anni ... pro aeternitate accipiuntur ut ibi: '*eqs.*', ... et pro brevitate vitae ut -c: '*eqs.*'

C -c *indefinitum*: **1** *per se positum*: LVCR. 4, 382 umbra ... quae fuit -c eadem nunc transeat illuc. HOR. carm. 1, 34, 16 hinc apicem rapax Fortuna ... sustulit, -c posuisse gaudet. PRVD. psych. 857 chrysolitus ... hinc sibi sappirum sociaverat *eqs.* -c calcedon hebes perfunditur *eqs.*

2 *in correlatione*: **a** *bimembres*: *accedit*: *α* -c (*ubique per asyndeton praeter infra l. 65. 70*): VERG. Aen. 1, 427 -c portus alii effodiunt, -c ... theatri fundamenta locant alii. 11, 215. 12, 479 iamque -c germanum iamque -c ostentat ovantem. CALP. ecl. 7, 58 VAL. FL. 1, 144. 1, 362 SIL. 13, 109. STAT. Theb. 3, 170 -c Chthonium coniunx, -c mater Penthea clamat. 6, 536. 6, 542 -c (*in aliqua crateris parte*) ... rotantur saxa faces *eqs.* Phrixei natat -c contemptor ephebus aequoris. 10, 101 *al.* ITALA Matth. 24, 23 (Ps. Cypr. rebapt. 12) ecce -c Christus aut -c (ὧδε ... ὧδε, VVLG. -c ... aut illic).
β illic: (I) *praeced.* -c: LVCR. 2, 575 aequo geritur certamine principiorum ... bellum: nunc -c nunc i. superant vitalia rerum et superantur item (IVST. 4, 1, 10 nunc -c fremitum ferventis aestus, nunc i. gemitum in voraginem desidentis exaudias). OV. met. 15, 270 -c fontes natura novos emisit, at i. clausit. SEN. Herc. f. 687 PLIN. nat. 11, 217. 14, 15 *genera uvarum* innumera *eqs.* -c purpureo lucent colore, i. fulgent roseo. TAC. ann. 1, 61 superstites ... referebant -c cecidisse legatos, i. raptas aquilas. VLP. dig. 50, 1, 27, 2 (*ex Cels.*) si quis instructus sit duobus locis aequaliter neque -c quam i. minus frequenter commoretur (*cf.* ROMVL. fab. 54 pr. rec. vet. *et* gall.). CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 4. VVLG. Luc. 17, 21 ecce -c (ὧδε) aut ecce i. (*cf. l. 70*). (II) *seq.* -c: PLAVT. Most. 605 faenus i., faenus -c. AETNA 582 detinet Eurotas i. *eqs.* nunc -c Cecropiae ... spectantur Athenae (*cf. 574. 578*: nunc ... nunc). *γ* ibi: (I) *seq.* -c: STAT. Theb.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 280 i.... zmaragdos cingit *Vulcanus* (*sc. in monili*) ...; -c ... germen Hesperidum. (H) *praeced.* -c: HIER. epist. 58, 6, 1 obsecro ..., ut ... sive -c sive i. multitudines hominum ... fugias. 60, 18, 2. δ alibi: AMM. 16, 1, 5 stratā Germaniā ... regum -c sanguinem fudit, a. manus catenis adflixit. 23, 6, 65. VICT. VIT. 2, 36 per gladios acutos petrarum -c caput conterebatur, a. latera findebantur.

b *trimembres*: VERG. georg. 1, 54 et quid quaeque ferat regio et quid ... recuset. -c segetes, illic veniunt felicius uvae, arborei fetus alibi (APVL. met. 3, 17 -c nares ..., i. carnosi clavi pendentium, a. *eqs.*). OV. ars 1, 763 -c iaculo pisces, illic capiuntur ab hamis, -c ... retia fune trahunt (SIL. 10, 403 interdum ... socios ... requirunt. -c Galba, -c Piso et ... Curio deflentur, ... illic Scaevola. STAT. silv. 1, 6, 73 IVV. 15, 7 CLAVD. 22, 448). STAT. Theb. 6, 244 stat saxea moles (*templum*) ... rerumque effictus in illa ordo docet casus: fessis -c flumina monstrat Hypsipyle Danais, -c ..., -c *eqs.* (silv. 1, 2, 148 Ach. 1, 214). APVL. met. 2, 19 calices variae ... gratiae *eqs.* -c vitrum ..., ibi crustallum ..., argentum alibi *eqs.* PANEG. 2, 26, 2 comportabantur ... spolia provinciarum *eqs.* -c aurum ..., illic raptae ... bullae, istic ... argentum.

c *quadrimembres*: VERG. Aen. 2, 29 iuvat ... Dorica castra desertosque videre locos *eqs.* -c Dolopum manus, -c ... tendebat Achilles, classibus -c locus, -c acie certare solebant (SEN. Herc. O. 1813). PLIN. nat. 22, 45 chamaeleon ... mutat ... cum terra colores, -c niger, illic viridis, aliubi cyaneus, aliubi croceus. SIL. 10, 312 victrix toto fremit Africa campo. -c Picentum acies, -c Umber Martius, illic Sicana procumbit pubes, -c Hernica turma (APVL. met. 9, 19 illic fides, -c lucrum, illic cruciatus, -c voluptas). PLIN. epist 8, 17, 4 viderunt ... alibi divitum apparatus ..., alibi instrumenta ruris, ibi boves ..., -c soluta ... armenta.

d *multimembris*: LACT. mort. pers. 7, 9 accedebat infinita ... cupiditas aedificandi *eqs.* -c basilicae, -c circus, -c moneta, -c armorum fabrica, -c uxori domus, -c filiae.

pars altera: *notione* '***in hunc locum***' *(interrogatur 'quo') fere i. q. huc* (*ubique sensu demonstrativo praeter infra l. 52*): ITALA act. 9, 21 (cod. e) -c ideo venerat, ut *eqs.* (ὧδε, *Vulg.* huc. *item*: COMM. apol. 277 -c [*in terram, mundum. cf. infra l. 55*] pater in filio venit. CARM. adv. Marc. 3, 297. ENNOD. carm. 2, 60, 3 -c [*i. in hanc ecclesiam*] ... dos ... venit. GREG. M. epist. 1, 47 p. 73, 17 -c in Romanam civitatem. 3, 15 p. 174, 13 [huc *edd.*]. *al. cf.* CIL IV 2246 -c ego cum veni, futui, ... redei domi). SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4 intra camini ... concava ... regnabat incendium. -c advenam ... iubet ... intrare (*sim.*: PS. MATTH. euang. 13, 3 -c non possunt introire [*sic C*; huc ingredi *cett.*]). CONC.[S] I 2 p. 40, 13 propter aegritudinem suam recusans -c advenire (*gr. I 1, 2 p. 14, 33* τὴν ἐνθάδε ἄφιξιν. *item*: EPIST. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 142, 4 -c adveni impetrare clementiam [*gr. Mansi 7 p. 196*[A] ἦλθον ἐνταῦθα]. GREG. M. epist. 3, 7 p. 166, 10). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 75, 9 rogavimus ..., ut -c evocaremur (*cf. Conc.*[S] *I 5 p. 372, 24* huc nos vocari; *gr. I 1, 7 p. 74, 34* ἐνταῦθα. *sim.*: GREG. M. epist. 3, 36 p. 194, 5 *Ianuarium* -c [huc *edd. G. M.*; *i. Romam*] exhibere). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 223, 36 fac illum scribere -c, ne sit etiam de hoc tristitia. IORD. Get. 281 -c ... ductavit exercitum (*cf.* SERM. de conf. diab. 110 ne adducas eum -c. VITA Caes. Arel. 1, 39 -c [huc *R 3*] te ... deduxit). GREG. TVR. Franc. 7, 1 p. 291, 14 -c (*i. in mundum, terram*) sum regressus. MAX. TAVR. c. pag. p. 790[B] usque -c prosequitur Petrus (RVF. podagr. 32[extr.] u. -c ... curationem dixi. VITA Caes. Arel. 2, 14 u. -c me loqui permisit. INSCR. RevA. 34, 1931, 345 n. 46). GREG. M. epist. 1, 2 p. 3, 17 de qua re (*sc. frumentaria*) curam gerite, quia si quid minus -c (*i. Romam*) transmittitur *eqs.* (3, 39 p. 197, 4 [huc *R 1, edd. G. M.*]. 3, 54 p. 213, 21 [huc *R 1 et 3, edd.*]). 2, 7 p. 106, 9 si -c (huc *Pb*) vel ad Ravennates partes ... Ariulfum cognoveritis excurrere (*cf. ibid.* l. 4 inimicos ... -c discurrere). 5, 18 p. 301, 1 instructam -c debetis mandare personam. CIL IX 5860, 2 debitum reddidi (*i. mortua sum*) Nicomedia et -c translata *eqs.* GLOSS. Klio 13, 1913 p. 30, 73.

CAPVT SECVNDVM: *de relatione.*

pars prior: *pertinet ad ea, quae* ***antecedunt:*** **I** *notione generali*: **A** *pertinet ad singula*: **1** *voces*: TER. Haut. 355 quasi ... minor mea res agatur quam tua. -c (*in hac re*) siquid nobis ... adversi evenerit *eqs.* (CIC. Verr. II 3, 137 exspectant ... quantae tibi ea res curae sit *eqs.* -c tu medicum *eqs.*). VARRO ling. 10, 19 in articulis vix adumbrata est analogia ...; in nomin⟨at⟩ibus magis expressa *eqs.* ... accedit ut in articulis habere analogias ostendere sit difficile ..., -c contra facile. CIC. leg. agr. 2, 60 lex haec imperatoribus ... constituitur *eqs.* -c (*in hac lege*) ... excipit Cn. Pompeium. de orat. 2, 255 scitis esse notissimum ridiculi genus, cum *eqs.* -c ... risum movet (*cf.* SEN. epist. 58, 22 quintum genus est eorum, quae communiter sunt *eqs.* -c sunt omnia *eqs.*). Tusc. 3, 56 orationem ad exempla traducimus. -c Socrates commemoratur, -c Diogenes, -c *eqs.* BELL. Hisp. 31, 1 proelium ... committitur. -c ... adversarii ... ⟨se⟩ defendebant acerrime (*sic de proelio sim.*: 31, 7 NEP. Dat. 1, 2 PETRON. 89 v. 62. LAVS Pis. 30 [*de bello forensi*]. *et al.*). PROP. 3, 3, 17 quis te carminis heroi tangere iussit opus? non -c ulla tibi speranda est fama. OV. met. 1, 448 instituit sacros ... ludos *eqs.* -c ... quicumque ... vicerat. Pont. 4, 8, 15 ei mihi, si ... adfinem te pudet esse meum! at nihil -c (*in adfinitate*) dignum ... pudore. SEN. contr. 7, 8 (23), 7 tertiam fecit quaestionem *eqs.* -c defensio *eqs.* SEN. benef. 1, 11, 5 subsequuntur utilia *eqs.* -c erit pecunia ..., -c erit honor (*seq.* in his). PLIN. nat. 33, 74 corrugos vocant *eqs.* mille et -c (*in corrugis faciendis*) labores. QVINT. decl. 319 p. 254, 5 improbis hominibus dilationis est cupiditas. -c (*in dilatione*) vides poenam. 380 p. 425, 11 quaestio, an ... imperiis parendum? *eqs.* -c (*in hac quaestione*) primum non debuisse; deinde *eqs. al.* IVV. 7, 99 vester ... labor fecundior ...? perit -c (*in hoc labore*) *eqs.* PLIN. epist. 1, 20, 4 -c (*in hac disputatione, cf. 20, 1*) ille mecum auctoritatibus agit. IAVOL. dig. 33, 2, 42 in fructu id esse ..., quod ad usum ... inductum est: neque ... maturitas naturalis -c spectanda. PAVL. dig. 42, 1, 19 pr. sicut ... in de peculio actione: nam et -c *eqs.* TERT. anim. 20 p. 332, 17 et animam ... semine uniformem *eqs.* nam et -c (*in anima*) ... de locis interest. PORPH. Hor. carm. 4, 2, 10 'dithyrambos' ait, quod plurimum sibi Pindarus -c permittat. PEREGR. Aeth. 39, 1 fiunt missae *eqs.* -c ... ipse ornatus *eqs.* PRVD. cath. 1, 92 falsa ... ceu dormientes egimus: vigilemus, -c est veritas. AVG. civ. 1, 16 p. 28, 1 D. crimen se putant obicere Christianis *eqs.* -c (*in hoc crimine*) ... potius disputatio ... coartatur angustiis. 16, 11 p. 145, 16 quod ex ... Cham ... Aegyptii perhibentur exorti, nulla -c (*in nomine Aegyptiorum*) resonat origo vocabuli. **2** *spectat ad enuntiatum vel partem enuntiati aliquid (gestum vel gerendum) indicantem (explicatur per* si *infra l. 50)*: PLAVT. Curc. 200 hanc amas *eqs.* hoccine fieri, ut inmodestis -c te moderes moribus? (*ad l. cf. Bosscher, De Plaut. Curc. disputatio, Diss. Leyden 1903, 10 sqq.*). Epid. 302 emet illam de te *eqs.* est lucrum -c tibi amplum. Most. 585 quin vos mihi faenus date. quid -c nugamini? CIC. Verr. II 1, 24 morem illi geram, utar oratione perpetua *eqs.* -c ... eris diligens, ne quam horam de meis legitimis horis remittam. leg. agr. 1, 13 sancit, ut *eqs.* -c ... excipit. Brut. 295 probas Lepidi orationes. paulum -c tibi adsentior. Att. 5, 4, 2 de illo, quod Chaerippus — quoniam -c quoque πρόσνευσιν sustulisti — *eqs.* epist. 1, 9, 12 in hac sententia complectendus erat mihi Caesar *eqs.*: -c multum valuit ... vetus amicitia. NEP. Eum. 4, 3 acrius hostes institit. -c equitibus profligatis *eqs.* VERG. Aen. 9, 110 ergo aderat promissa dies *eqs.* -c *eqs.* HOR. sat. 1, 10, 8 non satis est, risu diducere rictum auditoris; et est ... tamen -c ... virtus (SEN. epist. 54, 7 est ... virtus cum eiciaris exire? tamen est et -c virtus). SEN. Herc. f. 117 se vincat et cupiat mori *eqs.* -c prosit mihi Iove esse genitum. Thy. 473 ut regnes rogat. :: rogat? timendum est. errat -c ... dolus. STAT. silv. 3, 1, 125 labor ... excindere ... rupes *eqs.* -c pater ... loci ... insudat (*sic Lemaire, ind.; aliter Vollmer*). TAC. hist. 4, 45 pulsatum se esse ...; nec finem iniuriae -c stetisse (AVSON. 338 p. 156 P. versiculi sunt monosyllabis coepti et ... terminati. nec -c ... stetit ... difficultas. *cf. p. 2765, 74*). TERT. apol. 1, 3 unum gestit ... *veritas*, ne ignorata damnetur. quid -c deperit legibus ..., si audiatur? resurr. 33 p. 72, 2 ad evangelia provoco, -c quoque occursurus *eqs.* adv. Marc. 2, 14 p. 354, 1 *deus* condens mala, sed et pacem faciens, ut ... et -c respondeam haereticis. AVG. civ. 4, 15 p. 165, 11 D. feriato Iove crevit imperium. quas ... -c partes Iuppiter haberet *eqs.* 16, 25 p. 165, 15 eo iure ... uteretur ... ad pariendum ex altera *eqs.* nulla est -c cupido lasciviae.

B *pertinet ad contextum (excipit sententiam, rationem, consilium sim.)*: **1** *in consilio, reputatione sim.*: **a** *(de)monstrat magis rationem vocum antecedentium (adponitur enunt. rel. infra l. 65)*: RHET. Her. 1, 11, 18 Aiax ... gladio incubuit. Vlixes intervenit ..., corpore telum ... educit. Teucer intervenit ... inimicum fratris cum gladio ... videt: capitis arcessit. -c coniecturā verum quaeritur (*item ad exemplum sim. spectans*: 1, 13, 23 CIC. inv. 1, 31. 1, 66 off. 3, 89 *al.* QVINT. inst. 7, 6, 7). CIC. Verr. II 3, 156 'si Volteium habebis, omnia ludibundus conficies.' -c vehementer errat Timarchides, qui ... Volteium pecunia corrumpi putet posse. VERG. Aen. 10, 73 num ... hortati sumus ... *Iulo* credere muros ... aut gentes agitare quietas? *eqs.* ubi -c Iuno ...? HOR. epist. 1, 17, 39 'quid qui pervenit, fecitne viriliter?' -c est aut nusquam quod quaerimus (PERS. 5, 174 'si ... integer illinc exieras, nec nunc [*i. accedas*].' -c -c quod quaerimus, -c est). SEN. contr. exc. 8, 6 nuptias ... saepius rogavi *eqs.* quid -c raptoris est ...? (QVINT. decl. 323 p. 271, 9 *Alexander* oraculum poposcit: quae -c culpa nostra est? *sim. al.*). SEN. nat. 3, 16, 3 aquae intervalla habent, quibus se retrahant et ... reddant *eqs.* et quid -c mirum est ...? QVINT. inst. 1, 5, 6 vitium, quod fit in singulis verbis, sit barbarismus. occurrat mihi ... aliquis: quid -c promisso tanti operis dignum? PLIN. epist. 4, 9, 7 haec accusatores furta ..., ipse munera vocabat *eqs.* -c ego quid agerem ...? **b** *adnectit aliquid, quod loquens adicit, addit sim. (magis traducit p. 2765, 6)*: CIC. Verr. II 2, 155 quamobrem qui hoc probare potes cuiquam, tantos honores habitos esse ab invitis? -c tibi ... multo magis quam paulo ante ... videndum et considerandum est quid velis. II 2, 162 statuae ... reponuntur; decreta ... non tolluntur. -c ego aliud alii concedo *eqs.* Cluent. 157 in lege ... praesidi nil fuisse. -c nunc est quiddam, quod ad me pertineat *eqs.* leg. agr. 1, 11

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

excipit ... agrum Recentoricum *eqs.* -c quaero *eqs.* (2, 17. *sim.*: Cael. 61 -c primum ... requiro, quid *eqs.*). VELL. 2, 32, 2 ille ... honorifico civitatis testimonio e contione discessit. -c hominis verecundiam ... mirari libet (*cf. p. 2766,44 sq.*). PLIN. nat. 2, 161 *terrae* globum in formam orbis adsidua circa eam mundi volubilitate cogente. ingens -c pugna litterarum contraque vulgi *eqs.* IVV. 6, 280 iacet in ... complexibus ... equitis. dic, dic aliquem sodes -c, Quintiliane, colorem. TAC. hist. 3, 71 nec sisti poterant scandentes per ... aedificia *eqs.* -c ambigitur, ignem tectis obpugnatores iniecerint, an obsessi *eqs.* 2 *revocat ad id, quod narratur, agitur, vel significat in comparando, opponendo rem, quae tractatur (huc fort.* RHET. Her. 4, 37, 49. *c.* cum *temp. infra l. 19;* cum *explicat. infra l. 22. explicatur* -c *per enunt. rel. infra l. 44*): PLAVT. Capt. 57 non pertractate facta est (*haec fabula*) neque item ut ceterae *eqs.* -c neque ... leno est *eqs.* (CIC. Verr. II 4, 83 ceteris ... furtis ... ita moveor, ut *eqs.* -c ... tanto dolore adficior *eqs.* SEN. dial. 7, 1, 2 VLP. dig. 8, 5, 8 pr.). Rud. 989 non ... tu -c quidem occupabis omnes quaestus quos voles *eqs.* 1386 ne tu ... postules te -c fide lenonia uti. Trin. 504 ubi usus nil erat dicto, 'spondeo' dicebat; nunc -c, quom opus est, non quit dicere. TER. Eun. 717 actumst, siquidem tu me -c etiam ... ludificabere (CIC. Sull. 22 at -c e. ... facetus esse voluisti, cum ... me tertium ... regem esse dixisti). VARRO rust. 2, 9, 7 de sanitate ... stipulationes fiunt eaedem, quae in pecore, nisi quod -c (*in emptione canum*) utiliter exceptum est. CIC. Verr. II 4, 35 -c propter magnitudinem furti sunt litterae factae. Caecin. 62 auderesne dicere interdictum esse de hominibus armatis, -c autem ... unum fuisse? (CLAVD. DON. Aen. 3, 60 p. 272, 16 *opp. in tractatibus publicis*). *al.* SEN. contr. exc. 4, 3 semper invisum esse qui reum alium pro se subiceret. non oportere -c *eqs.* CELS. 3, 4, 15 -c (*in febre*) quoque ... non numerare dies (QVINT. inst. 3, 6, 92. *et al.*). *al.* SEN. benef. 4, 34, 5 exceptio autem ... et -c illum tuetur (CELS. dig. 22, 3, 12 et -c igitur *eqs.* AFRIC. dig. 28, 6, 35 TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 370, 15 AVG. civ. 16, 24 p. 162, 7 D.). nat. 1, 3, 14 in aliis rebus vaga inquisitio est *eqs.* -c adparet *eqs.* (epist. 75, 5 aliae artes ad ingenium totae pertinent, -c [*in philosophia*] animi negotium agitur. QVINT. decl. 247 p. 12, 26 nuptiae in aliis sint ... necessariae *eqs.*: -c quod nuptiae efficiunt, optio fecit). STAT. Theb. 6, 602 effugit -c (*in hoc cursu*) oculos ... ocior aura. QVINT. decl. 248 p. 18, 18 quotiens aliquis interfectus est *eqs.* -c quid⟨em⟩ certum erat *eqs. al.* PAPIN. dig. 33, 3, 6 si quis ... usum transeundi ... legatum servitutis esse ... intellegat, *ius* ... ad heredem ... transmittetur: quod -c nequaquam admittendum est. TERT. apol. 1, 8 -c tantum curiositas humana torpescit. MAXIMIN. c. Ambr. 19 ecce et -c (*cf. 18*) versutia intellegitur Ambrosii, qui legendam iusserat epistulam. CLAVD. DON. Aen. 11, 845 p. 536, 23 violare est sacrum ... violenter adpetere: sed -c *eqs.* (DRAC. laud. dei 3, 215 Alcides ... vix unum extinxit ... leonem *eqs.* s. -c [*in re Danielis*] plena fides *eqs.*). 3 *excipit ea, quae animo obversant* (*cf.* LVCIL. 627): PLAVT. Men. 441 mihi dolebit ..., si quid ego stulte fecero. mulier haec stulta ... est; quantum perspexi ..., est -c praeda nobis (TER. Andr. 458 si -c [*in hac re gerenda*] malist quicquam *eqs.* Hec. 400 -c tibi nihil est ... incommodi). Merc. 307 tun capite sano amas ...? :: si canum seu ... rutilumst sive atrumst, amo. :: ludificas nunc tu me -c. Pseud. 1257 hoc est homini quam ob rem vitam amet, -c (*in festis, conviviis*) omnes voluptates, in hoc omnes venustates sunt. Rud. 1092 si quidem hic lenonis ... est vidulus, quem suspicor; -c, nisi de opinione, certum nil dico tibi. TER. Ad. 507 non me indicente haec fient. utinam -c sit modo defunctum. Hec. 867 -c (*cf.* DON. *ad l.*) quos fuerat par resciscere, sciunt. CIC. de orat. 2, 159. LVCR. 1, 875 linquitur -c ... latitandi copia *eqs.* 4, 379 nec ... -c (*in animadvertendo lucem, umbram*) oculos falli concedimus hilum. 6, 1082. VERG. ecl. 8, 67 nihil -c (*in ritu magico*) nisi carmina desunt. Aen. 7, 531 -c (*in hac pugna*) iuvenis ... sternitur (HOMER. 476 [hinc *in parte codd.*]. STAT. Theb. 11, 480 -c ... tela cadunt *eqs.* QVINT. decl. 377 p. 421, 11). TIB. 1, 1, 75. PROP. 2, 4, 7 (17) non -c (*in amore*) herba valet, non -c ... Cytaeis (2, 22, 34 -c [*in munere amoris*] ego Pelides, -c ferus Hector ego). CELS. 2, 11, 6 -c (*in cucurbitulae usu*) ... nullum periculum (*item de corporalibus sensu abstracto*: PLIN. nat. 17, 53 -c [*in usu stercoris*] vetustas utilior. 21, 100 differentia foliorum et -c [*in specie herbarum*] quae in arboribus. 37, 101). *al.* SEN. epist. 104, 12 omnis hora te mutat, sed in aliis rapina facilius apparet, -c (*quantum res ad nos pertinet*) latet *eqs.* (*sim.* STAT. Theb. 4, 599 nihil -c [*in re ad vos pertinente*] mortalibus ausum ... consiliis). OCTAVIA 514 nec finis -c cruoris ... stetit (*cf. p. 2764, 46*). PERS. 5, 26 quanta ... nostrae pars tua sit ... animae, tibi ... ostendisse iuvat *eqs.* -c (his PL^1, huc L^2) ego centenas ausim deposcere fauces. QVINT. inst. 3, 3, 9 Hermagoras iudicium, partitionem ... subicit oeconomiae, quae ... -c (*in hoc usu*) per abusionem posita *eqs.* decl. 324 p. 276, 5 -c (*in hac oratione sim.*) subici poterat (*item*: 342 p. 352, 21. 366 p. 401, 16 *al.*). *al.* IVV. 2, 110 -c (*in his sacris*) nullus verbis pudor ..., -c *eqs.* MIN. FEL. 22, 10. TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 19 -c (*in hac quaestione*) si qui putaverit *eqs.*, primo ... dicam (AVG. civ. 6, 6 p. 255, 16 D. quid -c agit humanum ... ingenium?). *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 3, 9 habet ... -c (*in hac locutione*) quiddam Homericum. PANEG. 2, 43, 2 AVG. civ. 22, 11 p. 585, 17 D. *et al.*

II *notione certa, stricta, peculiari*: A *magis de occasione, tempore, condicione*: 1 *notione temporis, occasionis*: a *c. praeter. et praes. hist.*: α *vi temporali praevalente fere i. q. hoc tempore sim.* (*c. praes. hist. infra l. 20. 28; cohaeret c.* cum *infra l. 10, c. abl. abs. infra l. 21*): CIC. Manil. 26 in exercitum nostrum ... impetum fecit. -c in illo ipso malo gravissimaque belli offensione L. Lucullus ... partim militum ... dimisit *eqs.* Sest. 26 -c subito cum ... in Capitolium multitudo ... convenisset, ... omnes me ... privato consilio ... defendendum putarunt (NEP. Ages. 5, 2 Dat. 4, 1). 67 haec gemebant boni, sperabant inprobi *eqs.* -c aliquando ... excitavit ... suam ... consuetudinem rei publicae bene gerendae. Phil. 12, 2 auxerat ... spem ..., quod domum Antoni afflictam maestitia audiebam *eqs.* -c etiam fautores Antoni ... tristiores videbam. Att. 3, 15, 5 prior lex ... nocere ... nobis non potuisset. -c mihi primum meum consilium defuit (VAL. FL. 4, 187 hospitis -c pr. monitus rediere). OV. met. 13, 341 capi Troiam prohibebant fata sine illo (*signo*): fortis ubi est Aiax? *eqs.* cur -c metuis? (*item c. praes.*: PHAEDR. 1, 2, 4 frenum ... solvit pristinum licentia [*Atheniensium*]. -c conspiratis factionum partibus arcem ... occupat Pisistratus. STAT. Theb. 9, 505 -c demum ... exclamat. 9, 756). SIL. 6, 619 sic genitor divum *eqs.* -c ... laudatus ... Iovi Fabius ... gaudebat *eqs.* MEROB. poet. 152 ⟨arces⟩, quae quondam victoris (*I. Caesaris*) erant, -c dext⟨ra recepit⟩ ... ducis. OROS. hist. 5, 19, 9 Sertorius iam -c civilis belli inventor. *et al.* *nota: in responsione c. protasi coniunctionali*: SIL. 2, 376 ut deinde resedit factaque censendi ... potestas, -c Hannon reddi ... instat (17, 221 ut ... puppes procedere *coepere* ..., -c secum infrendens *eqs.*). STAT. Theb. 3, 519 iam tum, ... cum ... pinus me ... duceret, -c ... obstipuere duces. CLAVD. 20, 460 -c, dum tua vellera vitas, tandem fila *eqs.* β *notione occasionis praevalente fere i. q. in his, hac occasione, in hoc eventu sim.* (*c. praes. hist. infra l. 47*): TER. Haut. 279 -c sciri potuit aut nusquam alibi ..., quo studio vitam ... exegerit, ubi de inprovisost interventum mulieri. CIC. Verr. II 1, 151 -c (*i. cum de Iunii re actum est*) etiam priore actione Q. Hortensius ... questus est. II 4, 28 risus populi atque admiratio omnium ... facta est. -c tibi in mentem non venit *eqs.*? II 4, 47 (*syn.* in hisce rebus). Sest. 25 promulgantur ... rogationes ab eodem tribuno de mea pernicie et de provinciis consulum nominatim. -c tum ... cives ... a consulibus ... petendum esse auxilium arbitrabantur. epist. 3, 8, 3 civitatum principes ad me detulerunt sumptus decerni nimis magnos *eqs.* -c ego multa simul cogitavi. CATVLL. 68, 63 -c ... fuit nobis Allius auxilium. CAES. Gall. 6, 35, 2 -c quantum in bello fortuna possit ..., cognosci potuit (*sim.* civ. 3, 27, 1. 28, 4 NEP. Dion 9, 5. *aliter p. 2765, 3*). VERG. Aen. 5, 522 telum contorsit in auras *eqs.* -c oculis subito obicitur ... monstrum (*c. praes. hist. ut*: SIL. 9, 466 rettulit ... pedem ... a certamine Mavors. -c dea ... saxa in Martem ... iacit. 13, 369 punit commissa securi. -c ... clamore feroci Taurea: '...', inquit, '*eqs.*' 14, 432). CVRT. 4, 3, 7 -c, quod in adversis rebus solet fieri, alius in alium culpam referebant. SIL. 2, 177 ingerit ... virgo trepidantibus hastas. -c cecidere Lycus *eqs.* 7, 585 aciem denso circumvallaverat orbe *eqs.* atque -c Dardanius ... ductor iam Styga ... intrarat mente. AMM. 23, 5, 6 pontem avelli praecepit *eqs.* pari sorte -c quoque omen inlaetabile visum est. 24, 1, 16. AVG. civ. 3, 13 p. 112, 11 D. intra moenia ... atrox ... pugna commissa est *eqs.* -c (*id in parte codd.*) ... Romulus ... Iovem oravit *eqs.* 3, 20 p. 130, 18 ne ... captiva in manus Hannibalis perveniret, ingentem rogum *civitas* publice struxit *eqs.* -c aliquid agerent dii *eqs.* -c ... *populum* pereuntem perire non sinerent. VEN. FORT. vita Germ. 31, 92 ut quod prius ... concedere distulit, -c duplicato faenore ... conpensaret. *et al.* b *c. praes. et fut.* (*imperf. irreal.*): α *notione temporis, occasionis praevalente fere i. q. in hoc* (*tempore*): PLAVT. Amph. 305 agite, pugni, ... homines quattuor in soporem collocastis nudos. :: formido male, ne ego -c ... Quintus fiam e Sosia. Bacch. 112. Mil. 430 nec te neque me novisse ait haec. :: persectari -c volo ... nos nostri an alieni simus. Persa 770 hunc diem ... agitemus amoenum *eqs.* tu -c eris dictatrix nobis (*c. fut. item*: CIC. rep. 6, 12 offendes rem publicam ... perturbatam *eqs.* -c ... ostendas oportebit *eqs.* OV. epist. 19, 1 pone metum! nihil -c [*i. cum haec legeris*] iterum iurabis amanti. AVG. civ. 18, 23 p. 286, 16 D. coram -c domino reges sistentur). Rud. 802 nunc mi opportuna (*sc. galea*) -c esset, salva si foret. CIC. Att. 9, 8, 2 opinio est ... Caesarem Formiis a. d. XI Kal. Aprilis fore. -c vellem ... habere Minervam *eqs.* CATVLL. 66, 71 fari -c liceat. LVCR. 2, 629 cum ... invecta per urbes (*sc. Magna Mater*) munificat ... mortales ... salute, aere ... sternunt iter *eqs.* -c armata manus *eqs.* 3, 955. 6, 373 calor extremus primo cum frigore mixtus volvitur, autumni quod fertur nomine tempus, -c ... confligunt *eqs.* OV. Pont. 1, 8, 69 Umbria ... revocat nec non Albana potentem (*sc. te*) Appia ... ducit in arva *eqs.* forsitan -c optes *eqs.* (*aliter Scholte ad l.*). HOMER. 263 -c animos ostende tuos. FRONTO p. 120, 10 N. ex eloquentia ... tua ... ego iam -c triumpho. TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 371, 12 ad Sodomam ... descendens: '...', ait deus, '*eqs.*', et -c ... ex ignorantia incertus. CLAVD. 20, 460 -c

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

miserande iaces. β *sensu modali praevalente fere i. q. rebus sic stantibus* (*c. temporalibus infra l. 9 et 16*): TER. Hec. 650 nulla tibi ... -c (*i. cum puer natus est*) iam consultatiost. Phorm. 1025 quid mihi -c (nunc γ) adfers, quam ob rem ... sperem porro non fore? CIC. Quinct. 80 o hominem ..., qui eiusmodi ... Pegasos habeat. -c ego, si Crassi omnes ... exsistant ..., tamen superior sim necesse est (*sim.*: Verr. II 2, 117. Cluent. 39 extrahitur domo ... Oppianicus ...; index Avillius ex altera parte coram tenetur. -c quid iam reliqua quaeritis? Balb. 8 -c ego nunc cuncter ...?). Tull. 33 an in ea re mihi difficiliorem actionem factam putabitis? -c mihi isti singulari ingenio videntur esse, qui *eqs.* div. in Caec. 58 rediit ad se atque ad mores suos *eqs.* -c tu si laesum te a Verre esse dicis, patiar *eqs.* Verr. II 5, 32 huius furta, rapinas ... imperatoriis laudibus tegere conaris? -c ... est metuendum ne *eqs.* Catil. 3, 21. Rabir. Post. 11 qua aestimatione litium? in qua Postumi mentio facta nulla est. qua lege? qua non tenetur. -c iam, iudices, vestri consilii res est *eqs.* 13 -c ego nunc non vos prius implorabo *eqs.* Marcell. 25 tantum abes a perfectione maximorum operum, ut *eqs.* -c tu modum vitae tuae non salute rei publicae ... definies? Att. 5, 21, 3 *vereor, ne* non putet senatus ... tantis provinciis singulos legatos praeesse. -c, ne quid mihi prorogetur ..., horreo. ad Q. fr. 1, 1, 33. LIV. 28, 44, 6 Carthaginiensi nihil civilis roboris est, mercede paratos milites habent *eqs.* -c modo nihil morae sit *eqs.* *nota* (*in responsione c.* cum): MART. 10, 10, 3 cum tu ... salutator limina ... teras, -c ego quid faciam?

2 *notione condicionis, casus sim.*: a -c *excipit enuntiatum, contextum antecedentem* (*c. gerund. infra l. 30, c. fut. infra l. 35, c. coni. infra l. 44*): RHET. Her. 1, 9, 15 (= CIC. inv. 1, 29) rem dilucide narrabimus ..., rerum ac temporum ordinem conservabimus *eqs.*: -c erit considerandum *eqs.* (*item c. gerund.*: CIC. inv. 2, 19 -c et exemplorum commemoratione ... curandum est. 2, 85. SEN. epist. 69, 5 qui deponere vult desideria rerum ... et oculos et aures ab iis, quae reliquit, avertat *eqs.* mercede te vitia sollicitant: -c tibi gratis vivendum est). CIC. inv. 1, 99 personam hoc modo *inducere: 'eqs.'*; atque -c ... licebit *eqs.* (*sic c. fut.*: 2, 36 -c illa magna cum gravitate inducetur indignatio. 2, 114. VERG. georg. 4, 264 -c iam galbaneos suadebo incendere odores. OV. rem. 590 semper habe Pyladen aliquem ...: -c ... amicitiae non levis usus erit). Att. 2, 3, 4 *Caesarem* daturum ... operam, ut cum Pompeio Crassum coniungeret. -c sunt haec: coniunctio mihi summa cum Pompeio *eqs.* Ov. ars 1, 245 tunc veniunt risus ..., tunc aperit mentes ... simplicitas *eqs.* illic saepe animos iuvenum rapuere puellae *eqs.* -c tu fallaci nimium ne crede lucernae. 3, 265 si brevis es, ... in ... tuo iaceas quantulacumque toro; -c ... iniecta lateant ... veste pedes (*c. coni. item*: QVINT. inst. 9, 2, 76 cum ... obstat nobis personae reverentia *eqs.* -c ... tegere nos iudex, quod sciamus, ... credat). rem. 673 quodsi vos ... casus conducet in unum, mente ..., quae damus arma, tene. nunc opus est armis; -c ... pugna. SEN. benef. 4, 34, 2 si sciam ingratum esse, non dabo beneficium, at obrepsit ...: nulla -c culpa tribuentis est, quia tamquam grato dedi. QVINT. inst. 6, 3, 28 nonnunquam ... aspere dicere in adversarios permissum est *eqs.* sed -c quoque ... inhumana videri solet fortunae insectatio. 7, 4, 37 rei publicae laesae (*i. causa*): -c moventur *eqs.* b -c *in apodosi positum excipit protasin*: PLAVT. Most. 107 ubi illo (*in aedes*) immigrat nequam homo ..., -c iam aedibus vitium additur (LVCR. 4, 772 [= 4, 801] u. prima perit alioque est altera nata *imago* inde statu, prior -c gestum mutasse videtur. POMPON. dig. 41, 1, 27, 1. SERM. corp. Vind. 21 p. 236, 10 u. timuimus hominem, -c deum timere nolumus). CELS. 2, 10, 14 si quid parum cesserit, opportuniores -c eae partes iniuriae sunt, quae *eqs.* (6, 18, 3[B] si medicamenta vincuntur, -c quoque *eqs.* 8, 20, 3. STAT. Theb. 3, 495 si prohibes, -c necte moras *eqs.* POMPON. dig. 28, 5, 23, 1. AFRIC. dig. 20, 4, 9, 2 si ... post condicio legatorum exstitit, -c quoque *eqs.* VLP. dig. 3, 5, 5 pr. 10, 3, 6, 1 *al.* TERT. scorp. 6 p. 156, 5. *cf.* TERT. resurr. 49 p. 102, 15 etsi ... caelestem substantiam ... fides spectat, -c [*coni. Kroym.*] *eqs.*). 6, 18, 3[A] quotiens quid ustum est, -c (id *J*) quoque sequitur *eqs.* 8, 10, 7[K] puro iam ulcere, cibis -c ... utendum est carnem producentibus. VLP. dig. 2, 11, 2, 8 cum ... flumen sic abundasset, ut *eqs.*, -c exceptio ... accommodanda est (TERT. anim. 33 p. 355, 25 etiam c. iudicii nomine vindicatur hoc dogma ... *eqs.*, et -c dicam *eqs.* PANEG. 9, 8, 3 ut, c. ad antiquam firmitatem ... *schola* reparata sit, multo -c iustius ... nuncupetur aedes Herculis atque Musarum). MIN. FEL. 5, 7 sint principio omnium semina natura in se coeunte densata: quis -c auctor deus? RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 115, 9 nam tunc quando discerpitur pia in Christo confessio, -c melius bellum est (*gr. I 1, 7 p. 151, 14* ἐνταῦθα).

B *magis in explicatione, conclusione* (*ex antecedentibus aut ratio quasi implicata explicatur, interpretatio derivatur aut aliquid colligitur*): 1 *vi explicativa praevalente: fere i. q. per hoc, cum hoc facis (dicis) sim.*: TER. Andr. 389 tu 'ducam' inquies. cedo quid iurgabit tecum? -c reddes omnia ... incerta ut sient. CIC. Pis. 15 caedem illi civium, vos servitutem expetistis. -c vos etiam crudeliores *eqs.* LVCR. 4, 896 paulatim moles (*corporis*) protruditur *eqs.* aër ... per patefacta venit ... foramina *eqs.* -c igitur rebus fit ... duabus *eqs.* (BOETH. cons. 4, 6, 34 W. -c i. quidquid citra spem videas geri, rebus ... rectus ordo est). BELL. Hisp. 5, 4 Caesar ... brachium ad pontem ducere coepit. pari idem condicione Pompeius facit. -c inter duces ... fit contentio, uter prius pontem occuparet. 5, 6 fluminis ripas adpropinquantes coangustati praecipitabantur. -c alternis non solum morti mortem aggerabant, sed tumulos tumulis exaequabant. QVINT. decl. 331 p. 304, 6 '... et proximo iure utendum est et similitudine ... legis'. -c iam desinit privata esse lis (SCHOL. Cic. Bob. p. 77, 12 BOETH. cons. 4, 6, 31 W.). 344 p. 358, 18 dicam ... -c (*cum meretricem domi habeo*) interceptam spem nepotum *eqs.*? CLAVD. DON. Aen. 12, 535 p. 614, 30 fisso, ait, cerebro stetit hasta: -c omnis vis expressa est (*sim.* AVG. civ. 7, 6 p. 282, 4 D. mundum dici ab animo, cum sit ex animo et corpore. -c videtur *Varro* ... unum confiteri deum. 12, 28 p. 555, 26 quod ... femina ... ex eius latere facta est, etiam -c satis significatum est *eqs.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 35, 11 -c ergo utrumque monstravit: et cognationem *eqs.*).

2 *vi conclusiva praevalente*: a *fere i. q. igitur, ergo*: CIC. Font. 21 -c si ingeniosi ... iudicis has partes esse existimatis, ut *eqs.*, Salus ipsa ... innocentiam tueri non potest (LVCR. 2, 655 *terra* multa ... effert in lumina solis. -c siquis mare Neptunum ... vocare constituit ..., concedamus ut *eqs.*). QVINT. inst. 7, 3, 24 quod ... commune cum alio est, desinet esse proprium. -c reus falsam dicit esse finitionem. CYPR. mortal. 2 p. 298, 11 terrenis caelestia succedunt. quis -c anxietatis ... locus est? CLAVD. DON. Aen. 7, 815 p. 110, 17 occurrit eius (*Aeneae*) felicitate aetas et orbitas regis *eqs.* -c in eo praefertur Aeneas, quia nisi opportune venisset *eqs.* 11, 105 p. 423, 5 iam -c in Aeneae responsione spectanda sunt *eqs.* HIER. epist. 48, 3, 3 Παῦλος ... ἀγαμίαν κηρύσσει. quod -c peccatum meum ...? (*idem*: 49, 15, 3). AVG. civ. 4, 26 p. 178, 9 D. cur ... ludi scaenici ... inter res divinas a doctissimis conscribuntur? -c exclamet Cicero non contra figmenta poetarum. b *in contrario fere i. q. quamquam res ita nata est, atqui, tamen sim.* (*cf.* CIC. or. frg. B 21): RHET. Her. 4, 36, 48 non apertissimae res erant crimini datae? *eqs.* -c vos veriti estis ..., ne crudeles existimaremini? CIC. Verr. II 2, 97 eodem ... ei tempore de eadem re litterae complures a multis ... amicis ... adferuntur. -c iste ... *non* voluntatem *patris* anteponendam putavit libidini suae. II 2, 109 -c vos dubitabitis ... tantam iniuriam vindicare? II 3, 117 -c mihi etiam dicere audebit ...? (II 5, 136). Manil. 39 neque ... potest exercitum is continere imperator, qui se ipse non continet, *eqs.* -c miramur ...? (Cael. 69 nat. deor. 2, 93 epist. 5, 15, 4). Sull. 50 tu ... venis ad eum lacerandum ..., ego iacentem ... protego. atque -c tu et reprehendis me *eqs.* Arch. 8 dom. 92 Phil. 8, 12. Att. 3, 12, 1 caput rogationis proponi scribis, quare in senatu dici nihil liceat: itaque siletur. -c tu me accusas *eqs.* epist. 7, 13, 1 *al.* SALL. Catil. 52, 11. QVINT. decl. 272 p. 116, 26 intrassent civitatem hostes *eqs.* -c, si placet, feminae ... in amore⟨m⟩ patriae adsumptas culpate vires. MART. CAP. 2, 149 -c ego te Heram potius ... voco.

III *correlationes* (*ad I et II*): *accedit*: A illic: 1 *praeced.* -c: TER. Andr. 720 -c (*in hoc labore, aerumna*) plus malist quam i. (*in voluptate*) boni. VARRO ling. 6, 89. MANIL. 2, 335 quadrati si ... voles effingere formam aut ... facies cum membra trigoni, -c (*in trigono formando*) *eqs.*, i. (*in quadrato form.*) *eqs.* SEN. contr. 2, 5, 15 -c (*in hac interpretatione*) quaeri de condicione iuris, i. (*in illa interpr.*) de spe fecunditatis. SEN. epist. 123, 14 in voluptates descenditur, in aspera ... subeundum est: -c inpellamus corpora, i. refrenemus. QVINT. inst. 3, 11, 25 in controversia pauca sunt, extra omnia, et -c dicitur de iis, quae accepimus, i. de quibus volumus. 4, 1, 36. *et al.* 2 *seq.* -c: LIV. 28, 32, 9 Magonis ... sibi ... maiorem curam esse quam Ilergetum; quippe i. ducem Carthaginiensem ... esse, -c latrones. VAL. MAX. 4, 8, 5 non solum quae ... benigne tribuit, sed etiam quae alio tribuente sensit commemorari: ut ... i. meritae (*corr. Kempf*), ita -c redditae laudis commendatio est. CELS. 7, 5, 1[A]. SEN. dial. 4, 32, 1 i. (*in beneficiis*) vinci turpe est, -c (*in iniuriis*) vincere. benef. 7, 14, 5. epist. 87, 27 dissimillima ... utriusque rei condicio est: i. *eqs.*, -c *eqs.* 102, 13 i. (*in re ante memorata*) idem potest una sententia quod omnium *eqs.*: -c (*in gloria, fama*) diversa ... iudicia sunt. nat. 3, 29, 1 i. (*in Cancro*) solstitium, -c (*i. Capricorno*) bruma conficitur. *al.* QVINT. inst. 1, 5, 14. 3, 5, 11 θέσιν a causa sic distingunt *eqs.*: i. ... veritatis tantum gratia disputari, -c negotium agi. 5, 11, 3 quod i. (*in inductione*) interrogatur, -c (*in oratione*) ... sumitur. *al.* CYPR. epist. 39, 4 p. 584, 13 et congressioni et paci congruentes; i. robore, -c pudore laudabiles. 59, 13 p. 681, 23 PANEG. 4, 20, 3. *et al.* 3 *repetitur correlatio*: LVCAN. 7, 634 non ... habuit pugnae Pharsalia partes, quas aliae clades: i. per fata virorum, per populos -c Roma perit; quod militis i., mors -c gentis erat. QVINT. decl. 324 p. 276, 12 CYPR. unit. eccl. 19 p. 227, 11 PANEG. 9, 2, 4. B ibi: 1 *praeced.* -c: CELS. 3, 1, 4 in acutis morbis quam in longis: -c ... breve spatium est *eqs.*, i. ... mutationi remediorum tempus patet. TAC. ann. 15, 50. 2 *seq.* -c: AFRIC. dig. 13, 4, 8 AVG. civ. 7, 24 p. 306, 11 *et* 13 D. 3 *repetitur correlatio*: PANEG. 9, 2, 3. C alibi: CELS. 6, 6, 8[E] -c (*in veteribus malis oculorum*) ... ut a. D -c: SEN. epist. 13, 12 -c (*in hac re*) prudentia prosit, -c (*in illa re*) robore animi ... metum respue.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pars altera: *pertinet ad ea, quae sequuntur*: **I** *per se positum* (*fere i. q. in hac re*): Ov. am. 3, 3, 1 esse deos -c crede (*ironice*): fidem iurata fefellit et facies illi, quae fuit ante manet! VITR. 10, 16, 5 nonnulla ... sunt, quae in exemplaribus videntur veri similia, cum ... crescere coeperunt dilabuntur. ut etiam possumus -c (sic *Krohn*) animadvertere: terebratur terebra foramen *eqs.* (QVINT. inst. 7, 6, 2 accedit, cum est in lege ... obscuritas. in ea uterque suam interpretationem confirmat ..., ut -c: *eqs.*). SEN. epist. 97, 15 illic dissentiamus cum Epicuro, ubi *eqs.* -c consentiamus mala facinora conscientiā flagellari *eqs.*

II *in responsione*: **A** *sensu generali fere i. q. in hoc (in eo, quod), in hac re*: PLAVT. Stich. 716 quid -c fastidis quod faciundum vides esse tibi? TER. Andr. 638 nihil pudet -c, ubi opus est; illi ubi nihil opust, ibi verentur. CIC. leg. agr. 2, 49 -c mihi ... mentes vestras ... commovere videor, dum patefacio *eqs.* SEN. benef. 2, 12, 1 quid -c contumeliosum est, si vir consularis aurum ... osculatus est? (IVV. 6, 494 quaenam est -c culpa puellae, si tibi displicuit nasus tuus? TERT. monog. 15 quae ... -c duritia ..., si non facientibus voluntatem dei renuntiamus? HIER. epist. 49, 18, 2). FRONTO p. 21, 17 N. -c summa ... virtus oratoris ... est, ut ... auditores oblectet. TERT. bapt. 5 p. 205, 11 -c ... studium diaboli recognoscimus ..., cum et ipse baptismum in suis exercet (ieiun. 14 p. 293, 9 et -c inaequalitas vestra videbitur, c. *eqs.* anim. 36 p. 362, 26. LACT. inst. 6, 11, 12 -c, -c ... aberrasti a vera iustitia ..., c. pietatis ... officia utilitate metitus es). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 21 p. 64, 8 -c .... a Victorino videtur erratum, quod ... vultus ... pulchritudinem dixit.
B *sensu speciali, peculiari*: **1** *notione conclusiva, causali*: TER. Haut. 709 huic ... consilio palmam do: -c me magnifice effero, qui vim tantam in me et potestatem habeam tantae astutiae *eqs.*
2 *notione condicionali*: CIC. Caecin. 64 -c . . haeream, si mihi defendendum sit eum qui pulsus ... sit, non esse deiectum (de orat. 2, 302 -c quantum fit mali, si iratum ... testem laeseris!). orat. 82 illud indecorum ... -c ... apparet, cum verbum ... altius transfertur *eqs.* **3** *notione temporali*: CIC. Catil. 1, 26 nactus es ... inproborum manum. -c tu qua laetitia perfruere ..., cum in tanto numero tuorum neque audies virum bonum *eqs.* (CE 55, 5 [*med. s. I a.*] -c viridis aetas c. floreret artibus ..., properavit hora tristis *eqs.*). VAL. FL. 3, 719 -c ... repetuntur pectora luctu, ut socii sedere locis nullaeque leonis exuviae *eqs.* (SIL. 4, 454 -c puer ut patrio defixum corpore telum conspexit, maduere genae).

CAPVT TERTIVM: *de ordine.*

pars prior: ***de momento,*** *significat certum ordinis locum, ad quem in dicendo perventum est vel quo aliquid (actio sim.) incipit, fit sim.; fere i. q. nunc, tum (vi contemporali) sim.*: **I** *in oratione, explicatione sim.*: PLAVT. Poen. 56 nunc rationes ceteras accipite; nam argumentum hoc -c censebitur. TER. Hec. 774 haec res -c agitur: Pamphilo me facere ut redeat uxor oportet. CIC. inv. 2, 40 ne aut -c non admonuisse aut ... videamur (2, 63). 2, 167 -c quia de civilibus causis loquimur, fructus ad amicitiam adiungimus. Q. Rosc. 14 -c ego si finem faciam dicendi ..., satis ... iudici fecisse videar, cur secundum Roscium iudicari debeat. Verr. II 2, 23 quid ego -c nunc ... Chlori testimonium recitem ...? (II 2, 62 -c n. de miseria Siculorum audite. Planc. 99 -c ego n. ... nihil dicam amplius *eqs.*). Caecin. 90 exoritur -c iam obrutis rebus omnibus ... illa defensio *eqs.* (Manil. 24 -c i. plura non dicam. leg. agr. 2, 65 -c ego i. illud ... ne disputo quidem *eqs.* rep. 2, 45 -c ille i. vertetur orbis *eqs.* QVINT. decl. 331 p. 303, 23. TERT. patient. 8 p. 14, 3 -c. i. vide patientiae voluptatem). Cluent. 89 -c ego ... petam a vobis, ut *eqs.* 119 -c illud ... commune proponam *eqs.* leg. agr. 2, 24 -c ... renovabo illud, quod initio dixi *eqs.* Catil. 4, 15 quid ego -c equites ... commemorem ...? Sest. 12 -c ego quid praedicem ...? de orat. 198 *al.* VERG. Aen. 10, 791 -c ... tua ... optima facta ... non ... silebo. SEN. contr. 1, 7, 17 -c philosophumenum locum introduxit ...; deinde *eqs.* (*item*: 2, 1, 20). *al.* CELS. 5, 17, 1^{B} curationes ..., quas protinus -c comprehendam. SEN. epist. 23, 9 -c est locus solvendi aeris alieni. SIL. 9, 535 excipit -c Iuno (*cf.* STAT. Theb. 2, 188 -c [*Lachmann*, sic *codd.*] interfatus et alter subicit *eqs.*). silv. 1, 2, 47 -c mecum, dum fervent agmine postes *eqs.*, -c ... doce. APVL. apol. 48 -c ego ... sollertiam tuam ... nequeo quin laudem. PANEG. 4, 30, 1. TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 319, 9 non minus et -c quaeram *eqs.* monog. 14 p. 784 Oe. et -c ... reddemus supplementum sensus istius.

II *in narratione* (*huc fort.* ACC. trag. 183. LABER. mim. 4 iam -c me ... somnus premit. *ubique c. praet. vel. praes. hist. accedit* repente *infra l. 77*; subito [subitus] *infra l. 81 sqq.*): CIC. Verr. II 2, 94 -c tum repente Pacilius quidam ... accedit. rep. 6, 10 me ... somnus complexus est. -c mihi ... Africanus se ostendit (*sic de obdormiente*: TIB. 3, 4, 23 Ov. epist. 18, 199. *cf. l. 75*). Att. 1, 14, 5 tabellae ministrabantur *eqs.* -c tibi rostra Cato advolat *eqs.* carm. frg. 7, 1 -c Iovis ... subito pinnata satelles ... subrigit (VAL. FL. 4, 501. *sim.*: VERG. Aen. 9, 33 -c subitam ... glomerari pulvere nubem prospiciunt [SIL. 1, 535. STAT. Theb. 12, 177 -c ... subitum virtutis amorem colligit]). BELL. Hisp. 23, 2 Caesar castra castris contulit *eqs.* -c, dum in opere nostri distenti essent, complures ... adversariorum decurrerunt (SIL. 14, 353 -c, d. Italum ductorem ... fatigat, adnabat ... classis. CLAVD. carm. min. 53, 104 -c ..., auctorem d. vult temptare nocendo, te, dea respexit [*cf. l. 10 sqq.*]). NEP. Eum. 9, 2 intellegebant ... tam celeriter copias ... contrahi non posse, quam Antigonus affuturus videbatur. -c omnibus titubantibus ... ait, si *eqs.* VERG. Aen. 2, 122 obstipuere animi *eqs.* -c Ithacus ... Calchanta ... protrahit in medios (SERV. auct. -c pro tunc). 5, 387 reddi ... viro promissa iubebant. -c ... Entellum dictis castigat Acestes *eqs.* 12, 411 it tristis ad aethera clamor bellantum *eqs.* -c Venus ... dictamnum ... carpit ab Ida (*de numine adiuvante, se rebus inserente; item*: 12, 554 -c mentem Aeneae genetrix ... misit. VAL. FL. 2, 209 -c aliud Venus ... orsa nefas gemitus fingit *eqs.* 4, 682 -c ⟨Iuno⟩ ... *et* ... Pallas insiliunt). 12, 728 emicat -c ... Turnus (VAL. FL. 4, 289). Ov. met. 10, 56 nec procul afuerunt telluris margine ...: -c ... avidus ... videndi flexit amans oculos. MANIL. 5, 592 cum ... adnantem ... tibi poenam *videres* *eqs.* quassis -c subvolat alis Perseus *eqs.* VAL. FL. 4, 548 ille ducem nec ferre preces ... passus amplius, -c demum vittas ... capessit. SIL. 4, 192. 12, 437 -c, miranda movens, ... inclusas *carinas* ... claustris maris extulit *Hannibal.* 14, 416 *al.* STAT. Theb. 3, 598. 6, 474 iam pulvere quarto campum ineunt *eqs.* -c anceps fortuna diu decernere primum ausa venit. *et al.*

pars altera: ***de (con)sequentia,*** ***serie,*** *significat aliquid rem sequi, quae ante facta, memorata est; fere i. q. postea, deinde, tum*: **I** *sensu generali*: CIC. inv. 2, 154 usque adeo, ut dominus navis ... in scapham confugeret ..., ille ..., cuius merces erant, in gladium ... incumberet: -c ille naufragus ad gubernaculum accessit. Verr. II 1, 65 -c ..., posteaquam ius ... obtinere non potuit, ut humanitatem ... retineret, laborabat. CATVLL. 64, 269. VERG. georg. 3, 280 saxa per et scopulos ... diffugiunt (*equae*) *eqs.* -c (*Servius* hinc) demum ... destillat ab inguine *hippomanes.* Aen. 3, 369 -c Helenus caesis ... iuvencis exorat *eqs.* 7, 112. 10, 845 tum Numitor ... Aenean petiit *eqs.* -c ... Clausus advenit. HOR. epod. 5, 47 -c ... quid dixit aut quid tacuit? TIB. 2, 5, 101 quisque ... extruet ... mensas *eqs.* ingeret -c potus iuvenis maledicta puellae. PROP. 2, 29, 11 -c alter iubet (*sc. me*) in medium propellere. Ov. ars 1, 143 -c tibi quaeratur socii sermonis origo. SEN. contr. 9, 2 (25), 8 -c iste ... submoveri ... miserum *eqs.* suas. 5, 8 -c dixit ... venturum Xersen. 6, 8 -c cum dixisset: '*eqs.*', adiecit sententiam. VAL. FL. 7, 610. HOMER. 136 -c (hinc ϛ) tunc Thersites ... bella gerenda negat. STAT. Theb. 3, 647 -c ... gemuit ... sacerdos (*sequitur orationem item*: Ach. 1, 536). 7, 233 -c (hinc *var. l.*) socios ... stimulare ... decernit. 10, 791 repetunt ... bella peractis laudibus; -c ... genitor ... congemit *eqs.* silv. 1, 6, 57 -c ... subit ordo pumilorum. FLOR. epit. 4, 2, 90 -c aliquando finis armis fuit. PRVD. cath. 3, 111 -c draco ... virginis inlicit ingenium. SVLP. SEV. chron. 2, 34, 3 tres ... cruces ... reperiuntur. -c ... maior dinoscendi patibuli, quo dominus pependerat, difficultas ... animos ... turbaverat. MART. CAP. 2, 150 -c Iuno ... eam secum in arces ducit. 2, 218 -c Phoebus exsurgit (*cf. 217* tunc exsurgens).
nota (*usu laxiore in enumeratione sim.*): LVCAN. 10, 144 dentibus -c niveis ... imposuere orbes. SIL. 17, 631 ante Syphax *eqs.* -c Hannon *eqs.* tum Nomades *eqs.*

II *sensu peculiari significatur aliquid quodam modo ex eo, quod antecedit, effici ('daraufhin') sim.*: **A** *in animi motionibus sim.* (*huc ut vid.* ENN. ann. 457 Iuppiter -c risit. *ubique c. praeter. vel praes. hist.; c. inf. hist. infra l. 64 sqq. 67*): TER. Hec. 167 haec ... iniurias viri ... ferre *eqs.* -c animus ... uxoris misericordia devinctus *eqs.* (*cf.* DON. *ad l.*). Eun. 239 -c ego illum contempsi. RHET. Her. 4, 52, 65 'ubi est ... aedium dominus? *eqs.*' -c ... omnes stupidi timore obmutuerunt (*sim.*: CIC. inv. 1, 52 -c ... tacuit). CIC. inv. 1, 51 (= QVINT. inst. 5, 11, 29) -c mulier erubuit. Verr. II 3, 69 -c illi flentes ... orare coeperunt *eqs.* II 5, 115 condemnat omnes. -c ... Siculi ... graviter commoventur. Cluent. 59 -c iudices ridere (STAT. Theb. 2, 352 Ach. 1, 194. *cf. supra l. 56. cf.* CIC. de orat. 2, 28 adrisit [2, 145 *al.*]). 72 -c ille ... contrahit frontem *eqs.* Att. 11, 9, 2 epistulas mihi legerunt plenas ... probrorum. -c Ligurius furere *eqs.* VERG. Aen. 2, 533 -c Priamus ... non ... abstinuit nec voci iraeque pepercit *eqs.* 8, 219 una boum ... mugiit *eqs.* -c ... Alcidae furiis exarserat ... dolor. AVSON. 419, 56 p. 367 P. -c ... noto illo pudore tuo paulisper haesisti *eqs.* **B** *in colloquendo, respondendo* (*huc fort.* LVCIL. 962) *sim.*: CIC. Verr. I 23 esse pollicitum quantam vellent pecuniam *eqs.* -c alios negasse audere, alios respondisse *eqs.* (de orat. 2, 75 SEN. benef. 7, 7, 3 epist. 87, 13. *et saepius*). de orat. 1, 78 -c Crassus '...', inquit, '*eqs.*' (2, 232 -c quom Sulpicius reticuisset: '...' inquit Crassus, '*eqs.*' *saepe.* CATVLL. 10, 24 VERG. Aen. 2, 386 *al.* HOR. sat. 1, 9, 7. *et al. sim. sine verb.*: CIC. de orat. 2, 245 -c ille: '*eqs.*' 2, 276 *al.* VERG. Aen. 9, 244. *et al.*). rep. 6, 14 -c ego ... quaesivi *eqs.* ac. 2, 57 -c pugnes licet, non repugnabo. nat. deor. 2, 46 -c ... Epicurus iocetur *eqs.* CATVLL. 67, 37 dixerit -c aliquis *eqs.* (*item in contradictione, interrogatione ficta sim.*: NVX 133 forsitan -c aliquis dicat. PERS. 3, 77 IVV. 1, 150. PRVD. apoth. 782 occurrit dubitans -c dissertator *eqs.* AVG. civ. 22, 10 p. 583, 6 D. -c forte dicturi sunt *eqs. et al.*). **C** *in variis actionibus*: CIC. Verr. II 1, 66 -c

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum alius ex alia parte '*eqs.*' II 4, 62 -c ... hereditatem sibi venisse arbitratus est. ac. 2, 77 -c Zenonem vidisse *eqs.* ad Q. fr. 3, 2, 2 me ... exsulem appellavit. -c ... consurrexit senatus. CATVLL. 44, 13 orationem ... plenam ... pestilentiae legi. -c me ... tussis quassavit. BELL. Afr. 14, 3 iacula coiciunt. -c cum Caesariani in eos impetum fecissent *eqs.* 50, 2. VERG. Aen. 2, 699 -c ... victus genitor se tollit ad auras *eqs.* (*sim.* VAL. FL. 4, 473 sustulit -c ... ad sidera palmas). 5, 340 Euryalus ... prima tenet *eqs.* post Helymus subit *eqs.* -c totum caveae consessum ... Salius clamoribus implet (*cf.* SERV. temporis adverbium est 'modo'). 7, 141 Iovem ... invocat *eqs.* -c pater ... ter ... intonuit (*sim.*: AETNA 57 -c ... tonat. GRATT. 443). LIV. 39, 43, 3 illam ... negasse umquam vidisse quemquam securi ferientem *eqs.* -c indulgentem amatorem unum ex ... miseris ... securi percussisse. PHAEDR. 1, 11, 6. CVRT. 4, 4, 1 -c rex fatigatus statuerat ... Aegyptum repetere. PERS. 1, 32 inter pocula quaerunt ..., quid poemata narrent. -c aliquis ... Phyllidas ... eliquat. FLOR. epit. 3, 10, 14 de Germano Tencteri querebantur. -c ... iam Caesar ... Mosellam transgreditur (4, 5, 3). HIER. epist. 3, 2, 3. VEN. FORT. vita Germ. 16, 51 *manus* contacta oleo *eqs.* -c (hinc *in parte codd.*) stupentes digiti vigorem ... resipiscunt.

appendix (*ad caput tertium*): -c nunc: *p. 2769, 54.* -c iam: *p. 2769, 56. 74. supra l. 17.* -c ... dum: *p. 2769, 69. 2770, 1.* -c tum: *p. 2769, 77.* -c ..., posteaquam: *p. 2770, 29.* -c cum: *p. 2770, 40. 75. supra l. 5.* -c tunc: *p. 2770, 41.* *Tietze.*

(hicdem) *v.* idem (*vol. VII 1, 180, 49 sqq.*).

hicesion (*emplastrum*) *sim. v. Onom.*

(hicpiam) *v.* hic (*pron.*). **hict-** *v.* ict-.

hīdem *v.* idem (*vol. VII 1, 180, 49 sqq.*).

hidroc-, hidrōp- (*sim.*) *v.* hydr-.

hidrōs (*i.* ἱδρώς) *v. s.* hydrops (CELS. 5, 26, 20[BE]).

hiecus *v.* hie<ra>cus. *H. H.*

***hiemālis**, -e. *ab* hiems. *scribitur* iem-: *p. 2772, 44* (*in tit.*); him-: *infra l. 71.* NOT. Tir. 69, 27 hiemnalis (*cf.* 'autumn-'). *de notione: p. 2685, 44.* GLOSS. χειμερινός, -όν. *respondet gr.* χειμερινός: *infra l. 75. p. 2772, 18. 25. 41. 56.* *legitur inde a* CIC. VARRONE SALL. NEP. OV. LIV. COLVM.; *deest poetis exc.* OV. SIDON. ANTH. (*singg. locc.*).

I *quod spectat ad hiemem ut intemperiem caeli*: A *proprie*: 1 *quod pertinet ad hiemis vires, hiemis proprium est*: CIC. Tusc. 5, 77 Caucasi nives -emque vim perferunt *Indi.* SALL. Iug. 37, 4 planities limosa -bus aquis paludem fecerat (COLVM. 4, 8, 2 -is, quae ex pluviis consistit ... aqua. AVR. VICT. Caes. 37, 4 *urbs* palustri solo -bus aquis corrumpitur. AVG. in psalm. 73, 17 p. 939 *fluvii* aquis ... -bus inundantur). OV. met. 9, 105 *amnis* nimbis -bus auctus. LIV. 31, 47, 1 ante -es motus. COLVM. 1, 5, 8 ventorum -ium et aestivorum (APVL. mund. 12). 11, 3, 10 -es pluviae (12, 52, 17. GREG. M. in euang. 35, 1 p. 1260[C] aestivum tempus ... conversum in pluvias -es). ARNOB. nat. 2, 17 p. 62, 2 -ia frigora et aestatis flagrantias (6, 3 p. 216, 5 CLAVD. DON. Aen. 6, 205 p. 537, 5. IORD. Get. 280 instanti -i frigore). FIRM. math. 1 praef. 2 p. 1, 11 rigore -ium pruinarum (AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 25, 3 p. 266, 9 hex. 1, 4, 13 p. 11, 20 HEGES. 1, 30, 7 p. 54, 22 RVFIN. hist. mon. epil. 2 p. 461[A]. AVG. gen. ad litt. 5, 10 p. 153, 8 *Nilus* pruinis -bus anniversaria creditur incrementa conligere). PALLAD. 13, 6 -is algor. SYMM. epist. 1, 100, 1 internus corporis dolor -i crescit iniuria. 5, 96 -is asperitas (AVG. epist. 124, 1 p. 1, 10. serm. 331, 6, 5 -bus a. se navigando committunt). AMBR. hex. 1, 4, 13 p. 11, 8 post hibernas glacies atque -es caligines. 4, 5, 23 p. 131, 10 flatibus ... -bus. PS. AVG. serm. ed. Mai 44, 1 p. 88 -is rigoris frigidam ... sepulturam. GREG. M. moral. 17, 11 p. 17[A] -i ariditate (*opp.* vernali humore). ORIG. in Matth. ser. 53 p. 119, 22 *Christus* temperiem introduxit et -es spiritus fecit cessare. 2 *quod hibernam vim subit*: a *de variis rebus naturalibus*: VARRO frg. Plin. nat. 18, 349 *luna* si ante quartam non apparuerit ..., -is (*sc. tempestas ut vid.*) toto mense erit. PLIN. nat. 18, 69 Alpibus ... et -bus provinciis. SOL. 29, 4 -es (glaciales *SA*) evomit scaturrigines. AVG. loc. hept. 3, 19 p. 574, 20 *torrentes i.* -es fluvii, qui siccantur aestate (*sim.* in psalm. 125, 10 p. 1664 flumina). MACR. Sat. 1, 21, 5 *imago* terrae ... -is ..., quo tempore ... sole viduata stupet. b *de temporibus* (*aliter v. infra l. 83*): NEP. Dat. 6, 1 haec (*sc. praeparatio belli*) propter -e tempus minus prospere procedebant (CONC.[S] II 5 p. 64, 30 -is [him- *PW s. X; corr. W*] temporis qualitas ... eos venire ... non permisit. GREG. M. epist. 7, 6 p. 449, 29 pro imminentia -is temporis). ITALA prov. 27, 15 (Ambr. in psalm. 118 serm. 4, 16 p. 75, 26) stillicidia eiciunt hominem in die -i de domo sua (*gr.* χειμερινῇ, *Vulg.* die frigoris).

B *in imagine*: AVG. epist. 91, 6 p. 431, 15 (*de notione cf. A 1*) *sancti* post labores velut -es vitae huius ... aeternitate florebunt. ENNOD. dict. 10, 12 p. 458, 10 (*de notione cf. A 2 a*) ex -i pectore et corde algido dictionum flosculi vernant.

II *quod spectat ad hiemem ut tempus anni*: A *de temporibus rebusque spectantibus ad tempus*: 1 *generatim de temporis spatiis* (*aliter v. supra l. 69*): CIC. div. 2, 33 *arbores caedantur* -i tempore ..., quia tum exsiccatae sint (COLVM. 1, 6, 1 -is t. cubicula. SPART. Sept. Sev. 16, 1 *urbem* cepit -i prope t. RVFIN. Adamant. 3, 5 p. 121, 24 B. in -i t. [*opp.* aestivis mensibus]. COD. Theod. 8, 5, 8, 2 [*opp.* aestivo t.]. EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 941[C] [*gr.* χειμῶνος ὥρᾳ]. GREG. M. in Ezech. 2, 8, 7 p. 1032[B]. *plur.*: ORIBAS. syn. 8, 24 p. 242). COLVM. 11, 1, 21 omnes paene -es dies (-bus diebus *SA*) in opere tolerari (AMBR. hex. 4, 5, 23 p. 130, 9 -es dies breves *sunt.* FAVST. REI. epist. 6 p. 197, 8 alternis -es dies ieiuniis transigantur). SERV. Aen. 4, 143 constat Apollinem sex mensibus -bus (hiemis *F*) apud Pataram ... dare responsa (AVG. doctr. christ. 2, 16, 25 p. 48 vernis, aestivis, autumnalibus -busque m. MACR. Sat. 1, 12, 39 ut frigus anni aestivis m. et contra calor -bus proveniret. SIDON. epist. 8, 12, 4 COSMOGR. 1, 25 p. 83, 27). CLAVD. DON. Aen. 8, 85 p. 127, 14 noctem prolixam ..., -em scilicet (AVG. epist. 13, 1 p. 30, 7). 2 *technice in re astronomica* (*spectatur tempus hiemis ab astrologis constitutum*): APVL. mund. 11 eurus est, quando -is ortūs portis emittitur *ventus* (*sim.*: PALLAD. 1, 8, 3 *aedificium* ab occidente avertatur -i. HIPPOCR. aer. 13 p. 31, 4 G. ortus [*gr.* ἀνατολῶν ... χειμερινῶν]. *aliter infra l. 30*). PORPH. Hor. carm. 2, 17, 20 *Capricornus* -e signum est; nam oritur sexto decimo Kalendas Ianuarias *eqs.* (MACR. Sat. 1, 19, 10 *sol* cum in inferiore hemisphaerio, id est -bus signis cursum suum peragit. *cf.* MART. CAP. 8, 874 *sol* cum a Capricorno -i in aequinoctialem Arietem surgit). CHALC. comm. 78 p. 146, 14 *solis* -em conversionem (MART. CAP. 8, 821 *circulus* brumalis, in quem -i fine *sol* perveniens in aquilonem ... assurgit). PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 363, 1 *zona*, quae appellatur χειμερινή, a nobis -is, quod ... cum illam sol transcendit, hiemem facit (*cf.* HYG. astr. 3, 25 circulum -em [3, 26 *al.* ANTH. 761, 69. ISID. nat. 10, 2 quartus *circulus* -is]). COMMENT. Lucan. 4, 58 solstitium aestivale et -e (ISID. orig. 5, 34, 2. 3 nat. 8, 1). VEG. mil. 4, 39 p. 158, 1 navigia conturbat Vergiliarum -is occasus (*aliter supra l. 16*).

B *de variis quorum condicio, usus, proventus pertinet quodammodo ad tempus hiemis*: 1 *quod hieme fit, agitur, nascitur*: a *omni anno et solito more*: COLVM. 2, 11, 3 -em sartionem. PLIN. nat. 18, 191 *terra* ante -em (*sc. fabam*) ne cesset (*v. app. crit.*). SOL. 27, 31 *anguis* -es exuvias ... ponit. AMM. 17, 5, 8 post tempus -is quietis (*in re milit.*; *cf.* PETR. CHRYS. serm. 12 p. 223[A] membra *Christi militum* ... -i otio mollita). MACR. Sat. 1, 21, 4 *aper* -i fructu pascitur, glande. b *fortuito vel inusitate*: CIC. epist. 6, 20, 1 navigationis longae et -is et minime portuosae periculum *vitaveris.* HIPPOCR. aer. 3 p. 7, 2 G. febres ... -es (*v. app. crit.*; *gr.* χειμερινούς). MART. CAP. 1, 2 -i pervigilio.

2 *quo hieme tantum utimur* (*fere substantive*: *infra l. 57*): a *aedificiis*: CIL III 1805, 1 (*a. 280*) thermas rei p. h<i>emal<es> (XI 4094 termas -es [iem- *scrib.*] ... restauravit. 4095 [*a. 341*] volumptatem thermarum -ium. 4097 [*a. 341*]. INSCR. Afr. Cagnat -M.-Ch. 141 piscinalem *cellam* t. -ium. 276, 12. CAPITOL. Gord. 32, 7 aestivas ... -es. VOPISC. Aurelian. 45, 2 t. in Transtiberina regione ... paravit -es, quod aquae frigidioris [-gidi aeris *trad.*] copia illic deesset). PALLAD. 1, 9, 4 si loca -ia sunt, tale pavimentum debebis imponere *eqs.* 1, 39, 4 in *balneis* -bus (*opp.* aestivis). SCHOL. Iuv. 7, 183 solaria ... -ia. VVLG. Am. 3, 15 percutiam domum -em cum domo aestiva (Ier. 36, 22). SIDON. epist. 2, 2, 11 triclinium. PASS. Thom. p. 140, 9 zetas (*i. diaetas*) -es *palatii* (*opp.* aestivales; *cf.* GLOSS. *vol. V 1, 947, 52 sqq.*). b *variis*: SCHOL. Iuv. 1, 28 per luxuriem ... anulos aestivos et -es invenerat. PELAGON. 370 potio -is ([*Hippiatr. gr. I p. 398, 1* προπότισμα χειμερινόν]. VEG. mulom. 1, 56, 39 potiones ... -es aestivasque. *al. per ellipsin*: PELAGON. 84 glutinatoria ad volsos sive -is). MARCELL. med. 20, 84 oxyporium mirum Neronianum aestivum et -e.

neutr. plur. **hiemālia** *pro subst. fere i. q.* **hiberna** (*cf. p. 2690, 4*): VOPISC. Aurelian. 11, 6 tuum est ..., illic -ia et aestiva disponere, ubi tibi nihil deerit. *Kornhardt.*

hiemātio, -ōnis *f.* *ab* hiemare. GLOSS. παραχειμασία. *i. q. actus hiemandi* (*de apibus*): VARRO rust. 3, 16, 34 ut ne plus tertia pars eximatur mellis, reliquum ⌊ut -i⌋ (ex -e *trad.*) relinquatur.

?**hiemis** (*nom.*) *v.* hiems. *H. H.*

***hiemo**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* hiems. PRISC. gramm. II 433, 23 ab hieme '-o, -as'. *inter verba coniug. prim.*: CHAR. gramm. p. 472, 34 B. *de usu*: *v. p. 2773, 40.* GLOSS.[L] II Philox. HI 3 παραχ<ε>ιμάζει. GLOSS. χειμάζω. χειμάζομαι. hibernat. *legitur* (*cf.* hiberno) *inde a* LEGE Anton. de Term. CIC. VARRONE CAES. HIRT. SALL. *deest poetis exc.* HOR. AVSON. CLAVD. [*var. l.*: CAES. Gall. 5, 22, 4 -are α (*recte*); hiemem ... agere β (*deest* CAES., *cf.* hiems *p. 2779, 33*).]

1 *intransit.* (*pass. impers v. p. 2773, 5 sq.*): a *i. q. hiemem agere*: α *technice in re militari de militibus, imperatore sim.*: LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) II 9 (*a. 71 a.*) nei quis magistratus ... meilites in oppidum Thermesum ... -andi caussa introducito (CAES. Gall. 3, 1, 3. 6, 32, 4 civ. 1, 37, 1. TAC. hist. 4, 3. *cf.* gratia: SALL. Iug. 61, 2 AMM. 23, 2, 5). *ibid.* II 12 meilites -ent. CIC. Verr. II 4, 104 ubi piratae fere quotannis -are soleant. Font. 16 *exercitus* -vit in Gallia. Att. 5, 21, 2 *Parthi* -ant in Cyrrhestica. 6, 1, 14 epist. 7, 9, 1. ad Q. fr. 3, 3, 4 quibus in locis et qua spe -turus sis, ad me

[*Wells*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... scribas velim (*cf. p. 2684, 69*). CAES. Gall. 1, 10, 3 tres *legiones*, quae circum Aquileiam -bant, ex hibernis educit. 3, 1, 6 alteram partem eius vici Gallis ⌊ad -andum⌋ (*cf. infra l. 26. p. 2684, 79*) concessit, alteram ... cohortibus attribuit (⌊ ⌋ *post* cohortibus *transposuit Hotomanus*). 4, 29, 4 quod omnibus constabat -ari (β; -are α) in Gallia oportere (*cf.* [*v. p. 2772, 76*] FLOR. epit. 1, 12, 8 tum primo -tum sub pellibus). civ. 1, 37, 2. *et saepe.* HIRT. Gall. 8, 11, 1. 8, 49, 1 SALL. Iug. 39, 4. 68, 2 hist. frg. 2, 28. NEP. Ages. 3, 2 *Agesilaus* Ephesum -tum exercitum reduxit (Eum. 8, 1 *bis.* LACT. mort. pers. 10, 6. *cf. p. 2684, 75*). Eum. 8, 4. LIV. 5, 2, 1 *consilium* erat -ando continuare bellum. 40, 17, 7 *patres iusserunt consulem* cum legionibus suis Pisis -are. LIV. perioch. 28. 130. TAC. hist. 5, 22 *castra* -turis legionibus erigebantur. ann. 1, 39. 13, 8 TREB. trig. tyr. 18, 8 SPART. Hadr. 12, 3 IVST. 38, 10, 9 AMM. 14, 2, 10. *et saepe.* CLAVD. 20, 413 *exercitus* nudo ... -are sub axe sueverat. β *in universum* (*singulariter [vix technice, cf. p. 2685, 3 et 13] de bestiis* VVLG. *infra l. 25; de nave* VVLG. *infra l. 27*): CIC. Att. 5, 21, 1 spero te istic iucunde -are et libenter requiescere. 6, 1, 26 quo modo -aris. 7, 26, 3 *pueri* in Formiano videntur -turi. 16, 2, 6. HOR. epist. 1, 16, 71 mediis -et mercator in undis. SVET. Aug. 72, 1 per annos amplius quadraginta eodem cubiculo hieme et aestate mansit, quamvis parum salubrem valetudini suae urbem hieme experiretur assidueque in urbe -ret (mansit assidueque ... -vit, quamvis ... *temptavit Mähly*). AMM. 22, 10, 1 *Iulianus* ibi -ans ex sententia. SERV. (auct.) Aen. 4, 143. VVLG. Is. 18, 6 omnes bestiae terrae super illum -bunt. act. 27, 12 cum aptus portus non esset ad -andum (*cf. supra l. 3. gr.* πρὸς παραχειμασίαν). 28, 11 quae *navis* in insula -verat (*cf. supra l. 16. gr.* παρακεχειμακότι). *al.* MARCELL. chron. II p. 79, 437. COD. Iust. 1, 40, 6 (*a. 385*) in illis quinque urbibus ... vicissim -andum sibi iudices recognoscant.

b *de tempestate hiberna fere i. q. saevire, frigidum esse*: α *impersonaliter* (*cf. gr.* χειμάζει): VARRO frg. Plin. nat. 18, 348 quoniam illo modo non ante plenam lunam -turum ostendit *luna.* COLVM. 11, 2, 4 XVI Kal. Febr. Cancer desinit occidere; -at (*sim.*: 11, 2, 20 vehementer -at. 11, 2, 34 interdum -at. 11, 2, 78 -at cum frigore et gelicidiis. 11, 2, 84 -at et pluit. *al.* POL. SILV. fast. Mart. 4. 16. Nov. 2 cum pluvia. *al.*). PLIN. nat. 2, 125 *ante et post brumam* sternitur mare alcyonum feturae ...; reliquum tempus -at. nec tamen saevitia tempestatum concludit mare (*an* 'mare -at'? ; *cf. infra l. 49*). 18, 239 -at (*opp.* praevernat). 18, 354 -bit (*D²*, abhiem- *rell.*). 18, 356 (*opp.* disserenabit). β *c. subi.* (SEN. epist. 114, 17 sqq. L. Arruntius ... fuit Sallustianus ... *eqs.* vides autem quid sequatur ubi alicui vitium pro exemplo est. dixit Sallustius: 'aquis -antibus'. Arruntius in primo libro belli Punici ait: 'repente -vit tempestas'. et alio loco, cum dicere vellet frigidum annum fuisse, ait: 'totus -vit annus' [*cf. infra l. 51*]. et alio loco '... -ante aquilone'. *cf. ad rem Hey, ALL 13, 1904, 214*): SALL. hist. frg. (*v. supra l. 42; referunt nonnulli ad Iug. 37, 4* hiemalibus aquis [*p. 2771, 41*], *sed v. Philol. 92, 1937, 459*]). ARRVNT. hist. 4—6 (*v. supra l. 43 sqq.*). HOR. sat. 2, 2, 17 atrum ... -at mare (AVSON. 469, 5 p. 4 P. *v. etiam supra l. 38*). PLIN. nat. 18, 235 continui dies -ant. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 3, 5 -antis anni tempore (*cf. supra l. 45*).

2 *transit.*: *i. q. refrigerare, glaciare*: PLIN. nat. 9, 75 -to lacu. 19, 55 decoquunt alii aquas, mox et illas -ant (*cf. 31, 40* decoquere aquam *et* ... refrigerare).

deriv.: hiematio. *Wells.*

hiemps *v.* hiems.

×**hiems** (-mps *v. infra l. 64*), -is *f.* (*m. v. p. 2774, 9*). [*cf. c. avest.* zyā *'hiems', armen.* jiun *'nix', gr.* χιών, χιόνος *'nix', hibern.* gemred *'hiems'; ex eadem radice fluxerunt sanscr.* héman *'hieme'*, hēmantáḥ *'hiems', hethit.* gimant- *'hiems', gr.* χεῖμα *'frigus, hiems', lituan.* žiemà *'hiems' etc.* (*cf.* hībern-) *et sanscr.* himá *'hiems', gr.* δύσ-χιμος *etc., v.* bimus. *J. B. H.*] *de etym.*: VARRO ling. 6, 9 ab hiatu -s. *de scriptura*: *sine* h: *infra l. 72.*

-ps: SCAVR. gramm. VII 21, 6 '-s' carere 'p' littera debet, quia in ceteris casibus nusquam 'p' nec 'b' propinqua eius respondet *eqs.* 27, 4 dubium non ... *est*, quin per 'ms' scribenda sit, quoniam genetivo 'hiemis' facit et quoniam per 'p' et 's' ea scribuntur, quae apud Graecos in 'ψ' desinunt. MAR. VICTORIN. gramm. VI 21, 12 '-s' et 'sumsit' ... sine dubio per 'ms' scribetis. CASSIOD. gramm. VII 161, 17 (*ex Papir.*) '-s' ut Caesellio videtur, 'p' habere post 'm' litteram non debet. *in inscr.*: MENOL. Colot. Dec. (CIL I² p. 281) 9. CIL VI 32505 (*sed v.* iemns CIL VIII 12588; -ms CIL XIV 2030). CARM. epigr. *p. 2779, 5.* *in codd. frequenter apud varios auctores; nota vetustiores* (*cf. etiam Neue-Wagener I³ 217 sq.*): VERG. *Med.* LIV. 21, 61, 9 *et* 22, 22, 21 *Put.* FRONTO *cod.* p. 15 *bis.* PRVD. perist. 3, 203 *A* (*Put.*): *praeterea nota*: CELS. *codd. praeter J.* SEN. apocol. *Sang.* COLVM. *SA fere ubique (v. Linde, Studier till Columellas 9. Bok 1936, 78).* TAC. ann. *ubique.* CARM. de mens. 1, 12 (*v. Fröhner, RhM. 47, 1892, 301*). *de formis*: PRISC. gramm. II 352, 19 *in* 'ms' *vel* 'ps' *desinentia* 'e' ablativi in '-um' convertentia faciunt genetivum pluralem. 'haec -s (-ps *RB*), ab:-e, -um' (*sim.* FRG. Bob. gramm. V 562, 12). *? nom. in* -is: ITALA Joh. 10, 22 (cod. a). *valde dub.* (*fort.* IS *falso pro* PS *i.* -ps): CATO agr. 30 (-ms *V*). COLVM. 2, 20, 5. 7, 3, 4. *occurrit plur. inde ab* ACC. (*cf. etiam* SERV. georg. 2, 6). *deest gen. pl. praeter* GRAMM. (*v. p. 2773, 80; de* LVCR. 2, 515 *v. Bailey, ClRev. 28, 1914, 102*), *dat. abl. pl.* NOT. Tir. 69, 26 -s. *de mensura*: PRISC. gramm. II 326, 4 corripiunt ... paenultimam in 'ms' vel 'bs' vel 'ps' ... desinentia, si vocalem brevem ante eas consonantes habuerint, velut '-s (-ps *RD*) huius -is'. PS. PRISC. gramm. III 526, 15 *ex eis quae in duas consonantes desinunt breviantur* haec, quae non habent 'n', ut ... '-s -is'. *de genere*: PRISC. gramm. II 320, 13 in 'ems' unum femininum: 'haec -s huius -is'. DVB. NOM. gramm. V 580, 18 generis feminini. *occurrit masc.*: HIPPOCR. aer. 10 p. 27, 12 G. (*v. p. 2777, 47*). PS. APVL. herb. 93 l. 4 -e toto. (?) AVELL. p. 332, 21 -is continuati (*V*, -tae *Labb.*). GREG. TVR. Franc. 9, 43 p. 404, 24 -em validum (-dam *D5*). *de notione*: CHAR. gramm. p. 454, 10 B. haec -s ὁ χειμών. SERV. Aen. 1, 122 -s duas res significat: aut tempus aut vim venti *eqs.* 2, 110 'ponti -s': bene addidit 'ponti', quia est et temporis. auct. Aen. 3, 195 '-em' ... Graece dixit, nam χειμών etiam tempestas dicitur a Graecis (*sim.* 5, 11). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 447, 17 B. venti. procellae. tempestas. -s. vis caelestis. vis marina. vis belli. GLOSS.ᴸ II Philox. HI 4 -ps: χειμών. III Abstr. HI 16 -s: tempus vel tempestas. Abol. HI 6 -s: hibernum, tempestas. GLOSS. χειμών, ψῦχος. *al.* *legitur inde ab* ENN. PLAVT. (*p. 2775, 2. 2779, 29*). CATONE LVCIL. *per totam latinitatem* (*specialia infra l. 31. p. 2778, 75*). [*dub. interpr. et trad.*: COLVM. 3, 15, 5 APVL. flor. 2 p. 8.]

I *i. q.* ***ventus fortis, tempestas.*** *de notione v. l. 12 sqq. respondet gr.* ἄνεμος: VAL. FL. *l. 60. praecipue in mari, sed v. e. g. infra l. 40 sqq. infra l. 54 sqq. acced. nox sim.: infra l. 47 sq. et l. 75; fulmina: infra l. 49; grando: infra l. 62 et 76; tonitrus: infra l. 63. nonnumquam metonymice fere i. q. fluctus agitati -e: infra l. 68 et 72; nubila: infra l. 74. personate (cf. p. 2777, 80): infra l. 46. certo nomine significatur (cf. p. 2777, 23): infra l. 60 et 66. sing. plur. promiscue usurpatur. frequentant poetae; in prosa oratione non nisi infra l. 37* (CIC.). *infra l. 38* (NEP.). *infra l. 45 et 54 sqq.* (PLIN. nat.). *infra l. 71* (SEDVL., *ex* carm. pasch.). *infra l. 73. p. 2775, 3. 5.*

A *proprie*: ENN. ann. 449 (*an ad II?*) viresque valentes contudit crudelis -s. ACC. trag. 413 tristes turbinum ... -es, mare cum horreret fluctibus. 677 unde estis, nautae, huc -e delati? CIC. Verr. II 2, 91 -i fluctibusque sese committere. NEP. Att. 10, 6 navem ex -e marique scopuloso servat. VERG. georg. 1, 321 turbine nigro ... -s. 1, 391 ne nocturna quidem carpentes pensa puellae nescivere -em *eqs.* 3, 197 Aquilo ... Scythiae ... -es (-is *var. l.*) atque arida differt nubila. 3, 470 agens -em ruit aequore turbo (*sim.* Aen. 10, 633 *Iuno* agens -em nimbo succincta). Aen. 1, 122 *navem* vicit -s (OV. trist. 1, 11, 43 vincat -s hominem). 1, 125 emissam ... -em sensit Neptunus. 2, 111 aspera ponti ... -s (OV. met. 11, 490. PLIN. nat. 18, 344 *nubes globatae* -em a. denuntiabunt. *v. etiam infra l. 71*). 3, 120 (*v. supra l. 28*) *immolat* nigram -i pecudem. 3, 195 (= 5, 11) imber noctem -emque ferens (*cf.* OV. met. 11, 521 nox premitur tenebris -isque suisque [STAT. Theb. 11, 522]). 7, 214. 9, 668 *Iuppiter* torquet aquosam -em (*cf.* VAL. FL. 2, 22 quatit ... -es et torquet ... fulmina). catal. 9, 48. HOR. epod. 2, 52 Eois intonata fluctibus -s. OV. epist. 16, 29 tristis -s ... nos huc appulit. 18, 120 quo ... minus venias, invida pugnat -s (trist. 1, 11, 41 VAL. FL. 8, 373). met. 13, 709 saevit -s iactatque viros (trist. 1, 1, 42). 14, 481 Pont. 2, 7, 59 *al.* MANIL. 2, 104 venturas ... -es. PLIN. nat. 18, 353 atrox -s sequitur (*sim. in tempestatis praesagiis*: 18, 359 plurium dierum -em portendunt *pulmones marini.* 18, 363. *cf. etiam supra l. 45*). VAL. FL. 1, 625 -em missosque ... consurgere ventos (SIL. 12, 677 STAT. Ach. 1, 54. *cf.* SIL. 12, 633 ventis -isque procellis). 2, 435 laedere fluctu audet -s (STAT. silv. 2, 2, 28). 2, 604 frangit -s. 3, 152 caeca profundo currit -s. 6, 715 aquilonia nimbis venit -s ([*ex Hom. P 57* ἄνεμος]. *cf.* STAT. Theb. 8, 426 Aquilonis -s). 7, 52 *praedones* rapinis ... pascit -s. *al.* SIL. 3, 197 imbriferam ... -em permixta grandine. 12, 723 quas -es, quantos ... tonitrus (STAT. Ach. 1, 489. DRAC. laud. dei 2, 213 t. -esque). STAT. Theb. 1, 348 minatur -s. 2, 144 post ... exceptam ... -em *fessos.* 3, 435 (*in comitatu Neptuni*) nimbi -esque profundae (5, 584). 6, 20 Tyrrhenam -em (*sic appos. nomine regionis*: 9, 308 Euboicas. silv. 1, 3, 95 per ... Aegaeas -es [5, 2, 5 super A. -es abeuntis. CLAVD. rapt. Pros. 1 praef. 12]). 7, 88. 7, 721. 12, 653 longam indignata quietem tollit -s animos (*sc. tempore brumali*). silv. 3, 2, 76 surrexit -s (SEDVL. carm. pasch. 3, 52 fera surgit -s [*cf.* op. pasch. 3, 6 p. 235, 9 surgit -s aspera]). 5, 1, 36 exsatiata fatiscet mater Achilleis -es adfrangere bustis. *al.* RVFIN. hist. mon. epil. 7 p. 462ᴬ *in stagno* -e gravissima super nos et tempestate fervente. PRVD. apoth. 663 *venti* excitam ... -em verrunt ridente sereno. c. Symm. 1 praef. 45 CLAVD. 7, 97. 8, 173 tenebris involverat atra lumen -s. *al.* DRAC. laud. dei 1, 510 pluvialis -s aut saxeus ... imber (*sc. grando*). *nota sensu laxiore de rebus procellae modo ruentibus*: VAL. FL. 4, 509 vixdum ignea montem *Vesuvium* torsit -s iamque eoas cinis induit urbes (*cf.* SIL. 14, 69 [*de Aetna*] stat vertice celsi collis -s calidaque nivem tegit atra favilla. STAT. silv. 3, 5, 73 flammea diri montis -s). *spectatur imber*: STAT. Theb. 5, 386 instamus iactu telorum et ferrea nimbis certat -s. silv. 1, 6, 23 qualis per cuneos -s Latinos plebem grandine contudit serena. CLAVD. 18, 4 lapidum duras -es.

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *in imagine et translate*: PLAVT. Trin. 398 *pater nimis severus* senectuti ... acriorem -em parat, quom illam importunam tempestatem conciet. HIL. trin. 12, 1 p. 434^{D} hic -is eorum (*sc. fidelium*) maximus fluctus *eqs.* CLAVD. 21, 283 *cum* alternis ictibus anceps imperium pulsaret -s. CONC.^{S} I 4 p. 210, 27 *qui* magnam -em tempestatemque sedaverit.

II *i. q.* ***hibernum tempus anni*** (*opponitur saepe unum atque alterum ex ceteris anni temporibus, frequentissime aestas; qui loci infra non distinguuntur*):

A *intemperies atque saevitia caeli, quae occupat certam anni partem*: **1** *spectatur magis vis hiberna atque efficacia*: **a** *proprie* (*saepius abit in notionem paulo restrictiorem: fere i. q. nix infra l. 33 [vi plane metonymica infra l. 34]; frigus e. gr infra l. 26 sq. 29 sq. 38. 40. 45. 81 [vi plane metonymica infra l. 47.]; aquae tumentes p. 2776, 11. per comparationem de homine: v. infra l. 49*): *α loci generales*: CIC. Manil. 39 -is ..., non avaritiae perfugium ... in sociorum ... tectis (*cf.* TAC. Germ. 16 suffugium -is [-i *trad.*]). Catil. 2, 23 facilius -em toleraturos putant, quod nudi in conviviis saltare didicerunt (HIRT. Gall. 8, 5, 1 tolerandae -is causa constitutis *aedificiis.* PLIN. nat. 9, 74 *anguillae.* 19, 130 *lactucae.* GREG. TVR. Franc. 9, 43 p. 404, 24. *cf.* MANIL. 3, 642 nec tolerant medias [*aliter p. 2777, 11. 2779, 60*] -es sudantia saxa.). Rab. Post. 42 hanc vim frigorum -emque, quam ... vix ... tectis sustinemus (COLVM. 11, 3, 27). CAES. Gall. 4, 36, 2 infirmis navibus -i (-is *var. l.*) navigationem *non* subiciendam. SALL. Iug. 85, 33 -em et aestatem iuxta pati (PLIN. nat. 36, 136. *cf.* 19, 81 -is ... patiens *raphanus* [19, 129 *intubi* -is ... patientiores]). HOR. carm. 1, 4, 1 solvitur acris -s. OV. ars 2, 235 nox et -s longaeque viae (*in militia*). rem. 188 igne levatur -s (*sim.*: SEN. nat. 4^{b}, 13, 7 igne ... doment -em. PLIN. nat. 14, 132 -e gelida ignibus rigorem arcent). met. 13, 812 *in antris non* sentitur -s (PLIN. nat. 9, 57). Pont. 1, 7, 12 trux ... Getes armis, grandine pugnet -s. LIV. 27, 36, 4 quod clausae -e Alpes essent (*sim.*: VELL. 2, 105, 3 obstructis -e Alpibus. SEN. Med. 708 opertis -e perpetua iugis. FLOR. epit. 3, 3, 11 per -em, quae altius Alpes levat, ... in Italiam *descenderant* [*sc. Cimbri*]. 3, 10, 22 -e creverant Alpes). GERM. 493. SEN. Phaedr. 935 -es ... et canas nives. nat. 7, 27, 3 *quare sol* in Aquario astringat -em. MELA 1, 115 *Tanais* aestus -emque iuxta ferens (PLIN. epist. 3, 11, 6 qua patientia corporis -es iuxta et aestates f.). LVCAN. 2, 385 summovisse -em tecto. PLIN. nat. 11, 77 adversus -em tunicas ... densas. 18, 60 fortiora contra -es frumenta (18, 83. 18, 265 c. saevam feramque -em). 19, 69 *cucurbitae* -em odere (19, 156 *ruta* odit -em et umorem). 19, 148 *asparagum* stramento ab -e protegi (*sim.* STAT. silv. 3, 1, 121 [*de luto*] protectura -es atque exclusura pruinas *in domo*). SIL. 3, 326 Cantaber ... -is aestusque famisque invictus (13, 884 subire. *v. l. 38*). 3, 489 sedes ... tuetur perpetuas deformis -s. STAT. silv. 1, 1, 91 imbriferas -es. 1, 3, 7 (*v. l. 14*) talis -s tectis *aestate.* PAVL. dig. 8, 3, 6, 1 si -s ingruerit, habeam, quo me recipiam. TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 19 *Marcion* -e frigidior. AVR. VICT. Caes. 42, 5 *imperatorem* -s aspera clausaeque Alpes tardavere. GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 557, 24 membra -e rigida. *et al.* *significanter*: MART. 2, 46, 7 tu spectas -em succincti lentus amici.

β specialiter: Ⓘ *de hiemis propriis viribus qualitatibusque*: CIC. Planc. 96 maritimos cursus praecludebat -is magnitudo (epist. 2, 14 propter -is m. AMM. 20, 11, 31 ingravescente -is m.). CIC. Phil. 9, 2 non illum vis -is, non nives, non longitudo itineris ... retardavit (LIV. 5, 6, 8 ab urbe circumsessa ... amovere *poterat.* 7, 25, 3 -is vim pati. 43, 18, 8). LVCR. 2, 515 -is ... pruinas (PETRON. 122 v. 150 glacie ... -isque pruinis. APVL. mund. 22). VERG. ecl. 10, 66 nives -is ... aquosae. SEN. dial. 2, 9, 1 patitur ... -is rigorem et intemperantiam caeli (PLIN. nat. 11, 98 PANEG. 6, 9, 2 IVST. 2, 1, 15. VAL. CEM. hom. 19, 3 p. 750^{B} post -is r.). 4, 27, 2 pertinaciam. benef. 4, 23, 1 adligantis omnia -is tristitia. epist. 90, 41 adversus saevitiam -is aut imbris (COLVM. 7, 3, 14. 8, 17, 15 *al.* PLIN. nat. 19, 166. TAC. hist. 1, 79 *milites* s. -is aut volnerum absumpti. 4, 38 naves ... prohibebantur). COLVM. 1, 1, 5 propter -is assiduam violentiam (2, 10, 31 ante -is v. 4, 23, 2). 1, 4, 9 *loca* frigoribus -is ... horrent (6, 27, 11 frigore -is herbae defecerint. 9, 6, 2. 12, 50, 1 *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 4, 10). 1, 5, 8 -is procellis. 3, 6, 3 *malleolus* tempestatibus -is infestatur. 3, 15, 4 aquas -is et vapores aestatis (11, 3, 21). 7, 6, 5 gelicidio -is (11, 3, 56. 11, 3, 63). TAC. ann. 4, 56 ob asperitatem -is et penuriam vestis (HIER. epist. 17, 3, 2 me -is *retinet* ... a.). VVLG. Iob 37, 6 pluviis. SVLP. SEV. chron. 2, 44, 1 p. 97, 8 iniuria -is et inopia confectis. NOVELL. Theod. 3, 8 intemperata ferocitas. *translate de crystalli glacie*: CLAVD. carm. min. 37, 6 (*de crystallo cui aqua inerat*) secretas -es sollicitante die *fit Iris.*

Ⓘⓘ *de effectibus hiemis*: Ⓐ *in rebus naturalibus* (*cf. etiam supra l. 64 et 69 et 71*): VERG. georg. 2, 293 *aesculum* non -es ..., non flabra neque imbres convellunt. 2, 317 rura gelu ... claudit -s (LVCAN. 9, 374 aequor). 2, 373 indignas -es *laedentes frondem* (*cf.* HOR. carm. 3, 1, 32 iniquas). 4, 36 frigore mella cogit -s (VLP. dig. 43, 14, 4). 4, 135 cum tristis -s ... frigore saxa rumperet *eqs.* Aen. 3, 285 glacialis -s aquilonibus asperat undas. OV. ars 3, 704 frondes ... nova laesit -s (fast. 6, 150 trist. 3, 8, 30. 5, 13, 6 me ... frigore. PLIN. nat. 9, 96 *cancri* -e laeduntur). Pont. 4, 10, 32 freta ... pervia reddit -s. 4, 10, 38 *al.* NVX 128. MANIL. 3, 633 nec *iam* Scythiam defendit -s. VITR. 1, 4, 4 per -em ... regiones efficiantur salubres. CELS. 2, 1, 9 -s ... capitis dolores ... inritat. SEN. Herc. O. 1577 comam silvis -es recident. apocol. 2, 1 v. 4. nat. 3, 27, 1 -s pertinax *aquas* ... deiciat. epist. 107, 7 -s frigora adducit. COLVM. 7, 3, 15 *ovis* non comprehendatur -e. LVCAN. 1, 217 -s ... auxerat undas (AVIEN. orb. terr. 1317). 10, 300 (*v. p. 2775, 15*) consurgere ... ius tibi (*sc. Nilo*) solstitiis ... atque -es adferre tuas (*sim.* STAT. Theb. 8, 361). PETRON. 109, 9 v. 2. PLIN. nat. 13, 59 *ceraunia* floret per arcturum, -e fetus eius nutriente (*sim.* CARM. de mens. 2, 46 semina terrae pascit -s). 18, 183 -e praegelida captae segetes. 18, 209 volucres ... saevissima -e conflictatas. STAT. Theb. 5, 13 *decedunt grues,* quo fera cogit -s. IVV. 4, 58 -s ... *rhombum* recentem servabat. AMM. 22, 15, 5 cum -es frigidae cuncta constringunt (CLAVD. carm. min. 36, 5 BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 23). *et al.* Ⓑ *in negotiis humanis* (*cf. etiam p. 2775, 55—58. 66 sq. 73 sq.*): CIC. Sest. 12 datus illo in bello ... -i locus. Att. 7, 20, 2 ad manendum -s ... hortatur. epist. 12, 5, 1 -em adhuc prohibuisse, quo minus de te certum haberemus (12, 5, 2 -s adhuc rem geri p. SALL. epist. Mithr. 14 -s mari p.). HIRT. Gall. 8, 5, 4 oppressi ... -is difficultate (BELL. Alex. 44, 1. *cf.* LIV. 34, 34, 6 -s ... ad conportandum ex longinquo difficilis). BELL. Afr. 26, 3 excusatione -is ventorumque. HOR. sat. 1, 1, 39 cum te neque ... aestus demoveat lucro neque -s. OV. epist. 7, 41 quo fugis? obstat -s (TAC. hist. 1, 62). LIV. 5, 2, 4 *in bello* -i ... aut tempori anni cedere (*cf.* 36, 10, 8). 10, 25, 10 itinera, quanta fieri sinebat -s hauddum exacta. 21, 61, 10 iniqua oppugnantibus -s. 22, 22, 21 ni -s, quae ... concedere in tecta coegit, intervenisset (44, 20, 4). 22, 32, 4 cum ... iam -e impediente constitisset bellum (38, 32, 2). 30, 39, 3 *dum* reficiuntur naves, -s oppressit (37, 37, 5). 32, 36, 7 bello ... quietem ipsa -s daret. VELL. 2, 114, 4 LVCAN. 2, 648. TAC. hist. 3, 56 fessos -e atque inopia hostes. 3, 59 foeda -e ... conflictatus exercitus. ann. 1, 47. 12, 50. VLP. dig. 28, 5, 4, 1 *potest condicio* non esse in arbitrio per -is condicionem (*cf.* PAVL. dig. 4, 6, 38, 1 habebitur ratio ... et -is et navigationis *eqs.*). CLAVD. DON. Aen. 3, 285 p. 304, 24 post impedimenta -is. COD. Theod. 13, 5, 26 propter adversa -is et casus fortuitos. 13, 5, 34 sub praetextu -is immorari *navigia.* *et al.*

b *translate*: OV. met. 2, 827 (*de Aglauro*) letalis -s paulatim in pectora venit vitalesque vias ... clausit. 4, 436 pallor -sque tenent late loca (*sc. Orcum*). CLAVD. carm. min. 49, 7 *torpedini* latus armavit gelido natura veneno ... et proprias -es (-is P^{1}) per viscera duxit (*syn.* frigus).

2 *spectatur magis universum spatium frigoris, ventorum, caeli tristis* (*v. etiam p. 2778, 75. 2779, 48. 2780, 35*): **a** *proprie*: *α loci generales*: CIC. Att. 5, 18, 1 *in bello parum secundo* certissimum subsidium est -s; ea si venerit *eqs.* (VERG. georg. 2, 519. COLVM. 1 praef. 23 nec omnibus annis eodem vultu v. ... -s. SCHOL. Iuv. 4, 56). epist. 3, 7, 2 ne in -em inciderent. LVCR. 6, 373 *tempore autumni* confligunt -es aestatibus acres (*sim.*: MANIL. 2, 429 permixtos ... dies mediis -em inter et aestum articulis. HIL. in psalm. 68, 29 inter -em caloremque). CAES. Gall. 3, 27, 2 -s suberat. 5, 47, 2 omne quod eo tolerandae -is causa devexerat (BELL. Afr. 62, 1 classem ... Uticae -is gratia subduxerat). civ. 3, 9, 8 -s adpropinquabat (CELS. 2, 8, 42 FIRM. err. 2, 6 p. 6, 15). 3, 25, 1 -s praecipitaverat. VERG. georg. 4, 51 pulsam -em (*cf.* PLIN. epist. 2, 17, 3 montibus -e depulsa). 4, 239 sin duram metues -em (COLVM. 9, 15, 8). Aen. 4, 52 dum pelago desaevit -s et aquosus Orion. HOR. carm. 1, 25, 19 -is sodali ... Euro. 2, 10, 15 informes -es reducit Iuppiter. OV. ars 1, 409 tunc tristis -s, tunc Pliades instant (LIV. 29, 35, 13 iam ... -s. 36, 10, 12 -em instare ... causatus. *al.* CVRT. 3, 8, 8 CALP. ecl. 5, 108 TAC. ann. 15, 8). 3, 186 fugit. fast. 2, 152 discedens signa reliquit -s (*cf.* 3, 235 cedit. STAT. silv. 4, 5, 5 ad Arctos ... -s concessit). 2, 854 ne qua versa recurrat -s (*sim.*: SEN. epist. 67, 1 *ver* saepe ... in -em revolvitur. PLIN. nat. 17, 191 -is ruminatio). trist. 3, 10, 9 tristis -s squalentia protulit ora *eqs. al.* LIV. 5, 6, 2 -em opperiri. 5, 10, 8 iam *in bello* non aestatis nec -is discrimen esse. 36, 45, 8 cum iam -s appeteret (37, 32, 14 TAC. Agr. 10). CELS. 2, 1, 17 inimicior senibus -s. SEN. Oed. 605 permutat -es ales. dial. 4, 12, 1 ex rerum natura -s *est.* nat. 3, 16, 3 -s nunquam aberravit. 3, 29, 3 -s ... lege mundi venit. 3, 29, 8 tenebit alienos menses -s. epist. 83, 23 tot itinera ..., tot -es *in bello. al.* COLVM. 2, 20, 5 dum expectatur, saeva nos -s deprehendit (10, 52). 3, 1, 7 maturitas ... praecurrit -em (*cf.* PALLAD. 3, 9, 2). 4, 27, 1. MELA 3, 26 viri sagis velantur ... quamvis saeva -e (*cf.* TAC. ann. 13, 35). PETRON. 55, 6 v. 7 avis exul -is, titulus tepidi temporis. LAVS Pis. 149. PLIN. nat. 18, 120 *germinatio* antecedat -em (18, 135). SIL. 12, 3 iam terra glaciale caput ... immitis condebat -s. TAC. Germ. 22 *apud Germanos* plurimum -s (-is *var. l.*) occupat. hist. 3, 50 propinqua -e. ann. 1, 44 ob imminentem ... -em. 12, 12 -s occipiebat. FRONTO p. 15, 8 N. ubi -s praeterierit. *et al.*

β specialiter: Ⓘ *de variis hiemis partibus, gradibus*: CIC. Verr. II 4, 86 erat -s summa, tempestas ... perfrigida (Manil.

[*Kornhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

32. epist. 13, 60, 2 -e s. *navigavit. cf.* CENS. 18, 11 p. 39, 9 *anni maximi* -s s. est cataclysmos). Scaur. 25 durissima ... -e (*cf.* AMM. 19, 11, 4 -is durissimo [*cf. etiam infra l. 15*]). Att. 8, 3, 5 -e maxima. epist. 8, 15, 1 taeterrima -e. 16, 12, 6 neque ... puto ad te litteras tanta -e perferri. CAES. civ. 3, 8, 4 gravissima -e in navibus excubans. SALL. Iug. 37, 3 -e aspera. LIV. 23, 19, 1 mitescente iam -e (*cf.* CVRT. 8, 10, 4 iamque mitigata). 24, 39, 11 usque ad principium -is gesta (42, 44, 8. 43, 18, 1). VELL. 2, 113, 3 asperrimae -is initio (PLIN. nat. 8, 126. 13, 121. *aliter v. p. 2778, 11*). SEN. benef. 7, 15, 1 navigasse -e iam (tam *trad.*) saeva (VEG. mil. 3, 2 p. 68, 2). nat. 4^b, 13, 5 et media -e nivem ... bibunt (FLOR. epit. 4, 2, 36 quamvis -s m. prohiberet. PS. AVR. VICT. epit. 44, 4 -e aspera mediaque. SERV. auct. Aen. 4, 310. *aliter p. 2779, 60*). PLIN. nat. 32, 95 procedente -e. SIL. 15, 502 iamque -e affecta mitescere coeperat annus. STAT. Theb. 7, 745 nova (*cf. p. 2776, 2. 2778, 31*). TAC. ann. 3, 5 asperrimo -is (*cf.* HEGES. 3, 19 aspero -is et ferventi tempore aestatis *et v. supra l. 3*). 12, 31 coepta -e. GELL. 3, 1, 1 -e iam decedente. MIN. FEL. 24, 3 cruda -e (34, 12 c. adhuc -e. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 15 PANEG. 4, 36, 5 AMM. 20, 5, 4). PALLAD. 11, 11, 3 occursu -is. AMM. 20, 1, 3 adulta -e. 25, 10, 4 flagrante -e. 30, 2, 6 mollita -e. PROB. Verg. georg. 1, 47 sub exitu -is. SIDON. epist. 4, 6, 4 in maximo -is accentu. ⓘ *de qualitate tempestatis hibernae (sive regionis cuiusdam [e. g. infra l. 26. 29. 51; appos. nomine regionis: infra l. 32 sqq.] sive certi anni [e. g. infra l. 35. 38. 54]. de -e calida in tectis: infra l. 39. in compar. c. homine: infra l. 34*): CAES. Gall. 4, 20, 1 in his locis ... maturae sunt -es (*cf.* TAC. ann. 1, 30 praematura [2, 5. 4, 51 p. montis Haemi et saeva]). VERG. georg. 1, 100 umida solstitia atque -es orate serenas (PLIN. nat. 17, 13). HOR. epist. 1, 15, 1 quae sit -s Veliae *eqs.* 1, 16, 15 est ubi plus tepeant -es. OV. am. 1, 8, 114 longas. 3, 6, 106 sicca (GERM. frg. 3, 26 -es. CELS. 2, 1, 13 HIPPOCR. aer. 10 p. 23, 5 G. *cf. etiam infra l. 47*). trist. 3, 12, 2 Tomitis -s (*sim. appos. nomine regionis*: LVCAN. 7, 833 Threicias. STAT. Theb. 5, 78 Edonas. silv. 5, 1, 128 Sarmaticas. *in compar.*: PETRON. 19, 3 frigidior -e Gallica factus nullum potui verbum emittere. *cf. p. 2774, 66*). LIV. 5, 13, 1 insignis annus -e ... nivosa fuit. 5, 13, 4 tristem. 5, 14, 3 intolerandam -em prodigiisque divinis similem. 32, 28, 6 magis sera (*cf.* PLIN. nat. 17, 16 serotinae). 40, 45, 1 -s eo anno nive saeva et omni tempestatum genere fuit. VITR. 2, 1, 6 -es calidissimas ... efficiunt tectorum rationes. SEN. epist. 23, 1 quam humane nobiscum -s egerit, quae et remissa fuit et brevis. COLVM. 2, 9, 16 clementia -is (5, 5, 6. AMM. 18, 7, 5 c. -is ibi mollissimae). 4, 8, 3 si est -s in ea regione placida (PALLAD. 11, 5, 2). 4, 10, 3 molles (STAT. silv. 3, 5, 83. SERV. auct. georg. 3, 295 ut dicimus 'mollis -s'. *v. et supra l. 42*). 7, 3, 4 atrocior. 11, 3, 42 saevas. LVCAN. 9, 949 (*p. 2779, 45*). PLIN. nat. 2, 136 mitiore. 9, 57 asperae -es. 16, 59 frigida (*cf.* PALLAD. 11, 5, 2 praefrigida). 17, 12 aquiloniam (*cf.* HIPPOCR. aer. 10 p. 27, 12 G. boreus ... et siccus [*gr.* βόρειος χειμών]). 17, 13 tepidam. 18, 156 aquosa. 18, 225 ex occasu ... *vergiliarum* de -e augurantur. *ibid.* pluviosam. 18, 231 talem futuram -em ..., qualis fuerit brumae dies. TAC. ann. 12, 43 modestia -is. PANEG. 6, 9, 2 *in Britannia* nec rigor est nimius -is nec ardor aestatis. 10, 12, 5 temperiem veris imitata. 11, 9, 1 -e saevissima et his ... regionibus inusitata. PALLAD. 2, 4 clemens. AVG. civ. 3, 17 p. 125, 18 D. memorabilis ... incredibili immanitate saeviens. *de hieme perpetua sim.*: VARRO rust. 1, 2, 4 intus paene sempiternae -es, ... ubi sol etiam sex mensibus continuis non videtur. VARRO AT. carm. frg. 16 vastant imas *terrae zonas* -es mediamque calores. VERG. georg. 3, 356 *in Scythia* semper -s. SEN. dial. 1, 4, 14 *Germanos* perpetua ... -s, triste caelum premit (11, 7, 1. MELA 3, 36 ubi p. -es sedent. LVCAN. 4, 107 mundi pars ima ..., quam ... p. ... premunt -es). MELA 2, 10 ob saeva -is admodum adsiduae. VAL. FL. 6, 335 has -es, haec saxa ..., Martis agros (*sim.* STAT. Theb. 7, 79). CLAVD. 1, 169 ante dabunt -es Nilum, ... glacieque ... damnabitur Indus, *quam eqs.* *nota*: PLIN. paneg. 12, 4 *cum Danubius gelatus transitum permitteret, milites* -em suam barbaris inferre gaudebant (*sim.* FLOR. epit. 2, 6, 12 *Romani* nostra [*i. barbarorum*] nos -e vicerunt).

b *translate et in imagine*: RHET. Her. 4, 48, 61 *falsi amici* simul atque -em fortunae viderunt, devolant. OV. epist. 5, 34 pessima mutati coepit amoris -s. CLAVD. 26, 152 *Stilicho* effecit, bruma ne longior una esset -s rerum, ... sed ... aestas temperiem caelo ... belloque referret. PAVL. NOL. carm. 23, 8 maeror -s animi (*cf. infra l. 77*). *saepe apud* ECCL.: HERM. vulg. (Pal.) sim. 3, 2 hoc ... saeculum iustis -s est (*gr.* χειμών). 4, 2 futurum saeculum aestas est iustis, peccatoribus autem -s (χειμών). CYPR. epist. 37, 2 persecutionis -e. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 203, 19 B. (*cf.* VVLG. cant. 2, 11 iam ... -s transiit) per '-em' sponsae suae apparet, id est tribulationum et temptationum tempore (p. 229, 24 animae '-em', cum adhuc passionum fluctibus iactatur [*cf. supra l. 71*]). CONC.^{S} I 4 p. 89, 29 -s, quae comprehendit ecclesias. *et al.*

personate (ad II A): LVCR. 5, 747 -s sequitur crepitans ... dentibus algu. OV. met. 2, 30 glacialis -s, canos hirsuta capillos. 15, 212 inde senilis -s tremulo venit horrida passu *eqs.*

B *unum ex quattuor anni temporibus, spatium anni brumale, fere ab ineunte mense Novembre ad Martium mensem*: **1** *potiora quaedam ex definitione, descriptione (inter anni partes: infra l. 4 sqq. de anno bipertito: infra l. 9. hiemis ipsius partes: infra l. 29 al. de signis hiemis: infra l. 22. 25. 36 al.)*: VARRO ling. 6, 9 *anni* pars prima -s (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 106, 4 p. 237, 18 quarti temporis, quod est -s. II nov. 19 p. 458, 14 -em ... novissimum tempus. DIFF. ed. Beck p. 62, 3 -s, quarta pars anni). rust. 1, 27, 1 *annus* dividitur in ver, aestatem et autumnum et -em (*sim.*: VLP. dig. 43, 20, 1, 31 ita senis mensibus aestas atque -s dividitur. IREN. 2, 24, 5. ISID. nat. 7, 2 [*ex Suet.?*]). rust. 1, 28, 1 dies primus est ... -is in scorpione (*sim. de -is initio*: COLVM. 11, 2, 84 IV idus novembres -is initium [PLIN. nat. 18, 309. MENOL. *v. vol. III 1008, 62*]. PLIN. nat. 2, 124 vergiliarum occasus -em inchoat [18, 222. ISID. nat. 7, 5 (*ex Suet.?*) -s i. VIII Kal. Decembris, diebus XC]. 18, 280 *vergiliarum* exortu aestas incipiat, occasu -s). rust. 1, 28, 1 ut ver dies habeat XCI, ... -s XXCIX (*sim. de numero dierum*: VINDIC. epist. ad Pentad. p. 487, 8 -e, ab VIII id. novemb. usque in VIII id. feb. et sunt dies XCII. CIL VI 32505 [*in indice nundinario*]). CIC. nat. deor. 2, 49 *sol* aestates et -es efficit. OV. met. 1, 117 *Iuppiter* perque -es aestusque et ... autumnos et ... ver spatiis exegit quattuor annum. fast. 1, 459 postera lux -em medio discrimine signat (COLVM. 11, 2, 5 VI kalend. feb. leonis ... clara stella occidit ...; -s bipertitur). MANIL. 2, 193 (*de Piscibus*) -em claudit, ver inchoat alter. 3, 256 *sol* cum per gelidas -es (-is, -e *varr. ll.*) submotus in austros fulget in octava Capricorni parte biformis. SEN. suas. 1, 4. GERM. 483 Aegoceros metas -is ... aestatisque tenet (SEN. Thy. 863). SEN. dial. 6, 18, 2 *solem* cursu ... annuo aestates -esque ... dividentem (nat. 2, 11, 2 *ad solis* flexum ... vertuntur. PLIN. nat. 2, 105). COLVM. 11, 2, 97 pridie nonas Ianuarii media -s (*sim. de hiemis partibus*: SERV. georg. 1, 43 primo mense veris novum dicatur ver, secundo adultum, tertio praeceps ...; item -s nova, adulta, praeceps vel extrema. ISID. orig. 5, 35, 3). PLIN. nat. 7, 155 annum ... alii aestate determinabant et alterum -e, alii quadripertitis temporibus *eqs.* MART. 9, 1, 1. 10, 51, 2 alternum Castora fugit -s. TAC. Germ. 26 *apud Germanos* -s et ver et aestas intellectum ac vocabula habent, autumni ... nomen *ignoratur*. FAV. EVL. p. 5, 21 (*dub. constr.*) -s in Capricorno, Aquario Piscibusque *finitur.* *et al.*

2 *in universum*: **a** *loci generales*: ENN. ann. 424 aestatem autumnus sequitur, post acer -s it (*sim.* AETNA 240). LVCIL. 561 fructus ..., adversa -e olim quis uti possis. VARRO ling. 5, 61. 5, 162 in castris ab -e hiberna ... vocarunt. CIC. nat. deor. 2, 49 -i senescenti. CAES. Gall. 4, 4, 7 reliquam partem -is ([7, 10, 1]. LIV. 23, 18, 10. COLVM. 2, 15, 1 qualibet -is p. [PALLAD. 10, 1, 3]. 8, 11, 6 ultima p. -is. 11, 2, 2 aliquid ... sumat de parte -is). 6, 3, 1 nondum -e confecta (7, 32, 2). VERG. georg. 1, 299 -s ignava colono. 1, 302 invitat genialis -s curasque resolvit (CARM. de mens. 1, 12 AVSON. 332, 19 p. 25 P. 376, 12 p. 98 P. PRVD. perist. 3, 203). 2, 322. 3, 403 *caseos* -i ... reponunt (*sim.* COLVM. 9, 14, 11 mella cibariis -is r. *cf. l. 50*). 4, 156 venturae ... -is memores ... in medium quaesita reponunt (Aen. 4, 403). Aen. 4, 193 -em inter se luxu, quam longa, fovere *Aeneas et Dido*. PRIAP. 84 (Verg. 1), 2. PROP. 3, 12, 32 *Ulixem* totque -is noctes totque natasse dies (PLIN. nat. 10, 39 noctuas sexagenis diebus -is cubare). LIV. 5, 2, 7 -is ... spatio, quae omnium bellorum ... sit quies. 24, 3, 16 ne -s quidem quieta inter Romanos atque Hannibalem erat (*sim.*: 29, 23, 2 sollicitam. TAC. Agr. 22 intrepida ibi. AMM. 16, 2, 1 negotiosam. 16, 11, 1 turbulenta). 35, 13, 4 extremo iam -is. 36, 11, 2 reliquum -is ... traduxit. 42, 52, 8 fallaci ... conloquio ... extractam -em. 43, 19, 14 -is ... acta. CELS. 2, 1, 14 *si* austri pluviaeque -em occuparunt. 2, 8, 40 ad medicinam non idonea tempora sunt -s et autumnus. *al.* SEN. benef. 4, 28, 1. COLVM. 2, 9, 2 ingruente -e frumenta iacimus. 7, 3, 11 *agnus* ante ... -is ieiunium confirmetur (*sim.*: 7, 3, 21 penuriae [9, 1, 7]. PALLAD. 11, 13 inopia). CALP. ecl. 5, 100. PLIN. nat. 8, 94 quattuor ... menses -is (10, 146 duobus m. -is brumalibus). 8, 133. 10, 61 *aves* illas -is, has aestatis advenas. 10, 85 -e ipsa. 16, 106 incipiente ... -e. 18, 132 praecedente -e (*cf.* TAC. hist. 1, 79 priore -e). 21, 64 *phlox* aestates -esque fugit. 36, 161 post unam -em. TAC. Agr. 21 sequens -s ... consiliis adsumpta. ann. 1, 17 duram -em, exercitas aestates *in bello*. MART. 8, 68, 10 autumnum (*sc. uvas*) sterilis ferre iubetur -s (*cf.* NEMES. ecl. 1, 78 messem tristis -s ... praestabit). PLIN. epist. 9, 40, 3. APVL. apol. 72 -em alteram ... opperiendam. LACT. Phoen. 3 aestivos -isque ad ortus. PALLAD. 1, 9, 1 *mansiones* -i parantur. 11, 11, 1. *et al.*

b *in indicandis temporis spatiis hiemes vel hiemes aestatesque (l. 79. 81. 83. p. 2779, 2. 6 sq.) enumerantur pro annis (nonnisi apud poetas praeter p. 2779, 2. spectant ad ipsum hiemale spatium anni [v. II A 2] e. gr. l. 78. 81. 84. p. 2779, 1. paulo aliter*: CATVLL. 68, 82 ante ... quam veniens una atque altera ... -s ... saturasset amorem). ACC. trag. 557 novem -es ... perpetuli *sc. Philoctetes*. CATVLL. 95, 2 *Zmyrna Cinnae* nonam post ... messem ... nonamque edita post -em (HOR. carm. 1, 15, 35 post certas -es uret Achaicus ignis Iliacas domos. SEN. Tro. 547 post -es decem totidemque messes). HOR. carm. 1, 11, 4 seu plures -es seu tribuit Iuppiter ultimam. OV. epist. 6, 56 bisque aestas bisque cucurrit -s. 7, 88 per mare, per terras septima iactat -s (*cf. p. 2774, 53*). 17, 184 me felicem nulla

[Kornhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videbit -s. Pont. 1, 2, 28 quarta fatigat -s. LIV. 5, 22, 8 *urbs Vei* decem aestates -esque continuas circumsessa. STAT. Theb. 5, 112 tertia canet -s. Ach. 1, 51 (*de Thetide*) rogabo unam *Achilli* -em. MART. 5, 37, 16 lex amara fatorum sexta peregit -e *puellam* (*sim.*: 10, 61, 2. 11, 91, 2. CARM. epigr. RevA VI 2, 1933 p. 378 n. 24 [-ps *scrib.*]). IVV. 4, 92 multas -es atque octogesima vidit solstitia (*sim.* PRVD. praef. 26 prima dies mihi ... multas -es *volvit* ... et rosas pratis *reddidit*). NEMES. ecl. 2, 9 (*dub.*; *v. p. 2780, 54*). AVSON. 258, 4 p. 185 P. DAMAS. epigr. 10 (INSCR. christ. Diehl 1696), 5 bis denas -es necdum compleverat aetas. PRVD. perist. 3, 12 CLAVD. 15, 154. INSCR. christ. Diehl 266, 4 *puero* vix -es licuit ... geminasse novem. CE 612, 1.

c *locutiones notabiliores, iuncturae, structurae*: α *abl. sing. pro adv.* (*exempla selectissima*): LVCIL. 917 (*de formica*) -e unam quamque carpam (*v. Marx ad l.*). CATO inc. libr. frg. 23 *aedificio* aestate frigido, -e formido. VARRO Men. 328 cotidie -e in sole apricari. rust. 1, 13, 2 -e antelucanis temporibus. 1, 45, 3 radices ... -e ... alescunt *virgulta*. 3, 2, 15 cum eo Reate ex urbe ... -e. frg. Non. p. 83 ad focum -e ac frigoribus cenitabant. CIC. Manil. 31 cum aut -e aut referto praedonum mari navigaret. div. 1, 94 *Arabes* montes -e et aestate peragrantes. epist. 16, 11, 1 periculose -e naviges. CAES. civ. 3, 42, 3 *classes* -e ... fecerat. SALL. hist. frg. 2, 35 Sertorius vacuus -e copias augere. LIV. 5, 6, 5 iuxta -e atque aestate (PLIN. nat. 2, 136 TAC. Agr. 22. *cf.* LIV. 43, 7, 11 -e pariter atque aestate). CELS. 3, 18, 16 bis -e, quater aestate dedisse satis est. SEN. nat. 4, 4, 1 quare -e ningat. COLVM. 7, 3, 25 -e et vere. PLIN. nat. 16, 103 -e, aquila exoriente. SVET. Aug. 72, 1 quamvis parum salubrem valitudini suae urbem -e experiretur. Galba 14, 3 -e initioque anni. APIC. 3, 103 pro lactucis ... -e intuba. *adde*: hac -e: PLAVT. Mil. 689 tunicae ... hibernae ..., ne algeas hac -e. CIC. epist. 7, 16, 3 FRONTO p. 86, 22 N. ea -e: CAES. Gall. 4, 1, 1 ea, quae secuta est, -e. LIV. 21, 62, 1. 25, 32, 3. 35, 13, 4. 38, 37, 1.

β *acced. verba*: (I) *agendi, degendi sim.*: agere: *in re militari* (*cf. t. t.* hiberno, hiemo): SALL. hist. frg. 2, 94 legatum ... in Celtiberia -em a. iussit. epist. Pomp. 5 LIV. 5, 2, 6. 29, 23, 2 LVCAN. 1, 302 CAPITOL. Ver. 7, 3 AMM. 14, 5, 1. 17, 8, 1 *al.* GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 102, 4. *cf. etiam p. 2780, 32*; *nota* 'sub pellibus': PS. QVINT. decl. 3, 16 p. 54, 21 PANEG. 2, 8, 3 GALLICAN. Avid. 6, 2 HIER. epist. 14, 2, 1 CLAVD. 21, 123. *extra rem milit.*: QVEROL. p. 17, 17 in soccis -es, cancros in tubulis age. consumere: AMM. 26, 6, 11. degere: PANEG. 3, 4, 6 -es in tribunalibus. dormire: MART. 13, 59, 1 tota mihi dormitur -s. AVSON. 151, 5 p. 5 P. dormiunt glires -em perennem. ducere: PANEG. 2, 22, 1 -es domi. durare: LIV. 5, 6, 4 -em unam ... in castris. exigere: CAES. Gall. 6, 1, 4. LVCAN. 9, 949 *Leptis*, cuius statione quieta (-am *codd. plerr.*) exegere -em nimbis flammisque carentem. AMM. 16, 11, 1. 18, 5, 8. 29, 1, 1. transigere: COLVM. 2, 11, 2. transire: SEN. epist. 90, 17. (II) -s est (*hic illic ad caeli intemperiem magis spectare videtur, e. g. infra l. 50. 53. 54*): CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 cura ... ut valeas et, quamquam est -s, tamen Sardiniam istam esse cogites. NEP. Eum. 5, 7 quamdiu -s fuit. LIV. 32, 32, 1 -s iam eo tempore erat. 41, 19, 8 CELS. 1, 2, 4. 3, 24, 5 *al.* SEN. epist. 117, 28 ver secuturum est: scio nunc -em esse. MELA 1, 54 *Nilum* solstitio adcrescere, quod tum -s sit, unde oritur. FRONTO p. 15, 8 N. -s est et crudum mare hibernum est. PALLAD. 3, 24, 7 CHIRON 272 p. 81, 6 *al.* VVLG. Ioh. 10, 22 -s erat (*gr.* χειμὼν ἦν). AVG. in psalm. 66, 3 p. 805 *al.* ORIBAS. syn. 6, 26 p. 112 quodsi -s fuerit (*gr.* χειμῶνος δὲ ὄντος).

γ *coniung. adi.*: extrema: CIC. Manil. 35 Cn. Pompeius extrema -e apparavit, ineunte vere suscepit *eqs.* VERG. georg. 1, 340 extremae sub casum -is. AMM. 30, 2, 3 -e iam e. media (*cf. etiam p. 2775, 22. 2777, 11. 2778, 29*): LIV. 36, 6, 9 ex -e, quae tum ferme m. erat, differendum in veris principium (37, 8, 6. *cf.* SVLP. SEV. epist. 1, 10 m. fere -e *venit*). COLVM. 5, 10, 19 post m. -em (arb. 25, 1 PLIN. nat. 17, 136). PLIN. nat. 17, 131 m. -e ab occasu sagittae. 27, 23. SVLP. SEV. Mart. 3, 1 m. -e, quae solito asperior inhorruerat. prima: CELS. 1, 3, 1 prima -e. 2, 1, 15 a p. -e ... ad ultimum ver. COLVM. 11, 3, 29. tota (*cf. etiam supra l. 41*): TVRPIL. com. 78 habitamus -em totam cum mulierculis (*cf.* CAES. Gall. 5, 53, 3). CAES. Gall. 5, 53, 5 fere totius -is tempus. LIV. 23, 45, 2 per t. -em (COLVM. 4, 33, 2). 27, 17, 1 -em t. ... absumpsisset. 37, 8, 1 t. -em liberam ... habuisset. 37, 31, 2 obsidionem ... tota -e (per t. -em *var. l.*) tolerare (*abl.*: CELS. 2, 1, 15 t. -e, quae proxima est. COLVM. 2, 10, 26 *al.* PLIN. nat. 21, 19 -e t. 21, 89 *al.* SVET. Aug. 16, 1 PALLAD. 12, 8, 1).

δ *cum praep.*: ad: CIC. epist. 3, 7, 2 cum ad -em me ex Cilicia recepissem. PLIN. nat. 11, 74. 15, 58 ad -es (-em *var. l.*) usque. PALLAD. 4, 9, 16 usque ad -em. AVG. gen. ad litt. 5, 11 p. 155, 5 ab aestate ad -em. ante: CIC. epist. 3, 7, 3 *rem causamque cognoscere* non poteram ... ante -em. *ibid.* ante -em aedificarent. ad Q. fr. 2, 4, 2. LIV. 36, 13, 1 iam ante [per] -em (per *om. B, recte ut vid.*; *cf. p. 2780, 17*). 37, 19, 5 bellum ... perfecisse. 42, 37, 3. VITR. 7, 1, 6 quotannis ante -em. CELS. 7, 7, 4. COLVM. 2, 9, 8 semper ante -em seri. *al.* PLIN. nat. 18, 203. 19, 73. PALLAD. 8, 4, 4 *armenta* convalescant. *al.* VVLG. II Tim. 4, 21 ante -em venire (*gr.* πρὸ χειμῶνος). circa: PALLAD. 4, 9, 12. in (*c. acc.*): CATO agr. 30 pabulum ... quod condideris in -e⟨m⟩. CAES. Gall. 4, 29, 4 *frumentum* in -em provisum (PLIN. nat. 8, 138 in -es). 4, 30, 2 *bellum* in -em ducere (civ. 1, 61, 3). LIV. 34, 34, 4 commeatus ... in -em expediendos. 44, 16, 2 PHAEDR. 4, 24, 16 CVRT. 8, 2, 13. COLVM. 5, 10, 10 in -em differet (arb. 21, 1). PLIN. nat. 16, 83 in -es prorogant moras. 19, 28. 154 *ocimum* cum in -em (-e *var. l.*) seratur. QVINT. inst. 2, 16, 16 reponere in -em alimenta. VVLG. Sirach 21, 9 qui aedificat domum ... impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in -em (-e *trad.*; *gr.* εἰς χειμῶνα). in (*c. abl.*): VVLG. Zach. 14, 8 in aestate et in -e erunt *aquae vivae*. Matth. 24, 20 non fiat fuga vestra in -e (ITALA [Cypr. Fort. 11] -e; *gr.* χειμῶνος). AVG. in epist. Ioh. 5, 10 p. 2017 *caritas* viget ..., sed adhuc in -e *eqs.* PS. APVL. herb. 29 l. 10. OP. imperf. in Matth. 1 p. 622 unguentum et in -e floridum est. GREG. TVR. stell. 33 p. 869, 9 ORIBAS. syn. 8, 23 p. 238 BENED. reg. 55. *cf. etiam infra l. 52.* per (*cf. etiam p. 2779, 70*; *nota i. q.* '-e' *infra l. 28* [*cf. p. 2779, 80*]): CATO agr. 25 quod des bubus per -em. 155, 1 aquam de agro depelli oportet. *al.* CIC. epist. 16, 8, 1 ne te ... navigationi ... per -em ... committas. SALL. hist. frg. 4, 59 *naves* fabricatae. LIV. 25, 20, 3 exercitui per -em copia *est.* 45, 34, 11 indutiis ... factis. *saepe.* VITR. 5, 1, 4 *al.* CELS. 6, 8, 1 per -em et ver bis in die. *al.* SEN. nat. 3, 11, 6 per -em aestatemque par. 4, 2, 18 *in Aegypto* per -es in ... aperto serpens est (*sic cum plur.*: PLIN. nat. 8, 123. 9, 57 condi ... torpedinem. 14, 16 durant ... *vites* per -es [-em *var. l.*]. 17, 217). COLVM. 2, 10, 1. 12, 35 tussientibus per -em ... datur. *saepe.* MELA 3, 57. PLIN. nat. 2, 152 per -em nives cadere, non grandines. 18, 193. VAL. FL. 4, 725 -em ... per omnem. FLOR. 2, 8, 9 conlatis undique quamvis per -em rosis. SCAEV. dig. 33, 7, 27, 1 PALLAD. 12, 13, 3. *et saepe.* post (*cf. etiam p. 2779, 63*): POLLIO Cic. epist. 10, 33, 3 nulla ... post -em fuit ante eam diem navigatio. COLVM. 2, 11, 2. 4, 29, 4 tepentibus iam diebus post -em. PAVL. NOL. carm. 21, 2 post -es actas. sub (*c. abl.*): PLIN. nat. 15, 71 *ficus* novissimā sub -e maturatur.

ε *add. subst.*: -is tempus (*hic illic magis ad caeli intemperiem spectare videtur, e. g. infra l. 41. 43. 44. 49*): *sing.*: LIV. 21, 21, 8 per totum t. -is quies ... renovavit corpora. 30, 3, 3 nec ... ullo t. -is. 34, 48, 2 totum -is t. iure dicundo consumpsit. COLVM. 7, 7, 2 antequam pestilens tempus anni, sive id fuit -is, vertatur aestate, sive *eqs.* NEMES. cyn. 321 -is sub t. aquosae. VOPISC. Car. 17, 5 VEG. mil. 2, 23 p. 58, 15. SCHOL. Iuv. 9, 67 bruma -is t. CLAVD. DON. Aen. 4, 50 p. 362, 31 importune ... intervenisse -is t. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 203, 17 B. PS. APVL. herb. 43 l. 8. CASS. FEL. 10 p. 18, 4 chimetla ... ab -is t., quod *Graeci* chimona vocant. ANTHIM. 50. COD. Iust. 1, 40, 6 (*a. 385*) t. -is navigatio saepe periculosa est, semper incerta. LEX Burg. lib. const. 38, 5 GREG. M. moral. 2, 2 p. 555[C]. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 311[D] *et* II 15 p. 371[D] (*gr.* χειμῶνος ὄντος). ORIG. in Matth. ser. 53 p. 118, 23 in tempore -is. BENED. reg. 9 *al.* VITA Nicet. 7 p. 522, 18. *plur.*: COLVM. 1, 5, 3 *nocens* humor temporibus -is ... mitescit. 3, 2, 2. 6, 4, 1 ultimis t. veris, aestatis, autumni, -is. 9, 14, 13 per t. -is. 12, 14, 14. -s anni (SERV. auct. Aen. 1, 125 veteres ... '-em anni' dicebant, ne tempestas possit intellegi): VITR. 6, 6, 5 in -e anni (in *om. G*), sereno caelo. SVET. Iul. 35, 1 neque tempore aequo sed -e anni. GELL. 3, 10, 5. APVL. apol. 72 -s anni erat. *plur.* (?): NEMES. ecl. 2, 9 quīs anni ter quinque -es (*v. p. 2779, 8 et cf. app. crit.*).

deriv.: hibernus; hiemalis, hiemo. *cf.* bimus, quadrimus, trimus. *Kornhardt.*

hier *v.* iber. **hiera, hiera botanē** *v.* hieros.

?**hierācia** (*n. pl.*) *v. p. 2781, 5.*

hierācion (*sub 1*) *et* **-um** (*sub 2*) *n.*, ἱεράκιον. *scrib.* gera-: *infra l. 66.* [*cf.* GLOSS. *vol. V 2, 740, 51.*]

1 *nomen herbae* (*genus lactucae*): PLIN. nat. 20, 60 ex iis *lactucis* rotunda folia et brevia habentem sunt qui -on (hieracios *Q*, heracliam *Fd*, eracleam *E*) vocent, quoniam accipitres ... suco ... oculos tinguendo obscuritatem ... discutiant. PS. APVL. herb. 30 l. 11 *herbam lactucam silvaticam* alii -on (*cf.* GLOSS. III 564, 31 geracion lactuca silvatica). **2** *nomen collyrii*: PLIN. nat. 34, 114 -um vocatur collyrium (1, 34, 27 -um).

hierācītis (*f. v. infra l. 73*). *a gr.* ἱερακίτης (-κῖτις?; *v. Liddell-Scott, Addenda et Corr. part V s. v.*). *scrib.* gerac-: DAMIG. *forma vulg. in* (lapis) -en (-es *ed.*): DAMIG.

nomen lapidis (*de usu in re magica fusius* DAMIG.): PLIN. nat. 1, 37, 60 -is. 37, 167 -is (-tes *L*, -ticis *Fa*) alternat tota miluinis nigrisque veluti plumis. 37, 187 -is ab accipitris *collo cognominatur*. DAMIG. lapid. 26 tit. lapis -en (-es *ed.*). 26 -en (-es *ed.*) lapis in primis numeratus ... est a magis. ISID. orig. 16, 15, 19 -is accipitris coloris.

hierācium *v.* -cion.

GLOSS. III 565, 31 iracus (*pro* ἱέρακος [*nom.*] = ἱέραξ): **i. hie⟨ra⟩cus** (= hierax). *explic. Heraeus per litt.*

hieranthemis *f.*, ἱεράνθεμις (*Ps. Diosc. Vind. 3, 136* [*v. app. crit.*]). *scrib.* gerean-: *infra l. 84.* *inter nomina herbae q. e.* χαμαίμηλον: PS. APVL. herb. 23 l. 10 hierantemis (hyeroantemes *L*, hieroantemes *Ca Ha V*, hieroantemis *β*). GLOSS. III 564, 30 gereantimis camillea.

[*H. H.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae